PROSPERI FARINACIJ ... RESPONSORUM CRIMINALIUM LIBER SECUNDUS. CUI...

Prospero Farinacci, Girolamo Federici, ...

13
6 M
38

DECISIONES
SACRAE ROTAE ROMANAE
CCCLXXII.

CRIMINVM ET TESTIVM PROBATIONEM in secundo præsertim Responsorum Criminalium PROSPERI FARINACII I. C. ROMANI Volumine pertractatam respicientes.

Ab eodem PROSPERO FARINACIO recollectæ.

NON ADHVC IMPRESSÆ

Cum Indice, & Summarijs locupletissimis:

CVM MVLTIS PRIVILEGIIS.

ROMAE M.DC.XV.

Ex Typographia Cameræ Apostolicæ. *Superiorum auctoritate.*

Impr.[tur] si videbitur R. P.[mo] M.[o] Sac. Pal. Ap.[ei] Cesar Fidelis Vicesg.

Imprimatur. Fr. Gregorius Donatus Romanus, & Reuerendiss. P. Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Palatij Apostolici Magistri socius Ord. Prædicatorum.

SACRAE ROMANAE ROTAE
Sapientissimis, ac integerrimis Iudicibus.

PROSPER FARINACIVS.

NON integrum mihi liberumq; fuit in hisce lucubrationibus meis, post Principem Maximum, Principiq; proximum, vos quoque non appellare, Iuris Antistites Sapientissimi; Faciunt hoc ipsæ per se Decisiones, quæ licèt à me nulla destinatione dirigerentur in manus vestras; sua tamen spontè, quia vestræ sunt, vos rectà repeterent, nec expectassent vt à me docerentur qua via contenderent ad natale solum. Facio ego tanto etiam alacrius, quanto gratiora fuisse vobis animaduerti, quæ primo Consiliorum volumine nuper in lucem edidi. præsertim cum me deinceps in vestris rerum grauissimarum definitionibus viuentem sæpius allegare (quod honoris genus nisi fallor tribuistis ante me nemini) grauati pro vestra humanitate non sitis. Quamobrem existimaui, non posse maiorem à me gratiam referri, quam si ea, quæ ex Sacro isto Tribunali disceptata, ac decisa proueniunt, quasi è cœlestium Senatu susciperem ipse sanè reuerenter, laboremq; & industriam meam in ijs enucleandis occupatam haberem, ac cæteris qua possem solertia, ac fide communicarem. Et verò si vnquam tempus fuit, quo Romanæ decreta Rotæ apud homines aliquo loco haberentur, quæ tanti semper habita sunt, vt ad istud quocumque Areopago Tribunal augustius in difficilioribus causis vniuersa Christiana Respublica tanquàm ad Aram, sedemq; Iustitiæ confugere consueuerit: hoc certè tempore, in quo felici conspiratione rerum tam prudentium, electorumq; ex omnibus terrarum partibus virorum capita concurrunt. Decano præsertim Senatus vestri Ioanne Baptista Coccino consultissimorum integerrimo, atque integerrimorum consultissimo; tantum de vestri iudicij prudentia, fide, sanctitate auctum est, vt vbique locorum homines controuersijs potentiorum exagitati ad Vos denique suspirent, fateanturq; vnam esse Romanam Rotam, ad quam versutorum frangatur, & crucietur improbitas, fortunæq; (vt aiunt) Orbis, ac Rota temeritatis istuc allisa comminuatur. Quarè, sicut apud alios reportaturum me arbitror aliquid gratiæ hoc nomine, quod vestræ effata sapientiæ propagare contendam: ità à vobis peto, vt me ex adytis vestris salutaria hæc Populo arcana vulgantem, qua soletis benignitate foueatis, causamq; vestram pariter, ac meam vestri nominis authoritate firmetis. Romæ kaleñ Martij 1615.

M A T T H I A S.

DIVINA FAVENTE CLEMENTIA

Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Vvirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c.

Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium vniuersis.

VOD cum reuerenter Nobis exponi curarit, Honorabilis doctus Noster Sacriq; Imperij fidelis dilectus Prosper Farinacius, se vltra cætera, quæ hactenus in lucem edidit, ingenij & doctrinæ suæ monumenta, binos alios libros non minus publicè vtiles quam gratos futuros elucubrâsse, quorum alter Consiliorum, & Decisionum Criminalium liber secundus, alter de hæresi tractatum *præferat; Vereri autem se non immerito postquam illos typi beneficio vulgare decreuerit, ne æmulorum dolo vel inuidia, qui improba spe lucri ex alienis sudoribus captandi inducti, primas editiones fraudulenter & nonnunquam vitiosè imitari consueuerunt, sperato fœtu, sui nitore, quem ab omnibus mendis tersum, in publicum prodire desideret, præter temporis iacturam & sumptuum non leue dispendium, iniquè destituatur; Ideoq; demissè nobis supplicarit, vt indemnitati suæ hoc loci priuilegio & Interdicto nostro Cæsareo clementer consulere dignaremur, Nos pro singulari benignitatis nostræ Imperialis affectione, qua insignes istiusmodi conatus, quorum fructus in publicum redundet, fouere, & ab aliorum iniurijs tutari consueuimus, precibus supradicti Farinacij benignè annuendum duximus, vti vigore præsentium annuimus. Ac proinde vigore huius nostri Diplomatis, vniuersis & singulis Bibliopolis, Typographis, alijsq; negotiationem librariam exercentibus seriò edicimus & vetamus, ne quis supradictas Decisiones criminales, vel de Hæresi tractatum citra scitum, voluntatem, & consensum supradicti Prosperi Farinacij aut eius Typographi, quem specialiter ad hoc delegerit, intra nostros Sacriq; Imperij, Regnorumq; & Dominiorum nostrorum hæreditariorum*

fines, per integrum decennium à prima editionis die computandum clám, vel palám, in simili vel alia forma, siuè integra siuè diuisim imprimere, recudere, aut alio recudenda dare, vel alibi etiam impressa adducere, venundare, vel alio quouis modo, distrahere præsumat. Si quis verò secus faciendo Priuilegium hoc nostrum Cæsareum spernere, negligere aut transgredi ausus fuerit, eum non solum huiusmodi libris perperám quippe recusis & adductis: (quos quidem antedictus Prosper Farinacius ipsiusuè mandatarius vbicunque locorum deprehensos, siuè propria authoritate, siuè magistratus loci illius auxilio sibi vendicare poterit:) de facto priuandum, sed & pœná insuper decem marcharum auri puri, Fisco nostro Cæsareo fraudis vindici & prædicti Farinacij eiusuè hæredum vsibus ex æquo pendenda decernimus omni spe venia sublata mulctandum. Dummodo tamen libri nihil in se scandalosum, aut Orthodoxæ Religioni Catholicæ, Sacriq; Romani Imperij Constitutionibus aduersum, vel bonis moribus contrarium, siuè in præfatione, siuè in contextu, seù aliàs quocunque modo contineant. Et iam dictus Farinacius terna vt minus singulorum librorum exemplaria, proprijs suis sumptibus quamprimum ad Cancellariam nostram Imperialem Aulicam transmiserit. Mandamus ergò vniuersis nostris, ac Sacri Romani Imperij Regnorumq; & Dominiorum nostrorum hæreditariorum subditis, cuiuscunq; status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis aut præeminentiæ existant, tàm Ecclesiasticis quàm sæcularibus, præsertim verò ijs qui in magistratu constituti, vel proprio, vel superiorum suorum nomine & loco iuris ac iustitiæ administrationem exercent, ne quenquam Priuilegium hoc nostrum Cæsareum temerè & impunè transgredi aut violare patiantur: quin potiùs contumaces si quos compererint, præscriptá pæná plecti, alijsq; idoneis modis coërceri curent, Quatenus & ipsi eandem mulctam euitare velint. Harum testimonio literarum, manu nostra subscriptarum & sigilli nostri Cæsarei impressione munitarum. Datum in Arce nostra Lintzij, die vigesima prima mensis Iulij. Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo decimo quarto, Regnorum nostrorum Romani tertio, Hungarici Sexto, Bohemici verò quarto.

MATTHIAS.

Locus ✠ sigilli.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium
Io. Baruitius.

LOVYS

PAR LA GRACE DE DIEV, ROY DE FRANCE, ET DE NAVARRE.

NOZ amez & feaulx Conſeillers, les gens tenans noz Cours de Parlemens, Baillifs, Seneſchaux, leurs Lieutenans, & à tous noz Iuges, & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Noſtre cher & bien amé le S'. Proſpero Farinaccio, Iuriſconſulte Romain, nous a faict dire, & remonſtrer qu'il auoit composé deux liures l'vn Intitulé *Proſperi Farinacij Iur. conſ. Romani Conſiliorum, & Deciſionum Criminalium, lib. II.* & l'autre *Proſperi Farinacij Iur. conſ. Romani Tractatus de Hæreſi*; leſquels il deſireroit faire Imprimer: Mais craignant qu'apres s'eſtre conſtitué en grads fraiz, miſes, & deſpences, ou celuy auquel il en auroit donné la charge, que quelqu'autre pour le fruſtrer, ne vouluſt Imprimer leſdits liures, il nous a tres-humblement faict ſupplier luy pourueoir de noz Lettres à ce neceſſaires. A ces cauſes nous luy auons permis d'Imprimer, ou faire Imprimer, vendre, & diſtribuer par tout noſtre Royaume, Pays, Terres, & Seigneuries, par telles perſonnes qu'il aduiſera leſdits liures, en telle forme que bon luy ſemblera, Faiſans tres-expreſſement inhibitions, & deffences à tous Imprimeurs, Libraires, & autres noz ſubjects, de quelque qualité, & condition qu'ils ſoient, d'Imprimer, ou faire Imprimer, vendre, & diſtribuer leſdits liures ſoit enſemble, ou ſeparement ſouz pretexte de quelque addition, changement, ou autre forme de deſguiſement qu'on y pourroit apporter, durant le temps & eſpace de DIX ANS entiers, à compter du iour qu'ilz auront eſté acheuez d'Imprimer, à

pey-

peyne de mille liures d'amende, & de confiscation des exemplaires. Et où les dits liures auroient esté imprimés hors de nostre Royaume, defendons à tous Marchands Libraires, & autres, tant forains, que de noz subjects, d'en vendre, & distribuer, sur les mesmes peynes cy-dessus declarées: Voulans en oultre que en mettant, ou faisant mettre ces presentes en extraict d'icelles, qu'elles soient tenuës pour signifiées, & venues à la cognoissance de tous: Si vous mandons, & commettons, à chacun de vous tres-expres enjoignons, que du contenu en ces presentes, vous faciez plainement, & paisiblement iouyr le dit Prospero Farinaccio, & ayans charge de luy, sans souffrir, ne permettre luy estre faict, mis, ou donné aucun empeschement au contraire, CAR TEL est nostre plaisir. Donné à PARIS le vingt-quatriesme iour de Septembre, l'an de grace mil six cens qua-torze, & de nostre Regne le cinquiesme.

Par le Roy en son Conseil.

Signé DOL V.

INDEX ARGVMENTORVM

principalium Conclusionum, quæ in hisce Criminalibus Decisionibus continentur.

18. Sti-

Index

18. Stilo effici poteſt, vt teſtes parte non citata examinati probent.
19. Cenſus impoſitus ad rationem octo pro centenario cum pacto redimendi quandocũq; An ſit vſurarius. & An vitietur per pactum quod emptor cenſus, qui domum ſuper qua eſt impoſitus conduxit expelli non poſſit, etiam locatione finita, niſi prius facta per venditorem cenſus redemptione, & extinctione.
20. De pluribus præſumptionibus arguentibus ſimulationem contractus.
21. Veriſimilitudo quantum operetur in contractibus ſimulatis, præſertim quando veriſimilitudo eſt ipſa cauſa ſimulationis.
22. Hæreſis ſuſpicio oritur ex teſtibus etiã examinatis parte non citata, & etiã ex eo, quod quis monitus recuſauit cum alijs ſumere ſanctiſſimam Euchariſtiam in die Paſchatis reſurrectionis.
23. Mercator qui pro alio tanquam fideiuſſor ſoluit non poteſt prætendere damna, & intereſſe, & illorum loco cambia, niſi ſolutionem principali debitori notificauerit, eumq; ad ſoluendum interpellauerit.
24. Matrimonium, An & quando diſſoluatur propter viri frigiditatem, ſeu impotentiam.
25. Simonia, & pacta in præſentatione cum reſeruatione penſionis, ex quibus excludantur.
26. Diſpoſitio c. auaritiæ de elect. in caſu propoſito An intret?
27. An, & quando per donationem, ſeu conceſſionem iuriſdictionis cenſeantur conceſſa regalia, vt puta merum, & mixtum imperium, necnon facultas cognoſcendi cauſas appellationum, & An, & quando ſuperior concedens poſſit in dictis cauſis appellationum, ſeu recurſus omiſſo medio interpoſitarum ſine inferioris ſe remittere.
28. Priuata cedula habens anteriorum hipothecam vbi præſertim concurrunt inditia, & coniecturæ, quæ fraudem, & ſimulationem excludant, profertur publico inſtrumento poſteriorem habenti, & ſic ceſſat diſpoſitio l. ſcripturas C. qui pot. in pign. habe.
29. Simulatio contractus, cum probatur ex coniecturis, illæ debent eſſe à iure tantum approbatæ.
30. Pœna priuationis hæreditatis incurritur per contrauentionem voluntatis Teſtatoris, illam alienare prohibens ſub pœna.
31. Penſio dicitur nulliter impoſita, quando reſignatio fuit ſimulata; & ſimulatio præſumitur ex vicinitate actuum.
32. Penſio ſuper beneficio dicitur nulliter impoſita, quando reſignatio eſt ſimulata, ſimulatio autem ex vicinitate actuum præſumitur.
33. De periuro An & quando agere poſſit non petita abſolutione à iuramento ſub prætextu enormiſſimæ læſionis.
34. Reſpondens articulis, & poſitionibus (non credo vt ponitur) non ita ſimpliciter negare videtur, vt cum ex his quæ ponuntur aliqua ſint vera, argui de abſoluta negatione poſſit, & ſic de mendacio conuinci, periuroq; puniri.
35. Amiſſio libri ex ſolo amittentis iuramento probatur quando ad illius cuſtodiam, neque ex contractu neque alia obligatione tenebatur, licèt ſecus ſit quando cuſtodire tenebatur.
36. Ignorantia inſuperabilis, & inuincibilis, quæ ſit, quæ craſſa, & ſupina, & quæ probabilis ad excuſandum aliquem à delicto.
37. Donatio facta à phrenetico infirmo non valet, & An, & quando, & per quos teſtes phreneſis, & alienatio mentis legitimè probetur.
38. Actorum tanſportatio eſt neceſſaria, etiam quod cauſa ſit commiſſa cum clauſula ſummariè, & quantum ſufficere videbitur.
39. Thori ſeparatio An & quando concedatur propter ſæuitiam viri, qualis debeat eſſe iſta ſæuitia, & quomodo probetur.
40. Omiſſio tranſportationis actorum reddit ſententiam nullam, & alia nonnulla, de quibus in Summario.
41. Teſtis quando poſsit incontinenti, vel ex interuallo petere, vt ſuum examen ſibi legatur ad effectum illud corrigendi, addendi, vel minuendi.
42. De litteris Cardinalis Legati, quando de falſo ſuſpectæ reddantur, ex eo quod ab ipſo Legato non ſubſcriptæ reperiantur, & in tempore datæ appareat raſura, & mutatio temporis.
43. Cenſus emptus contra formam Bullæ Pij Papæ Quinti non dicitur fœneratitius, quando emptor proteſtatus fuit expreſsè ſe velle emere, ſecundum formam dictæ Bullæ, & non aliter aliàs nec alio modo, & quod cenſus emptus ad rationem decem pro centenario ſuſtinetur ex conſuetudine loci.
44. Teſtes qui ad Iudicem venire non poſſunt propter aliquod impedimentum, poſſunt examinari in

corum

eorum domo ab aliquo examinatore perito transmisso à Iudice; præsertim quando Testis est senex, & valetudinarius.

45. Notarius non tenetur pro minus idoneo fideiussore ab ipsomet recepto, si tempore receptionis habebatur pro idoneo, & possidebat bona immobilia paterna, licèt fideicommisso subiecta.

46. De iuramenti calumniæ omissione, quod non vitiat sententiam, quando fuerunt seruati termini substantiales.

47. De Testibus examinatis sine citatione ad dicendum contra articulos, & videndum eos iurare; An & quando dicantur nulliter examinati, præsertim si non constat Testes iurasse tactis &c. Et quid si in citatione non est expressa dies, & locus examinis.

48. Testes de auditu probant in antiquis, vnusq; Testis de visu iuncta fama publica plenam facit probationem.

49. Agitur in hac decisione de pluribus exceptionibus contra Testes appositis, quibus non obstantibus eos probare concluditur, prout in summarijs.

50. De non tuto accessu ad aliquem locum, quod probatur per Testes examinatos parte non citata, & non coram Iudice, quando est data potestas procedendi extraiudicialiter.

51. Testis vnicus non probat, & An qui loquuntur de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint, vbi quando, & quibus præsentibus similiter probent, & quid de Teste domestico.

52. Testes examinati sine citatione ad videndum iurare Testes non probant, prout nec etiam probant si dicta citatio sit sine die, & loco.

53. Societates officij contractæ, vltra valorem officij facit vt fructus non possint percipi vltra valorem officii, & computantur in sortem, quando qui societatem contraxit sciebat valorem officij.

54. De omissione transportationis actorum, quando vitiet sententiam in prima, vel in secunda instantia.

55. Iudex causarum criminalium non potest absoluere reum à crimine, & insimul super interesse ciuili pronunciare, & inhibitiones Rotales licèt iniustæ sunt timendæ.

56. Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam quod transportanda acta sint irreleuantia, & etiam quod non agatur coram Episcopis, sed coram quocunque Iudice.

57. De Testibus deponentibus super publica voce & fama, & parte non citata, quando probent.

58. Non adimplens præceptum Testatoris pœnatum, An & quando excusatur à pœna ex eo quod pro non adimplemento, & ad effectum se excusandi à dolo alleget aliquam iniustam.

59. Fructus societatis cessante periculo vitæ exigi non possunt, & illos exigens committit vsuram de iure punibilem, & computantur in sortis diminutionem.

60. Bulla Sixti Quinti contra Bannitos &c. & eximentes reos è manibus Curiæ non habent locum in Terris mediatè Romanæ Ecclesiæ subiectis, & quibus confiscatis autem bonis alicuius existentibus in diuersis Territorijs, ad quem Fiscum talia bona pertineant, An ad Fiscum loci delicti, An ad Fiscum loci, vbi bona sita sunt.

61. Multa notanda in tribus sequentibus votis explicantur ad intellectum Bullæ Sixti Quinti contra Bannitos, quam ac alterius Bullæ contra facientes Armatas & Caualcatas, & in earum discursum quinque præcipuè resoluuntur. Et Primò, quod plura delicta diuersi generis eodem tempore ad vnum finem commissa, non pluribus pœnis, sed vnica tantum plecti debent. Secundò, quod contra minorem contumacem procedi, aut inquiri non potest ei non dato curatore. Tertiò, quod Bulla Sixti Quinti contra Bannitos &c. In omnibus suis capitibus comprehendit etiam Barones, & Feudatarios Ecclesiæ. Quartò, quod alia Bulla eiusdem Sixti Quinti de Armatis, & Caualcatis non comprehendit eos, qui armatos homines, & Bannitos congregat ad patrandum aliquod particulare delictum. Quintò, quod bona confiscata vigore Bullæ Sixti Quinti prædictæ contra Bannitos &c. non subiacent Bullæ Pij Quinti de non infeudandis.

62. Matrimonium probatur præsumptionibus, & coniecturis, dummodo sint approbatæ à iure, & ad eumdem finem concurrentes, quando agitur de successione, dubitaturq; An filij nati sint legitimi, vel naturales.

63. Testes ad perpetuam rei memoriam examinati parte non citata non faciunt fidem, prout nec instrumenta non recognita probant, & An & quomodo fieri debeat dicta recognitio, vt probent.

64. Adulterium committens, viuente vxore, An ea mortua possit cum adultera matrimonium contrahere, & quid si concurrat fidei datio ante vxoris obitum, & quomodo præsumatur, & qui filij censendi sint legitimi, fidei datione non probata, postea sequto matrimonio.

65. Pœna de iure ciuili imposita in l. 1. & 2. C. de secun. nupt. contra fœminas nubentes infra tempus luctus,

92. Cen-

92. Census quando est illicitus, & vsurarius propter pactum, quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum tunc fructus soluti sortem principalem extinguunt.
93. Apparente vitio citationis, & examinis Testium processus corruit.
94. Remissoria in causis profanis, quando articuli sunt releuantes regulariter conceditur sufficitq; vnum articulum esse releuantem, licet alij sint irreleuantes, nec quælibet calumniæ suspicio sufficit ad denegandum remissoriam nisi fuerit vehemens, aut saltim probabilis.
95. Confessio incidenter facta ad diuersum finem confitenti non præiudicat, præsertim in diuerso iudicio, & quando aduersarius affirmat contrarium eius, quod quis confitetur.
96. Vsura recipi non potest etiam à sponte soluente, & recepta restitui debet etiam ab eo, qui solitus est suas pecunias tenere ad honestum lucrum.
97. Notarius, qui non exhibet scripturam in eius officio productam tenetur ad interesse, & dolo, seu culpa præsumitur occultasse, nec iuranti illam amisisse credendum est.
98. Remissoria ad examinandum testes non conceditur, quando calumniosè petitur. Quando autem dicatur calumniosè petita in hac decisione bene explicatur.
99. Simulatio venditionis præsumitur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, necnon ex locatione rei venditæ facta incontinenti, & ex alijs præsumptionibus, de quibus in hac decisione.
100. Testes deponentes super valore, & pretio prædij, vt bene concludant ad effectum probandi læsionem in contractu venditionis multa requiruntur, de quibus in hac decisione, in qua plures exceptiones adducuntur quibus testium fides tollitur.
101. Ratio computorum cum semel reddita est, iterum reddi peti non potest, maximè si per instrumentum quis fuerit liberatus.
102. De Testibus examinatis à Iudice reuocato quando probent, & de ætate minori, quando censeatur probata per dationem curatoris, aut aliàs.
103. Recursus ad Curiam sæcularem ad effectum inhibendi Iudicibus Ecclesiasticis prohibitus, & damnatus est etiam ad effectum defendendæ suæ possessionis, & non obstante quacumque contraria consuetudine.
104. Testes ratione incertitudinis loci examinis non probant.
105. Attentata non reuocantur stante consensu partis. Et appellationi non dicitur renunciatum per dationem fideiussoris de soluendo iuxta formam sententiæ.
106. Instrumentum repertum in folio volanti existenti in filzis, & habens in locis substantialibus, additiones, cancellationes, & apostillas in margine à Notario non subscriptas nihil probat.
107. Notarius ex suis notis exemplum desumere absque solemnitate, An possit, & An etiam Notarius successor in officio possit publicare instrumenta sui prædecessoris.
108. Simonia coniecturis, & præsumptionibus probari potest, dummodo sint vehementes, & Reum de crimine conuincentes, & dummodo etiam sit probatus præcedens tractatus, & præcedens conuentio simoniaca.
109. Confidentia quando dicatur probata ex eo quod quis recipit beneficium ex resignatione, vt eiusdem fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat.
110. Mercator habens in suo bancho pecunias alicuius, qui postea decoxit ante decoctionem detectam debitoris, potest cuicumque creditori instanti de ordine debitoris soluere etiam in præiudicium anteriorum creditorum.
111. De matrimonij dissolutione propter coeundi impotentiam.
112. Simulatio, & fraus, quando arguatur in contractu donationis ob metum reuerentialem filij propter præsentiam patris, & illius preces. Et quomodo isto casu consideretur metus reuerentialis.
113. Causa beneficialis non criminaliter, sed ciuiliter intentata dicitur, quando non agitur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, sed solum ad excipiendum contra inhabilem ad beneficium.
114. Acta integrè per appellantem ad Iudicem appellationis transportari debent, aliàs processus erit nullus. Et de clausula, quam & quas coniunctim, seu diuisim cum incidentibus, & emergentibus in commissione apposita.
115. Confessio dubia ad fauorem confitentis interpretari debet, & quid si sit qualificata, quid si implicata; & per verba enunciatiua, & alia ad materiam, vbi etiam tractatur An Clericus, seu Prælatus malè de redditibus Ecclesiæ vtens sit beneficio priuandus, & quid isto casu importet dilapidatio, & quando bona Ecclesiæ censeantur dilapidata.
116. Actorum transportatio in dubio præsumitur integrè facta, præsertim quando vtraque pars institit pro sententia, Acta autem facta coram Iudice incompetente transportanda non sunt.

117. No-

142. In-

rint secundum veriorem, & tutiorem opinionem.

193. Thori separatio conceditur propter adulterium nisi post illud coniux cum coniuge se immiscuerit. Hæc eadem thori separatio conceditur propter mala tractamenta mariti in vxorem; Confessioque facta in iudicio criminali probat etiam in ciuili inter easdem personas.

194. De Testibus inuerisimilia deponentibus, vilibus, & pauperibus, quod non probent.

195. Modicitas pœnæ quid importet, quando quis inquirebatur pro delicto pro quo erat maior imponenda, & quando adulterium non probetur præsumptionibus, & An iuramentum calumniæ censeatur præstitum ex reiteratione, & obseruantia terminorum substantialium, & quid si aliter constet de bono iure, & An amplissimum mandatum sequta ratificatione principalis actum à procuratore gestum corroboret. Et nunquid scriptura producta egeat recognitione si tempore productionis non opponatur.

196. Excommunicationis insordescentia excluditur per diligentias factas ab excommunicato pro absolutione.

197. Dos vxoris, & donatio propter nuptias An veniat in confiscatione bonorum mariti delinquentis; Et An obtenta gratia per maritum sub restitutione bonorum veniant bona vxori restituta pro illius dote. Et An dicta restitutio sit facienda statim, vt maritus incipit exulare; An vero post ipsius bonorum publicationem, & alia de huiusmodi materia.

198. De filio, qui fideiussit pro patre, ne in carceres conijceretur, nunquid talis fideiussio valeat An fideiussori detur restitutio in integrum tanquam enormissime læso; Et An talis restitutio impediat exequutionem Cameralis obligationis.

199. Dolus An & quando præsumatur in hærede qui in inuentario omisit scribere aliqua bona hæreditaria.

200. Transportatio actorum, An & quando non sit necessaria, & sic non vitiet processum, & dispositio Concilij Tridentini in S. præterea, quomodo intelligenda sit.

201. Plenè tractatur in hac decisione An & quando ciuilis causa faciat supersedere in criminali, & è contra. Et quando etiam vna dicatur alteri præiudicialis, & obiter etiam discutitur qua pœna teneatur creditor exigens debitum iam exactum.

202. Insordescentia in excommunicatione tollitur per absolutionem, per petitionem absolutionis, & per alios similes exteriores pœnitentiæ actus.

203. De teste subdito quod regulariter non repellatur à testimonio deponendo pro suo Domino, nisi concurrat inimicitia.

204. Exactissimè in hac decisione explicatur An & quando Testes Vniuersitatis admittantur ad deponendum pro sua Vniuersitate, & quantam fidem faciant.

205. Testes examinati sine citatione ad videndum eos iurare nulliter examinati dicuntur, Notarioq; enunciandi, Testem iuratum &c. non creditur, nisi in contrarium sit stylus, qui isto casu poterit per fidem Aduocatorum, & Procuratorum probari.

206. Contractus ex falsa causa initus dicitur dolosus nec in eo Iudicis decretum, aut iuramentum aliquod operatur.

207. Donatio An & quando censeatur facta in fraudem creditorum?

208. Procaccius seu Depositarius An & quando teneatur de custodia mercium sibi à Bannitis, & latronibus derobatarum.

209. Cambia non debentur mercatori à debitore propter moram solutionis faciendæ, quando mercator debitam pecuniam verè ad cambium non accepit, licèt benè valeat promissio mercatoris de tenendo pecuniam alienam super cambijs.

210. Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

211. Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambium & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sic pecunias acceperit ad cambium & recambium, aliter dicitur illicitum & vsurarium, prout & vsuraria est taxatio certi interesse à principio, & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis.

212. Recursus ad iudices seculares in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ facit recurrentem incidere in excommunicationem, & si beneficium obtinuerit caret impetrato non obstante clausula, teq; absoluentes &c. quæ apponi solet in Bullis pro validitate gratiæ fauore impetrantis.

iorem ob percussionem in clericum illatam ab Episcopo absolui possit itaut faciat saltim fructus suos.

281. De citatione An & quando requiratur in declaratione incursus censurarum facta à Papa contra eum, qui ad impediendum exequtionem litterarum Apostolicarum recursum habuit ad iudices laicos.

282. De simulatione probanda in instrumento census ob non numeratam pecuniam plura notanda ad illius exequutionem.

283. Exequtor rei iudicatæ, vel mandati de manutenendo non potest contrauenientem excommunicare, sed tantum debet exequutorialem intimare qua reproducta in Rota, Rota procedit ad declaratoriam præcedentibus quatuor terminis seruari solitis.

284. Virginitas, An & quando præsumatur in puella stuprata, quando præsertim agitur ciuiliter, & ad consequutionem dotis.

285. Filius præsumitur potius natus, & procreatus potius ex marito suæ matris, quàm ex adultero, tàm quoad possessionem, quàm quoad proprietatem nisi probetur maritum fuisse mortuum per nouem menses ante illius natiuitatem, falsitasq; præsumitur ex additione diuersa manu diuersoq; atramento conscripta.

286. Dolus dans causam contractui, & dationi in solutum illam vitiat, contractusq; à carcerato in carceribus factus ad fauorem carcerantis non valet si carceratio fuit iniusta, secus si iusta.

287. Pendente iudicio coram vno iudice non potest quis coram alio inquietari, etiamsi reus habeat plures iudices paris iurisdictionis. Et An creditor in maiori summa possit cogi ad recipiendum creditum diminutum etiam ex iudicis decreto.

288. Gratia quando dicatur subreptitia, vel obreptitia, præsertim ex falsa narratiua, & expressione facta sine dolo.

289. Probationes certum diem habentes præualent probationibus non habentibus certum diem, & plura deducuntur de possessione, & attestatione Notarij de quibus in Summario.

290. Nobilitas ex quibus arguatur ac probetur Testesq; super nobilitate deponentes, quomodo deponere debeant ad hoc vt probent.

291. Testes An quando, & quomodo probent possessionem, præsertim in exactione decimarum.

292. Instrumentum non falsum, sed verum præsumitur, & qui illum falsum dicit probare debet, & alia nonnulla, de quibus in Summario.

293. Clericus contrahendo matrimonium amittit pensionem, & quid si fuit dispensatus à Papa, vt pensiones retineat non obstante matrimonio contrahendo cum quacumque muliere, An comprehendat matrimonium etiam contractum cum vidua?

294. Instrumentum vt de falso redarguatur, & reprobatur per Testes, debent isti Testes reprobatorij esse omni exceptione maiores, & alia plura de Testium fide, & probatione, de quibus in Summario.

295. Contractus factus à carcerato An & quando metu factus dicatur, & quando valeat vel non?

296. De mercatore, quod non teneatur exhibere suos libros non probata penés ipsum existentia tempore motæ litis plenè, & concludenter non autem præsumptiuè de teste examinato parte non citata ad videndum iurare Testes, quod non probet, & etiam de Teste, qui iudicauit in causa, quod nec etiam probet deponendo ad fauorem suæ sententiæ.

297. Ex sola assistentia in homicidio irregularitas non incurritur, nisi probetur assistentis participatio, vel quod directè aut indirectè in homicidio operatus fuerit.

298. Remissoria non denegatur quando non petitur calumniosè, & constet de releuantia articulorum; Denegatur tamen quando agitur de probatione eius quod per scripturam probari potest.

299. Ad hoc vt Testator dicatur prohibitus testari, quæ requirantur, & quomodo hæc requisita probentur, Est singularis decisio in hac materia.

300. Agitur de pœnis exactis ex delictis Aromatariorum Vrbis, An spectent ad Collegium Medicorum, An verò ad Aromatarios

301. Beneficij prouisio, seu nominatio sub conditione facta, conditione non adimpleta, non attenditur, præsertim si fuerit admissa à non habente iurisdictionem admittendi, & quando reputetur simoniaca ex promissione indemnitatis seu aliqua alia promissione facta post beneficij resignationem.

possit à conductore in contractu locationis taxari, & An taxatum sit vsurarium, & vitiet totum contractum, & alia ad materiam non seruanti formam in huiusmodi gratiam expressam.

326. Qui dicit in contractu mulieris præsentiam propinquorum non interuenisse, illi incumbit onus probandi propinquos tempore contractus extitisse, & nonnulla de Testibus notanda, de quibus in Summario.

327. Tabernarij prohibiti sub pœna vendere diebus Festiuis panem, & vinum, & alia huiusmodi, contrauenientes si vendant ob moralem necessitatem, & quæ isto casu dicatur moralis necessitas.

328. Sententiæ dicuntur conformes, quando concordant in aliquo, licèt in aliis sint discordes, & in eo, in quo concordant exequendæ sunt, & ad istum effectum in summa maiori inest minor.

329. Pactum in societate officij de non molestando officialem factum per apocam priuatam An & quando reducat societatem in purum mutuum in aliorum præiudicium, & alia nonnulla, de quibus in Summario.

330. Remissoria ad examinandos Testes, & si regulariter danda sit, quando tamen est suspicio, quod calumniosè petatur conceditur, non retardata expeditione causæ.

331. Vsurarius An & quando sit contractus mutui cambij, seu alius in quo interesse damni emergentis, vel lucri cessantis, fuit à principio deductum in pactum; Explicantur in hac decisione plures notabiles declarationes in hac vsurarum materia.

332. De filio quando præsumatur potius natus ex concubina, & conceptus à concubinario quàm ex proprio marito, & de confessione in iudicio criminali facta, quando probet in ciuili.

333. Census impositio An & quando dicatur illicita & vsuraria ex non designatione bonorum super quibus fuit impositus census ex pacto de soluendo fructus anticipatè, & ex non integra numeratione pecuniarum facta tempore instrumenti.

334. Administrator, qui semel reddidit rationem administrationis, non potest amplius cogi ad illam reddendam de nouo, nisi probetur administratoris verus dolus.

335. Actorum omissa transportatio non reddit sententiam nullam in tribus casibus, de quibus in hac decisione.

336. Testamentum An dicatur Imperfectum ex eo quod non fuit à Notario Testibus præsentibus lectum, & stipulatum credente propter vim morbi propter quem Testator non poterat suam voluntatem integrè explicare non posse illud legere, & stipulari.

337. De Testibus probantibus matrimonium quomodo, & qualiter deponere debeant, præsertim deponendo de publica voce, & fama.

338. Remissoria in profanis passim conceditur etiam absque fumo, quando articuli sunt releuantes, & etiam quod adsit præsumptio calumniæ, semelque concessa quando iterum concedi debeat.

339. Notarius tenetur exhibere omnes & quascumque scripturas ipsi consignatas etiam nullas, & inualidas, & iuranti se illas amisisse non creditur.

340. Dispensatus à Papa, vt possit pensionem retinere non obstante matrimonio contrahendo cum quacumque muliere, An extendatur ad matrimonium contractum cum muliere vidua, & hinc plura deducuntur de interpretatione verborum generalium, & vniuersalium.

341. Actorum transportandorum omissio non vitiat sententiam, quod tempore transportationis talia acta non reperiebantur, & nonnulla alia de quibus in Summario.

342. De administratore, seu socio quando, & de quibus rationem reddere teneatur.

343. Testes in vno iudicio examinati, An & quando fidem faciant in alio, & inter diuersas personas.

344. Testes probantes immemorabilem possessionem super iure pascendi, & lignandi ad fauorem Vniuersitatis, quando, quid, & quantum probent.

345. Hæres alienans bona hæreditaria contra Testatoris prohibitionem factam sub pœna priuationis hæreditatis, priuatur hæreditate, nec ignorantia eum excusat.

346. Professio Monachi, nunquid vitietur propter morbum comitialem, & quomodo talis morbus probetur per Testes.

347. Te-

tesse

reſſe agitur, repertaque illius copia inter rogitus Notarij plenam facit fidem concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

369. Teſtes deponentes ſuper immemorabili præſcriptione primogenituræ, vt illam probent, quomodo deponere debeant.

370. Notarius non exhibendo ſcripturam, ſeu inſtrumentum coram ipſo productum tenetur ad damna & intereſſe, etiam quod ſcriptura ſit nulla, ſeu de falſo ſuſpecta.

371. Thori ſeparatio quando petitur ab vxore propter viri ſæuitiam, qualis debeat eſſe iſta ſæuitia, & quomodo probanda: In hac deciſione ſingulariter reſoluitur

372. In hac deciſione cumulatè explicatur, An & quando lucrum ceſſans poſſit in pactum deduci, & à principio taxari ad certam quantitatem: Præſertim quando eſt veriſimile, & de eo conſtat aliunde.

F I N I S.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
Rerum, Verborum, ac Sententiarum, quæ in hisce Criminalibus Decisionibus continentur.

A.

INDEX

A.

C.

INDEX
C.

INDEX
C.

INDEX
C.

Con-

D

INDEX
F.

Frau-

INDEX
F.

G

H

uian-

Iu-

INDEX
L.

M

INDEX
M.

apo-

INDEX
M.

O

INDEX
O.

P

pre-

INDEX
P.

Pos-

Q

R

INDEX
R.

co-

INDEX
S.

T

certa

Te-

INDEX
T.

INDEX
T.

INDEX
T.

pu-

V

INDEX
V.

INDICIS FINIS.

DECISIONES ROTAE

ROBVSTERII.

Romana computorum. Lunæ 22. Maij 1568.

ARGVMENTVM.

Testibus singularibus deponentibus de confessione extraiudiciali An & quando credendum sit iuncto teste deponente de veritate facti.

SVMMARIVM.

Testis singularis non probat præsertim si deponat inuerisimilia. num. 1.
Testes singulares deponentes de confessione extraiudiciali An & quando coniungi possunt deponentes: de veritate facti d. num. 1.

DECISIO I.

1
Vit resolutum non constare de renunciatione, quia vltra quod Ioannes Bellonus patitur plures exceptiones: est etiam singularis, & dictum ipsius est admodũ inuerisimile vt patet ex his, quæ gesta fuerunt, & duo vltimi testes, coram me examinati deponentes de extraiudiciali confessione sunt singulares: & licet testes deponentes de confessione possent coniungi cum vno deponente de veritate facti, tamen est verum, quando sunt plures contestes, super illa confessione, quia Rota non tenet, quòd confessio probetur per testes singulares Put. decis. 3. de prob. Anton. de Aug. de testib. decis. 33. Ideò vnus testis de confessione, & alius de veritate non coniunguntur, Afflict. decis. 364. Curt. Iun. Paris. & alij per D. Informantem allegati, præsertim stantibus tot præsumptionibus in contrarium, quæ præponderant his testibus ita imperfectè deponentibus.

IL L. D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS

Romana Societatis. 2. Ianuarij 1570.

ARGVMENTVM.

Consuetudo vsuram permittens excusat à pœna sed non facit contractum validum.

SVMMARIVM.

Consuetudo in vsuris nihil operatur. n. 1.
Vsura est prohibita Iure Diuino, & humano. n. 1.
Consuetudo excusat à pœna vsuræ, sed non validat actum. num. 1.

DECISIO II.

1
Vit conclusum dictum pactum, vt illicitum non conualidari, ex consuetudine Curiæ, quia consuetudo Curiæ nihil operatur in vsuris c. quia in omnibus, iunct. gl. cap. fin, iunct. gl. de consuetud. est enim vsura à Iure Diuino, & humano prohibita, latè Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 3. n. 6. Doctores

latè in l. quod seruus fugitiuus §. apud Labeonem ff. de ædil. edict. & cætera in contrarium allegata procedunt, quoad euitationem pœnæ, non quoad validitatem actus, vt per Butr. in d. c. quia in omnibus. n. 4. cum seq. Aym. cons. 115. n. 12. in Tolerantia Pauli tit. propter supplicationes, quæ eius tempore signabantur vigore Bullæ editæ super societatibus officiorum Domini nō fecerunt aliquod fundamentum; nam dixerunt Domini Bullam in eius prohemio, & fere per totum reprobare pacta illicita in huiusmodi societatibus, & ideò ex ea non iuuari hæredes, præter id quod societas hæc contracta fuit ante Bullam, quæ non extenditur ad præterita, in præteritis enim dat formam præscriptam Notario, qui eas debeat intra bimestre notificare aliàs annullatur. Prætereà cum super hac societate non reperiebatur supplicatio aliqua signata adhuc vi get d. Bulla reprobans pactum hoc, vt illicitū, adeò quod in societate de qua agitur ex alijs supplicationibus signatis, super alijs societatibus, non potest argui tolerantia, quia in diuersis, & concernentibus materiam peccati nō fit extensio de casu ad casum, iut. vulg.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS

Romana Societatis. Veneris 28. Aprilis 1570.

ARGVMENTVM.

Contractus societatis cessante vitæ periculo & amissione sortis principalis remanet purum mutuum & fructus exigi non possunt ex confessione interesse ab initio taxati nisi aliunde probetur.

SVMMARIVM.

Societatis contractus cessante periculo vitæ, & amissionis sortis principalis remanet purum mutuum. n. 1. Vbi quod illa cassatio, seù confessio futuri interesse facta ab initio est illicita, & in fraudem vsurarum nisi illud aliunde probetur.

DECISIO III.

1 Circumscripta cōsuetudine, & cæteris alijs fuit conclusum pactum esse illicitum de iure, quia finita societate cessat periculum vitæ, & amissionis sortis principalis, & remanet purum mutuum, & illa taxatio facta ab initio est quædam confessio futuri interesse, quæ videtur facta in fraudem vsurarum, nisi illud aliunde probetur per doctrinam Bald. in l. rogasti §. si tibi. col. 2. vers. quid coge. si cert. pet. cum latè per Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 4. num. 5. Aym. cons. 189. n. 6. Sott. de iust. & iur. & in lib. 6. quæst. 6. artic. 2. circa finem.

ALDOBRANDINI OLIM CLEMENTIS VIII.

Vicentina Feudi. Mercurij 27. Ianuarij 1573.

ARGVMENTVM.

Testes quod iurati deposuerint, An credatur assertioni notarij dicentis, iuratus &c.

SVMMARIVM.

Testes quod iurati deposuerint, An credatur assertioni Notarij dicentis iuratus &c. num. 1.

DECISIO IV.

1 Domini habuerunt processum compulsorialem pro nullo ex defectu citationis, cū deficiat citatio ad videndum transumptari, & videndum collationari. Testes etiam habuerūt pro nulliter examinatis, defectu citationis, licèt etiam Portia citata 5. Maij ad videndum admitti articulos & iurare Testes, tamen in eadem citatione fuerat sibi datus terminus trium dierum ad dandum interrogatoria, & eadem die fuerunt examinati duo testes, sic nulliter.
2 Reliqui etiam 29. Iulij. examinati fuerūt absq; vlla citatione, sed quia præfati duo primi fuerunt posteà repetiti super interrogatorijs partis, & alij etiam fuerunt quoq; examinati cum præfatis interrogatorijs, fortasse iste defectus sanabitur, secundum Dominos cum commissione, quod illi fides adhibeatur arbitrio, & quamuis in repetitione non fiat mentio de iuramento, tamen dicebant aliqui non requiri nouum iuramentum, quando fuit præstitum super articulis, & tota causa.
3 Quo verò ad iuramentum res habuit difficultatem, quia aliqui ex Dominis dicebant non sufficere illa verba, iuratus, & suo iuramento deposuit alij contra: Quia licèt non sufficeret attestatio Notarij, quādo iuratus, &c. tamen quando procedit vlterius aliquid addendo, ex quo deprehenditur, quod fuit præstitum iuramentum, vt eis videbatur esse factum in isto casu propter illa verba & suo iuramento deposuit dicebant hoc sufficere, & fuit dictum, quod similiter fuit resolutum de anno 1564. in vna Beneuentana coram D. Groppetio. Quoad reliqua nihil firmatum, sed decisum, quod particulariter detur copia subscriptionum Notariorum, qui se subscripserunt instrumentis illorum actorum particularium, super quibus Valerianus, & fratres se volunt fundare cum eorum recognitione, & dubitetur an sint in forma probanti.

ILL.^mi D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS.

Clusina Pensionis. Mercurij. 9. Decemb. 1573.

ARGVMENTVM.

Testes per famam deponentes per modum affirmatiuum non probant secus si per modũ negatiuum.

SVMMARIVM.

Testes deponentes de valore beneficij per famam non probant. num. 1. Vbi quod secus est de probando non excessu, qui habet praesumptionem pro se, quo casu etiam semiplena sufficit probatio.

DECISIO V.

1 FVit conclusum non satis cõstare, quod remaneant centum liberi pro Rectore, quia licet testes probent valorẽ per famã, tamen haec probatio non sufficit in hoc casu, quia non agitur de probando non excessu, qui habet praesumptionem aliquam pro se, ideò semiplena sufficit probatio, Aegid. decis. 683. sed sumus in casu, in quo probatio debet esse concludens quod verè remaneãt centum liberi pro Rectore, per modum affirmatiuum, iuxta Molied. decis. 148.

ILL.^mi D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS

Auriaceñ. Canonicatus 22. Martij 1574.

ARGVMENTVM.

Haereticus, quod quis fuerit probatur tam per testes, quàm per sententiam declaratoriam, quae facit ius quoad omnes.

SVMMARIVM.

Testes in causa haeresis etiam examinati parte non citata probant contrà haereticum potentem. num. 1.

Sententia declaratoria lata contrà aliquem tanquàm haereticum valet etiam quod non dicat de quo tempore condemnatus esset haereticus quia declaratur ex actis num. 2.

Sententia declaratoria, quod quis sit haereticus facit ius quoad omnes. num. 2.

Sententia lata contrà praesentantem nocet etiam praesentato. num. 2.

Patronus, declaratus haereticus amittit iuspatronatus à die quo in haeresim labitur. num. 2 in fine.

Sententia in contumaciam lata facit ius quoad omnes, quãdo ex actis constat de delicto per probationes. n. 3.

DECISIO VI.

1 FVit tentum, quod Antonius Hector, qui praesentauit Ludouicum Daurelli incepit labi in haeresim ante dictam praesẽtationem, vt probat primus testis examinatus in partibus, & vltimus examinatus in curia, qui deponunt de publica fama de dicto tempore: Nam primus licet dicat citrà, tamen posteà dicit vsque ad praesens, & loquitur de anno 1560. Vltimus verò dicit de mense Iunij 1562. & sic ante praesentationem, quae fuit facta de mense Decembris de eodem anno. Quartus verò, sextus, & septimus testes examinati in partibus deponũt de visu, & certa scientia ab anno 1560. Nec obstat, quod dicti testes fuerunt examinati in partibus non citato d. Antonio Hectore, quia, cum ille fuerit potens, & caput haereticorum in illis partibus non fuit necessaria citatio, vt in causa haeresis est tex. in cap. fin. de haeret. in 6. de quo late per Gab. de commun. opin. lib. 2. in tit. de citat. conclus. 1. num. 328.

2 Probatur etiam dicta haeresis per sententias latas in partibus contrà dictum Antonium, qui in illis declaratur haereticus, & licet in dictis sẽtentijs non exprimatur tempus lapsus in haeresim, tamen debet declarari secundum acta, in quibus constat propter dicta testium, de quibus supra, quod fuit de anno 1560. vt tradit Alex. cons. 1 a. circà medium, vers. pro hoc etiã. vol. 7. Corn. cons. 53. num. 3. in fine. vol. 1. Et hae sententiae, cum respiciant statum personae faciunt ius quoad omnes, Alex. in l. saepe num. 62. de re iudic. Et de sententia lata contrà praesentãtem, quod noceat praesentato late tradit Lambertengus in tit. de iurepatr. lib. 2. par. 2. 11. quaest. princ. art. 9. & Patronus declaratus haereticus amittit omne ius, quod habet à die, quo lapsus est in haeresim, vt per eundem Lamberteng. lib. 3. 8. quaest. princ. art. 2.

3 Non obstat quod dictae sententiae sint late in contumaciam, & propterea non faciant ius quoad omnes, Quoniam respondetur, quod id procedit, quandò ex actis non constat nisi de contumacia, sed quandò constat etiam ex probationibus in eisdem actis tunc facit ius etiam quoad omnes, vt per Abb. in cap. penult. num. 20. in fine de sent. & re iud. At ex actis constat de veritate, quod ille fuerit haereticus de dicto tempore: Propterea ex supradictis fuit resolutum, quod praesentatio, institutio, & possessio Ludouici Daurelli praesentati ab Antonio Hectore declarato haeretico, non suffragantur D. Daurello.

COTTAE.

Romana damnorum seu Societatis. Veneris 3. Iunij 1575.

ARGVMENTVM.

Vsura est, finita Societate officij fructus exigere ad rationem duodecim pro centenario.

SVMMARIVM.

Vsurarium est pactum, quod dissoluta societate officij debeantur fructus ad rationem duodecim pro centenario. num. 1.

Taxatio interesse à principio facta vsuraria est, & illicita, nisi aliunde interesse probetur. num. 2.

Papa non dispensat contra ius diuinum super pacto vsurario. num. 2.

Vsura sunt prohibita iure diuino. num. 2.

DECISIO VII.

1 CONclusum in casu de quo agitur, loco dānorum, & interesse non deberi D. Marco Antonio Lepido fructus ad rationem duodecim pro quolibet cētenario vsque ad diem solutionis 2000. quia dissoluta societate perceptio fructuum non est licita, cum cesset periculum vitæ, & amissionis sortis principalis, remaneatq; purū, & merū mutuum, in quo non nisi totidem pecuniæ restitui debent & pactio illa, quod distracta societate fructus currāt ad rationē duodecim pro centenario quolibet, non valet tanquam in fraudem vsurarum facta, nisi aliundè probet de interesse præfato, vt per Bald. in l. rogasti §. si tibi. col. 2. vers. Quid ergo si cert. pet. Vbi Purpur. num. 39. Dec. cons. 39. sub nu. 5. & in cons. 322. 2. dub. col. fin. Aym. cons. 89. sub n. 7. Plot. de communi in l. Siquando, nu. 452. C. vnde vi, & ex Theologis D Thom. 2. 2. quæst. 78. art 2. in respons. ad 5. arg tit de Iust. & in lib. 6. quæst. 6. art. 2 circa finem.

2 Et ad supplicationem super confirmatione Societatis, & quod ea finita restituantur 2000. alias fructus soluerentur ad duodecim pro centenario loco damnorum, & interesse fuit respōsum d taxationem abiq; aliqua probatione dicti interesse esse vsurariam, & illicitam, idcircò confirmationem illi robur aliquod tribuere nō posse, c. super eo de vsur. Couarr. resolut. lib. 3. cap. 1. n. 8. vers. Secundò expressius: ea sanè ratione, quia cum vsuræ sint prohibitæ, etiā de iure diuino c. Quia in omnibus, & d c. super eo de vsur. c. pleriq; 14 quæst Papa non dispēsat contra ius diuinum, & super pacto vsuram sapiente D. Thom. par. 2. quæst. 94 art. 5. per tot. dixerunt tamen Domini dispēsationem sustineri posse in terminis iuris cōmunis nempè quando probaretur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, non autem simpliciter, & absolutè Dec d. cons. 322. num. 4. quod quidem erit probandum, vt Rota postulat iuxta decis. Mohed. 208.

ILL^MI. D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS. Lucana de Insula Sancta. 6. Iunij. 1575.

ARGVMENTVM.

Clericus contrahens Matrimonium præsertim cum consanguinea ipso iure amittit beneficium etiam quod non sequatur copula, & etiam quod Matrimonium sit nullum alia ratione, quàm consensus.

SVMMARIVM.

Testes deponentes articulum verum censentur deponere omnia contenta in articulo esse vera. num. 1.

Matrimonium de presenti censetur probatum per immissionem anuli. num. 1.

Clericus Matrimonium contrahens ipso iure beneficijs priuatur. num. 2.

Clericus contrahens Matrimonium priuatur beneficijs etiam non sequuta copula, & etiam quod Matrimonium sit nullum alia ratione, quàm defectu consensus num. 3 & 4. vbi declaratur quando in Matrimonio dicatur deficere consensus.

Subreptio, quæ verisimiliter non mouisset Principem ad concedendam gratiam, non vitiat gratiam.

DECISIO VIII.

1 IN vna Lucana de Insula Sācta 6. Iunij 1575. coram Reuerendo Patre D. Lancellotto fuit conclusum, quod Michael contraxit Matrimonium cum Virginia de anno 1565. de mense Septembris, vt bene probant primus & secundus testis qui licet in secundo interrogatorio præcisè non recordetur de anno, tamen posteā fatendo dictum articulum verum, in quo construuntur dicti mensis & annus, censentur expressè deponere de eorum mense & anno. Non obstat, quod verba de quibus deponit quintus & sextus testis importent sponsalia de futuro, non autem Matrimonium de præsenti, vt per Couarr. super 4. libr. decret. c. 4. §. 1. num. 4. respectiuè præsertim cum in continenti fuerit subsequuta anuli immissio, vt deponunt testes, nam per hunc actum denotantem consensum coniugalem probatur etiam Matrimonium de præsenti, vt latè per Couarr. d. c. 4. num. 3. in principio.

2 Maximè quia idem Michael confessus fuerat dum examinaretur se suscepisse filium ex Virginia sub 29. vel 30. Octobris 1566. & posteā de anno 1576. 16. Ianuarij fuit cōclusum, quod Matrimonium fuit contractū per verba de præsenti, vnde inducebatur vacatio Beneficij ipso iure c. 1. de Cler. coniug. & ibi glos. in vers. de relinquendo in princ. Quæ quidem conclusio est approbata per Couarr. in Epit. 4. lib. pat. 2. c. 6. §. tertiò num. 4. & hanc opinionem tenet Collect. in c. Ioannes num. 1. in fine de Cleric coniug.

3 Quæ cōclusio procedit etiam si non fuerit subsequuta copula, iuxta decisionem primam eodem

dem titulo in nou. & primã de sponſ. in antiq. & procedit etiam vbi Matrimonium ſit nullũ ex alia ratione quam defectu conſenſus, quia eo ipſo quod Matrimonium contraxit, habuit beneficium pro derelicto,& propterea non debet eſſe melioris conditionis, eo qui contraxit licitè, vt trad. Ioann. Andr. in d. c. Ioannes. col. penu. quæſt. 161. cæteri ſequuntur Roman. conſ. 285. col. 3. num. 5. verſ. tertiò videamus. Abb. in d. c. 1. num. 2. & in fine Briſcien quæſt. 10. quæſt. Dominica. Marſil. ſingul. 386. Aufrer. in addit. ad deciſ. Toloſ. 239. in fine. Staffil. de litt. grat. fol. 15. verſ. poſuit tñ. Rebuff. ſuper reg. de publican. in fine. Iaſ. in l. Vbi patrem num. 24. C. de tranſact. Gig. de penſ. quæſt. 24. nu. 2. Couarr. d. §. 3. & eſt communis opinio, vt ait Barb. col. 16. conſ. 2. in fine. verſ. Præterea Imol. d. c. Ioannes. num. 24. verſ. Quarto caſ.

4 Nec placuit Dominis fundamentum factum ex aduerſo ad probandum hic adeſſe defectum conſenſus, quia licèt non fuerit probatũ in hoc Matrimonio interueniſſe Parochum, prout diſponit Cõcilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reformat. c. 1. quod habet decretũ irritans inducens reſiſtentiam in actu in contrarium geſto, dixerunt tamen Domini quod etiã lex cum decreto irritanti reſiſtit Matrimonio contracto cum conſanguineo, & communiter concludunt ſupradicti Doctores induci vacationem, quia in hac materia inſpicitur factum ipſum, non aũt facti inualiditas, propterea tunc dicitur deficere conſenſus, quando nullo modo fuit præſtitus, vt exemplificant DD. in contrahente per merum, vel non habente intellectũ non autem quando eſt præſtitus,& illum lex annullat, immò dicunt quod Conciliũ in eius prohemio nõ negat Matrimonio clandeſtino adeſſe cõſenſũ.

5 Nec obſtat, quod tunc inducatur talis vacatio Beneficij, quãdo adeſt talis nullitas Matrimonij, quæ inducit impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex conſanguinitate, & tunc vt dictum eſt vacat Beneficium per contractum Matrimonij cum conſanguineo, vnde eſt verificata narratiua Iuliani narrantis, quod Beneficium vacauit per Matrimonium per verba de præſenti, verum eſt quod fuit legitima ſubreptio ſecundum ſubiectam hanc materiam. Præterea cum talis ſubreptio veriſimiliter nõ mouiſſet Papam ad concedendũ non vitiat, Aegid. deciſ. 4. cum vulg.

ROBVSTERII.

Romana ſeu Ceſenaten. Reſciſsionis inſtrumenti. Lunæ 27. Iunij 1575.

ARGVMENTVM.

Delicta difficilis probationis, prout eſt furtum, dolus, & fraus præſumptionibus probantur, dummodò ſint violentæ, vnuſq; teſtis de viſu cũm fama publica delictum non probat.

SVMMARIVM.

Furtum, dolum, fraudem, vel delictum allegans probare debet. num. 1.

Furtum, fraus, ſeu dolus, eſt delictum, quod occultè cõmitti ſolet, & quia difficilis probationis, coniecturis probatur. n. 1.

Dolus, fraus, furtum, delictaq; omnia difficilis probationis licèt coniecturis probentur, ſeu præſumptionibus debent tamen tales præſumptiones eſſe violentæ in tantum quod vehemens præſumptio non ſufficit etiam quod ciuiliter agatur. n. 1.

Dolus probari debet indicijs perſpicuis. n. 1. in fine.

Infamia non irrogatur, quando de crimine agitur per viam exceptionis, declara, vt non irrogetur infamia iuris, ſecus infamia facti. n. 2.

Fama publica iuncta cum vno teſte delictum non probat. n. 2. in fine.

DECISIO IX.

1 Quia pluries per me in relationibus &c. & reſoluerunt Domini non conſtare ſufficienter de huiuſmodi fraude, ideò eſſe procedendum ad toralem exequutionem obligationis Cameralis: nam allegans furtum, dolũ malum, fraudem, vel delictum tenetur probare l. quoties §. quæ dolo. de probat. & licet ſint iſta de his, quæ occulte fiunt,& de his, quæ difficilè probari poſſunt, niſi per coniecturas c. 2. de renunc. in 6. gloſ. in l. apud Iulianum. in princ. de dol. except. quia ramen fraus eſt etiã delictum, Anchar. conſ. 135. n. 5. Aym. conſ. 21. n. 4. & infamat. l. j. in prin. l. athleta. l. fin. l. furti §. primo de his, qui not. infam. probari debet ex præſumptionibus violentis, nec ſufficit vehemens præſumptio, etiam vbi de his ciuiliter agitur, & Abb. ibi dicit de violenta præſumptione: idem probatur in c. præterea de teſtib. Aretin. in c. veniens, in princ. n. 2. eodem titulo, Egid. Boſſ. in prax. criminal. tit. de conuict. n. 50. cum ſeq. & facit text. in l. dolum C. de dolo, quod dolus probari debet indicijs perſpicuis, & Bald. quem paſſim ſequuntur Doctores conſ. 250. n. 1. lib. 1. declaratur de indicijs perfectè efficacibus, & ita intelligenda ſunt, quæ not. Bart. in l. ſi quis ex argentarijs §. j. de eden.

2 Non obſtat igitur dum ad probandam huiuſmodi fraudem, adducitur vnus teſtis de viſu cum publica voce,& fama, quoniam &c. Neq; obſtat quod de crimine non agatur, ſed excipiatur quo caſu per talem exceptionem non irrogatur infamia ad notata per Bald. & alios

in l. 1. n. 5. de his qui not. infam. & inſt. de furt. in princ. Quoniam reſpondetur, quod ſaltem infamia facti irrogatur ex tali exceptione in actis probata c. ſuper his de accuſat. c. ſuper eo de elect. gloſ. in d. §. quemadmodum. gloſ. reſtit. poſt princ. Abb. in d. c. ſuper eo. col. 2. & ibi etiam additio, & hæc infamia facti ſufficit ad effectum, de quo agitur: nam communiter tenent Doctores, quòd ſi de crimine agatur, ſiue agendo, ſiue excipiendo, non ſufficit fama cum vno teſte Bald. in c. cum litteris.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] SERAPHINI.
Romana Turris Bubalariæ.
Lunæ 7. Nouemb. 1575.

ARGVMENTVM.

Cenſus impoſitio cum pacto, quòd venditor teneatur illum redimere infra quatuor annos dicitur illicita, & vſuraria, & totum contractum vitiat, niſi in inſtrumento adſit proteſtatio, quod pacta non apponenda habeantur pro non appoſitis, tunc enim vitiatur pactum, ſed non contractum cenſus.

SVMMARIVM.

Cenſus impoſitio facta cum pacto, quod venditor teneatur infra quatuor annos cenſum redimere, contractum vitiat. num. 1.

Subſtantia actus remota remouetur, & ipſe actus nu. 1.

Pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus ſed circa accidentia, licèt ſint illicita non vitiant contractum, ſed vitiantur n. 1. in fine, & n. 2.

Cenſus impoſitio facta cum pactis non approbatis à Bulla Pij Quinti non vitiatur in totum, ſed tantummodo vitiantur pacta, ſtante proteſtatione, quod quæ ſunt contra formam Bullæ habeantur pro non appoſitis. num. 3.

DECISIO X.

1 FVit reſolutum pactum appoſitum in contractu cenſus, quod venditor teneatur infra quatuor annos in totum redimere cenſum vitiare contractum cenſus per reg. c. fin. de condit. appoſ. cum ibi not. l. per ſeruum § final. de vſu, & habit. Bald. in l. pater. de adop. Bart. in l. 2. n. 3. C. de iure emphyt. Doctor. in authent. ingreſ. C. de ſacroſanct. eccleſ. Huius concluſionis inter cætera potiſſima ratio eſt illa, quam tradit Bald. in c. 1. §. fin. num. 7. per 2
quos ſi num. quia pactum hoc in ipſo contractu cenſus appoſitum tendit ad perimendum ipſum actum cum ſit contra ipſius actus ſubſtantiam, qua remota remouetur ipſe actus, Abb. in d. c. final. num. 4. deficit enim conſenſus, qui requiritur pro ſubſtantia ipſius actus itaque videtur, vel quod partes voluerint facere actum eluſorium l. an inutilis in princ. de accept. vel quod voluerint in aliam ſpeciem contractus conſentire, aut in caſu propoſito, in quo potius videtur, quod voluerint contractum pignoris, vel fœneratitium à iure reprobatum conſtituere, vt per Laur. de Rodulph. in tractat. de vſur. par. 2. quæſt. 61. Guid. pap. deciſ. 477. cum alijs per informantes allegatis, vbi vero pacta non ſunt contra ſubſtantiam ſed circa accidentia, tunc quamuis ſint illicita vitiantur, & non vitiant, conſenſus enim circa ſubſtantiam contractus non deficit.

2 Non obſtat textus in l. non precario de precar. tum quia illud pactū potius eſt contra naturalia quàm contra ſubſtantiā, & multi ex DD. tenuerunt, tum etiam quia non procedit, vbi pactum facit, vt contractus in aliam ſpeciem tranſeat, qui eſt caſus noſter, ita poſt Bart. in l. vbi ita donatur. de donat. cauſ. mort. tradunt ſcribent. in d. authen. ingreſſi Dec. conſ. 293. in fine Cagnol. in l. contractus n. 20. de reg. iur.

3 In iſto caſu res tranſit ſine difficultate, nempe quod pactum vitiatur, & non vitiat, ſtante conſenſu vtriuſque partis, quod appoſita contra formam Bullæ pro non appoſitis habeantur, aliàs huiuſmodi pactum, quod pro non appoſitis habeantur, fruſtra occuparet membranas.

ILL.[MI] D. CARD.[LIS] BLANCHETTI.
Romana Societatis. Veneris 9. Maij 1578.

ARGVMENTVM.

Fructus ſocietate diſdicta non debentur neque ex pacto neque ratione lucri ceſſantis.

SVMMARIVM.

Fructus ſocietatis officij illa diſdicta non debentur, neque ex pacto, neque loco damnorum, & intereſſe niſi præcedant proteſtatio, & requiſita intereſſe lucri ceſſantis. num. 1.

DECISIO XI.

1 FVit reſolutum non deberi fructus pecuniarum hæredibus Leonis poſt diſdictam ſocietatem, ex pacto enim non debentur, vt fuit reſolutum in cauſis, Romana 1000. ſeu Bon. 2000. & Romana Societatis coram Reuerendo D. Cotta, & Reuerendo Patre D. meo Lancellotto. Minus etiam loco damnorum, & intereſſe, quia non præceſſit proteſtatio hæredum Leonis, & teſtes non probant requiſita intereſſe lucri ceſsātis iuxta deciſ. Mohed. 208.

CAN-

CANTVCCII.

Florentina Bonorum. Lunæ 26. Maij 1578.

ARGVMENTVM.

Ex sequenti summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Testes deponentes super valore rei venditæ An & quando valorem probare dicantur; Multa explicantur. n. 1. & 2.

DECISIO XII.

1 Domini dixerunt ex dictis testium examinatorum pro parte Illustriss. D. Aloysij non esse recedendum à resolutione aliàs facta die 10. Decembris 1576. Testes enim non probant talem valorem istarum terrarum, vt venditio dicatur cessisse in euidentem vtilitatem Monasterij. Primus enim testis super 10. cap. in rubric. de valore terrarum æstimat valorem istarum terrarum ex iudicio suo, quod iudicium suum est priuatum, & nihil deponit de communi æstimatione, & fundatur super redditu fructuum, prout 2. & 3. & 6. super eo, & affirmatiuè deponunt de hoc valore,& nullum verbum de non excessu, præter sextum, qui est vnicus. Ascensus autem ad valorem 20. scut. compatitur cum valore 40. cum maiori summæ insit minor, immo si sic attenduntur dicta illorum testium, coadiuuatur intentio monialium; Secundus enim testis iuxta sextum dicit, quod ratione incommodi stadium terrarum fuit venditum quadraginta aureis. Et tertius iuxta nonum. Quod autem hoc casu maximum versetur incommodum Monialium, patet ex dicto primi iuxta 17. & ex eo, in quo partes conueniunt, quod terræ de quibus agitur, adhæreant huic Monasterio, ex qua commoditate, & incommoditate augetur, & minuitur pretium ad effectum inducendi, & tollendi læsionem, & solus valor fructuum non attenditur,Pinell. in l. 2. part. 3. cap. 4. n. 17. cum seq. C. de rescind. vend.

2 Non obstant depositiones testium super vtilitate venditionis, quia ex eo indicant hanc venditionem vtilem Monialibus, quia ex pretio collato in prædijs extra Ciuitatem Florentinam vberiores fructus percepissent quam ex his terris quæ ratio Dominis non placuit: nam cum in colligendis, & transportandis fructibus multæ sint necessariæ impensæ, quibus nō subiacebant bona sita in Ciuitate, vtique non potest dici cessisse in euidentem vtilitatem Monasterij huiusmodi alienationem præcipuè cum ex depositione tertij testis super quarta appareat, quod istæ terræ erant in statu meliorationis, & non deteriorationis, & ex eiusdem assertione super quinto colligitur, quod multos fructus præter annuum redditum 60. aureorum percipiebant moniales ex istis terris qui fructus vna cum d. redditu facilè æquare possunt, id quod deductis oneribus ex prædijs extra Ciuitatem percipi posse; asserunt testes.

SIMONETTÆ.

Oscen̄ Hæresis.

ARGVMENTVM.

Manifestam hæresim sapit consulere dæmones pro sciendis occultis.

SVMMARIVM.

Hæresim manifestam sapit pro sciendis occultis dæmones consulere.

DECISIO XIII.

1 In causa Oscen̄ coram Domino Vgone fuit iudicatum sapere manifestam hæresim consulere dæmones, vt inueniantur thesauri, & vt sciant occulta per glos. in c. accusat §. sane de hæret. in 6. per c. 2. de Sortileg. & c. erubescunt. 32. distinctio.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Romana releuationis indemnitatis. Veneris 9. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

Dominus ex delicto familiæ tenetur, quando delinquitur in eo, in quo quis est præpositus, nisi præpositus fuerit homo bonæ famæ, & non solitus delinquere, & quid de notario substituto committente falsum, An Dominus Notariatus pro eo teneatur.

SVMMARIVM.

Dominus tenetur pro delicto familiæ, quando delinquitur in eo, in quo quis est præpositus num. 1. Declara nisi præpositus sit bona fama, solitus cum integritate se gerere nec delinquere d. n. 1. & 2.

Qualitas hominis mala in genere non infert ad delictum in specie nu. 2. notarius substitutus si falsum committat An Dominus notariatus pro eo teneatur, & an illum exhibendo liberetur n. 3.

DECISIO XIV.

1 Inspecta dispositione iuris cōmunis, quamuis Gerardus, & arrendatarij habeant regulam contra se, quod D. teneatur ex delicto familiæ, quando delinquitur in eo, in quo quis est præpositus, ad Bart. in l. 1. §. si familia de publ. cum alijs allegatis, tamen limitatio est in

In eorum fauorem, quando præponitur homo bonæ famæ, cognitus, & qui solitus est cum integritate se gerere, nec delinquere, vt per Bald. conf. 121. lib. 2. Castr. in l. videamus loca cum alijs per D. Benettum allegatis, & hæ qualitates bene pro eorum parte probantur.

Neque tollitur hæc probatio per contrarias creditorum probationes, cum non concludant in specie super istis qualitatibus, sed super alijs ex quibus non infertur necessario, quod Cinthius esset adeo peruersis moribus, vt talia de eo suspicari possent, prout tradit Felyn in cap. Petrus. n. 7. de homicid. Neque confessio Gerardi concludit ad suspicionem committendi falsum, sed alia quæ concernunt diligentiam in exercendo officium, quæ deducuntur ex l. naut. caup. stabul. non applicatur huic materiæ, & sunt specialia ratione personarum in illo edicto comprehensarum.

3 Verum inspecta dispositione Bullæ Domini resoluerunt Dominum teneri: cum enim disposuit de substitutis approbatis à Iudice, ita quod nulla culpa Dominis imputari possit, quod istis sic approbatis negotia committant, non potest earum dispositio limitari, vt procedat vbi culpa præcedit casum, maxime cum disponatur quod etiamsi exhibeatur ille substitutus, si non est soluendo, tamen Dominus teneatur, & tamen de iure communi ex duobus capitibus non tenebatur, tum quod non poterat imputari mala electio stante iudicis approbatione, tum quia exhibebat eum Roman. conf. 11. cum ibi adnotat. nec placet quod Bulla fel. record. Pij IIII. non loquatur de Notarijs Auditoris Cameræ, quia immo illos cõprehendit, cum sæpius in eadem fiat mentio A C. & generaliter loquatur, & maius in his versabatur periculum. stante ista consuetudine cap. vbi periculum de electiõ. in 6. an vero Gerardus, vel arrendatarij teneantur vigore prætensæ Bullæ, videndum erit particulariter.

ILL.^MI D. CARD.^LIS SERAPHINI.

Romana Releuationis Indemnitatis. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

Sententia in contumaciam lata pro aliquo delicto contra reum tertio non nocet, & quid de notario substituto in contumaciam condemnato pro falsitate, an Dominus notariatus pro eo teneatur.

SVMMARIVM.

Sententia in contumaciam lata cõtra aliquem, tertio non nocet. n. 1. vbi ampliatur hæc conclusio, siue teneatur de delicto, seu culpa sua.

Notarius substitutus si pro falso fuerit in contumaciam condemnatus Dominus Notariatus pro eo tenetur ad damna, & interesse. n. 2.

Contumacia non caret culpa, immo dicitur delictum, & pro eo quis potest excommunicari. n. 2.

DECISIO XV.

1 Licet regula sit, quod sententia contra Reũ contumacem lata non noceat tertio non citato l. cum filiusfamilias, & ibi Bart. de verb. obligat. Roman. conf. 154 nu. 5. Alex. consil. 84. lib. 3. Corn. conf. 42. n. 9. lib. 2. cum alijs per informantes congestis, & siue quis teneatur de delicto, siue de culpa sua in terminis Bul læ necesse est vt legitimè de ea constet, ad hoc vt noceat tertio, & ideo in casu isto non videtur probata, cum sententia sit lata in contumaciam non citato Gerardo l. qui repudiatur. §. final. l. Papinianus. §. meruisse. de inoffic. testament. Alex. conf. 84 n. 4. facit text. in l. 2. C. de fid. instrum. vbi Bald. & Salycet.

2 Tamen Domini concordes fuerunt, quod in casu isto Domini creditores satis sint in probatis ad obtinendum contra Gerardum, cum ex dispositione Bullæ teneatur etiam de culpa, quæ notoria est, cum Cinthius se absentauerit, & adhuc sit contumax, & hæc contumacia, nedum culpa non caret, sed etiam delictum, præ se fert, ita vt propter eam possit quis excommunicari, Ægid. decis. 242. nec potest dici quod Cinthio comparenti aliqua competere possit defensio, cum testes instrumentarij negent se interfuisse contractibus ab eo confectis, nec exhibendo Cinthium liberaretur Gerardus nisi is esset soluendo, vt præcisè in Bulla habetur. Quare omnibus simul consideratis, negari non potest, probari talem culpam, ad quam præstandam Dominus officij teneatur.

ALDOBRANDINI OLIM CLEMENTIS OCTAVI.

Mediolaneñ Cambiorum. Lunæ 19. Iunij 1581.

ARGVMENTVM.

In contractu mutui quicquid sorti accedit, vsura est, sed vsura non datur in alio contractu, quàm mutui, vel in mutuum resolubile.

SVMMARIVM.

Vsura est quicquid sorti accedit in mutuo. n. 1.

Vsura committi non potest sine mutuo, aut alio contractu in mutuum resolubile. n. 4. in fine, & n. 8.

Illatio ex diuersis fieri non potest. n. 5.

Vsuraria existente prima radice, & infecta, quicquid inde procedit dicitur vsurarium. n. 6. vbi declaratur hoc procedere inter easdem personas non inter diuersas.

Vsura

Vsura probanda est per eum, qui illam allegat. n. 7.
Vsura crimen est ecclesiasticum. n. 7.
Vsuræ præsumptio cessat ubi alia præsumptio capi potest. num. 7.

DECISIO XVI.

1 CVm in causa Mediolanen. Cambiorum, siue vsurarum, iam ad fauorem Dominorum de Cusanis fuisset resolutum contractum initum inter Michaeles, & Arnolphinos, & D. Paulum Sormannium ex vna, & D. Forlù ex alia esse contractum mutui, & consequenter accessionem librarum 32937. continere vsurariam prauitatem, cum quicquid sorti accedat vsura sit l. rogasti. §. si tibi. vbi Doctores. ff. si cert. perat. cap. consuluit de vsur. & pro parte D. Sormannij prætenderetur, quod quamuis hoc esset verum, exinde tamen non vitiaretur contractus quem prætēdebat esse inter Cusanos, & ipsum super quo asserebat, iam iudices laicos pronunciasse, nec ad cognitionem iudicis ecclesiastici pertinere cognitionem illam An inter eos nouus vel ne cōtractus celebratus fuerit, sed supposito quod adesset solum ad eius cognitionem pertinere, An ille esset vsurarius vel ne, è contra autem cum negarent Cusani aliquem contractum inter ipsos intercessisse, asserentes dupliciter fuisse grauatos à iudicibus laicis, tum quia fuerunt condemnati ad soluendum debitum alienum, tum & secundo quia, & illud debitum erat vsurarium, & cum ab initio contractus fuerit fæneratitius, dicebant omnino videndum esse, An inter eos, & Sormannium intercessetit aliquis nouus contractus, & qualis ille fuerit, ex quo aliā ratione, Sormannius vsuræ crimen euitare non poteſt, nisi interuentu, vt dictum est, istius noui contractus; pro faciliori igitur decisione huius difficultatis, prius super hoc consultis Dominis, dubitaui stante resolutione iam facta, An sit sufficienter fundata intentio Dominorum de Cusanis contra D. Sormannium super vsuraria prauitate.

2 Et Domini supradicta die concluserunt illam sufficienter fundatam non fuisse, tenentur enim Cusani, probare hanc vsurariam prauitatem respectu partitæ, de qua loquuntur sententiæ DD. Philodoni, & Porri, quas sententias vti canonizantes & approbantes partitam vsurariam & infectam reuocandas censuit Vicarius Mediolani, de cuius sententiæ iustitia, & validitate agitur. Inquit enim Vicarius in sua sententia; decernimus & declaramus partitam librarum 32937. nuncupatam del Forlù de qua in dictis sententijs, ac omnia, & singula eidem partitæ accessoria, & ab ea dependentia, seu prouenientia, necnon laudum, seu sententiam latam, seu promulgatam respectu dictæ partitæ tam per prædictum Illustr. D. Philodonum, quàm per Illustr. D. Porrum factarum sub ficto, & palliato nomine cambiorum, fuisse & esse vsurarias, vitioq; vsurarum subiacuisse, & subiacere, & vsurariam prauitatem in se continuisse, & continere, & tanquam tales, & talia, ob id nullam, nullas, & nulla declaranda, & declarandas fuisse, & esse, & declarari debere, prout declaramus, dictamque partitam librarum 32937. in creditum prædicti Domini Sormannij, & in debitum Ill. DD. de Cusanis poni, & dictas declarationes, & condemnationes in fauorem Illust. D. Sormannij, vt præmittitur fieri minime potuisse. Licet igitur Vicarius damnasset vti fæneratitiam partitam, quam iudices laici mandarunt poni in creditum Sormannij, & in debitum Cusanorum; loquendo enim de huiusmodi partita semper relationem habet ad sententias prædictas, quas ob id dicit iniustas, & nullas, quia continent vsuram l. asse toto. de hæred. instit. licet enim iudex regulariter non teneatur assignare causam in sententia. Vicarius tamen assignauit causam quare declarauit sententias iniustas & nullas, eo quia vti canonizantes dictam partitam subiacebant vsurariæ prauitati, vt denotat illa dictio, ob id, ex quo apparet, quod ad istam causam restringit suam reuocationem.

3 Si igitur Domini Cusani volunt substinere sententiam Vicarij tenentur probare partitam, de qua loquuntur sententiæ iudicum laicorum continere vsurariam prauitatem, quo stante, cum sententiæ Philodoni, & Porri non loquantur de partita cantante inter Forlù, & Sormānium, sed ea quæ versatur inter Cusanos, & Sormannium, Philodonus enim declarat partitam librarum 32937. descriptam in dictis cōputis datis à Cusanis Sormannio ponendam esse in creditum Sormannij, & in debitum Cusanorum, nulla habita ratione verborum *sopra di lui* descriptorum in fine d. partitæ incipientis, & scuta 16549. nisi quatenus dicta vltima partita, robur & vigorem accipiat ab allegato computo à parte R. nuper pro parte Cusanorum deducto, in sententia autem D. Porri legitur, insuper declarauit & ordinauit partitam librarum 32937. descriptam in computis datis prædicto Domino Sormannio, & de qua fit mentio in dicta ordinatione ponendam esse, & poni debere in calculis inter dictas partes faciendis in creditum prædicto D. Sormannio, & in debitum prædictis D D. fratribus Cusanis, prout in dicta ordinatione etiam nulla habita ratione exceptiones resultantis, & propositæ

per Dominos de Cusanis super cōputo à parte R. & successiue nulla habita ratione partitæ scutorum 16549. fundatæ super dicto computo à parte R. de qua fit mentio in ipsa ordinatione Illust. D. Philodoni.

4 Ex quibus, vt dictum est, apparet sententias loqui de partita posita in debitum, & creditum inter Cusanos, & Sormannium, non autem de ea, quæ vigeret inter Forlù, & Sormanniū, cum igitur item deduceant Cusani, ex quo appareat, quod partita descripta in dictis computis inter ipsos, & Sormannium, contineat mutuum inter prædictos Dominos Cusanos, & Sormannium, nec ratione mutui accessionem aliquam soluendam à Cusanis ratione pecuniarum sibi à Sormannio mutuatarum, non potest dici quod Cusani fundent intentionem suam inter ipsos, & Sormannium super vsuras; Quicquid sit inter Sormannium, & Forlù, quia de hoc secundo casu non loquuntur sententiæ Porri, & Philodoni, sed de primo sine mutuo autem aut alio contractu in mutuum resolubile vsura consistere nequit cap. consuluit. de vsur. Henric. Boich. in cap. ciuitate. n. 5. de vsur. Abb. n. 2 in rubr. de vsur. vbi late Bero. nu. 37. & in cap. 1. nu. 75. de in integr. restit. & liquet ex definitione vsuræ.

5 Non obstat, quod mutuum fuerit inter Forlù, & Sormannium, quia non agitur inter Forlù, & Sormannium, sed inter Cusanos, & Sormannium, inter quos nullum mutuum probatur intercessisse, & ex diuersis fieri non potest bona illatio l. Papinianus exuli. de minor.

6 Non obstat, quod existente prima radice vsuraria, & infecta, quicquid inde procedit dicatur vsurarium, cum illa semper attendatur ad cumul. per Parif. conf. 54. nu. 56. lib. 1. quia hæc omnia bene procedunt inter easdem personas, prout loquuntur omnes Doctores allegati, sed inter diuersas personas non concludit inter easdē enim personas fundata est semel intentio actoris super primo contractu inter eos inito, sed quando variatur persona, argumentū necessario non concludit, quia non sequitur, vsuram ab initio contraxi cum Titio, ergo hoc vitium etiam infert inter me & Sempronium, & tollitur id quod pro parte Cusanorum adducebatur, quod fundatam habebant intentionem super primo contractu, & quod Sormannius si vult excludere vsuram debet docere de nouo contractu, quia DD. dicebant, si res ista, inter Forlù, & Sormannium ageretur, argumentum concluderet, sed cum res sit inter diuersas personas, aliunde tenentur Cusani probare vsuram inter ipsos & Sormannium, quàm ex eo, quod contractus initus cum Forlù sit fœneratitius, sufficit enim Sormannio dicere Cusanis, quoad vos liberas ædes habeo, non enim docetis, me aliquid illicitum vobiscum commisisse.

7 Et consequenter non obstat, quod nouus contractus non præsumatur, & debeat probari per allegantem, & quod sufficiat Cusanis negare aliquem inter eos intercessisse contractum &c. quia cum Domini de Cusanis sint actores in hoc iudicio vsurariæ prauitatis, & D. Sormannius Reus, prout etiam ita appellat partes Vicarius in d. sententia, tenentur ipsi probare vsuram intercessisse inter ipsos & Sormanniū vulg. l. ei qui. de probat. idq; tanto magis, cum regulariter vsura non præsumatur, cum sit crimen & delictum ecclesiasticum. Bald. consil. 39 n. 6. lib. 3. & propterea eam allegans probare debet, Aym. conf. 48. n. 8. imnio vbi alia subest præsumptio cessat præsūptio fraudis, & vsurarū Bald. conf. 18. in fine lib. 1. & hinc etiā tollitur, quud dicebatur sufficere probare actū illicitum, quia excusationem debet Sormannius probare, quia hæc omnia procedunt, si res ista esset cum Forlù, sed cum sit cum Cusanis ipsi tenentur probare Sormannium secum aliquid illicitum perpetrasse, quod non probant.

8 Sicut non applicatur, quod vitium existens in contractu influat in sententiam ipsum exequentem, Fulgos. conf. 73. col. 3. Dec. consil. 475. n. 15. quia sententiæ iudicum secularium, vt supra dictum fuit non loquuntur de contractu inito inter Forlù, & Sormannium in quo consideratur mutuum, sed de partita posita in computis inter Sormannium, & Cusanos, inter quos hoc casu non ostenditur aliquod mutuum, nec aliqua accessio propter mutuum, quo casu vt supra dixi considerari inter eos nō potest vsura, Bald. d. conf. 18. in fine lib. 1. nec facit, quod respectu Sormannij contineat vsuram, ex quo eis mediantibus exigit vsuras, quia nullas vsuras exigit mediantibus huiusmodi sententijs à Cusanis; si enim Cusani ipsi nolunt vsuras, cum inter eos & Sormannium non ostendatur aliquod mutuum, non potest dici etiam, quod Sormannius ab eis exigat vsuras.

9 Non obstant demonstrationes allegatæ ad ostendendum identitatem, quia ad hunc effectum, necesse est, quod sit identitas contractus ex quo proficiscitur vsura, non autem ab identitate summæ, vel alterius qualitatis, non ergo concludit, eadem est quantitas, quæ fuit à Sormannio mutuata Forlù, ergo idem est contractus inter Sormannium & Cusanos &c.

AL-

ALDOBRANDINI
OLIM CLEMENTIS OCTAVI.

Æsina Bonorum. Lunæ 28. Decembris 1581.

ARGVMENTVM.

Ex summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

Testes iurati extra terminum nulliter postea examinati dicuntur. n. 1.

DECISIO XVII.

1 Domini non obstante constitutione, & attestatione duorum Notatiorum, steterunt in resolutis. Quicquid enim sit de veritate d. attestationis, examen est nullum, quia testes iurarunt extra terminum trium dierum præfixum ad probandum, qui terminus, vti dilatio probatoria, dicitur continuus & non vtilis, Marant. de ord. iudic. par. 6. tit. de dilat. n. 18. quo fit, vt nihil referat, quod intra illos tres dies inciderit Festum Annunciationis Beatissimæ Virginis, quod festum sanatur per constitutionem, vt iam fuit resolutum.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI SENIORIS.

Firmana Bonorum. Veneris 1. Iunij 1582.

ARGVMENTVM.

Stilo effici potest, vt testes parte non citata examinati probent.

SVMMARIVM.

Testes parte non citata examinati, & non repetiti probant sic stilo existente. n. 1.

DECISIO XVIII.

1 Præsuppositis hinc inde deductis, An constet Ser Dominicum Roscium fuisse vsurarium manifestum, ad effectum, vt substitutio de qua in asserto eius testamento sit nulla, & irrita; nisi testes examinati pro informatione curiæ parte non citata repetantur formiter, vel probetur stilus de partibus, quod illis detur fides, Domini tenuerunt non constare de vsuraria prauitate, nam cæteræ aliæ probationes modicum faciunt.

CANTVCCII.

Romana Nullitatis Census. 4 Februarij 1583.

ARGVMENTVM.

Census impositus ad rationem octo pro centenario cum pacto redimendi quandocunque, An sit vsurarius, & an vitietur per pactum quod emptor census qui domum super qua est impositus conduxit expelli non possit etiam locatione finita nisi prius facta per venditorem census redemptione & extinctione.

SVMMARIVM.

Census impositus ad rationem octo pro centenario, & cum pacto redimendi quandocunque est licitus, & nullam continet vsuræ suspicionem. n. 1.

Pactum quod census sit liber ab omni onere non repugnat naturæ contractus. n. 2.

Pactum in venditione rei immobilis, quod onera pertineant ad venditorem est contra naturam contractus venditionis, & vsuræ inducit præsumptionem d. num. 2.

Pactum quod emptor census qui domum super qua est impositus conduxit expelli nequeat etiam locatione perfecta, nisi prius facta per venditorem census redemptione, & extinctione licet videatur per viam indirectam contra contractus naturam compelli venditor ad redimendum potest tamen non vitiatur contractus. num. 4.

DECISIO XIX.

1 Fvit conclusum censum de quo agitur fuisse valide impositum cum iuxta Bullas Martini & Calisti ad rationem octo pro centenario & cum pacto redimendi quandocumque impositus fuerit qui contractus licitus est, & nullam continet vsurariam prauitatem ad late deducta per Conrad. de contract. quæst. 83. & Couar. var. resol. lib. 3. c. 8. n. 5.

2 Non obstat pactũ quod census sit liber ab omni onere quia hoc non repugnat naturæ contractus nihil enim impedit quo minus ego possim emere annuum censum immunem & exẽptum ab omni onere; Nat. cons. 198. n. 13. lib. 1. Rolan. cons. 40. nu. 35. lib. 2. ex aduerso allegati loquuntur in venditione rei immobilis cum pacto quod onera pertinerent ad venditorem, quod pactum cum sit contra naturam contractus venditionis inducit præsumptionem vsurarum idq; aperte ostenditur ex verbis Bal. quem ipsi citant cons. 311. n. 10. lib. 5. vbi firmat pactum quod venditor teneatur soluere gabellam, & agnoscere alia onera contractus, & rei venditæ esse contra naturam contractus venditionis, & inducere præsumptionem vsurarum, Veron. de simul. contract. præsump. 6.

3 Non obstat pactum quod ex quocumque euentu etiam incogitato nulla peti possit reductio nec defalcatio quia hoc pactum in instrumento census non legitur.

4 Non obstat pactum quod emptor census qui domum super qua impositus fuit conduxit nõ possit expelli etiam finita locatione nisi facta prius per venditorem redemptione & extinctione

ctione census ex quo pacto videtur per quandam viam indirectam compelli venditor census ad illum redimendum, quod est contra naturam census, quia licet huiusmodi pactum verum, licitum, & honestum, non videatur non tamē vitiat contractum census cum enim respiciat locationem, & non sit contra substātiā contractus census vitiatur, & non vitiat ad trad. per Bart. & Doct. in l. vbi ita donatur. ff. de donat. caus. mort. & in specie Couar. var. resolut. lib. 3. c. 8. n. 7. circ. med.

R V B E I.

Placentina Vsurarum. 1. Iunij. 1584.

ARGVMENTVM.

De pluribus præsumptionibus arguentibus simulationem contractus.

SVMMARIVM.

Simulatio vt arguatur ex modicitate pretij quanta debeat esse ista modicitas. n. 1.

Simulatio arguitur ex pluribus contractibus vno post alium factis. n. 2.

Simulatio arguitur ex pacto de retrouendendo nonnisi post certum tempus & post fructuum recollectionem. num. 2.

Simulatio arguitur ex pacto, quod venditor sustineat onera, & non emptor, & quod det semina rehabenda tempore, quo fiet retrouendito. n. 3.

Simulatio arguitur ex pactis in instrumento venditionis de quibus. n. 4.

DECISIO XX.

1 Dixerunt Domini satis constare de modicitate pretij, non obstantibus pactis pōderatis pro parte Curinorum. Cum enim per secundam resolutionem factam, pretium huius predij esset scutorum 2700. & ipsi soluerint solum 1150. vel ad summum 1160. apparet ipsos soluisse scuta 200. vel circa minus, quàm esset medietas iusti pretij, vnde quando etiam diminueremus sextam partem valoris huius prædij, nihilominus verificantur verba text. in c. ad nostram. de empt. & vendit. quod pretium solutum vix medietatē iusti pretij attingit Host. in princ. in d. c. ad nostram, & in verb. vix Imol. in princ. Corn. cō. 23. n. 6. lib. 3. maximè vbi concurrunt aliæ coniecturæ, quia tūc videtur sufficere, quod pretium sit iniustum licèt non ita modicum, Paris. cons. 54. num. 69. lib. 1. Afflict. decis. 40. n. 19.

2 Hic autem plura concurrere videntur suadentia contractum fuisse simulatum, primo instrumenta depositi præcedentis scutorū 700. post quod fuit facta locatio ad triennium, & postmodum venditio, & vltimo loco celebratum pactum de retrouendendo separatim ab ipso instrumento venditionis, tot enim contractus ita celebrati simulationem arguunt ad Bald. cons. 14. lib. 1. Aym. cons. 156. n. 1. Accedit pactum quod redemprio fieri nequeat, nisi post annum 1576. & quando fiet, quod fiat recollectis fructibus, quod tamen facilius arguir simulationem, Doct. in l. in emptione. C. plus val. quod agit. & Tiraquell. de retract. conuent. § 1. glos. 2. n. 66. Aym. cons. 156. n. 3.

3 Super additur conuentio quod Casalis venditor sustineat onera, Paris. d. cons. 54. n. 77. & cons. 55. n. 56 lib. 1. Natt. cons. 198. n. 12. & 13. lib. 1. Additur pactum, quod venditor det semina rehabenda tempore, quo fiet retrouēdirio, item prohibetur emptor facere melioramenta in prædijs, quæ omnia, vt plurimum, vti repugnantia naturæ venditionis, & tanquam pacta insolita simulationem arguere solent ex præallegatis.

4 Nec facit, quod alia pacta diminuant, quia vice versa adsunt alia pacta quæ augent valorem rei, vt est illud, quod prædium sit liberum ab oneribus impositis, & imponendis, & consequenter quod Casalis venditor teneretur ipse soluere onera dicti prædij prout etiam soluit. Item pactum de dandis seminibus rehabendis, solum tempore retrouenditionis, accedit quod pactum est restrictum vt nō possit redimi prædium, nisi infra triennium, quod safrem efficit, vt facilius præsumatur simulatio ex allegatis maximè quia aggrauatur hoc ex alio pacto, in quo fuit conuentum, quod redemptio non possit fieri, nisi recollectis fructibus, quæ omnia non diminuunt pretium, & valorem præfati prædij &c.

ROBVSTERII.

Romana residui pretij appaltus.

Lunæ 25. Iunij 1584. & 4. Iulij 1584.

ARGVMENTVM.

Verisimilitudo quantum operetur in contractibus simularis præsertim quando verisimilitudo est ipsa causa simulationis.

SVMMARIVM.

Verisimilitudo dicitur cognata naturæ, & ad illam excludendam requiruntur claræ probationes. n. 1.

Simulatio non fraudolenta pendet à voluntate contrahentium, vt cæteri contractus. n. 1.

Verisimilitudo quantum operetur, & quæ dicatur probabilis, & verisimilis causa. n. 7.

DECISIO XXI.

1 Bonæ memoriæ D. Fabianus de Monte particeps in tertia parte appaltus Alumini:

ni. Et retentis eisdem terminis, quod circumscripta prætensione potioris hypothecæ Thobiæ constat de causa simulandi, seu occultandi, & de ipsa occultatione maior pars Dominorum tenuit hodie 4. Iulij 1584. quod in casu isto non constat de tali hipotheca, seu iure claro Thobiæ, vt excludatur causa simulationis, & ipsa simulatio seu occultatio iam considerata, præcipuum fundamentum fuit, quod prætensa hæc hypotheca Thobiæ non est ita clara in facto, & in iure, vt excludatur verisimilitudo, quæ cognata naturæ, & ipsa causa simulandi, vt considerant Barr. Ægid. Anchar. & alij allegati, nam ad effectum de quo agitur non est necessaria tam efficax causa, & illius veritas, vt aliàs considerant Bart. in l. si fortè, Castr. Specul. Soccin. Dec. & alij in l. si donatione. C. de collat. sed sufficit opinio seu animus verisimilis contrahentium, cum simulatio nō fraudolenta pendeat à volũtate contrahentium, vt cæteri contractus, l. consilio, & ibi glos. & alij. ff. de curat. furios.

8 Merito in istis inspicitur magis verisimilis contrahentium opinio, & animus, quam ipsa veritas, & releuantia causæ l. is qui putat. l. hæres institutus de acquiren. hæred. cum alijs per Aretin. d. cons. 65. col. penult. vers. in contrarium, Aym. cons. 88. n. 14. & 148. num. 10. cum seq. & ideo satis dicitur probabilis, & verisimilis causa, quam potuit tollere aliquam difficultatem in facto, vel in iure, Aym. post alios cons. 70. n. 29.

ALDOBRANDINI OLIM CLEMENTIS OCTAVI.

Colonień prætensorum fructuum. 8. Octobris 1584.

ARGVMENTVM.

Hæresis suspicio oritur ex testibus etiam examinatis parte non citata, & etiam ex eo, quod quis monitus recusauit cum alijs sumere Sanctissimam Eucharistiam in die Paschatis Resurrectionis.

SVMMARIVM.

Compulsoria tribuit iurisdictionem Iudici compulsori non quoad partes, sed quoad notarios. n. 1.
Hæresis suspitio oritur etiam ex testibus examinatis parte non citata. n. 2.
Hæresis suspitio oritur contra eum, qui monitus recusauit in Festo Paschatis Resurrectionis sumere cum alijs Sanctissimam Eucharistiam. n. 2.

DECISIO XXII.

1 Domini concluserunt inhibendum esse, tum quia litteræ compulsoriales non tribuunt iurisdictionem Iudici compulsori cōtra partem, vt propterea exhibeat instrumenta, & proprios libros, sed contra notarios, & tertias personas, vt exhibeant documenta penes ipsos existentia; Nam quoad partem inspectio est Iudicis causæ, An cogenda sit exhibere, vel ne; Accedit suspicio hæresis, qua laborat; fuit enim sibi opposita hæc exceptio in partibus, & Iudices remiserunt causam ad Rotam, inter quos Iudices aderat vnus nominatus pro parte ipsius Nesel; Item fuit monitus, vt in festo Paschatis Resurrectionis sumeret cum alijs Sanctissimam Eucharistiam, nil fecit de hoc, vel saltem non apparet id fecisse, sed bene, quod resignauit canonicatum liberè asserens nullos percepisse fructus, & concurrunt tot alia, de quibus deponunt testes, licet examinati informiter parte non citata, vt res reddatur multum suspecta, idq; tanto magis quia licet testes pro sua parte adducti appellent eum Catholicum, & dicant Catholice viuere eum tñ numquā secundum præcepta Romanæ Ecclesiæ viuere viderunt. Impij enim illi Sicophantæ hæretici, nominant se quidem Catholicos, licet non viuant secundum Romanam Ecclesiam; Tutiorem ergo viam eligendo censuerunt Domini inhibendum esse &c.

GIPTII I.

Romana Cambiorum. Lunæ 17. Decemb. 1584.

ARGVMENTVM.

Mercator qui pro alio tanquam fideiussor soluit non potest prætendere damna, & interesse, & illorum loco cambia, nisi solutionem principali debitori notificauerit, eumq; ad soluendum interpellauerit.

SVMMARIVM.

Cambia, seu damna, & interesse ob retardatam solutionem mercatori non debentur, nisi ob moram debitoris, & interpellationem sequutam. n. 2. & n. 4. vbi declaratur hæc conclusio, & n. 5. & seq.
Mora non habet locum nisi aduersus eum, qui est in dolo saltim præsumpto, seu lata culpa. n. 3.
Ignorantia præsumitur in muliere præsertim in facto alieno. n. 4.
Fideiussor ante solutionem aduersus principalem agere non potest. n. 6. in fine.
Fideiussor pecunias sub vsuris accipere potest, vt creditori satisfaciat, & debitor tenetur ad vsuras, declara, vt num. 7.
Interpellatio requiritur ad hoc, vt debitor, fideiussori, qui pro eo soluit teneatur ad damna, & interesse. n. 3. & omnibus seqq.

DECISIO XXIII.

1 Mandarum ab Auditore Cameræ relaxatum fuerat tam contra Illustr. D. Hersiliam de Monte, quam D. Petrum Antonium Bandinum, qui vti principalis in quadam officij societate pro ipsa se obligauerat, metuque dicti mandati sortem, & fructus habita iurium cessione soluerat, & summam postmodum similem, vt sibi satisfaceret ad cambium accepe rat, & in suis libris D. Hersiliam, vt dicitur per conto à parte debitricem creauerat, & super cambijs tenuerat, quæ successiuè in pluribus, & diuersis partitis per quinquennium, vel paulo amplius pecunias creditori ex causa societatis solutas D. Bandino restituerat, sed ad damna prouenientia ob moram D. Hersiliæ An debeantur cambia causa proposita Do mini postremo ad duas præcipue difficultates restrinxerunt. Videlicet an isto casu fuisset opus D. Hersiliam prius certiorare, aut interpellare, secundo An de dictis damnis sufficienter constaret.

2 Quod attinet ad primam difficultatem conclusum fuit interpellationem requiri siquidem negari non posse dicebatur interesse siue damnum absq; mora non deberi ad not. in l. quod te. l. lecta. ff. si cert. pet. glos. in c. conquæstus de vsur. Gabriel. de solut. lib. 10. Nauarr. in compend. de vsur. nu. 46. & hoc adeo verum est, vt pactum non valeat, quod mora cessante illud debeatur Aret. qui de communi testatur cons. 151. col. fin. vers. ad secundum dubium, Aym. cons. 320. n. 2. sed mora præsertim regularis absque scientia, vel interpellatione non committitur, l. mora de vsur l. Titia. §. si vsuras de leg. 2. & vtrobique doctr. Bart. & Paul. de Castr. in l. si duo. §. hæc autem verba de constit. pecun. scrib. in d. l. quod te. ff. si cert. pet. Bero. cons. 205. n. 7. lib. 3.

3 Quoniam mora non habet locum nisi aduersus eum, qui est in dolo saltem præsumpto, seu lata culpa, l. fin. §. idem iuris erit ad l. rod. de iactu. Alex. in l. si mora solut. matr. Alciat. cons. 104. tom. 3. lib. 8.

4 Non obstat quod Mohed. decis. 102. in fine contrarium tenuerit, quoniam ibi aduersus eũ agebatur, qui ad certum diem præcisè restituere debebat aliàs ad omnia damna, & interesse deuinctus erat, & sic ignorantiam nullo pacto prætendere poterat iuxta doctrinam Innoc. quam ipse allegat in c. 1. de vsuris, qui in istis terminis loquitur, & eũ multi sequuntur, quos referunt addent. post Rom. cons. 94. & 101. Rolan. cons. 35. n. 2. lib. 1. sed in hac facti specie hoc locum sibi vindicare non potest cũ D. Hersilia aliquid Bandino restituere, nisi in euentum solutionis non debebat quando quidem solutionem istam extitisse affirmat ignorasse, & sibi credendum videtur maximè cum in muliere ignorantia præsumatur, Iaf. in l. si quis id quod de iurisd. omn. iud. Mohedan. decis. 157. eoq; magis in facto alieno l. fin. & ibi Bart. ff. pro Soc. Bero. vbi supra nu. 3. ideo dictam. Mohed. decis. casui nostro minime adaptari posse satis dignoscitur.

5 Sed esto quod verisimiliter d. societatis extinctionem sciuerit, non ideo in tali mala fide, & mora constituta censetur, vt sub cambiorum vsuris tenenda esset præsertim si interpellata soluere parata illicò erat secundum Corn. consil. 206. n. 7. lib. 2. vbi ponderat d. l. quod te si cert. petat.

6 Et interpellationem necessario desiderari, tum ex illa ratione suaderi posse D D. videbatur, quod valde iniquum esset vno, atque eodem tempore, quem obligari, & in mora constitui ad doctr. Bart. in l. eum qui. §. si iuramento. nu. 3. & ibi Castr. de iur. iur. Cagnol. qui alios citat in l. 2. quæst. 41. n. 160. C. de pact. inter empt. & vend. & nonnulla in hunc sensum cõgerit Grammat. decis. 103 num. 165. Bero. d. cons. 205. n. 11. lib. 3. & ante eum Dec. cons. 2. n. 5. vers. nam quando tum etiam quia hodie præualeat opinio Angel. & Castr. in l. fideiussor pro venditore de fideiuss. & animaduertit Galles. ad tertiam partem oblig. Cameral. de personis peten. exequut. nu. 5. secundum quod fideiussor ante solutionem aduersus principalem agere nequeat.

7 Nec quicquam facit obiectum de fideiussore, qui pecunias etiam sub vsuris accipere, & creditori satisfacere potest, l. si vero non remunerari. §. mihi. l. si mandatum. §. si fideiussor. ff. mandat. quia ad effectum satisfaciendi ipsimet fideiussori non applicatur, nisi præcedente notitia, vel debitoris interpellatione per ea quæ supra dicta sunt &c.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Fauentina Matrimonij. Veneris 1. Febr. 1585.

ARGVMENTVM.

Matrimonium, An & quando dissoluatur propter viri frigiditatem, seu impotentiam.

SVMMARIVM.

Matrimonium propter impotentiam viri, vt dissoluatur, requiritur cohabitatio per triennium in quo fiat experientia de dicta impotentia. n. 1 & num. 3. vbi declaratur hoc procedere, quando impotentia est inuisibilis, & n. 4.

Mariti impotentia, An possit probari alio modo, quam per cohabitationem triennalem. n. 1. & nu. 2. & 4.

Ma-

Mariti impotentia, & frigiditas probari potest per testes de tempore matrimonij, & ante matrimonium. num.

Mulier An sit deflorata, nec ne, statur dicto obstetricum, etiam quod maritus eam deflorasse affirmet: n. 2. & n. 5. ubi An hæc obstetricum relatio sufficiat ad dirimendum matrimonium.

Mariti impotentia probatur ipsius confessione, n. 4.

DECISIO XXIV.

1 FVit dubitatum An sentẽtia in partibus lata sit confirmanda, vel infirmanda, & difficultatem contra sententiam, faciebat, quod non fuit seruata forma c. laudabilem, & c. fin. de frig & malef. in quibus disponitur, vt coniuges habitent per triennium iniuncta prius per Ecclesiam salutari pœnitentia; e contrario tamen prætendebatur hoc non fuisse introductum de forma, quando per aliud genus probationis constat de frigiditate, vt videtur probari in dicto c. laudabilem, & ibi glos. & Innoc. in princ. Anchar. & Collect. in c. 1. in princ. eodem tit. & ibi Card, & Abb. Specul. eodem tit. §. 1. num. 3. & ibi Io. Andr. in addit. Ang. Caluas. in verb. matrimonium imped. 16. n. 10.

2 Sed per testes huiusmodi, frigiditas probari dicebatur non solum de tempore matrimonij, sed etiam ante matrimonium, quæ probatio in hac materia admittitur, vt per Card. & alios d. c. 1. & ex eo tempus triennij, quod datur ad cognoscendum, An frigiditas sit perpetua, satis ex eorundem testium depositione colligi, & hanc probationem adiuuari ex obstetricum inspectione deponentium Dominam Victoriam non fuisse defloratam, cum tamen vir affirmet se eam cognouisse, & in hoc reperiatur mendax ad Anchar. d. c. 1. n. 4. ad fin. & ideo bene fuisse sententiatum super separatione per Ordinarium Fauentinum.

3 His tamen non obstantibus Domini vnanimiter censuerunt sententiam esse reuocandam, & præcipuum fundamentum huius opinionis fuit, quod quando vitium frigiditatis, & impotentiæ non est visibile, itaut sensu oculorum percipi possit, & negatur per alterum ex coniugibus impotentia dispositio cap. laudabilem. & c. fin. est de solemnitate probatoria eamque obseruari est necesse, cum fieri possit, vt talis impedimentum non sit naturale sed temporale, proueniens ex aliquo maleficio, & sperari possit quod acta pœnitentia miseretus Deus coniugum tale impedimentum sit sublaturus. Quod autem impedimentum non sit visibile constat ex relatione medicorum, vnde hoc casu statuendus erat terminus ab Ecclesia præfinitus, vt tradit D. Thom. in Summ. parte 3. q. 58. art. 1. Siluestr. in verb. matrimonium n. 3. Summ. confess. lib. 4. tit. 6. q. 16. Tabien. in verb. impedimento. n. 2. Goffred. tit. de frigid. & malef. nu. 16. Io. Andr. tit. de consang. & affin. n. 83. Turrecrem. 33. q. 1. c. iij. nu. 1. & 9. Anchar. d. c. laudabilem, n. 7. & ibi Abb. n. 5. & fere omnes alij.

4 Non obstant deducta in contrarium, & primo ad authoritates allegatas, quod possit probari frigiditas per aliud genus probationis, id verum est, quoties vitium est tale, quod per visionem deregi potest, vel quoties coniuges fatentur impotentiam, accedente septima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ d. c. laudabilem. Habent enim canones has probationes pro concludentibus, sed vbi vitium non est visibile, & maritus negat impedimentum, tunc seruanda est forma supradicta cap. laudabilem, & c. fin. & ideo non fuint attendendi testes, cum ex eorum dictis non probetur naturalis, perpetua frigiditas, & impotentia, maxime cum e contrario adsint aliæ probationes per testes, quorum tamen in præcepta, nulla fuit habita ratio.

5 Non obstat quod obstetrices dicant eam non fuisse cognitam, quia, & huiusmodi probatio adhuc est in incerta, neque accessit septima manus, sed dato etiam, quod probaretur concludenter, non ideo ob mendacium dirimendum est matrimonium, licet de fide coniugis multum detrahatur ex hac causa. Nam in hac materia asseueratio coniugum non est vera probatio, vt tradit Abb. d. c. laudabilem. n. 5 quare ex his conclusum, quod cum agatur de periculo animæ, & Sacramenti direptione, neque vitium de recta probatione, & concludenti probari possit, seruandam fuisse temporis ab Ecclesia statuti præfinitionem; ex hac ratione sententiam ordinarij esse reuocandam.

ROBVSTERII.

Casalensis Parochialis. Veneris 23. Maij 1586.

ARGVMENTVM.

Simonia, & pacta illicita in præsentatione cum reseruatione pensionis ex quibus excludantur.

SVMMARIVM.

Præsentatio facit acquirere ius ad rem, n. 1.

Constitutio Procuratoris ad præsentandum cum reseruatione pensiones si non est facta incontinenti non dicitur simoniaca, & illicita. d. n. 1.

DECISIO XXV.

1 REsoluerunt DD. hic nullam adesse simoniam, vel illicitam pactionem ex eisdem

 ratio-

rationibus, vt antea, & addebant, quod in casu isto sufficit Salamonio prima præsentatio, quam resoluimus esse validam, ex qua acquiritur ius ad rem Sarm. in reg. de iuriquæs. non toll. quæst. 11. num. 29. Nec illa constitutio Procuratoris ad præsentandum Salamoniũ cum reseruatione pensionis, potest dici simoniaca, vel aliàs illicita, quia non est facta incõtinenti Ægid. decis. 12. Sarn. de trien. q. 12.

2 Nec etiam potest dici correspectiua per viam relationis, ex quo Ordinarius instituit cum reseruationibus, quoniam potest intelligi de reseruatione de qua in actis 26. Augusti per patronos facta. Præterea illa reseruatio non est correspectiua ad primam præsentationem, & tantum reseruat & remittit ad Papam, & intelligitur saluo illius beneplacito, & cum simus in separatis, & diuiduis, qui præseruat & remisit ad Papam nihil dat, nec exequitur, præsertim respectu actus separati, & pro illius validitate.

ROBVSTERII.

Casalensis Parochialis. Veneris 30. Maij 1586.

ARGVMENTVM.

Dispositio. c. auaritiæ de elect. in 6. in casu proposito An intret.

SVMMARIVM.

Qui per alium facit per se ipsum facere videtur. n. 1.
Iuris dubij error inducit bonam fidem saltim ad euitandam pœnam. n. 1.

DECISIO XXVI.

1 RESoluerunt Domini, quod non intrat in casu, de quo agitur dispositio c. auaritiæ de elect. in 6. quia nullitas relationis examinatorum, & institutio ordinarij non est ita clarè nulla, vt dici possit Salamonium credidisse istos esse in lata culpa, vel dolo, quæ requiruntur, vt intret pœna dicti capituli auaritiæ. nam Concilium Tridentinũ non dicit clarè, quod examinatores nõn committant informationem de ætate, & moribus ipsi Episcopo. nam qui per alium facit per se facere videtur præsertim cum remittantur ordinario ea, de quibus ipse melius, quam ipsi examinatores possit esse Informatus, & Rota non habuit rem pro tam clara vt arbitrata fuit à Congregatiõ Concilij Tridentini, sicq; clarum est, quod error iuris dubij inducit bonam fidem, saltem ad euitandam pœnam, & DD. addebant Abb. in c. quia plerique n. 12. de immunit. Eccles.

ROBVSTERII.

In materia Iurisdictionis Baronum Status Ecclesiastici.

ARGVMENTVM.

An, & quando per donationem, seu concessionem iurisdictionis censeantur concessa regalia, vt puta merum, & mixtum Imperium, necnon facultas cognoscendi causas appellationum, & An, & quomodo superior concedens possit in dictis causis appellationum seu recursus omisso medio interpositarum, sine iniuria inferioris se remittere.

SVMMARIVM.

Donatio facta à Principe Ecclesiastico in fauorem alicuius, non impedit quin illa non obstante donans retineat penes se prioritatem ex suprema potestate prouenientem ad effectum cognoscendi causas appellationum, licet secus si in donatione facta à Principe seculari. num. 2.
Dominus supremus in suis terris habet duplex ius, vnum tanquam Dominus particularis, aliud tanquam vniuersalis & supremus Princeps, & concedendo vnum, remanet aliud. n. 3.
Dominus supremus quando dat alicui supremam potestatem non tantam dat alijs, quantam penes se retinet, cum illam det cumulatiuè non autem priuatiuè. num. 3.
Verba quantumuis vniuersalia, & pregnantia restringuntur ex passiua interpretatione ad id quod iuris est ac probabile, & verisimile. n. 3.
Verba vniuersalia, & pregnantia non comprehendunt insolita; vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehendi posset. n. 3. in fine.
Iurisdictio secularis, potest ex causa remunerationis absque magna regni lesione in alium priuatiuè transferri. n. 4. vbi declaratur hæc conclusio.
Ecclesia Sedis Apostolicæ difficilius transfert in alium priuatiuè quoad se supremam iurisdictionem, quam facit secularis potestas. n. 4.
Actus quilibet perficitur ex potestate, & voluntate. num. 4. in fine.
Donatio, seu concessio omnimoda iurisdictionis, & superioritatis An sit fauorabilis, vel odiosa. num. 5. & num. 12.
Feudum differt à concessione, & donatione. nu. 6. vbi declaratur hæc conclusio.
Iurisdictio suprema cognoscendi causas appellationum non præscribitur. n. 7.
Imperium merum, & mixtum, & alia regalia non veniunt in simplici concessione iurisdictionis, vel omnimoda, n. 8. Declara nisi aliud suadeatur ex verbis inuestituræ, & insolitis concedi ex causa remunerationis, & qualitate personarum, ibidem.
Ius creandi magistratum est de regalijs Principis sub n. 8.

Iurisdi-

Iurisdictione omnimoda concessa cum mero, & mixto imperio, censetur tantummodo concessa facultas cognoscendi primas causas, & primas instantias non autem causas appellationum nisi nominatim fuerint expresse causæ appellationum. n. 9. quod quando verum sit. n. 10. & seq.

Regalia censentur concessa in generali concessione, quando in ea aliqua species regalium fuerit excepta. n. 11.

Exceptio extenditur ad casus sui natura, vel probabili coniectura similes n. 11.

Dispositio quando est fauorabilis verificatur vltra primam vicem. n. 12.

Appellationum causæ veniunt in generali concessione iurisdictionis, quando sumus in terris, in quibus adsunt diuersa tribunalia, declara vt n. 13. & seq.

Obseruantia seu vsus subsequutus declarat, & interpretatur concessionem præcedentem. n. 13.

Consuetudo irrationabilis, & contra bonum publicum non est seruanda. n. 14.

Territoria dicuntur de iurisdictione illius Domini, intra cuius limites posita sunt n. 15.

Ius canonicum attendi debet in terris Ecclesiæ. num. 15. in fine.

Verba vbi non sunt omnino clara non potest in eis fieri fundamentum. n. 16.

Princeps superior potest se intromittere in causis eorum qui ad ipsum recurrunt & supplicant omisso medio. n. 17. & seqq. vbi præsertim de iure canonico, & in terris Ecclesiæ.

Appellare, an, & quando liceat ad superiorem omisso medio n. 17. & seqq. vbi etiam declaratur quid vigore Aegidianæ constitutionis.

Constitutiones Aegidianæ vigore Bullæ Pauli III. seruandæ sunt in omnibus terris immediatè Ecclesiæ subiectis, non autem mediatè n. 18.

Appellare, An liceat de iure canonico ad Papam omisso medio, & quando. n. 19. & seqq.

Papa non debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vel in secundis instantijs, quando illas in inuestitura expressè concessit. n. 22 vbi declaratur.

Concessiones omnes referuntur ex pastiua interpretatione ad ordinem iuris, & ad id quod iuris est. nu. 22.

Appellare, quando liceat ad Papam omisso medio in prophanis. n. 23.

Appellare quando liceat à sententia sindicatus. n. 24. & in Additione litera. A.

Appellare an liceat officiali condemnato pro delicto cōmisso in officio in Additione litera. A. vers. & facit.

Auditor Cameræ potest cognoscere causas eorum, qui ad ipsum recurrunt omisso medio. n. 24. & in Additione litera, B, vbi de materia.

Appellatione sublata non censetur sublata supplicatio, vel recursus. n. 24. in fine, quod quando verum sit in Additione litera, C.

Appellatio, recursus, supplicatio querela, seu reclamatio, quomodo inter se differant, & An valeant argumentum de vno ad aliud, & de forma procedendi in causa supplicationis. & recursus in Additione litera, C, vers. penult. & seq.

DECISIO SEV VOTVM XXVII.

1 Proposita quæstio, An scilicet appellatio, seu recursus Benedicti Catosij deuoluerit causam criminalem ad Sedem Apostolicam, ita quod inferior se in ea intromittere non possit, in casu de quo agitur, plures virtualiter continet difficultates. Prima An vigore donationis fel. rec. Clementis VII. fuerit totaliter concessa suprema Potestas, quam Sedes Apostolica vti vniuersalis Domina Patrimonij Beati Petri habebat in istis locis donatis; Secunda, An fuerint concessa aliqua regalia, quandoque concedi solita, saltim omnimoda Iurisdictio, cum mero, & mixto Imperio, Tertia An sit concessa facultas cognoscendi de primis causis tantum, non etiam de secundis, & sic de primis appellationibus; Quarta An ista loca posita in districtu Beati Petri, vt præfertur donata dicantur amplius de temporali iurisdictione Ecclesiæ, ita quod attendi debeat Ius Canonicum in appellationibus ad Sedem Apostolicam omisso medio interpositis. Quinto An Sedes Apostolica posset absque inferioris Domini iniuria de causis primarum appellationum omisso medio se intromittere. Vltima An huiusmodi causa sit ad Sedem Apostolicam legitimè deuoluta ita quod inferior de iure se intromittere non possit, in casu de quo agitur.

2 Ad primam respondetur negatiuè, quoniam vt inquit Io. Andr. in addit. ad Specul. de iurisdict. omn. iud. in addit. magn. ante fin. & sequitur Alber. Ang. Rim. & alij in l. 1. in fine de officio eius cui mandata est iurisdictio, quicquid sit in donationibus Principum secularium factis in fauorem Ecclesiæ, quæ habet primæua iura, in donatione tamen facta per Ecclesiā Romanam ad fauorem aliorum illa non obstante semper ipsa Ecclesia retinet superioritatem ex suprema potestate prouenientem, & potest de causis appellationum cognoscere, dictam superioritatem exercere, idem tenent Alber. in l. fin. C. de iurisd. omn. iudic. & ferè omnes in l. imperium. præsertim Io. Baptista de S. Seuerino q. 14 vers. item dicunt, & q. 15. post med. Gaspar Valla. num. 30. vers. tertio principaliter limitatur. Io. Bologn. n. 43. vers. & nota de iurisd. omn. iudic. Martin. Lauden. in tract. de Princip. notab. 115. & de Castell. & Castr. notab. 22. Bald. in l. à procuratore col. 1. & 2. C. mandat. Flor. de S. Petro. in l. 1. §. 1. si vsusfructus petatur. Lucas de Penna in l. 1. num. 18. vers. vel dicas plenius de priuil.

Scholar. & in l. contra publica num. 8. in fine, vers. & contra videtur de re militari, & in l. 1. n. 5. vers. sed pone de veteran. lib. 12. Paris de Puteo in tract. sindicatus sub rubr. de excessib. Baron. nu. 12. cum seq. Rot. in antiq. de consuetud. decis. 10. circa finem Matth. de Afflict. in constit. Neapol. incip. ea quae ad decus sub tit. quod nullus Praelatus. n. 22. cum pluribus seqq. & nu. 27. Iacob. de S. Georgio in inuestitura feudali in verb. de Castro Rubei Montis. n 4. Ægid. Boss. tract. de regalijs. n. 23. & 25. Ias. consil. 161. in fine primi dubij in secundo Soccin. iun. cons. 98. n. 31. in 3. Calcan. cons. 102. col. 1. & 2. Pedem. decis. 102. n. 11. cum seqq. latè Couar. pract. quaest. c. 4. col. 1. ferè per totam Roland. à Valle cons. 4. praesertim n. 134. vsque 144. lib. 2.

3 Pro qua opinione facit, quod supremus Dominus habet duplex ius in terris suis, alterum tanquam Dominus particularis illius loci, alterum vti vniuersalis & supremus Princeps totius status, & concedendo vnum, remanet aliud supremum, vt per Io. Andr. Alber. Lucam de Penna. Calcan. Pedem. & alios supra allegatos, & quando dat supremam potestatem, non tantam dat alijs, quantam penes se retinet, cum illam det cumulatiuè non priuatiuè, c. dudum. §. nos igitur de praebendis in 6. cum alijs per Grammat. decis. 50. Dec. consil. 3. n. 3. Roland. cons. 1. num. 134. cum seq. & verba quantumuis vniuersalia, & praegnantia restringuntur ex passiua interpretatione ad id, quod iuris est, ac probabile, & verisimile l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad l. Falcid. l. obligatione generali. ff. de pignor. glos. in l. tale pactum. ff. de pact. cum alijs per Calcan. cós. 102. ante med. Ant. Gabr. de reg. iur. conclus. 12. nec comprehendunt insolita, vel excessiua, nec id quod à sapientibus reprehendi possit, l. Saluius Aristo. ff. de legat. praest. l. ex pacto in princ. ff. de vulg. & pupill. cum alijs per Aym. cons. 3. nu. 23. per tot. & cons. 5. n. 14 & cons. 192. n. 3. Soccin. iun. cons. 1. num. 128. & cons. 8. nu. 22. & cons. 15. num. 9. in primo, quae omnia multo magis applicantur ad donationem de qua agitur, cum in ea nulla fiat mentio de regalijs nec apparent quae iura tunc remanerent Sedi Apostolicae.

4 Non obstat quod suprema iurisdictio secularis possit ex causa remunerationis absque magna Regni laesione in aliud priuatiuè transferri ad trad. per Claud. Seisel. in spec. feud. sub tit. qui feudum dare possunt in 8. limit. de regalijs, & latè cumulat Menoch. cons. 2. n. 63. cū seq. in princ. quoniam non agimus de superioritate seculari, sed ecclesiastica Sedis Apostolicae, quae difficilius priuatiuè transfert vt in extrauag. vnam sanctam de maior. & obed. Io. Andr. in c. cum instantia. n. 9. & ibi etiam Abb. & alij de cens. Felyn. in c. cum non liceat ante finem, & ibi etiam Paris. nu. 42. cum seq. de praescripr. Bald. in tract. praescriptionum 2. par. 5. par. princ. q. 2. praecipuè. n. 5. cum seq. Praeterea quaestio nostra non est de potestate, sed de voluntate. Duo sunt enim quae perficiunt actum, potestas, & voluntas, l. nolle vbi Bald. de acquir. haered. cum alijs per Aym. de antiq. temp. part. 1. num. 94. & ex supra allegatis patet, quod Sedes Apostolica, non intendit ex clausulis praegnantibus comprehendere, & absolutè transferre plenitudinem potestatis.

5 Non obstat, quod huiusmodi donatio sit fauorabilis, & latè interpretanda, quoniam Curt. iun. & alij in l. imperium praesertim. Bolog. n. 41. post princ. de iurisd. omn. iudic. id non simpliciter admittunt propter laesionem ordinariae iurisdictionis, & praeiudicium subditorum, & idem Claud. in l. fin. de const. princ.

6 Non obstat, quod ista concessio sit donatio, non feudum, vt per Oldr. consil. 159. num. 3. Alex. cons. 24. n. 11. in 5. Dec. cons. 498. col. 3. Ruyn. cons. 38. nu. 2. in princ. quoniam, & si dici possit quod donatarius sit maior Dominus. c. imperialem de prohibit. feud. alien. non ideo est maximus, & supremus, & quo minus suprema iurisdictio remanet penes Sedem Apostolicam.

7 Non obstat allegata praescriptio, nam vltra quod non probatur, dico, quod non potest probari aliqua praescriptio in casu isto quae releuet, nam haec suprema iurisdictio, vt ad supremum Principem appelletur ab inferiore, qui non inficiatur se illi esse subiectum nullo vsu, nullovè modo auferri potest, ideo non potest praescribi, ne ad Sedem Apostolicam appelletur, Bald. in auth. quas actiones. num. 14. vers. tertio quaeritur, & vers. ex ijs apparet. C. de sacrosanct. Eccles. & in l. si aquam nu. 22. vers. 6. quaeritur. C. de seruit. & aqua. Oldr. cons. 172. nu. 3. cum seq. & cons. 244 num. 4. & cons. 214. num. 1. cum seq. Balb. de praescript. in 2. par. 5. par. princ. quaest. 1. & 2. Siluan. cons. 96. num. 17. Couarr. pract. quaest. c. 4. col. 1. & in reg. possess. part. 2. §. 2. num. 8. in princ. & vers. ex his vero de reg. iur. in 6.

8 Ad secundum affirmatiuè respondetur, nam licet iurisdictione, vel omni iure simpliciter concessis, non veniat merum, & mixtum imperium, nec alia regalia solita concedi, Alber. in l. fin. in fine. C. de iurisd. omn. iud. Martin. Lauden. in tract. de princ. notab. 115. & de Castr. num. 22. & plenè not. d. l. imperium tamen

tamen vbi adsunt tam prægnantia verba prout hic, & verisimiliter ad alia, quàm regalia referri non possunt, tunc venit mærum, & mixtum imperium, & omnimoda iurisdictio, & sic ius creandi magistratum, quod est de regalijs, c. 1. quæ sint regalia, vt in regalijs, quæ quandocunque concedi solent ex causa remunerationis, & qualitate personarum, considerant Oldr. cons. 252. nu. 7. & 8. & in fine, & Cuman. consil. 162. col. 1. & 2. Paul. Castr. cons. 62. circa fin. vers. 5. lib. 1. Socc. iun. cons. 180. n. 39. lib. 2. vbi quod per verba tam prægnantia veniunt regalia, Saisel. in Specul. feud. sub tit. qui feudum dare possunt in pluribus limitationibus, Ias. cons. 45. col. 2. vers. & moueor lib. 1. Aym. cons. 294. num. 2. vers. sed magis in terris.

9 Ad tertiam respondetur, quod circumscripta obseruantia de erectione duorum tribunalium res videtur clara, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mæro, & mixto imperio ex interpretatione iuris censetur concessa facultas cognoscendi primas causas tantum seu primas instantias, non autem secundas, & sic appellationes primas, iuxta l. boues. §. hoc sermone de verb. signif. & ibi latè in limitationibus, & ampliationibus, Andr. Tiraq. & Ant. Gabr. de legib. & constit. conclus. 2. per tot. & hoc communiter tenent Doctores, vt colligitur ex Ang. in d. l. 1. in fine de officio eius, cui mandata est iurisdictio, Iacob. de S. Georgio in dicta sua inuestitura feudali in verb. cum mæro, & mixto imperio nu. 9. inquiens nisi nominatim in concessione exprimatur causæ appellationum non veniunt vt refert & sequitur Ægid. Boss. in sua pract. de princ. & priuil. eius num. 281. cum plur. seqq. Martin. Lauden. de princip. not. 115. de Castro notab. 22. Guidop. q. 518. in fine, & q. 551. num. 4. Aym. cons. 209. num. 9. Alber. Brun. cons. 47. num. 7. & cons. 102. col. 1. & 2. Ant. Capit. in inuestitur. feud. in verb. causæ appellationum fol. 15. cum alijs per Couarr. d. c. 4. nu. 6. cum seq. pract. quæst. & idem sentiunt omnes supra in quæstione prima citati ex quibus patet clarè hanc esse communem opinionem, vt attestantur Brun. & Couarr. vbi supra.

10 Non obstat Curt. iun. cons. 2. & in tract. de feud. primæ vlt. q. 12. vbi tenet, quod concessa omnimoda iurisdictione cum mæro, & mixto imperio censetur concessa cognitio causarũ primarum appellationum, & idem videntur tenere Paris. cons. 8. n. 31. in princ. quoniam Aym. d. cons. 209. in specie reprehendit Curt. iun. & Paris. & Couar. d. c. 4. num. 6. Calcan. d. cons. 102. col. 2. & Alber. Brun. d. cons. 102. col. 1. & 2. saluari tamen possunt vbi reperiuntur duo tribunalia, vnum pro locumtenente ad vniuersitatem causarum aliud pro ipso Domino feudi, quia verba non sunt ita clara, quominus possint recipere interpretationem, ex vsu subsequuto, vt dicetur alioquin, vbi non adsunt diuersa tribunalia impossibile est, quod ad se ipsum appelletur, l. à proconsulibus. C. de appell. c. 3. de consuet. in 6.

11 Non obstat Ias. cons. 161. in fine primi dubij, Menoch. cons. 2. num. 73. in princ. Rub. Alex. cons. 50. n. 1. Pedem. decis. 102. num. 9. Paris. d. cons. 8. num. 31. in princ. quoniam vt dictũ est communis opinio est in contrarium, & isti non percutiunt casum de quo agimus, quoniã ipsi faciunt fundamentum in casu excepto, tenentes quod vbi aliqua species regalium excipitur, aliæ censentur concessæ, Dec. cons. 197. col. penul. Decian. cons. 124. num. 11. in 3. & adhuc talis ratio est periculosa cum opinio cõmunis fundetur in regula, l. boues. §. hoc sermone, vt per Aym. cons. 209. nu. 2. & exceptio extendatur ad casus sui natura, vel probabili coniectura similes, c. qui ad agendum de procurat. Clemen. non potest eodem tit. Dec. in l. de reg. iur. & in c. 1. de confirm. vtil. vel inutil.

12 Non obstat, quod in fauorabilibus, vel vbi verba sunt prægnantia non habet locum regula, l. boues. §. hoc sermone, quoniam vt dictũ est, neque concessio huiusmodi potest dici simpliciter fauorabilis, cum tendat in præiudiciũ vassallorum, quorum valde interest vt potius subijciantur supremo principi, quàm inferiori Domino, neque adsunt aliqua verba vniuersalia respectu numeri, seu vnitatis tribunalium, sed tantum quoad qualitatem, vel naturam iurisdictionis, vt considerari possit prægnantia verborum.

13 Verum cum præsupponatur in istis terris adesse diuersa tribunalia, vnum pro ipso Domino alterum pro Vicario, seu locumtenente, credo bene posse dici, quod res ista non sit ex verbis ita clara, An voluerit Princeps dare etiam primam vel etiam secundam cognitionem, quominus possit esse locus declarationi interpretatiuè ex vsu subsequuto, vt in simili Bart. & alij in l. ab exequutore. n. 7. de appell. Aret. cons. 84. num. 5. Soccin. cons. 141. col. 1. & 2. in 2. propter quam obseruantiam dici potest, quod vigore dictæ concessionis cẽsetur data ista potestas cognoscendi de secundis causis, & sic de primis appellationibus, & etiam in hoc Doctores in l. imperium. de iurisd. omn. iudic. post Bald. in c. 1. n. 9. de capi. qui curiam vendidit Iacob. de S. Georg. in d. inuestitura feudali verb. dictiq; vassalli. num. 3. cum seq. in fine remittunt se ad consuetudinẽ, & obseruantiã.

14 Non obstat quod non valet quæuis consuetudo vti irrationabilis.& contra bonum publicũ: vt ad se ipsum appelletur d. c. 3. de consuetud. in 6. quoniam verum est.vbi est vnum & idem tribunal,secus vbi sunt diuersa tribunalia, Guidopap. decis. 518. & 551. Brun. d. conf. 102. col. 2. prout nec etiam obstant tot Doctores dicentes non esse datam hanc potestatem, quia intelligo vbi non adest specialis concessio harum causarum, vel aliqua obseruantia ex constitutione diuersorum tribunalium in contrarium prout dicitur hic adesse.

15 Ad quartum respondetur, quod cum ista loca sint in districtu Patrimonij B. Petri, dicuntur de temporali iurisdictione Ecclesiæ, quamuis omnimoda iurisdictio sit alteri concessa, nam quoad territorium Sedes Apostolica habet fũdatam intentionem eo ipso, quod illud est intra limites suos quamuis iurisdictio omni modo, cum mæro, & mixto imperio sit alteri data, quia ex vno non infertur ad aliud, Bald. in d. l. à procuratore.col. 2. C. mandat. & fuit plenè dictum in Salamantiñ de Medina del Campo, & in alia Colleñ Volateraũ, seu Nullius cum enim id solum probetur exaduerso, quod ista loca sint inferiori Domino principaliter, & de per se donata, & non accessoriè, vt vnirentur alteri territorio, vel magnæ dignitati remanent ista loca sub ijsdem legibus, quibus prius regebantur, Bart. in l. si conuenerint. §. si nuda.in fine de pignor. actio. Alex. consil. 351. num. 5. in 2. de commun. Felyn. in c. translata.col. 4. vers. & eius dictum.de constit. & ideo cum simus in territorio Ecclesiæ debet attendi ius canonicum. c. si duobus.§. denique & ibi Abb. Franc. Dec. & alij & in c. dilecti 3. de appell. Calder. conf. 18. de constit. & notatur in c. Ecclesia S. Mariæ eodem tit.

16 Non obstat, quod ista loca sint vnita, & accessoriè applicata contractui fundi vt in donatione ibi, & illorum, vt Comes fundorum, quoniam prædicta verba referri possunt ad alia loca proxime expressa magis, quàm ad ista, & cum verba nõ sint omnino clara non potest in eis fieri fundamentum,Oldr.& alij per Aym. consil. 29. col. 2. & de antiq. temp. part. 1. n. 80. & si qua in eis erat dubitatio illa fuit sublata ex obseruantia subsequuta, ex qua apparet, quod ista loca, vti de territorio Romanæ Ecclesiæ mediatè subiecta fuerunt habita, tenta, reputata, & tractata, vt præsupponitur esse notorium, & quamuis nuper contrauertatur inter istos magnos Dominos, quis ipsorum sit Dominus, tamen vt præsupponitur nunquã fuit quæstio de Territorio Beati Petri, & sufficit ad istum effectum, quod Ecclesia sit in possessione dicti territorij vsque ad limites Regni Neapolitani, quamuis non sit discussum de iuribus ipsius, Innoc. & alij in c. transmissa, & in c. nihil.de electione, Acchil. de Graff. de success. d. vnic.

17 Ad quintam respondetur, quod quandocunque laici de istis locis in primis appellationibus legitimis omisso medio eorum Domini inferioris appellant, vel supplicant, aut alias recursum habent ad Sedem Apostolicam, potest ipsa Sedes ex superioritate, quam retinuit iure suo, & absque alicuius iniuria de dictis causis primarum appellationum cognoscere, & suam iurisdictionem exercere, quia de iure canonico quod seruandum est in istis terris Sedes Apostolica potest cognoscere omisso medio de primis appellationibus & recursibus,nõ solũ inter Ecclesias,& personas ecclesiasticas,& de re spirituali, vel ecclesiastica,sed etiam inter laicos,& de rebus prophanis quãuis de iure ciuili, nisi adsit cõstitutio nõ liceat omisso medio ad secularem Principem appellare d.c. si duobus.§. deniq; vbi post Abbatẽ & alios Franc. n. 11. cũ seq. Dec. n. 6. & in d. c. cum dilecti. 3. n. 25. cum seqq. de appellat. Marant. in Specul. de ordin. iudic. verb. appellatio n. 358. cum plurib. seqq. Couar. pract. quæst. c. 4. col. 2. cum seq. & ideo quoniam omisso medio veniunt Sedem Apostolicam non possunt inferiores Domini se intromittere latè post alios lo de Neui. conf. 44. num. 10.

18 Non obstat Ægidiana constitutio sub tit.quod non appelletur ad Papam omisso medio, quoniam licèt ex confirmatione Pauli III. Ægidianæ constitutiones sint extensæ ad terras immediatè subiectas Ecclesiæ, non tamen ad aliàs mediatè subiectas, prout sunt istæ, vt patet ex præmissis, & ex lectura d. confirmationis, & quotidie ita practicatur.

19 Non obstat, quod qñ pars opponit,prout hic etiam de iure canonico non potest appellari ad Papam omisso medio c. si delegatus, vbi Fran. & alij de offic. deleg. in 6. cum alijs per Rorã decis. 387. circa medium, quoniam verum est, quod de iure canonico in aliquibus casibus nõ liceat appellare ad Papam omisso medio, vt per Dec. in c. cum te.col. t. de appell. & in casibus, in quibus non licet appellare omisso medio, si pars opponat tunc Papa non se intromittit, secus regulariter vbi de iure canonico admittitur ista appellatio omisso medio, & ita declarant Marant. & Couar. in locis supra citatis, vnde cum versemur in casu regulæ, & non in casu alicuius limitationis verum erit, quod licita est appellatio ad Papam omisso medio, & inferiores non possunt se intromittere.

20 Non obstat obseruantia, quæ allegatur in contrariũ,quoniam & si verum esset quod isti Domini

mini cognouissent de primis, & de secundis causis nihil ex hoc inferri posset ad casum de quo agimus, in quo hoc non negamus, sed dicimus, quod cum ista loca sint de Territorio Diui Petri in eo est attendendum ius canonicũ, & non ius ciuile, quo attento regulariter licita est appellatio omisso medio ad Sedem Apostolicam, nec in hoc datur, nec dari potest obseruantia in contrarium, quæ percutiat istum casum, prout percutere dicitur, vt possit releuare, vt post alios latè Aym. cons. 197. cum seq.

21 Non obstat quod non admittitur appellatio omisso medio à potestate seculari ad Ecclesiã vt in aliquibus Prouincijs fieri consueuisse dicunt Guidopap. Rebuff. & alij relati per Couar. pract. quæst. d. c. 4. quoniam verũm est vbi concessio facta per Ecclesiam personis secularibus ita facta sit vt vel sit specialiter in hoc prouisum, vel territorium etiam est ab Ecclesia totaliter alienatum simul cũ iurisdictione, ita vt ius ciuile ibi seruari debeat, & non ius canonicum, quamuis etiam Couar. referat etiã plures Prouincias, videlicet Hispaniæ, & Neapolim, in quibus cautum est per constitutionẽ expressam, vt ad Regem omisso medio appellari possit.

22 Non obstat quod sicut Papa nõ debet se intromittere, nec inferiorem Dominum impedire in primis causis, vbi illas in inuestitura concessit, Bald. in l. 2. nu. 35. & 43. de rer. diuis. Ioann. Fab. de Attiliano tract. in princ. num. 8. Ægid. Boss. in tract. de Principe, & priuil. eius. n. 284. cum seq. Iacob. de S. Georgio in quæstionibus feudalibus positis post tract. de Roidis nu. 42. ita nec in alijs instantijs, quando illas concessit Capic. in inuestit. feud. verb. cognitione primarum causarum fol. 127. Curt. iun. consil. 2. in princ. quoniam respondetur, quod istæ omnes concessiones referũtur ex passiua interpretatione ad ordinem iuris, & ad id quod iuris est c. causamq; de rescript. Gemin. cons. 47. col. 2. & bene Calcan. d. cons. 102. col. 2. præsertim vbi possunt aliquid operari, & Alex. in l. final. §. in computatione. num. 9. de iure deliber. intelligendæ itaque sunt istæ concessiones secundum ordinẽ iuris, videlicet nisi partes habeant recursum ad Papam in casibus à iure permissis.

23 Non obstat quod ita demum appellatur ad Papam omisso medio, quando sumus in rebus spiritualibus, vel ecclesiasticis, sed non quando sumus in prophanis, & in iudicibus laicis, à quibus non appellatur, nisi in defectum iustitiæ, Franc. in d. c. duobus. §. fin. num. 14. Boss. de for. compet. nu. 166. & seq. Menoch. de arbitr. iud. q. 70. num. 21. cum seq. Curt. iun. cons. 2. in princ. & num. 6. Ant. Capic. in d. inuestitura vers. appellationũ causæ fol. 15. nã verum est, quod etiam à Iudice seculari nõ recognoscente superiorem, & à quo aliàs non potest appellari, potest nihilominus ad Ecclesiam appellari ex causa iniustitiæ, sed adhuc etiam dicitur, quod sicut valet appellatio ab inferiori omisso medio in spiritualibus, & ecclesiasticis, ita in prophanis, & inter laicos vbi sumus inter subditos iurisdictione temporali Ecclesiæ prout sum' nos, vt patet ex præmissis.

24 Ad vltimum respondetur, quod licet Doct. in c. nulli quor. appell. non recip. vario modo loquantur de sententia lata in sindicatu A vbi quis non est verè conuictus, vel sententia non est corporis, vel honoris afflictiua vt animaduertunt Paris de Put. in tract. sindicat. in verb. appellatio n. 16. & 17. & in pract. Crim. in princ. num. 79. vers. octauus casus. Antonius Vicellius de concordantijs, glos. fallent. 20. nihilominus ad effectum de quo agitur, vt de causa communali cognosci possit in curia per R. P. D. B A. C. sufficit, quod iste habuerit recursum ad Sedem Apostolicam vel supplicauerit, & sublata appellatione, non est sublata supplicatio C vel recursus, c Ias. in l. si quis aduersus. C. de precib. Imper. offer. Neuizan. cons. 44. & cons. 3. Menoch. de arbitr. iud. cas. 70. num. 21. cap. 23. intelligendo tamen, vt causæ pecuniariæ remaneant apud Iudicem à quo, & illius sententia in istis exequutioni demandetur.

ADDITIO.

A *De sententia lata in sindicatu* regulariter appellari non potest, sicut per tex. in l. nulli. C. quorũ appellationes adnotauit ibidem Alber. num. 1. à quo dissentire non videtur Paris de Put. in tract. sindic. in verb. appellatio. n. 18. col. fin. in princ. vers. & idem tenet ibi Alber. fol. mihi 119. vbi licet supra affirmauerit veriorem & magis communem Doctorum opinionem esse, quod à sententia sindicatorum possit appellari, eam tamen ex Alber. & Salicet. in d. l. nulli videtur declarare, nisi officialis, seu potestas esset legitimè de delicto, & barattaria conuictus, Carer. in pract. crim. in tract. de appel. vers. octauus casus est. n. 1. Viu. opin. 423. n. 1. vbi de communi Lancel. de attent. par. 2. c. 12. limit. 20. num. 1. & seqq. vbi quod pendente appellatione in causa sindicatus fit exequutio, & ad hoc plures allegat concordantes. Et pro hac opinione extat constitutio Marchiæ quæ omnes dirimit controuersias lib. 6. cap. 2. vbi generaliter cauetur, quod a sententia sindicatus non datur appellatio, & ibi addentes in verb. sindicatu alios refert de iure concordantes Doctores, & rationem reddit.

Et facit, quia nec pariter admittitur appellatio, quan-

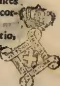

quando officiales sunt condemnati pro delictis commissis in officio secundum Bellapert. in d. l. nulli in princ. & ibi etiam Cyn. num. 11 reddens rationem, quia scilicet iura præsumunt isto casu contra officiales quod re vera deliquerint, si in aliquo fuerint condemnati, Alber. num. 2. in fine vers. item hæc lex, Salic. num. 11 vbi pariter, & hanc conclusionem admittit quando officialis fuit conuictus de barattaria, seu alio delicto commisso in officio, & ita etiã declarat Bald. idem tenentem contrariam, & reprehendentem Cyn. volentem etiam in officio delinquentem posse appellare, quando non est conuictus cum non sit verum (prout Cyn. videtur asserere) quod semper contra officialẽ condemnatum sit præsumptio quod deliquerit. Verum si de delicto conuictus est, tunc condemnatus non appellat per illũ text. vt ibi per eum Bellam. in c. ei qui. §. nulli quoque. il secondo num. 1. 2. q. 6. vbi videtur tenere, quod officialis conuentus siue ciuiliter, siue criminaliter pro delicto in administratione commisso non auditur appellans quod, & idem dixit ibi Io. de Turrecrem. num. 2. in fine vers. item nota, & latius ibidem prosequitur Præpos. in princ. & num. 1. Specul. in tit. de appell. §. in quibus. num. 4. Paris de Put. in tract. sindic. in verb. appellatio. cap. 1. num. 16. & seqq. in discursu vbi in hoc bene refert antiquorum Doctorum dicta Carer. in pract. in tract. de appel. vers. octauus casus est. num. 6. & 7. vbi infert ad officialem condemnatum de barattaria, & qui mundas nõ habuit manus, Amad. in tract. sindic. nu. 236. vers. an autem, Viu. opin. 423. n. 1. vbi de communi opinione.

Et licet quod immo officiales in sindicatu condẽnati possint appellare expresse voluerit Bart. in d. l. nulli. vers. 2. in eo, & ibi etiam Ang. nu. 1. vers. & hoc intellige, et Paul. de Castr. num. 2. C. quor. appellat. Paris de Put. de sindic. in verbo appellatio. c. 1. num. 16. & seqq. vbi relatis & ponderatis dictis Doctorum in d. l. nulli, & alibi concludit veriorem esse opinionem, quod officialibus in sindicatu condemnatis non sit deneganda appellatio, Amad. in tract. sindic. num. 236. vers. an autem à sententia lata vbi dixit, quod lectura, & intellectus Bart. ad l. 1. nulli valde conuenit.

Tu tamen in occurrenti casu non recedas à proposita limitatione quæ sine dubio magis communiter recepta videtur saltim quoad effectũ suspensiuum, & quando in aliquo loco adsunt specialia statuta prout in Statu Ecclesiastico habemus supradictam Constitutionẽ Marchiæ. Tunc res omni prorsus caret difficultate secundum Amodeum in tract. sindicat. post n. 237. vers. aduerte tamen quia communiter, & nu. 238. vbi relatis, & reprobatis contrarijs hanc defendit conclusionem, bene verum est, quod plures sunt casus, in quibus etiam à sententia sindicatus datur appellatio, seu saltim supplicatio, vel recursus, de quibus lectorem remitto ad tradita per D. meum Farinac. in suas pract. crim. par. 2. tit. de varijs, & diuersis quæstionib. quæst. 101. n. 93. & 94.

B *Auditor Cameræ.* Et hinc noris tu Procurator in Curia fundati practicam; vt etiam in prima instantia; quando subditi Baronum, & feudatariorum Ecclesiæ suspectos habentes suos Dominos recurrunt ad Vrbem, & Auditorem Cameræ offerentes se etiam in carceribus constituere, si delicti qualitas hoc exposcit, non debet idem A. C. ipsis sic confugientibus, & recurrentibus suas aures denegare, sed libẽter eos suscipere, & eorum causas cognoscere, ac terminare, & ita semper obseruatum vidi, præsertim tempore, quo D. meus Farinaccius fuit per quinq; annos Locumtenens dicti tribunalis, & ego eram illius pariter substitutus Locumtenens.

C *Supplicatio vel recursus.* Appellatione prohibita An, & quando censeatur prohibita supplicatio, recursus, aut querela est materia quæ patitur multas ampliationes, & limitationes, ideo ad eam videas Cepol. caut. 80. nu. 2. Paris cons. 54. num. 39. lib. 3. Corsett. singul. verb. querela. 12. Marsil. sing. 88. nu. 288. & 295. Diaz reg. 719. Natta cons. 17. num. 11. Folleri in pract. crim. in verb. pœnis debitis ferientur. nu. 83. Benint. decis. Bonon. 78. Roland. cons. 38. per tot. lib. 2. Menoch. de arbitr. quæst. lib. 1. q. 70. num. 18. & seqq. Contard. de momẽt. possess. q. 8. Rol. cons. 94. lib. 1. Ploc. cons. di ueis. 130. num. 64. & seq. lib. ... Lancel. de attent. c. 19. in discursu, Menoch. in l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. nu. 93. 895. & seqq.

Et de pluribus differentijs inter appellationem, recursum, supplicationem, querelam, seu reclamationem, videas per Menoch. de arbitr. quæst. d. q. 70. nu. 18. & seqq. lib. 1. Contard. de momentr. possess. d. quæst. 8. n. 11. Lancell. de attent. d. c. 19. n. 1. & seqq. Roland. cons. 94. num. 1. & seqq. lib. 1. vbi in specie An valeat argumentum de supplicatione ad appellationẽ, & è contra, & An verum sit, quod recursus habeat vim appellationis, & quod illius loco succedat, vide Lancell. d. c. 19. num. 7. & num. 21.

Quomodo autem sit procedendum in causa reuisionis concessæ per supplicationem, seu recursum, videas Benitend. d. decis. Bonon. 78. Menoch. de arbitr. d. q. 70. n. 27. vbi quod causa recursus regulatur secundum appellationem, quoad tempus exercitij, & determinationis, quod & idem voluit Lancell. d. c. 19. num. 11. & seq.

& seq. vbi alios refert concordantes, sed an in causa supplicationis possint adhiberi nouæ probationes habeatq; locum regula non deducta, deducta deduceam vide Rol. d. cons. 94. sub n. 1. & seq. Contard. d. quæst. 8. num. 37. & Menoch. de arbitr. quæst. lib. 1. q. 72. per tot. quæ autem sit forma talis supplicationis ponit Rol. consil. 38. num. 19. & 20. lib. 2. & ante eum Prob. in c. 1. nu. 20. de restit. in integr. lib. 6. vbi quod debet continere causam grauaminis, & quanto tempore duret instantia supplicationis videas per Rol. d. consil. 94. & per Contard. d. quæst. 8. num. 36. & ante istos per Rom. cons. 325. num. 14. & per Marsil. sing. 84. incipiente stante &c. & an supplicatio, seu recursus debeat interponi infra decem dies, in quibus interponitur appellatio, dic quod sic ad tex. vbi notant omnes in auth. quæ supplicatio. C. de precib. imper. offeren. cum alijs de quibus per Lancell. de attent. c. 12. limit. 50. num. 56. & seqq. vbi declarat tribus modis, sed vide Contard. de moment. possess. d. quæst. 8. num. 35. vbi quod immo ista supplicatio, potest quandocumque offerri, & quod à sententia lata in hac causa reuisionis per supplicationem, vel recursum non detur vlterior appellatio voluit idẽ Contard. d. quæst. 8. num. 39.

ILL.^MI D. CARD.^LIS BLANCHETTI.

Romana Pecuniaria. Mercurij 1. Iulij 1587.

ARGVMENTVM.

Priuata cedula habens anteriorem hipotecam, vbi pro ea concurrunt inditia, & coniecturæ quæ fraudem, & simulationem excludant, præfertur publico instrumento posteriorem habenti, & sic cessat dispositio l. scripturas. C. qui pot. in pign. pet. habe.

SVMMARIVM.

Dispositio l. scripturas. C. qui pot. in pign. habean. tota fundatur in suspicione fraudis quæ per antidatam committitur. n. 1.

Cessante suspicione fraudis in scriptura priuata cessat d. l. dispositio. n. 1.

Annotatio scriptura priuata in libro mercatorum subordinata ad alias & alia ad ipsam omnino tollit fraudis suspicionem. n. 2.

Cedula priuata roborata testium dictis qui deponant de tempore non censetur simulata. n. 3.

Multa simul iuncta quæ ad eundem rei finem tendant faciunt plenam probationem. n. 4.

DECISIO XXVIII.

1 PRoposui vna tantum parte informante propter nimiam alterius contumaciam dubium An dispositio l. scripturas. C. qui pot. in pign. habe. obstet Reuerendissimo D. meo Portico ita vt posteriores creditores illorum de Gottardis, & Ceulis habentes hypotecata bona per instrumenta publica veniãt sibi vigore cedulæ hypotecam anteriorem habentis præferẽ. Et attenta serie facti D D. circumscripto capite simulationis absque vlla difficultate in eam descenderunt sententiam vt nõ sit locus d. l. contra Reuerendissimum Porticũ constitutio enim illa fundatur in suspicione fraudis quæ per antidatam committi potest, Bal. in d. l. num. 2. & alij Doct. ibi. Tiraq. de retract. conuen. §. 1. glos. 7. num. 48. cessante igitur dicta suspicione debet cessare, & eius dispositio id Bal. in c. cum cessante. num. 7. de appell. & in terminis. d. l. cons. 198. n. 5. lib. 1.

2 Cessat autem omnis suspicio, Primo ex annotatione istius cedulæ in libro qui penes mercatorem conseruari consueuit quæ annotatio ita est subordinata ad aliàs & aliæ ad ipsam, vt excludatur omnis suspicio antidatæ. Hoc autem argumentum à subordinatione est tale, vt per illud Rota tenuerit anno 1575. coram Illustrissimo Aldobrandino in causa Vercelleti Monasterij pro Illustrissimo Cardinali Farnesio probari non fuisse iuxta Constitutionem consensum in tempore, & per talem descriptionẽ factam in libro tolli omnem fraudis præsumptionem tenet Negusan. de pign. 2. membr. 2. part. princ. num. 48.

3 Accedunt dicta testium qui deponunt de tempore quæ sufficiunt etiam ad hunc effectum, Tiraq. vbi sup. n. 55.

4 Vltimo concurrunt paritæ quæ iunctis supràscriptis omnibus faciunt plenam probationem cum ad eundem rei finem tendant Bald. in c. cum omnes in princ. de probat. conclus. 1. nu. 60. & 64.

ILL.^MI D. CARD.^LIS BLANCHETTI.

Romana Pecuniaria. 20. Nouembris 1587.

ARGVMENTVM.

Simulatio contractus cum probatur ex coniecturis illæ debent esse à iure tantum approbatæ.

SVMMARIVM.

Libri mercatorum pro tertio contra tertium nullam fidem faciunt. n. 1.

Coniecturæ quæ probant simulationem contractus debent esse à iure approbatæ, & non homine simpliciter. n. 2.

Mandatum non præsumitur datum ad actum illicitum. num. 2.

Qualitas personæ excludit præsumptionem simulationis in contractu. n. 2.

Contractus qui habet veritatis substantiam licet in alterius speciem sit translatus nõ dicitur simulatũ. nu. 3.

Hæc

Hipotecha competit pro eo quod vere gestum est, & non amittit sua iura. n. 3.

DECISIO XXIX.

1 PRosequtus sum disputationem iam cœptam super iure hipotecæ Reuerendissimi D. Portici, & vna parte informante prout mihi mandatum fuit. Et quia opponebatur simulatio contractus depositi cum prætenderetur esse mutui sub vsuris ideo quæsiui An probaretur talis simulatio, & probata releuarer, & DD. dixerunt talem simulationem non probari. Quia libri mercatorum pro tertio contra tertium nullam fidem faciunt, Ias. in l. admonendi. num. 133. ff. de iur. iut. Felyn. in cap. 2. num. 3. de fid. instrum. Aym. de antiq. temp. part. 1. n. 240. & multo minus in hoc casu cũ nullam fidem faciant contra Vellurellum.

2 Non obstat quod Vellutellus esset negotiorum gestor seu procurator Reuerendissimi D. Portici quia licet simulatio contractus ex coniecturis probetur illæ tamen esse debent à iure approbatæ, & non hominis simpliciter Bal. cons. 464. num. 4. lib. 3. Aym. consil. 145. num. 2. sed hoc casu ius præsũptioni huic resistit quæ etiam si probaretur contra Vellutellum non releuaret contra D. Porticum tum quia non censetur datum mandatum ad actum illicitum l. si procurator. vbi Doct. ff. de condit. indeb. tum etiam quia qualitas personæ excludit hãc fraudis præsumptionem, vt post Io. And. Hostien. Anton. de Butr. in c. finé litibus de dol. & contumac. trad. Barbat. cons. 65. nu. 3. lib. 4. Gram. decis. 60. n. 13. & seq.

3 Dato etiam quod esset probata simulatio tamen non releuaret quia contractus, qui habet veritatis substantiam licet in alterius speciem sit translatus non dicitur simulatus. L. si de pretio. C. si cert. pet. l. Lucius. ff. depos. Bal. cons. 399. lib. 5. ex quo sequitur vt hipoteca pro eo quod vere gestum est competere debeat, & nõ amittat iura sua l. verius. ff. qui pot. in pign. hab. Afflict. decis. 186.

COMITVLI.

Casalen. seu Nullius. Lunæ 15. Februarij 1588.

ARGVMENTVM.

Pœna priuationis hæreditatis incurritur per contrauentionem voluntatis testatoris, illam alienare prohibentis sub pœna.

SVMMARIVM.

Hæres prohibitus alienare sub pœna priuationis hæreditatis alienando, & contraueniendo pœnam incurrit. num. 1.

Transactionem iuratam non seruans incurrit pœnas l. si quis maior C. de transact. n. 2.

Delicti particeps dicitur, qui delicto consentit. n. 2.

Indignus hæreditate testatoris dicitur is, qui illius voluntati contrauenit. n. 3.

Primogenitus priuatur iure primogenituræ contraueniens voluntati illius qui primogenituram instituit. num. 3.

Pœna per testatorem apposita ex causa iusta per inobedientiam, & inobseruantiam committitur. n. 3.

Dominium, & possessio censetur translata ex traditione scripturarum, & instrumentorum. n. 3.

Possidere insolidum duo non possunt. n. 3.

Contemptus non inducitur deficiente consensu. n. 4.

Protestatio contraria facto reijcitur. n. 4.

Pœna incurritur etiam ex actu nullo, quando illa committitur contraueniendo voluntati testatoris, & contrahentium. num. 5.

Pœna sine dolo non incurritur. n. 6.

Causa qualibet etiam minima excusat à dolo. n. 6.

Dolus præsumitur in contraueniente voluntati testatoris & transactioni. n. 6.

DECISIO XXX.

1 COnsentientibus votis fuit resolutum constare de sufficienti contrauentione D D. Ioannis Vincentij, & Galeotti Iunioris, vt commissa fuerit pœna de qua in testamento, codicillis, & transactionibus in puncto præsuppositis. Euidens contrauentio insurgit, ex eo quod stantibus Galeotti senioris expressis ordinationibus, & contrauentionibus, de quibus agitur quandocunque decederet Ioannes Vincentius cum filijs, seu liberis, natu maior ex eis 2 & ipso maiore natu decedente, semper maior natu descendens ex linea masculina Ioannes Vincentius succedere debeat prohibita quacunque distractione, & alienationis voluntate, & contraria dispositione, sub pœna nullitatis actus, & deuolutionis bonorum. Galeottus Iunior Ioanne Vincentio præsente, & expresse consentiente patre his cognitis de anno 1570. cessit, & refutauit omne ius tam de præsenti sibi, & descendentibus de sua linea quæsitum quam etiam postea quærendum per obitum eius patris super dictis bonis, & iuribus fideicommisso, & natu maioritatis suppositis in fauorem Georgij fratris natu minoris, & totius ipsius stipitis. Vnde ambo conuincuntur fecisse contra prædictas ordinationes, & prohibitiones, tum quia voluntatem Galeotti senioris deferentis bonorum successionem ad ipsum Galeottum Iuniorem, vti natu maiorem, eiusq; successores, & descendentes non impleuerunt l. qui non facit. de reg. iur. Aym. cons. 24. n. 5. tum quia formam succedendi constitutam peruerterunt transferendo successione de maiori natu, & eius linea in minorem natu, & eius linea

linea in minorem natu, & eius descendentes contra expressam prohibitionem, ne disponi posset, quod aliter succedatur l. non dubium. C. de legibus. l. contra legẽ. ff. eodem. tum quia successio, quæ ex voluntate Galeotti senioris expectabat obitum Ioannis Vincentij argumẽt. text. in l. in delictis. §. extraneus. de noxal. Alex. conf. 1. n. 4. lib. 1. Decian. conf. 34. nu. 4. vol. 1. reputata fuit ad fauorem Georgij, & ante diem persona successoris certificata, quod nõ licuit ad trad. in l. post mortem. vbi Ias. num. 3. C. de fideicomissis. Cels. Vg. conf. 120. nu. 75. & seq. tum quia Galeottus iunior per talem renunciationem factam Georgio præsenti, & acceptanti, quantum in ipso fuit alienasse intelligitur ad gloss. communiter receptam in l. 1. C. de pact. Soccin. conf. 230. lib. 2. Aretin. conf. 18. n. 3. & 4.

a Ex quibus contrauentio Ioannis Vincentij eo grauior redditur, quo venisse arguitur etiam aduersus transactiones iuratas l. si quis maior vbi Batt. n. 3. & Bald. n. 2. C. de transact. Purpur. conf. 42. nu. 22. nec solum præstitit Galeotto contrauenienti consensum, quo eiusdẽ contrauẽtionis factus est particeps l. si liqueat vbi Bald. C. de inoff. donat. Bart. in l. fin. n. 1. de pact. Tiraq. in l. si vnquam. in verbis, donationem largitus, quæst. 23. nu. 349. & seq. verum etiam seorsum aliam cessionem postea fecit in fauorem eiusdem Georgij, vt in præsuppositis.

b Quod verò huiusmodi contrauentio sufficiens existat ad incurrendam pœnam caducitatis, & deuolutionis, Domini deducebant ex dispositione tum legis, tum testatoris: constat enim quod de iure contraueniens voluntati testatoris efficitur indignus hæreditate l. post legatum. de his quib. vt indign. reg. ex eo. de reg. iur. in 6. Aym. conf. 1. num. 3. Paris. conf. 19. n. 55. lib. 2. & si fuerit primogenitus priuatur iure primogenituræ, quæ alioquin ei deberetur iure hæreditario. Paris. d. conf. 19. n. 131. post glos. Innoc. & alios in c. licet. de vot. Bal. in auth. hoc amplius. n. 17. C. de fideicomm. vbi autem pœna est apposita per testatorem ex causa iusta ad l. 1. C. de his quæ pœn. nomine, vbi Bald. n. 10. Soccin. conf. 4. num. 15. lib. 4. aut alias conuenta non ambigitur illam per inobedientiam, & inobseruantiam committi, vt per Alex. conf. 138. n. 12. lib. 1. Paris. d. conf. 19. nu. 134. cum seq. Decian. conf. 48. num. 27. lib. 2. Bologn. in d. l. si quis maior. n. 50. Paris. conf. 100. n. 7. lib. 4. quia tũc nihil aliud attenditur, quam contemptus, vt per Bart. & Alex. in l. stipulatio ista. §. alteri de verbor. oblig. contemptus autem in casu de quo agitur ingrauescit propterea quod in rationibus prædictis deuentum fuit ad actus traditionis, & alienationis, dum Ioannes Vincentius constituit se bona cessa nomine Georgij, & descendentium ab eo possidere, & in signum translationis veræ possessionis, seu quasi tam ciuilis, quam naturalis manualiter consignauit, & tradidit scripturas, instrumenta, & iura quæcunque fundationis fideicommissi, & maioritatis, ex qua traditione regulariter intelligitur facta traditio prædiorum, & Castrorum, & consequenter translatum dominium & possessio l. 1. & not. C. de donat. Alex. in l. 3. n. 9. & seq. Tiraq. de iur. constit. 2. part. ampliat. 3. nu. 4 Couarr. resolut. lib. 3. c. 16. nu. 11. in fine & 16. sed ex vigore prædictæ cessionis Georgius apprehendit possessionem Castri Altaris, vt in instrumẽto, præsupposito, quamuis prætendatur pro parte Domini Prosperi possessionem fuisse instrumẽtalem ex eo quod possessio esset occupata per D. Bonifacium, & duo insolidum possidere non possunt l. 3. §. ex pluribus. de acquir. possess. Cæterum qualiscũque fuerit illa traditio, & possessionis apprehensio tenuerũt Domini commissam esse pœnam ex omnibus præmissis, maximè, quia prohibitæ fuerunt etiam dispositiones per testamentum, & contrariæ ordinationes in quibus traditio non est considerabilis, Paris. d. conf. 100. n. 23. & seq. lib. 4.

4 Nec tollitur contrauentio, aut eius effectus ex eo quod prædictæ cessiones leguntur factæ iuxta dispositionem testatoris, & non aliàs aliter, nec alio modo, ac proinde quatenus repugnent dispositioni testatoris carens consensu quo deficiente cessat contemptus, & pœna Bal. in c 1. n. 23. de success. feud. & in c. cumana n. 3. de elect. Curt. sen. conf. 8. nu. 7. Roland conf. 63 n. 24. lib. 4. Quia Domini referebant has clausulas ad modum succedendi, vt scilicet in descendentibus Georgij seruari deberent quoad successionem prærogatiuæ natu maioritatis iuxta ordinem, & formam primæ fundationis, prout apparet ex lectura ipsorum instrumentorum iuxta dispositionem testatoris, in qua de similibus cessionibus, neque explicicite, neque implicite mentio habetur, nisi prohibitiue protestatio autem, quæ facto contrariatur, & implicat contradictionem reijcitur, Bart. in l. non solum. §. morte. n. 17. de oper. nou. nunciat. Bald. in c. cumana de elect. & conf. 188. n. 1. lib. 3. nec allegatæ doctr. Bald. Curtij, & aliorum applicantur ad propositum in quo actus pendere non potest à voluntate testatoris defuncti, cuius post mortem non redditur arbitrium. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. c. cum morte. de celebr. miss. & quatenus conditio prætensa respiceret tempus præsens, aut

præteritum nulla extet l. cum ad præsens. ff. si cert. petatur.

5 Nec etiam releuat protestatio resolutiua adiecta in cessione Ioannis Vinceotij quod si non valeret in fauorem Georgij haberetur pro non facta: tum quia validitas, vel inualiditas actus non facit ad pœnam, quæ incurritur ex dispositione testatoris, & contrahentium ex actu nullo propter solam contraueotionem Abb. io c. Raynaldus. n. 17. & Couar. in c. t. n. 8. de testam. Tum quia sufficit Ioannem Vinceotiũ opinatum fuisse, quod cessio valeret ad is qui putat & l. hæres institutus in princ. de acquir. hæredit. prout similis protestatio ioutilis fuit iudicata in illa Regieñ Bonorum de anno 1585 coram Illustrissimo D. Aldobrandino.

6 Non obstat, quod sine dolo noo incurritur pœna ex contrauentione, dolus autem excusat, ex quacunque causa licet minima, Caputaq. decis. 233. n. 8. par. 1. Corn cons. 94. n. 3. lib. 3. quia dolus consistit in eo quod factum est contra dispositionem testatoris, & maxime contra transactiones iuratas. l. si quis maior. C. de transact. Aym. cons. 100. n. 9. & in casu decisionis, Caputaq. tribuit excusationem ambigua voluntas testatoris, vt io casu de quo agitur probabilem causam, quæ excuset, hactenus Domini non agnoscunt.

Reatina Pensionis. Veneris 11. Martij 1588.

ARGVMENTVM.

Ex summario habes argumentum.

SVMMARIVM.

Pensio dicitur nulliter imposita quando resignatio fuit simulata, & simulatio præsumitur ex vicinitate actuum. n. 1.

DECISIO XXXI.

1 FVit resolutum pensionem de qua agitur esse nullam, tum quia resignatio non fuit vera, sed simulata ad effectum, vt pensio reseruaretur nepoti ipsius resignantis, & Archidiaconatus statim retrocederetur ipsi Fabritio, l. qui sic soluit. ff. de solut. Mohedan. dec. 244. quod colligebant ex vicinitate actuum, & ex eo quod nulla datur probabilis ratio, cur in hoc casu statuendum sit, iuxta Bullam fæl. record. Pij Quinti super confidentijs editum, quæ capit etiã peosiones... nisi detur resipiscẽtia.

Reatina Pensionis. 1588.

ARGVMENTVM.

Ex summario collige argumentum.

SVMMARIVM.

Pensio super beneficio dicitur nulliter imposita quando resignatio est simulata, simulatio autem ex vicinitate actuum præsumitur. n. 1.

DECISIO XXXII.

1 DOmini steterunt in decisis, quod pensio, de qua agitur sit nulla, oam quod dicitur resignationem fuisse sortitam effectum statim quod Papa illam admisit, & per huiusmodi resignationem fuisse incontinenti abdicatũ omne ius, & possessionem beneficij a resignante, iuxta decis. Cassad. 2. de renunciat. noo applicatur huic casui, vbi ex vicinitate actuum, & alijs pro Archidiacono deductis, constat resignationem non fuisse veram, sed simulatam ad effectum vt nepoti ipsius resignantis reseruaretur peosio, Archidiaconatus statim ipsi resignanti retrocederetur, prout factum fuit: quod si Papa sciuisset saltem difficilius hanc pensionem reseruasset, ad not. in c. super litteris de rescript.

BVBALI.

Romana Legitimæ de Vrsinis.
Veneris 20. Maij 1588.

ARGVMENTVM.

De periuro Ao, & quando agere possit non petita absolutione à iuramento sub prætextu enormissimæ læsionis.

SVMMARIVM.

Periurus repellitur à limine iudicij agens non petita absolutione. n. 1.

Periurus sub prætextu enormissimæ læsionis agere non potest non petita absolutione, nisi prius de dicta enormissima læsione constet per sententiam, vel aliàs euidenter. num. 2.

DECISIO XXXIII.

1 FVit resolutum Illustrissimum, & R. P. D. Valerium Vrsinum ooo posse audiri in hoc iudicio rescissionis laudi, & spolij, staote periurio per ipsum iocursõ, cum enim promisisset cum iuramento non petere reductionem laudi nisi prius parito iudicato, & postea ad eius instaotiam fuerit processum ad quamplures actus aote absolutiooem à iuramento, vtique noo potest excusari à periurio, & consequenter non est audieodus, nisi prius obteota absolutiooe, exceptio enim periurij impedit processum ad vlteriora c. dilecti de except.

2 Et quamuis controuersa sit quæstio, Ao stante enormissima læsione requiratur absolutio, de qua per Doct. in c. cum contingat de iur. iurand.

Pedem.

Pedem. decis. 40. n. 1. & seq. hoc tamen intelligendum est, quando de enormissima læsione constaret per sententias laras absque eo quod oppositum de periurio, & ita procedit decisio facta corã R.P.D. meo Orano in causa Mediolaneñ Affictus de anno 1586. aliàs semper est necessaria absolutio, & ratio est, quia de facili eluderetur iuramentum sub prætextu enormissimæ læsionis; & non debet quis esse iudex sui iuramenti Grammat. in his terminis cons. 30. n. 32. lib. 1. & ita de stilo Rotæ semper seruatum fuit statutum Vrbis disponens, quod stante læsione vltra tertiam partem iuramentum nihil operetur, intelligendum est quando adest sententia, vel constaret euidenter, & notorie de enormissima læsione, sed hoc casu etiam de stilo Rotæ solet peti absolutio ad cautelam, adeat igitur dictus Valerius signaturam pro obtinenda absolutione.

GIPTII.

Romana Tutelæ de Ceulis.
Lunæ 20. Iunij 1588.

ARGVMENTVM.

Respondens articulis, & positionibus (non credo vt ponitur) non ita simpliciter negare videtur, vt cum ex his quæ ponuntur aliqua sint vera, argui de absoluta negatione possit, & sic de mendacio conuinci, periurioque puniri.

SVMMARIVM.

Responsio illa non credo vt ponitur non est ita simpliciter negatiua, ita vt qui respondet si aliqua credere potuisset, de mendacio dicatur conuinci. n. 1.

Positiones quando sunt permixta cum facto alieno tunc responsio etiam dubia admittitur. n. 1.

Positionibus respondens semper excusatur à periurio. n. 2.

Causa qualibet excusat à periurio. n. 3.

Causa qualibet excusat à periurio ista regula procedit quoad pœnas periurij non autem quod ad ipsum periurium. num. 4.

Priuatio facultatis iurandi non est pœna. n. 4.

Iurans absque dolo non amittit facultatem iurandi in litem. n. 4.

Matris assertio licet filij ætatem probare videatur tamen non ita sufficienter probat. n. 5.

Ad periurium inducendum requiritur plene probatio. num. 5.

Rescripta etiam sine mandato impetrari possunt. n. 6.

In dubio facienda est interpretatio vt periurium euitetur. n. 8.

Lapsus 10. annorum facit præsumere ignorantiam, & obliuionem ad excusandum à periurio. n. 8.

Mulieres propter sexus fragilitatem facile labuntur, & decipiunt. n. 8.

DECISIO XXXIV.

1 DVbitatum fuit An constet de tali periurio DD. Aureliæ, & Hersiliæ de Masso, vt eis iuramentũ in litem deferẽdum non esset & non constare D D. resoluerunt. Quoniam illa vulgaris responsio (non credo vt ponitur) non est simpliciter negatiua ita vt respondens argui possit de absoluta negatione, & conuinci de mendacio cum ex his quæ ponuntur aliqua credere videre videntur Papien. in form. excep. contr. positiones in verbo primo quod publica vox. n. 6. Alex. ad Bart. in l. si dubitetur. §. ita demum in verbo amitti de fideiuss. & faciũt trad. per Aret. in §. sed & si quis vers. item si socius. super gloss. in verb. socio, instit. de action. idem Papiens. in form. respons. rei in verbo, narrata, prout narrantur in princ. Quod maximè dicendum est in proposito casu, quia huiusmodi positiones partim sũt de facto alieno & antiquo, partim super ætate Francisci fratris dictarum mulierum quo fit vt responsio etiam dubia admittatur Bart. in l. 2. §. quod obseruari. n. 23. in fin C. de iuram. calum. post glos. ibi in verbo, existimat, Natta cons. 59. n. 2.

2 Et quod respondens positionibus semper excusetur à periurio determinat Socc. iun. cons. 3. n. 16. cum duobus sequenti lib. 2. vbi allegat Salic. in l. si alterius. in fin. C. si minor. si maior. dix.

3 His præterea accedit quod à periurio qualibet causa excusat Doct. in l. si quis maior. C. de transact. Grat. cons. 50. in fin. lib. 1. Gabr. de transact. conclus. 1. n. 53.

4 Et licet hæc cõclusio videatur procedere quoad pœnas non autem quoad periurium, Grat. cons. 15. n. 22. lib. 1. nihilominus negari non potest quod priuari facultate iurandi non sit pœna per ea quæ scribit Ias. in l. qui iurare. §. vltimo. num. 3. de iur. iur. Et quod absque dolo malo iurans non amittat facultatem iurandi in litem tenet Ploт. in l. si quando. §. 49. n. 5.

5 Nec dicatur mulieres non posse euitare periurium cum ætas Frãcisci articulata satis probetur ex assertione matris à qua facile informari potuissent, vt per Riminald. sen. cons. 491. & seq. Tiraq. de retract. cõsang. §. 2. glos. 2. n. 12. quoniam vltra responsiones ab informantibus datas quæ placuerunt D D. potest dici quod matris assertio sufficienter ætatem filij non probat ad glos. in l. etiam de probat. & fuit resolutum in vna Sarsinateñ Comitatus coram Illustrissimo Cardinali Aldobrandino 13. Iunij 1583. eo magis ad effectum periurij in quo requiritur plena probatio l. sciant cuncti. C. de prob. Feder. de sen. cons. 23. n. 7.

Et hoc passu etiam tolluntur ea quæ dicuntur de

 libris

libris hæreditatis q. Lucæ de Masso præsertim cum fuerint impugnati nunquam in actis producti sed solum in partibus fauorabilibus accepptati, & repetiti ad instruendum animum iudicis, vt facilius possit taxare summam per mulieres iurandam.

6 Postremo non obstat supplicatio ipsarum nomine regio consilio porrecta quoniam non cõstat de mandato Procuratoris qui illam produxit, & sæpe accidit quod rescripta impetrantur sine mandato Sarn. in reg. de annal. q. 32. n. 8. Io. Paul. decis. 77. cum alijs alleg.

7 Minusq; releuat quod in commissione contra D. Hieronymum impetrata dicatur sine præiudicio litis motæ in Ciuitate Neapolis siquidem ex hoc nõ infertur quod prædictæ mulieres sciuerint prædictam supplicationem porrectam, quam nec potuerunt ratificare prosequendo huiusmodi litem Innoc. in cap. ex parte de rescript. de communi Abb. in c. nonnulli. §. sunt & alij. n. 4. eod. tit.

8 Et hanc sententiam libenter amplexi fuerunt DD. tum quia in dubio facta est interpretatio, vt periurium euitetur Grat. cons. 121. num. 13. lib. 2. tum etiam quia lapsi sunt x. anni ex quo tempore præsumitur ignorantia, & obliuio ad excusandum à periurio Aym. cons. 65. num. 9. & 10. maxime in mulieribus quæ propter fragilitatem sexus facile labuntur Socc. iun. in l. naturaliter. §. nihil commune. n. 231. & facile decipiuntur. §. ius consequens de æqual. dot. Alciat. de præsumpt. 42. n. 2.

ORANI.

Romana Mercium. 14. Octobris 1588.

ARGVMENTVM.

Amissio libri ex solo amittentis iuramento probatur quando ad illius custodiam neque ex contractu neque alia obligatione tenebatur, licet secus sit quando custodire tenebatur.

SVMMARIVM.

Iuramentum non suffragatur amittenti librum cum ad illius custodiam tenebatur. n. 1.

Vbi quod secus est quando ad illius custodiam non erat obligatus.

Mitius agi debet cum eo qui non est obligatus quam cum eo qui obligatus est d. n. 1. in fin.

Iuramentum optime excusat libri amissionem quando cũ eo concurrunt adminicula. n. 2.

Testis familiaris in totum non repellitur in his quæ domi fiunt. n. 3.

Probationes etiam leuiores sufficiunt in his quæ sunt difficilis probationis. d. n. 3.

DECISIO XXXV.

1 Fvit conclusum D. Vincentium Lauaianum non posse cogi ad exhibitionem libri de quo agitur suffragatur enim sibi iuramentum super illius amissione præstitum nam licet vbi quis tenetur ex contractu vel obligatione ad alicuius rei custodiam non admittitur ad probationem amissionis illius per solum iuramentum Socc. cons. 190. post num. 5. lib. 2. Bero. cons. 91. n. 21. lib. 1. tamen secus est quando prout in præsenti themate intendit probare amissionem eius ad cuius custodiam aliter nõ erat obligatus l. fin. vbi post glos. in ver. sacramentum. Bal. circ. fin. C. de fid. instrument. trad. Imol. in c. quæsitum. n. 9. de re iudic. Alex. in l. si quis ex argentarijs. §. fin. in fin. de eden. quoniam mitius agitur cum non obligato quam cum obligato Cyn. in d. l. fin. n. 5.

2 Et hoc tanto magis quod concurrunt adminicula, vt est bona fama D. Lauaiani, & depositio testium qui diligentiam per eum adhibitã in perquirendo libro prædicto optime concludit quia eo casu iuramentum semper præstat excusationem.

3 Nec curandum est quod vnus testium sit familiaris quia in his quæ domi fiunt familiaris in totum non repellitur l. etiam vbi dd. C. de test. Thob. Non. in §. pater. n. 23. 8. limit. inst. de test. & in his quæ sunt difficilis probationis leuiores sufficiunt probationes Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. fin. & ibi Ias. de eden.

Præmissis etiam addebat vnus ex DD. non cõstari hic de aliquo interesse Passari, quod Rotam mouere solet ad editionẽ petitorum propterea quod editio libri tendit ad demonstrandum reuocationem ordinis dati per Lauaianũ Andreæ dell'hoste vt habetur in literis Lauaiani ad Passerum sed cõstat ordinem prædictum ne dum fuisse reuocatum sed exequutioni demandatum idq;

Primo, Ex duabus quietantijs Passeri de Mense Nouembris 1585. in quibus idem Passerus asserit se recepisse quasdam pecuniarum summas ab Andrea dicto Hosti in executionem ordinis dicti Lauaiani.

Secundo, Ex literis eiusdem Andreæ de anno 1528. quando significat se transmisisse bona empta ad D. Lauaianum vt de illis valeat iuxta conuentiones cum Passero initas disponere.

Neque vero contrarium suadet Lauaiani protestatio de receptione mercium, quia recusatio receptionis illarum non procedit ex aliqua reuocatione ordinis sed quia Andreas mandatũ suum fuerat transgressus ex quo in mandato habebatur quod promitteret merces soluere

infra

infra certum tempus, & tamen in pecunia numeratâ illas persoluerat: nã postquam pro interesse illius temporis mutuatas pecunias per Nundinas Bituntinas comperit, ita quod in solutione præsenti pecuniarum facta nullo damno fuit affectus, Lauaianus acceptauit merces, & illas iuxta conuenta cum Passero administrauit.

Voluerunt tamen DD. vt Lauaiano iuxta formã traditam in d. l. fin. C. de fid. instrument. de nouo deferri iuramentum super amissione libri &c.

BVBALI.

Regien. Hospitalis. Lunæ 23. Ianuarij 1589.

ARGVMENTVM.

Ignorantia insuperabilis & inuincibilis quæ sit, quæ crassa, & supina, & quæ probabilis ad excusandum aliquem à delicto.

SVMMARIVM.

Ignorantia insuperabilis seu inuincibilis est qua humana vinci industria non potest qua excusat ignorantem. num. 1.

Ignorantia crassa, & supina est nescire quod scire debemus quæ comparatur culpæ nec excusat. n. 2.

Ignorantia probabilis excusat. n. 3.

Ignorantia probabilis iuris dubij, & difficilis cognitionis excusat contrahentes. d. n. 3. quod procedit etiam in alijs grauioribus delictis puta hæresi. n. 4.

Errans in iure. deceptus authoritate magnorum virorum excusatur. d. n. 4.

DECISIO XXXVI.

PRæsupposita vera, & communi ignorãtiæ diuisione, quod alia sit inuincibilis seu insuperabilis alia autem supina siue crassa, alia iusta seu probabilis crederem Octauium Baiardum posse excusari, in casu & ad effectum de quo agitur.

1 Ignorãtia inuincibilis seu insuperabilis est quæ humana industria superari, seu repelli non potest hæc omnino excusat ignorantem quia cum non sit in sua potestate nec in suis viribus id intelligere quod inuincibiliter ignoratur nõ errat ignorando nec delinquit, ideo merito excusatur.

2 Qui supina seu crassa ignorantia errat non excusatur, nam culpa est nescire quod sciri debet & ab omnibus communiter intelligitur, & hæc ignorantia culpæ cõparatur l. latæ culpæ. ff de verb. signif. l. quod Nerua. ff depos. l. nec supini. ff. de iur. & fact. ignor. ideo non excusat. c. ad Apostolicæ de cler. excomm. ministr. Iauobatius tract. de concil. lib. 4. art. 4. n. 106 vers. nam ignorantia ...

In casu de quo agitur neminem puto fore dicturũ Octauium Baiardum laborasse ignorantia crassa & supina quod ex multis constare videtur, sed vel inde maxime quod etiam periti, quos consuluit de casu proposito dubitabant, augebant dubitationem decisiones coram R. P. D. Cantuccio in causa Aquilana 14. Aprilis 1582. & de mense Ianuarij 1583.

3 Fateamur ergo oporter nos versari in casu probabilis ignorantiæ ergo debet excusari quia ignorantia probabilis excusat glos. communiter recepta in c. ab excommunicato. in verbo de facto suo, extra de rescript. Bellamer. tract. de permut. benef. part. 11. 4. q. & q. 5. nu. 6. Iacobat. præcit. loc. Bart. in l. 1. S. c. ... ff. de recept. Marsi. cons. 107. Roman. cons. 471. & ceteri, quos refert & sequitur Iacob. Nouel. tract. ad defens. vers. An inditia pro reo danda sint. n. 96. & 97. est tex. expressus in l. fin. S. fin. ff. de leg. 2. vbi alienatio rei prohibitæ alienati sustinetur propter iustam hoc est propter probabilem, & rationabilem ignorantiam. Et in individuo in permutationibus quod ignorantia probabilis iuris dubij seu difficilis cognitionis excuset cõtrahentes tenet Bellamer. in d. tract. permut. benef. part. 11. q. 4. n. 2. & seq. vers. sed de hac die vt dixi. Item quod eadem probabilis ignorantia excuset impetrantem errantem in modo acceptandi tenet Selu. in tract. de benef. par. 3. q. 30. per tot.

4 Hæc ignorantia ne dum in his rebus sed etiam in alijs grauioribus excusat. vt in hæresi, quæ excusat etiam à pœnis latis contra errãtes, præsertim si quis authoritate magnorum virorum erraret deceptus c. dixit Apostolus. 24. q. 3. est singularis doctr. Gratian. 29. q. 1. circa finem vers. item si quis &c.

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ.

Romana Legati. Mercurij 10. Maij 1589.

ARGVMENTVM.

Donatio facta à phrenetico infirmo non valet, & An & quando, & per quos testes phrenesis, & alienatio mentis legitime probetur.

SVMMARIVM.

Donatio facta à phrenetico, & non sana mentis non sustinetur. n. 1.

Peritis attestantibus de non sana alicuius mente magis credendum est quàm alijs. n. 2.

Phreneticus de bonis suis disponere non potest d. n. 2.

Sana mentis in dubio licet quis præsumatur, tamen cum constat illum in furorem incidisse ei, qui dicit eumdem fuisse sana mentis tempore quo disposuit onus probandi incumbit. n. 3.

Sana mens non est præsumitur, quod quis dicat aliqua

verba ad propositum, quia stulti etiam aliquando loquuntur ad propositum. n. 4.
Testis singularis, & unicus non probat. n. 5.
Donatio facta ad suggestionem, & interrogationem donatarij in articulo mortis non valet. n. 6.

DECISIO XXXVII.

1 Conclusum fuit Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Cardinalem Vastauillanum tempore factæ donationis, non fuisse sanæ mentis, & consequenter eam non posse sustineri. Nam primus testis, qui est Medicus iuxta 13. 14. & 15. & tertius qui est Chirurgus iuxta 4. & 5. Secundus qui erat assistens, & pro D. Ænea inductus fuit iuxta 26. & 28. aperte deponunt de alteratione mentis à nocte Sabbathi, quæ fuit 8. Mensis Augusti, & diem Dominicam, qua fuit facta donatio antecessit, & similiter deponunt de continuatione furoris, vsque ad extremum vitæ exitum.

2 Idemq; Aromatarius testificatur iuxta 26. atque his testibus tanquam peritis magis quam alijs credendum est Cyn. in l. senium. C. qui test. fac. poss. Bart. in l. 2. n. 3. ff. de test. constat autem phreneticum qui mente alienus est de bonis suis non posse disponere c. cum dilectus. §. quia vero de successionibus ab intestato, & l. ob quæ vitia in princ. ibi qui propter febrem loquitur aliena. ff. de ædil. ædict. & vt dispositio demenris valeat is debet habere dilucida interualla, & perfectissima l. furiosum. C. qui testam. fac. poss iuncta. l. seq. cum alijs. C. de curat. fur.

3 Et quamuis in dubio quis præsumatur sanæ mentis esse l. vlt. & ibi Bald. not. C. de codic. tamen, quando constat aliquem in furorem incidisse ei, qui dicit eumdem fuisse sanæ mentis tempore quo disposuit, onus probandi incumbit, glos. in d. cap. cum dilectus in verbo competere de success. n. 3. & 6. lib. 1. & cons. 45. n. 6. & 14. & cons. 68. n. 1. lib. 2.

4 Non obstant testes, qui dicunt Cardinalem die Dominica in proposito loquutum fuisse, quia ex hoc non sequitur eum sanæ mentis fuisse: nam stulti etiam quandoque in proposito loquuntur, & qui ex morbo phrenesis mentis alienationem patitur, in eo sensu præsumitur perseuerare, licet aliqua verba sanæ mentis loqui videatur: neque enim phrenesis dicitur cessare, sed potius aliquo modo latere, vt ex Medicorum scientia scribit Suar. alleg. 1. n. 19. cum seq.

5 Neque etiam obstat, quod huiusmodi donatio, tanquam à sapienti facta debeat intelligi per seruitia longo tempore à D. Ænea Cardinali præstita, & quia Cardinalis habebat animum eum remunerandi, quemadmodum deponit Secundus testis iuxta 6. quia ille est singularis ideo non probat l. ius iurandum. C. de testib. & si Cardinalis talem animum habuisset ei in testamento aliquid in specie legasset, sicuti quibusdam alijs legauit, & tamen nihil ei specialiter legauit. Quare donatio tanquam facta ab eo, qui mente erat alienus non potest subsistere.

6 Quod Dominis placuit multo magis, quia non fuit facta Motuproprio ipsius Cardinalis, sed ad interrogationem, & suggestionem donatarij: nã similiter institutio hæredis facta ab eo, qui est in articulo mortis ad interrogationẽ alterius non valet, quia is non intelligitur sanæ mentis fuisse, & quia ad interrogationem alteri', quilibet morbi acerbitate vexatus solitus est respõdere *si si* Ruyn. cons. 8. n. 9. & 14. lib. 3. qui dicit hanc esse receptiorem, æquiorem, & magis rationabilem opinionem. Idemq; consuluit Lanfranch. de Orian. inter cons. diuers. vlt. voluntas. cons. 128. lib. 1. & hanc sententiam magis communem testatur, & sequitur etiam Soccin. iun. consil. 183. num. 32. & 33. lib. 2.

ILL.mi D. CARD.lis PLATTI.

Bononieñ de Herculanis. 5. Iunij 1589.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio est necessaria etiam quod causa sit commissa cum clausula, summarie, & quantum sufficere videbitur.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam etiam in prophanis. n. 1.
Actorum transportatio est necessaria etiam quod causa sit commissa cum clausula summarie, & quantum sufficere videbitur. n. 2. & n. 5.
Negatiua probatur ex inspectione actorum, & sententia. num. 3.
Clausula statum, & merita &c. & clausula quorum tenores &c. quam iudici tribuat iurisdictionem. n. 4.

DECISIO XXXVIII.

1 Fuit resolutum sententiam A. C. esse nullam ob non transportationem actorum iuxta decretum Concilij sess. 24. cap. 20. quod locum habeat etiam in prophanis patet ex decisione facta coram R. P. D. Blanchetto in vna Tudertina Bonorum 15. Martij 1586.

2 Non obstat, quod A. C. fuisset commissum, vt sententiam Rotæ Bonoñ reuocaret, constito sibi summarie, & quantum sufficere videretur, quod non fuisset pronunciatum per Pratorem Bononieñ, à cuius sententia dicebatur per Bernardinum Herculanum fuisse appellatũ: quia

quia debuerunt saltem ad tribunal A.C. transportare acta, & processus existentes coram Auditore Rotæ Bononień, & sic etiam processus Bagnacaualli, Lughi, Casignolæ, & alij qui cum ad Auditorem Rotæ Bononień transportati fuissent de ipsis actis fuerunt effecti, & maxime quia agebatur coram A.C. de probando, quod commissio facta Ioachino Auditori Rotæ Bononień esset nulla, & nullam tribuerit iurisdictionem ex quo fuerat in ea falsò expressum, quod pronunciatum fuerat à Prætore Bononiæ & ab eius sententia appellatum, iuxta tradita per Dec. cons. 303. col. 2. & cons. 483. Alex. cons. 95. n. 1. lib. 4. Bald. in l. si contra de appellat.

3 Neque enim ad hanc negatiuam probandam sufficit, quod in sententia Ioachini nulla de sententia Prætoris Bononień mentio habeatur, sed ad solas sententias Iudicum Ferrarień relatio fiat per ea, quæ tradit Felyn. in c. quoniam contra. n. 34. de probat. Alex. cons. 42. col. 2. lib. 4. oportebat igitur ad docendum non fuisse pronunciatum à Prætore Bononień, nec ab eo appellatum ad Ioachinum afferre, & transportare omnes processus ad tribunal Ioachini transportati, vt ex eorum inspectione apparere posset de hac negatiua.

4 Addebant etiam Domini, quod cum commissio directa Ioachino haberet clausulam, statū, & merita &c. & clausulā quorum tenores tribuebat iurisdictionem, vt per Cassad. decis. 1. & 2. de rescript. Acchil. de commiss. decis. 5. & propterea non videbatur satis esse A.C. pro reuocatione dictæ sententiæ, quod sibi constaret non fuisse à Prætore Bononiæ appellatum ex visione gestorum coram Ioachino, sed debebant etiam videre alios processus coram alijs iudicibus factos, vt cognoscere posset bene, vel male si fuissent sententiæ aliorum à Ioachino reuocatæ.

5 Non obstat quod commissio A.C. dicat constito de præmissis quantum sufficere videbitur, quia in eadem dicitur etiam per sententiam Ioachini, prout iuris fuerit reuocet, & sic debet iuris dispositio, & Concilium Tridentinum super transportatione processuum seruari. Præterea in eadem commissione A.C. non solum narratur quod à Prætore Bonoń non fuerit pronunciatum, sed etiam plura narrantur coram alijs iudicibus agitata ex quibus fuerit signaturæ insinuatum causam hanc ad iudices laicos Serenissimi Ducis Ferrariæ remittendam esse, clausula igitur constito de præmissis ad omnia narrata videtur referenda de quibus planè constare non poterat, nisi visis processibus coram illis iudicibus agitatis, & per consequēs sententia A.C. reuocans sententiam Ioachini, & ad illos iudices exequutionem remittens, nō visis processibus coram ijsdem iudicibus factis maximè cum iam fuissent, vt dictum est, coram Ioachino transportati, remanet nulla.

GIPTII.

Perusina Separationis Thori.
Mercurij 28. Iunij 1589.

ARGVMENTVM.

Thori separatio, An, & quando concedatur propter sæuitiam viri, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur notoriè iniusta illa, quæ ex actis non iustificatur. n. 1.

Vxor propter viri sæuitiam de illius domo propria auctoritate discedere non potest. n. 1. declara nisi maritus esset nimium sæuus. n. 2. vbi etiam, quod iudicis arbitrio remittitur quæ sit magna sæuitia.

Mariti sæuitia non præsumitur, nisi probetur. n. 3. vbi etiā quod vani timoris nulla habenda est consideratio.

Maritus potest ex causa vxorem ad correctionem leuiter verberare. n. 4.

Vxor tenetur stare cum eius viro etiam quod sit vnus peruersus. n. 4.

Vxor tenetur sequi virum suum quocumque vadit. n. 5.

Vxor potest petere separari à viro propter litem quam habeat cum ipso. n. 5. in fine.

Thori separatio vbi propter viri sæuitiam datur, dos vxori non est restituenda, sed tantum ex fructibus dotis alenda est. n. 6.

Thori separatio An, & quando concedatur propter sæuitiam viri, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probetur. n. 1. & omnibus seqq.

DECISIO XXXIX.

1 Circumscripto capite bonorum paraphernalium, de quo particulariter agitur, resolutum fuit sententiam Vicarij Perusini esse reuocandam, tum quia ex actis non iustificatur prout opus est, Cassan. decis. 179. & sentit Put. decis. 401. lib. 1. Mohed. decis. 290. nam Rota non tenet illam opinionem, quam refert & sequitur Aym. post alios quos citat consil. 198. in fine quod iudex ad iudicandum aliunde potuerit moueri, & sic ex his quæ extra acta fuerunt gesta nisi esset notorium iuxta decis. vltimam de fid. instrum. in antiq. tum etiam quia ex deductis pro D. Prospero appareret sententiam huiusmodi esse notorie iniustā. Et primo in eo dum firmat licuisse D. Lucretiæ è domo viri discedere, quod propria auctoritate facere non poterat c. porro. c. significasti. de diuorr. Pars. cons. 54. n. 52. vol. 4. Rimin. iun. consil. 74.

Nec refragatur, quod ob viri sæuitiam permittatur vxori ab ipso recedere. c. literas in fine de rest. spol. Bart. in l. cum satis. n. 7. de agric. & cens. lib. 11. Io. Lup. in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 20. nu. 4. quoniam id solum procedit quando maritus est nimium morosus, & sæuus, vt in d. c. literas probatur, & exempla sæuitiæ bene colligi possunt ex cons. Anchar. 408. Rimin. vbi supra. n. 1. & licet arbitrio iudicis relinquatur quæ sit, vel nec magna sæuitia, Tiraq. in l. si vnquam. in verb. omnia, vel partem. n. 31. in fine. C. de reuoc. donat. Menoch. de arbitr. iud. cas. 139. in fine, nihilominus arbitrium istud debet iure & ratione regulari, Bald. in auth. iubemus. in vlt. not. C. de iudic.

3 Hinc est, quod non creditur vxori de sæuitia mariti, nisi probetur, Io. Lup. in c. per vestras in 3. not. n. 7. in fine de donat. inter vir. & vxor. & Rimin. inter cons. matrim. cons. 81. n. 24. cum sequent. plur. propterea vani timoris, nulla habetur consideratio l. 3. ex quibus causis maior Roland. cons. 27. n. 3 lib. 3. siquidem iuste dumtaxat timet, qui timet quod etiam constantes timere solent l. metum quod met. caus. cum simil.

4 Præterea ex testibus pro vxore examinatis sæuitia non probatur, cum singulares, vel non concludat sæuitiam ad separationem thori necessariam, vt bene deducunt informantes, maximè quia maritus potest ex causa vxorem ad correctionem leuiter verberare, Abb. in c. quemadmodum. §. illud autem. de iur. iur. Rol. & Rimin. in cons. supracit. & vxor. cum eius viro etiam si sit vnus peruersus permanere debet, dicunt Soccin. cons. 286. in fine. Silu. nupt. in verb. non est nubendum. n. 37. & quod propter sæuitiam allegatam, sententia non substineatur eo magis dicendum venit, cum ex prædictis testibus D. Lucretiæ satis constet D. Prosperum erga ipsam bene semper gessisse, & ex bona fama ipsius & qualitate personæ facile iudex discernere potest pro huiusmodi separatione thori iudicandum non esse.

5 Sed quod sæuitia non fuerit causa recessus D. Lucretiæ, nullam prorsus videtur habere difficultatem, stante quod ipsa respondendo positionibus confessa fuit se à domo D. Prosperi recessisse, quia nolebat mutare domicilium & ad Vrbem ab ipso in uita adduci, & tamen dubium non est, mulierem teneri sequi suum virum quocumque vadit, c. vna quæque. 13. q. 2. c. si quis. & c. naturalem. de coniunct. leprosorum Cuman. cons. 1. n. 4. Rim. d. cons. 81. n. 21. ex prædicta confessione tollitur obiectum desumptum ex decis. 11. Thom. de Tanis de sponsal. n. 28. nempe quod propter litem possit vxor discedere, & seorsum à viro permanere, maximè quia tempore dicti excessus nulla adhuc fuerat lis contra D. Prosperum introducta.

6 Est etiam iniusta dicta sententia quia condemnat Dominum Prosperum ad restitutionem dotis, nam dato millies quod esset locus separationis thori, attamen dos non erat restituenda, vt determinat Host. in summ. tit. de diuort. num. 5. solum ex fructibus dotis cogebatur vxori præstare alimenta l. si cum dotem. §. sin autem sol. matr. Bald. in c. ex parte. n. 8. de consuetud.

ILL.MI D. CARD. PLATTI.

Cortonen. Bonorum de Scitello.
Mercurij 28. Iunij 1589.

ARGVMENTVM.

Omissio transportationis actorum reddit sententiam nullam, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio reddit sententiam nullam. n. 1.

Testis, qui iurauit dicere veritatem super articulis, & tota causa potest etiam vltra articulata deponere. num. 1.

Minor infans non citatus reddit processum nullum, etiam quod postea fuerit illi datus curator. n. 2.

Tutores plures, quando sunt dati, omnes citari debent, aliàs processus est nullus. n. 2.

Sententia data contra minorem indefensum nulla, & inualida est. n. 3.

DECISIO XL.

1 Resoluerunt Domini sententiam latam ad fauorem Episcopi Cortonensis per Episcopum Montis Politiani fuisse nullam ex pluribus. Et primo ob non transportationem omnium actorum, quæ fuit necessaria cum enim Episcopus Montis Politiani reuocauerit sententiam Episcopi Ciuitatis Castelli latam in exequutionem literarum, si in euidentem non potuit hoc facere, nisi visis actis factis coram Episcopo Ciuitatis Castelli, iuxta dispositionem Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. ac fuit pluries in Rota resolutum: apparet autem ex processu transportata plura in eo fuisse omissa, quæ fuerant apponenda, ex quo cessat responsio data per informantes pro Episcopo, dum dicebant testium examinatorum transportationem non fuisse necessariam, quia ex solis articulis apparebat de iniustitia sententiæ Episcopi Ciuitatis Castelli, nam in dicto processu non solum desiderantur dicta testium sed etiam inuentarium, & alia deducta per informantes pro Marchionibus, vltra quod, &

to-

testium dicta fuerunt necessaria, quia testis, qui iurauit dicere veritatem super articulis, & tota causa, potest etiam vltra articulata deponere.

2 Secundo fuit nulla sententia, quia cum Marchiones essent infantes non potuerunt citari, vt in iudicio comparerent, & propterea processus factus vigore citationis huiusmodi etiam post dationem curatoris à Iudice dictis infantibus factam fuit nullus, vt latè per Affl. decis. 262. & tradunt Modern. in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. in habil. n. 12. nec releuat, quod tutor fuerit citatus, quia cum plures essent tutores non sufficit quod vnus tantum fuerit citatus, glos. in l. 2. C. si ex plur. tutor. Aym. consil. 225. sub num. 5.

3 Tertio est nulla, quia lata contra minorem indefensum; nemo enim, nec tutor, nec curator datus comparuit ad eum defendendum Cresc. decis. 206. lit. 9. de sent. & re iud.

PENIÆ.

Spoletana Bonorum. Mercurij 5. Iulij 1589.

ARGVMENTVM.

Testis quando possit in continenti, vel ex interuallo petere, vt suum examen sibi legatur ad effectum illud corrigendi addendi, vel minuendi.

SVMMARIVM.

Testis non tenetur subscribere suum examen, nisi prius illud sibi hoc petenti legatur. n. 1.

Testis ex interuallo, & post quatuor dies, non potest corrigere suum examen, nec petere, quod illud sibi legatur. num. 2.

DECISIO XLI.

1 AD instantiam D. Abbatis Ancaiani die 14. Iunij proximè præteriti examinabatur Felix Maricotus, qui sæpè fuit protestatus quod volebat sibi legi suum examen vt posset addere, mutare, corrigere, vel detrahere, sicut sibi pro veritate videretur. Dubitauit notarius reclamantibus præsentibus interpretibus, an esset testi examen legẽdum nec ne, & ideo cum me consuleret, ordinaui, vt in fine cuiuslibet examinis, ne dum non renueret legeret singulis testibus proprium examen, præsertim ipsis petentibus, sed quod etiam illos ad id inuitaret, ad prædictum effectum corrigendi, addendi, vel mutandi. Quia postquam testes deposuerunt antequam se subscribant, legenda illis est sua testificatio, vt per lectionem depositio compleatur, & omnis error, qui esse posset in subscribendo tollatur, iuxta laudabilem, & in foro iudiciali omnino retinendam praxim quã docuit Bald. in l. vlt. C. plus. val. quod agit. per tex. ibidem, quem dicit esse multum notabilem, refert, & sequitur Felyn. in c. per tuas. de test. circa fin. num. 7. vers. secundo adde & Ægid. Boss. tit. de tortur. test. num. 24. & hoc procedit sine difficultate quando in eodem examinis actu, antequam testis recedat, & instrui possit petit sibi legi testificationem ad effectum addendi, mutandi, vel corrigendi, & ita procedit præfata doctr. Bald. & cum ego in hoc casu putarem testem nondum recessisse à loco examinis propterea ita ordinaui.

2 Cæterum cum post quatuor dies ab examine completo testis reuerteretur ad petendum, quod sibi suum legeretur examen, quod mihi, notarius subricuerat, quo toto tempore potuit instrui, & sic videretur suspecta petitio, & Cõmunitas Spoleti propterea peteret, vel testem reijci, vel saltem ad partem reponi, & D. Abbas diceret, quod scriberentur additiones factæ per illum testem, & quod examen remaneret sicut antea: Ideo me iubente, partes informarunt Rotam, & dederunt memorialia, & Domini primum dixerunt Baldi doctrinam esse in prædicto casu seruandam: de præfato vero examine ordinarunt ne quid immutaretur, aut deleretur, sed quòd in processu causæ arbitrio Rotæ relinquendum erat iudicare, quid esset de eo sentiendum, & quantum fidei, vel detrahendum, vel tribuendum examini: Et quod interim notarius adnoraret diẽ factarum additionũ, vel mutationũ per testem postquam fuit examinatus eodẽ die idem D. Abbas Ancaianus ad effectũ examinandi testes in partibus petijt remissoriam, vel destinari notarium ad partes cum vno solo interprete, per Rotam eligendũ: nam si duo essent interpretes facilè contingeret propter mutuam contentionem perturbatio, sed Domini dixerunt, vt remissoria de more decerneretur.

ALDOBRANDINI OLIM CLEMENTIS OCTAVI.

Ciuitaten. Præstimoniorum. 23. Octobris 1589.

ARGVMENTVM.

De literis Cardinalis Legati, quando de falso suspectæ reddantur, ex eo quod ab ipso legato non subscriptæ reperiantur, & in tempore datæ appareat rasura, & mutatio temporis.

SVMMARIVM.

Legati literis creditur, & dicuntur esse in forma probanti, quando habent sigillum, & subscriptionem officialium. n. 1. nisi agatur de alterius præiudicio. num. 2.

n. 2. vbi declaratur hec fallentia, quando esset timor antidata.

Stilus diuersimode seruatus non probat. n. 3.

Sigilli probatio non attenditur, quando contra sigillum est aliqua suspitio n. 6. vbi declaratur.

Legati litera sine ipsius subscriptione, An dicantur esse in forma probanti. n. 1. & per totam.

Falsitas in antidata non presumitur ex rasura facta in tempore data, quando apparet rasuram fuisse factã ad corrigendum errorem. n. 9.

Falsitatem, quod quis committere voluerit non presumitur. n. 10.

Falsitatis presumptiones, quantum operentur iudicis arbitrio remissum est. n. 5.

DECISIO XLII.

1 DOmini tenuerunt literas prothonotariatus Ferdinandi de Silua esse in formã probanti, moti fuerunt, quia cum habeant sigillum & subscriptionem officialium id sufficit ad Innoc. in c. 2. n. 2. de fid. instrum. Doct. in c. post cessionem. de probat. Rota in antiq. decis. 16 de probat. & 1. eodem tit. in nouis. Lamberteng. de iurepatr. art. 7. 10. quæst. princ. 2. par. 2. lib. cum alijs aliàs allegatis ad hoc propositum.

2 Non obstat limitatio data pro parte Iuliani, quod id non procedat, quando agitur de alterius præiudicio Rota d. decis. 1. in fine de probat. in nou. & decis. 10. eodem tit. & lib. Rebuff. in tract. nomin. quæst. 10. n. 22. omnia enim ista procedunt, quando agitur contra Apostolicum impetrantem propter timorem antidatæ, quia (vt dicit Rota d. decis. 1. sub n 2) hoc casu quodammodo Episcopus fert testimonium in causa propria, & hac ratione nedum literis Episcopi solo sigillo sigillatis, tunc non creditur, sed nec etiam sua subscriptione munitis, & propterea tunc necesse est, quod adsit rogitus notarij corã testibus, quod cessat in hoc casu, in quo nullum versatur periculum antidatæ.

3 Non obstat, quod legatus solitus esset subscribere, quia immo ex registro secundum Dominos apparet, quod legatus diuersimode obseruabat: nam modo se subscribebat, modo non, & consequenter ex hoc inferri ad stilum non potest Bart. in l. 2. in princ. ff solut. matr. Dec. cons. 8. col. 3. vers. secundo, quia, vt narrat Aym. cons. 96. n. 5.

4 Nec placuit responsio data, quod posset subscriptio non registrari, quia apparet, quod multoties non registrabantur subscriptiones, & sic quod vbi aderant registrabantur; Nec facit, quod literæ prothonotariatus Vitalis Codolet sint registratæ sine subscriptione, & nihilominus sint subscriptæ, quia re vera illa registratio non fuit perfecta, desunt enim pluta, quæ sunt in originali, & propterea non est collationata, nec subscripta ab Antonio Ribera, vt aliæ sunt quarum registratio est perfecta, in quibus omnibus adsunt illa verba, *collationat. per me &c.*

5 Dicta testium non obstant, quia non percutiunt hoc tempus Ducerius enim loquitur de nunciatura Lusitaniæ, & de legatione Galliæ, Alius loquitur de obseruantia in legatione Romandiolæ longæ post hanc gratiam, & quilibet de suo tempore etiam est singularis, & de hoc tempore videbatur Dominis colligi aperte contrarium ex registro.

6 Secunda etiam limitatio, quod tunc sigillum operatur effectum, quando non est suspectum Abb. in c. inter dilectos. n. 4. & ibi Felyn. n. 5. de fid. instr. Aym. conf. 46. n. 6. cum alijs allegatis visa fuit Dominis non applicari, quia suspiciones allegatæ visæ fuerunt illis nullius cõsiderationis, namq; suspiciones sunt sequentes, defectus subscriptionis legati Cera, quæ videtur recens, cum tamen literæ sint datæ de anno 1548. rasura in data; & quod Cardinalis etiam biduo post 7. scilicet Nouembris 1549. erat Otriculi, & sic nondum Romam applicauerat, qua de causa arguitur, quod fuerit correcta data, & quia deest clausula, In quorum fidem &c.

7 Quoad defectum subscriptionis legati, iam supra est responsum, & aliquando non se subscribebat, quod deprehenditur etiam ex alia gratia nuper exhibita eidem Ferdinando concessa sub eadem data, in qua similiter deest talis subscriptio, & velle præsumere, quod hæc quoq; sit falsa, est multiplicare nimis falsitates; Quoad ceram, ista est leuis suspicio, cum potuerit fieri ex materialibus etiam mollem conseruantibus, vt liquet ex alia nuper producta quæ etsi non sit tam mollis, vt ista, est tamen mollis, item ex sigillo apposito in literis Stephani Adam in quo cera videtur admodum recens, & quamuis non ita sit mollis, hoc nihil est potuit enim in hac cera adesse plus, vel termentinæ, vel pinguedinis porcinæ mollem magis cõseruantes, vt dicunt testes.

8 Non obstant dicta testium, quia omnes fatentur de hoc nullam fecisse experientiam, & licet aliqui iudicent, quod nullo modo possit per tantum tempus durare, subiungunt tamen non fecisse experientiam, adeo quod peritiam sine experientia rerum magistra habere non possunt, & vt dicebat vnus ex Dominis, oculi obstetricis quandoq; fallunt.

9 Rasura datæ similiter non obest, quia fuit error correctus ab ipsimet officialibus, vt liquet ex registro, & quod esset error apparet ex annis Pontificatus, ex quibus deprehenditur rasuram

surâm fuisse benefactam, quo casu nihil obstat benè in proposito Abb. in cap. cum venerabilis. n. 8. de relig. domib. Alex. cons. 14. n. 16. lib. 6. Dec. in l. fin. n. 37. & ibi Zuccard. num. 333. C. de edict. diu. Adr. tollen. maxime quia adsunt in registro aliæ similes correctiones pariter in data in alijs gratijs cum eadem correctione & adnotatione officialium, quod esset absens legatus 9. Nouembris 1549. id pro parte Iuliani colligitur solum ex sola expeditione, de qua in registro, Dat. Otriculi, quinto Idus Nouembris, ad quod bene respondetur pro parte Didaci, quod in ea adest error, quia non conueniunt anni Pontificatus cum millesimo, cantant enim de anno decimoquinto Pontificatus eius, & de mense Nouembris 1549. quo tempore currebat annus decimus sextus eius Pontificatus; Quod vero non adsit clausula illa, In quorum fidem &c. nihil est, quia non est substantialis, & sigillum præsumitur appositum de voluntate Domini, Gabr. de præsumption. conclus. 4. num. 9.

10 Vice versa pro veritate prothonotariatus plura concurrunt, & in primis præsumptio. l. merito ff. pro Socio non est enim verisimile, quod tot officiales, de quibus Cardinalis ille summopere confidebat, cum vnum ex ipsis videlicet Franciscum de Herrera Vicelegatum in spiritualibus, quando in Galliam profectus fuit, reliquerit, voluerint committere falsitatem, cum præsertim falsitas sine causa, & magno emolumento non soleat committi, nec sit verisimile, quod Ferdinãdus voluerit cum ingẽti pecunia corrumpere tot officiales, vt crearetur prothonotarius, res quippe tunc præsertim temporis admodum facilis impetrationis.

11 Concurrit trãsumptum factum de anno 1550. de hoc prothonotariatu in Camera Apostolica ex quo colliguntur primũ magna verisimilitudo, quod literæ non essent falsæ, quia si id fuisset, pars non curasset illas transumptari, quia ita faciendo, facile falsitas detegi poterat, maximè cum in eo quoque transumpto oportuerit corrigere errorem, secundum quod tunc habebant sigillum, nam aliàs non fuissent transumptæ sine sigillo, & subscriptione, vt attestantur notarij practici.

12 Idq; tanto magis, quia cum hæ literæ à Francisco de Herrera Secretario legationis essent subscriptæ, quod vir iste falsitatem committere voluisset omnino sigillum apposuisset, quia alioqui literæ sine sigillo, & subscriptione, est indubitatum, quod fidem non fecissent taliter quod necesse est, quod in omnem euentum literæ sigillo ab initio munitæ fuerint.

13 Concurrit recognitio manuum officialium, tam respectu subscriptionum, quæ sunt in literis originalibus, quam in registro; concurrit etiam pro adminiculo, quod Ferdinandus pro prothonotario se gessit, et notarium creauit; concurrit registratura, non enim fit verisimile, quod si officiales illi falsam gratiam concessissent, & eam gratis concessam fuisse adnotasset id in publicis libris, vbi aliæ registrantur, registrassent, nam facilè potuisset eorum delictum deprehendi, & propterea omnibus simul bene ponderatis, Domini arbitrari fuerunt sig llum non esse taliter suspectum, vt fides scripturæ, cui est appensum, non præbeatur, cum hæc materia vt plurimum in arbitrio iudicis resideat Felyn. post Abb. in c. inter dilectos. n. 5. de fid. instrum.

ORANI.

Foroliuieñ Census. Lunæ 13. Nouemb. 1589.

ARGVMENTVM.

Census emptus contra formam Bullæ Pij Quinti non dicitur feneratitius, quando emptor protestatus fuit expresse se velle emere secundum formam dictæ Bullæ, & non aliter, aliàs nec alio modo, & quod census emptus ad rationem decem pro centenario sustinetur ex consuetudine loci.

SVMMARIVM.

Contractus omnis præsumitur licitus, iustus, & legitimus, non autem feneratitius. n. 1.
Nobilis non præsumitur committere vsuram. n. 2.
Census non dicitur illicitus, nec contra Bullam Pij V. quando in contractu fuit protestatum ab emptore se velle emere secundum formam Bullæ, & non aliter aliàs &c. n. 2. & n. 3. vbi propterea quod pacta contra formam dictæ Bullæ pro non appositis habentur. & num. 4.
Clausula, non aliter aliàs nec alio modo, arguit præcisè protestantis intentionem. n. 2.
Pacta inutilia, & illicita non reddunt illicita, & inutilia pacta licita, & vtilia. n. 4.
Census ad rationem decem pro centenario sustinetur ex consuetudine regionis. n. 5. & 6.
Consuetudo facit contractum licitum, qui aliàs esset illicitus. n. 6.
Testes instrumentum reprobantes, debent esse omni exceptione maiores. n. 7.
Fideiussores non sunt idonei testes ad fauorem eius, pro quo fideiusserunt. n. 7.

DECISIO XLIII.

1 FVit conclusum sententiam Auditoris Cameræ annullantẽ annuum cẽsum de quo est quæstio, tanquam feneratitium reuocandam esse, cum enim fuerit super re certa constitutus, & de eo confectum publicum instrumen-

mentum, præsumptionem pro se habet, vt sit factum de contractu licito, Cepol. de simul. contract. præsumpt. 26. n. 85. & regulare est vt omnis contractus præsumatur iustus, & legitimus Bald. in l. rogasti. §. si tibi. n. 19. ff. si cert. petatur.

2 Tanto autem magis quod celebratus fuit cum muliere nobili, in qua difficilius cadit præsũptio vsuræ, Tiraquel. de retract. conuent. in præfat. n. 34. Couar. lib. 3. var. resolut. c. 8. nu. 3. præsertim cum ipso actu protestata fuerit se velle emere seruata dispositione Bullarum Põtificum super censibus editarum, signanter autem Constitutionis Pij Quinti cum clausula non aliàs aliter nec alio modo, ex qua arguitur præcisè illius intentio l. si non aliter. de leg. 3. si hæredi. §. fin. de cond. & demonst.

3 Licet autem in illo legatur duplex appositum pactum d. Constitutione damnatum, scilicet de retrouendendo, quod aliter non est collatũ in liberam, & absolutam voluntatem vendentis, sed est limitatum vt possit redimere tantũ infra decem annos, & duos menses. Alterum quod ad remissionem census nõ vult teneri, nisi damnum & deteriorario, occasione cuius remissio petitur, ascendat ad quartã partem, nihilominus non propterea concludendum esse vsurarium, sed debent tanquam vitiosa pro nõ appositis haberi l. cum præcario de præcar. nã illis non obstantibus adest voluntas disponentis in principali actu, itaque si quod amplius concedere voluit, vtique & quod minus est voluisse dicitur.

4 Vnde quod est additum secundum intentionẽ disponentis separabile est, adeo quod non vitiatur vtile per inutile, sed tantum inutiliter adiectum vitiatur l. 1. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig. Hoc autem comprobat clausula d. constitutionis non obstãtibus aliquibus pactis directè, vel indirectè, talem facultatem auferentibus, ex quo colligitur intentionẽ Papæ fuisse infirmare actus in contrariũ, Ang. in l. quod autem. n. 2. ff. si quis omiss. caus. testam.

5 Neque redargui potest vsurarius sub prætextu quod fuerit constitutus ad rationem decem pro centenario; nam quicquid sit de iure communi, de quo per Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 6. n. 16. & seq. iste casus fuit redditus secundum vsum & obseruantiam Prouinciæ Romandiolæ, vbi prædia super quibus est impositus, sita sunt, in qua quidem Prouincia solet vendi, & constitui census ad rationem decem pro centenario.

6 Certum est quod stante huiusmodi consuetudine iudicari debet contractus licitus l. quis sit fugitiuus §. item apud labeonem. vbi Bart. ff. de ædil. edict. l. quicquid ergo. §. 1. in versi cum vsuris tuend. ex his quæ in regione obseruantur. ff. de contract. & in l. actio & in l. tutor. qui repertorium. §. sed ersi negauit. ff. de admi. tut. Oldr. cons. 202. Cepol in tract. de simul. cõtract. in 4. & 97. Soccin. sen. cons. 83. num. 22. lib. 2. Ruin. in l. 2. nu. 17. C. de eden. cum simil. & probant extrauagantes Martini & Callisti sub tit. de empt. & vendit. in extrau. com.

7 Minus habita fuit ratio testium deponentium in huiusmodi creatione census pecunias vere non fuisse solutas, ex quo restitutæ fuerunt incontinenti nec penes venditorem census remãserunt. Neque etiam pretium integrum fuisse in pecunia numerata, sed partim in gemmis, quæ contrariantur formæ præscriptæ in Constitutione Pij Quinti, quia Domini responderunt istis testibus nullam adhibendam fidem, ex quo enim ad impugnationem instrumenti fuerunt inducti necessarium est, quod sint omni exceptione maiores, Rolan. cons. 147. n. 36. & seq. vol. 2. tantum autem abest, vt sint tales vt etiam omnino veniant repellendi, cum duo sint fideiussores, qui regulariter repelluntur, Crot. de testib. aut saltem secundum Ang. cõsil. 295. arbitrio Iudicis committuntur, tertius autem multas exceptiones habet.

PENIÆ.

Spoletana Bonorum.
Mercurij 20. Decembris 1589.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumitur argumentum.

SVMMARIVM.

Testes qui ad iudicem venire non possunt propter aliquod impedimentum possunt examinari in eorum domo ab aliquo examinatore perito transmisso à Iudice. nu. 1. & bi præsertim quando testis est senis, & valetudinarius.

DECISIO XLIV.

1 INter Testes adductos ad Curiam per D. Abbatem Ancaianum ad effectum, vt in ista causa examinarentur, aderat vnus octogenarius, qui cœpit ægrotare vnde tum ob ingrauescentem ætatem, tum ob infirmitatem dubitabatur de eius propinqua morte, ideo ad partis petitionem, ne veritas periret Domini ordinarunt, vt fidelis notarius ad eum decumbentem accederet, qui illum summariè super articulis tantum examinaret, quod si conualesceret, examinaret postea formiter adhibitis interpretibus, tam super interrogatorijs, quàm super articulis cum explorati iuris sit, Iudicem debere mittere examinatorem peritum ad testes

stes recipiendos, qui ad eum commode venire non possunt c. si qui testium. vbi glos. & com muniter canon. de test. maximè quia in casu isto concurrebant duo, nempe, quod iste erat senex, & valetudinarius, Rot. decis. 222. incip. senes in nou. aliàs est 9. de iudicijs in nouis. Delegaui ergo pro isto teste examinando substitutum Notarij causæ cum decreto quod intimetur parti aduersæ, sed quia pars ab isto decreto appellauit, & testis tantisper conualuerat reposui, & ordinaui quod examinaretur etiam super interrogatorijs in domo notarij, sicut partes inter se conuenerant, non in domo ipsius Abbatis, vbi testis decumbebat vt omnis suspicio amoueretur.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PLATTI.

Romana Pecuniaria. Die 19. Februarij 1590.

ARGVMENTVM.

Notarius non tenetur pro minus idoneo fideiussore ab ipsomet recepto si tempore receptionis habebatur pro idoneo & possidebat bona immobilia paterno licet fideicommisso subiecta.

SVMMARIVM.

Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum regulariter tenetur parti reficere damna & interesse. n. 1.
Quod procedit excusso prius fideiussore. n. 1. & n. 5.
Notarius non tenetur pro fideiussore si tempore receptionis habebatur pro idoneo, & possidebat bona immobilia licet subiecta paterno fideicommisso. n. 2.
Notarius non tenetur quando fideiussor est receptus parte etiam tacitè consentiente. n. 3.
Relatio ad acta quæ faciunt rem notoriam optime nominis expressionem ostendit. n. 4.

DECISIO XLV.

1 Licet regulariter Notarius recipiens fideiussorem minus idoneum teneatur parti reficere damna & interesse l. 1. §. sciendum. ff. de mag. conuen. Paris de Put. in tract. de sindic. c. 3. in princ. Boer. decis. 314. n. 5. & passim, & in omnibus causis seruari dicit decis. Lucen. 33. n. 2. excusso tamen prius ipso fideiussore, vt vol. Salic. in l. 1. C. de magist. conuen.

2 Attamen in casu verten inter Illustrem D. Leonem Strozium ex vna, & Antonium Guidottū Notarium ex altera, censuerunt Domini ipsum Guidottum esse absoluendum licet præsupponatur recepisse fideiussorem qui soluendo non fuerit & hoc quia idem fideiussor tempore receptionis habebatur communiter pro idoneo, vt testes deponunt, & possidebat bona immobilia longe maioris valoris quam esset summa pro qua fideiussit, quæ bona quamuis essent subiecta fideicommisso paterno nihilominus tn̄ idoneus censendus erat vt voluit Ias. in l. ferendū. §. si fundus. post princ. vers. dico. ff. qui satisd. cog. quē sequitur Mars. in rubr. de fideiuss. n. 206. & trad. Ang. in alleg. §. si fundus post princ. vers. dico etiam quod rogatus ideo non est imputandum Notario si illum recepit in fideiussorem, quem intellexit bona immobilia possidere & pro idoneo haberi.

3 Quod ex eo etiam confirmatur quia in huiusmodi fideiussorem videtur pars quoque consensisse quæ citata ad videñ expediri mandatū de consignandis pignotibus attenta cautione de qua in actis non contradixit, Certum est autem quod Notarius non tenetur quando fideiussor est receptus parte etiam tacite consentiente. vt dicit d. decis. Lucen 33. n. 15.

4 Hic autem videtur consensisse ex quo citatus non contradixit, sed per quatuor menses acquieuit, nec potuit ignorare personam fideiussoris licet in citatione eius nomen non fuisset expressum quia expressio nominis sufficienter fuit facta per relationem ad acta quæ faciunt rem notoriam, Dec. cons. 41. n. 29. Socc. sen. cons. 30. num. 7. vers. principaliter lib. 1. Aret. cons. 42. n. 5. Paris. cons. 11 r. n. 7. lib. 4.

5 Mouebantur etiam Domini ad ita dicendum ex eo quod non constabat de excussione contra dictum fideiussorem legitime facta, quæ erat facienda, vt dictum est ex Salicet. in d. l. 1. C. de magistr. conuen. &c.

PENIÆ.

Romana Rescissionis contractus. Veneris 16. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

De iuramenti calumniæ omissione, quod non vitiat sententiam, quando fuerunt seruati termini substantiales.

SVMMARIVM.

Procurator non potest iurare de calumnia, nisi habeat speciale mandatum. n. 1.
Iuramentum calumniæ non præstitum non vitiat sententiam quando fuerunt seruati termini substantiales. num. 1. & 2.
Iuramenti calumniæ defectus, An sit defectus citationis iurisdictionis seu mandati. n. 2.

DECISIO XLVI.

1 Domini steterunt in decisis, & quoniam ad prætensam nullitatem ob non præstitum iuramentum calumniæ præter responsionem datam in alia decisione sub die 15. Ianuarij præteriti, fuit decisum difficultatem cessare ex obseruatione terminorum substantialium,

inter quos adest terminus ad iurandum de calumnia, & eo ipso quod seruatur terminus dicitur præstitum, ad quod præstandum in hac causa Procuraror habebat mandatum speciale sicut iura requirunt c. fin. de iur. calumn.lib.6.

2 Et ideo non potest dici omnino omissum, licet foret petitum, & cum nullitas non proueniat ex tribus illis defectibus citationis iurisdictionis & mandati, quos inuiolabiliter Rotæ stylus obseruat, non est tàm religiosè attendendum, præsertim cum aliquo modo præstitum fuisset, & reiteratum in obseruatione terminorum ad sententiam.

REVERENDISSIMI DOMINI PERUSINI.

Calaguritana Oblationum.
Lunæ 26. Martij 1590.

ARGUMENTUM.

De testibus examinatis sine citatione ad dicendum contra articulos, & videndum eos iurare, An & quando dicantur nulliter examinati, præsertim, si non constar testes iurasse tactis &c. & quid si in citatione non est expressa dies, & locus examinis.

SUMMARIUM.

Testes examinati sine citatione ad dicendum contra articulos dicuntur nulliter examinati. n. 1. declara, vt num. 2.

Testes examinati sine citatione ad videndum eos iurare dicuntur nulliter examinati. declara vt n. 3.

Testes examinati cum citatione in qua non fuit expressa certa dies examinis dicuntur nulliter examinati. declara vt num. 4.

Testes examinati cum citatione, in qua non est expressus locus examinis dicuntur nulliter examinati. declara vt num. 5.

Testes, vt iurati deposuisse dicantur debet constare, quod iurauerint tactis &c. declara vt n. 6.

DECISIO XLVII.

1 Validitatem examinis, quam Domini præsupposuerunt, die 17. mensis proximè præteriti, hodie non obstantibus obiectis nullitatibus firmarunt. Nam illa quæ ex omissione citationis ad dicendum contra articulos deducitur iuxta decisionẽ Rotæ 55. de testam. in nou. & Guidobon. decis. 70. sub n. 2. sanata fuit ex eo, quod Iudex 24. mensis Iulij partib' præsentibus recipit illos, & illorũ quemlibet ad probandũ suam intentionem admittit saluo iure impertinentium,& non admittendorum, cũ dilatione, & termino decem dierum communi partibus, quas citauit ad videndum iurare testes. Cum enim per clausulam, saluo iure, prouisum fuerit præiudicio, quod per simplicẽ admissionem articulorum potuisset contingere, qua ratione caurum est partem debere citari ad dicendum contra articulos, vt post Boer. Imol. & Abbat. declarat Felyn. in c. 2. nu. 32. & num. 35. de testib. sufficit obseruationi huius termini satisfactum fuisse per æqui pollens,Cassad.decis. 2. de iudic. Caputaq. decis. 149. num. 3.

2 Cumq; articuli die 1. Augusti intra terminum decem dierum producti fuerint ignorantia prætendi non potest, neque fuit aliqua intimatio necessaria, quia tam Iudex quam pars debuerunt rimari acta Castr. in l. 5. de sartid. Put. decis. 110. lib. 2. Peregr. decis. 252. lib. 3. sibique imputet pars aduersa, si non perijt illorum copiam, quam Iudex mandauit dari.

3 Defectus autem citationis, ad videndum iurare testes exclusus fuit, propterea cum ipsemet citauerit partes ad videndum iurare testes, & decretum fuerit vtriusque partis procuratoribus intimatis, alia citatio coram Rectore non fuit necessaria, vt tenuerunt Domini de mense Ianuarij hoc anno in causa Calaguritana Iuris votandi coram Domino Orano, & confirmarunt die 16. mensis præteriti in causa Toletana Decimarum de Saledon coram R. P. D. Penia.

4 Nec sufficit, quod citationi certa dies non fuerit adiecta, quia cum esser præfixus terminus ad probandum, citatio valuit, durante illo termino etiam prorogato partibus præsentibus, vt per Marant. part. 6. vers. dantur termini, & dilationes. n. 12. & seq. & per pract. Hispan. Suarez in pract. Eccles. & sæcular. par. 1. tom. 1. 8. temp. n. 43. & seq.

5 Sed neque talis citatio vitiatur ex defectu loci, qui aliàs exprimi debet in citatione, Caputaq. decis. 274. par. 3. cum sufficiat locum parti citatæ etiam aliunde innotescere, vt ibi fuit tentum in causa Pampilonensi Oblationum, anno 1585. & 1586. coram Reu. Oriolensi. Innotuisse autem locum examinis vtrique parti patet, ex quo facultas probandi erat communis, & in eodem loco paulo post pars Comitis examinauit suos testes in vim eiusdem facultatis, & coram eodem Receptore, quibus concurrentibus Domini nouissimè in causa Legionensi S. Facundij coram R. P. D. Pamphilio, sustinuerunt aliud examen aduersus simile obiectum. His accedit, quòd examen receptum fuit in Oppido de Onniate, quod extitit sub dominio ipsius Comitis. Vnde notitia redditur magis verisimilis.

6 Demum non obstat validitati examinis, quod non apparet testes iurasse tactis scripturis, secundum obseruantiam Rotæ, Caputaquen. decis. 146. par. 2. quia cum Notarius receptor attestetur se recepisse iuramentum in forma intelli-

telligendum est illud præstitum fuisse illo, quo debuit legi attento stylo Notariorum Hispaniæ obseruato in pluribus processibus, & admisso coram R. P. D. Seraphino in illa Ciuitatensi constructionis Capellæ anno præterito, & in alijs causis. Testes autem, qui iurarunt in termino potuisse extra terminum examinari in dubium non venire, Bald. & alij in l. final. ff. de form. Abb. in c. licet causam. n. 7. & ibi Felyn. n. 14. & seq. de probat.

PENIÆ.

Spoletana Bonorum. Lunæ 26. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

Testes de auditu probant in antiquis, vnusq; testis de visu iuncta fama publica plenam facit probationem.

SVMMARIVM.

Testes de publica voce, & fama concludenter probant, quando agitur de probando quid antiquum. n. 1.

Testis vnus de visu iuncta publica voce, & fama probata per plures testes plene probat. n. 2.

Possessio probatur ex priuilegio Papæ, in quo fit mentio locorum de quibus est controuersia. n. 4. etiam quod mentio fiat per verba enunciatiua.

DECISIO XLVIII.

1 DOminus Nicolaus Ancaianus Abbas Ecclesiæ S. Petri de Ferentillo, prætendens dictam Ecclesiam multorum bonorum, & locorum, In primis verò Rigouiti Couigni vsq; ad Ferrariam, & Montis de Petano, à Communitate Spoleti ..... & pacifica possessione paulatim spoliatam, contra Communitatem iudicium spolij intentauit, iura produxit, & multos super spolio testes examinauit, similiterq; communitas multa sua iura proposuit, & testes etiam ad probandam suam intentionem examinandos præparauit, sed quia remissoria fuerat Communitati concessa sine retardatione vlterioris processus, dubitaui, An constaret de primo extremo d. Ecclesiæ Sancti Petri de Ferentillo, respectu possessionis præfatorum locorum Domini circumscriptis exceptionibus testium pro parte D. Abbatis examinatorum, & iuribus Magnificæ Communitatis, quorum suo loco, & tempore habebitur ratio, concluserunt probari primum extremum. Nam primus testis annorum 71. aut 72. super 3. 4. & 5. articulis & secundus ætatis 75. annorum super 3. & 4. & sextus super 3. & 4. superiori anno examinati, conformiter testificantur de publica voce, & fama, & de auditu à suis maioribus, & senioribus qui similiter à suis antecessoribus audiuerunt præfata loca ab Ecclesia Sancti Petri de Ferentillo fuisse possessa, & cum agatur de antiquo spolio, testes de publica voce, & fama concludenter probant primum extremum Anchar. consf. 42. incip. circa recuperandum, Bart. in l. Celsus. ff. de vsuca p. Felyn. in c. veniens. lib. 1. num. 16. vers. scias etiam, quod ad inducendum. de testib. Put. decis. 76. incip. in vna Placentina. lib. 1. lo. Paulus decis. 103. Ant. August. in epit. tit. de vtroq; extremo. n. 4. & fit eo nomine ista testium depositio verisimilis, quia nonnulli referunt nomina seniorum à quibus id audiuerunt.

2 Item dictum eiusdem testis de visu qui iuxta 38. interrogat. latè explicat qualiter biennio post vrbis direptionem, quæ contingit de anno Domini 1527. Communitas Spoletana semel missis 40. hominibus armatis, & iterum quidam illius Commissarius 400. vel 500. hominibus armatis stipatus, possessionem terrarum laboratinarum existentium in radice Montium Rigouiti, & Couigni, & Petani, colonis Abbatiæ inibi laborantibus, & terras colentibus in fugam versis ingressa est donec panlatim sibi de certa parte fructuum respondere coegerit, vt deponit etiam de ista exactione 5. testis iuxta 30. interrogat. & terras præfatas arbitrio suo mensurauerit, nam iste secundus testis de visu additus alijs de publica voce & fama plenè probat, Bald. & alij vbi tal. not. 2. n. 6. in l. Gallus. §. casus. ff. de liber. & posthu. Abb. Dec. & Fely. in c. cum causam. de probat. Matth. ad Afflict. decis. 332. n. 4.

3 Huius propterea testificationem coadiuuat 5. testis, qui postquam iuxta secundum interrogat. additionale plurimos senes retulisset, cum quibus familiari colloquio egerat tum de ceteris bonis Abbatiæ de Ferentillo, tum verò in primis de specificatis locis Rigouiti, Couigni, & Petani iuxta 38. interrogat. ait qualiter circiter de annis 44. 45. & 46. vsque ad hæc tempora Spoletani fecerunt sibi persoluere modiolos grani à Colonis Rigouiti, & Petani addens vidisse se Priorem Spoleti cum multis armatis existentibus in Hospitio *del falto del Cicco* tempore collectionis, metiium prohibuisse homines de Ferentillo ne granum asportarent, antequam sibi præfatos modiolos frumenti persoluerent, & ibidem de auditu refert, quòd aliàs etiam ad eundem effectum armata manu visi fuerunt, idem super quarto de auditu subiungit præfata loca Rigouiti, Couigni, & Petani fuisse Monasterij Sancti Petri de Ferentillo, illiusq; Abbates ea tanquam veros patronos possedisse, & Communitatem Spoleti propria auctoritate illa inuasisse, præfatam probationem, quam Domini ad effectum de quo agitur sufficientem esse dixerunt, & coadiuuat ceteri

ceteri testes, quorum etiam cum suis qualitatibus rationem habendam esse censuerunt.

4 Item priuilegium Gregorij IX. qui enim anno 1231. Monasterium Sancti Petri de Ferentillo sub Sedis Apostolicæ protectione suscepisset, omniaq; illius loca, quæ & nominatim explicat, illibata permanere constituisset inter illa Rigouiti eum Ecclesia S. Ioannis, & omnibus earum pertinentijs, Montem de Couigni vsque ad Ferrariam, & Montem de Petano recensere: Nam ista narratiua Papæ in antiquis etiam in facto alieno plenè probat Io. de Imol. & alij in Clem. 1. de probat. Alex. cons. 15. incip. visis narratis. n.2.lib. 5. Ruyn. cons. 108. incip. visa ac bene intellecta. n. 20. lib. 2. Gabr. de probat. conclus. 2. n. 54. Denique ex assertione pro Magnifica Cõmunitate Spoleti, videbatur etiam resultare probatio primi extremi. Nam si tempore Alexandri IIII. de anno 1259. Raynerins Vicepapa in Ducatu Spoleti in Thuscia, & Marchia Anconitana, propter magnam deuotionem Ciuitatis Spoleti erga Sedem Apostolicam, Abbatiam Sancti Petri de Ferentillo eidem Ciuitati donauit, & Bonifacius VIII. Papa de anno M. CCC. ob corruptos Abbatum, & Monachorum mores, Castra, Villas, Terras, & possessiones dismembrauit, & Ecclesiæ Sancti Ioannis Lateranensis concessit, non est dubium, quin Abbatia ista bona possederit. Censuerunt itaque DD. plene probari primum extremum.

PENIÆ.

Spoletana Bonorum. Veneris 18. Maij 1590.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de pluribus exceptionibus contra testes oppositis, quibus non obstantibus eos probare concluditur prout, in summarijs.

SVMMARIVM.

Testes nimis appassionatè, & animosè deponentes non probant, declara nisi sui dictis bonam reddant rationem num. 1.

Testes de auditu non probant, declara, nisi deponant de auditu publico, & nisi simus in antiquis. n. 2.

Testis interessatus non repellitur, vbi non agitur generaliter de suo interesse. n. 3.

Testis deponens de publica voce, & fama non probat, nisi sciat, quid sit fama. n. 4. vbi tamen, quod non tenetur exactam famæ deffinitionem reddere.

Testis famulus non prohibetur pro suo Domino deponere, quando tempore depositionis non est amplius famulus. num. 5.

Testis depositio debet tota acceptari, nec potest diuidi, num. 5. & num. 8.

Testis deponens contra se ipsum, & contra proprium commodum, & interesse eo magis probat. n. 6.

Testis debitor non prohibetur esse pro suo creditore. n. 6.

Testium numerus supplet defectum aliorum testium, qui tamen propterea non possunt dici testes omni exceptione maiores. n. 9.

DECISIO XLIX.

1 DVbitaui, An exceptiones, quæ opponebantur contra testes, per quos D D. 26. Martij præteriti tenuerunt probari primum extremum Ecclesiæ S. Petri de Ferentillo respectu bonorum, de quibus agitur essent considerabiles. Primum fuit consideratus duplex effectus istius depositionis, primus, An exceptiones fuerint tales, vt pro parte Abbatis, non esset probatum primum extremum, & ideo esset recedendum à decisis, & respectu istius effectus Domini censuerunt exceptiones non esse considerabiles, tum quia numerus supplet, tum quia eorum dicta coadiuuantur ex multis legitimis documentis, quæ eorum testificationes reddunt multum probabiles, & verisimiles; Alter effectus est testium Communitatis, vt scilicet in concursu testium Communitatis, contrarium fortaise asserentium, videatur quibus magis sit credendum, & præualere debeát, & ista ratione Domini putarunt esse considerabiles; quoniam vero contra testes opponebantur exceptiones, tam personas, quam dicta eorum concernentes, de vtrisque respondere oportuit; respectu ergo primi effectus non obstat, quod primus testis iuxta 42. nimis appassionate & animose deponat dicens Ciuitaté non posse iuste possidere, & ideo sit repellendus, Aym. cons 249. n.4 vers. saltem negari nõ potest, & n. 9. vers. secundus testis. Quia fuit dictum, quod eum reddat bonam rationem fidem facit Grammat. cons. crim. 12. nu. 13. & 14. & Aym. exaduerso allegatus. cons. 249. vers. secundus testis. loquitur in teste non reddẽte bonam rationem secus est hic, cum testis reddat rationem, quia territoria ista prius erant Abbatis.

2 Nec obstat ei, quod loquatur de auditu, quasi ideo non prober, licet ex quadam .... vbi Abb. n. 1. de test. Bart. in l. testium. n. 6 C. de testib. Alex. cons. 1.n.16. lib. 2. Dec. cons. 302. num. 16. quia non loquitur de auditu simplici, sed de publica voce, & fama, & de auditu à maioribus; Accedit quod sumus in antiquis, & ideo probat Alex. cons. 187. lib. 2. Corn. cons. 35. n. 20. lib. 1. Dec. cons. 638. nu. 8. Non aufertur eius fides, eo quod non percutiat tempus, & ceteris contestibus præiudicet, quoniã cum spolium prætendatur, successiuè, & diuersis temporibus commissum, eius dictum

potest

potest substineri, respectu vnius temporis, & dictum aliorum testium respectu alterius temporis.

3 Secundo testi opponitur, quod sit interessatus vt colligitur ex summario suppletorio aliàs dato, vbi iuxta 38. & seq. 4. dicit *Piange tutto il popol nostro di Spoleti ci fa troppo lutto*. Vnde non creditur ei, licèt deponeret tanquam vnus de vniuersitate c. tuas. c. nuper & c. insuper. vbi Felyn. num. 6. vers. si est causa in sua de test. Paris. cons. 27. n. 48. lib. 1. Nam respondetur, quod cum probabiliter nullum habeat interesse, neque ex dicto suo commodum aliquod cõsequi speret non perdit fidem, præsertim cum reddat bonam rationem in qua potissimum veritatis fundamentum consistit, testis enim interessatus non repellitur, vbi non agitur principaliter de suo interesse, Grat. cons. 41. n. 17. lib. 2. Put. decis. 15. incip. in vna Burgensi. lib. 3. Ias. in l. si quis nec causam. ff. si cert. petat.

4 Eidem obijcitur, quod nesciat quid sit fama, quo casu illam probare non potest, Mars. in l. de minore. §. plurimum. n. 104. ff de quæst. sed sufficit si dicat quod publice dicebatur, cũ non teneatur testis ex actam famæ diffinitionẽ reddere Iul. Clar. in pract. crim. q. 6 vers postremo scias, Cassad. decis. 3. de probat. quod si amplius opponitur de contrarietate testificationis, quod Ciuitas possederit tanto tempore, vt in contrarium memoria hominum non exi-stat, ad possessionem montium refertur, quod verò à duobus tantum annis post Vrbis direptionem possederit ad terras laboratiuas Rigouiti, & Petani pertinet, vt series depositionis indicat in qua nulla est contrarietas.

5 Ad auferendam, vel saltem diminuendam fidẽ tertij testis multa simul congeruntur, quòd fuerit factor Patris Abbatis Ancaiani, & etiam eiusdem Abbatis, cuius præterea est colonus, quod fratrem interfecerit, item satellites occiderit, quod carceratus, & aliquando etiam excommunicatus extiterit, & denique quod ignoret bona, de quibus agitur, Bald. cons 444. lib. 1. Nell. de test. n. 17. sed respondebatur parum referre, quod fuerit factor, & Patris, & Abbatis filij cum tempore depositionis iam desijsset esse familiaris, Specul. de test. §. 1. n. 13. Felyn. in c. in literis. n. 8. de testib. Grat. cons. 44. n. 15. lib. 2. Gabr. tit. de test. conclus. 10. n. 9. de homicidio non constat nisi per testis confessionem qui tamen addit se fuisse liberatum, nec dictum eius potest diuidi, Specul. de test. §.... n. 69. Archid. in c. si quid veri. nu. 2. distin. 37. & fuit decisum in illa Cæsaraugustana Status de Morata coram D. meo Bubalo.

6 Contra quartum opponitur quod sit principalis in causa, & interessatus, ex quo contribuit in expensis, quas fecit Ciuitas Spoleti in ista lite, sed ex his redditur magis idoneus cum quodammodo contra se ipsum testificetur. Nec fidem ei aufert, quod Dominus Odofreducius frater Abbatis pro eo fideiusserit, cum alia sit persona Abbatis, & alia Odofreducij fratris nec debitor prohibetur testificari pro suo creditore, Marian. Soccin. cons. 135. incip. non obstante. nu. 12. lib. 2. accedit quod fideiussor antequam soluat, non est creditor l. si pro ea. & ibi Doct. C. mandat.

7 Quinto testi fidem adimere nituntur agentes pro Communitate quia fuit inquisitus propter quẽdam rumorem, actum in consilio Communis, & condemnatus in 300. scutis. Sed obiectio tollitur, quia addit se postmodum fuisse absolutum, & vt paulò ante dictum est, eius confessio non potest diuidi: prout similiter nõ officit ei, quod fuerit imputatus, & carceratus pro receptione bannitorum, quia non fuit condemnatus.

8 Contra sextum opponitur de homicidio. Ceterum cum non fuerit condemnatus de illo obiecto, cessat altera oppositio, quod sit interessatus, cum non adsit probabile interesse.

9 Denique dicebant Domini, quod licet numerus testium, & alia adminicula concurrentia fidem eorum supplere possint glos. in l. 3. in verb numeros. ff. de test. Bal. Alex. & Ias. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden, Alex. cons. 149. n. 6. lib. 5 Nihilominus propter exceptiones contra eos oppositas nõ possunt dici omni exceptione maiores, itaut, nec vacillet eorum fides, nec diminui debeat, aut cum possit per alios testes integros aliud probari, de quo erat videndum quando in concursu probationum singulorum qualitates & dicta more Rotali ponderabuntur, vt tandem iudicetur, cuius partis probatio præualere debeat.

ORANI.

Seguntina Præstimonij. Veneris 1. Iunij 1590.

ARGVMENTVM.

De non tuto accessu ad aliquem locum, quod probetur per testes examinatos parte non citata, & non coram Iudice quando est data potestas procedendi extraiudicialiter.

SVMMARIVM.

Testes non examinati coram Iudice probant, quando est data eidem judici facultas procedendi extraiudicialiter. num. 1.

Citatio non requiritur vbi iudex habet facultatem procedendi extraiudicialiter. n. 2. & 3.

Accessus non tutus probatur per testes examinatos parte non citata, & non coram Iudice. n. 2. & 3.

DECISIO L.

1 Fvit decisum, testibus de partibus super nõ tuto accessu examinatis, adhibendam fidem quia quando commissio dat Iudici facultatem procedendi extraiudicialiter, etiam quod coram eo testes non sint examinati, sufficit ad validitatem processus, vt quouis modo de non tuto accessu sibi constet Ferret. cons. 82. nu. 2. lib. 1. Modern. ad clausul. de annal. quæst. 71.

2 Neque enim hoc casu partis citatio, aut alia solemnitas requiritur Gabr. de citat. conclus. 1. nu. 134. testes autem super eo optime concludunt. Neque contrarium facit decis. 17. de dol. & contum. in antiqu. cum adductis per Vant. de nullit. & defect. citat. nu. 177. quia etiam quando concluditur, non posse procedi per edictum, nisi sumptis informationibus super non tuto accessu, non tamen præsupponunt huiusmodi informationem non posse ex testibus alibi examinatis accipi decisio autem Putei 164 lib. 1. allegata retorquetur, quia in illius themate exequuta fuerat citatio, & lata sententia, & quoniam datum fuerat de non tuto accessu, causa commissa cum clausula summarie, & extraiudicialiter, etiam quando testis fuerat nulliter super non tuto accessu receptus, nihilominus ideo conclusum dicit pro validatione processus, ex quo Iudex potuit aliunde moueri ad credendum non esse ad locum tutum accessum.

3 Minus vrget, quod prætenditur, ideo illos testes non mereri fidem iuxta notat. in c. quoniã contra falsa de probat. quia hoc tollitur ex facto; nam procurator D. Dominici perijt, & obtinuit examen fieri per officialem qualemcumque coram Notario suæ Curiæ, & illo absoluto dari sibi illius trãsumptum ad effectum illum præsentandi in Curia.

ILL.^{MI} D. CARD.^{LIS} PAMPHILII.

Veneta Legitimitatis.
Lunæ 25. Iunij 1590.

ARGVMENTVM.

Testis vnicus non probat, & An qui loquuntur de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint vbi quando, & quibus præsentibus similiter probent, & quid de teste domestico.

SVMMARIVM.

Adulteram esse suam vxorem quod quis dicat si ipse aliam vxorem vel mulier alium virum habeat est inuerisimile & habet imaginem falsitatis. n. 1.

Testis vnicus nihil probat. n. 2.

Testes loquentes de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint vbi quando & quibus præsentibus an probent. n. 3.

Testes domestici præsumuntur informati & probant. n. 5.

DECISIO LI.

1 DIxerunt Domini conclusionem quod decem testes Iuliæ de auditu deponant quod sæpe concubinarij siue adulteri, pro euitanda infamiæ nota palam dicunt se coniuges licet re vera non sint non posse firmari hoc modo vt prætendunt informantes pro D. Georgio: nam quantum ad adulteros non probatur nec vllus testis de eis loquitur vltra quod est valde inuerisimile & habet imaginem falsitatis quod aliquis dicat adulteram esse suam vxorem si ipse aliam vxorem vel mulier alium virũ habeat.

2 Prout etiam non probatur quod concubinarij sæpe & palam hoc dicant quia solus Philippus Basadoma quartus testis fol. 26. dicit quod publice dicebant concubinas esse suas vxores qui tanquam vnicus nihil probat.

3 Item non iustificatur in ea parte..... loquitur de decem testibus, quia Oliua Triuisana 10. testis fol. 68. loquitur tantum de sua credulitate remanent tantum nouem testes videlicet Iosephus secundus testis fol. 12. Philippus Balsadoma fol. 26. Fabius à Cansli nonus testis fol. 62. Sebastiana Veroneñ vndecimus testis fol. 77. Franciscus de Priolis sexdecimus testis fol. 114. in fine Iulia Ferrarieñ decimus octauus testis fol. 130. Antonio de Molino vigesimus primus testis fol. 157. Franciscus Comelius vigesimus quartus testis fol. 182. & Baptista Luranus trigesimus primus testis fol. 235. qui loquuntur de simplici auditu absque eo quod dicant à quibus audiuerint, vbi quando, & quibus præsentibus alij enim testes nihil probant immo interrogati dicunt se nescire, & nihil audiuisse, & ideo Domini firmarunt conclusionem probari hoc modo quod nouem testes Iuliæ de auditu deponant quod aliqui cõcubinarij pro euitanda infamiæ nota dicunt se coniuges licet re vera non sint.

4 Quantum vero attinet ad alias duas conclusiones fuit resolutum illas probari: nam quod Venetijs etiam non nuptæ anulum matrimonialem deferant probant Iacoba Veneta vndecimus testis fol. 355. & Georgius Comolonus decimus sextus fol 410. qui vt ex lectura depositionis ipsorum liquet bene deponunt.

5 Quod Iulius dum cohabitauit cum Adriana nominauerit illam meretricem probant tres testes Georgij videlicet Antonius decimus testis fol. 338. Iulianus duodecimus fol. 368. & Georgius decimus sextus fol. 409. qui cum steterint

in

in domo & ad seruitia Iulij præsumuntur informati, & bene loquuntur.

COMITVLI.

Concheñ Limitum. Mercurij 23. Ianuarij 1591.

ARGVMENTVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum iurare testes non probant, prout nec etiam probant si dicta citatio sit sine die & loco.

SVMMARIVM.

Testes examinati non prauia citatione ad videndum iurare testes non probant. n. 1.

Citatio ad videndum iurare testes sine die & loco ratione incertitudinis non valet, & consequenter redditur examen nullum. d. n. 1.

DECISIO LII.

1 IN causa fuerunt pro parte Rectoris de los Pedronetas producti, & examinati in partibus varijs in locis, ac diuersis téporibus plures testes, quorum omnium depositiones ex defectu legitimæ ætatis eorum nullitati esse obnoxias facile Domini declararunt: nam examen Anni 1579 expeditum fuisse, nulla præuia citatione ad videndum iurare testes, constat ex actorum inspectione cap. quoniam contra. de probat. Dec. consil. 483. num. 4. qui solus defectus: etiam cessantibus alijs obiectionibus destruit fidem testium. l. si quando. C de testibus. cap. 2. & ibi not. eod. titulo. Caputaquen. decis. 168. par. 1. sed neque magis validum est examen Anni 1580. licet præcesserit citatio ad videndum iurare testes, cum illa fuerit sine die, & loco, nec certificari potuerit ex subsequenti commissione data receptori siquidem, & illa generalis fuit, & vaga pro recipiendis iuramentis, & examinandis testibus in Oppido de los Pedroneras, & alijs in locis Episcopatus Conchensis prout examinati fuerunt in diuersis locis: nec docetur de illa notitia, aut præsentia partium vnde citatio, aut examen sustineri non valet contra incertitudinem loci Io. Andr. in c. fin. num. 4. de elect. lib. 6. Rot. decis. 17. de re iudic. in nou. Put. decis. 258. l. 1. Caputaq. decis. 274. par. 3.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Societatis. Lunæ 28. Ianuarij 1591.

ARGVMENTVM.

Societates officij contractæ vltra valorem officij facit, vt fructus non possint percipi, & computantur in sortem, quando qui societatem contraxit sciebat valorem o..cij.

SVMMARIVM.

Societates officij contracta vltra valorem officij facit vt fructus non possint percipi vltra valorem officij, & computentur in sortem quando qui societatem contraxit sciebat valorem officij. n. 1. & seqq.

Fructus indebite percepti, vt cedant loco damnorum, & interesse ratione lucri cessantis, requiruntur ea, de quibus. n. 3.

DECISIO LIII.

1 HAbebat duo officia Cæsar de Bosil ascendentia ad valorem aureorum 1586. contraxit plures societates super eisdem officijs, Petrus Marcus Martinel, videlicet primam aureorum 3000 aliam 1500. tertiam 1700. quartam 1850. Dubitaui in Rota super validitate prædictorum contractuum ad effectum, An licite fructus potuerint percipi, iuxta conuentionem societatis, vel saltem ratione damnorum & interesse, aut potius venirent computandi in sortem principalem, & Domini dixerunt quod in hoc casu, in quo contrahens sciés & prudens societatem iniuit vltra valorem officiorum, fructus percepti non debentur, iuxta conuentionem, vltra summam excedentem valorem officiorum, & debent computari in sortem Bulla enim Pij Quarti clare prohibet, inire tales societates, super officijs vltra illorũ valorem, ex quo sequitur quod tales societates non sustinentur, & fuit resolutum coram me 24. Ianuarij 1575. in causa Romana Societatis de Lautelinis, & tradit Cor. Ful. de offic. facer. par 2. c. 70. vers. quarto. Et ea est ratio quia vbi deficit subiectum, super quo subsistat contractus in vim societatis valere non potest, l. verum. S. final. ff. pro soc. & necesse est, vt resoluatur in mutuum.

2 Non obstat periculum vitæ consideratum, cuius ratione possunt emi certi redditus ad vitam ementis, quia quando dissoluta societate sors principalis repeti non potest sic dissoluta societate sors principalis venit restituenda præter ea adest prohibitio expressa Papæ.

3 Nec obstat quod imponat pœnam officiali, non autem creditoribus, quia procedit quando officialis inscio socio plures societates cum alijs contraxit, & illas non releuat hoc autem casu est idem socius, & super ijsdem officijs est inita societas, ita vt bene poterat scire valorem officiorum, & sicut illi non est prospectum de euictione, qui sciens, & prudens rem alienam, vel alteri obligatam emit l. si fundum. C. de euict. ita nec huic debet Bulla suffragari. An autem fructus pecuniarum cedant loco dam-

 norum

norum, & interesse ratione lucri cessantis, Rota voluit semper probari requisita per Paul. de Castr. in l. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc, Put, decis. 259. lib. 1, Chassan. decis. 29. & coram me in causa Romana Census 4. Decembris 1577. & infinitis alijs causis, quæ An concurrant hoc casu, vel ne, potest particulariter videri.

ILL.[mi] D. CARD.[lis] BLANCHETTI.

Maioricensis Canonicatus,
Lunæ 4. & 18. Februarij 1591.

ARGVMENTVM.

De omissione transportationis Actorum quando vitiet sententiam in prima, vel in secunda instantia.

SVMMARIVM.

Sententia non visis actis probatorijs tamquam lata sine cognitione causæ nulla est. n. 1.
Actorum transportationis omissio non vitiat sententiã quando acta non fuerunt transportata ab una parte negligente, & altera sua acta transportanti, tunc enim Iudex potest pronunciare super productis. n. 2. declara vt n. 3.
Termini substantiales pluries reiterati respiciunt defensionem rei, & causæ cognitionem. n. 2.
Actorum transportationis omissio in secunda instantia vitiat sententiam. n. 3. in fine.

DECISIO LIIII.

1 ADuersus sententiam Rotalem, duæ potissimum nullitates opponebantur, quarum altera in eo versatur, quia ante prolationem dictæ sententiæ non fuerunt transportata nonnulla acta coram Iudice subdelegato, facta pro liquidatione fructuum: Altera, quod processus primæ instantiæ Auditoris Cameræ non erat integer. Quod attinet ad primam nullitatem Domini concluserunt pro validitate sententiæ: nam licet regulariter sententia non visis actis probatorijs sit nulla, tanquam sine cognitione causæ lata l. properandum. §. & si quid. vbi Bart, C. de iudic. idem Bart. in l. 2, C. de edend. & ibi Alex. nu. 8, & seq. Cagnol, n. 68. vers. sed oppositũ Doctor. in l. qui iussit. de re iudic. Felyn. qui articulum discussit de
2 magis communi, testatur in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. n. 17. de constitution. nihilominus hoc non procedit quãdo vna pars produxerit suas probationes, & altera fuit admodum negligẽs in transportando, quo casu Iudex super productis pronunciare potest, Alex. vbi supra. n. 6. Riminal. n. 12. vers. limita, & in fine. Cagnol. num. 7. Felyn. in d. c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in 1. limit. n. 18.

2 Negligentia verò ex parte Ioann. qui distulit per tot menses suas probationes coram Iudice suo delegato exhibere clare patet ex deductis, nec refragatur quod saltem requirebatur monitio Iudicis ante sententiam, vt animaduertit Cagnol. post alios quos citat d. n. 70. & seqq. quoniam termini substantiales pluries reiterati pro huiusmodi monitione, ac iussu Iudicis sufficere videntur, quandoquidem respiciunt defensionem rei, ac causæ cognitionem, vt per Modern. de nullit. ex defectu procur. n. 59.
3 Non obstat decretum Concilij Tridentini sess. 24. 25. §. Præterea de reformatione, quia loquitur in causa appellationis, & sic quando à Iudice à quo ad Iudicem ad quem omnia acta erant transmittenda: non autem, quando vna partium eidemmet Iudici non exhibet aliqua acta de mandato ipsius coram subdelegato facta, ideo casus iste tanquam omissus remanet in iuris communis dispositione l. commodissime. de liber. & posthum. cum concord. circa verò aliam nullitatem Domini dixerunt esse locum dispositioni Concilij Tridentini à qua recedere non licet, vt pluries fuit per Dominos resolutum, vt patet ex decisionibus per informantes citatis, & consequenter ex isto secundo capite resoluerunt sententiam vti nullam esse reuocandam.

ILL.[mi] D. CARD.[lis] MILLINI.

Lauretana Spolij, & Attentatorum.
Veneris 30. Maij 1591.

ARGVMENTVM.

Iudex causarum criminalium non potest absoluere reum à crimine & insimul super interesse ciuili pronunciare & inhibitiones Rotales licet iniustæ sunt timendæ.

SVMMARIVM.

Iudex criminalis non potest de causa seu ciuili interesse pronunciare absoluendo reum à crimine. n. 1.
Spoliator non auditur nisi spolio purgato. d. n. 1.
Inhibitio Rotalis siue iusta siue iniusta timenda est, dicto num. 1.
Attentata sunt & pro attentatis reuocantur quæ post inhibitionem geruntur. n. 2.
Iudici inferiori non licet cognoscere de vi Rotalis inhibitionis. d. n. 2.

DECISIO LV.

1 FVit resolutum vna tantum parte informãte sententiam Iudicis criminalis Auditoris Cameræ esse nullam & attentatam tum quia ipse non poterat absoluere Alphonsum a crimine contra eum intentato & super interesse 2
ciuili pronunciare l. solemus. §. latrunculator.

de iudic. Cresc. decis. 167. maxime stante protestatione quod pro interesse ciuili spoliator non audiretur nisi spolio prius purgato, iuxta not. per Bald. in c. cum quærente. de rest. spoliat. Peregr. decis. 246. lib. 2. tum etiam quia lata fuit contra inhibitionem Rotalem, quæ siue iusta siue iniusta timenda est, Rot. decis. 26. de appel. in antiq.

2 Quo fit vt gesta post inhibitionem tamquam attentata reuocari possunt, Put. decis. 395. lib. 2. Non enim licet istis iudicibus cognoscere de viribus inhibitionis ne aperiatur via cōtemnendi inhibitiones Rotales, Acchil. decis. 2. de attent. & ita dixerunt D D. in vna Orioleñ Iuris sedeñ 30. Aprilis 1588. coram bo. me. Lauretano, & in alia Toletañ Fructuum 16. Maij 1586. coram R. P. D. meo Pamphilio. Quod tanto magis habet locum in casu proposito cū iudicium criminale habeat connexitatem, & dependentiam à iudicio ciuili. Nam super prætensionibus Baroncini, & sociorum occasione administrationis appaltus cuiusdã siluæ præcedebat calculus & solidatio, propterea Alphonsus non erat amplius molestandus præsertim criminaliter, quod quidem iudicium solum fuisse intentatum ad euitandam nullitatem mandati Auditoris Cameræ & iudicium spolij in Rota introductum bene informantes demonstrant.

ILL.^MI D. CARD.^LIS BLANCHETTI.

Maioriceñ Officij Pœnitentiariæ.
Veneris 21. Iunij 1591.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam quod transportanda acta sint irreleuantia, & etiam quod non agatur coram Episcopis, sed coram quocumque Iudice.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, & quod transportanda acta, sint irreleuantia. n. 1.
Qualitas rei, vel persona non attenditur vbi aliquid est inductum à Lege n. 1.
Testes possunt examinari etiam post datum summarium depositionum eorum. n. 2.
Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, non solum quando agitur coram Episcopis, sed etiam coram quocumque Iudice. n. 2.

DECISIO LVI.

1 Domini dixerunt non esse recedendum à resolutione facta coram R. P. D. meo Cipno, videlicet sententiam latam fuisse nullã ob non integram transportationem actorum à Iudice à quo, prout fuit resolutum in Rota in pluribus causis, nec obstat irreleuantia, quia vbi aliquid est inductum à lege, qualitas rei, vel personæ non attenditur l. non solum in fine ff. de ritu nupt.

2 Nec etiam obstat summarium testium fuisse datum, quia hoc non constat, & summarium ac integra dicta longe distant inter se, nec refragatur, quia concilium loquatur de gestis coram Episcopis, quia Rota intellexit semper vt procedat coram quocumque iudice.

ILL.^MI D. CARD.^LIS MANTICÆ.

Toletana Portionis. Mercurij 20. Nouemb. 1591.

ARGVMENTVM.

De testibus deponentibus super publica voce, & fama, & parte non citata quando probent.

SVMMARIVM.

Impuritas sanguinis sufficit, quod ex vno tantum parente producatur. n. 1.
Testis de publica voce, & fama probant aliquem esse de tali gente, vel familia. n. 2.
Fama publica probatur etiam per testes informatiuos. num. 3.
Testes de auditu probant in antiquis. n. 4.
Fama facit plenam probationem, quando est probata per testes plusquam sexagenarios, qui deponant de communi reputatione totius vita durante, & auditu à maioribus. n. 5.
Testes examinati parte non citata, probant, quando agitur de capienda informatione, An aliquis sit idoneus. n. 6.
Progeniei verbum accipitur pro linea descendentium, & requirit probationem certi gradus. n. 7.

DECISIO LVII.

1 Proposui causam die Lunæ 14. Octobris proximè præteriti, & dubitaui An gratia Domini Michaelis sit iustificata, & quidem DD. distinguendo dixerunt primo videndum esse An constet de puritate, vel impuritate sanguinis Dionysij. Secundo An sit necesse probare puritatem sanguinis Michaelis. Tertio An collatio pertineat ad Sedem Apostolicam. Vnde die 20. Nouembris proposita prima dubitatione fuit responsum gratiam ipsius Michaelis in hoc esse iustificatam, quod de impuritate sanguinis Dionysij constat ex testibus à Capitulo Toletano examinatis, & ideo cum ipse Dionysius non descēdat ab antiquis Christianis, sed à Iudæis, non posset esse Portionarius Ecclesiæ Toletanæ, vt statutum illius Ecclesiæ confirmatum à Summo Pontifice disponit, quia etiam sufficit ex vno tantum parente Iudæo vel aliàs infecto aliquam originem duxis-

duxisse, vt ex statuto non possit admitti, sicuti coram R. P. D. meo Gropperio decisum fuit in alia Toletana Portionis 30. Martij 1565. quod indicat etiam Statutum Collegij Hispaniarũ in Ciuitate Bononieñ ibi aliqua ex parte.

2 In proposito autem quamplurimi testes tam primæ, quàm secundæ informationis quàm accepit Capitulum Toletanum super quarto deponunt de publica voce, & fama, quo ipse Dionysius ab vtroque etiam parente originem ducit, quod ad probandum aliquem esse de tali gente vel familia, sufficit glos. in l. prima ff. de probat. Aret. in cons. 37. paulo post principium. in vers. venio igitur ad secundum Cassanæus, qui alios consonantes refert in cons. 54. num. 17. in fine, & 18. cons. 64. n. 10. & Tiraquel. de nobilitate. c. 10. n. 8.

Item satis est huiusmodi famam probari per testes ex informatione examinatos, Felyn. in cap. veniens. il primo. n. 4. vers. idem quando agitur de testibus.

4 Nec dubium est quin testes de auditu in antiquis plenè probent, Bald. in l. conuenticula. nu. 6. C. de Episc. & Cleric. & notat Abb. in c. licet ex quadam. num. 10. de testibus. Alex. cons. 18. num. 21. lib. 2. Corn. cons. 31. lib. 1. Dec. in cons. 321. n. 8.

5 Et cum plerique testes sint plusquam sexagenarij, & à suo recordatu deponant de fama, & communi reputatione eorum vita durante, & auditu à maioribus huiusmodi fama plenam facit probationem, Alex. cons. 15. nu. 1. & 2. lib. 5. & in cons. 90. n. 210. & sequenti. lib. 6. Felyn. 6. in c. cum oporteat. n. 19. vers. adde de accusat. Cassad. decis. 2. n. 1. de probat.

6 Neque obstat quod informatio fuerit capta sine citatione, quia cum testes fuerint examinati in locis ab ipso Dionysio nominatis, vt fieri consueuit, non requiritur citatio, vt aliquibus ex D D. placuit. Præterea statutum Ecclesiæ Toletanæ confirmatum à Summo Pontifice in hoc genere informationis non requirit partis citationem, & hoc quidem congruit etiam cum iure communi quia in capiendis informationibus An aliquis sit idoneus, citatio non est necessaria glos. in Clement. 1. in verbo reponiunt, de officio delegati cum alijs citatis à Gabrielio de citat. conclus. 1. n. 291. & seq.

7 Nec etiam ad rem pertinet, quod ex depositionibus testium non probetur gradus impuritatis, quia prædictum statutum se non restringit ad certum gradum, sed generaliter loquitur, & ideo debet intelligi generaliter sine distinctione, l. 1. §. generaliter de legatis præstandis l. nõ distinguimus in principio. ff. de rescriptis. statutum enim vtitur hoc verbo progenie, quod accipitur pro linea descendentium, l. vltima. C. de emancipat. latè Franc. in c. si pater. n. 10. vers. 4. de testamentis. lib. 6. Corn. cons. 123. n. 1. lib. 3. & ideo non requiritur probatio facta de certo gradu, vt in specie dictum fuit in dicta Toletana Portionis 20. Martij 1565. coram R. P. D. Gropperio de alijs articulis postea videndum erit.

ORANI.

Viterbieñ Bonorum. Lunæ 9. Decembris 1591.

ARGVMENTVM.

Non adimplens præceptum testatoris pœnatum; An & quando excusetur à pœna ex eo quod pro non adimplemento, & ad effectum se excusandi à dolo alleget aliquam causam iniustam.

SVMMARIVM.

Causa iniusta, & bestialis excusat à dolo, & pœna dummodo allegetur, & probetur, quod orta fuerit ante incursum pœna alids potius præsumitur, quod quis fuerit motus dolo, quàm ex illa iusta causa. n. 1.

Pœna priuationis incurritur sine interpellatione, quando fuit expressus terminus, in quo aliquid adimpleri debebat, & in casu non adimplementi apposita pæna. num. 2.

Sententia non nocet successoribus, & hæredibus non vocatis. num. 4.

Falsitas in vno legato relicto in testamento non reddit falsa alia legata separata. n. 4.

Paupertas non præsumitur, ideo probanda est ab allegante eam. num 6.

Dolus. & culpa existenti in dolo, seu culpa patrocinari non debet. num. 6.

Causa iniusta licet excuset à dolo, debet tamen aliquo modo esse colorata, quia causa friuola non attenditur. n. 8.

DECISIO LVIII.

1 FVit resolutum nepotes q. Dominici non esse excusandos à caducitate, & pœna priuationis hæreditatis d. q. Dominici, nam licèt quælibet causa etiam Iniusta, & bestialis excuset à dolo & pœna, l. igitur. §. 1. de liber. caus. glos. in l. 1. §. iustus. ff. de ab g. cum alleg. tamen ea oportet nedum per principalem allegari, sed etiam quod ea prius orta fuerit antequam in pœnam incidisset probari, Ang. & Imol. in l. ex consensu. §. fin. de appell. Alex. cons. 103. col. penult. lib. 1. Dec. in l. quod te. vltimo not. ff. si cert. petat. Aym. cons. 254. num. 4. cum alijs per Gabr. tit. de malef. conclus. 8 num. 66. alias præsumitur in dubio potius dolus, quàm quod ex iniusta causa quis fuerit motus, Bart. in l. inter omnes. §. recte. ff. de 2

ff. de furt. Gabr. ibidem. num. 7.

Tantum autē abesse dicebant Domi-
2 ni, vt hæredes aliquā causam huiusmodi deduxerint, & probauerint vt sit potius contrarium argumentum eorum proteruia & contumaciæ, cum enim testatoris præceptum de construenda Cappella, & assignanda ei dote præfixionem termini duorum annorum cōtineret, & in euentum infra dictum terminum non exequutæ per suos hæredes suæ vltimæ voluntatis pœnam priuationis adiecisset indubitatum est, quod etiam non interpellati antequam dictum tempus adimpleretur, pœnam priuationis incurrerint, Castren. cons. 292. nu. 9. lib. 2. Gozzad. cons. 34. n. 2. & 7. Aym. cons. 193. Alban. cons. 98. n. 14.

Hocq; eo magis, quòd ab obitu eiusdē Dominici, de anno 1545. pluries re-
3 quisiti, & vsque ad annum 1560. in mora persistentes recursum habuerunt ad Pœnitentiariam à qua subreptitiè commutationem legati impetrarunt, ac postmodum facta de anno 1564 per Episcopum erectione Cappellæ, & nominatis Cappellanis, renuerunt salarium illis testamento relictum persoluere etiam contempta ad fauorem Cappellanorum super illius præstatione sententia lata ad tradita per Bald. in l. pupill. in fine. C. de repud.

Quinimmo lite per fratres super de-
4 uolutione mota, nouam caducitatē incurrendo passi sunt contra se etiā quartam sententiam in iudicio restitutionis in integrum pronunciari, vnde cum hodie non agatur de declaranda caducitate, quoniam iam per quatuor sententias fuit declarata, & fratres sunt in possessione sicq; Marosius Tertius qui tractat de auferendo bona à Monasterio, non intrant regulæ ordinariæ excusationis, tanto autem minus quod non sunt legitimæ, nam prima, quæ fundatur in sententia Gubernatoris Viterbij super falsitate testamenti lata, ex qua creditur iustam superuenisse causam non adimplendi voluntatem testatoris, tollitur ex illius reuocatione subsequuta, qua non obstante in contumacia non exequendi testatoris mandatum perseuerauerunt, Bald. in l. si quis id quod. S. dote. de iurisdict. omn. iud. tum etiam, quia fratribus subsequtis, non aliter vocatis nocere non potuit, Put. decis. 92. lib. 3. Acchil. decis. 3. de senten. tum denique, quia cum prætensa falsitas concerneret quoddam particulare legatum, non inducebat falsitatem in alio particulari legato, vel dispositione separata, Barr. in l. si ex falsis. nu. 12. & ibi Alex. num. 14. C. de transact. Gabr. de malef concl. 5 n. 16.

Pariter secunda non releuat sub præ-
5 textu quod Camera bonorū possessionē acceperat, siquidē post eorum recuperationem, vltra negligentiam afficit perseuerantia in prosequtione litis, Ias. cons. 179. nu. 7. lib. 2.

Nec placuit pro excusatione allegata
6 paupertas, & impotentia, quia omisso, quod non est probata, Couar. var. resolut. c. 6 nu. 2 cum traditis per Tiraquell. de retract. lignag. S. 32. glos. 1. num. 94. nihilominus cessat ex quo solutio nō debebat fieri de bonis hæredis, sed hæreditarijs, & à testatore relictis.

Minus facit Bulla Pœnitētiariæ respi-
7 ciēs reductionē legati stante illius subreptione, & aliàs sequeretur, quod culpa illis proficua esset, c. sedes. de rescr. Aym. cons. 200. num. 11.

Vltime: fundate in ignorantia hære-
8 dis ex quo testator nō expresserat Cappellanorū nomina, fuit in alia decisione responsum, & est ex præmissis conclusum, quod licèt verum sit, quālibet causam etiam iniustam excusare à dolo, tamen necessarium est, quod aliquo modo sit colorata, quia alia friuola non attenditur, Aretin cons. 142. num. 25. Decian. cons. 11. nu. 6. lib. 2. & c.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI

Romana Societatis. 1591.

ARGVMENTVM.

Fructus societatis cessante periculo vitæ exigi non possunt, & illos exigens committit vsuram de iure punibilem, & computantur in sortis diminutionem.

SVMMARIVM.

Fructus societatis ad rationem duodecim pro centenario recepti nō possunt cessāte periculo vita n. 1.

Exigens fructus societatis cessante periculo mortis committit vsuram, & illi computantur in sortem, nu. 2.

VO-

VOTVM LIX.

1 Certum est, eum, qui non subiacet periculo mortis non posse lucrari fructus societatis: non enim alia ratione sustineri potest lucrum 12. pro centenario, quam propter mortis periculum, & ideo eo cessante contractus resolnitur in mutuum, & quicquid exinde percipitur est fæneratitium. In casu proposito propter pactum resolutiuum appositum in contractu societatis certum est, neque officialem, neque D. Annibalem, qui recognouit bonam fidem, potuisse lucrari sortem per obitum D. Boetij Ciuitellæ, vt fuit resolutum coram me in causa Romana 2000. quam decisionem Rota in alijs causis sequuta fuit.

2 Cessante itaq; periculo amissionis sortis cessat etiam fructuũ præstatio: nã aliàs exigens fructus tales incideret in prauitatẽ vsurariam de iure punibilem, & detestandam, & si fructus soluti fuissent, venirent computandi in diminutionem sortis principalis. Iure itaque non potest Dominus pecuniarum quicquam exigere pro fructibus, cum subijt periculum amissionis suarum pecuniarum in euentum mortis, & si aliàs diceremus, esset aperire viam vsurariæ prauitati, vt quis posset lucrari absq; periculo amissionis. Hunc casum hodie proposui per modum consultationis in Rota, & RR.PP.DD. mei censuerunt fructus exigi non posse, & sibi imputet pecuniarum Dominus, si non ratificauit expressè societatem cum illis fideiussoribus, qui accesserunt. Verum quia si exigeret fructus secundi semestris, iure videretur facto ratificasse societatem, & hoc casu subiaceret periculo amissionis per mortem, & in consequentiam posset etiam fructus exigere, & ita de facto interrogatus ex sententia Dominorum meorum de iure respondendum censeo.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Aquilana Canonicatus. 1591.

ARGVMENTVM.

Commissa causa nullitatis, & iniustitiæ necnon & restitutionis in integrum, Adhuc beneficium dicitur litigiosum Restitutio enim in beneficialibus passim conceditur, reponitq; litem in eodem Statu, in quo erat ante rem iudicatam nec tollitur litis pendentia ex eo quod constet de nou iure agentis.

SVMMARIVM.

Beneficium litigiosum ab Episcopo conferri non potest. n. 1.

Beneficium adhuc dicitur litigiosum, licet super eo latæ fuerint tres sententiæ conformes, si commissa fuerit causa nullitatis & iniustitiæ, necnon & restitutionis in integrum. n. 1. seq.

Per restitutionem in integrum lis reponitur in eodem statu, in quo erat ante rem iudicatam, quod maximè procedit in beneficialibus, in quibus passim concedi solet restitutio. n. 2. seq.

Instantia causæ restitutionis in integrum durat quadriennio, nisi finiatur per sententiam, vel per totalem processum ad exequutionem. n. 4.

Commissio cum clausula parita iudicato dicitur conditionalis, & non tribuit iurisdictionem, nisi parita iudicato. n. 5.

Clausula parita iudicato per æquipollens ex decreto iudicis adimpleri potest. n. 6.

Ex eo, quod constet de non iure agentis, non tollitur litis pendentia. n. 7.

DECISIO LX.

1 Fvit resolutum Canonicatum fuisse affectum vitio litigiosi de tempore obitus Petri Pauli, ad effectum vt prouisio nõ potuerit fieri per Reuerendiss. D. Episcopum, non obstante quòd ipse esset possessor, & obtinuisset tres sententias fauorabiles ad sui fauorem;
2 nam cum fuisset commissa causa nullitatis & iniustitiæ, necnon restitutionis in integrum, per hanc restitutionem fuit lis reposita in eodem statu, in quo erat ante rem iudicatam, l. quod si minor. §. restitutio. de minor. l. 1. C. de restitut. in integr. Cassador. decis. 13. num. 1. de rescript. & fuit resolutum nuperrimè 18. Februarij coram R. P. D. meo Orano in Romana Castri Orciani, & in terminis regulæ de subrogandis tradit Sarnen. super d. regul.
3 quæst. 14. circa fin. quod maximè procedit in beneficialibus, in quibus
4 passim concedi solet restitutio: Hæc autem instantia restitutionis durat quadriennio, nisi finiatur per sententiam,

tiam, vel per totalem processum ad
5 exequtionem. Neque obstat, quòd commissio videatur conditionalis, & ita non tribuat iurisdictionem, nisi parito iudicato, vt per Put. decis. 15. de restit. in integr. & 424. lib. 1. quia conditio illa fuerat impleta ex decreto Rotæ per æquipollens, vt in decis. coram me in hac causa facta 15. Decembris 1589. & tanto magis procedit hæc opinio, quia cæpta fuerat disputatio super nullitate, quam Domini dixerant pendere ex eo, an pronunciatum esset in petitorio vel possessorio; nam si in petitorio, onus probandi non fuisse publicatam resignationem incumbebat Petro Paulo, quod tamen non reperitur per eum probatum, cum tantum sententia videatur lata in peritorio, cum in ea dicatur ius non fuisse
6 abdicatum à Petro Paulo. Nec obstat, quòd Rota censuerit non constare de bono iure Iacobi, quia ex eo quod quis non foueat bonum ius, non dicitur lis extincta, sed requiritur totalis termi-
7 natio iudicij restitutorij, cum ex eo quòd constet de non iure agentis, non tollatur litis pendentia, vt bene per Franc. in cap. 1. num. 5. ibi nec curetur, an constet, vt lit. pend. Ideo conclusum pro Iacobo.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Romana Executionum.
17. Februarij 1592.

ARGVMENTVM.

Multa notanda in tribus sequentibus votis explicantur ad intellectum Bullæ Sixti Quinti contra Bannitos &c. Ac alterius Bullæ contra facientes armatas & caualcatas, & in earum discursu quinque præcipuè resoluuntur, Et primo, quod plura delicta diuersi generis eodem tēpore, ad vnum finē commissa, non pluribus pœnis, sed vnica tantum plecti debent. Secundo, quod contra minorem contumacem procedi aut inquiri non potest ei non dato curatore. Tertio, quod Bulla Sixti Quinti contra Bannitos &c. In omnibus suis capitibus comprehedit etiam Barones & feudatarios Ecclesiæ. Quarto, quod alia Bulla eiusdem Sixti Quinti de armatis & caualcatis non comprehendit eos qui armatos homines & bannitos congregat ad patrandum aliquod particulare delictum. Quinto, quod bona confiscata vigore Bullæ Sixti Quinti prædecessoris contra Bannitos &c. non subiacent Bullæ Pij Quinti de non infeudandis.

SVMMARIVM.

Conuenticulam seu congregationem armatorum hominum faciens tenetur l. Julia de vi publica, & incurrit etiam pœnas contentas in Bulla Sixti V. de caualcatis. n. 2.

Confiscari hodie bona non possunt pro quocunque delicto excepto crimine læsæ maiestatis. num. 2. ad finem.

Delicta plura diuersi generis eodem tempore commissa, non vnica sed pluribus pœnis plecti debent, declara nisi sint præordinata ad eundem finem, quia tunc vnica tantum pœna plectantur. n. 3. & seqq. & n. 13. & n. 20. & seq. & n. 23. & in addit. litera, A, vbi alia ad materiam.

Exonerans archibusium in confinio duorum Territoriorum, & occidens aliquem extra confinem, à quo Iudice puniendus. n. 3. & num. 6. & in addit. litera, B, vbi de materia.

Vulnerans & occidens aliquem tenetur de occiso, & non de vulnere insimul, nu. 4. & in addit. litera, A.

Coadunans homines armatos ad effectum committendi homicidium seu aliud delictum tenetur de delicto, ad quem finem sunt coadunati, non autem de coadunatione, n. 4. & n. 7. & n. 19. & n. 22. vbi propterea quod is non videtur incurrere pœnas contentas in Bulla Sixti V. de caualcatis & armatis, & in addit. litera, D.

Delicta plura eiusdem generis eodem tempore commissa An puniantur vnica vel pluribus pœnis & quid si statutum pœnam imponens loquatur in rem, vel in personam, n. 5. & in addit. litera, C.

Animus & propositum distinguunt maleficia. n. 5. & n. 19.

Occidens hominem fortuito casu aliud agere intēdens non teneatur pœna ordinaria homicidij. num. 5. ad finem.

Adulterium committens cum consanguinea tenetur tam de incestu quàm de adulterio. n. 6.

Bona confiscata vigore Bullæ Sixti V. contra Bannitos &c. non subiacent Bullæ Pij V. de non infeudandis. n. 7. & n. 10.

Bulla Pij V. de non infeudandis est correctoria iuris communis, & propterea recipit interpretationem passiuam à iure communi, interpretarique debet vt illud corrigat minus quam fieri possit. num. 10.

Deuolutiones bonorum ob cessationem præstationis

canonis ob pacta non seruata vel ob delictum commissum locum non habent nisi Papa vel directo Domino volente. n. 10.

Confiscatio bonorũ à lege vel à statuto imposita ipso iure adhuc vt habeat locum requiritur sententia declaratoria, & Principe volente aliàs secus. n. 10. & 11.

Homicidia duo commissa eodem tempore non comprehenduntur sub Statuto excludente Bannitũ pro duobus homicidijs à facultate se redimendi infra annum. n. 13.

Sententia forma non autem materia spectanda est. num. 14.

Videlicet dictio, est, declaratiua mentis illam proferentis. n. 14.

Sententia est stricti iuris nec plus operari debet quam ex ipsa necessario inferatur. n. 14.

Sententia dispositiua attenditur non autem narratiua. n. 15.

Sententia debet esse clara reijciens non autem inducens ambiguitates. n. 15.

Bulla Sixti V. contra homicidas, bannitos &c. comprehendit omnes subiectos etiam mediatè Ecclesiæ & sic Barones & Feudatarios. nu. 16. & n. 24. & seqq. in addit. litera, E.

Eximens carceratum ex carcere etiam conuocatis hominibus armatis; Tunc demum tenetur pœna contenta in Bulla Sixti V. contra Bannitos &c. quando exemptus est de illis Bannitis & facinorosis hominibus in dicta Bulla expressis, aliàs secus, n. 16. & seq. & n. 21.

Prohibitio vno cẽsetur prohibitum omne aliud per quod deuenitur ad illud vnum. n. 6. in fine.

Crimen læsæ maiestatis committitur ab eo qui dolo malo facit ne hostes & rebelles Principis in manus Curiæ deueniant. n. 16. in fine.

Crimen læsæ maiestatis non committitur contra Dominos inferiores. n. 17.

Minor non potest inquiri nisi ipsi dato curatore. & n. 18. & n. 28. in addit. litera F, vbi de materia.

Incontinenti & absq; interuallo dicitur factum quando nulla intercapedinis adest certitudo, num. 20.

Mixtum non intelligitur in casu simplici in pœnalibus. n. 22.

Delinquens seu reus pluribus pœnis affici non debet, num. 22.

Principale propositum semper attendendum est. num. 23.

Generalis dispositio nullam recipit restrictionem aduersus proprietatem verborum etiam in materia odiosa. n. 24. & 26.

Vbique aduerbium comprehendit omnia loca absq; vlla restrictione. n. 25.

Geminatio verborum ostendit enixam disponentis intentionem. n. 25.

Alius, alia, aliud, est dictio relatiua & præparatiua præcedentium. n. 25.

Prædicta dictio est relatiua & præparatiua præcedentium. n. 25.

Crimen læsæ maiestatis non dicitur incursum ex eo quod in aliqua constitutione pro aliquo delicto imponatur crim. læs. maiest. n. 27.

Bannitus contumax dicitur nulliter Bannitus si citatio contra ipsum non fuit formiter executa. num. 28.

VOTVM LXI.

1 BEatiss.[me] Pater. Postquam placuit S. V. vt in causa criminali intentata cõtra Illustriss.[mum] D. Io. Antonium Vrsinũ sententiã meam aperirẽ præsertim super eo capite An confiscatio bonorum de qua in sententia contra eum lata comprehendatur sub Bulla fel. rec. Pij Quinti de non infeudandis, itaut non possit S. V. eum ad huiusmodi bona restituere enitar pro viribus saluo semper exactissimo, & equissimo S. V. iudicio, quid mihi de proposita quæstione videatur quantum potero dilucidè, & breuiter explicare.

2 Et quidem non reuocabo in dubium in facto proposito cõmissum fuisse delictum, quod cadit sub dispositione l. Iuliæ de vi publ. §. item lex Iulia de vi. instit. de publ. iudic. l. 3. §. eadem lege. l. qui ædes ad l. Iul. maiest. l. vnica. C. vt armorum vsus, & ibi glos. lib. 11. Et potest etiam dici commissum in Constitutionem fel. recor. Sixti V. de Caualcatis, sed cardo difficultatis in eo versatur An hic possint considerari plura delicta pro quibus plures potuerint infligi pœnæ, & An ex capite isto Bullæ condemnatio processerit vel potius ex maiori delicto consumato ad quod præordinata fuerunt cetera quæ præcesserunt, itaut vni cum delictum dicendum sit non autẽ plura quæ inspectio ideo est necessaria, quia si non cadit delictum propositum sub Constitutione Sixti V. nulla potest ex illo capite de iure communi induci publicatio bonorum, cum talis adunatio siue caualcata non fuerit facta hostili animo cõtra Principem vel Rempublicam, vt habetur in l. final. ad l. Iul. maiest. eo maximè quod in auth. bona damnator. C. de bon. proscr. cautum est ne post hac bona damnatorum publicentur sed dentur ascẽdentibus & descendentibus, & ex latere vsq; ad tertiũ gradum excepto crimine maiestatis in quo vult iustissima iura antiqua seruari. Exclusa ergo Constitutione Sixti

ti non caderet hoc crimen sub Constitutione Pij Quinti cum ex eo iure communi non inducatur confiscatio nec vlla deuolutio.

3 Hic ergo agendum est de ardua illa quæstione quæ agitatur inter Doctores An ex facto continuato in quo plura comprehendi possunt delicta ratione legum vel statutorum cuilibet separatim pœnam distinctam, resultet vnicum tantum delictum ad quod totum illud præordinatum fuit, itaut vnica pœna irrogand. sit, An vero ex tale facto oriantur plura delicta quæ pluribus pœnis sint plectenda.

A Pro affirmatiua nempe oriri plura delicta [a] pro quibus possint plures pœnæ imponi facit text. in l. nunquam. & ibi Doctor. de priuat. delictor. vbi habetur nunquam plura delicta concurrentia facere vt vnius impunitas detur, Alber. in. 2. par. statut. q. 24. Boer. decis. 82. n. 10 Couar. variar. lib. 2. c. 10. n. 8. Clar. prax. crim. q. 84. quod videtur comprobari authoritate Bald. in l. aduersus. C. de fur. in princ. quem sequitur Tiber. Decian. in tract. crim. lib. 4. & 17. n. 9. qui exemplificat in eo qui in coofini duorum territoriorum exonerat sclopum & occidit ali-
B quem extra confine, & ex authoritate multorum Doctorum concludit quod si exter ex parte loci in quo erat exonerans statutum tale factum puniens poterit de eo facto puniri.

4 Verum pro contraria sententia facit elegans tex. in l. illud. §. si idem, & ibi Bart. ad l. aquil. vbi qui vno impetu seruum vulnerauit & occidit vnica tantum occisione tenetur de occiso, non autem etiam de vulnerato. Et Bart. in præcitata. l. nunquam. de priuat. delict. nu. x. dicit quod si quis coadunauerit gentem & miserit illam ad aliquem locum cum illi actus tendant ad eundem effectum non punietur nisi de vno, quæ doctrina videtur decidere hunc casū, & ibidem ibi sentire videtur glos. & Ang. in 2. col. Anan. in c. in tantum. num. 5. de collus. dete. Bald. in c. quicumque. nu. 5. C. de seru. fugit. Io. Andr. in reg. delictum. de reg. iur. in 6. Card. in clemen. 1. §. si qui. in t. opposit. de priuil. Couar. in d. c. 10. nu. 8. vers. quarto si eiusdem, & hanc opinionem in praxi seruan. tradit Petr. à Placch. in epit. de lector. cap. 1. n. 17. vers. 5.

5 Hanc itaq; sententiam in casu proposito amplectendam esse censeo: nam licet hæ opiniones videantur inuicem repugnare, tamen credo commoda adhibita distinctione facile conciliari posse non quidem eo modo quo conciliabat Iac. de Aren. in l apud labeonem. in §. conuiuium. de iniur. qui distinguebat inter statutum loquens in rem, & loquens in perso-
C nam, [c] hanc enim multi, & iure merito reprobant: nam est verbalis, sed distinguendo delicta ex parte committentis cum vulgatum si animum, & propositum distinguere maleficia l. quod reipublicæ de Iniur. l. 3. si quis dolo de tab. exhiben. l. 1. C. ad l. Cornel. de sicar. c. cū voluntate. de senten. excommunic. cum similib. latè Tiber. Decian. tracta. crim. lib. 9. c. 27. num. 6. vbi igitur animus committentis in legem dirigitur etiam continuato impetu ad plura perpetranda delicta vtique continuatio illa, & successiuitas factorum non excusat quominus plura delicta commissa censeantur toties enim peccasse, dicendum est quoties ad factum pluries peccandi intentionem attulit, & hoc casu procedit prior sententia si vero vnico cōtemplato fine quis plura dirigendi ad eundem finem patrauerit delicta continuato impetu, tunc delictum pro vnico est reputandum & locum habet posterior opinio: nam cum agentis intentio fuerit ad vnicum tantum finem directa ex tota illa actione, vnicum delictum resultat ne dicamus aliquem præter intentionem deliquisse quemadmodum non tenetur pœna homicidij ordinaria qui hominem fortuito casu aliud agens occidit, & hoc sentisse arbitror, glos. in l. qui de crimine. in verbo, plurima, in fine. C. de accus. quem singularissimam dixit in d. l. illud. §. si idem ad l. aquil. & communem dicit Marsil. in l. si in rixa. num. 15 de sicar. ratio est, quia omnes isti actus tendunt ad eundē finem, Salyc. in d. l. qui de crimine. n. 15. in d. l. numquam. n. 4. & ideo pro vnico reputandi sunt, licet pro modo circumstantiarum, modo intendatur, modo remittatur pœnæ rigor.

6 Neque huic distinctioni obest exemplum supra relatum de eo qui in confinio expleto scloppo hominem occidit. Hoc enim ideo contigit, quia respectu homicidij remittendus est ad iudicem loci in quo occisus homo reperitur, & sic ratione separatarum iurisdictionum crimen fit diuiduum ob offensam vtriusque Iudicis, & sic etiam vbi ex eodem facto plura in ipso in fine perperraotur delicta tunc reputantur diuersa, & pro diuersis puniuntur veluti si committatur adulterium cum consanguinea, tenetur enim tàm de incestu quàm de adulterio, quia in fine actus cōcurrit duplicitas delicti, & ideo adest consensus delinquentis vtroque respectu, & consequenter de vtroque est puniendus, iux. d. glos. in l. qui de crimine. in verbo, plurima. C. de accusat.

7 Hinc infero in casu proposito cum totus apparatus eo tenderit vt recuperarentur illi qui capti fuerant ab hominibus Ciuitellæ non autem ad conuenticulas armatorum aduersus Principem aut Rempublicam cogendas esse de hac vi illata vti de pluribus, sed vti de vnico perpetrato crimine iudicandum, illudq; non cadere sub

D Constitutione Sixti Quinti [d] sed sub alijs legibus & Constitutionibus de vi publ. & de homicid. statuentibus praesertim cum prohibitio eaualcatarum sit ex eorum genere quae sunt prohibita non per se, sed propter aliud vnde magis attendi debet finis quam ea quae finem praecedunt, iuxta vulg. dialecticorum regulam quae habet propter quod vnumquodq; tale, & id magis &c. Exclusa igitur Bulla Sixti cōtra facientes armatas, & caualcatas, de alijs Bullis quae emanarunt contra homicidas, & Bannitos non est agendum, cum in specie excipiantur confiscationes per illas inductae à Constitutione Pij Quinti, ita vt neque iure communi neq; Constitutionibus Pontificum comprehendatur iste casus in dicta Bulla, & ideo liberum sit S. D. N. de his bonis arbitrio suo disponere non obstante dicta Constitutione.

8 Quantum verò attinet ad sententiam quae cum faciat mentionem Bullae Sixti Quinti videtur ex hoc capite duo esse animaduertenda. Primum est ita interpretari nō debere sententiam prout de iure ferri poterat at qui de iure non poterat ferri nisi super consumatione delicti perpetrati non autem super circunstantijs separatim à praedicto delicto consideratis, vt iam supra deductum est, vnde cōcludendum latam ratione violentiae publicae & homicidij, neque facit quod habita fuerit mentio Bullae Sixti. Nam hoc factum ad qualificandum principale delictum; nam ex hoc capite potuit poenam augere non autem vt eo omisso super circunstantijs facti ex minore delicto condemnaretur hoc enim satis absurdum & praeter omnem rationem videri posset.

9 Secundo loco animaduertendum est sententiā si verum est exemplum mihi traditum non videri respectu D. Io. Antonij continere confiscationem bonorum, nam in parte dispositiua in qua declarat D. Io. Antonium poenas in monitorio cōtentas incurrisse distinguit eius personam ab alijs complicibus, & vtitur his verbis, videlicet ducatorum triginta millium quo ad dictum Illustris.^mum D. Io. Antonium, Quo verò ad alios ducatorum mille pro quolibet exilij ab Vrbe & toto Statu Ecclesiastico confiscationis, priuationis, & publicationis, &c. Quae vltimae poenae videtur referendae quo ad alios, non quo ad D. Io. Antonium, & licet alia forte fuerit iudicis intentio certè negari non potest satis ambigue conceptam fuisse si noluit etiam bona D. Io. Antonij confiscare, nec refert quod postea eum condemnet in poenam capitis quia simul stare possunt vt & capite dānatus fuerit & nihilominus bona publicata nō fuerint, sed neque suppleri potest sententia ex monitorio cū in eo extet eadem distinctio personarum ijsdem verbis concepta, sed hoc ex abundanti dictum esse volo.

10 Vnum autem omittendum non videtur Bullā Pij Quinti quae est iuris communis correctoria, & contra c. 2. de feudis admittere debere interpretationem passiuam à iure communi cum itaque deuolutiones quae vel ob cessationem praestationis canonis vel ob pacta non seruata, vel ob delictum commissum intelligantur locū habere Papa vel alio quouis decreto Domino volente & acceptante, Abb. in c. causam quae. il secondo, col. final. de iudic. Aret. cons. 77. num. 6. Ias. in l. non eo minus. n. 3. C. de precib. Fulgos. & Ias. in l. cum hi. §. eam transactionem. n. 3. de transactionib. Put. decis. 3. & 4. de exceptionib. & fuit resolutum coram me in vna Ceruień Bonorum 4. Maij 1575. & probatur in l. 2. C. de iur. emphir. vtique debemus dictam Constitutionem interpretari, vt minus quam fieri possit cedat ius communi, & d imminuat summam Papae authoritatem & tunc in his deuolutionibus locum habeat si Papa eos acceptare voluerit.

11 Neque verisimile est sublatum hoc Papae arbitrium cum plerumq; Sedi Apostolicae intersit has deuolutiones non acceptare, & ex contraria interpretatione saepenumero fieret, vt lex esset damnosa Ecclesiae & valde iniqua, & quāuis constitutio excludat omnem declarationē, & velit ipso iure incorporationem fieri hoc totum intelligendum Papa volente; nam etsi deuolutio ipso iure fiat, semper tamen requiritur sententia super deuolutione & priuatione, vt tradit Alex. post Bald. in cons. 124. n. 2. lib. 1.

12 Verum huic considerationi in proposita facti specie obstare posset quod iam praecessit declaratio per sententiam latam, verum cum mihi praesupponatur eam non fuisse realiter executioni, & mandatā vt dixi sit cōcepta verbis parum aptis ad inducendum bonorum D. Io. Antonij publicationem posset S. V. indulgere huic nobilissimo vt eadem bona penès eum vti ante perpetratum delictum remanerent abolita prorsus sententia & eo in integrum plenissime ad omnia restituto; & ita censeo saluo semper &c.

In eadem causa aliud Votum Illustris.^mi D. Card.^lis Blanchetti, La terza.

13 De pluribus agendum videtur iuxta memoriale facti ad me transmissum. Vt primo dubitatum An ex perpetratis per Illustris.^mum & Excellentiss.^mum D. Io. Antonium Vrsinum in Castro Ciuitellae (quae vti nota sūt breuitatis causa non refero) Vnum aut plura dicantur resultare delicta ita vt pro omnibus sigillatim vel vnico tantum delicto si licet homicidij

cidij veniat puniendus. Super quo dubio placet mihi Reuerendissimi D. Decani Rotæ. Indubitata enim est conclusio quod quando vno & eodem tempore plura committũtur delicta ad eundem finem tendentia, pro vnico reputatur, vt per Cyn. in l. 1. C. si reus vel accus. mort. fuer. Bald. in l. aduersus. n. 7. C. de furt. Aret. instit. de except. in princ. n. 22. vers. & est ratio, Marc. Ant. Blanch. in prax. crim. §. visis inditijs. n. 155. vbi dicit eum qui vno, & eodem tempore duos interfecerit non comprehendi sub statuto excludente Bannitum pro duobus homicidijs à facultate se redimendi infra annũ.

14 Placet etiam mihi quod sententia non condemnet Excellentiss. D. Io. Antonium in pœnam confiscationis Castrorum suorum, quia in sententijs forma non materia est attendenda, Bal. in l. 2. n. 2. C. de re iudic. secundũ autem formam sententiæ apparet Iudicem voluisse separare personam Excell. D. Ducis ab alijs in ipsa nominatis. Primo, quia dũ pronũtiat omnes incidisse in pœnas in monitorio cõtentas, procedit declarando verba relatiua ad monitorium, videlicet ducat. 30. millia quoad Illustriss. D. Io. Antonium. Quo vero ad alios ducatorũ 1000. pro quolibet exilij ab Vrbe. Dictio enim illa, videlicet. declarat mẽtem Iudicis volentis separare personas delinquentiũ, Ruyn. cons. 94. n. 15. lib. 2. Paris. cons. 52. n. 2. lib. 3. & clarius declaratur ex sequẽtibus verbis (Quo vero quæ stant aduersatiue idq; magis placet ponderando quod Iudex condemnãdo separatim procedit relaxando autẽ mandatum de illos capiendo coniunctim loquitur, & licet forsã subiecta materia, & qualitas personarum non videatur hanc restrinctionem pati quia coadunatio armatorum stante fel. rec. Sixti V. imponit pœnam confiscationis omnium bonorum. Secundo, quia pœna confiscationis Castrorum non poterat applicari alijs de quibus in sententia. Tamen certum est in iure sententiam esse stricti iuris, nec plus operari quã ex ipsa necessario inferatur, Alex. cons. 28. & cons. 164. n. 2. lib. 7. Caputaq. decis. 148. n. 5. part. 3. cum igitur sententia in parte cõdemnatoria nullum verbum faciat de Castris D. Ducis, non potest ex ea inferri ipsum condẽnatum in pœnas cõfiscationis dictorum bonorum, & Castrorum.

15 Nec obstat quod in narratiua hoc dicatur, quia in condemnatoria hoc non legitur. Debebat enim Iudex qui in narratiua hoc expresserat distinguere causam pœnarum in dispositiua, vt tradit Bar. in l. Lutius. §. qui habebat. ff. ad senat. consul. trebell. & l. si fideiussor. ff. de solut. & cum separatim in condemnando personas voluerit procedere sibi imputet quod suã concepit sententiam, ita vt D. Io. Antonius non reperiatur condemnatus, sentẽtia enim debet esse clara quæ reijciat, nõ quæ inducat ambiguitates, Abb. in c. sicut. de re iudic. quod etiam videtur dicere de monitorio, cum cõtra monitos non coniunctim, sed diuisim pœnas imposuerit, & modo quo condemnatio sequuta fuit, ideo cum Excell. D. Dux sub pœna cõfiscationis suorũ bonorum non fuerit monitus nec in sententia reperiatur condemnatus non video quomodo non veniat restituendus ad possessionem suorum Castrorum.

16 Circa secũdum dubium An Bulla Sixti Quinti cõprehendat vassallũ immediatè subiectũ Sedi Apostolicæ eximentẽ delinquentẽ à Curia loci

E eidem S. Sedi Apost. mediatè subiecti saluo meliori iudicio crederẽ hunc casum non cõprehẽdi indistinctè sed sub distinctione. Nã aut qui detinetur in carcerib. est ex delinquentibus cõtra quos emanauit d. Constitutio, & hunc casũ crederem comprehendi quia cum Constitutio primo mãdet quod si tales capiantur ad carceres ducantur, & Magistratibus Romani Populi tradantur: Postmodũ vero prohibeat captos eripi, & quamcumq; custodiam effringi per vniuersalem dictionem quamcumque videtur cõprehendere custodiam etiam loci mediatè subiecti Sedi Apostolicæ, tũ quia aliàs facile fieret fraus legi. Tum etiã quia cum sit prohibitũ fauere istis facinorosis hominibus censetur etiã prohibitus iste modus: nã qn lex aliquid prohibet prohibere etiã cẽsetur omne id per quod ad prohibitũ perueniri posset c. cũ quid de reg. iur. in 6. Præterea cũ huiusmodi homines sint declarati hostes, & rebelles S. Sedis Apostolicæ de iure cõmuni si quis dolo male fecerit ne in manibus suorũ Magistratuũ peruениant incidit in crim. læs. maiest. l. 4 ff. ad l. Iul. maiestat.

17 Si autem carceratus reperiatur ob delictum commissum in Dominũ suum, tunc credo Bullam hunc casum non comprehendere quia etsi ad quietem publicam respiciat, tamen non omnes casus amplectitur quibus illa perturbari posset sed ad illam perturbationem respicit tãtum quæ ex refugio, & fauore præstito bãnitis oriri consueuit. Nec dicendum videtur Papam voluisse indistinctè reum maiestatis constituere delinquentem in vassallum suum cum contra personas, & alios DD. inferiores non dicatur commitri crimen læsæ maiestatis propter carcerati violatam liberationem, Ias. in l. 1. §. primo videretur. n. 16. vers. præfatam conclusionẽ. ff. si quis ius. dic. non obtemp.

18 Circa tertium super validitate sententiæ, & quia fuit lata contra minorem indefensum

F non dato curatore regula est pro Excellentissimo Domino Duce quod sit nulla l. si præses. C. vbi glos. & Salyc. n. 7. C. quoniam & quã-

 do

do iud. Crescen. decis. 207. Ab hac regula non videtur recedendum propter verba Bullæ comprehendentis minorem, quia nihil innouare videtur circa modum procedendi.

In eadem causa Votum Otani. La Quarta.

19 CVm in delictis spectari solear animus qui dicitur distinguere maleficium l. verum est & l. qui seruo in principio de fur. patet ex proposita facti seriæ coadunationem armatorum per Illustriss.mum D. Io. Antonium Vrsinũ non fuisse ordinatam aduersus Principem vel Rempublicam, sed aduersus homines Ciuitellæ ad liberandum, & eximendum suos subditos, quos sub prætextu perpetrati abigeatus criminis carceribus manciparant, ideoq; delictum ab eo commissum non comprehendi sub Constir. fel. record. Sixti Papæ V. contra caualcatas edita, sed potius subijci pœnis Constitutionum contra Bannitos & obuiantes Curiam per eundem Papam renouatarum, ac consequenter pœnes S. D. N. liberam bonorum D. Io. Antonij Fisco applicatorum dispositionẽ remanere.

20 Etenim communiter receptum est quod quãdo vnum crimen ad aliud fuit ordinatum, si eodem tempore & non per interualla fiat confudi neque delinquentem diuersis pœnis affici, sed illa dumtaxat quæ pro finali delicto imposita est, Bar. in l. illud. §. si idem. ff. ad l. aquil. Bal. in l. aduersus. C. de fur. Bald. de Vbal. inter cons. crim. cons. 20. n. 13. lib. 1. Veronen. cons. crim. 77. circa med. nam licet vnũ quodque crimen habeat principium & finem, tamẽ ratione cõtinuationis plura delicta pro vno reputantur, & ratio est, quia quando actus terminatur ad vnum finem vbi sunt duo propter vnum, ideoq; vtrobique vnum tantum, Bald. in c. 1. §. iniuria. n. 72. de pace. iuram firman. & ita communiter obseruari testatur Maria. in c. ea quæ. n. 24 extra de pact. incontinenti autem, & absque interuallo dicitur factum quando nulla inter capedinis adest certitudo ex quo semper intellectus in minorem partem accipitur ad fauorem rei, ita Bald. in l. diuortio. n. 4. ff. solut. matrim. Alex. cons. 115. n. 4. lib. 3.

21 Cum igitur Illustriss.mus D. Io. Antonius conuocatis armatis carceres effregerit detentos inde eis exemerit, & Præfectum loci occidi mandauerit nõ potest dici aliam pœnam quam effractionis carcerum & exemptionis aut homicidij incurrisse glos. in l. qui de crimine. C. de accusat. Bart. in l. inficiando. §. infans. in fine. de furt. cum alleg. per Marsil. in pract. §. quo cõplemento. n. 38. & in §. & quia. nu. 37. vna siquidem pœna confunditur cum alia, quia vt dixi collectio armatorum fuit facta pro liberatione carceratorum, & homicidij committendo contra authorem carcerationis.

22 Itaque pœna de qua in Cõstitutione de caualcatis, procedit quando coadunatio fuit simplex sola, nec aliud delictum fuit sequutum propter quod illa fuerit confusa pro quo facit, quod verba maximè pœnalia intelliguntur in casu simplici l. hoc legatum. de legat. 3. Doct. in l. 2. in princ. ff. de verbor. oblig. ne aliàs delinquens quis diuersis pœnis afficiatur contra, l. senatus. ff. de accus. cap. at si clerici. §. de iudic. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. n. 3. ff. de his qui not. infam. & ne in eo puniatur ad quod delictum non fuit ordinatum, Signor. cons. 711. n. 17. prout videmus quod prodens patriam non odio Principis principaliter, nec vt Ciuitas ei auferatur, sed ad alium finem nõ incurrit crim. læsæ maiestatis, Salyc. in l. fallaciter. n. 2. C. de abolit. sequitur Aret. in §. interdũ. instit. de hæred. quæ ab intest. Aym. cons. 6. num. 79. quia principale propositum semper attenditur l. si quis nec causam. ff. si cert. pet.

23 Ex quibus cessare videntur omnia de quibus per glos. & Docto. in l. vnquam. de priuar. delict. nam licet qui rapuit excedit & occidit tenetur vi bonorum raptorum iniuriarum & l. aquil. tamen hoc demum habet locum quando non ad eundem effectum neque eodem impetu delicta commissa fuit, Maria. d. c. ea quæ. nu. 16. in fine vel nisi versemur in eadem delictorũ specie tunc enim delictum delicto aggrauatur; vt pote homicidium homicidio, ideoq; Doctor. decidunt quod si duobus homicidijs commissis quis sit decapitandus si duo commiserit licet pro vno pœnam soluerit, pro secundo capite plectitur non autem quando delictum homicidij grauatur ex delicto alteri' speciei quod est diuersum, & propterea de diuersis ad diuersum non est facienda illatio.

24 Non potest autem in dubium reuocari quin Constitutio publicata cõtra homicidas, & obuiantes Curiæ intret hoc casu quo exemptio facta fuerit à Curia loci mediatè subiecti Sanctæ Sedi: nam ex eius prohemio in quo continetur causa finalis apparet Papam prospicere voluisse vt optata quies, salus, tranquillitas, & securitas subditis suis redderetur quod equidem fieri nõ potetat nisi omnes intra fines ditionis Ecclesiæ existentes complecteretur cũ Castra mediatè & immediatè iurisdictioni Sedis Apostolicæ subiecta sint inter se ita connexa vt impossibile sit imaginari distinctionem vnius casus ab alio citra legis elusionẽ. Proinde cum dispositio sit generalis venit generaliter intelligenda neque vllam recipere potest restrictionem aduersus verborum proprietatẽ, & si versaretur materia odiosa, quanto minus in

in fauorabili ex quo omni casu trahi solet etiã contra personas priuilegiatas vbi aliàs non esset priuilegiata in illo casu in quo loquitur dispositio generalis, Dec. in l. 1. num. 6. vers. tertio nota. C. de eden.

25 Sed tanto magis cum in ea legatur toties repetita clausula, mediatè & immediatè subiecta, ex qua enixa dispositionis intentio colligitur vulgara, l. Balistas. ff. ad trebell. manderurq; in illius parte exequutiua cum semper, & vbique per omnia loca prædicta ab omnibus inuiolabilitet publicari & obseruari, ponderando verbum, vbique, iuxta not. in tit. de vsucap. in princ. instit. & in l. 1. vbi glos. ff. solut. matrim. & alia omnia loca prædicta quæ sunt relatiua & præparatiua præcedentium secundũ Bart. in l. 1. §. hoc edicto. ff. de postul. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulgar. & pupillarib. vnde cum debeat ab omnibus inuiolabiliter obseruari vbique, vtique etiam in locis mediatè subiectis.

26 Nec in cõtrarium facit quod obseruatio videatur respicere animaduersionem in bannitos, & alios, non autem eximentes à Curia, quia cum Bulla in generali suæ dispositionis parte generaliter loquatur, ideo generaliter venit intelligenda retẽtis ijsdem terminis, videlicet de mediatè & immediatè subiectis locis & personis, & hoc quidem vt finem suum respicientem salutem & quietem publicam consequatur, vt bene per Andr. Gayl. de pace publ. lib. cap. t. num 9.

27 Nõ obstat quod pœna criminis læsæ maiestatis imposita contrauenientibus non conueniat delinquentibus extra Curiam mediatè subiectam Ecclesiæ, quia impositio pœnæ læsæ maiestatis, & aliorum non arguit necessario crimen incursum læsæ maiestatis, Boss. de crim. læs. maiestatis. n. 62. & etiam potest dici offensa maiestas Papæ respectu superioritatis, quam à se nunquam supremus Princeps abdicasse intelligitur, Alex. in l. filio quem pater in fine. deliber. & posthum. cum relatis per Boss. tit. de crim. læsæ maiestatis. n. 99. cum seq.

28 Circa processus validitatem, & intellectum sẽtentiæ declaratoriæ latæ contra Illustrissimum D. Io. Antonium Vrsinum non insisto, vnum tantũ addam quod cum præsupponatur ipsum fuisse minorem necessaria fuit sibi inquisito vel accusato datio curatoris qui assisteret liti, & causæ ac præstaret in ea authoritatem aliàs processus & iudicium est nullum, l. clarum & ibi post glos. Cyn. Alber. Bald. & Salyc. C. de auth. præstan. sic si non interuenit citatio formitet exequuta, quæ tamen est necessaria ad hoc vt inquisitus possit poni in Banno. Bal. in l. 1. in fine. ff. si quis ius dicen. non obtemp. per not. in Clem. pastoralis. de indic. & latè declarat Boss. de cit. n. 14. cum seq.

ADDITIO.

A plura delicta. Regulariter delicta plura diuersi generis siue ex interuallo siue incontinẽti committantur pluribus pœnis plectuntur, & quando ex interuallo commissa sunt, tunc succedũt plures pœnæ etiam quod sint eiusdem generis ac etiam quod fuerint commissa ad eundem finem & effectum. Quod si plura delicta eiusdem generis fuerint commissa eodem tempore, & tunc, An vnica tantum imponi possit pœna, An vero plures, controuersia est inter Doctores, prout hæc omnia videri possunt bene declarata per D. meum Farinac. in sua pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pœn. q. 22. nu. 1. & seqq. & quod attinet ad punctum propositæ quæstionis in qua Illustrissimi & Præclarissimi Præsules isti votum dederunt, firmissima est conclusio, quod quando plura delicta diuersi generis committuntur ad eundem finem, & effectum eodem tempore, tunc vnica tantum imponi potest pœna, vt benè pariter explicat idem D. meus Farinac. vbi sup. n. 19. & seqq. Verum id quod in proposita facti specie dubitationem facere videtur, est quod isto casu licet vnica tantum imponi possit pœna, imponenda tamen est ea quæ maior est, non autem quæ minor, etiam quod illa minor sit pœna principalis delicti ad cuius finem alia delicta præordinabantur, prout videtur de mente D. mei Farinaccij in d. q. 22. eod. num. 19. vbi dixit quod maius delictum absorbet minus, & vnica tantum pœna si licet maioris delicti imponi potest, ad quod faciunt etiam tradita per Decian. in tract. crim. lib. 8. c. 4. n. 19. vbi dixit quod licet, quando quis vulnerat cum armis pœna tantum vulneris, non autem pœna delationis armorum puniri debeat, eo quia arma deferebantur ad finem vulnerandi, Hoc tamen non procedit quando pœna delationis armorum esset maior quam vulneris, prout est hodie in deferẽtibus Archibusetta, Tunc enim inquit ipse imponitur pœna maior dilationis Archibusetti non autem vulneris, quamuis ad effectum vulnerandi Archibusettum deferebatur, & credo quod bene dicat, & ita apud nos quotidie seruatur quod si quis aliquem vulnerauerit cum Archibusetto, licet vulneratus non obierit, condemnatur tamen vulnerans in pœnam mortis iuxta formam Cõstitutionum Apostolicarum pro delatione Archibusetti, licet contrarium consulendo tradiderit Cephal. in cons. 240. n. 42. & seqq. lib. 2. volens quod pœna delationis Archibusetti confundatur cũ pœna vulneris quæ erat minor, de qua re vide etiam

etiam quæ scripsit D. meus Farinac. in ead. sua pract. crim. par. 2. in tit. de var. ac diuers. crim. q. 108. n. 166. & seqq. & sic dubitabilis videtur resolutio de qua in præmissis votis cum secundum hanc declarat. o. iem videretur forsan imponenda pœna Bullæ Sixti V. cōtra facientes caualcatas & armatas, quæ videtur maior, ex quo bona confiscata non eximit à dispositione Bullæ Pij V. de non infeudandis, non autem pœna Bullæ eiusdem Sixti V. contra bannitos &c. quæ videtur minor ratione prædicta. Sed certè præmissis non obstantibus in occurrenti casu non crederem recedendum à resolutione tantorum virorum, quos credendum est omnia cum maturitate, & prudentia considerasse ac rescripsisse S. D. N. Clement. VIII.

B *In confinio*. Ad hanc materiam vide quæ scripsit D. meus Farinac. in sua pract. crim. par. 1. tit. de inqnisit. q. 7. n. 44. & seqq. vbi latè disputat & distinguit plures casus, An scilicet, & quando delictum in vno Territorio inchoatum & in alio perfectum possit puniri à Iudice inchoati delicti An vero perfecti.

C *Loquens in personam*. Hæc distinctio Iacobi de Arena reprobatur per Dyn. Alber. Bar. & alios relatos per D. meum Farinac. in sua pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pœn. q. 22. n. 9. & seqq. vbi distinctionis fœdere has contrarias conciliat opiniones.

D *Sixti Quinti*. Vide quæ dixi supra in additione litera, A.

E *Mediatè subiecta*. Declara vt in præcedenti voto Illustrissimi Patriarchæ Seraphini, vt videlicet non comprehendat eos in quos sunt alienata feuda vti feuda maiora, prout sunt Ducatus Ferrariæ, Parmæ, & Vrbini.

F *Non dato Curatore*. Hæc conclusio est verissima in iure, sed in practica, & præsertim quando proceditur in contumaciam, minime seruatur sicut de hac consuetudine testati sunt Anton. Columban. in tract. procedendi in controuersijs criminalibus, art. 171. & 173. & seq. Boer. decis. 63. n. 6. ad finem & nu. 10. Ang. de malef. in verbo comparuerunt & confitentur tottū n. 8. vbi quod est quasi ridiculum dicere contrarium, Cason. in pract. crim. fol. 66 Marth. Brunus. cons. 94. nu. 8. Boss. in tit. de confess. nu. 69. Clar. in pract. §. final. q. 50. in princ. & q. 55. vers. vlterius poteft. Menoch de arbitra. quæst. lib. 2. cas. 268. nu. 2. in fine. Ioseph. Ludouic. decis. Lucen. 17. Vrsill. ad Afflict. decis. 208. n. 3. in fine. Decian. cons. 18. n. 180. in fine. lib. 1. idem Menoch. cons. 98. post n. 149. lib. 1. Sfora. Odd. de restit. in integr. part. 2. q. 65. n. 13. in 2. casu vers. quod tamen, Flamin. Cattar. in pract. interrogandor. reor. lib. 3. c. 3. num. 4. & 5. Anton. Scapp. in tract. de iure no scripto. lib. 5. c. 47. n. 25. & seq. Ex quibus negari non potest ita se habere generalem consuetudinem, quæ potissimum procedet in Prouincia Marchiæ ex constit. Ægid. lib. 4 c. 17.

Proposita hæc causa in Camera Apostolica de ordine Clementis VIII. Summi Pontificis die iij. Ianuarij M. D. XCVI. (prout audiui) fuit resolutum delicta per Vrsinum commissa contineri non sub Bulla Sixti V. de armatis, & caualcatis, sed sub Bulla eiusdem Sixti Quinti contra Bannitos &c. & sic bona confiscata occasione præmissorum delictorum non subiacere Bullæ Pij V. de non infeudandis, & propterea Sanctiss.^mus Pontifex eidem Vrsino liberam fecit gratiam de omnibus pœnis corporalibus, & confiscationis bonorum ex causa prædicta incursis.

ILL.^mi D. CARD.^lis SERAPHINI.

Parmeñ Status. Veneris 6. Martij 1592.

ARGVMENTVM.

Matrimonium probatur præsumptionibus, & coniecturis, dummodo sint approbatæ à iure, & ad eundem finem concurrentes, quando agitur de successione, dubitaturq; An filij nati sint legitimi, vel naturales.

SVMMARIVM.

Matrimonium præsumptum est illud, quod ex præcedenti promissione per verba de futura, vel subbarratione, vel anuli immissione, & subsequenti copula contractum est, n. 1.

Matrimonium probatur præsumptionibus pluribus tamen à iure approbatis, & ad eundem finem concurrentibus, quando agitur de successione masculorum legitimorum naturalium, & de legitimo matrimonio procreatorum. n. 2.

Præsumptiones plures à iure approbata, vbi insimul concurrunt, tunc ex illis resultat plena, & indubitata probatio. n. 3.

Matrimonium probatur præsumptionibus, etiam quod constet de concubinatu ab initio, & de disparitate personarum. nu. 4. vbi tamen quod ista casu fortiores, & plures requiruntur coniectura. & n. 5.

DECISIO LXII.

1 FVit dubitatum An in casu, de quo agitur, nempe ad effectum successionis sufficiat matrimonium præsumptum, & An probetur tale matrimonium. Quod dubium quamuis habeat duas partes, tamen causa non fuit discussa, nisi super priori parte, & licèt dubium sit conceptum de præsumpto matrimonio, tamen intelligendum non est in ea significatione in qua Doctores Canonistæ capiunt matrimonium præsumptum, quod est illud, quod ex præ-

præcedenti promissione per verba de futuro, vel subarratione, vel anuli immissione, & subsequenti copula contractum est, quod ex iuris communis dispositione ante Concilium Tridentinum habebat omnes effectus veri matrimonij, vt per Præpos. in c. 1. n. 26. de sponsalibus. in c. de illis. n. 2. & c. is qui fidem. nu. 5. & c. veniens. n. 3. eod. tit. & c. fin. num. 2 de coniug. lepros. & ideo præcedente præsumpto, & eo durante aliud cõtractum vere dicitur matrimonium de facto, & prima est vxor non autem secunda. d. c. is qui fidem. n. 3.

2 Sed est intelligendum de eo matrimonio, quod probatur per plures præsumptiones à iure approbatas, & ad eumdem finem concurrentes, An scilicet possint constituere talem probationem, quæ sufficiat in casu isto, in quo expressè ad successionem vocantur filij masculi legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè, & quidem pro parte Dominorum de Rangonibus admittebatur regulam esse pro affirmatiua ex glos. in cap. lator. qui fil. sint legit. quam sequitur Gemin. cons. 27. quod pluries fuit per Rotam approbatum veluti in causa Mediolanen. Illegitimitatis de anno 1558. coram bo. me. Domino de Rubeis, & in Cæsaraugustana de Murata corã bo. mem. Domino Bubalo, & in pluribus alijs causis, quando scilicet non agitur de fœdere matrimonij principaliter, sed incidenter ad effectum successionis, & fuit doctrina Innoc. in c. ex parte. n. 4. quem alij sequuntur de restit. spoliat. Bald. in l. filium definimus de his qui sunt sui, vel alie. iur. & tradit Peregr. decis. 66. lib. 1. Pur. decis. 73. lib. 2. & in terminis vocationis filiorum natorum ex legitimo matrimonio, Dec. cons. 335. col. fin. Paris. cons. 13. n. 13. lib. 2. & similis erat substitutio in prædicta causa Mediolanen.

3 Neque ab hac opinione est recedendum, cum clara sit iuris conclusio, quod vbi concurrunt plures præsumptiones à iure approbatæ tunc ex illis resultat plena, & indubitata probatio, vt per Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 36. n. 3. & quæst. 3. & nu. 4. quod etiam procedit aliquibus casibus in concursu plurium præsumptionum hominis, prout in quæst. 40 late deducit.

4 Sed conabantur informantes euadere regulam hanc limitando eam, vt non procedat quando constat de malo initio prout hic, in quo dicebant sumpsisse initium à concubinatu, Item vbi adest magna disparitas personarum, vt in casu isto, tamen quod attinet ad cõcubinatum de eo non constat: sed solum de adulterio ex confessione Bernardini. His tamen non obstantibus Domini dixerunt has circumstantias non facere, quin simus in casu regulæ, licet faciant, vt plenior, & efficacior probatio requiratur, & ita procedunt allegata ex Soccin. iun. cons. 86. num. 26. lib. 2. & decis. Verall. 210. part. 2. cum alijs non enim excludunt, quod per plures, & fortiores coniecturas non possit haberi concludens probatio, etiam concurrentibus istis qualitatibus, vt colligitur ex decis. Mohedan. 181. & Chisan. 57. & fuit visum in Veneta Legitimitatis coram R.P.D. meo Pamphilio, in qua necesse fuit deuenire ad concursum circumstantiarum, & præsumptionum pro habenda veritate, & licet in ea fuerit pronunciatum pro non matrimonio id fuit ex eo, quod præualuerunt præsumptiones pro ista parte.

5 Non obstant verba illa in fideicommisso apposita, de legitimo matrimonio procreati vere, & non ficte, quia fuerunt apposita ad excludendos legitimatos per subsequens matrimonium, vel per rescriptum Principis, non autem ad astandum ad duriorem probationem, quam sit ea, quæ de iure admittitur, & per quam concluditur ad verum matrimonium, & non ad fictum, cum fictio sit veritati contraria. Cetera quæ deducuntur per informantes magis pertinent ad secundam partem dubij, scilicet An sit probatum tale matrimonium, & ideo de his erit particulariter agendum.

ILL.mi D. CARD.lis PAMPHILII.

Eugubina S. Petri. Veneris 13. Martij 1592.

ARGVMENTVM.

Testes ad perpetuam rei memoriam examinati parte non citata non faciunt fidem, prout nec instrumenta non recognita probant, & An & quomodo fieri debeat dicta recognitio vt probent.

SVMMARIVM.

Testes examinati parte non citata non probant. n. 1.
Instrumenta non recognita, nullam fidem faciunt. n. 2.
Instrumenta, quomodo parte opponente recognosci debeant. n. 2.

DECISIO LXIII.

1 Domini dixerunt, non esse adhibendam aliquam fidem testibus exhibitis pro parte Reuerendiss.mi D. Episcopi Tudertini, quia fuerunt examinati ad perpetuam rei memoriam, & parte non citata l. si quando. C. de testibus. cap. in nomine Domini extr. eodem titulo per quem Textum concludunt ibi communiter Doctores, quod nec etiam faciant indicium Abb. n. 14. Aret. in pr. Felyn. num. 3. & communem fatetur Dec. num. 27. licet ipse contrarium videatur sentire idem etiam voluit Bart.

Bart. l. maritus. sub n. 3. lib. 1. Ruyn. conſ. 46. n. 2. lib. 4. Creſcen. deciſ. 2. n. 4. de teſt. Accedant etiam nullitates multæ per informantem conſideratæ, ex quibus apparet, teſtes dum receptos contra omnes regulas iuris loquentes in materia teſtium, vnde fuit, vt nullum penitus præſtent adminiculum, vel præſumptionem, ſed ſint in totum reijciendi, Anchar. conſ. 64. ſub n. 3. Soccin. 118. ſub n. . . . lib. 1. Grat. conſ. 89. n. 41. lib. 2. Marſ. ſing. 385. Roland. conſ. 3. n. 48. lib. 3. Cephal. conſ. 65. num. 17. lib. 1. cum alijs de quibus per Menoch. de arbitr. caſ. 99. num. 7. quicquid dicant Doctores in contrarium allegati, quorum dicta forſan poſſent procedere, ſi teſtes vnum tantum defectum paterentur, prout etiam ipſi loquũtur.

2 Addebant etiam Domini, quod de depoſitionibus prædictorum teſtium nõ conſtar niſi per quædam inſtrumenta exhibita pro parte Epiſcopi, quæ nullam merentur fidem, cum non fuerint recognita, Innoc. in c. 1. de fid. inſtrum. Oldrad. conſ. 227. num. 6 Soccin. conſ. 32. ſub num. 1. verſ. ſecunda concluſio. lib. 1. Pariſ. conſ. 115. n. 4. lib. 4. prout parte opponente debent recognoſci, ſaltem eo modo, quo recognoſcuntur antiqua ex adminiculis, vel probando Notariarum eorum, qui illa ſcripſerunt etiam per exhibitionem inſtrumentorum eorumdem Notariorum, iuxta deciſ. Afflict. deciſ. 295. Put. deciſ. 9. & 13. de fide inſtrument. & deciſ. 151. lib. 1. Paleott deciſ. 330. cum alijs multis, quæ allegari poſſunt.

PENIÆ.

Bergomeñ Matrimonij. 17. Aprilis 1592.

ARGVMENTVM.

Adulterium committens, viuente vxore, An ea mortua poſſit cum adultera matrimonium contrahere, & quid ſi concurrat fidei datio ante vxoris obitum, & quomodo præſumatur, & qui filij cenſendi ſint legitimi, fidei datione non probata poſtea ſequuto matrimonio.

SVMMARIVM.

Adulterium ſolum præcedens non impedit matrimonium cum adultera. n. 1.

Adulterium ſolum ad hoc vt inducatur impedimentũ contrahendum cum adultera & dirimat contractum non ſufficit niſi viuente coniuge ſit ad mixtum cum matrimonio de facto cum adultero contracto vel fidei datione de adultera ducenda vel in mortem coniugis vt detur locus matrimonio contrahendo machinatum fuerit. d. n. 1. vbi quod ad hunc effectum iſta copulatiuè requiruntur.

Matrimonium in facie eccleſiæ celebratum ad hoc vt dirimatur requiruntur plenæ probationes. n. 2.

Teſtes examinati parte non citata non probant etiã quãdo proceditur ab ordinario ex officio. d. n. 2.

Confeſsio coniugis ſuper fidei datione de ducenda adultera viuente vxore, non probatur per teſtes ſingulares num. 3.

Teſtes ſingulares non ſupplentur ex numero. n. 4.

Confeſsio quando probetur per teſtes ſingulares. n. 5.

Mulieres non admittuntur ad teſtificãdum in cauſa matrimoniali vbi agitur de illo dirimendo. nu. 5.

Matrimonium legitime contractum vt dirimatur requiritur vt teſtes ſint omni exceptione maiores, & probationes claræ. d. n. 5.

Probationes in cauſis matrimonialibus debent eſſe concludentes, prout in cauſis criminalibus. n. 6.

Præſumptiones duæ vel plures non coniunguntur ad faciendum plenam probationem in cauſis matrimonialibus, quando agitur de matrimonio dirimẽdo. d. n. 6.

Probationes ſeu plures præſumptiones coniunguntur in cauſa matrimoniali, quando agitur de matrimonij validitate. d. n. 6.

Confeſsio coniugum fidei dationem interceſsiſſe de matrimonio inter eos contrahendo etiam concurrente rumore viciniæ non operatur ad dirimendum matrimonium. n 7 & n. 8.

Confeſsio coniugum ſuper fidei datione An & quando emanauit tempore non ſuſpecto, puta ante cõtractum ſecundum matrimonium, & quando certum eſt coniuges nolle inter ſe colludere in odium matrimonij. d. n. 7. & n. 9.

Filij ſuſcepti ex vxore adultera viuente adhuc prima vxore, ſunt ſpurij, nec legitimantur per ſubſequens matrimonium. n. 10.

Filij ſuſcepti ex matrimonio nullo puta quia vltra copulam probatur fidei datio ſunt illegitimi ſecus ſi dicta fidei datio non probatur. d. n. 10.

DECISIO LXIIII.

IN iſta cauſa in qua proceditur per contradictas in Rota habita die 16. Martij proximè præteriti coram S.mo D. N. CLEMENTE VIII. nolui capere reſolutionem quia informantes non ſatisfecerant difficultatibus quas ego exercitaueram quare pro capienda vera reſolutione præſuppoſito in facto quod viuente Claudia legitima Camilli Marcouij vxore Camillus multis annis habuit carnale cõmercium cum Eliſabetha domi etiam retenta ex qua viuente ſimiliter Claudia, idem Camillus filios ſuſceperat, & quod defuncta Claudia idem Camillus cum eadem Eliſabetha adultera matrimonium in facie Eccleſiæ contraxerat, & quod Epiſcopus Bergomeñ viſo libello ſeu querela propoſita die 22. Auguſti 1590. per D. Io. Baptiſtam, nomine filiorum d. Camilli parte nõ citata ex officio quoſdam teſtes examinauerat quorum nonnulli de auditu ab Eliſabetha

Isabetha deponebant Camillum viuente Claudia dedisse fidem Elisabethæ de illa in vxorem ducenda post obitum Claudiæ, & dubitaui de tribus.

Primo ex quo Camillus viuente Claudia adulterium commiserat cũ Elisabetha, mortua Claudia potuerit cum eadem Elisabetha legitimum matrimonium contrahere.

Secundo dato quod ex solo adulterio præcedente nõ prohibetur adulteram ducere nisi etiam concurreret promissio siue fidei datio de adultera in vxorem ducẽda An in casu isto promissio præcedens viuente Claudia foret præsumẽda inter adulterum & adulteram ex carnali copula liberorũ susceptione, & matrimonio subsequuto post mortem Claudiæ, & ex testibus singularibus, & ex officio per Ordinarium receptis.

Tertio qui filij ex Elisabetha suscepti legitimi censendi sint casu quo ex prædictis non probetur promissio seu fidei datio inter Camillum, & Elisabetham Claudia viuente.

Quibus dubitationibus DD. in ista positione concorditer responderunt dicentes.

1 Primo ad primam veram & communem esse conclusionem solum adulterium præcedens non impedire matrimonium cum adultera, Zabarell. & alij in c. significasti. de eo qui dux. in matr. quam pol. per adulter. Præpos. in c. fin. vbi gloss. in verbo cognouit eandem, eod. tit. Sot. lib. 4 sent. dist. 37. q. 1. act. 4. tex. in c. inter cetera. 22. q. 4. Siluestr. 89. q. verb. matrim. cum alijs quia in ista materia ad hoc vt ex crimine nascatur impedimentũ prohibens matrimonium contrahendum cum adultera, & dirimens contractum regula est non sufficere solum adulterium nisi viuente coniuge sit admixtum cũ matrimonio de facto cum adultero contracto vel cum fidei datione de adultera ducenda c. fin. de eo qui dux. in matr. quã pol. per adult. c. relatum. 31. q. 1. vel in mortem coniugis vt daretur locus matrimonium contrahendi cum adultera machinatum fuerit cap. significasti. eod. tit. itaque Præpos. in d. c. fin. in primo not. quo iure censuerit solam fidei dationem vel matrimonium de facto contractum non impedire matrimonium cum secunda mortua prima, cum duo ista copulatiue requirantur, & ibid. addit ita limitari omnia iura in hac materia loquentia omnesq; ita sentire scripsi. ibid. lo. Andr. num. 6. vbi dixit ad matrimonium dirimendum duo esse coniunctim necessaria fidem, & copulam ant matrimonium de facto contractum cum adultera, & copulanti.

2 Pro resolutione secundæ dubitationis Domini considerabant in proposita facti specie agi de dirimendo matrimonio in facie Ecclesiæ contracto & propterea requiri plenas probationes quales non videbantur hic adesse: nam omnis difficultas reducebatur ad dicta testium qui erant examinati parte non citata quo casu etiã si Ordinarius processisset ex officio non faciebant fidem, Abb. in c. 2. n. 8. Felyn. num. 9. de testib. Gabr. num. 39. de test. Bart. in l. fin. n. 9. ff. de quæst. Gabr. tit. de citatione. conclus. 1. num. 105. nec aliquid operabatur quod possent formiter repeti parte citata quia satis erat modo non probare.

3 Erant præterea singulares de auditu ab Elisabetha cum quilibet fateretur neminem fuisse præsentem quando Elisabetha cuilibet diceret viuente Claudia Camillum sibi dedisse fidem de illa ducenda, Alex. cons. 68. num. 8. lib. 3. Dec. in cap. veniens. num. 24. vers. non obstat de test. Felyn. in c. licet ex quodam. n. 2. eod. tit. Afflict. decis. 364. num. 3. & seq. Put. decis. 476. incip. confessio. 2. Gabr. de test. conclus. 2. num. 4.

4 Nec defectus supplebatur ex numero, quia quando testes sunt singulares non dicuntur facere numerum, tantum enim probant mille quantum vnus, Bald. in l. iurisiurandi. nu. 9. C. de test. Dec. cons. 133. num. 4. & cons. 189. n. 9. Gabr. d. conclus. 2. n. 1.

5 Et licet vnus ex DD. retulisset quod alias Rota in vna Florentiñ legitimitatis coram Litta de mense Ianuarij 1571. tenuerit contra prædictam, Put. decis. per testes singulares probari confessionem, vt per Rolan. cons. 82. num. 44. & seq. lib. 2. & alijs tamen istis testibus non videbatur danda fides quia vltra quod, vt dictũ fuit, fuerunt examinati parte non citata non placebat DD. ipsorum qualitas: nam quatuor erant mulieres satis viles cum non poterant dici omni exceptione maiores ad matrimonium dirimendum, Dec. cons. 133. num. 4. vers. postremo, & generaliter omnes erant personæ viles. cum ad dirimendum matrimonium legitime contractum clare probationes & testes omni exceptione maiores requirantur c. 1. de cõsang. & aff. c. licet ex quadam. de test.

6 Dicebatur præterea alias præsumptiones desumptas ex carnali copula liberorũ susceptione & matrimonio subsequuto post obitum Claudiæ non esse sufficientes ad præsumendam fidei dationem ad effectum vt id matrimonium esset dirimendum cum requirantur concludẽtes probationes sicuti in causis criminalibus, vt not. Canonist. in c. 1. de illo qui in consanguin. vx. suæ. Dec. cons. 133. num. 3. regula enim est quod in causa matrimoniali cum agitur de matrimonio dirimendo duæ plures ve præsũptiones non coniunguntur ad faciendam plenã pro-

probationem, Alex. conf. 143. num. 4. lib. 2. Dec. conf. 133. n. 3. & conf. 310. Grat. consil. 38. num. 32. lib. 2. licet secus sit cum agatur de matrimonij validitate: nam tunc plures præsumptiones cõnecti possunt ad plenam probationem faciendam; Bart. conf. 6. num. 1. & 2. lib. 1. Menoch. de præsumpt. q. 40. num. 6. & num. 9.

7 Motiuum factum per vnum Aduocatum quod neque confessioni ambarum coniugum esset standum licet faterentur fidei dationem intercessisse dicto matrimonio inter eos contrahendo & concurreret rumor viciniæ c. super eo de eo qui cogn. consang. vx. suæ. vbi Ant. nu. 1. & 3. Abb. nu. 1. & 2. Henric. Boich. Hostien. in summ. eod. tit. §. & quid iuris n. 3. vers. illud notandum, & in term. Io. Andr. in d. c. fin. de eo qui dux. in matr. quam pol. per adult. n. 7. vers. in foro tamen iudiciali DD. non putabãt simpliciter, & indistincte admittendum: nã si talis coniugum confessio emanasset de tempore non suspecto, verbi gratia ante contractũ secundum matrimonium, & quando esset certũ quod coniuges nollent inter se colludere in odium matrimonij vt illud rescinderetur, tunc ea confessio resolueret.

8 Text. autem in d. c. super eo. & Doct. ibid. Io. Andr. vbi allegat eundem text. loquuntur in alijs terminis, scilicet quando coniungitur matrimonium: nam tunc facile contra matrimonium possent colludere & ad confessionem incestus prosilire si suo iudicio crederetur, ideo non staretur confessioni quamuis ex viciniæ rumore cohadiuuaretur, & d. c. super eo. neque ex tali confessione posset iudex ad dirimẽdum matrimonium procedere, sed aliæ plenæ probationes habendæ forent, Hostien. in c. attestationes, vbi Abb. num. 8. & Præpos. n. 6. de desponsf. impub. Io. Brunel. tract. de sponsal. cõclus. 29. n. 4. vers. 6. limitatur. Couar. in epit. lib. 4. decretal. par. 1. c. 4. §. 1. n. 4. & 5.

9 Ceterum cessante periculo collusionis si confessio coniugum statium pro matrimonio fieret in tempore non suspecto, tunc sufficeret ad matrimonium dirimendum, Hostien. in dict. c. attestationes. vbi Abb. num. 8. vers. vbi autẽ cessat præsumptio fraudis, & Brunel. d. tract. de sponsal. conclus. 29. n. 4. Abb. in d. c. super eo. num. 2. Licet in proposito in themate isto cessarent cum non adesset aliqua coniugum confessio contra secundum matrimonium: nã ista quæ prætendebantur haberi ex ore Elisabethæ non erant legitimè probata.

10 Pro resolutione vltimæ dubitationis Domini distinguebant tres casus. Primum, de filijs susceptis per Camillum ex Elisabetha adultera, viuente adhuc Claudia, & istos pronunciarunt remanere spurios & ab hæreditate repelli licet post mortem Claudiæ Camillus legitime Elisabetham in vxorem duxerit cap. tanta, qui filij sint legitim. quia isti non legitimãtur per subsequens matrimonium, Mar. Soc. conf. 31. nu. 44. lib. 2. Secundum, quando simul cum copula probata fuisset fidei datio: nam tunc cum matrimonium subsequutum foret ipso iure nullum filij ex eo suscepti legitimi esse non poterant. Tertium, quando probaretur fidei datio vna cum adulterio vt in proposita facti specie non fuerat probata, & isto casu filios susceptos ex matrimonio subsequuto inter Camillum & Elisabetham post obitum Claudiæ & legitimos esse, & in hæreditatem succẽsibiles Domini censuerunt.

PENNIÆ.

Perusin. Bonorum. Lunæ 20. Aprilis 1592.

ARGVMENTVM.

Poena de iure ciuili imposita in l. 1. & 2. C. de secun. nupt. contra fæminas nubentes infra tempus luctus An hodie de iure canonico sit sublata, & quid si statuto caueatur omnino seruandum inter ciues esse ius ciuile etiam vbi non disponunt.

SVMMARIVM.

Pœna à iure ciuili lata contra secundo nubentes infra annum luctus per ius canonicum hodie sunt sublata. num. 1.

Statutum disponens inter ciues seruandum esse ius ciuile etiam vbi illa non disponunt non habet locum quando ius ciuile in casu statuti per ius canonicum expressè correctum reperitur. n. 2.

Statutum mandans seruari ius ciuile intelligitur de iure ciuili non correcto. n. 2.

Ius ciuile non dicatur tacitè correctum. d. n. 2.

Confirmatio Papæ in statutis non dat robur illis loquentibus de iure ciuili alias per ius canonicum correcto. num. 2.

Pœna à iure ciuili inducta fauore filiorum in l. fæmina. & l. hac edictali. C. de secun. nup. non censentur per ius canonicum abrogata n. 3.

Pœna in l. fæmina & l. hac edictali non sunt inducta in odium matrimonij, sed fauore filiorum. d. n. 3.

Statutum trahi non potest in re sita in alieno territorio. num. 4.

Statuentes non habent facultatem statuendi extra proprium territorium. d. n. 4.

Pœna iure ciuili imposita contra secundo nubentes infra annum luctus non censentur per ius canonicum sublata, quando mulier nimis propere festinat ad secundas nuptias. n. 5.

Pœna quæ imponebantur propter festinationem matrimonij

monij sunt omnino de iure canonico sublata, & hac est opinio verior. n. 6:

Dictio infra in text. c. fin. de secun. nupt. denotat aperte licentiam concessam in qualibet parte anni. dicto num. 6.

Incertitudo prolis considerari non potest in muliere secundo nubente quando maritus decessit in partibus longinquis nec fuit reuersus, & non potuit iterum grauidam reddere vxorem. n. 7.

DECISIO LXV.

1 PRoposui dubium An pœnæ impositæ de iure ciuili l. 1. & 2. C. de secun. nupt. vendicarent sibi locum contra D. Margaritam de SanctaCruce quæ infra tempus luctus ab obitu Domini Guidi de Baleonibus primi eius mariti nupserat D. Pirro de Baleonibus ad effectum vt priuaretur hæreditate Astorris illius filij ab intestato defuncti, & DD. concorditer pœnas à iure ciuili latas contra secundo nubentes infra annum luctus per ius canonicum fuisse sublatas responderunt c. super illa, & c. vltimo extra de secun. nupt. vbi not. com. canon. Abb. in c. Ecclesiæ S. Mariæ. n. 15. vbi Felyn. nu. 56. & 57. de const. Cou. ir. in epit. lib. 4. decepta l. c. 3. §. 9. n. 5. & 6. Capr. cons. 70. n. 10. & alij quos refert Gabr. tit. de secund. nupt. conclus. 5. n. 1. Ac propterea non nocere D. Margaritæ, quo minus in hæreditate filij succederet.

Nec placuit DD. quod pro parte D. Gineuræ Saluiatæ opponebatur de Statuto Vrbis lib. 1. c. 24. iubente inter Ciues Romanos incolas, & districtuales quales præsupponebantur esse DD. Gineuram, & Margaritam seruari ius ciuile etiam vbi statuta non disponunt quoniam respondebatur tale Statutum non habere locũ quando ius ciuile in casu statuti per ius canonicum expresse reperiebatur correctum vt in terminis voluit Capr. cons. 70. nu. 12. incip. etsi viso quem refert & seq. Gabr. tit. de secun. nupt. conclus. 5. nu. 5. statutum enim mandans seruari ius ciuile intelligitur de iure ciuili non correcto vel abrogato quia ius ciuile non dicitur ius correctum glos. in l. fin. vbi Bart. n. 1. ff. ad l. Corneliam. de fals. Capr. d. cons. 70. nu. 12. vers. nec obstat statutum, & ex his quoque tollebatur alia oppositio de authoritate Papæ confirmantis Statuta Populi Romani: nam confirmatio non dedit robur statutis loquentibus de iure ciuili aliàs per ius canonicum correcto. Nec propterea sequebatur absurdum consideratum pro D. Gineura quod inde fieret vt numquam tale statutum possit habere locũ si hoc tempore ius canonicum foret obseruandum: nam cum multis in casibus sæpe appareat varijs modis fuisse dispositum de iure canonico, & de iure ciuili, præsertim in materia testamentorum in illis locis vbi seruabitur ius ciuile remanebit illud quidem in viridi obseruantia si expresse per ius canonicum non appareat abrogatum.

3 Neque de præsenti casu debet fieri extensio ad alios verbi gratia cõtentos in l. fæminæ & l. hac edictali. C. de secun. nupt. nam circa istos pœnæ à iure ciuili inductæ fauore filiorum non censentur sublatæ per ius canonicum c. cum constet de pign. & expresse not. Innoc. quem alij seq. in c. fin. de sec. nupt. Felyn. in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ. 56. vers. prima declaratio de constitut. nam istæ pœnæ non sunt appositæ in odium matrimonij sed fauore filiorum Abb. in d. c. fin. de secun. nupt. & n. 3. vers. sed pœnæ appositæ.

4 Considerabatur præterea hæreditatem de qua agebatur non esse sitam in Territorio Vrbis, & ideo Statutum Romanum ad illam trahi non potuisse Alex. cons. 16. & cons. 128. num. 2. lib. 1. Lap. alleg. 91. num. 7. Galat. cons. 49. num. 8. quia statuentes non habent facultatem statuendi extra territorium, Put. loc. 351. incip. dubitaui ego.

5 Et licet aliqui Doctores voluerint pœnas à iure ciuili iniunctas contra secundo nubentes non esse sublatas per ius canonicum, quando mulier nimis propere festinasset ad secundas nuptias idq; ob incertitudinem prolis, quia si mulier pareret in x. vel xj. mense post obitum primi mariti incertum esset cui An primo vel secundo marito foret proles attribuenda glos. in l. decet. C. ex quib. cas. infam. irrog. vbi Bal. & Castr. & alij relati per Gabr. tit. de secun. nupt. conclus. 5. num. 6. quod in proposita facti specie videbatur militare contra D. Margaritam quæ asserebatur ante duos menses completos ab obitu primi mariti ad secundum matrimonium conuolasse.

6 DD. tamen contrariam sententiam veriorem esse censuerunt quam tenuit Abb. in c. fin. n. 3. vers sed iudicio meo de secun. nupt. & in c. ecclesiæ S. Mariæ. num. 15. vers. sed ego. de constit. & ibi Felyn. num. 57. Bal. in l. 1. in 2. lect. num. 9. C. de secun. nupt. & Capr. in d. cons. 70. num. 10. in fin. vers. & hoc quod tale ius, vbi ait Innoc. & post eum Host. & Io. And. in d. c. fin. de secun. nupt. tenuisse dictas pœnas quæ imponebantur propter festinantiam matrimonij fuisse sublatas, quam sententiam satis probare videtur tex. in d. c. fin. de sec. nupt. ibi infra tempus luctus: nam illa dictio, infra, seu intra, aperte denotat licentiam concessam in qualibet parte anni, Abb. ibid. num. 8. vers. sed iudicio meo.

7 Postremo in proposita facti specie difficultas cessabat ex ratione considerata per DD. alterius

rius opinionis de incertitudine prolis quoniam D. Guidus Balionus qui in absentia discesserat in partibus Hedniæ nec fuerat reuersus, nō poterat iterum grauidam reddere, d. Margaritam quæ post mariti decessum pepererat Astorrem, Io. Andr. in d. cap. fin. de secun. nup. n. 5. vers. ad id quod de honest.

PENIÆ.

Calaguritañ prætensæ Confidentiæ.
Veneris 5. Iunij 1592.

ARGVMENTVM.

Iudex causarum Confidentialium cognoscens super literis Apostolicis quibus clausula sublata sit apposita nulliter pronunciat.

SVMMARIVM.

Iurisdictio Iudicis Confidentiarum cessat quando literis Apostolicis obstat clausula sublata. n. 1.

Sententia contra mortuum prolata est nulla. n. 2.

DECISIO LXVI.

Dubitaui in ista causa, quam proposui extra Rotam de voto tamen Rotæ cognoscenda An sententia per Iudicem Confidentiarum lata contra Iustinum Sanctorum, & Didacum Ximenes vel Didaci successorem Canonicos Calaguritanos esset iusta vel iniusta.

1 DD. omisso capite iniustitiæ super quo particulariter videre voluerunt conformiter censuerunt esse nullam & reuocandam ex defectu iurisdictionis præfati iudicis, cui in casu proposito obstabat clausula sublata posita in literis Apostolicis quibus in prædictis Canonicatus Iustinus & Didacus deputati fuerāt coadiutores.

2 Rursus quantum ad Didacum ex alio etiam capite sententia erat nulla quia lata contra illum iam mortuum l. in summa §. fin. ff. de re iudic. Spec. tit. de sent. §. iusta. nu. 5. vers. vel quia is contra quem lata est mortuus erat, Gabriel. cons. 56. num. 15. lib. 1. & fuit resolutum coram me in vna Viceñ Augumenti die 16. Decembris 1588.

3 Considerabatur præterea An posset dici nulla ex quo facultas Iudicis non se extenderet ad istum casum, sed quia hoc pendebat ab intellectu Motusproprij fel. rec. SIXTI V. Constituentis istum iudicem confidentiarum, quod requirebat altiorem indaginem cum ex supradictis esset nulla non fuit necessaria ista disputatio.

PENIÆ.

Calaguritañ Confidentiæ.
Mercurij 1. Iulij 1592.

ARGVMENTVM.

Tractatur hic de vi & effectu clausulæ sublatæ in literis Apostolicis appositæ.

SVMMARIVM.

Clausula sublata in literis Apostolicis apposita ademit Iudicibus aliter iudicandi facultatem donec eis per Papam os aperiatur. n. 1.

Clausula sublata vi innotescit Iudices prudentes non solent procedere prius quam per Signaturam Papæ aperiatur eis os. d. n. 1.

Clausula sublata, vbi de ea coram Iudice non opponitur non annullat processum, & sententia inde sequuta valet. n. 2. contra & verius. n. 3. & seq.

Clausula sublata est impedimentum reale ademens inferiori iurisdictionem, & reddens illū ad iudicandum inhabilem & sic de ea quādocunque opponi potest. n. 5.

Clausula sublata inhabilitat ipso iure absque eo quod opponatur exceptio aliqua, & n. 4.

Papa per derogationem Const. tollentibus, statutis, & consuetudinibus non censetur derogare clausulæ sublatæ quæ tribuit priuilegium. n. 5.

Facultas à Sixto V. data Iudici Confidentiarum licet sit amplissima contra alios Iudices non propterea per illam derogauit gratijs specificis, & particularibus, præsertim illis quæ habent clausulam sublata. n. 6.

Clausula sublata beneficio renunciari quis non censetur si in iudicium tractus & condemnatus causam super inualiditate & nullitate sententiæ commisit. n. 7.

DECISIO LXVII.

1 Quoniam Andreas Martini qui Fisco adhærebat in hac causa nolebat acquiescere Decisioni DD. qui die 5. Iunij proximè præteriti censuerunt sententiam Iudicis Confidentiarum fuisse nullam propter clausulam sublata DD. steterūt in decisis. Quia clausula sublata Iudicibus aliter interpretandi aut iudicandi facultatem tollit quæ apposita est in literis Apostolicis coadiutoriæ Iustini, & Didaci, & illis ita claudit os vt donec, & quousque per Papam aperiatur aliquid dicere non possint, Zabarell. in c. quia diligentia. in §. quæst. de elect. Gundis. de Villadieg. insignis olim Auditor tract. de leg. q. 7. n. 32. Put. decis. 50. incip. eadem die n. 5. item quia erat clausula lib. 1. Paris. cons. 5 num. 133. & cons. 38. n. 7. lib. 4. Ruin. cons. 21. num. 15. lib. 1. Veral. decis. 134 num. 4. par. 3. & ideo laudabilis stylus seruatur in Curia vt cum primum de clausula sublata innotuerit non prius prudentes Iudices procedant quam per Signaturam Papæ aperiatur os decis. 18. incip. coram eodem inter miscellanea.

2 Nec refert si dicatur coram Iudice Cōfidentiarum non fuisse per reos oppositum de clausula

la sublata quasi propterea processus coram illo factus & sententia inde sequuta substineatur, Bart. in l. elegantet. §. si quis post. ff. de cond. indeb. Bal. in l. non dubium. n. 30. C. de leg.

3 Quia respondebatur primo de clausula sublata quandocumque opponi posse cum sit impedimentum reale adimens inferiori iurisdictionem & reddens illum ad iudicandum & procedendum inhabilem.

4 Praeterea dicebatur quod cum clausula sublata inhabilitet personam Iudicis ipso iure absq; eo quod opponatur exceptio aliqua processus erit nullus secundum opin. Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de probat. sent. §. iuxta super verbo, item est nulla ratione delegatorum vers. est excommunicatus. & Iac. de Aren. disputatione quadam incip. quaestio est. seq. Dec. cōs. 175. incip. in causa. num. 2. vers. sed praemissis minime obstan̄ quicquid sibi sentiat Gallus Parafraster. in verbo, valet: nam Io. Andr. sententia est mag. com. Alex. in l. 1. §. sublata. nu. 1. & 2. ff. ad trebel. Rota Genuen. decis. 180. incip. nomen debitoris. n. 8. vnde cum in omni iudicio requiratur Iudex actor & reus c. forus. de verb. signif. & isto agitato coram Iudice Confidentiarum propter clausulam sublata persona inhabili iudicium fuit nullum cum deficeret Iudex.

5 Minus obstat alia oppositio Fisci siue Andreae illi adhaeren̄ clausulam sublata appositam in coadiutorijs Iustini, & Didaci fuisse reuocatam per Constitutionē Pij Papae 111 I. fuisse dictum in ea solitum censeri derogari constitutionibus & consuetudinibus; & ideo non censeri derogari clausulae sublatae, quae tribuit priuilegium, Bart. in extrauagan. ad reprimendum in vers. non obstant. vers. 2. vero casu principali. Rip. in c. 1. num. 55. de rescript. in 6. Constitutio Pij Papae V. respuit illos qui vel ante eius editionem receperunt, & retinent in confidentiam beneficia nisi celeri dimissione sibi prospiciant vel qui in futurum tale facinus perpetrarint de quibus non erant isti qui nihil tale adhuc perpetrasse constabat.

6 Facultates per Sixtum Quintum Iudici Confidentiarum attributae sunt amplissime contra alios Iudices, & quodlibet Tribunal quib' plene interdicitur ne de crimine confidentiae cognoscere audeant non tamē derogat specifice gratijs particularibus, & praesertim illis habentibus clausulam sublata, & per hoc respondebatur etiam ad decis. in illa Burgen̄ de Heline quia cum Concilium Tridentinum iubebat vniones à quadraginta annis in circa per ordinarios & habebat clausulas fortissimas derogatoriam derogatoriarum cum minime ... si clausula sublata derogare etiam censeatur.

7 Iustinus & Didacus committentes causam nō censebantur renunciasse beneficio, & clausulae sublata, immo ex quo tracti ipsi in iudicium, & condemnati Papam adieurūt, & nedum super iniustitia, sed etiam super nullitate sententiae causam committi obtinuerunt beneficium clausulae sublata, firmum ipsos manere voluisse censeatur.

8 Denique placuerunt D D. responsiones datae per informantes contra Fiscum, & concorditer censuerunt sententiam fuisse nullam & infirmandam.

PENIÆ.

Camerineñ Bonorum.
Mercurij 4. Octobris 1592.

ARGVMENTVM.

Ponuntur nonnullae coniecturae quae arguunt simulationem in instrumento venditionis.

SVMMARIVM.

Simulatio praesumenda regulariter non est nisi de causis simulationis constiterit. n. 1.
Simulatio coniecturis probatur. d. n. 1.
Coniectura quae sufficiant ad inducendam simulationē in instrumento iudicis arbitrio relinquitur. d. nu. 1.
Ponuntur nonnulla coniectura quibus simulatio arguitur. num. 2.
Clausula insolita & contra ordinarium stylum in instrumento apposita arguunt simulationem. n. 3.
Simulatio praesumitur inter personas coniunctas contrahentes. n. 4.
Mulieres non praesumuntur facile donare. n. 5.
Simulationis maxima praesumptio est si dominium rei vendita post venditionem remaneat ad ipsum venditorem. num. 6.
Simulatio arguitur ex recusatione, & renitentia in exhibendo instrumentum. n. 7.

DECISIO LXVIII.

1 POst disputationem multorum dubiorum in ista causa cum DD. ordinassent, vt ad fauorem D. Achillis Cybo pronunciarem pro parte D. Baldi Mauritij & litis consortum producta fuerunt quaedam instrumenta venditionis tenutae della Rocchetta super qua erat lis facta per D. Theodorinam Cybo ad fauorem Catherinae Ducissae de Camerino quoniam pro parte Achillis opponebatur de simulatione dictae venditionis, & dicebatur ideo facta, vt posset illam Theodorina Martiae Nepoti suae in dotem dare in praeiudicium suorum filiorum, propterea dubitaui An instrumentum factae venditionis esset releuans vel simulatum ad effectum de quo agitur, quod proposui vna tantum parte informante quia alia pars

 quam-

quamuis sæpius citata non comparuit.

1 Et licet regula sit non esse præsumendum simulationem nisi de causa simulationis constiterit, Crauet. cons. 145. n. 2. Bald. cons. 389. num. 1. vers. in contrarium. lib. 4. Rot. decis. 1. de donat. num. 2. nihilominus cum simulatio coniecturis probari possit, Crauet. cons. 156. n. ... Dec. cons. 14. num. 6. vers. simulatio enim & cons. 692. num. 1. & arbitrio Iudicis relinquitur quales coniecturæ ad hunc effectum sufficiant, Bald. cons. 311. num. 12. lib. 5. Paris. cons. 55. num. 28. lib. 1. Couarr. lib. 3. var. resol c. 7. num. 3. in fine. in casu proposito & causam simulandi, & sufficientes coniecturas ad probandum simulationem DD. concurrere censuerunt.

2 Causa simulandi fuit vt sub velamine vēditionis tenuta daretur in dotem Dominæ Martiæ in præiudicium aliorum filiorum sicut effectus subsequutus monstrauit: nam Martia in dotem tenutam accepit.

Coniecturæ itē multæ concurrebant, Primo quoniam in instrumento procuræ, & vēditionis datur facultas ad concordandum de pretio, & illud promittendum sub certis terminis, & dilationibus, & nihilominus Theodorina venditrix fatebatur sibi fuisse satisfactum diuersis vicibus temporibus & diebus, quod ante mandatum procuræ factum fuisse vix intelligi poterat cum ex illius tenore contrarium appareret, minus in tempore intermedio propter paruum eius interuallum: nam à die procuræ vsque ad diem venditionis solum intercesserunt nouem dies qui verisimiliter fuerunt cōsumpti in transmittendo mandato à Ciuitate Camerini ad Vrbem vbi Andreas de Albreis Procurator à Ducissa constitutus degebat & in itinere huius procuratoris ab Vrbe ROMA ad Ciuitatem Vrbeuetanam, vbi venditio fuit celebrata præsertim cum Theodorina fateatur diuersis vicibus diebus, & temporibus se in cōtanti à dicta Emptrice maximam pecuniarum quantitatem ascendentem ad summam duorum millium, & centum ducatorum accepisse.

3 Accedebant clausulæ quædam insolitæ, qualis erat, renunciatio expresse facta non numeratæ pecuniæ pluries in instrumento repetita; item illa non spe futuræ numerationis quæ ponebatur post confessionem de recepto contra ordinarium stylum: nam hinc etiam arguebatur simulatio, Paris. cons. 55. num. 51. lib. 1. Natt. cons. 198. n. 13. & 15. lib. 1.

4 Simulationem propterea arguebat quia venditio fiebat D. Ducissæ de Camerino Nepti quoque ipsius Theodorinæ: nam personalis coniūctio ita sæpe facit præsumere, Natt. cons. 443. n. 10. lib. 2. Barbat. cons. 22. n. 6. lib. 4.

5 Euentus subsequutus eandem arguit simulationem quia Emptrix tenutam præfatam dedit in dotem Martiæ expresse cauens vt si Martia sine filijs decederet ad Martiæ proximiores cōsanguineos dicta tenuta reuerteretur si enim emptio simulata non fuisset, cum mulieres non facile præsumantur donare, Socc. cons. 20. n. 8. lib. 3. Ducissa non fuisset ita liberaliter donatura.

6 Concurrebat propterea potens illa simulationis præsumptio, quia Theodorina post celebratam venditionem semper vsq; ad obitum remansit in possessione tenutæ, Corn. cons. 135. num 5. vers. insuper simulatio. lib. 1. Castrens. cons. 74. num. 2. secund. coniect. lib. 2. Cepol. tract. de simul. contract. præsumpt. 24 n. 164.

7 Postremo magna præsumptio simulationis hic oriebatur ex retardatione productionis huius instrumenti per spatium quinquaginta annorum quibus d. Catherina Ducissa, & successores sui litem substinuerunt, & ex recusatione, siue renitentia in eo exhibendo arguitur simulatio, Cæpol. tract. cit. præs. 20. num. 144. Ias. in l. non dubium. num. 49. C. de leg. Dec. cons. 299. num. 9.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Mediolaneñ Pecuniaria.

Mercurij 9. Decembris 1592.

ARGVMENTVM.

Pactum quod damna, & interesse non possint taxari vltra quinque pro centenario quolibet anno, non est vsurarium, nec ex eo tenetur debitor ad aliquod interesse nisi eo probato.

SVMMARIVM.

Pactum, quod damna, & interesse possint taxari quinque pro centenario quolibet anno, & non vltra non est illicitum, nec ex eo debitor tenetur præstare aliquod interesse nisi eo probato. n. 1. & n. 9.

1 *Interesse taxatum ad quinque pro centenario dicitur proportionabile, & non excessiuum, ideo tale taxatio valet. n. 2.*

Interesse non solum damni emergentis, sed etiam lucri cessantis debetur mercatori solito negociari. n. 2. 2

Interesse lucri cessantis non potest deduci in pactum, nisi mora præcesserit, declaratur n. 3.

Contractus vt valeat, omnis interpretatio facienda est. num. 3. in fine.

DECISIO LXIX.

1 DOmini in ista secunda propositione dubij recesserūt à decisione facta: moti fuerunt ex eo eo, quod pactum quoad damnum, & interesse possit taxari præcedente iuramento D. Andreæ, vsque ad summam librarum quinque

que pro singulo centenario, & Anno, & non ultra, non est illicitum, cum non contineat taxationem certam & uniformem, & concurrat commodum debitoris, qui ad præstationem huius summæ non est obligatus, nisi verè interesse probetur, Natt. cons. 450. num. 2. & fuit resolutum coram me in vna Romana Cambiorum de Gradis 19. Iunij huius anni. Et si interesse excederet istam summam, non est obligatus præstare maiorem quantitatem, vltra istã summam, auth. post ius iurandum. C. de iudicijs.

2 Præterea considerabant DD. quòd interesse est limitatum ad rationem quinque pro centenario. ideo contractus non est illicitus, cum interesse sit proportionabile, & non excessiuum, Neuiz. cons. 75. num. Couarr. resolut. lib. 3. c. 4. num. 4. & fuit resolutum in vna Placentina Castri S. Angeli 19. Martij eiusdem anni coram bonæ memoriæ Cæsare de Grassis. Tantò magis quia Andreas est mercator, & solitus negotiari, & mercatori solitò negotiari conceditur non solum interesse damni emergentis, sed etiam lucri cessantis, si conuenitur certam ratam haberi. l. 3. §. vltimo ff. de eo quod certo loco Dec. cons. 441. n. 13. & 14. Natt. cons. pact. cons. 49.

3 Nec videbatur Dominis obstare, quòd pendente dilatione non posset deduci in pactum interesse lucri cessantis, nisi mora præcesserit, quia hoc procedit quando non est taxatum interesse certum, Couarr. ubi s. num. 5. in hac autem specie pactum non continet taxationẽ incertã, & est adiectum ad fauorẽ debitoris ne sit obligatus vltra istam summam, ideo non est illicitum. Præterea etiam si proponeretur contractum esse illicitum, si pactum intelligeretur de interesse lucri cessantis, fuit dictum istam promissionem solutionis damnorum & interesse, vt contractus valeat, esse intelligendam de interesse damni emergẽtis & non lucri cessantis, l. quoties. ff. de reb. dub. Lambiguo. ff. de legib.

ILL.mi D. CARD.lis MANTICÆ,

Abulen. Parochialis Diui Thomæ, Lunæ prima Februarij 1593.

ARGVMENTVM.

Gratia dicitur subreptitia, quando in eo non fuit expressum id, quod si fuisset expressum, Papa, aut gratiam non fecisset, aut difficilius fecisset, & hinc infertur ad clericum, qui in impetratione beneficij defectum natalium tacuit.

SVMMARIVM.

1 *Gratia dicitur subreptitia, quando supplicans non expressit id, quod si expressisset, aut gratiam non obtinuisset, aut sanè difficilius. n. 1. & n. 3. vbi quod in hoc attenditur stilus Cancellariæ, & Signaturæ.*

2 *Dispensatus ad obtinenda quæcumque beneficia non tenetur aliam illegitimitatis seu dispensationis facere mentionem.*

Legatus non potest dispensare cum illegitimo nisi hoc ei specialiter à Papa fuerit concessum. n. 2.

3 *Clericus illegitimus nisi fuerit super illegitimitate specialiter dispensatus, non potest beneficia obtinere, etsi generaliter ad quæcumq; obtinenda beneficia dispensatus fuerat, n. 3. & seq.*

DECISIO LXX.

1 CVm hæc causa agetur per audientiam literatum contradictarum, Dubitaui An resignatio Parochialis facta à Gundisaluo del Varco ad fauorem Marci Lopez sit nulla in casu, de quo agitur, & die 29. mensis præteriti dubium proposui, nec potui capere resolutionem quia DD. qui viderant inter se dissentiebant, rursus dicta die prima Februarij propositum dubium, quinque ex sex Dominis qui viderant, immo dissentierant in eandem sententiam conuenerunt, vt resignatio propter vtiquam subreptionem sit nulla: nam Marcus Lopez in supplicatione nõ expressit se esse filium Sacerdotis, quod si expressisset, aut gratiam non obtinuisset, aut sanè difficilius, quo casu gratia ipsa intelligitur subreptitia, c. 2. de fil. presbyt. & ibi Doct. in c. postulasti. de rescript. & c. super literis. & ibi Doctores omnes. & maxime Abb. num. 7. in fin. eod. tit. idemq; Abbas in c. ad aures. num. 4. & in c. in nostra. num. 9. cum seq. eodem tit. & Felyn. ibidem. num. 10. cum multis seqq. & in d. c. postulasti. n. 13. & n. 17. cum seq.

2 Non obstat quod ipse Marcus à Nuntio Hispaniarum ad obtinenda quæcumque beneficia fit dispensatus, & consequenter non fuerit necesse aliam illegitimitatis seu dispensationis facere mentionem, Rota decis. 3. de fil. presbyt. in antiq. quia primò fuit ostensum de facultatibus Nuncij non constare, nec legatum cum illegitimo posse dispensare, nisi hoc ei specialiter à Papa concessum fuerit, glos. in c. 1. vers. Sedes Apostolica, & ibi Doct. de fil. presb. lib 6. Paris. cons. 36. num. 26. lib. 4. Rebuff. in pract. benef. dispẽ. super defect nat n. 45.

3 Secundo etiam si de speciali potestate ipsius Nuncij constaret fuit responsum communem stylum Cancellariæ, seu Signaturæ tempore fel. record. Sixti V. fuisse & esse notorium, videlicet noluisse spurijs conferre beneficia etiam si ad obtinenda quæcumque beneficia fuissent dispensati, & quoties in supplicatione exprimebatur, quod dispensationes oratoris

 ha-

haberentur pro expressis, cum fuerit solitum addere hæc verba, præterquam ex defectu natalium, qui quidem stylus Dominis non est incognitus, & testium depositionibus comprobatur, quare cum de huiusmodi defectu natalium nulla mentio facta fuerit, gratia redditur subreptitia: nam cum quæratur si esset expressum id, quod fuit tacitum, An Papa esset gratiam concessurus, vel difficilius concessurus, inspicitur communis stylus Cancellariæ, seu Signaturæ, aliàs hoc nunquam potest intelligi, vt ex mente Lap. explicat. Soccin. sen. cons. 164. n. 5. lib. 2. Felyn. in c. super literis. num. 18. ac in c. mater. num. 51. de rescript. Io. de Seln. de benef. par. 3. q. 72. nu. 51. Cassad. decis. 12. n. 14. de præben. Put. decis. 187. num. 6. lib. 2.

4 Quod multo etiam magis in casu proprio DD. dicebant esse recipiendum, ac esse indubitatum quia defectus natalium non fuit expressus in processu ex notabili ignorantia, vel simplicitate, sed ex calliditate: nam cum idem Marcus intellexisset Papam eius supplicationem propter defectū nataliū in ea non expressum reiecisse, postea dedit operam, vt iste natalium defectus ex alia supplicatione supprimeretur, vt ex adductis apparet, & liquide constat de vitio subreptionis, & Papam, si natalium defectus fuisset expressus, huiusmodi resignationē quam semel reiecit nullo modo ad fauorem ipsius Martij fuisse concessurū, atq; ita conclusum fuit resignationem nullius esse momenti, & c.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILII. Mediolanen̄ Vsurarum. 5. Aprilis 1593.

ARGVMENTVM.

Contractus emptionis, & venditionis An, & quando reputetur vsurarius ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo in dicto contractu apposito.

SVMMARIVM.

Contractus emptionis, & venditionis licitus præsumitur & non vsurarius. num. 1.

Notarius laicus deputari non potest ad recipiendum iuramenta testium contra clericum, cum sapiat iurisdictionem. n. 2.

Instrumenta venditionis Terrarum eiusdem qualitatis probant communem valorem, & excludunt pretij modicitatem. n. 3.

Pretij sola modicitas non reddit contractum vsurarium. num. 3.

Pactum de retrouendendo appositum in contractu emptionis, & venditionis, quando fuit longè post contractum adhibitum, puta inde ad tres annos, non arguit simulationem contractus, num. 4.

DECISIO LXXI.

1 PRo informante scilicet contractum emptionis, & venditionis Terrarum, de quibus agitur fuisse licitum, & non vsurarium, talis enim in dubio præsumitur l. si ea pactione. C. de vsur. Glos. in c. fin. in verb. dubitatur eodem tit. Bald. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. pet Dec. cons. 508. sub n. 5.

2 Neque obstat asserta modicitas pretij, quia de ea deponunt tantum testes nulliter examinati, videlicet à notario laico deputato ad recipiendum omnes, & quoscumque testes per Dominos de Risijs producendos, cui hæc commissio fieri non potuit, cum sapiat iurisdictionem, per ea quæ not. in Clem. Iudices. vbi Vitalin. num. 24. de offic. deleg. & ideo seruanda erat forma c. statutum de rescript. in 6. vt per Ægid. decis. 43. num. 624. Rota decis. 8. de offic. deleg. in nou. Put. decis. 171. lib. 1. & fuit resolutum coram R. P. D. meo Blanchetto in causa Ægitanen̄ Decimarum de anno 1577.

3 Vltra quod isti testes patiuntur notabiles exceptiones, vt per informantes pro D. Sacripante, & eorum probatio redditur suspecta ex pluribus instrumentis venditionum Terrarum eiusdem qualitatis, quæ probant communem valorem, & excludunt prætensam pretij modicitatem ad not. per Bald. in l. vnic. num. 64. C. de sent. quæ pro eo, quod interest, Alex. in l. Falcid. §. corpore. sub nu. 1. ff. ad l. Falcid. Cagnol. post Bart. & alios in l. 2. sub nu. 233. vers. quando producerent multa instrumenta. C. de rescind. vendit. & in omnem euentum sola modicitas pretij non reddit contractum vsurarium licet præstet causam illius rescissioni, quatenus læsio excedat dimidiam iusti pretij iuxta l. 2. C. de rescind. vend. cū ibi notatis.

4 Neque obstat pactum de retrouendendo, quia illud non fuit appositum in ipso contractu emptionis, & venditionis, sed longè postea ex interuallo videlicet inde ad tres annos, & vulgare est eā, quæ ex interuallo fiunt non posse adduci ad probandam simulationem, Bald. & Ang. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. obligat. Afflict. in c. 1. in princ. num. 6. de feud. dato in vim legis commiss. Alex. in cons. 28. sub nu. 7. lib. 5. Dec. post Butrig. Bart. & alios in l. pacta nouissima. num. 10. C. de pactis, & in terminis promissionis de retrouendendo ex interuallo appositæ, non obstante iniustitia pretij, Veronen in tract. de simulat. contract. sub n. 5. vers. 1. casu. Abb. cons. 69. sub num. 1. lib. 2. Alex. in cons. 28. sub n. 7. lib. 5. Ripa. in l. nemo potest. num. 73. post Bart. ibi. num. 11. ff. de leg. 1. Aym. cons. 114. sub num. 5. latè

Cagnol.

Gagnol. in l. 2. sub n. 230. C. de pact. inter emptor. & venditor. Tiraq. de retract. convent. in præfato num. 6. Ossasch. decis. Pedem. 41. num. 10. & tenuit Rota, vt per Caputaq. decis. 163. num. 12. part. 3. in impress. & de anno 1588. sub die 3. Aprilis in causa Placentina Terrarum de Campognanis coram R. P. D. Orano, & ita fuit conclusum &c.

PENIÆ DECANI.

Mediolanen. de Casata.

Veneris 30. Aprilis 1593.

ARGVMENTVM.

Ponuntur nonnullæ coniecturæ, quibus copula carnalis probatur, & quomodo procedat illa regula, quod filij præsumuntur potius ex proprio viro quam ex adultero nati.

SVMMARIVM.

Dispensatio videbitur subreptitia ob non qualitatem expressam, n. 1.

Copula probatur ex confessione cohærentium inter se, d. num. 1. in fin.

Copula probatur per publicam vocem & famam, n. 2.

Copula probatur ex filiorum susceptione, n. 3.

Copula probatur quando aliquid filio concubinæ relinquitur. n. 3. in fin.

Filij de iure præsumuntur potius ex proprio viro quam ex adultero nati. num. 4.

Præsumptio quod filij censeantur potius ex viro quam adultero nati non habet locum quando concurrunt nominatio, tractatio, & reputatio, n. 5.

Coniecturæ ex quibus apparet de adulterio excludunt præsumptionem quæ facit pro legitimatione filiorum. n. 5. in fin.

Affinitatis præsumptio oritur ex actibus indicantibus copulam carnalem ad susceptionem prolis quæ difficilem recipit probationem in contrarium, nisi in foro conscientiæ. n. 8.

Copulæ carnalis præsumptio non excluditur ex eo quod quis fuerit bannitus quia potest esse bannitus, & non seruare bannum n. 7.

DECISIO LXXII.

1 QVia contra dispensationem productæ pro Matthæo, & fratribus de Casata in primis opponebat Fabritius quod mulieres consanguineæ quas carnaliter Antonius se narrauerat cognouisse fuerint sorores carnales quæ qualitas cum fuisset tacita, dispensationem reddiderat subreptitiam, Abb. in c. cum dilecta. num. 5. de rescript. Bero. in c. super literis. in prima & secunda lectura. num. 1. eod. tit. late Menoch. lib. 2. arbitr. iud. cas. 201. num. 9. & seq. & die 19. Februarij fuit conclusum constare istas mulieres fuisse sorores testabat videre An constaret de copula Antonij cum eisdem super quo causa sæpe proposita tandem in hac positione fuit per DD. resolutum constare de copula Antonij cum Catherina, quam in primis probabat confessio propria eorundem Antonij & Catherinæ de qua deponebat secundus testis super 20. & 21. & tertius super 23. & 25. & septimus super 21.

2 Item publica vox & fama de qua testificabatur primus testis super 20. & 35. & secundus super 20.

3 His accedebat quia Antonius nonnullos filios susceperat ex Catherina quos tractauit, nominauit, & reputauit tanquam filios suos vt probant primus & secundus testes super 25. & 26. & tertius super 25. & quintus super 35. & octauus super 25. & decimus super 24. & vndecimus super 25. ista enim filiorum susceptio naturaliter sine carnali copula non poterat contingere, vt dic. Soc. iun. cons. 32. num. 20. lib. 2. quinimmo ad probandam copulam carnalẽ sufficit quod aliquid fuerit relictum filio concubinæ, Paris. cons. 57. n. 33. lib. 4.

4 Neque prædictis obstabat quod Catherina dicebatur habere maritum vnde intrabat regula quod filij præsumerentur potius proprij viri quam adulterij.

5 Nam præterquam quod non videbatur sufficienter probatum matrimonium cum hic non disputaretur cuius re vera filij forent & constaret illos ab Antonio tanquam proprios fuisse tractatos, habitos, & nominatos, inde consequebatur eum carnaliter cognouisse eorum matrem Catherinam, & ideo eius filios putari quamquam fortassis filij mariti esse potuissent & tales de iure præsumendi forent, l. miles. §. defuncto. ff. ad l. Iul. de adult. ista enim præsumptio non habet locum quando concurrunt nominatio, tractatio, & reputatio, Anch. cons. 225. incip. videtur prima facie. nu. 6. Iaf. consil. 225. num. 8. lib. 4. cum alijs congestis per Gabr. tit. de præsumpt. conclus. 14. num. 15. quoniam ex istis coniecturis ex quibus apparet de adulterio excluditur illa præsumptio quæ facit pro legitimitate, Corn. cons. 1. nu. 22. lib. Caputaquen. decis. 110. incip. licet ex coniugata natus. lib. 1. in manuscript.

6 Confessio Fabritij super legitimitate Matthæi, & fratrum de Casata ei non præiudicabat tum quia ostenso errore poterat reuocari, tum etiam quia iuris potius quam facti confessio censenda putabatur.

7 Remissio banni facti de anno M. D. XXXVIII. per bon. mem. Carolum V. Imperatorem non probabat concludenter Antonium annis præcedentibus de quibus testes deponebant de illius consuetudine carnali cum Catherina commora-

moratum in oppido fabricæ cum circa hæc multa interdum & permissiue multa quoque clam fieri soleant potuit enim esse bannitus, & non seruasse bannum præsertim in loco Montano distañ à Mediolano per 25. mill. & tempore quo Ducat' Mediolani bello infestabatur.

8 Quod dicebatur de seminis emissione probanda sine qua non contrahitur affinitas videbatur satis leue quia ex actibus indicantibus carnalem copulam ad prolis susceptionem oritur talis præsumptio affinitatis quæ non facile recipit probationem in contrarium nisi in foro conscientiæ, Petr. de Palud. lib. 4. sent. dist. 41. q. 1. art. 3. conclus. 1.

De copula cum Francisca altera Catherinæ sorore, & de exceptionibus oppositis contra testes DD. particulariter videre voluerunt &c.

G I P T I I.

Ferctiana Matrimonij. Lunæ 28. Iunij 1593.

A R G V M E N T V M.

Stuprans, & deflorans puellam sub spe futuri matrimonij, tenetur illam in vxorem ducere, etiam quod sponsalia non fuerint iurata, & etiam quod sponsalia fuerint clandestinè contracta.

S V M M A R I V M.

Apoca confecta de manu tertij asserentis illam scripsisse de mandato vtriusq; partis, & non habentis aliquod interesse plenè probat etiam quod fuerit subscripta ab vna tantum parte. n. 1. & 2.

Matrimonium plenè censetur probatum, si cum semiplena probatione concurrunt coniectura, & præsumptiones. n. 3.

Stuprans, & deflorans puellam sub spe futuri matrimonij tenetur illam in vxorem ducere etiam quod sponsalia non fuerint iurata. nu. 4. & 5. vbi etiam quod sponsalia fuerint clandestinè contracta.

D E C I S I O L X X I I I.

1 RESolutum fuit sententiam de partibus, quæ in iudicatum transierat esse iustam & exequendam quoniam ex lectura apocæ in actis productæ, apparet Illustrissimum D. Fridericum Fregosum sponsalia cum D. Lauinia de Bonaguillis contraxisse, & illa per anuli missionem subarrare promisisse.

2 Nec ad rem pertinet, quod solus ille testis, qui apocam de mandato vtriusque partis scripsit recognoscat subscriptionem præfati Illustrissimi D. Friderici, quia formiter fuit examinatus & medio iuramento bene tractatum præcedentem, & totam seriem huius facti, & de facto proprio absque eius interesse deponit, quo fit, vt magis ei credendum sit, Innoc. in c. inquisitione, de accus. Ayin. cons. 2. num. 9. & cons. 73. num. 30. in fine, maximè cum in quatuor literis missiuis D. Fridericus Lauiniam eius vxorē appellet, & multa alia dicat ex quibus satis huiusmodi probatio coadiuuatur.

3 His accedit quod si apoca nō fuisset ab eo subscripta nō fecisset omnem conatum, & etiam mittendo homines armatos pro illius recuperatione, prout deponunt testes. Et quando cum semiplena probatione concurrunt coniecturæ, & præsumptiones, tunc benè probatur matrimonium, Gem. in c. & quia. in glos. in verbo, manifestas. de vsur. in 6. Dec. cons. 163. n. 28. Grat. cons. 18. in fine. vol. 2.

4 Erit igitur cogendus Illustrissimus D. Fridericus etiam sub censuris Ecclesiasticis ad contrahendum matrimonium cum D. Lauinia, quam sub promissione, & spe futuri matrimonij deflorauit c. 1. & 2. de adult. c. ex literis. c. sicut. & c. requisiuit. de spons. esto quod sponsalia nō fuerint iurata c. de illis. c. ex literis in 3. not. Felyn. in c. 1. num. 12. de pac. cum alijs citatis, & sæpius fuit resolutum, & nouissimè coram R. P. D. meo Blanchetto in vna Abulensi Matrimonij 28. Maij præsenti.

5 Non obstat si dicatur matrimonium esse clandestinum propterea intrare Concilium Tridentinum de refor. n. matrim. c. 1. sess. 23. quoniā promissio Friderici solum continet sponsalia de futuro, quæ in matrimonium transire debebant, secundum præcepta S. R. E. propterea non intrat d. Concilium, & ita concluserunt DD. vna tantum parte informante.

ILL.^MI D. CARD.^LIS ARIGONI.

Romana Fideiussionis. Lunæ 5. Iulij 1593.

A R G V M E N T V M.

Fideiussio vxoris pro viro carcerato ex causa ciuili An valeat stante iuramento mulieris, & decreto Iudicis in contractu appositis.

S V M M A R I V M.

Fideiussio facta ab vxore pro liberatione sui viri è carceribus etiam si sit iuramento vallata, & cum decreto Iudicis, si ex illa remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis est nulla, & inualida. num. 1. Quamuis contra quando remanent bona viri super quibus mulieri est consultum pro dote. n. 2. vbi quomodo procedat illa secunda opinio.

Fideiussio vxoris pro viro tunc demum valet, quando vir detinetur in carcere pro causa criminali, & non propter æs alienum. num. 3. vbi etiam quod tunc demum potest sustineri pro causa ciuili, quando illa ex tali obligatione non remanet penitus indotata, secus si contra.

Su-

Superioris decretum seu authoritas non tollit damnum, & læsionem. n. 4.

DECISIO LXXIIII.

1 OCtauius Roncionus, qui propter æs alienum detinebatur in carceribus, fuit excarceratus cũ fideiussione Dorotheæ suæ vxoris de illo repræsentando sub pœna debiti, & quia postea Dorothæa prætendebat dictam fideiussionem fuisse inualidam, creditores verò nitebantur ostẽdere illius validitatem propter iuramentum, & decretum superioris, & præsertim quia fuit facta pro liberatione viri à carceribus, dedi dubium super validitate prædictæ fideiussionis, & cum præsupposito, quod Dorothæa remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis, pro maiori parte fuit resolutũ esse inualidam, non obstante quod fuerit facta cum iuramento, iuxta Abb. in cons. 8. sub num. 6. in 2. par. Paris. in cons. 75. n. 13. cum seqq. Io. Lopez. in repet. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 17. num. 15. & 16. vers. intelligẽ tamen, & num. 18. quem etiam referunt, & sequuntur Modern. in tract. de iur. iur. in priu. 75. num. 12. Berò cons. 48. præsertim nu. 13. vol. 1. & secundum hanc opinionem post longas disputationes fuit quoque iudicatum per Senatum Pedemontanum, prout refert Thes. decis. 223. sub n. 12. vers. senatus post multas disputationes.

2 Et licet multi DD. videantur tenere cõtrariam sententiam etiam in casu quando extant alia bona viri, super quibus mulieri sit consultum pro dote sua, nihilominus quamplures ipsorum non loquuntur, quando mulier remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis: nã bene fieri potest vxorem se viro obligasse, & fideiussisse, vel renuntiasse hypotecæ, & non remanere tot bona viri, in quibus posset releuari indemnis circa illam quantitatem pro qua se obligauit, vel renuntiauit, & tamen remanere indotatam. In casu vero, quando remanet indotata, tractatur de obligatione contra publicam vtilitatem, prout dicit Abb. in d. cons. 8. sub num. 6. Io. Lop. in d. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 17. sub num. 18. vers. Nam & reipublicæ interest, quo difficilius sustineri potest, & propter etiam enormissimam læsionem iuramentum non obstat, vt per Paris. d. cons. 75. num. 18. & 19. vol. 3. Soc. iun. in cons. 47. num. 7. cum seqq. qui loquitur de fideiusione vol. 4. Cassad. in decis. vn. de empt. & vendit.

3 Ex quibus quoque resoluitur id quod deducebatur de fideiusione facta occasione excarcerationis viri, vltra quod omnes ferè Doctores loquuntur, quando vir detineretur in carcere, ex causa criminali, vel esset apud hostes, nihilominus etiam, quod idem esset dicendum quando detineretur in carcere propter æs alienum in causa ciuili, prout nonnulli videntur loqui, procederet in casu, in quo mulier non remaneret penitus indotata, & sine aliquibus bonis, secus verò quando remaneret indotata, iur. alleg.

4 Non obstat decretum visitationis, quia decretum, seu authoritas superioris non tollit læsionem, & damnum, Ægid. decis. 503. Anch. cons. 69. paulò ante numerum 4. vers. sed de iure communi.

P E N I Æ.

Romana Pecuniaria de Grandis.

Lunæ 11. Octobris 1593.

A R G V M E N T V M.

Ponuntur nonnullæ coniecturæ, quibus simulatio excluditur in contractu donationis, quæ prætendebatur in fraudem creditorum celebratus.

S V M M A R I V M.

Coniectura non sufficiunt ad arguendam simulationem nisi etiam constet de causis simulationis. n. 1.

Testis interessatus non probat. n. 2.

Testis non concludens in suo dicto non probat. d. n. 2.

Testis dictum æquiuocum, & dubium contra producentẽ interpretari debet. n. 3.

Testis vnicus non probat. n. 4.

Confessio donantis simulationem arguens facta post donationem non præiudicat donatario qui donationem acceptauit, & in quem fuit translatum dominium bonorum donatorum. n. 5. & seq.

Vecinitas actuum arguit simulationem. n. 8.

Doctrin. Bal. in rubr. C. de renoc. his quæ in fraud. creditorum. n. 4. reprobatur. n. 9.

Simulatio non arguitur ex eo quod quis super re donata imponat censum post donationem. n. 10.

Simulatio non arguitur ex donatione omnium seu maioris partis bonorum, quando illa fuit facta ante contractum æs alienum. n. 11.

Insinuatio donationis in actis publicis redacta iuxta formam statui excludit contractum clam esse celebratum. num. 12.

DECISIO LXXV.

1 LIcet in vltimis audientijs ex ordine Rotæ potuissem expedire causam, tamen vt satisfacerem creditoribus D. Alexandri de Grandis volui ipsos audire super eisdem, & in hac positione vtraque parte informante, & causa bene discussa DD. steterunt in decisis sub die 22. Aprilis 1592. Videlicet donationem factã per D. Alexandrum D. Leliæ suæ vxori fuisse vali-

validam non simulatam aut in fraudem creditorum factam quamquam enim pro parte multæ coniecturæ adducerentur ad simulationem probandam, quia tamen non constabat de causa simulandi coniecturæ non releuabant, Bart. & alij in l. post contractum. ff. de donat. item Bart. cons. 69. num. 9. & fuit decisum in Mediolanen. Iurispatronatus coram R. P. D. Blanchetto die 11. Septembris 1577.

2 Primo enim causa simulandi non probatur ex testibus quia tertius & quartus nihil dicebant circam prætensam fraudem, secundo tanquam interessato non creditur l. omnibus. C. de test. l. nullus. ff. de test. Bald. cons. 10. nu. 5. lib. 5. Crau. cons. 99. num. 2. quintus nempe vltimus D. Hercules Tassonus dū referebat se ad quandam testificationem alias per ipsum factam in qua asserebat D. Alexandrum sibi dixisse sequentia Bisogna che io prouedа che il Cardinale non mi dia ogni di fastidio di questa sorta. Non probant aliquam simulationem vel fraudem: nam ex prædictis D. Alexandri verbis non concluditur quod voluerit sibi prouidere simulatè vel fraudolenter bona sua omnia donando cum multis alijs modis sibi præcauere potuisset vel per recusationem nolendo amplius fideiubere vel faciendo sibi dare sufficientem assecurationem, & plenariam cautionem vel per recessum ab Vrbe, vel alio quopiam modo licito, & honesto, Guliel. de Cun. in l. 1. C. de his quib. vt indign. & ibid. Iacob. de S. Georg. n. 7.

3 Vnde cum depositio testis non concluderet certum propositum producentis non poterat dici aliquid probare ad eius fauorem, quinimmo cum esset dubia & æquiuoca contra producentem veniebat interpretari. Bart. in l. inter stipulantem. S. 1. n. 6. de test. in antiq.

4 Remanebat itaque solus primus testis qui, & quia vnicus & quia non videbatur DD. omnino integer, & omni exceptione maior non probabat intentionem creditorum.

5 Præterea dicebatur quod cum nullus ex testibus deponeret de tempore factæ donationis de quo simulationem vel Alexandri cōfessionem probare oportebat sed longe post donationem non poterat donatariæ in qua fuerat translatū dominium, & ipsam donationem acceptauerat præiudicare, Ant. de Alex. inter cons. Rosfredi cons. 52. num. 46. vers. vltimo ad probādum simulationem. Alex. in d. l. post contractum. n. 33. de donat. Rol. cons. 58. incip. quoniam veritas. n. 10. lib. 2.

6 Nec dicebat contrarium, Soc. cons. 264. nu. 2. vers. 6. arguitur. lib. 2. cum ibi loqueretur de confessione facta antequam contraheretur.

7 Rursus neque ex facto subsequuto probata videri poterat aliqua simulatio: nam respectu fideiussionis factæ ad fauorem D. Cardinalis Estensis paulò post donationem simulatio excludebatur ex eo quod penes D. Alexandrum remanserunt bona longe maioris valoris quam importet fideiussio.

8 Respectu aliarum fideiussionum minus poterat comprehendi aliqua simulatio cum fuerint factæ longe post ipsam donationem, de quibus propterea tempore donationis cogitatum non fuerat vnde ad concludendam simulationem non intrabant trad. per Bart. & Doct. in l. post contractum. ff. de donat. qui ad effectum considerant vicinitatem actuum.

9 Doctr. Bald. in rubr. C. de reuoc. his quæ in fraud. cred. num. 4. Non obstat huic decisioni quia licet verum non sit secundum magis communem opinionem illud edictum reuocatorii nedum habere locum fauore creditorum extantium tempore aliæ nationis, sed etiam respectu futurorum quod etiam vol. glos. in auth. sed iam. C. de donat. ante nupt. & Bart. in ait prætor. S. ita demum. num. 2. vers. sed nihil apparet.

Cum tamen nulla causa simulationis iam sufficiens probaretur non poterat esse locus coniecturis adductis pro parte creditorum.

10 Quod Alexander postea tanquam Dominus imposuerit censum super vno Casale in donatione comprehensa non fuit iudicara sufficiens præsumptio simulationis. Cum potuerit verè & valide sine fraude donare, & postea mutata voluntate, vel in vita seu contradicente vxore super re donata contrahere, Ægid. decis. 125. incip. nou per hoc. Rot. decis. 1. de donat. in nouiss.

11 Præsumptio illa simulationis de donatione facta omnium, vel saltem maioris partis bonorū tollebatur ex eo quod fuit facta longe ante cōtractum æs alienum, Bart. in d. l. post contractum. num. 2.

12 Postremo illam præsumptionem de contractu clam celebrato ex quo creditores nitebantur deducere simulationem excludebat insinuatio in actis publicis Capitolinis iuxta formam Statutum Vrbis, Alc. in d. l. post contractum. n. 50.

Ad alias coniecturas placuerunt DD. responsiones datæ in alia decis. & hic per informantes pro D. Alexandro &c.

O R A N I.

Romana Pecuniaria.

Veneris 25. Octobris 1593.

ARGVMENTVM.

Mercator seu alius soluens falso Nuntio, & cum falsis mandatis alienam pecuniam penes ipsum

sam existentem, An & quando liberetur à debito.

SVMMARIVM.

Soluens procuratori falso non liberatur. n. 1.
Soluens procuratori falso liberatur, quando sic soluens habuit iustam causam credendi illum non esse falsum procuratorem. n. 2. vbi declaratur, & n. 3.
Debitor certæ speciei liberatur interitu rei debitæ non interueniente dolo vel culpa, ita & traditione rei factæ bona fide falso Nuncio. n. 3.
Procurator constitutus ad dandam pecuniam non censetur constitutus ad recipiendum. n. 4.
Carceratum debitorem vi eximens à carceribus in quibus tenebatur pro delicto, tenetur creditori ad interesse. num. 5.

DECISIO LXXVI.

1 CHristophorus de Signoris in diuersis partitis deposuerat apud mensarium Argētariæ DD. de Ceulis certam pecuniarum summam, cuius aliqua parte retro accepta alia aliquibus soluit iusta causa, reliqua calculum exposceret, deprehendit aliquot partitas per Cæsarem Archisium nomine suo vigore ementiti mandati à mensario fuisse receptas, & proprio debito scriptas, harum autem in exactionē sui crediti, cum nullam rationem habendā prætenderet, occurrit dubitari, præsuppositis nonnullis An præfatus Mensarius, siue eius Dominus teneretur ad solutionē pecuniæ per Christophorum repetitæ, & Domini conuenerunt in sententiam affirmatiuam, casus enim est l. qui hominem. §. si nullo. vbi Bart. loquitur ad differentiam illius procuratoris qui fuit reuocatus. ff. de solut. quia soluens procuratori falso non liberatur l. falsus procurator, & ibi Alber. num. 15. Bald. num. 28. C. de furt. l. si indebiti. vbi idem not. Paul. de Castr. ff. rem rat. hab. l. si procurator. §. Celsus ait. ff. de condit. indeb.

2 Et quamuis Bart. in l. procurator. num. 15. & post eum Roman. num. 11. Alex. num. 16. ff. de cond. caus. dat. voluerint habentem iustā causam credendi illum esse creditoris procuratorem liberari, & ideo videatur idem respondendum in præsenti casu, cum mensarius suā iustam causam alleget, cum crediderit Archisium fuisse procuratorem Christophori ex quo vtebatur eius opera in similibus negocijs, vt ex alijs solutionibus, & in mandatis constat, & quia consignauerat eidem Mensario pecunias Christophori, ad tradita per Soccin. cons. 32. num. 21. lib. 1. Curt. iun. cons. 310. num. 95. tamen fuit responsum quod doctr. Bart. procedit quando soluitur certa species, vel res iuxta terminos l. cum furtum. §. seruum tuum. ff. si cert. petatur.

3 Nam sicut debitor certæ speciei liberatur interitu rei debitæ non interueniente dolo, vel culpa, ita & traditione rei facta bona fide l. incendium. C. si cert. per. Castr. in l. debitoris. ff. de solut. secus quando soluitur certa pecuniarum quantitas quoniam eo casu non quidem certus error excusat, Paul. de Castro in d. l. si procuratori. n. 8. & tradunt etiam Rimin. in d. l. cum fundum. §. seruum tuum. n. 3. vers. secus autem videtur, Alciat. sub nu. 22. vers. sed & sunt qui putant, vbi subiecit quod communiter sunt reprobati tenentes contra hanc distinctionem per tex. in l. si quis vxori. §. apud labeonem ff. de furtis, idem etiam notant Io. Sicard. in d. l. falsus procurator sub nu. 8. vers. nam qui soluit & Gemin. num. 57. C. de furt. Dec. in c. significauit. in fine. de appell. & cons. 405. col. 1. Ias. in l. 1. n. 21. ff. de eo per quem factum erit, vbi dicit quod si sum debitor in decem ducatis, & tuo nomine veniat famulus solitus mitti, cui repente eos ego bona fide numerem, si famulus aufugat non sum liberatus, Rom. vero & Alex. in d. l. si procuratori, exēplificant suum dictum in eo, qui missus cum signo, quem missurum se creditor prædixerat, quia tūc satis excusatur debitor soluendo falso procuratori, dummodo probet illud signum, cum creditor nō dixerit quod solueret Meuio, & Titio, sed in genere ei, qui afferret tale signum, quod non potest applicari, quia Christophorus non misit, neque prius denunciauit, vt isti cum suo mandato accedenti daretur pecuniæ, vnde videtur adesse culpa soluentis, qui cum non haberet notam manum ipsis Christophori, non debebat ad soluendam summam repetitam incaute induci non data huius rei notitia ipsi creditori.

4 Non obstat quod Cæsar erat solitus exigere pecunias Christophori, & quod easdem pecunias penès Mensarium deposuerit: nam exactio fuit facta in vim mandatorum particularium, & mandatum ad dandum, non importat mandatum ad recipiendum l. si mei causa. ff. commodati. Bald. in l. si is cui. nu. 4. C. de furtis nec contrarium tenent Soccin. & Curt. supra allegati, quia loquuntur in casu quo quis communiter fuit reputatus negociorum gestor aut procurator creditoris.

5 Non obstat, quod culpa Christophori fuit illatum damnum Mensario ob transmissionem Cæsaris ad triremes, & propterea debebat dici liberatus ad text. l. quoties. & ibi Bart. C. de exaction. trib. lib. 10. Salyc. in l. admonendi. num. 11. vers. & hæc quando. ff. de iur. iur. cū allegatis, quia præterquam quod non probatur

tur ad iustificationem Christophori fuisse Cęsarem condemnatum, Textus ille loquitur in eo, qui vi à carceribus debitorem eximit, non autem quando criminaliter accusauit debitorem alicuius, & postmodum Fiscus eum puniuit &c.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Liciensis Abbatiæ. Veneris 19. Decembris 1593.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omisso vitiat sententiam etiam ad effectum, vt suspenso petitorio procedatur in possessorio.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam, etiam ad effectum, vt suspenso petitorio procedatur in possessorio. n. 1.

DECISIO LXXVII.

1 FVit dictum non esse procedendum ad vlteriorem exequutionem sententiæ latæ ad fauorem D. Octauiæ, tanquam nullæ ob non transportationem actorum Auditoris Cameræ & Ordinarij Liciensis, à quo causa fuit auocata, quæ erant omnino trāsportanda iuxta formam Concilij Tridentini sess. 24. de reform. cap. 20. Prætereà, vt fuit sæpiùs resolutum, etiam ad effectum, vt omissa causa appellationis, & suspenso iudicio petitorio possit quis procedere in spolio, tanquam in prima instantia, vt fuit decisum coram D. Perusino sub die 11. Maij 1589. in vna Fauentina Bonorum de Giannellis.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Societatis. Lunæ vlt. Ianuarij 1594.

ARGVMENTVM.

Testis deponens de proprio facto, & in negocio in quo nullum ipsius consideratur interesse probat.

SVMMARIVM.

Testis deponens de facto proprio, & in quo nullum habet interesse probat plusquam semiplene. n. 1.

DECISIO LXXVIII.

1 DOmini steterunt in decisis, quod constat de venditione Fronzettæ, & D. Io. Baptistam pretium illius sibi appropriasse pro concurrenti quantitate sui crediti ex dicto vnius testis, qui deponit de facto proprio, & in negotio, in quo nullum interesse habet, quo casu plusquā semiplenè probat, Innoc in c. inquisit. de accus. Aym. cons. 28. num. 7. cum alijs per Menoch. de arbitr. cas. 99. num. 11. in hac autem lite nullum versatur Testis interesse, quia licèt mediante ipso vendita fuerit Fronzetta, tamen ex victoria causæ nullum commodum, vel incommodum reportare potest, & satis constat, esse illam, de qua agitur, cum de alia non doceat, & instantia Massæ, & litera D. Moroni satis indicat indemnitatem, & si Ioann. Baptista voluisset aliam vendere, non institisset apud D. Iacobum, vt solueret, & protestatus fuisset ad illam vendendam, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Parmeñ Status. Lunæ 14. Martij 1594.

ARGVMENTVM.

Exceptiones nonnullæ quibus testibus fides adimitur.

SVMMARIVM.

Testis se referens ad aliud examen non probat. n. 1.
Testis mendax non probat. n. 1.
Testis pauper, inimicus, & inhonesta persona non probat. num. 2.
Testis deponens de tempore septem annorum non probat. num. 2.

DECISIO LXXIX.

1 FVit conclusum istis duobus testibus, de quibus agitur in dubio non esse fidem adhibendam: nam quoad Carlinum attinet, nisi ostendatur prima eius depositio facta in Ciuitate Parmæ, ad quam se refert in principio sui examinis, & super octauo interrogatorio, dicens se fuisse tunc temporis melioris memoriæ, quàm nunc sit, & quod protestabatur, quod non intendebat contradicere primo examini, nec ab eo deuiare non potest fieri validum fundamentum super vltima sua depositione, Aym. cons. 115. num. 2. cum alijs allegatis: Accedit quod conuincitur de mendacio quatenus super 12. dicit se mortuo Ioanne Francisco seniore, & ante raptum Catherinæ plures associasse Bernardinum ad Domum Matiri Marthæ, quod esse non potuit, quia raptus prætenditur ante obitum Ioannis Francisci, vt ipsemet testis asserit, adsunt prætereà multæ exceptiones deductæ ex dictis Testium Dominorum de Pallauicinis, inter quas satis vrgentes videntur illa de tentata subornatione, item furti commissi. Verum super istis non fuit factum præcipuum fundamentum ratione exceptionis ex aduerso oppositæ, quod in istorum testium examine fuerunt omissa nonnulla interrogatoria, de qua re si opus esset particulariter esset agendum.

2 Quantum ad Ioannem, Domini dixerunt, quod cum

cum ex eius dicto appareat eam esse pauperem cum dicat se nihil habere nisi vestes, quibus est induta, & constat etiam esse inimicam Dominorum de Pallavicinis ob demolitam domum sui viri, super qua erat hipotecata dos sua, quæ est causa manifesta inimicitiarum, vtique venit repellenda ad not. per Felyn. in c. quoties de testibus. num. 5. Abb. in c. 1. num. 13. de iudic. & in c. repellatur. nu. 4. de accus. Ioann. de Anan. in cap. cum oporteat. eodem titulo, Alex. cons. 99. lib. 1. Accedunt testes sinistrā et notam impudicitiæ inurentes, quibus etiam post habitis sufficere dixerunt priores exceptiones, præterea suspectum redditur eius dictū ex eo quod deponit de tempore quo erat septem annorum, & in quibusdam etiam convincitur mendacij, prout in accessu Margarithæ ad Castrum Varani, vt in facto deducitur. Ex quibus conclusum istis duobus testibus fidem non esse adhibendam.

P E N I Æ.

Perusina Execuutionis. 23. Martij 1594.

A R G V M E N T V M.

Petens plus debito An debeat condēnari in expensas etiā quādo illud plus petitur sine fraude.

S V M M A R I V M.

Petens plus debito de iure debet condemnari in expensas, quod procedit etiam quando plus petatur sine fraude. num. 1.

Sententia absque clausula ex nouiter deductis reuocata, censetur ex eisdem actis reuocata. n. 2.

Rota stylus est quando reuocat ex nouiter deductis illam clausulam exprimere. n. 2.

DECISIO LXXX.

1 Censuerunt DD. deberi expensas, de quibus agebatur, tum quia Dominus Marchio à Cornea petierat plus debito, quo casu de iure veniebat condemnandus in expensas, præsertim cum sententia quam reportauerat, fuisset executioni demandata cap. 1. vbi Abb. num. 11. de plus petit. Hostiens. & Azzo. in sum. eod. tit. n. 2. quod procedit quamuis plus petatur sine fraude, Io. de Plat. §. in duplum. num. 9. vers. sed per temeritatem inst. de action.

2 Tum etiam quia cum R. P. D. meus Blanchettus non expresserit in sententia quod reuocabat latam ab A. C. ex nouiter deductis, ex eisdem actis visum fuit eam reuocasse cum Rotæ stylus sit exprimere quando reuocat ex nouiter deductis, vt fuit resolutum in illa Gerunden. Molestationum siue Nullitatis Censurarū 14 Octobris 1552. coram bon. mem. Reomano & consequenter expensæ debebantur.

Et licet hoc motiuum videretur aliquibus DD. satis firmum, Primum enim de plus debito petito tollebat difficultatem, vt non foret necessarium quærere An esset vel non esset processum ex nouiter deductis.

ILL.^{mi} D. CARD.^{lis} BLANCHETTI.

Romana Remissionis Mercedis.

23. Martij 1594.

A R G V M E N T V M.

Remissio mercedis in locationibus vbi facienda. An & qn̄ sit habenda ratio anni sterilis & fertilis, & An excluso casu belli & pestis in instrumenta censeantur exclusi alij casus quibus de iure cōmuni venit facienda remissio.

S V M M A R I V M.

Remissio mercedis fit habita ratione anni sterilis cum fertili. num. 1.

Pactum in instrumento appositum, ex quo tantum casus belli & pestis comprehendi videtur non excludit alios casus quibus de iure communi venit facienda remissio. num. 2.

Partes in contractibus semper se iuri communi conformare censeri debent. n. 3.

Argumentum à casu belli ad casum inundationis non procedit. num. 4.

Remissio quando faciēda est pro rata temporis, & damni est habenda ratio totius temporis proportionabilis. n. 5.

DECISIO LXXXI.

1 Domini absque discrepantia dixerunt in casu, de quo agitur non esse locum remissioni mercedis; regula enim est in remissione mercedis, vt habeatur ratio anni sterilis, cum fertili, & è contra l. si vno, & l. si merces. §. vis. mat. ff. locat. c. propter sterilitatem. eod. tit. Gigas de pens. quæst. 62. in qua inserit constit. Alex. de Neuo. Riminald. iun. cons. 40. nu. 14. lib. 1. & fuit resolutum coram R. P. D. Giptio in vna Romana Affictus 8. Februarij Anni præteriti. & 14 huius coram R. P. D. Litta in illa Romana Remissionis Mercedis.

2 Non obstat pactum, quod etsi videatur comprehendere tantum casum belli & pestis, non tamē excludit alios casus, quibus de iure communi venit facienda remissio, Cephal. cons. 257. n. 16. Becci. cons. 82. n. 14. quia pluribus modis DD. responderunt.

3 Primo, quod cum extensio fiat ad hunc casum ex dispositione iuris communis cum qua partes censentur se confirmare l. quæro. ff. locat. Alciat. reg. 3. præsumpt. 32. debet recipere etiā determinationem ab eodem iure alias contractus contra Ecclesiam, quæ magis est priuilegiata, claudicaret.

4 Secundò dicebant DD. hoc casu non posse argui de casu belli ad casum inundationis, quia bellum, & pestis semper fuit damnosa: inundatio autem fluminis, licet per annum, aut biennium afferat damnum, tamen ex dictis testium iuxta 31. interrogat. apparet, quod postea vbertas annorum sequentium superat sterilitatem annorum præcedentium.

5 Tertiò, & vltimò dixerunt, quod licet ex parte sit facienda remissio pro rata temporis, & damni, non tamen excludit, quin in taxanda rata remissionis sit habenda ratio totius temporis proportionabilis, iuxta dispositionem à lege, & ex his, & alijs allegatis, in prædictis decisionibus ita fuit decisum.

PENIAE.

Bononien. Alimentorum.
28. Martij 1594.

ARGVMENTVM.

Alimenta An debeantur filio illegitimo, ab hærede defuncti Patris & An idem onus transeat ad Fiscum, loco hæredis succedentem: & An etiam ad Fisci Cessionarium & quid si filius sit Clerici & sic spurius qui vigore Constitutionis Pij V. succedere paternæ hæreditatis prohibetur. Et quid si Pater fuerit condemnatus ob crimen læsæ maiestatis Principis.

SVMMARIVM.

Alimenta debentur filijs quomodolibet illegitimis, n. 1.
Alimenta licet filijs illegitimis, & spurijs denegentur de iure Ciuili, tamen de iure Canonico debentur, dicto num. 1.
Onus alendi filios spurios transit ad fiscum sicut transiret ad hæredes defuncti, num. 2.
Fiscus succedit loco hæredis, & bona cum onere, & non aliter capit. d. num. 2.
Cessionarius Fisci præsertim si hæreditatē acceptauit cum honoribus, & oneribus tenetur ad alimenta præstanda filijs spurijs, prout fiscus tenebatur num. 3.
Fiscus, & eius Cessionarius tenetur alere filios spurios condemnati etiam pro crimine læsæ maiestatis, n. 7.
Vbi quod hoc etiam procedit in crimine hæresis in quo à die commissi delicti bona hæretici ipso iure dicuntur confiscata.
Dispositio l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. in qua filij committentiū crimen læsæ maiestatis viuere permittuntur habet locum etiam quoad illos alendos, num. 8.
Constitutio Pij V. contra filios clericorum illegitimos An priuet illos alimentis, & quomodo intelligatur, num. 9. cum duobus seqq.
Alimenta iure naturæ debentur, num. 11.
Constitutio Pij V. non habet locum nec prohibet laicos disponere in illegitimos de bonis mere patrimonialibus cum quia se mihi habent ... num. 12.
Constitutio Pij V. comprehendit solum Clericos disponentes de bonis intuitu quæsitis de fructibus beneficiorum; sed etiam de bonis patrimonialibus, num. 13.
Constitutio Pij V. tunc demum comprehendit laicos disponentes de bonis ab ecclesia profectis, si sunt bona ecclesiastica puta feuda, emphyteusas & bona ex ... acquisita, n. 16.
Constitutio Pij V. comprehendit eos quibus applicari potest vna ex rationibus contentis in proœmio Bullæ puta si ordini ecclesiastico noxia essent vel scandalum parerent, n. 17.

DECISIO LXXXII.

TEmpore fel. rec. Sixti V. Camillo de Volta Nob. Bononien. ob quædam delicta vltimo supplicio affecto Camera Apostolica omnia eius bona confiscauit sibiq; incorporauit, quæ paulo post magna pecuniarum summa R. P. D. Io. Baptista Volta Camilli frater à Camera redemit, eiq; cessa fuerunt cum omnibus honoribus & oneribus, excepta solùm quadam vinea extra Portã Piam, cũ Marius Volta filius illegitimus & pauperrimus alimenta à cessionario Cameræ habere prætendens multis exceptionibus repelleretur & D. Cardinalis Mattheius cui huius controuersiæ componenda cura commissa fuerat Rotæ iudicium desiderasset proposito Dub. An Mario Camilli q. filio illegitimo à D. Volta Cameræ cessionario bonorũ quæ olim Camilli fuerãt alimenta deberentur. D. D. omnes causa diligẽter discussa deberi censuerũt ex cõmunibus, & receptissimis iuris regulis.

1 Prima, quoniam filijs quomodolibet illegitimis alimenta debentur, c. cum haberet in fin. de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. vbi cõmuniter Canonistæ Licet enim filij spurij aut alias illegitimi cum peccato generentur, sine peccato tamen aluntur. Et licet ius Ciuile castitati prouidendo filijs spurijs alimenta denegauerit, auth. ex complexu. C. de incest. nupt. Ius tamen Canonicum quamquam peccata maximè detestetur, & castitatem ne dum commendet sed præcipiat, naturalẽ tñ rationem sequens, pietatem, & æquitatem castitati prætulit, & filijs illegitimis alimenta præstari iussit, Bar. in l. fin. nu. 7. ff. de his quib. vt indign. Ias. cons. 26. n. 13. vol. 1. Alex. cons. 74. num. 4. lib. 2. Dec. cons. 576. num. 1. & cons. 311. num. 3. Crauet. cons. 119. nu. 1. Calcan. cons. 62. nu. 16. Roland. cons. 74. n. 39. lib. ... Bero. decis. 127. Anton. Gomez in l. 9. Tauri. Ant. Cordo in l. si quis à liberis. § idem rescripsit num. 9. & seq. ff. de lib. agnosc. Gabr. lib. 6. comun. opin. tit. de alim. conclus. 1.

2 Altera conclusio est veluti superioris declaratiua,

na, vt onus alendi filios spurios transeat etiã ad Fiscum sicut transiret ad hæredes defuncti, cum Fiscus loco hæredis succedat, & bona cum prædicto onere & non aliter deferantur, l. in pari. §. si qui. vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Crau. consl. 263. num. 7. Socc. Sen. cons. 30. num. 3. lib. 1. Rip. in l. ex facto. num. 8. & 9. ff. ad Senatuscons. trebellia. & trad. etiam nouissimè Peregrin. lib. 5. de iure fisc. tit. 1. de public. bonorum. numer. 75.

3 Postremo conclusio per D. constituta fuit, & idem quod de fisco dicitur, & qualibet bonorũ successione statuenda esset in Cessionario, vt ad eadem quoq; alimenta præstanda spurijs teneatur. l. 2. ff. de hæred. & act. vendit. Quam conclusionẽ superius deducta probant, bona enim semper transeunt cum eodem onere, & in hoc casu ex eo cessabat omnis difficultas, quoniam cessio fuit per Cameram facta, & per D. Voltam acceptata cum omnibus honoribus, & oneribus hæreditatis.

4 Informantes pro D. Voltã, vt receptas conclusiones excluderent multa opponebant quæ ad tria potissimum capita referebantur. Primum dicebant nulla superesse Camilli bona, vt rursus illum fuisse condemnatum ex capite læs. maiestatis Principis: Postremo quia cum Camillus esset Clericus vigore Constitutionis Pij V. nihil ipse filio spurio relinquere poterat, & ideo neq; Cessionarium teneri ad illum alendum.

5 Ad primum dicebatur in hac positione non tractari, An superessent Camilli bona nec ne, sed cum præsupposito quod adessent, quod pẽdebat ex facto, & ex inuentario bonorum, & creditorum, & debitorum, An alimenta deberentur, & conclusum de iure deberi.

Ad secundum de condemnatione ex capite læs. maiest. Principis bifariam respondebatur.

6 Primò, id non apparere ex serie sententiæ, ex qua constabat eum fuisse condemnatum ad pœnam amputationis capitis propter enormissima crimina, & atrocissima, non autem propter crimen læs. maiest. Principis.

7 Præterea dicebatur quod licet fuisset condemnatus ob tale crimen, nihilominus tenebatur Fiscus, & eius Cessionarius filios spurios condemnati alere, Socc. d. cons. 30. n. 3. lib. 1. Rip. in d. l. ex facto. num. 9. ff. ad Trebell. Plat. cons. 130. nu. 83. & 84. inter cons. crim. diuers. lib. 1. Bero. cons. 8. num. 5. Quinimo in fortioribus terminis in crimine hæresis, quod longe grauius est crimine læsæ humanæ, c. vergẽtis. de hæret. in quo, à die commissi delicti ipso iure omnia hæretici iura sunt confiscata. c. cum secundum leges. de hæret. lib. 6. filij hæreticorum catholicis deberi alimenta, tenuerunt Petr. de Auendan. super l. 4. Tauri. glos. 7. num. 8. & Alfons. Castr. lib. 2. & Gabr. Quemeda in compendio de bonis confiscatis in S. Officio Inquisitionis. q. 24. vbi alios allegat Socc. d. cons. 30. Plat. d. cons. 130. num. 84. vers. vbi filijs.

8 Neq; in contrarium vrget tex. in l. quisquis. §. filij vero. C. ad l. Iul. maiest. quia cum imperator ibi filios perpetrantium crimen læs. maiest. viuere permittat, ex consequenti censetur illis concedere alimenta, sine quibus viuere non licet, l. necare. ff. de lib. agnosc.

9 Ad Tertium de constitutione Pij V. edita contra filios clericorum illegitimos, respondebatur primo, illam in specie non tollere alimenta quæ iure naturali, & canonico quibuscumq; filijs debentur: neq; fuisse verisimile Tum Pium Pontificem id cogitare voluisse Vnde pietatis, & æquitatis, & rationis, lex violaretur.

10 Præterea dicebatur illã Constitutionem procedere quando illegitimi prætenderent sibi aliquid deberi vigore dispositionis factæ virtute priuilegiorum, sententiarum, & indultorum à iure speciali prouenientium, seu ex aliqua Patris dispositione dolosa, quando videlicet sub aliquo prætextu verbi gratia eleemosynæ dotis aut alterius similis niteretur quis ad illegitimorum fauorem disponere; secus autem esse quando peterẽt alimenta ex dispositione Iuris communis ex solo eius beneficio iuxta terminos. c. cum haberet. de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. cuius text. dispositionem non fuisse sublatam per d. constitutione Pij V. Imò etiam eã non obstante clericos teneri alere filios spurios tenuerunt, Nauar. tract. de spol. cleric. §. 19. num. 10. & 11. & Bursat. cons. 225. num. 26. lib. 3. & est decisio sæpe discussa in Rota in illa Romana Bonorum de Peruschis die 29. Februarij 1580. coram R. P. D. Robusterio.

11 Ius enim & obligatio alendi filios quocumq; modo illegitimos non tam oritur ex d. c. cum haberet quam ex iuris naturalis dictamine, & propensione qua videmus etiam animalia rationis experiẽtia filijs à se genitis naturæ quodam pondere ducta non deesse, & legem hanc à natura sensibus inditam exequi, §. 1. instit. de iur. naturali. Quo fit vt nec pacto partium nec lege aliqua nec consuetudine ea obligatio tolli possit. Verum quia esse, & venisse dicuntur alimenta iure naturæ deberi, c. sunt quidam. 29. quæst. 1. Abb. in c. fin. n. 22. de consuetud. Couar. lib. 4. decret. part. 2. c. 8. §. 6. num. 4. Cassanæus cons. 62. num. 16. vers. sed secundum educationem.

12 Ad decis. coram bon. me. D. de Rubeis die 27. Martij 17. & 27. Maij & 20. Iunij 1579. ex aduerso datam dicebant DD. seniores qui tunc interfuerunt eam non fuisse decisionem sed discursum, & motiua DD. proponentium

 varias

ante litem contestatam, nec valet contraria consuetudo.

SVMMARIVM.

Census dicitur inualidus ex pacto, quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum, num. 1.
Census vbi est inualidus fructus debent restitui etiam percepti ante litem contestatam, nu. 1. & 2.
Consuetudo non potest validare contractum illicitum, & vsurarium. num. 1. & 2.

DECISIO LXXXIV.

1 Fuerat declaratũ censum de quo agitur nullũ, & inualidum esse, quia illius emptores apposuerant pactum, quòd liceret eis, ac ipsorũ hæredibus cogere venditorem ad redimendum censum, & restituendum pretium, sed postea examinatis nonnullis testibus ac productis aliquibus instrumentis, & iuribus dubitaui An D. Octauius vnus ex dictis hæredibus esset excusandus, itaut nõ teneretur restituere fructus cẽsus ante litem contestatam perceptos, & excusandum non esse, conclusum fuit, tũ quia testes non probant allegatam consuetudinem, cum non deponãt de multiplicitate instrumentorũ, nec constat habuisse effectum, præter id, quia dicta instrumenta ex archiuijs extracta, & producta nõ releuant in concursu aliorum instrumentorum, quæ sunt absque dicto pacto: tum etiam quia si dicta consuetudo probetur, dicto Octauio non posset suffragari, quia huiusmodi consuetudo non potest validare contractum illicitum, cum sit contra ius naturale, & diuinũ c. inter dilectos. de excess. prælc. c. fin. de consuet. vbi DD. dicunt, quod potius est quædam corruptela, quàm consuetudo, Bero. cons. 167. in princip. lib. 5.

2 Nec in hac materia vsurariæ prauitatis attendenda est consuetudo, Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 1. col. 6. post vers. restant ergo tria argumenta: Et ratio quare emptor sic contrahẽs non faciat fructus suos, illa est quia ipse non amittit dominium illarum pecuniarum, cum prædicto pacto solutarum, Sot. vbi supra q. 1. art. 4. in princ. & quod talis consuetudo non excuset tradit Bero. vbi supra. n. 10. vers. Nec obstat consuetudo lib. 1. qui etiam respondet ad Bart. & alios in contrarium allegatos, quod consuetudo loci excusat, vt per eum n. 1.

ILL.MI D. CARD.LIS BLANCHETTI.

Romana Census. Lunæ 13. Iunij 1594.

ARGVMENTVM.

Census impositio illicita, & vsuraria consuetudine, seu Papæ confirmatione conualidari non potest.

SVMMARIVM.

Census impositio, cum pacto, quod non debeat durare nisi per sex annos dicitur illicita, & vsuraria, & in totum vitiatur. n. 1.
Census impositio, vbi est vsuraria, illam consuetudo validare non potest. n. 2.
Contractus ab initio nullus, & vsurarius, partium tacito consensu conualidari non potest. n. 1.
Census contractus illicitus, & vsurarius à Papa confirmari non potest. n. 2.

DECISIO LXXXV.

1 Fuit resolutum censum, de quo agitur esse nullum propter adiectum pactum quod per sexennium tãtum durare deberet stantibus Constitutionibus Martini Quinti, Callisti Tertij de empt. & vendit. & Constitutione Pij V. & per tale pactum tanquam vsurarium contractum annullari in totum tradunt, Sot. de iust. & iur. lib. 6. quæst. 5. art. 3. Conrad. de contract. q. 84. in 8. conclus. 152. num. 4. & 5. lib. 1. & fuit resolutum coram R. P. D. meo Decano in causa Vrbeuetana Census die 13. Nouembris 1592.

2 Hunc contractum consuetudo seu etiam confirmatio Papæ, validare non potuit, c. cum nobis. vbi glos. in verb. nulli. de vsur. Rocch. in c. fin. in 3. notab. de consuetud. & fuit resolutum coram Ill.mo D. meo Lancellotto, & in vna Romana Societatis 2. Iunij 1570. & in dicta Vrbeuetana Census coram D. meo Giptio, & quia partium tacito consensu non potest cõtractus ab initio nullus validari, Clement. 1. de vsur. leg. quod ab initio. ff. de reg. iur. reg. non firmatur eod. tit. in 6. Doct. in l. de quibus. ff. de leg.

2 Confirmatio autem Papæ hoc casu non suffragabitur cap. super eo. de vsur. & est communis opinio tàm Theologorum, quàm Canonistarũ Doct. in l. 1. C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. summ. Ang. in verb. vsura. 1. a. n. 4. Siluest. in eodem verbo, quæst. n. 22. Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 1. art. 1. ad tertiũ argumentum. Couar. lib. 3. variar. resol. cum vsura & iure diuino, & natura li sit prohibita contra quæ Papa non dispensat, Diuus Thom. par. 2. q. 44. art. 5. & fuit resolutũ corã bo. me. D. Cotta in vna Romana Societatis 3. Iun. 1575. quæ est decis. 67. inter diuers. par. 1. & in præmissis. Multo magis, quia confirmatio Papæ respexit præcipuè venditionẽ officij, alia verò parte tàm expressa, quam tacita confirmat, quatenùs sint honesta, vt patet in illis verbis, pacto huiusmodi, & omnia, & singula promissa. Non obstant mandata executiua, quia non fuit in potestate Iudicis validari huiusmodi attentata.

Burgen. Dissolutionis Matrimonij.
17. Iunij 1594.

ARGVMENTVM.

Matrimonij rati sed non consummati dissoluendi ex dispensatione Papæ iusta causa est, quando vxor adulterium commisit cum Patre sui mariti propter quod maritus eam vulnerauit, & occidere attentauit.

SVMMARIVM.

Matrimonium dissolui potest à Papa præsertim de consensu coniugum ex aliqua iusta causa. n. 1.
Gratia narratiua ea præsertim pars, qua est fundamentum gratiæ plene iustificanda est. n. 2.
Confessioni coniugum, quod matrimonium non fuit consumatum non statur, quando agitur de dissolutione matrimonij. n. 3.
Negatiuam non probant testes, nisi remoueant actum à sensu. n. 4.
Matrimonium potest dissolui à Papa causa euitandi scandali. n. 7.

DECISIO LXXXVI.

1 Contractum fuit matrimonium per verba de præsenti inter Ioannem Gili ætate idoneum, & Magdalenam della Scadas viri potentem, quod cum vt prætenditur, fuisset ratum, non consumatum, quinimò paruo tēporis spatio interiecto, ipse Ioannes à prædicta eius vxore, & à loco vbi inhabitabat se absētauerit, euenit quod Ioānes Pater diabolico spiritu ductus eandem Magdalenam carnaliter cognouit, & grauidam reddidit, quo audito à Ioāne reuersus est in Patriam, atque ipsam Magdalenam animo illam occidendi grauiter vulnerauit, quæ tamen viua remāsit; Postea idem Ioannes supplicari fecit fel. rec. GREGORIVM XIII. narratis prædictis, & alijs præsertim, quod matrimonium prædictum copula carnali non fuerat consumatum, vt dignaretur de consensu amborum coniugum matrimonium prædictum auctoritate Apostolica dirimere, & totaliter dissoluere, qui Gregorius causā Ordinario Burgen. cōmisit, & 17. Iunij 1594. fuit apud me dubitatum in Rota, An literæ Apostolicæ, & commissiones prædictæ essent verificatæ, ita vt esset locus dissolutioni matrimonij in casu, & ad effectum &c. & Domini quoad potestatem dissoluendi matrimonij rati non consumati, dixerunt non esse dubitandum, quia hæc est communis opinio Canonistarum, præsertim de cōsensu coniugum, & ex iusta aliqua causa, c. ex publico, vbi glos. in ver. consumatum de conuers. coniug. Anchar. cons. 239. n. 2. & 4. Soccin. cons. 28. num. 6. lib. 1. Dec. cons. 112. num. 6. & cons. 603. num. 3. Natt. cons. 190. qui plures alios refert vbi etiam testatus de communi, Curt. iun. cons. 170. num. 1. Bald. in l. final. num. 7. C. de Episc. & cleric. Castr. in rubr. ff. solut. matrim. num. 3. Quamuis multi Theologi contrarium sentiant, non tamen caret, vt dicit Scot. in 4. sent. distinct. 27. quæst. 1. art. 4. de spons. par. 1. c. 4. num. 15. qui postea hanc opinionē amplectitur, & alios allegat vbi supra, in secunda parte, cap. 7. S. 4. n. 13.

2 Verum quoad punctum conclusum fuit literas non esse iustificatas, saltem respectu illius narratiuæ, quæ est pars gratiæ, & fundamentum, quod matrimonium non fuerit carnali copula consumatum, hoc enim plenè iustificandum est, Curt. iun. d. cons. 170. n. 1. Paris. cons. 51. n. 18. lib. 4. Gozz. cons. 2. n. 21. & 22. vbi dicit quod non sufficiunt probationes præsūptiuæ.

3 Neque in hoc concludit confessio coniugum, quæ inducitur primò ad hoc probandum nam quicquid fit, quoad separationē thori, vel probationem matrimonij, hoc casu non auditur, Abb. in c. super eo. num. 7. vers. aut confessiō, fit contra matrimonium de eo qui cogn. consang. vx. suæ Natt. cons. 24. n.

4 Secundò, quoad dicta testium, non concludunt quia solummodo id deponunt ex aspectu Ioannis, & sic ex quadam præsumptione, & verisimilitudine, nec in ista negatiua remouent actū à sensu Alex. cons. 24. n. 3. & cons. 108. n. 10. vol. 2. Dec. cons. 101. sub num. 2. Soccin. iun. cons. 12. num. 22. vol. 2. Roland. cons. 93. n. 7. vol. 4. Mandell. cons. 299. n. 30. & tamen necessaria est probatio concludens Gozzad. dict. cons. 2. n. 21. & 22.

5 Neque verum est, quod statim contracto matrimonio discesserit ab vxore, quia contrarium testes concludunt scilicet post aliquot dies.

6 Præterea omnia dicta testium confundūtur ex ipsamet confessione Magdalenæ, quæ dicit, quod venit in domum Ioannis Patris, vbi stetit illi inseruiendo per spatium septem annorum, & in tribus vltimis annis Ioannes tuolor fuit à patria absens de aliis quatuor annis nihil dicit.

7 Si autem probaretur copulam non esse sequutam causa dissoluendi matrimonij, quæ proponitur, visa fuit iustissima, quia etiam probatur causa euitandi scandali per Purpur. cons. 437. n. 9. Dec. d. cons. 112. & ita fuit decisum.

PENITÆ.

Conchen. Penisionis.
Lunæ 24. Octobris 1594.

ARGVMENTVM.

Vide in eadem causa aliam decisionem coram Peregrino 6. Martij 1598.

Tra-

Tractatur fusissime, & resoluitur insignis quæstio. An filij Hæreticorum ante parentum delictû fiant inhabiles, ac si nati post delictum, & ne dum ad beneficia habenda postquam illi in hæresis crimen delapsi sunt; sed etiam priuentur obtentis ante Paternum delictum, & An idem sentiendum sit de pensionibus quã de cæteris beneficijs.

SVMMARIVM.

Filij hæreticorum parente condemnato per eandem sententiam reputantur inhabiles, & incapaces ad dignitates & beneficia obtinenda, & obtentis ante patris delictum priuantur. num. 1.

Filij hæreticorum ipso iure priuantur beneficijs Ecclesiasticis obtentis, & redduntur inhabiles ad habenda vsq; ad secundam generationem per lineã masculinã. n. 2.

Filius hæretici priuatur beneficio obtento. num. 3. vsq; ad num. 8.

Filij percutientium Cardinales ipso iure priuantur beneficijs quæ tempore cõmisi criminis obtinebant. n. 9.

Delictum longe maius est diuinam quam humanam lædere maiestatem. d. num. 9.

Filius Clericus condemnati ob crimen læsæ maiestatis humanæ non amittit beneficium Ecclesiasticum obtentum ante delictum. num. 10.

Iudex secularis non iudicat de beneficio Ecclesiastico neq; Clerico per suam sententiam præiudicare potest. d. num. 10.

Clerici sunt iure diuino à iurisdictione Iudicis secularis exempti. d. num. 10.

Beneficia si fuerunt collata ante parentum delictum filijs non sunt illis ipso iure priuati, sed si fuerunt collata post delictum bene priuantur. num. 11.

Doctrina August. ad Angel. de malef. in verb. che hai tradito. num. 15. reputatur corrupta. num. 12.

Filij hæreticorum tunc demum priuantur beneficijs obtentis ob Patris delictum, quando ad ipsius Patris preces illud beneficium obtinuerunt num. 13.

Filius beneficiatus non perdit beneficium obtentum ante Patris delictum. num. 14.

Filij hæreticorum priuentur nec ne beneficio iam obtento est adeo controuersum inter DD. vt egeat Summi Pontificis decisione. num. 15.

Rebuffi opinio non ita satis probatur. n. 16.

Beneficium Ecclesiasticum filij vel præbenda quæ illi reseruantur non intelliguntur publicata parente de crim. læs. maiest. condemnata num. 17.

Filij hæreticorum & fautorum, quod priuentur beneficijs obtentis nullo reperitur iure cautum. num. 18.

Constitutio pœnalis extendi non debet num. 19.

Pœna priuationis numquam imponitur nisi exprimatur quod veniat imponenda. num 20.

Inhabiles ad beneficium obtinendum regulariter obtento non priuantur. num. 21.

Beneficiorum appellatione in materia priuationis non veniunt pensiones. num. 22.

Pœna quæ infertur alicui ob delictum alterius non habet locum vbi sententia lata est in principalem contumacem. num. 23.

Culpa præsumpta non sufficit ad hoc vt quis ob crimen alterius puniatur, sed requiritur verum, & certum delictum. num. 23.

Dictio ad nullum assumatur beneficium in Constitutione appositum non inducit priuationem obtentorũ. n. 24.

Verbum admittantur respicit futurum tempus. n. 25.

Text. in c. vt commissi. §. priuandi declaratur. n. 26.

Legislatores sæpe minora crimina varijs ex causis maioribus pœnis solent coercere. num. 27.

Filij qui ad preces hæreticorum parentum, fautorum, & similium obtinuerunt Ecclesiastica beneficia meritò illis priuantur. num. 28.

Extrauagantes omnes concernentes hæreticorum materias licet non sint posita in corpore iuris & sint valida & obseruanda, tamen cum repugnant alijs Constitutionibus positis in voluminibus iuris non sunt obseruanda. num. 29.

Constitutio pœnalis extenditur de stricta significatione vocabuli ad latum & consequenter pensiones veniunt appellatione beneficiorum. num. 30.

Pensiones quando veniunt appellatione beneficiorum de ijs tantum pensionibus intelligendum est quæ dantur in beneficij titulum, non autem de his quæ tamquam fructus ad sustentationem largiuntur. num. 31.

DECISIO LXXXVII.

Vacantibus Archidiaconatu & Canonicatu in Ecclesia Conchen. fel. rec. Gregorius xiij. illos contulerat D. Ferdinando de Scobar, reseruatis tamen loco annuæ pensionis omnibus fructibus Gonsalo Perez, filio Antonij Perez tunc Catholicæ Maiestatis Philippi Hispaniarum Regis Secretarij exceptis dumtaxat mille ducatis monetæ illarum partium d. Ferdinando, & eius successoribus persoluendis.

2 Hanc pensionem Antonius pater postquam Gonsalus filius caractere clericali fuit insignitus pacifice nomine filij multis annis percepit, filiusq; deinde in possessione exactibus continuauit.

Cæterum quia superioribus annis per Inquisitores hæreticæ prauitatis Cesaraugustanos è quorum carceribus Antonius Pater aufugerat tanquam cõuictus de hæresi, fugitiuus, & pertinax, fautor, & occultator hæreticorum per sententiam fuerat condemnatus, & filij per eandem sententiam iuxta receptum stylum Sancti officij inhabiles & incapaces ad habendum, tenendum, & possidendum dignitates, beneficia, & officia tam ecclesiastica, quàm sæcularia, fuerant declarati, ideo prætendens prædictus D. Ferdinandus Gõsalum ipso iure priuatum, aut priuandum perceptione dictorum fructuum

seu pensionum, per tex. in c. quicumque, §. hæretici, & in c. statutum. lo 2. de hæret. lib. 6. quibus iuribus licet filij hæreticorum non videantur priuari beneficijs, & officijs habitis, sed solu reddi inhabiles ad habenda, ex pluribus tamen putabat eam prohibitionem à iure inductam, nedum respicere inhabilitatem respectu obtinendorum, sed etiam priuationem respectu obtentorum. Vnde introducta causa in Rota coram R. P. D. Alexandro Iusto obtinuit dari dubiū An in prædicto casu Ferdinādus esset liberatus aut foret liberandus à solutione pēsionis & fructuum aliàs ad fauorem Gonsalui reseruatorum.

1 Et vna tantum parte Ferdinandi, scilicet informante, procedebatur enim per Audientiam Cōtradictarum causa proposita, Quoniam visa fuit DD. grauis & exēplaris Censuerunt D. N. Clementem VIII. consulendum. Cum verò de ordine Rotæ D. Iustus Auditor eum consuluisset. Duo Sanctissimus postulauit ab eo Primū quid ego sensissem Alterum vt sibi daret notā continentem Doctores de hoc articulo differentes vtrumque Auditor præstitit. Nam me sentire affirmauit sicut scripseram in Directorio inquisitorum par. 3. q. 114. Nota verò paulò post ad Suam Sanctitatem detulit. Quibus discussis die Iouis 3. Nouembris Sanctissimus in generali Congregatione S. Inquisitionis proposito Articulo consultisq; Cardinalibus & reliquis Prælatis consultoribus qui præsentes aderant, Postquam dixisset se vidisse, quæ ego scripseram de proposita difficultate Auditisq; Cardinalibus Inquisitoribus senioribus affirmantibus non esse vsu Inquisitionis receptum Doctrinam asserētium filios hæreticorum propter Parentum hæresim priuari beneficijs habitis Censuit hanc opinionem tanquam mitiorem fore amplectendam ob rationes quæ paulopost recensebuntur.

Affirmatiuam verò sententiam quæ communis est insignes Doct. sequuntur, & Romani quoq; Pontifices definijsse videntur, inter Doct. occurrebant sequentes.

Io. And. in c. vt commissi. de hæret. lib. 6. n. 4. vers. priuandi, Gemin. ibid in §. priuandi. n. 4.

2 Henric. Boic. in c. vergentis. n. 12. vers. aut quæris. de hæret. vbi expresse dixit filios hæreticorum ipso iure priuari beneficijs suis Ecclesiasticis iam obtentis, & inhabiles reddi ad habenda vsq; ad secundam generationem per lineam masculinam, per tex. in c. quicumque §. hæretici. & in c. statutum. lo 2. de hæret. lib. 6.

3 Io. de Anan. ibid. n. 12. vers. de crimine autē hæresis vbi concludit, in crimine hæresis filium alicuius hæretici Clericum beneficio Ecclesiastico obtento ipso iure priuari, Præpos. in c. fa. tis peruersam. nu. 4. vers. simile est in criminis hæresis. 66. dist.

4 Io. de Imola in l. insulā n. 2. vers. & adde. quod notat gloss. ff. sol. matr. vbi etiam loquitur dubitatiue per aduerbium, forte, Rom. singul. 693. incip. scis quod ex condemnatione, Gig. tract. de crī. læsæ maiest. lib. 3. tt. de pœn. quas fil. incurr. q. 11. Paulus Rub. tract. de Regn. Nauar. par. 5. §. 7. & 8. Tib. Decian. lib. 5. tractat. crim. c. 45 nu. 4. vers. item perdant filij.

5 Et alij hoc sequi quorum sententiam confirmare etiam videtur Auctoritas Eimerici in director. inquis. q. 114. dum enim respondet propositæ difficultati An filij hæreticorum priuandi sint omni beneficio Ecclesiastico, & officijs publicis, ait respondemus quod sint priuati.

6 Eandem affirmatiuam sententiam proximius accedere ad veritatem, quam negatiuam, de qua paulo post dicetur, multorum Romanorū Pontificum constitutiones videntur ostendere, Primum enim Innocentius IV. Constitutione incip. nouerit vniuersitas §. hæretici autem, videlicet, hæretici autem, & receptatores, defensores, & fautores eorum ipsorumq; filij vsq; ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officiū admittantur, quod si secus actum fuerit decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos in quoscumq; viros Ecclesiasticos qui ad preces huiusmodi pestilentium personarū dignitates personatus, & quæcumq; alia beneficia Ecclesiastica sunt adepti ex nunc priuamus taliter acquisitis volentes, vt tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia vel similia, nequaquam in posterum admittantur hactenus ibi Alexandri Quarti Constitutione incipiente, quod super nonnullis. §. frequenter etiam: Idem videtur fuisse sancitum dum declarat illorum filios & nepotes priuari dignitatibus, beneficijs, & officijs qui hæretici aut credentes, aut fautores re vera fuerunt & in errore aut fautoria decesserunt non autem illorū quos emendatos fuisse constiterit, vt pro culpa ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam receperunt quam ipsi vel iam perfecerūt vel humiliter prosequutioni eius insistunt, vel parati fuerunt dum viueret ad eandem recipiendam.

7 Quam declaratoriam totidem fere verbis Bonifacius VIII. in sua compilatione recepit atque recensuit, in c. statutum. lo 2. de hæret. in 6.

8 Sed apertius videtur eandem sententiam comprobasse Nicolaus III. Constitutione incipiēte, nouerit Vniuersitas. §. hæretici autem, vbi ita sanciuit, hæretici autem receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumq; filij vsq; ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum beneficium, seu officium admittātur quod si secus actum fuerit decernimus irritū, & inane

Nos

Nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficijs acquisitis, Volentes vt tales, & habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam in posterum admittantur hæc ibi.

9 Doctores præterea qui tenuerunt hanc opinionem præter tex. in c. 2. §. hæretici autem. & in c. statutum lo 2. de hæret. in 6. ad eam confirmandam allegant tex. in c. felicis. §. quod si quis de pœn. lib. 6. ex quo patet filios percutientium Romanæ Ecclesiæ Cardinales ipso iure beneficijs priuari, quæ tempore cõmissi criminis obtinebant, manifestum autẽ est crimen illud multo minus, ac leuius esse, quam crimen hæresis cum longe maius sit diuinam quam humanam lædere maiestatem. c. vergentis. de hæret.

10 Ad contrariam negantem astruendam recensetur Primum à Doctoribus, glos. in c. satis peruersam. 56. dist. Sed cum loquatur de Patre cõdemnato ob commissum crimen læsæ maiestatis humanæ non potest ad hanc causam applicari, Ideo enim filius Clericus non amittit beneficium Ecclesiasticum prius obtentum, quia Iudex secularis condemnans patrem ob crimẽ seculare nõ potest de beneficio Ecclesiastico cognoscere, neq; Clerico sibi non subdito præiudicare, sic enim interpretantur illam glos. Io. de Imol. in d. l. insulam. nu. 2. vers. & adde. ff. sol. matr. & Rom. d. singul. 693. & Io. de Anan. in c. vergentis. nu. 12. de hæret. Clericis enim à iurisdictione iudicum secularium iure diuino exẽptis. c. duo. 96. dist. non possunt Iudices laici per suas sententias præiudicium aliquod inferre. Couar. lib. 2. var. resolut. c. 8. n. 4. Pro hac sententia allegat Ant. de Butr. & Panorm. in cap. vergentis de hæret.

Cæterum neq; Ant. ibi n. 9. neq; Panor. n. 4. vers. sed circa prædicta possunt videri facere pro hac parte cum ambo vtantur, authoritate, glos. in d. c. satis peruersum. 56. dist. quæ vt proximæ dictum est loquitur in filio Clerico, cuius pater fuit condemnatus per Iudicem secularem ob crimen læs. maiestatis humanæ.

11 Gonsalus de Villadiego Hispanus insignis quidem Rotæ Auditor, tract. de hæret. q. 23. nu. 2. vers. sed salua meliori dirimere hanc controuersiam nititur proposita distinctione, quia aut beneficia fuerũt collata ante delictum parentum, & filij non sunt illis ipso iure priuati, aut fuerunt collata post delictum parentum, & tunc illis sunt ipso iure priuati.

Auctor repertorij Inquisitorum qui fuit author Valentinus in verbo, filij. §. supradictum est vers. sed salua meliori deliberatione eandem distinctionem quam facit Villadieg. commemorat.

Verum si constituamus receptiorem Doctorum sententiam esse filios hæreticorum quocumq; tempore genitos, idest cum ante delictum per parentes commissum, quam post illud perpetratum pœnis inhabilitaris ad officia, & beneficia comprehendi, vt copiose dixi in directorio inquisitorum, par. 3. q. 114. vers. illud præterea, & vers. seq. Quoniam inhabilitatio filiorum, & aliæ pœnæ quibus propter delicta parẽtum afficiuntur non tam sunt latæ propter ipsos filios qui non deliquerunt, quam propter parẽtes, vt deterreantur à tantis criminibus perpetrandis videntes etiam in filios quos vt maxima bona diligunt etiã sæuire legislatores, & armari iura. Si inquam hanc opinionem constituamus non facile poterit supradicta distinctio habere locũ sicut renera non videtur amplectenda propter rationes in quibus nititur affirmatiua sententia, Doct. asserentium indistinctè per delictum parentum inhabilitari eorum filios, tam genitos ante delictum, quàm post delictum commissum procreatos.

12 Aug. Arim. in addit. ad Ang. de malef. in verb. che hai tradito. nu. 14. vers. & dixit. Romanus sensit filium Clericum non priuari beneficio Ecclesiastico propter delictum patris. Sed cũ Romani authoritate nitatur quem supradictũ est sentire pro affirmatiua verendum ne vel corruptus sit Augustini locus, vel non satis ille diligenter, Romanum inspexerit sing. 693.

13 Alphonsus Montaltus in l. 4. par. 7. art. 26. confitetur filios non priuari beneficijs obtentis ob delicta parentum. Limitat tamen nisi filius obtinuerit talia beneficia ad preces patris hæretici tunc enim, & acquisitis priuatis, & acquirendis, cuius sententiam optime videntur probare duorum Pontificum Innocentij IIII. & Alexandri III. rescripta paulo ante relata.

14 Felyn. in c. vergentis, de hæret. n. 3. vers. nota casum filium beneficiatum, non perdere beneficium obtentum ob patris delictum censuit. Sed quoniam vtitur authoritate gloss. in c. satis peruersum 56. dist. Ant. de Butr. & Panor. quos supra adduximus vix potest dici cum simpliciter in hac sententia residere.

Ludouicus Carrer. tract. de hæret. nu. 14. vers. intelligas tamen prædicta, licet absolute censeat filios hæreticorum Clericos inhabiles fieri ad beneficia obtinenda, & obtentis nõ priuari vix etiam potest existimari tenere hanc sententiam cum solius gloss. in c. satis peruersum. 56. & Panor. in d. cap. vergentis de hæret. authoritate nitatur.

15 Ioannes Royas in singularibus in fidei fauorem, & hæresis detestationem, sing. 24. incip. beneficijs Ecclesiasticis, vers. sed singulare est post enumeratos aliquos doctores pro vtraque opinione concludit, hanc quæstionem tamquam dubiam indigere noua Romani Pontificis decisione.

Pe-

16 Petr. Rebuff. in prax. benef. tt. de mod. amitten. beneficia, num. 25. expresso affirmat filios hæreticorum non esse priuatos, illis beneficijs quæ habebant ante delictum à patribus commissum sed esse inhabiles ad postea obtinenda alleg. Aufrer in Cappell. Thol. q. 120. & Hyppolitum in tract. de fideius. q. 12. nu. 120. post glos. in cap. satis peruersum. 56. dist.

Sed Aufrer. ibi n. 6. ver. vnde gl. nullũ verbũ de crimine hæresis cum citet glos. in d. c. satis peruersum. 56. dist. licet addit ad Aufrer. ibid. dicat idem esse in crimine hæresis, Verum non loquitur de obtentis.

17 Hyppol. vero, Marsil. in repet. rub. de fideiuss. q. 12. n. 143. vers. item prædictis non exemplificat aliquid de crimine hæresis imò semper videtur versari in crimine læsæ maiestatis humanæ ex quo fundat se in l. quisquis. C. ad l. iuliam maiest. & in glos. d. c. satis peruersum, concludit, quod patre condemnato de crimine læsæ maiestatis non intelligitur publicatum beneficium Ecclesiasticum filij vel sua præbenda quæ filio reseruantur.

Iul. Clar. in §. hæresis, nu. 16. vers. item Clericus, quamuis confiteatur communem sententiam esse filios hæreticorum ipso iure priuati beneficijs obtentis tempore commissi criminis sequutus tamen Simanc. libere profitetur opinionem negatiuam.

18 Quam Simanc. affirmauit tract. de cath. instit. tt. 29. num. 20. dicens nullo modo esse priuandos illis beneficijs quæ antea obtinuerant quam patres eorum declararentur hæretici quia id inquit nullo iure cauetur, & iniquissimum est.

Eadem fuit sententia Couar. lib. 2. var. resol. c. 8. n. 4. in fin. adducens duas rationes, Primò quia nullibi expressum est filios obtentis beneficijs priuari ob paternum scelus; tum præterea quoniam regulariter qui inhabilis efficitur ad obtinenda non priuatur obtentis.

Ego vero in directorio Inquis. par. 3. q. 114. eandem sententiam tanquam veriorem, & meliorem sum amplexus.

Quam nouissimè etiam professus est Ignatius Lopez de Salzedo in comment. pract. crim. Can. Bernard. Diaz. cap. 114. vers. quinimo filij hæreticorum.

19 Sanctissimo D. meo Clementi VIII. hæ rationes placuerunt. Primò, quia nunquam iure expresso reperitur cautum, vt filij hæreticorum, & fautorum etiam beneficijs obtentis priuentur quo tempore parentes damnantur, quod cum pœnale sit non debet extendi, c. odia. de reg. iur. lib. 6.

20 Item quia pœna priuationis nunquam imponitur nisi exprimatur quod veniat imponenda, glos. fin. in c. fin. commun. recepta, & ibi communiter Doct. de iure patron.

21 Præterea quoniã regulariter qui inhabilis efficitur ad obtinenda beneficia, obtentis non priuatur, glos. sing. in clemen. 1. §. ipsius de pœn. quam sequun. ibid. Zabarell. Io. de Imol. & Bonif. & cet. quos refert, & prob. Couar. lib. 2. var. resol. c. 8. num. 4.

Rursus quia antiquorum doct. opinio non fuit vsu S. Inquisitionis recepta; quamuis enim filij hæreticorum inhabiles remaneant ad obtinenda Ecclesiastica beneficia post patrum condemnationem non tamen priuantur obtentis antequam pater condemnaretur qua in re plurimũ referre quid tanti tribunalis sequatur authoritas explorati iuris est.

22 Postremo in proposita facti specie duo potissimum suadebant non esse ab hac sententia recedendum. Primum quia doct. & iura agentia de hoc articulo semper loquuntur de beneficijs Ecclesiasticis non de fructibus, aut pensionibus reseruatis super prouentibus beneficiorum. Certum est autem in materia odiosa qualis est causa priuationis appellatione beneficiorum non venire pensiones, Crescen. decis. 296. incip. pensio in materia stricta alias est decis. 14. tt. de re iud. in impress. vbi alleg. plur. doct.

23 Alterum erat quia Antonius Perez Gonsal pater, tanquam contumax & fugitiuus damnatus fuerat ab Inquisitoribus; quo casu succedit regula quod quando quis ob alterius delictũ punitur, tunc non tenetur quando in principalẽ in contumaciam fertur sententia, Bart. in l. cum filius familias. ff. de verb. oblig. quia vt quis puniatur ob culpam alterius non sufficit culpa præsumpta, sed requiritur verum & certum delictum, hoc tamen motiuum fortasse posset pati aliquam difficultatem propter illa quæ scripsi in direct. inquis. par. 3. q. 115. ver. patri damn.

24 His ita positis non obstant adducta in contrarium, per Doct. & Primò non obstat tex. in c. 2. §. hæretici, de hæret. lib. 6. quia ille tex. solum videtur excludere filios hæreticorum à beneficijs obtinẽdis dum dicit ad nullum Ecclesiasticum beneficium assumantur, Nam verbum, assumantur, non inducit priuationem obtentorũ.

25 Rursus non obstat tex. in c. statutum, lo 2. de hæret. lib. 6. Quoniam eodem modo respondetur ibi non esse talia verba quæ inducant priuationem obtentorum, solum enim dicitur ipsorumq; filij vsque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum admittantur, quasi dicat non admittantur in futurũ. Ergo si sint admissi non priuantur.

26 Non obstat tex. in c. vt commissi. §. priuandi. Propterea quia dum ibi dicitur priuandi vel priuatos denunciandi dictio, priuandi, refertur

ad hæ-

ad hæreticorum, fautores, receptatores, & defensores, dictio vero priuatos denunciandi refertur ad ipsos hæreticos qui sunt ipso iure beneficijs priuati, Couarr. lib. 2. c. 8. nu. 4. quem sum secutus in Direct. par. 3. q. 113. Aliam propositionem ponit, Godinsi. tract. de hæret. q. 23. nu. 2. vers. restat respondere.

27 Non obstat tex. in c. felicis. §. quod si quis. de pœn. lib. 6. Quia sæpe contigit legislatores minora crimina seuerius varijs ex causis coercere ad refrenandam delinquendi audaciam, Couar. lib. 2. c. 8. nu. 4. vers. eo. Gonsal. de Villad. tract. hæretic. q. 23. n. 21. vers. præsertim quia interdum.

28 Non obstant Constitutiones Innocentij IIII. & Alexandri. cap. sup. relato. quia loquuntur in filijs hæreticorum, vel fautorum, & similium qui ad preces hæreticorum obtinuerunt beneficia Ecclesiastica. Tales enim obtentis merito priuantur. enim ob illa regula quod qui inhabilitatur ad obtinenda non priuatur obtentis declaratur nisi obtenta beneficia fuerint ad preces, & interuentionem, seu per operam hæreticorum, & fautorum.

29 Postremo ad Constitutionem Nicolai III. quæ magis vrget in hac causa, cum expresse sanciat filios hæreticorum etiam acquisitis beneficijs priuari. Respondetur, vel intelligendam iuxta modum, & tenorem præcedentium extrauagantium aliorum Romanorum Pontificum, vel non fuisse vsu receptam, quod videtur certius, vel in hoc non esse conformem dispositioni iuris communis comprehensi in decretalibus, & clemen. & ideo ei non esse standum in hac parte. Licet enim omnes extrauagantes in materia Inquisitionis contra hæreticos sint validæ & seruandæ, quamuis non sint in corpore iuris positæ. id tamen procedit in his quibus non obuiant Constitutiones positæ in voluminibus iuris, ita enim constituit Bonifat. VIII. c. fin. §. fin. de hæret. lib. 6.

Cœterum quia difficile videtur iudicare, An sit contraria nec nè, & quia facile possent eludi dispositiones similium extrauagantium dicendo eas esse contrarias dispositioni in corpore iuris clausæ, Propterea magis placet secunda responsio, quod non fuerit in hac parte vsu recepta, quod videtur etiam fuisse de mente Sanctissimi. Respondentis dicto Iusto se cum Congregatione S. Inquisitionis sensisse negatiuam opinionē tanquam benigniorem seruandam, & ratio fuit quia præter benignitatem, & mansuetudinem huius opinionis negatiuæ Sanctitas sua vt accepit à quodam S. Inquisitionis officiali qui eidem Congregationi interfuit, intellexit à Cardinalibus Inquisitoribus, & Consultoribus senioribus contrariam opinionem nunquam fuisse vsu receptam.

30 Non obstat glos. in d. c. quicumq; S. hæretici autem in verbo beneficium de hæret. in 6. vbi not. beneficium, ibi large sumi, & doct. Rom. in ibid. not. cum glos. in vers. nor. bene quod Constitutio pœnalis extenditur de stricta significatione vocabuli ad latam, & consequenter pensiones venire appellatione beneficiorum, Caccialup. tract. de pens. q. 30. Gig. eod. tract. q. 34. n. 7. vers. limita tamen conclusionem.

31 Quia posset responderi istam opinionem fortasse posse habere locum in pensionibus, quæ dantur in titulum beneficij non autem in illis quæ dantur tanquam fructus pro sustentatione quæ non requirunt residentiam, vt optime distinguit Caccia. ub. præcit. q. 30. n. 10. & seq. Sed neque Gig. vrget, qui loquitur de Clerico lapso in hæresim, qui si fiat inhabilis ad beneficia esset etiam inhabilis ad pensiones. Sed in filijs hæreticorum, qui non deliquerunt fortassis secus respondisset.

Burgi Sancti Sepulchri Bononiam. Veneris 2. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Ex summario sumas argumentum.

SVMMARIVM.

Actorum transportationis omissio non vitiat sententiam, quando non fuerunt transportata omnia acta diuersa tamen causa. n. 1.

DECISIO LXXXVIII.

1 Resolutum fuit non esse necessariam transportationem omnium actorum in Rota inter Balleones, & Tenum, & Taurinum, quia sunt diuersæ causæ ab ea, quæ nunc agitur, sufficit enim Taurino ostendere euictionem sequutam, & de ea docetur ex his, quæ modo sunt in actis, & cum propter dictam euictionem sequutam obtinuerat mandatum de associando, & de manutenendo ab Auditore Cameræ, de cuius exequutione hodie tractatur in Rota, D. Griffonus appellās, qui dicit vtrumq; mandatum iniustum, si id vult ostendere ex præfatis actis; tenetur illa transportare, omnia enim, quæ pro parte ipsius allegantis allegantur, procedunt, quando ipsa acta fuerunt producta coram Iudice à quo, tunc enim omnia sunt producenda coram Iudice ad quem, & ita procedunt allegatæ decisiones per ipsum; secus quando causa quæ agitur, licet habeat aliquam consequentiam à prima, tamen non est vna, & eadem cum illa: si autem voluerit audiri, An ex his, quæ hactenus reperiuntur producta tam coram Auditore Cameræ, quā corā me, constet de iniustitia dicti mandati ex eo, quod

& quibusdam domibus certis finibus circumscriptis, & postea dictum est, & super omnibus & quibuscumque bonis, vnde cum certa corpora fuerint expressa, vtile per inutile non viriatur c. vtile, de reg iur lib 6. l. 1. S. sed si similis. de verb. oblig. & illa verba, super omnibus & quibuscumque bonis ex abundanti sunt adiecta pro faciliori census exactione, quæ autem ex abundanti interponuntur obesse non solent l. item. S procuratori. vers. quid tamen. ff. de neg. gest. l. testamentum non ideo. C. de testam.

7 Neque etiam obstant aliæ conuentiones, quæ d. Constitutioni Pij Quinti sunt adiectæ, super Constitutione censum videtur repugnare quia census est constitutus, cum expressa protestatione, quod contrahentes intendunt d. Constitutionem obseruare, & non aliter nec alio modo contrahere, & ideo quodcumque pactum fuit appositum contra tenorem illius Cōstitutionis, perinde habetur ac si non esset scriptum in instrumento, quoniam hæc verba inducunt formam l. non aliter in principio de leg. 2. l. qui hæredi. S. vltim. de cond. & dem. l. non aliter. ff. de adopt. & ita in hac specie fuit resolutum coram R. P. D. meo Orano 13. Nouembris 1589.

IVSTI.

Conchen. Pensionis.
Veneris 16. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Filij hæreticorum non priuantur beneficijs obtentis ante Patris delictum.

SVMMARIVM.

Filij hæreticorum priuati sunt beneficijs obtentis etiam ante Patris condemnationem. n. 1. contrarium. n. 2. & hæc contraria opinio tanquam benignior recepta est in Officio S. Inquisitionis. n. 3.

DECISIO XC.

1 Proposui dubium in Rota die Lunæ 24. Octobris 1594. inter Ferdinandum de Scolar, & Gundisaluum filium Antonij Perez hæretici condemnati fugitiui in partibus Hispaniarum An in casu de quo agitur Ferdinandus sit liberandus à solutione pensionis fructuū aliàs ad fauorem Gundisalui Perez reseruatæ in quo dubio cadebat illa quæstio; An filij hæreticorum sint priuati, vel priuandi beneficijs obtentis etiam ante Patris condemnationem, quæ est controuersa inter Doctores, & affirmatiuam tenet Io. Andr. in c. vt commissi S. priuandi. de hæret. in 6. sub num. 4. in vers. priuandi. & ibi Gemin. num. 4. Henricus Boich. in c, vergentis. num. 12 & ibi Anan. n. 13. de hæret. Præpos. in c satis peruersum. num 4. 56. distinct. Imol. per verba: forte, in l. Insulam. n. 2. ff. solut. matrimon. Roman. sing. 693. Gig. in tract. de crimine læsæ maiestatis lib. 3. quæst. 11. in fine, quam opinionem etiam dicunt esse communem Doctorū, qui tenuerunt cōtrariam sententiam, cui opinioni videntur conferre Constitutiones Summorum Pontificum scilicet, Innocentij IIII. decima, Nicolai III. secunda, Alexandri IIII. 40. & Pauli IIII. 41.

2 Inter illos autem, qui tenent contrarias partes connumeratur Abb. in d. c. vergentes. Rebuff. in praxi beneficiorum in tit. de modo admitten benef. num. 25. Gundis. de hæreticis. c. 23. num. 2. Lud. Carrer. de hæret. num. 141. Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 4 num. 4. qui allegat Io. Lup de Regno Nauarræ. 5. part. S. 8. vbi primam opinionem dicit communem, & hanc secundam tenet etiam Simanch. de Catholic. Instit tit. 29. num. 20. Clar. in S. hæresis. num 14. Molin. de primog Hispaniarum lib. 4 num. 54. cum seq. & m. turè firmauit R. P. D. meus Penia ad direct. inquis. part. 3. Schol 156.

3 In quo casu Domini mandarunt, vt ego referrem S. D. N. CLEMENTI OCTAVO, & ego retuli Suæ Sanctitati, qui die 23. Decembris subsequentis respondit mihi alloquuturum fuisse Congregationē S. Inquisitionis, & reperisse Sanctum Officium seruare opinionem negatiuam, tanquam benigniorem, ideircò non esse locum disputationi.

PENIÆ.

Bononien. Alimentorum.
19. Decembris 1594.

ARGVMENTVM.

Alimenta quomodo constitui debeant filio spurio condemnati ab eo qui redemit hæreditatem paternam à Fisco, soluta certa pecuniarum quantitate An sit habenda ratio pecuniæ solutæ nec nè.

SVMMARIVM.

Alimenta constitui debent filio defuncti ab eo qui redemit hæreditatem illius soluta certa pecuniarum quantitate nulla habita ratione pecuniæ solutæ, sed eo modo ac si nihil foret impensum. n. 1.

Alimenta præstari debent filijs per successorem Patris pro modo facultatum quæ erant post eius mortem n. 2.

Alendi liberos onus transfertur etiam quod bona transeant in Fiscum d. n. 2.

Cessionarius Fisci qui cum honoribus & oneribus hæreditatem delinquentis redemit tenetur præstare alimenta illius filio prout Fiscus tenebatur nulla habita ratione

ratione pecuniarum quas soluit pro reportanda cessione. d. n. 2.
Obligatio alendi liberos nec pacto partium nec consuetudine nec lege aliqua tolli potest. d. n. 2. in fin.
Emens hæreditatem à Fisco tenetur ad omnia onera, & obligationes quibus Fiscus tenebatur. n. 3.
Fiscus vendens hæreditatem sic intelligitur vendere vt ad onera emptor non Fiscus teneatur. d. n. 3. vbi quod hoc multo magis locum habet quando ille emit cum honoribus & oneribus.

DECISIO XCI.

1 PRo redimenda hæreditate Camilli Voltæ, quàm Fiscus occupauerat soluerat R.P.D. Volta scuta septem millia quorum quia in cõstituendis alimentis Mario Voltæ Camilli filio habendam fuisse rationem prætendebat, ideo dubitaui super eo & Rota cēsuit illius pecuniæ solutæ nullam habendam fuisse rationem in constituenda minori alimentorum quantitate quæ constituenda esset si nihil foret impensum, l. 1. & ibi glos. in verb. fiscum, & comm. Doct. C. de hæred. vel act vend. l. 2. ff. de alimen. & cibar. legar. Couar. lib 4 decrer. c. 8. §. 6. n. 14. Peregr. de iur. fisc. lib. 5. rit. 1. n. 75. Thes. in l. si quis à liberis. §. idem rescript. n. 80. ff. de lib. agnosc.

2 Nam post mortem Patris successorem in bonis teneri pro modo facultatum ad præstandum filijs alimenta explorari iuris est d. l. si quis à liberis. §. item rescriptum de liberis agnoscen. Onus enim alendi liberos transfertur quamuis bona in fiscum transferantur, Soc. sen. cons. 30. lib. 1. cum alijs late deductis in decis. in hac causa facta in qua cum fuerit definitum obligari fiscum qui Camilli bona acceperat ad alimenta Mario præstanda eodem modo D. Volta Cameræ cessionarius qui cum honoribus, & oneribus hæreditatem Camilli redemerat non deducta pecuniarum summa quam soluerat ad alimenta præstanda tenebatur, quia neque ex pecunijs solutis neque ex persona emptoris hæreditatis fuerat alterata, mutata, aut diminuta obligatio quæ competebat Mario cõtra fiscum Ias. cons. 88. inc. in præsenti consultatione n. 12. vers. Item ex persona lib. 3. alias enim locus posset fieri fraudi & consequenter absurdum si fiscus posset facere deterius ius eius cui alimenta debentur, quorum obligatio adeo est præcisa vt nec pacto partium, nec consuetudine nec lege aliqua tolli posśit, Abb. in cap. fin. n. 22. de consuet. Crauet. cons. 26. num. 2. Couar. lib. 4. decretal. par. 2. c. 8. §. 6. num. 4. Si enim emprio vel per fraudem vel iusto pretio facta appareret filij ab alimentis omni iure debitis contra omne ius & pietatem fierent alieni si prætextu cuiuslibet pretij soluti pro hæreditate ab emptoribus excluderentur.

3 Supradictis accedebat cõmunis & vera sententia de emẽtibus à Fisco in quo illud est speciale, vt ementes hæreditates ab illo teneantur ad omnia onera & obligationes passiuas quibus Fiscus erat obnoxius l. 1. C. de hæred. & act. vendit. vbi glos. & comm. Doct. l. eum qui bona. ff. de petit. hæred. & declarat optime Ias. in his terminis. d. cons. 88. n. 13. lib. 3. Quando enim Fiscus vendit hæreditatem de cuius natura est habere onera l. si hæreditatem. ff. mandat. sic intelligitur vendere vt ad onera emptor non Fiscus teneatur, Ias. d. cons. 88. Peregr. lib. 6. de iure fisc. tit. 4. num. 30. & fuit decisum in Romana Pecuniaria die 9. Maij proximè præteriti coram R.P.D. Pamphilio, quod maximè locum habebat in proposita facti specie in qua dictus Volta emerat cum honoribus & oneribus, nec poterat ignorare adesse Marium Camilli filium cui de hæreditate debebãtur alimenta, Alex. de Neuo cons. 95. incip. casus talis est. num. 9. & 10. Dec. cons. 187. num. 2. & 3.

Neque huic decisioni obstare videbatur illa sententia quam Rota fuit sequta in Romana Quinquaginta millium coram S. D. N. Clemente VIII. tunc Rotæ Auditore 14. Ianuarij 1575. quod bona parentum non sint pro alimentis.

GIPTII.

Vrbeuetana Census. Lunæ 13. Februarij 1595.

ARGVMENTVM.

Ex Summario habebis argumentum.

SVMMARIVM.

Census quando est illicitus, & vsurarius propter pactum quod emptor possit cogere venditorem ad illum redimendum. Tunc fructus soluti sortem principalem extinguunt, num. 1.

DECISIO XCII.

1 DOmini Monaldus, & Iordanus de Clementinis tunc minores emerunt censum de cuius fructibus hodie agitur, cum pacto, quod liceret ipsis emptoribus quandocumq; compellere Dominos de Gualterijs venditores, ad censum redimendum, & prætium restituendum, propterea Rota resoluit huiusmodi contractũ esse nullum, & fructus solutos extinguere sortẽ principalem, & super hoc latæ fuerunt duæ sententiæ. Postremo coram me fuit quæsitum, An fratrum soluti tempore cõmunionis prædictorũ fructuum, veniãt computandi in sortem principalem in præiudicium D. Octauij filij q. Iordani, cum ipse non sit hæres Monaldi, & d. die 13.

Fe-

Februarij Domini resoluerunt fructus solutos tempore communionis extinxisse sortem principalem, cum hoc casu extinctio, & computatio fructuum in sortē fiat à lege ipso iure absque hominis facto, c. 1. & c. conquaestus. de vsur. c. eum contra. de pign. act. Soco. cons. 29. n. 27. vers. circa tertium. lib. 1. Parif. cons. 54. nu. 79. lib. 1. Roland. cons. 40. sub nu. 37. lib. 2. fructus verò qui reperiutur per D. Iulium sunt illi, quos vltra sortem d. Octauius post diuisionem recipit ad quorum restitutionem teneri non est dubitandum, cū sine causa ad ipsum peruenerit, l. ex his omnibus causis. ff. de condict. indeb. leg. 1. C. eod. quamuis contra Monaldum, siuè eius haeredes praedictus D. Octauius poterit habere recursū de euictione census pro rata ei tangente. An in calculo faciendo habenda sit ratio illius partis census retrouēditi de anno 1579 poterit particulariter videri.

ILL.^MI D. CARD.^LIS BLANCHETTI.

Nucerina Castri ..... 6. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Apparente vitio citationis, & examinis Testium processus corruit.

SVMMARIVM.

Verba in rescriptis propriè, non impropriè sunt interpretanda. num. 1.
Testium examen nullum est si non apparet Testes tactis scripturis iurasse. num. 2.
Processus corruit apparente defectu citationis, & examinis Testium. dicto num. 2.

DECISIO XCIII.

1 FVit resolutum iura in processu compulsoriali, quae egent recognitione non esse in forma proban. Primò, quia Illustriss. Cardinalis non fuit citatus in loco, in quo, secundum formam litterarum compulsorialium citari debebat, c. cum dilecti de rescript.

2 Nec obstat, quod Ecclesia Sancti Benedicti de Gualdo sit Ecclesia maior, in dicto loco, quia non est Cathedralis, & in rescriptis verba propriè non impropriè sunt intelligenda. Adest etiam defectus iuramenti: nam primò non constat, An Iudex, vel Notarius de mandato suo receperit illud, cum fol. 18. mandet recipi Testes. Secundò non apparet An Testes iurauerint tactis scripturis. Cum deficiant ea omnia, quae ad praesumendum ritè, & rectè testes iurasse, adesse debent, iuxta tradita per Alex. in rubr. de iur. iur. propè fin.

ILL.^MI D. CARD.^LIS MANTICAE.

Papien. Matrimonij.
Lunae 27. Februarij 1595.

ARGVMENTVM.

Remissoria in causis profanis, quando articuli sunt releuantes regulariter conceditur, sufficitque vnum articulum esse releuantem, licet alij sint irreleuantes, nec qualibet calumniae suspicio sufficit ad denegandum remissoriam nisi fuerit vehemens, aut saltem probabilis.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos Testes in causa profana, quando articuli sunt releuantes regulariter danda est, praesertim in causa matrimoniali. nu. 1.
Remissoria ad examinandos testes conceditur, si vnus ex productis articulis fuerit releuans, etiam quod alij nō sint releuantes. num. 2.
Matrimonium non seruata forma Concilij Tridentini nullum, & inualidum est. num 3.
Confessionis propria nulla maior probatio. nu. 4.
Demonstratio falsa non mutat veritatem substantiā. n. 4.
Confessio erronea ante finitum negocium potest reuocari. num 4.
Testes contrarij confessioni partis possunt etiam admitti quando agitur de reuocatione dictae confessionis. n. 4.
Remissoria, vt denegetur propter praesumptam calumniam non sufficit qualibet calumniae suspicio, sed debet esse, vel vehemens, vel saltem probabilis. n. 5.
arbitrio Iudicis. num 6.
Matrimonij causa dicitur grauissima. num. 7.
Testes examinantur etiam post publicationem in causa matrimonij. num. 7.

DECISIO XCIV.

1 COnclusum fuit remissoriam pro examinādis Testibus in partibus Illustrissimae D. Comitissae Beccariae esse concedendam, ea potissimum ratione, quod causa non est beneficialis, sed prophana, & articuli sunt releuantes, quo casu facile conceditur, Rot. decis. 6. de probat. in nou. Cassad. decis. .... de appellat. Put. decis. 201. lib. 1. Caputaq. decis. 68. lib. 3. & in specie, quod in causa matrimoniali debeat concedi, decisum fuit coram eodem, decis. 53. eodem lib. 3.

2 Et ad effectum concedendi remissoriam, satis est, si vel vnus articulus, qui ad victoriam sufficiat, possit probari, tunc enim pro omnibus decernitur, vt tenet Rota, & nouissimè ita decisum fuit coram R. P. D. meo Pamphilio in Veronen exemptionis die 4. Maij 1594. Nam protestationum facultas non debet angustari, l. quoniam multa, & ibi not. Bar. de haeret. &

manicheis, & probatio vnius non excludit probationem alterius, l. per hanc. de tempor. appellat. licet posterior destruat minus potentem, Soccin. consil. 37. numer. 17. lib. 3. Crauett. conf. 6. num. 50.

3 In proposito autem negari non potest, quin si probetur licentiam à Vicario Episcopi non fuisse concessam ante contractum matrimonium, sed postea fuisse subsequutam, vt in articulis continetur, matrimonium sit nullius momenti, quia forma tradita à Sacro Concilio Tridentino non fuit obseruata, c. 1. §. qui alter. de reform. sess. 24 igitur ad hoc saltem probandum, placuit Dominis remissoriã esse concedendam.

4 Neq; obstat quod in hoc etiam articulo detegatur, ex eo quod videatur esse contra propriam confessionem ipsiusmet D. Comitissæ, quæ in apoca sponsaliorum enuntiat hanc Vicarij licentiam interuenisse, & nulla sit melior probatio, quàm partis confessio, cap. per tuas. de probat. l. genus. de non numer. pecun. Alex. conf. 54. n. 3. lib. 3. Crauett. consf. 61. n. 3. quia hæc enunciatiua facilè potuit ab ea in apoca describi, proposita, quod hoc ei ab alijs relatum fuerit, quamuis verum non esset, præsertim quia Dominus Camillus sperabat se posse eam obtinere, ex falsa autem demonstratione, seu confessione mutari substantia veritatis minimè potest, l. cum falsa. C. de iur. & fact. ignor. Et ideo talis confessio facta per errorem ante finitum negotium potest reuocari, c. vltimo de confess. l. error. facti. C. de iur. & fact. ignor. & huius quidem erroris, & antidatæ in licentia à Vicario obtenta, præsumptio oritur ex cancellatione, quæ dicitur apparere in libro Parochi, vnde calumniæ suspicio submouetur.

5 Neq; etiam quælibet suspicio calumniæ sufficit ad impediendam remissoriam, sed vehemens, vel saltem probabilis requiritur, quia agitur de præiudicio irreparabili. Bald. in l. non epistolis. nu. 2. vers. sed ad hoc respondeo. C. de probat. Dec. in c. licet causam in 6. not. n. mihi 42. extra eod. tt. & in c. super eo. il 1. in fin. de appell.

6 Vnde vt plurimum remissoria pendet ex arbitrio iudicis, qui ex varijs causis, & personis soler calumniam concipere, vel non concipere, l. iudicis. & auth. apud eloquentissimum. de fid. instrum. & ita dictum fuit coram Reuerendis. Oriolen. in vna Regien. S. Thomæ die 10. Decembris 1579. in vers. vt dicebant diuersam esseurationem.

7 Quare cum causa matrimonij sit grauissima. & in ea post publicatas etiam attestationes liceat Testes examinare, c. tum in tua. & gloss. vltim. ad fin. in cap. series. de testib. cum alijs deductis à Gabr. in conclus. 2 t. n. 69. lib. 1. eodem tit. Placuit Dominis remissoriam etiam concedere.

Paduana Matrimonij. 6. Martij 1595.

ARGVMENTVM.

Confessio incidenter facta, & ad diuersum finem confitenti non præiudicat præsertim in diuerso iudicio, & quando aduersarius affirmat contrarium eius, quod quis confitetur.

SVMMARIVM.

Thori separatio conceditur propter adulterium ab vno ex coniugibus commisso. num. 1.

Positionibus concernentibus turpitudinem rei, reus ipse respondere non tenetur. num. 2.

Confessio accessoriè, & incidenter ad diuersum finem facta confitenti non nocet. num. 2. 3. & 4.

Confessio in vno iudicio emanata non nocet confitenti in alio diuerso. n. 3. Vbi ampliat etiã inter easdẽ personas.

Accusans Iudicem tanquàm à se corruptum, non potest ex sola illa confessione damnari. num. 4.

Positio reuocari non potest nisi docto de errore nu. 5.

Confessio non nocet confitenti, quando est contraria confessioni aduersarij. num. 5.

DECISIO XCV.

1 Hippolita agebat super nullitate matrimonij contracti cum Marco, ex defectu impotentiæ, & cum positionibus ad illam probandam datis Marcus negaret, & redderet ratioñe, che sono 4. ò 5. giorni che io hò conosciuto carnalmente delle donne: Hippolita recessit à priori iudicio, & cœpit instare pro separatione thori propter commissum adulterium ex dicta confessione resultans; Vnde dubitaui, An esset illi locus, & Domini tenuerunt partem negatiuam. Nam licet adulterium per alterum ex coniugibus commissũ sit legitima causa separationis contra illum qui commisit, c. intelleximus. de adult. c. significasti. c. gaudemus. de diuort. c. ex parte. de sponsal. 2. par. cap. 7. §. 5. num. 8. vers. 5. huic diuortio, & bene probatur per confessionem adulteri. d. c. intelleximus. vbi Abb. nu. 3. & 4 gloss. mag. post med. vers. nisi in c. 1. 32. q. 1. Couar. d. §. quinto. n. 12. Natt. conf. 24. in princ. Tamen confessio, de qua quæritur, ex multis non probatur.

2 Primò, quia iudex contra formam expressam. c. ex literis. de diuort. processit, nam in primis admisit positionẽ tertiam conceptam hoc modo, quod dictus Marcus ante contractum matrimonium sæpe tentauit cognoscere fœminas carnaliter, & propter impotentiam non potuerit, cui Marcus non tenebatur respondere, nam si illam fateretur, detegebat turpitudinem suam, Lanfranc. in c. quoniam contra. de prob. §. de responsionibus, num. 191. Bald. in l. a. §. quod

quod obseruari, nu. 21. & 23. de iuram.cal. Caputaq. decis. 327. nu. 3. & 4. p. 2. & cum bene respondisset Marcus, se non credere, constrinxit illum, vt magis præcisè responderet, vnde intrat suspicio, quod dicta confessio fuerit facta ad effectum se defendendi, & excusandi à fuggestione & impositione impotentiæ, ex quo capite solum prætendebatur dissolutio matrimonij, qua suspicione stante dicta confessio non probat, vt notant omnes in c. attestatione, de sponsal. in c. super eo, de consang & affin. & est decis. Put. 118. num. 13. & 14. lib. 2.

3 Præterea Secundò, iudicium separationis thori est diuersum à iudicio dirimendi matrimoniũ, propter impotentiam, cum separatio coniugũ, præsupponat matrimonium extare, & dirimi non posse, quo fit, vt confessio in vno iudicio emanata non noceat confitenti in alio diuerso. Rot. decis. 4 nu. 2. de confess. in antiq. Purpur. in l. 2. nu. 142. de verb. oblig. Acchil. decis. 4. de confess. facit etiam doctrina Bald. in auth. nouo iure. nu. 3. C. de pen. iud. vbi dicit, quod qui accusauit iudicem tanquam à se corruptum, ex sola illa confessione damnari non potest. Sequitur Præpos. in c. super eo not. de eo, qui cogn. consang. eandem sententiam tenuit Alex. in l. 2. nu. 27. C. de eden. qui loquitur, vbi agebatur in alio iudicio inter easdem personas, & ita fuit iudicatum in regio Cõsilio Portugalliæ refert Valasc. tom. 1. consult. consult. 33. in fin.

4 Tertiò, dicta confessio fuit facta accessoriè, & incidenter ad alium effectum, & de re non deducta in illo iudicio, quo casu non præiudicat ad alium effectum, Dec. cons. 310. num. 4. Afflict. decis. 176. quædam mulier. vbi habetur, quod mulier inquisita de furto, si confiteatur adulterium non potest condemnari ex tali confessione, quod maximè procedit in hoc casu, ex supra deductis ob periculum animæ, & fauore matrimonij, ad trad. per Abb. in c. ex liberis. n. 9. & ibi Henr. num. 6. de diuor.

Accedat quod cum dicta confessio contradicat confessioni ipsius Hippolitæ resultante ex ipsa positione impotẽtiæ, ad not. per Io. And. & Canon. in c. fin. de iur. iur. in 6. non potest probari adulterium, tum quia data paritate probationis actoris, & rei, pro reo sit præsumendum, ex vulg. iur. Tum etiam quia Hippolita non potest vti hac confessione, antequam reuocet suam positionem, quam reuocare non potest, nisi docto de errore, Bart. in l. post leg. num. 13. de his quibus vt indig. cum alijs alleg.

GIPTII.

Valentina Nullitatis Census.
Lunæ 24. Maij 1595.

ARGVMENTVM.

Vsura recipi non potest etiam à sponte soluente, & recepta restitui debet etiam ab eo qui solitus est suas pecunias tenere ad honestum lucrum.

SVMMARIVM.

Fructus, & vsura indebitè soluta repetuntur. n. 1.

Vsura nec recipi possunt à spontè dantibus, & recepta omnino restituenda sunt. n. 1.

Vsura ratione lucri cessantis, non debetur etiam illi, qui solitus est pecunias ad honestum lucrum ponere. n. 2.

DECISIO XCVI.

1 Latæ fuerunt tres sententiæ super inualiditate census, de quo agitur, & mandatum quod fructus soluti computarentur in extinctionem sortis principalis propterea dubitari contingit An in calculo faciendo, esset habenda ratio illorum fructuum solutorũ pro rata d. census retrouenditi de Anno 1570. & DD. cõcluserunt habendam esse rationem illorum, nõ obstante quod tempore litis motæ census pro illa parte esset iam extinctus, moti fuerunt ea ratione, quia fructus indebitè soluti, & sic vsuræ repetuntur c. debitores, & ibi Doctores omnes de iure iurando, Specul. in tit. de action. & petit. §. sequitur videndum. nu. 51. vbi reddit rationem, quia repetuntur per viam conditionis indebiti, & hoc adeo verum est, vt nec à spontè dantibus recipi possint, & receptæ veniant restituendæ l. inuit. de reg. iur. glos. in c. stat. §. insuper. in verb. recipere, de vsuris in 6. Roman. cons. 466. in princ.

2 Non obstat, quod emptor census solitus erat tenere eius pecunias ad honestum lucrum, quo fit, vt vltra sortem liceat aliquid ratione lucri cessantis, vel damni emergentis recipere glos. in c. conquæst. de vsur. Couar. lib. 3. var. resol. c. 4. in princ quia huiusmodi consuetudo etiã si probaretur non excusaret à restitutione vsurarij in clem. ex graui. de vsur. Bald. in auth. ad hæc. num. 2. C. eodem tit. Ias. in §. fuerat. sub n. 19. instit. de action.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Romana depositi, seu exhibitionis cedulæ.
Veneris 9. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Notarius, qui non exhibet scripturam in eius officio productam tenetur ad interesse, & dolo, seu culpa præsumitur occultasse, nec iuranti illam amisisse credendum est.

SVMMARIVM.

Notarius non exhibens cedulam, seu scripturam productam in eius officio tenetur ad interesse. n. 1.

Notarij successor, si non exhibet scripturam productam in officio tempore sui antecessoris tenetur ad interesse. num. 2.

Amissio scripturæ probatur iuramento amittentis, si facta diligenti perquisitione non inueniatur. num. 3. vbi præsertim quando exhibitio scripturæ petitur officio iudicis.

Amissio scripturæ non probatur iuramento amittentis qui tenebatur custodire ratione officij, & iure actionis illam exhibere, etiam non probato dolo, seu culpa.

Dolus, & culpa præsumitur in eo, qui ratione officij tenetur ad custodiam. n. 5.

DECISIO XCVII.

1 DOmini firmarunt regulam contra Notarium, quod teneatur ad exhibitionem cedulæ, & propter eam non exhibitam ad interesse, quod postea videbitur quale sit, cum enim illa fuerit in eius officio producta, & sic effecta de actis, iuxta not. in l. 1. vbi Cagnol. n. 53. post alios. C. de eden. tenebatur ratione sui officij illam custodire, & partibus exhibere l. 2. vbi not. C. de eden. latè Dec. in c. 1. num. 46. & 53. extra de probat.

2 Et hoc procedit non solum in ipso Notario, cui cedula fuit consignata, sed etiam in eius successore in officio, qui tenetur ad eandem custodiã ad quam tenebatur præcessor l. si quis ex argẽtarijs. §. cogentur, & l. quædam. §. si nihil interest. ff. de edendo.

3 Nec excusatur ex eo quod etiam cum iuramẽto asserat illam fuisse deperditam, & facta diligenti perquisitione inter scripturas officij non inueniatur, iuxta tex. in l. fin. §. sin autem. C. de fid. instrum. glos. in c. cum olim. il primo. de priuileg. Aret cons. 120. n. 2. cum alijs allegatis, quia quicquid dicendum sit, quando officio Iudicis petitur exhibitio ab eo, qui non tenetur custodire.

4 Contrarium est verius in notario, qui ratione officij tenetur custodire acta, & iure actionis illa partibus exhibere, qui nõ excusatur, nisi plene, & concludenter probet amissionem, & casum amissionis aliter quàm per iuramentum, Bart. in d. l. si quis ex argentarijs. §. An verò hæred. num. 2. & 4. & Castren. in §. prætor ait. num. 5. & 6. & ibi Ias. num. 14. Grat. cons. 23. num. 19. lib. 1. Gozzad. cons. 17. & aliàs tenetur ad damna & interesse d. l. si quis ex argentarijs. §. ex hoc edicto, & l. fin. vbi glos. Salicet. & alij. C. de magistr. conuent. Bart. in l. Imperator. in fine. ff. de stat. homin. Ias. in l. errore. num. 2. C. de testam. etiam non probato dolo, vel culpa, quæ iuxta not. in l. vbi exigitur. ff. de eden. requiritur vbi constat de amissione, vel casu amissionis, vt loquuntur ibi Doctores, & declarat Alberic. in d. l. si quis ex argentarijs. §. prohibetur. in fine.

5 Præsertim cum versemur in eo qui ratione officij tenetur ad custodiam, in quo culpa, & occultatio præsumitur, vt tradit Bart. in d. §. An vero hæred. num. 4. Bald. in d. §. prætor. sub num. 3. Angel. num. 7. & Alex. in fine. Anchar. cons. 316. in causa quæ vertitur. num. 4. Soccin. cons. 159. num. 5. lib. 2. Grat. d. cons. 23. n. 19. Gozzad. cons. 17. n. 10.

CORDVBÆ.

Iudensis Beneficij de Rosal.
Veneris 9. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandum testes non conceditur, quando calumniosè petitur: Quando autem dicatur calumniose petita in hac decisione benè explicatur.

SVMMARIVM.

Remissoria non conceditur vbi per calumniam petitur. num. 1.

Confiteri quis dicitur omne illud, sine quo quod confitetur esse non potest. n. 1.

Remissoria non conceditur, & calumniosè petita præsumitur, quando alids illam petens nixus est probare articulos in remissoria contentos, & nihil probauit. numero 2.

Triennalis possessio interrumpitur per citationem nullam. declara vt num 3.

Literarum præsentatio non probatur testibus. n. 4.

Remissoria non conceditur ad ea quæ probari possunt per scripturam. n. 4.

Remissoria non conceditur ad probandum ea, quæ sibi inuicem contrariantur. num. 4.

DECISIO XCVIII.

1 INstante adhuc Apparitio sibi in tertia instãtia concedendam esse remissoriam, dubitatur An deberet concedi, & fuit resolutum per DD. vnanimiter, non esse dandum, quia illã petit ad iustificandam nouã gratiã impetrationis certo modo ob non expressionem certi valoris, vel aliàs vellet etiam iustificare gratiam si neutri respectu litis ante lapsum triennij, & principalem præsentationem litterarum originalium de quarum præsẽtatione sæpe decisum fuit per Dominos non constare, & absque illa, nec etiã apparere posse de iurisdictione Iudicis, & citatione, quæ litem aliquam inducat. Quoad primam prætensam petitionem illam tanquam calumniosam D D. æstimarunt, ad not. per

Rom.

Rom. conſ. 273. Caſſad. deciſ. 3. nu. 1. de dil. cum enim per gratiam ſi neutri Apparitius receſſerit ab illa prædicta gratia & proceſſerit ad inſtificationem illius, illa relicta imperfecta, quæ primam excludit, propria confeſsione videtur admiſiſſe nullum ſibi ius competere reſpectu primæ impetrationis factæ per non expreſsionem veri valoris, nam illud omne confiteri quis dicitur, ſine quo, quod confiteturesſe non poteſt, Curt. Iun. conſ. 168. num. 6.

2 Accedit quod materia eſt odioſa, & obiectiua, & in partibus quamplures ſuper hoc articulo fuerũt adducti teſtes, & nihil probatum præcipuè cum ſimus in beneficialibus, nec detur aliquis ſumus circa ipſam expreſsionem non veri valoris, Paul. de poteſt. cap. ſed. vac. par. 1. princip. quæſt. 10. num. 20. Than. deciſ. 6. Paleott. deciſ. 93. Rota diuerſ. deciſ. 183. par. 1. ſtante ergo poſſeſsione triennali regula defendit aduerſus expreſsionem non veri valoris, Mohed. deciſ. 5. de cauſ. poſſeſſ.

3 Non obſtat, quod per citationem nullam interrumpitur poſſeſsio triennalis, cũ ſufficiat, quod non adſit negligentia, Put. deciſ. 95. lib. 3. quia Put. non dicit, quod citatio ſit nulla, immo expreſsè affirmat, quod potuit incipere à pupillo, qui non habebat tutorem. Præterea hoc poſſet procedere ſi fuiſſet facta citatio nulla poſt præſentationem litterarum, vt in terminis eſt deciſio Achill. 2. ſuper iſta regula, ex quo facienda venit diſtinctio: nam ſi adeſt citatio nulla, & comparitio interrumpitur, curſus regulæ data iuriſdictionis, vt in præſenti per hoc actus poſſeſſorius non deſinit eſſe pacificus, & eſt ratio, quia citatio, & comparitio non habet virtutem ſanãdi defectum iuriſdictionis, ex quo nec prorogatio triennij conceſſa Apparitio poteſt ſuffragari.

4 Quoad ſecundam petitionem, quicquid ſit in alijs actis præſentatio litterarum non probatur teſtibus, Innoc. in c. cum olim. il 1. nu. 4 in fin. de priuileg. Ægid. deciſ. 110. num. 15. remiſſoria autem non ſolet concedi ad ea, quæ probari poſſunt per ſcripturam, Felyn. in cap. de appell. num. 4. verſ. conſidera, Rot. deciſ. 46. de teſt. in ant. Mil. in verb. remiſſoria 6. & 7. quanto minus eſt concedenda, vbi litteræ oſtendi debent in actis originaliter regiſtratæ, & non poſſunt per teſtes probari, quia in illis requiritur ſcriptura, Soccin. conſ. 46. num. 45. 46. & 47. lib. 4. cum alijs alleg ex quibus cum Apparitius prætendat remiſſoriam ad probandum ea, quæ ſibi inuicem contrariantur, non videtur ſine calumnia peti, præſertim in his vltimis audientijs vbi ex ſuſpicione calumniæ ſolet denegari, d. verſ. remiſſoria 4. Rom. d. cõſ. 273. in fin. quẽ ſequitur Fel. in c. de cætero, n. 12. de re iud.

ORANI.

Imoleñ Bonorum. 16. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Simulatio venditionis præſumitur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, necnon ex locatione rei venditæ facta in continenti, & ex alijs præſumptionibus, de quibus in hac deciſione.

SVMMARIVM.

Simulatio præſumptionibus, & coniecturis probatur. n. 1.
Simulatio ſatis dicitur probata ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, n. 1.
Contractus indicatur non ex illius figura, ſed ab eo quod partes inter ſe agere voluerunt. n. 1.
Valor ſeu pretium rei cenſetur probatum per teſtes deponentes de ſolito, & conſueto valore eiuſdem rei, licèt non dicant de communi valore, n. 1. in fine.
Simulatio præſumitur ex locatione rei vendita in continenti facta ab emptore venditori, n. 2.
Simulatio præſumitur ex eo, quod venditor ſemper ſoluit onera, collectas, & vectigalia, n. 3.
Simulatio præſumitur, quando bona vendita non fuerunt deſcripta in cataſtro ſub nomine emptoris, n. 3. in fine.
Simulatio valde præſumitur ex paupertate, & neceſſitate venditoris. num 4.
Simulatio præſumitur ex pactò quod in caſu redemptionis venditor teneatur emptori reficere omnes impenſas per ipſum factas, etiam in concernentibus commodum ipſius emptoris. n. 4.
Simulatio maximè præſumitur ex locatione ſubſequenti facta poſt venditionem, quando penſio rei locata correſpondet potius pretio ſoluto quàm vera æſtimationi, num. 5.

DECISIO XCIX.

1 IN vna Imoleñ Bonorum, quidam titulo emptionis acquiſiuerat tornaturas 77. Terræ, & iuxta æſtimationem peritorum de conſenſu contrahentium electorum pro qualibet earum perſoluerat 55. libras Bononieñ, ac incontinenti eaſdem venditori locauerat pro annua reſponſione 60. ſcutorum anri in auro facultate eidem conceſſa durante locatione illius redimendi huius ſequuta cum eiſdem pactis ad aliud triennium in prorogatione, cum de anno 1587. venditor egenus ad ſimiliũ 77. tornaturarum primis adiacentium alienationẽ pro pari pretio, & reſponſione deueniſſet, ſtatimq; & eodem contextu tàm primo quàm ſecundo loco venditarum locationem ſibi ad quinquennium fieri ſtipulatus fuiſſet, pacto etiam adiecto, quod durante tempore locationis quandocunque redimere eas poſſet, ita tamen

mẽ quod eueniẽte casu retractus teneretur emptori ad impensas occasione instrumentorum factas, tandem emptor exacto tempore retractus conuenri ab A. C. pro obtinenda relaxatione possessionis dictarum terrarum recursum habuit, & sententiam fauorabilem reportauit, à qua in gradu appellationis causa coram me introducta dubitaui An sententia veniret confirmanda, vel potius reuocanda, & Domini 13. Ianuarij vna parte informante, resoluerunt pro illius reuocatione; demum in concursu vtriusque partis 16. Iunij sequentis steterunt in decisis, iniustitia enim illius visa fuit ad oculũ patere, cum exactis liqueret instrumenta venditionum fuisse simulata, & per consequens emptorem sine actione egisse: nam simulatio præsumptionibus, & coniecturis detegitur, vt est doctrina Bart. in l. post contractum. ff. de don. Castren. cons. 58. num. 5. lib. 2. cum relatis per Tiraquell. de retract. conuent. in præfat. num. 36. & ad illam probandum satis est, quod cum pacto de retrouendendo modicitas pretij concurrat Doct. in c. ad nostram. de empt. & vendit. c. illo vos. de pign. glos. in c. conquæstus. de vsur. Cassad. decis. 1. eod. tit. multos congerit. Roland. cons. 40 num. 21. lib. 2. quia tunc de venditione non secus iudicatur, atque de pignore, cui magis accedit, cum regulariter pignus pro minori detur quantitate, quàm valet, vt per Doct. in c. significante. de pignor. & restiturio pretij retractui subiaceat l. si rem alienam. §. omnis. de pignor. act. ideoq; DD. volunt non tam attendendam figuram cõtractus quàm quod partes inter se agere cogitarunt l. emptione. C. plus val. quod agit. de primo autem ex lectura instrumentorum constabat, de altero deponebant testes ad 8. vbi dicunt, quod pretium cuiuslibet tornaturæ venditæ, & aliarum similis qualitatis tempore cõtractus secundum solitum, & consuetum erat 125. librarum subijcientes rationem scientiæ, quia habent notas qualitates Terrarum quæ pluries viderũt, & tamẽ sufficit quod de valore solito, & consueto deponant, quia in teste non est attendenda formalitas verborum, dummodo per æquipollentia subijciendo causam sciẽtiæ, dictum suum declarent, Soccin. iun. cons. 73. num. 3. lib. 2. Cæs. de Grass. decis. 79. aliàs 10. de restib.

2 Nec habenda videtur ratio assertionis peritorũ circa dictarum Terrarum æstimationem, quia stantibus coniecturis in huiusmodi instrumentis concurrentibus magis ex illa augetur suspicio simulationis: nam Terrarum locatio facta fuit venditori incontinenti, ita quod semper continuauit in earum possessione, Anchar. in c. ille vos. de pign. not. Doctores in l. sicuti. § superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hipoth. Nart. cons. 198. sub num. 9. Roland. d. cons. 40. num. 31. & seq. quod facit præsumi ipsum nihil minus cogitasse, quàm quod eas alienaret ex hoc certior factus, quod sibi statim locarentur, cum non esset eius intentionis, vt possessionem earum dimitteret, Paris. cons. 86. n. 34. lib. 3. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glos. 7. & num. 76. & seq.

3 Hoc etiam suadebant sequentia, quia venditor semper vti Dominus harum Terrarum soluit onera, collectas, & vectigalia Cameræ, quoniam si vera fuisset venditio emptori solutio præmissorum tanquam Domino incumbebat, Roland. d. cons. 40. num. 33. & seq. sic quia emptor nunquam curauit hæc bona descibi in æstimo, seu catastro Ciuitatis Imolæ, in cuius Territorio sita sunt, sed passus est remanere descripta sub nomine venditoris. Ex hoc enim arguitur dictas Terras non fuisse verè alienatas sed in dominio eiusdẽ remansisse, Corn. cõs. 138. n. 21. lib. 1. Roland. d. cons. 40. n. 35. Menoch. de præsumpt. lib. 3 præsumpt. 122. n. 11.

4 Pariter ad simulationem præsumendam vrgebat necessitas, in qua venditor tempore instrumenti reperiebatur, Calcan. cons. 26. num. 17. Idem Roland. d. cons. 40. num. 37. & pactum instrumento appositum, quod in euentum redemptionis venditor teneretur emptori reficere omnes impensas factas per emptorem in instrumentis etiam concernentibus commodum ipsius, Cepol. de simul. contract. præsumpt. 6. Bero. cons. 166. num. 7. & cons. 169. num. 2. vol. 1. Lup. in l. commentar. 2. §. 1. num. 45. vers. item si cautum.

5 Postremo quod responsio conuenta in d. locatione magis correspondet pretio exposito ad rationem sex pro centenario, quam veræ æstimationi, Ancharan. cons. 157. num. 4. Natt. cons. 58. num. 14. de quo etiam deponunt testes super septimo: nam acquisitio fuerat facta pro pretio duorum millium scutorum auri in auro, & responsio annua erat conuenta 120. scutorum similium, quando enim soluitur pensio correspectiua pecuniæ numeratæ, non autẽ fructibus rei, facile simulatio præsumitur, Aym. cons. 156. n. 12. cum alijs allegatis.

LITTÆ,

Romana Casalis Iuliani.
Veneris 19. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Testes deponentes super valore, & pretio prædij, vt bene concludant ad effectum probandi læsionem in contractu venditionis, mul-

multa requiruntur, de quibus in hac decisione, in qua plures exceptiones adducuntur, quibus testium fides tollitur.

SVMMARIVM.

Testis falsus conuincitur ex eo, quod alij testes deponunt contrarium eius quod ipse deposuit. n. 1.

Testis falsus in vno redditur falsus in totum, num. 1. vbi præsertim quando falsitas consistit circa negociũ principale, & num. 12.

Testi sibi ipsi contrario in aliquo credendum non est, n. 2. & num. 5.

Valor rei & pretium, consideratur iuxta eiusdem rei, bonam, vel malam qualitatem, n. 3.

Valor seu pretium rei non probatur per testes dicentes rem tanti valere, nisi etiam addant, quod tanti vendi potuisset, n. 4.

Valor seu pretium prædij non censetur probatum per testes ignorantes eiusdem prædij confinia, n. 5.

Testis deponens de suo iudicio, & credere, nihil probat, n. 6. 9. & 12.

Testis deponens de credulitate plenè probat, quando subdit concludentem rationem, n. 7.

Læsio in venditione consideranda est tempore venditionis, & non antea vel post, n. 8. & 10.

Dictio, idest, stat restrictiuè ad iam dicta, n. 9.

Valoris & pretij mutatio non præsumitur, n. 10.

Læsio non præsumitur, ideo probanda est per allegantem plenè, non autem præsumptiuè, n. 10.

Testes nimis affectate deponentes non probant, n. 11.

Contrahens præsumitur informatus de conditione illius, cum quo contrahit, n. 11.

Testis deponens impossibilia seu inuerisimilia nihil probat, num. 13.

DECISIO C.

1 EX dispositionibus Testium etiam circumscriptis exceptionibus contra personam eorum non probari læsionem tenuerunt Domini. Nam septem Testes reperiuntur examinati in hac causa quorum primum aliquid non probare, ex eo, compertum est, quod de falso conuincitur, dum deponit, quod prætium casalis idem est de eo tempore, quod erat de tempore alienationis factæ de anno 1573. & sic post 8. annos ante, & tamen contrarium probaut Tertius nu. 27. iuxta 15. Quartus, nu. 16. iuxta idem, & Quintus iuxta idem, & hoc re ipsa comprobatur. Vnde Testis falsus in vno ratione periurij in totum reprobari debet, Alex. cons. 170. nu. 9. lib. 6. Soccin. Sen. cons. 115. n. 10. lib. 2. Crauett. cons. 6. nu. 14. de communi, Dec. cons. 424. n. 17.
* quod indubitanter procedit, ex quo falsitas versatur circa negocium principale, hoc est circa valorem ipsius Casalis, ex quo arguitur, & non arguitur læsio ipsa: vt per Doctor. in l. 2. C. de rescind. vendit. ad Soccin. vbi supra, n. 12. & 14.

2 Præterea ex dicto proposito conuincitur de mẽdacio, dum iuxta 15. asserit: che detto Casale di Giuliano valena tanto sei ò sette anni fà, quãto hoggi vale, & iuxta 16. dicit che la parte del Casale di Giuliano doue era la selua, chi l'hauesse lasciato stare in quella maniera come era 6. ò 7. anni fà, saria di minor vtilità à quo fit, vt simpliciter, & virtualiter fateatur iste Testis, casale hoc prætiosioris fuisse valoris hodie eo quod alias erat, ad tex. in l. illum. ff. de acquir. hæred in l. ad rem in c. ad legatum. ff. de procur. Contradicit etiam sibi dum iux. 16. inquit, che di questo Casale di Giuliano di 100. rubbia, ve ne sono 20. ò 25. di selua: & è silua gradibile, & tamen iuxta 19. inquit, & non hà particolar notitia di questo Casale, quanto sia il largo nella macchia, quo fit, vt in aliquo ei non sit credendum, l. qui falso, vel variè. ff. de testib. c. nostra eod. cum alijs per Spec. ad tex. §. 1. n. 70. & per Paris. cons. 104. num. 4. lib. 1.

3 His accedit, quod si nescit, quanto sia il largo, & quanto la macchia, sequitur quod vti non informatus de qualitate rei, circa cuius valorẽ deponit, nihil penitus probare potest, cum plus & minus res valere iudicetur, considerata bonitate, & mala qualitate eius, Couar. var. resolut. lib. 3. c. 9. num. 5. Rip. in l. 1. §. si hæres, nu. 25. ff. ad treb. Gagnol. in l. 2. num. 243. C. de rescind. vend.

4 Præterea circa valorem nihil concludit: nam licet super 7. dicat che da 8. anni in quà è stata, & è di prezzo di scudi 50. il rubbio à misura di catena, non tamen dicit quod ita valeret, & vẽdi potuisset, prout requiritur ad effectũ, vt probet iustum ipsius casalis valorem, ad text in l. pretia rerum, vbi Doctores hoc notant. ff. ad l. falcid. Caputaq. decis. 264. nu. 4. par. 3. fuit decisum in illa Neothiensi malæ alienationis 3. Maij 1593. coram Reuerendo Patre D. Blanchetto, & in pluribus alijs causis, vltra quod dum dicit da otto anni in qua stato, &c. non concludit de anno alienationis, & sic de anno 1573. stante quod illa verba possunt verificari in proximo præcedenti anno, vel in proximis duobus, vel tribus annis præcedentibus, & longe post annum 73. & probatio ambigua non releuat vulg. l. tamen hoc. C. vnd. cogn.

5 Secundum autem testem nihil probare ex eo censuerunt Domini, primò, quia secundum 7. dicit se nescire confinia huius Casalis, quo fit, vt si confinia nescit, non potest concludenter deponere de valore eius, cum possit esse, vt intra fines, tam pessima pars terræ contineatur, quæ totius casalis pretium valde diminutum reddat, & tam bona pars, quæ pretium eius longè augeat, cum ex bona, & mala qualitate, quæ rei inhæreat, ipsius rei valor iudicetur, vt supra di-

ctum

ctum fuit in discursu primi Testis. Secundò cõtradicit sibi, dum dicit se nescire confinia dicti casalis, & postmodum dicit, confina co'l nostro territorio. Tertio conuincitur de mendacio, sicut & primus in eo quod dicit, iuxta 15. che i fieni de i casali sono meglio hoggi, di quel lo che erano 7. ò 8. anni fà. Item dum super ptimo addit, inquit, è tanto dico di questo casale di Giuliano, & tamen prius dixerat, iuxta quintum, che il Signor Ricciardo haueua fatto smacchiare detto casale, & iuxta 19. fatetur, che piu frutta il casale smacchiato, che quando era macchioso.

6 Vltra quod super septimo deponit constare, che detto casale dell'anno 1573. fusse de prezzo di scudi quarãta il rubbio à misura di catena; quæ depositio nihil ex se firmat, ad tex. in l. non hoc, C. vnde cogn. dum subdit, e tanto crederei, che communemente l'altre persone, che ne hauesse cognitione hauessero comprato, nihil simile concludit, & sic potius videtur iudicare, quam testificari, ita Io. Andr. ad Spec. tit. de testib. §. primo. vers. item quod opponi, Doct. in c. quoties. eod. tit. Paris. cons. 104. nu. 37. & seq. lib. 1. & Soccin. Sen. cons. 214 n. 15. lib. 2.

7 Nec saluari potest huius testis depositio sub eo prætextu, quod subdit rationem concludentem suæ credulitatis per sensum corporis, vt plures voluere, quos allegat Grammat. cons. 24. nu. 8. & Alex. cons. 113. nu. 4. lib. 1. quia nullam aliam rationem subdit iste testis nisi hanc, Perche la tenuta sola è assai commoda, e conueniẽte, quæ ratio nihil concludit ad effectum inducendi credulitatem alicuius certi valoris, vt omnibus notum est, ideo &c.

8 Ad tertium Testem minus, Mutinos probare dixerunt Domini, quam quicquam pro eis stãte quod ex depositione sua apparet se bene informatsi de qualitate dicti casalis, & tũ respectu aius, quod vendi communiter potuisset de anno 1573 nihil audet firmare, immo iuxta 15. dicit, che hoggi sono li casali di maggior prezzo che non erano nell'anno 1573 & subdit, che la parte del casale di Giuliano del Sig. Ricciardo, & Antonio è stata purgata, e smacchiata, che ci hanno fatti diuersi miglioramenti, & super decimo inquit, che detto casale è stato megliorato vn mondo, ex quibus omnibus infertur longe maioris valoris fuisse effectum casale hoc, quam erat de tempore alienationis, quod tempus alienationis in hac materia læsionis solummodo attendi debet, c. cum causa, vbi glos. in verbo, tunc volentis, de empt. & vendit. c. vt super. de reb. eccles. non alien. l. si voluntare, in fin. C. de rescinden vendit. Calderin. cons. 5 tit. de rer. permut. cum alijs per Gabriel. de empt. & vendit. concl. 1. num. 41.

9 Respectu autem depositionis quarti Testis, dixerunt Domini nullum super eo posse constitui fundamentum pro DD. Mutinis, licet super articulo dicat, che questo casale di Giuliano sette, ò otto anni fà communemente si saria potuto vendere, & comprare il prezzo medesimo di scudi 47. il rubbio. tum quia deponit de iudicio suo, & non prober, Bald. in l. de quibus, nu. 117. ff. de leg. Paris. cons. 104 num. 34 lib. 1. Alex. cons. 74 nu. 6. lib. 1. Cur. Iun. cons. 113. nu. 17. qui de vera & communi conclusione testatur, tum etiam, quia restringit suum dictum ad partem cultiuam d. casalis, & non de toto ipso casali loquitur, quod patet ex illis verbis, scuti 47. il rubbio, cioè li larghi. Negari autem non potest, quin illa dictio, cioè, stet restrictiuè ad iam dictos, l. cum etat, & ibi glos. ff. de ann. leg. & cum iste testis, nu. 19. dixerit se non habere particularem notitiam huius casalis, & nescire quanto sia largo, ne quanto la macchia, & è stato da sette anni in qua smacchiato assai, nihil meritò colligi potest ex istius dicto, quod proficere possit DD. Mutinis in hoc iudicio rescissionis, propter læsionem quæ metiri debet habita consideratione pretij non vnius particulæ fructiferæ sed totius casalis, prout in venditione deductum fuit, ad not. per Doct. in l. quidam æstimauerunt. ff. si cert. petat.

10 Dominis etiam non placuit depositio quinti Testis: nam licet super septimo videatur circa valorem, attestari de scu. 40. pro singulo rubbro non tamen concludit eius depositio de tẽpore instrumenti contractus, prout requiritur, l. si voluntate. C. de rescind. cum alijs de quibus supra, vt per Cagnol. d. l. 2. num. 217 eod. tit. & quod non deponat de tempore initi contractus patet ex alijs verbis, auanti l'anno del 1573. & anco dieci anni in dietro era il prezzo di scudi 40. nec refert si dicatur, quod saltem præsumptiuè idem videatur probare de tempore initi contractus, cum regulariter mutatio nõ præsumatur, secundum Bald. in d. l. 2. nu. . . C. de rescind. vend. præsertim, cum subdat ipse testis quod de tempore suæ depositionis casale hoc longè plus valeret, quia placuit responsio, quod scilicet in probanda læsione non sufficiat præsumptiua probatio, sed requiratur plena, & quæ omni ex parte concludat ea ratione, quia per se cõtractus venditionis habet ius præsumptiuè etiam respectu iustitiæ pretij, vt per Bald. in l. per diuersas. quæst 4. C. mand. quem sequitur Natt. cons. 610. num. 8. uers. præterea pretium, lib 4.

11 Præterea fides huius testis satis debilitatur cũ eo, quod sibi ipsi contradicit dum iuxta 19. dicit, che non sà quanto sia largo, e quanto sia la macchia di questo casale, mà solo sà quanta è la

è la quantita de larghi della parte del Signor Patritio e sterile, che non è la parte del Signor Riccardo, & subdit, mà in quanto alle larghe sono della medesima qualità, e conditione, & iuxta 17. dicit, perche quelli del Signor Patritio, come ho detto la maggior parte sono stretti, e luoghi sterili che non si possono allargare, ne domesticare, & quello tengono dd. SS. Ricciardo, & Antonio, la maggior parte sono larghi, & picconi, &c. Tum etiam quia apparet quod inseruire voluerit, dum iuxta 9. inquit, mà tutte queste cose sono gitandole, se volemo venire al buono, perche hà comprato il casale, per tante rubbia, che sia di più è honesto, che le faccia buone, & se ha compraro la metà manco, di quello che vale, è honesto che ne dia il soprapiù, e si possono eleggere doi Periti per vedere quello, che riesce, e venire al buono, e non allõgare, quo fit, vt mirum non sit, si ei fides aliqua non adhibeatur, ad rex. in l. 3. ff. de testib. & in c. constitutus, vbi glos. fin. de ver. & not. per Bald. in l. lucius. nu. 9. ff. de his qui not. infam. cum iuxta 8. dicat se cognouisse D. Hectorem Mutinum pro bono patre familias diligenti, & multum sagaci in tractandis rebus ac negotijs suis, & postmodum super 4. dicat: io credo, che detto Signor Hettore del 75. non hauesse notitia alcuna della bontà, & valore di questo casale; quæ duo dicta repugnant ad inuicem, cum conciliari non possint, vltra quod contra hoc vltimum dictum stat etiam præsumptio ipsa iuris, quæ est, quod omnis contrahens non præsumitur ignarus conditionis illius cum quo contraxit, & rei suæ, quæ deducitur in contractum, vt per Specul. in tit. de constit. & nota. & per Doct. in l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Ex quibus omnibus magis affectata detegitur huius Testis depositio, & sic per consequens magis suspecta ad decis. Caputaq. 276. n. 5. par. 3.

12 Sexti Testis depositio fuit etiam reiecta. Tum quia respectu valoris huius casalis semper apparet restricta ad credulitatem ipsius Testis, ad text. in l. testium. C. de testibus, cum aliis de quibus per Paris. cons. 104. num. 7. lib. 1. Tum etiam quia non tantum depositione aliorum, sed re ipsa conuincitur de mendacio, dum super primo Addit, tenet, quod casale hoc tunc temporis eiusdem qualitatis, & valoris sit, prout antea per 7. vel octo annos erat, & testis mendax, et falsus in vno in omnibus sub eodem iuramento contentis, etiam reputatur falsus, & mendax.

13 Septimi autem Testis depositio similiter reiecta fuit per Dominos, quoniam dum iuxta 15. dicit, che questo casale valeua tanto sette anni à dietro, quando valeua sette anni dopò, contradicit depositioni aliorum, contrarium de directo asserentium, vltra quod re ipsa adeò inuerisimilis redditur ipsa depositio, vt nullo modo huic testi credendum sit, vti suspecto de falso, Aym. cons. 115. num. 12. Caputaq. decis. 276. num. 66. par. 3. Tum etiam quia in pluribus sibimet contrarius est, primò, dum dicit iuxta primum interrogatorium; Nell'estimare de casali si hà da stimare, secondo li terreni, & io essendo stimatore della Città ne stimo qualche vno, & paulò post subdit, io mai stimai casali, &c. & iuxta secundum dicit, e non ho cognitione di casali piu che tanto: Secundò, quia iuxta octauum & duodecimum dicit, se non cognoscere D. Hectorem Mutinum, & tamen iuxta quartum interrogatorium dicit, il Signor Hettore è stato possessore di questo casale, & paulò infra dicit prædicta scire, perche conosco il Sig. Hettore vicino à Bracciano, &c. Tertiò quia iuxta quartum dicit: io non sò sopra che deuo esser essaminato in Bracciano questa causa, &c. & paulo post dicit, mà quando io sarei venuto à Roma, che si fanno più articoli, e più chiacchiare hauerò detto la verità, &c. Ex cuius dicto satis apertè colligitur se habuisse notitiam de eo, quod scilicet debebat examinari in hac causa etiam Romæ, &c. Quartò, quia iuxta quartũ dicit: Io sò che il Signor Hettore Mutini è stato possessore di questo casale à tempo antico per quante parti non me ne racordo, e la parte di questi Mutini era la giù verso la Banditella, & tamen super septimo articulo dato pro parte DD. de Mutinis, dicit: hò inteso dire, che sette anni à dietro una parte di questo casale di Giuliano si possedeua da gli articolati de Mutini per indiuiso, & vn'altra parte di questo casale &c. Vnde si pro indiuiso possidebatur, impossibile est, quod testis sciuerit partẽ D. D. de Mutinis esse situatã uersus Banditellã, prout prius asseruit, & impossibilia, seu inuerisimilia deponenti nõ est aliqua fides adhibenda, iuxta Bald. in l. lector quod asseruerat in penult. col. C. de prob. quem sequitur Corn. cons. 56. num. 4. lib. 1. Sicut nec sibi ipsi contradicenti. l. qui falso, uel uariè. ff. de testib. c. in nostra extr. eod. cum mill. simil. Præterea iste testis ex iam deductis conuincitur de falso, dum ipse super decimo articulo dato pro parte DD. de Mutinis negat casale hoc ab anno 1513. in circa fuisse melioratum, & dum super primo additionali asserit, casale hoc tunc temporis esse eiusdem ualoris, & bonitatis, prout antea fuerat: Vnde nihil mirum, si ex depositione horum testium tantis uulnerata exceptionibus, non probari læsionem, censuerunt Domini.

IL-

ILL.^mi D. CARD.^lis PAMPHILII.

Melitesi Reuisionis compurorum.
Lunæ 30. Octobris 1595.

ARGVMENTVM.

Ratio computorum cum semel reddita est, iterum reddi peti non potest, maximè si per instrumentum quis fuerit liberatus.

SVMMARIVM.

Ratio semel reddita non est iterum reddenda, n. 1.

Liberatus per instrumentum in quo asseratur computa fuisse reddita, iterum ad illa reddenda cogi non potest, num. 2.

Regula quod ratio semel reddita non est iterum reddenda, non procedit, quando constat de dolo, quod procedit, etiam si adsit iuramentum & liberatio quibusuis amplissimis verbis concepta fuerit, n. 3.

Dolus non præsumitur, n. 4.

Dolus debet per allegantem perspicuè, & concludenter probari, n. 4.

Dolus eo ipso arguitur cum quis sua administrationis libros non exhibet, n. 5.

Simplex factor seu negotiorum gestor non tenetur libros administrationis conficere, n. 5.

DECISIO CI.

1 FVit resolutum D. Cæsarem non posse agere contra Abbatem pro reuisione computorum iam solidatorum quia vulgaris est regula quod ratio semel reddita nō est iterum reddenda, l. semel. C. de pub. apoc. lib. 10. Archid. Io. Andr. & alij in cap. 1. de cler. ægrot. lib. 6. Lap. in clemen. quia contingit. de relig. domib. Soccin. iun. cons. 92. nu. 1. lib. 4 Parif. consil. 89. num. 1. lib. 1. cum alijs per Roland. consil. 49. num. 36. lib. 1.

2 Præsertim stāte instrumēto liberationis in quo D. Cæsar asserit cōputa fuisse pluries, & pluries diligentissimè visa & reuisa, & cum iuramento liberat, & quietat generaliter Abbatem de omnibus per ipsum quomodolibet exactis, & administratis pro annis 1589. 1590. & 1591. cum pacto de nihil vlterius petendo, ac etiam cum cessione omnium fructuum exactorum & exigendorum ad quamcunque summam ascendentium pro scutis 4100. ad l. emptor. §. Lucius. ff. de pactis. l. siquidem. C. de transaction. Bart. in l. 2. col. fin. C. de iur. fisc. lib. 10. Parif. d. conf. 89. num. 7. Roland. d. conf. 49. num. 42. & late Menoch. de arbitr. iud. cas. 209. sub num. 37.

3 Et licèt prædicta non procedant vbi constat de dolo, quo casu non obstante quacumque liberatione quibusuis verbis concepta ratio est de nouo reddenda etiam si adsit iuramentum cum in omni liberatione semper censeatur exceptus dolus l. quidam decedens. ff. de admin. tut. l. cum tale. §. filius. in fin. ff. de condit. & demonstr. & trad. Anchar. cons. 230. Ias. cons. 229. num. 2. lib. 2. Soccin. cons. 159. num. 13. & cons. 190. per tot. lib. 2. Dec. cons. 110. col. fin. Parif. d. cons. 89. num. 4. & Roland. dict. cons. 49. num. 57. cum alijs allegatis per informantes pro D. Cæsare.

4 Iste tamē dolus nō præsumitur l. merito ff. pro soc. Et debet per allegantem perspicuè, & cōcludenter probari l. quoties §. qui dolo. ff. de probat. l. dolum. C. de dol. Parif. cons. 96 n. 42. Dec. cons. 94. sub num. 4 & in l. pax de error. calcul. Menoch. de arbitr. d. cas. 209. num 40. vbi post alios quos allegat dicit quod requiritur dolus verus nec sufficit præsumptus.

5 Non obstat, quod dicitur dolum argui ex eo quod Abbas nō exhibet libros suæ administrationis vt voluit Anchar d. cons. 330. sub n. 10. Socc. cons. 159. num. 11. & cons. 190. num. 4. lib. 2. cons. 92. sub num. 12. lib. 4. Parif. d. cōs. 89. num. 25. cum alijs alleg. Quia non constat fuisse confectos aliquos libros & Abbas tanquā simplex factor seu negotiorum gestor non tenebatur illos conficere vt alias fuit resolutum in causa Romana Computorum sub die 4. Maij 1595. coram R. P. D. meo Litta.

ILL.^mi D. CARD.^lis SERAPHINI.

Parmeñ Status.
Veneris 10. Nouembris 1595.

ARGVMENTVM.

De testibus examinatis à Iudice reuocato quando probent, & de ætate minori, quando censeatur probata per dationem curatoris, aut aliàs.

SVMMARIVM.

Testes examinati à Iudice reuocato probant, si examinati fuerunt ante reuocationem, n. 1.

Causa nunquam dicitur auocata à suo Iudice, nisi expressè dicatur, n. 1. in fine, & n. 2.

Gesta per minorem ad eius vtilitatem non valent parte opponente, declara vt n. 3.

Minor ætas probatur per dationem curatoris in præiudicium illius, ad cuius instantiam fuit datus curator, num. 4.

Minor ætas probanda est per eum, qui se fundat in illa, n. 4 in fine.

Testes probantes minorem ætatem, quomodo debeant deponere, n. 5.

Nullitatis exceptio opponi non potest post præfixum terminum ad docendum de nullitate. n. 6.

DE-

DECISIO CII.

1 DVæ nullitates fuerunt deductæ pro parte DD. de Rangonibus contra examen Testium DD. de Pallauicinis altera de defectu iurisdictionis, altera de defectu personæ Sigismũdi comparentis, ratione minoris ætatis. Prior nullitas deducebatur ex eo quòd testes isti de mense Octobris Anni 1576. fuerunt examinati coram bon. mem. Dario, à quo tunc temporis causa fuerat auocata, & commissa Cardinali Simonettæ ad referendum Sanctissimo, verum hæc nullitas reiecta fuit per DD. quia examen testium fuit factum ante Motum proprium auocatorium causæ, de quo tempore, licet Simonetta posset se informare extraiudicialiter, ratione commissionis sibi oretenus datæ à Papa, tamen hoc non impediebat processum corã suo Iudice, vt quotidie practicatur, maxime cum ante Motum proprium Cardinalis nunquam inhibuerit, & in processu causæ istis testibus vsus fuerit, & idem sensisse apparet Rangones, qui post dictam verbalem commissionẽ examinarunt testes eodem modo, & receptum est causam nunquam cẽseri auocatam, nisi expressè dicatur, Cassad. part. 2. de rescript. nam in dubio non est præsumendum Papam auocare velle, Paris. cons. 49. n. 22. lib. 4.

2 Neque hic agitur de sustinenda sententia interim lata quod posset pati maiorem difficultatem sed de examine sustinendo, quòd Papa non censetur voluisse impedire. Neque obstat quod in Motu proprio subsequuto Papa testetur se viuæ vocis oraculo commisisse causam Cardinali ad referendum, quia non dicit se id fecisse cum causæ auocatione, prout postea eam in d. Motu proprio auocat, & ita respondetur ad actum transportationis actorum factũ de partium consensu penès Cardinalem, quia hoc erat necessarium, vt ipse posset capere saltem extraiudicialem informationem, non autẽ ad effectum vt causa censeretur tunc temporis auocata, quod patet, quia non obstante transportatione, vtraque pars testes induxit, & examinauit coram Dario.

3 Altera nullitas ob minoritatem Sigismũdi fuit similiter per Dominos reiecta: nam omissa disputatione An valerent gesta per minorem ad eius fauorem, de qua Doctores in l. non ideo minus. C. de procurat. Bald. in l. si curatorem. C. de integr. restit. minor. cũ videatur obstare partis oppositio ex deductis in decisione Chirogæ quamuis respõderi possit oppositionem non suffragari ex quo non fuit in singulis actis, neque in isto examine repetita, quod tamen erat necessarium, iuxta decis. Mohed. 44.

4 Hoc inquam omisso, dictum fuit non probari minorem ætatem Sigismundi de Anno 1536. quia aut deducitur ex datione curatoris, & illa probat tãtum in præiudicium illius ad cuius instantiam fuit datus curator, Salycet. in l. minorem. in pen. quæst. de in integr. restit. min. Alex. cons. 25. cum seq. lib. 1. Dec. cons. 549. num. 4. Iacob. de Sengio in l. de ætate. nu. 12. de minor. & fuit decisum in causa Sartionaten. 28. Ianuarij 1583 coram D.N. Præterea cum fuerit datua de Anno 1534. & non concludit fuisse minorem anno 1536. cum simus in ijs, quæ tractu temporis mutantur, l. spadonem. §. qui absolutus. de excus. tut. & probatio minoris ætatis incumbit ei, qui se in ea fundat ad subuertendum examen.

5 Aut Rangones nituntur ex dictis testium, & illi minus probant, iuxta Bart. doctrin. quam communiter sequuntur Doctores in d. l. minor. Caputaq. decis. 167. & 285 lib. 1.

6 Aut deducitur minoritas ex eo quod non fuerit nominatus in testamento de anno 1511. & non concludit cum vique ad annum 36. intercedant anni 25. Obiter quoque dixerunt Domini, nullitatem ex recusatione interpretis nõ probari, & ideo conclusum examen substineri, maximè cum istæ nullitates opponantur post lapsum tanti temporis, & post commissionem præfixionis termini ad docendum de nullitate, Cassad. 4. n. 5. de dilat. cum alijs.

PENNAE.

Oscẽn Canonicatus.

Veneris prima Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

Recursus ad Curiam sæcularem ad effectum inhibendi Iudicibus Ecclesiasticis, prohibitus & damnatus est, etiam ad effectum defendendæ suæ possessionis, & non obstante quacumque contraria consuetudine.

SVMMARIVM.

Recurrens ad Curiam sæcularem pro obtinendis prohibitionibus & mandatis contra Iudices Ecclesiasticos, incidit in sententiam excommunicationis, n. 1.

Recursus ad Curiam sæcularẽ est omnino prohibitus in casibus non obstante quacunque contraria consuetudine, num. 4.

Consuetudo quæ clericos iurisdictioni sæculari supponit attendenda non est, n. 2.

Recursus ad Curiam sæcularem non est improbatus ad effectum defendendi propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis etiam propria auctoritate defendere potest, non tamen talis recursus admittitur isto casu ad obtinendas inhibitiones contra Iudices Ecclesiasticos, n. 3 & 4.

Iudices sæculares nec actu, nec habitu habent iurisdictionem

ctionem in clericos, & cum sint inferiores iudicibus ecclesiasticis non possunt illis inhibere, n. 4.

DECISIO CIII.

1 VTraq; parte informante super dubio dato An Paulus Lezanus fuisset excommunicatus ob recursum ad Tribunal sæculare iustitiæ Aragonum à quo illius Procurator obtinuerat firmam iuris ad inhibendum Iudici Ecclesiastico, ne appellatione pendente aliquid innouaret, & Paulus d. inhibitione fuerat vsus sub prætextu, quod id sibi licebat, iuxta dispositionem Sacrorum Canonum, vno tantum ex Dominis Paulum excusari posse dicente cæteri affirmatiuè responderunt illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis, quia recurrendo ad Iudices sæculares causam præbuit, vt immunitas Ecclesiastica violaretur c. nouerit, & c. grauem. de sent. excommun. & §. 16. Bullæ in Cœna Domini vbi excommunicationis vinculo innodantur, qui ad Cancellarias, & Curias sæculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos.

2 Nec Paulum tuebatur copiosa turba Doctorū asserentium licitos esse in quibusdam casibus istos recursus ad Iudices sæculares, quoniam Sacrorum Canonum authoritas, sanctio illis omnibus præponderabat per quam etiam excludebatur prætensa antiquissima consuetudo nonnullarum Prouinciarum, de qua testabantur Couar. in pract. quæst. c. 35. num. 3. Nauarr. in manual. c. 27. num. 70. Menoch tract. de retinend. possess. remed. 3. n. 356. & seq. & Perrus de . . . tractat. de exeq. mand. Reg. lib. 1. cap. 1. num. 32. Dicebatur enim talem consuetudinem tanquam improbam, & Sacris Canonibus inimicam, quæ Clericos Iurisdictioni laycorum quandoq; supponit, non fuisse attendendam. c. qualiter, & quando vbi communiter Doctor. & Abb. num. 7. de iudic. Marian. Soccin. in c. si quis clericus. num. 28. & in c. fane. nu. 10. de for. compet. Rota decis. 10. de consuetud. in antiq.

3 Neque decisiones Rotales Achill. 30. de appel. in impressis, & R. P. D. Decani in illa Taraconen. Villæ de Reu die 14. Decembris 1592. & R. P. D. Blanchetti in Salamantina canonicatus die 4. Maij proximè præteriti suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones concederetur facultas quandoq; recurrendi ad Iudices laycos, & inuocandi eorum nudum auxilium ad defendendum propriam possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere potest, nusquam tamen dicitur in eis quod talis recursus fieri possit ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos.

4 Hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè nouit Iudices, nec actu, nec habitu habere iurisdictionem in clericos, immo illius esse penitus incapaces, cap. causam. de rescript. & c. sacerdotibus. 11. quæst. prima, & propterea cū sint inferiores Iudicibus Ecclesiasticis c. denique 96. distinct. & clemen. ne Romani. de iure iur. nec posse, nec debere ecclesiasticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere Abb in d. c. qualiter, & quando. num 7. Vnde Domini non recesserunt à decisis in hac causa coram R. P. D. Blanchetto die 10. Aprilis proximè præteriti.

GIPTII.

Burgeñ Iurispatronatus.
Lunæ 18. Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

Testes ratione incertitudinis loci examinis non probant.

SVMMARIVM.

Testium dicta ratione incertitudinis loci examinis redduntur nulla, n. 1.

Procurator non dicitur habere notitiam locorum vbi testes examinari debent ex eo quod in articulis fuit specificata causa super quibus examinari debent, n. 2.

DECISIO CIIII.

1 DVbitaui, An Testes Abbatis de Cardenna essent validè examinati, ita vt ei dandum esset vel ne, mandatum de manutenendo. Domini vtraque parte informante resoluerunt examen d d. testium esse nullum; & moti præcipuè fuerunt ex nullitate incertitudinis loci examinis, quæ pro parte Archiepiscopi deducitur. Nam remissoria ad examinandum testes per totam diœcesim Archiepiscopatus Burgensis fuit data cuidam Ioanni de Arce Notario, & vbi conueniret in toto Archiepiscopatu faceret hanc probationem & ipse in nōnullis Oppidis, & locis d. Archiepiscopatus examinauit dictos testes absq; eo quòd intimauerit Procuratori Archiepiscopi, in quibus locis præcisè examē deberet fieri ad effectum, vt ipse posset interesse iuramento testium, & dare interrogatoria quo fit vt examen fit nullum, Caputaq. decis. 279. par. 3. Cæs. de Graff. decis. 45. n. 10. de confess.

2 Nec dicatur Procuratorem Archiepiscopi notitiam locorum, in quibus testes examinati fuerunt, habere potuisse ex eo quod omnes causæ de quibus agitur sunt specificatæ in 6. art. pro Abbate dato, prout in sententia anno 1516.

quæ

quæ quidem specificatio ad hunc effectum sufficere videtur, vt voluerunt DD. coram Reuerendissimo Oriolensi in vna Pampilonẽsi Oblationum, & coram Reuerendissimo Perusino in alia Calaguritana Oblationum, & in Pampilonensi Emolumentorum coram R. P. D. Orano de mense Ianuarij 1586. quia non tenet consequentia Procurator ex d. art. habuit notitiam articulorum, in quibus Abbas prætendit ius conferendi: ergo etiam sciuit, vbi deberent examinari testes, maximè qnia hodie lis tantum est super illo beneficio de Catillo.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Turritana Tertiariæ.
Lunæ 18. Decembris 1595.

ARGVMENTVM.

Quæ in summarijs explicantur loco argumenti deseruient.

SVMMARIVM.

Attentata non reuocantur stante consensu partis, n. 1.
Testes nulliter, & sine iurisdictione examinati consensum non probant, n. 1.
Consensus qui elicitur ex facto non egreditur factum, numer. 1.
Appellationi non dicitur renunciatum per dationem fideiussoris de soluendo iuxta formam sententia, n. 1.

DECISIO CV.

1 Fvit resolutum cõstare de attentatis respectu exequutionis lite pendente factæ; Non obstat consensus Abbatis ex quo prætenditur excludi attentata ad decis. Paleott. 18. & Crescen. 2. vt lit. pend. quia ille consensus non probatur ex testibus, qui sunt nulliter, & sine iurisdictione examinati: nec etiam probatur ex instrumẽto facto cum sequestratore per receptionem residui penès sequestratorem remanentis non approbato exaduerso: nam consensus, qui elicitur ex facto non egreditur similiter factum, maximè stante protestatione prius per Abbatem facta, quod non intendebat recedere ab appellationibus interpositis, & alia facta sub die 13. Martij quæ inseruiunt pro declaratione animi, & est simile de datione fideiussorum de soluendo iuxta formam sententiæ per quam dationem non dicitur renunciatum appellationi, vt tradit Iacob. de S. Georgio in l. sed etsi susceperit num. 4. de reiudic. & facit decis. Put. 281. lib. 2. & quæ not. Modern. ad decis. Afflict. 78. n. 8. Rota in causa Anconitana Computorum 13. Iunij 1567. coram bon. mem. Oradino.

ILL.MI D. CARD.LIS MANTICÆ.

Bononien. Fideicommissi de S. Petro.
Veneris 19 Ianuarij 1596.

ARGVMENTVM.

Ex summario elicies argumentum.

SVMMARIVM.

Instrumentum repertum in folio volanti existenti in filzis, & habens in locis substantialibus, Additiones, Cancellationes, & Apostillas in margine à Notario non subscriptas nihil probat, n. 1. & 2.

DECISIO CVI.

1 Fvit conclusum non probari stylum, vt debeat adhiberi fides instrumentis de anno 1587. descriptis in folijs volantibus existentibus in filzis habentibus additiones, cancellationes, & apostillas in margine in locis substantialibus à Notario rogato non subscriptas neq; approbatas, de quibus possit etiam dubitari An aliena manu scriptæ fuerint, vt est casus, de quo quæritur.

2 Nam idest contra ius commune, quod apostillæ appositæ in margine debent esse subscriptæ à Notario rogato, vt colligitur ex l. 1. §. ideo, & ibi Bart. de ijs quæ in testam. delent. ibi etiã Ba'd. n. 2. vers. quinto. Quod eleganter etiam probatur ex l diuus. §. idem senatus. ff. de fals. & notat etiam Ioann. Andr. ad Speculat. in tit. de instrum. edit. §. ostenso n. 5. in fine in addit. incip. dixit Bart. in l. si vnus. num 3. Bal. num. 1. & 2. in fine, Castren. cons. 131. circa finem, vers. nec nocet quod, Natt. lib. 2. & Io. de Anan. cons. 28. circa princ. Corn. cons. 60. n. 4. lib. 4. Dec. cons. 399. n ... Decian. cons. 100. num. 10. & 47. vers. non obstat, lib. 2. & cons. 91. num. 29. & 39. non obstat, lib. 3.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Dertusensis Iuris conferendi. Mercurij 24. Ianuarij 1596.

ARGVMENTVM.

Notarius ex suis notis exemplum desumere absq; solemnitate An possit, & An etiam Notarius successor in officio possit publicare instrumenta sui prædecessoris.

SVMMARIVM.

Notarius potest ex suis notis sumere exemplum absq; alia solemnitate, nu. 1.
Successor in officio absque Iudicis authoritate potest exemplare instrumenta prædecessoris, nu. 2.
Notarius alterius Notarij ægrotantis instrumenta An extrahere & publicare possit, num. 3.

DECISIO CVII.

1 Domini quantum ad instrumenta extracta ab eisdem Notarijs, qui illa receperunt, nõ dubitabanr de eorum fide, cum notissimum sit Notarium posse ex suis notis sumere exemplũ absque aliqua solemnitate, illudq; dici originale l. vnum. cum ibi notaris ff. de testamen. Bald. in l. publicati, nu. 2. & Ias. ibi nu. 4. C. eod. tit. Abb. in c. Albericus, nu. 5. de testament. Rot. decis. 1. de fide instrum. in nou. & Doct. communiter in Auth. si quis in aliquo, vbi Alex. num. 1. Dec. num. 15. & Cagnol. n. 65. C. de eden. cum alijs per Couarr. pract. quæst. c. 19. num. 3.

2 Quantum verò ad alia instrumenta extracta ab alijs Notarijs, dixerunt non esse in forma probanti, cum compulsatio patiatur notabiles defectus, quos licet informantes pro Dertusensibus euitare conentur, ex eo quod iuxta decisionem Caputaq. 170. par. 1. extracta fuerũt per successores in officio quos sæplus resolutũ fuit absq; aliqua iudicis authoritate posse exemplare Instrumenta prædecessoris, Dec. post alios in d. auth. si quis in aliquo. nu. 26. Caputaq. decis. 69. tamen non probant, quod Petrus Piguert, & Gregorius Patet, qui extraxerunt instrumenta sint successores in officio illorum, qui de eis rogati fuerunt: quia licèt Petrus se nominet scribam Capituli, & quod tenet & regit notas quondã Connotarij, & conscribæ de prædictis instrumentis rogati, & Gregorius dicat se vnum ex Scribis Curiæ Episcopalis, ex hoc tamen non sequitur, quod sint successores in eorum officio, & habeant facultatẽ extrahendi, & publicandi scripturas illorum Notariorum defunctorum absque iudicis authoritate.

3 Et tanto magis quoad illa instrumenta publicata per Gregorium, non tanquam à successore, sed tanquam à Connotario propter impedimentum infirmitatis Notarij quod in iure permissum non reperitur, nec etiam de stylo illarum partium, cum Couar. pract. quæst c. 21. num. 3. allegatus loquatur de Regno Castellæ & cum hoc quòd fiat expressa mentio de speciali commissione sibi facta per Notarium impeditum, iuxta not. per Bart. in l. quædam. §. 1 num. 4. ff. de eden. Anchar. cons. 242 n. 2. quæ in hoc casu non adest.

ILL.^mi D. CARD.^lis BLANCHETTI.

Romana seu Ispalen̄ prætensæ Simoniæ. Mercurij 7. Februarij 1596.

ARGVMENTVM.

Simonia, coniecturis & præsumptionibus probari potest, dummodo sint vehementes, & reũ de crimine conuincentes, & dummodo etiã sit probatus præcedens tractatus, & præcedens conuentio Simoniaca.

SVMMARIVM.

Simonia crimen atrocissimum est, maximè extirrandum. num. 1.

Simonia cum occultè committatur, præsumptionibus & coniecturis probatur, num. 2.

Simonia non probatur coniecturis, nisi fuerint vehementes, & reum de crimine conuincentes, nu. 3.

Simonia non censentur probata concludenter, nisi etiam fuerit probatus præcedens tractatus, & conuentio, num. 4.

DECISIO CVIII.

1 De mandato Sanctissimi D. Nostri proposui in Rota. An esset probata Simonia, & causa ab omnibus Dominis diligentissimè discussa, prædictis minimè obstantibus, quæ copiosissimis, & doctissimis tam per Fisci Aduocatũ in informationibus, quàm per nonnullos ex Reuerendiss DD. meis in causæ propositione, rationibus, & auctoritatibus fuerunt in Rota allegata, & roborata, maior pars Dominorum censuit ad effectum vt D. Varela tanquam Simoniæ reus possit condemnari d. Simoniam non esse probatam: Agitur enim de atrocissimo crimine, quo nullũ reperitur in iure Pontificio, & extra, & à Sanctis Patribus magis execrandum indicatum, cap. eos 1. quæst. 1. Vbi Ioann. de Turrecremat. c. per tuas. de simon. & cum alijs quos enumerat per duas columnas Tiber. Decian tractat. crimin. part. 5. cap. 85. & Io. Bernard. Diaz in sua pract. crim. canon. cap. 85. & ideo in illius odium plura ad illius probationem specialiter sunt statuta. 1

2 Inter cætera autem ex eo quia occultè cõmitti consueuit, certum est, vt ex præsumptionibus & coniecturis probetur, c. per tuas, c. sicut, vbi Innoc. & Abb. de Simon. cap. 1. de testib. in 6. Aym. cons. 122. nu. 7. Sarnen. in reg. triennal. quæst. 8 vers. sed tenuit Rota.

3 Coniecturæ autem debent esse vehementes, & reum de crimine conuincentes cap. euidentia, de accusat. Alex. de Neuo cons. 64. n. 2. Felyn. in cap super his, num. 12. de accusat. Caputaq. decis. 202. per tot. lib. 1. & tenuit Rota coram S. D. N. in vna Firmana Cappellaniæ 10. Maij 1582. & postea coram RR. PP. DD. Cosuditoribus in infrascriptis causis, coram D. Gyptio, in vna Britonorien̄ Commendæ 17 Decembris 1588 coram D. Pamphilio in vna Imolen̄ confidentiæ 24 Februarij 1592. coram D. Orano in vna Casentina cõndentiæ 4. Februarij 1591. & corã D. Pena 14. Decembris 1592. in vna Cala-

Calaguritana confidentiæ,& in vna Tulleñ Parochialis coram D. Decano 28. Maij 1593. & coram me io vna Aqueñ Simoniæ 17. Maij eodem anno, & 19. Ianuarij 1594. & coram D. Litta in vna causa Aretina cōfidentiæ 23. Ianuarij 1595 Et hanc sententiam sequuntur, Clar. in sua pract. crim. in verbo simonia, n. 12. Follet. in pract. crim. c. 18. nu. 2. Ignat. Lopez in eadem pract. cap. 91. litera B, & cauetur Cōstitutione Pij V. num. 5. in Bullario, in S. & vt simoniæ. vbi vult quod reus sit conuictus.

4 Ad constituendum autem probationem concludentem, necessaria est probatio tractarus præcedentis & pactionis, c. attaldus. 8. quæst. 1. per tot. in c. quam pio, in verbo, postmodum, 1. quæst. 2. Dnctores communiter in c. veniens, il 1. de testib. Dec. cons. 118. n. 4. Paris. cons. 30. nu. 21. lib. 4 Alciat. cons. 2. n. 20. lib. 1. Put. decis. 171. lib. 2. & Mohed. decis. 266. & fuit resolutum fere in omnibus supradictis causis.

ILL.^MI D. CARD.^LIS BLANCHETTI.

Romana prætensæ Confidentiæ seu Simoniæ. Veneris 15. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Confidentia, quando dicatur probata, ex eo quod quis recipit beneficium ex resignatione, vt eiusdem fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat.

SVMMARIVM.

Confidentia dicitur commissa, quando quis recipit beneficium ex resignatione, vt beneficij fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat, num. 1. Declaratur nu. 2. vt videlicet procedat quando à principio talis conuentio præcesserit, secus si post assequutionem beneficij quis sponte, aut ex aliqua causa iusta fructus, aut eorum partem resignanti, aut alteri concedat, num. 2. & 3.

Beneficiatus de fructibus beneficij potest ad sui libitum disponere, & etiam illud resignanti subuenire, n. 3.

DECISIO CIX.

1 CVm à fel. rec. Sixto Papa V. Reuerendiss. D. Fantinus Archiepiscopus Cusentinus de mense Maij anni 1585. obtinuisset renunciationem regiminis, & administrationis Archiepiscopatus admitti, & de illo D. Siluio Passerino prouideri accepto in recompensam Prioratu S. Gabrielis Cremonen. ac vna pensione scutorum 2000. & altera 555. ad commodum D. Angeli sui Nepotis super fructibus d. ecclesiæ reseruata, Accidit, quod post perfectam resignationem compertum est publico instrumento 2. mensis Iulij sequentis inter eos fuisse conuentum, quod fructus hinc inde dimissorū beneficiorum quilibet de anno 1588. suos faceret, datis ad eum finem mandatis procuræ, quorū effectu subsequuto, quia Magnificus D. Procurator Fisci prætendebat in resignatione huiusmodi, vitium Simoniæ, vel confidentiæ interuenisse, factumq. locum extrauaganti sanctæ memoriæ Pij Papæ V. super confidentijs in qua inter certos casus hic constituitur, quando quis recipit beneficium ex resignatione, vt eiusdem fructus, vel eorum partem alijs concedat, vel pensionem soluat, hinc sumpta occasione, causa contra eundem D. Fantinum coram iudice, confidentiarum introducta, & illius coniunctim cum eodem Fisco cognitione mihi delegata iuxta inueteratum Statuti Tribunalis Rotæ institutum dubitaui, stantibus hinc inde deductis, An constaret de infrascripta renunciatione crimen simoniæ, vel cōfidentiæ fuisse cōmissum.

2 Pro huius resolutionis dilucidatione fuit animaduersum, quod cum dicta extrauagans duas partes habeat, quarum prima duos casus continet, ex quorum altero confidentiæ crimen inducitur, alia coniectura complectitur, quibus concurrentibus confidentia commissa conuincitur, neq; ex verbis illius, neq; ex mente per concessionem factam resignanti fructuum, vel eorum partis recepti beneficij, aut etiam solutionem pensionis argui posse simpliciter commissam fuisse simoniam, vel confidentiam, sed ita demum, si receptio beneficij facta sit ea intentione, vt hæc fiant: nam si postquam beneficium fuerit aliquis assequutus sponte, aut ex aliqua causa iusta, fructus, aut eorum partem resignanti, aut alteri concedat, non committit simoniam, vel confidentiam, cap. attaldus, ibi antequam eligeretur 8. q. 3. glos. cap. quoniam pro. in verbo, postmodum, 1. q. 2. Io. Andr. Abb. Felyn. & Dec. in c. veniens, il 1. de test. Abb. in c. cum in, nu 24. de constit. Dec. cons. 118. n. 4. Paris. cons. 30 num. 21. lib. 4. Natt. cons. 299. num. 11. Sarnen ad reg. de trienn. q 12. vers. secundo principaliter, Put. decis. 171. num. 9. lib. 2. Mohed. decis. 166. incip. permutatio.

3 Et aliàs dicendo sequeretur absurdum, quod beneficiatus de fructibus beneficij non posset libere disponere, quod est contra glos. cap. præsenti, in verbo, nostrarum, de offic. ordin. in 6. Imol. in c. aurum. de donat. & cap. fin. de pecul. cler. & quod nec etiam posset resignanti ex fructibus beneficij resignanti subuenire quod est contra charitatem.

ILL.^MI D. CARD. MILLINI.

Romana Pecuniaria. Veneris 15. Martij 1596.

ARGVMENTVM.

Mercator habens in suo bancho pecunias alicuius qui postea decoxit, Ante decoctionem detectam debitoris, potest cuicunque creditori instanti de ordine debitoris soluere, etiā in præiudicium anteriorum creditorum.

SVMMARIVM.

Cedula Bancharia ad hoc vt probet in præiudicium tertij, An sit necesse quod habeat requisita, de quibus in l. scripturas. C. qui potior in pign. habeant. n. 1.

Cedula bancharia veritas probari potest per testes qui fuerunt præsentes, & ex libro rationis bancharia, n. 1.

Decocto debitore ante decoctionem creditor qui procurauit sibi solutionem fieri de suo credito, non potest ab alijs anterioribus creditoribus molestari, n. 2. & 3.

Mercator habens in suo bancho pecunias alicuius, qui postea decoxit, ante decoctionem detectam debitoris potest cuicunque creditori instanti de ordine debitoris soluere etiam in præiudicium anteriorum creditorum, num. 3. & 4. vbi declaratur.

DECISIO CX.

1 DVbium fuit distinctum in duas difficultates, quarum prima fuit, An cōstet de veritate cedulæ, secunda difficultas fuit, An ista cedula cum obligatione Camerali potuerit fieri à Bōsio in præiudicium aliorum Creditorū. Quātum ad primam visa est Dominis res clara ad fauorem D. Io. Baptistæ, quod constet de veritate cedulæ, quia licet non concurrant requisita, l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab. quæ sunt necessaria ad effectum probationis in præiudicium creditorum, vel alterius tertij, vt fuit resolutum in causa Aquen. Simoniæ 10. Decembris 1593. coram R. P. D. Bianchetto, & in causa Comen. Iurispatronatus 6. Martii de anno præterito coram me: Tamen veritas probatur ex Testibus, qui fuerunt præsentes ex libro rationis bancharię, & ex litteris dicti Io. Baptistæ, ideò non habet locum dispositio, d. l. scripturas, Bald. cons. 198. num. 5. lib. 1. Capucaq. decis. 112. lib. 3. & fuit resolutum in causa Romana Pecuniaria 3. Decembris 1593. coram R. P. D. Pamphilio.

2 Quantum ad secundam, Domini resoluerunt, quod ista cedula cum obligatione Camerali potuit fieri à Bonsio etiam quod præiudicet alijs Creditoribus, potissimum fundamentum istius resolutionis fuit, quia quando fuit facta ista cedula, ratio bācharia manebat incolumis suo antiquo statu, & decoctio, quæ illinc ad duos mēses fuit sequuta ignorabatur, ideo potuit Bonsius, qui erat cōplementarius, & habebat amplissimum mandatum facere cedulā cum obligatione Camerali, licet præiudicet alijs Creditoribus, qui nō instabant pro consequutione sui crediti, glos. in l. 2. in vers. proponat. ff. de his quæ in fraud. cred. & sicut ista summa fuisset soluta d. Io. Baptistæ solutio non posset retractari ab alijs Creditoribus, quia ratio bancharia soluebat omnibus, & ipsi non instabant pro consequutione sui crediti, Afflict. decis. 190. Paris. quæst. 69. lib. 4. Paleott. decis. 195. vel si ista summa fuisset tunc depositata, quando fuit facta cedula, Bonsius potuisset cedulam facere cū obligatione Camerali, & præiudicaret alijs creditoribus eam non habentibus, ita pariter stante veritate crediti d. Io. Baptistæ, & sufficienti facultate Bonsi, & quod ratio bancharia erat soluendo Domini non viderunt rationem diuersitatis propter quam non potuerit eam facere quamuis præiudicet alijs creditoribus, quibus sine difficultate tunc fuisset solutum, si fecissent instantiam pro consequutione sui crediti.

3 Nec placuit Dominis, quod non poterat fieri solutio d. Io. Baptistæ in præiudicium aliorum creditorum, quia latens erat decoctio rationis bancharię ideo alijs creditoribus non potest imputari negligentia, vt dicit Angel. in l. pupill. sub nu. 8. istud dictum non habet fundamentū, cum non possit imputari aliqua culpa, neque creditori, qui suum creditum consequutus est, neq; debitori, qui tenebatur soluere quando tēpore prædictæ solutionis erat soluendo.

4 Non obstat quod Bonsius sciebat decoctionē, & ideo non potuit gratificare, quia ista scientia non probatur concludenter cum non constet, quod bilancium fuerit factum ante cedulam istam, & licet ipse deponat quod Io. Baptista erat creditor, quia ipse vti minister sciebat omnia negotia, tamen ex scientia negociorum non infertur necessario ad scientiam decoctionis, quæ à principalibus solet teneri, occulta prætera etiam si Bonsius habuisset istam scientiam status rationis bancharię; Tamen in Vrbe communiter ignorabatur, & sufficit ad istum effectum, quod non probetur scientia Io. Baptistæ, quia non probata scientia, cessat in eo animus nocendi alijs creditoribus, & cessante isto animo potuit meliorem facere suam conditionem 1 l. 1. in princ. & ibi Angel. & Cuman. & l. qui autē. §. hoc edictū. ff. de his quæ in fraud. cred.

5 Non obstat textus in l. pupillus. quia procedit quando est facta extorsio per modos illicitos, Paul. quæst. 446. sub num. 3. lib. 1. Ideo non applicatur, &c.

RATTÆ.

Senensis Matrimonij.
Veneris 17. Maij 1596.

ARGVMENTVM.

De Matrimonij dissolutione propter coeundi impotentiam.

SVMMARIVM.

Vxor tenetur cohabitare cum viro, eiq. matrimonialia obsequia praestare. num. 1.

Impotentia coeundi non resultat ex impedimento aperitionis, num. 2.

Impotentia coeundi, non statim dissoluit matrimonium, sed debent coniuges per triennium cohabitare, & experiri An impedimentum sit perpetuum. nu. 2.

Marito afferenti carnaliter cognouisse suam vxorem credendum est, quamuis vxor contradicat. n. 2.

DECISIO CXI.

1 DOmini altero tantum informante censuerunt, Sententiam Vicarij Archiepiscopi Senensis esse confirmandam: nam cum sit contractum matrimonium inter Adrianum de Iulianis, & Flauiam de Guidarellis iure optimo declarauit eã esse cogendam ad cohabitandum cum viro, & obsequia matrimonialia ei praestãda, c. cum literas, & ibi Abb. n. 7. de restit. spol. c. 1. de sponsal. Innoc. in c. ex parte, n. 4. Host. num. 11. Anton de Butr. nu 31. de restit. spol. Raph. Cum. in cons. 1. n. 1. & seq Couar. in epit. lib. 4. decret. 2. par. c 7. in princ quicunq; enim matrimonium contrahit dicitur quodam modo propriam personam alienare, quia non habet amplius sui corporis potestatem, c. non debet, de consang & affin. Abb. in c. 2. nu. 21. vers. & puto, de restit. in integr.

2 Non obstat impedimentum aperitionis quod à Flauia vxore ei obijcitur, quia etiam si id verum sit, non tamen inducit frigiditatem, vel impotentiam, praeterea quamuis maritus non possit cognoscere mulierem, non propterea statim dissoluitur matrimonium, sed debent coniuges cohabitare per triennium, & interim dare operam & experiri An impedimentum sit perpetuum, iuxta c. laudabilem, de frigid. & malefic. & saepius fuit resolutum in Rota, coram R. P. D. meo Blanchetto in Bononien. separationis. Hoc amplius in casu proposito ipse Adrianus asserit se d. Flauiam vxorem suã carnaliter cognouisse, cuius assertioni credendum est, quamuis ipsa contradicat, c. continebatur de desponsf. impub. c. si quis acceperit 33. q. 1. Innoc. in c. ex parte, nu. 4. in fin. Io. Andr. nu 9. Ant. de Butr. nu. 35. vers. quandocunq; probantur. de restit. spol. Abb. in c. 1. nu. 3. de cland. desponsf. Ex his ergo conclusum fuit dictam sententiam esse confirmandam.

PENIAE.

Romana haereditatis de Anguillaria.
Veneris 21. Iunij 1596.

ARGVMENTVM.

Simulatio, & fraus, quando arguatur in contractu donationis ob metum reuerentialem filij propter praesentiam Patris, & illius praeces, & quomodo isto casu consideretur metus reuerentialis.

SVMMARIVM.

Simulatio, & fraus numquam praesumitur nisi doceatur de causa simulationis, num. 1.

Commissio ad non expressa non extenditur cum sit stricti iuris. num. 2.

Metus reuerentialis inducitur ex importunis precibus patris ad excludendum consensum, & inualidandum actum. num. 3.

Metus reuerentialis ex precibus non inducitur nisi illae fuerint tales quales sufficiunt ad metum incutiendum. num 4.

Persuasio nimia coactioni aequiparatur, num 5. Vbi quod hoc procedit in minore non autem maiore.

DECISIO CXII.

VTraque parte informante, Proposui causam super eisdem, & DD. steterunt in decisis sub die 12. Ianuarij proximè praeteriti, ex eisdem rationibus quibus tunc decisio fuit stabilita; Quia donatio fuerat fauore agnationis & valde verisimilis, ex eo quod Virginius, qui nullos susceperat filios, rationabiliter fuerat motus ad donandum fratribus, per quos familia conseruaretur, quae omnia, quia in alia decisione latè deducta fuerunt, non fuerunt modo repetita in hac propositione, in qua laboratum potissimum fuit in respondendo argumẽtis deductis per informantes pro Illustrissima Domina Emilia Vrsina.

1 Et primum ad illud, quod Donatio fuisset simulata, vt colligebatur ex duplici protestatione facta à Virginio respondebatur, fraudem & simulationem nunquam praesumi, nisi doceatur de causa simulandi, Crauett. cons. 145. num 2. Anchar. cons. 227. num. 2. Bart. cons. 65. incip. factum tale. nu. 9. Alex. cons. 111. incip. viso superiori themate, nu. 1. lib. 3 Rot. decis. 1. n. 2. de donat. in nou. & fuit dictum coram me in Romana de Grandis 11. Octobris 1593. In hac vero facti specie potius assuisse verisimilem causam donãdi ob praedictas rationes, quam fraudolenter agendi, & simulandi.

Quantum ad secundum, de metu reuerentiali quo praetendebatur inductus Virginius ad donandum, quo cessante non fuisset donaturus, dicebatur

batur nullum probati sufficientem metum, qui consensum ad donandum necessarium excluderet; Neque ex iteratis protestationibus metum potuisse deduci, quoniam protestationes illas potius fecerat Virginius, vt vxoti placeret, & ei morem gereret, quam vt coactè se donauisse doceret, vt ex dictis ipsius compertũ fuerat.

2 Sed neque ex eo ostendebatur Virginium inuitè & coactè donasse, quod statim post obitum Patris ipse commiserat causam nullitatis, seu rescissionis donationis; quia ex serie commissionis apparebat nullam fieri de donatione mẽtionem. Et cùm regulariter commissio ad non expressa non extendatur cũ sit stricti iuris, glos. in c. 1. & in c dispendia, & in c. statutum. de rescript. lib. 6. Absurdũ enim videbatur ex obscura incertaq; cõmissionis narratiua certam concludi voluntatem, & præsertim ad inducendum contractus nullitatem.

3 Ad illud, quo maxime vtebantur informantes pro Illustrissima D. Emilia de præsentia Patris in actu donationis, & de importunis illius precibus probatis per testes, quæ sufficiunt ad inducendum metum reuerentialem exclusiuum consensus requisiti ad validitatem donationis, Soccin. cons. 263. num. 2. & seq. qui testatur de communi.

4 Respondebatur præsentiam Patris fuisse requisitam ex dispositione Vrbis statutaria, ex qua non poterat propterea metus argui; Sicut neque ex precibus aut iussu Patris; Tum quia preces non fuerunt tales, vt ex eis probaretur sufficiens metus inductus, vt latè deductum fuerat in decisione; Tum quia donatio non respiciebat commodum Patris, vt contigerat in casu de quo fuerat Socc. consultus.

5 Ad Curtium Iuniorem cons. 141. nu. 18. lib. 2. asserentẽ nimiam persuasionẽ coactioni æquari: Respondebatur Curtium loqui de minori, secus autem esse de maiori qualis erat Virginius qui trigesimum ætatis annum excesserat, qui ob id non erat huius coactionis, & impressionis violentæ capax, Soccin. Iun. cons. 47. n. 31. & 32. lib. 3. Roderic. Soarez alleg. 24. iuxta finem.

Postremo prætensio læsionis non vitiabat donationem, quia non concurrebant metus, vt latè deductum, & probatum fuerat in decisione.

G I P T I I.

Casalensis seu Nullius Præposituræ.
Mercurij 8. Ianuarij 1597.

ARGVMENTVM.

Causa beneficialis non criminaliter, sed ciuiliter intentata dicitur, quando non agitur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, sed solum ad excipiendum contra inhabilem ad beneficium.

SVMMARIVM.

Causa beneficialis potest etiam ciuiliter tractari etiam quod agatur de inhabilitate propter homicidium, n. 1.

Causa dicitur ciuilis, & non criminalis, quando non agitur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, num. 2.

Causa dicitur ciuilis, & non criminalis, etiam quod accusator se inscripserit ad pœnam talionis, quando nõ agitur ad priuationem beneficij, sed solum ad remouendum aliquem tanquam inhabilem, n. 3.

DECISIO CXIII.

1 DVbitatum fuit An hæc causa esset beneficialis, & mixta, & An Illustrissimus Cardinalis ageret ciuiliter. & die Lunæ 9. Iunij præteriti resolutum fuit esse beneficialem, propterea cum super alijs partibus dubij ageretur, Domini circa vltimam partem censuerunt agi ciuiliter, quoniam licèt Dominus Cardinalis prætẽdat D. Octauianum aduersarium ob homicidium in personam eius nouercæ commissum esse inhabilem ad obtinendam præposituram; de qua nihil agitur, nihilominus hinc non sequitur, quod non posset agi ciuiliter, tex. est in c. super his. in fine. vers. licet enim, & ibi Abb. num. 4 Felyn. num. 2. post Aret. nu. 11. & 12. qui optimè declarat. de accus.

2 Præsertim cum non agatur ad pœnam priuationis, vel fisco applicandam, sed solum ad præposituram ad hoc, vt prius vacaret per obitum, vnde fit vt actio intentata iudicetur ciuilis, & non criminalis c. per tuas. in fine. de sim. Frider. de sen. cons. 23. num. 2. vers. quando agitur de comm. Soccin. iun. cons. 99. num. 26. lib. 2. Clar. post alios in pract. criminal. quæst. 1, vers. quintus est actus, cum alijs ab informantibus citatis.

3 Nec ad rem pertinet, quod Illustrissimus Cardinalis coactus fuerit accusare, & se in forma iuris inscribere quoniam huiusmodi accusatio & inscriptio quæ de iure canonico requiritur d. c. super his; & ita in praxi seruari testatur Præpos. in cap. final. §. libellorum. num. 23 quæst. 8. fit ad alium finem & effectum, & non ad hoc, vt accusator non possit agere ciuiliter; vt clarè colligitur in iuribus supra citatis, & in istis terminis voluerunt Domini in vna Hispalensi Beneficij 13. Februarij 1581. apud bon. mem. Episcopum Lauretanum. An verò dicta causa sit mixta erit particulariter vidẽdum.

PE-

PENIÆ.

Verdunensis Repetitionis Fructuum.
Lunæ 20. Ianuarij 1597.

ARGVMENTVM.

Acta integrè per appellantem ad Iudicem appellationis transportari debent, aliàs processus erit nullus, & de clausula quam & quas, coniunctim seu diuisim cum incidentibus & emergentibus in commissione apposita.

SVMMARIVM.

Appellans integra acta ad iudicem appellationis transferre debet, aliàs iudex iurisdictione carere censetur, num. 1.

Actorum imperfectio ex quibus dignoscatur, num. 2.

Enunciatiua contra denunciantem probat, dicto n. 2.

Clausula quam, & quas, cum incidentibus & emergentibus coniunctim vel diuisim, in commissione apposita quomodo sit intelligenda, n. 3.

Processus annullatio propter non integram transportationem actorum non facit censeri nulla instrumenta in eo producta, dicto n. 3.

DECISIO CXIIII.

1 Rota vtraq; parte informante censuit, cum instrumentis, & iuribus hactenus per Capitulum Virdunense productis non potuisse in causa procedi ad vlteriora contra Decanum super repetitione fructuum, & pecuniarum eidem Decano vigore sententiæ à Cardinale Lotharingiæ latæ, solutarum, quia processus non erat integer, & tamen notum est, appellantem ad iudicem appellationis integra acta transferre oportere, Concil. Tridentin. sess. 24. c. 20. §. Præterea. alias enim Iudex legitima iurisdictione carere censetur, vt fuit resolutum in causa Valentina de Campanar mense Ianuarij 1580. coram D. Cardinali Blanchetto tunc Rotæ Auditore, & coram me, in causa Compostellana Parochialis 21. Maij 1590.

2 Imperfectionem verò processus apertè suadebant acta continentia sententiam Capituli Virdunensis contra Decanum latam die 29. Maij 1593. in qua enunciabantur, quædam acta coram Capitulo pro expeditione causæ gesta: Nempe comparatio, & petitio facta die 16. Martij 1593 item responsio cum omnibus cõclusionibus, & alijs iuribus, & actis die penultima mensis Martij, & prima die sequentis mẽsis Aprilis gestis, quæ tamen non reperiebantur in processu. Cum enim ista essent enunciatiua capituli ad effectum, de quo agebatur: sufficientem probationem faciebat, quia enunciatiua cõtra enunciantem probãt, l. optimam C. de contrahen. stipul. Put. decis. 243. num. 2. lib. 1. Gozzadin. cons. 99. num. 6. Rota decis. 1. de fid. instrum. in antiq.

3 Neq; Capitulo suffragabatur commissio causæ contra Decanum, cum clausulis, quã & quas, & incidenti, emergenti, & coniunctim, vel diuisim, quasi propte. ea potuisset in causa procedi, tanquam in prima instantia, omisso articulo appellationis: nam cũ fuisset commissa causa appellationis, clausula, quam, & quas, intelligenda etiã erat super præmissis, & ita integraliter erant transportanda acta. Cæterũ quamuis Rota censuerit processum productum fuisse imperfectum, non tamen censuit omnia instrumenta, seu iura producta in eo contenta, fide carere, quam putauit adhibendam iuris habentibus solemnitates requisitas.

PENIÆ.

Tulleñ Monasterij Sancti Mansueti.
Die Veneris 18. Aprilis 1597.

ARGVMENTVM.

Confessio dubia ad fauorem Cõfitentis interpretari debet, & quid si sit qualificata, quid si implicata, & per verba enunciatiua, & alia ad materiam vbi etiam tractatur An Clericus, seu Prælatus male redditibus Ecclesiæ vtens sit beneficio priuandus, & quid isto casu importet dilapidatio, & quando bona Ecclesiæ censeantur dilapidata.

SVMMARIVM.

Confessio in dubio intelligenda est ad fauorem confitentis, vt excusetur à delicto. num. 1.

Confessio accipi debet cum suis qualitatibus, d. num. 1.

Confessio implicata, & per verba enunciatiua, & cum qualitatibus in dubio non trahi debet ad delictũ. n. 2.

Confessio, quæ non est clara & euidens, non est sufficiens ad effectum priuationis, num. 3.

Confessio facta cum qualitate eo magis attendenda est, quando contra illam qualitatem non adest aliqua probatio, nec iuris præsumptio quæ illi obstet, num. 4.

Dilapidatio contra administratorem, seu Abbatem manifestè probari debet, & actus dilapidationis in specie ostendi, num 5.

Dilapidatio intelligitur respectu bonorum Ecclesiæ, non autem respectu fructuum, num. 6.

Beneficiati vita durante, æquiparantur vsufructuarijs, & redditium Ecclesia dominium acquirunt, & de illis disponere possunt, num. 6.

Beneficiati male redditibus Ecclesiæ vtentes, & in vsus prauos conuertentes pro qualitate praua dispensationis grauiter peccant, non tamen incidunt in pœnam priuationis beneficiorum, num. 6.

Prælati, & Clerici seculares in dispensatione redditunm Ecclesiæ habent pinguius ius quam regulares, d. n. 6. in fine.

DE-

SVMMARIVM.

Actorum transportatio in dubio facta praesumitur integra, num. 1. Vbi praesertim quando ambae partes fecerunt instantiam pro sententia:

Acta facta coram Iudice incompetenti transportanda non sunt, num. 2.

DECISIO CXVI.

1 ROta vtraq; parte informante censuit constitisse de integra transportatione actorum, ac iurium ad Curiam Episcopalem Taruisinam, quia praeterquam quod in dubio praesumitur integra transportatio actorum, & processus integer, nisi contrarium ostendatur, vt Rotae seruat stylus, & tenuit in vna Calaguritana de Nathaia die 13. Ianuarij 1595. coram R. P. D. meo Corduba, & in alia Pientina Cappellae die 7. Iunij 1596. coram R. P. D. meo Litta in hac facti specie praeter istam praesumptionem concurrebat petitio vtriusq; partis coram Vicario Taruisino de cuius sententiae validitate agebatur in statutis, & praetensis ab eo, vt sententiam proferret, cum iam omnes scripturae hinc inde fuissent productae, & in forma authentica exhibitae. Haec enim confessio demonstrabat omnia acta ad causam decidendam spectantia fuisse producta.

2 Sed illud in primis constituerunt, non debuisse Alphonsum transportare processus factos coram Iudicibus laicis, pertinentes ad causam legitimitatis, cum ista cognitio non pertineat ad illorum iurisdictionem. Et propterea fuit ordinatum, vt omissis istis cautelis, & subterfugijs videretur de bono iure in negotio principali super legitimatione Alphonsi.

LITTAE.

Romana Pecuniaria.
Lunae 23. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Notarius officij Dominus An & quando teneatur pro substituto delinquente in officio, seu circa officium, vel colore officij.

SVMMARIVM.

Notarius officij Dominus teneatur pro substituto delinquente in officio, seu circa officium, vel colore officij, num. 1.

Praesumptio iuris stat pro publico instrumento, n. 2.

Exactio An & quando adscribi debeat officio notariatus, seu facto proprio creditoris, de cuius mandato exigitur, n. 3.

Solutio debiti communis, seu alterius fieri potest animo repetendi partem ad illum spectantem & valet, num. 4.

Notarius extendens instrumentum in prothocollo non tenetur notulam conseruare, n. 5.

Falsitatis suspicio cessat ex extensione instrumenti aliena manu si Notarius sit solitus sic illa extendere, num. 6.

Praesumptiones hominis non sufficiunt ad condemnandum aliquem ex facto tertij, nec ad tollendum fidem instrumento, sed iuris, & à iure approbatae requiruntur. d. n. 5.

DECISIO CXVII.

1 FVit resolutum D. Bonetto non competere regressum contra D. Catalonum respectu solutionis, de qua agitur. Nam licet Notarius officij Dominus teneatur pro substituto delinquente in officio, seu circa officium, vel colore officij, vt per Bart. in l. 1. §. familiae ff. de public. cum alijs deductis in illa Romana Releuationis Indemnitatis 9. Ianuarij 1581. coram R. P. D. Seraphino, attamen in hac causa non probatur Quintilianum Catalonis substitutum respectu societatis 200. aliàs per ipsum rogatae ad fauorem Olimpiae de Mercadantibus, & per Bonertum debitorem d. mulieri postmodum solutae aliquo modo deliquisse circa rogitum ipsius instrumenti, quod propterea Notarij officium respicit stante quod reuera constat illo temporis Olimpiam dedisse scuta 200. ad societatem, illamq; per Nummularium in dictam causam fuisse solutam.

2 Vlterius constat ordinem officialis super cuius officio imposita fuit d. societas etiam 200. & quod plus est ex depositione testis inducti per ipsummet Bonettum, & qui praesens fuit stipulationi instrumenti, constat Bonettum perquisiuisse dictum officialem eiusq; partē pro obligatione 200. quodq; tunc obligatio per eos facta fuit ex quibus omnibus maxime simul iunctis apparet de veritate dicti instrumenti, & rogitus, pro quo etiam stat omnis praesumptio, secundum Bald. in c. 1. §. si instrumentum, tit. de nat. feud. in vsib. feud. & in cap. illud. circa fin. de praesumption. quem sequitur Ias. cons. 124. col. 1. lib. 1.

3 Nec obstare dixerunt Domini, quod Quintilianus existens in carceribus declarauit instante Bonetto ex ducentis habitis ab Olimpia de Mercadantibus, centum in suos vsus conuertisse, quia cum aliàs censum habuerit ipse Bonettus per manum illius, hocq; non negetur, sequitur idcirco verum fuisse ipsam societatem fuisse 200. prout cantat instrumentum & non minoris summae. Nec ex eo quod Quintilianus d. scuta 100. retinuit, potest dici deliquisse in officio, aut circa officium Notarij ad effectum vt illa refundere teneatur Catalonus, vtì Dominus officij, cum non sint Notarij à publico

blico deputati, eorumq; substitutorum officiũ circa illud non versetur, vt contrahentium pecunias exigant, sed tantum vt publicum testimonium faciant de ijs, quæ coram ipsis geruntur, & de quibus ipsi rogantur à contrahétibus, quod nõ potest dici in casu nostro, quod ex eo conuincitur, quod Notarius, seu substitutus Notarij ex sola stipulatione deductas pecunias exigere à debitore ipso in fauoré creditoris, nisi concurrente mãdato, aut ordine eiusdẽ creditoris, prout hoc in casu factum fuisse constat, quo fit, vt iure merito talis exactio adscribi non debeat officio Notariatus, sed facto proprio creditoris de cuius mandato exactio ipsa facta fuit, ad text. in l. ita autem. §. gessisse. ff. de admin. tut. & in l. item eorum. §. 1. quod eiusq; vniuers. nom.

4 Neque potest in casu Bonettus iuuari prætensa amissione primi ordinis, & subscriptione secundi maioris summæ, cũ verisimile non sit, quod si primus ordo, & prima confessio officialis erat scut. 100. voluerunt secundum, seu secundum firmare de summa 20. ad tex. in l. cum de indebito. ff. de probat. cum vulg. sicut non obstare dixerunt, quòd Quintilianus soluerit fructus d. societatis pro duobus semestribus Olim piæ, cum potius ex tali solutione validitas, & effectuatio d. instrumenti, quam falsitas illius præsumatur, maximè cum nemo præsumatur velle iactare suum, & de iure non sit prohibitum debitum alterius seu commune cum alio persoluere animo repetendi partem ad illum spectantem, ad textum in l. soluendo. ff. de neg. gest. in l. 1. §. pen. in fin. ff. de exerc. act. & in l. solutionem. ff. de solut.

5 Et ad illud de nõ exhibitione Broliardetti fuit responsum, quod data extensione instrumenti in protocollo nõ est obligatus Notarius notulam conseruare, Patis. cons. 28. num. 21. & seq. lib. 2. quod sequuta est Rota in illa Bononiensi Nullitatis Legitimitatis 27. Ianuarij 1580. coram D. Robusterio.

6 Nec ex eo quod d. extensio fuerit facta aliena manu, elici potest suspicio falsitatis stante stylo d. Notarij extendendi instrumẽta per se recepta manu aliena, ad not. per Boss. tit. de fals. n. 6. sicut nec ex eo, quod fuerit condemnatus ad triremes, cum non vti falsarius fuerit condemnatus, sed alia de causa, & cum præsumptiones hominis, quales in summa esse videntur omnes deductæ per informantes pro Bonetto, non sufficiant ad condemnãdum aliquem ex facto tertij, nec ad tollendam fidem instrumenti, sed iuris, & à iure approbatæ requirantur, vt per Gabr. de crimin. conclus. 6. ideo pro Catalono contra Bonettum, vt supra resolutum fuit.

ORANI.

Bononieñ Bonorum.
Die Veneris 27. Iunij 1597.

ARGVMENTVM.

Statutum Bononieñ volens omnes contractus intra annum ante decoctiones factas præsumi in fraudem creditorum celebratos non comprehendit casum, quando apparet per alias probationes de bona fide, & sine fraude factos esse.

SVMMARIVM.

Iudicis arbitrium à iure regulari debet, num. 1. in fine.
Probationes, quæ constant ex facie instrumenti sunt magis priuilegiata quàm alia probationes ab extrà, n. 2.
Simulatio non præsumitur vbi causa simulandi nõ adest, etiam quod pro simulatione adsint coniectura, num. 2.
Fideiussor in contractu, nullo adhuc tenetur, nisi contractus declaretur nullus propter defectum formæ, sed defectum materiæ, num. 3.
Fideiussio in contractu nullo, cui ius resistat, nulla est, & non subsistit, declara vt n. 4.

DECISIO CXVIII.

1 CÆsar, & frater de Ocellis Mercatores Bononieñ sub fideiussione D. Francisci Pasqualini, plurimum æris alieni contraxerunt, 2 cuius indemnitati consultum volentes omnia bona sua stabilia cum accessione obligationis D. Vincentij Bolognetti, vti principalis debitoris pro pretio conuento in ipsum titulo venditionis transtulerunt pacto adiecto, quod ex huiusmodi pretio creditoribus, pro quibus fideiusserat satisfieret; Verum quoniã postea intra paucos dies contingit Ocellos foro cedere creditores ad Iudicẽ, & Consules fori Mercatorũ Bononiæ recursum habuerunt, à quibus in vim Statuti dicti fori c. 72. obtinuerunt per sententiam declarari venditionem fuisse fictitiam & simulatam, commissa mihi autem in gradu appellationis causa, dedi dubium An Statutum in hoc casu intraret, & si sic An Dominus Vincentius obligatus esset creditoribus soluere, Domini in contumaciam creditorum & Vincentij quoad primam eius partẽ tenuerunt Statutum non intrare, quia illud simpliciter nõ annullat omnes alienationes per mercatores ante annum decoctionis factas, sed eas dumtaxat, quæ fuerunt factæ in fraudem creditorum. Vnde etiam quòd subiungat alio in contrarium non apparente tales alienationes præsumi fraudolentas, nihilominus, quando ex iusta, & rationabili causa sunt factæ arbitrio iudicum illarum diffinitionem remittit, quod cum regulari debeat à iure l. fideicommissa. §. quam-

§. quamquam, & ibi glos. in verb. arbitr. de leg. 3. Menoch. de arbitr. iudic. q. 68.

2 Merito si iusta causa adsit declarari eas oportet, & dolo, & fraude, & in consequentiam à præsumptione introducta per statutum immunes, & hoc tanto magis quod statutum non prohibet iustam causam ab alienantibus, & acquirentibus per extrinsecas probationes ostendi ideo multo minus per eas quæ ex ipsius instrumenti ventre iustificantur, cum sint magis priuilegiatæ, & probatur Bald. in l etiam nouũ. C. de execut. re iud. exuberans verò bona fides in hoc contractu apparet. Primò, quia victum fuit pretium conuentum, postea quàm aliqui creditorum pro viliori pretio dicta bona sibi adiudicari obtinuerunt. Secundò, quia venditio fuit facta ad fauorem creditorum in instrumẽto nominatorum, quibus integrum pretium solui debebat, per quod anterioribus creditoribus, quatenus aliqui extitissent, nullum præiudicium inferebatur, cum vltra super bonis alienatis ius apothecæ saluũ eis remaneret si haberent etiam fideiussorem ad solutionem sui crediti præstandum obligatum. Tertiò, quia stantibus præmissis, nulla hic adfuit causa simulãdi sine qua etiam quod concurrant pro ea coniecturæ, cessat omnis simulatio, & fuit resolutum coram R. P. D. meo Penia in vna Romana donationis de Grandis.

3 Quo vero ad secundam partem dubij, Domini concludebant, præsupposita nullitate alienationis, non propterea resolui obligationem Vincentij fideiussoris, quia nullitas cum respiciat tantummodo alienationem nõ habet prodesse venditori, nec in consequens fideiussori, qui venditionis obligationis personaliter potuit accedere, maximè quod quando contractui nullo fideiussor accedit eius obligatio non corruit, nisi contractus nullus declaretur propter defectum formæ, seu propter defectum materiæ Ang. in l. cum lex nu. 1. ff. de fideiussor. defectus autẽ solius materiæ hic nõ potest considerari, ex quo bona stabilia vendita D. Francisco intra annum decoctionis, fuerant statuto interdicta & facit ad propositum, Castr. in d. l. cum lex. num. 2. vers. aliquando, vbi quando alienatio est prohibita fauore alterius, quam alienantis qui est casus præsens, qua prohibitio alienationis per statutum facta fuit fauore creditorum, quod respicit præiudicium alienantis nõ attenditur multo minus fideiussoris qui eius obligationi accessit.

4 Non obstat quod quãdo contractus est nullus quia ius ei resistit omnes obligationes sunt nullæ l. cum principalis. de reg. iur. quia istud procedit, quando principalis actus est nullus de iure communi, secus si de iure speciali: nam tunc licet principalis contractus non valeat, omnes tamen obligationes, & fideiussiones sustinentur l. etsi is, & ibi glos. Bald & alij. C. de pred. minor. Grat. cons. 42. num. 20. & seqq. lib. 1. Gabr. de claus. conclus. 10. n. 16.

ILL.^MI D. CARD.^LIS SERAPHINI.

Parmensis Status.

Lunæ 11. Decembris 1597.

ARGVMENTVM.

Testibus asserentibus se corruptos, & falsum dixisse non probatur subornatio quæ plenè, & concludenter probari debet.

SVMMARIVM.

Res iudicata pro veritate habetur, num. 1.

Testium falsitas, & subornatio concludenter probanda est, num 2.

Testibus dicentibus se corruptos, & falsum dixisse non creditur etiam quod se excusent aliquo modo, n. 3.

Processus nullitatem, qui allegat eam probare debet, num. 5.

DECISIO CXIX.

1 FVit dubitatum An exceptio subornationis Testium obstet DD Pallauicinis, & ex pluribus rationibus DD. censuerunt non obstare, Prima est, quia cum Pallauicini fuerint accusati coram Cõsilio Placentino ad instantiam Comitis Ludouici anno 1546. factis hincinde probationibus, sequuta est absolutio ad fauorem Pallauicinorum, cum condemnatione D. Ludouico in expensas, & testes condemnati in pœnam fustigationis, quæ sententia cum transierit in rem iudicatam pro veritate habetur. Gabr. de sentent. concl. 4. num 14.

2 Secundò, quia prætensa subornatio, vti materia criminis & odiosa est conclud nter probanda; vt fuit resolutum in causa Vlixbonen coram bon. memor. Cotta 20. Februarij 1573. & per alios Testes, quam per eos qui dicunt se fuisse corruptos, c. sicut nobis, vbi Doct. de testib. Felyn. in l. cum in rua, nu. 7. de test. Ruyn. cons. 146. num. 34. lib. 5. latè Cephal. cons. 233. lib. 2. Nam ex eo, quod dicunt se corruptos, dixisse falsum, ostendunt se esse periuros, & falsarios ideoq; eis non creditur, c. testimonium, de testib. Ruyn. cons. 147. num. 5. lib. 5. Roland. cons. 16. nu. 7. Verall. decis. 73. lib. 1. in manuscript. Vbi dicit hoc procedere etiam si testes afferant excusationes, & ita affirmat fuisse tentum in hac causa Parmen. Status 12. Iunij 1551. coram Puteo, vnde cum Rangoni desumant suas probationes ex dictis illorum testium, illæ non sunt attendendæ, sed reijciendæ.

3 Tertiò, fuit consideratum, depositionem eorum de anno 1536. in qua dixerunt se fuisse inductos ad testificandum falsum à Comite Ludouico esse coadiuuatam per alios testes, nempè Presbyteri Baptistæ de Ferrarijs, testis pro parte Rangoni examinati, & aliorum, qui fuerunt ponderati in alia decisione in hac causa coram me facta deponentium nonnullos ex istis testibus eis dixisse non reperiri confessorem, qui eos absoluere vellet propter falsum testimonium per eos dictum, & hæc fuit causa cur Pallauicini porrexerint contra dictos testes quærelam hic in curia antequam sequeretur prætensa subornatio in loco Varani, quæ à Rangonibus prætenditur, & hoc multum eneruat suspicionem illam, quæ ex detentione testium in Castro Varani deducitur. Nam si non præcesserat subornatio ante hoc tempus, vtiq; non fuerunt subornati, tunc, cum de hac re conquerebatur, cum Baptista Ferrario, & alijs, nec verum videtur, quod dicitur, fuisse testes priuata authoritate retentos in Castro Varani, quia contrarium probatur ex depositione Marci de Opicis, & Montanoni, & ex litteris Senatoris Vrbis.

4 Quartò, concurrunt coniecturæ, quia post Sententiam latam Placentiæ contra Ioannem de Vsbertis, & Bernardum Montaninum, ex quorum confessione & ratificatione sequuta anno 1573. Comes Ludouicus tacuit per plures annos, & anno 1544. coram Cardinali Parisio, fecit instantiam pro remissoria ad effectum examinandi alios testes, qui nihil probarunt, & fuerunt per Dominos antiquos reiecti, vt ex decisione Caputaq. apparet, vnde tunc confugerũt Rangoni ad aliam exceptionem, quod non cõstaret de contractu matrimonij inter Bernardũ, & Catherinam, quod prius nunquam per eos reperitur deductum in controuersiam.

5 Non obstat quod dicitur, processum factum de anno 1536. fuisse nullum, & sine citatione, & non fuisse adhibitam diligentiam, neque facta debita interrogatoria in testium examine & omnia gesta, absente & ignorãte Comite Ludouico, quia de hac assertione cõstare non potest cũ non reperiantur acta illius iudicij, & qui dicit processum esse nullum, vel defectiuum, illum debet exhibere integrum, vt pluties fuit in Rota resolutum, quod maximè in hoc casu est dicendum cum causa per triennium, & vltra agitata fuerit in partibus, vnde non potest prætendi eius ignorantia, & idem casus annis elapsis contigit in Rota, cum pro parte Rangoni negaretur in examine facto coram bo. me. Dario interuenisse citationem partis, & tamen postea repertis actis constitit de contrario, vt fuit decisum 10. Decembris 1595.

6 Non obstat quod Sigismundus declinauerit forum vti laicus, quia hoc non obstante lata fuit indefinite sententia ad fauorem Pallauicinorũ, & condemnatus Ludouicus in expensis, quod factum non fuisset, si aliqui tantum fuissent absoluendi, & si non cõstitisset per alios fuisse factam subornationem: tunc enim non erat condemnandus Ludouicus in expensis. Quantum ad dictum Capitanei Ioannis Antonij non fuit habita ratio, cum sit vnicus, & multæ contra eum militant exceptiones, de quibus in alia decisione vltimo coram me facta. Et ex his conclusum cessare omnia è contrario considerata, & Pallauicinis non obstare exceptionem subornationis.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Romana Pecuniaria.
1597.

ARGVMENTVM.

Dispositio l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab non habet locum vbi pro priuata scriptura concurrunt coniecturæ, & inditia fraudis suspicionem excludentia.

SVMMARIVM.

Dispositio l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. tota in fraudis suspicione fundatur, num. 1.

Dispositio d. l. scripturas cessat quotiescunq; fraudis suspicio tollitur ex certis, præsũptionibus & fraudis exclusio in priuata scriptura probatur per adminicula, n. 1.

Scriptura priuata fraus suspicio excluditur, quando vnus testes de visu affirmat eam confectam, die, & anno, de quo in ea, num. 2.

Testes deponentes de veritate numerationis de tempore in scriptura expresso faciunt cessare dictæ fraudis suspicionem, num. 2.

Registratio scripturæ in libro cedularum suspicionem prædictam tollit, num. 2.

Fides illius qui cedulam scripsit eiusq; manus recognita multum scripturam adiuuat, num. 2.

Præsumptio fraudis non cadit verisimiliter vbi constat de vero debito, num. 3.

Fraus ad scribentis commodum, quando non cadit præsumitur pro scriptura, nu. 3.

Qualitas personæ, quæ sit à suspicione fraudis aliena scripturæ fidem irrogat, num. 4.

DECISIO CXX.

1 FVit resolutum super Prælatione Reuerendiss. D. Portici Creditoris DD. de Gottardis, & Ceulis vigore priuatæ apocæ, & quorundam aliorum creditorum posteriorum, sed habentium instrumenta publica, quorum vigore prætendunt esse præferendos ex dispositione l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab. Et licet simile dubium fuerit alias propositum coram R. P. D.

R. P. D. meo Blanchetto, & resolutum in fauorem Reuerendissimi D. mei Portici: Tamen fuit iterum per me propositum, An esset standum, vel recedendum à resolutis, & causa bis proposita Domini resoluerunt standum esse in resolutis: Etenim cũ tota materia, d. l. scripturas fundata sit in fraudis suspicione, nè sit in mero arbitrio solius debitoris per scripturam priuatam à se post longum tempus confectam sub die cõfectionis ius prioris creditoris tollere, vt per Tiraquell. qui latè materiam hanc tractat. de retract. conuent. §. 1. glos. 7. num. 48. & benè per Decian. consil. 11. nu. 142. lib. 1. Quoties hæc suspicio tollitur ex aliquibus veris & certis probationibus, vtiq; eius dispositio cessat, & præfertur Creditor anterior, qui innititur priuatæ scripturæ, vt benè deducit idem Tiraquell. num. 45. & seq. ex auth. Bald. cons. 198. ad intelligentiam lib. 1. immo ad huiusmodi probationem admittuntur etiam adminicula, vt per eundem, n. 59. & Decian. vbi supra.

2 Argumenta verò, quibus moti fuerunt ad habendam fidem huic scripturæ in præiudicium creditorum hæc potissimum fuerunt. Primò, quod adest vnus testis de visu, qui affirmat hãc cedulam confectam die, & anno, de quo in ea. Secundò, adsunt duo testes deponentes de veritate numerationis, de tempore in cedula expresso, qui rem reddunt valde verisimilem, cum appareat de crediti veritate, neq; hoc vnquam fuit à partibus in dubium refricatum. Tertiò; adest registratio cedulæ in libro cedularum eo ordine, vt tollat suspicionem.

Nam & si in eodem libro adsint aliqua spatia in albis; tamen nullum adest adeo insigne, vt in eo posset tota cedula commodè describi, & valde coadiuuatur ex alia cedula post hanc registrata, quæ cum esset priori loco registranda repetit diem præcedentem sub his verbis, sino alli 10. quæ indicant fuisse per incuriam postpositam. Quartò adest fides illius qui cedulam scripsit, eiusq; manus recognita.

3 Quintò, concurrunt partitæ libris rationis, quæ cum cedula concordant quæ difficile est fuisse ibi descriptas, repetita die in fauorem creditorum maximè cum præsumptio fraudis non cadat verisimiliter vbi constat de vero debito, & fraus non cadit ad commodum scribentis.

4 Vltimo considerata fuit qualitas personæ, quæ talis est, vt sit valdè ab omni suspicione huius simulationis aliena, & ideo fuit conclusum esse huic cedulæ habendam fidem, sed pro maiori cautela admittendum Dominum Porticũ ad iuramentum in supplementum, cum hic de credito non sit quæstio, quod est indubitatum, sed tantum de hipotheca quæ in dicta cedula nominatim est constituta, & sic solius prælationis est contentio.

Et ita conclusum, &c.

LITTAE.

Placentina Parochialis,
Lunæ 16. Ianuuarij 1598.

ARGVMENTVM.

Falsitas plenè, & concludenter non autem semiplenè probanda est.

SVMMARIVM.

Falsitas plenè, & concludenter probanda est, nec propterea sufficit semiplena probatio, num. 1.

Falsitas excluditur data possibili veritate in contrarium, num. 2.

Delictum, vt excludatur omnis interpretatio facienda est, num. 2. in fine.

DECISIO CXXI.

1 Contra Petrum Oliuam informantem fuit capta resolut o, scilicet gratiam illius nõ iustificari, signanter in eo, quod Bartholomeus Perales falsitatem commiserit in supplicatiõne gratiæ sibi concessæ de hac Parochiali: nam cum supplicatio originalis d. gratiæ non exhibeatur, non potest cum veritate dici apparere de falsitate commissa circa illam per regulam, quod non entis nullæ sunt qualitates, & maxime, quia hoc in casu plenè, & concludenter est probanda ipsa falsitas, nec semiplena probatio sufficit stante quòd super ea præcipuè fundatur gratia Petri, vt alias in simili fuit tentum in vna Marsicana Beneficij 10. Iunij 1577. coram nunc S. D. N. quæ est diuers. 268. parte prima, & in Casalensis Præpositurę 21. Aprilis 1597. coram bo. mem. Gyptio.

2 Nec refert quod ex diligentijs factis ad instantiam D. Petri in libris registri supplicationum de mandato Rotæ constet nõ reperiri aliquam supplicationem signatam pro Bartholomeo cũ data, quæ conueniat datæ litterarum expeditarum ad fauorem illius. Siquidem, quia ex hoc non potest per necesse inferri ad falsitatem narratam, cum possit esse, quod expeditores litterarum errauerint in appositione datæ, & non quod Bartholomeus ipse aliquam falsitatem commisit circa datam supplicationis originalis, super qua litteræ expeditæ fuerunt, ad tex. in l. non hoc. C. vnde cogn. maximè quia in dubio fieri debet interpretatio, per quam delictum excluditur, & simul odiosa impetratio, qualis est ista Petri, ad tex. in l. merito. ff pro socio, iuncta reg. odia. de reg. iur. lib. 6.

LITTAE.

Meteñ Monasterij.
Lunæ 16. Februarij 1598.

ARGVMENTVM.

Testes examinati extra locum deputatum, & sine interrogatorijs, An & quando probent.

SVMMARIVM.

Testes examinati extra locum deputatum non probant, num. 1. Declara nisi causæ fuerit commissa cum clausula arbitrio Rotæ, num. 2. & num. 3.

Clausula arbitrio Rotæ dat facultatem seruandi æquitatem relaxatquè iuris rigorem, num. 2.

Testes si fuerint examinati cum interrogatorijs partis probant etiam, quod aliàs sint nulliter examinati ex defectu iurisdictionis, declara vt num. 3.

Testes examinati sine interrogatorijs probant stante consensu Procuratoris, num. 3. in fine.

DECISIO CXXII.

1 DOmini tenuerunt adhibendam esse fidem Testibus examinatis in hac causa cum interrogatorijs, & etiam examinatis sine interrogatorijs, de consensu tamen procuratoris partis aduersæ, ea moti ratione. quia licèt de rigore iuris Testibus examinatis extra locum deputatum, nulla sit fides adhibenda, cap. statutum. §. in nullo. de rescript. in 6. Rot. decis. 30. de rescript. in nouis.

2 Non tamen intrat conclusio hoc in casu, stante commissione cum clausula, arbitrio Rotæ, per quam censetur relaxatus rigor iuris, de quo supra, & data facultas seruandi æquitatem, Cresc. decis. 287. aliàs 4. de restib.

3 Vnde cum de æquitate, quando testes sunt examinati cum interrogatorijs, semper eis soleat adhiberi fides, siue nullitas examinis sit ex defectu iurisdictionis, dũmodò non totalis vt hic, stante examine extra locum, Put. decis. 301. lib. 3. siué ex defectu citationis vt per Ant Aug. in epit. de restit. num. 18. Ideo non mirũ, si Rota censuit Testibus supradictis extra locum deputatum receptis adhibendam esse fidem, quoad examinatos cum interrogatorijs, intrant supradictæ decisiones, & prout stante finali commissione, fuit tentum in vna Legionẽ. Canonicatus die 15. Martij 1588. coram R. P. D. Seraphino, & in vna Spoletana Sanctæ Crucis die 6. Februarij 1576. coram Blanchetto: quo verò ad examinatos sine interrogatorijs, stante consensu procuratoris partis aduersæ, idem videtur dicendum per regulam quod nolenti non fiat iniuria.

PEREGRINO.

Concheñ Pensionis.
Veneris 6. Martij 1598.

Argumentum huius decisionis habes supra in eadem causa coram Penia, Lunæ 24. Octobris 1594.

SVMMARIVM.

Pœna imposita à Sacris Canonibus filijs hæreticorum comprehendunt natos ante & post patris delictum, num. 1.

Filij hæreticorum, qui in articulo mortis hæresim committunt puniuntur, d. n. 1.

Filij hæreticorum puniuntur, vt filij quod æquè conuenit natos, & nascituris, n. 2. vbi quod hoc procedit indistinctè in crimine læsæ maiestatis humanæ.

Tex. in c. sane itaque 1. quæst. 4. debet intelligi respectu pœnæ spiritualis, d. n. 2.

Concilium Toletanum in c. c. mandat restitui ex benignitate ad pristinos honores filios hæreticorum natos post paternum delictum d. n. 3. vbi tamen quod contraria opinio est verior, & communior.

Constitutio Federici Imperatoris lata contra hæreticos fautores eorum ipsorumq; filios & nepotes, priuando eos beneficijs, honoribus, & dignitatibus, licèt defectu potestatis ad beneficia ecclesiastica non extendantur, tamen cum fuerit canonizata per Constitutionem Pontificiam dicitur effecta Pontificia, n. 4.

Filij scismaticorum, vti hæretici ex dispositione textus in c. c. de scismat. in 6. indistinctè beneficijs Ecclesiasticis obtentis, & obtinẽdis indigni redduntur, n 5.

Hæreticorum pœnæ ad scismaticos etiam extenduntur, dicto num. 5.

Constitutio Nicolai Tertij contra hæreticos quare non possit dici antiquata, & consuetudine abrogata, n. 6.

Filius committentis crimen læsæ maiestatis in Principẽ sæcularem beneficijs non priuatur, n. 7.

Hæretici, & eorum filij respectu pœnarum temporalium, & quæ non sunt corporis afflictiua parificantur, & quod est dispositum in vno censetur in alio dispositum, num. 8.

Inhabilitatus ad obtinenda beneficia An priuetur obtentis, & quomodo hæc regula procedat, d. n. 8.

Filij hæreticorum sunt perpetuò infames infamia iuris, num. 9.

Filij hæreticorum sunt ipso iure vel saltim veniunt priuandi, etiam beneficijs obtentis, d. n. 9.

Rota licet non soleat attẽdere aliorum tribunalium sententias, nisi visis actis, & constito de bono iure, hoc tamen non seruat in sententijs latis ab inquisitoribus hæreticæ prauitatis, n. 10.

Filij hæreticorum priuati beneficijs, censentur etiam priuati pensionibus, n. 11.

Verbum, quodcumque, importat omnimodam generalitatem, d. n. 11.

Pensio

Pensio venit appellatione bonorum, n. 12.
Sententia lata contra patrem, hæreticum in contumaciā non præiudicat filijs, n. 13. vbi quod hoc non procedit post annalem contumaciam, quæ cessa. talis contumax æquiparatur pertinaci, & habetur pro hæretico, vel si sententia contra contumacem, non propter contumaciam fuerit lata, sed quod plenè fuit latum delictum.
Filij hæreticorum quod puniantur ob delictum patris est in æquitate canonica fundatum, n. 14.
Pœnales iuris constitutiones fauore fidei extendi debent nec potest ab illis recedi, d. n. 14.

DECISIO CXXIII.

FVerunt reseruatæ duæ pensiones à fel. rec. Gregorio XIII. Gundisaluo Perez tunc in tertio, vel circa suæ ætatis anno constituto, vt succedentibus annis commodiùs se substentare posset. Vna trium millium ducatorum super Archidiaconatu de Alarcon Ecclesiæ Concheñ altera medietatis fructuum super vno ex Canonicatibus, & præbendis eiusdem Ecclesiæ soluendæ in loco beneuiso Antonio Patri tunc Catholici Hispaniarum Regi à secretis, & vbi ipse voluerit durante minori ætate filij, cum primum fuisset Clericali charactere insignitus. Verum quia Antonius fuerat per sententiam diffinitiuam declaratus hæreticus, ac hæreticorum fautor, eiusq; imago publice combusta postquam in ipsius personam qui è manibus Curiæ se eximens, & vt dicitur ad hæreticos, & hostes fidei, & Reipublicæ Christianæ se contulerat, sententia exequi non potuisset, fuit dubitatum An dictæ pensiones ipsi Gundisaluo amplius deberentur.

Et re maturè discussa de expresso ordine S. D. N. Papæ præcipuè quia vna tantum pars informabat Domini vnanimiter negatiuam fuerunt amplexi.

Dixerunt namquè communem illam esse conclusionem, ac magis de iure veram quod pœnæ impositæ à Sacris Canonibus filijs hæreticorū, comprehendunt natos ante, & post patris delictum.

1 Hanc enim probare dicebant tex. in c. statutū. de hæret. in 6. ibi qui tales esse vel tales decessisse probentur, ponderando verbum, esse, per quod denotatur, quòd ad hoc vt filij hæreticorum puniantur satis sit probare, quod tunc parentes ipsorum essent hæretici.

Ad hoc etiam adducebant tex. in c. filij eodem titulo, & lib. vbi filios hæreticorum qui in articulo mortis hæresim commiserunt, puniri sancitum fuit, quod nō potest intelligi nisi de iam natis, necnon & tex. in c. vt inquisitionis eodē tit. & lib. vbi à pœnis eximuntur tantum filij, qui reuelarunt delictum occultum patris, itaque præsupponatur iam natos, qui non reuelauerint, pœnas hæreticus statutas non effugere.

Et quidem cum hæc pœna filijs imponatur, non ex eo, quòd ipsi prouenerint ex radice infecta, & sanguine improbato, quandoquidem crimen sit merè spirituali non trahens originem, vel commercium à carne non intrat distinctio An sint nati ante, vel post delictum patris, vt tollens obiectum, considerat Claudius, qui latè ad partes hanc quæstionem disputat in l. si quis id quod. num. 19. ff de iurisd. omn. iud. & alij multi authores practici per informantes allegati.

2 Hæreticorū enim filij puniuntur, vt filij, quod æquè conuenit natis, & nasciturus, Zabar. in c. ex quibusdā. extra de pœnis, vers. quæro An filij, & hoc vt parentes ipsi in filiorū personā acriùs puniantur, & affligantur iuxta l. isti quidem, in fin. ff. quod met. caus. c. afferte. de præsumpt. cum pater magis terreatur videns posse affligi filios, quam se ipsum, vt considerat Hostien. in c. vergentis. in final. verb. de hæret. & ibidem Io. Andr. in vers. progeniem, & singulariter. glos. in extrauag. Ioann. 22. §. filij eius. in vers. quomodolibet. de pœn. quæ quidem ratio magis militat in natis, quam in nascituris, quia forsasse hæretici post delictum, filios non suscipient, & maior est pœna, & dolor videre infamatum filium iam adultum, & fortè in dignitate constitutum, quam minorem, & fortasse infantem, qui nihil adhuc cognoscit. Vltra quod iam nati faciliùs, quàm nascituri possint imitari patris actiones, quas videt, quæ fuit ratio præcipua, propter quam filios in hoc puniri, ob parentum delicta fuerit sancitū.

Quod etiam indistinctè fuisse statutum per leges ciuiles in crimine læsæ maiestatis humanæ ex l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. vbi communiter scribentes voluerūt, vt animaduertit Claud. loco supra citato, & Gig. tract. de crim. læsæ maiest. quæst. 5. vnde multò magis id seruandum erit in crimine læsæ maiestatis diuinæ, vt in terminis argumētatur Innocentius Tertius in c. vergentis. de hæret.

Cui firmæ conclusioni nō obstare visum fuit tex. in c. iam itaque. 1. quæst. 4. desumptum ex dicto Sancti Augustini: Tum, quia S. Augustini dictum debet intelligi respectu pœnæ spiritualis, dum adducit illud Domini per Ezechielem, Anima quæ peccauerit ipsa morietur, vt bene ex eiusdem Sancti Augustini dictis declaratur in c. si habes. 24. quæst. 3. tum etiam, quia crescente hæreticorum corruptela ad illorum audaciam reprimendam, qui vix vllis pœnis resipiscunt augendæ erant pœnæ, vt innuit Summus Pontifex in d. c. vergentis. in princ. de hæret.

ret. vbi atque alibi ad hæreticorum filios pœnæ extenduntur.

Et ad Concilium Toletanum cap. 1. dum mandat restitui ex benignitate ad pristinos honores filios hæreticorum natos post paternum delictum, si eorum parentes resipuerint, vltra quod illud Concilium non est generale; fuit dictum necessariò non inferri, natos ante delictum dicta benignitate non egere cum per Concilium fuerit prouisum in eo casu tantum; vti magis dubitabili arg. l. fin. C. qui ætat. se excus. lib. 10.

Prout cessare quoque fuit consideratum illud alterum quod ab impugnantibus hanc opinionē deducebatur, nempè hoc non reperiri iure cautum, cum immò contrarium veriùs sit, cum ex iuribus supra deductis hoc necessariò inferatur vt tenuit Io. Andr. in c. vt commissi. n. 7. de hæret. in 6. Gemin. ibidem sub n. 4. vers. & per eundem modum Henric. Boich. in c. vergentis. n. 3. de hæret. Couar. variar. resol. lib. 2. c. 8. n. 5. & illi omnes quos ipse cumulat.

3 Non tamen DD. approbarunt illius, ac aliorū sententiā qui hanc sequuti sunt sententiā dum voluerūt, vt hæreticorū filij licèt inhabiles reddātur ex delicto patris ad obtinenda beneficia, non priuentur tamen obtentis ante delictum; nam immo cōtrarium magis de iure verum, & communiter receptum existimarunt idq; præcipuè probari ex tex. in c. vt commissi. de hæret. in 6 dum enumerando Pontifex facultates Inquisitoribus hæreticæ prauitatis concessas, illa vti præcipua ab ipso dinumeratur, videlicet priuandi, ac priuatos nuntiandi hæreticos, hæreticorum fautores, ac illorum filios, & nepotes, & hoc in executionem Constitutionum Innocentij, Alexandri, & Clementis illius prædecessorum, si enim huiusmodi pœnæ hæreticorum filijs possunt ab Inquisitoribus imponi vtiq; aut id iam fuisse cautum, aut postquàm à potestatem habente tales pœnas constituendi id exprimitur, de nouo statui necessario est præsupponendum.

4 Sed verè dicebant hoc fuisse antea Statutum ab Innocentio IIII. in ipsius Constitutione, quæ est octaua in ordine inter suas Constitutiones in vers. cæterum, quæ habetur in Bullario tomo 1. fol. 9. ad quem se refert Bonifacius in d. cap. vt commissi, dum canonizat Federici constitutionem latam contra hæreticos, & hæreticorum fautores, ipsorumq; filios, & nepotes, priuando eos omnibus beneficijs, honoribus, & dignitatibus, quæ quidem constitutio licet ex defectu potestatis ad beneficia ecclesiastica non extenderetur, ad illa tamen extendi est dicendum postquam Pontificis constitutio dicitur effecta per ipsius approbationem l. 1. §. sed nec. C. de veter. iur. enucl. cap. ad apostol. de præbend. in 6.

Et certè satis foret absurdum, vt hæreticorum filij priuarentur beneficijs, honoribus, ac dignitatibus ex benignitate, ac largitate Imperatoris prouenientibus, non quidem, quia particulariter eorum parentes in ipsum Principem machinauerint, sed quia in Deum peccauerint illius Catholicam Ecclesiā scindendo ex permissu verò Pontificum, ad quos ex iuncto officio præcipuè spectat in huiusmodi sceleстes homines, ac illorū progeniem animaduertere bonis Ecclesiasticis quæ dicuntur patrimonium Christi potirētur, ac forsan luxuriarentur nimirum igitur si pro absoluto præsupponitur in constitutione Alexandri IV. quæ est decima in ordine inter suas Constitutiones in fine vers frequenter. in d. Bullario 1. to. fol 19. relata in d. c. vt cōmissi, quod etiam beneficijs ecclesiasticis sint priuandi hæreticorum filij, dum explicando quomodo se gerere debeāt hæreticæ prauitatis inquisitores, siquando eis ab Apostolica sede committitur, vt in hæreticos & hæreticorum filios animaduertant, illos priuando beneficijs ecclesiasticis, honoribus, ac dignitatibus, quod frequēter aūdere dixit Pontifex, quod quidem non esset, si tales pœnæ contra eos a iure non fuissent statutæ, vt scilicet id exequantur, dummodo tunc tales reperti fuerint, nec etiam in ijs quos emendatos constiterit.

5 Prout etiam hoc pro absoluto præsupponitur à Pontifice, in c. 1. de schismat. in 6. Vbi cum schismatici, & eorum filij, vti hæretici veniant puniendi; eos indistinctè beneficijs omnibus Ecclesiasticis obtentis, & obtinendis indignos reddit, & propterea ex hoc cessat obiectio, quod iste sit casus specialis, nam licet fuerit particularis prouisio pœnæ, tamen in dicto casu iniunctæ præsupponuntur omnibus hæreticis communes dum schismaticis, vti hæreticis infliguntur, itaut si qua extensio ibi fiat, ea est vt hæreticorum pœnæ ad schismaticos etiam extendantur, quod animaduertit etiam Bero. in cap. item cum quis, sub nu 44. in fin. de restit. spol.

6 Sed hoc clarius disponitur in Constitutione Nicolai III. in fine quæ est secunda in ordine inter suas relatas in Bullario, dicto to. 1. fol. 30. ibi nos enim prædictos ex nunc priuamus beneficijs acquisitis, volentes, vt tales, & habitis perpetuò careant, & ad alia similia nequaquam in posterum admittantur, quæ Constitutio nō potest dici antiquata, & contrarium de consuetudine seruari, tum quia per Constitutionem Pauli IIII. quæ est in ordine 42. inter suas Constitutiones in Bullario dicto tomo 1. fol. 630. renouantur omnes antiquæ Summorum Pontificum Constitutiones latæ contra hæreticos, & hæreticorum fautores, eorumq; filios, tū

etiam

etiam quia non multò antè à Paulo III. in eius extrauaganti 20. in ordine inter suas eodem Bullario tom. 1. fol. 385. & nouissimis temporibus ab alijs Summis Pontificibus contra hæreticorum, & criminis læsæ maiestatis reorũ filios id seruatum videmus, tum deniq; quia Sacrorum Canonum insignes interpretes hoc iure consonum semper fuisse iudicatum, attestantur Io. Andr. in d.c. vt commissi. n. 2. Io. Monach. ibidem, ante num. 1. vers. sexto. Gemin. num. 4. Franc. in cap. fœlicis, num. 5. de poen. in 6. hoc etiam videatur sensisse. Anan. in c. vergentis, sub num. 12. de hæret. & ibidem Henrich. Boich. sub num. 3. vers. si de beneficijs Ecclesiasticis, Præpos. in c. satis peruersum, num. 4. 56. dist. Bero. in cap. cum quia, num. 43. de restit. spol. Imol. in l. insulam, num. 2. vers. & adde. ff. solut. matrim. Ale. ad Bart. in l. quisquis littera L. C. ad l. iul. maiest. Rom. singul. 693. Restaur. de imp. quæst. 118. num. 13. & idem videtur voluisse Director. inquis. q. 114. Lup. de Palacios Rubios de retent. rego. Nauar. p. 5. §. 7. vers. quarta obiectio, & alij multi relati per informantes, & qui contrarium senserunt hanc tamen esse communem opinionem affirmarunt, & propterea ab ea in iudicando non esse recedendum fuit dictum.

7 Nec contrarium sensit glos. in d. c. satis peruersum 56. dist. dum voluit quod si Pater commiserit crimen læsæ maiestatis humanæ in Principem sæcularem, filius beneficijs Ecclesiastici nõ priuetur ea ratione, quia secularis Princeps non potest suis legibus Clericos ligare, & sic in Principe Ecclesiastico, cuius maiestas esset læsa aliter videtur sensisse, vt benè deducit Præpos. ibi sub num. 4. vers. & nota rationem. Franc. Marc. Dec. Delphin. 1390. in fine, & multo magis in crimine læsæ maiestatis diuinæ, prout ita illam gloss. ad hoc ponderat Imol. in loco proximè citato, Anan. in d. c. vergentis, num. 12. de hæret. Couar. var. resolu. lib. 2. c. 8. num. 4. vers. hoc verò gloss. licet ipse ab hac opinione, quam communem dicit, dissentiat, & male.

Et ex prædictis tollitur fundamentum illud præcipuum contrarias partes tenentium nempè nõ fuisse iure cautum, quod hæreticorum filij obtentis priuentur, cum immo expresse id dispositum fuisse ex supra deductis satis apparet.

Nec ex eo, quod in cap. quicunq; solum filij ad obtinẽda inhabiles declarantur, sequitur quòd etiam obtentis non priuentur, quia quòd ibi statutum non fuit alibi cautum fuisse videmus, & hac ratione attenta, cum ibi hæretici, & hæreticorum fautores solummodo ad beneficia obtinenda, inhabilitentur, vtiq; obtentis priuãdi non essent, quod tamen nemo vnquam dubitauit, licet disputetur, An sint priuati ipso iure. An verò veniant per sententiam priuandi.

8 Immò cum semper respectu pœnarum temporalium, & earum, quæ non sunt corporis afflictiuæ parificentur hæretici, hæreticorum fautores, & illorum filijs vtiq; quod de vno dispõnitur, & de alio dispositũ censeri debet, & sic ẽt cessat illa alia obiectio, nempè, quod inhabilitatus ad obtinenda, non priuetur obtentis, gloss. in clem. 1. §. ipsius. de poenis. Vbi Zabarell. n. 3. Imol. sub num. 33. quia hoc procedit quando simpliciter essent hæreticorum filij ad obtinenda inhabilitati, sed vt fuit demonstratum, fuerunt etiam obtentis indigni iudicati non solum in crimine læsæ maiestatis diuinæ, vt in iuribus supra deductis, sed etiam in crimine læsæ maiestatis humanæ, vt in c. fœlicis. §. quod si quis. de poen. in 6. Crimen enim, de quo in d. c. fœlici puniri ratione læsæ maiestatis ex illis verbis deprehenditur (sicut reus crimen læsæ maiestatis) vt in indiuiduo considerat Præpos. in dicto cap. satis peruersum, in fin. 56. distin. & prius animaduertit Gemin. in d. cap. vt commissi. §. priuandi, sub num. 4. vers. nec obstat. de hæret. in 6.

Quæ pœna non per extensionem, sed per comprehensionem capere dicitur etiam hæreticorum filios postquam Sacri Canones nõ solum parificent hæc crimina, sed statuant, tanto grauius puniendos fore hæreticorum filios, bonis omnibus illos spoliando (quæ verba possunt comprehendere etiam beneficia ecclesiastica) quanto grauior est offensa, quæ in æternam, quàm quæ in temporalem maiestatem committitur sic Innocentius III. in d. c. vergentis.

9 Nec aliter quidem dici potest: nam cum isti hæreticorum filij sint perpetuò infames infamia iuris c. si quis. 6. quæst. 1. iuncto c. vergẽtis. de hæret. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 8. sub num. 1. vers. tertio ab hac eadem resolutione Alphons. à Castro de iust. hæret. punit. lib. 2. cap. 11. paulò post. princ. vers. propter hanc causam filij hæreticorum, sequitur necessariò quod sint ipso iure priuati, vel saltem veniant priuandi etiam beneficijs obtentis l. 2. §. miles. ff. de his qui notant. infam. l. infamia. C. de decurio. lib. 10. gloss. in reg. infamibus. de reg. iur. in 6. Ioann. de Imol. in l. insulam. in fine, princip. ff. solut. matrim. Præpos. post glos. in cap. satis peruersum. 56. distinct. Roman. sing. 693. Barbat. ad Panorm. in c. querelam. sub num. 3. de iure iuran. cum alijs per informantes adductis.

Vnde iure Inquisitores in sententia per eos lata contra Anton. Perez declararunt eius filios inhabiles ad habendum, tenendum, & possidendum dignitates, beneficia, officia, tam Ecclesiastica, quàm secularia, quæ sententiæ verba apertè

quidem comprehendunt, & obtenta, & obtinenda, vt bene per Informantes.
10 Et licet Rota non soleat attendere aliorum tribunalium sententias, nisi visis actis, & constito de bono iure, hoc tamen non seruat in sententijs latis ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis quorũ tribunalis acta pandi non solent, Veral. decis. 134. par. 3.
11 Quod si priuantur hæreticorum filij quibuscumque ecclesiasticis beneficijs, quin etiam pensionibus priuati censeantur, non dubitarunt Domini, tum quia in hac materia verbum beneficium latè sumitur, vt dicit glos. in c. quicumque. §. hæretici. in verbo, beneficium. lib. 6. ex qua not. Gemin. ibi sub n. 2. vers. nota benè quòd constitutio pœnalis extenditur de stricta significatione ad latam, & in terminis, quod ob id comprehendat etiam pensionem, voluit Abb. in c. ad audientiam. il secondo. sub nu. 2. vers. dicerem tamen. de rescript. cum quo transit ibi Felyn. in princ. tum etiam quia canones simpliciter eos nõ priuãt beneficijs, sed quibuscumque beneficijs, vt in dicto c. vt commissi, verbum enim (quodcumque) importat omnimodam generalitatem, c. solitæ benignitatis circa fin. de maior. & obedien. in qua comprehenduntur etiã pensiones, vt voluit Caccialup. tract. de pens. q. 39. etiam in literis ad beneficia, quæ vti ambitiosa strictissimè interpretantur, & de hoc est glos. in Clement. 2. in verb. quodcumq; de vit. & honest. Cleric. quã sequitur Felyn. in c. postulasti. n. 39. de rescript. & latè prosequitur Gig. de pens. quæst. 28. multa ad propositum deducens qui in proprijs terminis pensionem comprehendi tradidit in q. 94. num. 10.
12 Tum deniq; quia omnibus bonis priuatos hæreticorum filios canones voluerunt d. c. vergẽtis, & propterea si appellatione beneficij non veniret pensio saltem sub nomine bonorum comprehenderetur, maximè vigente identitate rationis, prout in proposito cain vigere nõ fuit dubitatum, nempe vt hæreticorum filij in summa, ac perpetua egestate viuant, ac continuò mærore tabescant, itaut eis sit mors solatium, & vita supplicium c. si quis cum militibus 6. q. 1. vt illorum parentes grauiùs, acriùsq; puniantur omnibus bonis spoliatos filios videntes, vt in d. c. vergentis, & hoc pro absoluto, aliàs habuit Rota in vna Hispaleñ Portionis de qua per Puteum decis. 350. lib. 1. Peregr. Fab. 109. lib. 2. Accoramb. 17. lib. 1. Mohed. 6. de rescript. Ant. August. 126. lib. 3. part. 3. diuers. & in epit. tit. de pens. c. 2.
13 Nec obstare dicebãt quod Antonius fuisset in contumaciam condemnatus quasi ex hoc in præiudicium filiorum non haberetur pro hæretico ad doctr. Bart. in l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig.

Nam in crimine hæresis post annalem contumaciam iuxta terminos c. excommunicamus. il 1. de hæret. & c. cum contumacia, eodem tit. in 6. cum vehemens præsumptio transeat in violentam, talis contumax æquiparatur pertinaci, & ob id habetur pro hæretico, sic Hostien. Ioann. Andr. & cæteri in d. c. excommunicamus, & idem Io. Andr. Gemin. & Franc. in d. c. cum contumacia, & iste dicitur vnus modus probandi, quem esse hæreticum, vt animaduertit Soccin. in d. c. excommunicamus num. 15. & propterea omnes hæreticorum pœnas patitur, inter quas illa est præcipua, quæ in personam illius filiorum exequitur.

Quod indubitanter procedit sequta sententia cõdemnatoria contra contumacem, non propter contumaciam, sed quia plenè fuit probatum delictum, vt fuisse probatum in d. sententia lata contra Antonium, priuando etiam illius filios omnibus honoribus, dignitatibus, ac beneficijs vt supra, sic Bald. in l. 2. n. 4. C. quib. res. iudic. no. Alex. in l. cœpi. n. 79. ff. de re iudic. Felyn. in c. cum Bertoldus. n. 24. de re iud. & alij de quibus per informantes, cui sententiæ in causa hæresis, vt dixi standum est etiam non visis actis, maximè cum ab ea reclamatum nõ fuisset, & duraret adhuc post quinquennium pertinacia dicti Antonij, cum non redierit ad Ecclesiam, & istam sententiam in proprijs terminis hæresis defendit R. P. D. Penia in direct. inquisit. 3. par. sup. q. 115. comment. 164. vers. patre condemnato.

Et propterea ex his omnibus censuerunt vnanimiter DD. beneficiatos ampliùs ad dictarum pensionum solutionem non esse astrictos.

14 Quam quidem sententiam eo libentius sunt amplexi, tum quia animaduerterunt hunc rigorem, quod filij puniantur ob delictum patris, posse dici in æquitate Canonica fundatum, cũ etiam in alijs minoribus criminibus illum introduxerint Canones quos citat glos. in d. c. vergentis, in vers. canones. & in c. cum multa, 15. q. 8. & dicti Pontifices ex multis exemplis, de quibus in Testamento veteri Genes. 29. Reg. 2. cap. 12. & 13. Iosue, cap. 6. & Exod. 34. & Iudicum lib. 2. cap. 11. 14. quæ & alia in proposito deducit Alphons. de Castr. de iust. hæret. punit. lib. 2. cap. 2. Couar. variar. resol. lib. 2. cap. 8. Simanc. de Cathol. instit. titul. 29. nu. 5.

Tum quia si quando ab hoc rigore ex benignitate esset recedendum, hoc tamen nequaquam DD. admiserunt fauore fidei, propter quam nedum à iure scripto non receditur, sed immò pœnales eiusdem iuris constitutiones extẽduntur, Io. Andr. in c. ex tenore, il 2. vers. dic ergò qui

qui fil. sint legit. & ibidem Hostien. in fin. vers. dicas ergo, occurrentis tamen facti circumstantiæ totum contrarium suaderent.

Hæc enim pensio fuerat patris contemplatione reseruata, quod patet ex litteris reseruationis ibi Dilecto filio Gundisaluo Perez dilecti filij Antonij etiã Perez laici, multis virtutibus præditi, &c. & quia dedit electionem patri durante minori ætate filij, quæ hodie durat eligendi locum vbi vellet pensionem solui intra vel extra Hispaniam, vt in facto consideratur, & colligi etiam ex eo facilè potest, quia tunc in Gundisaluo, in tertio, vel circa, suæ ætatis anno constituto, nulla merita considerari poterant, vltra quod de hoc cum iuramento fuit attestatus Excellentissimus Dux Soræ, qui illius tunc fuit intercessor apud Pontificem, & hoc vt est credendum in gratiam Serenissimi Hispaniarum Regis, cuius tunc D. Antonius Pater erat à secretis, & cuius Maiestatem ipse postea læsit, vt fidem faciunt ipsius Regis verba, de quibus, in quodam mandato procuræ dato in personam Fiscalis Regni Aragonum ab eadem Maiestate Catholica, & cum pensiones fuerint ferè quatuor mille ducatorum, non quidem pro alimentis simpliciter, sed ad dignitatem illã tuendam, quam vti intimus Regis acquisiuerat, concessæ quoque dicebantur, vnde, & æquitas suadebat, & benignitas patiebatur, vt Gundisaluus amitteret id quod contemplatione patris delinquẽtis acquisiuerat in gratiam illius; cuius grauissimè maiẽstatem Pater læserat, & ad dignitatẽ illam tuendam, qua ob tam graue delictum, immo delicta vna cum patre priuatus, ac perpetua notarus infamia reperiebatur.

ILL.[mi] D. CARD.[lis] PAMPHILII.

Beneuentana Census.
Lunæ 29. Martij 1598.

ARGVMENTVM.

Census initus contra formam Bullæ Pij V. substinetur ex protestatione contrahentium in Instrumento facta, etiam quod non fuerit numerata pecunia coram Notario, & Testibus si loco numerationis fuerit data cedula bancaria, & acceptata à parte.

SVMMARIVM.

Census etiam initus contra formam Bullæ Pij V. validus reputatur ex protestatione in contractu apposita quod omnia pacta contra dictam bullam apposita habeantur pro non appositis, & quod reducantur ad formam dictæ bullæ, nu. 1. & 6.

Contrahentium protestatio in eodem Instrumento facta præseruat validitatem contractus, num. 1.

Bancaria cedula habet vim solutionis, & numerationis præsertim in contractu census, num. 2.

Mercatorum promissio de soluendo habet vim solutionis, num. 3.

Libri Mercatorum adminiculati probant etiam inter tertias personas, num. 4.

Statim dictio, intelligitur cum aliquo temporis internallo, & secundum subiectam materiam, num. 5.

Census impositus super re communi An & quando valeat, num. 7.

DECISIO CXXIV.

1 DIxerunt Domini sententiam Auditoris Cameræ, super inualiditate census non substineri: Inualiditas enim ipsius Census satis dicitur præseruata ex declaratione, ac protestatione per contrahentes in principio, medio, & fine contractus facta, quod instrumentum intelligatur initum factum & stipulatum, iuxta formam piæ constitutionis, ita quod si in eo contra dictam formam esset appositum illud habeatur pro non apposito, scripto, & stipulato, sed reducatur & reductum censeatur iuxta illius tenorem, cum eorum intentio fuerit & sit ita contrahere, & non alias aliter nec alio modõ. Ista protestatio cum sit facta in ipso contractu ad limitandum illius obligationem, & illi ambæ partes consenserint, præseruat ius protestationis & validitatem census, perinde ac si fuisset celebratus sine illis pactis, & in omnibus & per omnia secundum formam & tenorem prædictæ constitutionis, ad not. per Bart. in l. non solum S. morte. num. 24. Alex. num. 13. cum seq. de nou. oper. nunc. Abb. in cap. cum M. Ferrarieñ. sub nu. 15. de constit. Alex. cons. 27. num. 4. lib. 3. Put. decis. 32. num. 3. lib. 2. & in terminis huius protestationis in Instrumẽto census, trad. Hieronym. Gabr. cons. 47. n. 7. lib. 2. & tenuit Rota dicens hanc protestationem referri ad pacta expressa in causa Foroliuieñ Census coram Domino meo Orano 13. Nouembris 1589. maximè quod non constat, quod emptor, qui produxit Instrumentum pro consequendis tantummodo fructibus census vnquam vsus fuerit aliquibus ex prædictis pactis, quæ prætenduntur illicita.

2 Non obstat, quod ista protestatio nõ possit supplere ad defectum realis numerationis pecuniarum, quæ coram Notario, & Testibus requiritur, quia per dationem cedulæ bancariæ, quæ habet vim solutionis, Bart. in l. soluturus, de solut. Put. decis. 156. lib. 1. videtur satisfactum huic formæ inductæ ad euitandas fraudes, & simulationes, ad not. per Dec. in l. si verè, n. 40. C. de instit. & substit. Cassad. decis. 2. de Iud. latè Brun. de implem. & obseru. for. in prima fallen. maximè cum pretiũ prætensum esset conuersum in extinctionem aliorum censuum, qui

cum

cum eodem tempore fieri non posset valde expediebat emptori, vt solutio fieret per cedulā, ne interim pecuniæ conuerterentur in aliā causam, ad not. per Doct. in authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosanct. eccles.

3 Et cessat difficultas, quia iste defectus fuit sanatus per specialem commissionem S. D. N. quæ licèt habeat clausulam constito, quod statim post celebrationem venditionis census fuerit ipsis DD. Car. . . . solutum pretium vigore cedulæ datæ in Instrumento illa tamen est satis iustificata ex libris illorum de Citarella mercatorum Neapolitan. qui constituerunt se debitores illorum in summa 7000. scutorum pro pretio prædictæ venditionis, quæ promissio habet vim solutionis, vt post Barr. in l. singularia si cert. pet. trad. Afflict. decis. 358. in fine, & adest decis. Ianuen. 4. num. 9. & seq.

4 Præsertim quia illa eadem summa fuit postea à prædictis mercatoribus soluta illismet creditoribus DD. de Car. . . . quibus vigore Instrumenti erat soluenda, vt patet ex eisdem libris, qui cum sint adminiculati ex ipso Instrumento venditionis, vt ex cædula probant etiam inter tertios, Bart. & alij in l. admonendi, de iur. iur. Guid. pap. decis. 441. Aym. conf. 75. num. 8. maximè in libris mercatorum Ciuitatis Neapolitanæ, & aliàs deducta fuerunt de anno 1578. coram bon. mem. Bubalo in causa Neapolitana pecuniaria, & faciunt notata per Ias. in d. l. admonendi, num. 120. cum alijs per Roland. conf. 92. num. 5. lib. 3.

5 Non obstat quod ista solutio fuerit facta per quatuor dies à celebratione Instrumenti, quia non ideo minus dicitur facta statim, vt loquitur commissio, cum hæc dictio, statim, intelligatur etiam cum aliquo temporis interuallo, l. quod dicimus, & ibi glos. de solut. adeo vt secundum subiectam materiam aliquando verificetur etiā in spatio duorum mensium, vt latè per Alberic. in suo dictionario in verbo, statim, Tiraquell. in l. si vnquam, in verb. reuertatur, sub n. 111. C. de reuoc. donat.

6 Neq; obstat quod in prædicta commissione nō fuerint narrata alia pacta, quia de illis non erat habenda mentio cum speciali partium conuentione illa habeantur pro nō appositis quatenus Bulla super forma creandi census contraria essent, vt supra dictum fuit.

7 Non obstat quod census in defectum aliorum bonorum fuerit generaliter impositus super cōmunibus bonis, quia non ideo redditur nullus cū fuerit impositus super certis rebus licèt pro illius securitate in defectum illarum, fuerit impositus etiam super alijs bonis, vt aliàs in fortioribus terminis fuit resolutum in vna Panormitana, seu Agrigentina resolutionis contractus 13. Iunij 1575. coram R. P. D. Blanchetto. Et ex his Domini resoluerunt censum substineri, & sententiam Auditoris Cameræ esse reuocandam.

PENIÆ.

Britonoriensis Bonorum.
15. Aprilis, & 4. Maij 1598.

ARGVMENTVM.

Sententia ob non integram transportationem actorum redditur nulla, & Iudex ad quem sine illis iurisdictionem non habet nec causa ad ipsum deuoluitur.

SVMMARIVM.

Sententia ob nō transportationem omnium actorum nulla & inualida est, n. 1.

Iudex ad quem non habet iurisdictionis exercitium, nec causa ad ipsum deuoluitur si acta non sint transportata dicto n. 1. & 2. vbi quod hoc procedit maximè parte opponente.

Parte opponente nullitatem super illa est prius pronunciandum, n. 2.

DECISIO CXXV.

1 Dato dubio An sententia Audiroris Cameræ esset confirmanda, vel infirmanda Rota vtraque parte informante infirmandam censuit, ex capite nullitatis ob non transportationem integrorum actorum, Bart. in l. 2. n. 5. & ibidem Ias. n. 15. & Dec. nu. 33. G. de eden. Felyn. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ. nu. 17. de constit. Gabr. de appell. conclus. 5. nu. vltim. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. cap. 20. Præterea integris actis non transportatis à Iudice à quo ad Iudicem ad quem Iudex ad quem non habet iurisdictionis exercitium, nec causa ad ipsum deuoluta cēsetur, c. Romana. §. si verò. de appell. lib. 6. & alij quos refert & sequitur Vestrius in prax. lib. 8. c. 2. num. 1. circa finem vers. dixi autem.

2 Quod procedit parte præsertim opponente, vt in casu proposito, licet talis sententia esset iusta, Cæsar de Grass. decis. 9. n. 5. de caus. poss. & propriet. Franc. in c. debito. n. 25. vers. vlterius de appellation. Quoniam opponente parte super nullitate est prius pronunciādum, Cæs. decis. d. 9. in fine. Crauett. cons. 270. circa finem.

PENIÆ.

Romana Census.
Veneris 17. Aprilis 1598.

ARGVMENTVM.

Census impositus super re quæ sit alijs obligationibus

nibus obnoxia etiam si in contractu dictum sit non esse alteri obligatam, substinetur dummodo dicta res respondeat oneribus dictarum obligationum.

SVMMARIVM.

Census super aliqua re impositus cum promissione quod dicta res non subiacet alijs obligationibus, si reperiatur esse alijs obligationibus grauata substinetur si dicta res excedat valorem dictarum obligationũ. n. 2.

Clausula in instrumento venditionis census apposita restringuntur ad interesse reale emptoris, n. 3.

Obligatio seu promissio de faciendo consentire omnem personam &c. procedit dummodo emptoris intersit, & non aliàs, n. 4.

Periurium non incurritur ex assertione, quod res aliqua sit libera, & tamen reperiatur obligata, dummodo illa assertio non sit dolosa, & alteri praeiudicialis. n. 5.

DECISIO CXXVI.

1 CVm Anno 1594. Caesar Cincius imposuisset annuum Censum scutorum 214. pro pretio scutorum 3300. super Casali Falcognano rubbiorum 300. excedentem valorem scutorum 30000. illumq; vendidisset D. Horatio Bartolano, cum assertione, quod casale praedictum pleno iure ad se pertinebat, fuissetque liberum ab omni alio censu, canone, & respõsione, & ab omni onere impediendi hanc censum impositionem, & venditionem, & quod in eam faciet consentire omnes personas ius habentes, aut quomodolibet habere apparentes super dicto casali; & anno mox sequenti Bartholanus cognouisset casale fuisse multis alijs personis obligatum, conuenit Caesarem coram Auditore Camerae praetendendo illum cogere ad faciendum consentire Dominam Iustinianam vxorem suam, necnon fratres, & filios, & alias personas habentes priora iura super d. casali, aliàs relaxari mandatũ exequutiuum pro ratificanda sorte principali.

2 Cum verò dictus Caesar praedictas personas nõ fecisset consentire, & Auditor Camerae contra ipsum mãdatum exequutiuum pro sorte principali relaxasset, & Caesar appellasset: proposito dubio in Rota An praedictum mandatum exequutiuum A. C. esset exequendum, Domini negatiuè non esse exequendũ responderunt: nã cum casale excederet valorẽ scutorũ 30000. & omnes obligationes, & onera quibus erat subiectum non consumerent tot valoris partes, & non esset relictus locus praedicto censui, non erat deueniendum ad actus restitutionis sortis principalis, cum Bartholanus emptor census non pateretur aliquod damnum, vt fuit decisum in causa Romana Palatij die 7. Maij Anno 1590. coram bon. mem. Bubalo, & in causa Auximana Bonorum 2. Iunij Anno 1595 coram D. meo Millino, & in causa Romana non adimplementi die 17. Nouembris 1597. coram D. meo Decano.

3 Nec obstabant clausulae in instrumento venditionis census appositae, quas longo sermone ponderabant informãtes pro Bartholano, quia omnes restringuntur ad interesse reale ipsius emptoris census, Bald in l. ex his praedictis n 4. C. de euict. vnde cum ex deductis pro parte Bartholani emptoris census nondum constaret praedictum casale fuisse obligatum, & hypothecis grauatum, vt huius census impositio sustineri non possit, non erat exequutioni locus.

4 Minus obstabat obligatio seu promissio de faciẽdo consentire omnem personam, iuxta glos. in l. qui rem. vbi Bald. num. 1. C. de euict. quia idem Bald. n. 4. respondit hoc non procedere dummodo emptori intersit. Vnde cum ex supradictis constaret, nullum versari damnum Bartholani cessabat obiectio, & sic etiam respõdit Rota in dicta causa Romana adimplemẽti.

5 Postremò non obstabat quòd Caesar asseruerit, casale esse liberum, & tamen repertum fuit alijs obligatum, & consequenter obstare exceptionem periurij l. si quis maior C. de transact. Quia respondebatur hoc procedere, quando promissio dolosa, & alteri est praeiudicialis, Cassad. decis. 2. n. 7. de iure patr. & consequenter cessabat decisio in causa Romana Census coram R. P. D. meo Decano die 15. Martij 1572.

ILL.[mi] D. CARD.[lis] SERAPHINI.

Anconitana Separationis Thori. Mercurij 29. Aprilis 1598.

ARGVMENTVM.

Propter mariti saeuitiam, vxor nunquam viro restituenda est, non praestita de non offendendo, per eundem virum, & interim à viro alenda est.

SVMMARIVM.

Memorialia non tribuunt iurisdictionem, n. 1.

Morte delegantis expirat iurisdictio, praesertim quando prima citatio non fuit decreta neque exequuta, viuente delegato, n. 1.

Citatio per affixionem ad valuas fieri non potest, nisi prius apprehenso principali, n. 2.

Procurator censetur reuocatus per constitutionem alterius procuratoris, n. 2.

Thori separatio etsi non concedatur propter viri saeuitiã, quando potest prouideri cum cautione de non offendendo, nunquam tamen viro restituenda est, non data cautione praedicta, n. 3.

Vxor

Vxor alimentari debet à viro, quando ab eo discessit propter illius sæuitiam, n. 4.
Procurator in expensis condemnari non debet, n. 4.

DECISIO CXXVII.

1 FVit bis causa proposita, & resolutum sententiam pro Grariano latam esse nullam & iniustam nullitas deducitur ex defectu iurisdictionis cum fuerit processum in vim memorialis, quo non tribuitur iurisdictio, & dato, quod tribueretur expirauerat morte delegantis, Felyn. in c. cæterum. n. 15. de rescript. præsertim cum eo viuente, neque decreta, neque exequuta fuerit citatio, Felyn. in c. relatũ. n. 11. & 17. de offic. deleg. Nec suffragatur commissio Signaturæ Iustitiæ, cum adesset commissio Papæ manu signata, qui commiserat causam appellatione remota, cuius vigore fuerat lata tertia sententia pro Comitissa c. vt debitus. de appellat.

2 Secundò deducitur ex defectu citationis, quia non apprehẽso prius principali fuit processum per affixionem ad valuas Clement. 2. de re ind. Caputaq. decis. 117. 1. part. neque potest excusari ex quo vigore memorialis fuerat personaliter citata idem enim factum fuit nulliter, & Sede Vacante, ex quo expirauerat omnis iurisdictio, neque etiam potest substineri ex citatione exequuta contra D. Ioannem Dominicũ Guelfum, quia fuerat reuocatus per constitutionem alterius Procuratoris in alia instantia, Rot. decis. 25. de procuratorib. in antiq. Nec poterat prætendere ignorantiam, cum à nouo procuratore recepisset alimenta decreta.

3 Iniustitia verò deducta fuit ex eo quod contra tenorem trium sententiarum conformium Iudex pronunciat Comitissam teneri ad cohabitandum cum viro nõ aliter data per eum cautione nisi iuratoria, cum tamen ex probationibus constaret de eius sæuitia, & etiam noua causa odij ex qua causa obtinuerat sibi adiudicari bona mariti eaq; subhastari pro recuperatione suæ dotis; Ideò ei erat prospiciendum, Paris. cons. 54. num. 13. lib. 4. Bald. cons. 176. lib. 1. Alex. in l. si constante. §. quotiès. nu. 3. solut. matrim. Ias. in l. si donationem. num. 5. C. de collat. Abb. in c. literas. num. 23. de restitut. spoliat.

4 Item quia in causa reuocatur onus alimentandi quod tamen constito de sæuitia non debet cessare, Afflict. decis. 10. per tot postremò quia frater Comitissæ condemnatur in expensis, qui tamen vti Procurator comparuerat in causa contra textum in l. procurator. Et ex his conclusum pro reuocatione dictæ sententiæ.

PENIAE.

Bononieñ Census.
Lunæ 19. Octobris 1598.

ARGVMENTVM.

Pecunia dicitur numerata in Instrumento per assertionem Notarij factam in publico Instrumento, etiam quod pecunia non fuerit verè numerata, sed data cædula bancharia à Parte acceptata. De Procuratore, quod non censetur constitutus ad faciendum incurrere suum principalem ad aliquam pœnam, etiã quod fuerit constitutus cum libera, & ampla potestate, & quod Testes parte non citata examinati, nec probationem, nec inditium faciunt.

SVMMARIVM.

Procurator nunquam censetur constitutus ad faciendum actũ per quẽ principalis ad aliquam pœnam cadat, et quod mandatum sit factum cum clausula generali cum libera, & quod possit procurator facere omnia, quæ Dominus si præsens esset facere posset, nu. 2.
Citatio prima per edictum fieri non potest præsertim in causa criminali, num. 3 & 4. Vbi quid stante statuto quod delinquentes possint per contradictas citari.
Iudex criminalis non potest sententiam ferre super nullitate contractus, vbi contrahens, non delinquit. num. 4.
Instrumentum publicum dicitur probatio probata, & veritas apparens, num. 5.
Testes reprobantes Instrumentum sufficit quod sint idonei nec requiritur quod sint omni exceptione maiores, num. 5.
Testes examinati parte non citata in causa criminali nullum faciunt probationis gradum nec etiam inditium, nu. 5. Vbi loquitur etiam quod probetur contra contumacem.
Testes parte non citata examinati nihil probant, quando pars illos noluit habere pro rite, & rectè examinatis, nisi repetantur, num. 5.
Numerata dicitur pecunia per consignationem cædula bancharia acceptata à contrahente, num. 7.

DECISIO CXXVIII.

1 TRansmisit Stephanus Garbennius nobilis Genuensis, Bononiam notabilem pecuniarum summam DD. de Scappis Mercatoribus Bononiensibus, vt emerẽt tot annuos census Scappi die 17. Februarij 1593. opera Ioannis Andreæ sui institoris, ab Antonio Spontono Ciue Bononiense, iuxta mandatum receptum emerunt Censum scutorum 300. auri in auro, impositum super nonnullis ipsius bonis stabilibus pro pretio scutorum 4000. auri in auro, cui vendi-

venditioni, tanquam principalis principaliter, & insolidum accessit Valerius Fasaninus, indeque fuit confectum publicum Instrumentum continens omnes qualitates pro validitate Census requisitas, iuxta formam Constitutionis Pij Quinti; anno 1596. Antonio Spontono decocto Valerius Fasaninus porrexit coram Auditore Turtoni Curiæ Criminalis Bononiæ, querelam contra dictum Antonium Spontonum, eo quod super rebus alteri obligatis, & hypothecatis cẽsum imposuisset, & dictum Stephanum principalem, & Ioannem Andream institorem, eo quod contractus census fuisset initus absque reali pecuniarum numeratione ab eodem Auditore procedendo per edictum, seu per affixionẽ ad Valuas, vigore depositionis duorum Testiũ pro informatione Curiæ examinatorum, super non numeratione pecuniarum sententiam fauorabilem reportauit, in qua continebatur condemnatio contra prædictum Antonium, iuxta tenorem querelæ, & contra Stephanum declaratio prædicti census inualidi, & fœneratitij, ob non numerationem pecuniarum, causa per appellationem in Rota introducta. Dubitaui An prædicta sententia esset confirmanda, vel reuocanda vna parte tantum informante ex capite nullitatis, & iniustitiæ & nemine discrepante reuocandam censui.

2 Nullitas erat clara ex defectu Iurisdictionis, & citationis; Nam respectu Stephani principalis, qui pecunias transmiserat nullum crimen aderat, cum non dedisset mandatum ad creandum censum contra formam Constitutionis Pij V. vel aliter delinquendi. l. si procurator. vbi Bart. de cond. indeb. Alex. cons. 32. nu. 7. & cons. 33. nu. 6. & cons. 83. num. 4. lib. 3. Quod procedit quamuis in mandato adesse clausula, cum libera, & clausula, quod Procurator posset facere omnia quæ Dominus si præsens esset facere posset: ex hoc enim non censetur data potestas faciendi aliquem actum Domino præiudicialẽ, aut pœnalem, Grat. cons. 99. num. 1. lib. 1.

3 Defectꝰ citationis erat etiã satis clarus, quia fuit processum contra Stephanum principalem per edictum, & tamẽ prima citatio personaliter fieri debuit in causa præsertim criminali, Paul. Castr. in l. serui quoq; §. publico. n. 12. ff. de procurat. Cassad. decis. 2. de dol. & contumac. n. 3.

4 Nec sanabantur isti defectus vigore statuti sententiis; delinquentes posse per contradictas citari, quoniam, vt mox dicetur, nullum Stephani delictum fuerat probatum, & consequenter non potuit Iudex criminalis contra ipsum sententiam ferre super censu nullitate, l. solemus. §. latrunculator. ff. de iud. Cresc. decis. 5. num. 1. & 3. de iud.

5 Iniustitia sententiæ erat manifesta ex defectu probationis: nam cum super isto contractu cẽsus esset firmatum Instrumentum publicum cum omnibus solemnitatibus requisitis, & notarius de eo rogatus testificetur de numeratione integra pretij coram eo, & testibus instrumentarijs facta, & consequenter adsit probatio probata, veritas apparens resultans ex dicto publico Instrumento, Bald. in l. imperator ff. de stat. hom. num. 10. Gramm. decis. 4. num. 9. Crauett. cons. 31. in fin. ad iudicandum contra dictum Instrumentũ, concludendum est, quod probatio requirebatur saltem per Testes idoneos, qui sufficiunt ad reprobandum Instrumẽtum, vt censuit Rota in causa Parmen. Status 5. Iulij 1596. coram R. P. D. meo Seraphino, vbi fuit reprobata sententia Philippi Probi ad Io. Monach. in c. 1. num. 11. lib. 6. asserendo tales testes debere esse omni exceptione maiores; nam in hac causa; duo illi testes, neq; idonei dici poterant propter exceptiones, quas patiebantur, cum essent examinati ex Iudicis officio, in causa criminali sine partis citatione, quo casu nullum faciebant probationis gradum, Bart. in l. final. ff de quæst. Boss. tit. de delict. nu. 6. Alb. in c. graue, num. 9. de præb. Rota in vna Ciuitatis Castelli de Vitellis 4. Decembr. 1557. coram R. P. D. meo Seraphino, immo neq; aliquod ex eorum attestationibus oriebatur indicium, Rota in vna Toletana Simoniæ die vltima Ianuarij, & 2. Aprilis 1593. coram R. P. D. Orano, opus enim erat hoc casu citare partem & requirere An vellet habere Testes pro ritè, & rectè examinatis aliàs repetẽdi erant, vt fidem facerent, Rota in vna Romana de Rambolettis die 24. Maij 1591. coram Illustrissimo Mantica, tunc Rotæ Auditore.

6 Præterea ex partitis librorum DD. de Scappis colligebatur venditorem census recepisse pecunias sub eadem die, quo fuit celebratus contractus, & die sequenti eas ad banchum reportasse, & postea integrum pretium fuisse solutum diuersis Creditoribus, venditoris quemadmodum venditor mandauerat, vlterius etiam apparebat Antonium Spontonum prædicti census venditorem, fuisse in dictis libris mercantilibus scriptum creditorem tantæ summæ, quantæ erat census pretium, ex quibus quoq; aliunde, quàm ex tenore d. Instrumenti constabat venditorem census habuisse effectualiter integrum pretium.

7 Vnde quamuis totius pretij numeratio non apparuisset, aut probatum non fuisset in ipsomet contractu, realis tamen fuisse dicebatur numeratio per depositum pecuniarum in bancho, maximè cum venditor fuerat contentus depo sito, & mercator illum creditorem in partitis constituerat, ex his enim numeratio sufficien-

ter inducebatur, Iaſ. in l. qui aliena, num. 41. & ſeq. ff. de acq. hæred. Soccin. Iun. conſ. 12. num. 13. lib. 4. & conſ. 34. nu. 52. in fin. lib. 3. ex hac enim, & tamen apparenti veritate arguebatur iniuſtitia ſententiæ.

L I T T AE.

Matheranen̄ officij Archipresbyteratus.
Veneris 11. Decembris 1598.

A R G V M E N T V M.

De Archipresbytero An in ſuos Parochianos, Clericos, & Sacerdotes, habeat aliquam iuriſdictionem eos ſcilicet puniendi, & caſtigandi, vel aliam.

S Y M M A R I V M.

Archipresbyter An & quomodo poſsit ſumere informationes ſuper matrimonijs à forenſibus contrahendis, & illas Ordinario tranſmittere, nu. 2.

Archipresbyter nullam habet iudicialem iuriſdictionem in ſuo Archipresbyteratu, ſed omnia debet referre Epiſcopo, nec aliquid contra eius decreta ordinare poteſt, num. 2.

Archipresbyter in Parochianos non habet iuriſdictionē fori contentioſi, ſed tantum pœnitentialis, nu. 2.

Archipresbyter non poteſt inobedientes coercere eisque pœnam iniungere, ſed omnia debet Epiſcopo denunciare ad effectum vt contra eos, prout ipſi viſum fuerit procedat, num. 3.

Archipresbyter, An poſsit componere iurgia in ſua Eccleſia orta inter Sacerdotes, & Clericos, & An etiam punire excitantes clamorē in Choro, vel Sacrario, n. 4.

Archipresbyter quando poſsit per ſeipſum minora, ſeu minima determinare abſque eo quod referat Epiſcopo, num. 5.

D E C I S I O C X X I X.

1 STante reſolutione facta in hac cauſa ſub die 15. Iunij proximi præteriti, quod tam Archiepiſcopo, quàm Archipresbytero dandum ſit mandatum de manutenendo in his tamen, quæ vnicuiq; competunt ex diſpoſitione iuris communis, quàm Concilij Tridentini, cū pro parte Archipresbyteri prætēditur ſe in pluribus habere fundatam intentionem ſuam ad dictum effectum, tam attenta diſpoſitione iuris communis, quàm Concilij Tridentini, hinc deſcendendo ad particularia adhuc non deciſa dubitatum fuit, An circa infraſcripta tria capita eſſet ita fundata intentio ipſius Archipresbyteri contra Archiepiſcopum, vt ei dari debeat mandatum de manutenendo.

2 Primum caput eſt, An poſſit ſumere informationes ſuper matrimonijs à forenſibus contrahendis, & illas Ordinario tranſmittere pro gratia obtinenda, iuxta diſpoſitionem Concilij Tridentini cap. 7. ſeſſ. 24. de reform. matrim. circa quod fuit reſolutum Archipresbyterum poſſe quidem in exequutionem d. Concilij Tridentini ſumere informationes ſuper matrimonijs à forenſibus indiſtinctè, iuxta declarationem Illuſtriſſimorum Interpretum eiuſdem Concilij, de qua in ſummario Archiepiſcopi num. 5. & vlterius intelligendo de informatione aſſumenda extraiudicialiter, & non in figura iudicij, neq; cum receptione teſtium formiter iuratorum, cum iſta fieri non poſsint abſq; iuriſdictione, quam Archipresbyter ipſe non habet, cum eius effectus ſit omnia referre ad Epiſcopum, vel aliquid contra eius decreta ordinare, vt dicit tex. in c. fin. in fin. de offic. Archipresbyter. Vbi expreſsè Abb. ſub n. 1. ver. quæro An ſit Archipresbyter, notat ipſe tamen non poſſe procedere contra quemquam in figura iudicij; & facit, quia Archipresbyter non habet iuriſdictionem fori contentioſi in Parochianos, ſed tantum fori pœnitentialis, vt tenet Petr. de Peruſ. in tractat. de vnion. eccleſiaſt. c. 7. num. 3. Card. in clemen. 1. q. 2. & 7. de præb. Vbi etiam Imol. num. 7. hoc notat.

3 Secundum caput eſt; An poſſit ſibi Inobedientes in eius officio coercere eiſq. pœnam iniungere, circa quod fuit reſolutum eum non poſſe inobedientes in eius officio coercere, nec pœnam eis iniungere, cum coertio, & pœnæ impoſitio abſq. iuridictione eſſe non poſſit. quam tamen Archipresbyter non habet, liceat habeat facultatem eos admonēdi, vt munera eis iniungenda præſtent, & facienda ſuo loco & tempore faciant, prout decet, in caſu inobedientiæ habeat facultatem referendi omnia Epiſcopo ad effectum, vt contra eoſdem, prout illi viſum fuerit expedire procedat, ita not. Anchar. in d. clemen. 1. num. 1. in fine, & alij Canoniſtæ in c. 1. & 3. de offic. Archipresbyt.

4 Tertium caput eſt, An poſſit iurgia in Sacerdotes, & Clericos orta in ſua Eccleſia componere, & excitantes clamorem in Choro, vel Sacrario, punire circa quod Domini reſoluerunt eum poſſe quidem amicabiliter, & prout decet bono Religioſo iurgia inter Sacerdotes, & Cleros orta in ſua Eccleſia componere, ſed non per viam iuris excitātes autem clamorem, vel diſcordias ſeminantes in Choro, vel in Sacrario, poſſe quidem admonere, vt à prædictis deſiſtant, ſed nō propriè eos punire poſſe cum, vt dictum eſt, ius coercendi, & puniendi, præſupponat iuriſdictionē fori contentioſi, quam Archipresbyterum non habere ex ſupradictis liquet.

5 Nec ſupradictis obſtare dixerūt Domini, quod Archipresbyter minora, ſeu minima per ſeipſum determinare poſſit abſque eo quod referat Epiſcopo, vt dicit gloſſ. in d. c. fin. in verb. referre,

ferre, in fin. de offic. Archipresbyteri, cuius dictum sequitur Abb. in vers. obliuiar, quia intelligi debet de his minoribus, seu minimis, quæ determinari possint absq. figura Iudicij, vel in figura iudicij, secundum tamen ordinata ipsius Episcopi, vt declarãt Addentes ad dicta glos. & probant verba finalia dicti textus ibi, cuncta tamen referant ad Episcopum, nec aliquid contra eius decreta ordinare præsumant, &c.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Romana Saluiani Interdicti.

Lunæ 14. Decembris 1598.

ARGVMENTVM.

De inhibitione Rotali, quando timenda sit, siue iusta siue iniusta, & quando causet attẽtata.

SVMMARIVM.

Appellare licet vigore Aegidianæ non liceat à sententia in causa possessorij non tamen prohibetur dari de nullitate sententia, n. 1.

Inhibitio Rotalis siuè iusta, siuè iniusta timenda est, & ideo sententia lata post inhibitionem nulla reputatur, n. 2. & 3. vbi hoc ampliatur etiam non cognito An inhibitio fuerit canonica, nec nè.

Inhibitio etiam emanata vigore commissionis subreptitia timenda est, & causat attentata, n. 4. vbi præsertim quando in commissione adest clausula, quam, & quas, n. 6. & 8.

Inhibitio per contrauentionem causat attentata parti intimata etiam quod non fuerit intimata iudici, n. 5.

Mixtum non continetur sub simplici, n. 6.

Inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit redijt ad iudicem inhibitum, n. 7.

DECISIO CXXX.

1 CVm causa appellationis à sententia per R. P. D. Vice Auditorem Cameræ lata in Saluiano ad fauorem Excellentissimi D. Philippi fuisset mihi commissa cum clausula, vt constito, quod esset locus Ægidianæ, vel alias exequutioni sententiam prædictam exequerer; Dubitaui, An esset locus exequutioni quo dubio die 2. Decembris proposito, nihil fuit firmatum, sed iterum die 14. eiusdem mensis causa maturè discussa, DD. negatiuè responderunt, & circumscriptis meritis causæ super quibus pro parte Illustrissimi Cardinalis non erat informatum, moti fuerunt ex capite nullitatis ipsius sententiæ, quo stante, non intrat Ægid. Put. decis. 4. de Ægid. A. August. de prohib. appell. n. 6.

2 Et quamuis plures nullitates deductæ fuissent ab informantibus, tamen omnes Dominis visæ fuerunt turbidæ, vna excepta, à qua processus saluari non potuit, resultans ex eo, quia sententia lata fuit post inhibitionem Rotæ, quæ siue iusta, siue iniusta est timenda, Rota decis. 26. de appell. in antiq. Put. decis. 295. lib. 2. itaut omnia post eam gesta vti attentata veniunt reuocanda, Caputaq. decis. 93. par. 2. cum simil.

3 Quod procedit etiam non cognito An inhibitio emanata fuerit canonica, ne sub clipeo cognoscendi An inhibitio fuerit iusta, vel nõ contemnantur inhibitiones, prout esse de stylo Rotæ testantur Achill. decis. 7. de attentat. in manuscript. & 29. de appellat. in impress. Accorambon. decis. 53. lib. 1. Mandos. de inhibit. quæst. 20. fuit dictum coram R. P. D. meo Pamphilio in causa Toletana Fructuum 16. Maij 1586.

4 Et licet in hoc casu fuisset commissa causa appellationis à sententia nondum lata, nihilominus etiam si rescriptum sit subreptitium, vt nullam tribuat iurisdictionem, adhuc tamen inhibitio eius vigore emanata causat attentata, iuxta obseruantiam Rotæ secundum quam ita fuisse resolutum coram Puteo refert Peregr. decis. 94. lib. 1. incipit fuit conclusum, relata inter impressas decis. 373. lib. 3. Acchil. decis. 7. de attent. & d. decis. 29. de appell. quicquid alias Rota antiqua tenuerit vt in decis. 58. de appel. in nouis, & apud Ægidium decis. 239. maximè quia in commissione aderat clausula, quã, & quas, cuius vigore poterat Iudex procedere, prout in prima etiam si nulla præcessisset sententia, nec appellatio, Peregr. d. decis. 94. & totum negocium principale commissum censebatur, Sarnen. de infirm. quæst. 34 num. 4. addit. ad decis. Rotæ 23. n. 3. de rescriptis in nouiss.

5 Non obstant ea, quæ in contrarium opponebantur. Et primò quod inhibitio non fuerit iudici intimata, quia sufficit intimationem fuisse factam parti iuxta dictam decisionem Ant. August. 373. incipit Thomas. lib. 3.

6 Secundò non obstat regula Cancellariæ 36. expressè prohibens appellationes ante diffinitiuam sententiam, illasq; vna cum commissionibus, & omnibus inde sequutis annullatis, quia cum illa regula loquatur in casu simplici non debet extendi ad casum mixtum, quando non solum causa appellationis, sed etiam negotium principale committitur, vt in terminis huius regulæ tradit Sarnen. de impetr. benef. vacan. per obit. famil. Cardin. q. 15. in fine.

7 Tertiò non obstat decisio Peregrini 136. lib. 2. secundum quam inhibitio non causat attentata, quando is ad cuius instantiam emanauit, redijsset ad Iudicem inhibitum, quia hoc tollitur ex facto, cum nullus actus coram Iudice inhibito factus fuerit, licet enim à sententia lata fuerit iterum appellatum, & alia commissio non deuoluebat causam appellationis, &

 nul-

nullitatis huius sententiæ, & licet in termino citationum ad sententiam procurator Illustrissimi Cardinalis comparuerit, tamen semper appellauit, & de nullitate protestatus fuit.

8 Demum non obstat decisio coram Illustriss.mo Cardinali Platto in causa Romana de Ruspolis 10. Maij 1589. tum quia in illa commissione, cuius vigore fuerat inhibitum, non aderat clausula quam, & quas, tum quia illa est fundata in decisionibus Rotæ antiquis, quas ex supra deductis apparet pluries fuisse à Rota moderna reprobatas, tum quia hoc modo aperiretur via contemnendi inhibitiones Rotales, quod non est ferendum: Nam Iudices in curia existentes facilè possunt adhibere remedium, curando, vel quod moderentur inhibitiones, vel quod adeatur signatura pro reformatione commissionum, Iudices verò de partibus non debent iudicare super iustitia, vel iniustitia inhibitionum Rotalium quas facilè negligerent, vt licit Achill. d. decis. 7. de attentat. in manuscript. Et ex his fuit conclusum pro nullitate sententiæ.

PENIÆ.

Terdoneñ Separationis Thori.

Mercurij 24. Ianuarij 1599.

ARGVMENTVM.

Ex summario argumentum habebis.

SVMMARIVM.

Separationis thori causa pendente vxor sequestrari debet vel in domo alicuius honestæ matronæ, vel in monasterio arbitrio iudicis vsque ad finem litis, n. 1.

DECISIO CXXXI.

1 Proposito dubio: An pendente lite inter maritum, & vxorem super separatione cohabitationis, possit vxor de iure sequestrari apud honestas matronas, ad effectum de quo agebatur, Rota respondit de iure esse locum sequestro, tam apud honestas matronas, quàm apud monasterium, dicit ex circumstantijs huius causæ magis placuisset reponi Claudiam in aliquo monasterio. Quamuis enim tex. in c. ex transmissa de restit. spol. dicat vxorem, lite pendente, si vir odio illam prosequatur, alicui probæ, & honestæ matronæ esse committendam vsque ad causæ decisionem, vt illam studiosè custodiat, non tamen constituit, ne possit in aliquo etiam monasterio sequestrari, cum enim finis legislatoris fuerit providere de loco tuto, ne interim mulier aliquam violentiam, aut damnum patiatur, propterea Canonistæ in d. c. ex transmissa vbi Anton. de Butr. n. 9. & Abb. num. 4. sequestrationem in aliquo religioso loco fieri posse censuerunt, quod ipsum voluerunt Doctores, iuxta terminos c. cum locum de sponsal. vbi Abb. num. 5. & Rota in multis causis sequestrari mulieres in monasterijs decreuit, quia cum Auditores vt plurimum non habeant certam notitiam matronarum particularium apud quas commorari decenter mulieres cum viris litigãtes possint nullum tutiorem locum, quàm monasterium religiosarum, quæ verè honestæ matronæ dici possunt inueniri posse arbitrantur, quod in hoc casu obseruari placuit quo facilius causa expediri posset, & sententia executioni demãdari, sicut decisum fuerat in hac eadem causa die 10. Aprilis 1595. additum tamen fuit, tunc non fuisse in monasterio Claudiam reponendã si aliqua eius infirmitas probaretur.

PENIÆ.

Bononieñ Census.

Lunæ 15. Februarij 1599.

ARGVMENTVM.

Census venditus, & impositus dicitur illicitus, & vsurarius, quando in instrumento non constat de reali numeratione, & quid si numeratio est facta per cedulam banchariam depositi.

SVMMARIVM.

Pecuniam non fuisse numeratam in instrumento census apparet ex ipso, quod Notarius in instrumento non facit mentionem de numeratione, num. 1. declara vt num. 4. & 5.

Census venditus absq; numeratione pecuniæ dicitur nulliter venditus nec sufficit numeratio per cedulam banchariam, n. 3. declara vt n. 4.

Notario asserenti in instrumento pecuniam fuisse numeratam creditur, n. 5.

DECISIO CXXXII.

1 Die 19. Octobris Anni præteriti 1598. hæredibus Stephani Garberini solum informantibus Rota ex capite nullitatis, & iniustitiæ nemine discrepante sententiam latam ab Auditore Turroni Curiæ Criminalis Bononieñ reuocandam censuit. In hac autem propositione vtraq; parte informante in decisis permanendum etiam pronunciauit. Et quia circa caput nullitatis tunc deductæ decisio placuit Dominis circa iniustitiam facta fuit diligens disceptatio.

2 Et quoniam informantes pro Valerio Fasanino inhærentes Constitutioni fel. recordat. Pij Papæ Quinti super creandis censibus æditæ requirenti pro forma, quod in actu constitutionis census interueniat pecunia numerata coram

ram Notario, & testibus ex dicto potissimum instrumento conabantur ostendere non interuenisse veram numerationem, consequenter inferebant ab initio censum non valuisse; quoniā constitutio contractus censuales aliter celebratos inualidos, illicitos, & fœneratitios declarat: quod autem in casu proposito non interuenerit actualis pretij enumeratio, informantes pro Valerio ex eo deducere conabantur, quoniam in instrumento nullum aderat de numeratione pecuniarum verbum; immo vero ad ostendendum non numerationem non potuisse Notarium melius formare instrumentum, quàm formauit, apponendo scilicet verba, quæ id significare viderentur iuxta cautelam Bartoli in l. singularia. n. a 3. ff. si cert. pet. vbi monet notarios ne dicant numerauit, nisi interueniente numeratione, quam cautelam laudarunt alij Bartolum sequuti nempè Ias. in d. l. singularia. 53. Alex. cons. 179. num. 4. in fine. & n. 6. lib. 2.

3 Cæterum Domini omisso nūc illo articulo, An sufficiat numeratio per depositum penes mercatorem, ita vt constitutioni satisfieri possit per æquipollens circa quem maior pars Dominorum in negatiuam sententiam inclinabat, quia constitutio pro forma requirit numerationem, & ad tollendas fraudes non videtur admittere alios modos ad soluendum pretium pro censu, quàm per realem & actualem pretij numerationem in ipso actu confectionis instrumenti & celebrati contractus.

4 Ex duobus tamen putabant in contractu, de quo agebatur, veram & realem numerationem pretij in actu celebrationis prædicti contractus interuenisse; primò quia Notarius asseruerat Ioannem Andream pretium dedisse, & manualiter soluisse his verbis interueniente pretio scutorum 4000. quod quidem pretium totum & integrum Ioannes Andreas vti agens Stephani Garberini de pecunijs Stephani in tantis bonis scutis aureis existentibus penes Banchum Dominorum de Scappis ad Bāchum dedit, & manualiter soluit Antonio de Spontonibus præsenti in tantis bonis monetis aureis boni auri, & iusti ponderis ad dictam & tantam summā ascendentibus, prout sic illas recipiens &c. dixit &c. & renunciauit &c.

5 Ista enim verba assertiua erant Notarij, & non solam confessionem (vt ex aduerso prætendebatur) sed veram numerationem probare videbantur Bald. in l. si ex cautione. nu. 14. vers. & ideo probant veram numerationem, C. de numer. pecunia Bart. in l. si ita stipulatus, §. Chrysogonus. num. 3. quem sequitur ibi Alex. num. 14. vers. quia quando Notarius. ff. de verbor. obligation. & fuit decisum coram Domino meo Millino in causa Florentina Bonorum die 17. Aprilis 1592.

PENIÆ.

Toletana Decimarum de Saledon. Veneris 26. Februarij 1599.

ARGVMENTVM.

Iurisdictio Concilij Archiepiscopatus Toletani est eadem cum Vicario Generali, & An & quando receptio iuramentorum testium in manibus Notarij fieri possit.

SVMMARIVM.

Concilium Archiepiscopatus Toletani idem est cum Vicario Generali, & est idem Tribunal Archiepiscopi, num. 1.

Testium iuramētorum receptio de stylo Hispaniæ in manibus Notarij fieri potest, n. 1. & 3. vbi plura.

Testium examen non redditur nullum ex eo quod aduersarius ad dicendum contra articulos non fuerit citatus, quando iudex admisit ad probandum, & simul mandauit præsentari, iurari, & recognoscere testes, num. 2.

DECISIO CXXXIII.

1 Domini censuerunt examen Testium non esse nullum ex defectu Iurisdictionis Cōcilij Gubernatoris Archiepiscopatus Toletani, à quo fuit decretum examen, quia Concilium Archiepiscopatus idem est cum Vicario Generali, cuius etiam & Archiepiscopi idem est tribunal c. 2. de consuet. lib. 6. Nec adest nullitas ex eo quod Concilium committit examen testium, Gaspari vtenti Notario Toletano in cuius manibus testes iurarunt, quia de stylo Hispaniæ receptio iuramenti testium, & eorum examen Notarijs committi solet, Verall. decis. 263. incip. testes par. 1. Couarr. lib. 2. variar. resolut. c. 13. num. 10. vers. sic in seq. Gonzal. Suar. in pact. eccl. part. 1. tom. 1. temp. 8. nu. 135. Menoch. cons. 100. n. 44. lib. 3.

2 Defectus citationis oppositus quod pars aduersa non fuerit citata ad dicendum contra articulos, non reddit nullum examen, quia quādo Consultores, seu Iudices Archiepiscopatus Toletani admiserunt ad probandum, simul mandarunt citari partes ad videndum præsentari, iurare, & recognoscere testes, & videndū fieri probationes, quarum vna pars erat productura. Ac eodem modo tollitur altera obiectio quod pars aduersa non fuerit citata ad videndum decerni receptoriam, cum ille actus contineat etiam hanc citationem, vel eius æquipollens.

3 Nec infertur præiudicium examini defectu citationis ad videndum iurare testes in loco exa-

minis, quia sufficit citatio facta in Ciuitate Toleti, quæ iuxta stylum illarum partiũ fieri potuit per Notarium: nam licèt talis actus esset iurisdictionis de stylo inibi toleratur, Gonzal. Suarez in pract. eccles. tom. 2. cap. 2. de cit. num. 14 nec potest dici vaga citatio, quia cũ in commissione missoriæ esset præfixus terminus quadraginta dierum ad perficiendum examen, omnes illi dies seruitent pro termino, neque erat necessarium, quod per aliam citationem vlterius specificaretur, vt Rota censuit in alia Toletana coram D. Seraphino Anno 1581. Quod obijcitur ex mill. in verb.citatio. ad videndum, & Rota decis. 1. de fid. instrum. in nou. quòd scilicet de iure pars debuit citari in loco examinis testium facilè tollitur, cum in istis locis solum dicitur in receptione testium partem etiam citandam, quod bifariam intelligitur, vel quod citatio fiat in loco decreti, vel in loco vbi testes sunt examinandi. In hac causa citatio fuit facta in Ciuitate Toleti, vbi decretũ fuit examen quod videtur sufficere pro sustinendo examine facto intra terminum probatorium, in Oppido de Brunara, & Oppido de Salcedon, ex quo fuit partibus intimata, quibus innotuit vbi & quando, & intra quem temporis terminum fieri debebat examen. Denique dicebant Domini, quod si prætensæ nullitates erant habendæ in consideratione, perinde vitiabunt examen testium, & iudicium œconomi, seu hominum de Salcedon, ac examen pensionariorum Ecclesiæ Toletanæ, cum in illo eodem modo processum, & eadem fuerunt obseruata, quæ in hoc casu obijciuntur. Et ex prædictis Domini tenuerunt pro validitate examinis.

ILL. D. CARD.LIS SERAPHINI.

Bisuntina separationis.
Lunæ 22. Martij 1599.

ARGVMENTVM.

Remissoria impugnas rem iudicatam An sit cõcedenda, & An lata sententia super separatione Thori in consequentiam veniat lucra dotis.

SVMMARIVM.

Remissoria tendens ad impugnandum rem iudicatam non conceditur, num. 1.

Remissoria post rem iudicatam & quam alias quis obtinuit tamquam calumniosa iterũ non conceditur, n. 2.

Remissoria ex præsumpta calumnia non denegatur nisi extet res iudicata, num. 3.

Lucrum seu augmentum dotis veniunt in consequentiã separationis Thori, num. 4.

Adulterij perpetrati iniuria remittitur per reconciliationem, num. 5.

DECISIO CXXXIV.

1 FVit resolutum in casu isto nõ esse dandam remissoriam: nam cum super articulo separationis fuerint latæ tres sententiæ conformes pro separatione ex causis tunc in actis deductis censuerunt Domini remissoriam denegandam cum tendat ad impugnandum rem iudicatam ad Ias. in l. patre furioso, nu. 22. de his qui sunt sui vel alie. iur. Mohed. decis. 199. Chisan. 152.

2 Quod eo magis locum habet cum D. Franciscus alias obtinuerit remissoriam super ijsdem articulis, & examinauerit quinquaginta testes quibus non obstantibus fuit contra eum pronũciatum ideo videtur calumniosa petitio, Caputaq. decis. 63. par. 3. Cassad. decis. 3. de dilat. cum alijs alleg.

3 Non obstat quod allegatur non facili ex præsumpta calumnia deuegari remissoriam, quia hoc procedit nisi extaret res iudicata.

4 Non obstat quod dicitur hanc esse diuersam causam, nempe agi nunc ad effectum excludendi vxorem à petitione lucri dotalis per probationem reconciliationis: Nam hæc non potest dici diuersa causa cum firma stante re iudicata super separatione in consequentiam veniat lucrum dotale, seu dotis augmentum, ad tex. in L. etiam. C. de iur. dot. & in l. inter socerum. §. cũ inter, de pact. dotal. & ita concludit Decian. cons. 52. num. 51. lib 1. & cons. 60. nu. 11. lib. 2. in §. minores, auth. de nupt. Vincent. de Franc. decis. 244. lib. 2.

5 Ex quo arguitur etiam irreleuantia eius quod prætenditur remissam fuisse per reconciliationem iniuriam adulterij per virum perpetrati cum adhuc supersint aliæ vrgentiores causæ petiti diuortij. Et ita conclusum.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Bisuntina Augmenti & Donationis propter nuptias. Lunæ 24. Maij 1599.

ARGVMENTVM.

Separatione Thori facta propter sæuitiam, & adulterium viri restituitur vxori lucrũ & augmentum dotis, nisi remissio iniuriæ, & reconciliatio sequuta fuerit.

SVMMARIVM.

Separatione Thori facta propter adulterium, & sæuitiam viri sequitur quod detur locus lucro, & augmento dotis, num. 1.

Separatio thori & diuortium parificantur, nu. 2.

Reconciliatio, & iniuria remissio propter adulterium facit

facit cessare pœnam, c. plerumq. de donat. inter vir. & vxor. num. 3.

DECISIO CXXXV.

1 Domini dixerunt D. Barbaræ deberi donationem propter nuptias, & augmentum dotis, etenim cum fuerit obtenta separatio Thori propter sæuitiam, & adulterium viri, & ex alijs causis in actis deductis, & à DD. visis sequitur esse factum locum lucro, & augmento, ad text. in §. minores, authen. de nupt. Roland. cons. 50. n. 4. Vinc. de Franc. dec. 244. lib. 2. cũ alijs citatis per Thesaur. decis. 130.

2 Et licet d. authen. loquatur in terminis diuortij Tamen Doctores parificant separationem thori diuortio, Ias. & Dec. in leg. 1. C. vnd. vir. & vxor. Castren. cons. 347. nu. 1. lib. 1. Gig. cons. 161. lib. 1.

3 Non obstat quod exaduerso prætenditur remissio iniuriæ, & reconciliatio, quo casu cessat pœna, c. plerumq; & ibi glos. in verbo, reconciliata, de donat. int. vir. & vxor. quia non est concludenter probata intentio Comitis, qui super separatione thori habet contra se sententias, & rem iudicatam.

4 Non obstant Testes D. Barbaræ: Nam testes nihil probant concludenter ad effectum de quo agitur, & solum dederunt quasdam leues suspiciones quibus bene in iure, & in facto fuit per DD. Aduocatos responsum. Et ita conclusum.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana Redhibitoriæ Librorum. Mercurij 2. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Vendens Animal, seu Librum vitiosum conueniri potest redhibitoria actione, & quid si res fuit vendita talis qualis est.

SVMMARIVM.

Redhibitoria actio locum habet non solum in venditione animalium morbosorum, vel vitiosorum, sed etiam in venditione librorum, num. 1.

Redhibitoria actio competit etiam quod res fuerit vendita talis qualis est, quando vitium non erat tale, quod ab emptoribus facilè cognosci potuerit, num. 2. & 3. Vbi declaratur hac conclusio, & nu. 4.

Venditor præsumitur scire qualitatem rei venditæ, num. 3.

DECISIO CXXXVI.

1 Placuit Dominis votum R. P. D. mei Decani aliàs datum in hac causa tunc pendente coram R. P. D. Ala, & ideo concorditer resoluerunt, quod sit locus redhibitoriæ vtili, quia habet locum etiam in libris, in quibus, licèt non concurrat qualitas morbosi, vel vitiosi, propter quam datur emptori redhibitoria directa tamẽ si propter vitium latens expedit eos non habere, vel multum impediatur eorum vsus, competit redhibitoria vtilis, glos. in l. 1. ff. de edil. edict. Azzo. in summa. C. de ædil act. n 6. Odofred. Alb. & Bal. n. 5. in l. vlt. C. eod. tit. Aretin. in §. vltimo, nu. ... instit. de suspect. tutor. & ista opinio est communis, vt per Ant. Comes. var. resolut. lib. 2. c. 2. tit. de empt. & vendit. n. 48. & ideo cum iste liber fuerit emptus pro pretio satis notabili scutorum duorum millium centum & quinque ad effectum, vt typis excuderetur pro vsu Ecclesiarum, & ex depositione peritorum, & testium, & Decreto Sacræ Congregationis Rituum constet esse ita refectum erroribus, & varietatibus, vt imprimi non possit, & sic non possit seruire ad vsum destinatum bene intrat supradicta communis opinio, quod sit locus vtili redhibitoriæ.

2 Non obstat quod liber fuit venditus talis qualis est, quia vitium non erat tale, vt ab emptoribus posset facilè cognosci, cum pro eo deregendo necessariũ fuerit adhibere peritos, quod præcedente diligenti discussione, retulerunt librum continere errores, & variationes, & quando vitium non apparet generalis protestatio nõ releuat, sed necessaria est expressio in tempore, Bald. num. 4. Salycet. num. 2. in l. 1. C. de ædil. action.

3 Et licèt hoc procedat solum in venditore sciente vitium, & non in ignorante, in quo casu sufficit generalis protestatio, vt per Bal. in d. l. 1. n. 4. & Veronens. in l. 1. §. causa. ff. eodem, tamen ignorantia non probatur, & scientia qualitatis rei præsumitur in venditore, vt bene deducunt informantes, præsertim cum etiam concurrant coniecturæ scientiæ.

4 Præterea dicebant Domini, quod illa generalis protestatio debet intelligi vltra expressa, & sic quod vẽditur liber talis qualis est compositus, vel correctus, & reformatus à Ioanne Petro Aloysio, de ordine sanctæ mem. Gregorij XIII. quod est falsum, quantum ad Sanctuarium, quod non fuit ab eo compositum, nec correctũ, vt periti testantur, & ideò generalis protestatio venditori non suffragantur, & licèt fuerit appositum verbum, vt dicitur tamen fuit appositum ad effectum, vt venditor se non restringeret solum ad compositionem factam à Ioanne Petro Aloysio, vt est si ab eo non esse compositus sufficeret quod esset correctus, & reformatus, & non ad effectum restringendi, vt liber talis, qualis est intelligatur venditus, & quod nõ sit compositus, neq; correctus, & reformatus, quia hoc repugnat intentioni contrahentium, quam

fuit, vt liber imprimeretur, quod etiam colligitur ex quantitate pretij, ex qua declarantur verba dubia contractus venditionis.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Ferrarien̄ Societatis.
Lunæ 28. Iunij 1599.

ARGVMENTVM.

Societas super aromataria contracta, An, & quando dicatur illicita & vsuraria, ex pactoquod vnus ex socijs habeat certum lucrum, vel quod capitale sit saluum.

SVMMARIVM.

Societas non est vsuraria, quando capitale non remanet saluum, sed in fine societatis restituitur, prout extat, num. 3. & 4.

Verba sunt semper interpretanda, vt excludant delictum & vsuram, num. 3.

Promissio de restituendo capitale finita societate intelligi debet de capitali remanente, & prout extat, n. 3. & 4. Vbi quod talis promissio non est vsuraria.

Societas non dicitur vsuraria licet ex ea vnus socius maius lucrum accipiat, quàm alter, num. 4.

Lucrum verisimile societatis potest taxari à principio contractus, num. 5. & 8.

Exceptio quando non firmat regulam in casibus non exceptis, num. 6.

Societatis pactum, quod finita societate, massaritia restituantur in eo statu in quo reperiebantur tempore contractus non est illicitum, num. 7.

Interesse, seu lucri taxationem esse excessiuam, qui dicit, & allegat probare debet, num. 9.

DECISIO CXXXVII.

1 INter Sonzonios, & Truccardum Borellam fuerunt initi duo contractus, quorum primus de anno 1595. continet societatem Aromatariæ duraturam ad nouennium, in qua Sonzoni posuerunt capitale librarum 1500. monetæ in tot mercibus, & duas domos cum apotecis, & massaritijs in eis existentibus, Truccardus verò operam; & conuenerunt, quod Sonzonij perciperent duas partes lucri, & Truccardus tertiam partem, & quod Truccardus teneretur ad omnes expensas necessarias, & quolibet anno daret Sonzonijs libras 300. olei, & solueret fratribus Sancti Poli libras 60. pro vsu vnius ex dictis domibus, & quod finita societate teneretur restituere res quæ tūc reperirentur extare. Postea de anno 1586. fuit initus alius cō tractus in quo præcedēte narratiua quod Truccardus erat quasi certus de lucro quod in hac societate fieri poterat, cū à multis annis esset versatus in eo exercitio, conuenerunt, quod in locum duarum partium lucri Truccardus solueret Sonzonijs quolibet anno scuta 750. monetæ libera ab omnibus expensis, & totum lucrū societatis esset suum, & quod teneretur infra certū tempus dare cautionem de dicta summa soluenda, & etiam pro valore capitalis, & quod in reliquis firma manerent pacta conuenta in dicto primo Instrumento societatis. Sed quia Truccardus in tempore constituto non præstitit fideiussorem, fuit carceratus vti suspectus de fuga, & ad effectum vt se liberaret à carceribus dedit fideiussorem de stando iuri, & iudicarum soluendo Alexandrum Bergamum, & hinc fuit orta lis inter Sōzonios ex vna, & Truccardum, & Alexandrum eius fideiussorem, & postea eo defuncto Hippolitum eius filium ex alia, quæ postremo fuit terminata à supremo consilio Iustitiæ ad fauorem Hippoliti.

2 Et quia à Sententijs Consilij non datur appellatio, fuit habitus recursus à Sonzonijs ad S.D.N. & fuit ei supplicatum, vt committeret in Rota causam appellationis à dicta sententia Et quia inter alia fundamenta prætendebatur sententia nulla ex defectu iurisdictionis, vti lata à Iudicibus Laicis, cum contractus prætenderetur vsurarius, Sanctitas sua iussit Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Cardinali Aldobrandino, Ciuitatis Ferrariæ, & illius Ducatus Legato de Latere, vt faceret proponere hoc Dubium in Rota An isti contractus essent vsurarij, quod à me de eius mandato exequutū fuit, & cū prætenderentur illiciti, tam ex dispositione Iuris communis, quàm vigore Bullæ fel. record. Sixti V. Placuit primò firmare An essent illiciti ex dispositione Iuris communis, postea videre particulariter An esset locus Bullæ, & causa proposita, fuit resoluiū contractus non esse vsurarios, ex dispositione Iuris communis.

3 Quantum ad primum contractum, potentissima ratio decisionis fuit, quia in eo non continetur quod capitale saluum & integrum restituatur in fine societatis, sed cōtinetur solum, quod restituatur capitale, quod Domini intelligebāt de capitali quod supererit in fine societatis, quia verborum significatio debet ad intellectū sanum, bonum, ciuilem, & vitio carentem applicari, vt inquit decisio nostra 10. nu. 4. & 5. de testam. in antiquis, & vt excludatur contractus illicitus, Alex. cons. 191. nu. 6. lib. 2. ideo ista promissio de restituendo capitale, debet intelligi de capitali remanēte tēpore finitæ d. societatis, vt fuit aliàs resolurum in causa Pololiuien̄ societatis 2. Decembris 1583. coram bo. me. Lauretano, & hoc etiam Domini comprobabant ex verisimili mente contrahentium, quia in cap. 11. continetur quod Truccardus sit obligatus consignare capitale, in quello che si trouarà essere in dette Botteghe; vel si Sonzonij

zonij nollent accipere merces tunc existentes, soluere earum valorem, cum diminutione duodecim pro centenario. Poterat autem venire, quod istæ merces non ascenderent ad valorem capitalis: ideò multum verisimile est, quod si Sonzonij voluissent obligare Truccardum ad restitutionem totius capitalis non se restrinxissent in mercibus tunc existentibus, vel ad solutionem earum valoris, sed sibi prouidissent in istum casum, quod si istæ non ascendebant ad tantam summam quantum importabat capitale Truccardus esset obligatus soluere residuū, sicut sibi expresse prouiderunt respectu massaritiarum in cap. 7. quod restituerentur in eo statu in quo erant de tempore contractus.

4 Et ideo cum pactum non contineat quod capitale saluum restituatur, sed intelligendum sit de restitutione capitalis remanentis, vt dictum fuit, istud pactum est validum & licitum, glos. in l. 5. in verbo, obtinuit, & ibi Bald. Salic. Paul. & Fulg. C. pro socio idem Salicet. in l. mutius, nu. 3. ff. pro socio, & licet in hoc contractu portiones lucri non sint æquales, tamen cum duæ domus Sonzoniorum, cum apotecis & auuiamento, & capitale, cuius periculum ipsi currebant præponderent operæ, & industriæ Truccardi non est illicitū quod Sonzonij percipiant duas partes lucri, Cald. in c. nauiganti, sub num. 3. de vsur. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 2. num. 2. Purpur. in l. si pascenda, n. 25. & 26. C. de pact.

5 Quantum ad secundum contractum, fundamentum Dominorum fuit, quia cōtinet solum assecurationem lucri, quæ est licita, quia sicut fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio, vel locari, ita etiam vēdi potest lucrum incertum huius societatis, Siluest. in summa in verbo, societas, il 1. num. 18. Armil. n. 17. Corrad. de contract. quæst. 96. in prima, & secunda conclusione, Nauarr. in quæst. 24. de vsuris, Io. Lop. de contract. c. 65. in fine, & latè deducit Iacob. Heinrichmann. quæst. 8. nu. 72. cum sequen. Tanto magis, cum ex depositionibus Testium appareat quod ista taxatio non est excessiua, & cesset omnis fraus, & simulatio, cum iste contractus fuerit initus elapsis sex mēsibus post primum, & ad instantiā ipsius Truccardi, qui erat verisimiliter certus de quantitate lucri, quod percipi poterat.

6 Non obstat quæ in contrarium adducuntur. Et primo, quod exceptio casuum fortuitorum in cap. 11. primi contractus arguit quod capitale debet restitui, saluum etiam si perijsset ob alios casus, quia exceptio, quæ est posita ad diminuendum non ampliat pactum, vt capitale saluum restitui debeat, contra dispositionem iuris communis si amittatur ex alijs casibus, Cyn. Bart. & alij in l. generali. §. vxori. ff. de vsufruct. leg. Archid. in c. 2. vers. quæro episc. de offic. vicar. in 6. Milu. in verbo, exceptio, Soccin. cons. 47. nu. 3. lib. 1. Felin. in c. quoniam frequenter. num. 2. vt lit. non contest. & in terminis similis exceptionis casuum fortuitorum, tradit Alex. in cons. 28. num. 11. lib. 1.

7 Non obstat quod in cap. 7. dicti contractus fuit conuentum, quod massaritiæ deberent restitui in fine societatis in eo statu, in quo reperiebatur tempore contractus, quia istæ massaritiæ non fuerunt datæ in parte capitalis, nec in illis cadebat societas, ideò non est illicitum, quod attendatur status de tempore contractus.

8 Non obstat quod nō valet pactū assecurationis capitalis, neque lucri, quia hic non adest assecuratio capitalis, neque in primò, neque in secundo contractu, cum sit relatiuus ad primum, & cessāte assecuratione capitalis, assecuratio lucri est licita, vt per Doctores supra citatos, & Iacob Heinrichman. benè respondet his quæ in contrarium adducūtur per informationes pro Hippolito.

9 Non obstat quod taxatio lucri sit excessiua, quia vltra quod hæc pertinent ad iustitiam contractus, de qua hodie non quæritur onus probandi hanc excessiuitatem incumbit Hippolito, Purpur. in d. l. si pascenda, num. 29. qui eam non probat, & ex depositionibus testium probatur contrarium, vt benè deducunt informationes pro Sonzonijs in responsionibus, &c.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Ariminen. Castrorum.

Lunæ 15. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Adulterium (quando nō agitur de dissoluendo matrimonio) vt probetur, quæ probationes sufficiant, & plura in materia probationis, & exceptionis contra testes, & præsertim Birruarium, & homicidam.

SVMMARIVM.

Adulterium vt probetur licet non requirantur exactissimæ probationes cum non agitur de fœdere matrimonij, ac illius dissolutione. Tamen leviores non sufficiunt, num. 1.

Vita alicuius quando est fundamentum intentionis plenè probari debet, num. 2.

Testis vnicus de visu ad hoc vt cum testibus de fama, & alijs probationibus coniungatur, & sic probet debet esse integer, nec in aliquo eius fides vacillare, n. 3.

Probationes ad hoc vt insimul coniungantur debet esse quælibet in suo genere perfecta, eod. num. 3.

Testis pauper & vilis ad testificandum non admittitur, num. 4.

Birruarius ad testificandum non admittitur, eod. n. 4. vers.

vers. & de birruarie, ubi quod hoc procedit etiam si tempore depositionis non sit amplius birruarius.
Homicida à testimonio repellitur, eod. nu. 4. vers. & de homicida, ubi etiam quod hoc procedit etiam si ab homicidio obtinuerit absolutionem.
Testis sibi ipsi contrarius non probat, num. 5.
Testis inuerisimilia deponens redditur de falso suspectus, num. 9.
Testes de fama deponentes si nesciunt tempus, non probant, num. 7.
Testes de fama deponentes si nesciunt quid sit fama & à quot personis constituatur, non probant, eod. num. 7.
Testes deponentes de auditu, si deponant de auditu relationis ab alijs non probant adulterium, sed debent deponere de auditu proprio, uel de auditu alicuius actus proximi ad copulam, num. 8.
Testes metu excommunicationis reuelantes non probant nisi fuerint parte citata examinati, num. 9.
Praetendens aliquid post longum tempus, in quo difficile probationes haberi possunt, cum tamen illud uerisimiliter praetendere potuerit, & facilius probare tempore debito coniectura est quod sic calumniose petat, num. 12. in fine.

DECISIO CXXXVIII.

1 CONstitutis nonnullis præsuppositis dubitatum fuit in causa Ariminen. Castrorum An constaret de adulterio, seu fornicatione Comitis Ramberti cum Angelina, ita vt intraret text. in capit. significasti de eo, qui dux. in vxor. quam per adult. polli. in casu, & ad effectum de quo agebatur, super qua difficultate cum Rota consulta fuisset die 21. Iunij præsentis anni propter varias difficultates quæ ab informantibus pro vtraque parte excitabantur, ordinatum fuit, vt causa restringeretur, & particulariter videretur An esset probatum adulterium, vel fornicatio Ramberti, cum Angelina, viuente Maria, & die 15. Nouembris resolutum fuit non probari, licet enim de copula inter eos subsecuta non possit dubitari, cum admittatur pro creatio liberorum, ius tamen consistebat in eo si de illo tẽpore viueret Maria, vel nè. Ad quod probandum quamuis Domini non putauerint requiri exactissimas probationes, cum non agatur de fœdere matrimonij, nec de illius dissolutione, adhuc tamen non admittebant sufficere leuiores etiam desumptas ex coniecturis, prout informantes pro D. Marchione prætendebant ex consi. Gemin. 27. sed esse necessarias probationes plenas, & concludentes.

2 Nam cum vita Mariæ sit fundamentum intentionis D. Marchionis, vtique illam plenè probare teneretur, iuxta decis. Achill. 165. alias 1. de probatio. quæ plena probatio non visa fuit adesse: nam illa tota fundabatur tum in dicto vnius testis D. Marchionis nomine Iacobi Pauli Pauoni deponentis de visu, tum in testibus de publica voce, & fama, tum in alijs de auditu, tum etiam in alijs qui metu excommunicationis reuelarunt, tum denique in quibusdam adminiculis, & præsumptionibus.

3 Quantum ad testem de visu ad hoc vt ipse innectus cum testibus de fama, aut alijs probationibus faciat plenam probationem deberet esse integer, quod si sit talis conditionis propter quã eius fides vacillet in aliquo, non est sufficiens, vt dicit Bart. in l. admonendi, num. 36. ff. de iure iur. cum enim agatur de iungendis probationibus, quælibet in suo genere debet esse perfecta, Bald. in l. si quis. §. 1. ff. de eden. Ias. in l. admonendi, in 2. lect. nu. 253. ff. de iur. iur. Alex. consi. 13. num. 18. vol. 1. Hipp. Marsi. sing. 583.

4 Talis non est iste testis, qui plures patitur exceptiones, erat enim pauper, & vilis persona, fuit birruarius, & de homicidio damnatus, vt ipsemet fatetur, prout de vili, & paupere dicit Puteus conf. 228. nu. 4. lib. 1. Et de birruario quod regulariter ad testificandum non admittatur, trad. Bero. q. 84. num. 1. Et de homicida, Specul. in tit. de teste. §. 1. num. 8. vers. item quod est homicida, & ibi add. faciunt tradita per Doct. in c. testimonium. de testib. & est text. in c. constituimus, 3. q. 2. & quamuis de tempore depositionis obtinuisset absolutionem ab homicidio, & non esset amplius birruarius, adhuc tamen non potest dici integer, gloss. in c. testimonium, in verb. emendatus, de testib. & ibi Abb. nu. 11. fol. num. 34.

5 Est etiam sibi ipsi contrarius, & sic nullo pacto probat l. 2. l. qui falsa. ff. de testib. cum alleg. per Paris. cons. 24. n. 20. vol. 3. nam iuxta 55. interrogatorium negat scire quod Angelina vnquam de Comite Ramberto conquesta fuerit, & tamen deinde super 12. articulo contrarium deponit quod ipsa fuit conquesta ex quo Comes Rambertus eam nunquam desponsauerat, prout etiam iuxta 27. interrogatorium dicit nunquam fuisse bannitum, aut processatum, & tamen iuxta 12. deponit quod fuit ex causa homicidij bannitus.

6 Item deponit inuerisimilia, quo fit vt reddatur valdè suspectus, Alex. cons. 2. num. 10. vol. 7. nam quod non est verisimile imaginem habet falsitatis, Bald. in l. 1. n. 9. C. de serv. fugit. dicit enim quod ipse permanebat ad seruitia Comitis Caroli, & erat illius staffierius, & tamen ex dictis aliorum testium D. Marchionis apparet quod quando fuit occisa Maria Comes Carolus lactabat, vt dicit secundus ad 77. cũ quo etiam videtur concordare quartus. Vnde non est verisimile quod in illa ætate infantili haberet similem famulum. Rursus si de tempore obi-

obitus Mariæ Comes Carolus lactabat, & idem Comes Carolus natus fuit per multos annos ante natiuitatem Galeotti vt ipse deponit iuxta 44. quomodo posset esse verum quod ante obitum Mariæ natus esset Galeottus, vt ipsemet profitetur iuxta 33. interrogatorium.

7 Quantum ad famam visum fuit non esse sufficienter probatam: nam ex tribus testibus, qui ad hoc adducũtur Frater Matthæus de Soglia no nescit An fuerit in tẽpore quo viuebat Maria, alij vero duo nempe Frater Pax, & Cola Francisci cum iuxta 60. & 61. nesciant quid sit fama, & à quo personis instituatur non possunt illam probare, Royn. cons. 44. n. 14. lib. 4. & fuit dictum in causa Pampiloneñ Beneficij 19. Maij 1577. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, & in causa Mantuana Feudorum 30. Martij 1582. coram S. D. N.

8 Quo vero ad testes de auditu non potuit in illis fieri fundamentum, cum deponant de auditu ab alijs: nam quando ad probandum adulterium admittantur testes de auditu: non sufficit quod deponant de auditu relationis ab alijs quod est de auditu auditus, sed debent deponere de auditu proprio, vel de auditu alicuius actus copulæ propinqui, vt si audiuerint aliquos commisceri, ita declarant Doct. in c. præterea. de testib. & ibi Hostien. in verb. vel etiam de auditu, Io. Andr. in vlt. glos. Ægid. num. 6. Abb. n. 4. Felyn. n. 3. But. n. 9. Imol. nu. 4. & hoc modo intelligit Lap. alleg. 53. n. 3.

9 Quantum ad testes qui reuelarunt metu excõmunicationis, cum non fuerint legitime examinati, nec parte citata, & sine interrogatorijs recepti, nullam faciunt fidem, nisi iuridicè fuerint recepti c. 2. de testib. l. si quando. ff. eod. tit. Bart. in l. vlt. de quæstion. Salyc. in l. vlt. in fin. C. eod. tit. Alex. cons. 180. n. 7. lib. 2.

10 Non obstat adminiculum desumptum ex ætate Galeotti quod esset natus ante annum 1506 quia id non concludit adulterium viuente Maria, cuius vita de dicto tempore non probatur, & hoc modo etiam tollitur præsumptio resultans ex raptu Angelinæ.

11 Neq; obstat aliud adminiculum ex priuatione status Comitis Ramberti de anno 1509. quia id potuit euenire ex alia causa, quam D. Comes deducit ex processu facto de anno 1514. & ex testibus pro parte Alidosij examinatis.

12 Et in hanc sententiam eo magis veniebant Domini, quia plura aderant, quæ valde vrgebant in contrarium, ex quibus saltim elidebatur probatio D. Marchionis quæ deducebantur tam ex processu facto de anno 1495. ad instantiam Comitis Ramberti, qui eũ de eo tempore probasset adulterium inter Mariam, & quendam nomine il Franciosio, multum verisimile est, quod tunc ipsam interfecisset, nec vlla ratio suadet quod factis dictis probationibus expectauerit per tantum tempus quàm ex testibus examinatis de anno 1514. deponentibus homicidiũ fuisse commissum ex causa adulterij prædicti quam denique ex eo quia Comes Carolus qui de anno 1532. curabat excludere filios Angelinæ à successione ex hac eadem causa illegitimitatis non habuit hanc prætensionem, neq; id articulauit, & tamen cum esset bene informatus nec de eo tempore deficerent probationes, facilè ex hoc capite potuisset illos excludere quam coniecturam dictum fuit aliàs fuisse habitam in magna cõsideratione in causa Colonieñ Status. Et ex his censuerunt Domini non probari adulterium Comitis Ramberti cũ Angelina viuente Maria.

ILL.^mi D. CARD.^lis PAMPHILII.

Romana Census.

Lunæ 29. Nouembris 1599.

ARGVMENTVM.

Vsura est recipere fructus census post relaxationem mandati pro restitutione sortis principalis.

SVMMARIVM.

Fructus non debentur creditori à debitore ob retardatam solutionem, nisi concurrentibus requisitis à Paulo de Castro, n. 1.

Fructus census exigi non possunt, postquam relaxatum fuit mandatum pro restitutione sortis principalis, n. 1. & 4.

Censum redimere quandocunque licet venditori non autem licet emptori cogere venditorem ad redimendum, num. 2.

Census parte inuita de iure communi non potest extingui pro parte, n. 3.

DECISIO CXXXIX.

1 FVit resolutum nõ deberi fructus D. Magdalenæ, quia aut illos prætendit ratione interesse, ob retardatam solutionem, & non concurrunt requisita à Castr. in l. 3. ff. de eo quod cert. loc. quem sequitur Rota, vt per Mohed. decis. 103. & decis. 208. cum vulg. aut ratione census; & minus debentur, quia à die, quo ob impletas cõditiones Magdalena suscepit mãdatum pro restitutione sortis principalis ipsa sors cessit in debitum, ita vt vltra eam nõ possint peti aliqui fructus citra vitium vsuræ c. plerią; cum seq. quæst. 3. Laur. de Rodul. in tractat. de vsur. quæst. 1. num. 1. Couar. lib. 3. var. resol. c. 1. sub n. 1.

2 Nec enim ad inuicem se compatiuntur, quòd census duret, & sit in arbitrio emptoris repetere

re sortem principalem, quando velit, quia licet venditori census sit promissa illius redemptio iuxta Constitutionem Martini, Calixti, & Pij emptori tamen est omnino prohibita, cum alias esset certus de lucro, Sot. de iust. & iur. lib. 9. art. 3. in 1. conclus. late Contad. de conject. quæst. 54. in 5. conclus. Couar. lib. 3. var. resolut. cap. 1. num. 4. etiam quòd actu non sit deductum in supputatione, dummodo emptor aliunde sit securus summ. Ant. in 2. part. c. 8. §. 14. circa finem.

3 Et ideo cum post relaxationem mandati fuerit in facultate Magdalenæ repetere pecuniam, quando vellet, census fuit statim resolutus, etiã quod non concurrat actus retrouenditionis, quia res deuenit ad casum à quo incipere non potuit maximè stante mãdato Iudicis cuius factum reputatur factum partis l. si ob causam. C. de euict. & cessat difficultas, ex quo Magdalena accepit eas pecunias, ad computationem sortis principalis, quod ostendit ipsam voluisse vti hac facultate extinguendi cẽsum pro rata pecuniarum habitarum, sed etiam pro tota summa, cum alias parte inuita non potuisset census extingui pro parte ad l. tut. §. lucrum. ff. de vsur. Ias. post alios in l. quidam sub nu. 4. ff. si cert. pet.

4 Vltra quod concurrit relaxatio mãdati pro tota summa quæ facit, vt verisimiliter mente Iudicis, & Magdalenæ contractus habitus pro indiuiduo in totum resolutus fuerit, ad l. prædictus. ff. de arbit. Bart. in l. egregiè. §. illud sub num. 4. ff. de fideiuss. Alciat. in l. 1. §. sed si mihi in repet. sub num. 6. ff. de verbor. oblig. Paris. cons. 12. num. 34. lib. 2. Aym. cons. 170. num. 6. nec aliquid facit, quod Marcus promisit soluere fructus pro duabus tertijs, quia eius promissio stante supradicto pacto fuit inualida, maximè cum sit facta post translatum onus census in dictum Valerium cum quo seruatis seruandis erat creandus nouus census pro licitis habendis fructibus.

PENIAE.

Maceratensis Hæreditatis:
Veneris 11. Decembris 1599.

ARGVMENTVM.

Fideicõmissarius potest authoritate propria capere possessionẽ bonorum fideicommisso subiectorum, qñ nullus reperitur hæres possidens.

SVMMARIVM.

Fideicommissarius potest propria authoritate capere possessionem bonorum fideicommisso subiectorum, quando non adsunt hæredes, de quorum manu capere potuisset, num. 2. & 3.

Possessio acquisita per vnum, de quibusdam bonis particularibus non trahetur ad possessionem aliorum bonorum acquisitam per alium, num. 4.

Remedium cap. reintegrandæ competit etiam mero, & nudo detentori, num. 5.

Detentio minus est, quàm possessio, num. 5.

DECISIO CXL.

1 Die 2. Ianuarij proximè præteriti pro maiori parte fuerat decisum, Ascanio Vico dandum fuisse mandatum de reintegrando ad bona existentia in Oppido, & Territorio Ciuitatis nouæ, quorum ipse possessionem fuerat adeptus. Die 8. Nouembris iterum proposita super eisdem fuerat dilata rursus verò die 24. eiusdem mensis, licet pro maiori parte Domini in decisis permanere viderentur, quia tamen ab aliquibus fuerat dubitatum An illa possessio esset vitiosa, propterea visum fuit, causam restringere ad illum articulum An vitiosa foret cẽsenda d. possessio ad effectum de quo agebatur ex quo non fuerat capta de manu hæredis, quo articulo in hac propositione discusso Rota pro maiori parte censuit, prædictam possessionem non fuisse vitiosam.

2 Quia cum respectu bonorum, de quibus agebatur, non adessent hæredes, de quorum manu capi potuissẽt propter dispositionem testatoris mandantis, quòd hæc bona, neque ex testamento, etiam quoad possessionem possent deuenire ad alios à testatore nõ vocatos etiam ratione legitimæ, cõsequẽter inferebatur, quòd licèt Ascanius esset primus fideicommissarius, quod tamen expressè negabatur ab informantibus pro eodem Ascanio, sine aliquo vitio potuerat propria etiã authoritate capere possessionem cum nullus adesset hæres, à quo restitui potuisset, Bald. in l. extraneum. n. 3. 4. & 5. vbi Salyc. & Ias. n. 4. & 5. de hæred. instit. Roman. cons. 71. num. 1. in fine. vers. & commune sit Alex. cons. 58. num. 2. vers. sed vxor legataria lib. 3. latè Menoch. qui plures allegat tract. de adipisc. remed. 2. n. 66. vers. nam ex quo hæres quæst. 77.

3 Neque huic rationi refragatur tex. in l. 1. ff. quorum bon. aut Doctores allegati per informantes contra Ascanium ad probandum in fideicommisso particulari non posse capi possessionem propria authoritate, quia diligenter inspecti loquebantur in casu ab hac facti specie longe diuerso, Videlicet quando hæredes non sunt possessores, prout in hoc casu, in quo quãdo Ascanius accepit possessionẽ authore prætore, nullus possidebat hæres, ideoq; potuit etiã propria authoritate capere, prout supradicta distinctione constituta latè comprobauit, Anton. Gabr. qui plures Doctores cumulauit, tit.

tit. de acquir. possess. conclus. 1. n. 98. limit. 26. quem sequitur Andr. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseru. 129. n. 7.

4 Quinimmo licet hæres accepisset possessionem bonorum Maceratæ existentium, adhuc id non officeret possessioni Ascanij captæ de bonis Ciuitatis nouæ consistentibus, neque illam reddidisset vitiosam, quoniam vniuscuiusq; rei possessio acquiri debet, nec sufficit acquisitio vniu' quamuis fuerit capta animo apprehendendi omnia bona l. 3. in princip. vbi glos. in verbo, quem liber. in fin. ff. de acquir. possess. Bald. in l. licet. n. 4. vers. sed intelligo. C. de acquir. possess. Paris. cons. 37. nu. 17. lib. 3. & tenuit Rota in hac causa die 11. Maij 1587. coram D. meo Pamphilio.

5 Rursus quo magis disputatio reddebatur turbida ex rationibus deductis per informantes contra Ascanium eo magis persuadebatur illũ interim iure potuisse reuerti ad suam possessionem, de qua clarè constabat per publicum instrumentum. Deniq; dicebatur, quòd si mero, & nudo detentori competebat remedium c. reintegrandæ. 3. quæst. 1. Menoch. de recuper. remed. 1. num. 66. multo magis competebat Ascanio, qui iudicis authoritate possessionem acceperat, cum detentio minus sit quàm possessio, Alex. in l. 1. num. 17. vers. non obstat textus. ff. de acquir. possess. quibus etiam accedebant vulgares iuris regulæ, quod nemo sit sua possessione priuandus, quod spoliatus in primis esset restituendus, & similes.

PENIÆ.

Farfen. Villæ Caprolæ.

ARGVMENTVM.

Testibus, quibus ante examen articuli fuerunt ostensi, fides non diminuitur, testesq; vassalli, & de vniuersitate probant pro suo Domino, vel pro vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testibus quibus ante examen fuerunt ostensi articuli fides non diminuitur, n. 1.

Testis vassallus, seu subditus probat pro Domino suo, num. 2.

Testes vniuersitatis, seu communitatis probant pro sua vniuersitate, vel communitate, quando non agitur de eorum principali interesse, n. 2.

DECISIO CXLI.

1 Quod nonnullis testibus essent ostensi articuli non derogabant eorum fidei cum propterea reprobari non debeant Ant. August. in epitome tit. de testibus. num. 19. præsertim cum alij adessent, quibus ostensi non fuerunt.

2 Neq; ideo minus probant, quod dicuntur etiã Vassalli bon. me. Cardinalis Farnesij tunc Abbatiæ Farfensis Commendatarij, quia & vassallus pro Domino probat, Afflict. decis. 304 n. 14. Gabr. titul. de testibus conclus. 10. n. 21. & testes communitatis probant etiam pro communitate, quando non agitur principaliter de testium interesse, Grat. cons. 41. num. 17. lib. 2. Put. decis. 15. incip. in vna Burgen. lib. 3. Ias. in l. si quis nec causam. n. 13. ff. si cert. pet. & ita fuit resolutum me proponente in vna Spoletana Bonorum 18. Maij 1590. In hac causa constabat de incommodo, & damno testium, quã de illorum interesse cum vtilius foret Monopolitanis tales inuestituras extendi vsque ad pronepotes, quam in nepotibus terminari.

PENIAE.

Romana Bonorum de Ceulis.

Veneris 13. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Interesse lucri cessantis An, & quando debeatur pupillo, seu alteri à tutore, curatore, seu administratore ob nõ solutas debitas pecunias.

SVMMARIVM.

Administrator ad hoc, vt de administratis teneatur, duo probanda sunt; Primum quod administrauerit, secundum quod nomine alterius administrauerit, n. 1.

Interesse lucri cessantis non debetur nisi præcedente mora debitoris, & existentia occasionis inuestiendi pecunias ad lucrum, & protestatione creditoris debitori notificata, num. 2.

Interesse lucri cessantis non debetur ab eo debitore, qui dubitat se debitorem, n. 3. & n. 5.

Tutor seu curator tenetur pupillo ad interesse lucri cessãtis propter non solutas sibi pecunias, num. 4. declara vt num. 5.

Tutor nũquid teneatur ponere pecunias pupillares ad lucrum sicut ponit suas, n. 6.

DECISIO CXLII.

1 Die 24. Maij Anni præteriti 1599. fuerat in hac causa decisum non deberi D. Claciciæ vsuras pupillares ex pecunijs redactis ex septuaginta quinq; locis Montis recuperationum, sed tunc fuit decisum, quod videretur, An deberet aliquod genus lucri, vel interesse super quo articulo proposito dubio in hac causa, Domini censuerunt non deberi aliquod interesse. Primò, quia non erat probatum pro parte D. Claricæ, Hieronymum fuisse administratorem bonorum eiusdem Claricæ, cum nullum negotium ipsius contemplatione gessisse probaretur, cum ad effectum, vt quis de-

administratis, & gestis teneatur, duo probari debeant, quod gesserit, & quod contemplatione alterius gesserit, Bart. in l. si pupillo § item quæritur. num. 4. vers. habes ergo. ff. de negot. gest. Capic. decis. 180. num. 4. in casu autem proposito neutrum apparebat probatum.

2 Secundò, quia nec bon. mem. Dom. Hieronymus, nec Tiberius illius hæres videbantur constituti in mora restituendi dictas pecunias post litem motam ad effectum, vt propter moram incursam prætendi posset aliquod interesse lucri cessantis, qui pro parte D. Claricæ non probabatur, quod si pecuniæ fuissent sibi solutæ, cum illis fuisset tantum lucrata, & quod, tunc in promptu esset occasio pecunias implicandi quod præcedēte protestatione pro parte creditricis interposita ad notitiā debitoris deferendum erat, Paul. de Castr. in l. non vtrique. §. nunc. de offic. num. 3. in princ. ff. de eo quod cert. loc. Afflict. decis. 20. n. 2. Cagnol. in l. 1. num. 31. C. de sent. quæ pro eo quod int. Chissanens. decis. 75.

3 Similiter non poterat prætendi interesse ratione damni emergentis, cum non esset probatum D. Claniciam passam aliquod damnum ob pecunias sibi non solutas. Tertiò, quia saltem respectu D. Tiberij negari non poterat, quin habuerit iustam causam credendi se non fuisse debitorem, cum Hieronymus pater disposuerit de istis pecunijs, tanquam de proprijs, & Rota etiam multum dubitauerit, Curt. iun. cons. 239. n. 28. lib. 3.

4 Respectu Hieronymi aliqui ex DD. videbantur sentire maiorem fuisse difficultatem quia cum fuisset minoris debitor debebat curare, quod Claricæ daretur alius tutor, quod cum non fecerit fuit in culpa, & propterea tenebatur ad vsuras, & interesse, nō quia tutor, sed quia negligēs in procurādo, quod constitueretur legitima persona, cui fieret solutio iuxta decis. Vincen. de Franch. 16. n. 7. & 8. allegantis Fulgos. & alios.

5 Respondebatur tamen, quòd cum Hieronymus disposuerit de istis pecunijs tanquā de suis & crediderit esse suas, licèt reuera non essent, saltem propter istam opinionem videbatur excusandus, præsertim cum istæ pecuniæ in libris rationis bancharia essent scriptæ ab Antonio Frācisco Claricæ patre ad creditū Hieronymi.

6 Magis etiam vrgebat contra eundem Hieronymum, quia cum ipse more mercatorum pecunias suas semper in lucris collocauerit, ita etiā potuit collocare, immo verisimile est collocasse pecunias D. Claricæ, & consequenter tenebatur ad vsuras, & interesse, glos. in leg. qui aliena. in verb. purgatis. vers. itē quod ff. de negot. gest. Sed respondebatur nō fuisse probatū aliquod lucrum cum pecunijs D. Claricæ, nec improbandum Hieronymum, qui maiorem diligentiā adhibuit in collocandis suis pecunijs quam pupilli, Paul. de Montepic. cons. 65 n. 29. & seq.

PENNIÆ.

Bononieñ Bonorum Emphiteuticorum. Lunæ 24. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio in dubio præsumitur integrè facta, transportandaq; sunt acta eiusdem causæ, & eiusdem iudicij, non autem alterius causæ, & diuersi iudicij.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio in dubio integra facta præsumitur, & qui contrarium prætendit probare debet, num. 1. 2

Acta transportanda sunt vigore Concilij Tridentini in causis appellationum, non autem in alijs, n. 3.

Acta transportanda in causa appellationis debent esse eiusdem causæ, & eiusdem iudicij, non autem alterius causæ, & diuersi iudicij, n. 4. & 5.

DECISIO CXLIII.

1 Vtraque parte informante Rota censuit constare de integra trāsportatione actorū, quæ in dubio integre facta præsumitur, nisi de contrario doceatur, Crauett. cons. 35. n. 54. & ita sæpe Rota iudicauit, & signanter in vna Perusina Capellæ die 7. Iunij 1596. coram Domino meo Litta.

2 In hac causa informantes pro DD. de Campegijs ad superiorem præsumptionem euertendā, opponebant de non integra transportatione actorum, ex eo quod coram Gabriele Bononiēsi in iudicio spolij intētato per Campegios cōtra Ludouisios fuerat pro parte Ludouisiorum alias lata quædam sententia ad fauorem Episcopi Campegij cum quadam declaratione facta per eundem Episcopum, quod volebat bona, de quibus agebatur, pro se retinere, & tamē acta, in quibus fuerat illa sententia fundata, nec in illo, nec in hoc iudicio nunc apparebāt producta, quod tamen ex dispositione Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. §. propterea. de reform. necessarium videbatur.

3 Cæterum huic oppositioni respondebatur in prædicta Concilij dispositione, non esse necessariam transportationem, nisi in causis appellationum, vt necessario transportari debeant acta tantum facta coram iudice à quo, ad iudicem ad quem fuit appellatum, vt illis visis pronunciare possit approbandam, vel reprobandam sententiam latam à iudice à quo, ita enim sæpe declarauit Cōgregatio DD. Cardinalium

Sacri

Sacri Concilij Interpretum, & tenuit Rota in causa Conchen. Limitum die 17. Iunij 1596. coram D. meo Pamphilio.

4 Præterea cum iudicium super quo nunc partes coram me contendebant, esset diuersum ab illo agitato de anno 1541. super quo fuerant latæ sententiæ Rotales, quas Domini Ludouisij non impugnabant, cũ essent iustæ ex eo, quod Ecclesia declarauerat, voluisse bona penes se retinere, & consequenter non esse agendum de illis actis, ideo illa acta non erant transportanda, vel producenda per Ludouisios.

5 Neque obstat, quod in hoc iudicio Ludouisij produxerint dictas sententias quasi propterea compellerentur etiam illa acta transportare: quia respõdebatur id à Ludouisijs fieri ad probandam inuestituram factam Campegijs non habuisse effectum, produxerantq; dictas sentẽtias, non vt illas impugnarent, sed vt illis iuribus pro se facientibus vterentur. Vnde cum iste actus tenderet ad alium finem, quam ad improbandum, vel reuocandum dictas sententias, propterea non tenebantur Ludouisij transportare, vel producere acta, in quibus fuerant fundata.

P E N I AE.

Pampilonensis Abbatiæ.
Lunæ 31. Ianuarij 1600.

ARGVMENTVM.

Processus in dubio præsumitur integrè extractus, & transportatus.

SVMMARIVM.

Processus in dubio præsumitur integrè extractus, & transportatus, num. 1.

Negatiua responsio non continet affirmationem in ordine respondentis, num. 2.

DECISIO CXLIV.

1 VTraque parte informante Rota censuit, processum fuisse integrum, & legitime extractum: nam pro integritate concurrebat, Primò, præsumptio, quia processus præsumuntur integri, vt fuit decisum in causa Venefa illegitimitatis, die 2. Maij 1597. coram me, & sæpe aliàs suadebat attestatio Notarij, qui extraxerat vigore compulsorialium, & asserebat processum integrum, Verall. decis. 339. lib. 1. in manuscript. & decis. 245. in fin. par. 2. Non probant defectum processus oppositiones coram Iudice compulsore factæ à parte, quia de cõtentis in oppositionibus nõ apparebat, nisi ex eiusdem partis assertione, cui tantum non creditur, l. omnibus. C. de testib. Crauett. cons. 41. nu. 2.

2 Non obstabat quod deficerent petitiones super oculari visione, & actus delegationis Vicarij Generalis in persona officialis, quia non probatur huiusmodi petitiones fuisse factas, & actus delegationis Vicarij Generalis habetur in processu fol. 707. Rursus non obstat, quod Iudex decreuit lo. dandum transumptum huiusmodi actus proprijs ipsius expensis, quia ex hoc decreto nõ inferebatur istos actus fuisse in hac causa factos. Præterea nõ arguebat defectum respõsio producentis Martini dicentis, nihil deficere de substantialibus, & pertinentibus ad causam, quasi hinc colligeretur quædam deficere non substantialia: nam præterquam quod ille est communis vsus loquendi, illa responsio negatiua non continet affirmationem in ordine respondentis, Pedemont. decis. 178. num. 6. & 9. Eundem verò processum fuisse legitimè extractum constabat, quia fuerat habitus à Notario actuario, propterea in exactione non erant necessariæ aliæ solemnitates, Verall. decis. 170. par. 1.

L I T T AE.

Cesenaten. de Cacciaguerris.
Lunæ 2. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

Filio delinquente, & eius bonis confiscatis, nunquid in confiscatione veniant ipsi filio per patrem antea donata, aut illius peculium etiam Castrense in præiudicium patris, & quomodo dicatur constare de delicto ad effectum, vt intret confiscatio bonorum in præiudicium alterius.

SVMMARIVM.

Confiscatio bonorum propter filij delictum non extenditur ad bona ipsi filio donata per patrem, num. 1.

Confiscatio bonorum propter delictum filij non extenditur ad illius peculium etiam castrense in praeiudicium patris, num. 1.

Testes examinati pro informatione Curiæ, & parte non citata in contumaciam delinquentis non probant contra tertium de cuius præiudicio agitur, num. 2.

Delicti probatio non inducitur ex contumacia alicuius, num. 2.

Verba dispositionis vbi non conueniunt, nec etiam conuenire debet dispositio, num. 3. in fine.

Productio scripturarum facienda est parte citata ad hoc, vt dicatur de actu, num. 3.

Iudex tenetur iudicare secundum acta, & probata, & non aliàs, num. 3.

Probationes in criminalibus sunt maxime de substantia, num. 4.

Sententia in contumaciam lata, & fundata super testibus pro informatione Curiæ examinatis, non dicitur lata ob delictum, num. 4.

DECISIO CXLV.

1 DOmini resoluerunt delictum Fratricidij, cuius prætextu Fabritius per Auditorem Legati Prouinciæ Romandiolæ aliàs condemnatus fuit in pœnam capitis, & confiscationis bonorum, non posse dici tunc legitime probatū fuisse, ad effectum de quo agitur, hoc est, vt bona, quæ eidem prius per patrem donata fuerāt, & etiam per ipsum filium acquisita de fructibus dictorum bonorum, intelligantur confiscata in præiudicium patris, cum attenta dispositione iuris communis in generali confiscatione bonorū filij familias non veniant bona per Patrem dicto filio donata, nec aliud peculium illius etiam castrense, sed omnia à lege reseruantur Patri in solatium ipsius patriæ potestatis, vt probat tex. in l. 3. C. de bon. proscript.

2 Et attenta constitutione Aegidij in c. 18. lib. 4. qua nituntur informantes contra Canonicum, vt possit fieri exactio pœnæ, vel bandi de peculio filij familias, qui maleficium commiserit, & per Rectorem Prouinciæ, vel suos officiales exciterit condemnatus requiratur, quod Iudici cōstiterit de maleficio ipso, vt patet ex lectura cōstitutionis, ibi, si de maleficio constiterit, & ille habuerit peculium, Vnde cum in hoc casu aliter non constiterit Iudici de prædicto delicto, quàm ex testibus per eum receptis pro informatione Curiæ, & minimè repetitis parte citata, quod propterea non probant delictum, secundum Bart. in l. fin. in fine ff. de quæst. Boss. in pract. crim. tit. de delictis num. 6. Abb. in c. graue, num. 9. vers. & aduerte, de præbend. & tenuit Rota in illa Ciuitatis Castelli de Vitellis 11. Decembris 1577. coram R. P. D. Seraphino in illa Coimbrien Decanatus 19. Nouembris 1597. coram R. P. D. meo Millino, & in vna Bononien censūs 19. Octobris 1598. coram R. P. D. meo Penia, & ex contumacia ipsius Fabritij, quæ similiter delicti probationē non inducit, vt fuit tentum in dicta Ciuitatis Castelli de Vitellis: ideo iure merito ex prædictis non potest dici quod dicto Iudici tunc verè constiterit de dicto maleficio, ad effectum, vt intret dispositio dictæ Cōstitutionis, quæ vti exorbitans à iure communi strictè, & propriè intelligi debet, ad tex. in l. 3. §. hæc verba ff. de neg. gest. Nec debet applicari casui, cui verba, illius, non conueniunt vulg. l. 4. §. toties ff. de damn. infect. & l. quod constitutū ff. de testam. milit.

3 Nec fundamentum aliquod fieri potest contra Canonicum super illis prætēsis litteris Fabritij, cum dato citra iuris præiudicium, quod illius sint non constat de aliqua productione earum in dicto iudicio, parte citata facta, prout requiritur, & ad effectum vt sint de actis, Bart. in extrauag. de reprimen. in vers. de plano, Sarnen. in reg. de annali, quæst. 4. num. 5. & clarissimi iuris est Iudicem teneri iudicare secūdum acta, & probata, & nō alias, & quidē multum verisimile est, quod tunc dictæ litteræ non fuerint productæ, nec Iudici notæ, stante quod aliàs de illis mentionem fecisset in sua sententia, pro maiori corroboratione illius, prout fecit de prædictis testibus, & contumacia Fabritij, super illis tantum fundando condemnationem prædictā.

4 Nec refert, quod attētis verbis sententiæ videatur Fabritius cōdemnatus ob delictum, eo quia de eo constiterit Iudici, & nō in contumaciam, quia cum in iudicijs, & maximè criminalibus probationes sint de substantia, vt post Bar. Ang. & Imol. tradit Ruyn. cons. 68. nu. 6. lib. 5. Gabr. de sent. conclus. 9. num. 1. & seq. & fuit tentum in causa Romana Notariatus 10. Decembris 1585. coram bo. me. Lanceano, & probationes ad quas se restrinxit Iudex in hoc casu sint prædicti testes pro informatione Curiæ examinati, & contumacia Fabritij ex quibus, vt dictum est non probatur delictum prædictum, ideo, &c.

ILL.^MI D. CARD.^LIS MILLINI.

Romana Dotis.

Lunæ 28. Februarij 1600.

ARGVMENTVM.

Ex Summario accipias Argumentum.

SVMMARIVM.

Apostilla in margine matricis instrumenti non subscripta, nec approbata à Notario, & per quam augetur substantia Instrumenti obligando personam in eo contentam, non probat præsertim concurrentibus pluribus cancellationibus, num 1.

DECISIO CXLVI.

1 FVit resolutum non probari obligationem Iacobæ ad fauorem Menicæ, quia de ea solum constat per apostillam in margine matricis Instrumenti, & cum ista apostilla non sit subscripta, nec approbata per Notarium, & auget substantiam Instrumenti obligando personam in eo non contentam non probat istam obligationem, l. prima. §. ideo. ff. de ijs quæ in test. delen. Castr. in l. si vnus num. 3. Bald. num. 1. in fine. Ang. num. 2. Castr. num. 5 Ias. n. 9. C. de testibus. Ioann. de Anan. cons. 28. num. 2. & fuit latè deductum in Bononien Fideicommissi de Sancto Petro 27. Maij coram R. P. D. Mantica: Tanto magis cum concurrant plures cācellationes in contrarium, quod ista obligatio minimè interuenerit, vt latè deducebant informantes &c.

RE-

REVERENDISSIMI DOMINI SACRATI.

Brixienfis Beneficij.
Veneris 3. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Teftis iuramentum non probatur enunciatione Notarij nifi fuerit facta in præfentia Iudicis qui & teftium examen poteft Notario committere.

SVMMARIVM.

Teftes, quod iurauerint non probatur enunciatione Notarij falsò stante præfentia iudicis, n. 2.

Notary iuramentum fufficit illud, quod ab initio officij fuit præftitum, licèt in remifforia requiratur, quod Notarius fit iuratus, n. 3.

Teftium examen poteft à Iudice Notario committi, n. 4.

DECISIO CXLVII.

1 DVbitaui circa validitatem examinis Teftium de partibus, & quoad primam nullitatem, quæ deducebatur ex eo quod teftes iuraffent in manibus vnius Iudicis, cum tamẽ duo fuiffent delegati difficultas fuit fublata ex facto, quia informantes pro S. Agnefio fe reftrinxerunt ad 1. 6. 7. 10 17. 18. 19. 20. Teftes qui in manibus vtriusq; Iudicis iurauerũt.

2 Alia nullitas quod ex enunciatiua Notarij non probetur iuramentum non fuiffe præftitum, ceffat ftante præfentia Iudicis, Bald. in l. iusiurandi. n. 2. Salycet. n. 4. C. de teftibus. Alex. in lege nam & poffe. §. 1. de iureiuran. & fuit alias fæpe decifum.

3 Quod tertio loco dicebatur Notarium debere effe iuratum iuxta formam remifforiæ, non fuit habitum in confideratione, fed fufficere vifum fuit iuramentum ab initio officij Notariatus præftitum ad glof. in Clement. 1. §. porrò de hæret.

4 Quarta nullitas refpectu receptionis examinis per Notarium fuit reiecta, quia Iudex potuit committere Notario examen teftium, Verall. decif. 519. lib. 1. in manufcript. Rot. decif. 3. de offic. de leg. in nou. Ægid. decif. 43. & fuit refolutum in caufa Hifpalenfi Decimarum 28. Ianuarij 1580. coram D. Vicecomite. Vltima nullitas circa recufationem Notarij vifa fuit Dominis magis releuans: Ideo firmato quod aliæ minimè obftarent, refoluerunt, vt de hac particulariter videretur.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Romana Nullitatis Venditionis.
6. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Vendens rem vti liberam ab omni onere, quæ libera non eft, non dicitur in dolo, quando promifit facere cõfentire omnem perfonam, & fic fecit.

SVMMARIVM.

Dolus dans caufam contractui, illum non refcindit, nifi fuerit manifeftus, n. 1.

Vendens domum vti liberam ab omni cenfu, & onere, fi promifit facere confentire omnem perfonam, & ante receptionem pretij liberauit domum ab omnibus oneribus non dicitur voluiffe decipere emptorem, n. 1.

Vendi poteft etiam res aliena, n. 2.

Venditio vbi fuit perfecta ab eo recedi non poteft, n. 2.

Vendita res bona fide propter minimam caufam in empta fieri non debet, n. 3.

DECISIO CXLVIII.

1 FVit refolutum contractum emptionis, de quo agitur effe validum, quod enim dicitur dolum illi caufam dediffe, ex quo Terrenũ fubiectum dominio quorundam Ecclefiarum fuiffet venditum, vti liberum ab omni cenfu, canone, & refponfione, non placuit Dominis, quia cum in eodem inftrumento venditor promiferit facere confentire omnem perfonam, &c. & ante pretij receptionem liberauit terrenum ab omnibus iftis oneribus, non apparet eum voluiffe circumuenire, aut decipere emptorem, fed fub fpe futuræ liberationis ita vendidiffe, & fic ceffat dolus dans caufam cõtractui quia tamen debet effe manifeftus, vt notat. in l. eleganter. ff. de dolo, & in l. fi quis maior. C. de tranfact.

2 Neque eft verum, quod à principio venditio fuit nulla, quia etiam res aliena vendi poteft, & cum fuerit perfecta ab ea non receditur l. in ciuile. vbi Bald. & Salyc. C. de rei vendic. l. non idcirco in fine. C. de contrahen. empt.

3 Neque fuccedit actio ad intereffe, quia in hoc cafu nullum adeft, ftante derogatione fideicõmiffi, licentia Papæ alienandi, & confenfu Dominorum directorum, ex quibus emptor redditur ex omni parte fecurus, & idcirco intrat tex. l. ex bona fide. de contrahen. empt. quod res bona fide vẽdita propter minimam caufam in empta fieri non debet, & ijs omnibus rectè applicatur decifio in caufa Camerineñ Caftri Orti fub die 24. Aprilis 1596. quæ hanc caufam decidere videtur, cum alijs decifionibus in ea allegatis.

LITTAE.

Æsina Restitutionis Dotium.

Veneris 13. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Iuramentum calumniæ petitum, & omissum reddit sententiam nullam, quæ confirmari non potest etiam quod sit iusta parte opponente.

SVMMARIVM.

Sententia nulla confirmari potest, quando constat de illius iustitia nisi à parte fuerit oppositum de nullitate, num. 1.

Iuramentum calumniæ petitum, & non præstitum reddit sententiam nullam, n. 2.

DECISIO CXLIX.

1 DOmini tenuerunt mandatum Auditoris Cameræ quamuis iustum foret, vti nullū esse in primis, & ante omnia ad instantiam D. Theodori Galuani reuocādum ea ratione moti quia licet sententia possit cōfirmari, vbi de iustitia illius constat, Innoc. in cap. 1. vbi etiam Dec. in fine. hoc not. de confirm. vtil. vel inutil. Rota decis. 7. de re iud. in antiq. non tamē procedit d. conclusio parte opponente, vt fuit decisum in vna Parauina Decimarum 4. Iulij 1576. coram D. de Grassis, & in Vercellensi prætensi spolij 5. Maij 1586. coram nunc Illustrissimo Domino Platto, in Perusina Nullitatis exequutionis 26. Martij 1593. corām R. P. D. Penia, & in alijs pluribus causis, quas breuitatis causa non refero.

2 Nullitas autem decreti Auditoris Cameræ est clara, & deducitur ex eo, quod cum pro parte Theodori fuisset coram eo petitum iurari de calumnia per aduersarium siue aliàs &c. non fuit præstitum, prout præstari debuit ad validitatem d. sententiæ siue decreti, cap. 1. de iurament. calumn. in 6. Rot. decis. 2. de iuramēt. calumn. in antiq. Put. decis. 398. lib. 2. & quod omissio dicti iuramenti, Vbi tamen petitum sit ante sententiam operetur nullitatem ipsius sententiæ, tenuit pluries Rota, & signanter in vna Bononiensi Attentatorum 24. Nouembris 1588. coram nunc Illustrissimo D. Mantica, & in alia Vrbeuetana Iuris visitandi 18. Decembris coram bon. mem. Orano.

PENIÆ.

Bononieñ Census.

Lunæ 20. Martij 1600.

ARGVMENTVM.

Census si fuerit impositus super re fideicommisso subiecta, & alienari prohibita nulliter impositus dicitur tàm contra principalem debitorem quàm contra fideiussores ad restitutionem pretij.

SVMMARIVM.

Census si fuerit impositus, super re fideicommisso subiecta, & alienari prohibita nulliter impositus dicitur, emptorque census agere potest tàm contra principalem venditorem, quàm contra fideiussores ad restitutionem pretij, n. 1. & per totam decisionem.

Fideiussor euictionis conuenire non potest euictione non sequuta nisi etiam fuerit promissum tradere rem venditam liberam, n. 4.

DECISIO CL.

1 IMposuerat D. Comes Alexander de Pepulis Anno 1596. annuum censum scutorum 960. monetæ Florentinæ super quibusdam bonis suis immobilibus existentibus in Territorio 2 Bononiensi in contrata Duratij S. Martini, & Molinellæ, eumque sic impositum vendiderat Siluio Scarlatto nobili Florentino pro pretio scutorum 12000. similium asserens prædicta bona de sui natura fructifera, nulli hypothecæ, & fideicommisso purificato, vel purificando subiecta, sed libera, franca, & allodialia fuisse promiserunt, & se obligarunt ad legitimam 3 d. census prædictorum bonorum defensionem de euictione, secundum formam prouisionis Bonoñ Anno 1446. æditæ necnon in ampliori forma Cameræ. Pro Comite Alexandro in eodem contractu fideiusserunt Ferdinandus Elephātuccius, Comes Iulius de Pepulis, Andreas Boncius, & Ioannes Petrus de Maginis se ipsos principaliter, & insolidū, & vti expromissores pro d. euictione, & legitima defensione perpetuò duratura, etiā in casu nullitatis, inualiditatis, vel resolutionis prædicti cōtractus ex quauis causa, & incertitudinis in ampliori forma Cameræ obligantes. Cum vero Anno 1598. Siluius Scarlattus intellexisset prædicta bona super quibus census fuerat impositus fideicōmisso q. Comitis Romei de Pepulis Patris Comitum Alexandri, & Iulij fuisse subiecta cum expressa prohibitione detractionis legitimæ, & Trebellianicæ, contra eosdem Alexandrum, & Iulium coram Auditore Cameræ super restitutione sortis principalis d. census iudicium intentauit, & ex eo, quod res promissa non fuit libera, & contractus attēta testatoris prohibitione fuerat inualidus. Postquam autem Auditor Cameræ mandatum exequutiuum pro dicta sorte principali deponenda decreuisset, causa introducta in Rota dubitaui An esset locus restitutioni scutorum 12000. itaut Comes

mes Alexander, & eius fideiussores tenerentur ad illorum restitutionem, & Rota restitutioni fuisse locum. Et Alexandrum principalem, & fideiussores teneri censuit.

2 Cum bona super quibus census fuerat impositus essent fideicommisso, & perpetuæ prohibitioni alienationis subiecta, non valuit contractus, & propterea potuit emptor rescindere impositionem census, & compellere venditorem ad pretium restituendum, Dec. cons. 102. num. 10. vers. etiam quando lib. 6. & tenuit Rota in vna Romana Census de Cuppis die 17. Martij Anno 1577. coram D. Seraphino Oliuario, & in alia Spoletana Terrarum die 11. Nouembris 1599. coram D. Millino, & iterum in eadem die 6. Martij 1600. coram eodem, & sæpe aliàs, cum enim bona non possent dari libera, perinde est, acsi fuissent euicta & consequenter locus erat restitutioni pretij, seu sortis principalis, l. si venditione. ff. de euict. l. super empt. C. eodem.

3 Similiter Scarlattus compellere poterat fideiussores sibi obligatos ex quauis causa, in casu etiam inualiditatis, & rescissionis contractus, Dec. cons. 30. n. 4. vers. sed in quæstione. Paris. cons. 79. n. 42. & cons. 97. n. 25. lib. 2. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 2. n. 2. Quod sine difficultate videbatur dicendum in hoc casu, in quo fideiussores de legitima euictione, & generali defensione se obligarunt, qui propterea tenebantur promissa adimplere, Grammat. decis. 172. n. 2. & 3.

4 Et licèt generaliter ante sequutam euictionem agi non posset, ea tamen regula limitatur multis modis, vt patet in prædicta decisione in causa Romana de Cuppis in quibus côtra fideiussores promittentes emptori tradi rê liberâ ante euictionem agi possit glos. in l. qui rem in vers. non potest. C. de euict. Osasch decis. 24. nu. 4. Dec. d. cons. 102. in fine. Supradictis accedebat, quia fideiussorum obligatio erat etiam secundum formam prouisionum Bonon. quibus cauetur vt bona debeant tradi libera, Alex. côs. 63. n. 11. lib. 6. Dec. cons. 483. n. 18.

PENIÆ.

Romana Domus S. Ludouici.
Die Lunæ 24. Aprilis 1600.

ARGVMENTVM.

Ad incurrendum pœnam An, & quæ scientia requiratur.

SVMMARIVM.

Pœna conuentionalis non incurritur ab eo, qui pœnalem conuentionem ignorat, n. 1.

Scientia non coniecturis, sed concludenter probari debet, quando agitur de incurrenda pœna, seu amissione iuris sui. n. 2.

DECISIO CLI.

1 QVia agêtes pro Ecclesia S. Ludouici prætendebant domû ad Ecclesiâ deuolutâ ex eo potissimum, quod sine licentia, & consensu Congregationis fuerat alienata à Carolo, ideo dato dubio, An esset factus locus caducitati Rota vtraque parte informante negatiue respondit, quia cum non appareret concludenter probata scientia Caroli de illo pacto pœnali. Ideo non erat locus deuolutioni, immo Carolus potuit pœnale pactum ignorare, l. qui in alterius vbi Dec. num. 1. & 2. vers. similiter si hæres emphyteutæ. ff. de reg. iur. Iaf.

2 qui attestatur de communi in l. 2. n. 184. vers. tenenda est. C. de iur. emph. & cum ageretur de amissione iuris fundans se in scientia, tenetur illam concludenter, & non ex solis coniecturis probare Dec. in d. l. qui in alterius nu. 2. vers. & Dominus, Mohed. decis. 160 n. 2. alias 4 de probat. nam ad effectum pœnæ plena, & certa probatio requiritur, Pur. decis. 6. de probat. Felyn. in c. quoniam. §. porro. nu. 22. vers. quid vbi ad perden. vt lit. non contest & fuit dictum in causa Romana Secretariatus 17. Februarij 1592. coram D. meo Decano.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Calaguritana de Focano.
Veneris 5. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Iuramenti calumniæ omissio vitiat, & annullat processum, & sententiam.

SVMMARIVM.

Iuramenti calumniæ omissio vitiat, & annullat processum, & sententiam, num. 1. Vbi quod ista nullitas attenditur etiam, quod non sit ex tribus.

DECISIO CLII.

1 CAusa iterum super iisdem proposita Domini steterunt indecisis, & ex duabus sententijs, de quarum validitate agitur, censuerût priorê esse nullam, posteriorem verò validam, prioris nullitas oritur ex eo, quod petitum est iuramentum calumniæ, cuius omissio vitiat, & annullat processum, & sententiam, vt sæpius fuit resolutum, quicquid dicat Aret. in l. 2. §. sed quia, & Salycet. C. de iuram. calum. Mariæ. in cap. cæterum, nu. 10. extr. eod. tit. & ista nullitas attenditur, etiam quod non sit ex tribus, quia potius concernit iuramentum, quàm processum.

IVSTI.

Tudertiñ Census.

Veneris 26. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Non adimplens ea ad quæ quis in contractu census tenetur, præuia iudiciali interpellatione censetur commissa stipulatio ad interesse, & loco dicti interesse ad restitutionem sortis principalis, & fructus, & An & quando annullata obligatione principali, sit nulla accessoria fideiussoris.

SVMMARIVM.

Interpellatus iudicialiter ad adimplendum ea ad quæ quis tenetur, & non adimplendo committitur stipulatio, & obligatio ad interesse, num. 1. Vbi quod isto casu loco damnorum, & interesse potest relaxari mandatum in contractu census, tam pro sorte principali, quàm fructibus.

Obligatione principali annullata remanet nulla obligatio accessoria fideiussoris, num. 2. Vbi quod hoc non procedit quando fideiussor est obligatus in solidum pro principali.

Fructus ex contractu census nullo non debentur, d. n. 2.

Obligatio fideiussoris remanet nulla respectu nullitatis obligationis principalis quando nullitas est propter defectum formæ quæ facit contractum ab initio non valere, num. 3.

Census imponi potest super re aliena, d. num. 3.

Sententiæ effectus impeditur pendente causa appellationis super nullitate contractus, d. num. 3.

DECISIO CLIII.

1 DVbitaui An mandatum executiuum relaxatum ab A.C. esset exequendum, & fuit affirmatiuè resolutum, quia Gentilonus iudicialiter interpellatus ea non impleuit, ad quæ iuxta formam suæ obligationis tenebatur, & idcirco fuit commissa stipulatio, & obligatio ad interesse, l. stipulationes non diuiduntur, vers. celsus. ff. de verb. oblig. l. si quis ab alio. ff. de re iud. Bart. in l. si indebitum. ff. rem rat. & loco damnorum, & interesse bene relaxatum est mandatum executiuum, tam pro sorte principali, quàm pro fructibus census, Bal. in l. 4. num. 7. C. de act. empt. Ruin. conf. 141. n. 9. lib. 1. Rota coram R. P. D. Decano in Romana Dotis 11. Februarij 1588. iuncta alia in Romana de Alexijs 1. Iunij 1583.

2 Non obstat quod Franciscus obtinuerit sententiam super nullitate census, vnde annullata obligatione principali remanet nulla obligatio accessoria Gentiloni fideiussoris, Bart. in l. cum lex. ff. de fideiuss. præsertim respectu fructuum qui ex contractu census nullo non debentur, quoniam responsum fuit nihilominus remanere obligationem Gentiloni tanquam principalis, & principaliter obligati, Mohed. decis. 2. de fideiuss. & fuit late deductum coram bo. mem. Orano in Romana census de Proansanis 8. Aprilis 1593. & in alia Romana fideiuss. coram eod. 7. Iunij anni præteriti.

3 Et Rota intelligit doctr. Bart. quod annullato contractu principalis annulletur obligatio fideiussoris quando nullitas est propter defectum formæ, quæ facit contractum ab initio non valere quia tunc non habet vbi consistat obligatio accessoria, vt in dicta decisione de Alexijs, quapropter eum in hoc casu interuenerint solemnitates, & fuerint causæ sufficienter enunciatæ, vel saltem nihil prohibuerit ab initio censum imponi super re aliena, quia res aliena vendi potest, l. rem alienam. ff. de contrahend. empt. l. cum res. C. de probat. Afflict. decis. 40. Sibi imputet fideiussor qui non conuertit pretium in vtilitatem Francisci pupilli, nec fecit cum postquam maior effectus est consentire, ex quibus vel resultat nullitas in materia vel ab extra ex defectu tutoris, & Gentiloni procuratoris, quod nec etiam firmiter tenendum est dum pendet causa appellationis super nullitate census, quæ impedit effectum sententiæ, l. 1. in fin. ff. ad S. C. tertull.

Præterquam quod ex nullitate census sit locus obligationi Gentiloni qui quocunque casu nullitatis census adueniente teneri voluit, & in his casibus deberi census decursos propter obligationem ad damna, & interesse, quæ tergiversari non potest, Rot. in d. decis. de Alexijs.

Ex quibus tolluntur omnia quæ in contrarium adducuntur, nisi obstet nullitas ex defectu iuramenti calumniæ quæ opponitur.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli Bonorum.

Lunæ 29. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Census constitutus super re incerta, & non in pecunia numerata ante Constitutionem Pij V. An valeat, & An statutum de immobilibus loquens comprehendat census.

SVMMARIVM.

Census constitutus super re incerta, & pecunia non præsente ante Constitutionem Pij V. editam, valet, num. 1.

Datio in solutum in contractu census vim pretij obtinet, num. 2.

Nomina debitoris in solutum dari possunt, num. 2.

Census ante Constitutionem Pij V. imponi poterat super omnibus bonis, num. 3.

Cen-

Census sustinetur etiam fœmina non sit præsens, dummodo percipiendo fructus ratificauerit, num. 4.
Ratificatio non supplet defectus, qui non pendent à potestate partium, num. 5. Vbi quod hoc procedit quando agitur ad effectum ostendendi consensum ex ratificatione.
Apoca non recognita, & incerta non probat, d. n. 5.
Statutum loquens de immobilibus an habeat locum in censu, num. 6. & 7.

DECISIO CLIV.

1 DOminis visum fuit censum esse validum, quia non obstant ea quæ opponuntur, & Primò non obstat, quod non adfuerit pecunia numerata in venditione census, & quod non fuerit constitutus super certa re, quoniam istæ difficultates fuerunt sublatæ per Rotam in causa Egubina census, coram R. P. D. meo Litta 10. Februarij 1575. Vbi dictum fuit ista non procedere de iure communi, & quod iste census, de quo agitur, fuit emptus ante Constitutionem Pij V. qui dedit certam formam censibus, & est consil. Nauarr. num. 5. de empt. & vend. lib. 3.

2 Et datio in solutum in hoc casu vim pretij obtinet. l. si prædictum. C. de euict. Paris. in terminis pretij census cons. 75. sub num. 23. lib. 4. & nomina debitorũ absq; dubio dari possunt in solutum, l. eum à quo. ff. de solut. sicut etiam potuisset proprium vendentis debitum in pretiũ census conuerti, ad l. singularia. ff. si cert. pet. & Nauar. cons. 1. de empt. & vendit. lib. 3.

3 Neque habet Dubium, quod ante tempus d. Constitutionis poterat imponi, & vendi census generaliter super omnibus bonis, Couar. lib. 3. variar. resolut. c. 7. sub num. 6. vers. constat igitur, Decian. post Ioan. de Lig. Rodul. & Couar. quos collegat, cons. 2. num. 142. lib. 1.

4 Non obstat quod D. Cherubina non fuerit præsens, quia satis est quod ratificauerit percipiendo fructus, l. paulus. ff. rem rat. hab. Alexand. cons. 117. lib. 5. Dec. cons. 232. num. 5.

5 Et licet ratificatio non suppleat defectus, qui non pendent à potestate partium, hoc tamen non facit, quia solum agitur ad effectum ostendendi consensum ex ratificatone, nec etiam facit apocha quæ deducitur pro ostendenda nullitate census, quia non est recognita, & nescitur, cuius manu scripta fuerit.

6 Non obstat Statutum Ciuitatis Castelli, quo cauetur, quod instrumenta conficiantur de rebus immobilibus venditis. Nam licèt census computetur inter immobilia, Frider. cons. 16. num. 4. cum alijs per informantes allegatis, tamẽ census est ius quoddam separatũ, & distinctũ ab ipsa re, Couar. d. cap. 7. n. 8. Gabr. conclus. 148. in princip. lib. 2. & non est ipsa res.

7 Et ideo non habet locum statutum, quod loquitur in vendente possessionem, vel rem immobilem. Quinimò cum de iure possit probari obligatio per scripturam priuatam, l. publica. §. final. de possess. Statutum quod corrigit ius strictè est interpretandum, l. quod vero. ff. de legat. cap. quæ à iure, de regul. iur. in 6. cum simil. Et ex his decisum fuit pro validitate huius census.

ILL.mi D. CARD.lis SERAPHINI.

Mediolaneñ de Cusanis Lunæ 29. Maij 1600.

ARGVMENTVM.

Remissoria non datur ad impediendam immissionem ex remedio l. fin. C. de edict. diu. adr. tollen. maximè quando articuli sunt irrelevantes & calumniosi.

SVMMARIVM.

Remissio non datur ad impediendam immissionem ex remed. l. final. C. de edict. diu. Adr. tollen. n. 1.
Remissoria non datur super articulis irrelevantibus, n. 1.
Articulo vno releuante dato ceteri admittuntur, n. 2. vbi quomodo hoc procedat.
Exceptio falsitatis non impedit immissionem, n. 2.
Perfectio testamenti, & eius substantia pendet ab hæredis institutione, n. 3.

DECISIO CLV.

1 DOmini fuerunt concordes remissoriam non esse dandam, Primo, quia non datur ad impediendam immissionem ex remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. Paul. decis 149. Secundò, quia articuli sunt irrelevantes excepto septimo, & vltimo l. probat. C. de probat. Caputaq. decis. 66. par. 3.

2 Non obstat, quod dato vno articulo releuante cæteri admittãtur, quia licèt dicti septimus, & vltimus releuent, tamen ex alijs non sunt admittẽdi, vt mox dicetur, Tertiò etiam ex vehementi præsumptione calumniæ, quæ elicitur, tum ex eo, quod articulus septimus, & vltimus tendunt ad probandum contra id quod iam probatum extitit, nempè subscriptionem Cardinalis non fuisse veram, vt expressè etiam dicitur in informatione facti, quod tamen non potest probari, nisi per testes de iudicio suo deponentes, quod non est admittendũ, cum vltra testes de veritate habeamus attestationem Illustrissimi Cardinalis Plattæ per quã tollitur omnis suspicio, & exceptio falsitatis quæ non impedit immissionẽ l. 2. C. eod. tit. Menoch. de adipiscen. remed. 4. n. 276.

2 Tum etiam quia articuli inuicem repugnant nam continent hanc non esse scripturam Cardina-

dinalis, & tamen in vltimo habetur subscriptionem illam fuisse factam à cardinale, non sub illa die, sed per duos, aut tres dies ante obitum cardinalis, quæ res ostendit, vel negationem manus esse calumniosam, vel si admittitur scriptam esse eiusdem manu, diuerso tamen tempore non est releuans probatio, cum perfectio testamenti, & eius substantia tota pendeat ab hæredis institutione.

4 Non obstat, quod causa commissa sit tam in possessorio, quàm in petitorio appellatione remota; quia hodie non agitur de negotio petitorio, quod remanet intactum, sed tantum de immissione, quæ sub hoc prætextu retardari non debet.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Anconitana Separationis Thori
Veneris 9. Iunij. 1600.

ARGVMENTVM.

Thori separatio quando concedenda sit propter viri sæuitiam, & quomodo talis sæuitia probetur.

SVMMARIVM.

Thori separatio conceditur propter sæuitiam viri, & propter capitale odium viri in vxorem, non obstante quauis obligatione per maritum oblata, n. 1.
Viri sæuitia, & capitale odium viri in vxorem censetur probata per testes deponentes de minis, verbis iniuriosis, verbosis, alijsq; malis tractatibus, n. 1.
Testes singulares probant sæuitiam, n. 2.
Matrimonij separatio, an fieri debeat propter viri sæuitiam est arbitrarium iudicis, n. 3.
Sententia validitas ex reuolutione actorum dignoscitur, & probatur, n. 4.

DECISIO CLVI.

1 Domini dixerunt sententiam Domini mei Decani esse iustam, & validam, & propterea confirmandam, iustitia illius potissimum pendet ex probatione sæuitiæ propter quam fuit pronunciatum contra sententiam Vicarij declarãtis esse locum restitutioni mulieris, præstita iuratoria cautione, quæ quidem probatio sæuitiæ ex testibus alijsq; deductis sufficienter haberi Dominis visum fuit: nam testes optimè deponunt de minis, verbis iniuriosis, verbosis, alijsq; malis tractatibus, ex quibus satis dignoscitur Petrum vltra modum sæuire in comitissam vxorem, illamque odio prosequi capitali quo casu est locus separationi nõ obstante quauis cautione per maritum oblata cap. ex transmissa & c. litteras. in fine. de restit. spoliat. §. mitiores itaque authent. de nupt. Bart. in l. cum satis. num. 7. c. de agric. & censitibus. lib. 11. card. cons. 9. col. 2. idem postea Siluest. Aldobrand. cons. 7. per tot. & fuit antea deductum in causa Toletana Separationis Thori 20. Nouembris 1596. & in alia Bisuntina Separationis 11. Februarij 1598. coram Domino meo Pamphilio.

2 Non obstare dixerunt; quod testes videantur ex aliquibus singulares; quia in hac materia testes singulares sufficiunt, licet enim sint discordes in actibus, seu in tempore, aut loco, omnes tamen conueniunt in probando sæuitiam in genere, vt latè deducit Aldobrandin. d. cons. 71. n. 5. & per tot. & in dictis decisionibus Toletanis, & Bisuntinis Rota firmauit.

3 His accedit conditio personæ ipsius Petri, quæ Dominis satis nota est, quo fit, vt cum ista sit materia arbitraria ex late deductis per Gabriel. cons. 161. lib. 1. nulla ratione visum fuit committere trepidãtem vxorem fragilitati cautionis quod sæpe fieri solet vbi timetur læsio personæ d. c. literas, & ibi Abb. antiq. in fine. Anchar. in vltimo notab. Imol. n. 10. Abb. num. 7. de restit. spoliat. cum alijs per Aldobrandin. d. cons. 71. per tot.

4 De validitate eiusdem sententiæ satis etiam constare visum fuit ex quo in actis constat de iurisdictione, mandato, citatione, alijsq; requisitis ad validitatem sententiæ, & regulare est ex reuolutione actorum probari validitatem sententiæ; vt fuit dictum in Messanen. Studij die 10. Martij 1595. coram Pamphilio.

5 Nec obstare quod dicebatur fuisse pronunciatũ post lapsum quadriennium à die obtentæ restitutionis in integrũ, quia difficultas tollitur ex facto cum R. P. D. meus Decanus non pronunciauerit vigore commissionis de anno 1592. directæ Illustrissimo D. meo Cardinali Blanchetto, tunc Rotæ Auditori, sed vigore alterius commissionis longe post emanatæ, in qua Sanctissimus mandat R. P. D. Iusto, vt omni, & quacunque appellatione remota cognoscat super nullitate, & iniustitia sententiæ Pinzochi; Et ex his fuit conclusum pro confirmatione sententiæ Rotalis omissis ijs, quæ deducebantur super excessu in exequutione, de quo erit particulariter videndum.

REVER.mi DOMINI SACRATI.

Bononien. Bonorum.
Mercurij 14. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Alienatio seu venditio facta à decoctore antequam decoqueret, quando præsumatur facta in fraudem creditorum.

SVM-

SUMMARIUM.

Decoctoris alienatio, seu venditio facta ante decoctionem per annum praesumitur simulata & in fraudem creditorum sic dictante statuto, hoc tamen praesumptio recipit probationem in contrarium, n. 1.

Simulationis praesumptio excluditur ab effectu subsequuto, num. 2.

Simulationis causa cessante, cessat etiam praesumptio simulationis, n. 3.

Alienatio facta à decoctore in vtilitatem posteriorum creditorum praeiudicat etiam anterioribus, si bona fide facta fuit, n. 4.

Fideiussor obligatus, vt principalis, & insolidum remanet obligatus, etiam quod contractus, in quo fideiussit sit nullus, n. 6.

Fideiussoris obligatio non corruit propter nullitatem cõtractus principalis nisi contractus fuerit nullus, ex defectu formae non autem materiae, n. 6.

Contractus quando est nullus, eo quia ius illi resistat omnes etiam obligationes nulla sunt, declara vt n. 7.

DECISIO CLVII.

1 Fuit aliàs per Caesarem, & fratres de Occellis mercatores Bononień ante illorum decoctionem facta quaedam venditio bonorum stabilium Francisco Pasqualino cũ pacto, quod totum & integrum pretium solueretur certis creditoribus dictorum de Occellis cui vẽditioni accessit D. Vincentius Bolognettus, vti principalis, principaliter, & insolidum sequuta post modicum tempus decoctione dictorum fratrũ creditores egerunt coram Iudice, & officialibus fori mercatorum Bononiae pro rescissione dicti contractus in vim Statuti cap. 72. disponentis venditiones factas intra annum immediatè praecedentem decoctionem per officiales habẽdas esse pro simulatis, ac fraudolentis, nisi cõtrarium probetur, fuitq; per dictos officiales lata sentẽtia ad fauorem dictorum creditorum, causaq; in gradu appellationis coram bo. me. Orano in Rota introducta fuit per eundem reuocata dicta sententia declarãdo venditionem fuisse validam, dictumq; Vincentium obligatũ, esse de suo proprio adimplere omnia contenta in instrumento venditionis, à qua sententia fuit per d. creditores, ac etiam per Bolognettũ fideiussorem appellatum, & causa mihi commissa proposui dubium, An sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, super quo vtraque parte informante Domini pro confirmatione sententiae in vtraque sui parte responderunt moti ex eo, quod licèt statutum praesumat tales alienationes simulatas, & factas in fraudem creditorum, tamen admittit probationem in contrarium.

2 Probationes autem in casu, de quo agitur ad exclusionem simulationis non deficiũt, & primo ex eo, quod constat illos, quibus nominatim fuerat destinata solutio, fuisse veros creditores, & quod iuxta formam contractus iam coepta erat distributio ex effectu enim subsequuto benè arguitur ad exclusionem simulationis, Dec. cons. 463. nu. 19. & seqq. Alba. cons. 9. n. 12. vers. tertia praesumptio.

3 Secundò, quia constat de vera obligatione Bolognetti pro adimplemento contractus, quae aliàs fuisset superflua, si contractus suo effectu debuisset carere. Tertiò, quia nulla hic apparet causa simulandi, ex quo, nec res, nec pretiũ apud venditorem erat remansurum, qua simulationis causa cessante, cessat simulatio, Bart. in cons. 65. sub num. 2. vers. his praemissis, & fuit aliàs decisum 1 ex quibus visum etiam fuit cessare fraudem creditorum, maximè quia venditor nullam sibi pretij partem reseruauit, sed totam creditoribus erogandam curauit.

4 Item quia bona fuerunt vendita valdè maiori pretio, quàm ipsi creditores potuerint inuenire, & propterea illis fuit vtilior quã immissio, quia eo modo pluribus poterat satisfieri, ex quibus etiã tollitur praesumptio fraudis creditorũ desumpta ab excessu pretij, quia immo talis excessus resultat in vtilitatem creditorum; item quia accessit fideiussio Bolognetti, ex qua fuit assecuratus status illorum de Occellis ad fauorem creditorum, & licet aliqui ex creditoribus praetendant se esse anteriores illis, quibus nominatim in instrumento venditionis fuerat destinata solutio, tamen de eo non constat, & quatenus constaret, non propterea videbatur aliquibus ex Dominis intrare statutum, cum ex superius dictis constet de bona fide venditoris; nec possit dici illa venditio facta in fraudem creditorum, quia illis in vniuersum fuit vtilis, dato quod aliquibus forsan negligentioribus in petẽdo fuerit praeiudicialis, vltra quod illis remanebat saluum ius anterioris hipothecae, vel super bonis, vel vt dicebat vnus ex Dominis, super pretio non adhuc consumpto, ad tradita per Afflict. decis. 190.

5 Stante igitur validitate sententiae circa venditionem cessat obiectum, quod fit pro parte Domini Bolognetti, nempè illius obligationem tanquam accessoriam venditionis inualidae, fuisse nullam, ex reg. accessoriũ, de reg. iur. in 6.

6 Verum, & quatenus venditio fuisset nulla, adhuc existimabant Domini tenere obligationem Bolognetti, cum sit obligatus vti principaliter, & insolidũ, Mohed. dec. 2. aliàs 223. de fideiuss. & fuit dictũ in hac eadẽ causa; quia obligatio fideiussoris non corruit nisi contractus fuerit nullus ex defectu formae, non autẽ materiae, Angel. in l. cum lex. n. 1. ff. de fideiuss. defectus autem mate-

materiæ, quia bona vendita Pasqualino intra annum decoctionis fuerant à Staturo interdicta, & facit quia alienatio fuit prohibita ramẽ ad fauorem creditorum, vnde ipse, & non alius potest dare de nullitate, Castr. in d. l. cum lex. nu. 4. vers. sed si fieret per alium.

7 Nec refragatur, quod quando contractus est nullus, quia ius ei resistit, omnes obligationes sint nullæ, l. cum principalis, de reg. iur. quia istud procedit, quando actus est nullus de iure cõmuni secus de iure speciali, l. & si is, vbi gloss. & Bald. C. de præd. min. Grat. cons. 81. nu. 21. lib. 1. Gabr. de claus. conclus. 10. num. 6.

LITTÆ.

Romana Saluiani Interdicti.

23. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Fructus census extincto censu recipi non possunt sine labe vsuraria, sed census non dicitur extinctus nisi cum effectu fuerit restituta sors principalis, & plura alia, quando census dicatur extinctus.

SVMMARIVM.

Census vt extinctus dicatur, requiritur actus retrosimilis, num. 1.

Census non dicitur extinctus, nisi restituta sorte principali, num. 2.

Census non dicitur rite constitutus, nisi interuenerit pretij traditio, num. 2.

Census non dicitur extinctus per relaxationem mandati etiam pro sorte principali, nisi cum effectu sors principalis restituta fuerit, num. 3.

Census dicitur extinctus per restitutionem partis sortis principalis si mandatum fuit relaxatum pro tota summa, num. 4.

Censum extinguere est in potestate venditoris, non autem in potestate emptoris, num. 5.

Actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, num. 6.

DECISIO CLVIII.

1 FVit conclusum Censum non fuisse extinctum, quia vt extinguatur census in esse deductus, & perfectus, requiritur actus retrosimilis, l. 1. C. quand. lic. ab. empt. disced. & tenuit Rota in vna Romana Census apothecarum 28. Iunij 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto, in Romana Census 13. Iunij 1589. coram bo. me. Bubalo, & in alia Romana Census 31. Maij 1596. coram Penia, qui actus retrosimilis, cum non interuenerit in casu isto, merito, &c.

2 Et quod actus retrosimilis Constitutioni non interuenerit, ex eo clarè apparet, quod nunquam fuit deuentum ad restitutionẽ pretij census, cuius pretij traditio, vltra consensum partium, sicut debuit interuenire pro perfectione constitutionis census, ad tex. in §. præcum, instit. de empt. & vendit. in l. 2. §. 1. & l. pacta conuenta eodem, & expressè cauet constitutione Pij V. ita etiam restitutio illius fuit necessaria, integra dissolutione dicti census, in dicta l. 1. C. quand. liceat ab empt. disced.

3 Nec obstare dixerunt Domini, quod fuerit relaxatum mandatum etiam pro restitutione sortis principalis loco damnorũ, & interesse, & quod factum iudicis, factum partis reputetur, quia fuit responsum, quod per hoc non sequitur, quod emptori census fuerit restitutum pretiũ, quæ tamen restitutio fuit, vt dictum est necessaria pro dissolutione dicti census.

4 Nec obstat decisio aliàs facta in illa Romana Census coram R. P. D. Pamphilio, quia eo in casu non tantum fuerit relaxatum mandatum pro fructibus, & restitutione sortis principalis, sed vlterius fuerat processum ad actualem restitutionem ipsius sortis, seu partis illius, quo fit vt iure merito pro extinctione, & in casu quod fuerit pronunciatum ratione indiuiduitatis ipsius contractus, & pretij eiusdem, tum etiam quia, dum venditor census restituit emptori pretium, seu partem illius in necessariũ antecedens, recedere voluisse videatur à dicto contractu, l. illud. ff. de acquir. possess. l. ad rem mobilem, & l. ad agen. ff. de procur.

5 Et ad illud motiuum deductum per informantes pro D. Septimio, quod licèt Procurator D. Martij Repidi in executionem supradicti mandati relaxati pro fructibus, & sorte principalis receperit scuta 293. responsũ fuit ea cessisse in causam fructuum d. census decursorum, & non in causam sortis principalis, ad quam restituendam, venditor census, data perfectione ipsius contractus, compelli minimè potest, obstantibus Constitutionibus Martini, Calixti, & Pij V. de censibus, ex quorum lectura clarè constat in potestate quidem venditoris esse, se quandocunq; eximere à præstatione census, restituendo emptori sortem principalem, vna cum fructibus decursis, & non solutis, non autem esse in potestate ipsius emptoris repetere sortem ipsam, aut partem illius.

6 Et quod tollere videtur omnẽ difficultatem in isto casu est declaratio, quam partes ipsæ re adhuc integra fecerunt, quod videlicet mens eorum fuit, nunquam recedere à dicto contractu census, immo voluit illum producere in suo esse, & clarum est actus agentium operari non debere, vltra eorum intentionem vulgatis iuribus.

7 Ad illud verò quod census non potuerit validè constitui

constitui super Palatio subiecto perpetuo fideicommisso, & expressè prohibito alienari, alienationis etiam latè sumptò vocabulo, fuit responsum non esse præsentis inspectionis, ex quo dū agitur de extinctione vel nō extinctione alicuius actus ipse præsupponi debeat, cū non entis nullæ sint qualitates vulgatis iuribus, &c.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILII.

Bononieñ Census.

Lunæ 26. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Contractus census An vitietur in totum ex pacto soluendi fructus anticipate, & perceptione illorum in ipsa contractus census celebratione contra prohibitionem Bullæ Pij V. An vero vitietur tantum pro illa parte solutionis anticipatæ, & in reliquis substineatur.

SVMMARIVM.

Solutio anticipata fructuum Census facta in ipsomet cōtractu census contra prohibitionem Constitutionis Pij V. An vitiet ipsum contractum, num. 1.

Vitium commissum circa ea quæ non sunt de forma substantiali contractus non vitiat totum contractum, dicto num. 1.

Solutiones fructuum anticipatæ, vel posticipatæ non sunt de forma substantiali emptionis, & venditionis census. d. num. 1.

Expressio vel omissio eorum quæ non sunt de forma substantiali contractus non remouet consensum contrahentium, nec facit contractum transire in aliam speciem contractus, d. num. 1.

Stare non prohibetur id quod non tollitur, num. 2.

Prohibitio Papæ, ne contractus celebretur sub alia forma quam ibi tradita non refertur ad pacta, quæ non sunt de forma substantiali, num. 3.

Relatio nunquam debet fieri ad omnia supra expressa si sit contra rectitudinem sermonis, aut rectitudinem iuris, & intentionis, num. 4.

Solutio fructuum non est propriè contractus sed distractus in satisfactionem, & exequutionem contractus iam facti, num. 5.

Fructus in contractibus census non emuntur, sed ius percipiendi illos inhærens rei super qua census imponitur, num. 6.

DECISIO CLIX.

1 CVm in vltima propositione huius causæ fuisset resolutum, quod Census iste non potest impugnari sub prætextu quod pretium non fuisset integrè solutum, fuit successiuè dubitatum, An saltem vitiaretur ex anticipata solutione fructuum vnius anni facta in ipsomet contractu emptionis, & venditionis dicti census contra expressam prohibitionem Constitutionis Pij V. super forma creandi census, in qua huiusmodi anticipatæ solutiones fieri prohibentur & DD. censuerunt neque etiam ex hoc capite contractum census impugnari posse moti principaliter, ex illa distinctione communiter recepta, de qua per Doct. in c. fin. de cond. appos. quam etiam sequuta est Rota in pluribus causis; & præsertim in illa Romañ Casalis Turria Bubalariæ, coram Decano 7. Nouembris 1575. quod vitium commissum circa ea quæ non sunt de forma substantiali contractus non vitiat totum contractum, cum solutiones fructuum anticipatæ, vel posticipatæ non sint de forma substantiali contractus emptionis & venditionis census, quia illa expressio, vel omissio non remouet consensum contrahentium à contractu census, nec facit illum contractum transire in aliam diuersam speciem, vt fuit consideratum in prædicta Romana Casalis, & multi cumulati per Surd. cons. 243. num. 26. sed potius sit quid accidentale quod potest inesse, & abesse in ipso contractu census, ad trad. per glos. in l. pacta conuenta. ff. de contrahen. empt. Gemin. c. vt circa. §. 1. n. 13. de elect. in 6. Propterea visū fuit, quod huiusmodi anticipata solutio tanquam prohibita per dictam Constitutionem vitietur, non autē quod totum contractum vitiet.

2 Neque obstat quod idem Pius V. in prædicta Constitutione circa formam adiecerit illā clausulam ad quam videtur reduci tota difficultas, videlicet contractus sub alia forma posthac celebrandos fæneratitios adiudicamus. Quia dixerunt DD. quod ista clausula non refertur ad omnia supradicta, sed tantum ad ea, quæ formam substantialem contractus respiciunt iuxta distinctionem supradictam, quod probatur ex contextu ipsius Bullæ: Nam cum Papa improbauerit nonnulla pacta particularia, vt in §. pacta continentia, & in §. sicuti etiam; Et illa tantum pacta specialiter annullauerit, non autem totum contractum propter illa damnauerit colligitur, quod eius intentio fuit, quod reseruatis, vel resecatis illis pactis reliqui contractus in suo robore remanerent, quia id quod non tollitur stare non prohibetur, l. sancimus. C. de testam. Si enim Papa voluisset quod etiam per ista pacta per eum prohibitā totus contractus corrueret superflua fuisset illa prohibitio particularis, quæ fit de singulis pactis quia satis huic suæ intentioni satisfactum fuisset per supradictam clausulam generalem in fine positam, quod contractus sub alia forma celebrañ censeantur fæneratitij.

3 Secundò, considerabant Domini, quod Papa in dicta clausula generali respicit formam contractus ibi sub alia forma celebrañ sed forma respicit substantiam, non autem accidentia contractus,

N

tractus, vt dictum est, ideo ista prohibitio non poterat referri ad pacta quæ non erant de forma, vt est tex. in c. ecclesia vestra, il 2. vers. denique statutum, & ibi Abb. in 6. not. sub nu. 5. de elect.

4 Tertiò, hoc idem suadetur, quia vt dicit Oldr. consf. 252. Relatio nunquam debet fieri ad omnia supra expressa si sit contra rectitudinem sermonis, & multo minus si sit contra rectitudiné iuris, & intentionis, sed si ista clausula refertur ad istas anticipatas solutiones esset contra rectitudinem iuris, quia de iure non sunt prohibitæ, & consequenter esset etiam contra mentem ipsius Pij V. qui non est verisimile, quod voluerit iudicare fæneraticium illum contractum, qui de iure non est talis, ideo satis est si ista anticipata solutio annulletur ratione nouæ prohibitionis absq; eo quod faciat etiam totum contractum fæneraticium, vt sic etiam ius commune minus corrigatur quam fieri possit.

5 Quartò, considerabatur quod in dicta clausula iudicantur fæneratitij contractus. Sed solutio fructuum non est propriè contractus, sed potius sonat in distractum hoc est in satisfactionem, & exequutionem cõtractus iam facti, & sic saltem extra ordinem naturæ supponit contractum præcedentem, & ideo non potest comprehendi sub hac clausula generali annullatiua, quæ de cõtractu loquitur, ad l. labeo, & ibi scrib. ff. de verb. signif. Aret. §. 1. n. 11. instit. de oblig.

6 Non obstat quod etiam perceptio fructuum dicatur de substantia contractus & census ex eo quod ipsi fructus sint res quæ in huiusmodi cõtractu emitur quia in contractibus verè non emuntur fructus, sed ius percipiendi illos inhærens rei super qua census imponitur sicut dicimus de emptione vsufructus, Couar. var. resol. lib. 3. cap. 2. sub num. 4. Gabr. consf. 148. in princip. lib. 2.

Cætera autem quæ pro parte D. Lucatelli deducebantur videbantur tendere ad impugnãdum decisionem iam factam super integritate pretij, ideo non indigent aliqua responsione, cum in prædicta decisione omnibus sufficienter satisfactum fuerit.

ILL.^mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Portuensis Pensionis.
Veneris 12. Ianuarij 1601.

ARGVMENTVM.

Testi de facto proprio deponenti, An credatur, & quomodo probetur possessio exigendi pensionem.

SVMMARIVM.

Testi de facto proprio deponenti creditur, num. 1.

Possessio exigendi leuioribus probationibus probatur, num. 1.

Mandatum de soluendo, licèt de illo non constet, concurrentibus adminiculis præsumitur, num. 2.

Testis tunc demum dicitur deponere de se exonerando; quando si non soluisset, iterum soluere teneretur, n. 2.

DECISIO CLX.

1 FVit dictum constare de quasi possessione exigendi D. Sanctis: nam quartus Testis deponit ipsum soluisse hanc pensionem de ordine Cæsaris, cui de facto proprio deponenti multum est credendum, & cum quo concurrunt alij Testes alter ipsius Cæsaris, qui licet non probent actualem solutionem, tamen negari non potest, quin magnum faciant adminiculũ præcedente præsertim ipsa reseruatione pensionis, & obligatione Cæsaris, qui cum in suis litteris dixerit mittere pecunias per il semestre passato, præsupponit soluisse præteritos, ex quibus ad effectum manutentionis satis visa fuit probari possessio, cum sufficiant leuiores probationes, iuxta decis. Paleotti 14. & fuit dictum in causa Hispalensi iurisvorandi 3. Iunij 1583. coram R. P. D. Decano, & aliàs sæpe.

2 Non obstat quod non constat de mandato Cæsaris, quia concurrentibus adminiculis præsumitur mandatum de soluendo, & seruatur decisio 2. de caus. poss. & prop. in antiq. & fuit resolutum in causa Lucana Pensionis 4. Ianuarij 1578. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto. Non obstat quod ille Testis sit affinis Sanctis, quia non probatur talis affinitas, propter quam ei non sit danda fides. Nec placuit Dominis, quod ei non sit credendum, cum agat de se exonerando, quia tunc Testis dicitur de se exonerando, quando si non soluisset, iterum soluere teneretur, & fuit decisum in causa Foroliuiensi pensionis 25. Aprilis 1582. coram R. P. D. Penia, quod hic non intrat, cum D. Sanctes cõfiteatur sibi factam fuisse solutionem.

3 Quæ dicuntur de confessione Cæsaris in visione, quod pensionem non soluet, non nocet Sãcti Pensionario non vocato, & tanto magis cum ista confessio concernat propriam vtilitatem ipsius confitentis. Non obstat temeritas per Sanctem commissa, quia vltra quod fuit absolutus, non tollit fidem alijs probationibus. Deducta circa confidentiam, & quod non remaneant centũ pro Rectore concernunt petitoriũ.

LITTAE.

Bononien. Bonorum de Occellis.
Veneris 26. Ianuarij 1601.

AR-

ARGVMENTVM.

Transportario actorum præsumitur integra, & neganti incumbit onus probandi.

SVMMARIVM.

Excipienti de non integra transportatione actorum incumbit onus probandi, cum illa de iudice à quo ad iudicem ad quem integrè trāsportata præsumatur, n. 1.
Transportatio actorum, An & quando censeatur integra ex non exhibitione plurium actorum in alia causa factorum, n. 2.

DECISIO CLXI.

1 FVit resolutum, non constare de non integra transportatione actorum in casu, & ad effectum, de quo agitur, qui est, vt sententiæ cū omni maturitate per Rotam latæ tāquam nullæ defectu dictæ transportationis exequutioni minimè mittantur, iuxta tex. in l. 4. §. condēnatum. ff. de re iudic. & ratio decisionis fuit, quia excipienti de non integra trāsportatione incumbit onus probandi ipsam negatiuam, cum aliàs transportatio actorum de Iudice à quo ad Iudicem ad quem integrè facta præsumatur, Aym. cons. 35. n. 54 & fuit sæpè rerum per Rotam, & signanter in illa Pientina Cappellæ 7. Iunij 1596. coram me.

2 Nec ex eo quod pro parte Vincentij Bolognetti, & litis consortum fuerunt exhibita plura acta facta coram Consulibus fori mercatorum Ciuitatis Bononien, qui sententiam, quam Rota reuocandam censuit, protulerunt, potest dici constare de non integra transportatione, siquidem quia corā dictis Consulibus fori mercatorum plura iudicia ex processu de partibus apparent successiuè facta. Primum super decoctione Dominorum de Occellis, quod fuit terminatum per sententiam, qua prædicti iuxta formam statutorum banniuntur, & condemnantur in pœnam furcarum, vt in processu de partibus fol. 40. alterum iudicium, & sic secūdum, factum coram eisdem Consulibus, fuit super liquidatione creditorum cuiusque personæ prætendentis contra bona, & effectus dictorum decoctorum in quo lata fuit sententia canonizatoria plurium creditorum, de quo in processu de partibus fol. 64. deinde apparet lata alia sententia, qua mediante declarātur omnes alienationes bonorum stabilium factæ per dictos de Occellis infra annum ante eorum cessationē nullæ, inualidæ, fictitiæ, simulatæ, & in fraudem creditorum factæ, vt in processu de partibus fol. 66. & ista est sententia quam Rota reuocauit non simpliciter, sed dumtaxat respectu alienationis factæ in D. Pasqualinum, iuribus, & rationibus allegatis in decisionibus in hac causa factis, quo fit, vt iure meritò Pasqualino impugnanti hanc dumtaxat vltimam sententiam in cuius exequutionem fuit de facto priuatus possessione nonnullorum bonorum stabilium emptorum ab illis de Occellis infra annum ante eorum cessationem non fuerit necessaria transportatio actorum modo exhibitorum per Bolognettum, & litis cōsortes, quæ facta fuisse constat ex eodem processu in illis prioribus iudicijs in quibus respectiuè prædicti Domini de Occellis declarantur decocti, & cōdemnantur in pœnam furcarum, & credita plurium prætendentium contra bona, & effectus prædictorum decoctorum canonizantur, cum appellans, vel dicens de nullitate, pronūciati non teneatur de iure, nisi ad transportationem actorum iudicij sententiæ, quam prætendit reuocari debere per iudicem ad quem, & videre est ex Concilio Tridentino sess. 24. cap. 20. §. præterea, & fuit sæpè resolutum in hoc Tribunali &c.

IVSTI.

Elborensis Dismembrationis.
Mercurij 7. Februarij 1601.

ARGVMENTVM.

Remissoria propter præsumptam calumniam non facilè denegatur, quando sumus in materia profana, & non agitur de titulo beneficij.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos testes datur in materia profana indistinctè, n. 1.
Remissoria propter præsumptam calumniam non facilè denegatur, quandò sumus in materia profana, & non agitur de titulo beneficij, n. 1.
Remissoria non datur propter irrelevantiam articulorum, num. 2.

DECISIO CLXII.

1 DOmini voluerunt dari remissoriam, quia sumus in materia profana, cum nō agatur de titulo beneficij, Put. decis. 496. lib. 2. Sarn. super regula de subrog. quæst. 1. quo casu Rota solet dare remissoriam indistinctè, Veral. decis. 86. lib. 3. Cæsar de Grass. decis. 10. de dilat. & fine fumo, Put. decis. 201. lib. 1. quinimmò neque propter præsumptam calumniam facilè denegatur remissoria, Ægid. decis. 624. in fine, eo magis quia tendit ad commoditatem exercitij cultus Dinini.

2 Et ita conclusum, licet aliqui ex Dominis contradixerint propter irrelevantiam Capitulorū, quoniam etiam probata necessitate curæ animarum, non poterat fieri dismembratio sine

consensu Capituli, & alijs requisitis, vt fuit dictum in hac causa. Nec faceret si ad Episcopũ spectaret cura, quia ad hoc motiuum in eadem decisione fuerat responsum.

ILL.mi D. CARD.lis MILLINI.

Parmeñ Status.
Veneris 23. Martij 1601.

ARGVMENTVM.

Testis, qui in secundo examine reuocauit primã depositionem etsi prima depositio attendatur; Non tamen dicitur Testis integræ fidei, & quid si tortus redit ad primum dictum; Testiq; affirmanti se falsum deposuisse non creditur in præiudicium tertij.

SVMMARIVM.

Testis prima depositio attenditur potius quàm secunda licèt sit debilitata, n. 2.

Testis qui secundo loco examinatus deposuit contrarium eius, quod primo loco deposuerat, & deinde tortus redit ad primum dictum non est integer testis, sed eius fides remanet debilitata, n. 3.

Testis de falso condemnatus, si postea examinetur in alia causa nihil probat, etiam tamen depositiones factæ ante condemnationem sublimentur, n. 4. & 5.

Testi affirmãti se falsum deposuisse non creditur in præiudicium partis, n. 6.

DECISIO CLXIII.

1 Proposui iterum idem dubium aliàs propositum, & resolutum An Bernardinus Montaminus ioannes de Vbertis, & Togninus Fasanus testes examinati pro parte Dominorum de Rangonibus essent ita debilitati, vt eis non sit adhibenda fides, & Domini dixerunt, quod si contrarietates in dictis non obstant, de quibus particulariter agetur, isti testes patiuntur maximam diminutionem, sed non sunt in totum repellendi.

2 Fundamẽta huius resolutionis fuerunt eadem, quæ sunt deducta in alia decisione, quia in simplicibus terminis quæstionis Doct. cui dicto sit standum, quando testes reuocauerunt primum dictum recepta opinio est, quod non tollatur in totum fides primo dicto, sed remaneat solum debilitatum quoad fidem probationis, itaut super eo non possit fundari sententia, vt per Gabriel. de crim. conclus. 29. num. 1. & 15. & istã opinionem sæpius Rota sequuta fuit, sed videbatur Dominis, quod iste casus sit extra omnẽ difficultatem illius quæstionis, quia primum examen est solemne, & cum citatione partis, & reuocatio est informis, & sine citatione Dominorum de Rangonibus, quibus ex prima depositione erat ius quæsitum, & postea isti Testes recesserũt à reuocatione primæ depositionis, confirmando primam eum interrogatorijs DD. de Pallauicinis, & etiam adhibita tortura, & in hoc casu non reperitur aliquis qui dicat, quod primo dicto sit adhibenda fides in totum, & cum materia sit arbitraria, & in hoc attendantur coniecturæ, & verisimilitudines, ista omnia saltim reddũt turbidam reuocationem primæ depositionis, & inducunt animum Dominorum, vt isti testes non sint in totum repellendi, præsertim concurrente depositione præcedenti istorum testium in Castro Varani, & modo reuocatione.

3 Non obstat quod cum reuocatione primi dicti concurrat etiam sententia condemnatoria de falso de anno 1536. quia quatenus ista sententia deducitur ad effectum, quod afficiat Rangonos etiam fuit resolutum, quod eos non afficiat, & ista decisio præsupponitur in præsenti disputatione, & ideo non percutiunt hoc dubium, quæ dicuntur de defectu integri processus, & de scientia Comitis Ludouici.

4 Quatenus verò deducitur ad effectum, quod ex ea testes sint effecti infames, & ideo eis non sit credendum, & neque ista sententia, neque alia de anno 1546. suffragantur DD. de Pallauicinis, quia sententia condemnatoria de falso solum inhabilitat respectu noui examinis, & nõ reddit nullum examen præcedens, Io. de Anan. in c. fraternitatis. n. 6. & ibi Anch. num. 2. de hæred. Abb. consil. 16. in fine libri, & sentit, Paul. de Castr. in l. 2. C. de fid. instr. & dicebant Domini, quod si sola reuocatio primi dicti non tollit fidem in totum testibus, neque debet tollere sententia condemnatoria, quando solum est fundata in ista reuocatione, & nõ iustificatur ex actis falsitas aliunde.

5 Distinctio verò quæ fit per Informantes inter condemnationem de falso per eamdem depositionem, vel per diuersas non nititur, neque ratione, neque authoritate Doctorum, quia Gabr. Aym. & Gramm. qui allegantur non tangunt istam difficultatem.

6 Non obstant authoritates Doctorum, quod creditur testi affirmanti se falsum deposuisse quia hoc nõ habet locum in præiudicium partis, cui ius fuit quæsitum ex prima depositione iuxta communem opinionem Doctorum in his terminis quam Rota sequitur. Et tanto magis cum concurrant reuocatio istius secundæ depositionis cum interrogatorijs, & tortura, & alia adminicula, vt supra dictum fuit &c.

RE-

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Vineæ,
Lunæ 2, Aprilis 1601.

ARGVMENTVM.

Deliberatio pignoris facta à Iudice pecunia non præsente, nulla & inualida est.

SVMMARIVM.

Pignoris venditio facta à Iudice non præsente pecunia nulla est, num. 1.
Formæ omissio vitiat actum ipso iure, num. 1. in fine.
Verbum, oportet, importat necessitatem, & excludit arbitrium Iudicis, num. 2.
Procurator constitutus ad vendendum præsente pecunia non potest aliter vendere, & fidem facere de pretio, num. 3.

DECISIO CLXIV.

1 DOmini non dubitarunt venditionem, & deliberationem pignoris à Iudice factam non præsente pecunia esse nullam, cum hoc sæpius in Rota fuisset firmatum, & præsertim in Tiburtina Castri Sambuci 27. Ianuarij 1578. coram Sanctissimo, & in Fauensi, seu Imolensi Bonorum 25. Iunij 1593. coram R.P.D. Litta, & in alia Perusina Dotis 1. Iulij coram R. P. D. Penia. Cum enim in l. à diuo pio. §. sed si emptor. ff. de re iudic. iunctis ibi traditis per DD. caueatur, quod præsente pecunia ad huiusmodi venditionem deueniri debeat, aliàs auferatur res ab emptore, perinde, ac si venditio facta non esset: necessario dicendum, venditionem sine interuentu pecuniæ esse nullam, prout arguebatur in tempore, quo ipsa venditio celebratur, præsumitur pro forma inducta, ita quod eius omissio vitiet ipso iure, Bart. in l. vniuersa, sub num. 5. C. de prec. imperat. offer. Bald. in rubr. C. de rescind. vendit. nu. 1. Aret. cons. 69. num. 2. Felyn. in c. cum debita, sub n. 6. vers. quartum signum, de rescript.

2 Non obstat quod Bart. in d. §. sed si emptor velit, hoc esse de consilio, quia eius dictum communiter non tenetur, & propterea in dicta Tiburtina Rota ab eo recessit expresse, repugnat enim verbis illius Textus, dum dicit, oportet res pignori captas, &c. Verbũ enim, oportet, excludit arbitrium Iudicis, l. verbum oportere, ff. de verbor. signif. & potius inducit necessitatem; glos. in c. 1. in verbo, oporter, de præscript. in 6. Franc. in l. oblatio, nu. 4. de lit. contest. eodem libro, & propterea Alex. in d. §. sed si emptor, post nu. 5. & 6. Angel. col. 1. vers. in sexta capiantur, Imol. in vlt. not. Ias. sub num. 5. vers. ratio quia prima venditio, & alij expresse dicunt Iudicem non posse vendere sine præsenti pecunia, doctrin. Bald. in l. certa ratio. C. quando prouoc. non est necess.

3 Quod vbi lex tradit modum annullandi, quod annullatur non est; statim nullum, sed debet cassari, & annullari, non applicatur, quia in §. sed si emptor, non datur modus annullandi venditionem, quia ipsa habetur pro non facta, sed dicitur, quod debet auferri res illi, cui est vendita, perinde ac si vendita non fuisset: nec etiam potest dici contractus aliquis. ex Bald. per informantes allegato, in l. ciuile, sub num. 2. de rei vend. quia Bal. loquitur in procuratore simpliciter ad vendendum constituto, & propterea secus est in procuratore, qui in mandatis habeat, ne detur præsenti pecunia, dicit Salycet. ibi post num. 4. vers. primo casu, Roman. singul. 629. Vinc. de Her. in d. §. sed si prætor, n. 11. Soccin. Iun. cons. 21. sub nu. 1. vers. nec obstat. lib. 3. Vnde arguendo à mandato hominis, ad mandatum legis, ad nor. in l. & quia. ff. de iurisd. om. iud. sicuti procurator ad vẽdendũ præsente pecunia, si habendo fidem de pretio, vel aliter sine pecuniæ præsentia vendat, nulla est venditio, ita in Iudice dicendum, cui sub eadem forma à lege mandatur, vt procedat ad deliberationem pignoris, ex quibus remanet firma conclusio deliberationem pignoris non præsente pecunia factam esse nullam. An autem deliberatio & venditio vineæ, de qua agitur, possit dici facta præsente pecunia, erit particulariter videndum.

ILL.MI D. CARD.LIS SERAPHINI.

Matineñ. Status. Lunæ 9. Aprilis 1601.

ARGVMENTVM.

Pax An, & quando comprehendat adhærentes vtriusque partis, non facta expressa adhærentium mentione, & quid si tantùm fuerunt expressi adhærentes vnius partis.

SVMMARIVM.

Dictio, similiter, inducit dispositionem similem præcedenti dispositioni. n. 3.
Transactionis verba generalia restringuntur ad personas, & causas in eis nominatim comprehensas. n. 3.
Generalia verba & indefinita comprehendunt omnes illos, ad quos negotium pertinet, quando sic suadetur ex verisimili mente disponentium, & ex subiecta materia. n. 4.
Dictio, etiam, stat ampliatiuè non autem restrictiuè. num. 4.
Dispositio loquens cum aliquo præsupposito, locum non habet, nisi verificato præsupposito, declara vt n. 4.
Indefinita oratio nunquam restringitur, quando inter vnum & alium casum non potest reddi ratio diuersitatis. num. 4.

Oratio distributiua intelligenda est singula singulis referendo, n. 4. in fine.
Pax, & transactio sunt diuersa, & de vna inferri non potest ad aliam. n. 5. & n. 9. & 10. Vbi contra, & declaratur, & n. 12.
Extensio non dicitur fieri, sed comprehensio, quando verba sunt clara, & omnes casus continens. n. 5.
Pax facta cum aliquo nunquid comprehendat adhærentes non facta expressa adhærentium mentione. num. 5.
Pax comprehendit etiam adhærentes, quando non est verisimile, quod paciscentes voluerint adhærentes à pace excludere. n. 6. & n. 12.
Contractus recipiunt interpretationem à consuetudine, num. 6.
Pax debet esse mutua, & reciproca, & in ea æqualitas inter paciscentes seruanda. n. 7.
Pax comprehendit etiam adhærentes, quando est facta ab aliquo supremo Principe habente iurisdictionem in eum, cum quo fecit pacem. n. 8.
Transactio comprehendit omnia ea, quæ in actione præposita venire possunt. n. 10.
Transactionis appellatione omnis conuentio significatur, num. 10.
Pacis effectus sunt abolitio iniuriæ, & reconciliatio sequuta. num. 11.
Pax comprehendit etiam adhærētes vtriusq; partis quãdo paciscentes promiserunt omnia, & singula vicissim obseruare etiam quod in ea de adhærētibus vnius tantum partis expressa facta fuerit mentio, nu. 13.
Pax non comprehendit adhærentes occultos, num. 15. Declara, vt num. 17.
Adhærentes vnius partis non possunt dici, qui alteri parti inseruiunt, num. 15. Declara vt num. 16.

DECISIO CLXV.

1 FVit mihi à Sanctissimo Domino Nostro Papa Clemente Octauo commissum, vt proponerem in Rota Dubium. Præsupposita sine veri præiudicio fellonia per D. Marcum Pium olim Saxoli Dominum commissa contra D. Ducem Mutinæ illius Dominũ An dictus D. Marcus Pius fuerit comprehensus in capitulis initis inter Sedem Apostolicam, & dictum D. Ducẽ Mutinæ, itaut ei fuerit remissa fellonia. Nota, est historia expeditionis susceptæ à Sancta Sede Apostolica pro recuperatione Dominij, & Status Ferrariæ deuoluti ad prædictam Sedem per obitum bo. me. Ducis Alphonsi, orta deinde controuersia super feudo Saxoli, inter Illustrissimum D. Æneam Pium actorem ex vna, & Serenissimum Ducem Mutinæ super successione dicti feudi.

2 Prætendebat Serenissimus Dux d. Marcum Piũ commisisse crimen felloniæ, eo quod adhæserit Sedi Apostolicæ, & in his terminis disputatur præsens dubium: Nam si fellonia ex aliquo alio capite fuit per d. Marcum commissa, quod non habeat implicitam adhæsionem Sedi Apostolicæ, ea non tangit prædictam Sedem, neque capitula cum ea inita, quæ non possunt trahi ad alias personas, quam ad fautores, & adhærentes vtriusq; partis aliàs non esset locus præsenti dubitationi. Accedendo itaq; ad rem ipsam fuit per Dominos vnanimiter conclusũ D. Marcum comprehendi sub dictis capitulis, quatenus incurrisset crimen felloniæ ex eo quod adhæsisset Sedi Apostolicæ. Et pro hac parte fuerunt consideratæ infrascriptæ rationes. Primò, quia ex vi verborum contentorum in secundo capitulo, quæ sic se habent. Et che similmente siano assoluti, & liberati i fautori, ministri, complici, familiari, seguaci, & tutti gli altri che fussero caduti in qualsiuoglia pena. Comprehenduntur manifestè adhærentes, & tantum in eo fit difficultas pro parte D. Ducis prætendentis hoc capitulum loqui de fautoribus, ministris & complicibus, qui adhæserunt parti suæ, non autem de his, qui adhæserunt Sedi Apostolicæ, & hoc plurimifariam ostendere conatur.

3 Primò, quia hoc capitulum venit consequutiuè ad primum, in quo cauetur. Che il Signor Don Cesare sia assoluto da tutte le censure, pene, &c. che fusse incorso per la Sentenza, ò per la Scommunica contra di lui, & rimesso nel suo stato pristino egli, & li descendenti, & altri suoi, &c. Deinde in secũdo capitulo subiungitur. Et che similmente siano assoluti, &c. Vnde colligitur hoc capitulum loqui de personis eiusdem partis, quæ fuerunt comprehensæ in primo capitulo, & in sententia excommunicationis, ex quo venit consequutiuè ad primum capitulum, & vtitur dictione, similmente, quæ inducit dispositionẽ similem præcedenti. §. similiter de exequut. l. clemens, de hæred. instit. l. 2. pro soc. Secundò, quia non potest dici D. Marcum comprehensum in dicto capitulo, qui non comprehendebatur in sententia excommunicationis, neque in censuris fulminatis contra d. Cæsarẽ, & adhærentes: Tertiò, quia in transactionibus verba quatenus generalia restringuntur ad personas & causas in eis nominatim comprehẽsas, l. si de certa, & ibi Bart. in fin. Angel. num. 1. Salycet. & Castr. num. 2. Ias. num. 1. & 40. C. de transf. glos. in l. emptor. S. lucius, de pact. ex quibus concludebant dictum secundum capitulum non posse intelligi nisi de adhærentibus d. Cæsaris.

4 Contrarium tamen censuerunt Domini ex eo, quod illa verba. Che similmente siano assoluti, & liberati i fautori, &c. Sunt impersonaliter prolata, adeo, quod possunt comprehendere adhærentes vtriusq; partis, Vnde succedit regula, l. si seruus legatus. §. qui margarita, de leg. pri-

primo; quod quando mens verisimilis disponẽtis, & subiecta materia concurrunt cum verborum indiffinita generalitate, tunc veniunt omnes illi, ad quos negocium pertinere potest, Ruyn. consi.127. num. 4. & consi.201. num. 10. lib. 1, facit tex.in l. 1.§. generaliter,de leg.præst. Quod autem subiecta materia proportionata sit,ita vt possit comprehendere d. Marcum apparet, quia data eius fellonia inciderat in pœnas Iuris communis, licet non incidisset in sententia excommunicationis, & hoc satis est ad hunc effectum, cum in capitulo dicatur, che fussero caduti in qualsiuoglia pena, quæ verba comprehendunt etiam pœnas iuris communis, & quod sequitur, Anco di quelle, nelle quali è dichiarato essere incorso il Signor Don Cesare; Venit ampliatiuè, non autem cumulatiuè, vel restrictiuè, Bald. consi.209. num. 2. & 4. lib. 3. & facit tex.in l. regula.§.& si licet de iur.& fact. ign. maximè cum maior adesset ratio exprimẽdi liberationẽ adhærentium Ducis,quo casu nõ habet locum regula,l. mancipia.C. de seruis fugit. quod dispositio nõ habeat locum, nisi verificetur præsuppositum, vt benè declarat Felyn. in c. nonnulli, num. 34. vers. sed contra, de rescript. Cur. Iun. cons. 182. num. 3. Alciat. in c. nouit. num. 7. de iudic. & cons. 16. & 32, nu. 8. tom. 1. lib. 2. & tanto magis hic habent locum, quia non potest assignari ratio diuersitatis, vt potius comprehẽdãtur adhærentes Ducis, quã Sedis Apostolicæ. Ideo verba illa, indefinite, prolata non debent restringi, l. cum lex, & ibi Aret. de testa. Cald. consi. 1. de consang.& affin. Dec. consi. 5. num. 4. Roman. consi.47. num. 8. qui loquitur ferè in terminis nostris alias sequeretur absurdum, quod melioris conditionis essent, qui deteriori pacto, quam ij qui iustiori,& præstantiori adhæserunt,& ideò mẽtio illa pœnarum est intelligenda distributiuè singula singulis referendo, Abb. in capit. quibusdam, num. 0. de pœn.

5 Neq; obstat, quod versemur in transactione, in qua sit stricta interpretatio, & non egreditur causas & personas in ea expressas, ex deductis pro parte D. Cæsaris, quia omissa nunc quæstione excitata per informantes An simus in contractu Pacis, An verò in contractu transactionis, quæ dicunt esse diuersa, & de vno non posse inferri ad aliud,ex consi. Soccin. 99. nu. 7. lib. 3. Purpur. in l. 1. n. 96. C. de transact. fuit dictum nos non versari in materia extensionis de casu ad casum, nec de persona ad personã, sed in materia comprehensionis, cum clarè, & discretè in capitulis comprehendantur fautores, ministri, complices, familiares, & sequaces, quæ verba, manifestè, sonant in adhærentiam, Ang. cons. 257. nu. 5. Iacob. de S. Georgio de feud. in verb. de adhærentibus. n. 5. & 6. Felyn. in rubr. de treg. & pac. n. 11. & solum est quæstio de quibus adhærentibus loquatur capitulum: nam quantum ad verba illa, æquè, vtrique parti propriè conueniunt; idcirco cessat quod allegatur ex Gome. in c. ad Apostolicæ. num. 10. de re iud. in 6. Franc. ibidem n. 5. Anchar. 11. notab. Abb. in c. primo. num. 29. & ibi Dec. n. 57. de post. præla. Ang. in l. quæ religiosis, de rei vendic. Iacob. de Sancto Georgio de feud. in verb. de adhærentibus. num. 3. Hier. Gabr. cons. 182. nu. 6. in princ. cum alijs per informantes alleg. quia loquuntur in casu in quo nulla de adhærentibus facta est mentio, qui non est casus noster, in quo de ijs fuit expressè actũ, & ideo non est opus aggredi quæstionem illam, An inita Pace comprehendantur adhærentes non facta de illis specifica mẽtione, neq; discutere An sit vera distinctio, quæ affertur ex Ang. in d. l. quæ religiosis, quod autem pax est concepta in rem, vel in personam: nam isto casu adhærentes sunt expressè nominati, & tantum est quæstio de quibus sint intelligenda capitula, & ita diluuntur ea, quæ contra primum fundamentum deducuntur.

6 Secundò, principaliter cõfirmatur hæc sententia argumento sumpto ab vsu patrisfamilias, non enim solet Papa in similibus concordijs,& conuentionibus suos sequaces, & adhærentes prætermittere, & exponere iniurijs eorum cum quibus paciscuntur, vt probatur ex d. cap. ad Apostolicæ.de sent.& re iudic. cum ibi not. per Innoc. Io. Andr. Monach. nu. 5. Gemin. nu. 16. Mact. Land. in tract. de pac. not. 21. Ang. l. quæ religiosis de rei vendic. Alex. add. ad Bart. in l. si conuenit, la seconda. §. si nuda. de pign. actio. Abb. in c. 1. n. 28. de potest. prælat. Ang. cons. 257. nu. 5. Marsill. sing. 495. & alios per informantes deductos, & contractus recipiunt interpretationem à consuetudine l. quod si nolit. §. quia assiduè de edil. edict. l. semper in stipulationibus, & ibi Dec. de reg. iur. Roman. cons. 94 propè finem. vers. quartò. Riminald. sen. cons. 293. per tot. lib. 2. & in specie in cõtractu Ecclesiæ. Alex. cons. 124 num. 3. lib. 5. Dec. vbi supra. n. 7. cum alijs.

7 Et hæc interpretatio amplectenda est, cum simus in contractu pacificationis, cuius naturæ conuenit, vt sit mutua, & reciproca, Spec. de tregu. & pac. num. 3. & per eam fit inuicem remissio, Bart. cons. 66. nu. 2. Ang. cons. 261. n. 4. vers. si autem obligatio, & verisimile est de omnibus contrahentes sensisse, Bald. in c. 1. num. 17. vers. item Papa de potest. Prælat. necnon etiam ratione æqualitatis seruandæ, quia id actum intelligitur, vt vtrique parti æquè cõsultum censeatur, Aym. cons. 133. n. 9. & 301,

num. 4. & cum hoc iure fieri deberet id actum fuisse dicendum est. Aym. cons. 186. num. 9. vers. ideo in dubio, Crescent. decis. 2. de iur. iur.

8 Postremò ratione tranquillitatis, quæ ex pace procuratur Petrin. Bel. qui alios alleg. de restit. quæ fiunt à princ. num. 2. & hoc confirmatur ex eo quod in pace inita per quemlibet supremum Principem maximè habentem aliquam iurisdictionem in eum cum quo facit pacem adhærentes supremi Principis comprehendistur, Rip. in rubr. de damn. infect. n. 13. Nicol. moron. tract. de tregu. & pac. quæst. 149. n. 8. & 9. Alciat cons. 36. num. 3. tom. 1. lib. 3.

9 Ad euitandum hoc argumentum informantes ex aduerso contendũt allegata procedere posse in contractu pacificationis, sed nos versari in transactione ab illa diuersa ex cons. Soccin. 99. nu. 7. lib. 3. & Purpur. supra alleg. & ad probandum hanc esse transactionem, non autem pacificationem deducunt ita fuisse per partes vocatam quorum assertioni standum est. Verum hoc non verificatur in facto: nam in dicto cap. 2. in fin. quod allegant non dicitur transactio, quæ inuicem differunt tanquam actus inchoatus à perfecto, cum tantum dici possit transactio post perfectionem actus, quam tractatus præcedere solet.

10 Verũ hæc nominis quæstio parum videtur facere ad propositam quæstionem, siue enim vocemus has capitulationes transactionem, siue pacem ad effectum de quo agitur, nempe comprehensionis adhærentium nituntur isti tractatus hoc casu iisdem iuribus Principis, ideo dicit Bart. in l. sub prætextu. in princ. C. de transact. in transactione venire omnia, quæ sub actione proposita venire possunt, sed appellatione trãsactionis omnis conuentio significatur, Bald. in l. cum hi in add. n. 7. de transact. & pax potest quodammodo dici transactio, vt per Purpur. in l. 1. num. 26. C. de transact. & habet vim transactionis, Gabr. cons. 182. num. 3. lib. 1. sed hic sumus extra difficultatem comprehẽdi adhærentes, vt supra deductum fuit, & tantum agitur de quibus adhærẽtibus interpretari debeamus præfata capitula. Et licet admittamus pacem differre à transactione, vti differunt diuersæ species, sub eodem genere comprehensæ; tamen non est absurdum, vt in multis conueniãt maximè vbi agitur de interpretatione tantum verborum, in qua solet attendi verisimilis mẽs contrahentium, nec repugnant Soccin. & Purpur. alleg. quia in eorum themate agebatur, An per inobseruantiam transactionis diceretur pax rupta quæ est materia odiosa, & restringibilis.

11 Nihilominus verum est hanc fuisse transactionem, & pacem, siue inspiciamus initium, siue media, siue finem, concurrunt ea omnia, quæ requiruntur tàm pro belli indictione, quàm pro pace ineunda: Nam in sententia lata contra d. Cæsarem, ipse fuit declaratus rebellis, & hostis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Fueruntque liberati Vassalli à subiectione, mandando illis vt se ab eius obedientia distraherent, & quod illum captiuum facerent, vel vi, & armis expellerent, prohibẽdo tàm Principibus, ne ei auxiliũ præstarent, quàm alijs, ne ei operas suas locarent, & fuerunt concessa bona inimicorum occupantibus, quæ non nisi in bello fieri solent, Innoc. in c. olim. il primo, & ibi Hostien. & Card. de restitut. spoliat. & licet in sententia daretur facultas pœnitendi infra duodecim dies. Tamen infra dictum tempus d. Dux cõuocauit milites, & auxilia, & præparabat se ad defensam, donec conscripto exercitu Ecclesiæ aduersus eum expeditio suscepta est, & arreptum iter versus illius ditionem, & statum; ex quo postea agnita bona fide deuenit ad capitulationes, & cõuentiones, de quibus agitur; & sic recessum fuit hinc inde à bellicis apparatibus, & remissa contumacia, & aboletæ iniuriæ, & sequuta reconciliatio, quæ sunt veri effectus pacis, Specul. in tit. de tregu. & pac. n. 3. Ang. & alij in l. 1. de pact. nam pro consequenda restitutione Ferrariæ, & exequutione iustitiæ potuit bellum indici, quod esse proprium bellum quando à supremo Principe denunciatur trad. Innoc. & alij in d. c. olim. de restitut. spoliat.

12 Neque restitutio conuenit magis contractui transactionis, quam pacis: nam pro ea sequenda plerumque necesse est, vt malè ablata restituantur; ideo sicut recessus à lite iudiciali, vel controuersia extraiudiciali dicitur transactio, ita recessus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura non discrepant inter se pax, & trãsactio vt supra deductum fuit. Disputatio verò, quæ excitatur per informantes super intellectu d. c. ad apostolicæ non est necessaria, cum sit receptissima opinio Doctorum allegatorũ Sedem Apostolicam non solere negligere suos adhærentes, & eos non comprehendere in pacis transactionibus exponendo illis iniurijs, & vexationibus alterius partis, & ita practicatur etiam inter alios Principes in pacem conueniẽtes, vt trad. Bald. in l. prima. n. 7. C. de Episc. & Cleric. Felyn. in rubr. de tregu. & pac. n. 11.

13 Tertio principaliter cõfirmatur ex instrumento confecto Fauentiæ, in quo post insertionem capitulorum habentur hæc verba, quæ pacta, & capitula, & omnia, & singula supradicta in præsenti instrumento contenta partes præfatæ promiserunt sibi inuicem & vicissim attendere, & obseruare, ex quibus verbis videtur cessare omnis difficultas: nam si vicissim debent omnia

nia, & singula obseruari, ergo vicissim censendi sunt absoluti fautores, & adhærentes vtriusque partis c. 1. de mut. pet. c. 2. de ord. cogn. l. iubemus. C. de sacros. Eccles. l. qui vicissim. de cond. indeb. l. 1. C. de his qui ante aper. tab. Ias. in l. Titia. §. fin. n. 2. & 3. de verb. obligat. Paris. conf. 97. n. 91. lib. 1. Bero. conf. 4. nu. 1. lib. 3. Decian. conf. 54. num. 45. lib. 2. & hæc interpretatio est secundum propriam naturam pacificationis, vt supra deductum est.

14 Quartò confirmatur eadem sententia, ex eo quod nisi intelligamus secundum capitulum generaliter de omnibus adhærentibus vtriusq; partis videretur in ea parte esse superfluum: nam satis superq; fuerat prouisum adhærentibus d. Cæsaris per absolutionem contentam in primo capitulo in illis verbis, Il Signor Don Cesare sia assolnto in forma amplissima da tutte le censure, pene, & interessi, e danni ne quali fusse incorso per la sentenza, ò per la scommunica publicata contra di lui, & rimesso nel suo stato pristino egli, e li descendenti, & altri suoi &c. Cum enim absolutio habeat relationem ad sententiã, & excommunicationem, in qua comprehendebantur etiam adhærentes fautores, & complices, consequens est etiam, vt dicamus sub illis verbis, & altri suoi, venire omnes comprehensos in dicta sententia, licèt maioris declarationis causa, & ad inclusionem adhærentium vtriusq; partis fuerit facta maior specificatio in dicto secundo capitulo.

15 Superest tantum respondere nonnullis, quæ ex aduerso deducuntur, & primo ad cons. Angel. 390. ex quo prætendunt informantes, ex duplici capite d. Marcum non fuisse comprehensum in capitulis, Tum quia ipse non poterat dici adhærens Sedi Apostolicæ, cum apertè inseruiret D. Cæsari, cum vnus, & idem nõ posset esse adhærens vtriusque partis l. 1. C. de furt. sublata ergo materia, & subiecto tollitur etiam prædicatum, tum etiam quia ista adhæsio fuit occulta, itaut de ea non potuerit habere notitiam d. Cæsar, nec de ea cogitare, vt ibi per Ang n. 3. vers. est enim multum aduertendum, & ideo non videtur remissum, quod non fuit cogitatum, Bald. in l. non dubium. col. 3. de leg. Afflict. decis. 403. nu. 5. Alex. cons. 13. in fine. lib. 2. cum simil.

16 Verum ad primum fuit responsum præsupposita sine veri præiudicio Fellonia d. Marci resultante ex intelligentia, quam habebat cum Sede Apostolica, etiam quod non posset strictè, & propriè dici adhærens iuxta opinionem Angel. nihilominus in generalitate verborum illorum, fautori, ministri, complici, famigliari, seguaci, e tutti gli altri &c. comprehenditur d. Marcus, prout in terminis tradit idem Angel. in cons. 257. num. 5. quod videtur niti melioribus, & vrgentioribus rationibus.

17 Alterum quod obijcitur de ignorantia huius Felloniæ prætensæ, non obstat, quia data vniuersalitate verborum, sufficit saltem in genere fuisse de ea cogitatum, Bart. in l. sede certa. n. 4. & in l. sub prætextu. in princip. C. de transact. Alex. cons. 11. num. 15. lib. 2. Paris. cons. 68. num. 18. lib. 1. Aym. cons. 227. n. 14. & 294. col. 4. vers. sed adhuc magis. Verum voluisse partes etiam occultas adhærentias, & complicitates remittere manifestè colligitur ex eodem capitulo 2. ibi Et tutte le predette cose s' intendino non solo di quelli, che fussero di già incorsi, ma anco che incorressero in censure, & pendente, & conclusa la trattatione, ex quibus verbis manifestè constat partes voluisse remittere etiam occultas tractationes, & adhærentias, cum non possent tunc temporis habere notitiam eorum, quæ postea futura erant, & fieri potuissent quod eo magis dicendum cum sententia comprehendat expressè fautores, & complices occultos ideo absolutio intelligẽda de ijsdem, qui in sententia erant comprehensi. Ex quibus conclusum in dictis capitulationibus dictum Marcum fuisse comprehensum.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Parmeñ Status.
Lunæ 4. Iunij 1601.

ARGVMENTVM.

De testibus sibi ipsis contrarijs quando, & quomodo concordati possint, & concordati probent, vel non.

SVMMARIVM.

Testis primo deponens de auditu, & postea de visu, non dicitur sibi ipsi contrarius, sed potest conciliari, n. 4.
Testis sibi ipsi contrarius in tempore potest concordari ex diuersitate temporis, n. 5.
Testis primo dicens se fuisse præsentem, & postea deponens de auditu dicitur sibi ipsi contrarius, n. 7.
Testes sibi ipsis contrarij repelluntur, etiam in non substantialibus, quando reuocant primam depositionem, num. 8.
Testes contrarij, quando sunt suspecti, & examinati per extensum, nihil probant, etiam quod protestati fuerint se nolle recedere à prima depositione, n. 9.

DECISIO CLXVI.

1 POstea quam Domini firmarũt in hac causa quod Bernardinus Montaninus, Ioannes de Vbertis, & Togninus Fasanus Testes examinati pro parte Dominorum de Rangonibus licèt paterentur maximam diminutionem, tamen non erant in totum repellendi si contrarietates

rietates in dictis non obstabant proposui dubiũ An adsint tales contrarietates, ita quod isti testes sint in totum repellendi, & Domini illud distinxerunt in duas difficultates, Prima difficultas fuit An adsint tales contrarietates in dictis, quæ non possint conciliari, secunda difficultas fuit præsupposito quod adsint cõtrarietates, An sint tales ita ut isti testes sint in totum repellendi.

2 Quantum ad primam difficultatem depositioni Ioannis de Vbertis opponuntur duæ contrarietates, & primò dicitur, quod in primo examine super 5. c. deponit quod ipse non vidit ostia proiecta, & in secundo examine super 17. cap. deponit quod vidit portas in terram iacentes, huic contrarietati datur conciliatio per informantes pro Dominis de Rangonibus, quod testis non vidit portas proiectas in ipso actu proiectionis qui fuit de nocte, sed quod postea de die vidit portas proiectas, prout deponit in secundo examine. Ista conciliatio non placuit Dominis, quia testis in primo examine deponit quod licèt ipse non viderit ostia proiecta, tamen intellexit publicè, quod homines loci Tibelli viderunt, & videre potuerunt ea proiecta, & quod erat publica vox, & fama quod erant proiecta propter raptum, & ideo cum testis affirmet non vidisse ostia proiecta, & fundet solum suam depositionem in auditu publico, quod homines loci viderunt, non conuenit ipsi actui proiectionis de nocte, & tanto magis cum testis deponat, quod vicini non fuerunt ausi currere ad rumorem.

3 Mouit etiam Dominos, quia agebatur de probando raptu Catherinæ, & cum ad istum effectum ista qualitas proiectionis portarum esset magni momenti, si testes vidissent de die portas proiectas non restrinxissēt suam depositionem ad solum auditum, quod fuerant visa proiecta ab hominibus loci.

4 Alia opponitur contrarietas huic testi, quia in primo examine deponit de auditu, de actibus impudicis Bernardini cum Marta, & quod ipse nunquam vidit ipsum Bernardinum accedere ad Martam, nec ad eius domum, & tamen in secundo examine deponit vidisse actus impudicos Bernardini cum Marta in domo mariti ipsius Marthæ, ista contrarietas visa est Dominis posse conciliari, quia vtrumq; dictum potest stare cũ in primo examine testis loquatur de accessu ad domum Marthæ, & in secũdo de actibus impudicis in domo mariti Marthæ.

5 Tognino opponuntur tres contrarietates, ex quibus duæ non placuerunt Dominis, quod enim primo dicitur, quod in primo examine deponit, quod vidit, & cognouit, & in suo domo comedit cum patre Catherinæ, & Marthæ, & in secundo examine dicit, quod illum vidit in Ciuitate Mediolani, & quod tunc audiuit, quod erat pater Catherinæ, & Marthæ, & quod aliter cum non cognouit, ista contrarietas potest euitari ex diuersitate temporis, quia initiũ cognitionis potuit habere originem à simplici auditu in Ciuitate Mediolani, & tunc aliter eũ non cognoscebat, sed postea successiuè habuit cognitionem perfectam etiam comedendo cum eo in domo sua, prout deponit in secundo examine.

6 Item alia contrarietas circa cognitionem carnalem, & actus inhonestos Bernardini cum Martha, potest etiam euitari, cum possit vetificari depositio testis in diuersis actibus tam tempore quo associabat Bernardinum, quàm postea dum Bernardinus erat in domo Marthæ.

7 Tertia, & vltima opponitur contrarietas, quia in primo examine super sexto deponit, quod fuit præsens die sequenti post raptum, quando Ioannes Petrus conquæstus fuit cum Ioanne Francisco patre Bernardini de raptu vxoris, & tamen in secundo examine deponit solum de auditu de ista quærela, & negat se aliud scire nisi prout supra deposuit. Ista contrarietas secundum Dominos non potest conciliari, quia in vtroque examine testis deponit de eadem quærela post diem raptus, & verba testis in secundo examine de visu, quæ ponderantur per informantes pro Dominis de Rangonibus non concernunt istud factum quærelæ die sequenti cum Ioanne Francisco, in quo consistit contrarietas, sed solum deponit, quod vidit, & audiuit, quod Ioannes Petrus conquærebatur cum alijs de raptu vxoris.

8 Quantum ad secundam differentiam Domini dixerunt, quod cum fuerit resolutum circumscriptis contrarietatibus istis testibus non esse adhibendam fidem, nisi cum maxima diminutione, nunc additis istis contrarietatibus sunt in totum repellendi, quia cum isti testes sint multum suspecti propter reuocationem primæ depositionis, vt visum fuit in alijs positionibus contrarietas etiam in non substantialibus eos repellit glos. in c. causaq; in verbo tempore, & ibi Innoc. Bald. & alij de testibus, Milis in verbo, testis, quando est suspectus, & in ver. testis si in vno dicit falsum, Grammat. cons. 1. nu. 8. & 9. & quæst. 21. n. 28. Natt. cons. 315. n. 11. & tanto magis cum istæ contrarietates sint multum considerabiles, & concernant ipsum factum raptus.

9 Non obstat protestatio facta in secũdo examine, quod nõ intendebant recedere à prima depositione, quia quando testes sunt suspecti, & sunt examinati per extensum ista cautela non suffragatur, Felyn. in c. cum in tua. sub num. 1. vers.

vers. fatetur tamen, de testibus. Tyb. Decian. resp. 48. num. 8. lib. 5. & sentit Florian. in l. 1. n. 4. ff. de testib. & post eum, & alios quos citat Natt. in cons. 537. n. 11.

ILL.^MI D. CARD.^LIS PAMPHILII.

Iacen. Archidiaconatus.
Lunæ 23. Iunij 1601.

ARGVMENTVM.

Collatio beneficij facta ab occulto excommunicato propter recursum ad Curiam Secularem An, & quando valeat ante sequuntam declaratoriam.

SVMMARIVM.

Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, n. 1.
Titulus validus non excluditur ex productione tituli invalidi facta ab aduersario, num. 1.
Excommunicati occulti gesta ratione publici officij sustinentur ante declarationem, num. 2.
Recurrens ad Iudices Laicos non dicitur excommunicatus ante declaratoriam, nisi probetur notorius recursus, num. 3. & 4.

DECISIO CLXVII.

1 Consului Dominos super expeditione huius causæ ad quam impediendam Petrus opposuit de nullitate collationis Archidiaconatus factæ Gaspari, ex eo quod Episcopus Iacen. qui contulerat propter quosdam recursus habitos ad Iudices Laicos excommunicatus erat. Et Dominis visum fuit non obstare, quia non agitur de canonizanda collatione Episcopi, quam Gaspar non produxit, neq; allegat sufficit enim ei pro obtinenda absolutoria Petri non esse iusti ficandum titulum, & cum in beneficialibus detur multiplicatio titulorum, c. post electionem, de concess. præb. Roman. cons. 435. n. 7. Cassad. decis. 3. in fin. de caus. possess. & propriet. potest Gaspar. vti reus, & possessor ad excludendum Petrum actorem per non ius, iux. l. final. C. de rei vend. l. qui accusare. C. de eden. se iuuare possibilitate alterius tituli validi, qui non excluditur ex productione tituli inualidi, quãdo prour hic est facta ab aduersario, Cassad. decis. vltima sub num. 7. de procuratorib. Crescent. decis. 2. de probat. vt fuit decisum coram me in causa Cæsaraugustana Parochialis de Mella sub die 8. Nouembris 1599.

2 Et tanto magis, quia ista nullitas DD. non placebat, quia Episcopus numquam fuerat declaratus, sed semper exercuerat suam ordinariam iurisdictionem, & notissimum est, gesta ab occulto excõmunicato ratione publici officij sustineri, Innoc. in c. veritatis, de dol. & contu. Dec. in c. ad probandum, de re iudic. Butr. in c. cum dilectus, in vlt. not. de consuet. Cassad. decis. 1. nu. 4. de præbend. & adest extrauag. Martini, de qua per Felyn. in d. c. ad proban. nu. 3. & per Couar. in c. alma mater. quæst. 1. §. 2. sub num. 7. de senten. excomm. in 6. & fuit resolutum in causa Burgen. Canonicatus sub die 17. Octobris 1586. coram bo. me. D. Gipsio.

3 Neque obstat quod excommunicatio Bullæ in Cœna Domini sit notoria, quia sufficit quod non probetur notorius recursus ob quem excõmunicatio imponitur, c. cum secundum. de hæret. in 6. debet enim ista notorietas probari, cũ multa dicantur notoria quæ non sunt, c. consuluit. de appellat. Dec. cons. 402. sub num. 11. & 483. nu. 27. in fin. Vbi quod requiritur sententia declaratoria super notorietate.

4 Nec prædictis aduersatur in causa Assisien. Canonicatus, sub die 21. Iunij 1599. coram bo. mem. D. Giptio, quia loquitur in terminis Constitutionis Pij V. de non conferendis beneficijs ad fauorem consanguineorum resignantis, quæ expresse suspendit Episcopum à collatione beneficiorũ, & intrat doctrina Vital. in clem. 2. §. quis, nu. 18. de stat. monac. & non applicatur huic casui vbi nulla impetitur suspensio, sed sola pœna excommunicationis, quæ nõ annullat gesta ratione publici officij quando excommunicatus non est publice denunciatus.

ILL.^MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Romana Cambiorum.
Lunæ 26. Octobris 1601.

ARGVMENTVM.

Promissio Mercatoris de tenendo super cambijs pecunias alienas suo risico & periculo, est licita & valida, & si non obseruetur, tenetur mercator ad damna & interesse, & si non possit præcise cogi ad tenendum dictas pecunias super cambijs.

SVMMARIVM.

Promissio, seu obligatio ad factum, obligat promittentem non præcisè ad faciendum, sed tantum ad præstationem interesse, num. 1.
Promissio de tenendo pecunias alienas super cambijs absque periculo dantis pecunias valet, & si promittens non tenuerit dictas pecunias ad cambium, tenetur ad interesse, num. 1. 2. & 4.
Promittens factum cum iuramento, quando teneatur præcisè adimplere, num. 3.

DECISIO CLXVIII.

1 Post factam resolutionem ad fauorem DD. de Ruspolis sub die 5. Martij 1599. causa iterum ad instantiam D. Balduini, & eius fideiussorum proposita die 15. Decembris anni præ-

præteriti, cum pro eorum parte daretur de priori contrauentione Ruspulorum, ac inde opponeretur ipsos tanquã primo contrauentores, nõ posse dare de contrauentione Domini Balduini, necnon incidere in pœnam, l. si quis maior, fuit ad hoc testricta difficultas, quare particulariter dubitaui An DD. de Ruspolis contrauenerint in non cambiando, & quamuis constaret ipsos non cambiasse integram summam scutorum 9000. Tamen Domini resoluerunt eos ad prædictum effectum non contrauenisse fundamentum resolutionis, fuit quia promissio Ruspulorum erat ad cambiandum ad vtilitatẽ D. Balduini eorum risico absq; eo quod D. Balduinus periculum aliquod sentiret, & cum diligentia, qua eorum proprias pecunias cambiarent alias teneri voluerunt ad omnia damna, & interesse: At ideò cum ista promissio de cambiando sit promissio facti non possunt cogi ad factũ, sed liberantur præstãdo interesse, l. si quis ab alio. §. final. ff. de re iudic. l. cum stipulatus sim mihi, & procul. §. fin. de verb. oblig. Anton. Gomez. qui alios citat, tom. 2. var. c. 10. n. 2.

2 Nam Domini de Ruspolis non negant se teneri ad cambia, perinde ac si cambia facta essent demptis tamen pecunijs per eo solutis pro fructibus censuum, & extinctione à die quo soluta fuerunt, vnde cum huiusmodi interesse, nempè cambia, & recambia succedant loco facti promissi sufficiunt pro implemento, & obseruantia contractus, itaut non possit considerari contrauentio, Alex. in l. cum proponas, la seconda, num. 5. C. de pact. bene Dec. cons. 2. num. 8. quod multo fortius dicendum est in hoc casu, in quo Ruspoli debebant eorum periculo cambiare propter quod ne subijcerent se amissioni sortis principalis, potuerunt desistere in cambiando totam summam, vel eius partem soluẽdo tamen interesse D. Balduino perinde, acsi reuera cambia fuissẽt facta cuius nihil interest, ex quo pro interesse habet eadẽ cambia, & recãbia.

3 Nec obstat quod stante iuramento obligationis ad factum non satisfaciat præstando interesse, quia iuramentum est positum post promissionem interesse, nec fuit simpliciter promissum factum cum iuramento, sed iuramentum refertur ad vtrumq; tam ad promissionem de cambiando, quam ad interesse, & sic non impedit, quominus præstando interesse dicatur impletum.

4 Neq; obstat quod promissio interesse sit in clausulis exequutiuis positis ad maiorem obseruantiam præmissorum, quia non minus iuuant Ruspolos cum sint conceptæ, quod in euentum non obseruantiæ teneantur ad interesse, quod cum principalis obligatio sit facti, cui satis fit præstando interesse, & ita conclusum, &c.

IVSTI.

Macerateñ Hæreditatis.
Lunæ 19. Nouembris 1601.

ARGVMENTVM.

Originali scripturæ testamenti standum est potius, quàm exemplatæ & transumptæ ex ea, & illa dicitur originalis scriptura quæ primo loco scripta est.

SVMMARIVM.

Scriptura originalis dicitur illa, quæ primo scripta fuit, num. 1.

Testamentum originale, quando discordat ab exemplato, & transumpto standum est originali, & non transumpto, num. 1.

Producens testamentum, illud censetur approbare, n. 1.

DECISIO CLXIX.

1 Dominis placuit Instrumentum Testamenti habens in margine apostillas manu Testatoris de quibus attestatur Notarius in subscriptione, hoc esse originale, & attendendum, quia in alio Instrumento apostillæ in corpore Testamenti scriptæ reperiuntur, Vnde constat primum esse scriptum originalem. 2 Secundum verò esse exemplum, & scripturam exemplatam, Bart. & Bal. in l. sempronius. 48. ff. de leg. 2. Boer decis. 252. num. 8. & ibidem Bart. dicit si constat vnam scripturam primò factam, & aliam inde exemplatam, standum esse primæ, & tanto magis quia habemus vsum huius testamenti in iudicio producti in Curia coram Auditore Cameræ anno Domini 1544. pro filiabus Testatoris, & pro vxore Capitanei Francisci Vici, & Litis Consortibus, qui vsus non paruam firmitatem videtur addere huic Instrumento, ad trad. per gloss. in c. de treug. & pac. & ibi Doctor. Alex. cons. 132. lib. 1. Et ita firmatum fuit, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Dotis.
Veneris 4. Decembris 1601.

ARGVMENTVM.

Simulatio contractus non præsumitur, excluditurq; ex facti manifesta veritate, præsertim cessante causa simulationis.

SVMMARIVM.

Propositum mutare licet ex noniter deductis, num. 1.

Simulatio non præsumitur, num. 1. & 3.

Mulier sine dote nubere non præsumitur, num. 1.

Dotis probationes præferendæ sunt probationibus contrarys, num. 1.

Simu-

Simulatio contractus arguitur ex manifesta facti contraria veritate, num. 2.
Dolus in dubio non præsumitur, num. 4.
Instrumenta plura vnum alteri inter se adminiculantur, num. 5.
Simulationis causa cessante, cessat ipsa simulatio, nu. 5.
Simulatio non probatur per Testes patientes exceptiones, num. 6.

DECISIO CLXX.

1 Licet alias fuerit resolutum constitutionem dotis factam per Dominos de Paluzzellis D. Portiæ eorum sororis de anno 1572. fuisse simulatam, attamen, quia ex nouiter repertis licet mutare propositum, c. nulli. de elect. in 6. cum alijs in specie cumulatis per Abbat. con. 9. nu. 30. vol. 1. Ideo ex vltimo deductis placuit Dominis recedere à decisis, vltra enim iuris regulas, quæ faciunt pro Portia, nempe quod simulatio non præsumitur, l. quamuis, vbi not. Bald. & Salyc. l. si quis alteri vel sibi late, Soccin. cons. 213. nu. 7. lib. 2. Et quod mulier non præsumitur nupsisse sine dote, Bald. cons. 102. vers. nam generalis consuetudo, vol. 4. cum alijs per Natt. cons. 581. num. 4. & 5. & quod in dubio sunt præferendæ probationes, quæ magis fauent doti, Bald. nouell. tract. de dot. par. 9. priuil. 3. & 4.

2 Fuerunt considerata tria Instrumenta noniter producta per informantes pro Portia, in quorũ primo continetur quædam concordia inter Patres Iesuitas, & dictos fratres de Paluzzellis occasione vẽditionis cuiusdã domus, & inter alia, quod dicti Patres soluant Portiæ scuta 1500. sibi debita occasione dotis, in qua est creditrix vsque de anno 1572. ad effectum, vt ipsa cedat dictis Patribus Iesuitis sua anteriora iura; In secundo cõtinetur numeratio d. pecuniæ, & quietatio eiusdem Portiæ, tam erga Patres Iesuitas, quàm erga suos fratres: Tertium continet impositionem cuiusdam census factam per Portiã à suis fratribus, cum eisdem pecunijs, ex quibus, cum manifesto constet de solutione d. dotis, & sic de effectuatione contractus excluditur omnis simulatio, Bald. in l. & qui, in fin. C. de distract. pign. Dec. cons. 463. num. 19. Mohed. decis. 2. num. 6. de confessione, & bene in proposito argumentatur Crauetta cons. 145. n. 7. quem sequitur Rim. Iun. cons. 83. num. 20.

3 Non obstat si dicatur etiam hæc sua Instrumenta fuisse simulata inter Portiam, & fratres ad eruendas pecunias è manibus Iesuitarum recusantium soluere sine debitis cautionibus, quia respondetur non probari talem simulationem, nec præsumi, ex Bald. Salyc. & alijs supra alleg.

4 Et eo minus hoc casu, quo simulatio esset dolosa nempè in fraudem Iesuitarum soluentium Portiæ ad effectum acquirendi illius anteriora iura, quam acquisitionem non fecissent, si creditum Portiæ fuisset fictum, Vnde talis circumuentionis, & doli præsumptio multo magis cessare debet, l. quoties. §. quæ dolo. ff. de probat. l. dolum. C. de dolo.

5 Item quia adsunt tria Instrumenta, quorum vnum alteri adminiculatur, Mandell. cons. 9. num. 21. & seqq. & quia in vltimo Instrumento confecto inter Portiam, & fratres, cessat omnis causa simulandi, & consequenter excluditur omnis simulatio, ad Bart. cons. 65. nu. 4. incip. Petrus Nicolai, quem Domini passim sequuti fuerunt, vt patet ex relatis per Becc. cons. 52. num. 26.

6 Non obstant Testes deponentes de simulatione dotis, de quibus in alia decisione, quia conuincuntur de mendacio ex prædictis, & patiuntur plures exceptiones, de quibus hic latè per informantes pro Portia, ex quibus pro non simulatione fuit resolutum.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Firmana Iurispatronatus.
Lunæ 28. Ianuarij 1602.

ARGVMENTVM.

De filio nato ex coniugata quod præsumitur cõceptus ex marito habitante cum vxore, etiam quod constet vxorem adulterium commisisse.

SVMMARIVM.

Filius natus ex muliere coniugata, præsumitur conceptus ex marito habitante cum ea, etiam quod vxor adulterium commiserit, num. 1.
Filius quod sit natus ex adulterio, & non conceptus ex marito probatur præsumptionibus, num. 2. Vbi ponderantur aliqua coniecturæ.
Liber baptismi probat, quis nam fuerit pater pueri baptizati, num. 3.
Mandatum procuratoris probatur coniecturis, vt puta ex productione processus, ex solutione registri & aliarum impensarum, num. 4.
Mandatum non solet admitti in Rota post sententiam cum ratificatione gestorum, num. 5.

DECISIO CLXXI.

1 Fvit resolutum pro confirmatione sententiæ, eius enim iustitia satis ostenditur ex decisione Domini mei Coccini, quæ placuit Dominis, eo enim ipso, quod tempore conceptionis ligotiæ, Ioanna eius mater habebat virum, qui cum ea cohabitabat, & ad eam liberum habebat accessum subintrat vehemens iuris præsumptio, quod fuerit concepta ex marito, etiã, quod mater adulterium commiserit, l. miles. §.

defuncto. ff. de adulter. trad. omnes in cap. per tuas de probat. latè Parif. conf. 10. col. 1. cum seq. lib. 2. cum alijs in decisione allegatis.

2 Et quamuis ab hac decisione quæ iuris tantum est, recedatur etiam ex contrarijs præsumptionibus & coniecturis, dummodo vigentiores sint, Couar. in epit. part. 2. cap. 8. §. 3. nn. 4. & tenuit Rota, vt per Sarnen. de annal. quæst. 58. Achill. decis. 1. qui fil. sint legit. Crescent. decis. 1. eod. tit. & apud bon. mem. Bubalum in causa Romana domus de Paleottis 24. Martij, & 16. Iunij 1586. Tamen in hoc casu istæ coniecturæ saltim vrgentiores non adsunt, actus enim dotationis ligotiæ conuenit etiam extraneo, & non concludit filiationem, prout nec etiam institutio mariti ipsius ligotiæ, præsertim, quia in hoc casu præsumptio d. S. defuncto coadiuuatur ex eo, quod tempore conceptionis, maritus non cū altera, sed cohabitabat cū sua vxore absq; eo, quod probetur aliqua eius inhabilitas, vel impotentia, Parif. post alios in d. conf. 10. nu. 36. Achill. d. decis. 1.

3 Et quod magis est ligotia in libro baptismi reperitur adnotata vti filia mariti, quod multum ponderat Achill. d. decis. 1. præsumitur enim id adnotatum ex relatione tunc à parentibus habita, quicquid nunc asserat Parochus, cui vti vnico contra suam adnotationem non est credendum.

4 Non obstat prætensa nullitas, quæ deducitur ex defectu mandati illius qui causam egit pro Leandro: quia iuxta consilium Dec. 36. sæpius in Rota approbatum, probatur etiam ex coniecturis, quæ hic satis colliguntur ex productione processus de partibus qui verisimiliter habitus fuit ab ipso principali, concurrente solutione registri, & alijs pluribus impensis, vna cum multis actibus positis obtinen. sententiam sciēte & contradicente Leandro, Cassad. decis. 3. sub num. 4. & 5. de procur.

5 Et tanto magis expressè cum ante sententiam sæpius accesserit ad officium Notarij, & ad maiorem cautelam, mandatum etiam expressum daret in personam Vincentij, licet in curia notarij ob absentiam substituti non fuerit extensum, nisi post terminum tentum ad sententiam in vltimis audientijs ante tamē quàm sententia publicaretur, quod etiam forsan si opus esset sufficeret, eum cesset ratio claudicationis iudicij, ob quam non solet admitti mandatum post sententiam cum ratificatione gestorum, iuxta decis. 1. de procurat. in antiq.

6 Non obstant quod dicuntur de mala obseruatione terminorum substantialium, quia ex Innocentiana sufficit, quod fuerint reiterati in actu sententiæ, prout nec etiam obstat, quod dicitur de re iudicata sententiæ Vicarij Firmani, quia hodie est detecta illius iniustitia ex eisdem actis, & sic cessat res iudicata.

ILL.^mi D. CARD.^lis MILLINI.

Patmen. Status. 18. Martij 1602.

ARGVMENTVM.

Depositio testis cum dictione, in circa, aliquando extenditur ad tres vel quatuor annos, arbitrio Iudicis, concurrentibus tamen coniecturis & verisimilitudinibus, & subiecta materia, & alis de exceptionibus dandis testibus.

SVMMARIVM.

Arbitrio Iudicis, quamuis remittatur ad quod tempus referri debeat depositio testis deponentis cū dictione, in circa, & aliquando tres vel quatuor annos contineat, tamen ad hunc effectum attendenda sunt coniectura, & verisimilitudines, & subiecta materia, num. 1.

Testis non repetito super interrogatorijs confessio non creditur, concurrente præsertim protestatione, d. n. 1.

Testis vilis non probat, n. 2.

Testis vassallus probat pro Domino, dicto numer. 2. vbi quod hoc procedit etiam quod tempore examinis se gereret pro vassallo.

DECISIO CLXXII.

1 DOmini cōcluserunt non esse recedendum à decisis, quod Gabrieli de Merlis non sit adhibenda fides propter ea quæ de nouo deducuntur, quia subsistunt fundamenta decisionis tàm respectu contrarietatum in dictis, quàm exceptionum in persona, propter quas testis repellitur in totum, vt fuit tentum in hac causa, & sæpius resolutum in alijs, contrarietates enim tam in alia, quàm in ista positione deductæ sunt plures, claræ, & inexcusabiles, nec secundum Dominos possunt saluari per illam dictionem, in circa, quia quamuis remittatur arbitrio Iudicis, ad quod tēpus referri possit depositio testis deponentis cum hac dictione, & aliquādo fuerint additi vigore huius dictionis tres vel quatuor anni, vt benè deducunt informantes pro Dominis de Rangonibus, tamen ad istum effectum potissimum attendendæ coniecturæ, verisimilitudines, præsumptiones, & materia subiecta, vt per Ang. in consil. 127. & cū depositio istius testis reddatur multum suspecta, quia est persona vilis, & subditus Dominorum de Rangonibus, & contrarietates sunt plures, & consistunt in facto proprio ipsius, qui antea per plures menses cogitauerat super isto examine, & ideo est multum inuerisimile, quod sæpius errauerit in tempore tam considerabili, videbatur Dominis eius dictum non posse extendi ad tantum tempus pro saluanda

uanda istius depositione, & tanto magis, cum in toto examine semper vsus fuerit hac cautela ad effectum, vt eius depositio possit saluari à contrarietate, & in ista dubietate mouit etiam maximè Dominos, quod fuerunt omissa diuersa interrogatoria, & in specie super confessione & communione, in quo casu non solet adhiberi fides testi, nisi repetatur super interrogatorijs omissis, præsertim concurrente protestatione, Accoramb. decis. 49. lib. 1.

2 Similiter remanent exceptiones in personam, quia Gabriel erat solitus viuere in seruitio alieno vti mercenarius, & aliquando etiam exercuit cauponam, & ideo non potest dubitari de vilitate eius personæ. Alia autem qualitas, quod esset vassallus non potest reuocari in dubium, quia quod eius facultates consisterent in illa parte Castri Tibelli, quam Ludouicus habebat in locationem à Camera Apostolica, tamen cum locatio esset facta cum mæro, & mixto imperio sufficit ad istũ effectum, quod tempore examinis Ludouicus haberet exercitium, mæri & mixti imperij, quia in hoc casu militat eadem ratio suspicionis, & timoris, & hoc maximè dicendum est, quia iste testis de tempore examinis se habebat pro vassallo, & cum deponat de re, quæ pendet ab eius æstimatione, standum est eius opinioni l. is qui putat, & ibi Iaf. & alij de acquir. hæred.

3 Non obstat commissio, quod adhibeatur fides testibus examinatis cum interrogatorils, quia eorum fides fuit remissa arbitrio, cui in hoc casu non est locus, quia concurrunt exceptiones in personam, & quia fuerunt omissa interrogatoria, vt supra dictum fuit, conclusérunt standum esse in decisis, quod iste testis sit repellendus in totum.

LITTÆ.

Mediolanen. Pecuniaria.
Mercurij 27. Martij 1602.

ARGVMENTVM.

Cambia & recambia, vt licitè debeantur mercatori creditori absque vsurarum labe, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia, vt mercatori propter retardatam debitoris solutionem debeantur, requiritur, vt creditor habeat hanc facultatem à debitore sumendi pecunias ad cambium & recambium, etsi non habet, quod non possit ad cambium & recambium sumere, nisi præmissa protestatione & intimatione debitori, num. 1.

Cambia, & recambia ad hoc vt creditori à debitore licitè soluantur, debet planè constare, quod idem creditor acceperit in hãc causam pecunias ad cambium, illudq; debitori notificauerit, n. 2. & n. 3.

Cambia non dicuntur licita, nisi constet de literis cambij, transmissis ad nundinas in causam debitoris, n. 3.

Cambia vbi sunt illicita non debentur, etiam quod debitor de illis se debitorem fecerit, n. 4.

Assertioni partium non statur in prohibitis, n. 4.

DECISIO CLXXIII.

1 Dubitatum fuit An constet pecunias de quibus agitur, fuisse vel non fuisse captas ad cambium & recambium, in casu & ad effectum de quo agitur, qui est, vt pro dictis cãbijs & recambijs potuerit de iure D. Constantinus magnus constitui debitor societatis aliàs cantantis sub nomine de Antonis, & Blanchis, & hodie de Verganis, & post maximam contumaciam illorum de Verganis in informando pro negatiua fuit resolutum informantibus dumtaxat Procuratore, & Aduocatis D. Constantini, & ea ratione moti fuerunt Domini quia vt debeantur cambia & recambia mercatori propter retardatam solutionem pecuniarũ sibi debitarum plura requiruntur. Primum est, quod vbi creditor non habeat facultatem à debitore in casum moræ accipiendi pecunias sibi debitas ad cambium & recambium damno ipsius debitoris nõ posset id facere, nisi præmissa protestatione & intimatione de hoc ipsi debitori.

2 Secundum est, vt vtroque in casu cum effectu, & realiter dictæ pecuniæ per creditorem accipiantur in dictammet causam ad cambium, idque notificetur ipsi debitori ad effectum, vt certò sciat debitum meum iam esse sub vsuris, & vbi velit valeat se liberare à futuris, soluendo quod debet, vt fuit resolutum in illa Romana Pecuniaria de Labrerijs 7. Aprilis 1581. coram bon. mem. Cantuccio in illa Romana Vineæ de Brunis 2. Decembris 1591. coram bo. mem. Orano, & in illa Romana Cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram R. P. D. Ineo Milline, & tandem coram me in Romana Pecuniaria 15 Decembris 1599. & licèt in hoc casu ex conuentione partium, de qua in summario iurium n. 1. constet de facultate concessa creditoribus accipiendi pecunias debitas per Dominum Constantinum & fratrem, ad cambium & recambium vsq; ad integralem solutionem debiti eorum; non tamen constat quòd verè & realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium & recambium in ipsamet causa expressim acceptæ, ipsique debitores de prædictis certiorati prout requiri videtur, ad effectum de quo supra.

3 Immo cum ex reuolutione processus de partibus per quam solet probari negatiua, non con-

stet de literis cambij in dictã causam, & quod illæ verè transmissæ fuerint ad nundinas, prout requiritur, ad effectum vt constare dicatur de ipsis cambijs licitis secundum Lup. in tract. de vsur. consult. 3. §. 2. n. 23. & præsupponit Rota Genuæ decis. 37. num. 11. & quod magis expressè declaratur in Constitutione Pij Quinti, Ideo &c.

4 Nec facit quod in solidarionibus factis inter partes fuerint admissa cambia & recambia, de quibus agitur, siquidem, quia in prohibitis non est standum assertioni partium, ne in eorum potestate sit facere licitum, quod alias illicitũ est, Bart. in l. si forte. ff. de Castr. pecul. Ias. in l. si donat. C. de collat. cum mille similibus, & quia plurimum Christianæ Reipublicæ cõducit, ne hoc modo aperiatur via fraudibus, & vsurariæ prauitati, quæ omni iure prohibita est auth: ad hæc cum ibi notatis per glos. & scribentes. C. de vsur. & c. 1. & per totum titulum extr. eod.

5 Accedit quod ex partitis debiti Ipsius Constãtini de quibus in summario num. 2. non potest colligi quod in rei veritate pecuniæ per eum debitæ fuerint cambiatæ, sed potius, quod dictum debitum fuerit in dies auctum habita ratione cambiorum, quod cõmuniter fiebat per nundinas Bisenzoni. Et quod res ita se habeat non parum arguitur ex danegatione exhibitionis librorũ dictæ societatis, in quibus per mercatores solent omnia diligenter annotari, maximè cum impedimentum respectu d. exhibitionis causa, tum vt prætenditur à Senatore Mediolanensi præsumatur procuratum ab ipsis Verganis, quorum interest, ne appareat dicta cambia esse minus realia ad tex. in l. 1. §. sed & si quis. C. de latin. libert. toll. cum alijs hic latius deductis per informantes, ex quibus fuit resolutum vt supra.

ILL.MI D. CARD.LIS PAMPHILII.

Leodien. Canonicatus.

Veneris 19. Aprilis 1602.

ARGVMENTVM.

Collatio Canonicatus facta illegitimo non valet sine dispensatione, quæ vt dispensato proficiat qualis esse debeat.

SVMMARIVM.

Dispensatio facta clerico illegitimo, non prodest dispensato concepto ante matrimonium, & de tempore, de quo inter parentes consistere non poterat matrimonium, num. 1.

Promitto verbum magis respicit futurum, quàm præsens tempus, num. 2.

Promissio de vendendo non est venditio, n. 2.

Ratificare non est necesse contractum, qui iam perfectus est, n. 3.

Sponsalia, & non matrimonium censentur contracta per verba de futuro, n. 3.

Contractus non dicitur perfectus, qui dependet non à sola voluntate contrahentis, sed à voluntate alterius, num. 4.

Presbytero fidei inuctis adminiculis super sponsalibus coram ipso contractis credendum est, n. 6.

DECISIO CLXXIV.

1 Domini dixerunt confirmandam esse sententiam Rotalem ad fauorem D. Gottifredi Barchæ latam non obstantibus in contrarium adductis pro parte Ioannis. Non obstat prouisio huius Canonicatus facta Ioanni, quia non iuuat ipsum illegitimum, & dispensatio comprehendit tantum prolem susceptam in figura matrimonij, Ancha. cons. 400. & seq. Pug. decis. 483. lib. 2. Thom. de Tan. decis. 71. & sic non suffragatur Ioanni, qui natus & conceptus erat ante matrimonium & de tempore, quo inter parentes consistere non poterat propter concubinatum matris cum patruo, Anton. de Butrio in c. tanta, & ibi Abb. n. 14. Prepos. in 2. quæst. qui fil. sint legit. & latius deductum fuit in hac causa sub die 23. Februarij anni præteriti coram R. P. D. meo Ludouisio.

2 Nec verum est quod adfuerit aliud matrimonium de anno 1580. & non probatur ex attestatione presbyteri, quæ datur, quia ipse non refert præcisa verba contrahentium, vt comprehendi possit, quod ipsi inter se promiserint, sed solum dicit ab illis se rogatum esse, vt audiret eorum promissiones matrimoniales, quas ad inuicem faciebant, quod potius probat sponsalia de futuro, quam matrimonium de præsenti, Alex. cons. 152. num. 2. lib. 5. præsertim quod verbũ, promitto, ex sui natura magis importet futurum, quàm præsens l. si me & Titium. ff. si cert. pet. & ideo vulgatum est promissionem de vendendo non esse venditionem l. si quis stipulatus fuerit Stichum. §. final. ff. de verbor. obligat. cum alijs per Tiraq. de retract. conuent. in fine n. 42. cum sequen.

3 Hoc etiam colligitur ex promissione ratificandi huiusmodi matrimonium cum rubro sigillo, idest cum licentia Ordinarij, citius quam fieri poterit, qua opus non esset, si matrimonium de præsenti contractum fuisset: nam contractus perfectio nullam expectat ratificationem cap. à nobis de dispens. impub. cum vulgar. & ideò cum verba supradicta non recipiant executionem matrimonij, quæ collata fuit in tempus obtenti rubri sigilli, sed sonent de futuro, & quoad dispositionem, & quoad executionem, sponsalia tantum de futuro non autem matri-

mo-

monium de præsenti important iuxta doctrin. Anton. de Butrio in c. ex parte. sub nu. 1. vers. quando verba de sponsalibus, & in c. ex litteris. il primo, sub n. 9. & ibi Abb. sub n. 5. eodem titulo, Siluest. in verbo, matrimonium. il secondo quæst. 9. Ang. de Caluas. in eodem verbo. n. 8. Tabien. quæst. 9. Bisaneñ in eodem verbo n. 3. Couar. in epith. super 4. par. c. 4. §. 1. num. 4. & tenuit Rota in causa Ragusiñ Matrimonij 10. Nouembris 1577. coram Robusterio, & in alia Valentina Matrimonij 21. Maij 1578. coram Sanctissimo vbi enim verba non denotant exequutionem, sed initium actus, nunquam inducunt dispositionem de præsenti, sed illam conferunt in futurum, etiam quod actus depẽdeat à sola voluntate loquentis, cum actus non sit perfectus.

4 Et tanto magis in hoc casu illæ promissiones matrimoniales non dependebant à libera voluntate promittentis, sed à promissione, seu dispensatione superioris, & sic ex illis non potuit induci matrimonium de præsẽti Doct. in d. c. ex litteris, Siluestr. & Ang. & ibi adden in locis supra allegatis; vltra quod ille presbyter coram quo fuerunt factæ dictæ promissiones, non erat proprius parochus contrahentium, qui potuisset interuenire matrimonio de præsẽti, iuxta decreta Concil. Tridentin. & actus declarantur à potestate.

5 Accedat quod post promissiones prædictas de anno 1589. obtẽta fuit sententia ab Ordinario, in qua ipsi contrahentes asserunt, quod desiderant contrahere matrimonium, & in ea mandatur eidem presbytero, qui banno vno in facie Ecclesiæ proclamato reliquis duobus ex gratia omissis eos copulet, & coniungat atque ad solemnitatem matrimonij procedat, prout in vim d. licentiæ processum fuit, quod excludit aliud matrimonium de anno 1580. Caputaq. decis. 710. sub n. 6. par.

6 Præsertim quod ipsemet presbyter in fide nuper data testatur se rogatum fuisse, vt audiret promissionem de contrahendo sponsalia de futuro, non autem matrimonium de præsenti, & quod contrahentes promiserunt obtinere licẽtiam ab Ordinario de cõtrahendo in futurum, & huic attestationi plurimum est deferendum, cum ex prædictis, & aliis deductis per informantes sit valde adminiculata, Decis. in lisi donatione. n. 31. de collat. Aym. de antiq. tempor. par. 1. §. proposita. n. 69. Acchil. decis. 1. de confess. Et ita fuit conclusum &c.

Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ. Lunæ 22. Aprilis 1602.

ARGVMENTVM.

Sententia contra absentem lata, quando propter contumaciam, & quando propter delictum lata dicatur.

SVMMARIVM.

Bannitus est incapax & inhabilis ad succedendum, ideo non potest agere ad supplementum legitimæ, n. 1.

Sententia contra absentem lata, deficientibus legitimis probationibus, dicitur sententia lata in contumaciã, & non ex delicto, num. 1. & 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod iudex in sententia asserat constare de delicto per veras probationes.

Sententia lata propter contumaciam non sufficit ad pœnam, nisi aliter constet de delicto, nu. 2.

Sententia contra absentem præsumitur potius lata propter contumaciam, quàm propter delictum, nu. 2.

DECISIO CLXXV.

1 Alphonsius Vitellius bo. me. propter sententias in eum latas dicebatur factus incapax & inhabilis ad succedendum, & idcirco dum ageret ad supplementum legitimæ matris obstare ei exceptionem huiusmodi incapacitatis, & ita decisum fuit coram bo. mem. Bubalo in hac eadem causa prima Decembris 1578. Verum Illustriss. D. Lucius Alphonsi filius & hæres, prætendens d. incapacitatem ex sententijs non resultare, neque probari, obtinuit disputari dubium corã me in hac causa, subrogato die 4. Martij 1602. An probetur incapacitas Domini Alphonsi, & Domini videntes multa, quæ dicebantur hinc inde, mandarunt mihi, vt restringerem difficultatem ad sententiam Gubernatoris Ciuitatis Castelli, & Dubium proponerem An sententiam d. Gubernatoris sit ex delicto, vel in contumaciam, quo proposito die Lunæ 22. Aprilis subsequentis Domini dixerunt sententiam non esse ex delicto, sed in contumaciam, quod probatur, quia lata est deficientibus legitimis probationibus, & consequenter ex actis huiusmodi sententiæ colligi non potest eius iustitia, vt in sententia Gubernatoris Vrbis decisum fuit in hac eadem causa 10. Decembris 1572. coram ill. R. P. D. meo Decano, & sæpe aliàs Rota hoc idem censuit, & vltimò loco coram R. P. D. meo Litta in Cesenaten. de Cacciaguerra 7. Februarij 1600. Vbi aliæ decisiones recensentur.

2 Nec facit in contrarium decisio Cottæ in Romana Canonicatus Sancti Angeli vltima Februarij 1567. Quoniam ibi non distinguit inter sententiam latam in contumaciam propter contumaciam, quæ durat solum durante contumacia, & sententiam latam in contumaciam propter delictum, & nos sumus in primo casu, quãuis

uis enim Iudex dicat se condemnare, tam propter contumaciam, quàm per testes desuper examinatos, nihilominus cum ex actis nihil constet vt requiritur, Felyn. in cap. ex litteris, n. 20. vers. nisi constaret de delicto ex actis de constit. & Rota in allegata decisione in hac eadem causa non creditur iudici asserenti constare de delicto propter veras probationes, Felyn. in c. quoniam contra, n. 34. de probat. Arretin. cons. 163. nu. 5. vers. non obstat, Cephal. cons. 265. nu. 16. Vnde cum nihil aliud verificetur, quam contumacia, sententia non potest dici lata propter aliud, quam propter contumaciam, quæ de iure non sufficit ad poenam, Bart. in l. cum filius familias, nu. 4. & ibi Ias. nu. 18. ff. de verb. obligat. Bald. in l. cum proponas, col. fin. C. de hæred. instit. Doctor. in l. testamento, la prima ff. de cond. & demon. quoniam requiritur delictum, Felyn. in c. cum Bertholdus, nu. 22. vers. si statutum de re iud. & cum his cõcordat præsumptio iuris, quia in dubio potius præsumitur propter contumaciam, Felyn. in cap. ex litteris, num. 20. de constit. Roman. cons. 329. nu. 10. & ad cætera huiusmodi responsum fuit, vt dicta decisione in hac eadem causa facta. Nec placuerunt ad probandam sententiam etiam propter delictum, quæ sequuta sunt post sententiam, esse propter delictum, quia non sunt acta illius iudicij, sub cuius calore fuit lata sententia.

ILL.^MI D. CARD. SERAPHINI.

Calagurritana Census.

Lunæ 29. Aprilis 1602.

A R G V M E N T V M.

Census redditur illicitus, & nullus ex pactis appositis contra substantialia contractus, secus circa accidentalia.

S V M M A R I V M.

Census non redditur fœneratitius, & nullus, ex pactis, quæ non sunt contra substantiam contractus, sed tantum circa accidentalia, num. 2. 3. & 4.

Census dicitur vsurarius & nullus ex pacto, quod venditor teneatur aliquid ratione illius redimere contra suam voluntatem. Doctrina in num. 4. & 5.

Alternatiua obligationis, quando vna pars est licita, alia verò illicita, [illegible] num. 6.

DECISIO CLXXVI.

1 FVit proposita causa super pacto in contractu census apposito, an sit contra constitutionem fel. rec. Pij V. vt reddat contractum census fœneratitium, vt propter illud fructus sint in sortem computandi. Pactum verò sub his verbis est conceptum: Item sub conditione expressa, quod si sua Maiestas, & Reges suæ Maiestatis successores mandauerint, quod redditus, vel census cariores fiant, quàm ad rationem quatuordecim morapetinorum pro quolibet milliario, lege, pragmatica, vel prouisione, quam super præmissis dari, vel fieri mandauerint, quod in tali casu sit in electione DD. Petri Garzia, & eius vxoris, vel illius, qui ab eis titulum, & causam ad hunc censum habuerit, quod DD. Decanus, & Capitulum debeant illis restituere morapetinos, & pretium principale huiusmodi census, vna cum fructibus decursis vsq; ad illud tempus, vel concedere eis illam in futurum, iuxta formam, & pro pretio, quod continebitur in tali pragmatica, lege, vel prouisione.

2 Examinatis itaque conditionibus huius pacti, Domini censuerunt ex eo contractum non reddi fœneratitium, neq; propter illud fructus in sortem esse computandos. Nam iam fuit in examine aliorum pactorum conclusum, ea tantum pacta contractum census annullare, quæ sunt contra substantiam census, ita ut impediant eiusdem creationem faciendo contractum transire in aliam speciem contractus, & fuit dictum coram me, in causa Romana Turris Bubalaræ 7. Nouembris 1575. quam amplexa fuit Rota in Bononiensi Census coram R. P. D. meo Pamphilio 26. Iunij 1600. Pacta verò quæ sunt circa accidentalia vitiari, non vitiare, & fuit allegatus, Tatius lib. 1. singul. respons. c. 12. qui hanc materiam bene explicat.

3 Pactum autem, de quo agitur versari mere circa accidentalia, paret, quia pendet ab incerto quodam euentu, qui fortasse nunquam erit in rerum natura: & ideo non facit quominus census à principio non habeat suam formam substantialem bene, & legitime constitutam, neq; est contra substantiam venditionis, quod aliquo casu rescindatur, & resoluatur, vt probatur toto titulo de rescind. vend.

4 Neq; obstat quod expressè prohibita sint in constitutione Pij V. pacta continentia, vt pretium census ab initio, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti possit, quia vt tunc dictum fuit, voluit Pius V. quod omnia pacta indistinctè annullarent contractum, sed illa tantum quæ respiciunt formam substantialem, & ideo in contractu irritanti ait, contractus sub alia forma celebrandos fœneratitios iudicamus.

5 Et hoc eo magis est dicendum, quia non videtur referenda prohibitio ad hunc casu prouenientem ex facto Principis, cui contrahentes aliter prouidere non possunt, sed ad pacta dependentia ex facto contrahentium, qui in poenam, vel alia de causa sibi reseruarunt facultatem repetendi

tendi sortem: illud enim proueniret à mera voluntate, & dispositione emptoris census, Gabr. cons. 152. lib. 1.

6 Præterea pactum non continet præcisam constitutionem pretij in casu pragmaticæ Regiæ, sed alternatiuè prouidet, vel quod possit repetere pretium, vel concedere in futurum, iuxta formam pragmaticæ. Vnde non improbabiliter dici potest habere locum conclusionem illam, quod in alternatiuis, quando vna pars est licita, alia verò est illicita, vel alias inutilis non vitiatur obligatio in totum, sed resoluitur in simplicem, licitam, & vtilem permissionem. l. si duo rei, & ibi Bart. & post eum Castr. num. 3. Alex. & Iaſ. num. 3. de verbor. obligat. Aretin. cons. 121. in fine.

7 Quinimò videtur hoc pactum quodammodo non conforme dispositioni Bullæ in ea parte, in qua prohibet pretium constitutum ex aliqua causa, vel accidenti minui, vel augeri in §. declarantes. Sed & quatenus etiam possint ex Principis indulgentia fructus minui cõuenit in constitutione census ad minorem summã reduci, & non ideo possit ab emptore discedi à contractu, & repeti pretium, tamen hoc pactum semper versatur circa accidentalia, & vitiabitur, non autem vitiabit contractum, vt supra deductum est. Quare conclusum, & ex hoc pacto contractum non reddi fœneratitium, neque cõuertendos esse fructus in sortis diminutionem.

ILL.^mi D. CARD.^lis MILLINI.

Romana Societatis.
Lunæ 20. Maij 1602.

ARGVMENTVM.

Vltra valorem officij Societates non sustinentur nec mutuo fructus percipi possunt.

SVMMARIVM.

Vsura est recipere fructus ex mutuo, num. 1.
Societas officij vltra illius valorem non sustinetur, quia remanet purum mutuum, num. 1.
Consuetudo non excusat ab vsuris, num. 1.

DECISIO CLXXVII.

1 FVit per Dominos resolutum Lelium teneri ad restitutionem fructuum, quia cum ista societas officij vltra valorem non sustineatur, vt fuit resolutum remanet purum, & merum mutuum in quo non cadit restitutio fructuum, vt fuit sæpius resolutum, & consuetudo ad istum effectum excusandi à restitutione fructuum, non suffragatur, quia consuetudo nihil operatur in vsuris, c. quia in omnibus, & ibi gloſ. in verbo, multa, de vsur. &c. inter dilectos, de excess. prælat. & in his terminis fuit resolutum in causa Romana Societatis 2. Iulij 1570. coram Cardinali Lancellotto, & in censu nulliter imposito, fuit etiam resolutum coram Giptio in causa Vrbeuetana Census de anno 1594.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Albaneñ Successionis.
Lunæ 20. Maij 1602.

ARGVMENTVM.

Actorum transportatio non est necessaria, quando acta sunt facta in diuersa causa, diuersoq; iudicio, & etiam quando acta dicantur esse eiusdem, vel diuersæ causæ.

SVMMARIVM.

Actorum transportatio non est necessaria, quando acta sunt facta in diuerso iudicio, num. 1. & 2. vbi etiam quando acta dicantur esse eiusdem vel diuersa causa,

DECISIO CLXXVIII.

1 D. Artemisia petit hodie portionẽ hæreditatis paternæ ex persona D. Victoriæ eius sororis, necnon hæreditatem Virginiæ Acciæ, quæ est diuersa ab illa antiqua, quæ agebatur super fideicommisso Honorij, inter Ludouicum, & Christophorum eius fratrem, propterea non est necessaria trãsportatio actorum illius iudicij, quia sæpiùs fuit resolutum acta diuersæ causæ & iudicij non esse transportanda, nec de iure, nec ex dispositione Sacri Cõcilij Tridentini, vt in Osceñ Indulti coram bo. mem. Orano 27. Nouembris 1598. in Cesenaten de Cacciaguerris 15. Ianuarij 1599. coram R. P. D. Litta, & de hoc anno in causa Valentina Baroniæ coram R. P. D. Ortembergo.

2 Non obstat, quod acta illius iudicij multum conferant ad hanc causam, quia non ideo sequitur, quod sit de actis istius causæ, vt fuit dictum in causa Romana Depositi 5. Iulij 1600. coram D. Coccino, & licèt omnes causæ sint mihi commissæ, quia nihilominus remanent diuersæ, & potest vnaquæq; de per se tractari, sufficit transportare acta illius causæ, quæ est ventilanda, vt fuit dictũ in Valentina Baroniæ.

LITTAE.

Valentina Pensionis.
Lunæ 3. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Recurrens ad Iudicem secularem priuatur omni iure suo. Quando procedat hæc conclusio, & quomodo recursus iste probari debeat.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo non denegatur existenti in possessione tempore mota litis, n. 1.
Mandatum de manutenendo in exactione pensionis alicuius beneficij, vt concedatur qua requirantur, n. 2.
Excommunicatus à limine iudicij repellitur, n. 3.
Recursum habens ad Curiam secularem est excommunicatus, num. 3.
Excommunicationis causa cessante, propter absolutionem debet etiam cessare impedimentum quod excommunicatio praebebat, n. 3.
Expressum satis dicitur, quod venit in consequentiam expressi, num. 4.
Excommunicatio Clerici recurrentis ad iudices laicos resultat ex actu recursus, & non ex alijs, quae postea fiunt per iudices laicos, n. 5.
Iudices seculares facientes decretum, & se intromittentes in recursu Clericorum ad eos habito sunt excommunicati, n. 5.
Clausula sine praeiudicio iuris alteri quaesiti nullum ius nouum tribuit, sed tantum antiquum reseruat, n. 6.
Recurrens ad iudices seculares ipso iure, priuatur omni suo iure, n. 7. declara dummodo plenè & concludenter constet de recursu, aliàs secus, num. 7. item declara dummodo adsit declaratoria facti, n. 9.
Recursus ad Curiam secularem ad effectum, vt recurrens incidat in poenam debet plenè & concludenter probari, non autem praesumptiuè, ideo non sufficit praesumptio transportationis actorum, vel commoditatis, & vtilitatis, quae ex recursu habetur, n. 7.
Possessor manuteneri debet in sua possessione lite pendente, num. 8.
Priuatio ipso iure, vbi à lege statuitur, adhuc declaratoria requiritur, n. 9.

DECISIO CLXXIX.

1 CVm aliàs 21. Ianuarij anni 1600. pro parte Michaelis Perez contra Petrū Androttam, praetenderetur mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi quandam pēsionem ducatorum 150. auri de Camera reseruatā super fructibus Archidiaconatus de Muro veteri, quod minimè denegari solet existenti in quasi possessione exigēdi de tempore motae litis, vel paulò ante inceptae, text. in §. retinendae instit. de interdict. cum vulgar.

2 Cumq; omnia incumbentia pro eo obtinendo probata fuissent videlicet reseruatio d. pensionis ex literis Sub Datum x. Kalend. Augusti Pontificatus fel. rec. Iulij Papae Tertij in Summario Iurium num. 12. & testibus deponentibus se certo scire huic esse illam Michaelem cui reseruata fuit dicta pensio, quasi possessio exigendi, illam solutionibus, quibus accedunt quitantiae, tàm praedecessoribus ipsius Petri, quàm ipsimet Petro factis, de quibus in eodem summario num. 50. & seq. & nu. 10. & 11. ex quibus etiam ipsius pensionarij identitas comprobari videtur: nam cum Petrus de ea opposuisset, & ex post eidem persoluerit dictam pensionem signum euidens, quod de ea sibi sufficienter constitit ad tex. in l. cum de indebito. ff. de probat. & facit, quia non minus facto ipso, quā verbis probari potest persona vnius vulgata, l. Paulus respondit. ff. rem rat. hab.

3 Fuit nihilominus Michaeli denegatum dictum mandatum eo praetextu, quod eidem obstaret exceptio excommunicationis incursae propter recursus habitos ad Consilium Regium, quae illum repellebat à limine iudicij, & consequēter à petitione dicti mandati ex deductis in decisione tunc temporis extensa, Verum obtenta per eundem Michaelem à Sanctissimo absolutione, eaq; in actis producta cum de nouo pro parte illius praetenderetur dictum mandatum, & pars aduersa cōtradiceret dubitaui An sit recedendum à d. resolutione, & concedendum Michaeli dictum mandatum, & Domini vtraque parte informante pro affirmatiua tenuerunt moti, quia cessante causa impedimenti, & sic cessante excommunicatione propter absolutionem obtentam, quae impedimento fuit, ne Michaeli concederetur dictum mandatum, & ipsum impedimentum cessare debet, cap. & si Christus de iuniur. §. sed si quis instit. de nupt. & c. cum cessante, de appellat. in 6.

4 Nec deducta per informantes pro Petro circa subreptionem, seu obreptionem gratiae absolutionis, placuerunt Dominis, non illud quod expressit Papae recursum fuisse factum à quodam suo amico, & tacuit, quod ipse illud approbauit, quia fuit dictum, quod dum exprimit Papae se ea de causa excommunicatum, virtualiter quoq; expressisse videtur, se ipsum recursum ratum habuisse, cum aliàs non posset ratione dicti recursus esse excommunicatus, & illud satis expressum dicatur, quod venit in consequentiam expressi, Parif. cons. 3. num. 35. & cons. 40. num. 4. lib.

5 Non deniq; illud, quod Papae dixerit Consiliū Regium nullum decretum fecisse, cum tamen ex actis de eo cōstet, quia d. narratiua debet intelligi respectu decreti praeiudicialis iurisdictioni ecclesiasticae, nam re vera Consilium Regiū nullum fecit decretum praeiudiciale, sed immo fauorabile d. iurisdictioni cum remiserit partes ipsas ad Nuntium Apostolicum, & sic ad Iudicem competentem, tum etiam quia excommunicatio Clerici recurrentis ad Iudices Laicos resultat ex actu recursus, & non ex alijs quae postea fiunt per Iudices Laicos, licet & ipsi rationesui facti incidant in eandem excommunicatio-

tionē Bullæ Cœnæ Domini, vnde satis fuit Michaeli narrare Papæ culpam propriam, vt sic commissi veniam obtineret, prout obtinuit.

6 Nec facit quod d. absolutio fuerit Michaeli cōcessa, cum clausula, sine præiudicio iuris alteri quæsiti, quia huiusmodi clausula nullum ius nouum tribuit Petro, sed quod habebat ei tantum præseruat, Oldrad. cons. 237. in fine, & fuit dictum in illa Imolen. Castrorum 15. Nouembris 1571. coram R. P. D. Seraphino, quare cum Petrus ante prætensum recursum Michaelis esset obligatus soluere pensionem, de qua agitur; ex supra deductis, & mediante d. recursu nō acquisiuerit liberationem, sed dumtaxat exceptionem dilatoriam solutionis illius ex ipsa excommunicatione resultantem secundum glos. in c. nos Sanctorum. 15. q. 6. ideo &c.

7 Et ad illud, quod immo Michael propter dictum recursum fuerit ex tūc priuatus omni iure cōsequendi dictam pensionem ex Constitutionibus Martini, Innocentij, Leonis, & Clementis his per informantes allegati, & quod propterea in cōsequentiam d. priuationis fuerit quoque quæsita ex tunc eidem Petro liberatio fuit dupliciter responsum; Primò, quoad effectum dictæ priuationis debet clarè, & cōcludenter constare de ipso recursu, & de vera approbatione illius, vbi per alium fuerit habitus, & non ex illa dumtaxat præsumptione resultāte ex illo communi dicto, cui bonum &c. vel ex transportatione actorum de partibus, quæ necessitate cogente fit vt Iudex appellationis possit procedere in causa, iuxta dispositionem Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. vers. prætera. de reformat. quæ benè possent sufficere ad effectum dilatoriæ secùs ad effectum exceptionis peremptoriè, vt bene deducitur per informantes pro Michaele.

8 Secundò, quod dum pendet lis super eo An cōstet de recursu Michaelis itaut dispositio dictarum Constitutionum intret, debet ipse interim manuteneri in dicta sua quasi possessione exigendi, vt in simili consideratum fuit in una Conchen. Iurisdictionis 4. Decembris 1592. coram Illustrissimo Mantica.

9 Nec facit quod supradictæ cōstitutiones inducant priuationem ipso iure quia nihilominus requiritur declaratoria facti propter quod incurritur talis priuatio c. cum secūdum. de hæret. lib. 6. Io. Andr. in c. 1. de homicid. in 6. latè Felyn. in cap. Rodulphus. vers. sed declaratoria sententia. de rescript. glos. in Clem. præsenti in verbo, constiterit, de cons. & in clem. 2. vbi Doctores hoc passim notāt, de pœn. quo declaratoria cum adhuc sequuta non sit non debet propterea Michael interim priuari commodo suæ possessionis ex supradictis, & ne sententiæ adhuc non latæ exequutio fiat contra omnes iuris regulas &c.

REVER.[mi] D. COCCINI DECANI MERITISS.

Romana Societatis.
Mercurij 5. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

An Societas inita super emptione officij, in qua quis ponit pecunias, & alter sumptus pro expeditionibus, & administrationem, & operam cum alijs pactis recipiendo maius lucrum pro eo qui pecunias erogauit, sit licita nec ne?

SVMMARIVM.

Inaequalitas lucri inter socios est permissa, quando vnus ex socijs maiorem partem, vel sortis vel industriæ in societatem confert, n. 1.

Socius, qui in societate incurrit periculum vitæ alterius socij, & sic amissionis capitalis, si in dicta societate habet maiorē lucri partem substinetur societas, n. 2.

Expensa in expeditione officij, super quo contracta est societas, sunt pars capitalis, ex quibus socius in admissione ad officium, nec damnum extrinsecum, nec intrinsecum patitur, n. 3.

Taxatio certi lucri continens assecurationem ipsius lucri est licita, n. 4. quod procedit quando quantitas taxata est proportionabilis ad dubium euentum lucri, n. 5.

Fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio d. n. 4.

Onus probandi taxationem lucri excessiuam incumbit allegati d. n. 5.

Taxatio lucri quando non habito respectu impedimenti, seu infirmitatis non est permissa, n. 6.

Verborum significatio debet ad intellectum sanum ciuilem, & vitio carentem applicari, vt excludatur contractus illicitus, d. n. 6.

Constitutio Sixti Quinti super societatibus ad caput saluum, quæ prohibet contractus palliatos, & contra dispositionem iuris communis celebratos, cadendo per noua, non habet locum vbi societas non est vsuraria nec prohibita ex dispositione iuris communis, num. 7.

DECISIO CLXXX.

CONuenerunt D. Pallauicinus, & Carentius quod idem Pallauicinus emeret Registrū Bullarum super periculo vitæ ipsius Carentij, apposito tamen decreto ad fauorem Pallauicini, & quod Carentius erogaret sumptus pro expeditionibus faciendis, & administratione sibi obtinenda pro rata temporis reficien. si infra triennium alij, quam Carentio officium, Pallauicinus venderet, & quod fructus Massæ, & alij extraordinarij, & tertiæ partis exercitij præstandi per Carentium spectaret ad Pallauicinum,

tinum, reliquæ verò duæ partes dicti exercitij essent ipsius Carentij, quæ tertia pars fructuũ exercitij fuit taxata ad scuta 40. annua, quapropter dubitaui An huiusmodi pacta essent licita, & DD. affirmatiuè concluserunt.

1 Quia inæqualitas lucri inter socios est permissa vno ex socijs maiorem partem, vel sortis, vel industriæ in societatem conferente l. si non fuerint. vbi glos. ff. pro soc. Calder. in c. nauiganti. n. 30. vers. verumtamen. de vsur. Purpur. in l. si pascenda. n. 25. & 26. C. de pact. Couarr. qui de commun. testatur var. resolut. c. 2. num. 3. vers. hinc primo apparet, & vers. secundo constat, & ideo cum Pallauicinus totum contulerit capitale non fuit inconueniens, quod totam Massam, & alios fructus perciperet. Verum quia fructus consistunt etiam in exercitio fuit conuentum, quoad illos, quod Pallauicinus vnam tertiam partem, reliquas verò duas Carentius, qui officium exercebat perciperet.

2 Et licet ipse fecerit expensas pro expeditione, & admissione, videretur inde dicendum, quod ipse quoq; de d. Massa, & alijs emolumẽtis percipere deberet pro sua rata, tamen dicebãt Domini quatenus dictæ expensæ essent pars Capitalis, quod satis pro ipsis Carentius participabat. Ex quo habebat duas tertias partes lucri, cum aliàs non fuisset inconueniens, quod Pallauicinus maiorem partem istius lucri perciperet, qui currebat periculum vitæ Carentij, & per consequens amissionis Capitalis, vt tenuit Rota ex Calder. Purpur. & alijs in causa Ferrarieñ Societatis 28. Iunij 1599. coram R. P. D. Millino, stante maximè quantitate dictarum expensarum; quæ non excedunt summam scutorum &c.

3 Nec refert quod elapso triennio si officium vẽdebatur expensæ non erant reficiendæ Carentio quia dicebatur, quod si huiusmodi expensæ sunt pars Capitalis, de natura huius Capitalis est, vt collatum in societatem amittatur. Cum expensæ factæ pro expeditione & admissione ad officium nunquam recuperentur. Et propterea cum Carentius ex tali admissione, nec damnum extrinsecum, nec intrinsecum patiatur, ad Bald. in l. 1. num. 23. ff. pro soc. sibi imputare debet si partem illam capitalis ponere in societatem non recuperauerit.

4 Non obstat quod lucrum certum fuerit taxatũ, quia respondebant DD. illam taxationem tẽnere assecurationem lucri, quæ est licita, sicut enim fructus agri, vel vineæ incerti vendi possunt pro certo pretio, vel locari. Ita etiam vendi potest lucrum incertum societatis, Siluest. in summ. in verbo, societas, il primo n. 18. Armill. n. 17. Conrad. de contract. quæst. 96. in prima & secunda conclus. Nauarr. consil. 24. de vsuri Io. Lopez de contract. cap. 65. & latè Henric. consl. 8. num. 72. & fuit dictum coram R. P. D. Millino in causa Ferrarien. Societatis 28. Iunij 1599.

5 Et quamuis prædicta procedant, quando quantitas taxata est proportionabilis ad dubium euentũ lucri, vt per Corrad. & Henric. in loco præcitato nihilominùs omisso quod onus probandi taxationem excessiuam incumberet Carentio, Purpur. in l. si pascenda. n. 29. C. de pact. ex calculo hic pro parte Pallauicini dato probatur hæc non excessiuitas.

6 Minus facit quod ista scuta quadraginta annua fuerint taxata, nõ habito respectu alicuius impedimenti puta infirmitatis &c. Nauar. cõs. 84. de vsur. nam respondebatur quod illa taxatio debebat intelligi cessante infirmitate, & impedimento necessario. Verborum enim significatio debet ad intellectum sanum eiusdem, & vitio carentem applicari, Rot. decis. 10. n. 4. & 5. de test. in antiq. & vt excludatur contractus illicitus, Alex. cons. 19. n. 6. lib. 2. & fuit resolutum coram bon. me. Lauretano in causa Foroliuien. Societatis 2. Decembris 1583. & in dicta Ferrarien. coram D. Millino.

Nec releuat Bulla fel. rec. Sixti Quinti super societatibus ad caput saluum, quia tam ex prohemio, quã ex discursu, & tenore Bullæ habetur intentionem fuisse prohibere cõtractus palliatos, & contra dispositionem iuris communis, addẽdo pœnas nouas, vt firmauit Rota in dicta Ferrarien. 17. Maij 1600. & ideo locum non habet in hoc casu. cum ista societas non sit vsuraria, nec prohibita, ex dispositione iuris communis, vt sæpius fuit ostensum &c.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Oscensis Archidiaconatus.
Lunæ 10. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Excommunicatus in excõmunicatione per triennium insordescens; priuatur beneficijs; si excommunicationis scientiam habuerit, quando, & ex quibus talis scientia præsumatur.

SVMMARIVM.

Recursum habentes ad secularés Iudices excommunicati sunt, nec attendenda est consuetudo contraria etiã immemorabilis, num. 1.

Insordescentia requirit non solum contumaciam in excommunicatione, sed etiam excommunicati proteruitatem, num. 2.

Confessio de recepto, licet regulariter non probet solutionem, probat tamen concurrentibus adminiculis, n. 3.

Procurator censetur certiorare suum principalem de omnibus emergentibus in lite, num. 4.

Scien-

Scientia non præsumptiuè, sed planè & concludenter probanda est, quando agitur de priuatione beneficij declara, nisi præsumptiones sint vehementes & vrgentes, num. 6. Vbi præsertim quando non agitur criminaliter, & num. 7.

Præsumptio vehemens dicitur illa, ad quam vehementer animus Iudicis applicatur, num. 7.

Scientia sola non sufficit in pœnalibus, nisi etiam concurrat intimatio, Declara vt num. 8.

Insordescentia sola non sufficit ad effectum priuationis beneficiorum, nisi insordescens post annum fuerit citatus ad se expurgandum, Declara vt num. 9.

DECISIO CLXXXI.

1 IOannes Perez in impetratione Archidiaconatus della Camera in Ecclesia Oscensi, narrauerat inter alia, quod Paulus Lezzanus dictum Archidiaconatum obtinẽs & excommunicationis sentẽtia ritè innodatus existens, suorum salutis, & honoris immemor Deiq; timore postposito in d. excommunicatione per triennium & vltra insorduit. Ad cuius narratiuæ verificationem, cum fuisset restricta disputatio, Domini resoluerunt gratiam quoad insordescẽtiam narratam esse iustificatam, cum enim non controuerterentur plures recursus illiciti ab ipso Paulo, eius procuratoribus de mandato ipsius factis ad Iudices sæculares ambigẽdum nõ est de illius excommunicatione, tum vigore Bullæ in Cœna Domini in §. 16. tum etiam in vim Sacrorum Canonum, cap. qualiter, & quãdo, cum ibi notat. de iudic. cap. nouiter, & cap. graue, de sent. excommunic. & propter istosmet recursus ab eodem Paulo habitos, tam coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto 10. Aprilis ann. 1595. quam coram R. P. D. Pettia die 1. Februarij eiusdem anni declaratus fuit excommunicatus in alia causa Oscensis Canonicatus. Consuetudo autem, siue abusus potius illarum partium recurrendo ad Iudices laicos, qui adducitur ad effectum excusandi Paulum, & excludendo contumaciam illius, non meretur allegari, cum nec etiam suffragaretur immemorabilis, vt dicta decisione deductum fuit, & hæc de plano procedebant.

2 Dubium tamen consistebat circa sententiam Pauli, & pertinaciam ipsius in excommunicatione: nam cum ad effectum insordescentiæ requiratur contumacia, & proteruia excommunicati in excõmunicatione, c. cum bene, de æt. & qual. cap. cum contumacia, & ibi not. de hæret. lib. 6. cum alijs similibus opus erat ostendere Paulum habuisse notitiam excommunicationis per triennium ante impetrationem Ioannis quæ fuit de mense Augusti 1599. & quamuis recursus incœperint vsque de anno 1587. itaut de anno 1589. fuerit monitus coram Auditore Cameræ ad instantiam fisci, ad personaliter comparendum ex eo quod propter recursus inciderat in Censuram, cuius vigore ipso personaliter citato fuit contra eum ab eodem Auditore Cameræ lata sententia definitiua, deinde à Vicario Vrbis: tamen cum hæ duæ sententiæ fuerint per sententiam Farinacij reuocatæ, vsq; ad hoc tempus Domini nihil firmarunt, sed inspecto tempore subsequenti post supradictas decisiones, & tres sententias Rotales, quarum duæ primæ latæ fuerunt de anno 1599. Tertia verò die 2. Februarij 1696. Necnon post sententiam D. Vlissis Moscati reuocatoriam sententiæ Farinacij, & Paulus declaratus excommunicatus propter dictos recursus, satis constare visum fuit de scientia Pauli, & proteruia ipsius in excommunicatione, itaut per triennium & vltra insorduerit: ea namq; colligitur ex pluribus, & præcipuè, ex quo litteræ exequutoriales relaxatæ in vim trium sententiarum Rotalium fuerunt ei intimatæ, cum fuerint sub die 15. Maij 1596. exequutæ in domo Pauli dimissa copia, & per affixionem ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, in qua erat Archidiaconus, & licet in exequutorialibus nulla fieret mẽtio excommunicationis, tamen nimis crassa, & supina erat ignorantia causæ propter quam fuerunt latæ in Rota tres sententiæ conformes, item ex relaxatione mandati exequutiui pro expensis in vim trium sententiarum criminalium sub die 18. Maij eiusdem anni, quod fuit super quibusdam bonis mobilibus eiusdem Pauli exequutum, maximè concurrente solutione expensarum vtriusq; Iudicis, tam facti in Rota, quàm coram Vicario, vbi nulla alia causa aderat, quàm reuisio sententiæ Farinacij, per quam solutionem expensarum controuerti non potest scientia Pauli sententiarum Rotalium & criminalium.

3 Nec dicatur de huiusmodi solutione non constare nisi per confessionem de recepto, quia licet hæc regulariter non probet solutionem, fallit tamen concurrentibus adminiculis, vt pluries decisum fuit, prout in hoc casu, tum quia confessio de recepto non fuit facta à principali, in quo adest maior suspicio fraudis, sed à procuratore, tum quia fuit facta per manus Notarij, & in præsentia Testiũ, tum quia pro expensis coram Vicario procedebat exequutio facta in mobilibus propter quam redditur verisimilis confessio, & cessat suspicio quod fuit facta in præiudicium Pauli, neque potuit habere iustam causam credendi huiusmodi expẽsas fuisse factas in secunda instantia coram Vicario, quia cum esset lata sententia à Farinacio reuocatoria sententiæ, cum condemnatione alterius partis in expensis donec hæc sententia Farina-

cij

cij fuisset reuocata non poterat relaxari mandatum contra ipsum pro expensis.

4 Quod autem potuerit prætendere nullitatem sententiarum, non excusat eum à contumacia, quia prætensio erat sine aliquo fundamento, aliàs hoc modo posset semper euitari insordescentia. Quod etiam suadetur ex Testibus deponentibus, quod de anno 1596. Paulus propter censuras non accedebat ad Ecclesiam, & quod habebatur pro excommunicato, & licet isti Testes indefinitè deponāt de anno 1596. & in principio anni 1596. verisimile est quod hoc etiā esset circa mensem Augusti 1596. eadem quoq; scientia Pauli satis colligitur ex tot decisionibus,& sententijs, tam ciuilibus, quàm criminalibus, quæ præcesserunt,in quibus iudicijs causa fuit acriter defensa ab eius procuratore, à quo præsumitur de his omnibus certioratus, iuxta cons. Roman. 481. maximè cum procurator à sententijs appellauerit, & notabiles fecerit impensas, quas non est verisimile, quod fecerit de suo proprio, & notorius sit stylus, vt de omnibus quæ in curia geruntur, certiorentur principales qui ad effectum,vt causa defendatur pecunias transmittuntur ad Vrbem,vltra quod si sententia Farinacij debet suffragari Paulo ex quo de illa præsumitur fuisse à procuratore certioratus, eodem modo debet præsumi certioratus de decisionibus, & sententijs reuocatorijs, præsertim cum continerent censuras, & alias pœnas.

5 Quod si attendantur prosequta satis apparebit de contumacia Pauli, & indurato animo, quo permansit in censuris: adsunt enim requisitiones ab eo factæ Capitulo in quibus defendendo huiusmodi recursus,& approbando sententiam Farinacij, damnat opinionem illorum, qui dicunt recursos illicitos, quamuis sint Rotæ Auditores, & non obstante quod Capitulum ei notificauerit sententias, tam ciuiles, quàm criminales, & decisiones contra eum factas,& denegaret ei, vti excommunicato, tradere distributiones quotidianas, obtinuit nihilominus præceptum, vt Capitulum,& litis cōsortes abstinerent se, & renuntiarent sententijs Rotalibus latis ob recursus, & ipsum ex causa non molestarent, cuius vigore Capitulum, & litis consortes, ne tempore litem amitterent, coacti fuerunt facere quasdam separationes, cum diuersis protestationibus, & hoc quamuis sint gesta intra triennium probant nihilominus præcedentem scientiam Pauli: si enim quando fuerunt ei intimatæ decisiones, & sententiæ destitisset à defensione in recursu, & impugnatione sententiarum, posset forsan intrare præsumptio ignorantiæ prius, ex quo habita vera notitia destitit,sed cum postquam habuit scientiam claram, & certam quod recursus erant illiciti, nihilominus noluerit desistere, oritur contraria præsumptio, quod etiam per prius habuerit istam scientiam,& tamen perseuerauit. Cum igitur ab intimatione exequutorialium,& solutione expensarum, quæ fuerunt de mensibus Maij, & Iunij 1596. vsque ad gratiam Ioannis quæ fuit de mense Augusti 1599. intercesserunt tres anni, & amplius remanet narratiua, quod insorduit per triennium, & satis hoc videtur fecisse suorum salutis, & honoris immemor, Deique timore postposito stante supradicta contumacia, & proteruia cum nouis contrauentionibus.

6 Non obstat, quod cum agatur de probanda scientia,ad effectum priuationis,requiratur plena probatio, nec sufficit præsumpta, ex decis. Mohed. 260. alias 4. de prob. Put. 6. eodem tit. cum alijs allegatis, quia licet regulariter id verum hoc tamen intelligitur, quando nō concurrunt præsumptiones vehementes, & vrgentes, secus verò, quando adsunt huiusmodi vrgentes præsumptiones, vt fuit resolutum in causa Mediolanensi Matrimonij 22. Martij 1574. coram Cotta. Nam nihil repugnat, quod requiratur plena probatio, & sufficiunt coniecturæ, & præsumptiones, quia ex his etiam potest oriri probatio concludens, prout latè deducit & allegat Aym. cons. 73. nu. 19. & cons. 178. num. 1. Decisiones ergo Putei, Mohed. & aliæ similes,quæ in contrarium allegantur, sunt intelligendæ quando non concurrunt tales coniecturæ,& præsumptiones,ex quibus possit oriri plena probatio, maximè cum ista non sit materia criminalis,sed beneficialis, quæ non requirit exactissimas probationes, sed contentatur probatione ordinaria, dummodo sit plena, & concludens secundum subiectam materiam, vt in causa Casalēsi Præpositura 21. Aprilis 1597. coram bon. mem. Giptio, vbi etiam fuit allegata decisio Accorambon. 25. quæ hic affertur in contrarium.

7 In hoc autem casu nō potest ignorātia allegari, quia ex supra deductis resultāt vehementes præsumptiones scientiæ Pauli, itaut verisimilitudo sit magna, & ad eā vehementer animus Iudicis applicatur, talis enim dicitur vehemens præsumptio secundum Bal. in rubr. C. de prob. n.4.

8 Nec etiam obstat, quod in pœnalibus non sufficiat sola notitia, nisi concurrat etiam intimatio,Mohed. d. decis. 4. de prob. & 3. de dol. & cont. & 3. de sent. excommun. quia id procedit, quando requiritur notitia non solum ad effectum scientiæ, sed etiam ad effectum, vt aliquid fiat: nam ad hoc requiritur intimatio, vt dicitur in dicta decisione 4. Mohed.

9 Neque etiam obstat, quod insordescentia in excom-

excommunicatione non sufficiat ad effectum priuationis, sed necessaria sit citatio post annum ad se expurgandum ex deductis in causa Legionensi insordescentiæ 5. Iunij 1598. coram R.P.D. Decano, quia hoc procedit quando agitur contra aliquem, vti suspectum de hæresi, iuxta terminos tentos in cap. cum contumacia, de hæret. lib. 6. quod si agitur contra excommunicatum, ex causa, quæ meretur priuationem, tunc ad effectum priuationis satis est, quod in excommunicatione insorduerit, iuxta notat. per Abbatem in cap. de iudic. confer. ad c. Tholos. decis. 365. & ita loquitur decis. Legobiens. Domini mei Decani.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana Pignorum.
Veneris 14. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Hebræi recipientes in pignus aliorum bona furata, An, & quando teneantur illa restituere eorum Dominis non restituto pretio.

SVMMARIVM.

Hebræi de iure communi tenentur restituere bona pignorata eorum Dominis absq; vlla pretij restitutione, si ea pignori acceperunt ab alijs quàm à suis Dominis, num. 1.

Liber priuatus hebræorum pignori accipientium bona sub vsuris de iure communi non probant ad fauorem dictorum hebræorum, num. 4.

Pœna vbi apponitur in aliquo actu de iure prohibito, inde etiam resultat eiusdem actus nullitas, num. 7.

Pœna in actu apposita facit etiam actum nullum ex verisimili mente disponentis, num. 8.

Extensio fit de casu ad casum in dispositione inducta ratione euitandæ fraudis, quando vtroq; casu adest eadem ratio, num. 10.

DECISIO CLXXXII.

1 Facultas mutuandi sub vsuris permissa Hebræis habet diuersas limitationes, & restrictiones ad effectum, vt non possit comitti fraus, & inter alia in cap. 13. continetur. Che siano obligati scriuere al libro la qualità del pegno piu essentiale, come fino, ò grosso, nuouo, ò vecchio, & il colore: & volendo il Christiano mettervi il sigillo, ouero contrasegno, l'Hebreo no'l possi ricusare, & nel libro, & nella poliza ò belletino da darsi, come di sopra, ne habbi à far mentione; sotto pena di scudi quattro per ciascuna volta, & essendo il pegno d'oro, d'argento, ò gioie, ò altra materia pretiosa, oltra le altre qualità, & circonstantie sopradette vi si deue scriuere il peso, & il numero loro, sotto pena di scudi venti per ciascuna volta.

2 Post obitum Andreæ Dinelli Aurificis fuerunt inuentæ penes Missanos hebræos plures gioielli margharitæ diuersorum dominorum, quæ ab eis fuerunt datæ Andreæ ad effectum illas vendendi: repetebant Domini à Missanis istos gioiellos, & margaritas; Respondebant Missani, quod ipsi eas habuerant ab Andrea in pignus pro certis pecuniarum summis ei mutuatis, & quod non tenebantur restituere sine solutione pecuniæ mutuatæ, & vsurarum; Domini verò replicabant, quod Missani non obseruauerant formam capitulorum, & circumscripta facultate eis concessa non constabat de pignore, & iste casus erat decidendus, iuxta terminos iuris communis, secundum quod Hebræi tenentur restituere veris Dominis res suas sine eorū consensu penes eos existentes absq; restitutione pretij, & vsurarum, glos. in l. seruus, & ibi Salic. & alij. ff. de cond. indeb. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 39. num. 2.

3 Et causa inter eos pendente, coram Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Cardinali Aldobrandino Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario proposui de eius mandato Dubium An Missani teneantur ad restitutionē sine solutione pecuniæ maturatæ, & vsurarum, & Dubio proposito sub die 13. Maij, & causa maturè discussa non fuit facta resolutio propter exemplaritatē materiæ, sed fuit restricta difficultas, vt videretur particulariter An in descriptione sex partitarum fuerit obseruata à Missanis forma dicti cap. xiij. Et quatenus adsit inobseruantia, An ista inobseruantia sit talis, vt Missani teneantur ad restitutionem sine solutione pecuniæ, quæ ab eis fuisse mutuata prætenditur Andreæ, & vsurarum, & Dubio super istis facultatibus hac die iterum proposito circa primam difficultatē fuit conclusum non fuisse obseruatā in descriptione in libro formam dict. cap. xiij. in istis sex partitis, quia discurrendo breuiter super singulis in prima partita deficit pondus gioielli, & perlæ magnæ in eo existentis, & numerus smeraldorum & rubinorum, & licet isti rubini, & smeraldi sint affixi, & non possint facilè amoueri, tamen ex hoc non tollitur occasio fraudis, cui capitula voluerunt prouidere, quia potest dari vnus gioiellus, in quo non sint 10. rubini, & smeraldi loco alterius, quæ fraus cessat si adest pondus, & numerantur rubini, & smeraldi, & eundem defectum ponderis, & numeri continet etiam secunda partita; Tertia quoq; est defectiua in pondere perlarum, & numero, & appositio sigilli ad istum effectum non sufficiunt, quia in principio dicti Capituli inter alias circumstantias, & qualitates expresse continetur, quod debeat apponi sigillum si Christianus voluerit, & postea disponitur, quod vltra

P quali-

qualitates, & circumstantias supradictas debeat describi in libro pondus, & numerus gemmarum, & aliarum rerum pretiosarum, quia licet in hoc casu non adsit tanta suspicio fraudis; Tamen fraus non excluditur in totum sine pondere, & ideo capitulum, quod voluit tollere in totum occasionem fraudis, non fuit contentum sola appositione sigilli, & numeri, sed voluit, quod debeat describi copulatiuè numerus, & pondus, etiam in casu, in quo fuisset appositum sigillum.

4 In quarta verò partita deficit pondus perlarũ, & numerus rubinorum, & adamantium in rosa subrogata, & numerus adamantium in virga auri. Quinta partita pariter est defectiua in pondere perlarum, & in numero perlinarum inter eas positarum. Sexta deniq; & vltima partita est defectiua in pondere gioielli, & perlarũ, & in numero rubinorum, & adamantium. Nec mouit Dominos quod iuxta formam Capituli octaui sufficit describere vnam qualitatem substantialem, quia clara est dispositio dicti capituli 13. quod in gemmis, & alijs rebus pretiosis, vltra qualitatem substantialem debeat describi pondus & numerus, quia facilius in hoc casu potest cõmitti fraus, & propterea ista capitula sunt inter se compatibilia, & vnum non stat exclusiuè ad aliud.

5 Circa secundam difficultatem fuit resolutum strictè quoad istas sex partitas Missanos teneri ad restitutionem absq; aliqua solutione. Fundamentum resolutionis fuit, quia de iure communi liber priuatus Missanorum nõ probat ad proprium eorum fauorem, & in praiudicium Dominorum, quod ipsi dederint pecuniam mutuo Andreæ, & ab eo receperint in pignus istas gemmas, & perlas, l. rationes, & l. instrumenta. C. de prob. & capit. prædictum 13. ad istum effectum eis non suffragatur, quia non obseruauerunt formam requisitam in descriptione in libro, vt per Alex. conf. 3. num. 3. lib. 2. Et propterea cum non probetur, quod istæ gẽmæ, & perlæ fuerint receptæ in pignus ab Andrea pro pecunia mutuata cessat fundamentum Missanorum, quod solum consistit in pignore, & mutuo.

6 Mouebatur etiam ex alio fundamento, quia veri Domini habent fundatam intentionem in iure communi, secundum quod possunt repetere res ab alijs pignoratas hebræis sine eorum consensu absq, aliqua restitutione. Et ideo cum Missani solum se fundant in facultate concessa hebræis mutuandi sub vsuris, quæ non est pura & simplex, sed habet certas qualitates, & limitationes debent probare, quod fuerint obseruatæ illæ qualitates, & cum quoad istas sex partitas inobseruantia sit clara, facultas mutuandi eis non suffragatur, & consequenter, iuxta dispositionem iuris communis, tenentur ad restitutionem sine solutione pecuniæ mutuatæ, & vsurarum; & hoc maximè dicendum est, quia ista capitula fuerunt apposita ad effectum euitandi fraudem, & ad effectum dandi modum, & formam, & ideo ad vnguẽ sunt obseruanda.

7 Non obstant quæ in contrarium deducuntur per informantes. Et primò, non obstat, quod in dicto cap. 13. continetur pœna, quæ stat exclusiuè ad nullitatem, quia quod Missani teneantur ad restitutionem sine solutione pretij, & vsurarum non deducitur ex nullitate, sed ex eo quod non obseruata forma Capitulorum, non constat de pignore, neque de pecunia mutuata, & facultas eis non suffragatur, & consequenter domini possunt vendicare res suas penes eos existentes. Præterea, vt apparet ex prohemio istorum capitulorum, & ex consilijs Doctorum, qui in hac materia scripserunt, hebræi nunquam habuerunt facultatem mutuandi liberam, & absolutam, sed restrictiuam, & limitatam cum pluribus capitulis, & conditionibus, & cum ante istam facultatem materia esset de iure prohibita, & nullitas tendat solum in præiudicium hebræorum, in hoc casu concurrunt simul nullitas, & pœna, iuxta distinctionem Bart. in l. prætor. ff. de nou. oper. nunc. Et benè deducit Paul. de Castr. in cons. 62. num. 2. lib. 2. & plures congerit Brun. in tract. de form. in tit. quando censeatur aliquid datum pro forma in 3. conclus.

8 Et hoc eo magis dicendum est attenta verisimili mente concedentis, pœna enim imposita hebræis est modica, & damnum quod potest succedere Christianis potest esse magnum, & ideò non est verisimile, quod fuerit intellectum velle aperire hanc viam, vt sit in facultate hebræorũ fraudandi Christianos soluendo modicam pœnam, ex qua Christiani, quorum est damnum, nullum commodum consequntur, & ad istum effectum nullitatis potissimum inspicitur præsumpta mens disponentis, Accorambo. decis. 2. Ant. August. in tit. de const. § secundo.

9 Non obstat quod sufficit adimplementum per æquipollens, cum forma sit data ad certum effectum, quia ista capitula continet solum exclusionem fraudis, quæ non ita faciliter potest euitari, si non obseruatur integrè forma capitulorum, sicuti euitatur quando forma obseruatur ad vnguem, & ideo non potest dari adimplementum æquipollens.

10 Non obstat, quod licèt in hoc casu non fuerit obseruata forma, tamen non fuit commissa fraus ab hebræis in descriptione in libro quia licèt cessat ratio legis in causa particulari, tamẽ non cessat legis dispositio quæ est inducta ratione

tione euitandæ fraudis, l. si veritas. C. de fideicomm. Bald. in l. non dubium, num. 7. C. de leg. Alexand. cons. 32. num. 6. lib. 7. Couar. in c. cum esses, num. 9. de testam. Aym. quæst. 192. num. 21.

11 Non obstat postremo quod in dicto cap. dicitur, quod contra hebræos non possit procedi, nisi ad quærelam domini, quia hoc procedit, quando agitur criminaliter, vel petitur pœna, & non excludit, quod domini via ciuili non possint opponere de inobseruantia capitulorũ, quæ oppositio succedit loco quærelæ.

PENIÆ.

Romana Societatis Officij.
Lunæ 17. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Iudicis decretum non firmat contractum mulieris, quando causa inibi expressa est falsa.

SVMMARIVM.

Decretum Iudicis non firmat contractum mulieris, quando causa propter quam illud interponitur est falsa, num. 1. & illud decretum est ipso iure nullum, num. 2.

DECISIO CLXXXIII.

1 DVbitaui An sustinetur obligatio D. Constantiæ Coptiæ, quæ in societate scutorum 300. auri contracta ad fauorem Equitis Lucardi, cui se in solidum obligarunt D. Marcus Antonius Cibus, & Mutius Eugenius, & D. Constantia Mutij Vxor, quæ erga officialẽ bonam fidem recognoscens tàm ipsum, quàm fideiussores indemnes releuare promiserat, cũ curatoris præsentia, & Iudicis decreto, iuxta Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. cum declaratione tamen in ipso decreto apposita, quod pecuniæ inseruire debebant pro colendo quodam prædio sito in Territorio Bracchiani, & Rota d. D. Constantia tantum informante non sub- 2 stineri eius obligationem censuit ex eo potissimum fundamento, quia causa præterquam Iudex imposuerat decretum erat falsa videlicet quia indigebat pro colendo prædio sito in Territorio Bracchiani: nam cum ipsa id prædium Mutio marito in dotem dedisset pro pretio scutorum 6000. & consequenter in mariti dominium transiuisset l. si prædium. C. de euit. Soccin. cons. 69. n. 15. lib. 4. Bero. cons. 63. n. 5. lib. 3. Cephal. cons. 381. n. 13. & seq. ad maritum non ad vxorem spectabat prædium colere, vnde licet pecuniæ in cultura prædij essent collocandæ cum prædium esset mariti, vt fuit etiam decisum in alia decisione facta super alia Societate die 4. Februarij proximè præteriti non poterant dici acceptæ, aut conuersæ in eius vtilitatem.

2 Data itaque falsitate causæ decretum Iudicis fuit ipso iure nullum, Alex. cons. 69. n. 3. vers. Primo quia. lib. 3. Roman. cons. 454. num. 9. vers. tertio principaliter, Corn. cons. 132. n. 12. vers. & decretum. lib. 2. Ruyn. cons. 160. n. 29. in princip. lib. 2. & consequenter Constantiæ obligatio non potuit sustineri.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ,
Mercurij 26. Iunij 1602.

ARGVMENTVM.

Delictum quando dicatur notorium, & quomodo delictum notorium probetur.

SVMMARIVM.

Delicta notoria non dicuntur illa, quæ constant ex sententia in contumaciam lata, n. 1. vbi ampliatur etiã, quod Iudex illa notoriam asseruerit.
Notorium delictum dicitur, quod procedit ex certa scientia populi, & aliter procedens non dicitur notorium, num. 2.
Notorium delictum non dicitur, nisi prius plenè constet delictum esse commissum, n. 2.
Qualitatis probatio præsupponit præcedentem probationem substantiæ, n. 2.
Testes examinati in causa ciuili, non faciunt fidem in causa criminali ad condemnationem, n. 3.
Testes de auditu non probant notorium, n. 3.
Notorium delictum non dicitur, quod solum constat per publicam famam, num. 4.
Notorium delictum non probatur per testes non reddentes rationem eorum dicti n. 4.

DECISIO CLXXXIV.

1 INformante solum D. Lutio Vitellio, visum fuit Dominis ex deductis prætensa delicta bo. me. Alphonsi Vitellij non posse dici notoria quoniam sententia contra eum lata nõ fuit ex delicto, sed in contumaciam quapropter quicquid dixerit Iudex in sententia, standum non est eius assertioni, Aretin. cons. 163. num. 5. in fine. vers. & ideo melius est, Boss. in tit. quomodo proced. in crim. notor. n. 8. post med.

2 Præsertim quia in quantum prætendebatur eũdem Alphonsum mandatum dedisse ad occidendum, cum hæc sint huiusmodi, quæ secreto fieri soleant, videtur potius impossibile posse in hoc casu probari, vel esse notorium, quod procedit à certa scientia Populi, Mill. in repert. in verbo, notorium, non potest esse: Testes qui deducebantur non solum non probant notorium sed neque delictum ipsum, & verissimum est probationem delicti necessariam esse antequã

probetur notorium, siquidem probatio qualitatis præsupponit præcedentem probationem substantiæ, vt per Bald. in l. ea quidem. n. 45. in fine, C. de accusat. Dec. in cap. consuluit. il primo. num. 6. de appell. Clar. in §. fin. quæst. 9. col. 3. vers. item quæro. Grammat. decis. 65. num. 12. & 13.

3 Quod autem non probent delictum deducebatur quia testes fuerunt examinati in causa ciuili, vnde quia testes possunt variare non faciũt fidem in causa criminali ad condemnationem, vt per Doctores in l. 2. vbi Bald. nu. 23. C. de eden. & nor. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. præsertim quia testes deponunt de auditu, & ideo non probant notorium, Capr. de notor. membr. vltimo & Rota in dicta decisione coram D. meo Decano.

4 Nec facit quod deponant super fama, quia hoc non sufficit ad probationem notorij, vt decisum fuit coram eodem Domino meo Decano in Veliterna Bonorum 14. Nouembris 1579. Quæ tanto magis procedunt, quia testes in eorum dictis non reddunt rationem, quam tamen in hac materia reddere tenentur ad effectum concludendi notorium, Io. Andr. in addit. Specul. in tit. de not. crim. §. fin. Abb. in cap. consuluit. il primo, nu. 2. vbi Franc. n. 3. de appell. Ias. in l. si verò. §. qui pro rei. nu. 13. ff. qui satisd. cog. Capr. vbi supra n. 10. & quo ad Bullas Summorum Pontificum dixerunt Domini in hoc proposito benè fuisse declaratas in alleg. decis. coram D. meo Decano. Ex quibus ita conclusum fuit.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Calaguritana Decimarum de Apoca.
Veneris 11. Octobris 1602.

ARGVMENTVM.

Ex summario elicias argumentum.

SVMMARIVM.

Testes examinati à Iudice non habente iurisdictionem nulliter examinati dicuntur, & non probant, n. 1.

Fatalium prorogatio petenda est, non obstante longa dubiorum disputatione, n. 2.

DECISIO CLXXXV.

1 Conclusum pro nullitate examinis dictorũ quatuor testium propter defectum iurisdictionis, quia non fuerunt prorogata fatalia, Felyn. in c. inter monasteria. nu. 33. vers. tertio tempora. de re iud. cum alijs adductis, & quod acta facta non probant.

2 Non obstat pendentia remissoriæ, quæ cum fuerit obtenta per beneficiatos non possunt in illa se fundare, iuxta decis. Cassad. 9. de appell. vt per Franc. in c. ex ratione. col. 7. vers. circa tex. de appell. non releuat etiam impedimentum propter disputationes dubiorum, quia non propterea minus quis excusatur à petitione prorogationis fatalium; propterea dempto tempore remissoriæ, & renuntij, & si adhuc vacuum remaneat tempus, vt hic per informantes &c.

PENIAE.

Foroliuien. de Monsignanis.
Mercurij 30. Octobris 1602.

ARGVMENTVM.

De iure Fisci opponere non potest tertius, nisi à Fisco cessionem habuerit.

SVMMARIVM.

Tertius non potest opponere de iure Fisci, n. 1. nisi à fisco cessionem habuerit, n. 2. & seq.

Cessionarius dicitur agere non iure alieno, sed iure proprio, n. 2.

Clerici de bonis acquisitis ex beneficio ecclesiastico testari non possunt, & testamentum factum nullum est num. 1. & 3.

Excipi non potest de iure tertij, nisi in totum sit exclusiuum iuris agentis, n. 4.

DECISIO CLXXXVI.

1 Dicij. Iunij proximè præteriti in decisione in hac causa facta, Rota censuerat Elisabettham de Monsignanis non potuisse opponere nullitatem testamenti conditi ab anno 1561. ab Alexandro de Monsignanis Presbytero, & Canonico Ecclesiæ Foroliuien. ex eo potissimum fundamento, quia cum Bulla Pij Quarti prohibens Clericos testari, respiciat fauorem Cameræ, non potest tertius opponere, quia de iure Fisci solum opponit Fiscus, Putt. decis. 4. incip. excipiens. de except.

2 Cæterum quia interim Agentes pro Elisabettha obtinuerunt cessionem à Camera, cuius vigore etiam successerunt in vniuerso iure, priuilegio, & loco d. Cameræ, Causa iterum proposita, vtraque parte informante Rota pronuntiauit stante d. cessione Elisabettham potuisse dare de nullitate d. Testamenti, quia vigore cessionis, non experiebatur iure alieno, sed iure proprio, Dec. cons. 247. num. 8. vers. nec obstat, Socein. iun. cons. 101. num. 28. lib. 2. Cephal. cons. 133. num. 116. Thesaur. decis. 4. num. 2. vers. secundus casus. Bald. in auth. qui rem. nu. 1. vers. dicendum est. C. de sacros. Eccles. Areti. in l. cum seruum. num. 3. vers. secunda conclusio. C. de seru. fugit. Craue. cons. pro genero. num. 399. vers. secundo ad argumentum, Surd. decis. 308. n. 8.

Nam

3 Nam sicut Camera potuisset dare de nullitate testamenti, si Alexander seclusa consuetudine testatus fuisset de bonis acquisitis ex bonis ecclesiasticis cap. 1. de testam. c. 1. & c. inquirendum. de pecul. clericor. Ias. cons. 9. nu. 34. & seq. lib. 2. pariter Elisabetha, quæ vigore cessionis locum Cameræ obtinebat, eandem nullitatem nunc opponere poterat.

4 Cæterum quia veriùs est hoc ius fisci non esse ipso iure exclusiuum, nec aderat in hoc casu declaratoria, quod propter illicitam negociationem, vel per acquisitionem ex fructibus ecclesiasticis fuerat factus locus Constitutionibus prohibentibus clericos testari, sicut requiritur, Soccin. iun. cons. 130. nu. 29. vers. si verò dicimus lib. 3. Redoan. de spolijs, q. 17. num. 8. vers. tamen acquiritur, ideo cum ius istud Cameræ non esset clarum, nec probaretur illicita negociatio, aut acquisitio de fructibus beneficiorum, Rota reseruauit particulariter videre An constaret de tali nullitate testamenti, quæ impediret immissionem.

LITTAE.

Concheñ Archipresbyteratus.
Mercurij 27. Nouembris 1602.

ARGVMENTVM.

Simonia nunquid probetur per Testes de auditu ac etiam per Testes deponentes de tractatu simoniaco, non tamen concludentes de conclusione tractatus.

SVMMARIVM.

Simonia arguitur ex conuentione, quod expedientur Bullæ sumptibus & expensis permutantis beneficium. n. 1. declara, vt n. 3.
Simonia non probatur per testes de auditu. n. 2.
Simonia non probatur ex præcedenti tractatu, nisi probetur etiam conclusio, n. 2.

DECISIO CLXXXVII.

1 CVm D. Petrus Amoraga ex pluribus capitibus, de quibus inferiùs dicetur, prætenderet probari simoniam commissam inter q. Ioannem de Palomares, & q. Alphonsum Osorium in permutatione Archipresbyteratus de quo agitur, & egrèferret de singulis separatim discuti, idcirco generaliter dubitatum fuit An constet de simonia in casu, & ad effectum de quo agitur, & Domini resoluerunt eam non probari &c.

2 Et dum secundo loco deducebatur simonia ex eo quod fuisset conuentum de expediendis literis d. permutationis etiam ad fauorem Alphonsi respectu d. Archidiaconatus sumptibus & expensis ipsius Ioannis, & ad hoc adducebantur plures testes, de quibus in summario n. 6. fuit responsum illam verè non probari: nã primus deponit de auditu, ibi se audiuisse dici ab eodem Doctore Palomares, Tertius de auditu ibi dixit dictus Alphonsus, quod Ioannes expediturus erat, Septimus de auditu, ibi publicè audiuit dici, Octauus de auditu ibi,& audiuisse dici ab eodem Alphonso, Duodecimus de auditu, ibi audiuisse dici in loco de Bonilla à D. Petro de Palomares, Decimus tertius de auditu, ibi dictusq; Petrus respondisset iam esse conclusum, Decimus sextus de auditu, ibi, cui dictus Alphonsus respondit se nullas pecunias dedisse, & clarum est, quod Testes de auditu in hac materia nihil probant, cap. super literis. de testib. c. super eo, de eo qui cognou. consanguin. vxor. suæ, & fuit dictum in pluribus causis.

3 Nec vis fieri potest in depositione sexti, dum inquit se scire quod Ioannes Palomares suis expensis attulerit Bullas Archidiaconatus Alphonso absque aliqua impensa dicti Alphonsi, & se scire pactum fuisse inter ipsos tempore quo tractatum fuerat de dicta permutatione, &c. quia non deponit, quod mediante d. pacto fuerit cõclusa permutatio, & circa illud, quod Ioannes suis sumptibus attulerit Bullas Archidiaconatus, nullam rationem scientiæ affert, sicut nec in depositione decimiquarti, dum dicit se sciuisse, & notorium fuisse, quod inter alia pactum fuit, & tractatum inter dictos Ioannẽ, & Alphõsum ex causa d. permutationis, quod Ioannes allaturus erat Alphonso Bullas Archidiaconatus Cautieñ suis et Ioannis sumptibus absque eo quod Alphonsus aliquid de suo expenderet, & se sic publice audiuisse dici atque præsertim fuisse huic pactioni, & tractatui, qui non deponit se fuisse præsentem conclusioni permutationis, nec dicit illam fuisse conclusã cum dicto pacto, & propterea nihil probat ea ratione, quod potuit quidem tractari vno modo, & aliter perfici, & superiùs dictum est, & non probat hoc esse, quod non potest non esse, vulg. l. non hoc. C. vn. cogn. cum simil.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Pampilonensis de Cariqueque.
Mercurij 4. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Trãsportatio actorũ integra, quãdo facta dicatur.

SVMMARIVM.

Transportatio actorum non integra, non vitiat, quando sunt transportata acta facientia ad causam, de qua agitur, licèt non fuerint transportata acta alterius causæ, num. 1.

Transportatio actorum praesumitur integrè facta, & qui contrarium dicit probare tenetur, n. 2.

Procuratoris confessio principali nocere non debet, semperq; & quandocunque reuocari potest etiam non docto de errore, n. 3.

DECISIO CLXXXVIII.

1 Dixerunt Domini non obstare defectum transportationis actorum, quia pro parte Martini de Crobia fuerunt producta omnia acta facta corã Ordinario Pampilonensi postquam fuit ab incolis praesentatus in hac causa, & haec sunt acta facta facientia ad causam, quã ipse hodie prosequi, intendit super validitate praesentationis, itaut ad aliorum trãsportationem minimè teneatur, ex quo adsũt acta istius causae, & pluries fuit resolutum, quando quis vult vnam causam prosequi satis sit, quod acta illius exhibeat absque eo, quod producat alia alterius, quam prosequi non intendit.

2 Neque obstat, quod dicitur huiusmodi acta non esse integra, quia praesumitur integra, & dicenti non esse integra, incumbit onus probandi, vt in causa Senogalliensi Siluae, coram Cotta, & alias saepè dictum fuit in Rota.

3 Nec etiam obstat, quod deficiant acta litis antiquae agitatae. Primò coram Ordinario, & deinde in Rota inter Dominicum de Muru, & Martinum Aldaua, quia Martinus de Ocobia non tenetur, neque vult dictam litem prosequi nec venit ad causam ex iure Martini Aldauae, neque vti eius subrogatus, sed in vim suae praesentationis, ac inde praesens iudicium nihil habet commune cum illa lite antiqua, quod sic praetendatur, acta litis antiquae facere ad hanc causam, onus illa probandi spectat ad eum, qui illis vti vult, non autem Martinus tenetur illa transportare, itaut ob eorum transportationem non possit procedi in causa. Quatenus verò Martinus commisit causam appellationis haec commissio impetrata à Procuratore suo, cuius confessio Domino nocere non debet, imo potest reuocari quandocumque, & non docto de errore iuxta stylum Rotae, Put. decis. 17. in fine lib. 3. cum sim. ac ideo est impetrata noua commissio super validitate praesentationis, vltra quod potest dici, quod quatenus Martinus cõmisit causam appellationis à sententia Ordinarij potest verificari in sententia lata post mortẽ Martini de Aldaua, & post suam praesentationem, per quam declaratum fuit nõ esse locum nouae praesentationi factae per incolas ad fauorem ipsius, quae sententia cum omnibus actibus praecedentibus fuit exhibita, vt dictum est. Quod autem dicitur fuisse ab incolis datum mandatum ad praesentãdum Martinum in Curia, ad hoc, vt accipiendo causam antiquam in statu, & terminis, in quibus illam reliquit Martinus de Aldaua, eam prosequatur non obstat, quia Martinus non vtitur hac facultate, sed praesentatus fuit vigore alterius, & ex duabus vijs sibi datis potuit bene vnam eligere, ac intentare iudicium vigore mandati, in quo nõ cõtinetur huiusmodi litis prosequutio.

REVERENDISSIMI DOMINI SACRATI.

Romana Census de Mutinis.
Mercurij 11. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Census vbi est vsurarius reputatus ex Bulla Pij V. fructus non debentur, & percepti computantur in sortem.

SVMMARIVM.

Fructus percepti, & consumpti bona fide restituendi non sunt stante praescriptione triennali, n. 1.

Fructus dotis debentur tam ex Statuto Vrbis, quàm ex aequitate, n. 1. declara vt n. 5.

Vsurae nunquam transeunt in dominium recipientis, ex communi Theologorum, & Canonistarum sententia, num. 20

Vsurarum causa non recipit praescriptionem, nec bonam fidem, nec aequitatem, n. 3.

Census vbi est vsurarius reputatus ex Bulla Pij Quinti, fructus non debentur, & percepti computantur in sortem, n. 1. & seqq.

DECISIO CLXXXIX.

1 CVm aliàs fuisset resolutum censum, de quo agitur esse nullum, ex eo quod non interuenerit pecunia numerata iuxta Cõstitutionem Pij Papae Quinti, instabant nihilominus DD. de Nobilibus fructus per eos, & D. Hieronymam eorum auctricem perceptos non esse computandos in sortem, & consequenter sententiam Rotalem ad fauorem DD. de Mutinis in hoc esse reuocandã: fundamenta erant plura. Primò, quia isti fructus percepti, & consumpti bona fide, Vnde non veniunt restituendi l. bonae fidei. ff. de acquirend. rerum domin. Secundò, dicebatur d. restitutioni obstare praescriptionem triennalem ex communi, de qua Barbat. cons. 81. nu. 13. lib. 3. Tertiò, dicebatur saltim habere locum aequitatem, l. curabit. de action. empt. cum non sit conueniens quod DD. de Mutinis tanto tempore habuerint in manibus rem, & precium, & ad hoc allegabatur in specie decis. Romana Census 5. Maij. 1597. coram Reuerendissimo Pacen. Quartò, quia in omnem euentum succedebat obligatio DD. de Mutinis ad damna, & interesse, vt fuit dictum in causa Senogallien. Praedij 24. Octobris

bris 1586. coram Bubalo: Postremò quod etiā si nullum ex præfatis subsistieretur, nihilominus DD. de Nobilibus poterant retinere fruct' perceptos, quia ex instrumento census apparet quod legatum, quod deseruiuit pro pretio census fuit factum Hieronymæ pro augmento suæ dotis & legitimæ, & cōsequenter debentur fructus tàm ex Statuto Vrbis antiquo c. 20. lib. 4. quàm ex æquitate, de qua per Alex. cons. 147. lib. 5. & quia talis dos succedit loco legitimæ, Curt. senior. cons. 27. in fine.

2 Quibus non obstantibus Rota censuit DD. de Nobilibus teneri ad restitutionem pecuniarum perceptarum ea ratione, quod Constitutio Pij Quinti annullat huiusmodi contractus, & illos feneratitios reddit, vnde sequitur quod tanquam recepta in causam vsuræ, nunquam trāsiuerunt in dominium recipientis ex communi Theologorum, & Canonistarum opinione, de qua post multos relatos Couar. var. resol. lib. 3. c. 3. n. 6. vers. sed ad Sot. de iust. & iure lib. 6. quæst. 1. art. 4. vol. 2. cum pluribus sequen. & consequenter tanquam res alienæ veniūt restituendæ c. si res alienas. 14. quæst. 6 reg. peccatum reg. iur. in 6. & in specie est text. in c. Michael. c. tua nos, c. tuas de vsuris. Abb. cons. 54. num. 4. lib. 1.

3 Hinc cessant quæ ex aduerso dicebātur de perceptione cum bona fide, & præscriptione, quia cum versemur in materia vsuraria, nec præscriptio, nec allegatio bonæ fidei aliquid operatur, Alex. cons. 121. num. 11. cum pluribus sequen. lib. 4. Dec. in l. petens. C. de pact. Tiraquell. de retract. conuention. §. 1. glos. 2. num. 33. cum alijs per Gabriel. de præscript. conclus. 4. num. 12. nec applicatur quod tertio loco dicebatur de æquitate, l. curabit. de act. empt. quia procedit vbi res cuius pretium est retentum est fructifera, & istis terminis loquitur de eis. Romana Census coram Reuerendiss. Paceñ Vbi cum scripturæ ex quarum pretio fuit creatus census remanebant penes venditorem census Vnde fuit dictum, quod licet census non sustinetur, tamen intrabat æquitas legis curabit, quia venditor habuerat in manibus originalia Notariatus fructifera, & illorum pretium, at in hoc casu sublato censu nihil remanet quod possit parere fructus.

4 Tollitur pariter quartum fundamentum ex decisione Segobien. coram bubalo, quia illa decisio procedit, in eo qui dedit suo Creditori censum in solutum promittens exigibilem aliàs ad damna, & interesse cum enim ibi Creditor licitè possit percipere fructus, meritò si non percepit dicitur damnificatus ex facto debitoris, verum in hoc casu nulli poterant de iure percipi fructus per Dominos de Nobilibus, & consequenter non est quod illorum loco possit succedere interesse accedit quod ibi culpa erat ex parte debitoris, hic autem ex parte emptoris census, qui non persoluit in pecunia numerata vnde sibi imputari debet si aliquod damnum fuit passus, iuxta c. damnā, de reg. iur. in 6.

5 Ad vltimum motiuum, quod pecunia esset dotalis fuit dictum, quod ex quo D. Hieronymā multo ante fuerat nuptui tradita tale legatum non poterat operari huiusmodi effectum, quia onera Matrimonij propter quæ conceditur fructus ex pecunia numerata nō fuerunt correspectiua ad istam dotem, sed ad illā quæ in d. actu matrimonij fuit promissa Vnde nulli possunt deberi fructus, Corn. cons. 24. lib. 3. Ruyn. cons. 48. num. 4 & 5. lib. 5. Vbi etiam respondet ad alium motiuum de legato loco legitimæ, quia dicit non habere locum, vbi statutum excludit iam dotatam. Ex quibus fuit conclusum sententiam Rotalem esse confirmandam.

LITTAE.

Calagurritana Census.
Mercurij 11. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Census impositio facta non numerata pecunia, vsuraria, & illicita reputatur, præsumitur tamen numeratio pecuniæ ex assertione Notarij in Instrumento facta, Præsertim quando venditor census pluries soluit fructus.

SVMMARIVM.

Remissoria in prophanis conceditur absq; fumo boni iuris in secunda vel vlteriori instantia, num. 1.

Remissoria non conceditur, quando articulata materia non est releuans, num. 2.

Remissoria non conceditur quando calumniosè petitur ad differendam causæ expeditionem, num. 2.

Census impositio nulla est, quando pecunia numeratio non interuenit, num. 2.

Census cum numerata pecunia celebratus censetur quando censu vendens sæpius fructus persoluit. num. 3.

Censum fuisse celebratum cum numerata pecunia, probatur per assertionem notarij, num. 3.

DECISIO CXC.

1 Licet pro Capitulo petente remissoriam, staret regula, quæ vult, quod in prophanis absq; fumo in secunda, vel vlteriori instantia, concedi debeat remissoria, cum dici soleat, quod non deductum, deducam, & non probatum probabo, maximè vbi articulata materia sit releuans ad decis. Verall. 68. num. 1. par. 3. cū alijs allegatis per informātes pro Capitulo,

2 Attamen Domini hanc remissoriam denegarunt,

runt, non ea ratione, quod articulata materia non sit releuans, cum si reuera in Constitutione censûs, de quo agitur nō interuenisset pecunia numerata census esset nullus, vt habetur in Constitutione Pij V. de Censibus, & fuit sæpè resolutum signanter de anno præsenti in Romana Census de Mutinis coram Reuerendissimo Patriarcha, sed quia eam calumniosè peti ad differendam causæ expeditionem, censuerunt Domini, quo casu passim denegari solet, Rom. cons. 273. in fine. quem sequitur Felyn. in cap. de cætero, num. 12. de re iud. Cassad. decis. 3. de dilat.

3 Et calumnia visa fuit Dominis satis manifesta. Tum quia huiusmodi nō numeratio realis pretij dicti census in partibus, & sic à personis magis probabiliter de veritate rei informantis, non fuit vnquam prætensa, immo fructus per multum temporis spatium solnti fuerunt absq; aliqua contradictione, Tum etiam quia de ipsa reali numeratione pretij constat ex verbis claris ipsius Instrumenti censûs, Bart. in l. singularia, num. 23. ff. si cert. pet. Alex. cons. 37. num. 8. vers. sed in casu nostro, lib. 3. & fuit sæpè tentum, vt in Beneuentana census 16. Decembris 1594. coram nunc Illustriss. Mantica, & Florentina Bonorum 17. Aprilis 1592. coram D. Millino.

4 His accedit quod, ex decreto Capituli, ac ex iuramento à Capitularibus ipsis præstito, in omni eorum admissione de soluendo dictum censum admodum inuerisimilis redditur hæc noua prætensio procuratoris Capituli, & omnino reijci debeat, ad tex. in c. quia verisimile, de testibus, cū vulgar. maximè cum nihil aliud hucusq; prætenderit Capitulum, quam quod contractus census contineret pacta quædam illicita, & vsuraria, & quod propterea fructus veniebāt computandi in sortem principalem, quòd cum de directo repugnet huic articulatæ non solutioni pretij illius merito super ea audiri non debet Capitulum, ad tex. in l. 1. vbi glos. C. de fur. in c. solicitudinem, in fin. de appellat. & in l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur.

IVSTI.

Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ. Lunæ 27. Ianuarij 1603.

ARGVMENTVM.

Sententia contra contumacem lata, quando dicatur lata ob delictum, An per comparitionem resoluatur, & quos alios patiat effectus.

SVMMARIVM.

Testes sine citatione partis examinati probant secundum facultates Gubernatoris Vrbis absque aliqua repetitione. Declara vt num. 1.

Sententia contumacialis non dicitur lata propter delictum, quando illa profertur ob non paritionem monitorij, & ob non comparitionem rei moniti, num. 2.

Sententia contra contumacem lata ex Testibus informatiuis nulla est. num. 3.

Banniti, seu condemnati pro homicidio, seu etiam diffamati sunt suspensi ab omnibus actibus legitimis. Quomodo isto casu capiatur diffamatus, num. 4.

Banniti, seu condemnati in contumaciam in suis defensionibus non audiuntur post tempus præfixum à Bulla Pij V. Quomodo intelligatur dicta Bulla, & de quibus condemnatis, num. 5.

Bannitus, & condemnatus propter contumaciam non potest priuari legitima, num. 7.

DECISIO CXCI.

1 DOmini censuerunt standum esse in decisis. siue enim fundetur prætensio incapacitatis D. Alphonsi super sententia Gubernatoris Vrbis, quasi potuerit iuxta formam suarum facultatum adhibere fidē testibus informatiuis, etiam absque repetitione, vt in decisione Oradini in Romana Beneficiatus S. Petri 16. Iunij 1561. quæ est inter impressas decis. 12. part. 1. diuers. & hoc casu dicebatur Primò, quod ista facultas Gubernatoris procedit ad effectum, vt sententia sit valida, & possit exequi non vt faciat constare de delicto, itaut sententia non sit contumacialis, vt ex easdem decisione colligitur in vers. quartò dicitur, atque ad hunc effectum, vt possit ferri sententia contra contumacem loquitur clar. in pract. criminal. lib. 5. §. final. quæst. 11. sub n. 3. & quæst. 45. num. 13. cum alijs allegatis.

2 Secundò, Gubernatormet expressè voluit proferri sententiam ob non paritionem monitorij, quod arctabat ad comparendum, & ob non comparitionem potuit proferre sententiam cap. quoniam frequenter. in fine, vt lit. non contestat. c. ex parte. de verb. signif. Rip. in cap. 1. nu. 24. de iudic. ergò non protulit propter delictum, quia adhibuerit fidem testibus informatiuis qui de iure non probant, secundū decisionem Reuerendissimi D. mei Patriarchæ Alexandrini inter easdem partes 10. Decembris 1577. aliàs per me allegatam inter impressas decis. 369. part. 1. diuers. & quam Domini sunt sequuti in vna Romana de Rambogliettis 24. Maij 1591. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, & coram bo. mem. Orano in vna Tullen. Simoniæ 27. Aprilis 1597. & pluribus alijs.

3 Si verò etiam vti velint sententia Gubernatoris Ciuitatis Castelli, & illa Dominis visa fuit nulla, tum ex defectu iurisdictionis, quoniam causa fuerat commissa Gubernatori Vrbis, & exequutum

quartum monitorium, & consequenter Gubernator Ciuitatis Castelli non poterat procedere cap. bonæ. de postul. prælat. Auffrer. add. ad quæst. capp. Tholos. 481. n. 3. tum ex defectu citationis, vt per informantes, tum etiam quia lata fuit ex testibus informatiuus, & in eo cessant facultates Gubernatoris Vrbis.

4 Non obstat fundamentum, quod fit super Bulla Pij Secundi confirmata per alios successores; qua diffamati seu condẽnati de homicidio ab omnibus actibus legitimis sunt perpetuò suspensi: nam in casu nostro deficiunt requisita, quicquid enim dicendum sit de simplici diffamatione, quæ requiritur ad inquirendum: Ad effectum de quo agitur diffamatio debet esse talis, quæ æquipolleat condemnationi, vel inducat notorium, & sufficiat ad condemnandũ non autem sufficit sententia contumacialis, & id voluit Bulla in illis verbis, quorum delictum sit notorium, vel de homicidio diffamati, vel condemnati sint, aliàs absurdum esset, quod pro diffamatione solum sufficienti ad inquirẽdum infligeretur tam rigorosa poena, vt decisum fuit coram Reuerendissimo Domino meo Alexandrino in Veliterna Bonorum 14. Nouembris 1578. & 13. Februarij 1579. aliàs allegata in hoc puncto vbi bene deciditur casus noster.

5 Non obstat Bulla Pij Quarti, quia sæpiùs fuit decisum loqui in Bannitis in contumaciam propter delictum, vt etiam dixerunt Domini in hac eadem causa coram me die Lunæ 22. Aprilis anni præteriti, & hic intellectus comprobatur: nam in §. Præcedenti, Bulla exprimit meram contumaciam, vbi intelligitur de sententia lata propter solam contumaciam, vnde quando simpliciter loquitur de condemnatis in contumaciam, de crimine intelligendum est propter crimen. Propterea Bulla admittit ad defensionem condemnatos infra sex menses, ergo non intelligitur de condemnatis in meram contumaciam, quia huiusmodi condemnati non egerent hac admissione, quia sola comparitione sententia resolueretur, vt ibi Papæ mens fuit occurrere, ne propter temporis diuturnitatem aliquo modo perderentur probationes fisci quibus propter contumaciam redargui possent.

6 Non obstat decisio coram bon. me. Bubalo in hac causa 1. Decembris 1578. quæ est 315. par. 1. impress. quia responsum fuit in allegata decisione anni præteriti, & benè siquidem Dominus Alphonsus agebat alia via pro supplemento, & fundabat intentionem super restitutione obtenta à Papa, & præsupponebatur incapacitas, nec fuit visum An sententiæ essent cõtumaciales, & An intrarent Bullæ, de quibus hodie agitur, & sic nõ applicatur illa quæstio.

7 Ex quibus sequitur, quod propter has sententias D. Alphonsus tanquam incapax non potuerit à matre priuari legitima, vt vltra decisiones allegatas latissimè deducit Riminald. iun. cons. 55. n. 41. vsq; ad n. 18. lib. 5.

PENIAE.

Romana Inualiditatis Matrimonij.
Veneris 28. Februarij 1603.

ARGVMENTVM.

Matrimonij dissolutio, vbi ab vxore petitur propter viri impotentiam, nec apparet de aliquo vitio, seu defectu membrorum genitalium ipsius viri, Iudex debet eos cogere ad cohabitandum insimul per triennium, præcedente Sacramentali peccatorum confessione, & sumptione Sacratissimæ Eucharistiæ, istudq; triennium currere debet à die decreti, non autem à die contracti matrimonij, etiam quod plures anni intercesserint, secundum veriorem & tutiorem opinionem.

SVMMARIVM.

Matrimonium vbi quæritur dissolui propter impotentiam viri nec apparet de vitio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium visibili recurrendum est ad remedia ecclesiastica; videlicet ad triennalem cohabitationem præcedente peccatorum confessione, & sumptione Sacratissimæ Eucharistiæ, num. 1 & seq. etiam quod antea per plures annos insimul habitauerint d. num. 2. & seqq. vbi recitantur aliæ opiniones, & ita concluditur.

Matrimonium est magnum Sacramentum, & propterea vbi agitur de illius dissolutione omnis cautela, & diligentia adhibenda est, vt omnis fraus excludatur, num. 4.

Mariti assertioni pluries carnaliter cognouisse vxorem magis creditur quam assertioni vxoris contrariæ n. 6.

DECISIO CXCII.

1 CVm Camilla Galla post sex annos, quibus cum Iacobo Briosio marito suo cohabitauerat super separatione thori, & inualiditate Matrimonij ex causa impotẽtiæ coheundi mariti contra ipsum coram Vicario Sanctissimi litem intentasset Iudex (consultis obstetricibus, quæ ipsam virginem esse retulerunt, & peritis, qui maritum genitalia habuisse ad generationem bene proportionata affirmauerunt) decreuit, vt Camilla ad cohabitandum cum marito per spatium triennij reuerteretur, mandãs vt ambo coniuges peccata sua confiterentur, ac Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumerent, & deinde simul cohabitantes obse-

quia

quia matrimonialia sibi inuicem præstarent.

2 Post appellationem interpositam ab hoc decreto, Dubitaui An esset confirmandum, vel infirmandum, & Rota vtraque parte informante iustum esse censuit, quatenus enim continebat, quod coniuges ad Diuina Sacramenta recurrerent ad explorandum impedimentum impotentiæ iustissimum erat. Nam quando dubitatur de amborum coniugum, vel alterius impotentia, An perueniat ab impedimento naturali, vel ab accidentali, videlicet à maleficio opera Dæmonum, vel Magorum perpetrato, vbi non apparet de virio, aut morbo, vel defectu membrorum genitalium visibili, sicuti nō apparebat in hoc casu ad remedia super naturalia, Diuina, & Ecclesiastica potissimum recurrendum est, cap. si per sortiarias. 33. q. 1. vbi communiter Canonistæ, & præsertim Turrecremat. quæst. 1. & conueniunt dd. Theologi S. Thomas, S. Bonauenrura, Petrus de Palude, Scotus, Durandus, & cæteri communiter lib. 4. sentent. distinct. 34. Ioann. Hidernus in fornicario. lib. 5. cap. 6. & Martinus de Rio tom. 3. disputationum magicarum lib. 6. q. 1. 2. sect. 3.

Præterea quatenus idem decretum præcipiebat, vt coniuges cohabitarent per triennium non obstante, quod à tempore contracti matrimonij per sex annos, & vltra cohabitauerant, iustum etiam visum fuit in hac facti specie, quia licèt dubius sit articulus An triennium debeat computari à tempore confessionis factæ, & præcepto Iudicis, vel potius sufficiat computare triennium qualitercumq; simul coniuges cohabitasse probetur, & tres circa hoc reperiūtur Doctorum sententiæ, quarum vna dicit id esse arbitrarium, vt refert Hostien. in cap. final. n. 10. vers. finaliter tamen de frigidis, & maleficiatis, Ancha. in c. 1. num. 10. vers. dicit Hostiens. eodem titulo vbi Præpos. nu. 7. vers. ad id quod.

3 Et altera affirmat, quod quando cohabitatio præcessit per aliquos annos ante motum iudicium, & mulier probat se virginem, tunc sufficiat præcedente triennio cohabitationis addere modicum tempus, & pro hac sententia allegatur Innocent. in c. final. de frigid. & maleficiat. super verb. triennium, vbi Abb. antiq. n. 2. Præpos. num. 4. vers. placet per istum textum. Zabarell. quæst. 5. num. 4. Alexand. de Neuo num. 17. vers. & ista opinio, Abb. n. 12. vers. & hoc mihi plus placet, Ioannes de Friburgo in glos. ad summam Sancti Raymūdi lib. 4. tit. de impotentia coheundi, in glosa super verbo. Cohabitantes Gregorius Lopez in legibus septipartitis Hispaniæ par. 4. tit. 8. lib. 5. in glosa super verbo, dar plazo, Ioannes Battista Laderchius cons. 41. incip. quando mulier. num. 21. Menoch. de arbitrar. centur. 8. nuper edita cas. 519. num. 14. & pro eadem sententia in Cappell. Tolos. decis. 381. num. 6. allegat quidam Dominus Vaboen. pro qua videntur tex. in c. laudabilem. §. nos vero ibi à tempore celebrati coniugij cohabitent per triennium, & in c. final. §. final. de frigid. & malefic. ibi, & constiterit vobis virum, & mulierem infra prædictos octo annos per continuum triennium simul cohabitasse, & in hanc opinionem viderētur inclinare Domini de Signatura Iustitiæ, super hac causa antequā committeretur in Rota & negari non possit, quin magna ratione, & authoritate nitatur etsi arbitraria singulorum iudicum non essent periculosa, facile esset hæc opinio tenenda.

4 Nihilominus tertia affirmans hoc triennium non computandum à die contracti matrimonij, sed à die quo Iudex coniugibus indixit triēnalem cohabitationem, tutior sæpè visa est grauibus rationibus munita. Prima, quia cum agatur de separando matrimonio, quod est magnum Sacramentum omnis diligentia, & cautela adhibenda est, vt quantum possibile est omnis fraus, & error excludatur, Hostien. in d. c. final. num. 10. circa finem, verb. sed bene caueat iudex de frigid. & malefic. & ibi Anton. Butr. num. 6. vers. de cautela; ideo enim ecclesia induxit tam exquisitas solemnitates antequam similia matrimonia dirimantur. Secunda quia à tempore præcepti iudicialis incipit adhibere exacta diligentia præmissis confessione sacramentali peccatorum, & Sacrosanctæ Eucharistiæ sumptione, & alijs Ecclesiasticis. Tertia quia hæc sententia est tutior, & securior.

5 Et propter has rationes eam tenuerunt veteres, & recentiores Canonistæ, Hostien. in d. c. fin. de frigid. & malefic. nu. 10. & licet ibi ambiguus videatur ex quo recurrit ad arbitrium Iudicis, nihilominus tamen in summa eodem tit. §. qualiter & quando, nu. 12. vers. verum dici potest, constanter affirmat semper tutius esse, quod à tempore præcepti Iudicis debeat trienniū computari eandem sententiam profitentur, in d. c. final. de frigid. & malefic. Io. Andr. nu. 8. super verb. terminos, & num. 11. super verbo, trienniū, vbi addit, non licere Iudici abbreuiare, & Anch. num. 9. vers. ex quo collige, Anton. de Butrio, num. 10. ver. veritas est vbi dicit hanc esse veritatem, Henric. Boich. in c. 1. num. 1. & 2. de frigid. & malefic. Io. Brunel. tract. de sponsal. conclus. 27. num. 10. & 14. ver. sed pro opinione, Cappell. Tholos. decis. 281. num. 6. in fine, vbi recitatis opinionibus concludit quod opinio Hostien. est valde secura, eandem sententiā videtur tenuisse S. Raymundus in tractatu de ma-

matrimonio, in summ. lib. 4. tit. de impotentia coheundi. §. sexto, & eam tanquam tutiorem sequuta est, Rota in pluribus causis, & signanter in causa Taurinen Dissolutionis matrimonij, die 30. Octobris 1596. coram bon. mem. Orano, & in causa Neapolitana Dissolutionis matrimonij die 5. Maij 1597. coram eodem, & in causa Calaguritana Diuortij, die 15. Martij 1599. coram R. P. D. meo Seraphino Oliuario, tunc Rotæ Decano, nunc Patriarcha Alexandrino. Illud tamen verum est, quod cum die 26. Nouembris eiusdem anni in eadem causa Calaguritana fuisset dubitatum An tempus triennij possit arbitrio Rotæ abbreuiari, resolutum in eo casu non potuisse, noluerunt Domini generaliter diffinire hoc habere locum in omnibus causis, quia magnam perseuerant difficultatem.

6 In hac facti specie hanc tertiam opinionem tanquam tutiorem amplexa fuit Rota. Primò, quia impotentia naturalis mariti, quam opponebat vxor, ne dum non erat explorata, sed potius ex relationibus peritorum aderat præsumptio in contrarium. Secundò, quia assertioni mariti pro matrinonio asserentis, se pluries, ac pluries Camillam cognouisse potius standum erat, quam assertioni Camillæ tendenti ad Matrimonij inualiditatem, c. si quis accepit 33. quæst. 1. c. continebatur, & c. duo pueri, de desponsat. impub. Tertiò, quia cum non esset verisimile, quod Camilla tanto tempore tacuisset, nec cōquæsta fuisset de impotentia mariti, d. c. si quis accepit, 33. quæst. 1. Hostien. in d. cap. final. num. 10. de frigid. & malefic. præsumptio erat contra ipsam, quod non propter impotentiam, sed propter aliam causam, iudicium separationis Mattimonij nouerit cōtra maritum, & ideo non erat pro dissolutione Matrimonij pronunciandum. Quartò, quia dato quod adesset impotentia coheundi, cum nondum esset exploratum, An prouenerit ex causa naturali frigiditatis, vel ex accidentali videlicet ex maleficio, licet infrigido non semper expectetur trienniū in maleficiato, tamen semper expectatur, Hostien. in d. c. laudabilem, de frig. & malef. nu. 1. Vbi Ioann. Andr. num. 8. Abb. num. 2. Alex. de Neuo, num. 3. Præpos. num. 4. ver. secus in maleficiato, Anton. de Butr. num. 15. vers. quod autem in maleficiato.

7 Et Iudex in hac causa quando indixit pœnitentiā istis coniugibus potius videbatur respexisse impedimentum proueniens à maleficio, quàm à natura, quia vt dixit Hostien. in d. c. final. de frigid. & malefic. non inuenitur expressum, quoad soluendum impedimentum naturale pœnitentia indicatur.

8 Nec obstat tex. alleg. pro secunda sententia: nā ad tex. in c. laudabilem, illa poterat esse congrua interpretatio, vt coniuges cohabitare debeant per triennium, videlicet à præcepto iudicis, vel à die indictæ confessionis computandum, ad c. final. de frigid. & malef. quod magis videtur vrgere, respondit Cappell. Tolos. in alleg. decis. 381. nu. 6. vers. nec obstat, quia licet videatur ibi petitio mulieris facta post octo annos tamen potest intelligi, quod antea causa fuit ventilata diutius, & ad mandatum Iudicis pœnitentiam egerant, & simul cohabitauerant, sicut expresse innuitur in tex. dum dicit, qui post plures terminos à Iudicibus assignatos reuersi ad eorum præsentiam consona voce dixerunt, quod non poterant commisceri. Hæc ibi, & eodem modo respondet ad illum tex. Io. Brunel. tract. de sponsal. conclus. 28. num. 14. vers. nec obstat, d. c. final. Quibus omnibus consideratis placuit Dominis in hac facti specie hæc tertia sententia, quod maritus adhibitis alijs peritis denuò inspiceretur, vt videretur An adesset aliquod impotentiæ signum, & ex qua causa proueniret, vt sine vllo errore sententia proferretur.

PENIÆ.

Romana separationis Thori,
Lunæ 3. Martij 1603.

ARGVMENTVM.

Thori separatio conceditur propter Adulterium, nisi post illud coniux cum coniuge se immiscuerit, hæc eadem Thori separatio conceditur propter mala tractamenta mariti in vxorem, confessioq; facta in iudicio criminali, probat etiam in ciuili inter easdem personas.

SVMMARIVM.

Thori separatio ex causa adulterij, conceditur etiam viri, num. 2.

Separatio Thori conceditur propter adulterium, quando post commissum adulterium, coniux illud sciens, cum coniuge se immiscuerit, num. 3. vbi quod in dubio non præsumitur scientia.

Scientia de præsenti non infert scientiam de præterito, num. 3.

Confessio facta in iudicio criminali probat etiam in ciuili inter easdem personas, num. 4.

Thori separatio conceditur etiam propter mala tractamenta viri in vxorem. num. 5.

DECISIO CXCIII.

1 PRæsuppositis cōfessionibus Alexandri Cottæ Melatæ, & Testium depositionibus, & alijs vtrinque deductis, Dubitaui, An sententiæ extra Rotam latæ à RR. PP. DD. Vicegerente,

rente; & Ala ad fauorem Florentiæ Carpellonæ vxoris Alexandri super thori separatione essent confirmandæ, vel infirmandæ; & Rota vtraque parte informante, potissimum ex capite adulterij ab Alexãdro commissi cum Florentia famula, tanquam iustas confirmandas censuit.

2 De adulterio enim constabant nedum ex dictis testium iuxta 19. & 20. sed ex clara eiusdem Alexandri confessione, quod solum constante matrimonio commissum sufficit ad thori separationem c. significasti, c. ex literis, & c. gaudemus. in fine. de diuorr. & c. ex parte. §. quia igitur. de sponsal. l. consensu. §. si quia agitur. C. de repud. auth. de nupt. §. metiores. Paris. cons. 54. n. 24. in princ. lib. 4. & fuit decisum in causa Romana Separationis Thori die 22. Martij 1574. coram D. meo Seraphino nunc Patriarcha Alexandrino, & in vna Bisuntina Separationis Thori die 11. Februarij 1598. coram D. meo Pamphilio.

3 Neque obstat, quod Florentia vxor post adulterium commissum tacuerit, & per aliquod tẽpus cum eo commorando, visa sit remisisse iniuriam ortam ex adulterio, vt notant Doct. in l. si vxor. §. fin. ff. de adult. vbi Barr. notat. Boer. qui multos allegat decis. 338. num. 7. circa med. Osasch. decis. 77. num. 36. in princ. quia fuit responsum non probari, quod vxor fuerit conscia adulterij, & nihilominus perseuerauerit cum marito, & actus cõiugales cum eo exercuerit, & tamen scientia non præsumitur, nisi probetur l. verius ff. de probat. Nec scientia videbatur inducta ex monitorio, seu quærela per Florentiam vxorem porrecta, quia notum est ex scientia de præsenti non inferri ad scientiam de præterito.

4 Nec ad rem pertinebat, quod dicebatur ab informante pro Alexandro quod cum confessio Alexandri fuerit facta in iudicio criminali, non nocebat sibi in iudicio ciuili, quia fuit responsum eam etiam in hoc iudicio ciuili probandã inter easdem personas l. duobus. §. coloni. §. de iur. iuran. Dec. in l. 2. num. 62. vers. & concludir. C. de eden. Veral. decis. 190. num. 1. par. 1. Cæsar de Grass. decis. 90. num. 17. aliàs 1. de except.

5 Præter adulterium concurrebant verbera, minæ de occidendo, iniuriæ, & aliæ multæ malæ tractationes, de quibus contra Alexandrum deponebãt testes, quæ licèt quibusdam ex Dominis non viderentur concludenter probatæ alij secus opinabantur, & tanquam continentia sæuitiam excedentem terminos leuis correctionis marito in vxorem permissæ locum etiã præbere separationi thori c. ex transmissa. c. literas. in fine cum ibi notatis. de restit. spoliat. Abb. in c. 1. num. 4. circa finem. de diuort. ad nullitatem contra sentẽtias oppositum ob petitum & non præstitum iuramentum calumniæ, fuit responsum ab eadem Florentia Carpellona principali fideliter fuisse præstitum in forma die 15. Iulij 1600. prout apparebat in actis causæ in prima instantia.

ILL.^MI D. CARD.^LIS MILLINI.

Parmeñ Status. 28. Aprilis 1603.

ARGVMENTVM.

De testibus inuerisimilia deponentibus, vilibus, & pauperibus, quod non probent.

SVMMARIVM.

Testis vilis, & pauper non est idoneus testis. n. 1.
Testis blasphemator non est idoneus testis. n. 2.
Testis inuerisimilia deponens non probat. n. 3. 4. & 5.
Vbi an Testis deponat verisimilia, vel inuerisimilia statur arbitrio Iudicis.
Testes inhabiles licèt admittantur in his quæ solent occultè committi, non tamen probant, quando concurrit suspitio odij, qualitas subornationis, & inuerisimilitudinis. n. 8.

DECISIO CXCIV.

1 FVit iterum dubitatum circumscripta reuocatione Anni 1536. & depositione Iacobi de Ferrarijs An Iacobo Marotio testi examinato pro parte Dominorum de Rangonibus sit adhibenda fides in totum, vel saltim in aliqua parte & causa per duas positiones diligenter discussa, censuerunt standum esse in decisis, quod ei nulla fides sit adhibenda. Et pro fundamento resolutionis repetebant quod Marotius post longam, & continuam seruitutem factam Pallauicinis per spatium vigintiquatuor, vel vigintiquinq; annorũ, fuit dimissus ab eorũ seruitio, in paruo temporis interuallo se contulit ad Castrum Rocchæ Blanchæ, in quo fuit receptus à Comite Ludouico, & vixit eius expensis per aliquot dies, & deinde ab eo fuit transmissus ad Vrbem, vt se examinaret contra Pallauicinos associatus in itinere à Dominico Portio eius factore à quo, & à Hieronymo de Modena deponit intellexisse, quod debebat examinari in hac causa, & Peregrinus Testis Rangonorum affirmat, quod ipse ante examen fuit interrogatus in hac causa à Hieronymo de Modena super articulis, quos tenebat in manibus in præsentia Comitis Ludouici, & quod à Dominico fuit instructus, vt faceret protestationem de non recedendo ab examine facto in Ciuitate Parmæ, & ista series facti inijcit magnam suspicionem, quod iste Testis non esset bene affectus de tempore

pore examinis erga Pallauicinos, & quod facilè potuerit subornari à Ministris Comitis Ludouici.

2 Secundò mouebantur, quia cum hac suspicione concurrit qualitas personæ ipsius Testis, vt enim ipse dicit est pauper eum habeat in bonis valorem scutorum centum vel circa, & est vilis, quia aliquando fuit Mulio, aliquando Hortolanus, aliquando Factor molendini, & vltimo loco ante examen Famulus Hospitis Solignani, & Vincentius deponit eum fuisse blasphematorem, & istæ qualitates sunt multum considerabiles ad effectum detrahendi fidem Testibus in materia suspecta, glos. in c. si quis testium, in verb. paupertate, & ibi Abb. Ant. de Butr. Card. Felyn. & alij de testib. Purpur. cons. 121. nu. 13.

3 Tertiò mouebantur, ex pluribus inuerisimilitudinibus in eius dicto. Et primò videbatur Dominis multum inuerisimile, quod Bernardinus saltim tribus vicibus promiserit Catherinæ in Camera præsente Marotio illam ducere in vxorem post mortem Ioannis Petri, & quod Catherina dixerit Marotio, quod maritus non poterat diu viuere, quia fecerit sibi aliquid propinare, vt posset habere effectum matrimonium cũ Bernardino, quia similia negotia, in quibus agitur de nece hominis, solent teneri secreta, præsertim vbi non concurrit aliqua necessitas operæ aliorum, vel causa, & quia famuli infimæ cõditionis non solent admitti in cubiculis Dominorum, & ideo non est verisimile, quod tot vicibus intellexerit hanc promissionem factam Catherina à Bernardino in Camera, & in ista inuerisimilitudine Domini faciebant magnum fundamentum, quia percutit substantiam huius negotij, si enim Bernardinus dedisset fidem Catherinæ viuente coniuge, & fuisset sequuta machinatio in vita coniugis cum adulterio matrimonium non fuisset legitimum, c. super hoc vltimo de eo, qui eam dux. in matrimon. quam poll. per adult. & consequenter filij Bernardini essent exclusi.

4 Considerabant etiam Domini, quod iste testis deponit de copula Bernardini cũ Martha, quæ etiam præstaret impedimentum matrimonio sequuto cum Catherina, & de ea deponit de visu per foramen ostij, quod erat factum ad effectum, vt per illud pateret aditus gattis in cubiculum, & in hac depositione insunt multa inuerisimilia. Primò, quod cum in ostio adesset foramẽ adeo notabile, quod ibi cõtinuò permanebat Bernardinus, & Martha, se posuerint in loco, ex quo possent tam facilè conspici. Secundò, quod ipsa ausus fuerit ex eo loco prospicere exponendo se periculo, quod ipsi illum viderent. Tertiò, quia deponit distinctè de pluribus qualitatibus, quæ sunt multum inuerisimiles, & materia eo magis redditur suspecta, quia Vincentius deponit de auditu à Cæsare della Vela, quod ipse instruxerat Martium, vt deponeret de visu, de copula inter Bernardinũ, & Martham per foramen ostij factum pro ingressu gattorum, qua instructione postea vsus fuerit in hac depositione de copula inter Bernardinum, & Martham mutando solum nomen, vt in alia decisione fuit consideratum.

5 Et propterea cum tota ista materia resideat in arbitrio Iudicis, & pendeat à verisimilitudine, præsumptionibus, & coniecturis, tot inuerisimilitudines in substantialibus simul iunctæ cũ qualitate personæ Testis, & suspicione subornationis, & odij contra Pallauicinos, secundum Dominos sunt tales, vt in hac causa grauissima non sit ei adhibenda aliqua fides, Abb. Imol. Card. & alij in c. qua verisimile; de præsumpt. Riminal. quæst. 452. nu. 11. cum pluribus seq. lib. 3. Natt. cons. 665 nu. 9. & 10. & cons. 666. nu. 11. & tanto magis cum adsit etiam aliqua varietas inter eum, & alios testes circa diem obitus Patris mariti Catherinæ.

6 Non obstat quod materia redditur verisimilis propter qualitatem personarum loci, & illorũ temporum, quæ erant satis relaxata; quia ex istis nõ excluditur inuerisimilitudo, nulla enim ratio suadet quantumuis illa tempora essent relaxata, quod negotium adeò notabile sine necessitate, & absq; vllo proposito deberet cõmunicari famulo similis qualitatis, ex qua cõmunicatione poterat peruenire scientia ad maritum propalari impedimentum matrimonij, & poterant nasci multa inconuenientia.

7 Non obstat quod postea maritus Catherinæ obijt ex veneno, quia hoc in facto controuertitur, & si verum esset nihilominus non excluderet inuerisimilitudinem, quia inuerisimilitudo in hoc consistit, quod omnis ratio repugnat, quod sine causa ista propinatio veneni, ante factum fuerit ei communicata.

8 Non obstat, quod in ijs, quæ solent committi occultè admittuntur Testes minus idonei, quia hoc non procedit, quando concurrunt cum qualitate personæ testis, & suspicione odij, & subornationis, inuerisimilitudines in dicto, & præsumptiones, vt per Gabriel. de testib. conclus. 7. num. 13.

PENIÆ.

Lucana Parochialis.

Lunæ 12. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

Modicitas pœnæ quid importet, quando quis inquirebatur pro delicto pro quo erat maior imponenda, & quando adulterium non pro-

Q betur

betur præsumptionibus, & An iuramentũ calumniæ censeatur præstitũ ex reiteratione & obseruantia terminorũ substantialiũ, & quid si aliter cõstet de bono iure, & An amplissimum mandatum sequuta ratificatione principalis actum à procuratore gestum corroboret, & nunquid scriptura producta egeat recognitione si tempore productionis non opponatur.

SVMMARIVM.

Conuentio inter Compatronos ius præsentandi inducit, num. 1.

Modicitas pœnæ ostendit quem non esse condemnatum ob delictum pro quo maior pœna imponi debet, nu. 2.

Grauitas delicti cognoscitur ex grauitate pœnæ, eod. n. 2.

Præsumptiones ad probandum adulterium in materia obiectiua, & quando agitur ad reddendum quem inhabilem non sufficiunt, num. 3.

Bona fama tollit diffamationem contrariam, num. 4.

Iuramentum calumniæ præstitum censetur ex obseruatione & reiteratione terminorum substantialium, num. 5.

Iuramenti calumniæ nullitas sententiæ non obstat quando aliter constat de bono iure, num. 6.

Mandatum procuræ amplissimum & ratificatio principalis actum per procuratorem gestum conualidat, num. 7.

Recognitio scripturæ necessaria non est, quando tempore productionis nihil opponitur, num. 9.

DECISIO CXCV.

1 VTraque parte informante Rota censuit sententiam confirmandam, quia præsentatio facta de Dino quam sententiæ Rotalis pronunciauerat validam fuit legitime facta ab hæredibus Antonij, & Hieronymi, ad quos pro illa vice in toto, & iure proprio spectabat ius præsentandi vigore conuentionis initæ inter compatronos anno 1559. de alternis vicibus præsentando, iuxta clem. plures, de iur. patro. vt latius fuerat deductum in decisione in hac causa facta die 25. Iunij 1601. coram D. Pamphilio Rotæ Decano, quæ DD. placuit non obstantibus oppositionibus quæ contra Dinum, & sententiam opponebantur.

2 Nam ad obiectionem de incapacitate Dini ob condemnationem adulterij, fuit responsum illum non fuisse condemnatum, quia prima sententia non condemnauit ex delicto, vt ex eius serie apparebat, & colligebatur ex modicitate pœnæ, quam irrogabat videlicet iuliorum 45. cum enim pœna sit mensura delicti, auth. omnes, Peregrini in fin. vbi Bald. & alij. C. commun. de success. l. 1. §. sed & qui ff. de abigeis, c. quæsiuit in fin. de his, quæ fi. à maior. par. capit. Marsil. in prax. §. opportune, n. 46. & seq. & grauitas delicti cognoscatur ex grauitate pœnæ quæ hic fuit modica, Ideo concludebatur adulterij crimen quod acriori censura coerceri solet non esse deductum in sententia, quod magis in hoc casu verum esse dignoscebatur ex sententia Auditoris Cameræ, qui Dinum absoluerat, licet modicam illam pœnã confirmauerit.

3 Nec præsumptiones deductæ ex pernoctatione Dini apud mulierem inferebant adulteriũ quæ in materia obiectiua parum vrgebant ad probandum adulterium, cum ad effectum inhabilitatis probationes concludentes, & sufficientes afferri debeant, quales exiguntur in criminalibus, l. sciant cuncti. C. de probat.

4 Et ex his patebat responsio ad diffamationem, quã substulerat etiam ne dum sententia absolutoria, sed attestatio Communitatis S. Marini montis super bona fama Dini, Grat. cons. 57. num. 23. in princ. lib. 2.

5 Ad nullitatem oppositam defectu iuramenti calumniæ fuit responsum de præstatione iuramẽti constare ex obseruatione, reiteratione terminorum substantialium, vt sæpè fuit decisum, & signanter in causa Romana rescissionis contractus die 16. Martij 1590. coram me.

6 Dicebatur præterea non esse locum huic nullitati, quando ex actis constat de bono iure illius, pro quo lata est sententia, vt fuit consideratum in causa Romana de Magdalenis, die 26. Aprilis 1599. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino.

7 Ad aliam nullitatem deductam ex eo quod Rota mandauerat ante sententiam vt Dinus cederet attentatis, & tamen cessio à procuratore facta non subsistebat, ex eo quod non habebat speciale mandatum, fuit responsum mãdatum fuisse amplissimum, & Dinum ratificasse.

8 Ad aliam prætensam nullitatem ex eo quod mandatum ad præsentandum Dinum non fuerat productum, nisi eo die, quo fuit tentus terminus ad sententiam, fuit responsum quod licet eodem die fuerit facta citatio ad dicendum contra dictum mandatum, tunc in actis dimissum, illa tamen citatio cadebat sub die 6. mensis Iulij, citatio verò ad sententiam cadebat sub die 9. eiusdem mensis, & consequenter mandatum fuerat effectum de actis per tres dies ante seruatum terminum ad sententiam.

9 Ad aliam nullitatem ex eo quod mandatum non fuerit recognitum, fuit responsum recognitionem fuisse omissam, ex eo quod tempore productionis nihil fuerat oppositum, quo casu non erat necessaria recognitio, Verall. decis. 117. part. 3. & eam quandocunque fieri posse.

ILL.^mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Oscen. Archidiaconatus.
Veneris 16. Maij 1603.

ARGVMENTVM.

Excommunicationis insordescentia excluditur per diligentias factas ab excommunicato pro absolutione.

SVMMARIVM.

Insordescentia excommunicationis excluditur per instantiam factam ab excommunicato pro absolutione num. 1. & seqq. & num. 4. vbi quid si absolutio expedita fuerit, & excommunicatus literas absolutionis non receperit.

Insordescens excommunicatione dicitur is, qui in excommunicatione perseuerat pertinaci, & indurato animo in contemptum clauium, n. 2. & 3.

Causa qualibet etiam iniusta excusat à contemptu, nu. 3.

Excommunicatus insordescens non dicitur nisi per triennium continuum in excommunicatione perstiterit, num. 5.

Panitere, & signa contritionis habere paria sunt, n. 6.

DECISIO CXCVI.

1 DOmini ex ijs quæ nouiter deducta fuerūt pro parte Lezzani, censuerunt gratiam Joannis quoad insordescentiam narratam, non esse iustificatam: admissa enim notitia excommunicationis in facto constabat fuisse nomine ipsius Lezzani porrectam S. D. N. supplicationem absolutionis, à censuris, eamq; signatam sed retentam in officio componendarum, ac deinde postquam Ioannes obtinuerat suam prouisionem, fuisse ad eius instantiam laceratam de anno 1599. Rursus apparebat prædictū Lezzanum petijsse à Nuntio Hispaniarum absolutionem, eamq; obtinuisse per certum tempus cum reincidentia hæc namq; probata erāt tam ex dictis testium, quàm ex responsione eiusdem Ioannis ad positiones.

2 Et ex his duo resultabant ex quibus narrata insordescētia excludebatur: Alterum quod Lezzanus non poterat dici perseuerasse in excommunicatione animo pertinaci ac indurato, & in contemptum clauium, prout requiritur ad effectum, vt insorduerit, vt fuerat in alia decisione admissum, c. cum bene de ætat. & qualit. cap. cum contumacia cum ibi notat. de hæret. in 6. Cardin. in capit. excommunicamus. §. qui autem. in fine. de hæret. Signorol. consil. 33. num. 10. vers. præterea. Socc. in c. perpetua. n. 23. & 24. & in c. sacris. nu. 491. de sent. excommunic. & est de mente Concilij c. 3. in fine sess. 25. & trad. Decian. cons. 14. num. 9. & seq. lib. 3.

3 Vnde cum Lezzanus obtinuerit à Nūtio absolutionē, licèt ad tempus, & fecerit diligentias pro ea à S. D. N. obtinenda, non potest ei imputari, quod perseuerauerit in excommunicatione cum contemptu clauium: nam contemptus tunc datur, quando voluntas in hoc dirigitur, vt quis nolit obedire, eo quia spernit potestatem iudicis, aut legis, quod si ex alia causa motus etiam iniusta, non obtemperat non dicitur contemnere glos. in c. Metropolitanū. 2. q. 7. Calder. cons. 4. de sentent. excomm. & cons. 11. de verb. signif. Felyn. in c. 2. num. 11. vers. & qui facit ex aliqua causa. de maior. & obed. Couar. in c. alma mater in 1. par. relect. §. 7. num. 6. vbi id probat auctoritate S. Thomæ & aliorum, Decian. d. cons. 14. qui alios allegat.

4 Et quamuis supplicatio absolutionis obtentæ à Sanctissimo non fuerit ab officio componendarum recuperata, tamen omisso, quod allegatur paupertas Lezzani, de qua etiam deponūt testes, per quam non poterat soluere compositionem, quatenùs fuisset necessaria, vel condēnationem, stante quod Ioannes fatetur in dicta supplicatione fuisse appositam clausulam, parito iudicato, ex qua impotentia veniret ab huiusmodi culpa excusandus iuxta cons. Oldrad. 277. Signor. d. cons. 33. n. 11. & sentit Cardin. in d. c. excommunicamus. §. qui autem. in fine, Nihilominus ex sola petitione absolutionis & instantia ab eo facta de ea consequenda, cessat ipsius contemptus, ac pertinacia Io. Andr. in cap. cum contumacia in vers. pertinacia de hæret. lib. 6. & ibi etiam Franch. num. 2. in fine. vers. ideo si infra annum, Gemin. num. 11. ille enim dicitur excommunicationem cōtemnere qui longo tempore ab ea non petit absolutionem, vt post Host. in c. grauem. de pœn. tradunt ibi Anch. n. 1. Abb. n. 3. in fine, Card. num. 1. Butr. num. 5.

5 Alterum quod ex facto supra firmato ad fauorem Lezzani resultabat est quod cum obtinuerit à Nuntio absolutionem non aderat insordescentia per triennium, quod per dictam absolutionem fuit interruptum, ad hunc namq; effectum tempora non coniunguntur, sed triennium debet esse continuum, vt fuit resolutum in Sacra Congregatione Concilij in vna Bononien. Insordescentiæ, quam decisionem Rota postea sequuta fuit in causa Segobien. Insordescentiæ 5. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Alexandrino, & facit Io. Andr. in dict. c. cum contumacia in vers. per annum. de hæret. in 6. & ibi Franch. num. 2. Gemin. num. 10. Nauar. cons. 7. n. 3. de hæret.

6 Non obstat, quod isti actus petitionis absolutionis facti à Lezzano fuerint simulati, & facti

ad effectum, nè à capitularibus, & alijs vti excommunicatus euitaretur, & pro consequendis distributionibus quotidianis, non autem profuturæ animæ suæ, & ex constitutione cordis cum lapso tempore absolutionis, nihilominus se diuinis immisceuerit, & plures alios recursus illicitos habuerit immo palam protestatus fuerit, quod nō erat excommunicatus, nec non quod recursus erant liciti damnando opinionem illorum qui contrarium existimabant, quia licet ex his constet de reincidentia, & resultet maius peccatum, non tamen probarur necessario, quod petitio absolutionis fuerit simulata: id enim pendet ex eius corde, cuius solus DEVS est præscrutator, ac ideo ad effectū; de quo agitur sufficiūt illi actus exteriores, vna cum facto petitionis absolutionis ab habente potestatem illam conceden & signa contritionis, itaut non sit admittenda sola præsumptio in contrarium: nam paria sunt quem pœnitere, vel habere signa contritionis, vt not. Gemin. in c. superno. n. 20. de hæret. lib. 6. & ex petitione absolutionis cessat proteruia, & contumacia, necnon contemptus, sine quibus non datur resordescentia ex supradictis, Ex quibus fuit decisum pro Lezzano, omisso alio fundamento desumpto ex absolutione obtenta à Commissario in vim Bullæ Cruciatæ, quod Dominis non placuit.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Fauentina Bonorum.
Veneris 16. Maij 1601.

ARGVMENTVM.

Dos vxoris & donatio propter nuptias An veniat in confiscatione bonorum mariti delinquentis, & An obtenta gratia per maritum sub restitutione bonorum veniant bona vxori restituta pro illius dote, & An dicta restitutio sit facienda statim vt maritus incipit exulare An vero post ipsius bonorum publicationem & alia de huiusmodi materia.

SVMMARIVM.

Dos vxoris & donatio propter nuptias non venit in cōfiscatione bonorum mariti delinquentis, n. 1,

Gratia & restitutio bonorum obtenta à viro non trahitur ad bona tam incorporata & restituta vxori propter illius dotem, n. 2.

Bona delinquentis satis dicuntur fisco incorporata cum illorum possessionem fiscus apprehenderit eod. nu. 2.

Contradictio creditoris in pecunia propter hipothecam quam habet in bonis delinquentis non impedit incorporationem à fisco faciendam secus si contradictio erit respectu dominij & possessionis, quia impedit incorporationem, n. 3.

Restitutio bonorum facta quibuscumque verbis generalibus puta omnium & quorumcumque bonorum &c. non trahitur ad bona quæ fuerunt fisco incorporata, & excepta, n. 4.

Vniuersalis pronunciatio limitatur à suo termino restrictiuo eod. n. 4.

Restitutio bonorum facta delinquenti comprehendit etiā bona quæ peruenerunt ad tertium, nu. 5. declara illud procedere in ijs bonis quæ proueniunt ex ipsa condemnatione absque aliquo actu præcedenti, & ex ipso delicto seu sententia, n. 6.

Dos restituitur (stante clausula in instrumento apposita in omnem & quemcumque casum restitutionis) cum primum incipit maritus propter condemnationem exulare absque eo quod bona ipsius publicētur, eod. n. 6.

DECISIO CXCVII.

1 Bannito Capitaneo Ioanne Baptista Scuerolo cum publicatione bonorum, Margherita eius vxor petijt, & obtinuit sibi relaxari bona stabilia pro concurrenti quantitate dotis, & donationis propter nuptias, hæc enim iura erant sibi salua & exempta de iure ab ipsa confiscatione l. si marito. in princ. ff. sol. marr. l. 1. & ibi glos. & Docto. C. de repud. Bart. in l. rem. §. 1. ff. de iur. fis. Marsil. in tract. de bannit. in verb. confiscata. n. 17. & seq. Soccin. iun. cons. 55. n. 3. lib.

2 Fuit postea idem Ioannes Baptista ad patriam, honores, & bona, ac statum gratiosè restitutus postquam restitutionem cum vellet possessionem, & liberam administrationem bonorū vxori assignatorum cōsequi recusauit illa vxor restituere, & propterea orta inter virum, & vxorem controuersia, & causa mihi extra Rotam commissa, proposui dubium in Rota. An quoad huiusmodi bona gratia, & restitutio obtenta suffragetur Ioanni Baptistæ, ad quod Domini negatiuè responderunt. Fundamentum principale fuit quia restitutio non fuit facta simpliciter, sed cum limitatione ad bona Fisco non incorporata, & ob id restringenda quatenus dicta limitatio importat, Bal. in l. fin. sub n. 1. de sent. pass. & propterea non comprehendit bona, de quibus agitur, quæ satis apparet fuisse incorporata fisco, cum illorum possessionem apprehenderit, fuerit à creditoribus conuentus, ac sine contradictione possederit Bart. in l. 3. C. de bon. vac. lib. 10. lo. Plat. in l. fin. n. 3. in fin. eod. tit. cum alijs allegat.

3 Contradictio autem Margaritæ, quæ erat creditrix in pecunia propter hypothecam, quam habebat in bonis mariti, non impediuit incorporationem, Bald. in d. l. si marito. n. 1. Ang. in vers. in text. ibi inter quos Imol. nu. 6. & 7. ff. sol. matrim. Ang. de malef. in verb. publicanus sub num. 10. sola enim contradictio respe-

ctu

ctu dominij & possessionis impedit effectum incorporationis l. fin. C. de bon. vac. lib. 10.

4 Non obstat vniuersalitas, & prægnantia verborum ex aduerso considerata, quia verba vtcumque generalia recipiũt limitationem ex verbis adiectis, non tamen Fisco incorporata, Bart. in l. generali. §. vxori. ff. de vsuf. legar. Ruyn. cõs. 78. sub n. 4. vers. præterea verba lib. 1. & vniuersalis pronunciatio limitatur à suo termino restrictiuo, vt dicit Bald. in l. pactum quod dotali. num. 20. in fin. C. de collat. & post eum Atet. cons. 78. sub num. 4.

5 Non obstat, quod quando acquisitio bonorum peruenit ad tertiũ immediatè ex ipso actu publicationis bonorum, tunc facta restitutione bona illa recuperẽtur, quia causa reducitur ad non causam, Doct. in l. gallus. §. & quid si tantum. vbi Alex. n. 13. Ias. n. 56. vers. limita. ff. de lib. & posthu. Ægid. decis. 743. nu. 7. vers. ex ista secunda parte.

6 Quia illud procedit in ijs, quæ perueniunt ex ipsa condemnatione absq; aliquo actu præcedenti, Ægid. in decis. seq. 744. in princ. & quãdo acquisitio prouenit ex eadem radice videlicet à sententia, seu delicto, Bero. cons. 60. n. 19. ad fin. vers. & conclusio in effectu lib. 3. hic autem non potest dici quod sine actu præcedenti fuerint bona Margaritæ quæsita ex cõfiscatione, & quod immediatam causam, & originem habeant à confiscatione, cum immo habeant originem à promissione, de qua in instrumento restituendæ dotis in omnem & quemcumque casum restitutionis, qui casus euenit cum primum cœpit Ioannes Baptista exulare etiam absque publicatione bonorum, Bart. in l. si constante sub n. 20. Ias. n. 168. ff. sol. matrim. Soccin. iun. d. cons. 51. n. 2.

REVERENDISSIMI DOMINI LVDOVISII

Bononien. Pecuniaria.

Lunæ 9. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

De filio qui fideiussit pro patre, ne in carceres conijceretur nunquid talis fideiussio valeat, An fideiussori detur restitutio in integrum, tanquam enormissimè læso, & An talis restitutio impediat exequutionem Cameralis obligationis.

SVMMARIVM.

Filius familias potest fideiubere non solum pro extraneo, sed etiam pro patre, num. 1.

Restitutio in integrum non conceditur aduersus contractum iuratum, quando renunciatum est petitionis d. restitutionis, num. 2.

Statutum tollere potest restitutionem in integrum, n. 3.

Filius fideiubere potest pro liberatione Patris ex carceribus, & etiam quando Pater non est carceratus, sed imminet periculum carcerationis, nec isto casu minor in integrum restituitur, num. 4. & 5.

Minor in integrum non restituitur aduersus fideiussionem per ipsum facta, vbi agitur de defensione Patris, num. 5.

Filius fideiubendo pro excarceratione Patris, vel ne Pater carceretur dicitur exercere opus pietatis, nu. 5.

Læsio enormissima non præsumitur, sed probanda est clarè, & manifestè, num. 6.

Iudicis decretum tollit præsumptionem læsionis, nu. 6.

Obligatio Cameralis exequenda est, nec eius exequutio retardanda per restitutionem in integrum, quæ requirit altiorem indaginem, num. 7.

Restitutio in integrum non impedit exequutionem Cameralis obligationis, præsertim quando fuit præuentum in petitione exequutionis, num. 7.

Fideiussor eo ipso, quod fideiubet dicitur læsus, declara vt num. 7. in fine.

Metus reuerentialis non præsumitur, sed probari debet per allegantem, nec sola reuerentia, quæ debetur personæ metum inducit, num. 8.

Metus præsumptio cessat ex præsentia consanguineorum, & decreto Iudicis, num. 9.

DECISIO CXCVIII.

1 Dubitaui An obligatio D. Hieronymi sit talis, quæ veniat exequenda, & Domini vnanimi voto fuerunt pro affirmatiua, quia de ea constat publico instrumento obligatione Camerali vallato, cui non potest obijci, quod D. Hieronymus sit filius familias, quia filius familias possit fideiubere non solum pro extraneo. l. si dubitet, §. final. ff. de fideiuss. l. filiusfamilias. C. eodem, sed etiam pro patre, l. 1. C. de fil. fam. mil. min.

2 Non obstat, quod etiam in casu, in quo minor pro Patre fideiubet veniat restituendus, d. l. 1. quia restitutio in casu isto cessat propter iuramentum D. Hieronymi, auth. sacramenta puberum, l. si aduers. vendit. glos. in §. extraneis in verbo, omnibus, instit. de hæred. qualit. & differ. Bart. & alij in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iur. iuran. & in l. sciendũm. ff. de verbor. oblig. Soccin. cons. 53. num. 29. lib. 4. Aym. cons. 7. num. 3. Grammat. cons. ciuil. 31. nu. 10. fuit dictum in vna Bononien. Dotis 11. Decembris 1608. coram R. P. D. Ortembergo, & in terminis fideiussoris, tradit Bald. in d. auth. sacramenta puberum, nu. 13. Tiraquell. de leg. conub. glos. 5. sub num. 104. Præsertim accedente etiam renunciatione beneficij restitutionis in integrum, & minoris ætatis, Felyn. in cap. si diligenti, num. 15. de for. compet. cum alijs allegaris.

3 Accedit quod D. Hieronymus fideiussit cum

solemnitatibus requisitis in contractibus minorum ex forma Statuti Bononiensis, quibus adhibitis statutum tollit remedium restitutionis in integrum, & non est dubium statutum posse auferre huiusmodi beneficium, Bart. in l. cum his §. si cum lis in fine. ff. de transact. Aret. in l. more. sub num 4. in prima, & secunda conclus. ff. de acquir. hæred. latissimè Odd. de restit. in integr. quæst. 15. art. 1. & fuit in terminis istius statuti decisum in d. Bononien. dotis.

4 Domini etiam considerarunt causam fideiussionis, quæ fuit, vt liberaret Patrem ab imminentibus executionibus, & periculo, nè in carceribus truderetur, vnde fieri cessat restitutio quando filius pro excarceratione Patris fideiubet, Alberic. in d. l. prima, circa med. Salyc. n. 4. Paul. de Castr. num. 2. Aret. in fine, Corn. circa princ. C. de fil. famil. min. Afflict. super constit. Regn. lib. 2. rubr. 38. sub n. 18. quod procedit etiam, quando Pater est in carceribus pro debito, Paul. de Castr. cons. 52. circa finem part. 2. ita etiam dicendum non esse locum restitutioni, quando filius fideiubet ad effectum ne pater carceretur, vt bene deducunt informantes, & sentit Rota in vna Romana exhæredationis de Vitellis coram Cantuccio 14. Maij 1578.

5 Et facit, quia vbi de defensione patris agitur, minor non restituitur aduersus fideiussionem per ipsum præstitam, glos. in l. eligendi in verb. condénatione, vers. vel melius dic. C. de procur. quam sequutur ibi Salic. sub nu. 14. vers. & ad id quod de restitutione dicebatur, facit etiam ratio, quam assignat Aretin. in d. l. prima, quia filius fideiubendo pro excarceratione Patris dicitur exercere officium pietaris, quæ ratio pietatis viget pariter in filio fideiubente ad impediendum, ne pater carceretur, quando autem minor fecit actum laudabilem & pium, excluditur à beneficio restitutionis, Bald. in l. 1. in fine. C. ad l. falcid. latè Odd. de restit. in integr. quæst. 23. art. 12. dicitur enim fideiubere in casu, in quo quilibet diligens homo fideiussisset, quo casu non restituitur, vt per Corn. in d. l. 1. probat tex. in l. fin. C. de restit. in integr.

6 Non obstant quæ de enormissima læsione allegantur, quia non præsumitur, & est probanda, Bart. & alij in l. nam & postea. §. si minor. ff. de iur. iur. Gozzad. cons. 44. nu. 8. & quidem clarè, & manifestè, Abb. in c. 1. in 2. notab. de rest. in integr. Dec. cons. 474. nu. 11. præsertim in casu isto, in quo D. Hieronymus fideiussit coram Iudice, cuius præsentia excludit læsionem, Aym. cons. 114. num. 2. Dec. in l. singularia sub num. 13. ff. si cert. petat. & stante causa supradicta fideiussionis, non potest allegari læsio, quia vsus fuit iure communi, vt per Paul. de Castr. d. cons. 12. in fine.

7 Et in omnem euentum requirit altiorem indaginem, & propterea prætensa restitutio non habet retardare executionem obligationis Cameralis, vt fuit dictum in causa Romana exequtionis de Anguillaria 6. Martij 1592. corã bo. mem. Orano & in Romana exequtionis Cameralis 2. Aprilis 1593. coram R. P. D. meo Penia, & minus quia fuit præuentum in petitione exequtionis, Paul. de Castr. in auth. quæ supplicatio. num. 3. vers. vel dic melius. C. de precib. imper. offerend. Put. decis. 281. lib. 2. Cæsar de Graff. decis. 1. num. 14. de restit. in integr. Et licet minor dicatur læsus eo ipso quod fideiussit, Soccin. cons. 47. nn. 7. lib. 4. & fuit dictum in Anconitana Dotis coram R. P. D. Lancellotto, tamen læsio, quæ ex hoc tantum deducitur nõ est enormis, & minus enormissima.

8 Minus faciunt quæ dicuntur de metu reuerentiali, quia probari deberet, Bald. cons. 62. sub num. 1. lib. 1. Soccin. cons. 263. sub nu. 3. lib. 2. Aym. cons. 115. num. 13. sola enim, quæ personæ debetur non sufficit ad probandum metũ, secundum communem, de qua per Felyn. in cap. causam, il 2. num. 3. vers. tamen lis non obstan. de offic. deleg. Capic. decis. 159. n. 34. & quod nõ præsumatur fideiussio facta fauore patris ob nimiam reuerentiam, nisi probetur, tradit Bald. in l. filiusfamilias. C. de fideiuss.

9 Et multo minus in casu isto propter præsentiã consanguineorum, qui obligationi interuenerunt, quæ excludit omnem suspicionem metus, l. transactionem, vbi Ias. num. 1. C. de transact. Bart. in l. frater à fratre, num. 51. ff. de condit. indeb. Dec. cons. 232. nu. 3. Marsil. singul. 407. Ruyn. cons. 170. post nu. 17. lib. 1. Aym. cons. 114. num. 3. & pariter propter præsentiam, & decretum Iudicis, propter quod etiam cessat præsumptio metus, Bart. in l. 1. sub num. 4. C. de præben. decur. lib. 2. Ias. vbi sup. Paris. cons. 10. num. 52. lib. 1. Ruyn. cons. 122. num. 12. lib. 4. Aym. vbi supra, num. 2. alia bene tolluntur per informantes, & propterea conclusum fuit pro exequtione.

I V S T I.

Ciuitatis Castelli pecuniaria.

Lunæ 15. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Dolus An, & quando præsumitur in hærede, qui in inuentario omisit scribere aliqua bona hæreditaria.

SVMMARIVM.

Stylus, vt legitimè dicatur probatus multa requirit, & de quibus remissiuè, num. 1.

Stylus

Stylus seu consuetudo etiam non formiter probata excusat à dolo, num. 1.

Solemnitatum rigor cessat, vbi non adest dolus, & fraus, num. 1. in fine.

Inuentarium debet continere omnia bona cum suis qualitatibus, nec sufficit expressio bonorum generalis, & interea, num. 2. vbi quod si in inuentario reperitur descripta, vna cassetta de libre parte scritta à mano, & parte in stampa.

Inuentarium præsumitur quod contineat, & in eo sint descripta omnia bona, & qui contrarium prætendit debet probare, num. 3.

Inuentarium sustinetur etiam quod in eo non fuerint descripta omnia bona mobilia, num. 4.

Inuentarium quando conficitur ab hærede citandi sunt creditores certi, num. 5. Declara vt num. 6. & 7. Vbi quod licet, non valeat respectu creditorum non citatorum, valet tamen respectu citatorum.

Inuentarium, in quo non sunt descripti duo sacculi scripturarum existentes in hæreditate sustinetur, nu. 8.

Inuentarium habens relationem ad testamentum, in quo sunt nominata bona hæreditaria, sustinetur etiam, quod dicta bona in inuentario non sint descripta, n. 9.

Inuentarium debet continere non solum descriptionem bonorum mobilium, & immobilium, sed etiam iura, & actiones, Declara vt num. 10.

Dolus non præsumitur nisi probetur, num. 11.

Dolus coniecturis perspicuis probari debet, num. 11.

Inuentarium hæredis si in eo non sunt descripta omnia bona hæreditaria, non præsumitur dolosum, quia talis omissio ignoranter, & per errorem facta præsumitur, num. 11.

Inuentarium si continet clausulam, & protestationem addendi, si quid omissum fuerit cum ad notitiam peruenerit, doli præsumptionem excludit, num. 12.

DECISIO CXCIX.

1 VIsum fuit Dominis mandatum exequutiuum A. C. contra Franciscum Meliorutium hæredem Horatij, & contra eius bona non esse exequendum, quia non placuerunt, quæ opponebantur contra inuentarium, Domini enim dicebant, quod non aderant Testes, neque fuit confectum à Notario, vtrunq; tollitur in facto, quatenus enim ad Testes adsunt manu propria subscripti, quantum verò ad Notarium, facta descriptione rerum hæreditariarũ in præsentia Testium fuit exhibitum Inuentarium coram Notario Actuario, & interpositum decretum à Iudice, Franciscum debere gaudere beneficio Inuentarij, secundum stylum Ciuitatis Castelli, qui est attendendus, & licet iste stylus non sit probatus formaliter cum suis requisitis, iuxta ea, quæ Rota dixit coram bon. mem. Cantuccio in alia Ciuitatis Castelli Bonorum 2 [illegible] Ianuarij 1578. saltem ad effectum excusationis sufficit, vt excludatur præsumptio doli, Bald. cons. 147. num. 3. col. 4. Dec. cons. 633. num. 11. & Rota dixit in vna Romana Vinearum de Maximis 10. Decembris 1576. coram bo. me. D. de Rubeis, quia cessat rigor solemnitatum, quando non adest fraus, & dolus, Bald. cons. 63. lib. 3. & 147. n. 2. vol. 4.

2 Nec obstare dixerunt, quod bona non fuerint descripta cum suis qualitatibus, quoniam quoad bona stabilia de nominationibus appositis tollitur omnis incertitudo, quo verò ad confusam, & genericam descriptionem scripturarũ, ibi, vna cassetta di libri parte scritta à mano, & parte in stampa, cessat difficultas ex decisione coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Alexandrino Romana de Gaddis 23. Octobris, quæ est in terminis nostris.

3 Non obstat quod Franciscus citatus non exhibuerit mobilia: Nam satis est ostendisse solutionem debitorum hæreditatis ascendentium ad notabilem summam, & verisimile est non adfuisse plura in priuata domo, & familia, itaut teneatur Lucius ostendere plura adfuisse, Castren. cons. 212. num 3. lib. 1. Non obstant Testes, qui deponunt ascendisse ad scuta 2000. quia non reddunt concludentẽ rationem scientiæ, neq; inferunt necessario quod tanti valerent: Non obstat calculus, quia non verificatur.

4 Non obstat, quod multa mobilia non fuerunt apposita in inuentario, quia tempore confecti inuentarij non erant penès hæredem, & non erant ab alijs retenta, & nihilominus valet inuentarium, secũdum communem opinionem, de qua per Ias. in l. fin. §. licentia. num. 4. C. de iur. delib. ita dixit Rota in allegata decisione coram bon. me. Cantuccio, quæ omnia procèdunt etiam præsupposito credito, pro indubitato, & ita decisum.

R. P. D. COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Romana Inuentarij.

Lunæ 19. Ianuarij 1604.

5 NEc releuat quod D. Virginia cum esset certa credittix debebat nominatim citari Bart. in d. l. fin. §. cum igitur. nu. 3. C. de iur. delib. Dec. cons. 251. num. 4. & cons. 633. n. 9. Aym. cons. 89. in fine: Nam fuit responsum ipsam, vt ex eius ad positiones responsione constat post annũ ab obitu patris recessisse ab Vrbe nec constat fuisse reuersam, de tempore quo inuentarium fuit confectum.

6 Vltra quod aliqui ex Dominis dicebant difficile esse asserere aliquem esse certum creditorem, Salic. in d. l. fin. §. sin autem dubius. nu. 8. in fine. C. de iur. delib. & ideo quatenus probaretur D. Virginiam eo tempore fuisse in Vrbe, negocium egere particulari discussione.

7 Minus etiam facit, quod alij creditores, qui erant certi tanquam nominati in testamento non fuerunt particulariter citati, quia quicquid dicendum esset respectu istorum, respectu citatorum inuentarium fuit validum, Dec. d. cons. 25 r. num. 4.

Non officit, quod Eleonora non descripsit nominarim scripturas quæ erãt in duobus sacculis, sed in genere descripsit duos sacculos scripturarum, quia Rota pluriès sustulit hunc defectum, vt in causa Romana de Gaddis 23. Octobris 1578. coram Reuerendissimo D. Patriarcha Alexandrino, & meis temporibus in causa Ciuitatis Castelli Pecuniaria 2. Iunij 1603. coram R. P. D. Iusto, eoq; amplius visum fuit Dominis hoc esse admittendum in præsenti casu stante mendicitate Testatoris, de qua deponunt testes, & quod alter ex istis sacculis erat in manibus magistri domus carcerum, alter verò in manibus cuiusdam Ædium locatoris, ex quibus omnibus de facili potest argui qualitas harum scripturarum.

9 Minus placuit Dominis, quod etiam bona nominata in testamento non fuerint descripta in inuentario, quia cum inuentarium habeat relationem ad testamentum visum fuit sufficere ex traditis per Rip. in l. ait Prætor. §. si iudex. n. 4. ff. de re iudic. Rot. decis. 5. de restam. in antiq. & saltem ista relatio excludit dolum, quia cum credita essent nominata in testamento non poterant occultari, & hoc sufficit ad effectum excusandi à dolo, ad tradita per Bald. cons. 147. n. 3. vol. 4. Dec. cons. 633. num. 11. & fuit dictum in allegata causa Ciuitatis Castelli coram D. meo Iusto.

10 Tandem non obstat, quod nõ fuerint descripta iura, & actiones, Bald. in d. l. fin. §. cum igitur. n. 8. vers. tu dic. C. de iur. delib. quia stante qualitate Testatoris, & eius testamento in quo descripsit certa credita, visum fuit huic requisito per abundè fuisse satisfactum &c.

REVERENDISSIMI D. LVDOVISII.

Romana Inuentarij de Massainis.
Veneris 14. Maij 1604.

11 Dubitaui An constet Massainos dolo omisisse apponere in inuentario bona Talamonis, & Orbetelli, & vtraque parte informãte Rota amplexa est partem negatiuam; Pro Massainis enim stat regula, quod dolus non præsumatur, l. dolum. C. de dol. l. si creditor. C. de pignorat. act. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probat. Alciat. reg. 3. præsumpt. 4. num. 1. sed debeat perspicacius, seu perspicacibus coniecturis probari, Bar. cons. 150. nu. 1. circa med. lib. 1. Corn. cons. 128. nu. 2 r. lib. 2. Aym. cons. 8. num. 1. & in terminis quod omittens describere aliquid in inuentario nõ præsumatur dolosè, sed potius ignoranter omisisse, tradit Alex. in l. fin. sub num. 2. vers. quæ vltima responsio C. de iur. delib. Bellon. cons. 30. num. 6 cum alijs per Surd. decis. 222. nu. 14. quibus addit Herculan. de probat. negat. sub num. 96. vers. quarta conclusio.

12 Quod maximè procedit stante clausula, & protestatione addendi si quid apparebit omissum, & cum ad notitiam peruenerit, quæ doli probationem excludit Bald. in authen. sed cũ testator. nu. 10. C. ad l. Falcid. Ias. in l. fin. in princ. sub nu. 3. vers. ideo cautela est. C. de iur. delib. Dec. cons. 633. sub nu. 11. Rolan. de inuent. par. 3. §. cautus esse debet. Surd. d. decis. 222. num. 21.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Lignorum.
Lunæ 23. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Transportatio actorum An & quando nõ sit necessaria & sic non vitiet processum & dispositio Concilij Tridentini in §. præterea quomodo intelligenda sit.

SVMMARIVM.

Nullitas in transportatione actorum non consideratur quando aliqua acta fuerunt transportata in Rota, licet non coram Auditore, qui vltimo pronunciauit quia vnicum est tribunal, n. 1. contra, n. 3.

Acta quando non impugnant iniustitiam sententia, licet non sint transportata non reddunt processum nullum, n. 2. contra d. n. 2.

Dispositio Concilij in §. praterea de transportatione actorum non habet locum in prophanis non ecclesiasticis, etiamsi causa coram Iudice ecclesiastico pendeat, num. 4.

Transportationis actorum defectus, quando culpa partis procedit non vitiat processum, n. 5.

DECISIO CC.

1 Difficultas pendebat à nullitate, & nullitas à transportatione actorum super quo attento Concil. Trident. sess. 24. c. 20. §. præterea Domini non erãt concordes, aliqui enim existimabant sufficere quod isti duo testes, qui deficiunt fuerint transportati in Rota, licet non coram Auditore, qui vltimo pronũciauit, quia vnicum est tribunal, Put. decis. 248. lib. 1. & ideo pendente causa coram vno Auditore subsistinetur compulsoria coram alio, idem ad Put. decis. 340. lib. 3.

2 Adducebant, quod isti duo testes non impugnant iustitiam sententiæ, vnde frustra fuisset expe-

expectare illud, cuius aduentus nihil operabatur, l. si quis ita scripserit, vbi Bart. ff. de hæred. instit. & magis in specie Ias. in l. properandum. §. & si quidam, num. 12. vers. limit. in actis. C. de iudic. in contrarium dicebatur, quod Concilium dat formam, & à forma ne latum vulgum licet recedere, c. cum dilecta, cum ibi plane not. per scriben. de rescript. etiam si forma sit superflua, Felyn. cap. ad aures, num. 12 in fine, de rescript.

3 Et ad illud quod dicebatur sufficere, quod Testes fuerint transportati in Rota respondebatur Auditores habere suos Notarios separatos, & propterea exhibitionem factam coram vno Notario non suffragari quoad actitata coram alio, vt in simili de Notarijs Auditoris Cameræ fuit resolutum in causa Romana Census 4 Decembris 1595. coram Illustriss. Alexandrino, & in Asculana Dotis 7. Iunij 1599. coram eodem.

4 Remouit hanc difficultatem vnus ex Dominis, qui prætulit duas declarationes Sacræ Congregationis super Concilio, quibus continetur, dispositionem Concilij in d. §. præterea non habere locum in prophanis non Ecclesiasticis, etiamsi coram Iudice Ecclesiastico pendeant.

5 Circumscripto autem Concilio, res visa fuit procedere de plano, tum quia isti duo Testes non faciunt contra iustitiam sententiæ, vt supra dictum est; Tum quia ista non transportatio processit negligentia partis, Felyn. c. ecclesia sanctæ Mariæ, num. 18. de constit. &c.

REVER.mi D. COCCINI DECANI DIGNISS.

Interamneñ Pecuniaria.
Lunæ 23. Iunij 1603.

ARGVMENTVM.

Plenè tractatur in hac decisione An, & quando ciuilis causa faciat supersedere in criminali, & è contra, & quando etiam vna dicatur alteri præiudicialis, & obiter etiam discutitur qua pœna teneatur Creditor exigens debitum iam exactum.

SVMMARIVM.

Creditor exigens debitum alias exactum tenetur ciuiliter actione in factum, & criminaliter, ex stellionatu, num. 1. & num 5.

Stellionatus pœna locum habet, quando crimen habet speciale nomen, num. 1.

Clausula constito quod causa sit præiudicialis, &c. inducit formam, qua omnino seruari debet, num. 1. & 6 in fine, vbi declarat, quis sit effectus huius clausulæ.

Causa ciuilis dicitur præiudicialis criminali, quando ea resoluta resoluitur etiam criminalis, num. 1.

Causa ciuilis, & criminalis non possunt cognosci vnico contextu, quando oriuntur ex eodem facto, & quid si ambo tendant ad vnum, & eundem finem, vel diuersum, num. 2.

Causa criminalis dicitur præiudicialis ciuili, & è contra, quando possunt nasci contraria sententia in vna & altera causa, num. 2.

Causa ciuilis quando fuit prius intentata quam criminalis illa prius etiam cognosci, & terminari debet, num. 3. & 4.

Commissio causæ appellationis non inducit nouam & diuersam causam, sed instantiam, num. 4.

Creditor falsus scienter recipiens indebitum ab ignorãte committit furtum, num. 5. Declara vt d. nu. 5.

Creditor exigens iterum indebitum iam exactum minus delinquit eo, qui falsus creditor existens indebitum exigit, num. 5.

Veritatis primordium excusat à pœna falsi, num. 5.

Stellionatus crimen non infamat, quando ciuilis actio non infamaret, num. 5.

Creditor exigendo debitum iam exactum impedit iudicium criminale restituendo parti indebitè exactum, num. 5. in fine.

Causa criminalis quando concurrit cum ciuili, & præiudicium est necessitudinarium debet prius cognosci & terminari causa criminalis tanquam maior, Declara vt num. 6. & 10. & seqq.

Causa ciuilis etiam prius intenta non facit supersedere Iudicem volentem ex officio criminaliter inquirere, num. 7. Declara vt num. 8. & 9.

Dictio, ferè, est diminutiua, & nõ firmat in omnibus, n 8.

Instantia data in contrarium corruit argumentum, n. 8.

Doctori testanti de consuetudine non creditur, num. 8.

DECISIO CCI.

1 PEndente huiusmodi causa coram me, Marcutius obtinuit rescribi, vt constito quod causa ciuilis esset præiudicialis criminali inhiberem. Quare dubitaui An constaret de huiusmodi præiudicio, & Domini affirmatiuè resoluerunt; prætenditur enim bis idem fuisse exactum, ex quo oritur actio ciuilis in factum, & criminalis ex stellionatu. Bald. in l. 1 num. 14 C. de cond. indeb. & in terminis, quod ille qui exegit debitum iam solutum, teneatur crimine stellionatus, est tex. not in l. si fideiussor. §. in omnibus. ff. mand. vbi Bart. num. 1. & benè Aret. in 2. notab. Bald. in l. 1. nu. 12. C. quan. ciuil. act. crim. præiud. cui stellionatus actioni locus est, quando non reperitur impositum speciale nomen, l 3. ff. de crimin. stellio. quare cum ciuilis sit præiudicialis criminali, resoluto enim ciuiliter, quod bis idem non fuerit exactũ, non potest agi criminaliter ex stellionatu, est inhibendum stante clausula, constito, quæ inducit formam quæ debet seruari, ad trad. per Bart. in l. diem proferre. §. stari. num. 3. ff. de recept. arbitr. Dec. cons. 436. num. 4.

2 Et eo magis cum causa ciuilis, & criminalis nõ possint

possint cognosci vnico contextu, quando oritur ex eodem facto, vt in casu isto, sed peracta vna, si actio ciuilis & criminalis tendunt ad diuersa, potest ad aliam redire, licet secus sit si tendunt ad eundem finem, l. 2. §. ex hoc edicto, & ibi not. Bart. in prin. & nu. 1. vers. videte Domini. ff. de vi bonor. raptor. l. vnica, vbi Azo. num. 3. C. quan. ciuil. act. crim. praeiud. l. interdum ff. de public. iudic. Boss. in prax. titulo de plurib. violen. nu. 113. Clar. in prax. criminal. §. final, quaest. 2. vers. vlterius quaero, Marant. in prax. in 4. part. princ. oper. in prima distinct. indicior. num. 3. fol. 43. in fine, cum seqq. Posset enim sequi, quod contrariae sententiae pronunciarentur, quod est euitandum. Innocent. in cap. cum contingat, num. 3. vers. est ergo, de offic. deleg. Anchar. cons. 62. nu. 3. vers. item ratione, Surd. cons. 139. num. 1. vol. primo.

3 Sed sic est quod fuit prius intentata causa ciuilis, ideo prius de ea cognosci debet, Cyn. in d. l. vnica. num. 5. vers. sed breuiter dicendum est, C. quan. ciu. act. criminal. praeiud. & ibidem Odofred. num. 1. & seqq. & praesertim, nu. 12. vers. si autem alicui, Batt. ibidem, num. 3. & in d. l. 2. §. ex hoc edito in princ. vers. quando, & nu. 1. vers. videte Domini. ff. de vi bonor. rapt. & in l. interdum in princlp. ff. de public. iudic. Abb. in c. tuae, num. 5. vers. nam regula iuris, de procurat. Specul. in tit. de action seu petition. §. sequitur, num. 15. Surd. d. cons. 139. num. 1. vol. 1. & supersedere debet, qui intentauit prius iudicium ciuile, donec illud sit terminatum, l. damus. C. de fals. l. 1. C. de appellat. vbi etiã conceditur appellatio si non terminetur iudicium primo loco intentatum, Boss. loco alleg.

4 Et quamuis causa criminalis sit intentata antequam committeretur causa in Rota, tamen cũ sit intentata post iudicium ciuile in partibus, hoc sufficit, quia commissio causae appellationis non diuersificat causam, sed instantiam, Salycet. in l. ita demum, in fine, & in l. inuitus. n. 1. C. de procuratorib.

5 Non obstat quod quando quis scienter accipit indebitum ab alio committitur furtum, l. quoniam, & ibi Salycet. num. 3. & Castrens. in fin. post Bart. ff. de condict. furt. Alex. in l. in his, §. mulier. ff. solut. matrim. & ideo non potest Dominus rei subtractae formata inquisitione de furto impedire Iudicem criminaliter procedentẽ, Clar. in §. furtum col. 6. vers. itẽ excusatur. Nam fuit respõsum, quod quãdo quis scienter debitũ iam solutũ exigit, non cõmittit aliquod delictũ nominatum, ideoq; propter dolũ tenetur solo crimine stellionatus, vt dictum fuit, sed qui sciẽter exigit pecuniam indebitam, scilicet quae nũquam fuit debita est auctor, & fabricator doli, & totius figmenti. & est infamis l. 4. in fine cũ duabus ll. seqq. ff. de his qui not. infam. at is qui bis exegit creditum, fuit aliquando verus creditor, & habet aliquod primordium veritatis, & per consequens leuius peccat. Castr. in l. cum filius. §. haeres. de leg. 2. vbi ait per illũ textum, quod non est falsi crimen, quod habet aliquod primordium veritatis, vel aliquid veritatis admixtum, & in cons. 120. num. 4. vol. 1. Riminald. sen. cons. 53. n. 6. Cagnol. in prohemio ff. in princ. nu. 102. & stellionatus non infamat, quando ciuilis actio nõ infamaret, l. penult. ff. de crimin. stellionatus. Menoch. de arbitrar. cas. 381. in fine quare in casu crediti bis exacti satisfaciendo parti laesae impeditur iudicium criminale, nec potest iudex amplius inquirere l. 1. in fine, & ibi Salycet. num. 3. vers. quibusdam verò ex his. C. de crimin. stellionatus Azzo. in l. vnica. num. 3. C. quando ciuilis act. criminal. praeiud. Boss. tit. de crimin. stellion. num. 8.

6 Nec facit quod hoc praeiudicium est vicissitudinatium, vna enim causa propter facti possibilitatem approbat aliã, quare prius debet cognosci de maiori, qualis est criminalis l. 1. C. qui accus. non poss. Salycet. qui dicit ita Azzonem legere tex. in d. l. 1. & illam lecturam esse communiter receptam in l. final. nu. 1. vers. causa haec. C. de ordin. iudic. licet secus sit quando praeiudicium non est vicissitudinarium, quia impossibilitas facti non resultat sed solum impotentia iuris, vt in seruo qui accusat Dominũ, & quod sit seruus eius obijcitur, & pronunciari petitur, & tunc de ista praeiudiciali prius cognoscitur, & ita procedunt texe. C. in quibus terminis nos non versamur in l. per minorem. ff. de iudic. c. tuam. de ordin. cognit. l. quoniã Alexandrum. C. de adult. l. praeses. C. ad l. Flau. de plagiar. & §. praeiudiciales. instit. de act. & alij quos alleg. Hostien. in summ. de ordi. cognit. circa finem, & Natt. cons. 138. num. 3. & in his terminis procedunt exempla adducta per Aym. cons. 280. n. 3. per totum, & ita distinguit Salycet. in l. vltima, num. 1. C. de ord. iudic. respondetur enim, quod causã ciuilis, & criminalis non possunt cognosci vnico contextu, quando oriuntur ex eodem facto, sed cum fuerit prius incoepta causa ciuilis, prius debet terminari per supradicta, secundò fuit responsum, quod cum fuerit rescriptum cum clausula constito, quod causa ciuilis sit praeiudicialis &c. quae inducit formam, non est habenda ratio, An mater, vel minor sit causa ciuilis, sed solum An sit praeiudicialis criminali, qualis est vt fuit ostensum.

7 Minus etiam afficit, quod cum hodie ex officio Iudex possit de quocumque crimine inqui-

rere,

rere, non admittitur reus, qui contra quærelam siue accusationem contra se porrectam opponeret huiusmodi exceptiones ad euitandum iudicium criminale, Clar. in §. final. quæst. 2. in fine, & ibidem in quæst. 10. vers. scias tamẽ, iudex enim non repræsentat offensum vt dicatur eius iniuriam prosequi, sed publicam iniuriam, & Iudex inquirẽs æquiparatur ei qui accusat tanquam quilibet de populo, non autem ei, qui prosequitur priuatam iniuriam, & vindictam suam, ita Bald. in l. cum mulier ante nu. 32. vers. item Iudex non repræsentat. ff. sol. matrim. Bart. in l. 2. §. si publico, nu. 16. ff. ad Iul. de adult. nisi quando officium suum est principaliter offensum, vt in falso teste, calumniatoribus, & simul. Natt. cons. 138. num. 15. vol. primo.

8 Nam fuit responsum, quod Iudex non potest ex officio inquirere vbi seruatur ius commune, sed vbi viget talis consuetudo, Clar. in prax. d. quæst. 10. vers. scias tamen ibi, benè verum est, & quamuis Clar. attestetur esse generalem consuetudinem, tamen dicit in omnibus ferè casibus, quæ dictio ferè, cum sit diminutiua non firmat in omnibus casibus. l. in omni. ff. de adopt. l. intra vtile. §. vendentibus ff. de minor. Bal. in l. 3. ante n. 42. C. de edict. diu. Adri. toll. & ideo ex hoc nihil potest concludi cũ data instantia corruat argumentũ, §. pauonum. inst. de rer. diuis. vltra quod Doctori attestanti de cõsuetudine non creditur, Mohedan. decis. 2. & 3. de consuetudin. & ideo esset probãda ab eo qui in ea se fundat, Innoc. in c. super his sub num. 10. vers. sed argumentum contra de constit. Bart. in l. in illa. n. 5. ff. de verbor. oblig.

9 Et insuper in hoc casu non potest expediri huiusmodi negocium, nisi officio iudicis mercenario. quod actioni intentatæ deseruit, quæ cũ sit sublata ex quo prius fuit actum ciuiliter, impossibile est dari officium iudicis mercenarium per se enim nõ subsistit tanquam accidens, nec Iudex potest prosequi ex officio, quod est male. & perperam inchoatum, quicquid dicendũ esset, quando negocium esset expediendum officio iudicis nobili, quod actioni non deseruit, sed deseruit loco actionis deficientis, l. quod si minor. §. final. ff. de minorib. ita Bald. in d. l. cũ mulier. n. 32. circa med. vers. tamen vt clarius. ff. solut. matrimon. & differentiam inter officium mercenarium, & nobile ponit Abb. in c. iudicis. n. 5. de offic. iud. Gregor. Tholosan. Sintagm. iur. lib. 47. c. 21. num. 10. & seqq. & tandem in omnem euentum cessantibus etiam prædictis sufficit quod actio ciuilis sit præiudicialis criminali ad effectum quod possit inhiberi stante clausula, constito &c. vt dictum fuit.

10 Nec minus resistit text. in l. vltima. C. de. ord. iudic. vbi quod prius cognoscitur causa criminalis, quàm ciuilis, quia vt ex lectura text. apparet, & not. glos. ibidem in verbo sæpè causa criminalis, & ciuilis in casu illius textus non erant super eodem facto, sed ambæ quæstiones erant principales diuersæ, quod non est in casu isto.

11 Nec Put. decis. 98. & 275. lib. 1. & Lancellot. de attentat. pat. 2. c. 4. limit. 23. aduersantur prædicta, quia loquuntur non quando agitur super eodem facto, sed super quodam incidenti, quod tollit ius, vt de subornatione testium, falsitate instrumenti, & similium.

12 Denique non afficit Bulla Pij Quarti in §. & si Auditor quia ibi habet quod sic Auditor quiescere debet, quando criminalis est præiudicialis ciuili, sed nos non versamur in his terminis per supradicta &c.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS

Oscen. Archidiaconatus.

Veneris 4. Iulij 1603.

ARGVMENTVM.

Insordescentia in excommunicatione tollitur per absolutionem, per petitionem absolutionis & per alios similes exteriores pœnitentiæ actus.

SVMMARIVM.

Testamentum vsurarij manifesti factum, præstita Canonum cautione, nullum, & inualidum est, si testator post factum testamentum iterum vsuram fecerit etiam occultè, n. 1. & 2.

Insordescentia in excommunicatione per annum, excluditur, si excommunicatus petijt absolutionem aliosvè actus, siue signa pœnitentiæ fecerit, nu. 2. & 3.

Insordescentia excommunicationis tollitur per absolutionem, num. 3.

Impœnitens hæreticus dicitur qui negat confessionem ab ipso factam, n. 3.

DECISIO CCII.

1 Placuit Dominis decisio in hac causa facta ex rationibus in ea deductis, quibus non obstat simile deductum ex vsurario manifesto qui si testamẽtum fecerit, præstita canonis cautione, & post testamentum etiam secreto vsuræ crimen committat nullum erit testamentũ, cum ex hoc constet fictam fuisse pœnitentiam, & primum crimen nunquam dimisisse, sed in eo continuo perseuerasse ex quo redijt ad vomitum, iuxta cons. Feder. de sen. 7. quod licet in hoc pro singulari allegetur, tamen est doctrina communis Doctorum in c. quamquã. de vsur. in 6. & ibi Gem. in §. omnes autem. nu. 7. Abb. num. 15. & alij Bald. in l. executo. n. 71. C. de execut.

execut. rei iudic. Franc. in rubr. de testam. in 6. num. 38. Abb. cons. 1. in fine. lib. 2. Couar. qui multos congerit. lib. 3. var. c. 3. n. 9. vers. decimo.

2 Siquidem ista doctrina non applicatur ad casũ nostrum: nam in vsurario manifesto Ecclesia non contentatur sola pœnitentia, vel signis cõtritionis, sed requirit actus exteriores, & certã formam traditam in d. c. quamquam, vt benè animaduertit Franc. in d. rubr. de testam. n 35. & hæc eliduntur ex quo non obstante cautione vsurarius iterum redit ad vsurã, & redit ad vomitum: At in casu nostro non reperitur expressum, quod Ecclesia requirat certam formã cum cõtentetur solis signis contritionis, ex quibus tollitur insordescentia: nam ex petitione absolutionis, & alijs actibus, ac signis pœnitẽtiæ excluditur illa qualitas, quod animo indurato, & in contemptum clauium censuras sustinuerit, sine qua non potest dari insordescentia, vt in alia decisione deductum fuit.

3 Secundo supradicta doctrina Feder. & aliorum fundatur in eo, quod istud delictũ semper durauit, & dicatur cõtinuatum, quod in casu nostro non applicatur, quia insordescentia fuit interrupta per absolutionem, & tempora coniunguntur, ex deductis in dicta decisione, & faciunt tradita per Rebuff. in c. postulasti. n. 252. de cler. excomm. minor. prout nec applicatur Cald. cons. 2. de hæret. vbi ille dicitur impœnitens, & fictè conuersus, qui negat confessionem ab ipso factam: nam is negando confessionem, videtur etiam negare absolutionem. Hic autem Ietanus nunquam negauit cõfessionem, aut absolutionem, & licet crediderit recursus non fuisse illicitos, tamen illa credulitas non inducit præsumptiones fictæ pœnitentiæ ad effectum contemptus clauium, neque ad præsumendam pœnitentiam ficta sufficit petitio absolutionis, quia illam potuit ad abundantiorem cautelam petere, quod bonarum est mentium, vt dicit Card. in repet. c. perpendimus. col. penul. vers. quæro An ad probandum de sent. excomm.

ILL.[mi] D. CARD.[lis] MILLINI.

Parmeñ Status.
Veneris 5. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

De Teste subdito, quod regulariter non repellatur à testimonio deponendo pro suo Domino nisi concurrat inimicitia.

SVMMARIVM.

Subditus quis dicitur illi Principi, in cuius iurisdictione habitat, num. 2. & 3. vbi ampliatur etiam quod quis non præstiterit iuramentum fidelitatis.

Subditi regulariter non repelluntur à testimonio ratione iurisdictionis, n. 8.

Testis non benè affectus erga eos contra quos producitur repellitur à testificando, n. 8.

DECISIO CCIII.

1 IN dubio per me proposito in hac causa, An Cæsar de la Vela sit Testis idoneus, & quæ fides illi sit adhibenda, quia per informãtes hinc inde plures excitabantur difficultates Domini firmarunt aliquas conclusiones.

2 Et primò, quod satis verificatur, quod Cæsar tẽpore examinis erat subditus Comitis Ludouici, quia ex eius depositione, constat quod fuit nat⁹, & educatus in Castro Tibelli, & quod tempore examinis habitabat in Castro Rocchæ Blanchæ, quod tenebat Comes Ludouicus, & habitatio est potissima causa subiectionis, & iurisdictionis passiuè, Bald. in rubr. C. si à non comp et. iudic. & latè deducit Rolan. à Vall. in cons. 53. nu. 2. & 3. lib. 2. & quamuis haberet etiam domum in Ciuitate Parmæ, in qua sumpserat tempore Paschatis Sanctissimam Eucharistiam, tamen ista non excludunt subiectionẽ tempore examinis, quia ipse clarè affirmat, quod est habitator Rocchæ Blanchæ. Neque in hoc casu ad istum effectum suffragãtur Statutum Ciuitatis Parmæ, & exemptio fel. recor. Clementis Septimi, quia non probatur, quod Cæsar esset ciuis, vel incola Ciuitatis Parmæ.

3 Non obstat quod Cæsar non præstit iuramentum fidelitatis, quia hoc argumentum non concludit, quod interim ratione habitationis non esset subditus.

4 Secundo fuit firmatum constare de terribilitate Comitis Ludouici, & quod timebatur à subditis, quia Raymundus de Pizzo Testis Rangonorum examinatus de anno 1532. deponit quod venit ad testificãdum ob timorem quem habet de Comite Ludouico, & Peregrinus de Ferrarijs alius Testis Rangonorũ deponit quod si non esset sub dominio & potestate Comitis Ludouici, non testificaretur in hac causa, & iuxta interrogatoria deponit, e'l non è zà troppo bon Signor per noi, ne discretione vsa con noi, & subdit quod cum se excusaret ad effectum, vt non subijceretur examini, quia pauca sciebat in hac causa, Comes Ludouicus ei dixit, e te ghe farò andar ben mi, & ista probatio multum coadiuuatur ex commissione obtenta de Anno 1535. ad instantiam Procuratoris Fiscalis Cameræ Apostolicæ, in qua narrãtur multæ graues imputationes, & diuersa delicta Comitis Ludouici, & illius vigore fuit monitus ad personaliter comparendum, & postea de anno 1536. Sanctæ memor. Paulus Tertius ne

ne Incolæ Castri Tibelli indebitè granarentur per sui Breue commisit, vt nomine Sedis Apostolicæ auocaretur possessio illius Castri à Comite Ludouico, quia plura damna intulerat subditis, & alia multa & diuersa pessimi exépli commiserat, & istud Breue fuit habitum in magna cõsideratione à Dominis, quia est fundamentum in excessibus Comitis Ludouici, & si causæ in eo expressæ non fuissent veræ, & notoriæ, Papa eum non priuasset sine causa possessione Castri, & quamuis non percutiant tempus examinis, sed quatuor, vel quinque annos post examen, tamen inferuntur retro ad tempus examinis quia tot delicta habent tractum successiuum, & non solent committi, neque venire ad notitiam eodem tempore, nec in tam breui spacio est verisimilis tanta mutatio vitæ.

5 Non obstat, quod alij Testes affirmant Comitem Ludouicum esse bonum Dominum, discretum, & liberalem, & quod non habeãt timorem Comitis Ludouici, quia præualet contraria probatio in specie, quæ deducitur ex depositione propriorum Testium Rangonorum, & coadiuuatur ex commissione, & Breui de anno 1535. & 1536. & ex facto illius Bini, de quo deponit Presbyter Baptista examinatus ad instantiam Rangonorum.

6 Non obstat quod aliàs terribilitas Comitis Ludouici nõ fuerit habita pro probata, Put. decis. 380. lib. 3. quia tunc non fuerunt ista omnia deducta, nec apparet quod fuerit habita consideratio istorum testium, ex quorum depositione deducitur terribilitas.

7 Tertiò firmarunt Domini, quod Cæsar non erat benè affectus erga Pallauicinos, quia Vincentius Mantuanus deponit de visu, & auditu in Castro Tibelli, quod Cæsar erat inimicus capitalis Pallauicini, & maximo odio eum, & fratres prosequebatur, quia Pallauicinus armatus armis offensiuis eum insequutus fuerat animo verberandi, & idem Cæsar deponit quod Bernardinus ei dederat aliqua verbera, & comprobantur ex effectu subsequuto, quia postea reliquit seruitutem Pallauicinorum, & probatur ex depositione Vincentij de publica voce & fama, & Baptista de auditu ab ipso Cæsare, quod instruebat Testes, quæ instructio etiam si nihil mali contineret tamen ostendit eius affectionem erga Rangonos ad quorum instantiã Testes debebant examinari cõtra Pallauicinos.

8 Et ex istis conclusionibus D D. resoluerũt huic Testi non esse adhibẽdam aliquam fidem, quia quamuis regulariter subditus non repellatur à testimonio ratione iurisdictionis, Bart. Alberic. Bald. Salyc. Fulgos. & alij in l. eos. C. de testibus. tamen cum vltra subiectionem concurrat etiã qualitas personæ Comitis Ludouici, quod iste Testis non erat benè affectus erga Pallauicinos, in hoc casu Testis subditus repellitur in totum, Abb. in c. insuper. nu. 16. de testib. Roman. quæst. 382. num. 5. præsertim in causa grauissima Paul de Montepico quæst. 5. n. 24. & hoc eo magis dicendum est, quia Vincentius Mantuanus deponit quod Cæsar erat familiaris de tempore examinis Comitis Ludouici, & confirmatur eius depositio à Baptista, qui dicit quod Cæsar viuebat expẽsis Comitis Ludouici, quando commorabatur in Castro Rocchæ Blanchæ, in quo de illo tempore commorabatur, & quod stabat in domo Comitis Ludouici quando examinabantur Testes.

9 Mouebantur etiam Domini propter contrarietates, quia negat se subditum, & de contrario constat ex eius depositione, & ista falsitas concernit substantiam, quia subditus concurrentibus alijs exceptionibus, repellitur à testimonio, vt dictum fuit.

10 Item deponit, quod post raptum Catherinæ, qui fuit de nocte, die sequẽti de mane Ioannes Petrus eius maritus accessit ad Ioannem Franciscum Patrem Bernardini, & cum eo fuit conquæstus de raptu, & tamen Galeatius de Nardo, quem ipse allegat in consocium raptus, deponit, quod Ioannes Franciscus tempore raptus erat Mediolani, & conciliatio, quæ datur quod Ioannes Franciscus licet tempore raptus non fuisset in Castro Tibelli, tamen redierat de mane est contra depositionem Galeatij, qui dicit, quod tẽpore raptus erat Mediolani, & Castrũ Tibelli impossibile est, quod Ioannes Frãciscus post raptum discessisset à Ciuitate Mediolani, & mane esset in Castro Tibelli, & præsertim cum raptus sequutus fuerit de nocte, & excusationes circa alias contrarietates pariuntur etiam secundum Dominos difficultatem; & propterea ex istis omnibus simul iunctis in hac causa grauissima, in qua sunt necessarij testes idonei; Domini concluserunt huic Testi non esse adhibendam aliquam fidem &c.

R. P. D. COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Narnieñ Confinium.

Mercurij 10. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

Exactissimè in hac decisione explicatur; An, & quando Testes Vniuersitatis admittantur ad deponendum pro sua Vniuersitate, & quantam fidem faciant.

SVMMARIVM.

Testes de Vniuersitate, tam Ecclesiastica, quàm seculari regulariter admittuntur ad deponendum pro sua vniuersitate, num. 1. & 3.

R *Testes*

Testes de Vniuersitate admittuntur, quando agitur de confinibus, num. 2. & 4. Vbi ampliatur hac conclusio etiam quod intra confines adsint pascua.

Testes Vniuersitatis nō admittuntur, quādo agitur de interesse singulorū, n. 3 & 4. Vbi agi dicitur de interesse singulorum quādo de pascuis, vel nemoribus agitur.

Testes Vniuersitates sunt idonei Testes pro Vniuersitate etiam quod agatur de pascuis, & nemoribus, quando pascua & nemora venduntur & pretium in arca Cōmuni reponitur, num. 5. & 6. Vbi quod ita in dubio præsumitur dictum pretium conuerti in vtilitatem Vniuersitatis, potius quam singulorum.

Testes Vniuersitatis ad hoc vt non probent pro Vniuersitate quando agitur de pascuis, vel nemoribus, requiritur quod dicti Testes alibi pascua commodè habere nō possint, & quod gratis ad pascēdum admittantur, n. 7.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei, quando agitur de onere solutionis gabellarum, quod quando verum sit, Declara vt num. 8.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, quando sunt nominati in mandato procura facto ad agendum, num. 9.

Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando deponunt in causa mixta intentata scilicet nomine Vniuersitatis & singulorum, num. 9. & 10 Vbi declaratur quando censeatur datum mandatum ad agendum nomine Vniuersitatis, & nomine singulorum simul.

Testes Vniuersitatis non admittuntur, quando causa est criminalis, vel quando est ciuilis, ardua, vel quando agitur de magno honore, vel de aliqua magna iurisdictione arbitrio Iudicis, num. 11.

Testis Vniuersitatis admittuntur pro Vniuersitate, etiam quod per alios veritas haberi possit, num. 12.

Testes Vniuersitatis, licet admittantur pro Vniuersitate, non tamen sunt integri Testes, & omni exceptione maiores, quod quando verum sit, num. 13.

Testes Vniuersitatis, si sunt plures, quam duo, vnus alterum supplet, & faciunt plenam probationem, n. 14.

Testes Sacerdotes sunt idonei Testes pro Vniuersitate seculari, num. 15.

Testium Vniuersitatis depositiones, coadiuuantur ex depositionibus aliorum Testium, qui non sunt de Vniuersitate, num 16.

Testibus Vniuersitatis minus credendum est, quàm Testibus forensibus, num. 17. Declara vt num. 18.

DECISIO CCIV.

1 FVit per Dominos resolutum Testes de Vniuersitate Collis Scipionis non esse repellendos, quia regulariter admittuntur, cap. insuper, de testib. quod licet loquatur de Testibus Vniuersitate Ecclesiastica eius dispositio procedit etiam in vniuersitate laicorum, Felyn. ibidem nu. 2. vers. sed contrarium, Abb. num. 2. vers. ex qua ratione infertur, & vers. sed vbi nō adsunt, Afflict. decis. 400. num. 5. vers. sed dictam differentiam, & ibi in addit Vrsill col. 1. vers. quam regulam, Alberic. de maletis de testib. cap. 4. num. 72. vers. hæc ratio, & vers. in iudicando tamen, Hieron. de Monte de fin. reg. cap. 57. & simpliciter, quod Testes de Vniuersitate admittantur, dicit Speculator. instit. de testib. §. 1. num. 22. vers. sed nunquid in causa vniuersitatis, Bart. in l. in tantum, §. vniuersitatis, numer. 1. vers. vnde tenet, glos. Odofred. vers. hor signori, Alber. num. 3. & seq. iuncto nu. 7. vers. Nec obstat vbi tuetur hanc partem, & respondet contrarijs. ff. de rer. diuis. Dec. in c. tertio loco n. 45. Bald. n. 4. vers. item nota. de probat. idem Bald. in c. cum Nuncius in primo notab. Butr. n. 3. Anan. n. 1. in primo notab. de testibus, Salicet. in l. parentes, n. 4. C. de testibus, Ias. in l. dictantibus, n. 4. vers. sic in simili dicimus C. de testam. Soccin. reg. 519. in princ. vbi testatur de communi, Menoch. de arbitrar. qui etiā testatur de magis recepta sententia, & etiam respondet contrarijs rationibus cas. 106. n. 5 & 6. cum seq. lib. 2. Et hanc conclusionem pluries admisit Rota Chissanen. decis. 189. & coram Illustrissimo D. Cardinale Blanchetto in causa Conchen. Limitum 19. Ianuarij 1596. & prius in alia Pampilonen. Sepulturæ 5. Decembris 1584. corā bo. me. Lauretano, & alios sæpius.

2 Et in specie, quod Testes de Vniuersitate admittantur in terminis nostris, scilicet, quando agitur de finibus probandis, dicit Ruin. cons. vltimo, num. 16. lib. 4. Menoch. d. cons. 106. n. 5. Guidopap. decis. 193. n. 1. in fine, Couar. pract. quæst. capit. 18. num. 4. vers. quarto iudices, Bald. qui dicit hanc esse communē opinionem in cons. 445. num. 9. lib. 5.

3 Non obstat, quod Plot. de in lit. iurand. §. 4. num. 26. & Viu. in commun. opin. in verbo, testes de collegio, vel vniuersitate dixerint, ex Dec. in cap. insuper. num. 6. de testib. communem opinionem esse, quod Testes de vniuersitate seculari non admittantur pro sua Vniuersitate; Nam fuit responsum quod Viuius, Plotus, perperam allegant, Dec. qui d. num. 6. nihil dicit, sed nu. 18. testatur esse communem opinionem, quod Testes de vniuersitate non admittātur quando agitur de interesse singulorum, de quo in præsenti casu non agitur, vt infra dicetur.

4 Minus releuat, quod dicebatur prædicta procedere si ageretur de interesse vniuersitatis, sed cū agatur de interesse singulorum Testes Vniuersitatis non admittuntur, vt distinguendo dicit Chissanen. decis. alleg. & post alios Menoch. loco præcit. num. 13. & testatur de communi, Lanfranch. de testib. num. 73. Ofasch. qui multos refert decis. 99. nu. 39. Quod interesse singulorum deducitur ex quo agitur de pascuis, & quan-

& quādo agitur de pascuis, vel nemoribus propter interesse, singulorum Testes de Vniuersitate non sunt idonei, Angel. in l. omnibus, nu. 2. vers. aut respicit singulos. C. de testib. Castren. ibidem nu. 2. vers. & per prædicta paret, quod si est quæstio de pascuis, Lanfranch. de testib. nu. 73. qui de communi, Afflict. decis. 400. post num. 5. Couar. pract. quæst. capit. 18. num. 4. vers. quarto Iudicis, vbi quod hæc opinio proculdubio est communis, Roland. qui pariter de communi, cons. 72. num. 13. & seq. lib. 2. Responsio enim est, quod prædicta conclusio est verissima, sed non applicatur: nam hic non agitur de pascuis, sed agitur de finibus, & quamuis inter fines prætensos adsint pascua, quæ arrendant per communitatem Narniæ, tamen ex Victoria finium non resultat per necesse victoria pascuorum materiare finium nihil habet cō mune cū iure pascendi, Couar. practicar. quæst. cap. 37. in princ. & per totum; & stant simul, quod Territorium sit Collisscipionis, & ius pascendi competat Narnien. Couar. loco præcitato, Cepoll. de seruit. rusticor. prædior. capit. 9. Florian. de S. Petro in l. item si fundi. §. seminarios, in fine, ff. de vsufruct. Rota coram bo. me. D. Gyptio in Farfen. Territorij 9. Maij 1594.

5 Et in omnem euentum etiam quod agatur de iure pascendi, & nemoribus, causa non ad singulos, sed ad Vniuersitatem spectare dicitur, quando ius pascendi, & ligandi per Vniuersitatem venditur, & pretium in arca communi reponitur, Iacob. de S. Georgio in l. nullus, nu. 8. vers. deinde si esset quæstio. ff. de testib, Felyn. in cap. insuper, nu. 2. ad med. & nu. 6. vers. secus si effectus vtilitatis, de testib. & in cap. 3. loco, num. 3. in fine, vers. itidem si est quæstio, de nemore, Bald. num. 4 vers. vel est quæstio de nemore, de prob. item Bald. in l. parentes, in fin. C de testib. Afflict. decis. 400. post num. 6. vel est quæstio de nemore, cuius fructus venduntur, Aufrer. de testib. n. 91. in verbo, testes, An possint esse in quarta fallentia, vers. secus effectus, Marsill in l. 1. §. seruus municipium n. 10. post med. ff. de quæst. Couar. pract. quæst. c. 18. n. 4. vers. qua ratione, Hieron. de Monte de finib reg. c. 18. n. 9. & seq.

6 Ex quibus cum hodie per Communitatem Narniæ istud ius pascendi vendatur, non potest concludi quod communitas Collis scipionis velit illud acquirere pro singulis, immo magis dicendum est velle illud arrendare, & sic acquirere pro vniuersis, & sufficit, quod non constet, quid vellet facere Communitas ad effectum, quod testes de Vniuersitate collis scipionis tanquam habentes interesse vti singuli repellātur, ad trad. per Alberic. in d. l. in tantam. §. vniuersitatis, num. 7. in fine. ff. de ret. diuis. Aym. post Butr. & alios, de antiquit. tempor. par. 1. vers. quid in libro officialis, num. 22. Roland. cons. 72. num. 4. vers. pro cuius sententia, Menoch. de arbitr. casu 106. nu. 15. in fine, lib. 2.

7 Dicebat etiam vnus ex Dominis, ex Bald. in cap. cum nuncius ante, num. 1. vers. nam iura, de testib. quem sequitur Soccin. reg. 519. nu. 6. fallen. . . . vers. Bald. tamen; quod ad hoc, vt Testes Vniuersitatis repellantur, quando agitur de pascuis, vel nemoribus, requiritur quod homines alibi pascua commodè habere nō possint, & etiam quod gratis ad pascendum admitterentur absque aliqua solutione, Bald. in l. parentes, prope fin. C. de testib. Hieron. de Monte, de fin. reg. cap. 58. nu. 8. Capic. decis. 152. n. 6. Soccin. d. reg. 519. in 6. fallen. vers. secundo limita, Roland. cons. 72. num. 15. lib. 2. Vnde necesse esset quod communitas Narniæ, quæ iurat hos testes repelli, probaret, quod pascua alibi commodè habere non possint, & quod cōmunitas collis scipionis esset admissura gratis homines Vniuersitatis ad pascendum eorum animalia.

8 Non afficit, quod aliqui ex istis testibus habeāt bona in loco controuersiæ, & quod agatur de interesse solutionis gabellarum collectarum, & similium, quia etiam si declaretur territoriū esse communitatis collis scipionis, hæc tamen omnia essent soluenda illi Communitati. Vnde cum horum testium non intersit magis soluere onere Narniæ, quàm communitatis collis scipionis, propter hoc non sunt repellendi, vt fuit resolutum coram Illustrissimo D. Cardinali Blanchetto in causa Conchen. Limitum, supra allegata 19. Ianuarij 1596. Et cessat difficultas, quia homines collis scipionis sunt exempti à iurisdictione Narniæ ex cōstitutionibus Apostolicis, quare non potest considerari aliquod commodum saltem principale pro hominibus de communitate collis scipionis ex victoria suæ communitatis.

9 Minus facit dum dicitur quod isti Testes non sunt idonei, ex eo quia dederunt mandatum ad agendum, quia ad hunc effectum requiritur, quod homines de Vniuersitate dederint mandatum, tunc enim is, qui in mandato procuræ comprehensus est pro sua Vniuersitate testimonium ferre non potest, Plot. de in lit. iurand. §. 4. nu. 26. vers. maximè vbi omnes, & vers. quod limita nisi omnes Aldobrandin. in addit. ad Dec. in c. tertio loco. n. 45. litera G. extra de testib. Viu. commun. opin in verbo, testes de collegio, vers. & hoc potissimum, Rolan cons. 72. n. 17. lib. 2. vbi ampliat quod si causa est mixta, quia scilicet intentetur, tam nomine Vniuersitatis, quàm singulorum, tunc singuli de Vniuersitate nō poterunt testimonium ferre,

 & ita

& ita loquitur decisio coram bo me. Gyptio in causa Gerunden. Anniuersariorũ 9. Iunij 1586. & est decisio Illustrissimi Blanchetti in allegata Conchesi Limitum; & licèt dicatur, quod omnes sint descripti in mandato, hoc tamen in facto non subsistit, & copia mandati fideliter minime datur.

10 Nec facit quod mandatum sit datum ad instãtiam Communitatis, & hominum Collis Scipionis, quia non propterea est dicendum mandatum fuisse datum pro Vniuersitate, & singulis: Nam verba illa, pro communitate, & hominibus, sunt intelligenda respectu hominum vti Vniuersitatem constituentium non vti singulorum, quia cum agatur de territorio, non possunt considerari vti singuli, & verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam, Gemin. cons. 29. Aymon. cons. 171. num. 13. cum alijs.

11 Non releuat quod Testes de Vniuersitate non admittantur, quando causa ciuilis est ardua, & magna in qua cum æquiparetur criminali, Testis de Vniuersitate nõ admittitur, nec quãdo agitur de magno honore, vel de aliqua magna iurisdictione, Felyn. in c. insuper. n. 5. in fine. de testib. Marsil. in l. prima. §. seruus municipiũ. n. 8. in fin. ff. de quæst. Vrsill. ad Afflict. dec. 400. col. 2. vers. nisi tractetur de causa ardua, Menoc. de arbitr. d. cas. 106. n. 11. quia cũ tota hæc materia relinquatur arbitrio Iudicis, vt per eundẽ Menoch. dicto loco, non visum fuit Dominis, quod causa de qua agitur sit talis, vt non sit admittendi Testes de Vniuersitate.

12 Minus subsistit quod Testes de Vniuersitate non sit admittẽdi cum veritas aliter possit haberi, vt per glos. Innocen. Hostien. Bald. & alios quos refert Felyn. in c. cum nuncius. 2. de testib. cum alijs: nam communis opinio est in contrarium, Abb. in c. insuper. nu. 2. ad finem, vers. An autem admittantur idem Abb. in c. tertio loco. nu. 5. vers. secundo colligitur vbi dicit hoc esse verius. de probat. Dec. qui pariter testatur de communi in eodẽ c. tertio loco. nu. 48. 49. & 50. Felyn. in d. c. insuper. n. 7. in 6. fallen. vbi respondet contrarijs, Menoch. de arbitr. d. cas. 106. n. 8. cum alijs qui allegari possent.

13 Nec etiam facit quod si admittũtur Testes de Vniuersitate, nõ tamen sunt integræ fidei, quia iste articulus est valde controuersus, circa quẽ tamen nihil DD. firmarunt, cum pro negatiua testetur de communi, Crot. de testib. nu. 13. & pro affirmatiua Nicol. festas. in tract. de collat. p. 3. c. 2. sub n. 26. & quamuis opinio negatiua videatur forte ex denumeratione Doctorum magis communis tamen, quando alij testes nõ deponũt contrarium, affirmatiua videtur magis communis ex allegatis per Honded. consil. 17. num. 37. & seq. vol. primo.

14 Tamen omissis prædictis, cum sint plures Testes supplentur ex numero ipsorum, quando enim plures, quàm duo Testes Vniuersitatis aliquid dicunt plenam fidem faciunt, Paul. de Castro cons. 47. n. 7. vers. adeo quod lib. 3. Imol. in d. c. cum nuncius sub n. 2. vers. ideo posset dici de testib. Alex. cõs. 99. n. 17. lib. 5. Prosper pasfett. cons. 161. n. 14. cum alijs plur. per Honded. d. cons. 17. n. 42. lib. 1. Aym. qui dicit in hoc Doctor. conuenire. de antiq. temp. part. 1. sect. quid in libro officialium. n. 17. & 18.

15 Eoq; magis hæc procedunt in præsenti casu, quia adsunt duo Testes Sacerdotes, qui viderẽtur esse idonei pro ista Vniuersitate seculari, cũ sint idonei pro Ecclesia, Dec. in c. insuper. n. 20. de testib. & in c. tertio loco. n. 46. de probat. Vrsill. in addit. ad Afflict. decis. 400. col. 2. vers. & est opinio Nell. de testib. n. 22. Alber. de malefic. de testib. c. 5. n. 29. Aym. de antiq. tempor. par. 1. sect. quid in libro officialium post n. 17. Hieron. de Monte. de fin. reg. cap. 57. nu. 1. & 2. Viu. in commun. opin. vers. Testes de collegio. vers. interpretatum quoque vbi de communi.

16 Et cessat difficultas quia concurrunt alij Testes, qui non sunt de Vniuersitate, vnde dicta Testium de Vniuersitate supplentur per dicta istorum Gerar. singu. 34. num. 2. Gabr. de testib. conclus. 5. n. 1. vbi de communi, Rolan. cons. 19. n. 9. lib. 3. Osasch. decis. 99. nu. 41. Paul. de Castro Alex. Ias. in l. si quis ex argentarijs. §. cogantur. ff. de eden. cum infinitis, qui allegari possent.

17 Et ex præmissis cessat, quod dicebatur in concursu magis esse credẽdum testibus forensibus contradicentibus quam testibus Vniuersitatis Abb. in c. insuper sub nu. 2. col. 4. vers. ego putarem hoc dictum procedere Felyn. ibidem nu. 3. in 2. fallen. Dec. n. 25. vers. nisi essent alij Testes Afflict. decis. 400. n. 8. in fine cum alijs. Nam cũ ex alijs testibus suppleantur dicta testium Vniuersitatis non potest habere locum prædicta conclusio quod magis sit credendum testibus forensibus.

18 Vltra quod hodie nõ quæritur, quorum testiũ dicto sit standum, & si de hoc ageretur particulariter fortasse res posset habere difficultatem, quia cum agatur de materia finium inter viscera Territorij vtriusque Communitatis, vt illi nõ possint sic benè noti esse alijs, vti illis de Vniuersitate; fortè magis crediturt testibus de Vniuersitate quam alijs, Felyn. in d. c. insuper. nu. 3. vers. sed intellige. de testib. Marsil. in l. prima. §. seruus municipium. n. 3. vers. quod tamen intelligit. ff. de quæst. Aufrer. de testib. num. 91. in verbo, testes, An possint esse vers. sed intellige sanè Menoch. de arbitr. d. casu 106. sub nu. 10. circa hoc vltimum tamen nihil fuit per Do

minos

minos firmatum sed tantum consideratum in discursu causæ: Et ex prædictis fuit resolutum Testibus de Vniuersitate Collis Scipionis non esse repellendos.

REVER.mi D. COCCINI DECANI DIGNISS.

Aretina Spolij.
Mercurii 12. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum eos iurare, nulliter examinati dicuntur; Notarioq; enuncianti, Testem iuratum &c. non creditur, nisi in contrarium sit stylus qui isto casu poterit per fidem Aduocatorum, & Procuratorum probari.

SVMMARIVM.

Testium iuramentum non probatur ex enunciatiua Notarij dicentis, talis testis iuratus &c. n. 1. limita nisi stylus sit in contrarium, n. 2.

Testis examinatus absque citatione ad videndum iurare testes nulliter dicitur examinatus, nisi stylus sit in contrarium, n. 2.

Stylus respiciens ordinatoria iudicij potest probari ex fide Aduocatorum, & Procuratorum sufficitq; de eo extraiudicialiter constare, n. 2.

Testium examinis nullitas non potest opponi ab eo, qui & in examine suorum testium eadem commisit nullitatem, n. 3.

Citatio suppletur per praefixionem termini qua habet vim monitionis facta per iudicem, n. 4.

DECISIO CCV.

1 Placuit Dominis, quòd videretur particulariter de probationibus Chiusini, interim tamen firmarunt examen testium pro parte Sozzini fuisse validum, non obstantibus tribus nullitatibus quæ opponebãtur scilicet citationis ad videndum iurare testes, iuramenti ipsorum testium cum solum de eo constet per verba enúciatiua Notarij scilicet testis iuratus, qui medio iuramento dixit, cui de stylo Rotæ non creditur, Verall. decis. 123. par. 2. & dec. 246. ead. par. 2. & decis. 295. par. 3. & defectus citationis pro die certa ad videndum testes examinari:

2 Quantum attinet ad primam, & secundam nullitatem, visum fuit eas esse sublatas ex stylo illarum partium: nam ibi solum citatur pars ad videndum induci & produci capitula, & non etiam ad videndum iurare testes, neque ad viden. committi receptionem iuramentorum testium & ipsorum testium iuramẽtum notatur illis verbis, testis inductus &c. & iuratus & examinatus, qui eius medio iuramento dixit absq; verbo, tactis &c. de quo stylo constat ex fide Aduocatorum, & Procuratorum illarum partium, licet enim non doceatur formaliter sufficit tamen, quod de eo extraiudicialiter constet ex quo respicit ordinatoria, non decisoria iudicij, Pedemont. decis. 22. Cæs. de Graff. decis. 7. num. 1. de probat. & tenuit Rota coram R.P.D. meo Sacrato in causa Mediolanensi Rescissionis contractus die 17. Iunij 1602.

3 Vltra quod quantum attinet ad primam nullitatem scilicet ad citationem ad videndum iurare testes, responsum fuit, quòd nec in examine testium partis aduersæ adest huiusmodi citatio, & ideo cum iste modus fuerit seruatus ab vtraque parte, sufficit tot. tit quod quisque iuris, & adest in terminis decisio bo. me. Rub. sub die 16. Februarij 1582. quæ datur.

4 Quod attinet ad tertiam nullitatem minus placuit Dominis, quia die 7. fuit facta citatio per Chiusinum ad vidẽdum produci capitula quæ eadem die fuerunt producta, & Sozzinus præsens protestatus fuit non deueniri ad examen absque suis interrogatorijs, & die 13. fuit exequuta alia citatio contra Sozzinum ad instan. Chiusini ad viden. produci testes, qui eadem die fuerunt producti, & Sozzinus protestatus est non examinari, nisi cum suis interrogatorijs & die 14. fuit facta citatio ad instãtiam Sozzini ad videndum exhibere quãdam petitionem eademq; die idem Sozzinus comparuit in iudicio, & petijt copiam capitulorum cum termino ad conficiendum interrogatoria, & Iudex assignauit terminum trium dierum ad dandum interrogatoria, quæ fuerunt data die 20, & eadem die testes examinati, ex qua facti serie constat, Testes fuisse validè examinatos cũ post terminum concessum ad dandum interrogatoria fuerũt examinati, quæ quidem præfixio termini habet vim monitionis factæ per Iudicem, quæ citationem supplet. Marant. de ordin. iud. part. 6 pr. in 1. parte iud. de citat. prim. memb. num. 48.

ILL.mi D. CARD.lis PAMPHILII.

Foroliuien. Rescissionis Contractus.
Veneris 19. Decembris 1603.

ARGVMENTVM.

Contractus ex falsa causa initus, dicitur dolosus, nec in eo Iudicis decretum, aut iuramentum aliquid operatur.

SVMMARIVM.

Iuramentum supplet solemnitates à consuetudine requisitas, num. 5.

Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum est ipso iure nullum, num. 1.

Census ex parte emptoris est perpetuus, num. 1.

Creditore non consentiente, non potest debitor verus alium debitorem loco sui ponere, num. 2.

Iuramentum dicitur dolosè extortum propter falsam causam in contractu appositam, num. 3.

DECISIO CCVI.

1 Contractus venditionis prædij, de quo agitur non placuit Dominis, & omisso defectu solemnitatis consuetudinis Foroliuij, qui suppletur per iuramentũ, iuxta notata in auth. sacramenta puberum.C. si aduersus venditionẽ dixerunt contractum esse nullum ex falsa causa, quæ reddit Iudicis decretum desuper interpositum ipso iure nullum, &c. l. magis puto. §. æs alienum.ff. de reb. eo. l. cum vero. §. perinde. ff. de fideicomm. libert. l. 1. §. hæc verba. ff. ne vis fiat, cum alleg. fuit enim insinuatum, quod mulieribus erat necessaria venditio, & minus damnosa pro soluendis debitis Andreæ earum filij, & nepotis respectiuè, vt in patriam liberè redire possit, & tamen neq; dictæ mulieres tenebantur ad debita Andreæ, nec debitum census, in quo erat obligatus Andreas necessarium, quia illius emptor non vrgebat, nec vrgere poterat pro sorte principali, cum census ex parte emptoris sit perpetuus, & venditio facta pro illius extinctione, non dicatur facta ex causa necessaria, vt fuit resolutum in causa Romana census die 23. Ianuarij 1591. coram bon. mem. Bubalo, & in alijs causis allegatis.

2 Et quod magis est, nec etiam fuerunt soluta debita Andreæ, sed ex pretio scutorum 50. deuenerunt ad manus mulierum, & pro alijs 50. fuit data emptori dilatio annorum duorum, & pro residuo accollauit sibi censum supradictũ, in quo erat obligatus Andreas, qui per huiusmodi accollationem factam sine cõsensu, & interuentu creditoris non fuit liberatus, quo minus possit molestari, prout poterat ante accollationem, glos. magna in l. legaui. ff. de liber. leg. in fin. Bart. in l. singularia, n. 19. Ias. n. 54. ff. si cert. petat.

3 Non obstat, quod venditio fuit iurata, quia iuramentum vti dolosè extortum propter causas falso narratas, l. falsas §. quis, de furt. l. quis affirmauerit. §. 1. l. quod venditor. ff. de dol. dicitur nullum, & nihil operatur, c. cum contingat, de iur. iuran. cap. licet. eodem tit. in 6. cap. quamuis de pactis in 6. & notant Doctores cõmuniter in dictis Iuribus.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Romana Donationis de Cangijs.
Lunæ 18. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Donatio, An, & quando censeatur facta in fraudem creditorum.

SVMMARIVM.

Simulatio non præsumitur, vbi causa simulandi non adest, num. 1. & 2.

Simulatio non probatur coniecturis, sed dilucidis probationibus, n. 1.

Donatio non præsumitur facta in fraudem fisci, seu creditorum, quando facta fuit multo tempore ante contracta debita, & commissum delictum, n. 2. & 4.

Posteriores creditores non succedunt in ius anteriorum creditorum etiam cum pecunia redacta, & habita à posterioribus creditoribus fuerit extinctum debitum anteriorum creditorum, num. 3.

DECISIO CCVII.

1 Cvm de validitate donationis non dubitetur ex quo fuerunt in causa adhibitæ omnes solemnitates requisitæ, Domini dixerunt illam obstare creditoribus, iuxta l. j. C. de iur. fisc. lib. 10. nec releuare ea, quæ in contrarium deducebantur simulata, & facta ad fraudandũ creditores facilè tollitur: Nam vltra quod nulla adest causa simulandi, sine qua non inducitur simulatio, iuxta cons. Bart. 65. & coniecturæ, quæ afferuntur sunt leues, cum tamen ad hunc effectum debeant esse admodum efficaces, immo requirantur probationes dilucidæ, Caputaq. decis. 163. par. 3. respectu creditorum præcedentium, cessat omnis difficultas, quia cum essent creditores hypothecarij nullum eis per donationem inferebatur præiudicium, cum vinea transiret in donatarios cum sua hypotheca, immo eis fuit noua actio acquisita, stante pacto, quod donatarij eis satisfacere deberent.

2 Quo verò ad creditores posteriores cessat etiam causa simulandi, & fraus, quæ nec probatur, nec præsumitur, ac ideò eis nocet donatio, Gabr. cons. 82. num. 4. lib. 1. tanto magis quia creditores paulatim, & per plures annos post donationem superuenerunt, Ias. in §. si quis in fraudem, num. 63. instit. de act. sicuti dicitur de alienatione facta multo tempore ante commissum delictum, vt non præsumatur facta in fraudem Fisci, ex alleg. per Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 124. num. 5. & seq.

3 Quod autem ex ære alieno post donationem contracto, fuerit extinctum debitum præcedẽs, itaut per hanc solutionem creditores posteriores intrent in locum anteriorum, ex l. si ventri. §. totum. ff. de priuil. creditor. fuit etiam sublatũ: Nam omisso, quod circa id (quatenus opus esset) melius esset firmandum pactum, nihilominus præsupposito etiam, quod constet, vel fal-

saltem præsumatur ex pecunijs posteriorum creditorum fuisse extinctum æs alienum præcedens, adhuc non potest procedere intentio creditorum: nam quantum ad hypothecam ipsi non succedunt in locum creditorũ, nisi expressum hoc pactum sit, quod succedant, l. 1. C. de his qui in prio. cred. loc. succed. & bene declarat Rip. in d. §. eorum, num. 8. & 9.

4 Quantum autem ad reuocationem neq; etiam possunt se hoc iuuare, quia nec primis creditoribus competebat, cum vt dictum est, donatio in damnum ipsorum non tenderet, & ad effectũ, vt creditoribus competat reuocatoria, opus est, quod in donatione sint damnificati, Roland. cons. 58. in fine. lib. 2.

5 Alia, quæ contra donationem opponebantur non fuerunt visa alicuius considerationis, & fuerunt benè sublata ab informantibus pro donatarijs: Nam quod donatio non fuerit acceptata, nec per traditionem tollitur, ex instrumẽto possessionis adeptæ, item ex clausula constituti, & ex stipulatione Notarij, per quem fuit quæsitum ius etiam absentibus, quod fuerit cõditionalis, dummodo donatarij soluerint debita donantis, &c. Cessat quia erat modus, non conditio, cum debita essent soluenda post quæsitum emolumentum, vltra quod non fuit præfixum aliquod tempus, nec donatarij fuerunt interpellati, nec in mora constituti; quod donatarij consenserint, quod satisfieret prioribus, tollitur ex quo consensus fuit præstitus sub beneplacito Sanctissimi, quod non fuit obtentum, maxime quod talis consensus non potest alijs vocatis præiudicare, quod donatio esset causa mortis, cum esset in arbitrio donantis illam reuocare, tollitur etiam quia reseruatur solum facultas reuocãdi in casu ingratitudinis, quod pactum non alterat naturam donationis, cum de iure insit, & licet donator reseruauerit sibi liberum arbitrium declarandi ingratitudinem, tamen non erat prohibitus recurrens ad arbitriũ boni viri, vnde potestas reuocandi non erat in libera facultate donatoris.

6 Præterea pro parte creditorum dicebatur, quod cum Blasius soluerit debita per ipsum contracta ante donationem, quorum solutio vigore donationis, ad donatarios spectabat, potest illa ratione negociorum gestorum à donatarijs repetere; nec potest dici extinxisse animo remittendi donatarijs, cum non sit præsumenda multiplicatio donationum, maximè in implicato ære alieno, circa quod non fuit aliquod decisum, cum videatur caput separatum, non spectans ad donationem, & super hoc quatenus videatur necessarium, opus erit prius firmare in facto, quomodo res se habeat, & deinde videndum quomodo procedat, & an creditoribus competat talis actio, prout An tali casu facienda sit compensatio cum fructibus ex vinea perceptis à Blasio post factam donationem, & postquam donatariorum nomine cepit possidere, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Mercium.
Veneris 27. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Procaccius, seu Depositarius, An, & quando teneatur de custodia Mercium sibi à Bannitis, & Latronibus derobatarum.

SVMMARIVM.

Depositarius seu Custos non tenetur ad restitutionem mercium incursu latronum deperditarum, num. 1.

Incursus latronum reputantur inter casus fortuitos, eod. num. 1.

Depositarius seu Custos ad rei deperditæ, & sibi furtæ restitutionẽ tenetur & si fuerint sua culpa derobata, & sic culpa præcesserit casum alias non, num. 2.

Vbi quod ista culpa per eam allegantes probari debet sine consistat in agendo sive in omittendo.

Custos seu depositarius recipiens mercedem pro custodia si fuerit derobatus suam non culpam probare debet, & sic illi transfertur onus probandi, num. 3. Quod non procedit quotiescunque casus solet euenire sine culpa amittentis, num. 4.

Procaccius non recepit mercedem pro custodia sed pro transportatione mercium, & sic si fuerint derobatæ non tenetur, d. num. 3.

Solitum, & communis reputatio excludit culpam in Procaccio, num. 5.

Procaccius non eligens modum securiorem in onerandis & custodiendis mercibus, si ille fuerint derobatæ nõ tenebitur, nisi appareat quod Dominus illarum ita noluerit, num. 6.

Identitas rerum amissarum manifestis rationibus probari debet, num. 7.

Difficultas probationis admittit probationes aliàs non concludentes, d. num. 7.

Manifestæ probationes dicuntur quæ fiunt per coniecturas, d. num. 7.

Identitas rerum à bannitis raptarum probatio difficillima est, d. num. 7.

Sermones hominum dirigi solent ad illa quæ frequenter accidunt, num. 8.

DECISIO CCVIII.

1 PLacuerunt Dominis decisiones alias in hac causa factæ, ex quibus fuit firmatum Procaccium non teneri ad restitutionem mercium cum fuerint deperditæ incursu bannitorum, qui casus reputatur inter fortuitos, l. in rebus. vers. incursu latronum. ff. commodo, & pro-

pterea amissio illarum debet cedere damno Domino, l. quæ fortuitu. C. de pign. actio. Alex. cons. 74. num. 4. lib. 6. Dec. cons. 473. nu. 5.

2 Et licet ab hac regula recedatur quando culpa præcessit casum, l. si vt certo. §. quod vero. ff. commod. Tamen in casu de quo agitur, nulla probatur culpa Procaccij, prout esset per illam allegantes probanda, l. si nulla. C. de pign. actio. glos. in l. quoties. §. si dolo. ff. de prob. Et hoc pro regula siue consistat in agendo, siue omittendo, firmat Bald. in cap. 1. nu. 1. tit. de feud. sin. culp. non amitten.

3 Non obstat quod immo onus probandi non culpam incumbat Procaccio, cum receperit mercedem pro custodia, iuxta distinctionem glos. in l. si quis fundum. §. imperator. ff. locat. quia dupliciter respondetur. Primò Procacciũ non recipere mercedem propter custodiam, sed propter transportationem, licet ad custodiam teneatur in consequentiam, & multum est considerabile in hac materia An merces sit principaliter pro custodia, vel ne, vt colligitur ex glos. in l qui mercedem. ff. locat.

4 Secundò, fuit dictum conclusionem non procedere quotiescunque casus solet euenire absq; culpa amittentis, vt declarat Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. an & hæredi, nu. 4. ff. de eden. dubium autem non est istos solemnes incursus Bannitorum Regni solere euenire absque culpa Procaccij.

5 Non obstat quod culpa probetur ex eo quod Procaccius onerauit merces, de quibus agitur super bardottis, cum posset illas ponere super mulis, quos concomitatur custodia militum Proregis, & ideo ambulant magis tuti, vt docuit experientia, quia muli salui euaserunt, bardotti autem capti sunt, quia respondetur, aut culpa deducitur ex eo, quod modus onerandi merces super bardottis non sit per se satis tutus, & hoc non subsistit, quia ex testibus in hac causa examinatis apparet quod Procaccij regulariter onerant merces super bardottis, & illos pro prima die mittunt absque custodia Militũ absq; eo, quod soleat aliquid incõgrui accidere, quia iter propè Ciuitatem Neapolis solet reputari pro tuto, quorum dictum redditur verisimile ex eo quod, & Marchio Riani, & quidam Canonici Regulares fuerunt capti vna cum bardottis, non enim est præsumendum, quod personæ adeo notabiles commisissent se itineri, nisi illud communiter habitum fuisset pro tuto. Stante igitur hoc solito, & communi reputatione, excluditur omnis culpa in Procaccio, l. pignus, ver. & alij solent publicè vti, C. de pign. actio. Anchar. cons. 348. num. 2.

6 Aut verò prætenditur culpa ex eo quod Procaccius non elegerit modum securiorem, & non intrat obiectum, nisi appareat quod Dominus ita voluerit, vt probat tex. in l. fin. §. si ea conditione, vers. siid sciuerit fieri nolle. ff. ad leg. Rodiam de iactu, & l. item quæritur. §. 1. vers. siue inuito domino. ff. locat.

7 Non obstat quod identitas rerum amissarum sit manifestis rationibus probanda, l. si creditor. C. de pignor. actio. cum concord. allegat. & propterea non sint admittendæ probationes alias in decisionibus ponderatæ, cum non concludant pernecessè, quia difficultas probationis facit admittere probationes aliàs non concludentes, vt communiter in c. veniens. il 2. §. quia verò, de testib. multos cumulat Marsil. sing. 73. & in proposito dicit Bart. in l. si quis. §. an hæredi, num. 3. ff. de eden. quod manifestæ probationes dicuntur, quæ fiunt per coniecturas, quod autem probare identitatem rerum à bannitis raptarum sit difficillimum, satis de se apparet.

8 Circa inualiditatem examinis testium, fuit dictum sufficere responsiones in alijs decisionibus datas, & cessare difficultatem in testibus corã D. A la examinatis, qui non patiuntur exceptiones circa exãmen, nec esse verum quod contrarientur primis, dum illi dicunt super bardottis consueuisse onerari merces, quæ superueniunt, isti autem dicunt cõuenisse onerari merces, quæ supersunt onerationi mulorum, quia fuit dictum ista verba superuenire, & superesse nõ esse contraria ad inuicem, quia omne, quod superuenit potest dici superesse onerationi mulorum, & licet non possit dici è contra quod omne quod superesset superuenerit, fuit ideò ponderatum quod primi testes non loquebantur taxatiuè, & propterea non concludere quia super eisdem bardottis solerent onerari merces, quæ alias non superuenissent post discessum mulorum, & fortè se restrinxisse ad illa, quæ superueniunt, quia ita frequenter fieri consueuerit, ad illa enim, quæ frequenter accidunt solent dirigi sermones hominum, l. nam ad ea. ff. de leg. & propterea cum aliquid non deducere tur, vel quod esset releuans, vel quod per alias decisiones non fuerit sublatum, conclusum fuit sententiam Rotalem esse confirmandam.

REVERENDISSIMI D. ORTEMBERGHI.

Mediolaneñ prætensæ simulationis Contractus.
Veneris 27. Ianuarij 1604.

ARGVMENTVM.

Cambia non debentur Mercatori à debitore propter moram solutionis faciendæ, quando mercator debitam pecuniam verè ad cambium non accepit, licet benè valeat promissio Mercatoris de tenẽdo pecuniam alienã super cambijs.

SVM-

SVMMARIVM.

Vsura non excluditur per assertionem contrariam factā à partibus, quia in earum potestate, non est facere licitum, quod alias illicitum est, num. 1.

Mercator, qui promisit alterius pecunias tenere super cambijs cum prouisione tenetur ad cambia Domino pecuniæ, siue cambiauerit super cambijs, siue non, num. 2.

Cambia non debentur mercatori à debitore pecuniarum ob moram in soluendo, si mercator verè pecunias debitas ad cambium non acceperit, num. 2. & 3.

Societas ad limitatum tempus contracta, non censetur prorogata ex eo, quod lapso d. tempore remaneant aliqua negotia peragenda, num. 4.

Confessio vnius quando alteri praiudicet, & è contra præsertim in indiuiduis, num. 5. & 6.

DECISIO CCIX.

1 Domini confirmarunt decisionem maximè in hac causa factam, & pars acquieuit cō clusionibus in ea deductis. Nec visum fuit obstare, quod in prohibitis non standum assertioni partium, nec in earum potestate sit facere licitum, quod aliàs illicitum est. Et in specie quando fit ad colorandam vsurariam Cambiorum exactionem, iuxta decisionem R. P. D. Littæ in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

2 Quia non est prohibita conuentio cum Mercatore, vt teneat pecunias super cambijs cum prouisione, sed prohibitum est exigere cambia pecuniarum creditarum, quando Creditor verè non accepit ad cambium, & per hoc detegitur æquiuocum, quia Ioannes Baptista non promittit cambia Ioanni Andreæ de pecunijs accipiendis ad Cambium per Ioannem Andreā quo casu promissio esset illicita, si Ioannes Andreas non accepisset ad cambium, Mohed. eadem decis. 1. de vsur. Rota Genuen. decis. 134. nu. 3. Sed Ioannes Baptista qui habebat in manibus pecunias Ioannis Andreæ promisit illas tenere super cambijs, & siue cambiauerit, siue non cambiauerit tenetur ad cambia ex conuentione, vt dictum fuit in vna Romana Cambiorum de Ruspolis 26. Octobris 1601. coram R. P. D. Lancellotto, deinde probatur aliunde veritas huius confessionis ex proprio facto Ioannis Baptistæ, & fratrum.

3 Non obstat decisio Reuerēdissimi Pacen. in hac causa facta 28. Aprilis 1600. quia in ea minimè fuit dictum cambia fuisse illicita, & prohibita simpliciter, sed non adfuisse cambia vera & realia, quia non apparebat extitisse à principio tantam summam præsentis pecuniæ, quæ potuerit cambiari, & illa consistebat in mercibus, nominibus debitorum, saltem pro maiori parte, cuius fuit habita ratio in Instrumento in quo posita fuit dicta confessio, itaut in eadem decisione Instrumentum conuentionis fuit præsuppositum, & non reprobatum.

4 Non obstat quod societas non esset finita elapso triennio, quia contrarium est decisum. Nec facit quod post triennium remanserint aliqua negocia peragenda, quia ex hoc societas ad limitatum tempus contracta non censetur prorogata, Rota Genuen. decis. 27. n. 6. & seqq.

5 Postremò non obstat quod Ioannes Baptista non potuerit confiteri in præiudicium fratrum, & quod sicut ipsis non præiudicat confessio, ita nec Ioanni Baptistæ confitenti ratione indiuiduitatis, iuxta text. in l. in hoc iudicio. ff. fam. hercis. quia Ioannes Baptista habuit complementum, & cessat difficultas, quia probatur veritas ex libris omnium fratrum, in quibus fuerunt calculata cambia, neq; fratres vnquam impugnant talem confessionem.

6 Præterea d. l. in hoc iudicio non procedit in casu nostro, quia loquitur specialiter in iudicijs diuisorijs, vt declarat Hier. Gabr. cons. 6. n. 15. lib. 1. in illis enim quilibet est actor & reus, in hac autem conuentione, & negotio cambiorū, Io. Andr. est actor, Ioannes Baptista, & fratres sunt rei, reliqua fuerunt sublata in præcedenti decisionē, &c.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Narnieñ Confinium.
Lunæ 15. Martij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate An & quando admittantur, & sint idonei pro ipsa Vniuersitate.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis non repelluntur deponentes pro Vniuersitate, si in causa non habent interesse, nu. 1.

Testes Vniuersitatis qui habent bona in loco controuerso non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, num. 1. & 2. & num. 5.

Testes Vniuersitatis, qui interuenerunt in mandato dato ab Vniuersitate non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, n. 1. & n. 7. 8. & 9.

Testes Vniuersitatis admittuntur etiam quod agatur de pascuis, quando eorum pretium ponitur in arca communi, n. 3.

Testes Vniuersitatis non sunt idonei Testes pro Vniuersitate, quando ex victoria causa liberantur à solutione onerum, n. 4. & 5. vbi declaratur.

DECISIO CCX.

1 Fuerat resolutum Testes de Communitate Collis Scipionis non esse repellendos, tunc enim ex deductis visum fuerat non constare de co-

eorum interesse; Testis autem de Vniuersitate non repellitur, nisi habeat interesse in causa ex allegatis in alia decisione, iterũ proposito dubio ex nouiter deductis, fuit conclusum Testes qui habent bona in loco controuerso,& qui interuenerunt in mandato ad causam dato non esse idoneos.

2 Nam quantum ad illos, qui habent bona in loco controuerso, agitur de eorum interesse, vt enim constat ex quærela per Collis Scipionenses data, de qua in summario num. 9. controuersia super Territorio ex eo orta fuit, quia Narnienses prætendebant pascua super terris particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria Communitatis Collis Scipionis resultat interesse horum particularium qui habent terras quia liberarentur ab ista seruitute, quam prætendunt Narnienses in terris particularium in suo territorio existentibus.

3 Non obstat, quod Testes de Vniuersitate admittantur etiam quod agatur de pascuis si pretium pascuorum ponatur in arca communi, quia hic non versamur in ijs terminis,sed in casu quo ex victoria territorij resultat liberatio habentium terras in loco controuerso, quia Communitas Narniæ non prætendit pascua, nisi ratione territorij, nec agitur super communi pascuo intra fines alicuius territorij controuersi, sed super pascuis, quæ ratione Territorij prætenduntur à Narniensibus, vt dictum fuit.

4 Ex alio etiam capite dixerunt DD. huiusmodi Testes non esse idoneos scilicet ratione gabellarum, & onerum, quæ soluunt Collis Scipionenses ex victoria enim territorij liberarentur à solutione huiusmodi onerum.

5 Nec placuit quod si non soluerent onera Narniensibus, soluerent Communitati Collis Scipionis, vt in causa Conchen. Limitum coram Illustrissimo Blanchetto 19. Ianuarij 1596. quia illa decisio loquitur de onere soluendi decimas, quod est certum, debent enim solui vni, vel alteri ex parochis, secus autem dicendum est in casu isto, quia cõstat de oneribus soluendis Communitati Colli Scipionis.

6 Nec facit quod homines Colli Scipionis sunt exempti à iurisdictione Communitatis Narniæ quia DD. intelligunt hãc exemptionem ratione bonorum existen. in Territorio Narnien.

7 Pariter fuit dictum illos nõ esse idoneos Testes qui interuenerunt in mãdato,cum illud sit datum pro Communitate, & hominibus, & eorũ etiam d. Communitatis nomine, & prædictis nominibus, & pro eis; Quæ constitutio satis ostendit causam esse mixtam, scilicet tàm nomine vniuersitatis, quàm singulorum, & ideo illi, qui interuenerunt in mandato nõ sunt idonei, quis enim non potest esse author,& testis, Bald.cons.438.n.3.lib 1.Ruyn.cons.189 nu.20. in fine.lib.1.& fuit resolutum in Gerunden Anniuersariorum 9. Iunij 1580. coram Gyptio.

8 Nec placuit, quod dicebatur constitutionem esse intelligendam pro hominibus, tanquam vniuersitatem repræsentantibus, quia verba eorum, & pro eis visa sunt DD. satis clara.

9 Minus etiam placuit quod ad hunc effectum omnes de vniuersitate debuissent interuenire in mandato, quia hæc intelliguntur ad effectũ quod omnes repellantur, sed non propterea sequitur, quod illi, qui dederunt mandatum non sint repellendi, cum militet ratio Doctorum scilicet, quod quis non potest esse author, & testis de qua per Bald. loco superius allegat.

LITTAE.

Romana seu Lugdunẽ Pecuniaria.
Veneris 2. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Pactum quod mercator creditor per moram debitoris possit accipere pecunias ad cambiũ, & recambium valet, dummodo realiter appareat, quod sit pecunias acceperit ad cambium, & recambium aliter dicitur illicitum, & vsurarium, prout, & vsuraria est taxatio certi interesse à principio. & An & quando mercatori solito negociari debeatur interesse lucri cessantis.

SVMMARIVM.

Cambia, & recambia non debentur, nisi pro parte creditoris probetur debitam pecuniam accepisse cum effectu ad cambia, n. 4.

Interesse certum, & conuentum non debetur vti vsurarium, n. 5.

Cambia, & recambia si fuerit conuentum, vt non excedant scuta octo pro centenario quolibet anno valet talis conuentio, n. 5.

Interesse lucri cessantis debetur mercatori solito negociari, n. 6. vbi hæc conclusio declaratur.

DECISIO CCXI.

1 Anno 1589. 4. Iunij in Ciuitate Florentiæ Illustrissimus D. Marchio de Pisanis bo. mem. mediante publico instrumento, obligatione Camerali vallato se recognouit debitorẽ hæredum q. Petri Antonij,& Iacobi de Iacominis, & pro eis D. Laurentij Iacomini illorum tutoris in summa scutorum 6354. sol. 8. denar. 11. auri solis ex causa similis summæ ipsi Marchioni solutæ per DD. Vbaldinum, & socios hic Romæ in vim literarum cambij d. q. Petri Antonij, & Iacobi, & vlterius se recognouit eorumdem debitorem in summa scutorum 242. sol. 12. den. 2. necnon, & in summa scutorum

529.

529. fol. 6. den. 8. auri solis occasione interesse lucri cessantis, & damni emergentis eiusdem debiti, & inter ipsas partes ad d. summam calculatur à die supradicti debiti respectiuè contracti per D. Marchionem vsque ad diem 7. Septembris eiusdem anni 1589. de quo tempore idem Marchio dictas summas respectiuè soluere promisit liberè, & absq; aliqua exceptione dd. hæredibus, & d. Laurentio vbique locorum fori, & quocunque alio priuilegio non obstante pacto adiecto, quod si non soluerit possint dicti hæredes, & eorum tutor summam dictorum scutorum 6354. fol. 8. den. 11. retinere super cambijs, & recambijs per quasuis mundi partes, dummodo damnum non excedat 8. & tertiumvnum pro qualibet centenario & anno, quia ad maius interesse noluit teneri ipsi Marchio, sed tantum ad dicta scuta 8. tertiumvnum, declarando etiam, quod id quod soluitur primo debeat poni ad computum interesse debiti, scilicet scutorum 242. fol. 12. den 2. & scutorum 529. fol. 3. den. 8. & deinde in computum & diminutionem supradictæ sortis principalis scutorum 6354 fol. 8. den. 11.

2 Hoc stante instrumento, & nonnullis apparentibus solutionibus in d. causa factis à D. Marchione, & eo defuncto ab Illustrissima D. Iulia Sabella eius vxore, de quibus infra dicetur anno 1600. 7. Iulij D. Vincentio Mazzingo vti Procuratori supradictorum hæredum de Iacominis, cum promissione de rato, & particulari obligatione, qua infra soluta fuere scuta 4555. hic Romæ nomine supradictæ D. Iuliæ pro residuo supradicti debiti, vt asseritur in instrumento d. solutionis, vbi inter cætera promisit d. D. Vincentius supradictis nominibus, ac etiam vti principalis, principaliter, & insolidum, quod in euentum in quem dicti hæredes de Iacominis vigore supradicti instrumenti die 4. Iunij 1589. celebrati non essent creditores, nec cõsequi deberent dictam summam scutorum 4555. prout nõ debere Illustrissimus D. Leo Strozzius Procurator d. D. Iuliæ prætendit, quod tunc, & eo casu d. D. Vincentius teneatur d. D. Iuliæ seu dicto D. Leoni restituere realiter & cum effectu totam summam prædictam scutorum 4555. seu illorum portionem, & ratam, quæ non esset debita remittens se in hoc dictus D. Vincentius declarationi etiam extraiudiciali faciendæ per R. P. D. meum Seraphinum, & per me, vt latius continetur in dicto instrumento, ad quod &c.

3 His ita se habentibus, cum pro parte dictæ D. Iuliæ valde instaretur pro declaratione supradicta, hinc auditis pluries partibus, & consideratis illarum rationibus Reuerendissimus Dominus meus Seraphinus, & ipse venimus in hãc sententiam, vt pro maiori partium satisfactione, & animi nostri quiete proponeretur in plena Rota supradictum dubium, scilicet stante promissione D. Vincentij Mazzinghi de restituendo Illustriss. D. Iuliæ Sabellæ scuta 4555. vel aliquam illorum partẽ cuius in necessarijs copia datur, & alijs hincinde deductis, An sit locus restitutioni, & pro quantitate in casu, & ad effectum de quo agitur; Quo proposito, vtraque parte informante affirmatiuè fuit resolutum, videlicet esse locum restitutioni supradictæ summæ ea ratione, quia pro parte hæredum de Iacominis, & sic pro parte D. Mazzinghi non docetur quod debitum Marchionis q. Mariti dictæ D. Iuliæ resultãs ex supradicto instrumento anni 1589. 4. Iunij Florentiæ facto transcendat summam in eo expressum, videlicet scuta 6354. fol. 8. den. 11. auri solis sortis principalis, itẽ scuta 242. fol. 12. den. 2. & scuta 529. fol. 6. den. 8. auri solis ratione interesse, quæ summæ simul coaceruatæ cõstituunt summam scutorum 7126. fol. 7. den. 9. pro parte Iuliæ verò docetur de pluribus ac diuersis solutionibus in dicta causa factis, quæ etiam bene iustificantur ex calculo exhibito per ipsum Mazzingum, & quæ circumscripta hac partita scutorum 4555. de cuius restitutione agitur, longe transcendunt summam dicti debiti, & clarum est quod solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio.

4 Nec facit, quod in instrumento supradicti debiti Marchionis sit concessa facultas hæredibus de Iacominis retinendi sortem principalem super cambijs, & recambijs in euentum in quem solutio totius prædicti debiti non fuerit facta tempore conuento, prout minimè facta prætẽditur; Quia fuit responsum, quod in omnem casum pro parte dictorum hæredum non probatur, quod vsi fuerint dicta licentia, quodq; verè, & realiter dictam sortem principalem super cambijs retinuerint, & alia seruauerint seruanda ad effectum, vt ipsis debeantur prætensa cambia, vt in similibus fuit resolutum in illa Romana de Zabrerijs 7. Aprilis 1581. coram bon. mem. Cantuccio, & in Romana Vineæ de Brunis 12. Decembris 1591. coram bon. mem. D. Orano, in Romana Cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram R. P. D. meo Millino, & coram me in Romana Pecuniaria 15. Decembris 1599. & in Mediolanen. Pecuniaria 27. Martij 1602.

5 Nec obstat quod fuerit conuentum inter partes, quod Marchio in plus non teneatur ratione cambiorum, quam ad scuta 8. tertium vnũ pro centenario, pro qualibet anno, quodq; ad dictam rationem factus fuerit calculus, & creatus debitor; quia fuit responsum, quod aut volumus

lumus ex dicto pacto resultare certam, & indubitatam obligationem ipsius Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum pro singulo centenario, & anno, etiam quod sors principalis non fuerit cambiata, & recambiata per dictos hæredes in exequutionem eis datæ facultatis, & hoc casu contra eos vrget illa cōclusio, quam Rota semper amplexa fuit, quod certum interesse conuentum non debetur vri vsurarium, Dec. cons. 115. n. 5. & cons. 119. & fuit in specie dictum in vna Mediolanen. Simulationis contractus 1. Iulij 1592. corā R.P.D. meo Millino, aut volumus ex dicto pacto resultare obligationem Marchionis respectu dictorum scutorum 8. tertium vnum vbicunque cambia, & recambia dictæ sortis principalis summam prædictam excedant, prout, et verba d. conuentionis importare videntur, & hoc casu, licèt talis conuentio licita sit, vt in specie dictum fuit in dicta causa Mediolanen. Simulationis contractus 9. Decembris 1592. coram eodem, & tunc ad effectum vt dictum interesse sic taxatum debeatur, esset necessarium probare quod dicta sors principalis fuerit verè & realiter cambiata, & recambiata in exequutionem facultatum ipsis hæredibus concessarum, & quidem seruatis seruandis, de quibus in supradictis decisionibus, quodq; cambia ipsa, & recambia dictam summam taxatam & conuentam inter partes excesserint, vel saltim eādem æquauerint, quorum neutrum, cum minime probatum appareat, ideo &c.

6 Nec facit si dicatur, quod mercatori, & sic solito negociari regulariter debeatur etiam interesse lucri cessantis, c.cum venerabilis, vbi Abb. & Felyn.nu.7.8.hoc nor.de except.Dec.cons.116. n.2.Alex.cons.141.n 9.vers.& paret lib.5.quia fuit responsum id demum cum effectu deberi, secundum opinionem quam seruat Rota, vbi probatum sit concurrere requisita per Castren. in l.fin.§.nunc.de offic.nu.3.ff. de eo quod cert. loc.Aym.cons. 89.n.4. Afflict.decis.20. n.2.Chissan.decis.75.Put.decis. 237.lib.1. & fuit sæpè resolutum de quibus quidem requisitis, cum nec etiam doctum fuerit pro parte dictorum hæredum meritò &c.

PENIÆ.

Tuden. Beneficij.

Lunæ 5. Aprilis 1604.

ARGVMENTVM.

Recursus ad Iudices seculares in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ facit recurrentem incidere in excommunicationem, & si beneficiū obtinuerit caret impetrato, non obstante clausula, teq; absoluentes &c. quæ apponi solet in Bullis pro validitate gratiæ fauore impetrantis.

SVMMARIVM.

Recurrens ad Iudicem laicum contra Iudicem ecclesiasticum ipso iure incidit in excommunicationem, n. 1.

Iudices laici sunt incapaces iurisdictionis in Clericos, dicto num. 1.

Iudices laici non possunt ecclesiasticos corrigere, inhibere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalia, dicto num. 1.

Excommunicatus non potest acquirere beneficium impetratum, n. 2.

Recursus ad iudices seculares præsumitur factus ad instantiam & petitionem eius qui habet interesse in causa, num. 3. quod non procedit quando agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo casu requiritur probatio concludens, n. 4.

Recursus ad iudicem secularem scientia inducitur ex non reclamatione, & non renunciatione prouisioni dicti iudicij, n. 5.

Clausula, teque absoluentes &c. quæ cōcedi consueuit impetrantibus quascumque gratias ad effectum validitatis non prodest impedientibus exequutionem literarum Apostolicarum, n. 6. & 7.

Recursus ad iudices seculares pro defendenda sua possessione est licitus & permissus, num. 8. declara vt nu. 9. vsque ad num. 12.

DECISIO CCXII.

CVm Martinus de Padilla Senior resignasset in manibus S.mi D. N. Clementis PP. Octaui hoc beneficium ad fauorem Martini de Padilla Iunioris.ann. 1596. & literis super resignatione expeditis, & coram Prouisore Lucensi illarum executore præsentatis opposuisset se Petrus Gattus ab Ordinario de eodē beneficio prouisum per obitum resignantis agentes pro Petro à præfixione cuiusdam termini quem nimis breuem esse prætendebant appellādo recursum habuerunt ad Gubernatorem Generalem Regni Gallitiæ, & præmissa narratiua quod ad ipsum pertinebat cognitio super violentia facta per iudicem ecclesiasticum, quam amouere & tollere debebat, obtinuerunt eidem prouisori mādari sub pœna amissionis temporalitatum quas habebat in dicto Regno; vt Petro concederet appellationē, aut infra tres dies sequentes transmitteret sibi processum vt eo viso de remedio prouideret.

Causa in Rota introducta Petrus nulla facta mentione de recursu neque obtenta absolutione ab excommunicatione propterea incursa idē beneficium à Sede Apostolica impetrauit, sed quia Martinus prætēdebat gratiā à Papa obtentā Petro nō suffragari, dubitari An constaret de tali recursu qui ad prædictū effectū Petro obstaret.

Et

1 Et Rota vtraque parte informante recursum obstare censuit quia recurrẽdo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis cum causam præbuerit vt immunitas ecclesiastica violaretur, c. nouerit & c grauem. de sent. excomm. & est text. quem ignorare non licet in processu Bullæ in Cœna Domini quæ singulis annis solemniter publicatur & omnium auribus insinuatur vbi in §. 16. graui anathemate feriuntur qui ad Cancellarias & Curias seculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus & mandatis cõtra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos cum Iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos exercẽdæ, c. causam. de rescript. c. sacerdoribus. 11. q. 1. & iudicibus ecclesiasticis sunt inferiores c. denique. 4. dist. clem. Romani. de iur. iur. ideoq; non possunt nec debent ecclesiasticos corrigere aut eis inhibere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalia, prout in casu proposito Abb. in c. qualiter & quando. num. 7. de iudic. Marian. Soccin. in c. si quis clericus. n. 28. & in c. sane. n. 10. de for. compet. Rot. decis. 10. de consuet in antiq. & dum prætextu violentiæ auferendæ iudices laici iudicibus ecclesiasticis superioris ordinis præcipere & inhibere audent Sacris Canonibus, & perpetuo Ecclesiæ vsui quæ semper huiusmodi recursus damnauit, & anathemate plectendos censuit grauiorem violentiam inferunt.

2 Et consequenter Petrus excommunicatus non potuit acquirere beneficium impetratum, quia gratia fuit ipso iure nulla c. postulastis. de cler. excomm. ministran. c. cum bonæ. de ætate & equalit. Imol. in c. post electionem. n. 21. vers. alij vero de concess. præben. Sylu. in tract. de benef. part. 3. quæst. 4. num. 22. vers. 18. facit Couar. in c. alma mater. par 1. relect. §. 7. n. 3. vbi testatur de communi in vers. quam existimo communem.

Ad excusationes deductas per informantes pro Petro sequentes responsiones dedit Rota.

3 Ad primam quod recursus fuit habitus non ab ipso met Petro sed ab Alphonso Gatto eius patre de cuius legitimo mandato non constabat, fuit responsum Primò, istos recursus ad iudices seculares præsumi factos ad instãiam & petitionem eorum, qui habent interesse in causa, vt fuit sæpe in Rota decisum, & signanter in causa Carthaginen. Portionum die 14. Nouembr. 1594. coram D. Seraphino Patriarcha Alexandrino, & in vna Ciuitaten. Scolastriæ 24. Martij coram R. P. D. meo Pamphilio Decano, & nuper coram me in causa Hispalen. Beneficij die 22. Martij proximè præteriti.

4 Sed quia aliqui ex DD. dicebant hoc non procedere vbi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis quo casu requiritur probatio cõcludens etiam quod de mandato recurrentis habitus fuerit recursus, vt fuit cõclusum in causa Vicen. Cantoriæ die 4. Iunij 1603. coram Domino meo Litta.

Fuit secundo responsum satis habuisse scientiam huius recursus & illum ratum habuisse primo, quia recursus fuit habitus, & prouisio à generali Gubernatore Galliciæ fuit obtenta in Ciuitate die 1. Augusti 1597. & tamen Petrus sub 18. Iunij præcedentis eiusdem anni 1597. dederat mandatum Petro de Lemos specialiter ad hanc causam ad comparendum coram quibuscumq; iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoleti, & Regni Galliciæ ad obtinendas quascumque prouisiones:

Secundò, fuit responsum Petrum vsum fuisse dicta prouisione quia die 13. Augusti eiusdem anni in Ciuitate Lucensi Notarius ad instantiam Petri Gatti, notificauit dictas prouisiones Prouisori Lucensi.

5 Tertiò, dicebatur ex præsentia Petri in loco iudicij sub die 29. Octobris eiusdem anni, & ex decreto sibi intimato, & ex eius comparitione cum clausula citra reuocationem sui Procuratoris, & ex pluribus alijs comparitionibus, & actis per eundem Petrum gestis oriri probationem sufficientem de scientia, & vsu recursus, & cum Petrus non reclamauerit, aut renunciauerit pro uisioni Iudicis secularis iudicabatur illam sciuisse, & ratam habuisse.

6 Ad secundam excusationem deductam ex clausula supplicationis teque absoluentes quæ concedi consueuit impetrantibus quacunque gratias ad effectum validitatis & substinentiam illarum informantes contra Petrum dicebant talem absolutionem non prodesse impedientibus executionem litterarum Apostolicarum tanquam violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, & allegabant Felyn. in cap. apostolicæ, in princ. vers. & idem de absolutione, de except. Rebuff. in pract. benef. tt de forma, & declaratione nouæ prouis. vers. teque absoluentes, num. 12. & 13. & Mandos. in tractat. de signat. grati. in verb: absoluo ab excommunicatione, circ. fin. vers. absolutio huiusmodi.

7 Sed hæc responsio vix satisfecit Rotæ, quia Felin. fundauit se in regula Innocentij VIII. & Rebuff. in reg. 78. Iulij III. & similiter Mandos. in reg. 76. tunc vigente quæ per mortem conditorum expirarunt, & ideo amplexa fuit reg. 65. S. D. N. Clementis VIII. qua cauetur prædictam generalem absolutionem à Censuris Ecclesiasticis non suffragari violatoribus Ecclesiasticæ libertatis ausu temerario Apostolicis mandatis non obtemperantibus Nuncios vel executores Apostolicæ Sedis, & eius officialiũ

eis commissa exequentes impedientibus si propter præmissa vel aliquot eorum excommunicari à iure vel ab homine per quatuor menses scienter excommunicationis sententiam substinuerint. Cum enim vigente hac regula habitus fuerit recursus contra Petrum merito fuit responsum.

8 Ad tertiam exceptionem pro Petro deductam, quod ille recurrerit in casu licito, & permisso pro defendenda propria possessione quẽ casũ, nec Canones, nec Decisiones Rotales damnant quin potius videatur permittere, vt apud Achil. decis. 36. de appell. in impress. & ita in causa Tarraconen. Villæ de reus die 4. Decembris 1592. coram D. Seraphino tunc Rotæ Decano, & in vna Salamantin. Canonicatus die 24. Maij 1595. coram Illustrissimo Blanchetto.

9 Fuit resolutum sicut aliàs Rota responderat in causa Oscen Canonic. die 1. Decembris 1595. coram me per prædictas decisiones non defendi recursus ad Iudices laicos & ad parlamenta, & tribunalia magistratuum secularium, licet in eis dicatur posse quandoq; haberi recursus ad iudices laicos, & inuocare eorum nudum auxilium ad defendendam propriam possessionem qua quis de facto spoliatur, & quam quis etiã propria authoritate defendere potest nusquam tamẽ dicitur in eis quod talis recursus fieri possit ad tribunalia seu Iudices seculares tanquam Iudices ad effectum obtinendi inhibitiones & mandata cõtra Prælatos, & Iudices Ecclesiasticos, & præsertim poenalia, vt in casu proposito.

10 Cæterum quia nihil est tam vere dictum quod non possit sinistrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur, vt etiam decis. in d. causa Oscen. Canonicatus coram me, licet clarissimè huiusmodi recursus detestetur & damnet, ideo ex sententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem visum fuit duo adiungere.

11 Primum prædictas decisiones nullam præbuisse, nec præbere istis recursibus authoritatem, nisi in casibus à Iure Canonico expressis, quamuis enim Auditores qui prædictas decisiones compilauerunt visi interdum fuerint istis recursibus deferre pro defendenda possessione quã quis propria authoritate defendere potest, non quod ad Iudices seculares tanquam Iudices, & Superiores recurrere liceat, sed tanquam ad homines priuatos iuuare tamen potentes non secus, ac si quis inuocaret auxiliũ cuiuslibet transeuntis per vicum vel plateam si fortè de facto ab aliquo potentiori de propria domo pelleretur non autem, vt posset à Iudicibus laicis defendi per citationes, inhibitiones, & poenarum comminationes contra Iudices Ecclesiasticos, quia tales recursus tanquam illicitos Rota Sacrorum Canonum cultrix nunquam approbauit, aut tolerauit, quin potius in ea re grauissime lapsum, Couar. in pract. quæst. cap. 35. n. 3. & ceteros idem opinantes vno consensu semper censuit, & docuit.

12 Alterum fuit iam superiori seculo viros pios prædictam Achil. decis. formidasse: Nam Quintilianus Mandos. in tract. commiss. in formula 14. in verbo, reuocandi, vers. 4. quæro, licet fateatur prædictam decis. posse subsistere, addit tamen ansam præbere non solum Regibus, sed cuilibet Domino temporali circa negotia Rotalia quæ, vt plurimum beneficialia existunt, & circa Sacerdotia, & dignitates ac personas Ecclesiasticas se intromittendi, contra tex. in cap. nouit. de iudic. & Domini temporales ista occasione seu prætextu manutentionum, seu defensionem se, & suos super Sacerdotijs, & illorum iurisdictionibus Iudices cõstituunt, & ego tempore meo propter istam causam semper, Achil. decis. vidi haberi suspectam.

Quod attinet ad decis. Illustrissimi Blanchetti in causa Salamantina Canonicatus, sæpe fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio.

Atque ex his fuit conclusum Petro obstitisse recursum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium quod à Sede Apostolica impetrauit.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Nullius Beneficij.
Veneris 28. Maij 1604.

ARGVMENTVM.

Clericus regulariter, & de Iure Communi tenetur residere in suo beneficio, nisi fuerit beneficium simplex, prout in dubio præsumitur.

SVMMARIVM.

Beneficium de iure, residentiam requirit, num. 1.
Beneficia simplicia de generali consuetudine non requirunt residentiam, num. 1.
Beneficium in dubio præsumitur potius simplex, quàm curatum, num. 2.

DECISIO CCXIII.

1 FVit conclusum Beneficium non requirere residentiam, & sine ea beneficiatum lucrari fructus, licet enim de iure quodlibet Beneficiũ requirat residentiam, c. penult. de Cleric. non resid. cap. ad hoc, de præb. generalis tamen cõsuetudo obtinuit, vt id non procedat in beneficijs simplicibus, Abb. in cap. extirpandi. §. qui verò, num. 31. de præb. cum alijs per Mandos. in 1. reg. quæst. 13. n. 8. Cæsar de Graff. decis. 4. num. 3. de præb.

2 Beneficium autem, de quo est controuersia, est simplex, vt præsumitur Ægid. decis. 676. Rebuff.

buff. in prax. tit. secul. benef. quotuplex, nu. 11. Staphil. de lit. gra. 2. par. tit. de qualit. & stat. benef. in princ. Fuit decisum in vna Calaguritana Congruarum 16. Nouembris 1571. coram Oradino, & sæpius in alijs, nisi aliud ex statuto, consuetudine, vel priuilegio caueatur, Innoc. in c. clericis, de cler. non resid. ex breui autem, quod exhibetur, non videtur probatũ, nec priuilegium, nec onus residendi, cum non constet Breue habuisse effectum, & beneficium de quo agitur est de illis erectis ex sumptibus Parochialis dismembratis.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Parmeñ Status.
Veneris 4. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes non examinati super omnibus interrogatorijs datis à parte, An dicantur nulliter examinati Iudexque remissorialis, cum clausula, & aliàs iuxta tuam discretionem An, & quando possit interrogatoria superflua resecare, & quid aliud.

SVMMARIVM.

Testes examinati sine interrogatorijs datis à parte, non dicuntur nulliter examinati, licet illis fides non adhibeatur, nisi fuerint repetiti, num. 2.

Testes examinati sine interrogatorijs datis à parte dicuntur nulliter examinati, quando examinatori fuit data expressa forma examinandi Testes cum interrogatorijs, num. 3.

Iudex remissorialis sine consensu partium, non habet facultatem alterandi formam sibi præscriptam in examinandis testibus, num. 3. & quod si in remissoria sit adiecta clausula, & aliàs iuxta discretionem vestram.

Iudici remissoriali data facultas examinandi Testes cum clausula. Et aliàs iuxta discretionem vestram, Quid vigore dictæ clausulæ facere possit, num. 5.

Iudex remissorialis potest resecare interrogatoria superflua, irrelevantia. Declara vt num. 6.

DECISIO CCXIV.

1 FVit iterum dubitatum An Carlinus examinatus de anno 1532. Cremonæ ad instantiam Dominorum de Rangonibus, sit Testis idoneus, & dubio proposito sub die 29. Martij, & postea sub die 10. Maij non potuit capi resolutio propter diuersitatem opinionum tandem hodie causa iterum proposita, Domini resoluerunt Carlinum non esse Testem idoneum.

2 Fundamentum principale factum fuit super omissione plurium interrogatoriorum, & in specie in omissione interrogatorij super confessione, & communione, quia quamuis sit magna controuersia inter Doctores, An omissio interrogatoriorum reddat nullum examen, in qua difficultate Rota solita est tenere, quod examẽ sit validum, licet non soleat talibus testibus fidem adhibere, nisi ipsis repetitis, Peregr. decis. 84 Put. 427. lib. 1. Anton. August. in epit. in tit. de testibus. §. 6 & fuit resolutum in causa Tullen. Matrimonij 8. Februarij 1574. coram S. D. N.

3 Nihilominus cum in remissoria fuerit data certa forma iudici remissoriali, vt examinaret Testes super interrogatorijs, & Pallauicini fuerũt protestati de nullitate si testes non examinabũtur super interrogatorijs in hoc casu redditur nullum examen ex defectu potestatis, quia iudex remissorialis saltim sine consensu alterius partis nõ habebat facultatem alterãdi formam sibi præscriptam, Aegid. in c. per tuas. nu. 13. de testibus, Riminald. conf. 385. nu. 35. lib. 2. Accoramb. decis. 49. & fuit resolutum in hac causa coram bon. mem. Oriolen. & coram me & in causa Syracusana Quartæ coram bo. me. Gyptio, quæ allegant informantes, & hoc eo magis dicendum est, quia iudex incoeperat obseruare illam formam ad vnguem examinando tres testes super omnibus interrogatorijs.

4 Et postea non obstante oppositione Rangonorum, quod resecarentur interrogatoria iterum examinauit tres alios testes super omnibus interrogatorijs, & ideo multo minus poterat resecare interrogatoria recedendo à forma sibi præscripta, quia antea facto ipso declarauerat, quod erant pertinentia examinando super illis testes nõ obstante oppositione Rangonorum, & in hanc sententiam aliqui ex Dominis eo facilius venerunt, quia Carlinus deponit, quod non cogitauit super examine nisi de præsenti dum interrogatur, & quod non recordatur de aliquibus, quæ dixerit in alio examine in Ciuitate Parmæ, & quod vidit actus impudicos Bernardini in præsentia aliorum testium quæ omnia videntur multum inuerisimilia, præsertim cum antea sciret, quod debebat deponere in hac causa, & recenseat facta antiqua.

5 Non obstat quod forma data in remissoria non sit præcisa, cum sit adiecta clausula, & aliàs iuxta discretionem vestram, quia clausula intelligitur vltra expressa, vt sæpius fuit resolutũ in Rota, & recipit interpretationem à iure cõmuni, vt habeat locum si in partibus non dantur interrogatoria, vel quando iudex vult aliquid supplere quod ei est permissum de iure communi, Innoc. in c. cum Berrol. num. 4 de sent. & rè iudic. Put. decis. 8. de testib. & ideo non tribuit facultatem iudici alterandi suo ar-

bitrio formam sibi datam, saltem quando interrogatoria nõ sunt omnino superflua, & impertinẽtia, in quibus terminis præcedit decisio facta in hac causa coram Orolen. & iste intellectus comprobatur, quia ista clausula apponitur de stylo etiam quando interrogatoria sũt data in Curia,& transmittuntur ad iudicem remissorialem inclusa in rotulo remissoriæ, in quo casu propter causæ cognitionem adhibitã in curia, & approbationem Auditoris, cessat omnis difficultas, quod iudex non potest alterare formam sibi præscriptam, & ideo necessario dicendum est, quod ista clausula non apponitur ad istum effectum, vt iudex in partibus possit suo arbitrio resecare interrogatoria.

6 Nõ obstat, quod etiam circumscripta hac clausula iudex remissorialis potest resecare interrogatoria superflua, & irreleuantia, quia saltim interrogatorium super confessione, & communione erat releuans, quoniam si testis respondebat, quod in illo anno non fuerat confessus sua peccata, neque receperat Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ secundum eorum opinionem, quam Rota sequitur repellebatur à testimonio, vt fuit resolutum in causa Vrbeuetana Tenutarum 21. Iunij 1575. coram bon. me. Cæsare de Grassis, & ideo iudex remissorialis, nõ poterat contra formam remissoriæ illud resecare ex se non certiorato, & consulto Auditore in curia, & tanto magis cum istud interrogatorium sit ordinarium & solitum fieri de stylo in curia admittatur in quolibet examine testium, & idem iudex remissorialis iudicauerit illud admissibile in alijs testibus, qui fuerũt super eo interrogati.

7 Non obstat quod testis non tenebatur respondere huic interrogatorio, quia etiam si hoc vetum esset debebat interrogati quoniam poterat esse, quod vellet respondere,& quod ex sua responsione appareret, quod erat repellendus, & multum verisimile est, quod testis respondisset propter stylum ordinarium euacuãdi istud interrogatorium non obstat quod interrogatoria sint etiam omissa in examine aliorum testiũ quia hoc non infert ad validitatem examinis non obstat quod Pallauicini non opposuerint hanc nullitatem, quia nihil impedit, quod hodie durante lite non possint illam opponere, cum non approbauerint examen.

8 Non obstat, quod Pallauicini per commissionem ab eis obtentam, quod adhiberetur fides testibus examinatis cum interrogatorijs arbitrio iudicum, renunciarunt huic exceptionis quia ista commissio præsupponit examen cũ interrogatorijs, & supplet alios defectus, & ideo non suffragatur Dominis de Rangonibus quo ad istum effectum, vltra quod propter clausulã arbitrio est necessaria declaratio iudicum quod eis sit adhibenda fides, de qua non apparet.

REVER.MI D. COCCINI DECANI DIGNISS.

Aretina Spolij.
Mercurij 9. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum illos iurare dicuntur nulliter examinati, & nihil probant, sed An valeat in contrarium stylus, seu consuetudo.

SVMMARIVM.

Testes examinati sine citatione ad videndum eos iurare dicuntur nulliter examinati, & non probant, n. 1.
Stylus dicitur decisorius, & non ordinatorius ille, qui respicit probationes ex quibus pendet victoria causæ, num. 2.
Stylus decisorius non extraiudicialiter, sed iudicialiter & legitimè probari debet, n. 2.
Stylus contra ius commune non potest introduci à iudicibus deputatis ad ius reddendum, n. 2.
Testes examinati sine citatione ad videndum illos iurare, An probent ex stylo vel consuetudine, n. 2.
Testis iuramentum non dicitur probatum ex enunciatiua assertione notarij dicentis, tactis &c. n. 3.
Stylus iudicis ordinatorius probatur per extraiudicialem informationem, n. 4.
Stylus non dicitur probatus, nisi etiam probetur, quod fuerit obtentus parte opponente, & contradicente, n. 4.
Testes examinati coram notario, & non coram iudice non probant, n. 5.

DECISIO CCXV.

1 Domini recesserunt à resolutis scilicet dixerunt examẽ fuisse nullum, quia defuit citatio ad videndum iurare Testes, quæ omnino requiritur, cum substantia depositionis Testis consistat in iuramento l. ius iuran. C. de testibus, quare si pars nõ citetur, vel alias sit præsens, depositio nihil valet, c. 2. & ibi Abb. sub n. 6, & seq. de testib. l. si quando vbi Bald. nu. 5. C. eodem, Lanfranc. in tractat. de testib. n 8. vers. quæro sexto, Caputaquen. decis. 274. nu. 3. & decis. 285. par. 3. Acchil. decis. 1. de testibus Rota dec. 15. eod. tit. & dec. 1. de fid. instr. n. 3. & 4. in nou.

2 Nõ obstat quod ex stylo illarum partium pars citatur ad videndum induci, & produci capitula, & non ad videndum iurare testes, quia huiusmodi stylus est cõtra ius d. l. iure iuran. & respicit decisoria, & nõ ordinatoria, decisio enim causæ, & victoria pendet ex probatione Dec. in c. 2. n. 103. de probat. Alex. cons. 16. num. 7. lib. 5. Ruyn. cons. 69. n. 6. & 7. lib. 4. latè Afin. in praxi. §. 19. c. 3. quare cum iste stylus sit contra ius, & respiciat decisoria debet concludenter probari,

nec

nec sufficit extraiudicialis informatio ex fide Aduocatorum illarum partium Barr. in l. de quibus.n.22.ff.de leg.Soccin.sen.cons.36.nu.11. circa med.lib.4.Dec.cons.402.n.12.Olasch decis.22.n.3.Cæsar de Graff.decis.7 n.1 de probat. & cum iste sit stylus contra ius non potuit introduci à iudicibus de partibus ad ius reddendum.Alex cons.36.n.2.lib.2.Aym.de antiq.tem por par.2.in princ.nu. 36.vers.ideo magistratus cum alleg. in causa Rauennaten Casalis prima Iunij 1584. vbi subditur quod non sufficit stylus sed requiritur consuetudo,& sic probari deberet tot & tales actus,vt deuenerint ad notitiā populi,vel maioris partis, Alex.d.cons.36.n.11. Aym.d.n.36.circa med.vers.secundo intellige.

3 Placuit etiā Dominis alia nullitas scilicet quod Notarius enunciatiuè dixit testis iuratus &c.& non dispositiuè tactis scripturis &c. qno casu Rota non solet adhibere fidem testibus, Verall. decis.123.& 246 part. 2.& decis. 295. vbi dicit quod ita seruat Rota par. 3. in impress.& 211. in manuscript. in qua etiam dicit ita Rotam seruare.

4 Non obstat, quod hoc non respicit decisionem sed ordinationem iudicij, nec est contra ius, & per Verall. decis. 207. lib. 1. in manuscript. & ideo fides extraiudicialis sufficit Bart.& alij superius allegati,quia nihilominus non sufficit fides data ad hunc effectum, non enim satis est dicere ita fuisse seruatum, nisi etiam dicatur fuisse oppositū de nullitate,& ipsa oppositione non obstante fuisse iudicatum pro validitate, vt per Veral.d.decis.211.lib. 1. in manuscript.

5 Adest etiam tertia nullitas, quia testes fuerunt examinati coram Notario, & non coram iudice, nec constat de deputatione Notarij, gloss. vlt. in l. iubemus. C. de lib. caus. glos. antepen. in l. hac consultissima. § penultimo. vbi Bald. n. 1 C. de testam. idem Bald. cons. 481. col.fin. n. 3. lib. 4 Crot. in tract. de testibus. n.257.

6 Nō obstat quod iste modus quoad omnia prædicta fuerit seruatus ab vtraque parte, & ideo intrat decisio in causa Auximana Tutelæ 16. Februarij 1582. coram D de Rubeis, quia dixerunt omnes, quod huiusmodi decisio in omnem euentum non erit intelligenda quoad ea quæ sunt contra ius.

PENNIAE.

Tuden Beneficij.

Veneris 25. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Scientia An plenè, & concludenter probari debeat, An verò sufficiant coniecturæ, quando agitur de priuatione iuris quæsiti, vel quærendi, quandoque recursus ad curiam secularem præsumatur factus de mandato, & scientia alicuius.

SVMMARIVM.

Scientia non coniecturis, sed plenè, & concludenter probanda est, quando agitur de probando delictum ad effectum priuationis rei, seu iuris quæsiti etiam quod ciuiliter agatur, num. 1.

Scientia sufficit, quod præsumptiuè probetur, quando agitur de probando delictum ad effectum amissionis lucri, seu iuris quærendi, num. 2.

Recursus ad curiam secularem præsumitur factus de scientia, & ad instantiam illius, qui habet speciale mandatum ad comparendum coram quibuscumque Iudicibus Regiæ Cancellariæ, num. 3.

Recursus ad curiam secularem, præsumitur factus de mandato illius, qui habet interesse in causa, num. 3.

Recursus ad curiam secularem præsumitur factus de mandato illius ad cuius instantiam prouisio regia fuit præsentata, nu. 3.

Scientia præsumitur ex cohabitatione in eadem domo, num. 3.

Processum qui habuit, præsumitur illum perlegisse, & scientiam habuisse omnium contentorum in processu, num. 3.

DECISIO CCXVI.

1 Die 5. Aprilis proximè præteriti fuerat in hac causa decisum Petro obstasse recursum, quo minus potuisse propter excommunicationem inde contractam acquirere beneficiū, & licet tunc scientia Petri de recursu videretur satis probata. Nihilominus, vt abundantius satisfierit informantibus pro eo voluit denuo particulariter consulere Rotam super eo An cō staret de scientia Petri ad prædictum effectum, & Rota vtraque parte informante scientiam probari censuit: distinxit enim duos casus, vnū quando agitur de probando aliquo delicto ad effectum priuationis rei, seu iuris iam quæsiti, alterum quando tractatur de lucro,seu amissione iuris quærendi: Nam in primò necessaria est plena & concludens probatio, etiamsi ciuiliter agatur, quod regulariter verum est in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem iuris, seu rei quæsitæ, glos. in c. veniens il 1. vbi Abb. num. 4. & Dec. num. 8. de testib. & attestat Alciat. vt cons. 20. num.41.tom. 1 lib. 1. Natt. cons. 299. nu. 15. in fine,vers. quia respondeo, lib. 2. quam sententiam Rota amplexa est in multis causis, & signanter in Firmana Cappellaniæ, die 7. Maij anni 1582. coram Sanctissimo D. N. Clemente Papa VIII. tunc Rotæ Auditore, & in Tullen. Parrochialis, die 29. Maij anni 1593. coram Cardinali Seraphino Oliuario, & in Calaguritana Confidentiæ, die 25. Iunij eiusdem anni coram Cardinali Pamphilio

philio, & in Tullen. Monasterij, die 27. Ianuarij anni 1597. coram me, & alias sæpè, & est decisio Mohedani 160. incip. fuit resolutum, aliàs 4. de probat.

2 In secundò sufficit probatio præsumpta, Put. de cis. 6. in fin. de probat. Mohed. in d. decis. 160. siue 4. de probat. in fin. quas decisiones retulit, & sequuta fuit Rota in causa Burgen. Abbatiæ de Foncea die 7. Febr. anni 1596. corã Cantuccio, vbi allegantur glos. in Clemẽt. 1. de concess. præb. & ibi Anchar. n. 26. & Zabar. num. 8. & seq. & Vitallinus num. 21. & 26.

3 Vnde cum hac facti specie articulus versaretur in secundo casu, in quo Petrus agebat de Beneficio acquirendo, meritò conclusum fuit eius scientia probari ex sequentibus coniecturis. Prima quia Petrus die 18. Iunij anni 1597. dederat speciale mandatum ad hanc causam ad cõparendum coram quibuscumq; Iudicibus in Regia Cancellaria Vallisoleti, & Regni Galliciæ ad obtinendas quascumq; prouisiones. Altera, quia recursus præsumebatur factus ad eius instantiam ex recepta conclusione sæpè approbata quod isti recursus ad iudices seculares præsumuntur facti de mandato illorum qui habent interesse in causa: Rota in vna Calagurritana Census die 16. Iunij anni 1600. coram Cardinali Seraphino Oliuario in causa Placentina Beneficiorum, die 19. Februarij anni 1601. coram D. meo Millino, & aliàs sæpè. Tertia, quia recursus vna cum prouisione regia dicebatur præsentatus iudici ad instantiam Patris Petri, quod verisimiliter intelligebatur factũ de eius mandato, vt ne dum præsumeretur recursum iubente Petro, sed Petrum quoq; de gestis certioratum. Quarta, recursus apparebat habitus ab Alphonso patre Petri, nomine ipsius Petri, qui cum simul habitarent, vehemens præsumptio erat, quod Petrus habuisset scientiam gestorum à patre, Anchar. cons. 17. num. 7. Roland. cons. 52. num. 13. lib. 1. & cons. 90. num. 25. lib. 2 Ruin. cons. 47. num. 13. lib. 1. Honded. cons. 80. num. 43. & sequen. lib. 2. Quinta coniectura erat quia Petrus in loco iudicij comparuerat, & processum habuerat, quem verisimile erat legisse, & considerasse, & consequenter scientiam recursus contenti in processu habuisse, l. non est ferendus. ff. de transact. Anchar. cons. 170. num. 6. Paul. de Castr. cons. 34. n. 2. lib. 2. Paris. cons. 100. nu. 87. lib. 1. Bèneintend. decis. 69. num. 5. Ex ex his fuit conclusum sufficienter fuisse probatam scietiam Petri ad prædictum effectum. Ad quasdam decisiones Rotales in contrarium allegatas responsum fuit in eis non adfuisse simul tot coniecturas ad probandam delicti scientiam, vel non fuisse in simili casu conceptas, &c.

ILL.

ILL.MI D. CARD.LIS MILLINI.

Romana Pecuniaria.
Lunæ 28. Iunij 1604.

ARGVMENTVM.

Causa ciuilis, An & quando dicatur præiudicialis criminali, & quando faciat supersedere criminale iudicium.

SVMMARIVM.

Causa ciuilis quando est præiudicialis criminali facit supersedere Iudicem criminalem, num. 1. & 2. Vbi ampliatur etiam, quod causa criminalis fuerit primo loco intentata.

Causa ciuilis dicitur præiudicialis criminali, quãdo sententia in ciuili iudicio lata parit exceptionem rei iudicatæ in criminali, num. 1. & 2.

Vsurarum causa criminaliter intentata supersederi debet in ea donec in iudicio ciuili, vbi quod fuit productum Instrumentum cognoscatur, An illud sit exequendum nec ne, num. 1. & 2. Vbi ampliatur etiam quod causa criminalis fuerit prima intentata.

Causa criminalis facit supersedere cognitionem in causa ciuili. Declara non procedere quando causa criminalis pendet à resolutione causæ ciuilis, & quando sententia lata in ciuili parit exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, num. 2.

DECIS. CCXVII.

1 FVit per Dominos resolutum causam ciuilem esse præiudicialem criminali, propterea iuxta formam commissionis esse inhibendum iudici causæ criminalis resoluebãtur, quia in causa ciuili petitur exequutio instrumenti, & cum exequutio persuadeat illius validitate, & exclusione vsuræ, necessariò prius discutiendum erit in hoc iudicio An instrumentum sit validum & vsurarium, & propterea exequutio ciuilis est præiudicialis criminali, quia si Rota declarabit instrumentum esse exequendũ, erit sublata omnis prætensio vsuræ criminalitatis, & sententia pariet exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, Bart. in l. 2. §. hoc dicto nu. 3. ff. de vi bon. rapt. Curt. Iun. cons. 351. lib. 3. & fuit resolutũ in causa Cesaraugustana iuris eligendi 27. Maij 1566. coram Sarmiento, vt referunt Modern. de attent. 2. par. c. 4. limit. 23. num. 23. & in causa Romana de Stocchis 19. Martij 1593. coram bo. me. Gypsio, & in causa Interamnen. pecuniaria 23. Iunij 1601. coram R. P. D. Coccino.

2 Nõ obstat quòd cognitio causæ criminalis præcedit cognitionẽ causæ ciuilis propter eius maioritatem, & præeminentiam, & exclusionem positionis ciuilis, & præsertim quando est cœptum agi in causa criminali, quia ista non procedunt

dunt quando causa criminalis pendet à resolutione causæ ciuilis, & sententia lata in causa ciuili parit exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, vt in specie fuit resolutum in d. causa Cæsaraugustana, in qua iam erat lata sententia in causa criminali, & nihilominus fuit habita pro attentata, quia causa ciuilis in Rota erat præiudicialis criminali propter exceptionem rei iudicatæ in causa criminali, quam pareret sententia in causa ciuili, & decisio Verall. 274. p. 2. quæ allegatur in contrarium loquitur in iudicio ciuili moto coram iudice causæ ciuilis super falsitate Instrumenti, vt bene deducunt informantes. Et cessat in hac causa omnis difficultas, quia ista deducenda erant in Signatura, & cum in Rota, quæ habet ex commissione legem scriptam, quod constito, quod causa ciuilis sit præiudicialis criminali inhibeat iudici causæ criminalis, & propterea sufficit ad istum effectum, quod iuxta formam commissionis causa ciuilis sit præiudicialis criminali, &c.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Venetiarum Matrimonij.
Lunæ 29. Nouembris 1604.

ARGVMENTVM.

De Remissoria ad examinandos Testes, quod non concedatur, quando articuli non sunt releuantes, & quod matrimonium non dicatur metu contractum, nisi metus illatus fuerit talis, vt etiam caderet in constantem virum.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandum Testes non conceditur quando articuli non sunt releuantes, num. 1.
Metus non annullat matrimonium, nisi probentur verba talia, & minæ, quæ cadant in constantem virum, num. 2.

DECISIO CCXVIII.

1 POst contractum inter Michaelem Sirum, & Dianam Vendraminam, matrimonium, &c. Actum in primis fuit de remissoria, quam Domini prædicto Domino Michaeli denegandam esse censuerunt, cum articuli non sint releuantes, Cassad. decis. 2. de dilat. Cæsar. de Graff. decis. 1. num. 6. de dilat. Caputaq. decis. 32. par. 2. & 66. par. 3. Nam frustra datur dilatio ad probandum id, quod probatum non releuat, l. ad probationem, C. de probat.

2 Quatenus enim articulatur matrimonium fuisse a Michaele metu Patris contractum, tales articuli non releuant, tum quia continent solum verba, & minas Patris, non autem metum talem, qui caderet in constantem virum, prout esset necessarius, cap. cum locum, de sponsal. cũ ibi notatis, l. metum autem. ff. de eo quod met. caus. & communiter tradunt Doctores, Scholastic. lib. 4. sentent. distinct. 29. & ibi Scotus q. 1. art. 3. S. Anton. part. 3. tit. 1. c. 7. Siluest. in summa, in verbo, matrimonium, 8. q. 11. Nauarr. in manual. cap. 22. num. 51. cum allegatis per Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 93. num. 7. & ad effectum, vt dicatur metus iustus, & cadere in cõstantem virum plura requiruntur, de quibus per S. Anton. vbi sup. & alios Doctores passim.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Perusina Inuentarij.
Veneris 3. Decembris 1604.

ARGVMENTVM.

Inuentarij nullitas ex eo quod hæres omiserit in inuentario describere omnes res hæreditarias non procedit, nisi talis omissio fuerit causata dolo ipsius hæredis, à quo iusta credulitas excusat.

SVMMARIVM.

Inuentarij nullitas ex eo quod non omnia bona hæreditaria in eo descripta sint, debet concludenter probari, non autem semiplenè, n. 1.
Inuentarij nullitas propter non descriptas in eo pecunias hæreditarias requirit dolum in omittendo, n. 2.
Hæres debitoris potest soluere creditori primo venienti, num. 2.
Creditor posterior præfertur anteriori in illa pecunia, quam debitori mutuauit, n. 2.
Credulitas iusta excusat à dolo, num. 2. in fine, & n. 3.

DECISIO CCXIX.

1 DOmini tenent pro validitate inuentarij, non obstantibus duobus oppositionibus, prima quæ consistit in eo quod hæredes omiserint ponere in inuentario scuta 200. tollitur ex facto quia de existentia d. pecuniæ non apparet, nisi per vnum testem, & vox vnius vox nullius, c. veniens. c. licet de testib. cum concord. & in hac materia probatio ex parte creditorũ debet esse concludens, Bald. cons. 514. num. 2. lib. 5.

2 Præterea dicunt Domini, quod etiam admisso pro vero id quod deponit ille testis, adhuc non resultat dolus, sine quo omissio nõ vitiat, ex relatis per Surd. decis. 222. n. 13. quia ipse non deponit simpliciter, quod Octauius hæres omiserit ponere ista scuta 200. in inuẽtario in quibus terminis procedunt, quæ allegant creditores ad præsumendum dolũ ex sola omissione, sed addit, quod istæ pecuniæ erãt illæ met, quas ipse testis per tres dies ante mutuauerat Ro-

dulpho defuncto, & quod ex illis, centum sibi fuerunt solutæ, & alia centum ipse mutuauit ipsi hæredi ex hac serie facti excluditur dolus, seu quia Octauius hæres potuit soluere primo venienti l. fin. §. & si præfatum. C. de iur. deliber. vel præferre testem cæteris creditoribus etiam anterioribus, cum essent illæmet pecuniæ quas testis mutuauerat, iuxta l. vxor. marito. ff. de donat. inter vir. & vxor. Rota Ianuen. decis. 127. in princ. & sic non ponere in inuentario, neque debitum, neque creditum, vel saltem quia facile potuit credere ita sibi licuisse, quæ iuxta credulitas excusat à dolo l. igitur. §. & generaliter. ff. de liberal. caus.

3 Altera oppositio est, quod hæreditas habebat creditum cum Tiberio de Vbaldis occasione prædij empti per dictũ Tiberium à Rodulpho defuncto cum consensu Octauij & Euangelistæ qui modo sunt hæredes ex quo contractu Tiberius remãsit debitor scutorum 3050. & hæc summa non repetitur in inuentario descripta, nec hæredes possunt allegare ignorantiam, cũ interuenerint contractui, sed nec ista oppositio mouit Dominos, quia Rodulphus delegauit emptori tot census ab eodem soluendos, & facta per Tiberium accollatione dictorum censuum Rodulphus quietauit Tiberium de integro pretio, vnde, vel potest firmari dictum creditum de iure non fuisse ponendum in inuentario, tanquam non creditum Rodulphi, qui iam quietauit creditorem, vel saltim negari nõ potest, quin hæredes habuerint iustam causam credendi, quod ita liceret, quod sufficit ad excludendum dolum ex supra allegatis; nec facit difficultatem, quod illi creditores, quibus Rodulphus mandauerat solui, obtinuerint se graduari inter alios creditores Rodulphi, quia ipsi hoc potuerunt facere: nam cum ad huc non acceptassent Tiberium in debitorem, non fuerat Rodulphus liberatus ab eis, nec propterea includitur necessario dolus hæredum.

PENIÆ.

Romana Separationis Thori.
Lunæ 10. Ianuarij 1605.

ARGVMENTVM.

Notarius qui falsum commisit non prohibetur conficere alia Instrumenta, quamdiu in officio tolleratur, & de falso condemnatus non fuit.

SVMMARIVM.

Notarij falsi Instrumenta rogata, valent quamdiu non est de falso condemnatus, & in officio tolleratur, num. 2.

Notarius de falso condemnatus non potest conficere noua Instrumenta, sed praeterita benè potest publicare, num. 2.

Diuortio sequuto inter virum, & vxorem, vir non potest repetere expensas factas vxori constante matrimonio, num. 3.

DECISIO CCXX.

1 INformante Florentia Capellona, proposui memorialia loco causæ, vt si possibile esset causa pauperis mulieris expediretur, non obstantibus, quæ sæpius Alexander Gattamelata eius maritus ad retardandam expeditionem causæ proposuerat, quæ ad tria capita videbantur posse reduci, primum ad publicum Instrumentum confectum die 27. Aprilis anni 1598. quo continebatur Alexandro fuisse consignatã à Florentia vxore quandam domum sitam in Platea de Bonsignore, pro diuersis expensis, & alijs debitis necessarijs solutis ab Alexandro pro Florentia.

2 Circa quod non placuit Dominis responsio data per informantes pro Florentia, quod Instrumentum esset falsum, ex quo Florentia criminaliter accusauerat Notarium, tanquam falsarium, quia cum in specie non constet Notariũ propter d. querelam fuisse condemnatum, nõ corruebat Instrumentum, Hostien. in c. fraternitas, num. 5. super verbo, authores, & ibidem Io. Andr. nu. 2. vers. si autem damnaretur, nu. seq. & communiter Canonistæ de hæreticis asserentes Scripturas, & Instrumenta Tabellionũ valere, quamdiu in officio tollerantur, licet vnam cartam falsam fecerint, idq; ob publicã vtilitatem, ne venientes ad eum decipiantur, Rota in vna Romana Notariatus die 25. Ianuarij 1584. Vbi explicat condemnationem Notariorum in officio delinquentium respicere factura Instrumenta, & eis præiudicare, sed præteritas rogationes ante condemnationem factas posse perfici, & in publicã formam redigi.

3 Secundò, prætendebat Alexander sibi deberi scuta 200. pro fructibus scutorum 400. sibi in dotem promissorum, & nunquam consignatorum pro tempore quo substinuit onera matrimonij, & consequenter sibi competere retentionem dotis, quàm petebat Florentia donec sibi esset satisfactum, aut admittendam compẽsationem, sed placuit responsio data pro Florentia, quod cum ipsa esset creditrix hæredum primi mariti vigore legati scutorum 400. vt patebat ex decisione Domini mei Millini, pro quibus fuerat factum pactum, vt 200. in contanti soluerentur, & pro alijs 200. prædicti hæredes soluerent fructus Alexandro, qui eos prætendebat aduersarius prædictos hæredes, non contra Florentiam non obligatam pro fructibus consequendis actionem intentare debebat; Primò,

mò, quia de illis liquido non constabat; Secundò quia ex lista melioramentorum, & expensarum, quam Alexander exhibuerat videantur facta ad manutentionē domus, ideoq; facto diuortio maritus non potest repetere tales expensas, l. fructus 7. aliàs diuortio 8. §. impendia. ff. sol. matrim.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Lucana Iurispatronatus.
Mercurij 26. Aprilis 1605.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus quando quomodo, & à quo Iudice confiscari possit.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus confiscari non potest à Iudice laico, nec sub confiscatione ab eo Iudice facta continetur, n. 1.
Iudex Ecclesiasticus potest declarare delictum, & bona delinquentis fisco Ecclesiæ applicare, & isto casu iuspatronatus sub tali confiscatione continetur, n. 2.
Iuspatronatus propter patris delictum, quando confiscari possit in praiudicium filij, n. 3.
Iurispatronatus confiscatio regulatur secundum confiscationem bonorum feudalium, n. 4.
Cedere quis non potest illud quod non habet, n. 5.

DECISIO CCXXI.

1 DOmini in contumaciam alterius Partis censuerunt Ecclesiam Sancti Stephani de Taffignano non acquisiuisse statum libertatis, quia licet bona Bernardini fuerint confiscata, tamen iuspatronatus sub illa confiscatione nō comprehenditur, cum facta à Iudice laico secundum veriorem sententiam, glos. in Clementin. pastoralis. in verbo, subiectæ, vbi Imola num. 70. & 71. de re iud. & collect. c. quibusdam. n. 10. vers. sed nunquid de pœni. & in c. fin. nu. 4. vers. quod si patronus de iure patronatus, & fuit resolutum in causa Agatēn Iurispatronatus 4. Martij 1602. coram Illustrissimo D. meo Pamphilio.

2 Nec obstaret si diceretur quod licet iurispatronatus non veniat in confiscatione facta à iudice laico, nihilominus potest Index Ecclesiasticus declarare delictum, & confiscare bona fisco ecclesiastico, & effectus erit quod ius patronatus extinguetur, & Ecclesia remanebit libera sub Episcopi potestate Imol. in d. clement. pastoralis. n. 72. in fine. de re iud.

3 Nam respondetur quod cum delictum non sit commissum in Ecclesia, nec iuspatronatus spectet ad Lucretiam ex persona patris scilicet tanquam eius hæredem, sed solum tāquam eius filiam merito delictum patris ei nocere non debet secundum distinctionem Doct. de qua per Igneum in repet. l. necessarios. §. non alias in prima parte. n. 438. vers. vel melius, & nu. 482. vers. similiter iuspatronatus. ff. ad senat. consult. Sillan. & sentit Rocchus ad iurep. in verbo, ipse vel is. n. 72. Siluest. licèt indistinctè loquatur prout alij Summistæ in ver. iusp. quæst. 5. vers. 6. Angel. n. 36. & Tabien. n. 25.

4 Et his adstipulatur, quod huiusmodi materia regulatur secundum terminos feud. & emphit. Rocchus loco allegato, Card. clement. plures. col. final. n. 8. de iure patronatus, & in feud. & emphiteusi Doctores admittunt prædictam distinctionem, Cyn. in l. 2. in fin. C. de libert. & eorum liber. Bart. in l. 3. n. 2. C. de interdict. & releg. Ias. in l. 2. n. 192. C. de iur. emphit. Molin. de primog. hispan. lib. 4. c. 11. n. 36.

5 Denique non officit cessio Reipublicæ, quia cum ex confiscatione nihil haberet non potuit aliquod ius trasferre iuxta vulg. conclus.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmen. Status.
Veneris 2. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Vita, & mors, matrimonijq; impedimentum, probari debent ab allegante ea.

SVMMARIVM.

Vita, & mors probanda est ab eo, qui in ea se fundat. num. 1.
Reus in exceptionibus dicitur actor, & suam exceptionem probare tenetur, n. 1.
Matrimonij impedimentum probandum est ab eo, qui illud allegat, n. 2.
Exceptio est actionis exclusio, n. 3.

DECISIO CCXXII.

1 PRoposui dubium in Rota, An Domini Pallauicini teneantur probare mortem Ioannis Petri Viri Catherinæ, vel potius Domini de Rangonibus vitam eiusdem, & post plures propositiones Domini venerunt in sententiam Dominos Pallauicinos nō teneri probare mortem, quia cum vita, & mors sit probanda ab eo, qui in hac, vel in illa fundat suam intentionem, Bar. in l. siquidem sub n. 1. C. solut. matrim. Alex. conf. 27. n. 7. circa med. lib. 7. Corn. conf. 119. n. 2. lib. 1. intentio Pallauicinorum, qui actores sunt non fundatur in morte Ioannis Petri, sed in matrimonio, & quidem non contrahendo, sed contracto inter Bernardinum, & Catherinam. Vnde satis illis fuit probare matrimonium de quo fuit iam resolutum in Rota, constare saltem de facto quam resolutionem in disputatione dubij præsupponendam Domini dixerunt. Si autem Domini de Rangonibus obie-

obiecerunt vitam D. Ioannis Petri tempore secundi matrimonij debent probare hanc exceptionem, cum in ea sint actores l. 1. ff. de except. Abb. in c. præsertim. n. 2. circa med. vers. aliam opinionem de testibus, Corn. cons. 227. num. 7. lib. 3.

2 Tanto magis, quia hoc est allegare impedimentum matrimonij, cuius probatio illi incumbit, qui impedit matrimonium c. de illo, de eo qui cogn. consang. vxo. suæ. c. Dominus. de secūd. nupt. c. cum per bellicam 34. quæst. 2. nec sufficit præsumptio illa vitæ vsque ad centum annos Put. decis. 85. sub num. 1. Crescent. decis. 2. de exceptio. Acchil. decis. 1. de probat. præsertim cum sapiat obiectum, qui debet clarè & bene probari, vt per Cresc. d. decis.

3 Si verò Domini de Rangonibus, vt pro eorum parte fertur, non obijciunt de vita Ioannis Petri, tanto magis à Dominis Pallauicinis est probanda mors, quando de vita non opponitur. Nec est bona cōsequentia si Ioannes Petrus viuebat matrimonium legitimum non poterat cadere inter Bernardinū, & Catherinam c. gaudemus. de diuor. cum similib. ergo incumbit onus Pallauicinis probandi eum non fuisse viuū, quia licèt vita probata destrueret intentionem Pallauicinorum, tamen cum non fundantur in negatiua vitæ, nō tenentur illam probare alioquin cū exceptio sit actionis exclusio l. 2. ff. de except. omnis actor deberet probare non existentiam exceptionum, & omnis qui se fundat in matrimonio deberet probare, quod in eo cessarent omnia impedimenta, & per hoc benè faciunt deducta in Toletana Pensionis coram D. meo Iusto.

REVERENDISSIMI D. ORTEMBERGHI.

Camerineñ Concursus.
Veneris 19. Decembris 1605.

ARGVMENTVM.

Data paritate doctrinæ inter duos concurrentes ad beneficium seu parochiam, quis eorum præferendus sit, præsertim si vnus de fornicatione sit diffamatus.

SVMMARIVM.

Episcopi iudicium habet præsumptionem pro se, nisi ostendatur dolosum, & irrationabile, n. 1.

Concurrentibus pluribus in examine ad beneficium seu parochialem data paritate circa doctrinam, quis eorum præferendus sit, n. 2. & 3.

Fornicatio præsumitur ex eo quod quis fuerit repertus cum aliqua muliere, hæc tamen præsumptio non dicitur plena probatio, nec sufficit ad remouendum clericum à beneficio, n. 3.

Malus semel non præsumitur malus semper quando per triennium quis laudabiliter vixit, num. 4.

Appellare An & quando liceat à iudicio ordinarij admittentis ad beneficium in concursu, vnum potius quam alium, n. 6.

DECISIO CCXXIII.

1 Vacante Ecclesia Parochiali Plebis Fauerіæ Camerinen. Diœcesis præuio examine, & concursu Claudius, & Andreas æqualiter quoad doctrinam ab examinatoribus approbati fuerint, cumq; Andreas obijceret contra mores, & vitam Claudij, causa cognita mādato Episcopi per eosdem examinatores, Claudius omnium suffragijs prælatus, & ab Episcopo magis idoneus declaratus per Sedem Apostolicam prouisus fuit, sed Andreas nō acquiescens, appellatione interposita, Primum Vicario Vrbis, & deinde contra se sententia reportata mihi causam committi obtinuit, quare bis proposito dubio super dictis sententijs, Domini re maturè considerata eas confirmandas cēsuerunt, quia pro Episcopi iudicio præsumitur cap. in præsentia, de renunciat. nisi ostendatur dolosum, & irrationabile, vt fuit dictum in Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592. coram Illustrissimo Arigonio, & in Pampilonen. Parochialis 12. Decembris 1597. coram R. P. D. Litta, & in vna Nullius Parochialis seu Concursus 4. Decembris 1600. coram R.P.D. Ludouisio, præsertim in casu isto, in quo concurrunt suffragia examinatorum, quibus etiam in materia morum cōsilium plurimum deferr, vt fuit ponderatum in Tuden. Parochialis 28. Aprilis 1605. coram R. P. D. Sacrato, necnon aliorum Episcoporum testimonio, in quorum Diœcesibus honestè vixit & quidem longe ante tempus concursus data.

2 Et re ipsa nulla præfertur qualitas qua Claudius ab Andrea superetur, quia potius Claudius multis nominibus Andream superat, cum ille sit clericus Diœcesanus seminarij clericorum dictæ Ciuitatis Alumnus, per plures annos inseruierit Ecclesiæ Cathedrali exercendo officiū magistri cœremoniarum, & curati, Alter verò Diœcesis Auximanæ Paris. cons. 38. num. 13. lib. 4. Dec. cons. 542. n. 13. Roch. de iurepatr. in verbo, honorificum. n. 45. deinde Claudius nullum habebat beneficium aduersarius verò canonicatum Calderolæ obtinebat c. is cui de præbend. in 6. decis. 26. in vers. item si aliquis eodem tit. in nouis fuit dictum in Calaguritana Dimidiæ Portionis 19. Ianuarij 1596. corā R. P. D. Penia.

3 Denique Episcopus non contentus ordinaria diligentia per secretam etiam Inquisitionem de ante acta eius vita, moribus, & prudentia animū suum instruere voluit, & sic de illo magis

gis informatus, merito illum protulisse videtur, prout consideratum fuit in dicta Rauennaten. Parochialis non obiectus, & diffamatio commissæ fornicationis per Clandium dum ageret in Ciuitate Burgi Sancti Sepulchri ex consl. Calderin. 9. de probat. non enim probatur ex deductis, nisi quod fuerit deprehensus cum quadam muliere & sic solum præsumptiuè, quod non sufficit ad hunc effectum, vt fuit dictum in Lucana Parochialis 12. Maij 1603. coram R. P. D. Penia.

4 Nec sufficit relatio Vicarij, quia huiusmodi literis assertiuis non creditur Rota decis. 11. n. 1. de iurepatr. in nouis, eoq; minus quia diffamatio non fuit in loco concursus, & per plures annos concursum præcessit, quo casu, etsi nondũ forte completum est triennij tempus præsumitur mutatio, §. si verò intra triennium, auth. de monach. decis. 162. n. 20. & cessit scandalum propter locorum distantiam; & probatur mutatio ex literis Episcopi Burgi Sancti Sepulchri & Episcopi capituli, & communitatis Camerinen. quæ tollunt omnem maculam, quæ potuisset oriri ex diffamatione, fuit dictum in Lucana Parochialis 15. Iunij 1601. coram R. P. D. Decano, & in eadem 12. Maij 1605. coram R. P. D. Penia.

5 Non obstat familiaritas ordinarij, quia nõ probatur, licèt probetur de aliquo seruitio, c. fin. de verbor. signif. in 6.

6 Nec facit, quod Andreas prouocat ad nouum concursum quia hac ratione semper esset danda appellatio etiam si nõ doceretur de irrationabili iudicio Episcopi contra expressum tenorem Constitutionis Pij Quinti, quæ non simpliciter concedit appellationem, sed tunc demum quando dolosè, & irrationabiliter iudicatur, vt aliàs fuit resolutum in d. Nullius Parochialis coram R. P. D. Ludouisio.

PENIAE.

Bononien. Redditionis rationis.
Veneris 17. Februarij 1606.

ARGVMENTVM.

Administrator, qui semel suæ administrationis rationem reddidit non tenetur amplius illam reddere, nisi constet de dolo, vel errore concludenter probato exceptioq; periurij agentem repellit in quacunque parte iudicij opponatur, nec post periurij incursum absolutio à iuramento prodest agere volenti.

SVMMARIVM.

Periurij exceptio agentem repellit à limine iudicij, semperq; vsque ad sententiam opponi potest, n. 1. & 3.

Absolutio à iuramento ad effectum agendi obtenta post incursum periurium non suffragatur absolute, nu. 2.

Administrator, qui semel rationem reddidit, amplius eam reddere non tenetur, num. 4. nisi doceatur de errore, vel dolo illius, qui rationem reddidit probato tamen ex claris & perspicuis probationibus, n. 5.

Tutor non tenetur describere in inuentario bona ab altero occupata, num. 6.

DECISIO CCXXIV.

1 DIE 6. Iunij anni 1605. Rota censuit probari Paulum Dondinum suscepisse tutelam Fabij Benzoni, & eundem Paulum habuisse omnia bona in inuentario descripta, & signãter duo prædia in Territorio Pisaurensi eumq; prædicta bona administrasse, sed reseruauit An Fabio obstarent periurium, & aliæ exceptiones, de quibus cum ageretur in hac propositione vtraque parte informante Rota censuit, Fabio obstare exceptionem periurij, & semel redditæ rationis. Exceptio periurij ex eo deducebatur, quod cum Fabius cum iuramento asseruisset omnia contenta in instrumento quietationis fuisse & esse vera stante obtenta absolutione litem contestatus fuerat libellum produxerat, & alios actus iudiciales fecerat per quos contraueniendo inciderat in periurium, vnde merito hæc exceptio eum à limine iudicij repellebat; Alex. in l. si quis maior, num. 13. in fin. de iudic. Sigismund. Loffred. conf. 12. num. 27. qui num. 34. addit hanc periurij exceptionem nedum in principio litis, & contra rescriptum, sed semper vsque ad diffinitiuam sententiam.

2 Neque ad rem pertinebat, quod Fabius à Vicario Bononiensi obtinuerat absolutione ad effectum agendi, quoniam cum antea prædictos actus iudiciales peregisset per quos in periuriũ inciderat, absolutio postea obtenta non suffragabatur, Feder. de Sen. cons. 300. in fine, vers. si enim est lapsus, Alex. cons. 17. num. 3. & 4. & secundum magis communes conclusiones, lib. 3. & tradunt communiter Canonistæ in c. 1. vbi Abb. num. 10. de iur. iuran.

3 Rursus non obstat quod Paulus permiserit litẽ contestari, & plures actus iudiciales fieri antiquam huiusmodi exceptionẽ opponeret, quia non ideo censebatur huic exceptioni renunciasse cum in quocumque parte iudicij, vt dictum opponi possit, & repellat agentem, Loffred. d. cons. 52. num. 34.

4 Obstabat etiam Fabio altera exceptio de ratione semel reddita, vt amplius reddi non deberet, Soccin. Sen. cons. 62. num. 1. in princ. lib. 4. Rota in causa Prænestina Compromissi coram Cardinali Seraphino tũc Rotæ Auditore die 10 Maij 1574.

5 Et licet hæc conclusio in duobus casibus limitetur, videlicet, quãdo docetur de errore, vel dolo

lo illius, qui rationem reddit]. id tamen ex claris, & perspicuis probationibus docere oportet, vt in prædicta decisione Rota cēsuit quæ in hoc casu pro parte Fabij non videbantur probata.

6 Nam error, vel dolus pro parte Fabij ex eo deductus, quod duo prædia existentia in Territorio Pisaurensi in inuentario descripta non fuerant ei reddita, excludebatur ex doctrina Bart. per D. Spadam allegata, cons. 239. incipit, proponitur, quod Archilocus, num. 1. in fine lib. 1. dicentis, quod si domus descripta in inuentario ab alio fuerit occupata, sufficit, quod Tutor domum reassignet, & de occupatione fidem faciat ne per erroneam descriptionem factam in inuentario, & damnum patiatur Tutor, & Pupillus cum eius iactura locupletetur. Atq; ex his fuit conclusum duas exceptiones periurij, & semel redditæ rationis obstare Fabio. Quia tamen informantes pro eo plura deducebant non contemnenda ad ostendendam rationem dictæ administrationis nō sufficienter fuisse redditam, Domini sanata exceptione periurij dicebant posse particulariter dubitari An Fabius probaret prædictam rationem aduersarij, & Tutelæ minus sufficienter redditam ad effectum, vt Paulus eam ex integro reddere teneretur, &c.

IVSTI.

Ispaleñ Archidiaconatus.
Lunæ 20. Februarij 1606.

ARGVMENTVM.

Testes, vt familiaritatem probent quomodo debeant deponere.

SVMMARIVM.

Familiaritas concludenter probanda est ad effectum immissionis virtute subrogationis, num. 1.

Falsitas plenè probanda est, quando agitur ad excludendum prouisum à beneficio, num. 2.

Familiaritas non dicitur is, qui domi receptus comedit in ea, nisi etiam probetur, quod fuerit deputatus ad certum seruitium, num. 3. & 5. Vbi ampliatur hæc conclusio.

Testis de auditu non probat familiaritatem, num. 4.

Testes deponentes de seruitio alicuius in domo alterius scienter Domino non probant familiaritatem, nisi etiam deponant de deputatione ad illud officium, n. 6.

Familiaritas non dicitur probata per aequiuocam probationem, num. 7.

Familiaritas excluditur ex eo, quod quis inseruiebat tanquam consanguineus, num. 8.

DECISIO CCXXV.

1 VNanimiter resolutum fuit non esse probatam reseruationem, quia non est probata familiaritas Alphonsi de Vllea, per cuius obitum vacauit Archidiaconatus in Ecclesia Ispaleñ, cum bon. mem. Cardinali de Castro eiusdem Ecclesiæ Archiepiscopo, & pro fundamento firmarunt illud, quod reuocabatur in dubium, per informantes ex aduerso, videlicet, quod ad effectum immissionis virtute subrogationis requiritur plena, & concludens probatio, vt fuit decisum in Rota coram bo. mem. Gyptio in illa Burgen. Præstimonij de Pancorno 24. Octobris 1588. & coram Illustrissimo Blanchetto in Gienneñ Præstimonij 15. Februarij 1593.

2 Et quando agitur ad excludendum prouisum, familiaritas ipsa plenè probanda est, Samen. in reg. de impetrar. benef. vac. per obit. familiar. Cardinal. quæst. 6. num. 6. Simonet. de reseru. quæst. 36. quod procedit in quacunque alia reseruatione, Put. decis. 266. lib. 3. & fuit sæpissimè decisum. Quæ autem sit plena probatio, iudicatur secundum casus occurrentes.

3 Quo præsupposito, quod habitis in consideratione Testibus, qui fuerunt in partibus examinati, dixerunt deficere necessarium requisitum ad probandam hanc prætensam familiaritatē, quamuis enim Testes probent receptionem in domo, & commestionem, quæ est primum extremum ostendendi familiaritatem; nō ideo probatur receptio, & deputatio ad certum aliquod seruitium exercendum, quod est secundū extremū, vnde non probatur intentio Domini, & familiaritas omninò necessaria ad hāc societatem contrahendam, Samen. in d. reg. de impetr. benef. q. 16. post Zanch. in c. fin. nu. 14. de verb. signif. Et omissis omnibus alijs sufficit allegare decisionem Rotæ in causa Salamantina, & Abulen. Beneficiorum 9. Iunij 1599. coram R. P. D. Decapo.

4 Non obstat primus Testis, qui videtur deponere de certo officio Alphonsi saltim in itinere Cardinalis ad Ciuitatem Valentiæ dum ibat ad nuptias Regis Hispaniarum, quoniam se ipsum declarat, & dicit se audiuisse: non autem vidisse, quia non fuit præsens, & hæc probatio non est concludens, Put. decis. 266. lib. 3. cum alijs allegatis.

5 Non obstat septimus Testis in ordine, ex quo prætenditur probatam esse deputationē ad certum officium, siue seruitium: Nam iste Testis solum deponit de diligentia Alphonsi, vt deputaretur, & de seruitio exhibito, sed de deputatione dicit se nihil scire, & consequenter nihil concludit, nec in primo examine, nec in repetitione, Vbi tantum deponit de prætensione Alphonsi ad seruitium pro tempore illius itineris, quod non incidat simplex seruitium ad famulatum, sed ad obsequium, & honorem.

Alij

6 Alij Testes dum deponunt de seruitio, non deponunt de deputatione ad effectum & finem seruitij, ideo nihil faciunt, quamuis enim aliquando exercitium officij sciente Domino, indicet deputationem ad officium, l. 1. §. magistratum, ff. de exercit. actio. Bart. in l. 1. §. familiæ nomen, ff. de public. Tamen est casus specialis contra regulam, propter publicam vtilitatem cum regulariter scientia non sufficiat, vt declarat Alex. conf. 80. num. 12. lib. 4.

7 Quapropter dicebant Domini, vel solum ex Testibus induci æquiuocè quandam probationem, quæ non sufficit, Crescen. decis. 3. de præsumpt. & aliàs sæpè, vel etiam excludi probationem familiaritatis: nam probantur solum illa tanquam spectantia ad præfectum cubiculi dum Cardinalis iret ad Ciuitatem Valentiæ, & inde rediret, quæ potuerunt præstari non solum tanquam à famulo erga Dominum, sed à nepote erga Patruum, vel erga potentiorem consanguineum, vel amicum, vt docet experientia, & præsertim in illo regno, in quo aliqui ex Dominis affirmabant assuetum esse inter proceres, & magnatos, quod quando se offerunt huiusmodi occasiones secum adducunt consanguineos, & amicos nobiliores, qui non solum se iungunt comites in via, sed inseruire curant publicè, & palam, nec tantum reputantur familiares, sed consanguinei, & amici.

8 Excluditur verò ex parte probatio familiaritatis, quia probatum est, Alphonsum fuisse bonæ memoriæ Cardinalis consanguineum, qui illum cum fratribus substentauit in Vniuersitatibus, & Studijs literarum deinde recepit tanquam consanguineos, & ipsum Alphonsum nominabat tanquam nepotem, qui non se gerebat pro familiari, nec reputabatur pro tali, & si in itinere prædicto deseruiuit, deprehenditur mens antecedens & subsequens non inseruiendi, & obsequendi, & excluditur familiaritas, Ægid. decis. 611. in fine, & vltimo Rota in allegata Salamantina, & Abulen. Beneficiorum; Ex quibus ita fuit decisum, &c.

PENIÆ.

Romana Inualiditatis Matrimonij.
Veneris 28. Aprilis 1606.

ARGVMENTVM.

Iudex quando abbreuiare possit ex circumstantijs triennium cohabitationis vxoris cum viro, & quæ esse debeant istæ circumstantiæ.

SVMMARIVM.

Triennium cohabitationis vxoris cum viro, licet incipere debeat à Iudicis decreto, nihilominus quando ante decretum præcessit triennalis habitatio potest Iudex illud futurum triennium inspectis circumstantijs ad breuius tempus recipere, num. 1.

Circumstantiæ, quibus Iudex moueri debet ad abbreuiandum Triennium cohabitationis vxoris cum viro ad effectum inualidandi matrimonium, num. 2.

Probatio per inspectionem obstetricum licet sit fallax, & lubrica, tamen, cum non possit dari aliqua probatio, quando vnus de coniugibus stat pro matrimonio, alius verò contra, per hoc genus probationis controuersia dirimi debet.

DECISIO CCXXVI.

1 Post decisiones in hac causa factas dubitaui An esset locus vlteriori cohabitationi, vel potius esset deueniendum ad inspectionem Camillæ ad effectum, vt si reperiretur virgo dissolueretur Matrimonium, vel è conuerso si reperiretur corrupta compelleretur redire ad Maritum, & cum eo perpetuò habitare, & causa vtraq; parte informante. Rota conformiter censuit ad inspectionem Camillæ fuisse deueniendum, quia licet triennium cohabitationis debeat incipere à Iudicis decreto, iuxta dicta in decisione in hac causa facta sub die 28. Februarij 1603. nihilominus tamen nō defuerunt Doctores confirmantes, quod quando ante decretum præcessit triennalis cohabitatio possit Iudex triennium futurum abbreuiare, & arbitrio suo inspectis circumstantijs ad breuius tempus reducere, Anton. de Butr. in cap. laudabilem num. 14. in fin. de frig. & mal. vbi Præpos. n 8, vers. aut de impotentia apparet, Anchar. in c. 1. num. 10. eodem tit.

2 Difficultas in hoc casu reducebatur ad causas regulandi arbitrium, vt iustum videretur deuenire ad inspectionem, quamuis post decretum Rotæ, vt Camilla & Iacobus coniuges cohabitarent, & darent operam rei vxoriæ, non dum effluxisset triennium, & Rota legitimas causas interfuisse censuit. Primò quia exiguum tempus desiderabatur ad triennium complendum, quod incœperat à die 20. Iunij anni 1603. quo tempore sæpè fuit interrupta cohabitatio culpa Iacobi nolentis accedere, vt debebat ad Camillam, quæ semper parata mandatis Rotalibus obediendo maritum expectabat. Secundò idem suadebat ætas Iacobi, qui ad sexagesimū annum accedere videbatur, & cum ætate concurrebat aspectus eiusdem Iacobi, & qualitas corporis tenuis, & debilis, vnde facile inhabilitas ad maritale opus perficiēdum arguebatur. Tertiò, concurrebat relatio medicorum, qui die 2. Maij 1603. postquam Iacobum explorauerunt, retulerunt, quod licet in eo non appareat signa impotentiæ naturalis, sed potius contraria, nec videretur maleficiatus apparebat tamen debilis complexionis. Quartò accedebat

relatio obstetricum, quæ coram Vicario Camillam inspexerunt, & virginem reperijsse retulerunt, & licet ea tunc inspectio non fuisset legitimè facta, nihilominus tamen aliquod adminiculum inspectioni iterum faciendæ præstabat. Denique quando de modestia honestate, & pietate, Camillæ extraiudicialiter intellecta fuerunt, multum mouerunt aliquem ex Dominis, vt pro inspectione facienda facilius sentiret.

3 Quibus non obstant prætensa quædam Camillæ confessio dicentis se fuisse cognitam à Iacobo, quoniam non placuit Dominis probatio facta per Testes, qui videbantur instructi, cum per eadem verba testificarentur. Deniq; non obstabat, quod cum probatio per inspectionem sit fallax, & lubrica non poterat ex ea sumi certum argumentum ad dissoluendum matrimonium. Quia fuit responsum, quod cum in hac materia non possit dari aliqua probatio, quando vnus de coniugibus stat pro matrimonio; Alius vero contra matrimonium, tunc controuersia per hoc genus probationis dirimendum est, c. fin. de frigid. & mal. vbi glos. super verb. septima manu, & ibi communiter Canonistæ, & c. proposuisti, de probat. iuxta quem tex. inspectio peragenda est, & legitimè facta quantum fieri poterit omnē fraudem remouebit, &c.

MANZANEDI.

Romana Censuum.
Mercurij 10. Maij 1606.

ARGVMENTVM.

Census dicitur illicitus, & vsurarius si non imponatur super stabilibus fructibus, quæ si postea infructuosa & sterilia euadant ita etiam census extinguitur.

SVMMARIVM.

Census impositus super bonis, quæ postea pereant, vel infructuosa reddantur perit etiam, & extinguitur in parte, in qua bona pereunt, & infructuosa redduntur, num. 1. & 3.

Census dicitur illicitus, & vsurarius, nisi imponatur super bonis fructiferis, num. 2.

Fructus non dicuntur nisi deductis expensis, num. 4.

DECISIO CCXXVII.

1 Domini dixerunt sententiam A. C. esse confirmandam, cum ex Testium depositionibus satis constet bona ruris Alphonsinæ huic censui supposita per eruptiones aquarum de anno 1593. de mense Aprilis, & per mutationem cursus & aluei Fluminis Rheni, & concurrentiam aliarum aquarum fuisse inundata, & conuersa in valles, & paludes, & reddita infructuosa, quin, & omnino perempta, Vnde tam vsusfructus, quàm proprietas fundi per similem inundationem amittitur, ex tex. expresso in l. si ager eius. ff. quib. mod. vsusfruct. amitt. & sic intrat dispositio Constitutionis fe. rec. Pij V. incip. cum onus, vers. postremò census omnes, qua disponitur, quod bonis obnoxijs censui in totum, vel in parte peremptis, aut infructuosis redditis, etiam ad ratam census pereat, & extinguatur, cuius dispositionis, ea est potissima ratio, quia aliàs emptor census nullum subiret rei emptæ periculum, & semper esset in tuto contra reg. tex. in §. cum autem, instit. de empt. & vendit. & tex. in l. 1. C. de peric. & commod. rei vendit. & sic non esset contractus emptionis, & venditionis.

2 Vlterius quia ad validitatem, & iustitiam huius contractus censualis, necessario illius redditus sunt constituendi super certis fundis, & rebus fructiferis, alioquin illicita, vsuramq; sapiens censeretur Constitutio Census aliter facta, iuxta extrauag. Martini V. & Calixti I. tl. incip. regimini, tit. de empt. & vendit.

3 Istis autem fundis peremptis, aut redditis infructuosis restat contractus absq; fundamento, quo nitebatur, necessario ad ipsius iustitiam, & validitatem, ergo & deficiente isto fundamento corruit contractus, ex quibus intrat prædicta conclusio, quod bonis censui suppositis peremptis, aut infructuosis redditis, pereat & extinguatur census, quam firmant, & sequuntur Io. Deligna. in cap. in ciuitate, de vsur. & alij relati à Couar. lib. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 5. & vltra illos eandem firmat Rom. cons 417. nu. 6. Greg. Lup. in l. 28. glos. 9. circa fin. tit. 8. part. 5. Sarmient. select. lib. 7. cap. 1. num. 29. & Nauar. tract. de vsur. num. 74. & num. 95. Stracc. in instruct. marcat. c. 15. Felician. de Solis de cens. lib. 1. c. 4. num. 3. vers. rum præterea, & cap. 9. num. 8. vers. nona conditio, Redoan. de reb. eccl. non alien. in rub. de constit. ann. cens. §. incip. conditiones quibus annuus census, nu. 5. Gutier. qui de communi testatur, pract. quæst. lib. 2. q. 177. num. 7. Rota decis. 757. num. 2. p. 1. diuers. ex qua conclusione sic firmata, sequitur etiam quod non solum capitale census pereat, sed quod illo perempto, cessat etiam illius pensio percipienda, cum velle pensionem percipere fine iure percipiendi, esset, non iure, sed iniuria aliena percipere.

4 Non obstat quod aliqua pars huius terreni modo colatur, & ex ea fructus colligantur, prout idem Testes deponunt, quia, vt ex eorum depositionibus deprehenditur, expensæ superant fructus, quo casu non potest dici ista pars fructifera respectu dictorum fructuum, cum non dicantur fructus, nisi deductis expensis, ex tex. in l. diuortio §. impendia. ff. solut. matrim. l. si à

Domi-

Domino, vel à Patre. §. fin. ff. de petit. hæred. quem tex. ad hoc dicit singularem & vnicum. Rom. sing. 484. ad idem tex. in l. fundus qui dotis. ff. famil. hercisc. quem ad hoc commendat Ang. in l. ait prætor. §. per hanc. ff. de his, quæ in fraud. credit. l. quod in fructus. ff. de vsur. his verbis, quod in fructus redigendos impensum, est non ambigitur ipsos fructus diminuere debere, glos. Bart. Angel. & Doct. in l. in fundo. ff. de rei vendic. trad. Tiraq. de retract. lignag. §. 14. glos. 1. num. 1. & 2. An autem cessante inundatione, & terris redditis fructiferis reuiuiscat iste census, alterius erit inspectionis, &c.

R. P. D. COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Valentina Parochialis de Palma.
Veneris 2. Iunij 1606.

ARGVMENTVM.

De collatione beneficij facta à Papa Schismatico An & quando valeat.

SVMMARIVM.

Electio facta à Schismatico non valet, n. 1.
Præscriptio quadragenaria cum titulo, & bona fide sufficit ad præscribendum in his quæ sunt contra ius, n. 1.
Titulus etiam invalidus dummodo iusto errore fuerit causatus sufficit in præscriptione quadragenaria, n. 2. & n. 3. vbi quid si error fuit causatus ne dum à iure, sed etiam facto.
Error iuris valde dubij æquiparatur error facti, n. 3. in fine.
Beneficij restitutionem petens in spolio debet ostendere habuisse ab eo, qui potestatem conferendi habet, declara vt n. 4.
Collatio beneficij facta à Papa Schismatico, An & quando valeat, n. 5. & 6. & per totam.

DECISIO CCXXVIII.

1 Difficultas restricta fuit An vnio esset legitimè præscripta, quia de inualiditate tituli non poterat dubitari, cum fuisset datus à Clemente de anno 1390. in loco suæ obedientiæ subiecto, qui fuit Schismaticus, quia bona fuerat electio Papæ Vrbani, vt per Bald. in q. de schisma. ante rubr. C. si quis aliq. testa. prohib. Cardin. in cap. licèt de elect. Aldobrandin. in cons. 1. n. 50. & seqq. & Rota censuit affirmatiuè respondendum, quia adest possessio quadragenaria cum titulo, & bona fide, quæ cessante immemorabili sufficit ad præscribendum in his, quæ sunt contra ius cap. 1. iuncta glosa in verbo legitimè de præscript. in 6. & in terminis vnionis Philipp. de Perus. quod est inter consilia Felyni 2. n. 1. 2. & 3. Rebuff. in prax. tit. de vnion. n. 35. & fuit latè deductum coram me in causa Feltren. præbendæ 6. Iunij anni præteriti, qui titulus licet inualidus, & putatiuus sufficit, l. celsus. vbi glos. & DD. ff. de vsucap. gl. in c. de quarta, de præscr Rebuff. in loco alleg. bona fides vero sufficit, quod allegetur quia præsumitur Bart. in d. l. celsus. n. 17.

2 Neq; facit, quod ad effectum, quod titulus inualidus suffragetur, requiritur, quod sit iusto errore causatus, & aliàs cessat bona fides, Balb. in repet. d. l. celsus. nu. 1. ff. de vsucap. Verall. decis. 361. par. 2. & hinc videmus quod ad effectum restitutionis in spolio, in qua requiritur titulus coloratus, tunc demum dicitur adesse, quando fuit obtentus ab eo qui habet potestatem conferendi, Rot. decis. 5. de restit. spol. in antiq. Verall. decis. 307. part. 3. & propterea 1 cũ iste sit error iuris non dicitur iustus nec prodest ad præscribendum l. nunquam in vsucapionibus. in princ. ff. de vsucap. Rota decis. 3. vers. secus si in iure de præscript. in nou. Doct. in c. de quarta. de præscript.

3 Nam fuit responsum, quod licèt non sit dubitandum Clementem fuisse schismaticum, nihilominus est aduertendum, ad effectum de quo agitur, titulum satis iusto errore fuisse causatum quia valde fuit dubitatum An electio Vrbani Sexti legitimi Papæ esset canonica Abb. in d. c. licet sub nu. 11. in fine. de elect. & in rubr. de scism. in fine. Card. in d. cap. licèt sub nu. 12. vers. dummodo autem. Sanctus Anton. in sua summa tom. 2. cap. 11. §. sextò vers. tertio casu, & ideo iste non fuit merè error iuris, cum haberet mixturam facti nempe circa modum electionis Vrbani, quæ mixtura causat iustum errorem ad præscriptionem l. si vir. vbi gl. in verbo, procedere, Bart. num. 8. & seqq. & alij Doctores. ff. pro donat. Dyn. in reg. possessor. col. 13. n. 40. de regul. iur. in 6. Cyn. in l. venditioni. n. 4. C. pro empt. vbi etiam Bald. n. 4 Bellam. in c. vigilanter. num. 47. de præscript. Felyn. in d. c. de quarta. n. 36. in 5. limit. & d. tit. Balb. in repet. d. l. celsus. num. 26. & sentit Rota d. decis. 3. de præscript. in nouis, & Aegid. decis. 704. num. 1. vbi quod titulus errore facti fulcitus dat iuxtam causam præscribendi, vltra quod cum multi Doctores hincinde scripsissẽt, error iuris erat valde dubius, qui æquiparatur errori facti, & præbet iustum titulum ad præscribẽdum, Doctores in locis præcitatis, & præsertim Felyn. in d. c. de quarta. nu. 27. Capic. decis. 10. n. 20. Couar. in d. c. possessor. par. 2. §. 7. n. 9. vers. tertia conclusio. de reg. iur. in 6. Put. decis. 118. n. 19. lib. 2.

4 Neque applicatur quod petens beneficij restitutionem in spolio debeat ostendere habuisse titulum ab eo qui habet potestatem conferendi, quia hoc procedit ne detur vitiosus ingres-

 sus

ſus ad effectum verò vnionis vt dictum eſt, ſufficit titulus inualidus putatiuus, modò ſi validus eſſet rribueret ius gloſ. fin. in c.ſi diligenter. de præſcript. & quod ſufficiat etiam titulus habitus ab eo qui non habet poteſtatem vniendi modo iuſto errore ſit cauſatus, dicit in ſpecie Philipp. de Peruſ. loco præcitato. num. 14. & facit quod tradit Abb. in d.c. ſi diligenter, n. 33. circa finem.de præſcript. vbi quod ſufficit titulus habitus ab eo, qui putabatur Dominus, & Felyn. in d. c. de quarta. n. 24. verſ. vnde dicit Bart. eod. tit. de præſeript. vbi de eo qui emit à falſo procuratore, & quod generaliter notat idem Abb. in c. cum veniſſent. nu. 8. per illum tex. de inſtitut. vbi dicit, quod non oportet cõſtare de qualitate tituli, quem ſequitur Capic. deciſ. 189. n. 10. quia titulus non eſt diſcutiendus, cum non requiratur, quod fuerit validus, gloſ. in d.c.1. in verbo, cauſam, de præſcript. in 6.

5 Neque officit quod error ceſſauit poſt Concilium Conſtantienſe de Anno 1414. quo mediante Principes ſe retraxerunt ab obedientia Benedicti Antipapæ prius Anticardinalis Clementis, qui in dicto Concilio, fuit depoſitus, quia neque hoc Concilium, ad effectum de quo agitur, potuit tollere errorem, & cauſare malã fidem, quia de geſtis à Clemente nihil fuit actũ, immo fuerunt admiſſa geſta à Benedicto vſque ad primam requiſitionem, vt in ſeſſ. 20. col. 2. fol. mihi. 347. tom. 4. vnde cum ille fuerit ſucceſſor Clementis in Schiſmate potuit aliquo modo credi, quod geſta per Clementem tenerent, & quod plus eſt in ſeſſ. 43. in cap. de vnione dicitur, quod ad petitionem illorum quorũ intereſt, reuocabuntur iuſtitia mediante vniones ab obitu Gregorij XI. niſi rationabilibus de cauſis fuerint factæ, Vnde cum etiam poſt dictum Concilium, Monaci remanſerint in poſſeſſione, & à nemine fuerint moleſtati, veriſimiliter potuerunt credere vnionem factam per Clementem ſubſtineri ſtantibus omnibus ſupradictis.

6 Neque obſtat deciſio in cauſa Tullen. Prioratus 21. Maij 1583 coram Illuſtriſſimo Seraphino, quia tunc dictum fuit conceſſionem exemptionis factam per Clementem non ſuffragari, quia in dicto Concilio Conſtantieñ d. ſeſſ. 43. tit. de exemption. fuerũt reuocatæ omnes exemptiones conceſſæ poſt obitum Gregorij XI. nec ibi agebatur ad effectum præſcriptionis, ſed vt titulus exemptionis per ſe ſuffragaretur.

REVER.MI DOMINI SACRATI.

Bracharen̄ Parochialis de Baſto.
15. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Integra non traſportatio actorum annullat proceſſum, & An aſſertioni Notarij Actuarij ſuper productione iurium ſit ſtandum in iudicialibus, & in ciuilibus An falſitatis vehemẽs ſuſpicio habeatur pro falſitate.

SVMMARIVM.

Notarij Actuarij aſſertioni in iudicialibus ſtatur, n. 1.
Vehemens ſuſpicio falſitatis in ciuilibus æquiparatur ipſi falſitati, num. 2.
Proceſſu deficiente cauſa cognitio, & inde conquieſcit Iudicis officium, num. 3.

DECISIO CCXXIX.

1 DE non integra tranſportatione actorum fuit dictum conſtare, quia D. Epiſcopus Fezen. produxit quaſdam præſentationes, quæ non reperiuntur in actis. Nec viſa fuit ſubſiſtere reſponſio, quod productio dictorum iurium fuerit verbalis tantum, quia obiectum tollitur ex verbis Notarij Actuarij, cuius aſſertioni in iſtis iudicialibus ſtatur, gloſ. in cap quoniam, verſ. duos viros, &c. vbi Butr. Imol. & Anchar. & communiter Scriben. de probation. verba notarij ſunt ibi quibus viſis per Archiepiſcopum omnia actitate mandauit in quorum complimentum præinſerere eius cmiſſionem, & præſentationem, & iſta non integra tranſportatio actorum comprobatur ex alia atteſtatione Notarij ibi licẽtiati Martini &c. à me de dictis actis petiri fuerunt termini, decreta, & ſcripturæ, quæ in illis erant inter alias, quorum tranſumptum eſt ſequens. ex qua atteſtatione colligitur, quod nec omnia acta fuerunt per Martinum petita, nec etiam omnia tranſumptata.

2 Quantum ad ſecundam partem dubij, nempè An acta ſint in forma probanti difficultatem fecit, quod proceſſus reperitur murilatus, alteratusq́, numerus denotans folia, ac etiam caſſata ſcriptura in corpore, vnde cum ſimus in materia ciuili, in qua vehemens ſuſpicio falſitatis æquiparatur ipſi falſitati, vt not. in l. iubemus. C. de probat. Anchar. conſ. 173. num. 8. Dec. conſ. 448. num. 28. Curt. Iun. conſ. 166. num. 6. Crauett. conſ. 28. num. 9. Oſaſch. deciſ. 117. in fin. Clar. in §. falſum. verſ. trita eſt concluſio Domini non habuerunt formam iſtius proceſſus pro probando.

3 Quantum ad appoſitionem ſequeſtri petitam pro parte Martini negatiuè viſa fuit reſultare ex prædictis quia ſi deficit proceſſus deficit cauſæ cognitio, & inde conquieſcere debet Iudicis officium, ex lãtiſſimè cumulatis per Felin. in cap. eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 12. cum pluribus ſeqq. de conſtit. maximè in beneficia-

libus

libus stante dispositione Sacri Concilij Tridentini, sess. 24. c. 20. vers. præterea, &c.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Narnien Confinium.
18. Decembris 1606.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate non probant pro Vniuersitate, quando tractatur de pascuis, & de interesse singulorum.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis licet regulariter non repellantur, repellantur tamen, quando habent interesse in causa, num. 1.

Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando agitur de pascuis propter interesse singulorum, num. 2. Declara quando pascua venduntur, & pretium reponitur in arca communi, num. 4. & 5.

DECISIO CCXXX.

1 Visum fuit Dominis, Testes Communitatis Narniæ in Rota examinatos non esse idoneos Testes, quia omnes sunt de Vniuersitate, qui licet regulariter non repellantur, cap. insuper, de testibus, vbi Abb. & Felyn. num. 2. Tamen regula non procedit, quando habent interesse, Lanfranch. de testib. num. 73. Osasch. qui alios refert decis. 99. num. 39. Menoch. de arbitr. cas. 106. nu. 13. lib. 2. Chissan. decis. 189.

2 Hoc autem interesse satis probatur, ex quo Testes iuxta 60. interrogatorium deponunt, quod à mense Aprilis, vsque ad mensem Septembris pascere possunt in loco cōtrouerso eorum propria animalia, clarum est enim, quod quando agitur de pascuis propter interesse singulorum, testes Vniuersitatis non sunt idonei, Angel. in l. omnibus, nu. 2. vers. aut respicit singulos. C. de testib. vbi Castren. num. 2. vers. & per prædicta patet Lanfranch. in loco præcitato, num. 73. quod de communi Osasch. & Menoch. in locis præallegatis, Afflict. decis. 400. post nu. 5. Couar. pract. quæst. cap. 18. num. 4. vers. 4. iudices, Roland. qui de communi cons. 72. nu. 13. & seq. lib. 2.

3 Nec facit, quod hic agitur super finibus, non super pascuis, nec ex victoria finium resultat victoria pascuorum, cum Communitas Narniæ possit habere seruitutem in Territorio alieno; quia hoc erat motiuum Collisciponensium, & Rota respondit ad instantiam Narniensium, hæc non applicari in hoc casu, quia controuersia super Territorio ex eo orta est, quia Narnienses prætendebant pascua super bonis particularium existentibus in suo Territorio, quare ex victoria finium resultat victoria pascuorum, & sic interesse Testium, qui prædicto tempore possunt pascere in loco controuerso.

4 Non obstat quod quando pascua venduntur, & pretium in arca communi reponitur agitur de interesse Vniuersitatis non singulorum, Iacob. de S. Georgio, in l. nullus, n. 8. vers. deinde si esset quæstio, ff. de testibus, quia quoad tempus quo testes possunt pascere sua animalia, hoc non facit Communitas, nec releuat dicere quod potest facere, quia attendendum est, quid faceret de tempore examinis Testium, ita vt videatur, quid consistat in animo ipsius Testis.

5 Minus obstat, quod aliqui ex dictis Testibus nō habeant animalia, quia hoc interesse non consistit simpliciter in ipso actu pascendi, sed iure vel facultate pascendi, & ideo, vt Testes non admittantur, sufficit quod consideretur interesse ex ipso iure pascendi, &c.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Parmen Status.
Mercurij 24. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

In hac decisione magistraliter tractatur An, & quando Testes deponentes super tempore dicantur tempus probare dubitatiuè super eo deponendo.

SVMMARIVM.

Testis deponens se non recordari de tempore non probat, num. 1.

Testis deponens de indicio suo dicitur dubitatiuè deponere, & non probat, n. 1.

Testes deponentes per dictionem, circa, vel per verba plus, & minus, dicuntur dubitatiuè deponere, n. 1.

Dubia probatio etiam respectu temporis probantem non releuat, n. 1. in fine.

Tempus non dubitatiuè, sed præcisè probandum, vbi agitur de reprobando alios Testes, n. 2. & n. 4.

Furor est præcisè probandus de tempore actus, quando agitur de inualidando actum, n. 2.

Testis circa tempus deponens de indicio suo, non potest de falso redargui, n. 3.

Testis de tempore dubitatiuè deponens dicitur contestis cum alijs testibus deponentibus de præciso tempore, num. 3.

Testes deponentes de indicio suo probant, quando reddant concludentem rationem per sensum corporis, n. 5. vbi declaratur hæc conclusio.

Testis deponens super ætate alicuius probat etiam quod non recordetur de anno natiuitatis, n. 6.

DECISIO CCXXXI.

1 Licet fuerit bis resolutum dum ageretur de probatione matrimonij inter Bernardinū

& Catherinam, Don Baptistam in sua depositione non firmare, nec determinare tempus dicti matrimonij, quia tamen multum vrgebat instantia Dominorum de Rangonibus, & magis rationes in contrarium allegatæ, quæ diligenti egebant discussione Rota voluit, vt particulariter dubitarem, An Don Baptista probet aliquod tempus matrimonij, & post longã disputationem maior pars Dominorum amplexa est negatiuam sententiam aliàs firmatã rationibus de quibus in dictis decisionibus, licèt obiter, & breuiter deductis in quam opinionem ex duobus præsuppositis facilius descenderunt, quorum alterum fuit, quia considerabant Don Baptistam dixisse non recordari de tempore matrimonij, ex quo sequebatur quicquid de eo deposuit, dubitatiuè dixisse Angel. cons. 25. n. 3. in fine. Alex. cons. 65. sub nu. 4. vers. & dicit etiam Angel. Sutd. cons. 12. n. 43. in fine quod procedit sine difficultate, quia de tempore loquendo nunquam præclsè respondit, sed vsus est verbis hæsitationem pariter & dubitationem, seu incertitudinem denotãtibus Alex. ibi vsus fuit illis verbis, iudicio suo, quæ dubitationem important Ruyn. cons. 12. n. 45. lib. 5. Soccin. iun. qui de tempore matrimonij loquitur cons. 31. sub nu. 31. vers. & hoc ex eo maximè lib. 2. cum multis allegatis per informantes, & nihil aliud important, nisi quod nõ recordatur Aretin. in c. quoties, in fin. de testib. eandem dubietatem & incertitudinem indicat illa dictio, in circa, Ant. de Butr. in c. vltim. in fine. de dispens. impub. Corn. cons. 173. nu. 4. lib. 3. prout etiã illa verba, plus vel minus, Cæs. de Grafs. decis. 7. n. 3. de præben. dubia autem probatio etiam respectu temporis non releuat Natt. qui alios allegat cons. 170. n. 9.

2 Alterum præsuppositum fuit, quod intentio Rangonorum est elicere probationem aliquam ex dicto Don Baptistæ, non ad saluandam eius depositionem, sed potius ad illam perimendã, & ad conquassandas alias probationes matrimonij, vbi autem agitur ad reprobãdum tempus est præcisè probãdum, Caputaquen. decis. 247. par. 3. bene facit quod Card. cons. 56. n. 9. & sub n. 18. tempus furoris ad inualidandum actum deberi ita præcisè & determinatè probari, vt non possit de alio intelligi.

3 Et propterea sufficere si Testis dicat (iudicio suo) iste enim testis sic dubitatiuè deponens nõ potest redargui, quod falsum dixerit circa tempus, Alex. cons. 156. n. 12. in fine. lib. 5. Sutd. cons. 12. n. 43. in fine, nec erit contrarius, immo cõtestis cum alijs testibus siqui aderunt de certo tempore matrimonij deponentibus, Paul. de Castr. cons. 26. sub n. 3. vers. item concludo lib. 1. Alex. d. cons. 156. nu. 11. & 12. & 18. num. 31. in fine, & seqq. Aym. cons. 78. sub num. 9 vers. amplius si vnus Testis, Afflict. decis. 178. n. 8. & quod dicitur de testibus dicendum est de alio genere probationis designante certum tempus matrimonij.

4 His præsuppositis firmatis resultat responsio ad contraria. Nam ad doctrinam Bart. in l. quod tamen. §. si arbitr. in qua est potissimum fundamentum DD. de Rangonibus dictum, fuit Bart. loqui ad saluan. testem, dicit enim ex hoc dictum eius non vitiari, & propterea nõ applicari ad casum nostrum, in quo agitur ad reprobandum, vt in secundo præsupposito, dicebant etiam Domini Bart. esse intelligendum quoad probationem facti, non autem quoad probandum tempus determinatum, & ista videtur eius intentio, alioquin eius dictum esset multum periculosum, Aret. in c. quoties. n. 24. & seq. de testibus quem sequitur Felyn. ibi n. 12. vers. sed hoc dictum, & in c. de cætero. n. 2. in fine de homicid. Card. d. cons. 56. sub n. 10. & 18.

5 Et licèt multi adducantur sequaces, Bart. tamẽ sequi videntur in eo, quod iudicium iunctum cum sensu corporis admittatur, sed sensus debet esse correspõdens & proportionatus, Bald. in l. solam. sub num. 10. vbi etiam Salyc. ad fin. C. de testibus, Paul. de Castr. in l. testium post n. 5. eod. tit. Rom. in l. 1. num. 12. circa med. vers. & ratio. ff. si cert. petat. nil autem commune habere videtur recordatio temporis, & tempus cum visu, sed sensus proprius, & principaliter in tempore est memoria, Bald. in l. de quibus. num. 129. in fine. ff. de leg. quæ cum in casu nostro cesset, quia testis dixit non recordari non erit verum quod iudicium sit vnitum cum sensu, sed potius separatum, & propterea cessabit fundamentũ doctrinæ Bar. rursus Bart. loquitur quando Testis solũ vsus est verbo (videtur) sed Don Baptista vltra verba illa (iudicio suo) quæ æquipollent verbo (videtur) addit aliã denotantia incertitudinem.

6 Non obstat alia doctrina in l. de ætate. ff. de min. quia Bart. loquitur ad effectum saluandi testem à contrarietate. Item loquitur de eo, qui dixit vidisse aliquem nasci, & quod à dicto tempore non concurrunt 14. ann. quo casu nõ est facienda vis, si ignoret annum natiuitatis, quia scientia seu recordatio anni nõ est de substantia sui dicti pro cuius veritate sufficit, quod natus sit à decimo quarto anno infra, & in tanta latitudine benè stant ista simul, quod sciat natum non perfecisse annum 14. & quod non recordetur, aut ignoret annum natiuitatis, Alexand. cons. 149. lib. 5. vt patet nu. 2. loquitur ad effectum, vt non vitietur probatio, & non loquitur quando testis dixit nõ recordari de tempore,

pore, & quando vtitur dictionibus denotantibus incertitudinem, & dubietatem quibus cōcurrentibus tenuit contrarium in supra allegato cons. 65. n. 4. lib. 2. immo in d. cons. 149. repellit testem deponentem de tempore cum dictione (in circa) Curt. cons. 61. lib. 3. loquitur in prædicamento quātitatis, quæ cadit sub sensu visus Bald. in l. de quibus. n. 127. ff. de leg. & in casu, in quo sensus non erat exclusus, sed vnitus cum iudicio intellectus.

7 Non obstat, quod Don Baptista dicat de eo tēpore fuisse 33. ætatis suæ anno, quia non dicit determinatè, sed cum dictione (in circa) & si non recordabatur de quo tempore fuit matrimonium celebratum, non poterat scire, in qua ætate tunc fuisset constitutus, prout è conuerso sciuisset pariter tempus matrimonij adminicula, quæ adducuntur, quando possunt deseruire pro veritate temporis non tamen sunt inditia, quod Don Baptista recordaretur, & quod intellexerit magis de vno, quam de alio tempore &c.

IVSTI.

Maceratē Hæreditatis.
Lunæ 29. Ianuarij 1607.

ARGVMENTVM.

Testamenta duo à Notario stipulata, quorum vnum ex volūtate Testatoris remanet apud hæredem, aliud verò in aliquo Monasterio si sint diuersa, quodnam attendendum sit.

SVMMARIVM.

Scriptura originalis dicitur illa, quæ primo loco scripta fuit nu. 1. vbi etiam ex quibus probetur scripturam primo loco scriptam fuisse.

Testamentum non confectum manu Notarij, nec apparente alio prothocollo, An validum sit, n. 2.

Scriptura originalis reputatur illa, quæ est confecta manu Notarij, declara, vt n. 3.

DECISIO CCXXXII.

1 MAtthæus Vicus Testator mandauit Notario vt sui Testamenti faceret duas scripturas originales iuxta dispositionem text. in l. sempronius. 48. ff. de legat. 2. quarum vna remaneret penes ipsius Testatoris hæredes, altera vero seruaretur in domo seu Conuentu Sancti Francisci, quæ hodie reperiuntur, & fuerunt exhibitæ inter quas adest differētia in vno verbo, propter quod necessarium fuit hoc dubium disputare: nam in vna sic legitur, deficiēte linea masculina vult quod succedant fœminæ descendentes ex ipso, & linea masculina, siue fœmina, in alia vero legitur, siue fœminina vnde licet primo coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditore fuerit approbata prima lectura in hac eadem causa sub die 20. Februarij 1598. & postea coram me 19. Nouembris 1601. fuerit dictum illam habendam esse pro prima scriptura quæ est manu filij testatoris exarata, vbi sūt apostillæ, quæ sūt positæ in corpore alterius scripturæ; nihilominus hæredes petierunt iterum audiri, & cum informantibus vtriusq; partis iterum disputato Domini steterunt in decisis pro maiori parte moti fuerunt, primò quoniam istæ sunt duæ scripturæ originales, vna manu filij Testatoris ita mandante patre, altera manu ipsius Notarij, quorum vna sine dubio post alteram confecta fuit, vnde priorem illam iudicandam esse censuerūt, quam scripsit filius Testatoris, tanquam facta domi, & magis proxima eius causæ, & origini pro qua te non deficiunt validæ coniecturæ, ignoratur enim, quod scriptura Notarij fuerit in manu filij, & est certum, quod scriptura filij fuerit in manu Notarij ergo priori loco facta, & data per manus. Vlterius eadē scriptura filij fuit ab ipsomet Testatore vel in totum dictata, quia voluntas est in prima persona testatoris explicata vel in totū lecta, quia ipsam emendauit manu propria, & consequenter notitiam habuerit specificam omnium verborum, scripturæ vero Notarij, quæ iuxta stylum est in tertia persona ipsius Notarij exarata & translata verisimiliter de persona testatoris ad personam ipsius Notarij nō constat testatorem specificam notitiam habuisse & ineuitabiliter visa sunt stringere verba Notarij, quæ sequuntur Ego supradicto Testamento interfui, licet sit scriptum manu Hieronymi tamen in publicatione ipsius à Testatore rogatus præsēs fui, legi, subscripsi, ac publicaui &c. Igitur hæc est prima scriptura, quæ dum rogabatur in ipsa stipulatione lecta, idest recitata fuit, vt in l. 1. 2. & 3. C. de sent. ex breu. recitan.

2 Et hæc lectura, vel recitatio in alia non reperitur tanquam non facta in præsentia Testatoris, lectura enim Notarij, quæ pro se ipso requiritur absq; alia expressione præsumitur stāte subscriptione, Alex. in l. si ita stipulatus. §. chrisogonus, sub num. 3. vers. tamen secundum eum, quando subscripsit, & ibi Ias. nu. 14. circa medium. ff. de verbor. oblig. Gabr. de præsumpt. conclus. 3. num. 29. & seq. Quibus consonat, quod ipsemet Notarius in titulatione Testamēti dicit scriptum apparet manu Hieronymi eius filij, quod per eum scribi voluit cum certis additionibus partim manu ipsius Testatoris, & partim manu mei Notarij infrascripti. Et hoc non alia ratione, nisi ad euitandam dubietatem, An Testamenti scriptura non confecta manu Notarij, nec apparente alio prothocollo sit valida,

Felyn. in c. inter dilectos, col. final. de fid. instr. cum allegatis per Gabriel. conclus. 3. num. 37. de præs. Talis enim fuit voluntas Testatoris nō dicam Notarij, & consequenter huius scripturæ tanquam altera priori, & magis originali standum, & eius lectura attendenda, vt in alijs decisionibus ostensum fuit.

3 Non obstat quod originalis reputetur illa scriptura, quæ est manu Notarij confecta, Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait, num. 2. & 3. ff. de eden. Natt. cons. 146. nu. 6. cum alijs allegatis; quoniam in hoc casu non dicitur non esse originale, quæ est manu Notarij conscripta, sed quod constat ex præmissis priorem fuisse scripturam Hieronymi filij ex viua voce Testatoris, non vtiq; vt altera sit veluti transumptū à prothocollo, sed vt sint duo Instrumenta originalia inter quæ necessarium est dare prius, & posterius, ex doctrina Bart. in d. l. sempronius, quem sequitur Bald. in l. nostram, num. 4. C. de testam. Boer. decis. 252. num. 8. vbi constat cōiecturis determinandum esse in lecturis diuersis, quæ nam seruanda sit. Vltra quod cessat oppositio, quia non versamur in comparatione prothocolli Notarij cum exemplo transumpto ex prothocollo, quod stare solet penes Notarium secundum terminos DD. qui allegantur exaduerso, sed in duobus Testamentis originalibus, quicquid sit de prothocollo, quorum vnum Testator voluit esse penes hæredes, alterum in Cōuentu S. Francisci, qui termini sunt valde diuersi, & recurrendum est ad coniecturas, d. l. sempronius, & ibi Bart. ff. de leg. 2. & ex hac diuersitate terminorum cessant alia omnia, quæ in contrarium adducuntur. Vnde conclusum fuit standum esse in decisis.

REVERENDISS. D. ATTREBATEN.

Bononień Liberationis à Fideiussione.
Veneris 9. Februarij 1607.

ARGVMENTVM.

Error Notarij probatur præsumptionibus, & coniecturis, & in dubio potius præsumitur error, quàm dolus, non tamen creditur Notario asserenti se errasse, nec potest Notarius sine Iudicis auctoritate errorem corrigere.

SVMMARIVM.

Error Notarij probatur præsumptionibus, & coniecturis, num. 1.
Error Notarij potius præsumitur, quàm dolus, n. 1.
Libro originali, & matrici potius standum est, quam alteri scripturæ, num. 2.
Notario erranti in committendo standum non est ipsius depositioni nisi aliàs de errore doceatur, num. 3.
Notarius non potest errorem suum emendare, nisi auctoritate Iudicis, numer. 3.
Citatio fieri non potest in die Dominico, num. 4. declara vt num. 5. & 6.

DECISIO CCXXXIII.

1 Die 12. Iunij proximè præteriti fuit in causa hac resolutum sententiam de qua agitur esse confirmandam nisi obstaret nullitas propter defectum citationis, propterea quod dicitur lata 17. Decembris, & eadem die fuit facta citatio domi dimissa copia. Verum Domini arbitrati sunt ex deductis satis ostendi errorem ad effectum, vt sit locus correctioni: nam ad probandum errorem sufficiunt præsumptiones, & coniecturæ, l. cum proponebatur. ff. de legat. 2. Calder. cons. 1. de fid. instrum. Soccin. cons. 94. num. 8. lib. 1. Et potius præsumitur error, quàm dolus Notarij l. quoties. §. 1. ff. de hæred. instit. Hic autem concurrunt multæ præsumptiones; Prima, quia dies 17. non erat iuridica, & sic non est existimandum sententiam fuisse latam tali die contra stylum Ciuitatis Bononiensis, in qua sententiæ semper feruntur ad Banchum.

2 Secunda, quia in originali sententia à tergo sunt annotata hæc verba, lecta lata 19. Decembris 1605. Vnde manifestè conuincitur, quod sententia nō potuit cadere sub die 17. de quo necnon de altero errore circa relationem citationis pariter constat ex oculari inspectione libri nuncupati, vacchetta relationū, in quo dietim describuntur & annotantur relationes citationū, & intimationum, in quo habentur hæc verba, sub die 19. Decembris 1605. D. Franciscus Pasqualinus heri domi ad sententiam per Bartholutium, & Iulium Franciscum, qui liber cū sit originalis, & matrix illi potius standum est, vt not. l. si librarius. ff. de reg. iur. Bal. in l. imperator. num. 27. ff. de stat. hom. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. præsid. l. errore. C. de testam. l. 2. C. de errore aduocat. l. 1. C. plus valere, quod agitur. Fuit dictum in vna Romana societatis officij 16. Iunij 1595. coram bon. mem. Orano.

3 Cumq; d. liber originalis reperiatur in dicta Ciuitate Bononiensi, ideo Domini censuerunt delegandum esse Iudici statuti eiusdem Ciuitatis, qui examinet super errore, & informationem capiat, easq; huc ad Rotam remittat: nam ex quo Notarius errauit in committendo scilicet in apponendo vnum diem pro alio non est simplex standum ipsius depositioni, nisi aliàs doceatur de errore, sed emendatio fieri debet authoritate Iudicis, Felyn. in c. ex litteris; nu. 6. de fid. instr. Bart. d. cons. 208. num. 4. maximè postquā copia data fuit partibus, Dec. in d. l. si librarius, n. 7. vers. secus si fuit. Bar. d. cōs. 28. in fin.

Verum

4 Verum remansit difficultas, quod exequutio citationis secundum istam suppositionem incidit in diem 18. qui erat dies Dominicus, quo fieri prohibetur, l. final. C. de ferijs, Bald. in l. cum clericis, num. 3. C. de episc. & cleric. cuius doctrinam refert & sequitur, & dicit communem & veram, Lanfranc. in tractat. de citat. num. 18. & Vant. de nullitat. senten. ex defect. citat. num. 46.

5 Non obstat decisio prima de ferijs in nouis, quã sequitur Cassad. decis. 5. de dol. & contum. & in qua traditur quod exequutio citationis siuè ad personam, siue ad domum fieri possit die feriato cum sit facti, & non fiat per Iudicem, nec cum causæ cognitione, sed per Nuncium, loquuntur enim de tempore vacantiarum Paschatum generalium, aut aliarum vacationum, quibus audientia quiescit, vt patet ex tenore istarum decisionum, & ex illatione quauis, Cassad. facit in fine, dum dicit: Vnde citatio potest decerni, vel exequi tempore feriato ob necessitatem hominum, & ita decisiones intelliguntur, Vant. vbi supra ante num. 47.

6 Non obstat stylus Ciuitatis Bononiensis exequendi citationes diebus Dominicis & festiuis in honorem Dei, quia huiusmodi stylus nõ probatur cum fides de eo data non faciat fidem.

REVERENDISSIMI D. MARCHOMONTII.

Albinganeñ Confidentiæ.
Lunæ 6. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Confidentia quæ dicatur, quomodo probetur, & illius pœna contra quos locum habeat, & An Ordinarius possit reseruare pensiones ex causa super beneficijs.

SVMMARIVM.

Iurisdictio Auditoris Confidentiarum cessat vbi nulla fuit contracta confidentia, num. 1.

Simonia punibilis non committitur absq; pacto, & conditione, num. 2.

Confidentia quæ est crimen Simoniæ conuentionalis quacunque sine pacto, & conditione non committitur, num. 2.

Simonia punibilis non cadit in ignorantem, num. 2.

Constitutio Pij V. super confidentijs locum habet contra negocium confidentiæ tractantes non autem contra tertium qui illud crimen non commisit, n. 3.

Procuratori non censetur data facultas faciendi actum per quem Dominus incideret in crimen. num. 4.

Confidentia non committitur quando quis fratri, vel consanguineo dignis personis confidit beneficium, aut pensionem conferri debere legitima auctoritate, n. 5.

Episcopus potest reseruare pensiones in fauorem alterius ex iusta causa, num. 6.

Causa iusta dicitur si propter amorem quo Episcopus nepotes prosequitur, vel vt commodius studijs operam dare possint exprimat se reseruasse pensionem, n. 6.

Constitutio Pij V. sibi locum vendicat in collationibus sub conditione factis, quòd prouisus soluat pensiones alicui personæ per Episcopum nominandæ, non autem si pro certa persona fuerit facta reseruatio, etiã iusta causa, num. 7.

Petitio habens expressam causam non debet trahi ad aliam, num. 8.

Quietatio simplex inducitur ex verbis confessionis de recepto, num. 9.

Pensione solutio sæpè fieri solet anticipate, num 9.

Delictum vt excludatur, semper facienda est interpretatio, num. 9.

Probatio plena requiritur ad inducendum crimen confidentiæ etiam si ciuiliter de eo ageretur, num. 9.

Simonia ex his quæ postea sequuntur absque præcedente pactione non probatur, num. 10.

DECISIO CCXXXIV.

Domini dixerunt sententiam D. Auditoris causarum Confidentialium, qua declarauit D. Ludouicum incidisse in pœnas Simoniacis, & Confidentialibus attributas fuisse nullam, & iniustam.

1 Nullitas fuit deducta ex defectu iurisdictionis, quia cum in casu, de quo agitur nulla fuerit cõtracta Confidentia cessabat iurisdictio D. Auditoris etiam dato quod Simonia interuenisset, quia hæc latius patet quam illa, vt fuit dictum in causa Calagur. Confidentiæ Veneris 5. Iunij 1592. coram R. P. D. meo Decano.

2 Iniustitia autem visa est manifesta ex quo certi iuris est quod Simonia saltem punibilis non committitur absq; pacto, & conditione, Nauar. in manu. cap. 23. num. 107. & 109. Gabr. consl. 177. num. 4. Nec etiam Confidentia quæ est crimen Simoniæ conuentionalis, Caputaq. decis. 201. & 202. par. 1. & circa vtramq. attestatur de communi, Paris. de confid. q. 26. At verò inter Presbyterum Augustinum cui Parochialis fuit collata, aut inter Episcopũ Albinganen. qui contulit &. Ludouicum ad cuius fauorem fuit reseruata pensio tantum abest, quod pactio vlla tacita vel expressa probetur intercessisse, quinimo quando vacauit, & collatum fuit beneficium & reseruata pẽsio Ludouicus erat minor annis quatuordecim ignorans & absens. Vnde sequitur alia conclusio quod in ignorantem non cadit Simonia punibilis, cap. nobis, de Simon. Sarm. ad reg. de ineun. q. 12. vers. & ista, quæ dicta fuerunt, Nauar. cons. 60. num. 2. de commun. testatur idem Paris. q. 24. num. 4.

3 Nec vis facienda est in Bulla fel. mem. Pij V. super confident. Quia illa locum habet contra eos qui negotium confidentiæ tractarunt, non autem

autem contra tertium qui illud crimen non cõmisit, vt dixit Rota in causa Ciuitaten. Confidentiæ Sabbati 23. Ianuarij 1593. coram Illustrissimo Mantica.

Non obstat, quod in actu collationis beneficij cõparuerit quidam assertus Ludouici Procurator qui petijt & acceptauit nomine Ludouici reseruationem pensionis scutorum quinquaginta de qua agitur.

4 Nam eodem modo fuit responsum non constare quod ille Procurator vllam conuentionem fecerit cum Episcopo collatore, aut cum Augustino prouiso, & vbi doceretur illum Procuratorem aliquid prohibitum admisisse non præiudicaret Ludouico cum de eius mandato non constet, & nunquam censetur data Procuratori facultas faciendi actum per quem Dominus incideret in crimen & pœnam glos. in c. dilecto ibique notat Imol. n. 21. de præben. Bart. Ias. & alij commun. in l. si procurator. de condit. indeb. & in l. 3. §. si filius. ff. quod quisque iur. Cur. ion. consf. 49. in fin.

5 Non obstat quod præcessissent tractatus inter Episcopum collatorem, & Ludouicum: nam illi tractatus nihil aliud continebant nisi quod aliquãdo tàm ipse Ludouicus quàm ipsius pater petierant ab Episcopo vt quando sese daret occasio vellet Ludouico de aliqua pensione prouidere sub beneplacito Sedis Apostolicæ (hoc enim semper continent Ludouici responsiones quæ sunt in processu) quo is cõmodius literis operam dare, & Sacræ Theologiæ studia ad quæ aspirabat percurrere posset quãdo autem quis sibi vel fratri aut alicui consanguineo dignis tamen, confidit beneficium aut pensionem cõferri debere legitima authoritate nõ cõmittitur confidentia nec aliud crimen, c. qui episcopatum. 18. q. 1. ibique glos. Præpos. & alij Doctor. atque ita esse dicendum etiam post Bullas fel. rec. Piorum Quarti & Quinti super confident. trad. Nauar. in manu. c. 23. n. 109. & Paris. de confid. q. 1. n. 20.

6 Non obstat quod pẽsio fuerit reseruata per Ordinarium: nam ex hoc sequeretur nullitas pensionis non labes simoniæ, vltra quod potest Episcopus ex iusta causa reseruare pensionem ad fauorem alterius, Abb. in c. conquirenti. num. 5. de cler. non resid. Felyn. in c. ad audientiam. num. 4. & 5. de rescript. Rebuff. de pacif. poss. num. 103. & alij qui habentur in decis. Meliten. Canonic. 6. Martij 1595. coram Reuerendissimo Rodien. vbi Rota hanc conclusionem firmauit, & controuerti non potest quin iustæ causæ fuerint illæ quas Episcopus Albenganen. in reseruatione huius pensionis expressit, videlicet amoris quo Ludouicum vtpote suum ex fratre nepotem prosequebatur ad tex. in c. dilecto vbi not. Abb. Imol. & alij de præben. & quo commodius S. Theologiæ operam dare posset, vt per Rebuff. in loc. præalleg.

7 Neque confidentia induci potest ex prædicta Bulla fel. mem. Pij Quinti quandoquidem illa loquitur de collatione facta cum conditione, quod contra iuris communis ordinationes prouisus soluat pensionem alicui personæ, quam postea Episcopus nominauerit, ideo non potest habere locum hoc casu cum pensio fuerit reseruata ne dum ex iusta causa sed etiam pro certa persona videlicet pro Ludouico, vt fuit resolutum in alleg. causa Meliten. & antea in causa Brixien. Confidentiæ 5. Iunij 1591. coram R. P. D. meo Decano.

8 Accedit quod Episcopus supradictam pensionem reseruauit sub beneplacito Sedis Apostolicæ, & non alias aliter nec alio modo, & Augustinus prouisus ab Episcopo de nouo beneficiũ impetrauit à fel. rec. Sixto Quinto, cum eiusdẽ pensionis reseruatione ad eiusdem Ludouici fauorem. Vnde Ludouico crimini attribui non potest, quod illam pensionem exegerit, quia exactio fuit facta longe post obtentam à Sede Apostolica reseruationem, & in specie fuit petita solutio vigore literarum Apostolicarum vnde cum petitio expressam causam habuerit non debet ad aliam trahi.

9 Itaque non obstat, quod in solutione primi termini Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ Ludouicus se vocauerit satisfactũ de altera medietate dictæ pensionis decursæ in die Natiuitatis Domini proximè præterito, quæ medietas non poterat esse debita vigore reseruationis Apostolicæ quæ solummodo kal. Ianuarij facta fuerat: nam vltra quod etiam authoritate Ordinaria pensio hoc casu potuit reseruari, vt dictum est, non constat de solutione illius termini actualiter immo ex verbis confessionis de recepto videtur potius fuisse simplex quietatio, quæ ad maiorem Augustini satisfactionem, & ad euitandam omnem litis occasionem facta fuerit, deinde cum sæpius pensionum solutiones anticipatè fiant, vt per Rebuff. de pacif. poss. n. 128. potest illa quietatio substineri attẽta modicitate dierum qui effluxerãt à die Natiuitatis Domini ad diem kalend. Ianuarij argum. text. in l. seia de rest. in integr. aut saltem intelligi pro rata temporis à die dictarum kalend. Ianuarij, & ita potius in dubio interpretatio facienda est ad excludendum delictum l. merito. ff. pro soc. Put. decis. 440. lib. 1. Neque ex tam debili argumento inducendum tale crimen, & ad effectum pœnæ imponendæ, cum & si ciuiliter de eo ageretur tamen requireretur plena probatio Abb. in c. veniens, il primo. nu. 4. de test. post glos. ibi quam communiter esse approbatam test.

test. Alex. cons. 2. n. 41. tom. 1.

10 Denique ex prædictis forsan dici indebitè facta petitio vel solutio sed non sequitur quod contracta fuerit cõfidentia aut simoniæ labes cum illa ex his quæ postea sequuntur absque præcedenti pactione non probetur, cap. artaldus, ibi antequam eligeretur. 89. 1. glos. in c. quam pie vers. postmodum. 1. q. 2. glos. & Doct. in c. tuæ nos de simon. fuit dictum in causa Calaguritana Confidentiæ Veneris 25. Iunij 1593. coram Illustrissimo Pamphilio.

Itaque vna tantum parte informante fuit conclusum sententiam esse reuocandam.

MANZANEDI.

Anagnina Vsurarum.
Mercurij 14. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Contractus societatis quo quis ponit præcodium concorditer æstimatum cum pacto quod capitale integrum remaneat, & quolibet anno pecora mortua debeant de illius anni fætibus resarciri An sapiat vsurariam prauitatẽ.

SVMMARIVM.

Emptio & venditio censetur si præcodium tradatur æstimatum, n. 1.

Pecora æstimata tradens censetur pastori medietatem vendere & de illius precio fidem facere quo casu dominium pro illa parte transfertur in pastorem & quilibet pro sua medietate periculum subit, n. 1.

Pactum quod pecora mortua de fætibus communibus resarciantur non est vsurarium, eod. n. 1.

Damnum commune de re communi resarciri debet, eod. num 1.

Dispositio quæ de grossis animalibus statuit ex identitate rationis de minutis etiam intelligi debet, n. 2.

Societas in qua pastor solam industriam ponit subsistit, n. 3.

Pactum in societate appositum quod quolibet anno pecora præcodij mortua de ipsius præcodij fætibus resarciri debeant valet. n. 3.

Pactum quod pastor teneatur pecora interitura ex fætibus pro sua parte tangentibus reintegrari non valet, sed si de communibus fætibus valet, n. 1.

Contractus societatis pecorum cum pacto quod fætus omnes ipsorum ad me spectent vsque quo sim de meo capitali reintegratus, & pecora postea sint communia non est vsurarius, n. 4.

Vsura non datur sine mutuo, n. 4.

Pactum quod pecora peritura quolibet anno de fætibus illius anni resarciantur non inducit quod capitale saluum conseruetur, d. n. 4. in fin.

Pœna Constitutionis Sixti Quinti super contractibus ad caput saluum non habet locum vbi in eis apponatur clausula quod partes remittunt se ad illam Constitutionem & quod societas iuxta illius formam intelligatur contracta, & non alias quod etiam in contractibus censualibus locum sibi vindicat, n. 5.

DECISIO CCXXXV.

De anno 1591. fuit ad quinquennium inita societas inter Iulium de Prosperis de Carpineto ex vna, & Io. Campagnam, & Fabritium Ferrarium ex alia in qua Iulius quoddam præcodium ouium apposuit concorditer æstimatum ad scuta 1020. tali pacto quod fructus ex præcodio prouenientes pro dimidia quolibet anno diuiderentur, quod si totum præcodium cum lucro vendi contigerit lucrum æqualiter diuideretur & capitale integrũ Iulius haberet item cum pacto quod quolibet anno pecora præcodij mortua deberẽt de fætibus illius anni resarciri ex quo vltimo pacto oritur Dub. An huiusmodi contractus fuerit illicitus, & prohibitus & An sententia de partibus illum tanquam illicitum damnans veniat confirmãda vel infirmãda, & causa in Rota per me proposita Iulio tantum informante DD. censuere istum contractum non vsurarium sed licitum esse, & per consequens prædictam sententiam esse reuocandam.

1 Quia præcodium fuit Ioanni, & Fabritio traditum æstimatum quo casu censetur emptio, & venditio arg. l. æstimatæ. ff. sol. matr. l. plerunque. §. si ante matrimonium. ff. de iur. dot. & in terminis nostri casus trad. Ang. de Perigl. in tract. de societ. par. 2. n. 19. vers. quinto casu, & Bald. in l si pascenda. C. de pact. vbi Corn. & Paul. de Castr. & Dec. n. 16. & Alex. in fin. trad. Ambr. de Vignat. in tract de vsur. c. salubriter ante n. 189. Quo casu isti Doctores considerant, quod qui tradit pecora æstimata censeatur medietatem animalium pastori vendere & de precio illius medietatis illi fidem facere, & tunc dominium pro medietate vendita trãsfertur in pastorem, & periculum vterque pro medietate subibit. per reg. tex. in l. pignus. C. de pign. & in term. nostris est text. expressus. in l. cum duobus. §. damna. ff. pro soc. vbi Doct. & trad. Bald. & Paul. in d. l. si pascenda vbi Ias. n. 2. & Dec. d. n. 16. & Corn. num. 4. & 5. Vignat. vbi supra vnde infertur; quod cum dominium medietatis huius præcodij spectaret ad Ioannẽ & Fabritium fuit licitum pacisci quod pecora mortua de fætibus communibus resarcirentur. Aequum enim est quod cum damnũ resarciendum esset commune deberet itidem ex fætibus communibus resarciri.

2 Quibus non obstat quod in eodem contractu dicitur nempe quod si totum præcodium cum lucro vendi contigerit æqualiter lucrum diuideretur, & Iulius haberet suum capitale quia

non

non ex eo sequitur medietatem prædij ex æstimatione à principio Ioanni & Fabritio venditam non fuisse: nam cum de precio illius medietatis fuisset habita fides à Iulio, voluerunt partes, quod casu quo prædium venderetur cum lucro, quod luerum diuideretur, & quod Iulius haberet totius prædij æstimationem medietatem namq; pro suo capitali medietatē, vero pro pretio quo medietas prædij Ioanni & Fabritio æstimara, & sic vendita fuerat. Nec, etiam obstat quod aliqui ex supra dictis Doctoribus velint quæ dicūtur de pecoribus datis æstimatis intelligere de animalibus grossis prout, sunt boues &c. quia ex identitate rationis idem, est dicendum de animalibus minutis, vt benenot. Angel. de Perigl. vbi supra n. 14. circ. fin.

3 Vlterius quia & si prædicta æstimatio non præcessisset, & dominiū totius prædij penes Iulium remansisset & per consequens omne periculum ad ipsum spectasset ex supradict. & Io. & Fabritius tātummodo in ista societate suam industriam posuissēt prout ista modo societas cohiri valet, iuxta text. in l. 1. & in l. societas. ff. pro soc. trad. Iustin. in §. de illa instit. eod. Corrad. de contract. q. 88. conclus. 6. vers. &, quod sit societas, & Sot. de iust. & iur. lib. 6. q. 6. art. 1. etiam isto casu prædictum pactum fuisset licitum cū oues perituræ non venirent reintegrandæ ex bonis ipsius Ioannis & Fabritij, sed ex fætibus ipsis competentibus potuit namque. in pactum deduci vt Ioannes & Fabritius pro dimidia lucri concurrerent ad conseruationem capitalis Iulij, iuxta doctrin. Corrad. vbi supra, q. 92. in 4. cas. vbi distinguit quod aut Ioannes & Fabritius tenerentur ex pacto oues perituras, ex fætibus tantum in sua parte illis tangentibus resarcire & tunc pactum esset illicitum aut vero ad prædictam reintegrationem tenerētur de fætibus tàm ipsis quàm Iulio communibus, & tunc pactum erit licitū quia in illo neuter grauat alterum plus iusto; Cum nō Ioannes & Fabritius tantum sed etiam Iulius ad istam reintegrationem contribuant.

4 Et in fortioribus terminis facit quod not. Laur. de Rodul. in tract. de vsur. q. 22. c. 2. & Diuus Antonin. eod. tract. comment. 3. §. 1. num. 14. nempe valere contractum societatis quo quis dat alicui pecora cū pacto quod fætus omnes ipsorum integrè ad ipsum spectent vsque quo sit reintegratus de toto suo capitali, & postea pecora sint communia, quem contractum dicūt super relat. Doct. non esse vsurarium, & reddūt rationem, quia in isto pacto quamuis capitale reintegratur de fætibus gregis non tamen de spectātibus ad pastorem conferenti in societate suam industriam, sed omnino de spectātibus ex conuentione ad illum, qui contulit gregem in societate, taliter quod si pereat grex antequàm de fætibus sit satisfactus nihil Dominus gregis vult habere à socio, & sic non dicitur tradidisse illi gregem immortalem nec per modum mutui cum vsuris, vt declar. Corrad. vbi supra dicto cas. 3. ex quibus infertur quod si sumus in casu quo medietas prædij propter æstimationem non fuit vendita Ioanni & Fabritio nec illius dominium fuit in ipsos trāslatum, sed totum remāsit penes Iulium quod etiam isto casu cum Ioannes & Fabritius ex pacto de quo in præsenti non teneantur ad reintegrationē ouiū quæ perijssent ex suo proprio, sed ex fætibus cōmunibus, nec si casu omnes oues perijssent ita quod non essent fætus ex quibus reintegrarentur non perijssent periculo Ioannis & Fabritij nec illi ad aliquid tenerentur ex supradictis. Sequitur pactum esse licitum nec aliqualiter posse reduci ad mutuum sine quo non potest dari vsura, est tex. in c. consuluit. de vsur. Archid. in c. 1. 14. q. 3. Abb. in c. nauiganti. nu. 6. eod. tit. & ex eadem ratione colligitur ex isto pacto nō posse dici capitale saluum conseruari cum si in totum perijssent periculo solius Iulij tantum perijssent ex supradictis.

5 Et vtcumque sit Iulius excusatur à pœna Cōstitutionis fel. record. Sixti V. super contractibus ad caput saluum ex clausula in fine cōtractus apposita in qua partes se referūt, & remittunt ad istam Constitutionem, & quod ista societas iuxta illam intelligatur facta, & nō alias, aliter, nec alio modo, prout de simili causa expressa in Constitutione Census tenuit Rota in vna Foroliuien Census 13. Nouembris 1589. coram bon. mem. Orano & fuit dictum in alia Beneuentana Census 29. Martij 1593. coram Illustrissimo Pamphilio quæ fuit confirmata 3. Decembris 1595. coram Illustrissimo Mantica, & ad idem faciunt trad. à Batt. in l. non solum. §. morte. n. 24. & ibi Alex. num. 13. & 14. ff. de op. nou. nunc. & Gabr. cons. 147. num. 8. lib. 2. ex ista namq; clausula arguitur præcisa contrahentium intentio non contrauenendi prædictam Constitutionem quin iuxta illam contrahendi arg. text. in l. non aliter. ff. de leg. 3.

PENIAE.

Concheñ Archipresbyteratus de Buendia.
Veneris 23. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Clericus propter homicidium non priuatur beneficijs ipso iure, & ideo antequam priuetur per sententiam etiam accusatione pendente potest beneficia resignare.

WM-

SVMMARIVM.

Clerici homicidæ propter homicidium non priuantur beneficijs ipso iure, num. 1.
Clericus homicida accusatione pendente antequam condemnetur potest beneficia renunciare, num. 2. & 3.
Vbi propterea quod prouisio horum beneficiorum facta ante condemnationem vigore resignationis valida est.

DECISIO CCXXXVI.

1 ANno 1599. Mattheus de Castro Archipresbyter in Parochiali Ecclesia de Buendia Andream quemdam, qui sibi iniuriam intulerat interfecit, & antequã ab Ordinario per sententiam fuisset priuatus Archipresbyteratũ in manibus Romani Pontificis ad fauorem Don Petri de Castro sui fratris resignauit. Interim Ordinarius Conchen. antequam Mattheum condemnasset, & per sententiam priuasset eundem Archipresbyteratum contulit Alphonso de Couarruuias, super quo instituto iudicio in partibus Nuncius Apostolicus in gradu appellationis sententiam Prouisoris reuocauit super quo dato, & proposito Dubio. Rota cẽsuit sententiam Nuncij confirmandam, quia propter homicidium Clerici non priuantur ipso iure Beneficijs, sed requiritur sententia priuatoria. c. cum non ab homine, vbi notant communiter. DD. de iudic.c.cum nostris,de conceſſ. præben. Bald. in l. cum fratrem, nu. 6. C. de his quib. vt indign. Dec.conſ.166.incip. Ego Philippus Dec. num.2. Felyn. in c. inquiſitionis, num. 3. de accuſat. & alios quos ſequitur, & refert Bernard. Diaz. in pract. criminal. canonica.c.88.alias 97. in verbo, homicida,num. 2. Franc, March. deciſ. Delfinal. 393. incip. quæritur An homicida, par. 2. Sarnen. ſuper reg. de Annal. q. 42. Hieron. Gabr. conſ. 169. incip. exiſtimo,lib. 1.
2 Et ideo Clericus homicida lite,& accuſatione pendente antequam condemnetur, & priuetur legitimè poteſt beneficia renunciare, gloſ. communiter recepta,in cap. 2. in verbo, finita,vt lit. pend. lib. 6. Felyn. in c. inquiſitionis, num. 4. in fin. de accuſ. Sarnen. d. quæſt. 42. num.3.
3 Et conſequenter prouiſio,ex huiuſmodi reſignatione ſubſequuta erit valida, Biſignett. deciſ. 5. de re iudic. Sarnen. d. quæſt. 42. Vnde cum Matthæus de Caſtro antequam per ſententiam priuaretur ad fauorem D. Petri de Caſtro Beneficium reſignauerit, & reſignatio fuerit valida, ſententia Nuntij quæ Prouiſoris ſententiam reuocauit, fuit valida, & confirmanda.

PENIÆ.

Bononieñ Bonorum.
Veneris 30. Martij 1607.

ARGVMENTVM.

Simulatio non præſumitur vbi non adeſt cauſa ſimulandi, ceſſanteque cauſa ſimulationis, coniecturæ ſimulationem nõ probant etiam quod plures ſint, ſimulationis autem coniecturæ, quæ ſint in hac deciſione plures enumerantur.

SVMMARIVM.

Simulatio non præſumitur niſi conſtet de cauſa ſimulationis, neq; ſufficit proponere ſimulationem, niſi cauſa ſimulandi etiam doceatur, & non probata cauſa ſimulandi coniecturæ non ſufficiunt, num. 3.
Simulatio præſumitur, quando venditor non obſtante venditione remanſit in poſſeſſione pradij venditi, num. 4. fallit, quando venditor poſſidet ex alio titulo, num. 5.
Teſtatoribus aſſertionibus iuratis ſuper nullitate, & ſimulatione contractus maximè credendum eſt, nu. 8.
Simulatio maximè præſumitur ex venditione facta inter coniunctas perſonas, item ex eo, quod venditor non indigebat pecunijs, item ex alijs coniecturis, de quibus, num. 6. & ſeqq.
Heres non poteſt dare de ſimulatione contractus facti à defuncto, declara vt num 9.
Simulatio non excluditur propter clauſulam conſtituti, quando venditor remanet in poſſeſſione rei venditæ, & adeſt cauſa ſimulationis, num. 9.

DECISIO CCXXXVII.

1 PRæſupponebatur in facto Iulium de Comitibus,dum viueret retinuiſſe in domo ſua Lucretiam de Comitibus matrem Sebaſtiani de Monterentijs; cui ex diſpoſitione Teſtamẽti paterni alimenta ſubminiſtrare tenebatur, ipſa tamen ſuas dotes confitentes, ſimiliter præſupponebatur inter Iulium, & Sebaſtianum, & inter Lucretiam, & eundem Sebaſtianum plures extitiſſe lites, & anno 1573. Lucretiam vẽdidiſſe Iulio tertiam partem cuiuſdam prædij de Arconigio pro pretio librarũ 5120. ad quorum computum, prout in Inſtrumento dicebatur, ſolutæ fuerunt libræ 4416. Reſiduum vero nempè libras 706. remiſſum fuiſſe Lucretiæ venditrici in recompenſam fructuum,quos durante ſua vita naturali ſibi reſeruauerit.
2 Quoniam verò hunc contractum Sebaſtianus de Monterentijs ſimulatum eſſe prætendebat, Dubitaui An Sebaſtiano agenti ad bona materna obſtarent Inſtrumentum venditionis de Arconigio,& tranſactionis deſuper initæ. Et Rota vtraq; parte informante non obſtare cenſuit, ex eo quod contractus erat ſimulatus.
3 Quoniam autem ſimulatio non præſumitur,niſi conſter de cauſa ſimulandi, Bald. conſ. 389. incip. Quod dictus contractus, num. 1. verſ. in

contrarium, lib. 4. Crauett. cons. incip. viso processu causæ, num. 2. Neque enim sufficit proponere simulationem, nisi causa simulandi etiam doceatur, l. patronum. ff. de probat. Anchar. cons. 227. num. 2. & est vulgatum consilium, Bart. 65. incip. factum tale, num. 4. & fuit latè deductum in causa Romana Donationis die 27 Aprilis 1592. in causa Romana Bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1595. coram me, & non probata causa simulandi, coniecturæ non sufficiunt, licet plures adducuntur, vt in prædictis decisionibus latè deductum fuit. Ideo Domini antequam coniecturæ ponderantur, causam simulandi examinantes eam adfuisse dixerunt, videlicet lites ciuiles, quæ inter Lucretiam venditricem, & Sebastianum filium vertebantur, in quibus etiam Iulius emptor, & frater Lucretiæ interuenerat, itaut Lucretia, vel ad deterrẽdum filium, vel propter odium, quod ex litibus ortum erat, & sic Sebastianus filius bonis maternis priuaretur, vel ad transferendum bona in posteriorem in odium collitigantis fecerit Instrumentum venditionis, de quo agitur, & licet de anno 1575. fuerit facta transactio per quam dicebatur terminatas fuisse lites, tamen in ea quædam fuerant reseruatæ, & signanter lis super prædio Arcongij, vltra quod transactio fuit facta post venditionem, videlicet 24. Ianuarij 1575. quo tempore lites adhuc vigebant.

4 Causa simulandi constituta plures concurrebãt præsumptiones, & coniecturæ numeratæ per informantes, ex quibus Rota vrgentiores putauit esse sequentes. Primam, quando Lucretia non obstante transactione, & venditione vsq; ad obitum remansit in possessione prædij, hæc enim coniectura ad inducendam simulationem, potissima esse censetur, l. sicuti, §. super vacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu. Bart. in l. post contractum. ff. de donat. Afflict. decis. 40. incip. casus est, nu. 17. Crauett. cons. 100. incip. tit. seius, n. 6. Surd. decis. 34. incip. ex pluribus coniecturis, num. 4.

5 Non obstat dicere Lucretiam remansisse in possessione vigore vsusfructus sibi in venditione reseruati, quia per transactionem cessauit reserua tio vsusfructus, cui Lucretia cessit, & nihilominus post trãsactionem possedit vsq; ad obitum, & hinc etiam fuit responsum ad illud quod dicebatur hanc coniecturam non habere locum, quando venditor possidet ex alio titulo, verbi gratia donationis, Roman. cons. 104. incip. plura sunt quæ allegantur, num. 3. Quia Lucretia post transactionem nullum habebat titulum possidendi.

6 Secunda coniectura deducebantur ex eadem transportatione, quæ dicebatur facta sub prætextu litium ex eo quod Lucretia fuisset læsa, & tamen inter Lucretiam, & Iulium nullæ aderãt lites, imò ipsa remisit vsumfructũ, & libras 300. Vnde ex hac transactione magis fuerat læsa, & consequenter maior voluntas simulandi colligebatur.

7 Tertia simulandi coniectura prætendebatur, ex eo quod dicebatur in transactione pretium fuisse exbursatum per manus Pauli Rignani publici Mercatoris, & tamen in eius libris diligenter inspectis hæc partita non apparebat notata, cũ tamen in eis appareret computum eiusdem Iulij, & in eius debitum multæ partitæ, præter hãc quæ etiam fuisset apposita, sit verò fuisset soluta.

8 Quarta coniectura vrgentissima deducebatur ex duobus assertionibus, & attestationibus factis à Lucretia in testamento, & codicillis, quod talis contractus fuerat nullus, & simulatus, quibus ideo multum fuit deferendum, quia fuerant factæ cum iuramento à Lucretia, & morti proxima eas non reuocauit, cũ non sit credendum immemorem salutis æternæ in peccato mortali decedere voluisse, Crauett. cons. 158. num. 3. Rot. in Romana extinctionis Census 18. & 29. Maij 1585. Supradictis accedebant aliæ coniecturæ relatæ per informantes, videlicet quod venditio facta fuerat inter personas coniunctas, nempè inter fratrem, & sororem simul habitantes, quod mulier tunc non indigebat pecunijs, ex quo præter alimenta habebat annuam præstationem, & quod non constaret, in quo fuerit implicatum pretium dicti prædij.

9 Non obstat dicere, quod Sebastianus hæres Lucretiæ, quæ fuit legataria Iulij non posset dare de simulatione, quia fuit responsum, quod quãdo simulatio deducitur solum ad effectum nullitatis contractus ex defectu consensus, non autem ad arguendum alicuius fraudem, tunc quilibet interesse habẽs potest dare de simulatione etiamsi sit hæres simulantis, Bellam. decis. 715. incip. non per hoc solum, nu. 5. & fuit resolutũ in causa Ciuitatis Castelli bonorum die 29. Maij 1602. coram D. meo Lancellotto. Denique non obstat clausula constituti, quia hæc non excludit simulationem, quando non constat de causa simulandi, secus verò quando constat de causa, Crauett. cons. 156. incip. Iacob. Neyretij num. 10. vers. non tollitur ex clausula constituti. Vnde in casu proposito concurrente venditione corruit constitutum tanquam accessorium, quod etiam præsumitur simulatum, & fuit dictum coram me in Romana Bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1596.

I V S T I.

Maceraten. Hæreditatis.
Lunæ 14. Maij 1607.

AR-

ARGVMENTVM.

Ex Summario elicias Argumentum.

SVMMARIVM.

Testamenti scriptura facta manu Testatoris reputatur facta ante scripturam Testamenti manu Notarij confectam, num. 1.

Notarij scriptura magis creditur, quàm scriptura manu Testatoris, declara vt num. 2.

DECISIO CCXXXVIII.

1 DOmini ferè omnes steterunt in decisis, & placuerunt coniecturæ, ex quibus colligebatur primam esse Testamenti scripturam, quæ erat exarata manu filij Testatoris, & ipsius Testatoris manu apostillata: Addiderunt Domini, quod in scriptura manu filij aderat quietantia Matthæi patris de omnibus administratis, & sequebantur verba, ipso Hieronymo præsente & acceptante dictam quietationem. Quoniam verò in actu stipulationis eiusdem scripturæ, nō erat Hieronymus præsens, Matthæus Testator deletis illis verbis, ipso Hieronymo, &c. in apostilla marginis manu Notarij posita fuerūt alia verba, scilicet dicto Hieronymo licet absente, & Notatio, vt publicæ personæ acceptanti, & recipienti, & stipulanti, nomine, & vice ipsius Hieronymi. In alia autem scriptura Notarij in corpore erant extensa omnia illa verba scripta manu Testatoris d. Hieronymo licet absenti, &c. Signum euidens, quod prima scriptura erat ante exarata à Hieronymo, & postmodum à patre visa, & correcta, & demum cum ipsa correctione, absente Hieronymo à Notario scripta, & publicata.

2 Non obstat, Castren. in l. publicati, C. de testam. Vbi magis creditur scripto manu Notarij, quā manu Testatoris, quoniam loquitur in scripto manu Testatoris non publicato à Notario in casu nostro scriptum est à filio, appostillatum à Testatore, & subscriptum, & publicatum à Notario, & tanto magis in hac sententia steterunt Domini, quia lectura huius scripturæ, quæ dicitur prima, magis congruit voluntati Testatoris, qui in illis verbis, deficiente linea masculina, vult quod succedant fœminæ descendentes ex ipso, & linea masculina, siue fœminina, voluit vocare tantum agnatas, vt in decisione Cardinalis Pamphilij in hac causa facta die 20. Febr. 1598. & illud verbum, fœmina, correspondet verbo, fœminæ præcedenti, vt sit sensus, quod deficiente linea masculina succedant fœminæ, siuè fœminæ descendentes ex linea masculina, non autem sic voluit Testator commiscere cognatas, & descendentes ex linea fœmina, de quibus non loquebatur. Et ita decisum, &c.

PENIAE.

Neapolitana Illegitimitatis.
Veneris 18. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

Quando est timor subornationis Testium examinandorum præsertim in Ciuitate Neapolis, remissoria concedenda non est, & quid tunc faciendum.

SVMMARIVM.

Remissoria conceditur, quando concurrunt requisita, videlicet materia & releuātia articulorum, & in qualibet instantia dari potest, n. 1.

Remissoria Testium non conceditur, quando est timor subornationis, n. 3.

Testes ad falsum deponendum, & subornandum in Regno viget consuetudo, num. 3. & seqq. vbi propterea quod isto casu ad Vrbem sunt conducendi, & examinandi saltem tres testes, & secundum alios duodecim.

Remissoria Testium nec etiam conceditur quando est timor calumniæ, n. 5.

DECISIO CCXXXIX.

1 VTraq; parte informante Rota dixit concedendam remissoriam, quam petebant D. Marchio della Gioiosa, & litis consortes quia concurrebant requisita, videlicet materia, & releuantia articulorum, Cassad. decis. 3. de dilat. & sufficit releuantia vnius, Cassad. decis. 5. n. 6. de sequestr. possess. & fruct. & ideo potest dari in qualibet instantia, Verall. decis. 68. par. 3.

2 Releuantia erat clara, cum omnes articuli tēderent ad probandam malam fidem Ianuarij Caraccioli, & Magdalenæ, qua probata cessabat fundamentum decisionis nuper in hac causa factæ pro legitimitate Lucretiæ deducta ex bona fide vnius ex coniugibus.

3 Cæterum quia tota ista materia testibus terminabatur, & vehemens erat timor subornationis, tum quia in hac causa pendebat Neapoli processus criminalis super subornatione, & nōdum fuerat absolutio subsequuta, tum quia in illis partibus viget praua consuetudo falsorum Testium, & vsus subornandi, vt dicit Thom. Gram. vot. 14 incipien. in causa Regij Fisci, n. 11. & 12. ideo Domini maiorum vestigijs inhærentes noluerunt præcipitanter remissoriam relaxare, sed cum opportuna prouisione, quod prius articuli, & interrogatoria exhiberentur hic in Curia coram Auditore.

4 Et rursus Agentes pro Marchione nominarent, & adducerent ad Curiam ad minus tres Testes bonæ conditionis, & famæ, in quibus non caderet suspitio subornationis, quos coram Auditore

ditore examinare facerent, ex quibus Rota iudicabit dicta aliorum, & videbit An alij fuerint subornandi sicut factum fuisse coram Capizzucho in causa Romana Dotis, & Castrorum, testatur Verall. decis. 70. incipien. remissoria, quando est releuans par. 3. & in vna Toletana Matrimonij ob simile timorem subornationis, Domini licèt pro maiori parte fuerunt in hac opinione, quod Agentes pro Marchione in illo casu adducerent ad Curiam ad minus duodecim Testes, ex quibus posset haberi aliqua notitia veritatis, vt ea probatione habita, posset deinde dari remissoria, vt testatur Peregrin. Fab. decis. 212. incip. in causa Toletana Matrimonij lib. 2.

5 Pro hac autem opinione, quod quando est timor subornationis, vel calumniæ, Testes sint ad Curiam conducendi, in prædicta decisione coram Peregrino fuerunt tunc allegati, Host. in summa tit. de testib. & Iacob. de S. Georgio in l. de die. §. tutor. nu. 10. & seq. vers. nota vlterius, secundum Angel. ff. qui satisdar. cogan. & Io. Andr. in c. præsentium. n. 9. vers. Iudex ergo, de testib. lib. 6. & ibi Anchar. & Franch. tenent, quod potest etiam iudex comminari certam pœnam quæ ipso facto incurratur in euentum non probationis, quod etiam firmat, & commendat Alex. in l. 1. num. 8. vers. aduerte, istud fallit, & Ias. n. 14. & seq. ff. si quis ius dicen. non obtemper. & in eadem decisione corã Peregrino fuit responsum ad ea quæ tunc in contrarium allegabantur, videlicet, quod propter suspicionem calumniæ non sit deneganda remissoria ex Bald. in l. 1. nu. 52. C. de his qui accusar. non poss. & ex Afflict. decis. 351. n. 7. quia fuit responsum probationem non denegari, sed modum probandi, qui est arbitrarius restringi, vt aliqui Testes adducantur ad Curiã, quod facilè præstare poterit Marchio diues, & ex prædictis dixerunt DD. non fuisse dandam remissoriam, nisi cum præfato temperamento.

REVERENDISSIMI D. MARCHOMONTII,

Bononień de Ballis.

Veneris 8. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Simulatio venditionis An, & quando arguatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo.

SVMMARIVM.

Simulatio ad hoc vt præsumatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo, requiritur probatio modicitatis vsque ad dimidiam iusti pretij, n. 1.

Pactum de retrouendendo facit rem venditam minus valere, n. 2. licet alij contra, n. 3.

Simulatio valde præsumitur ex pacto de retrouendendo non nisi post certum tempus, n. 3.

DECISIO CCXL.

1 Domini steterunt in decisis, Iterumq; dixerunt non probari simulationem contractus; Ad effectum enim illam præsumendi ex pretij modicitate, & pacto de retrouendendo, requiritur probatio modicitatis vsq; ad dimidiam iusti pretij, ita præter Doctores in decisione allegatos tradunt Ias. cons. 151. num. 3. & cons. 154. num. 13. Franc. Marc. decis. 484. n. 25. p. 1. Grammat. decis. 76. num. 15. Aym. cons. 156. nu. 8. Corn. cons. 347. lib. 1. Neuiz. cons. 88. nu. 3. Cæsar de Grass. qui dicit omnes ita tenere decis. 189. n. 37. Honded. qui de communi cons. 33. n. 62. lib. 2.

2 Et in constituenda ista dimidia iusti pretij habenda est ratio pacti de retrouendendo, & diminutionis, quæ propter illud facienda est de vero pretio nedum in terminis l. 2. C. de rescinden. vendit. sed etiam in terminis c. ad nostram. de empt. & vendit. & in simulatione detegenda, Abb. in c. aliquibus. num. 2. & 3. de decim. Soccin. cons. 248. ad fin. lib. 2. Dec. cons. 266. n. 4. & cons. 640. n. 2. & 3. Cagnol. in l. 2. n. 58. C. de pact. inter empt. & vendit. Ias. cons. 151. num. 4 lib 4. Grammat. decis. 138. numer. 2. & decis. 178. n. 8. Ruyn. cons. 66. num. 9. lib. 4. Rip. in l. 1. §. si hæres. nu. 26. ad Trebell. Crot. cons. 141. sub n. 4. Bero. cons. 169. num. 13. & seq. lib. 1. Curt. iun. cons. 218. n. 117. Honded. d. cons. 33. n. 63. Ferret. d. cons. 114. n. 5.

3 Ideoq; non obstat Gabr. cons. 74. lib. 1. dum vult in terminis d. c. ad nostram nihil minui de vero pretio propter pactum de retrouendẽdo, quia manifestè loquitur cõtra communem DD. sententiam, vltra quod loquitur in pacto de retrouendendo, non ad certum tempus, sed post certum tempus, quod pactum, quia per certum tempus adimit redimendi facultatem est valde suspectum, & æquipollet adminiculo, quod quis solitus sit fænerari, vt dicit idem Gabriel. 161. nu. 10. & quando est tale pactum simulatio faciliùs præsumitur, quam vbi pactum adest quod liceat quandocumque redimere Honded. d. cons. 33.

4 His stantibus eaq; applicando huius causæ decisioni in qua agitur de venditionibus duarum possessionum, quarum vna dicta possessio Bonifiorini fuit vendita pretio librarum 1600. Altera dicta possessio de Catolis vendita fuit pretio librarum 1249. non potest constare de modicitate pretij, & per consequens, nec de simulatione, insistẽdo etiam relationi Nelli Agrimensoris electi pro parte DD. de Rouerellis, possessio Bonifiorini est tornaturam 191. ideoq; pretium,

tium, quod illi de Ballis soluerunt fuit ad rationem librarum 83. in circa pro qualibet tornatura, possessio verò de Catolis est tornaturarum 189.& pretium fuit ad rationem librarum 60. circumcirca pro qualibet tornatura. Testes autem quibus innititur prætensio Dominorum de Rouerellis deponunt, possessionem Bonifiorini fuisse communis valoris scutorum 50. pro qualibet tornatura quæ scuta 50. dicuntur constituere libras 200. in districtu Bononiæ, vbi Testes examinati fuerunt, Alteram autem possessionem de Catolis fuisse communis valoris scutorū 35. quæ faciunt libras 140. omissis igitur omnibus exceptionibus, quæ aduersus istam probationem suppetunt, quarum etiam aliquæ in prima decisione fuerunt deductæ pro nunc sufficit dicere, quod facta pretij, de quo isti testes deponunt diminutione propter onus emphiteoticum, & pactum de retrouendendo de quibus illi Testes nullam habuerunt rationem, & eo nomine detractis, etiam secundum benigniorem sententiam tantummodo duabus sextis verum pretium possessionis de Catalonis erit librarum 93. in circa pro qualibet tornatura; & per consequens positis calculis de eo quod solutum fuit, non remanet modicitas iuxta dimidiam iusti pretij; & quidem ea prætensa modicitas eo magis excluditur ex alijs venditionibus bonorum eiusdem qualitatis,& ijsdem conditionibus factis pretio librarum 80. & 85. pro qualibet tornatura per ipsummet Comitem Rouetellum qui hodie prætendit suos authores fuisse, vel læsos, vel deceptos demumq; excluditur ex relatione periti per Auditorem Generalem Bononieñ deputati ex officio quæ continet verum valorem possessionis Bonifiorini esse librarum 85. & possessionis de Catolis librarum 70. pro qualibet tornatura, itaque ex his fuit conclusum esse standum in decisis &c.

R. P. D. COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Lucana Iurispatronatus.
Veneris 4. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Clerici non dicuntur committere crimen læsæ maiestatis, nec Curiæ seculari tradi possunt, nisi in casibus in hac decisione expressis, in qua aliquid etiam tangitur de confiscatione iurispatronatus.

SVMMARIVM.

Filia fœmina propter crimen læsæ maiestatis à patre commissum, nō priuantur successione alterius, quàm patris delinquentis, n. 1.

Clerici filij illius qui crimen læsæ maiestatis commisit non incurrunt pœnas l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. num. 2. & 3.

Filij committentium crimen læsæ maiestatis sunt incapaces quacumque successione ex testamento, vel ab intestato, & perpetuo infames et ab omnibus honoribus exclusi, n. 2.

Filia fœmina propter crimen læsæ maiestatis à patre commissum, non incurrunt pœnas l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. n. 1.

Clerici iure diuino sunt exempti à iurisdictione laicorum, num. 3.

Iuspatronatus in casu quo confiscari non potest, transit ad legitimos hæredes & successores, siue ex testamento, siue ab intestato, n. 3. & 4.

Proximior quis præsumitur quando probauit se coniunctum alicui non existente alio, qui se proximiorem prætendat, n. 4.

Iuspatronatus venit in confiscatione bonorum facta à Iudice Ecclesiastico, n. 5.

Clericus non dicitur committere crimen læsæ maiestatis, num. 6. & 8.

Clericus Curiæ seculari tradi non potest, nisi in casibus à iure canonico expressis, n. 7.

Clericus traditur Curiæ seculari in crimine hæresis pro falsificatione literarum Apostolicarum pro crimine insidiarum contra Episcopum, pro incorrigibilitate, pro crimine assassinij, pro nefando, pro celebratione Missarum, & Sacramenti pœnitentiæ administratione ab illis qui non sunt Presbyteri, in alijs autem casibus non. num. 7.

DECISIO CCXLI.

1 ROta censuit sententiam latam per Rempublicam Lucanam super crimine perduellionis cōtra Bernardinum patrem Lucretiæ ei non nocere, quæ minus possit succedere: in iurepatronatus, quia etiam quod sit hæreditarium ipsa non agit de succedendo Bernardino patri, sed Lelio fratri, cui potest succedere nam excepta successione patris alijs pœnis, l. quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. filia perduellionis non afficitur, vt per Clarum in §. læsæ maiestatis. n. 10. vers. hæ autem pœnæ, & expressè quod possunt alijs succedere, licèt non patri dicit Salycet. in d. l. quisquis. n. 15. & incertus author de crimine læsæ maiestatis q. 5. num. 6. vbi quod hæc opinio non habet contradictorē Decian. tractat. crimin. tom. 2. lib. 7. c. 41. n. 12. & 13. & videtur de mente Bart. in l. 1. num. t. in fine. ff. de verbor. signif.

2 Neq; facit, quod ipse Lelius esset filius Bernardini, & sic propter delictum patris nulla bona habere posse, vel ex alia successione testati, vel intestati accipere, & perpetuò esset infamis, & ab omnibus honoribus exclusus, vt d. l. quisquis. §. filijs vero, quia hæc pœna, l. quisquis. non afficiebat ipsum Lelium, qui iam de tempore

latæ ſententiæ contra patrem erat clericus Gemin. in c. ſi quis. col. 3. verſ. nec ad clericos, Archidiac. ibidem. n. 2. Turr. Cremat. n. 7. Præpoſitus. n. 3. Bellamer. n. 4. in princ. 6. quæſt. 1. Io. de Anan. in c. vergentis. n. 12. verſ. quia lex. de hæret. Decian. tract. criminal. tom. 2. lib. 7. c. 41. n. 11. Gig. de crimin. læſæ maieſt. tit. de pœn. quas filij incurrunt q. 9. nu. 2. Auguſt. Arimin. in addit. ad Angel. de maleſ. in verbo, & hai tradito la tua Patria, n. 12. in fine. verſ. tene tamen menti.

3 Quarum ſententia fundatur optima ratione: nam Clerici iure Diuino ſunt exempti à iuriſdictione laicorum gloſ. in c. ſi imperator, in verb. & diſcuti. 96. diſtinct. quam ibi Doctores cõmuniter ſequuntur Rot. deciſ. 10. de conſuetud. in antiqu. & propterea cum d. Lelius Clericus non afficeretur pœnis d. l. quiſquis hinc ſequitur quod eſſet capax ſucceſsionis, & propterea ſucceſſerit in iurepatronatus, quod cum non veniret in confiſcatione facta à Principe laico iuxta reſolutiones factas Bernardinus eius Pater in eo potuit hæredem habere per gloſ. in l. ea ſola. 99. ff. de reg. iur. & notat ibidem Cagnol. n. 3. & ſingularem dicit Bald. in l. eam quam. num. 19. in fin. C. de fideicomm. Iaſ. in l. ex facto. §. Iulianus. num. 1. ff. de vulg. & in l. quoties. n. 14. C. quando non pet. part. Alex. in l. ſi quis ante in fine. de leg. 1.

4 Nec ad hunc effectum requirebantur, quod eſſet ſcriptus hæres, ſed ſufficit quod ſucceſſio ab inteſtato ad ipſum ſpectaret. Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. par. 2. quæſt. 2. princ. num. 3. & ſeqq. Et quod non adeſſent alia bona in hæreditate, Lambert. d. loco, nu. 25. & quatenus requireretur aditio non eſt opus de ea docere, quia cum tunc detineretur in carceribus facto alterius impediebatur, Vnde potuit tranſmittere etiam ad extraneum, Bart. in l. ventrem, 83. num. 9. & 14. verſ. ſecunda regula. & num. 80. verſ. ſecunda regula. ff. de acquiren. hæred. Et propterea Lucretia potuit ei ſuccedere, cui ſufficit oſtendere ſe eſſe ſanguine coniunctam in gradu ſucceſſibili, etiam non proximiore, cum nullus alius ſe proximiorem prætendat, Tiraqu. de retract. lignag. §. 11. gloſ. 1. num. 5. & 6. & in his terminis fuit reſolutum corã me in cauſa Tiburtina Cappellaniæ 16. Nouembris 1605.

5 Neque etiam facit, quod ipſe Lelius per Vicarium Lucanum de anno 1597. fuerit iudicatus reus eiuſdem criminis læſæ maieſtatis humanæ, & priuatus omni officio, & beneficio Eccleſiaſtico, traditusq; curiæ ſeculari bona confiſcata, & applicata curiæ Epiſcopali in qua confiſcatione facta à Iudice Eccleſiaſtico, venit etiam iuſpatronatus, Lambert. de iurepatronatus, lib. 3. quæſt. 8. art. 8. num. 10.

6 Nam præterquam quod Clericus non dicitur committere crimen læſæ maieſtatis in Principẽ laicum cum non ſit eius ſuperior, Henric. Boic. in c. vergen. num. 16. de hæretic. Vbi Bellam. in 14. quæſt. quæ reperitur manuſcript. Ancharan. in c. quis, num. 3. de pœn. in 6. Clar. §. læſæ maieſtatis, verſ. hinc infertur, vbi quod hæc concluſio de iure eſt vera, & in §. fin. quæſt. 36. verſ. quæro nunquid Clericus, Barbat. conſ. 22. num. 3. & ſeqq. vol. 3. Vbi expreſsè loquitur de Clerico Lucano, & in c. at ſi clerici, in princ. num. 58. de iudic. Nicol. Boer. in tractat. de ſeditioſ. in verbo; præſuppono etiam, num. 3. verſ. & ſic videtur, Boſſ. tit. de crimin. læſæ maieſtat. num. 86. per tot. & præſertim in verſ. omnibus conſideratis, Arnald. Albert. in repet. cap. quoniam, de hæret. q. 11. num. 76. & ſeq. Roland. conſ. 4. vol. 1.

7 Fuit etiam firmiter reſponſum, ſententiam tanquam nullam, & iniuſtam non nocere Lucretiæ & ad effectum quod dicatur non ſucceſſiſſe fratri: nam Epiſcopus non poteſt venire ad actualem degradationem Clerici, neq; eum tradere curiæ ſæculari, niſi in caſibus à Iure Canonico expreſſis, videlicet in crimine hæreſis, c. ad abolendam, §. præſenti, de hæret. & c. 1. & c. ſuper eo, de hæret. in ſexto pro falſificatione Litterarum Apoſtolicarum, c. ad falſariorum, de crimine falſi pro crimine inſidiarum contra Epiſcopum, cap. ſi qui ſacerdotem. 11. quæſt. 1. pro incorrigibilitate, c. cum non ab homine, de iud. pro crimine aſſaſinij, cap. 1. de homicidio, lib. 6. DD. communiter, d. c. at ſi clerici, de ind. Clar. in prax. §. final. quæſt. 36. verſ. ſicut etiã, Boſſ. in prax. tit. de foro competenti, num. 135. & ex iure nouo pro crimine nephando ex conſtitutione ſanctæ memoriæ Pij V. & pro celebratione Miſſarum ab illis qui non ſunt presbyteri, & pro crimine præſumentium miniſtrare Sacramentum pœnitentiæ cũ non ſint presbyteri, ex Conſtitutione fœlicis recordationis Clementis Octaui.

8 Cum igitur inter hos caſus, non ſit iſte de quo agitur, & communis opinio etiam ſit, quod propter conſpirationem in Principem laicum Clericus nõ tradatur curiæ ſæculari, vt per Boſſ. in prax. tit. de foro competent. nu. 137. ſententia non modo fuit nulla ex defectu iuriſdictionis, verum etiam iniuſta, Vnde non nocet Lucretiæ.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hiſpaleñ Matrimonij de Alcala.
Lunæ 18. Iunij 1607.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, nullum, & inuali-

ualidum est, etiam propter patris reuerentialem metū. Quomodo autem talis metus incussus dicatur, & ex quibus actibus probetur latè in hac decisione discutitur.

SVMMARIVM.

Metus est difficilis probationis praesertim, quando domi infertur ideo ad illius probationem domestici admittuntur, signisq; & coniecturis probatur, nu. 1.

Metus maximè praesumitur ex qualitate actus, quem quis verisimiliter spontè facturus non erat, & è contra, num. 2.

Metus probatur ex lamentationibus, protestationibus, & conquestionibus, num. 3. & 4. & n. 20. & 21. Vbi An sit necesse, quod huiusmodi protestationes fiant in actu contractus, & num. 29. & 30.

Metus maximè probatur ex qualitate personarum, tam incutientis, quam patientis metum, num. 5. & 16.

Metus ex sola reuerentia iunctis adminiculis censetur probatus, num. 5. & 6. Vbi quod pro adminiculo sufficit terribilitas personae, & num. 7. Vbi etiam pro adminiculo consideratur importuna, & continuae persuasiones, & num. 8.

Metus censetur probatus, & inductus ex importunis & continuis persuasionibus factis ab eo, cui debetur reuerentia, num. 7. & 8. & 25.

Metus incussio satis praesumitur ex indignatione illius, de cuius incussione agitur, num. 9.

Metus sua culpa illatus, metum passo prodesse non debet. Declara vt num. 10.

Matrimonium metu contractum nullum & inualidum est, etiam quod in metum quis sua culpa ceciderit, num. 10.

Metus ex minis iuncta reuerentia personae satis dicitur probatus, num. 11.

Metus iustus dicitur ille, qui causatur ex timore maioris partis bonorum, num. 11.

Melioramenta facta in maioratu stant sub libera dispositione eius, qui dicta melioramenta fecit, nu. 12.

Metus An inducatur ex timore amissionis lucri, num. 13. & 14.

Minae sunt difficilis probationis, num. 15.

Metus minor requiritur in muliere, quam in masculo, num. 16.

Metus minor requiritur in minore, quàm in maiore, num. 16.

Metus minor requiritur in persona timida, quam in persona non timida, num. 17.

Nouerca regulariter solet odio habere priuignos, n. 18.

Metus incussio, & coactio, maximè arguitur à silento, num. 19.

Metus maximè praesumitur in eo, qui contrahens non erat in sua libertate constitutus, num. 21. & seqq. Vbi ponuntur exempla, quando quis non dicatur in sua libertate constitutus.

Fraus, & metus praesumitur ex magna celeritate actuum, num. 27.

Metus praesumitur in contractu facto ianuis clausis, & astantibus famulis armatis, num. 28.

Metus arguitur non solum ex praecedentibus, sed etiam ex subsequentibus post contractum, qui metu factus praetenditur, num. 30.

Testes deponentes contractum fuisse sine metu initum non probant stante probatione plurium actuum, ex quibus metus inducitur, num. 32.

Testibus deponentibus de metu, magis creditur, quam deponentibus de spontanea voluntate, num. 32.

Testes singulares probant metum, num. 33.

DECISIO CCXLII.

1 Voniam vbi de metu agitur attendi debet in primis (si adsit) principium meticulosum à quo caetera subsequuta regulātur, vt admonet Barbat. cons. 54. col. 12. in fine, lib. 1. & post eum Rimninal. iun. cons. 77. post num. 29. inter cons. matrim. summa ratione, DD. statuerunt, vt ante omnia particulari dubio discuteretur An constet de metu Marchionissae de Alcala ab initio contracti matrimonij cum Don Philippo de Aragon, & de Guzman quod vtraq; parte informante, omnibus idem sentientibus, fuit affirmatiuè resolutum pro resolutione autem praemittebatur metum esse difficilis probationis, Paris. cons. 53. n. 63. lib. 4. Menoch. de arbitr. cas. 116. num. 17. dixit Rota in vna Niceñ Matrimonij 6. Martij 1587. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit reconditus l. 1. ff. quod met. caus. Anchar. cons. 299. n. 1. Alciat. cons. 5. num. 25. lib. 1. dicitur enim metus, quasi mentem tenens, Anton. de Butr. in c. ad audientiam. num. 14. in fine. de his quae vi metusvè cau. fi. quam ex parte inferētis cum secreto, & clam inferatur, Alciat. reg. 3. praes. 7. n. 3. & cons. 5. num. 9. lib. 1. Andr. Gail. obseruat. 93. num. 19. lib. 2. praesertim quando infertur à patre filiae secum habitanti, Corn. cons. 124. num. 4. lib. 3. Purpur. cons. 579. num. 11. in fine & num. seq. Soccin. iun. cons. 47. sub num. 33. lib. 3. & propterea leuiores probationes sufficiunt, Corn. d. consil. 124. sub num. 4. Alban. cons. 77. num. 9. Alciat. & Andr. Gail. vbi supra admittuntur Testes domestici, Purpur. d. cons. 579. num. 11. in fine, & num. seq. & qui aliàs non admitterentur, Alexand. consil. 156. num. 15. lib. 5. & etiam inditia, & coniecturae, Anchar. cons. 299. sub num. 1. Alexand. cons. 98. num. 6. lib. 3. Dec. in l. in omnibus. num. 7. ff. de reg. iur. Ruyn. consil. 121. num. 12. lib. 4. Paris. cons. 60. num. 21. lib. 4. Cepoll. consil. ciuil. 2. num. 5. Corn. d. consil. 124. sub num. 4. Soccin. iun. cons. 77. numer. 45. lib. 1. Purpur. d. consil. 579. numer. 12. Grat. qui dicit communem cons. 38. num. 25. lib. 2.

lib. 2. fuit dictum in illa Niceñ Matrimonij. & in vna Romana Legatorum 13. Nouembris 1595. coram bon. mem. Orano.

2 Et multum in eo valet argumentum ductum à verisimilitudinibus Bald. cons. 364. sub num. 5. lib. 3. Anchar. d. cons. 299. num. 3. Paris. cons. 139. num. 21. in fine, & num. 27. lib. 4. Riminald. sen. cons. 15. num. 18. & seq. Aym. cons. 49. num. 5. Roland. cons. 100. num. 118. lib. 4. sicuti è cōtra à verisimili arguitur libertas animi, & quod spontè, & libenter fiat Syluest. Aldobrand. cons. 23. num. 34. præsumitur enim metu, & coactè fecisse, qui facit actum quem verisimiliter non fecisset, Paris. cons. 53. nu. 64. lib. 4. & d. cons. 139. num. 20. Aym. d. consil. 49. num. 4. Alban. cons. 77. num. 24. Roland. d. consil. 100. num. 112. Menoch. præsumpt. 4. nu. 13. lib. 3. sicuti è contra cessat metus præsumptio in actu quem alias verisimiliter fuisset facturus hoc argumento vsi sunt Domini verisimilitudinem deducendo à nimia animi auersione, & repugnantia, quæ erat in Marchionissa nubendi cum Don Philippo, prout in terminis arguit Riminald. iun. dict. cons. 77. sub num. 24. inter cons. matrim. post Alex. quem allegat.

3 Animum autem Marchionissæ alienum, & contrarium probat, Primò, cedula scripta, & subscripta manu ipsius, in qua promittebat nubere Don Francisco de Tuniga, & ad ipsum transmissa, velle enim nubere Don Francisco, erat nolle nubere Don Philippo, argumento, c. gaudemus, de diuort. Tanto magis quia vt deponunt Secundus, Tertius, & Quartus Testis super 2. articulo bene informati de animo Marchionissæ, non tam fecerat prædictam cedulam, vt nuberet Don Francisco, quam vt se liberaret à periculo nubendi Don Philippo, quod est etiam multum verisimile tum quia cedula scripta, & transmissa fuit pendente tractatu Matrimonij cum Don Philippo, Tum quia non apparet, quod Marchionissa vnquam fuerit conquæsta quod impediretur nubere Don Francisco, cum tamen continuæ sint lamentationes, quod inuita cogeretur contrahere cum Don Philippo. De veritate autem cedulæ, & quod esset scripta manu Marchionissæ dubitari nō potest cum de ea deponant Primus, Secundus, Tertius, Quartus, & Quintus Testis super 2. articulo, quorum aliqui viderunt eam dum scriberetur, aliqui scriptam, & habent bene notam eius manum, aliquibus Marchionissa exposuit se illam scripsisse. Et si non fuisset scripta manu ipsius non ita fuisset turbatus, & in furorem raptus Marchio pater, quando illi fuit ostensa, nec ita fuisset sollicitus quod Marchionissa illam negaret, & manum contrafaceret, vt dicunt Testes in summario Marchionissæ n. 3.

4 Nec refert quod Marchionissa cedulam negauerit, quia vt dicunt Testes, fuit vi, & metu compulsa, ad denegādum, prout etiam eodem metu territa nouerca negauit se cognoscere, An esset à Marchionissa conscripta, vt ipsa testatur super 2. artic. Secundò, & apertius repugnantiam animi declarant lamentationes, & protestationes continuæ, quibus cum iuramento, & maximis imprecationibus negabat se vnquam nupturam cum Don Philippo, quæ sicut declarant animum Marchionissæ alienissimum à contrahendis dictis nuptijs, l. si quis, §. plerique, ff. de releg. & sump. fun. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de leg. 1. ita remouent consensum à contractu, l. si quis in principio testam. ff. de leg. 3. Natta cons. 451. num. 20. & dixit Rota in vna Toletana Matrimonij 3. Martij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.

5 Et quoniā multum inspici debet qualitas personæ, tàm incutientis, quàm patientis metum, Calderin. cons. 1. circa princ. vers. secūdo quod metus, sub tit. de his quæ vi metusvè cau. fiu. cum alijs quos refert, & sequitur Tiber. Decian. cons. 30. num. 24. lib. 4. Surd. decis. 194. n. 24. inferens metum in casu isto est pater, cuius solam reuerentiam in filio pro iusto metu sufficere voluerunt plures relati à Menoch. cons. 1. n. 492. & seq. quorum opinio licet communiter non recipiatur negari tamen non potest, quin propter huiusmodi reuerentiam minor metus requiratur, Franc. Marc. decis. 1090. num. 1. p. 1. & quod sufficiat iunctis adminiculis, Alciat. cons. 1. num. 15. lib. 8. & dixit Rota in Valentina Professionis 17. Aprilis 1570. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

6 Accedit quod Marchio, vt dicunt Testes, erat multum terribilis, asper, & seuerus, quæ qualitas præcipuè in persona, cui debetur reuerentia est multum considerabilis, Alba. post Ang. quē allegat cons. 77. num. 19. Felyn. cons. 14. sub num. 9. vers. & aduerte ad personam istam patris Ias. ex mente Bald. quem allegat consil. 3. col. penult. vers. non obstat dictum Bald. lib. 1. decis. Pedem. quæ alios cumulat, & de communi testatur 179. post num. 10. Honded. cons. 29. sub num. 36. lib. 1. quam qualitatem magni fecit Rota in vna Neapolitana Professionis 15. Iunij 1598. coram bon. mem. Giptio.

7 Nec in cōtrarium faciunt Testes aduersarij dicentes, quod erat homo placidus, qua non loquitur quando erat iratus, & quando contraueniebatur eius voluntati, vt loquuntur Testes Marchionissæ, sed quando erat sedato, & tranquillo animo, cum reuerentia paterna concurrunt importunæ, & continuæ persuasiones, qui-

bus

bus nomine patris sollicitabatur, tam à Nouerca, quàm à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus, Afflict. decis. 69. n. 4. Aym. cons. 461. numer. 21. Honded. d. consil. 29. num. 34.

8 Huiusmodi enim persuasiones importunæ, quādo sumus in persona cui deberetur reuerentia, iustum metum incutiunt, & vim coactionis habent, Innocent. in c. petitio, de iur. iur. Soccin. 263. num. 8. lib. 2. Curt. Iun. cons. 41. num. 18. Aym. cons. 10. num. 17. & dicto cons. 461. n. 11. Alba. d. cons. 77. num. 10. Io. Bapt. Ferret. cons. 296. num. 17. & seq. Et fuit dictum in illa Romana Legatorum 13. Nouembris 1595. coram Orano. Et huiusmodi importunitatem suadendi considerauit Rota in Valentina Professionis 15. Iunij 1587. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & multo magis, quia vltra persuasiones apparet de repetitis contradictionibus Marchionissæ, Aym. dicto cons. 461. sub num. 11. De quibus contradictionibus bene deponit Doctor Sestabianus Martinez, iuxta interrogatorium 2. artic. in summario num. 10.

9 Consideranda est etiam in parte magna illa indignatio, quam concepit ex apoca quàm filia confecerat, & ex eo, quod nolebat suæ voluntati obedire, quæ indignatio plurimum conducit ad incussionem metus, Boer. cons. 20. n. 37. vers. & idem Abb. fuit dictum in illa Valentina Professionis corā Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio.

10 Nec facit quod ista indignatio processerit culpa Marchionissæ, cum non sit pudoris Virginalis eligere sibi maritum inscio patre, c. honorātur 32. quæst. 2. & propterea metus illatus ex sua culpa non deberet illi prodesse, l. si mulierem in princ. ff quod met. caus. quia respondetur. hoc non procedere in matrimonio, quod nullū est propter metum, licèt metuens in illum culpa sua inciderit, c. veniens el secundo, vbi Franc. num. 6. in fine, Anton. de Butr. in 4. notab. de spons. glos. in c. Clericum, in glos. vltim. 50. distinct. Abb. in c. 2. num. 8. de his, quæ vi met. caus. fi. Alex. cons. 99. in princ. lib. 3. Paris. cons. 61. num. 19. lib. 4. Riminald. Iun. d. cons. 77. num. 20. inter cons. matrim.

11 Concurrunt etiam minæ, quæ cum reuerentia personæ debitā minanti generant iustum metū, Bart. in l. 1. in fin. ff. quar. rer. act. non det. Dec. cons. 232. post num. 4. Purpur. qui de communi, d. cons. 579. num. 6. Paris. cons. 26. nu. 67. lib. 3. Alba. de communi, d. cons. 77. num. 5. Roland. cons. 95. num. 30. lib. 1. quæ minæ sunt de ijs quæ iustum metum ingerunt. Tum quia de nece sunt, c. cum dilectus de ijs, quæ vi met. caus. fi. Bald. & alij in l. interpositas. C. de transact. Tum quia de priuatione successionis Marchionatus; iustus enim est timor amissionis maioris partis bonorum. Bald. post Guid. & Cyn. in l. isti quidem. §. si is, in fin. ff. quod met. caus. Abb. in c. 2. nu. 1. eodem tit. Paris. cons. 77. n. 34. lib. 1. latè Aym. cons. 387. num. 19. & 20.

12 Nec facit quod maioratus ad illam spectasset ex prouisione maiorum, & propterea pater in illo præiudicare non potuisset, quia vt dicunt Testes pater illum in maxima parte auxerat, & de hoc augmento loquebatur, quod vti separatum à maioratu illi non cedebat, sed erat sub libera dispositione patris arguentis, ad latè trad. per Molin. de primogen. lib. 1. cap. 26.

13 Nec etiam facit, quod istud contineat nō damnum, sed amissionem lucri, quæ non causat iustum metum, quia vltra quod non procedit, quando agitur de amissione magni lucri, Cyn. in l. interpositas, C. de transact. Ias. in l. Titia, sub num. 10. vers. secundò notabiliter. ff. de verbor. oblig. Ruin. cons. 121. num. 10. lib. 4. Neuiz. cons. 47. num. 18. Cephal. cons. 295. n. 17. Roland. cons. 100. num. 126. lib. 4.

14 Cum agatur de successione paterna filio quasi debita potius sonat in damnum, quam in amissionem lucri, l. vltima, ante fin. C. de codicill. Bart. in l. si quis testamento, circa medium. ff. de cond. inst. Alex. cons. 144. numer. 15. lib. 6. Aret. cons. 2. col. 1. vers. pro ista conclusione, latissimè Tiraquell. in l. si vnquam, in præfat. num. 19. C. de reuocan. donat. licèt in hoc non sit laborandum, cum minæ sint etiam de morte. Prout nec etiam est necessarium discutere, An in parte minante sit necesse probare, quod sit solitus exequi minas, de quo latè per Riminald. iun. in repet. cap. 1. num. 27. de offic. deleg. quia solitum probant concludenter testes bene informati.

15 Non obstat, quod non probetur Marchionissam fuisse præsentem quando pater minabatur, quia multum est verisimile, quod pater fuisset illi in faciem minatus: sed forsan probari non potuit, quia minæ à patre illatæ sunt difficilis probationis, Bertran. cons. 64. numer. 5. par. 1. in antiq. Boer. decis. 101. n. 1. Alba. d. cons. 77. num. 9. sufficit quod fuerint Marchionissæ notificatæ à Nouerca, & illo Sacerdote, qui adhibiti fuerūt mediatores ad terrendum, & minandum nomine patris.

16 Multum etiam attendi debet qualitas personæ metum patientis, vbi de illius metu agitur, vt dictum est, & tradit Dec. in l. in omnibus, sub num. 2. vers. & aduertendum, de reg. iur. Purpur. d. cons. 579. nu. 7. Boer. decis. 100. num. 2. Alba. d. cons. 77. numer. 2. Menoch. de arbitr. cas. 135. nu. 4. & dixit Rota in alia Nicen. Matrimonij. Sumus autem in muliere, in qua requiritur minor metus, quàm in masculo, glos. & Do-

& Doctor. in c. quod locum, de sponſ. Innocen. & alij in cap. cum cauſam matrimonij, de offic. deleg. Calder. conſ. 1. verſ. 3. quod ſub titulo quod met. cauſ. Anchar. conſ. 24. ſub num 7. Abb. conſ. 4. num. 5. lib. 1. Felyn. conſ. 14. nu. 2. & 3. & in puerula, vt dicit vnus Teſtis, aut ſaltem in conſtituta in minori ætate, minor autẽ metus exigitur in minore, quàm in maiore, & perfectæ ætatis, Paul. de Caſtr. conſil. 174. poſt num. 3. Purpur. d. conſ. 579. num. 7. Riminal. Sen. conſ. 15. num. 22.

17 Marchioniſſa etiam valde metuebat patrem, vt plenè dicunt Teſtes, Primus, videlicet, Secũdus, & Tertius, ſuper 13. articulo ſecundæ inſtantiæ, quæ qualitas eſt conſideratione digna, prout eam conſiderat Alexa. de Neuo, conſ. 3. num. 7. in fin. ratione enim huius timiditatis minor requirebatur metus, vt per Boſſ. de plur. violen. ſub num. 80.

18 Non etiam omittendum, quod Marchioniſſa non ſolũ carebat matre, quæ illam haberet confortare, ſed habebat nouercam, quæ haberet illam tenere, & in odio patris ponere, vt in propoſito conſiderandum dicit Paul. de Caſtr. d. conſ. 174. num. 2. ad finem, quod in caſu noſtro non ſtat in terminis præſumptionis, quia ſumus in claris, quod Nouerca aſſiduè terrebat Marchioniſſam, vt ipſa fatetur, & deponunt alij Teſtes.

19 Ad probandum metum in matrimonio adhibitum multum confert ius, & metus illatus quo compulſa fuit Marchioniſſa ad negandum cedulam à ſe conſcriptam; Tum quia vis illa tendebat ad eundem finem, videlicet ad tollendum impedimentum, quod præſtabat matrimonio contrahendo cum Don Philippo, tum quia à ſolito bene arguitur incuſſio, & coactio, vt in propoſito arguit Aym. conſ. 461. num. 8. in fine, Riminald. Sen. conſ. 15. nu. 15. & ſeq. Tiber. Decian. d. conſ. 30. num 20. lib. 4. Rota in illa Romana Profeſſionis coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio.

20 Conferunt etiam multæ proteſtationes Marchioniſſæ de vi, & metu, quæ licèt illum non probent, l. metum. C. quod met. cauſ. multũ tamen coadiuuant, & operantur, vt facilius probent, Angel. in l. metum. la 3. ff. de eodem, Dec. in c. final. ſub num. 21. verſ. bene verum eſt, de appell. Rip. in c. cum M. Ferrarien. ſub nu. 93. verſ. proteſtatio enim, de conſtit. Natt. conſ. 50. nu. 18. Couarr. in epit. de ſponſ. par. 2. c. 3. §. 5. num. 12. Honded. d. conſ. 29. nu. 53.

21 Nec refert quod non ſint factæ in actu contrahendi matrimonij, ſed ante, Gemin. conſil. 15. ante num. 13. Corn. d. conſ. 41. num. 14. Pariſ. conſ. 60. numer. 14. lib. 4. Couar. vbi ſupra ſub nu. 12. verſ. ſi verò fiat. Prout nec etiam, quod ſint factæ abſente patre, & Don Philippo, gloſ. & Doct. in c. 1. de his quæ vi met. ve. cauſ. fin. Dyn. Bald. Paul. de Caſtr. & Imol. in l. qui aliena. §. fin. vbi Iaſ. num. 46. ff. de acquir. hæred. latè Natt. conſ. 451. num. 22. Ad arguendum inſuper metum, maximè perpendi debet, An contrahens eſſet in ſua libertate cõſtitutus, Bal. conſ. 117. ſub num. 1. verſ. prim. eſt, & 364. ſub num. 5. lib. 3. Aym. conſ. 49. num. 6. Riminal. Iun. conſ. 215. nu. 38. præſertim in contrahendo matrimonio, in quo contrahentis animus debet plurima libertate gaudere, capit. cum locutum, & ibi Abb. numer. 4. de ſponſ. Felyn. d. conſ. 14. ſub num. 5. Ioan. Baptiſt. Ferrett. conſ. 311. num. 7.

22 Marchioniſſa autem, vt dicunt teſtes, cuſtodiebatur cum maxima vigilantia, & obſeruabatur diligentiſſimè, ne poſſet loqui cum aliqua perſona, cui detegeret animum ſuum, & Marchio pater vetuit ne ipſa iret ad confitendum peccata ſua ſolitis Confeſſarijs: ſed voluit, quod proprio ipſius Marchionis Confeſſario cõfiteretur, & quod non accederet ad aliquam Eccleſiam, niſi ad Eccleſiam cuiuſdam Hoſpitalis prope domum, vt illi ſubtraheret tempus, & locum loquendi cum aliquo in itinere. Quæ tam diligens cuſtodia proculdubio excludit libertatẽ. Immo plurimum confert ad probationem metus, Barba, conſ. 14 num. 19. lib. 1. Corn. dicto conſ. 41. ſub num. 12. verſ. maximè cum cuſtodirent, lib. 2. Pariſ. conſ. 61. num. 16. lib. 4. Aym. d. conſ. 461. num. 7. in fine, & num. ſeq. Rim in. Iun. conſ. 77. num. 19. inter conſ. matrim. Eſt enim talis cuſtodia ſpecies carceris, Fulgoſ. cõſil. 5. ante finem, Angel. Aret. conſ. 96. ſub n. 2. Dec. conſ. 219. num. 5. Io. Bapt. Ferett. conſ. 311. poſt num. 8. Aym. vbi ſupra.

23 Prohibitio etiam commertij, & loquelæ non parum conducit ad arguendum metum, Aym. d. conſ. 461. poſt num. 25. Alba. d. conſ. 77. ſub num. 7. Grammat. deciſ. 103. ſub num. 56. verſ. maximè ex prohibitione commertij fuit dictũ in illa Nicien. Matrimonij.

24 Et Marchioniſſa, quæ deſiderabat poni in libertate procurabat propterea Breue Nuncij Apoſtolici poſtquam Archiepiſcopus Hiſpalen. ad cuius officium ſpectabat, c. cum locum vbi gloſ. in verſ. nihil etiam timere, & Doctor. de ſponſal. illud expreſsè negauit: ſed nec etiam Breue obtinere potuit, & ſi non eſt iuſtus metus quando adiri poteſt Magiſtratus, l. final. in princ. ff. quod met. cauſ. Bellon. conſ. 18. n. 14. à contrario iuſtus erit in Marchioniſſa, cui aditus vndique præcludebatur.

25 Conſiderare etiam oportet non ſolum amicitiam, quæ maxima erat inter Archiepiſcopum & Marchionem prout conſiderat Grammat. d. deciſ.

decis. 103. nu. 63. sed etiam persuasiones, quibus continuò vrgebat Marchionissam, vt obediret patri; cum enim prouenirēt à persona, cui Marchionissa reuerentiam debebat, iuxta tradita per Aym. cons. 483. num. 16. incutiebat illi metum vt dictum est de suasionibus patris, considerandus est etiam abusus iustitiæ, Ang. cons. 215. n. 3. in fine.

26 Perpendebant etiam Domini seriem facti, & circumstantias, vt admonet Alex. cons. 99. n. 7. circa medium, lib. 3. Paris. cons. 53. n. 55 lib. 4. & modum insolitum, ex quo arguitur non bona fides, vt dixit Rota in illa Nicien. Matrimonij.

27 Illa enim nimia festinantia mittendi Tabellarium pro habendo mādato procuræ Don Philippi, & in alijs non carebat suspicione, Aym. cons. 6. n. 34. & similem celeritatem ad arguēdam fraudem, & metum adducit Paul. de Cast. d. cons. 174. n. 3. circa medium, vers. est etiam hæc præsumptio, & considerauit Rota in illa Valentina Professionis coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio. Immo in casu nostro est manifestè fraudolenta, quia vt dicunt expresse Testes, ista sollicitudo erat, ne superueniret aliquod impedimentum.

28 Accedit pro metu, quod matrimonium fuit celebratum ianuis domus clausis, Alex. d. cons. 99. sub num. 4. vers. item coadiuuant prædicti Testes, Cepoll. consil. ciuil. 2. sub num. 5. vers. 3. coniect. Io. Bapt. Ferret. cons. 311. sub num. 7. Petr. de Barb. consil. 24. num. 20. & 21. inter consil. matrim. Riminal. iun. d. cons. 77. n. 18. item astantibus famulis armatis, Corn. d. cons. 41. num. 10. & 11. Paris. cons. 60. num. 15. lib. 4. Ioann. Bapt. Ferret. vbi supra, & cons. 296. sub num. 13. Menoch. præsumpt. 4. num. 8. lib. 3. & nullis interuenietibus consanguineis, Alciat. cons. 5. num. 22. lib. 1. Grat. cons. 38. num. 18. & 20. lib. 2. Ferrett. d. cons. 296. num. 11. post medium, Menoch. d. præsumpt. sub n. 14.

29 Concurrunt etiam alia inditia metus in ipsamet nocte, vt lamentationes, & conquæstiones quod contra propriam voluntatem inducebatur, & cogebatur ad contrahendum, Aym. d. cons. 461. num. 12. Honded. cons. 29. n. 39. lib. 1. assiduæ lachrimæ, Menoch. d. præsumpt. 4. num. 11. & præsumpt. 126. num. 17. eodem lib. 3. suspiria Alex. d. cons. 99. num. 11. vers. secunda est præsumptio, pallor vultus, mestitia, deliquium, Paris. cons. 53. num. 33. lib. 4. Petr. de Barb. d. cons. 24. num. 20. & seq.

30 Arguitur etiam metus Marchionissæ non solū à præcedentibus, & ab ijs quæ circa actum contrahendi matrimonium interuenerunt, sed etiā à sequutis post matrimonium. Alex. de Neuo consil. 3. num. 11. Paris. d. cons. 53. n. 56. Grat. d. consil. 38. nu. 23. & ad hoc deseruiunt protestationes post illud emissæ, Anchar. cons. 299. sub num. 1. Alexand. d. cons. 99. post num. 4. Grammat. decis. 76. num. 9. Rimin. iun. cons. 362. num. 81. & seq. cum alijs per Menoch. d. præsumpt. 126. num. 23. & apertissimè demōstrant maximā tristitia, & inconsolabilis afflictio, qua Marchionissa afficiebatur. Ploratus, & maximi clamores, quos emittebat, dum ex Ciuitate Hispalen. duceretur ad Oppidum de Cojra ad ratificandum matrimonium, itaut ipsa præ nimia tristitia facta fuisse valde deformis, & omnes cogeret ad collacrimandum, vt plenè deponunt Testes in summario Marchionissæ num. 13. quod etiam contingit in actu ratificandi, quem fecit cum magna displicentia, metu, & violenter, vt abundè dicunt Testes in dicto summario à numero 13. vsque in finem, Et ista violentia in ratificatione optimè detegit violentiam in ipso contractu adhibitam, vt per Riminald. sen. cons. 15. n. 15. & pluribus seqq.

31 Non est verū, vt ex aduerso prætenditur, quod intentio Marchionis esset solum, quod filia nō nuberet Don Francisco, & indignationem minasq; processisse. ex eo quod ipsa vellet illi nubere, quia sicut intentio principalis filiæ non erat nubendi Don Francisco: sed impediendi ne contrahere cogeretur cum Don Philippo, ita e conuerso intentio patris prima erat quod nuberet Don Philippo, non quod se opponeret matrimonio cum Don Francisco. Primus enim Testis in summario num. 7. dicit quod pater erat iratus, & collericus, quia Don Antonia sua filia recusabat nubere Don Philippo, & Secundus ibi dicit quod Marchio dixerat vxori, vt illam suasionibus, & minis induceret ad contrahendum cum Don Philippo. Decimus Testis in summario numero tertio dicit, quod pater nunquam libenter aspexit Marchionissam, nisi postquam nupsit Don Philippo. Quintus num. 4. quod fiebat violentia, vt contraheret cum Don Philippo. Primus nu. quarto, quod ita collericus euaserat intelligendo, quod recusabat nubere Don Philippo, & quod nisi nupsisset illam interficeret, quod etiam dicūt Tertius, & Sextus nu. 6. & lamentationes ac protestationes Marchionissæ (vt supra dictum est) non erant, quod impediretur contrahere cum Don Francisco: sed quod vi, & metu cogeretur ad contrahendum cum Don Philippo.

32 Non obstat, quod Testes aduerso examinati videantur dicere Marchionissam sponte, & libenter contraxisse, quia cum fuerit pro parte Marchionissæ probata vis, & metus difficile est probari contrarium, Alba. d. cons. 77. num. 1. immo quasi impossibile, Abb. in cap. super hoc sub num. 34. de renunciat. Iason in §. quadrupli. n. 72.

num. 72. instit. de act. sed quicquid sit sufficit, quod in concursu plus creditur duobus Testibus de metu, quam mille deponentibus de voluntate spontanea, & libera, Innoc. in d. c. super hoc, Bald. in l. obseruare. §. profecisse. n. 15. in fin. ff. de offic. proconf. Roman. in rub. ff. de arbit. num. 22. Alex. cons. 156. num. 3. lib. 5. Purpur. cons. 282. num. 14. Crot. consil. 106. num. 27. Iaf. in l. interpositas. num. 5. C. de transact. cum alijs per Gabr. de testib. conclus. 4. num. 15. Menoch. de praesumpt. 126. n. 31. quod sine scrupulo procedit, quando Testes non solum deponunt de metu: sed etiam de minis, & alijs actibus metum inferentibus, Alciat. post Imol. quem allegat consil. 55. n. 22. lib. 9. Gabr. d. conclus. n. 16.

33 Minus etiam verum est, quod Testes sint singulares, quia immo sunt contestes in multis saltem, & vbi essent singulares adhuc probarēt metum, latè Crot. cons. 106. in 2. dub. Surd. cons. 395. n. 26. prout etiam testibus singularibus probantur minae, Grammat. decis. 5. 0. 15. Gabr. de testib. conclus. 2. n. 59.

34 Non obstat quod deducatur metus ad effectū impediendi restitutionem vxoris marito quo casu non admittitur exceptio etiam notoria, c. porrò. de diuort. quia adest clausula arbitrio quae minuit iuris rigorem, & operatur, vt possit à dicta regula recedi, vt in hac specie cumulationis petitorij, & possessorij fuit firmatum in Romana Cotriui 6. Martij anni praeteriti coram R. P. D. meo Sacrato. Alia benè tolluntur per informantes. Oppositiones verò, quae pro parte Don Philippi dantur contra examen, & Testes Marchionissae, Domini reseruarunt videre in alia positione.

IVSTI.

Comeō Habitus.
Lunae 14. Maij 1607.

ARGVMENTVM.

De nobilitate quod probetur per publicam vocem & famam, & per antiqua instrumenta.

SVMMARIVM.

Nobilitas alicuius personae probatur per Testes deponentes de publica voce, & fama, n. 1.
Nobilitas probatur per instrumenta antiqua, n. 1.
Arbitrium boni viri dicitur datum per clausulam, si ita expediri iudicaueris &c. n. 2.
Identitas personae censetur probata per demonstrationes nominis, & cognominis, patris, & aui, temporis, & aetatis, num. 3.

DECISIO CCXLIII.

1 QVaesitum fuit extra Rotam de mandato S.mi D. N. An constaret de notorio grauamine vltimae sententiae datae contra D. Ioannem Antonium Lucinum in casu, & ad effectum, de quo agitur, qui effectus erat, vt causa habitus eiusdem Ioannis Antonij committeretur in Rota, nō obstante, quod à Commissarijs linguae Italiae fuerint relatae probationes nobilitatis, & semel commissa causa appellationis à Papa, Magno Magistro, & Concilio Ordinario Religionis cum clausula appellatione remota, & ad hunc effectum tantum committendi causam de grauamine visum fuit Dominis sufficienter apparere, quoniam Testes pro Lucino examinati probant eius nobilitatem per publicam vocem & famam, cum alijs requisitis, quod est satis, Bald. in l. 1. 0. 41. & seq. C. de dignat. lib. 11. Bald. in l. prouide. C. de postulando, Guid. Pap. decis. 196. Calc. cons. 8. num. 13. vers. & hoc maximè, Soccio. cons. 246. num. 3. lib. 2 Felyn. in cap. super eo, il secondo, numer. 5. vers. tamen dicas de testibus. Et cum istis Testibus concurrunt antiqua instrumenta, quae attenduntur, quia habent vim famae, & ex quibus constat familiam de Lucinis fuisse nobilem, Guid. Pap. decis. 88. num. 2. vers. & à populo, Aym. cons. 54. n. 10. cum alijs allegatis.

2 Quibus non obstant duae praecipuè obiectiones vna enim est, quae tāgit personam Ioannis Antonij, qui homicidium commisit, & idcirco est incapax habitus huius Religionis. Cui respōdebatur sublatam esse per Breue fel. recordat. Clementis Octaui, quod licèt esset in forma commissoria directum Magno Magistro, & cū clausula, si ita expediri iudicaueris, nihilominus verba ista importāt arbitrium boni viri. l. si fideicommissaria libertas secunda in princ ff. de fideicomm. libert. l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de leg. 3. & cumulant alios Doctor. Modern. de arbitr. iudic. lib. 1. casu 8. in princ. vt quatenus in reliquis constaret de habilitate Lucini ipsum admittere posset Magnus Magister, vt dispensatio veniret post probata incumbentia, aliàs ista dispensatio ad alium effectum non fuisset commissa Magno Magistro, qui si nolebat dispensare ex motu animi sui concedēs erat, vt id declararet ante aliquam reiectionem probationum, quae iam admissae fuerant in partibus à Commissarijs, iuxta formā stabilimentorum electis, & à Capitulo Prouinciali siue Assemblea approbatae.

3 Altera oppositio erat, quia Ioannes Antonius esset filius Benedicti quōdam Francisci qui fuit Notarius descriptus in matricula Ciuitatis Co-

men.

men. vt constabat ex fide Collegij Notariorum & concurrebant plures demõstrationes nominis, & cognominis patris, & aui, temporis, & ætatis, ex quibus identitas personæ probata videbatur, Alex. conf. 35. num. 5. lib. 3. cum alijs. Nec facere videbatur assertio illius, qui fidem Notariorum exarauit, & tanquam Testis deposuit nullum adfuisse Notarium, quia id dicit de auo paterno, & materno, hodie autem agitur de Notariatu patris, de quo Testis non deponit. Et hæc oppositio fecit DD. subsistere, quia propter Notariatum patris excludebatur ab habitu ex stabilimentis Religionis.

4 Quoniam tamen pars exclamabat asserẽdo id esse ab omni veritate alienum, & agi de eius ignominia, sub falso prætextu, ideo Dominis placuit differre resolutionem, & tandem die 14. Maij 1607. Domini resoluerunt pro Ioanne Antonio quia in partibus fuerunt factæ diligentiæ, tàm pro parte ipsius, quàm Religionis & exhibita fides authentica multorum, in qua asseritur Frãciscum Lucinum habuisse duos filios, & vterque vocabatur Benedictus vnum legitimum, & legum Doctorem qui sustinuit onera principalia Ciuitatis; alterum illegitimum, qui in matricula Notariorum descriptus fuit die 12. Februarij anni 1553. & obijt absq; filijs anno 1556. quæ fides licèt in iudicio non probaret concludenter, tamen ad hunc effectũ committendi causam iudicata fuit sufficiens, maximè cum post dilationes aliquas datas informantibus pro Religione non fuerit contradictum, & ita decisum.

PENIÆ.

Venetiarum Legitimitatis.
Veneris 16. Nouembris 1607.

ARGVMENTVM.

Concubinatu præcedente filij inde nati An, & quando præsumantur legitimi, vel illegitimi, & ad istum effectum quibus præsumptionibus eorundem filiorum legitimitas, vel illegitimitas deducatur.

SVMMARIVM.

Matrimonium probatur leuioribus probationibus quãdo agitur de filiorum legitimatione, n. 1.

Matrimonium probari debet plenioribus, & efficacioribus probationibus, quando præcessit concubinatus, num. 2.

Matrimonium non esse contractum inter prætensos coniuges, maximè probatur ex inspectione libri parochi, in quo matrimonia describuntur, n. 3.

Negatiua probatur ex inspectione libri, & scripturarum, num. 3.

Illegitimitas filiorum probatur ex eo quod pater illos tanquam illegitimos nominauit in testamento, nu. 4. & 5. vbi præsertim quando sic nominatus filius patris testamentum approbauit.

Publica vox & fama non censetur probata per Testes dicentes se audiuisse à populo, vel à vicinis, vel quod erat notorium, nisi etiam dicant, quod publicè, aut communiter audiuerunt, n. 6.

Fama probatio debilitatur per contrarias coniecturas, num. 7.

Testes singulares non probant confessionem, quando agitur de probatione legitimitatis, n. 8.

Filiorum legitimitas non probatur per actus æquiuocos tractatus conuenientes etiã filijs naturalibus, num. 9. 10. & 11. vbi ponuntur exempla huiusmodi æquiuocorum actuum.

Matrimonium ex longa cohabitatione, quando præsumatur, num. 11.

Matrimonium nunquid censeatur probatum ex eo quod per mortem vnius prætensi coniugis alter detulerit vestes lugubres, n. 12.

Matrimonium seu legitimitas filiorum, quando censeatur probatum ex libro Baptismatis, n. 12.

DECISIO CCXLIV.

1 DIE 30. Ianuarij 1606. Octauio, & Leonora solum informantibus Rota censuit de illorum legitimitate constare; Cæterum sæpè deinde causa proposita videlicet die 21. Maij & die 22. Iunij eaq; non resoluta tandem in hac propositione maturè discussa, Domini à decisis recesserunt, quia licet ad effectum successionis leuiores probationes sufficiant ad inducendam legitimitatem, Gemin. conf. 27. incip. super dubijs, num. 7. vers. & tunc quælibet sæpe à Rota approbato nihilominus tamen in hoc casu cum fortiores coniecturæ concurrerẽt pro illegitimitate, merito à decisione recessum fuit.

2 Et primo loco Domini considerabant, quod cum cohabitatio inter Ioannem, & Tulliam initium duxerit à cõcubinatu quod ambæ partes fatebantur, plenior, & efficacior probatio concurrere debebat ad matrimonium, & legitimitatem probandam, Verall. decis. 210. incip. matrimonium contractum part. 2. quia constito de initio concubinatus, reputatio, & tractatus postea subsequuta, potius inducunt commercium concubinatus quam matrimonium, l. si quis. C. de adulterijs l. final. in princip. vbi glosa in verbo, præsumptionis, ff. de eo quod metus causa, & ideo coniecturæ, & probationes, quæ aliàs essent sufficientes ad probandum matrimonium constito de initio vitioso non sufficiunt, quia fortiores requirũtur in hac autem causa Rota ad matrimonium excludendũ, has censuit esse validas, & alijs consideratis in contrarium præponderare.

3 Primum quia cum matrimoniũ inter Ioannem & Tullium præsupponeretur celebratum post Concilium Tridentinum, cuius vigore sess. 24. de reform. matrim. c. 1. §. habeantur, teneantur Parochi habere librum, in quo coniugum, & testium nomina, diemq; & locum contracti matrimonij describant, quem diligenter apud se custodiant, in hoc casu facta diligentia in Parochia, in qua Ioannes, & Tullia cohabitauerant non potuit inueniri notula descripta in libro Parochi super hoc matrimonio. Vnde magnum signum oriebatur ad credendum non fuisse cõtractum cum ex dispositione Concilij matrimonium describi debuisset, & à communiter accidentibus matrimonia describi soleant ex qua inspectione probabiliter credebatur, vel probata negatiua, Bart. consil. 81. incip. Martinus Fotniconis num. 2. Dec. cons. 424. incip. proponitur quod, num. 19. & cons. 467. incip. benè & consultè, num. 12. vers. ista enim negatiua, vel saltem magnum adminiculum ad matrimonium excludendum.

4 Secunda coniectura magis firma, & constans deducebatur ex eo, quod tam Ioannes, quam eius frater in suis Testamentis Octauio, & Leonoræ, tanquam naturalibus legata relinquerũt, & ipsi tanquam tales agnouerunt legata, Vnde dicebant Domini non esse verisimile, quod Pater instituisset hæredes filias fœminas ex alia muliere susceptas excluso Octauio, & Leonora si legitimi fuissent, cũ Patres ad conseruandam domum, & familiam filios masculos fœminis præferre soleant; Nec dicatur id fuisse factum ad persuasionem Nouercæ, quia eo tempore iam erat mortua.

5 Tertia validissima etiam coniectura petebatur ex facto Leonoræ, quæ cum expressa mentione, quod esset filia naturalis Ioannis matrimonium contraxerat, & marito dedit in dotem legata sibi in prædictis Testamentis relicta.

6 Quibus sic constitutis non fuit difficilè respondere ad coniecturas in alia decisione relatas, & discurrendo per singulas, illa quæ petebatur, à publica voce & fama non erat sufficienter probata, cum ad ea deponeret vndecimus tantum Testis; Alij verò solum testificabantur de auditu, & licèt dicerent se audiuisse à populo, vel à vicinia, vel quod erat notorium, non tamen dicebant, quod publicè, aut communiter audierũt sicut requiritur ad probandam publicã vocem & famam, Gozzadin. cons. 13. incip. in hac causa, numer. 58. Verall. d. decis. 210. num. 3. par. 2.

7 Rursus non deponebant per verba præteriti tẽporis, & licet fama fuisset legitimè probata, nihilominus non sufficeret quando adessent aliæ coniecturæ in contrarium, tunc enim à cõtrarijs coniecturis debilitata nõ probaret, Grat. cons. 43. incip. in præsenti causa, num. 59. lib. 2. Hic autem ex supradictis hæc fama valdè remanebat debilitata.

8 Confessio Ioannis patris Octauij, & Leonoræ non censebatur probata per Testes singulares cum ad hunc effectum contestes requirantur, Paul. de Castro cons. 296. incip. visis actis, n. 3. lib. 1. Alex. cons. 39. incip. vertitur lis & quæstio, numer. 8. lib. 5. & tenuit Rota coram me in causa Romana pecuniaria, die 3. Martij 1595.

9 Tractatus in alia decisione ponderati, visi fuerunt æquiuoci, & cum possint etiam conuenire filijs naturalibus non probare legitimitatem Octauij, & Leonoræ, & maximè, quia adetant tractatus contrarij in Testamentis Ioannis, & fratrum eius, in quibus Octauium, & Leonoram vocauerant naturales.

10 Quod Ioannes matrem Tulliæ vocasset Madõna, & fratrem eius cognatum non probabat legitimum matrimonium cum id potuisset fieri ad euitandum scandalum, & turpitudinem peccati, & eodem modo respondebatur ad illud, quod Tullia incideret per Vrbem cum fazzuolo chiaro, quia signum illud tanquam æquiuocum non probabat matrimonium, Felyn. in cap. illud, num. 11. de præsumpt.

11 Et similiter dicebatur ad congratulationes, quas Tullia recipiebat propter matrimonium subsequutum cum Ioanne id enim prudenter faciebat, vt honori suo consuleret; ex longa cohabitatione concurrentibus sex requisitis relatis à Menoch. lib. 3. de præsumpt. præsumpt. 1. num. 70. & sequen. licet matrimonium præsumi possit quoad filiorum legitimationem, vt succedere deinde possint in hoc casu stante malo concubinatus initio, coniectura inde petita leuis visa fuit, Veral. d. decis. 210.

12 Quod Ioannes propter mortem Tulliæ detulerit vestes lugubres non apparebat legitimè probatum. Quod autem exequias ei celebrauerit cum contingere potuerit ob affectum quo Tulliam prosequebatur tanquàm signum æquiuocum, non probabar matrimonium eodemque modo fuit dictum non probari matrimonium, ex eo, quod in libris baptismi, & mortuorum Ioannes, & Tullia vocate fuerant iugales, quia istæ descriptiones regulariter fiunt ad instantiã, & assertionem partium, & cum Curati non soleant adhibere tam exactam diligentiam, & probationem, tales libri non dicuntur continere, (nisi alia concurrant) exactissimam, & certissimam veritatem, Rota in causa Papien. Iurispatronatus, die 18. Apsilis 1603. coram R. P. D. Coccino.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.
Sabinen. Aluuionis.
Lunæ 19. Nouembris 1607.

ARGVMENTVM.

Testes de Vniuersitate, An, & quando probent deponentes pro sua Vniuersitate, plures casus enumerantur.

SVMMARIVM.

Testes subditi possunt deponere pro eorum Domino quando non habent interesse singulare, num. 1.
Testes de Vniuersitate admittuntur pro Vniuersitate in causa, & commodo, quod principaliter non spectat ad suam Vniuersitatem sed in consequentiam, nu. 2.
Testes de Vniuersitate admittuntur pro ipsa Vniuersitate, quando eorum interesse non est singulorum, sed Vniuersitatis, num. 1.
Donator non tenetur de euictione rei donatæ, num. 3.
Testes de Vniuersitate etiam quod principaliter de interesse Vniuersitatis ageretur, non prohibentur pro sua Vniuersitate deponere, num. 4.
Testes de Vniuersitate, licet admittantur ad deponendum pro sua Vniuersitate, non tamen dicuntur omni exceptione maiores, sed numerus supplet, num. 5.
Testes de Vniuersitate repelluntur à testificando pro sua Vniuersitate quando agitur de interesse singulorum, num. 6. Vbi etiam benè declaratur, quando dicatur agi de interesse singulorum, & num. 7.
Testis, An & quando dicatur habere interesse in causa, & quantum debeat esse hoc interesse, Iudicis arbitrio remissum est, num. 6.

DECISIO CCLXV.

1 Contra Testes examinatos cõtra Illustrissimos Madruccios opponebatur Gallesanos ad fauorem Vniuersitatis Gallesij, non esse idoneos testes præsertim quia habẽt multiplex interesse, quod ipsos vti singulares respicit, sed fuit responsum, quod non solum agitur causa Vniuersitatis nomine, vt considerauit Rota, in vna Siracusana Præheminentiarum 5. Maij 1586. coram Bubalo, sed non etiam tractatur de aliquo eius iure, quia cessit omnia iura sua etiam Territorij Dominis Madrucijs; Et licet reseruatum fuerit, quod Gallesani possint colere Terras donatas, & præferrentur exteris; Hoc tamen non est interesse Vniuersitatis, sed singulorum.

2 Et quamuis aliqui dicant sibi videri, quod Cõmunitas habeat interesse in hac causa, de eo tamen non apparet, quia omne ius à se abdicauit; & si quod considerari posset, esset remotum & consequtiuum, Testis autem admittitur ad deponendum super negocio, quod principaliter non spectat ad suam Vniuersitatem, sed in consequentiam, Afflict. decis. 48. nu. 2. in fin. immo nec etiam quando interesse esset proprium, & particulare, l. dictantibus, Vbi Ias. num. 4. C. de testam.

3 Nec facit, quod vnus Testis dicat, Io credo che hauendo la Communità, & huomini di Gallese donato, & ceduto al Sig. Aliprando questi beni & terre, che la detta Communità, & huomini si possino dire interessati, perche l'hanno da far buone, & mantener la d. donatione. Ista enim credulitas est erronea, quia hoc non fuit promissum in cessione, nec de iure est debita cui ctio, cum cessio facta sit ex causa donationis, l. arresto. §. fin. ff. de donat. l. 2. C. de euict.

4 Vbi etiam ageretur principaliter de interesse Vniuersitatis in causa per eam mota, non tamẽ prohiberentur Gallesani deponere ad eius fauorem, Bald. in cap. insuper, num. 3. & ibi etiam Felyn. num. 5. vers. est etiam alia regula de testib. Anton. de Butr. in cap. cum nuncius, nu. 3. eod. tit. Alberic. in l. tantum. §. vniuersitatis, n. 3. & seq. ff. de rer. diuis. Salicet. in l. præsentes, num. 7. C. de testam.

5 Et vbi non essent omnino integri propter præsumptam affectionem erga Vniuersitatem, quod deficeret ex fide suppleret numerus Testium, Socein. cons. 194. sub nu. 2. vers. secundo quia, lib. 2. cum alijs quos, refert & sequitur Roland. cons. 72. num. 5. circa finem, lib. 2. & fuit dictum in illa Siracusana præheminentiarum, & est regula generalis, quod numerus suppleat fidem Testium, ex cumul. per Gabr. conclus. 6. in principio, de testib. & dixit Rota in vna Romana Prælationis 25. Octobris 1574. coram Cardinali Seraphino, & sæpius in alijs; maximè cum concurrunt sex Testes forenses, vt in d. Siracusana Præheminentiarum.

6 Non obstat quod Testes Vniuersitatis repellantur omnino vbi agitur de cõmodo singulorum, Bart. in l. tantum, §. Vniuersitatis, num. 1. ff. de rer. diuis. Angel. in l. omnibus, num. 2. vers. aut respicit singulos. C. de testam. Roman. cons. 7. num. 4. Couar. pract. quæst. capit. 18. num. 4. vers. quibus suffragatur, vbi quod ita omnium consensu diffinitum est, vt dixit Rota in Narnien. Confinium coram R. P. D. meo Coccino, quia fuit dictum non constare de tali singulorũ interesse, quod perimat eorum depositionem, interesse enim deductum respectu prælationis in colendo terras, visum fuit leue, cum nihilominus soluere debeant, prout soluũt de residuo territorij, & quo ad istos testes est euentuale, cũ non cogãtur dd. Madrutijs istis magis, quàm alijs Gallesanis locare est autem arbitrarium Iudicis, quale, & quantum debeat esse interesse, vt Testes repellãtur cum non omne commodum sufficiat, Lanfranch. de testib. num. 72.

 in

in fin. sequitur Caputaq. pariter de testib. reg. 56. in 2. & 3. fallentia, vbi etiam idem allegat, Abb. in cap. per tuas, de testibus, & modicum interesse non repellit, Cæs. de Graf. decis. 9. n. 8. de testib.

7 Alia vtilitas, qua liberabuntur ab oneribus soluendis Malleanensibus non placuit, quia non apparet, quod ea, aut similia non sint soluturi dd. donatarijs, prout, nec alia ex iure pascendi, non enim est considerabilis, cum dicant se mercedem soluere debere, vt post Bald. & Alex. adductos dicit Capic. decis. 152. num. 6. Rolan. cons. 72. num. 15. lib. 2. Sicuti dicitur cessare interesse singulorum, quando ius pascendi per Vniuersitatem venditur, Iacob. de S. Georgio in l. nullus, num. 8. vers. deinde si esset quæstio. ff. de restitut. Bald. in can. tertio loco, num. 4. Felyn. in cap. 3. in fin. vers. & idem si est quæstio, de probat. Couar. d. cap. 18. num. 4. vers qua ratione.

8 Aliæ exceptiones, quæ dantur personis tam illorum sex Testium forensium, quàm Gallesanorum, visa fuerunt Dominis non esse tales, quod saltim omnibus simul iunctis, non sit adhibenda fides modo non obstent exceptiones in dicto, quæ erunt particulari dubio discutiendæ, & sic conclusum, &c.

REVER.^mi DOMINI LVDOVISII.

Parmen. Status.

Lunæ 3. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

De Testibus deponentibus super tempore per verba incerta, & dubitatiua, An, & quando probent.

SVMMARIVM.

Testes singulares, singularitate obstatiua non probant, num. 1.

Matrimonij pluralitas, & iteratio non præsumitur, num. 2.

Pluralitas actuum non præsumitur in his, quæ ad communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent, num. 2

Actus nunquid probetur per Testes dicentes se præcisè non recordari de anno, quo quis natus est, numer. 3. 4. & 7.

Testes deponentes per dictionem, circa, declarantur arbitrio Iudicis, quantum se extendat illa dictio circa præsertim in tempore, num. 5. & 6.

Testis deponens de tempore confusè, & dubitatiuè debet iudicari contestis cum alijs testibus certum tempus determinantibus, num. 6.

Testes varij, seu contrarij, quantum potest reducendi sunt ad concordiam ad effectum vt probent, nu. 6.

Testes deponentes de tempore dubitatiuè iudicio suo, vel vt sibi videtur, nunquid probent, num. 8. & 9.

Testes deponentes per verba plus & minus, nunquid probent, num. 9.

DECISIO CCXLVI.

1 POst longam, & pluries iteratam disputationem Domini perstiterunt in decisis animaduertentes indagationem temporis in depositione Don Baptistæ principaliter tendere ad reddendum ipsum non solum singularem singularitate obstatiua, per quam lacerantur probationes, vt dicit Bald. cons. 25. nu. 2. in fin. lib. 3. & post eum Aym. cons. 41. sub n. 7. contra regulam quod debeant iudicari contestes etiam in tempore, ad effectum vt probent, de qua infra dicetur, sed etiam ad reddendum sibimet contrarium. Cum enim deponat se fuisse præsentem dispensationi Catherinæ si volumus, vt prætendunt Domini Rangoni, quod se restringat ad tempus ab anno 1499. vsque ad annum 1507, de quo tempore non fuit matrimonium, cum dispensatio de contrahendo sit posterior non erit, verum quod fuerit præsens dispensationi.

2 Nec obstat quod dicitur de pluralitate, & iteratione matrimonij, quia illa nullo modo est præsumenda, vt per Ruyn. cons. 141. post num. 12 lib. 5. & facit regula, quod in factis pluralitas non præsumitur, vt not. in l. cum quis. §. in popularibus. ff. de iur. iur. & in c. in præsentia, de probat. & per Bald. in l. final. C. de reb. cred. quæ sine difficultate procedit in actibus, qui à communiter contingentibus iterari, & multiplicari non solent, Dec. in dicto c. in præsentia, sub num. 43. vers. si verò multiplicari non solent, cum multis per Silua. cons. 57. nu. 16. & multum facit depositio Stephani de Cauallis Testis pro parte DD. de Rangonibus inducti, qui dicit audiuisse à Don Baptista, quod Bernardinus tempore dispensationis Catherinæ obtinuit dispensationem à Sede Apostolica, & sic non loquitur de alio matrimonio ab eo de quo in dispensatione. Et propterea cum agatur de reprobando dicto Don Baptistæ, non est facienda vis in tempore, de quo non præcisè deponit, sed cum dictione (in circa) & alijs incertis, & indeterminatis, iuxta decis. Caputaq. 347. par. 2.

3 Placebat etiam pluribus ex Dominis, quod in decisione dicitur Don Baptistam non recordari de tempore propter eius præcedentem protestationem, quæ erat multum verisimilis propter præsumptionem obliuionis ex tanti temporis spacio, & impræmeditatam responsionem ad improuisam interrogationem, & dicebat nō obstare, quod ex aduerso obijcitur ipsum non dicere se non recordari de quantitate temporis, sed quod non recordatur de anno præcisè, quia

si non recordatur annum, non potest recordari temporis quantitatem: nam qui ignorat principium à quo debet fieri dinumeratio, & computatio, dinumerationem, & computationem ignoret, necesse est, l. non facilè, ff. de grad. Bart. in l. de ætate, num. 7. circa med. vers. quæritur vtrum minor ætas, ff. de minor. Bald. in l. si minorem, sub num. 4. C. de restit. in integr. Salyc. in l. 2. sub numer. 2. vers. item nota hæc. C. de temp. appell.

4 Cum enim computatio fiat habito respectu ad principium temporis necesse est habere principium, vt sciamus computare, Ias. in l. de diuisione, num. 6. ff. solut. matrimon. Et propterea Don Baptista, qui non recordatur de anno contracti matrimonij per necesse nō recordatur quantum temporis effluxerit post contractum matrimonium. Accidit quod interrogatus de tempore non dicit simpliciter de triginta annis, sed subiungit (iudicio suo) cum dictione (in circa) plus, vel minus, quæ nihil aliud important, nisi quod recordatur, Aretin. in c. quoties, in fine, de testibus, & ita non recordatur de triginta annis non recordatur de pluri, vel minori tempore.

5 Nec facit quod recordetur saltim de aliqua latitudine temporis, quia hoc dato non erat talis, quod nō possit excedere annum 1506. & 1507. Domini enim in quorum arbitrio est positum, quod tempus capiat dictio (in circa) & aliæ, Alex. consi. 82. num. 5. lib. 7. cum multis allegatis per informantes arbitrari fuerunt, quod non excludat annum 1508. Nec facit quod soleant referri ad modicum tempus, quia & istud modicum est arbitrio iudicantis, Corn. consil. 179. num. 4 & 5. lib. 3. & quarta pars dicitur modica, l. si quis in suo, C. de inoffic. testam. & tres anni in spatio quatuordecim annorum, ex glos. in l. pupillum. ff. de reg. iur. & in § pupillus, instit. de inutil. stipul. quæ ad propositum ponderat Corn. vbi supra.

6 Et licet aliàs Rota interpretata sit continere minus tempus, attamen aliter, atqꝫ aliter seruandum est secundum subiectam materiam, & quod in casu nostro capiat dictum tempus anni 1508. vltra depositionem Stephani de Cauallis superius relatam, quod Testis loquens cō fusè, & dubitatiuè de tempore debet iudicari contestis cum alijs probationibus certum tempus determinantibus, Paul. de Castr. cons. 26. num. 3. in fin. lib. 7. Aym. cons. 78. sub num. 9. vers. amplius testis, & est regula ordinata Testes esse quantum fieri potest reducendos ad concordiam ad effectum vt probent, Cæs. de Graff. decis. 5. num. 23. de sponsal. Caputaq. decis. 270 num. 7. par. 3.

7 Non obstat dictum Bart. in d. l. de ætate. ff. de minor. quia ibi habebatur certū tempus à quo dinumerando testis sciebat nō esse elapsos quatuordecim annos, & quando interrogatur de anno respondit nescire ad saluandum eum debet intelligi, quod nesciat annum Natiuitatis Domini, quasi dicat nescio quot anni sunt à Natiuitate Domini, scio tamen quotus est annus à natiuitate pueri, vt sunt verba. Bart. & sic ibi obstetrices licet ignorarent annum Domini attamen recordabantur annum natiuitatis pueri, & sic principium temporis nil mirum si sciebāt etiam temporis dinumerationem, Salycet. in d. l. 2. sub n. 2. vers. item nota hæc. C. de temp. appell. & dicebant simpliciter, & pro firmo, quod à tempore natiuitatis, vsqꝫ ad tempus depositionis non occurrerunt 14. anni, sed Don Baptista non recordatur principium, quia non recordatur de quo anno Catherina fuerat desponsata, non firmat tempus, quia non dicit simpliciter sunt triginta anni non plus, non minus, quia alternatiuè loquitur.

8 Non obstat doctrina eiusdem Bart. in l. quid tamen, §. si arbiter. ff. de arbitr. si eam intelligamus, prout intelligit Aret. in decis. allegat. Sed vlterius dicitur non facere ad casum nostrum, quia vbi in casu nostro verba (iudicio suo) essent iuncta cum sensu corporis, quod tamen negabāt aliqui ex Dominis optimis rationibus, casus iste multum distat à casu, Bart. in quo testis simpliciter dicebat de decē annis, & subiungebantur illa verba (vt mihi videtur) quæ secundum intelligentiam partis aduersæ non tollunt quo minus probaret dictum tempus, in casu autem nostro, vltra protestationem præcedentem, quod non recordatur de anno, & sic de initio temporis, vt dictum est, & trad. Natt. cōs. 43. num. 3. vers. nam ex sex testibus vltra etiā verba (iudicio suo) quæ æquipollent verbis (vt sibi videtur) Testis vsus est dictione (in circa) quæ facit non dicatur concludenter probare tempus, Alex. cons. 149. num. 7. lib. 5. Natt. vbi supra, & Cuma. cons. 91. circa princ. vers. hoc tamen non obstante, quod propter incertitudinem, & indeterminationem nihil operatur.

9 Item subiungit (plus, vel minus) itaut non dicatur certe, & constanter deponere, Bald. in l. si ab hostibus, § final. nu. 3 in fine, & sequ ff. quib. ex caus. maio. Cæs. de Graff. decis. 7. n. 3. de probat. præsertim propter illam alternatiuā (vel) Alex. in l. & si post tres, numer. 6. circa med. ff. si quis cau. Natt. dicto cons. sub num. 3. vers. item deponit per alternatiuam &c. ex quibus resolutum fuit Don Baptistam non probare aliquod tempus, saltem quod excludat annum 1508. &c.

Camerinen. Fideicommissi.
Veneris 14. Decembris 1607.

ARGUMENTUM.

Simulatio cessionis præsumitur, quando cedens remansit in possessione rei cessæ, nisi in instrumento cessionis, cedens constituerit se possidere nomine cessionarij, & hinc alia nonnulla, de quibus in summarijs.

SUMMARIUM.

Testes probantes possessionem quomodo debeant deponere num. 2. vbi præsertim quod possessio dicitur probata per perceptionem fructuum.

Dominium transfertur ex cessione rei cum traditione, num. 3.

Simulatio nunquam probatur nisi constet de causa simulationis, num. 4.

Simulatio præsumitur quando cedens, vel vendens remanet in possessione rei cessæ, vel venditæ, sed hoc fallit, quando in instrumento adest clausula constituti, num. 4.

Cessio non præsumitur simulata quando causa in ea expressa verificatur, num. 4.

Notarius stipulans pro absente non acquirit absenti possessionem, aut dominium, nisi ipso absente ratificante, num. 4.

DECISIO CCXLVII.

1 De Anno 1538. quondam Andreas de Lippis emit bona, de quibus in Territorio Sippi pro se, & Thoma eius fratre absente stipulante tamen pro eo Notario: De Anno 1699. idem Andreas cessit eadem bona quondam Mariano fratri suo Clerico recognoscendo bonam fidem ea ratione, quia dicta bona emisse dixit de pecunijs proprijs Mariani verum iecerat cantare instrumentum emptionis in personam ipsius Andreæ cedentis metu spolij, & Commissariorum, quia Marianus erat Clericus tūc autem tempore cessionis Commissarij fuerant amoti, & Clericis Camerini fuerat data facultas testandi, tractu temporis defunctis his omnibus; filij d. quondam Thomæ egerūt pro recuperatione bonorum prædictorum contra Frattuceios tertios possessores tanquam fideicommissarij dicti quōdam Mariani pro eorum recuperatione, & fuit lata sententia in partibus contra actores, qua in gradu appellationis fuit per Auditorem Cameræ reuocata: Deinde causa commissa in Rota; Dubitaui An constaret bona Sippi de quibus agitur fuisse in bonis Mariani fideicommittentis, & resolutum fuit pro affirmatiua, siuè respectu possessionis, siue respectu dominij.

2 Nam quoad possessionem satis videtur probata per Testes examinatos, Primus enim super vi. & xi. deponit Marianum pluries misisse ipsum Testem ad incidendū ligna pro vsu Domus; & Secundus super eisdem deponit de vera scientia, quod Marianus ipso præsente mittebat famulum ad colligendos fructus, & faciēdum asportare ligna, & quod fecit incidere nucem: & Tertius quod vidit asportare ligna ad domum Mariani, & granum, & fructus à laborantibus, qui deponunt de duobus prædijs in Villa Sippi in vocabulo Porta di Ferro, & Cāpo Rotondo per quam perceptionem fructuū probatur possessio l. Titia. ff. de solut. l. 2. ff. de acquir. possess. Cæs. de Graff. decis. 10. num. 3. de caus. possess. & propr. & decis. 21. n. 3. de probation.

3 Quo vero ad dominium probatur ex cessione facta per Andream Mariano hic enim est verus modus recognoscendi bonam fidem, & detegendi simulationem emptionis factæ in persona Andreæ, cum verè ageretur de acquirendo alteri personæ, videlicet Mariano, Bald. in l. multum interest, num. 2. vers. sed quomodo probatur, vbi Salyc. num. 3. vers. sed tunc qualiter, & Castren num. 3. vers. quæ sunt istæ C. si quis alteri, vel sibi, Soccin. sen. cons. 129. num. 13. lib. 4. ex qua cessione cum traditione fuit translatum dominium in Marianum, l. traditionibus, C. de pact. l. nunquam nuda. ff. de acquir. rerum domin.

4 Nec obstat quod dicitur de simulatione huius cessionis, quia non probatur nec constat de aliqua causa, sine qua simulatio nunquam intrat, iuxta cons. Bart. 65. lib. 1. & licet Andreas remansisset in possessione pve ex aduerso deducitur, nihilominus excluditur simulatio per clausulam constituti, & precarij, ad latò per Tiraquell. cum relatis ab eo de iure constituti limit. 9. num. 4. cum pluribus sequentibus, per quod constitutum inducitur etiam alia probatio possessionis Mariani. Et tanto magis omnis simulatio, & fraus videtur cessare propter causam in dicta cessione narratam ab Andrea, quod sic emeret bona prædicta nomine proprio de pecunijs Mariani Clerici metu spolij, & Commissariorū Cameræ Apostolicæ, sed quia iam licebat Clericis Camerini testari, quia composuerant cum Reuerenda Camera agnoscēdo bonam fidem dicta bona Mariano retrocessit.

5 Nec obstat, quod Marianus obtinuisset facultatem particularem testandi à Paulo Quarto fel. memor. per ducem annos, quia in retrocessione non fit mentio de hac facultate, sed de facultate testandi concessa Clero Camerinensi, & in omnem euentum hic temporis lapsus non impedit quin Andreas potuerit quandocumq; recognoscere bonam fidem in fauorem

rem Mariani, de cuius pecunijs fuerat facta emptio.

6 Tandem non obstat, dictam emptionem fuisse factã etiam nomine Thomæ absentis fratris Andreæ pro quo Notarius fuerat stipulatus, qui Thomas non retrocessit, quia cum postea Thomas dictam emptionem non ratificauerit, satis fuit cessio Andreæ sine Thoma, cum sine ratificatione non acquiratur possessio, nec dominium absenti etiam stipulatione Notarij absentis facta iuxta magis communem opinionẽ, de qua testatur Menoch. cons. 733. n. 26. lib. 8. & quod Thomas nunquam habuit animum acquirendi aliquod ex dicta emptione patet nõ solum ex non ratificatione, sed ex diuisione facta de dictis bonis post mortem Mariani inter dictum Andream, & Thomam cohæredes, in qua Thomas dictam cessionem non impugnauit. Et ex hac cessione præcedente cessat præsumptio iuris familiaritatis. Ex quibus conclusum fuit bona Sippi fuisse in bonis Mariani fideicommittentis.

ILL.[mi] D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Melitẽn Habitus seu Probationum.

Lunæ 17. Decembris 1607.

ARGVMENTVM.

Nobilitas probatur per publicam vocem & famam, per instrumenta antiqua, & alijs modis de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

Nobilitas probatur per Testes deponentes de publica voce & fama, n. 1.

Nobilitas probatur ex eo quod quis habuit gradus, munera, honores, & officia ciuitatis, quæ solis nobilibus dantur, n. 2.

Nobilitas probatur per instrumenta antiqua, in quibus enuncietur alicuius nobilitas, n. 3.

Verba enunciatiua in instrumentis antiquis habent vim publicæ vocis, & famæ, n. 3.

Verba enunciatiua Principis in instrumentis antiquis probant alicuius nobilitatem, n. 3.

Nobilitas censetur probata ex eo, quod aliqua familia habeat propriam Cappellam in aliqua Ecclesia, n. 4.

DECISIO CCXLVIII.

1 DE nobilitate familiæ de Tintis iuxta formam stabilimentorum Religionis Hierosolymitanæ constare Dominis visum fuit ex testibus per duos fratres Commissarios ad hoc deputatos examinatis, & ex iuribus coram ipsis exhibitis Testes enim quorum primus est an norum 64. & quartus 77. deponunt huiusmodi familiam de Tintis, de qua est Dominus Iulius esse nobilẽ, tàm nomine, quàm armis immo vnam ex quatuor nobilioribus Ciuitatis Sulmonẽ, atque homines istius familiæ, & in specie patrem, matrem, & auos semper vixisse, vt viuunt nobiles, & de eorum redditibus separatim à plebe contraxisse matrimonia cum nobilibus, nunquam exercuisse artes, aut mercaturas, & probant de scientia, & de auditu ab eorum maioribus, & antenatis, & quartus dicit pro talibus ab omnibus esse tentos, & reputatos, & primus ita vniuersaliter esse tractatos, tentos, & reputatos, & de hoc esse publicam vocem & famam, per quas attestationes est probata nobilitas eum ad hunc effectum sufficiat publica vox & fama, Bart. in l. 1. nu. 101. C. de digni. lib. 11. Guido Papa decis. 196. Calcan. cons. 8. n. 13. Soccin. cons. 246. n. 3. lib. 2. Tiraquel. de nobilitat. c. 10 n. 8. Capuraquen. decis. 6. par. 2. & fuit dictum in causa Comeñ Habitus 14. Maij 1607. coram R. P. D. meo Iusto, & in causa Gienneñ Portionis 25. Iunij eiusdem anni coram R. P. D. meo Caualerio.

2 Et cum omnes Testes addant personas istius familiæ gauisas fuisse gradibus, muneribus, honoribus, & officijs Ciuitatis, quæ solis nobilibus dantur ex hoc etiam dicitur probata nobilitas, vt fuit resolutum in causa Oueteñ Canonicatus 14. Ianuarij 1578. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Et licèt isti Testes non specificent nomen aui, tamen nihil obstat cum deponant etiam de auibus paternis, & maternis Iulij.

3 Eadem nobilitas probatur ex duobus antiquissimis instrumentis donationum per Regem Siciliæ factarum, altero de anno 1465. altero de anno 1467. ex quibus apparet, quod Reges iam ab illo tempore tractabant hanc familiam tanquam nobilem, & in quibus eadem familia nobilis enunciatur, & cum sint duæ enunciatiuæ vltra centum annos habent vim famæ, & probant in antiquis, Cassad. decis. 1. de probat. & sæpè decisum fuit maximè cum sint enunciatiuæ Principis, quæ probant nobilitatem, Dec. cons. 146. n. 14 vers. prædicta conclusio, Ias. cons. 65. num. 6. & 13. vers. secundò principaliter vol. 3. & per hæc est satisfactum constitutioni siue stabilimento Religionis.

4 Quæ coadiuuantur ex attestationibus Sindicorum Communitatis, & Conuentus S. Francisci, ex quibus patet, quod ista familia habet Cappellam in Ecclesia Sancti Francisci, & ex fide Sindicorum constat eandem familiam esse de nobilibus Ciuitatis per easdem rationes, quas Testes retulerunt, & comprobantur ex literis Equitis Genorij, qui fuit Commissarius, quiq; suæ Religioni de hac nobilitate amplum testimonium reddit, quæ licèt scriptæ sint post factas probationes, tamen negari non potest,

magnum adminiculum faciant, ita vt omnibus simul iunctis dicatur probata nobilitas.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala.
Lunæ 28. Ianuarij 1608.

ARGVMENTVM.

Defenduntur in hac decisione Testium depositiones contra quos opponebatur, contra personas, contra dicta, & contra examen, vt in summario vbi dicta hic repetere longum esset.

SVMMARIVM.

Testes præsumuntur habiles donec contrarium probetur, num. 1.

Testes qui dicantur omni exceptione maiores, & habiles, iudicis arbitrio remissum est, n. 1.

Testium inhabilitas suppletur ex num. 2. vbi præsertim quando sumus in casu difficilis probationis.

Metus illatus intra domesticos parentes probatur etiam per Testes non omni exceptione maiores consanguineos, & domesticos, n. 3. & 9.

Testes inhabiles, & non omni exceptione maiores supplentur ex adminiculis, n. 4.

Testis Sacerdos maioris fidei est, quàm laicus, n. 5.

Testis deponens de facto proprio maioris fides est quam alius facitq́; plus, quam semiplenam probationem, num. 5.

Testium edictum prohibitorium est certarum, itaut quilibet admittatur, nisi prohibitus reperiatur, n. 7.

Testis Sacerdos seu parochus qui aliquem baptizauit, non prohibetur esse Testis pro baptizato, n. 7.

Testis nobilitas multum auget eius fidem, n. 8.

Testis mater deponēs contra filiam maximè probat, n. 8.

Testis quod iuramento deposuerit non præsumitur, nisi de iuramento appareat, n. 11.

Periurium, vt euitetur omnis interpretatio facienda est, num. 11.

Testis in secundo examine plus dicens, quam in primo, non reputatur sibi ipsi varius, aut contrarius, n. 12.

Testes non reputantur varij, aut contrarij, si vnus plus altero deponat, n. 12.

Testes requirere etiam prece, & precio, vt se pro veritate examinent non est prohibitum, n. 13.

Socius & particeps criminis admittitur in Testem in casibus in quibus veritas aliunde haberi non potest, n. 14.

Testis deponens de facto proprio, etiam quod aliquam patiatur exceptionem semiplenè probet, n. 14.

Testis domesticus persona domestica non repellitur à testificando, num. 15.

Testium varietas seu contrarietas in non substantialibus non est attendenda, n. 16.

Testes, vt non contradicant inter se facienda est interpretatio, vt loquantur de diuerso tempore, n. 17.

Testes contrarij non dicuntur, quando vnus plus vidit, & audiuit quàm alter, num. 18.

Testium inhabilitas consideranda est tempore depositionis, & non ante, num. 19.

Testes consanguinei admittuntur in causa matrimonij, præsertim quando non est disparitas inter coniuges, num. 20.

Testis famulus non repellitur à testificando, quando tempore depositionis non stabat in seruitio producentis, num. 21.

Testes famuli alicuius Illustrissimæ personæ non repelluntur à testificando pro suo Domino, n. 22.

Testium dicta non sunt cauillanda, sed iuuanda, & substinenda quantum fieri potest, n. 23.

Vxor viro restituenda non est in possessorio, quando non constat de eius legitimo consensu in contractu matrimonij, n. 24. & 25.

Possessorij iudicium admittit probationes petitorij ratione mixturæ, & quando agitur de possessione iuris, num. 25.

Vxor viro restituenda non est propter periculum animæ, & timorem peccati, ne detur cohabitatio illicita, n. 26.

Testes examinati sine interrogatorijs datis à parte non dicuntur nulliter examinati, num. 27.

Testes examinati sine citatione ad dicendum contra articulos non dicuntur nulliter examinati in casu de quo, num. 29.

DECISIO CCXLIX.

1 TEstes Marchionissæ esse idoneos pro nullitate Matrimonij, & ritè ac validè examinatos fuit conclusum vnanimiter per Dominos, & omissis multis, quæ informantes pro parte Don Philippi inculcāt extra dubium circa probationem metus iam decisam. Quantum ad idoneitatem, quæ est prima pars dubij, cum illa præsumatur, etiam ad effectū de quo agitur, quamdiu contrarium non probatur, vt per Caputaq. decis. 276. num. part. 3. sufficit respondere obiectionibus, quæ multæ ex aduerso dantur in genere, & in specie. Et quoniā fundamentum super quo tota obiectionū machina construitur est, quod ad effectum rescindendi matrimonij requirātur Testes omni exceptione maiores ad illud labefactandum Domini (quorum abitrio remissum est, qui Testes dicantur omni exceptione maiores, Abb. in c. cum Ioannes. n. 13. circa fin. vers. ego concordando, vbi Felyn. n. 44. post med. vers. in hoc multum versabitur de fid. instrum. Couar. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 12. sub n. 8. vers. nam in hac coniugali causa) dixerunt non deesse Marchionissæ, Testes huiusmodi, & ex eorum discussione apparebit. Et quando deessent, qualitatem hanc in casu isto, aut non requiri, aut suppleri ex tribus.

2 Primò ex numero Testium, qui sunt decem & octo, Alex. cons. 47. n. 2. lib. 2. Dec. cons. 163. n. 14.

num. 14. Natt. cons. 161. num. 11, qui omnes loquuntur in causa matrimoniali, Et quod ea suppleat numerus hanc qualitatem, dixit Rota apud Cæsar de Graff. decis. 5. n. 8. de spons. & latius in Valentina Professionis prima Martij 1584. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, vbi etiam fuit dictum, id maximè procedere, quando negocium est difficilis probationis, & in terminis nostris ad probandum minas paternas pro annullando matrimonio tradit Alex. de Neuo cons. 37. nu. 3. inter consilia matrimonialia, & tenuit Rota in vna Niceñ Matrimonij 27. Ianuarij 1586, coram bo. memor. Gipsio, & est regula generalis, & trita glos. in l. 3. in ver. numerus, ff. de testib. quæ procedit etiam, vbi omnes patiuntur aliquas exceptiones, si Testes sunt vltra numerum triũ, Cæs. de Graff. d. decis. n. 9.

3 Secundò, quia agitur de annullando matrimonio ex metu illato à patre Marchionissæ, qui cum inferatur intra domesticos parietes, non coram extraneis personis, Purpur. cons. 579. num. 55. in fin. Corn. cons. 124. num. 4. lib. 3. Soccin. iun. cons. 47. sub num. 33. lib. 3. non requiruntur Testes omni exceptione maiores, Purpur. cons. 161. n. 11. sed admittitur, qui aliàs non admitterentur, Alex. cons. 156. n. 15. lib. 5. Honded. cons. 29. num. 24. lib. 1. & propterea admittuntur consanguinei, & domestici, Purpur. d. cõs. 161. n. 11. in fine, & n. seq. Ang. de Cast. cons. 36. n. 1. & Alex. de Neuo cons. seq. num. 1. inter consilia matrimonialia. In his enim quæ domi fiunt, non solum admittuntur domestici in testes, l. consensu. C. de repud. cap. veniens. il secondo, de test. Bart in l. lex qui tutores. n. 3. C. de administr. tutor. Bald. cons. 427. num. 5. lib. 5. Alex. cons. 151. num. 3. in fine. lib. 5. sed etiam eis magis creditur quam extraneis, Aret. cons. 13. n. 17. Felyn. in c. in literis post nu. 6. de test. b. cum alijs per Gabr. de testib. conclus. 10. n. 38.

4 Tertiò, nõ requiruntur Testes in casu isto, omni exceptione maiores propter adminicula, præsumptiones, & seriem facti, de quibus in decisione, & latius per informantes, vt resoluit Rota in vna Toletana seu Mediolaneñ Matrimonij 17. Martij 1572. coram Oradino.

5 Non obstat, quod dicitur prædicta non procedere in testibus patientibus plures defectus, quia vltra quod non omnibus dantur exceptiones, illæ quæ adducuntur, visæ fuerunt Dominis leues. Nam quoad Sebastianum Martinez quem Domini sine difficultate dixerunt esse omni exceptione maiorem, tum quia Sacerdos, & ob id maiori fide dignus quàm laicus, Alex. cons. 149. num. 5. lib. 7. Soccin. iun. cons. 31. n. 30. lib. 2. Aym. cons. 267. nu. 1. faciunt tradita à Gabr. de testib. conclus. 4. num. 40. tum quia deponit de facto proprio, & propterea maiorẽ fidem meretur quam Testis ordinarius, Aym. cons. 178. nu. 7. circa med. & facit plusquam semiplenam probationem, Cæs. de Graff. decis. 2. in fine. de empt. & vend. fuit dictum in Vrbeuetana Bonorum 4. Iunij 1596. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & sæpius in alijs. Tum & vltimo, quia fuit à parte aduersa approbatus, adhibendo illum ad solemnizationem matrimonij.

6 Neque eius fidei aliquid est detrahendum, ex eo quod sciret animum Marchionissæ alienum à contrahendo matrimonium cum Don Philippo, quia de mandato Cardinalis de Castro Archiepiscopi interfuit, & ad effectum illum excusandi sufficit quod in actu matrimonij Marchionissa non reclamauit.

7 Minus facit, quod vti parochus baptizauerit Marchionissam, quia nullibi in iure cauetur, quod propterea repellatur à testificando pro ipsa, & clarum est æditum de testibus esse prohibitorium certarum personarum, itaut quilibet admittatur in Testem, qui non prohibetur l. 1. in princ. vbi Bald. ff. de testib. Nell. in tract. de testib. par. 1. n. 1. & 2. Soccin. iun. cons. 32. & seq. lib. 2.

8 Multum etiam deferebant Domini Donnæ Frãcisca Enriquez, tum quia plenissimè informata, tum quia est de nobilissimo genere, quod multum auget eius fidem, Bald. in l. testium, num. 36. C. de testibus, Aym. cons. 6. num. 28. latè Tiraquell. de nobilit. c. 20. n. 33. vbi post Gerard. quem allegat dicit testimonium mulierum nobilium præferri testimonio virorum non nobilium; Item quia deponit contra proprium interesse in præiudicium propriæ filiæ, vt benè deducunt informantes, quo casu multum creditur testi, Soce. inn. cons. 61. sub n. 19. vers. quod etiam lib. 2. Surd. decis. 107. nu. 5. & multum considerare solet Rota, vt decis. 11. de iurepat. in nou. Put. decis. 243. lib. 2.

9 Non obstat obiecta domesticitas, quia vt dictũ est non minuit, sed potius auget fidem testis in hac materia ratione præsumptæ melioris sciẽtiæ & veritatis, vt per Purp. cons. 579. sub n. 12. prout nec etiam qualitas affinitatis ex eo quod esset Nouercha Marchionissæ, vltra quod eo ipso, quod desijt esse vxor Marchionis patris desijt esse Nouerca Marchionissæ, Alex. cons. 207. n. 10 in fin. lib. 6.

10 Quod fuerit cõsultrix, & mediatrix in hac causa, non benè probatur, & mirum est, quod notetur de magna affectione erga personam Marchionissæ, cum in Adasium abierit Nouercalis Amor. Et quatenus dicitur eam mendacem, & periuram, dum dicit se aliàs deposuisse non co-

cognoscere, quod apoca esset scripta manu Marchionissæ, nec iuuari ex eo quod subiungit negasse ob metum mariti, quia potest acceptari confessio negationis, & reijci qualitas metus quæ habet contra se præsumptionem. Respondetur potius esse præsumendum metum, quia cum clarum sit apocham fuisse scriptam manu Marchionissæ, vt fuit ostensum in decisione, & indubitatum Donnam Franciscam habuisse notam manum Marchionissæ, excludendo metum includeremus fraudem, & dolum in negādo. Vnde pro minori malo dicere debemus, vt fuit dictum in decisione, quod metu mariti territa id fecerit, ad tradita per Gabr. de crim. conclus. 1. num. 6. & metus est multum verisimilis propter indignationem & furorem qui maritū inuaserat, propter talem scripturam, & quia coegit Marchionissam metu, & minis ad illam negandum, & contrafaciendum manum.

11 Quo ad periurium, non est agēdum An ex meticuloso iuramento incurratur in quo contendunt Doct. & laborant informantes pro vtraq; parte. Quia non dicit se negasse cum iuramento, nec de illo apparet, & non præsumitur iuramentum in teste etiam ad effectum, vt probet Abb. in c. tuis. num. 8. de testib. Crot. de testib. par. 7. nu. 15. vnde multo minus ad effectum vt notetur de periurio pro quo euitando semper est omnis interpretatio facienda, c. quemadmodum, de iureiurand. cum alijs per Bero. cons. 149. n. 12. lib. 1.

12 Non obstat quod in primo examine nullum verbum dicat quod Marchio eius vir fuisset occisurus filiam, cum tamen id deponat in secundo. Quia non propterea debet iudicari sibi cōtraria, nec varia, prout non sunt contrarij, nec varij testes, si vnus deponat plusquam alter, Anton. de Butr. in c. 1. in secunda oppositione, de off. leg. Alex. cons. 64. num. 11. lib. 2. Dec. cons. 163. num. 15. vers. & pro fundamento, Corn. cons. 220. col. 2. vers. tamen dicta Thomasina lib. 1. potest enim esse quod super eo nō fuerit interrogata, & testis potest examinari super omissis in primo examine, nec propterea dicitur se corrigere, latè Gabr. de crim. conclus. 28. num. 7. & seq.

13 Nec faciunt tradita per Innoc. & Abb. in c. præterea. de test. cogen. quia loquuntur quando est timor, quod testis potuerit instrui à parte, quod non potest applicari in casu nostro, attēto quod Donna Francisca erat omnino bene conscia, & dicit ibi Abb. n. 12. circa med. quod hoc est arbitrarium iudici, qui habet considerare qualitatem personæ, & alias circumstantias. Non est etiam inconueniens, quod ipsa dixerit eius famulæ, quod se examinaret, & diceret, quia licuit non solum iussu, sed etiam prece, & pretio id facere, Dec. qui alios allegat cons. 189. num. 16. Rip. in l. 1. num. 37. ff. si cert. petar.

14 Minus etiam facit, quod dicitur fuisse sociam criminis in inferendo metum Marchionissæ, omisso enim quod in casibus in quibus veritas aliunde haberi nō potest admittitur particeps & socius criminis, Dec. cons. 189. nu. 10. Ayni. cons. 178. post num. 3. Alex. de Neno d. cons. 37. sub num. 2. inter consilia matrimonialia, Caputaq. decis. 277. num. 8. & seq. par. 3. fuit dictum in vna Romana resolutionis indemnitatis 1. Iulij 1593. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Donna Francisca non intulit, sed retulit minas paternas, intuitu forsan pietatis, dubitans (vt ipsa testatur) ne pater verè minas exequeretur in filiam, quando illa suo non obtemperasset imperio, & cum deponat de eo, quod ipsa fecit, tanto magis probat, vt in terminis per Mandel. cons. 77. num. 7. Immo aliàs esset inhabilis ex eo solum, quod deponit in facto proprio, faceret semiplenam probationem, Paul. de Castr. in l. 2. §. si absens, post num. 5. ff. si ex noxa cau. aga. Dec. cons. 363. num. 3. Afflict. decis. 369. num. 7. Siluest. Aldobrandin. cons. 14. num. 14.

15 Lupus de slaua, fuit etiā habitus omni exceptione maior, quia erat bene informatus, cum de tempore contracti Matrimonij esset Secretarius Marchionis patris, & nulla exceptione legitima repelli potest, glos. in c. 1. in ver. maiores, vbi Hostien. num. 2. vers. maiores, Abb. n. 5. Præpos. n. 7. de consang. & affin. Roland. cons. 7. nu. 13. lib. 1. licet enim de tempore examinis esset familiaris, & domesticus Donnæ Franciscæ Nouercæ attamen domesticus personæ domesticæ non repellitur à testificando, Innoc. & alij in c. insinuanti, de offic. deleg. Corsett. in verb. testis sing. 20. Aufrer. de test. numer. 34. Gabr. conclus. 10. nu. 53. de testib. facit decis. Ægid. 605. & Rotæ 12. de testib. nou.

16 Et nihil facit quod dicat Sebastianum Sacerdotem de tempore contracti matrimonij fleuisse, & tamen Sebastianus examinatus id non dicat, quia non fuit de hoc interrogatus, & sufficit quod non neget. Dum dicitur conuinci de mendacio quia dicit retulisse Hieronymæ suæ matri, Marchionem sibi dixisse, quod filiam occidisset si in sua perseuerasset opinione, Hieronyma autem dicat filium sibi solum dixisse de exhæreditatione, quia cum hæc varietas, seu contrarietas non sit circa substantialia non est attendenda, Alex. cons. 5. num. 10. lib. 2. Ias. in l. 2. sub num. 16. vers. confirma, C. de bonor. possess. secund. tab. Dec. cons. 100. post num. 4. vers. tertio hoc, Ruyn. cons. 36. num. 2. lib. 4. Caputaq. decis. 270. num. 2. circa med. par. 3. prout

prout nec mendacium, & falsitas, Dec. d. cons. sub num. 4. vers. similiter falsitas, Riminald. Senior. cons. 44. num. 6. Ruyn. d. cons. 36. num. 3. Caputaq. vbi supra. Vlterius facilè euitatur cõtrarietas referendo illam dictionem (solum) ad verbum sibi, idest quod sibi soli, & non alijs dixerit, aut ad alia verba, ex quibus tollatur repugnantia, licèt in originali materno sermone concepto non reperiatur huiusmodi dictio, sed errore interpretantis fuerit adiecta.

17 Facilè etiam conciliatur alia prætensa contrarietas, quod dicat se fuisse præsentem quando Cardinalis loquebatur cum Marchione Patre, cum tamen Septimus & nonus Testis dicant neminem vidisse, quia Testis iste deponit, antequam Marchionissa fuisset vocata alij de tempore, quo ibi reperiebatur Marchionissa, præsumendum est enim, quod loquantur de tempore diuerso, & successiuo ad eui tandum contrarietatem, Felyn. in c. translato, num. 8. circa med. de constit. Ruyn. cons. 130. num. 6. lib. 4. fuit dictum in vna Vlixbonen. Professionis 9. Maij 1580. coram Lauretano.

18 Corruit etiam alia prætensa contrarietas inter suum dictum, & depositionem Sebastiani Martinez, quia dicit nullum extraneum fuisse vocatum ad celebrationem matrimonij, & Sebastianus atrestatur fuisse præsentes nedum famulos, sed etiam equites, & nobiles. Quoniam idem Sebastianus subiungit dictos equites, & nobiles fuisse de domo Marchionis. Sunt etiam variæ exceptiones, quæ dantur contra Donnam Hieronymam, licèt enim dicat Nouercam fecisse minas mortis, quas Nouerca examinata non dicat fecisse. Attamen satis est, quod non neget fecisse; & dum obijcitur, quod testes dicunt, nullum remansisse in cubiculo, in quo erat Cardinalis, respondetur Hieronymum nullibi deponere, quod aliquis remanserit. Ad illud, quod alij, qui fuerunt præsentes non deponant de minis mortis, vt deponit ipsa, respondetur, quod forsan non aduertetunt, aut nõ audierunt, prout aduertit, & audiuit ipsa, vt in fortioribus terminis dicunt, Alex. cons. 10. num. 5. lib. 1. Corn. cons. 203. num. 2. lib. 4.

19 Nullam etiam exceptionem patiuntur Antonius de Galarza, & Donna Francisca de Figueroa. Quia licet dicatur fuisse eiectos à Marchione, eo quia suspicabatur ne ipsi præstarent consilium Marchionissæ, Marchio erat mortuus de tempore depositionis, quod tempus semper inspicitur ad effectum habilitandi, vel inhabilitãdi testem, l. 3. in princ. ff. de test. glos. in l. carbonianum. S. causæ, in ver. non eandem. ff. de carbo. ædict. Bart. in l. ad restium. S. conditionem, num. 4. ff. de testam. Alex. cons. 149. n. 7. lib. 5. & nihil habent agere cum Don Philippo cum quo causa agitur.

20 Nihil etiam refert, quando esset verum, quod Donna Francisca desiderasset quod Marchionissa nuberet cum Don Francisco de Tuniga, quia Don Franciscus de tempore examinis erat vxoratus, & sic euanuerat huismodi desideriũ. Donna Ioãna licèt sit soror Marchionissæ, attamen admitti debet in causa matrimonij, præsertim quando non est disparitas inter coniuges, glos. & Doctor. in c. super eo, el 2. de testib. Abb. in c. videtur, num. 2. & sub num. 6. qui matrim. accus. poss. Dec. cons. 163. num. 26. Paris. cons. 58. sub num. 24. lib. 4. & dixit Rota in illa Valentina Professionis coram Illustrissimo Blanchetto. Immo præfertur extraneis; quia præsumitur habere plenam notitiam contractus matrimonij vbi supra.

21 Quod Ruffina Lopez inseruiuerit Marchionissæ nihil est quia quando etiam seruientes repellerentur, non esset repellenda ipsa, quæ tempore depositionis non erat in eius seruitio, Specul. de test. S. 1. num. 13. vers. quid si olim, Abb. in cap. in litteris, nu. 6. vbi Felyn. num. 8. de test, Alexan. cons. 5. num. 9. lib. 1. Crot. cons. 131. numer. 56.

22 Contra Ioannem de Segura, Mariam de Narnaez, & Ioannem Antonium Galarza opponitur, quod sunt famuli Marchionissæ: sed nihilominus admitti debent famuli Illustrissimæ personæ, Lanfranc. de restib. num. 63. Aufrer. de reprobat. rest. sub num. 43. vers. fallit si sit famulus præsertim ad restificãdum de his, quæ domi facta sunt, ad not. in l. consensu. S. seruis etiam, seu ancillis, C. de repud. Crot. d. cons. 131. num. 26. Alex. de Neuo, cons. 4. num. 15. qui de probatione metus loquitur.

23 Catherina de Maiorga, Magdalena, & Alysia de Figueroa nõ prohibentur testificari pro Marchionissa, eo quia sunt famulæ Donnæ Franciscæ Neuercæ, vt supra dictum est de Lupo Deslaua. Aliæ exceptiones, quæ dantur, visæ sunt Dominis parui momenti, & benè sublatæ per informantes pro Marchionissa, dicta enim testium non sunt cauillanda, sed iuuanda, & sustinenda pro viribus, Cassad. decis. 3. num. 5. de probat. etiam per suppletionem, Dec. cons. 292. num. 2. & 595. nu. 5. & contrarietates, quàm maximè fieri possunt sunt conciliandæ, Cæs. de Grass. decis. 4. num. 5. de test.

24 Ad secundam partem dubij, quæ respicit validitatem examinis duæ principaliter obijciũtur nullitates. Prima ex suspensione peritorij, ex omissione interrogatoriorum altera. Quo ad primam fuit dictum possessorium fuisse terminatum per depositum Marchionissæ, prout sæpè contigit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non poterat, quia restitutioni nõ

erat

erat locus, cum ea nō detur in matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, capit. ex transmissa, vbi glos. in ver. legitimè, Io. Andr. num. 5. Ant. de Butr. sub nu. 10. vers. Io. Andr. approbat, Abb. sub num. 5. vers. contra quod de restit. spol. c. ex parte, vbi Butr. in summario, Bellamer. sub num. 12. eod. tit. & ratio est, quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu, Bellamer. ibi sub num. 13. & propterea possessoriū matrimoniale habet admixtam causam proprietatis, Card. in d. cap. ex parte, num. 4. Bellamer. num. 12. Anchar. in d. c. ex transmissa, in fin. Mill. in verbo, possessio, & quasi iuris matrimonialis, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, sub num. 83. ff. de acquir. possess.

25 Hinc sequitur probationes Marchionissæ ad excludendum consensum fuisse admittendas, nō solum ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit possessio iuris, vt dicit Imol. in d. c. ex parte. post num. 10. & probationes super mætu benè excludebant consensum, qui adesse nō potest, vbi mætus, & coactio interuenit, c. cum locum, de sponsal. & in filia à patre territa. Quod non dicatur matrimonio consensisse, tradit. Felyn. cons. 14. num. 6. facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta, Specul. de petit. & possess. §. final. num. 2. in fin. Goffred. in summa de restit. spoliat. num. 2. ad fin.

26 Rursus cum negaretur matrimonium, & essent in promptu probationes debebant admitti, & retardari restitutio, propter periculum animæ, & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita, c. gaudemus, de diuort. Alex. in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 20. vbi Rip. sub num. 83. ff. de acquir. possess. Couarr. de sponsal. par. 2. cap. 7. §. 5. num. 9. post med. eum multis per Gabr. de restit. spoliat. conclus. 1. num. 150. vbicunq; enim ad restitutionem faciendam possessio dat occasionem peccati debet admitti pars aduersa ad docendum de proprietate, Federic. de Sen. cons. 283. num. 4. Præsertim quia concurrebat aliud periculum propter virginitatem, & incorruptionem Marchionissæ, glos. in c. 1. in verbo, suspectum, vt lit. non contest. Specul. vbi supra, sub num. 2. latè Bellamer. in c. ex parte, sub numer. 11. vers. secunda conclusio, de restit. spoliat.

27 Ad secundam nullitatem ex omissione interrogatorium, fuit dictum ex tali omissione non concludi ad nullitatem examinis, Alex. cons. 172. num. 9. lib. 2. Dec. in c. licet causam, num. 56. de probat. Put. decis. 417. lib. 1. & 317. lib. 2. Accorambon. decis. 49. Et imputare sibi debet pars aduersa quod illa non exhibuerit coram Nuncio, prout fuerat monita sub cominatione. quod aliàs examinarentur sine illis, Peregr. decis. 129. lib. 1. & 68. lib. 2.

28 Neq; obstat, quod dicitur fuisse exhibita quædam interrogatoria. Tum quia de dicto tempore erant examinati plures testes. Tum quia cum receptor haberet in mandatis solum facultatem examinandi super articulis, non poterat aliquid addere, & alterare formam sibi traditam, & benè fecit illa non admittendo, & debuisset pars redire ad Iudicem, vt per Franc. Marc. decis. Delphin. 427. par. 2. & in omnem euentum sufficere possunt testes examinati ante illorum exhibitionem.

29 Alia oppositio ex defectu citationis ad dicendum contra articulos non placuit, quia satis est, quod fuit intimata cōmissio receptoris, in qua dicebatur quod examinaretur super articulis hinc inde deductis. Vnde pars tunc potuit opponere, Cæs. de Graff. decis. 15. num. 4. de fid. instrum. Cætera deducta ex aduerso pro nullitate examinis bene tolluntur per informantes, quorum responsiones placuerunt Dominis. Ex quibus fuit conclusum testes esse idoneos, & validè examinatos, &c.

PENIAE.

Bononieñ Separationis Thori.
Lunæ 11. Februarij 1608.

ARGVMENTVM.

Thori separationem quando vxor propter viri sæuitiam vel adulterium petere vult, potest ex iusta causa diuertere à viro, & extra viri domum alimenta petere, secus si sine causa iusta, & quonam isto casu sit iusta causa.

SVMMARIVM.

Testes examinati in iudicio criminali pro informatione Curiæ nō faciunt fidem in iudicio ciuili, nisi iterum parte citata fuerint examinati, & repetiti, n. 1.

Confessio facta in iudicio criminali probat contra confitentem in iudicio ciuili, non ad condemnandum, sed ad inquirendum, n. 2.

Thori separatio quando à muliere petitur propter viri sæuitiam, vel propter adulterium, mulier alenda est extra domum viri, & vir debet dare alimenta, n. 3. declara vt n. 4. & n. 6.

Vxor propria auctoritate, & sine iusta causa diuertens à viro, non potest ab eo petere alimenta, secus si cū iusta causa, num. 4. & nu. 5. vbi declaratur quæ sit iusta causa.

DECISIO CCL.

1 CVm inter Illustrissimos Coniuges Aurelium ab Armis Senatorem Bononieñ, & Antoniam Sanuitalem ortæ fuissent domesticæ con-

contentiones, & Aurelius factis durioribus, nobilissimam, & honestissimam vxorem lacessierit, aliquot enim alapas eidem impegerat, causa introducta in Rota dubitaui An constaret de tali sufficienti causa, vt esset locus subministrationi alimentorum, & expensarum litis, ad effectũ vt Antonia posset facere suas probationes, & ad vlteriora procedere iuxta formam Sacrorum Canonum, quando vnus ex coniugibus, vel propter adulterium, aut sæuitiam alterius vel propter alias legitimas causas non potest commodè cum eo cohabitare, & Rota vtraque parte informante censuit locum fuisse subministrationi alimentorum, & expẽsarum non propter dicta testium examinatorũ in iudicio criminali pro informatione Curiæ, quia cum fuerint in iudicio summario sine partis citatione examinati, nec iterum citata parte iudicio plenario repetiti nullũ faciebat probationis gradum, Bart. in l. fin. in fine. ff. de quæst. Ægid. Boss. tit. de delinquen. num. 6. Abb. in c. graue. num. 9. de præbend. Marsil. singul. 580. incip. acta facta in iudicio summario Io. à Rojas in tract. de hæret. part. 2. assert. 4. n. 107. vers. restes vero in iudicio summario.

2 Neque propter assertionem D. Antoniæ, quia erat pars formalis, & offensa sed propter confessionem eiusdem D. Aurelij affirmantis sex tres, vel quatuor alapas impegisse Antoniæ, ex eo quod immod crato impetu ausa fuerat ad suum cubiculum accedere licèt enim ista confessio fuisset facta in iudicio criminali probabat tamen confitentem in hoc iudicio ciuili, Guidop. decis. 254. incip. confessio per aliquam facta, Bellamer. decis. 3. incip. confessio in vno iudicio, Rota decis. 4. incip. quidam agebat, num. 2. de confess. in antiq. Cæsar de Grass. decis. 3. incip. prima difficultas est, num. 3. de solut. qui n. 6. explicatur, quod licèt confessio facta in vno iudicio non valeat ad condemnandum in alio iudicio, valet tamen ad instituendum iudicium inquisitionis, sed ad probandũ illud crimen ex prædicta confessione, Bald. in l. mercalem. C. de condit. ob caus. Felyn. in cap. causam quæ il primo, nu. 27. vers. sed responde ex notatis per Bald. de restib.

3 Ex his inferebatur Dominæ Antoniæ extra domum mariti agentia, & super separatione thori, & cohabitationis cum marito litigari volenti subministrari potuisse moderata alimenta, licèt nondum esset probata Aurelii mariti sæuitia, vel adulterium, Affli. decis. 10. incip. vxor. Rubeus in repet. c. per vestras. §. 39. nu. 5. de donat. inter vir. & vxor. Rota in causa Bisuntina Separationis Thori die 1. Aprilis 1596. coram D. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore.

4 Nec refert quod aliàs Rota apud Thomam de Tanis decis. 11. incip. vxorq; auctoritate propria ex glos. in cap. significasti. de diuort. & Feder. de sen. cons. 176. & in vna Papień Matrimonij die 19. Februarij 1596. coram Domino Cardinale Pamphilio tunc Rotæ Auditore, tenuerit vxori propria auctoritate diuertenti, & cum viro litigare volenti, nec alimenta nec litis expensas esse à marito præstanda, quoniam respondebatur id habere locum, quando sine iusta & rationabili causa propria auctoritate seu potius leuitate à marito recedit, secus autem si ex iusta causa iudicio prudentium ponderata, discedat Doct. in l. si cum dotem. §. sin autem in sæuissimo. ff. solut. matrimon. Cyn. Bald. & alij in l. quidem in vxore. C. de neg. gest. Ias. in l. 1. nu. 4. C. de leg. Afflict. d. decis. 10. n. 1. & fuit dictum in terminis in dicta causa Bisuntina Separationis Thori.

5 Rota autem in hoc ex confessione Aurelij censuit rationabiliter potuisse Antoniam ab eo discedere hodie præsertim permittente, & Aurelio penitus non repugnante sic enim discessus, & voluntati Antoniæ, & non repugnantiæ mariti tribuendus videbatur, quamuis prudentius fecisset vterque calore iracundiæ remisso recõciliatis animis ad concordiam redire, & intra domesticos parietes occultare dolorẽ, qui publicatus non sine coniugum præiudicio, & iactura magis augetur.

6 Neque prædictis obstat quod nõdum esset probatum adulterium, neque sæuitia Aurelij quia dicebatur, quod si ista fuissent probata causa breuiter potuisset finiri sic autem cẽsuit, vt Antonia posset facere suas probationes, & interim aleretur, & sumptus in parandis probationibus facere posset præsertim cum diuitem dotem scutorum 16. mill. Aurelio attulisset.

7 Demum quamuis Rota sic respondendum putaret, magis tamen sibi placebat concordia inter nobilissimos coniuges prole hactenus carẽtes, quæ in domo, & familia Armia succedere posset eo enim consilio mihi commisit resolutionem, vt curarem concordiam, quam tamen non potui concludere.

REVER.^MI DOMINI LVDOVISII.

Boianeń Pensionis.
Mercurij 10. Martij 1608.

ARGVMENTVM.

Testes in possessorio examinati An & quando probent in petitorio, & quæ inimicitia requiratur ad effectum repellendi testes à testimonio.

SVMMARIVM.

Testes examinati in possessorio, An & quando probent in petitorio, num. 1.

Confessio partis praualet mille testibus contrarium deponentibus, num. 2.

Inimicitia capitalis requiritur ad effectum repellendi Testes, num. 4.

Fides non facit fidem, num. 4.

DECISIO CCLI.

1 GRatiam Marij esse iustificatam resoluerunt DD. resignatario enim in manibus Papæ probatur ex literis ipsi⁹ resignationis, quod resignans ius habuerit super beneficio tempore resignationis constat ex latè deductis in decisione coram R. P. D. meo Decano sub die 15. Ianuarij 1605. in qua fuit particulari dubio id firmatum, quod autem remaneat centum pro Rectore, benè probant Testes super hoc examinati, quibus non obstant plures oppositiones, quæ dantur pro parte Euangelistæ; nam quod fuerint examinati in possessorio, & propterea non probent in petitorio fuit sublatum per decisionem factam 27. Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardinali Millino, quæ fuit coram me confirmata 10. Decembris 1606. in qua decisione coram me fuit etiam sublatum, quod iterum opponitur de non præstito iuramento calumniæ per ipsummet principalem.

2 Non obstat, quod dicitur Testes hos fuisse coram D. meo Decano reiectos tanquam falsos 27. Octobris 1600. quia hoc in dicta decisione non dicitur, sed voluit Rota, quod staretur magis confessioni partis dicentis contrarium cum confessio preualeat mille testibus contrarium deponentibus, Gabr. qui alios allegat de testib. conclus. 4 num. 75. & vbi etiam posset ex hoc argui de falso, vt per Caputaq. decis. 283. n 5. in fine, & nu. seq. part. 3. attamen hæc falsitas vnicum tātum testem percuteret, videlicet Federicum fratrem Marci Antonij, qui de facto proprio deponendo dicit se soluisse, non autem alios testes, qui deponunt de solutione per auditum, quia potest esse verum, quod solutio non sit facta, & quod isti audiuerint esse factam cum etiam multa facta dicantur.

3 Non etiam obstat, quod dicitur testes non percutere tempus gratiæ, item nec deductis oneribus, quia quoad tempus testes deponunt, & de tempore Marij resignantis per plures annos, & de tempore Marci Antonij resignatarij, itaut proculdubio includant tempus resignationis quoad deductionem onerum apparet ex lectura testium super tertio articulo, quod eorum rationem habuerunt, & loquuti sunt ipsis detractis.

4 Obiecta inimicitia inter Testes, Camerarium non probatur, quia fides non facit fidem, & non apparet, quod sit Capitalis; vt requiritur ad effectū repellendi Testes, marsil. in l. 1. §. præterea in princ. & num. 11. ff. de quæst. Aufrer. de reprobat. test. sub nu. 56. Curt. in tract. de test. n. 101. vers. & præmissa intelligo, Clar. in §. final. quæst. 24. sub verb. item quæro. Et in omnem euentum fides loquitur de Federico primo Teste, & Ioanne Çamillo tertio Teste tantum.

5 Non est verum, quod Testes non reddant causam scientiæ, quia primus dicit se fuisse exactorem fructuum, alij dicunt se scire non solum quia ciues, sed etiam per publicam vocem & famam. Alia benè tolluntur per informantes.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Perusina Nullitatis Donationis.
Veneris 18. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Statutū Vrbis requirens in donationibus subscriptionem donantis, & Testium factum ad obuiandum fraudibus procedit etiam in donatione inter Patrem, & filium.

SVMMARIVM.

Extensio statuti facienda est de casu ad casum ex identitate rationis expresse in ipso statuto, num. 1.

Statutum loquens, & requirens solemnitates aliquas in donatione inter consanguineos, procedit etiam in donatione inter Patrem, & filium, num. 1. & 2.

Donatio censetur facta in fraudem creditorum, quando donans post donationem contraxit plura debita, n. 3.

DECISIO CCLII.

1 STatutum Vrbis Cap. 149. lib. 1. requirens in donationibus subscriptionem donantis, & Testium habet locum etiam in donatione facta per Patrem filijs, prout Domini in hac causa resoluerunt, quia cum statutum sit factum ad obuiandas fraudes, quæ in donationibus cōmittuntur, vt patet ex ipsius statuti proœmio; ex quo causa finalis colligitur, & cum ista ratio præsumptæ fraudis æquè militet in donationibus paternis, sicut in alijs, licèt in statuto nulla fiat mentio de Patre, & filio, tamen etiam in ipsis debet habere locum, quia quotiescumque in statuto expressa ratio extendatur ad omnem casum in quo viget eadem ratio, ex latè alleg. per Honded. conf. 14. numer. 14. & seq. lib. 1. & pro hac decisione est tex. in l. lata, 27. C. de donat. vbi solemnitates requisitæ in donationibus factis inter consangnineos interuenire debēt in donatione etiam inter Patrem, & filium, & ibi id not. Bald. & alij, & in terminis quod

prop-

propter dispositionem, d. l. lata, statutum loquens de donationibus instituendis habet locũ etiam, quãdo pater donat filio, dicunt Cuman. cons. 28. num. 3. circa med. vers. in præsentiarum, Dec cons. 86. nu. 2. ante finem, Guidop. cons. 104. nu. 3. & in indiuiduo de Statuto Vrbis antiquo, Gabr. cons. 52. num. 9. & 10. lib. 2. Tanto magis, quia hoc Statutum respicit probationem donationis, circa cuius fraudem eadem militat ratio in donatione facta à Patre filijs, sicut in alijs.

2 Non obstat Ripa respons. 1. & 2. de reuocand. donat. aliàs 198. & Lambertengh. de contract. mulier. in fin. num. 109. quia fundatur in eo, quod inter Patrem, & filium non committatur fraus, quæ ratio non est vera, cum contrarium expresse decidatur, per tex. & Doct. in d. l. vltra quod procedunt in solemnitatibus inductis ad authorizandum personam donantis, quæ non videntur necessariæ in donatione facta filio, quæ potius facta præsumitur propter affectionem, quàm propter fragilitatem, vt per Bal. & alios allegatos per Lamberteng. vbi supra, secus autem est in solemnitatibus requisitis à Statuto ad euitandas fraudes, quæ possunt committi in donationibus factis filijs, sicut in alijs.

3 Non obstat decis. Crescen. 1. de donat. Tum quia ista decisio Crescentij est fundata in donatione modicæ summæ, & parui momenti, tum quia procedit quia non agebatur de præiudicio tertij, nec poterat considerari fraus, cum adesset causa parafreni per quam excludebatur suspicio fraudis, secus verò quando agitur de præiudicio tertij, & intrat præsumptio fraudis, prout hic, vti pater post donationẽ contraxit multa debita, & quod plus est in ipsa donatione reseruauit sibi administrationem quatenus vellet quod nulla alia ratione factum dici potest nisi ad fraudandos nouos creditores, Aliæ autem decisiones, quæ possunt allegari, nempè Sarnensis, & Romana de Calendis 5. Martij 1604. coram me benè procedunt in solemnitatibus requisitis ad authorizandum, & reintegrandum personam donantis, prout loquitur Bald. in l. pacta, quæst. 2. 1. C. de collat. & cons. 407. lib. 2. Vbi fundata est decisio Sarnen. & illa Romana ad euitandas fraudes, quæ debent propterea adhiberi ab omnibus, in quibus cadere potest suspicio fraudis, vt dictum est.

IVSTI.

Bononieñ Laudi.
Lunæ 28. Aprilis 1608.

ARGVMENTVM.

Confessio facta in criminali Iudicio, An, & quando probet in iudicio ciuili inter easdem partes; quid è contra. Quid si non ad eundem finem, Quod si contra cõfessionem fuit pronunciatum, & quid si confessio incidenter emanauit.

SVMMARIVM.

Emptio præsumitur facta ab eo, qui emere tenebatur, num. 1.

Confessio facta in iudicio criminali probat etiam in iudicio ciuili inter easdem personas, & quid è contra, & quid si ad diuersum finem, & quid si contra confessionem in iudicio criminali non fuit iudicatum, num. 2.

Confessiones factæ in iudicio criminali probant in iudicio ciuili inter easdẽ personas, etiam quod incidente emanauerint, & quantum, num. 3.

Emptio, & venditio potest etiam fieri per interpositam personam, & per Procuratorem, num. 4.

DECISIO CCLIII.

1 Constat ex capitulis Societatis, quod omnis cura emendi serici spectabat ad Grimaldos solum, igitur versatur dubitatio super facto, An fuerint emptores totius serici, quod, si constat ipsum sericum esse emptum, & onus emendi spectare ad Grimaldos, nec probatur alium emisse, videtur necessariò sequi totum sericum emptum esse à Grimaldis, & sic emisse eos, qui emere tenebantur, l. cum seruus. ff. de verb. oblig. Aym. cons. 304 num. 4. in fine.

2 Verum vlterius ostenduntur confessiones tam Christophori, quàm Francisci, quæ licèt sint in causa criminali, tamen inter easdem partes nocent in iudicio ciuili, Bart. specificè in l. prætor ait, §. hoc edicto, num. 5. ff. de vi bonor. raptor. vbi in vers. dico quod illa distinctio non reprobat doctrinam supradictam, sed distinctionem, An ad eundem finem tendant, vel ad alium, & nos loquimur de confessione facta in criminali pro ciuili, non è contra, Rota decis. 4. de confessione in antiq. Ægid. decis. 3. Cæs. de Graff. decis. 3. de solut. Guidop. decis. 264. & coram bo. mem Gypsio in Meliteñ Abbatiæ 27. Aprilis, & 27. Nouembris 1592. & coram R. P. D. meo Lancellotto in Bononieñ de Rubeis 7. Martij 1613. cum alijs per informantes allegatis, maximè quia non ostenditur pronunciatum fuisse contra confessiones, vt asserebant informantes pro Grimaldis.

3 Nec facit in contrarium, quod confessiones emanauerint incidenter, quia semper nocent confitenti, Cæs. de Graff. d. decis. 2. de solut. quæ si non sufficerent ad effectum condemnationis tamen fundant intentionem Iudicis in his terminis, in quibus confessiones adhærent naturæ negotij.

4 Non obstat deducta in contrarium, & primò, quod

quod Christophorus non potuit in totum emisse, cum adfuerit eius infirmitas intermedia; & carceratio, quia nō probatur quod infirmitas, & carceratio impediuerint curam emēdi, actus verò emptionis potuit fieri per interpositam personam nomine Christophori.

5 Non obstant apocæ Accursij, vbi videtur Accursius emisse, quia Accursius scripsit apocas tanquam compemebrarius societatis, non tanquā emptor serici, & sic intelliguntur factæ apocæ pro cautione emptoris, & pro pretio cōsequendo non ad demonstrandum Accursium emisse, & hoc non dicunt apocæ.

6 Non obstant litteræ, & partitæ, quibus Grimaldi ostendere conantur, partem emptam esse de mandato societatis ab alijs in diuersis, quia istæ litteræ continent solutionem pretij non detegunt sericum ab alijs fuisse emptum, vel emptionem demandatam.

7 Non obstat deniq; quod ex forma concordiæ DD. de S. Petro deberent præstare auxilium Grimaldis in huiusmodi emptionibus serici, quia hoc non ostenditur habuisse effectum, vel opus fuisse, quod si probaretur alium emisse, probatio releuaret. Et idcirco Domini concluserunt Christophorum fuisse emptorem totius serici, nisi ostendunt aliquas partitas ab alio fuisse emptas.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Assisien. Census.

Lunæ 5. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Census contractus vigore Constitutionis Pij V. ex non interuentu pecuniæ numeratæ præsumitur fœneratitius, & simulatus.

SVMMARIVM.

Contractus census vigore Constitutionis Pij V. pecunia numerata non interueniente est ipso iure nullus, n. 1.

Simulationis causa cessante, cessat simulatio, num. 1.

Simulatio inducitur ex indicijs, coniecturis, & verisimilitudinibus, num. 2.

Contractus simulatus non præsumitur, numer. 3. Vbi quod hoc procedit ad effectum, quod allegans simulationem illam teneatur probare, non autem quando videtur probata.

DECISIO CCLIV.

1 QVia secundum ea quæ de nouo proponuntur nouum responsum dare oportet, & primum non mutatur, sed thema, vt inquit Bald. in cons. 417. num. 4. in fine, lib. 2. & cons. 52. num. 2. in fine, lib. 3. Propterea ex nouiter deductis Rota censuit pecuniam numeratam non interuenisse in constitutione census de quo agitur, & per consequens esse fœneratitium, iuxta Constitutionē fel. mem. Pij Quinti, & vt euitaretur dicta Cōstitutio apparet de causa simulandi, sine qua simulatio non præsumitur, iuxta cons. Bart. 65. sub num. 4. pluries canonizatum. Attentata enim serie facti, quæ multum facit ad detegendum simulationem, vt inquit Ias. in l. prætor, §. si initium, num. 3. ff. de eden. Dec. cons. 544. num. 13. constat dictam pecuniam numeratam non interuenisse: nam de anno 1580. inita fuit societas de emendo animalia cum pecunijs Bartholomæi Rognoni emptoris census, de quo agitur, inter ipsum Bartholomeum, Andream, & Petrum Paulum.

2 Et postmodum de anno 1548. paulò postquam finita fuit dicta societas Rangonus emit pensum pretio scutorum 1500. super bonis Andreæ cū obligatione Petri Pauli, quæ soluit partim in pecunia numerata, partim in nominibus debitorum, & animalibus; quæ obuenerant, finita dicta societate pro suo capitali, & lucro, & die 5. Septembris eiusdem anni fuit factum Instrumentum secundæ societatis aliàs initæ finita prima inter Andream, & Petrum Paulum super emendo, & vendendo animalibus, & asserebant in Instrumento iam fuisse exposita scuta 1500. in pecunijs, animalibus, & creditis, quæ confessio satis arguit fuisse exposita illa animalia, pecunias, & credita, quæ fuerunt habita à Rangono pro pretio census, & postmodum 7. eiusdem mensis septembris fuit extinctus dictus cēsus, & illinc ad septem dies alius creatus cum pecunia numerata, vt constabat ex attestatione Notarij in præsentia Testium, quæ satis probatur erronea attenta dicta serie facti, & ex quo postmodum vigore istius societatis fuerunt exacta multa credita, quæ erant in primæ societate, & quæ Bartholomeus dederat Andreæ, & Petro Paulo pro pretio primi census, vt constat ex quietantijs existentibus penes debitores, & ex partitis librorum huius secundæ societatis, vnde cessat ambigendi locus, quod census fuerit extinctus ad effectum creandi nouum cum fictione, quod pecunia numerabatur ad euitandum Constitutionem Pij Quinti, cum aliàs ad ostendendum simulationem sufficiant etiam inditia, & coniecturæ, & verisimilitudo, vt dicit Aymon. cons. 156. num. 7. & seqq.

3 Nec obstat, quod in dubio contractus non præsumitur simulatus, & maximè cum in hoc casu constet post emptionem secundi census, animalia fuisse empta, quia hoc est verum ad effectum, quod allegans simulationem illam teneatur probare, prout videtur probata ex prædictis. quæ probatio non eliditur ex dicta emptione animalium quæ potuerunt emi ex pecunia numerata data in censu, & ex pecunijs, quæ redigeban-

gebantur ex animalibus, quæ dietim vendebantur, vt constat ex partitis librorum huius secundæ societatis. Et sic cõclusum pro simulatione.

MANZANEDI.

Anagnina Vsurarum. Veneris 23. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Societas pecudum, An sit illicita, & vsuraria ex eo, quod fuerit conuentum, quod quolibet anno pecudes mortuæ remittantur, ex fœtibus natis, & inde sumpta occasione discurritur An, & quando in contractu societatis æstimatio faciat emptionem, & translationem dominij.

SVMMARIVM.

Aestimatio facit emptionem & venditionem, & transfert dominium. n. 1. & quid in societate pecudum datarum pastori æstimatarum. nu. 2. & seqq.

Societas pecudum, in qua fuit conuentũ, vt quolibet anno pecudes mortuæ deberẽt de fætibus illius anni resarciri, non est illicita, aut vsuraria, n. 1. & omnibus seqq.

Aestimatio non facit emptionem in contractibus non ordinatis ad translationem dominij, num. 3.

Societate pecorum contracta, si pecora fuerunt data æstimata, & casu fortuito perierint damnum erit commune, nisi perierint culpa, aut dolo eius, qui illa æstimata accepit, num. 5.

Aestimatio quandoq; fit non ad effectum transferendi dominiũ, sed ad effectũ sciendi valorem res æstimatæ, n. 8.

Obseruantia subsequuta est optima declaratio voluntatis contrahentium, num. 9.

DECISIO CCLV.

1 Die 4. Martij 1607. Dubitaui An huiusmodi contractus fuisset illicitus, & prohibitus ex illo pacto in eo conuento, quod quolibet anno pecora prædij mortua deberent de fœtibus illius anni resarciri. Et fuit resolutum negatiuè Iulio tamen tantummodo informante. Vnde postea Ioanne, & Fabritio instantibus audiri super eisdem, idem Dubium reproposui, & Domini disputationem diuidendam duxere. Et quia primum fundamentum Decisionis erat quod prædium fuerat Ioanni, & Fabritio traditum æstimatum, quo casu censebatur pro medietate facta emptio, & venditio, & pro ista rata translatum dominium, & periculum in pastore,

2 Vnde cum Dominium medietatis prædij spectaret ad Io. & Fabritium, fuerat licitum paciscl, quod pecora mortua resarcirẽtur de fœtibus cõmunibus, æquũ enim est quod, cũ damnum resarciendum esset cõmune, deberet itidem ex fœtibus communibus resarciri ex pluribus doctrinis in d. decisione adductis ... fuit dictum, quod prius disputaretur prædictum fundamentũ, & Dubum. An æstimatio causaret emptionem, & venditionẽ, & translationẽ Dominij pro medietate in isto contractu pro cuius Dubij parte negatiua adducebatur, Bald. in l. si pascenda in fin. C. de pact. Alex. ibi in fin. & Corn. n. 5. & 6. & Dec. n. 17. & Alciat. n. 4. & Soccin. cons. 265. lib. 2. & Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratr. p. 8. princip. n. 20. circa princ. & n. 21. & Ioseph. Ludonic. in decis. Perus. 10. item & quædam decisio in vna Ferrarien. Societatis 20. Decembris 1591. coram Illustrissimo Millino.

3 Vlterius pro hac parte fuit adducta Doctrina Bal. in l. cum duobus, §. si in coheunda, circa fin. dicentis, quod in contractibus non ordinatis ad translationẽ dominij æstimatio nõ facit emptionẽ, ex tex. in l. cum manu late, §. nemo potest. ff. de contrahen. empt. & vendit. Ex quo inferebatur, quod cum societas contractus nõ dirigatur ad dominij translationem æstimatio in illo non causet venditionẽ. Præcipuè cũ si aliqua translatio dominij detur in societate, illa erit cõmunicatiua inter socios, nõ verò abdicatiua dominij vnius in aliũ, iux. distinct. Corrad. de contr. q. 93. in primo Corollario, vers. secundo quia. Ex quibus opinio communis videbatur.

4 Contraria tamen, imò quod pro medietate dominiũ transferatur, & emptio causetur æstimatione facta; defenditur à DD. non paruæ authoritatis, & extimationis illã enim amplectuntur, Bart. in l. si vt certo, §. nunc videndum, n. 4. vers. quãdoq; æstimatio, & Bal. in d. l. si pascenda. n. 2. Vbi Corn. in repetit. n. 7. & in alia lectura, n. 4. & 5. & Paul. Castr. n. 2. & Dec. n. 16. & Alc. in fin. Rim. sen. ibi in fin. & Curt. Iun. n. 13. Chassa. in Consuet. Burg. rub. 4. §. 23. n. 59. ver. quarto casu, Ang. de Perigin. tract. de soc. p. 2. n. 19. ver. quinto casu, Ambr. de Vignat. in tract. de vsur. super c. sa lubriter an ie n. 189. Siluestr. in summa, verbo societas secundo. n. 1. vers. tertio tradunt. summ. Armill. eodem verbo, num. 22. & summ. Angel. verbo, societas secundo, num. 16.

5 Et ponderatur pro ista parte textus expressus in l. cũ duobus, §. damna. ff. pro soc. vbi deciditur, quod in societate si pecora fuerint data æstimata, & casu fortuito perierint, quod damnũ sit cõmune, nisi acciderit culpa, aut dolo eius, qui illa æstimata accepit, ergo si periculũ est cõmune, sequitur quod per æstimationẽ pecorũ, fuit causata pro medietate venditio, & dominiũ translatũ, iux. reg. tex. in l. pignus, C. de pign. act. quod etiã videtur sequi, & tenere, Bal. in d. l. si pascenda, n. 2. quatenus quærit si pecora data æstimata perierint casu fortuito, cuius periculo pereãt, & distinguit, quod interdũ totũ periculum erit Dñi. ratione retenti dominij rei inestimatæ traditæ in societatem. Interdum tamen periculum erit commune ratione æstimationis, & quamuis inferius, n. 3. dicat quod in societate æstimatio

 non

non facit emptionem, quibus verbis contraria opinio fundari videtur; Tamen ibidem Bald. reddit rationem, quare æstimatio non faciat emptionem in societate, nempè quia fructus pecorum debent esse communes inter socios, & si emptio causaretur ex æstimatione fructus pertinerent in totum ad emptorem, l. id quod post venditionem. C. de peric. & comm. rei vend. §. sed etsi post inst. de empt. & vendit. cum alijs per Decian. cons. 123. num. 89. lib. 3. Unde infert Bald. quod æstimatio in contractu, in quo tota vtilitas non pertinet ad recipientem non facit emptionem, quæ doctrina in suis terminis est vera, & procedit in casu quo per æstimationem omnia pecora data in societatem censerētur vendita pastori, tunc namq; omnes fructus spectarent ad emptorem quod cum sit contra naturam societatis, in quo fructus debent esse communes dicendum est tali casu æstimationem non fecisse venditionem, iuxta Bald. & alios pro illa parte adductos.

6 Sed si in societate pecora dentur æstimata, censetur emptio: non quoad omnia pecora, sed quoad medietatem, & quoad illam fructus etiā communicantur. Et in isto casu est de natura cōtractus societatis, quod æstimatio faciat pro medietate transferri dominium, & quod pro eadem medietate transferatur, & periculum, prout in istis terminis docent Bart. & Corn. vbi supra, & tradunt communiter Doctor. in l. 2. per illum textum. ff. pro socio, & tradit latè Anton. Gomez. var. tom. 2. c. 5. de societ. num. 3. vers. item quæro vbi de communi, Couar. var. lib. 3. c. 19 in princ. qui etiam testatur de communi, Mozz. de contract. tt. de societ. num. 22. ex quibus prædictæ duæ opiniones tantorum Doctorum, quæ inter se apparent contrariæ videntur concordandæ vt prima procedat quoties per æstimationem omnia pecora data in societatem censerentur vendita pastori; tunc namq; æstimatio non faceret venditionem, cū aliàs fructus omnes spectarent ad emptorem contra naturam societatis, quæ vult quod fructus sint communes. Vltima verò procedat, quando per æstimationem medietas tantum pecorum censetur vendita pastori; tunc namq; æstimatio faceret emptionem, & tàm iuxta naturam emptionis, quàm societatis fructus pro medietate spectarent ad emptorem, & in isto casu procedit fundamentum decisionis.

7 Sed quicquid sit de ista quæstione, & de illius veritate Domini particulariter considerauerūt in isto contractu aliqua pacta expressa & ex illis concluserunt in isto cōtractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem. Et primo ponderabant pactum, quod in fine cuiuslibet anni essent computanda pecora, & quæ superarent capitale diuiderentur pro medietate, quin & fructus ex quo videtur tātum communicata fuisse incrementa, & fructus animalium Capitale verò remansisse integrum Domino, iuxta tradita à Franc. Marc. decis. 887. num. 10. par. 1. potestq; namq; deduci in pactum, quod meliorationes communicentur non communicato capitale, Bald. in l. 1. n 17. C. pro soc.

8 Ad quod etiam tendit aliud pactum eiusdem contractus, quod Ioanni, & Fabritio licet vendere huiusmodi præcodium cum lucro, & pro medietate lucrū diuidere, & Iulius deberet accipere suum capitale, ad quid namq; prædicta distinctio incrementi ab ipso capitali, si capitale fuisset commune, tertio adest pactum, quod durantibus quinque annis societatis, non posset Iulius sibi reassumere dictum præcodium, seu massaritiam illudq; auferre à dictis Ioanne & Fabritio, nec illi è conuersò possent illud Iulio restituere vbi non loquitur de reassumptione, aut restitutione pretij, sed ipsiusmet præcodij, & pecorum illius. Ex quo videtur noluisse partes in isto casu per æstimationem facere venditionem, iuxta Rotæ decis. 136. & 137. par. 2. diuers. sed quod voluerunt tantummodo æstimationem facere ad alium finem, nempe ad effectum sciendi valorem pecorum. Quamuis namq; contrahentes aliquando faciāt æstimationem ad effectum communicationis dominij capitalis, & illud pro medietate vendendi, & transferendi in pastorem ex supradictis nihilominus aliquando illud faciunt ad effectum tātummodo sciendi valorem animalium, & ad quam summam ascendat capitale, vt tradit dicta decis. Perus. 10. num. 4. cum seqq. & Rota diuers. in prædictis decisionibus 136. & 137. & ad istum finem fuit facta æstimatio in casu decisionis bon. mem. Peregrini in illa Romana Vsurariæ prauitatis 4. Iulij 1597. & in casu decisionis Illustrissimi Millini in causa Ferrarien. Societatis, de qua supra quin, & dicitur de consuetudine æstimationem fieri ad istum effectum, & in dubio sic censendum esse, tradit prædicta decisio Perusina 10. n. 7.

9 Vltimo facit, quod in fine huius societatis capitale fuit restitutum Iulio non autem pretium obseruantia autem subsequuta est optima declaratio voluntatis contrahentium, Rota diuers. decis. 571. num. 3. part. 1. & exitus probauit quid fuisset actum l. aut facta. §. euentus. ff. de pœnis. cum alijs per Aym. cons. 18. num. 4. & per Decian. cons. 47. num. 52. lib. 4. ex quibus fuit conclusum in cōtractu, de quo agitur, æstimationem non fecisse emptionem. Quoad reliqua verò decisionis, quod Ioannes, & Fabritius super eisdem audirentur cum illis non informantibus fuisset facta decisio.

PAM-

PAMPHILII.

Anconitana Terrarum.
Mercurij 28. Maij 1608.

ARGVMENTVM.

Simulatio nunquid probetur ex pacto de retrouendendo, & modicitate pretij quanta debeat esse ista modicitas pretij ad effectum præsumendi simulationem, quomodovè ad eundem.

SVMMARIVM.

Pactum de retrouendendo facit valere rem minoris pretij, n. 11. vbi præsertim quando agitur de simulatione contractus.

Pretium seu valor rei non dicitur probatus per testes nisi deponant de tempore anteriori, & posteriori contractus de quo agitur, n. 2. & 3. vbi de quanto tempore ante, vel post contractum, & n. 7.

Testis nõ informatus de qualitate rei de cuius pretij probatione agitur, illius pretium & valorem non probat n. 4. 6. & 8.

Testis fideiussor non probat deponendo pro suo principali, quia dicitur deponere in causa propria, n. 5.

Simulatio ad hoc vt arguatur ex modicitate debet modicitas pretij esse saltem minus dimidia iusti pretij, n. 9.

Testes deponentes super valore seu pretio rei debent deponere de pretio communi aliàs non probant, n. 10.

Pretium terrarum non probatur ex quantitate pensionis pro qua terra locantur, n. 11.

Simulatio non de facili præsumenda est, nisi plenè, & exactè fuerit probata, n. 12

DECISIO CCLVI.

1 DOmini concluserunt nõ constare de modicitate pretij Terrarum, de quibus agitur, testes enim pro Scacchis examinati illam non concludunt, ex quo dum deponunt de valore istarum Terrarum, nullam habent ratione pacti de retrouendendo in contractu appositi, quod vti pars pretij minuit rei æstimationem l. fundi partem. ff. de contrahend. empt. Doct. in l. 1. §. si hæres, vbi Soccin. sub num. 4. & 5. Ias. n. 10. & Ripa num. 26. ff. ad trebell. & est haben. in consideratione ad probandum læsionem, itaut testis non habens rationem illius nõ probet Soccin. conf. 248. ad finem lib. 2. Ruyn. conf. 16. num. 5. ad fin. lib. 4. Cagnol. in l. 2. num. 423. C. de rescind. vendit. late Tiraquell. de retract. conuent. in præfat. num. 20. & 25. etiam ad effectum deregendæ simulationis cõtractus, vt per Abb. in c. in aliquibus. in secundo notab. de decim. & in c. ad nostram. num. 9. ad finem de empt. & vendit. & Cagnol. in l. 2. num. 58. C. de pactis inter emptor. & vendit. Tiraq. vbi supra num. 20. cum alijs allegatis in causa Bononien. de Ballis 19. Martij, & 8. Iunij 1607. coram R. P. D. meo Marchomontio reprobata opinione Gabrielis contrarium sentientis in cons. 74. n. 21. lib. 1.

2 Præsertim quòd nec deponunt de valore terrarum de tempore anteriori & posteriori dationis in solutum, vt requiritur in probatione valoris immobilium bonorum, iuxta theoricam Bart. communiter receptam in l. pretia rerum, §. 1. num. 2. in fine, & seq. & ibi Alex. num. 10. ff. ad l. falcid. idem Bart. in l. 2. num. 23. & ibi Clement. num 245. C. de rescind. vendit. Aret. in c. cum causa, in 1. notab. de test. Burg. in c. cum dilecti, sub num. 36. de empt. & vendit. & tenuit Rota in causa Romana Casalis Turricellæ 10. Martij 1578. coram Cantuccio, & in Tiburtina Castri Arsularum 26. Iunij 1598. coram R. P. D. meo Decano, & in Romana rescissionis contractus 30. Octobris coram Illustrissimo D. Cardinali Pamphilio, quicquid dicat Cagnol. in d. l. 2. num. 258. quem Rota in d. decisione reprobauit.

3 Nec aliquid facit, quod aliqui ex prædictis testibus, dicãt ante & post, quia tempus anterius, & posterius debet considerari per plures annos præcedentes, & subsequentes, vt facta compensatione anni fertilis cum sterili possit iudicari probabilis valor rei, vt inde æstimetur istum pretium, vt fuit dictum in d. Tiburtina Castri Arsularum.

4 Accedit vlterius, quod ijdem Testes plures defectus patiuntur: nam primus deponit de alijs Terris, & de istis fatetur, se non esse informatũ, Ideo non probat valorem illarum, vt fuit dictũ in causa Tiburtina Castri Sancti Poli 26. Nouembris 1599. coram Litta.

5 Secundus Testis deponit in causa propria, ex quo est obligatus de euictione istarum Terrarum, & condemnatus ad restitutionem pretij, l. nullus, ff. de testib. l. omnibus. C. eodem, Alex. conf. 141. num. 9. lib. 1.

6 Tertius, vltra quod est affinis dd. de Scacchis, dicit se non recordari, An istæ Terræ essent nudæ, An cum arboribus, Ideoq; de illarum valore non potuit deponere cum ignoraret earum qualitates, Alex. conf. 54. num. 4. & 5. lib. 6. & dixit Rota in d. Tiburtina Castri Sancti Poli

7 Sextus loquens de anno 1542. & sic vndecim annis post dationem in solutum, & per consequens non releuat, ex quo valor debet inspici de tempore contractus, c. cum dilecti, ibi tunc valentem de empt. & vendit. l. si voluntate. in fin. C. de rescind. vendit. Glos. magna, & Doct. in l. 2. C. de rescind. vendit.

8 Octauus, vulgo dicebatur il Bugiardo, & non probat, quia interrogatus de pretio Terrarum anni 1531. quo istæ Terræ fuerint datæ in

solutum, dicit se nescire, Alex. d. cons. 54. n. 5. lib. 6.

9 Non obstant Testes Ecclesiæ, primus scilicet, & tertius in quibus pro Scacchis maximum fiebat fundamentum, quia vltra quod nec ipsi habent rationem pacti de retrouendendo, nec deponunt de tempore anteriori, & posteriori, primus deponit de scutis 20. pro qualibet salma, & sic non concludit læsionem, nec modicitatem vsq; ad dimidiam, prout loquitur Barbat. qui de communi testatur in c. ad nostram. col. penult. de empt. & vendit. Ias. consil. 151. n. 3. col. 2. in princ. lib. 4. Cagnol. in l. 2. n. 57. vers. pro intelligentia C. de pact. inter empror. & vendit. cum alijs deductis in dicta Bononien. de Ballis superius allegata.

10 Insuper dicit non benè recordari de valore, & deponit de credulitate, & non de communi valore, vt fieri debet ad probandum læsionem, Bart. communiter receptus in l. pretia rerum. §. 1. sub num. 2. & ibi Alex. n. 11. ff. ad l. Falcid. & in l. 2. num. 17. Cagnol. n. 332. cum sequen. C. de rescinden. vendit. & fuit sæpissimè decisum. Tertius verò deponit de valore scutorum 20. & 25. attamen attenta minori summa, nec ipse concludit læsionem, seu modicitatem vsque ad dimidiam, & vlterius solum deponit de terris in loco Bouigliæ, & de alijs nihil dicit, quas ex dictis testium constat fuisse incultas.

11 Minus etiā releuat quod huiusmodi terræ fuerint statim locatæ pro salmis x. & qualibet salma tunc valeret scuta septem: nam præter id quod hoc dicet vnus tantum testis, & ille qui est obligatus, & condēnatus de euictione, & sic interessatus eius dictū confunditur ex alio teste nuper pro Scacchis examinato, qui testificatur quamlibet salmam grani tunc temporis valuisse scutum vnum, & non amplius præterea fuit responsum locationem non probare valorem rei cum potuerit fieri ex particulari affectione, & non ex eo quod merces decem salmarum esset iusta, & communis pēsio, ita vt ex ea proberut verus valor rei, prout sequitur Bart. in d. l. pretia rerum. §. 1. num. 22. ff. ad l. Falcid. & in l. 2. n. 23. & ibi Clement. n. 221. & Cagnol. 233. C. de rescind. vendit. & fuit dictum in causa Romana Rescissionis Contractus 30. Octobris 1602. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio.

12 Fuerunt etiam multa ponderata per informātes pro præposito ad excludendam læsionem, & iustificādum pretium harum terrarum, quæ Dominis placuerunt præsertim cum agatur de probanda modicitate pretij ad effectum, vt datio in solutum reddatur simulata, & fæneratitia, quo casu plena, & exacta probatio requiritur, Castr. cons. 267. num. 1. lib. 2. Aym. cons. 145. num. 2. Caputaq. decis. 163. num. 5. & 6. part. 3. & in datione in solutum non ita de facili præsumitur simulatio, sicuti in simplici vēditione, Fulgos. cons. 133. col. 2. nu. 1. vers. sed illud, Cagnol. in l. 2. n. 165. C. de rescind. vendit. Tiraq. de retract. conuent. in præfat. n. 27. & ita decisum.

PENIÆ.

Mediolaneñ Prætensæ Illegitimitatis.
Veneris 4. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Gratia nunquid possit iustificari ex Iudicis extraiudiciali informatione, & quando reddatur subreptitia per non expressionem eorum, quæ expressa Principem difficiliorem reddidisset ad illam concedendum.

SVMMARIVM.

Filiorum legitimitas vt probata censeatur sufficit quasi possessio matrimonij colorata, item sufficit bona fides alterius ex coniugibus, n. 1. in fine.

Gratia seu dispensatio satis dicitur iustificata ex iudicis extraiudicali informatione, declara vt n. 2.

Archiepiscopus Mediolanen. præsumitur habere auctoritatem dispensandi super matrimonio, n. 2.

Gratia non redditur subreptitia ex omnibus tacitis, sed solum ex illis de quibus reperitur expressum, vel iure cautum, & quibus expressis gratia nullatenus fuisset concessa, n. 3.

DECISIO CCLVII.

1 Hieronymus Brugna Miles SS. Mauritij, & Lazari primò cum Eleonora Bossia Vidua secretum Matrimonium contraxit; sed deinde Apostolica dispensatione impetrata à felicis recordationis Gregorio Decimotertio de licentia bonæ memoriæ Caroli Cardinalis Borromæi tunc Archiepiscopi Mediolanensis in facie Ecclesiæ iuxta tenorem dispensationis iterum contraxit, non obstantibus constitutionibus, & consuetudinibus prædictæ Militiæ Sancti Lazari, quibus licet Militibus cum vnica, & Virgine, non cum Vidua contrahere. Instituto postea iudicio in foro Ecclesiastico super huiusmodi matrimonij validitate, vel inualiditate, Ordinarius Mediolanensis illud fuisse validum, & legitimè contractum, filiosque inde susceptos fuisse legitimos, & tanquam de legitimo matrimonio natos pro talibus habendis fore & esse pronunciauit Ordinarius verò Papiensis in secunda instantia primam pendētiam reuocando dixit matrimonium nullum, & inualidum, & filios ex eo procreatos videlicet Carolum, & Ceciliā fuisse illegitimos cau-

sa

sa introducta in Rota in tertia instantia; Dubitaui An sententia Papiensis esset confirmanda, vel infirmanda, & Rota Carolo solum informante, tãquam iniustam reuocandam censuit, quia licèt Milites SS. Mauritij & Lazari non Viduam, sed vnicam, & Virginem vxorem ducere possint, aderat tamen dispensatio Gregorij Decimitertij, & licentia bonæ memoriæ Caroli Cardinalis Borromæi tunc Archiepiscopi Mediolanensis contrahendi matrimonium etiam domi, quæ dispensatio præstitit bonam fidem sufficientem ad effectum successionis in foro contentioso, ad quem, vt prolis legitima censeatur sufficit quasi possessio, matrimonij colorata, Gabr. de pub. conclus. 3. n. 17. Papazon. ad Rot. in decis. de fi. præstit. num. 8. in nou. in vna Panormitana Illegitimitatis die 20. Iunij 1579. coram Bubalo, & fuit latè deductum in causa Mediolanen. Matrimonij die 29. Nouembris 1602. & iterum in simili causa Barchinonen. Matrimonij die 19. Martij 1604. coram me, Ad quem etiam effectum vt prolis legitima censeatur sufficit bona fides alterius ex coniugibus, c. ex tenore vbi glos. & Doctor. qui fil. sint legit. Cassad. decis. 1. incip. vtrum putatiuum matrimonium, num. 1, vers. sed primum verius intelligendum de sponsal. & fuit decisum in causa Neapolitana Legitimitatis die 12. Ianuarij 1607. coram me.

2 Et cum impedimentum prouenerit à iure positiuo, vel à voto Equitis Hieronymi potuit Papa super eo dispensare, sicut dispensauit, & licèt narrata in dispensatione hodie nõ viderentur iustificata non obstabat, quia cũ iste actus dispensationis sit voluntariæ iurisdictionis; potuit iudex extraiudicialiter se informare, Zabarell. cons. 103. incip. redemptoris. n. 11. Bellam. in c. final. n. 14. vbi Ioann. de Imol. nu. 9. de præsumpt. Lap. alleg. 60. in princip. & in his terminis fuit resolutum in causa Mediolanensi Matrimonij die 17. Iunij 1612. coram Domino Cardinali Millino tunc Rotæ Auditore, & sæpè aliàs quod facilius videbatur, asserendo in hac causa, cum matrimonium esset contractũ de licentia prædicti Cardinalis tunc Archiepiscopi Mediolanẽsis pro cuius authoritate aliàs præsumitur, Abbas cons. 45. incip. Saluatoris, num 1. vers. sed in casu nostro, & num. 2. vers. quacumq; ergo lib. 1. Alex. cons. 80. incip. visis themate &c. num. 5. & 6. lib. 5. Neuiz. cons. 100. incip. filij concupisc. n. 20.

3 Nec refert quod non fuisset narratum Papæ Equitem Hieronymum, & Eleonoram prius de facto contraxisse qui non propterea fuit incursum vitium subreptionis, cum non omnia tacita vitiẽt gratiam, sed solum ea de quibus reperitur expressum, vel in iure cautum, quibus expressis eam gratiam Papa nullatenus cõcessisset, Mohed. decis. 317. aliàs 13. incip. fuit dubium in fine de concess. præben. in hoc casu si Papæ fuisset narratum, quod matrimonium de facto fuerat contractum proculdubio dispensationem facilius concessisset.

4 Defectus transportationis actorum considerato stylo Mediolanensi non obstat cum sæpe soleant scripturæ verbo tantum produci interim à partibus repeti sicut factum fuerat in hac causa.

REVERENDISSIMI D. MARCHOMONTII

Spoletana Bonorum.

Veneris 13. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

De Testibus possessionem probantibus plura notanda ac etiam possessio probetur ex instrumentis antiquis ex verbis enunciatiuis, seu assertiuis Papæ.

SVMMARIVM.

Papæ assertioni creditur in antiquis etiam in facto alieno, num. 1.

Papæ verba enunciatiua, vel assertiua determinatè prolata per modum causæ finalis plenè probant, n. 2.

Verbis enunciatiuis creditur in totum quando verificantur, & iustificantur in parte, n. 2. in fine.

Verba enunciatiua plenè probant quando sunt fulcita alijs adminiculis, n. 3.

Enunciatiuæ assertiones duæ antiquæ, & supra hominum memoriam plenè probant, n. 4.

Possessio antiquissima probatur per publicam vocem, & famam, n. 6.

Possessio præsumitur semper continuata vsquequò non probatur interrupta vel ab alio occupata, n. 7.

Testis vnus de visu iunctus cum alijs testibus deponentibus de publica voce & fama plenè probat possessionẽ, num. 8.

Hactenus dictio excludit tempus præteritum vsque ad illum diem, n. 9.

Papæ assertioni statur in præiudicium illius qui Papæ supplicationem dedit, n. 10.

Testium contrarietas vitanda est, n. 12.

Possessio alicuius prædij potest stare penes duos, videlicet respectu certorum fructuum penes vnum respectu vero aliorum fructuum penes alterum, n. 12.

Possessio probata per instrumenta antiqua præfertur possessioni probatæ per testes, n. 13.

Locationes factæ præsumuntur à communitate secundum formam decreti ab eadem communitate facti, num. 14.

Locatio possessionis quid contineat cognoscitur ex quantitate pensionis, num. 16.

DE-

DECISIO CCLVIII.

1 IN hac disputatione restricta ad fructus prouenientes ex Terris laboratiuis Domini consideratis iuribus, & Testibus tàm Ecclesiæ Sancti Petri de Ferentillo quàm Ciuitatis Spoleti, censuerunt præualere probationes Ecclesiæ, & constare dictam Ecclesiam fuisse in possessione percipiendi ex Terris laboratiuis fructus ex cultura prouenientes vsque ad annum 1530. vel in circa. Antiquissima enim Ecclesiæ possessio probatur ex Bulla Gregorij Noni de anno 1231. in qua postquam Pontifex sub sua & Sanctæ Sedis Apostolicæ protectione recepit Monasterium Sancti Petri de Ferentillo subdit deinde: Præterea quascumque possessiones, quæcumq; bona idem Monasteriũ in præsenti habet, & canonicè possidet firma vobis, vestrisq; successoribus, & illibata permaneant hic proprijs duximus exprimenda vocabulis: Demumq; exprimit Rigouitum, & Petanum de quibus agitur. Siquidem, & narratiua Papæ in antiquissimis probat etiam in facto alieno, Alex. cons. 15. num. 2. lib. 5. Ruyn. consil. 108. num. 20. lib. 2. & alij per Gabr. de probat. conclus. 2. num. 54.

2 Et in hoc casu non potest dici quod prædicta Bulla habeat simpliciter verba enunciatiua, quoad dicta bona. Quia cum in illa Papa disponat recipiendo Abbatiam, & bona ad illam spectantia sub sua protectione, dicendum est Papam fuisse benè certificatum, quod Monasterium habebat, & legitimè possidebat dicta bona, & ista esse verba assertiua determinatè prolata per modum causæ finalis, quia videlicet Papa voluit dicta sub sua protectione recipere, quo casu huiusmodi probant, c. si Papa. §. 1. vbi DD. de priuil. in 6. Clem. litteris de probat. vbi Vital. n. 32. & 42. Oldrad. consil. 258. Roman. cons. 369. num. 38. Ias. in l. ex his verbis vers. septimo limita, C. de testam. milit. & accedit quod ex alijs bonis, quæ in dicta Bulla recensentur, Abbas etiam hodie percipit decimas, vt deponunt Testes in summario numero septimo, qui dicta bona enunciant. Vnde maior est adhibenda dictæ narratiuæ fides, cum vsque hodie ferè in omnibus iustificata appareat.

3 Idq; facilius procedit, ex quo ista etiam si esset simplex enunciatiua, benè tamẽ probaret cum ne dum fulcita sit adminiculis, sed alijs etiam corroborata existit probationibus, Vital in de Gamb. tract. claus. tit. quando verb. enunc. in priuileg. num. 5. Afflict. decis. 83 n. 1.

4 Validissimum enim adminiculum facit alia enunciatiua, quæ habetur in instrumento antiquissimo de anno 1306. in quo dum Communitas Spoleti facit se ab hominibus Rigouiti recognoscere in Dominam additur, saluo semper, & reseruato honore, & iure quod habere dicitur Monasterium Sancti Petri de Ferentillo. Etenim vel istæ duæ enunciatiuæ antiquæ, & supra hominum memoriam plenè probant, gl. in c. cum olim. in verb. instrumentis de censibus Felyn. in c. cum causam. n. 5. de probat. Alex. cons. 74. num. 33. lib. 4. Dec. cons. 146. n. 14. Soccin. iun. cons. 65. n. 7. vol. 1. vel si dicatur istam secundam non esse simplicem præseruationem iuris, sed dumtaxat quasi conditionalem iuris, quod habere dicitur, tamen non potest negari quin abundè sufficiat pro adminiculo; Accedente præsertim alla enunciatiua Alexandri Quarti Summi Pontificis in litteris in forma significauit, quas Abbas S. Petri tunc existens obtinuit cõtra nonnullos, qui decimas ad mensam Abbatialem spectantes in tenimentis Rigouiti, & Petani detinebant.

5 Eadem possessio Ecclesiæ circa collectionem istorum fructuum colligitur etiam ex quo Canonici Ecclesiæ Lateranensis, cui per Bonifaciũ Octauum fuerat de anno 1300. attributa hæc Abbatia, postea de anno 1420. asserentes ad se spectare integram, & vniuersalem decimam in Castello Rigouiti, & Petani locarunt prædictæ decimæ partem per plures annos. Et licèt illa assertio, illæq; locationes atque etiam supradicta Alexandri Quarti enunciatiua sint de decimis, tamen ex depositione testium in summario Ecclesiæ numero sexto & septimo constat istas decimas, siue istos fructus postquam possidebantur à Canonicis Ecclesiæ Lateranensis. Nam omissis alijs cum locationes Ecclesiæ Lateranensis fuerint tantum de parte quadam decimæ nihil impedit quin Ecclesia S. Petri suam possessionem tueri, & continuare potuerit in parte residua.

6 Aliud probationis genus consistit in testibus datis in summario Ecclesiæ numero quinto, qui ex publica voce & fama deponũt fuisse dotis nomine attributa Abbatiæ bona de quibus agitur, & numero sexto deponunt de antiquissima possessione Ecclesiæ percipiẽdi fructus ex cultura prouenientes in terris de quibus agitur, omnesq; testantur de auditu à maioribus, quorum nomina aliqui recensent, & plerique deponunt etiam de publica voce & fama. Non est enim dubium quin antiquissima possessio probetur ex fama, Anchar. cons. 42. Felyn. in c. veniens, il primo num. 16. de testibus, Put. decis. 76. lib. 1. Ioann. Paul. decis. 105. Mohed. decis. 5. de testib. Cassad. decis. 2. de probat. & tanto minus dubium est in hoc casu concurrẽte probatione ex enunciatiuis, & instrumentis prædictis.

Ista

7 Ista autem possessio præsumitur cōtinuata vsquequo non probatur interrupta, vel ab alio occupata, Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina, n. 23. vers. prima conclusio. de caus. possess. & propriet. etiam ad effectum spolij, Roland. cons. 6. num. 36. lib. 2. Menoch. de recup. remed. 15. num. 386. sed vltra hanc præsumptionem adest etiam continuationis probatio.

8 Datur enim secundus Testis dicens, quod per vnum dumtaxat annum antequam Communitas ista bona occuparet vidit responderi, & solui Ecclesiæ decimas à pluribus, & subdit illā occupationem fuisse factam duobus annis post direptionem Vrbis. Quæ direptio cum contigerit de anno 1527. sequitur quod iste testis deponit de visu de anno 1528. cumq; habeantur plures alij testes idem deponentes de publica voce & fama, omnes simul iuncti faciūt plenam probationem glos. in c. 1. in verb. famam. de appellat. cum cumul. per Gabr. de probat. conclus. 1. num. 8.

9 Coadiuuatur hæc probatio per instrumentum recognitionis factum ab illis de Polino de anno 1522. vbi dicitur Communitatem Spoleti nihil hactenus de fructibus ex terris laboratiuis percepisse: Hinc enim infertur Ecclesiā continuasse suam possessionem cum dictio, hactenus, excludat tempus præteritum vsq; ad illam diem, Signoroll. cons. 22. nu. 4. Roland. cons. 8. n. 49. lib. 3. Riminal. iun. cons. 491. n. 23. lib. 5.

10 Concurrit Breue Clementis Septimi de anno 1532. in quo dicitur Communitatem duobus superioribus annis continuatis prætendere recepisse certam quotam illamq; in futurum sibi deberi: Etenim si Communitas prius possedisset non restrinxisset se ad duos annos tantum, atq; hæc narratiua probat in præiudicium Communitatis, per Aymon. qui alios allegat de antiqu. tempor. par 1. num. 33. Et facit quod de anno 1530. Communitas Spoleti fecit mensurare, & accatastare Terras Rigouiti, & Petani. Quodq; vsque hodie Ecclesia continuat suam possessionem in alijs bonis descriptis in Bulla Gregorij, vt supra dictum est. Deniq; faciunt quamplurima instrumenta venditionum vsque ad annū 1519 & acta quædam coram Commissario Ferentill. de anno 1518. & 1520. in quibus legitur Terras in vocabulo Petani, Couigni, & Rigouiti esse in tenimento Abbatiæ. Ex quo sequitur fuisse etiam de illis solutas decimas, vti de bonis Abbatiæ, iuxta testium depositiones, & concurrit notula bonorum assignarorū de anno 1522. in summario Ecclesiæ, num. 16.

11 Et quod plus est, etiam de anno 1332. Abbas existebat adhuc in possessione exigendi decimas in aliqua parte istorum bonorum, vt apparet ex relatione Syndici Communitatis facta de dicto anno 1532. in qua refert se exegisse ab omnibus decimas exceptis Laboratoribus, & Decimarijs Abbatis Anchaiani. Quando autem, & quomodo ciciderit, tandem Abbas etiam ab illa, parte bene declarat vndecimus Testis Ecclesiæ super tertio articulo. Atque has Ecclesiæ probationes quoad istos fructus ex terris cultis prouenientes censuerunt Domini præualere probationibus Communitatis, quæ alias deductæ fuerunt in decisione in hac causa facta coram me die Veneris 4. Maij 1607. Omisso enim quod ex serie rei gestæ appareat Communitatem Spoleti paulatim se immiscuisse in his bonis, & semper aliquid addendo suas conditiones effecisse pinguiores, & omisso quod probationes Communitatis circa exactionem istorum fructuum nullæ dantur ante annum 1522. adhuc ex regulis Iuris testes Ecclesiæ adminiculati antiquis instrumentis, & deponentes specificè de certa, specie fructuum, de scientia locorum, & confinium, & de certo tempore præferendi sunt restibus Communiratis loquentibus æquiuocè, & genericè tam respectu temporis, quàm fructuū, ad latè tradita per Aymon. cons. 94. num. 3.

12 Accedit quod intelligendo depositiones Testiū Communitatis de pascuis, & herbaticis in terris cultis, & incultis euitatur inter testes vtriusque partis contrarietas, ideoq; amplectendus est talis intellectus, ad trad. per glos. & DD. in c. cum tu. de testibus, latè Surd. cons. 273. nu. 29. lib. 2. Maximè cum ista fructuum species magis conueniat iurisdictioni circa quam probationes Cōmunitatis sunt efficaciores, quàm circa ius proprietatis. Nec absurdum est, quod idem prædium respectu certorum fructuum ab vno possideatur, & respectu aliorum fructuum ab altero DD. in c. cum in tua, de decim, Vbi Ioann. And. num. 2. Henric. Boich. num. 5. Anchar. nu. 3. Abb. numer. 7. Rebuff. de decim. quæst. 14. numer. 25. & 26.

13 Nec est facienda vis in teste decimotertio dum dicit, Io sò che mi ricordo, che la Communità di Spoleti hà affittato, & locato detti doi Territorij per vna certa risposta: Nam non deponit in specie de perceptione fructuū ex cultura, sed potius de locationibus ratione iuris pascendi: habet enim integra depositio illa verba, ha locato li detti doi terricorij per pascoli d'animali, & cū loquatur indefinitè sine aliqua expressione temporis, etiamsi illa depositio intelligeretur de fructibus ex cultura, non tamen percuteret tempus ante annum 1522. propter illa verba, per vna certa risposta, quæ ex supradictis non possunt verificari ante dictum annū 1522. Idemq; dici debet de alijs omnibus testibus Communitatis, qui dum indefinitè dicunt Ciuitatem possedisse, vel intelligendi sunt de pascuis, vel restrin-

ſtringendi ab anno 1522. eitra. Dum autem deponunt Ciuitatem ſemper poſſediſſe nõ ſunt attendendi in hoc concurſu probationis Eccleſiæ fundatæ in Teſtibus, & Inſtrumentis, quia cum verſemur in facto antiquo, & excedente hominum memoriam fortior eſt probatio per inſtrumenta quàm per Teſtes, Bald. in c. cum cauſam, num. 3. de probat. Soccin. conſ. 187. num. 18. lib. 2. Aym. conſ. 54. num. 15. Rolan. conſ. 2. num. 59. lib. 1. Pariſ. conſil. 104. nu. 46. libr. 1.

14 Non obſtant inſtrumenta locationum, quia vt plurimum loquuntur de paſcuis, & montibus, non autem de reſponſionibus fructuum prouenientium ex cultura. Nec mentio, quæ in aliquibus fit de Terris cultis, & incultis, impedit quin reſtringi debeant ad paſcua, quæ poſſunt haberi, etiam in Terris cultis, quando vacant à fructibus. Atque hanc interpretationem adiuuabat decretum præcedens Communitatis de locandis paſcuis, & montibus, nulla facta mentione de fructibus ex cultura prouenientibus: in cuius decreti exequtionem, veriſimile eſt, quod locationes factæ fuerint, Aym. conſ. 91. num. 9. & conſ. 158. in fine, Aleiat. de præſumpt. reg. 2. præſumpt. 24. argumentum autem deſumptum à generali poſſeſſione ad ſpeciem poſſeſſionis, de qua hodie dubitatur, non valet ſtantibus probationibus Eccleſiæ illam ſpecialem poſſeſſionẽ expreſsè concludentibus.

15 Non obſtat locatio anni 1457. in qua locantur omnes Terræ cultæ & incultæ, & omnia iura occaſione laborerij paſculationis eoptimi, &c. Omiſſo enim An illa verba, occaſione laborerij, comprehendant fructus, de quibus agitur, fuit reſponſum, quod iſta locatio eſt vnica, & effectum non fuit ſortita, vt patet ex ſupradicto inſtrumento de anno 1522. in quo fuit dictam Communitatem eatenus nõ percepiſſe hos fructus. Et quidem ſi Communitas tunc extitiſſet in poſſeſſione percipiendi illos fructus non ita ſimpliciter, & ſine aliqua expreſſione illius iuris recepiſſet donationem, quàm homines de Polino dictæ Communitatis in illo inſtrumento faciebant. Id etiam comprobatur, ex quo in ſequentibus locationibus, vſque ad annum 1496. nunquam fuit facta mentio de locatione fructuum ex cultura prouenientium: non eſt enim veriſimile, quod in tot locationibus factis per Communitatem nunquam fuiſſet facta mentio de hac ſpecie poſſeſſionis, Communitas fuiſſet in poſſeſſione percipiendi tales fructus.

16 Deinde illa locatio non fuit facta à Communitate, ſed à quibuſdam illius creditoribus de quorum credito dicitur non conſtare. De quo quicquid ſit vnum eſt, quod iſti creditores fecerunt locationem generalem de omnibus quæ ex terris percipi poſſunt, quatenus tamen Communitas haberet ius quoad omnia narrata, vt ſonant illa verba, quas dictum commune Spoleti habet, & habere poteſt. Quare cum nec in præcedentibus, nec in ſubſequentibus locationibus, nec in ordine, ſeu mandato Communitatis pro facienda hac locatione, nec in ſubhaſtationibus factis ante dictam locationẽ ſit expreſſum ius iſtud percipiendi fructus ex terris cultis, nec iſta locatio probetur effectuata, non poteſt ex illa deſumi validum argumentum ad probandam poſſeſſionem Ciuitatis. Et vltra quod magis habẽda eſt ratio locationum, quas fecit ipſa Communitas, vt potè melius informata de iuribus ſuis. Adhuc quod iſti ereditores nihil locauerint pluſquam Communitas eſſet ſolita locare manifeſtum eſt, ex quo iſta locatio non fuit facta maiore penſione: ſed ſolita, vel potius minore. Quippè ex quantitate penſionis colligitur, quid veniat in locatione, gloſ. in l. 1. §. qui ſuper ſortem. ff. de ſuperfic. Bal. in l. emptorem, num. 15. C. de locat. Menoch. præſumpt. 73. num. 5. lib. 3 latè Surd. conſ. 151. num. 7. lib. 2. Non obſtat quod alias dictum fuit ex dicta locatione anni 1457. declarari alias præcedentes, & ſubſequentes. Nam licet id poſſet dici ex ſolis probationibus Communitatis. Tamen in concurſu probationum aliud dicendum eſt ex prædictis. Atque ex his, &c.

PENIAE.

Camerineñ Læſionis, ſiuè Subhaſtationis:
Veneris 20. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Læſionis probatio quæ eſſe debeat ad agendum ex remedio, l. 2. C. de reſcin. vendit. & quomodo per teſtes probetur valor prædij.

SVMMARIVM.

Læſio quomodo probari debeat ad effectum, vt ſit locus remedio, l. 2. C. de reſcinden. vendit. numer. 1.

Teſtes periti, & practici, licet deponant de iudicio ſuo & de pretio ſingulari non de communi, tamen iuſtum pretium probare videtur, num. 2.

Aeſtimatio bonorum in aſtimo, ſeu cataſto craſſo modo fieri ſolet, d. num. 2.

Teſtibus affirmantibus rem tanti valere magis creditur, quam negantibus, num. 3.

Subhaſtatio etiam ſi ſit decreto Iudicis firmata ſi adſit enormis læſio reuocatur, num. 3.

DECISIO CCLIX.

1 Die 23. Iunij 1606. vtraque parte informante fuit dictum, quod coadiuuaretur probatio læſionis, quia ex tunc deductis non videatur

videatur probata ad effectum, vt esset locus remedio, l. 2. C. de rescind. vend. in hac auté propositione, vtraque etiam parte informante Rota de læsione constare censuit: Nam prædium de quo agebatur erat salmarum quatuor, & cupparum sex, & cannarum vigintiquinque vt apparebat ex relatione æstimatoris, quod fuit venditum pro scutis 300. Et nihilominus tres Testes super quarto articulo deponebant, quod qualibet cuppa absq; domo, & columbario erat valoris florenorum 22. aut 23. pro qualibet cuppa; Vnde quatuor salmæ, & sex cuppæ cõficiebant valorem 800. aut 900. florenorum, quibus additus valor domus, & columbarij in scutis 256. apparebat læsio vltra dimidia circumscriptis etiam probationibus Nicolosæ.

2 Neque hæc probatio reddebatur inualida, ex eo quod Testes viderentur deponere de iuditio suo & de pretio singulari, non de communi, quia cum essent periti, & practici, & assignarent bonam rationem, adducentes videlicet plures venditiones terrenorum circumuicinorum satis cẽsebantur de iusto pretio deponere, Cagnol. in d. l. a. C. de rescindend. vend. num. 241. Alb. conf. 266. incip. non est dubium, num. 9. & seq. Rota in causa Bononien. de Pipinis die 8. Nouembris 1577, coram D. Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore, & eo maximè, quia deponebant de tempore subhastationis factæ anno 1596. affirmantes quod ab anno 1592. fuerãt eiusdem valoris, cum. ista probatione concurrebat catastrum, siue liber æstimi, in quo hæc bona reperiebantur descripta cum valore florenorũ 2000. Vnde petebatur verisimile adminiculũ ad coadiuuandum probationem factam per Testes peritos, & eo præsertim nomine, quia in æstimo crasso modo fit æstimatio, Cagnol. in d. l. 2. numer. 266. in fin. C. de rescind. vend.

3 Testibus partis aduersæ tanquam suspectis, & negantibus rem tanti valere non fuit creditum, cum magis credendum sit Testibus affirmantibus rem tãti valere, vt in his terminis dixit Alex. conf. 54. incip. circa primum, num. 6. lib. 6. Demum non suffragatur huic decisioni quod subhastatio fuisset facta cum decreto Iudicis, quia nihilominus propter enormem læsionem erat reuocanda, Bald. conf. 375. incip. casus super quo, num. 2. lib. 1. Paul. de Castr. conf. 156. incip. viso, ac ponderato, numer. 11. vers. tamen magis communiter, lib. 7.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcalà.
Lunæ 23. Iunij 1608.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, nullum, & inualidum est, qualis autem debeat esse metus annullans matrimonium, & ex quibus inducatur explicitè in hac decisione deducitur. 1

SVMMARIVM.

Metus probatur inditijs & coniecturis, num. 1.

Matrimonium quod metu fuerit contractum coniecturis probatur, num. 1.

Metus non probatur præsumptionibus hominis, declara si præsumptiones fuerint remota, & distantes, non autem si propinqua, & immediata, num. 2.

Metu contractum fuisse matrimonium satis probatur ex continuis lamentationibus, protestationibus emissis ab vno coniuge, suspirijs, lachrymis, animi deliquio, & tristitia, quibus significabatur inuitam trahi ad nuptias, num. 3.

Matrimonium, quod fuerit metu contractum, probatur, quando mulier fuit posita in custodia omni destituta libertate eundi, loquendi, quibus voluerit, & similia, num. 4.

Metus maximè censetur probatus per præcedentes iteratas protestationes, num. 5.

Metus maximè probatur ex qualitate personarum tam incutientis metum, quàm patientis, num. 6. & 8.

Metus multo minor requiritur in muliere, quàm in masculo ad effectum annullandi actum, num. 6.

Metus in muliere vt actum annullet, non est necesse quod sit talis, qui cadat in constantem virum, sed sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem, numer. 7. & 8.

Metus non inducitur ex sola reuerentia paterna, nisi concurrant alia adminicula, & inditia, n. 9. & 10.

Metus reuerentialis alio non concurrente inditio dicitur leuis metus, & non sufficit, num. 10.

Matrimonium vt dicatur metu contractum, & sit nullum, An requirantur mina mortis, aut cruciatus corporis, An verò sufficiat metus cadens in constantem virum, num. 11. & seqq.

Metus cadens in constantem virum, quis dicatur, relinquitur arbitrio Iudicis, num. 11.

Metus, vt contractum rescindat, An debeat esse mortis, seu cruciatus corporis, An verò sufficiat alius metus, num. 11. & seqq.

Metus inducitur ex minis, sed quæ mina sufficiant, & quales esse debeant, num. 16. & 17.

Metus reuerentialis cum terribilitate personæ sufficit ad inducendum iustum metum, num. 16.

Metus iustus ex affectu metuentis dignoscitur, num. 18.

Testes probantes metum, quomodo debeant deponere, num. 19.

Testes inhabiles probant in his quæ sunt difficilis probationis, num. 20.

Testes singulares probant minas, num. 21.

Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, num. 22.

DECISIO CCLX.

1 Die 18. Iunij anni præteriti resolutum fuit constare de metu Dominæ Marchionissæ ab initio contracti matrimoni, sed quia informantes pro parte D. Don Philippi, aut non acquiescebant Decisioni, aut saltem eam tantum admittebant ad effectum, qui tunc agebatur, cumulandi petitorium cum possessorio, iuxta arbitrium Rotæ traditum à Signatura Sanctissimi, non autem ad effectum infringendi matrimonium, placuit Dominis quod particulariter dubitarem, An constet de tali metu, qui sufficiat pro annullando matrimonio, & parte vtraque informante fuit vnanimi omnium voto affirmatiuè conclusum, regula enim rationibus, & authoritatibus in decisione firmata, quod metus probetur per indicia, & coniecturas, procedit etiam quando agitur de infirmando matrimonio, ea enim in his terminis passim vtuntur Doctores, & signanter Barbat. latè consl. 45. in secundo dubio lib. 2. Alex. consl. 98. num. 6. lib. 3. & consl. 21. num. 8. inter consl. matrim. Purpur. consl. 597. num. 12. Paris. consl. 60. numer. 20. lib. 4. Couarr. in epitom. de sponsal. part. 2. c. 3. §. 5. num. 10. & visa fuit Rota in Nicien. Matrimonij 6. Martij 1588. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino.

2 Nec turbat Dominos doctrina Salyceti ex aduerso allegata in l. interpositas, num. 3. C. de transact. dum ex illo tex. notat. non sufficere probare quasdam verisimilitudines, vel hominis coniecturas ad probandum metum; quia debet intelligi de coniecturis, & verisimilitudinibus remotis, & distantibus non autem de propinquis, & immediatis, vt declarat Bald. in d. l. num. 6. Paul. de Castr. num. 4. Iasl. num. 1. in fin. aliàs Salycet. ita simpliciter, & indistinctè intellectus loqueretur non solum contra veram interpretationem illius tex. sed etiam contra receptissimã regulam in materia metus.

3 Coniecturæ autem propinquæ, & immediatæ hic plures concurrebant sigillatim perpensæ in decisione, tam ex præcedentibus, & sequentibus, quàm ax ipso actu matrimonij. Maximum autem inditium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias, cuius apertissimum reddebant testimonium, non solum contradictio, quam sæpius fecit importunis sollicitata precibus eorum, quorum nutui aliàs obedire debuisset, sed etiam continuæ lamentationes, & frequentes protestationes, quas vbique & omni tempore emittebat suspiria, lacrimæ animi deliquium, & tristitia, & alia signa, quod inuita trahebatur ad dictas nuptias.

4 Ex circumstantijs etiam facti præcedentibus vehementia metus oriebantur inditia, & præsertim, quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita omni destituta libertate, iam eundi, quàm loquendi, nisi quo, & cum quibus placuisset Marchioni Patri. Et illi erat non solum interdicta omnis spes recursus ad Superiorem pro libertate consequenda, sed etiam pariebatur cõtratium Superioris imperium, & vim. Ex circumstantijs insuper in actu matrimonij multa se offerebant argumenta metus, videlicet, nimia festinantia, clausura hostij, præsentia virorum armatorum, exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione adducta.

5 Quæ saltem simul iuncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multum conferunt ad probationem metus, Angel. in l. metum, la 3. ff. quod met. causs. Dec. in cap. fin. sub numer. 21. vers. bene verum est, de appellat. Purpur. d. cõsil. 579. num. 4. in fine, Rip. in c. cum M. Ferrarien. sub num. 93. vers. protestatio enim, de consti. Natt. consl. 50. numer. 18. Couarr. in epit. de sponsal. par. 2. cap. 3. §. 5. num. 12. & concurrentibus coniecturis, & indicijs eum plenè probant, Bald. in c. quæ causæ, num. 4. in fin. de his, quæ vi metusuè caus. fi. Ang. in l. metum autem, la seconda in princip. vers. tunc qualiscunq; ff. de eo, quod met. caus. Purpur. d. consl. numer. 4. ante med. Petr. de Borbob. consl. 24. num. 15. inter consl. matrim.

6 Considerarunt etiam Domini qualitatem personæ tàm incutientis metum, quàm patientis, iuxta consl. Calderin. t. de his quæ vi metusve caus. fiunt agebatur enim cum patre potente, seuero, irato, & minante ac solito minas exequi contra oppugnantes suam voluntatem, qui ad magis terrendum adhibuerat etiam superioris, & Archiepiscopi imperium, è contra aderat Marchionissa filia, puella, & virgo, quæ vt dicunt testes patrem valde metuebat, & non est dubium minorem metum requiri in muliere, quam in masculo, iuxta glos. communiter recept. in c. cum locum, in verb. metus, de sponsal. facilius enim in fragiliori sexu metus toleratur & præsumitur, Aret. consl. 24. post nu. 7. & in debiliori persona minor metus sufficit, Imol. in c. cum dilectus post n. 8. de his quæ vi met. caus. fi.

7 Neque est verum, quod in muliere requiratur metus, qui in virum constantem cadat quia sufficit ille, qui cadat in constantem mulierem, Anton. de Butr. in c. consultationi in 4. notab. & ibi Præpos. in vltim. not. Abb. num. 4. de sponsal. Aret. consl. 24. num. 7. Roman. singul. 229. Felyn. consl. 14. sub n. 7. Dec. in c. causam matrimonij sub nu. 7. de offic. deleg. Boer. decis. 100. num. 2. ad fin. & ad. d. c. consultationi,

ni. quod loquendo de muliere requirit metum cadentem in constantem virum, benè respondent, Præpos. & Dec. vbi supra.

8 Et si verum esset, quod indistinctè tàm in fœmina, quàm in masculo requireretur metus cadens in virum constantem, inanis esset regula quod metus probetur inspecta qualitate personæ quàm constituunt Bald. in c. super eo. in fine de testibus, Alberic. in rubr. ff. ex quibus caus. maior. n. 1. Purpur. d. cons. 579. num. 4. cum alijs adductis in decisione.

9 Non obstat quod exaduerso dicitur non sufficere probare metum in genere, sed deberi probari in specie, quia sic habemus metum in specie probatum, videlicet metum reuerentialem qui licèt solus, & nudus non sufficiat, attamen secus est si cum eo concurrant alia metus inditia, & adminicula, Bald. in l. si cogente. ff. de rit. nupt. Alciat. cons. 1. num. 15. lib. 8 Molin. qui alios congerit de primog. Hispan. lib. 2. c. 3. num. 9. & 10. qui dicit præcipuè verum in muliere, & dixit Rota in Valentina Professionis 17. Aprilis 1570. coram Cardinali Lancellotto.

10 Iura autem, ac auctoritates, quæ ex aduerso allegantur, vel loquuntur in metu reuerentiali nudo, & solo, ita enim loquitur allegata l. si cogente, eum sic eam intelligant, Bald. ibi, & Abb. in c. 1. num. 4 de spons. impub. vel loquuntur de coactione non graui, sed leui, quæ non sufficit glos. in c. præsens, in verb. patrem in fine. 20. quæst. 3. Abb. in c. cum virum. n. 8. circa med. de regul. Felyn. in c. causam matrimonij num. 3. ante fin. vers. modo probatur, & ibi Dec. sub num. 7. de offic. deleg. Couarr. de spons. par. 2. c. 3. §. sexto circa finem.

11 Non obstat illud, in quo informátes pro Don Philippo faciunt præcipuum fundamentum, quod ad annullandum matrimonium requirátur minæ mortis aut cruciatus corporis pro sufficienti metu, quia fuerunt datæ plures responsiones. Et primo hoc non esse verum, quia ad istum effectum sufficit metus cadens in constátem virum d. cap. consultationi. de spons. quis autem sit metus cadens in constantem virum relinquitur arbitrio iudicis, Alexan. consil. 156. num. 5. in fine lib. 5. Soccin. iun. consil. 77. num. 45. lib. 5. plures cumulat Thomas Sanchez lib. 4. disputationum disp. 5 nu. 1. qui rationem assignat, eo quia non possunt in particulari exprimi omnes casus, & in discursu dictæ disputationis enumerat duodecim casus metus cadentes in virum constantem non posset autem esse arbitrarium iudici si esset absolutè in iure diffinitum, quod requirerentur minæ mortis aut verbera, & non esset verum, quod reperiantur tot casus, in quibus verificari posset metus viri constantis.

12 Non obstat l. interpositas, C. de transact. nam quatenus requirit salutis periculum, vel corporis cruciatum hoc habet locum quoad verba edicti, & actionem directam, secus est quoad vtilem actionem, & mentem Prætoris, quia sufficit minor metus, & aliunde proueniens, vt declarát ibi Doctores, & in specie Ang. & Paul. de Castr. in princ. & propterea Bald. ibi nu. 8. Salycet. n. 5. & Curt. iun. n. 7. dicunt sufficere si timeatur graue damnum.

13 Gloss. in d. c. consultationi. in verb. in constátem virum intelligi debet, vt loquatur per modum exempli, quod metus mortis aut cruciatus corporis sint quidem metus cadens in constantem, sed non ita, quod non possit aliter dari talis metus, hoc bene comprobat Ang. in d. l. interpositas. in princ. dum dicit. nota, quod metus debet esse talis, qui cadat in virum constantem, puta mortis, vel corporis cruciatus, facit etiam quod tradit Calder. cons. 1. circa princ. de his quæ vi metusve caus. fiût vbi dicit metum iustum iudicari ex circumstantijs, vt non solum quæ continent cruciatum corporis, sed etiam quæ continent verba comminatoria, maximè mortis.

14 Alexand. cons. 156. nu. 20. lib. 5. refert se ad superius per ipsum dicta, supra autem num. 5. vers. & etiam dixerat, quod potest varijs ex causis, & per minas, & aliter inferri iustus metus cadens in constantem virum.

15 Secundò principaliter respondetur, quod dicitur de metu cruciatus corporis, aut mortis, procedere in extraneo, non in eo qui reuerentiá debet, Bart. in l. 1. §. quæ onerandæ. n. 4. ff. quar. rer. act. non det clarum est enim propter reuerentiam debitam minorem metum sufficere, Franc. Marc. decis. 1090. num. 2. par. 1. & fuit dictum in decisione.

16 Accedit quod Bart. in dicto §. qui onerandæ, in fine, & concordantes adducti in eadem decisione, dum dicunt minas cum metu reuerentiali sufficere, loquuntur simpliciter de minis, nec se restringunt ad minas mortis, & Anton. Gomez. var. resolut. tom. 2. c. 14. nu. 27. vers. sed his non obstantibus, ibi præterquam si cum prædicto metu dicit quod quales debeant esse minæ, cum nó reperiatur à iure determinatum pendet ab arbitrio iudicantis, & est de mente Abb. in c. cum virum. num. 8. circa finem. vers. iudex ergo ex circumstantijs, de regul. & propterea dicit Abb. paulo superius, quod reuerétia cum terribilitate personæ sufficiút pro iusto metu, quod etiam vult Felyn. in c. causam matrimonij sub n. 4. vers. quod talis reuerentia. de offic. deleg.

17 Tertiò respondetur, quod vbi verum esset timorem debere esse mortis, aut cruciatus corporis nõ tamen propterea requirerentur minæ mortis, aut cruciatus, sed sufficeret quod Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de morte, aut cruciatu, Alex. cons. 98. nu. 5. & Alexde Neuo cons. seq. num. 6. & 7. lib. 3. idem Alexand. cons. 21. sub nu. 5. inter cons. matrim. Riminald. iun. cons. 361. n. 73.

18 Timor enim instus ex affectu metuentis dignoscitur Alberic. in rub. ff. ex quibus caus. maior. num. 1. & iusta metus suspicio sufficit pro metu, Bald. in l. fin num. 7. C. de iur. delib. Riminald. Sen. cons. 15. num. 26. Alba consil. 77. num. 1. Grammat. decis. 5. num. 7. cum duobus seqq. Paris. cons. 60. num. 13. lib. 4. & dicit Bald. cons. 165. ad finem, lib. 2. Quod in matrimonio animus debet esse liber, non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.

19 Marchionissam autem talem metum, & suspicionem concepisse, probat Doctor Sebastianus Manriquez super 6. qui deponit super ea rogatum fuisse ne arbiter propter dubium quod habebat ne Pater aliquid damni sibi afferret, melius etiam Donna Maria de Naruez, quæ deponit Marchionissam sibi dixisse, quòd timebat ne à suo Patre occideretur, sed dixisset nolle contrahere matrimonium cum Don Philippo. Et quod ista suspicio non esset omnino vana, probat depositio matertera, quæ bene informata de animo, natura, & ira sui viri dicit se pro certo habere, quod Marchio occidisset filiam si sibi in hoc non obtemperasset. Quarto præsuppositoad omne peius, quod requirerentur minæ mortis, aut verberum; Respondetur minas huiusmodi intercessisse, illas enim probant Lupus de Slaua, & Donna Hieronyma de Mendoza quorum dicta coadiuuantur ex dicto Donnæ Franciscæ de Figuerra deponentis de auditu, & depositione Donnæ Hieronymæ de Mendoza, & Donnæ Franciscæ Enriquez quæ dantur in summario.

20 Non obstant obiectiones, quæ dantur contra personas, & eorum dicta, quia placuerunt Dominis responsiones datæ in vltima decisione facta 28. Ianuarij præteriti supponendo minas paternas esse difficilis probationis, Bertrand. cons. 64. num. 5. par. 1. in antiq. Alba. cons. 77. num. 9. Boer. decis. 101. num. 1. itaut propterea admittantur Testes, qui aliàs non admitterentur, Alex. cons. 156. num. 15. libr. 5. Honded. cons. 29. num. 24. lib. 1.

21 Nec obstat, quod dicitur Testes esse singulares, & propterea non probare minas, quia magis placuit Dominis sententia Angeli Crott. & aliorum volentium, quod in hoc admittantur Testes singulares; & Doctores in contrarium adducti, vel non dicunt id, ad quod allegantur, vel procedunt, quando ageretur de probandis minis solis, & propter se, non autem pro eruendo metu, iuxta distinct. Anchar. cons. 227. n. 7. circa med. quem sequ. Siluest. Aldobran. ex aduerso alleg. cons. 71. num. 38. & 39. qui facit pro opinione, Angel. & Crot.

22 Præterea Testes singulares probant concurrentibus adminiculis, Paul. de Castr. consil. 281. num. 10. ad finem, vers. item non obstat, quod Testes sunt singulares, lib. 1. & cons. 250. post num. 3. lib. 2. Aym. cons. 178. num. 3. Ceph. cons. 141. sub num. 12. vers. & propterea, Gabr. de testib. conclus. 3. in fine, Roland. cons. 82. num. 47. lib. 2. Surd. cons. 93. num. 65. fuit dictum in vna Bisignanen. Pensionis 17. Maij 1574. coram Cardinali Lancellotto, & in vna Romana Fideicommissi 20. Decembris 1582. coram Bubalo. Adminicula autem sunt ex depositionibus aliorum Testium, & ex multis circumstantijs ponderatis per informantes, & adductis in prima decisione huius causæ. Alia ex aduerso deducta, vel sunt sublata in dicta decisione, vel tolluntur ex deductis per informantes pro parte D. Marchionissæ.

REVER.mi DOMINI LVDOVISII.

Parmeñ Status.

Veneris 5. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

De Testibus singularibus singularitate obstatiua, adminiculatiua, vel diuersificatiua quando probant; Præsertim quando agitur de probando tempus, aut aliquem actum iterabilem.

SVMMARIVM.

Testes singulares probant in actu iterabili, num. 1. contra num 2

Testium singularitas alia est obstatiua, quæ Testimonium infringit, & alia adminiculatiua, quæ Testimonium coadiuuat, num. 2.

Testes singulares etiam singularitate diuersificatiua non probant, num. 3.

Testes inuerisimilia deponentes non probant num. 4.

Testium dicta contraria concordantur per multiplicationem, & reiterationem actorum, num. 5. & 6.

Testes deponentes dubitatiuè de tempore, non dicuntur discordes sed contestes cum alijs Testibus de præciso tempore deponentibus, num. 5.

Testes præsumũtur contestes de eodem actu si non probentur singulares, num. 6.

DE-

DECISIO CCLXI.

1 Placuit Rotæ audire Dominos de Rangonibus super prima parte decisionis vltimo loco factæ in eo, quod dicebatur indagationem temporis in depositione Don Baptistæ tendere ad reddendum eum singularem singularitate obstatiua, vel sibi contrarium contra quod DD. de Rangonibus se neutrum ostendere obijciebant, quia dicebant agi de probatione matrimonij, quod plures contrahi, & iterari potest, Specul. de testam. §. iam, de interrog. num. 16. Et potuit non solum non cadere contrarietatem in Teste, sed nec etiam posse redargui de singularitate obstatiua, quæ contingit in actu non iterabili, neque iterato, sed potius singularitate diuersificatiua, quæ est de actu multiplicabili, vt per Aym. de antiq. temp. par. 4. §. sed enim, numer. 2. & 3.

2 Quo non obstante Domini in eadem sententia permanserunt, omisso enim quod singularitas in actu iterabili, & quam diuersificatiuam vocant, Aym. & alij adducti latè autem sumpto vocabulo obstatiua dici potest, vt per Soccin. Iun. consf. 82. num. 20. lib. 4. Franc. in l. admonen. sub numer 268. ff. de iur. iur. quod comprobat Soccin. Iun. ex doctr. Bald. in rubr. de controuer. inuest. vers. est ergo duplex, vbi dicit duplicem esse singularitatem obstatiuam, quæ infringit Testimonium, & adminiculatiuam, quæ testimonium coadiuuat, quam distinctionem sequuntur Felyn. in c. licet ex quadam, col. 5. vers. est enim duplex, de testibus, Crot. cons. 57. nu. 2. Franc. Curt. in d. l. admonendi, num. 268.

3 Nihilominus ad effectum, qui fuit in Rota consideratus ad conquassandas probationes, non multũ refert An versemur in obstatiua propria, vel in diuersificatiua, quia Bald. in decis. allegat. num. 25. lib. 3. de hac diuersificatione loquens dicit, quod lacerat probationes, quia eas diuidit, quem sequitur Aymon. cons. 41. numer. 7. Roland. consil. 95. numer. 20. & 21. libr. 4. Gabriel. cons. 4. numer. 17. in fine, lib. 2. Riminald. Inn. consil. 644. numer. 67, & seqq. Surd. consil. 301. numer. 12. & dicit Bald. in capit. licet causam, sub numer. 11. de probation. quia talis singularitas omnino vitiat probationes, quod etiam tradit Felyn. in capit. licet ex quadam, numer. 4. vers. & hoc etiam eleganter de Testibus, Corn. cons. 247. numer. 11. lib. 2. Surd. vbi supra, & non solum lacerat, & vitiatur, quia scindit, & decidit probationes, sed quia per eam dictum vnius Testis debilitat eludit, detrahit de fide alterius, Bald. & Felyn. in locis per eum allegatis, Dec. in dicto capit. licet causam, numer. 63. de probation. Caccialup. in d. l. admonendi, sub numer. 209. Franc. Curt. sub numer. 287, Aym. de antiq. tempor. 4. par. §. sed enim, sub num. 7. & cons. 267. num. 4. Soccin. Iun. cons. 99. num. 2. lib. 2. Cephal. cons. 448. num. 8.

4 Vlterius dicebant Domini veram obstatiuam contigere non solum per directam contradictionem, & reductionem ad impossibile, sed etiam per reductionem ad inuerisimile, Bald. in l. scripturæ, numer. 3. C. de fid. instrum. Grammat. cons. ciuil. 66. num. 18. ante fin. Et est de mente Imol. in capit. cum tu, num. 4. ante fin. vers. fallit. vbi reduci possunt, vbi etiam Felyn. sub num. 11. vers. item procedit, de testibus, & cum verisimilitudo petatur à communiter accidentibus, vt dicit Bald. in d. l. scripturæ, numer. 7. Grammat. d. cons. num. 39. & seq. à communiter accidentibus matrimonia non multiplicantur, vltra alias inuerisimilitudines consideratas ab informantibus.

5 Non obstat quod Specul. loquitur de matrimonio, & dicit præsumi multiplicationẽ, quia agitur vt ipse dicit ad cõcordandũ testes, quæ conclusio aliquando fit per multiplicationem, & reiterationem, iuxta not. in d. c. cum tu, de testib. In casu autem nostro agitur de discordando probationem per pluralitatem. Rursus loquitur Specul. ad effectum euitandi periurium. præterea Specul. & alij adducti loquuntur in testibus deponentibus de certo & præciso tempore diuerso, quod non contingit in d. Don Baptistam, qui deponit de tempore non benè memor dubitatiuè, & conditionibus in circa, & parum plus, vel minus, quo casu testes non dicuntur discordes, sed potius concordare cum alijs probationibus certum tempus continens, Alexan. consil. 155. numer. 2. & seqq. libr. 5. Ruyn. consil. 36. numer. 5. lib. 4. Grat. de testibus par. 7. num. 35. Aym. vbi supra, numer. 19. & consil. 78. sub numer. 9. vers. amplius, Bero. consil. 201. numer. 40. Surd. consil. 13. numer. 43. ad finem, cum nonnullis sequentibus faciunt tradita per Alex. cons. 181. num. 3. in fine, lib. 7.

6 Non subsistit quod sufficiat possibilitas iterationis, & quod Testes possint esse singulares; quia immo præsumuntur contestes de eodem actu, si non probentur singulares, Innocen. in capit. quam, & quando, col. 2. de accusat. Ias. post Bald. in l. 2. numer. 14. C. de bon. possess. secundum tab. Alex. cons. 47. sub num. 6. vers. non omitto, lib. 2. Aret. cons. 36. sub numer. 4. Barbat. cons. 25. num. 6. lib. 2. Ruyn. cons. 105. num. 5. lib. 4. Soccin. cons. 173. num. 9. in fin. lib. 7. Dec. cons. 350. num. 8. Rimin. Sen. cons. 310. num. 8. Aym. cons. 68. nu. 9. in fin. Grammat. cons. ciuil. 79. num. 10. Cæs. de Graff. decis. vnica, de depos. num. 5. fuit dictum in vna

Lueana Pensionis 4. Iunij 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto. Et In vna Romana Legati della Porta 3. Decembris 1601. coram R. P. D. Coccino. Et facit, quia si ad concordandum probationes præsumitur pluralitas actuum, vt dictum est, & tenuit Rota in vna Burgen. Decimarum de Scalante 30. Ianuatij 1589. coram Bubalo, contra regulam traditam in cap. cum Ioannes, de fid. instr. multo magis per concordiam probationum debet excludi pluralitas & præsumi vnitas: Ex quibus & alijs adductis per informantes Domini præstiterunt in resolutis, &c.

IVSTI.

Tridentina Canonicatus.
Mercurij 10. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Aetas quomodo per testes probetur, & An parentes admittantur ad probationem ætatem filiorum.

SVMMARIVM.

Probatio probationem non excludit, num. 1.
Testes quomodo deponere debeant ad probandum alicuius ætatem, & quomodo reddere rationem sui dicti, num. 3.
Parentes possunt esse Testes ad probationem ætatis filiorum, num. 3.

DECISIO CCLXII.

1 Decisum fuerat in hac causa coram me die 3. Martij anno 1606. probatum fuisse defectũ ætatis Horatij Guareschetti: Quapropter, quia probatio probationem non excludit, Ægid. decis. 566. & 625. fuit disputato dubio suo die 9. Iunij eiusdem anni data remissoria, qua mediante Testes examinauit in partibus, & reportata ad Curiam. Ego disputaui dubium; An esset recedendum à resolutione facta, & Domini visis Testibus, & multis, quæ opponebantur voluerunt solummodo Testes probare in dicto natiuitatem Horatij, vt de reliquis videretur separatim.

2 Fundamentum fuit in dictis Testium nouiter examinatorum, quorum primus est commater ipsius Horatij, quæ probat Horatium esse natum de mense Maij anni 1581. & cõcludit suũ dictum, quod aliter esse non possit. Idem deponit tertius testis super decimoquinto, & reddit rationem, quia ipsa nupserat ante 23. annos, & quod tunc Horatius erat annorũ trium addendo se scire per Instrumentum dotis, & quod esset trium annorum dicit, quia tunc decurrebat per totam Villam, & audiuerat idem dici à parentibus ipsius Horatij.

3 Quintus Testis reddit sufficientem rationem, dum deponit super vigesimoseptimo, & quadragesimoquinto, quod Horatius agebat tertium annum tempore quo sibi nota fuit filia, quæ tempore examinis habebat 3. annos, & asserit se non posse errare, quia hoc tenuit menti, & eãdem rationem reddunt alij Testes, & in specie sextus facit computationem iuxta tempus contractus sui matrimonij, & sic omnes applicant memoriam ad aliquod factum memorabile, Bart. cons. 99. num. 5. lib 1. & in l. de ætate, num. 7. ff. de nun. & fuit dictum in allegata decisione in hac causa, & quatenus deponant de auditu à parentibus hoc poreſt bene concludere, quia etiam ipsi parentes admittũtur ad probationem ætatis filiorum, l. etiam. ff. de prob. c. Testes. §. Testes idonei, 4. quæst. 3. Vnde fuit ita decisum, & de reliquis postea videbitur.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala.
Lunæ 15. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, quando per subsequentes actus voluntarios conualidatur, metusq; purgatus censeatur.

SVMMARIVM.

Metus semper illatus, semper durare præsumitur, n. 1.
Metus semel illatus semper durare præsumitur vigente eadem causa metus, n. 2.
Metus non censetur purgatus per quemcumque subsequentem actum voluntarium etiam factum ex interuallo post illationem metus, quando eadem causa, & ratio metus durat, n. 3.
Metus durare semper præsumitur donec durat vita illius qui metum incurrit, n. 4.
Metus semper durare præsumitur donec durat eadem cogendi, & nocendi potestas, n. 5.
Metus, vt purgatus censeatur necesse est vt is cui semel metus illatus fuit sit positus in plena libertate, n. 6.
Metus non censetur purgatus per subsequentem actum voluntarium quando præcedit protestatio de qua, n. 6.

DECISIO CCLXIII.

1 Actum fuit de purgatione metus per Dominam Marchionissam passi in contrahendo matrimonio cum Don Philippo, quæ, discussio triplicem habuit inspectionem, prout tria respiciebat tempora, tempus videlicet quo hac vita functus fuit Don Petrus Lopez Portocarero Marchio Pater Marchionissæ tẽpus, quo Marchioni superuixit Cardinalis de Castro Archiepiscopus Hispaleñ, & demũ tempus post obitum vtriusque DD. pro nunc determinantes primum tempus tantum sine cõtradictione, & dili-

& difficultate resoluerunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse purgatum metum. Moti ex regula quod metus semel illatus durare præsumitur, Bart. in l. 2. num. 10. C. de his quæ vi metusve cauſ. fi. Aret conſ. 14. num. 18. Iaſ. conſ. 165. col. penult. verſ. bene facit quod notabiliter lib. 2. Rebuff. conſ. 68. num. 24. deciſ. Pedemont. quæ alios allegat, & rationem adducit 179. ſub num. 11. verſ. hinc infert. Qua regula ad excludendam purgationem metus vſa fuit Rota in Neapolitana Profeſſionis 26. Iunij 1598. coram Orano.

2 Et de plano procedit vigente cauſa, & ratione metus, c. cum locum de ſponſ. c. accedens de procurat. Bart. in l. penult. num. 7. vbi etiam Iaſ. ſub num. 3. verſ. tertio limita. ff. de condit. ob turpem cauſ. Bald. in l. 2. ſub num. 10. verſ. ſecundo caſu. C. quod metus cauſ. Angel. in l. qui aliena. S. celſus. ff. de acquiren. hæred. Barbat. conſ. 54 num. 6. & 13. lib. 1. Alex. conſ. 98. ſub num. 7. lib. 3. latè Dec. conſ. 219. nu. 4. circa med. verſ. ſed his & ſimilibus Purp. conſ. 579. num. 14. & 15. Corn. conſ. 42. nu. 15. in fine, lib. 2. Pariſ. conſ. 139. in fin. lib. 4 Grat. conſ. 38. num. 17. lib. 2. Alba. conſ. 77. nu. 14. dixit Rota in Toletana Matrimonij coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino 23. Ianuarij 17. Martij, & 27. Octobris Anni 1589. & prius in Nicieñ Matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram Giptio.

3 Quamdiu enim durat cauſa metus quicunque actus fiant etiam ſi præſeferant liberam voluntatem, & lætum iucundumq; animum, ne dum metum non purgant, Abb. antiq. in cap. ſuper verſ. filia cuiuſdam ciuis de renunciat. vbi etiã Ioañ. Andr. Imol. & Abb. Alex. conſ. 99. ſub num. 8. lib. 3. Barbat. d. conſ. 54. num. 5. Pariſ. conſ. 53. nu. 7. lib. 4. Grat. d. conſ. 38. ſub num. 17. cum alijs quos refert & ſequitur Menoch. præſumpt. 4. nu. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanchez de matrim. lib. 4. diſputat. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17. Martij 1589. ſed potius eum magis confirmant, vt dixit Rota in prætallegata Neapolitana Profeſſionis coram Orano. Quod verum eſt quodcumque temporis interuallum intercedat Bald. in l. 2. ſub num. 10. C. de his quæ vi metusvè cauſ. fi. Aretin. in l. interpoſitas. num. 4. C. de tranſact. Dec. in l. in omnibus cauſis ſub num. 12. verſ. ſed eadem cauſa. ff. de reg. iuris & d. conſ. 219. ſub nu. 4. verſ. primo ex eo cum alijs per Thom. Sanchez vbi ſupra.

4 Durauit autẽ proculdubio cauſa metus quãdiu vixit Marchio metus illator gloſ. in cap. 1. in gloſ. final. circa med. vbi Hoſtien. in verbo, non timore mortis, Abb. num. 12. Imol. nu. 14. de his quæ vi metusvè cauſ. fi. Prob. ad Menoc. in c. vnic. nu. 8. ad fin. eodem titulo in 6. Calder. conſ. 1. quod metus cauſa Alex. d. conſil. 99. num. 8. Dec. conſ. 99. numer. 8. & conſil. 209. ſub num. 5. verſ. ſeptimo adduco Ruyn. conſ. 120. num. 28. lib. 4. Purpur. conſil. 579. num. 15. Narta conſ. 451. num. 17. Rebuff. d. conſ. 68. ſub num. 24. Ioann. Baptiſt. Ferrer. conſ. 79. num. 12. & tenuit Rota in dicta Neapolitana Profeſſionis.

5 Ad effectum enim, vt metus durare præſumatur ſufficit quod duret eadem cogendi, & nocendi poteſtas, Aretin. conſ. 14. poſt num. 18. Soccin. conſ. 163. poſt num. 11. lib. 2. Corn. dicto conſ. 41. num. 14. & 15. Boer. deciſ. 100. num. 13.

6 Accedit quod dicto tempore Marchioniſſa nũquam fuit in plena libertate conſtituta, vt requiritur ad purgationem metus c. accedens. de procurat. c. cum locum de ſponſ. Barbat. dicto conſ. 54. ſub num. 15. Neuiz. conſ. 52. nu. 53. circa finem, & dixit Rota in dicta Toletana Matrimonij 3. 12. & 17. Martij 1589. & in Neapolitana Profeſſionis 26. Iunij 1598. coram Orano. Conſiderabant etiam DD. plures proteſtationes Marchioniſſæ præcedentes emiſſas tempore contracti matrimonij, ſiue ante, quæ cum remouerent conſenſum ipſius ab actibus futuris, vt plenè fuit deductum in prima deciſione huius cauſæ impediebant purgationem metus præſertim eius cauſa adhuc vigente vt reſoluit Rota in dicta Toletana Matrimonij 17. Martij 1589. ex quibus & alijs deductis per informantes reſolutum fuit pro continuatione metus toto tempore vitæ Marchionis patris.

REVERENDISSIMI D. MARCHOMONTII.

Toletana Cappellaniæ,
Lunæ 19. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

De Teſtibus ſuper impuritate deponentibus, plura notanda, & præſertim quomodo Teſtes ſuper publica voce, & fama deponere debeãt vt illam probaſſe dicantur.

SVMMARIVM.

Teſtis mulier, & vilis non probat impuritatem, n. 1.
Teſtis de auditu ad hoc vt probet in antiquis quid requiratur, num. 2.
Fama publica ad hoc vt probet debet eſſe ſolida conſtans vniformis, & abſque contradictione, n. 4.
Teſtibus deponentibus de bona fama etiam paucioribus, magis credendum quàm pluribus deponentibus de mala fama, num. 4.
Teſtes deponentes de publica fama profferunntur alijs.
Teſtes dicentes non audiuiſſe hanc publicam famam, num. 5.

Fama publica non probat, nisi constet, quod habuerit originem ex probabilibus causis quæ inducant populum ad sic credendum, aliàs non est fama, sed varia vox populi contemnenda, n. 6.

Testibus deponentibus cum causa, & ratione speciali, magis credendum est, quam deponentibus cum causa, seu ratione generali. n. 8.

DECISIO CCLXIIII.

1 Rota censuit Statutum Ecclesiæ Toletanæ nõ obstare Domino Iosepho Rodriguez de Benauente: Nam quod lineam paternam ipsius non proponitur impuritas nisi Christophori Rodriguez aui paterni, de qua deponũt quatuor Testes de simplici auditu, & sine expressione alicuius causæ seu rationis atque ex illis testibus vigesimussextus est mulier vilis quæ ad effectum, de quo agitur, nullo modo est idonea, Archid. in c. consanguineos 35. quæst. 6. Bald. in c. dudum. col. 2. n. 42. de elect. ideoq; nec probat vigesimustertius testis, qui deponit de auditu à sola prædicta muliere, quam in suo seruitio rétinebat, & propterea cum in contrarium sint pro puritate, quamplurimi Testes, vt mox dicetur iste articulus non indiget alia discussione.

2 Quo vero ad lineam maternam dantur quatuordecim testes, & ex illis aliqui, de publica voce & fama, qui dicunt Ioannem Sanchez argentarium auum maternum Iosephi habuisse ortum à Iudæis, verũ ista probatio infringitur ex multis. Omisso enim Ansimus in re antiqua, cum agatur de impuritate hominis vita functi viginti solummodo annis ante captam informationem, & omisso quòd nec probatæ, nec articulatæ fuerunt qualitates requisitæ ex dispositione, cap. licèt ex quadam. de testib. ad trad. per Alex. conf. 81. lib. 2. & Hippol. Riminald. qui alios cumulat conf. 363. n. 137. & sequen.

3 Est in primis aduertendum, quod prædicti Testes multas in dicta exceptiones patiuntur. Aliqui enim non recordantur à quibus personis audiuerint id quod deponunt fuisse publicè dictum, alij recurrunt ad rixas, atque etiam ad verba iniuriosa à pueris in scholis dicta nõnulli sibi ipsis contrarij deponunt à nemine audiuisse, quòd tamen ante, & post dicunt fuisse publicum, & in specie secundus, & octauus vterque iuxta quartum alij denique allegant illos à quibus audiuerunt, illi autem interrogati respondent, se nunquam ea de re fuisse loquutos, & idem octauus testis allegat testem decimum nonum, & testem vigesimum septimum, qui primò examinati deponunt de puritate, vt in processu fol. 202. & fol. 231. deinde repetiti negant circa impuritatem illa vnquam dixisse ad quæ fuerunt allegati, vt fol. 408. & 396. ita testis decimus allegat 70. & 72. testes, qui omnia negant fol. 403. & 409. præterea insignis omnino, & notabilis memoriæ est quartus testis, qui cum sit annorum dumtaxat quinquaginta trium deponit audiuisse suam auiam appellantem Ioannem Sanchez malo nomine Chapalonem, & subdit nihilominus dictam auiam decessisse ante annos quinquaginta.

4 Deinde est aduertendum, quod vt fama probet debet esse solida, constans vniformis, & absque contradictione, c. de parentela il 2. 35. quæst. 6. Bald. in l. conuenticulam, n. 8. C. de sacrosanct. Eccles. & alios cumulant Roland. conf. 3. nu. 49. & sequen. lib. 2. Ioann. Gar. de nobilit. gl. 18. n. 13. hic autem adsunt quamplurimi Testes ab ipso Capitulo, & absẽte D. Iosepho examinati, qui deponnnt parentes, & ascendentes paternos, & maternos D. Iosephi esse puros, & Christianos antiquos nulla Hebræorum, Saracenorum, Hæreticorum, vel alia qualibet macula infectos, & pro talibus Christianis antiquis fuisse communiter habitos, tentos, & reputatos, & quod si aliter res se haberet ipsi Testes id sciuisset, & minus esse non posset ob nimium tractatum, & communicationem quam cum ipsis habuerunt, & quia fuerunt vicini eorum, & alijs de causis cognouerunt dictos parentes, & in specie illum Io. Sanchez argentarium de cuius impuritate potissimum agitur, itaque vltra quod etiam in casu quo testes deponentes de mala fama essent paulò plures, deberet tamen adhiberi fides, & credi paucioribus deponentibus de bona fama, Gabr. qui plurimos cumulat. de testibus conclus. 4. num. 24. & in terminis statuti impuritatis Alphons. Hoied. in tract. de incompatib. benef. par. 5. c. 23. num. 143.

5 Adhuc res ipsa loquitur non posse dici, quod hic adsit publica vox & fama impuritatis, quæ suffragetur cum post exactissimam informationem captam à Capitulo continuis quindecim mensibus in ipsa Vrbe Toletana, in qua propè omnes Ioannem cognouerant, & post nonaginta quatuor testes examinatos, omnis probatio reducitur ad depositiones quatuordecim testium, quorum plerique in dicto patiuntur exceptiones admodum relenantes, & habent contra se plurimos alios testes ab eodẽ Capitulo examinatos, qui nedum nesciũt istã malam famam per Ciuitatem Toletanam fuisset, vt bene per Aymon. conf. 57. num. 10. per glos. in l. si tutor. C. de peric. turor. vbi quod nõ præsumitur ignorãtia eorum, quæ publicè per famam sunt nota, quinimmo dicunt scire, & audiuisse, quod parentes, & ascendentes D. Iosephi communiter pro puris, & antiquis Chri-

Christianis habebantur, & tenebantur.

6 Tertio est aduertendum requiri ad probationẽ famæ, quod illa habuerit originem ex probabilibus causis, quæ inducant populum ad sic credendum & dicendum, alias non est fama, sed vana vox populi contemnenda, l. decurionum. ff. de pœn. Bart. & alij in l. de minore S. plurimum de quæst. Bald. in l. proprietatis. C. de probat. n. 3. Corn. cons. 130. n. 6. lib. 4. Surd. cons. 255. n. 76. lib. 2. in proposito autem quidam ex testibus dicũt se ignorare causam originis istius famæ impuritatis, quidam vero illam exprimunt, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Los Chapalones, eo quod descenderent à quibusdam Iudæis, qui in Ciuitate Toletana Chapalones vocabantur.

7 Ista autem ratio famæ est omnino reijcienda, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Chapalones, non proprio nomine, sed malo nomine, & in conuitium, & ijdem testes dicunt, & aliqui in specie addunt illam appellationem non fuisse in notam malæ progeniei, sed ex ioco, vel saltem ex malè dicto processisse, ideoq; non bene infertur, quod haberent originem ab illis Iudæis, nec rectè concluditur ab appellatiuo, & iocoso, vel ad omne peius iniurioso nomine, ad nomen gentilitium, seu familiare, & ad originem. Insuper quia dicta ratio apparet falsa, cum quamplures Testes nempè Quartus, Quintus, Sextus, Septimus, Nonus, Decimus, Duodecimus, Decimustertius, Decimusquartus, Decimusnonus, Vigesimusprimus, Vigesimusquartus, Vigesimusquintus, Octuagesimusprimus, Octuagesimusquartus, Octuagesimussextus, Octuagesimusseptimus, & Octuagesimusnonus dicant non extare, nec extitisse in Ciuitate Tolerana aliquos, qui Capalones vocarentur vnde fide existentia gentis seu familiæ, & nominis non constat, multo minus de talis familiæ, seu nominis impuritate constare potest, Alex. in add. ad Bart. in d. S. plurimum num. 19. in littera D, in fine.

8 Præterea quamplurimi etiam Testes, Quintus, Nonus, Decimusquartus, Decimusquintus, Decimussextus, Decimus septimus, Decimus octauus, Decimusnonus, Vigesimusprimus, Octuagesimustertius, & Octuagesimusquartus deponunt Ioannem Sanchez, eiusq; fratres fuisse dictos Chapalones, delitiarum causa, siue per iocum, & risum, quia erant balbutientes, & ob linguæ defectum litteram H, multum exprimebãt, & ista ratio huius cognominis est magis attendenda, cum magis in specie concludat, quam illa generica, & incerta quod descenderent à Chapalonibus Iudæis, quos non constat vnquam fuisse in rerum natura, ad trad. per Alex. cons. 88. num. 8. lib. 5. Soccin. cons. 54. lib. 4. Paris. cons. 74. lib. 1. Alphons. Hoied. dict. tract. de compatibil. benef. par. 1. cap. 23. num. 143. vers. quarto erit animaduertendum.

9 Nec facit quod duo testes reddant alias rationes istius famæ, vnus quod Ioannes Sanchez nolebat manifestare suos parentes, aliter quod cum idem Ioannes, eiusq; filij essent diuites nũquam Testis audiuit; quod prætenderint adscribi confraternitaribus habentibus statuta puritatis. Primus enim Testis non dicit, quod Ioãnes fuerit eo loco, vel tempore interrogatus de suis parentibus, vt respondere teneretur, sicuti, & Secũdus Testis non dicit quod Ioannes, eiusuè filij tentauerint adnumerari dictis confraternitatibus, & fuerint prohibiti, vltra quod nec ista posset esse ratio famæ, neque, communis reputationis, cum sit solummodo discursus, & ratiocinatio illorum Testium, quorum vterque vnicus deponit de sua dumtaxat opinione.

10 Non obstant illi testes, qui deponunt de quodam Sambenito sub nomine Ioannis Chapatel Sartoris combusti, & propter consonantiam dictionum Chapalon, & Chapatel insinuant notam istius Sambeniti afficere Chapalones, & per consequens D. Iosephum. Ista enim obiectio est nimis imbecilla, & fragilis in materia adeo graui tantiq; præiudicij, cum non sit idẽ Chapalon, & Capatel, neque probetur, quod istud, vel illud cognomen pertineat ad D. Iosephum, & multo minus probetur illius descẽdentia à dicto Chapatel per gradus distinctos, prout requiri Rota in alijs causis resoluit.

11 Accedit, quod illi testes sunt tantummodo tres ex quibus sexagesimus tertius deponit simpliciter, quod sexagesimus octauus Testis duxerat ipsum ad Ecclesiam Sancti Marci vbi videbatur ille Sambenitus, & sibi dixerat, quod Ioannes Sanchez descendebat à persona descripta in d. habitello, quodq; ita audiuerat à nonnullis, & sic testis per se nihil dicit, sed tantum refert audita à sexagesimooctauo teste, ille autem sexagesimusoctauus testis examinatus, & repetitus deponit, se id quod dixerat audiuisse à sexagesimonono teste, addit tamen, quod ipse etiam ita tenebat, & credebat propter nominum consonantiam. Demum sexagesimusnonus testis examinatus respondit se nescire quod Ioannes traheret originem ab illo Chaparel sartore, sed quod nonnulli murmurantes dicebant quod illa nomina Chapatel, & Chapalon sunt consimilia, & hinc desumebant conjecturam contra prædictum Ioannem, ex quibus apparet dicta istorum trium testium fundari in sola opinione, & imaginatione nonnullorum murmurantium.

12 Non denique obstat decimustertius testis, qui dicit

dicit Ioannem Sanchez fuiſſe conſobrinum cuiuſdam N. de Fuenſalida, qui habebatur pro confeſſo, & quod ambo procedebant ex eodem trunco, quodq; illud cognomẽ eſt impurorum cuius depoſitionis occaſione examinati fuerũt alij teſtes, qui deponunt prædictum Ioannem Sanchez argentarium, quandoque fuiſſe denominatum de Fuenſalida, & alij etiam, qui dicunt illud nomen de Fuenſalida haberi pro cognomine impurorum: nam in primis ille decimustertius teſtis eſt vnicus, nec dat aliquam rationem, ex qua ſibi credendum ſit de iſta parentela, nec quod fuerit in rerum natura ille N. de Fuenſalida, qui haberetur pro confeſſo, & quando Ioannes, & ille N. proceſſiſſent ex eodem trunco, non ſequitur tamen quin impuritas, quatenus eſſet probata, potuerit oriri ex aliquo ramo, qui Ioannem non contingeret. Ideoq; iſta omnia ſunt incerta æquiuoca, & inſufficienter probata, ſicut & æquiuoca eſt impuritas cognominis de Fuenſalida, quia omiſſis in hoc articulo contrarietatibus teſtium ſufficiunt pro incertitudine; duo alij teſtes, è quibus octuageſimus ſecundus deponit cognouiſſe quamplures perſonas huius cognominis tàm naturales Ciuitatis Toletanæ, quàm aliorum locorum e quibus aliæ habebãtur pro puris, aliæ pro impuris, nonageſimus ſecundus verò teſtis dicit, quod cognomen de Fuenſalida Ciuitatis Toletanæ antiquitus fuit valde inſignè, & illud habuerat quamplures equites, & nobiles.

13 Poſtremo ſi Ioannes Sanchez quãdoq; fuit dictus de Fuenſalida, id potuit euenire ex quo forſan illius maiores haberent ortum ex Oppido de Fuenſalida, de quo deponit prædictus Nonageſimusſecundus Teſtis, ideoq; non concludit iſta probatio, & per conſequens, ad effectum de quo agitur, eſt irreleuans, Abb. in c. 2. in fin. de cenſib. & fuit deciſum in Toletana Portionis 13. Iunij 1594. coram Illuſtriſſimo D. Cardinali Mantica. Atq; ex his Domini vnanimes dixerunt ſtatutum nõ obſtare D. Ioſepho.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hiſpaleñ Matrimonij de Alcala.
Lunæ 26. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per ceſſantiam metus, nec per actus contrarios, ſpontaneos, & voluntarios.

SVMMARIVM.

Matrimonium nulliter contractum ex aliquo impedimento, quod ab initio viget ceſſante impedimento nõ reconualidatur, ſed iterum legitimè contrahi debet, num. 2.

Matrimonij ſubſtantia eſt conſenſus, & vbi conſenſus deficit, ibi etiam deficit matrimonium, num. 3. & 5. Vbi quod iſto caſu matrimonium eſt ipſo iure nullum.

Metus vbi adeſt, ibi deficit conſenſus, num. 4.

Matrimonium requirit de ſubſtantia præſentiam Parochi, num. 6. Vbi propterea; quod eo abſente factum nullum eſt.

Forma eſt de ſubſtantia actus, & niſi interueniat tempore actus, actus eſt nullus, num. 6.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per ceſſantiam metus, num. 7. & ſeqq.

Ratificatio actus facit actum valere, prout ex nunc, non prout ex tunc, num. 7. & 8.

Ratificatio non facit actum omnino nullum, validum, num. 8.

Conſenſus vbi requiritur certo tempore, ratificatio non validat actum, num. 9.

Reſignatio beneficij nulliter facta à procuratore, ratificatione principalis non conualidatur, num. 9.

Manifeſtum dicitur illud quod probari poteſt, nu. 10.

DECISIO CCLXV.

1 PRætendebatur pro parte D. Philippi purgatio metus ex lõga cohabitatione, & multis actibus, quos dicebat eſſe ſpontaneos, & nõ ſolum libero, verum etiam læto animo factos: pro parte verò Marchioniſſæ reſpondebatur, non probari purgationem, & probatam non releuare, & quod metu ceſſante, & animo ad ſuã libertatem redacto requirebatur matrimonium denuò contrahi, adhibitis, ſeu repetitis ſolemnitatibus à Sacro Concilio Tridentino requiſitis. Et propterea dubitaui de ordine Rotæ, An conſtet de purgatione metus quæ ſuffragatur D. Philippo? Quo dubio propoſito, Domini reſoluerunt per actus factus viuente Marchione Patre non fuiſſe metum purgatum, reſpectu autẽ temporis poſt mortem nihil fuit reſolutũ.

2 Pro faciliori autem, & celeriori cauſæ expeditione, Rota, inſtãte Marchioniſſa, & citato Procuratore D. Philippi ſtatuit, vt videretur An fuerit neceſſarium quod matrimonium de nouo cum ſolemnitatibus ab Eccleſia requiſitis celebraretur? Si enim requiritur fruſtra laboratur ſuper purgatione metus, quæ non ſufficeret. Quod dubium Domini, informante tantum Marchioniſſa, affirmatiuè reſoluerunt ſequendo declarationem Sacræ Congregationis Illuſtriſſimorum Interpretum Concilij, quam in proprijs terminis prius fuerat amplexa, Rota in Toletana Matrimonij coram Illuſtriſſimo Cardinali Seraphino. Quotieſcumque enim Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, ſi poſtea ceſſet, opus eſt, quod omnia de integro ponantur, quæ ſunt neceſſaria, & de eſſentia Matrimonij, vt ex mul-

multis, benè comprobat Victoria in suis Relectionibus Theologicis Relect. 7. de matrim. in 2. punct. 1. par. vers. in contrarium, numer. 9. Io. Gutierez in Canon. quæst. cap. 19. num. 4. & trib. seqq. relati in illa Toletana, & Nauar. cons. 14. de sponsal. & alij per informantes adducti, quorum rationes placuerunt Dominis, quicquid in contrarium dicant, Modet. Cordub. lib. 2. de matrimon. disputat. 37.

4 Et si hoc generaliter est verum in impedimentis, maximè procedere debet in defectu consensus, quia nullum est impedimentum ita dirimens, & nihil à quo ita dependeat Matrimonium, est enim consensus de substantia matrimonij, c. tua nos, in fin. vbi glos. pen. Anton. de Butr. num. 10. & seqq. Abb. num. vlt. de sponsal. & causa efficiens ipsius, c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. cum apud, & c. tua de sponsalib. cap. tuas de sponsa duor. Concil. Florentin. in decret. de matrimon. & probat l. nuptias. ff. de reg. iur.

4 Defectus autem consensus in Marchionissa est clarus, stante metu, quo nihil magis contrariũ consensui, l. nihil consensui. ff. de reg. iur. c. super hoc, & ibi not. Abb. de renun. præsertim. iunctis præcedentibus protestationibus, vt benè per Ruin. cons. 120. num. 24. & seq. lib. 4.

5 Vbi autem in Matrimonio deficit consensus, Matrimonium est ipso iure nullum, Abb. in c. 2. num. 2. Vbi alij communiter de eo, qui dux. in matrim. quam pollu. per adult. Sed etiam dici potest, non fuisse contractum, quia vbi deficiũt substantialia nihil dicitur actum, Io. Andr. in c. 1 num. 3. Vbi etiam Anton. de Butr. sub n. 7. Io. de Anan. num. 1. de Sacr. Vnct. Et propterea omnia sunt iteranda, & non est locus suppletioni, vt dicunt post Hostien. Ioan. Andr. & alij ibi.

6 Accedit etiam, quod præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma, vt dixit Rota in vna Florentina Matrimonij 1. Februarij 1580. coram Vicecomite, & probatur, quia Concilium Tridentinum procedit annullando Matrimonium in eo absente factum, Bald. in l. 1. post numer. 2. vers. in contrarium. ff. de lib. & posthum. Felyn. in c. cum dilecta, in quinto signo formæ, de rescript. Dec. cons. 538. num. 11. Sarn. in reg. de idiom. quæst. 8. in principio. Quæ autem sunt de forma debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse, Bal. in l. obseruari. §. final. nu. 3. de offic. procons. Anton. de Butr. in capit. cum consuetudinis, de consuet. Felyn. in dicto capit. cum dilecta, num. 8. vers. & ideo.

7 Nec potest agi de ratificatione, ex subsequuto consensu, quia si Matrimonium metu contractum ex consensu subsequenti reconualesceret, vt ex nunc, non vt ex tunc, vt not. Abb. in cap. ad id, in 1. not num. 1. in fin. de sponsal. in ratificatione enim actus nulli, consideratur tempus ratificationis, Surd. qui alios allegat, decis. 241. num. 7. Cum ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quàm nouus actus, l. asse toto, ff. de hæred. inst. l. obuenire solet. ff. de verb. signif. Soccin. cons. 92. num. 11. lib. 3. Menoch. cons. 80. num. 66. Et propterea omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valear, interuenire debet, iuxta ratificationem, Soccin. ibi cum multis cumulatis per informantes, & tenuit Rota in vna Romana donationis 13. Iunij 1586. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & in vna Cornetana Bonorum coram Illustrissimo Cardinali Platto, & sæpius in alijs.

8 Nec potest deseruire solemnitas per prius seruata, quoniam, vt dictum, illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iuuare potest fictio, aut retroactio, cum non fiat quando actus est omnino nullus, Bart. in l. obseruari, num. 4 ff de offic. procons. Alex. cons. 78. num. 24. lib. 7 Dec. in l. semper qui non prohibet, num. 16. ff de reg. iur. quia tunc retrotractatio non inuenit principium conseruabile, Bald. in l. final. num. 2. C. ad Velle.

9 Et vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur, ex dispositione Concilij tempore quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur, Bald. in d. l. final. sub num. 2. C. ad Velle. Facit simile de consensu præstito, iuxta formã regulæ à Procuratore, qui non implendo mãdatum nulliter præstitit resignatio enim non conualidatur ratificatione resignantis, sed denuo est præstandus alius consensus formalis, Put. decis. 111. lib. 3. Cotta decis. 399. fuit dictum in Hispalen. & Corduben. Præstimonium 1. Iunij 1592. coram Gyptio.

10 Nullus autem remanet dubitandi locus cum habeamus in terminis declarati onem Sacræ Congregationis, qua audita ad relationem Ponentis, sine aliqua discussione, Rota in illa Toletana omisit longam disputationem super metus purgatione, & ordinauit, vt causa expediretur, prout fuit expedita. Cessat enim omnis scrupulus, quia non sumus in impedimento metus occulto, sed manifesto, cuius fuit conscius Ordinarius, Sacerdos, qui interfuit celebrationi Matrimonij, & plures Testes, qui postea de eo deposuerunt; manifestum enim non occultum dicitur, quod probari potest, glos. in capit. vestra, in ver. notorium, circa med. de cohab. cler. & in capit. manifesta, 2. quæst. 1. Cardin. in Clem. nolentes, in ver. Notarij, n. 1. de hæret. Gemin. cons. 54. sub num. 3. vers. restat igitur, Abb. cons. 22. col. 2. vers. item, & secundo,

secundo, lib. 1. & in nostris terminis plures refert, & sequitur Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disputat. 37. num. 11.

REVER.^MI D. ORTEMBERGHI.

Ferrarien. Matrimonij.
Veneris 6. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium quando dicatur contractum per verba de præsenti, vel de futuro.

SVMMARIVM.

Matrimonium, quando dicatur contractum per verba de præsenti, num. 1.

Matrimonium non dicitur contractum per verba de præsenti, quando vir dixit, volo accipere in vxorem N. n. 2. declara, vt n. 3. & 4.

Matrimonium dicitur contractum per verba de præsenti quoquo modo huiusmodi consensus exprimatur, num. 3.

Matrimonij tractatus vbi processit, tunc subsequentia verba dubia intelligenda sunt de contractu matrimonij, num. 4.

Matrimonium de præsenti probatur etiam per verba dubia, quando subsequitur traditio anuli, & subharatio, num. 5.

Instrumentum reprobari non potest nisi per testes omni exceptione maiores, n. 7.

DECISIO CCLXVI.

1 PRopositio sæpius dubio An constet de validitate Matrimonij, placuit illud restringere, & discutere: An cõtractus esset initus per verba de præsenti, vel de futuro. Res autem in hunc modum gesta fuit: præuijs Capitulis matrimonialibus, & sponsalibus de futuro eodem die, vt in publico instrumento legitur, cõgregatis personis iam dicendis pro celebrando matrimonio infrascripto Hercules de Blancbis Cappellanus Ecclesiæ Parochialis Bondeni, & Altaris Sanctissimi Rosarij, præsentibus Testibus, ac vtroque parente Dominæ Iuniperæ Rouerellæ, interrogauit Reuerendum Patrem D. Ioannem Baptistam Stellam Procuratorem D. Iulij Cæsaris eius fratris An ipse vellet, & contentus esset accipere Dominam Iuniperam in vxorem, & sponsam legitimam Domini Iulij Cæsaris, & illam desponsare secundum Ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Et Reuerendus Pater D. Io. Baptista, ex certa eius animi scientia, & animo deliberato, ex omni meliori modo dixit, & declarauit se velle illam accipere in vxorem, & legitimam sponsam sui fratris, & procuratorio nomine in eam consentire per verba de præsenti, & offerre se paratum illam desponsare, casu quo eius consensum in præmissis præstare velit. Deinde idem D. Hercules conuersus ad Dominam Iuniperam, illam interrogauit An prædictis consentire velit, & ministerio ipsius Reuerendi Patris D. Ioannis Baptistæ suscipere in eius virum, & legitimum sponsum D. Iulium Cæsarem, & permittere se desponsari? Quibus auditis D. Iunipera sua sponte, & animo deliberato respondendo dixit se consentire, & velle D. Iulium Cæsarem ministerio Reuerendi Patris D. Ioãnis Baptistæ eius fratris, & procuratoris accipere in sponsum, & maritum legitimum, ac in ipsum per verba de præsenti consentire, & petijt ac voluit se despõsari à R. P. D. Ioanne Baptista, vti procuratore, in vxorem D. Iulij Cæsaris.

2 Informantes pro D. Iunipera asserebant prædicta verba non facere matrimonium, quia ad cõtrahendum matrimonium requiritur mutuus viri, & mulieris consensus per verba de præsẽti, c. penult. de sponsal. sed verba, volo accipere in vxorem, non important matrimonium de præsenti, vt notat. in c. ex litteris primo de spõsal. & in Clement. vnica de consanguinit. & affinitat. idem voluit Berous quæst. 6. num. 1. & 2. Corn. cons. 91. per totum lib. 3. Ferret. cons. 281. num. 3. & seqq. & plures cumulat decisio in causa Matrimonij 10. Nouembris 1577. coram bon. mem. Oriolen.

3 Quibus non obstantibus contrarium fuit resolutum: nam verba instrumenti clara sunt quod conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quod præstarent consensũ per verba de præsenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur ramen cum ista verba, vis, & volo accipere, adaptari possint tàm ad contractũ sponsalium, quàm matrimonij ex adiunctis, & circumstãtijs interpretatio capienda est, Corn. d. cons. 91. num. 9. nulla enim sunt verba formalia matrimonij, sed sufficit quoquomodo consensus exprimatur, c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. tuæ de sponsal. l. nuptias. ff. de reg. iur. Cardinal. in d. Clement. vnica nu. 16. in fin. Mandos. in addit. ad allegat. Lap. 56. in verb. verba non sunt necessaria.

4 Quando autem hæc verba, volo accipere in vxorem, proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij, Butr. in d. c. ex litteris Card. in d. Clementin. vnica. n. 16. vers. solutio, idq; efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur, vt etiam verba dubia intelligenda sint de matrimonio, Cardin. vbi supra vers. vbi concludo, Couarr. in epit. 4. decretal. in 2. par. cap. 4. §. 1. num. 4. Mandos. in præallegata additione

additione in verb. præcedit alius contractus, fuit dictum in Romana Pecuniaria de Bubalinis 7. Nouembris 1572. coram Orioleñ, & in Parmeñ Status 23. Octobris 1592. coram bon. mem. Cardinale Seraphino.

5 Idem probatur ex subsequutis, & primum ex traditione anuli, & subharratione tempore celebrati matrimonij, per quem actum denotantem consensum coniugale probatur matrimonium de præsenti; etiamsi verba dubia præcessissent, qui fieri non solent, nisi vxori glos. in cap. final. de desponsat. impub. in verb. subharrauit. Abb. in c. tenor. n. 5. de sententia & re iudicata, Lap. d. allegat. 56. sub num. 14. vers. vnde anuli subharratio, quem, & sequitur Felyn. in c. illud, in fine. de præsumpt. Conarr. d. c. 4. num. 3. in princ. Natt. cons. 250. num. 7. Paris. cons. 55. num. 44. lib. 4. Ferret. cons. 86. num. 16. fuit dictum in Papieñ Matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Lucana de Insula Sancta 6. Iunij 1575. coram bo. me. Cardinali Lancellotto.

6 Accedunt adminicula ex muneribus à D. Iulio Cæsare D. Iuniperæ transmissis, quæ absq; fœdere matrimonij à muliere nobili, & honesta, non fuissent accepta, necnon colligitur ex pluribus literis ab ea scriptis D. Iulio Cæsari.

7 Non obstant depositiones testium remissorialium, quia nullus illorum interuenit actui celebrationis; ideoq; non possunt deponere An fuerint pronunciata de præsenti; vltra quod isti Testes sunt personæ viles, vtpote serui, nautæ, & sartores. Instrumentum autem, quod facit probationem probatam, nõ potest infringi, nisi per Testes omni exceptione maiores, Felyn. in c. cum Ioannes. n. 4. de fid. instrum. Bart. in l. 1. §. si quis neget. nu. 12. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, Alexand. cons. 53. n. 2. lib. 7.

CAVALERII.

Valentina Prætensæ Illegitimitatis.
Lunæ 9. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Lacerans folios alicuius libri, falsi crimen Incurrit, falsitas autem non præsumitur, præsertim in homine nobili, & etiam quod ciuiliter agatur, probanda saltim est per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, dataq; possibili veritate in contrariũ, omnis præsumptio falsitatis excluditur.

SVMMARIVM.

Edere, & exhibere non tenetur quis scripturam, nisi constet, quod eam habuerit tempore mota litis, nu. 1. nisi probetur quod illas habuerit de recenti ante motam litem, numero 2.

Dubia probatio attendenda non est, n. 3.

Amissio instrumentorum, seu scripturarum probatur iuramento amittentis, quando ad illas custodiendas non tenebatur ex aliquo contractu, aut obligatione, n. 4. dummodo pro iuramento concurrant aliqua coniectura, n. 5.

Laceratio falsi crimen est, nec propterea præsumitur in persona nobili, num. 6.

Falsitas non præsumitur præsertim in homine nobili etiam quod ciuiliter agatur, probariq; debet saltim per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, num. 6.

Falsitas excluditur data possibili veritate in contrarium, num. 7.

Præsumptiones non sunt multiplicandæ, n. 9.

DECISIO CCLXVII.

1 CVm in hac causa præsupponeretur Dominum Raymundum Boyl de Roccafull. alias habuisse à Notario Cruciatæ duo transũpta authentica dispensationis ad contrahendum aliàs auctoritate Apostolica concessæ per quõdam Canonicum Rosell. Commissarium eiusdem Cruciatæ, inter Don Raymundum de Roccaful Seniorem, & D. Adultiam Boyl, quæ dispensatio vna cum quibusdam alijs in libris dicti Commissarij hodie deficit, cum in ijs aliqua folia lacerata reperiantur. Dubitaui. An D. Raymundus teneatur copiam authenticam dictæ dispensationis exhibere. Et DD. responderunt non teneri, dum enim primo opponebatur D. Raymundum aliàs habuisse dicta trãsumpta, placebat responsio, quod non constabat ea habuisse penes se tẽpore motæ litis, prout requirebatur gl. in l. non ignorabit. in verbo, fuisse. C. ad exhiben. vbi Castr. n. 4.

2 Nec visa fuit obstare præsumptio, quod eum probetur de recenti transumptorum existentia penes D. Raymundum, hodie etiam præsumatur ea habere, Salye. in d. l non ignorabit, n. 4 Alex. in l. publicati, n. 3. C. de testam.

3 Nam Testes inducti à D. Helena, qui de tali facto deponunt, dicunt etiam, quod D. Raymũdus volebat dicta transumpta ad effectum trãsmittendi illa ad Romanam Curiam, & ad Ciuitatem Vallisoleti, & Ludouicus Lupus Notarius, & Testis examinatus expresse deponit super tertio, quod D. Raymundus voluit duplicatum, vt si vnum deperderetur, perueniret alterum. Vnde hæc non est probatio concludens per necesse, quod hodie Don Raymundus ea habeat, ideo tanquam dubia non est attendenda l. non hoc. C. vnde legitimi, Verall. decis. 247. num. 8. par. 3. & fuit dictum in vna Parmeñ Status 24. Ianuarij 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio.

4 Præterea cum D. Raymundus nõ teneretur ex aliquo cõtractu, aut obligatione curam, & custodiam habere huius scripturæ. Domini cẽsebant esse admittendum ad iuramentum, quod ipse offert præstare, quod dicta transumpta transmisit Romam, & quod fecit diligentias pro illorum recuperatione, nec ea potuit habere l. vltim. vbi glos. in verb. sacramentum. C. de fid. instrum. & ibi Bald. num. 9. glos. vltim. in clement. 1. §. cæterum. de vsur. Felyn. in c. accepimus, nu. 16. de fid. instrum. cum alijs cumulatis per Bursatt. cons. 285. num. 13. lib. 2. & fuit dictum in vna Romana Mercium 14. Octobris 1588. coram bo. me. Orano.

5 Et licèt ad effectum admittendi tale iuramentum debeant præcedere coniecturæ, Bal. in l. vltim. n. 25. C. de eden. visæ fuerũt sufficientes cõiecturæ allegatæ. Quarũ prima est qualitas, & nobilitas D. Raymundi, quæ qualitas honestatis personæ in his terminis consideratur à Bald. dicton. 25. Guid. Pap. decis. 244. num. 2. secũda etiam visa fuit efficacissima, quod Raymũdus statim, & ab initio declarauit, quod volebat dictas copias transmittere ad Vrbem. Accedebat etiam tertia coniectura, quia ille Frãciscus Marcus ad quem transmissæ fuerunt mortuus est Neapoli.

6 Alterum quod opponebatur contra D. Raymundum, quod scilicet ipse lacerauerit ex libro commissarij Cruciatæ folia illa, in quibus dispensatio erat descripta, licèt haberet aliquã difficultatem, quia probabatur dictum librum extitisse in domo, in qua D. Raymundus habitabat. Tamen cum hæc laceratio inducat crimen falsi, l. 1. §. qui in rationibus, & l. Paulus. §. sed & cæteros, ff. ad leg. cornel. de fals. Domini non censebant hoc delictum esse præsumendum, & tanto minus in persona nobili, & illustri, Decian. cons. 29. num. 14. & seqq. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. n. 14. & seq. & licet hic non agatur ad pœnam, non tamẽ potest separari nota à facto, & debet probari etiam quod ciuiliter agatur, saltem per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, Caputaq. decis. 107. par. 1. & decis. 4. par. 2.

7 Quibus accedebat, quòd cum in dicto libro reperiantur laceratæ aliæ dispensationes, in quibus aliæ personæ poterant habere interesse non videbatur Dominis subesse ratio aliqua, cur potius præsumi debeat hanc lacerationem fuisse factam à D. Raymundo, quam ab alijs interessatis, præsertim cum neque probetur fuisse factam dum libri erant in prædicta domo, cum potuerit fieri antea vel post l. neque natales cũ ibi notatis, C. de probation. sufficit enim quod aliquid sit posibile, vt probatio non cõcludat, vt fuit dictum in vna Cæsaraugustana de Mazzella 8. Nouembris 1599. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Pamphilio.

8 Et licèt libri fuerint delati in domum, quam inhabitabat D. Raymundus ab hærede Commissarij Cruciatæ, qui in eadem domo habitauit cum quibusdam alijs, non propterea probabatur quod D. Raymundus sciuerit libros adesse in dicta domo. Tandem considerabant Domini, quod contra D. Raymundum non adducebantur nisi simplices præsumptiones, dum primo adducebatur præsumptio, quòd ex quo aliàs habuerat hæc transumpta præsumebatur etiam hodie habere: Item quod præsumebatur habuisse notitiam, quod libri essent delati in domum, quam ipse inhabitabat: Tertio quod præsumebatur eos lacerasse, & aliæ ex quibus construebatur fabrica præsumptionum, quæ non visæ fuerunt releuantes.

9 Tum quia non præsumptionibus, sed probationibus iudicandum est, l. sciant cuncti. C. de probation. tum etiam quia præsumptiones nõ sunt multiplicandæ, Ruyn. cons. 66. n. 2. lib. 3. Bero. cons. 160. num. 12. lib. 2. Riminald. iun. cons. 205. sub nu. 50. cum alijs cumulatis per Surd. cons. 135. nu. 78. ex quibus conclusum fuit D. Raymundum non teneri exhibere copiã authenticam dispensationis in casu, & ad effectum, de quo agitur.

REVER.^mi D. SACRATI.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam de iure ciuili etiam circumscripto decreto Sacri Concilij Tridentini quod in prophanis locum non habet, actaq; transportãda sunt non solum coram Iudice appellationis, sed etiam coram quocunque alio iudice cui fuerit commissa causa ab altero iudice auocata.

SVMMARIVM.

Liber mercatoris non probat plenè pro scribente contra tertium, n. 1.

Administrator non tenetur aliquid reddere, nisi prius facta solidatione computorum, n. 1. in fine.

Concessum ad certum tempus censetur prohibitum post illud tempus, num. 2.

Sententia non visis nec transportatis actis de iure ciuili non valet, etiam circumscripta dispositione Sacri Concilij Tridentini c. 20. sess. 24. de reform. n. 3.

Actorum transportatio necessaria est, non solum coram iudice appellationis, sed etiã corã quocumq; alio iudice, cui fuit cõmissa causa ab altero iudice auocata, n. 4.

Clau-

Clausula, quam, & quas &c. non operatur ante transpor tationem actorum, n. 5.
Mercatorum causa sunt tractanda de bono, & aequo, & sola facti veritate inspecta, n. 6.
Clausula, quam, & quas &c. comprehendit quodlibet competens iuris remedium, n. 6.

DECISIO CCLXVIII.

1 SEntentia D. Gubernatoris Anconae visa fuit infirmanda, quia non iustificatur neque ex partita scutorum 500. de qua in transactione neque ex partitis expensarum, de quibus in libris D. Nappij. Non ex partita, de qua in transactione, quia illa non debetur solum Domino Nappio, sed etiam Stephano. Vnde vt partita integra adiudicari D. Nappio, debuit in actis constare quod ipse habebat causam à Stephano. Non etiam iustificatur sententia ex partitis expensarum, de quibus in libris Domini Nappij, tum quia liber scribentis nõ probat plenè pro scribente contra tertium, DD. in l. admonendi, ff. de iure iurand. & praecipuè Iason. 161. nu. 13. vers. breuiter puto, tum quia non possunt per Nappium praetendi expensae ante finalem redditionem rationis dati, & accepti, potest enim dari casus, quod in solidatione computorum remaneat debitor, vel non creditor tantae summae, Anchar. cons. 235. n. 1. vers. praeterea Alexan. cons. 192. num. 1. lib. 7. Crauett. cons. 275. num. 13. vers. tertio principaliter.

2 Minus videbatur quod Nappius potuerit agere contra Gondulam tanquam depositarius, quia iam expirauerat illius potestas data ad certum tempus postquam eo lapso censetur reuocata, l. si vnus, §. si eum reo, & ibi Bald. ff. de pact. cum alijs per Tiraquell. de retract. conuentional. gloss. 2. §. 1. num. 44 Surd. decis. 75. num. 1.

3 Quantum ad transportationem actorum à Curia Consulum ad Curiam Gubernatoris Domini admittebant, quia dispositio Sacri Concilij Tridentini cap. 20. sess. 24. de reformat. non habeat locum in causis profanis, vt aliàs post declarationẽ Sacrae Congregationis, tenuit Rota coram me in causa Romana Lignorum, sed nihilominus remanebat infirmanda etiam de iure Ciuili, tanquam lata non visis actis probatorijs, Cagnol. in l. 2. C. de edend. Bart. in l. is apud quem, num. 5. ff. de edend. Cassad. decis. 2. num. 10. de appellat.

4 Et quantum ad illud, quod Gubernator non esset Iudex appellationis, & consequenter non esset necessaria transportatio actorum, respondebatur, quod Commissio directa Gubernatori erat auocatoria, vt patet illius tenore, & ideò erat necessaria transportatio actorum coram Iudicibus à quibus causa fuit auocata, quia gesta coram illis ante auocationem valebant Rota in Placentina Castri 1601. 4. Iulij coram R. P. D. Decano. Et in causa Salamantin. Sactistiae 12. Maij 1606. coram R. P. D. Ortembergo, & tradit Rebuff. ad leges Gallias, tom. 1. tit. de auocat. praefatione, in quaest. 5. num. 34.

5 Nec poterat fieri fundamentum in clausula, quam, & quas, cuius vigore potest procedi, vt in prima, quia illa clausula non operatur ante trãsportationem actorum aliàs necessariorum, Rota in Braccaren. Parochialis 8. Martij 1602. coram R. P. D. Iusto in Farfen. Bonorum 28. Iunij 1606. coram R. P. D. Decano, & in alijs.

6 Alia nullitas deducta ex eo quod Nappus ab initio egerit tamquam Depositarius, & sic remedio sibi non competente ex supradictis: Vnde non potuerit obtinere tanquam creditor ex propria persona non placebat Dominis, tum quia agebatur inter Mercatores, inter quos procuditur de bono, & aequo, & sola facti veritate inspecta, Bart. in l. si fideiussor, §. quaedam. ff. mandat. Roman. cons. 94. num. 2. Rota Ianuen. decis. 25. num. 4. Put. decis. 11. num. 2. lib. 2. Tum propter clausulam quam, & quas, de qua in Commissione directa Gubernatori quae comprehendit quodlibet remedium competens quacumq; causa, Acchill. decis. 22. num. 2. de appellat. & fuit dictum in Anconitana Pecuniaria 23. Iunij 1603. coram R. P. D. Decano.

REVER.MI DOMINI LVDOVISII.

Vsselen Spoliorum seu Donationis. Veneris 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Donatio facta ab Episcopis pro maritandis neptibus, An, & quando dicatur fraudolenta, & simulata in praeiudicium Ecclesiae.

SVMMARIVM.

Praelatus habens administrationem in vita aequiparatur vsufructuario, potestq; per actum inter viuos de fructibus beneficij disponere, potestq; immo etiam tenetur suas consanguineas pauperes dotare, nu. 1.
Praelato licitum est donare ex causa remuneratoria, num. 2.
Praelatus seu Episcopus potest ex sua promissione conueniri, num. 2.
Praelatus, seu Episcopus tenetur de fructibus suae Ecclesiae disponere, ac de bonis proprijs, numer. 3. & 4. Vbi hoc ampliatur etiam irregulari effecto Episcopo.
Praelatus, seu Episcopus emens stabilia ex fructibus, & redditibus Ecclesiae, acquirit regulariter suae Ecclesiae, num. 5. Declara nisi appareat Episcopum non Ecclesiae, sed alteri acquirere voluisse, num. 6.
Acquirere cui quis voluerit ex praecedentibus, & sequentibus colligitur, num. 6.

Fraudolenter factum non dicitur, quod lege permittente factum est, num. 8.
Simulatio non dicitur probata, ex eo, quod quis in donatione viuens fructus, sibi reseruauerit, nu. 10.
Donatio, An dicatur simulata, & facta in fraudem attenditur quantitas donationis, num. 11.
Constitutio, & lex dat formam futuris, non autem praeteritis negotijs, num. 12.

DECISIO CCLXIX.

1 PEtrus Clement Professus Ordinis Carmelitani promotus ad Episcopatum Vssleñ emit die 5. Martij 1595. dum esset Episcopus quasdam domos in Ciuitate Calaritana pro se, vti persona priuata, & laica, pro suis haeredibus & successoribus, ac pro quibus dedisset, 22. eiusdem mensis easdem domos donauit Iosephae, & Marianae eius neptibus pro ipsarum dotibus. Mortuo Episcopo orta fuit lis inter Capitulū Ecclesiae Vssslen. & donatarias super dictis domibus in partibus, Vbi Capitulū sententiam fauorabilē obtinuit, à qua pro parte mulierum fuit appellatum, & causa appellationis commissa Illustrissimo Camerario, qui d. sententiam renocando pronunciauit ad fauorem Donatariarum, & causa ad Signaturam Sanctissimi delata, placuit, quod videretur in Rota de Iustitia vltimae sententiae, & propterea dedi dubium, An sententia Illustrissimi Camerarij esset confirmanda, vel infirmanda, quod fuit resolutum pro confirmatione. Quia cum Praelatus habens administrationē in vita aequiparetur vsufructuario, vt possit per actum inter viuos de fructibus beneficij disponere, iux. gloss. communiter receptam, in c. praesenti, in verb. reseruari, de offic. ord. in 6. Rot. decis. 41.nu.2. de probat. in antiq. ex ipsis non solum potest, sed etiam tenetur dotare consanguineas pauperes, Abb. in c. peruenit, sub nu. 1. vers. & credo quod bona conscientia, de arbitr. Alex. in l. 1. numer. 24.ff. sol. matr. Capell. Tholos. decis. 290. num. 9. Boer. decis. 129. num. 8. Campeg. de dot. pat. 1. quaest. 23. summ. Siluestr. in verb. Clericus, il 4. numer. 11. quaest. 15. latè Marsil. de reddit. eccles. c. 32. nu. 8. & 9. Surd. de alimen. tit. 8. priuileg. 92. num 5. Chissan. decis. 181.

2 Maximè quia dos in casu isto erat debita non solum iure consanguinitatis, sed etiam ex causa remunerationis propter plurima seruitia recepta, vt cantat donatio, & abundè probant Testes, licet autem Praelato donare ex causa remunerationis, vt per Nauarr. cons. 6. num. 3. de donat. lib. 1. Immo etiam iure actionis debita, quia illis fuerat promissa ab Episcopo, cuius promissionis intuitu fuerant dictae neptes ex regionibus Hispaniarum ad Regnum Sardiniae auocatae, & enim ex ista promissione potuisset Episcopus conueniri, c. quicumq; suffragio, & ibi glos. in verbo, promiserint, iuncto c. seq. 12. quaest. 2. clarum est Praelarum ex fructibus & redditibus Ecclesiae teneri soluere sua debita, c. peruenit, & ibi not. de fideiuss. Rot. d. decis. 41. num. 2. de prob. in antiq.

3 Quae tanto magis procedunt, quia ex Testibus apparet hoc factum ex parsimonia, quam adhibuit Episcopus in parte fructuum ad suum victum, & vsum destinata, talium enim fructuū est eadē ratio, quae de bonis proprijs D. Thom. 2. 2. quaest. 185. artic. 7. in corpore artic. & ibi Caet. quaest. 2. Molin. de iust. & iur. disput. 146. vers. contrarium, ibi, tertio quoniam, Nauarr. de reddit. eccles. quaest. 1. monit. 33. n. 2. & 4. vers. quae ratio, Sot. de iust. & iur. lib. 10. quaest. 4. art. 4. col. 4. vers. cum ergo.

4 Nec obstat quod simus in Episcopo regulari, quia regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus quam saecularis, Bald. in c. clerici, el 2. n. 7. de vit. & honest. cleric. Cardin. in c. si quis, col. penult. vers. in religiosis, de pecul. cler. & in Clement. 2. §. sed & tales, in princ. eod. tit. Nauarr. cons. 15. num. 4. per tot. de regul. vbi n. 8. in fine, dicit praxim totius orbis Christiani ita seruare, & cons. 70. num. 4. eodem titulo, dicit neminem contradicere, Sarmient. qui alios alleg. de reddit. eccles. 1. quaest. 9. num. 10. & dixit Rota in vna Aquilana Prioratus 1. Februarij 1584. relata inter diuers. decis. 772. par. 1.

5 Non obstant quod praedicta possint procedere si Episcopus donasset ipsos fructus, vel pecuniā ex eis redactam, secus autem de rebus ex d. pecunia emptis, quia cum bona fuerint ad effectū dotandi empta idem iudicari debet quod de redditibus, vt in specie per Nauarr. de redd. eccles. quaest. 1. monit. 47. col. 1. vers. & ita, Iacob. de Graff. cons. 11. nu. 21. & seq. de regular. Nec facit quod res emptae à Praelato Regulari dicantur acquisitae Ecclesiae, etiamsi pro se stipulatus, iuxta trad. per Io. Andr. & alios in c. cum olim. il 2. de priuil.

6 Quia ad hoc, in quo versatur punctus istius difficultatis, fuit respōsum non procedere quando apparet Episcopum noluisse Ecclesiae, sed potius alteri acquirere, pura quando alteri stipulatur, quia tunc Ecclesiae non acquirit ex defectu voluntatis, Innocen. in d. c. cum olim. n. 3. circa med. Hostien. sub numet. 12. Io. Andr. sub num. 5. Henric. Boic. sub num. 4. Quod autem in casu isto noluerit Ecclesiae, sed neptibus acquirere suadent non solum verba stipulationis, pro se vti persona priuata, & laica, & pro quibus dederit, ponderata per informantes, sed etiam praecedentia, & sequentia, videlicet promissio dotandi

dotandi præcedens, & donatio ex dicta causa post pancos dies subsequuta, & tota series istius facti ex præcedentibus autem & sequentibus colligitur, cui quis voluerit acquirere, Bald. in l. multum interest. sub num. 3. C. si quis alteri, vel sibi Bero. qui alios allegat, quæst. 46. nu. 5. qui dicit verum etiamsi acquirens nomen proprium exprimat, & licet Innoc. & alij supracitati dicant, quod nec etiam tertio acquirit ex defectu potestatis, id tamen dicunt propter naturam stipulantis secundum quam alteri quis stipulari non potest, l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig. Sed quicquid sit, sufficit, quod non fuerint domus per emptionem acquisitæ ecclesiæ, & quod quando illas donauit, non donauit rem Ecclesiæ.

7 Dicebant etiam aliqui ex Dominis, quod vbi fuisset acquisitum dominium Ecclesiæ, fuisset acquisitum reuocabiliter in casu donationis, & quod sicuti Episcopus potuisset non emere, & non acquirere, potuit etiam acquirere cum ista qualitate reuocabilitatis.

8 Quæ dicuntur de fraude sunt bene sublata per informantes, nec potest dici factum fraudulenter, quod fuit factum lege permittente, l. Gracchus. C. de adul. Paris. cons. 72. in fine, lib. 3. Nec etiã quod potuit fieri citra fraudem, Surd. qui alios allegat, decis. 30. num. 38.

9 Cessant etiam, quæ de simulatione dicuntur, tum quia non adest causa simulandi, Bart. cons. 65. num. 4. Anchar. cons. 227. numer. 7. & fuit sæpius resolutum, tũ etiã quia coniecturæ adductæ pro simulatione visæ fuerunt Dominis leues.

10 Reseruatio enim vsusfructus in donatione fuit facta, donec nuberent, & illa quæ in Instrumento dotali ad vitam facta legitur, vel est intelligenda secundum eam, quæ facta fuit in Instrumento donationis propter verba relatiua apposita, vel præiudicare non potuit iure neptibus, hoc tamen solùm non sufficit pro simulatione, vt fuit dictum in Beneuentana donationis 27. Nouembris 1585. coram Gyptio, & id factum fuit iure familiaritatis. Quando autem in eis fabricabat palam, & publicè profitebatur, se id facere in domibus neptum, vt dicunt Testes. Quamuis etiam exegerit pensionem vnius apothecæ, hoc potuit esse, quia in multis ipsis neptibus auxiliabatur, & præsertim in eis alendis, quando in dicta domo morabatur.

11 Non obstat quod dicitur de immoderata donatione, & dote, quia attentis facultatibus donantis, qui amplissimum spolium reliquit, necnon meritis, & qualitate donatariarum, secundum quæ arbitrari debet Iudex, vt in his terminis dixit Iaf. cons. 73. in fine vers. non obstat, lib. 3. & ante eũ Hostien. in summa. de donat. §. & quid num. 6. in fine, & facit glos. in l. sed & si susceperit, quam sequuntur ibi omnes. C. de iud. & habita ratione, quod domus inseruire debebant pro dotibus duarum neptum, nequaquam videtur considerari posse excessiuitas, & si aliqua esset, oriretur ex augmento dotis postea per Episcopum facto.

12 Breue fœlic. record. Clementis Octaui inualidãs donationes factas in vita reseruato vsufructu Episcopo donanti non obstat, quia inualidat eas, quæ viuentibus donatarijs non sunt effectũ sortitæ, Vnde non comprehendit istam, in qua possessio fuit infra quinque dies tradita, & si illam posset comprehendere, non sufficeret, quia emanauit non solum post obitum Episcopi, sed etiam hac lite pendente, constitutio enim dat formam futuris non præteritis negotijs, l. leges. C. de legibus, & non se extendit ad ea super quibus pendet lis, authen. in med. lit. non fieri sac. for. §. ideoque.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Conchen. Beneficij.
Lunæ 11. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Gratia, An quando dicatur subreptitia, & vitietur ex falsa expressione.

SVMMARIVM.

Beneficium non curatum potest impetrari etiam à non Sacerdote, num. 1.

Gratia non dicitur subreptitia ex falsa expressione, quæ fuit superflua, num. 1.

Beneficium dicitur non curatum etiam si sit Parochialis habita, num. 2.

Beneficia curata possunt impetrari à Clericis non Sacerdotibus, dummodo post impetrationem faciant se ordinare, num. 2.

Gratia ex falsa expressione dicitur subreptitia, etiam quod falsa expressio fuerit superflua, quando concedens facilius motus fuit ad illam concedendam, n. 3.

Declara hoc procedere quando agitur de gratia tertio præiudiciali aliàs secus.

Gratia redditur nulla, quando ex dolo impetrantis fuit narratum falsum, num. 4.

Gratia subreptitia non nocet principali, quando fuit impetrata à procuratore, num. 4.

Gratia indistinctè iustificanda, & verificanda est parte opponente, Declara, vt num. 5.

DECISIO CCLXX.

1 FVit tentum non obstare Gregorio, quod in eius supplicatione fuerit narratũ ipsum esse Presbyterum, cũ verè non esset, quia cũ ageretur de beneficio minimè curato, qualitas presbyteratus non erat necessaria tã de iure comm. ad stot.

Lucana Pensionis 4. Iunij 1574. coram bo. me. Cardinali Lancellotto. Et in vna Romana Legati della Porta 3. Decembris 1601. coram R. P. D. Coccino. Et facit, quia si ad concordandum probationes præsumitur pluralitas actuum, vt dictum est, & tenuit Rota in vna Burgen. Decimarum de Scalante 30. Ianuarij 1589. coram Bubalo, contra regulam traditam in cap. cum Ioannes, de fid. instr. multo magis per concordiam probationum debet exclndi pluralitas & præsumi vnitas: Ex quibus & alijs adductis per informantes Domini præstiterunt in resolutis, &c.

IVSTI.

Tridentina Canonicatus.
Mercurij 10. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Aetas quomodo per testes probetur, & An parentes admittantur ad probationem ætatem filiorum.

SVMMARIVM.

Probatio probationem non excludit, num. 1.
Testes quomodo deponere debeant ad probandum alicuius ætatem, & quomodo reddere rationem sui dicti, num. 3.
Parentes possunt esse Testes ad probationem ætatis filiorum, num. 3.

DECISIO CCLXII.

1 DEcisum fuerat in hac causa coram me die 3. Martij anno 1606. probatum fuisse defectũ ætatis Horatij Guareschetti: Quapropter, quia probatio probationem non excludit, Ægid. decis. 566. & 625. fuit disputato dubio sub die 9. Iunij eiusdem anni data remissoria, qua mediante Testes examinauit in partibus, & reportata ad Curiam. Ego disputaui dubium; An esset recedendum à resolutione facta, & Domini visis Testibus, & multis, quæ opponebantur voluerunt solummodo Testes probare in dicto natiuitatem Horatij, vt de reliquis videretur separatim.

2 Fundamentum fuit in dictis Testium nouiter examinatorum, quorum primus est commater ipsius Horatij, quæ probat Horatium esse natum de mense Maij anni 1581. & cõcludit suũ dictum, quod aliter esse non possit. Idem deponit tertius testis super decimoquinto, & reddit rationem, quia ipsa nupserat ante 23. annos, & quod tunc Horatius erat annorũ trium addendo se scire per Instrumentum dotis, & quod esset trium annorum dicit, quia tunc decurrebat per totam Villam, & audiuerat idem dici à parentibus ipsius Horatij.

3 Quintus Testis reddit sufficientem rationem, dum deponit super vigesimoseptimo, & quadragesimoquinto, quod Horatius agebat tertium annum tempore quo sibi nota fuit filia, quæ tempore examinis habebat 3. annos, & asserit se non posse errare, quia hoc tenuit menti, & eãdem rationem reddunt alij Testes, & in specie sextus facit computationem iuxta tempus contractus sui matrimonij, & sic omnes applicant memoriam ad aliquod factum memorabile, Bart. cons. 99. num. 5. lib 1. & in l. de ætate, num. 7. ff. de nun. & fuit dictum in allegata decisione in hac causa, & quatenus deponant de auditu à parentibus hoc potest bene concludere, quia etiam ipsi parentes admittũtur ad probationem ætatis filiorum, l. etiam. ff. de prob. c. Testes. §. Testes idonei, 4. quæst. 3. Vnde fuit ita decisum, & de reliquis postea videbitur.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala.
Lunæ 15. Decembris 1608.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum, quando per subsequentes actus voluntarios conualidatur, metusq; purgatus censeatur.

SVMMARIVM.

Metus semper illatus, semper durare præsumitur, n. 1.
Metus semel illatus semper durare præsumitur vigente eadem causa metus, n. 2.
Metus non censetur purgatus per quemcumque subsequentem actum voluntarium etiam factum ex interuallo post illationem metus, quando eadem causa, & ratio metus durat, n. 3.
Metus durare semper præsumitur donec durat vita illius qui metum incurrit, n. 4.
Metus semper durare præsumitur donec durat eadem cogendi, & nocendi potestas, n. 5.
Metus, vt purgatus censeatur necesse est vt is cui semel metus illatus fuit sit positus in plena libertate, n. 6.
Metus non censetur purgatus per subsequentem actum voluntarium quando præcedit protestatio de qua, n. 6.

DECISIO CCLXIII.

1 ACtum fuit de purgatione metus per Dominam Marchionissam passi in contrahendo matrimonio cum Don Philippo, quæ discussio triplicem habuit inspectionem, prout tria respiciebat tempora, tempus videlicet quo hac vita functus fuit Don Petrus Lopez Portocarero Marchio Pater Marchionissæ tẽpus, quo Marchioni superuixit Cardinalis de Castro Archiepiscopus Hispaleñ, & demũ tempus post obitum vtriusque DD. pro nunc determinantes primum tempus tantum sine cõtradictione. & dictis-

& difficultate resoluetunt per actus factos viuente Marchione Patre non fuisse purgatum metum. Moti ex regula quod metus semel illatus durare præsumitur, Bart. in l. 2. num. 10. C. de his quæ vi metusve caus. fi. Aret cons. 14. num. 18. Ias. cons. 165. col. penult. vers. bene facit quod notabiliter lib. 2. Rebuff. cons. 68. num. 24. decis. Pedemont. quæ alios allegat, & rationem adducit 179. sub num. 11. vers. hinc infert. Qua regula ad excludendam purgationem metus vsa fuit Rota in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano.

2 Et de plano procedit vigente causa, & ratione metus, c. cum locum de spons. c. accedens de procurat. Bart. in l. penult. num. 7. vbi etiam Ias. sub num. 3. vers. tertio limita. ff. de condit. ob turpem caus. Bald. in l. 2. sub num. 10. vers. secundo casu. C. quod metus caus. Angel. in l. qui aliena. §. celsus. ff. de acquiren. hæred. Barbat. cons. 54 num. 6. & 13. lib. 1. Alex. cons. 98. sub num. 7. lib. 3. latè Dec. cons. 219. nu. 4. circa med. vers. sed his & similibus Purp. cons. 579. num. 14. & 15. Corn. cons. 42. nu. 15. in fine, lib. 2. Paris. cons. 139. in fin. lib. 4 Grat. cons. 38. num. 17. lib. 2. Alba. cons. 77. nu. 14. dixit Rota in Toletana Matrimonij coram Illustrissimo Cardinali Seraphino 23. Ianuarij 17. Martij, & 27. Octobris Anni 1589. & prius in Nicieñ Matrimonij 27. Ianuarij 1586. coram Giptio.

3 Quamdiu enim durat causa metus quicunque actus fiant etiam si præseferant liberam volũtatem, & lætum iucundumq; animum, ne dum metum non purgant, Abb. antiq. in cap. super vers. filia cuiusdam ciuis de renunciat. vbi etiã Ioann. Andr. Imol. & Abb. Alex. cons. 99. sub num. 8. lib. 3. Barbat. d. cons. 54. num. 5. Paris. cons. 53. nu. 7. lib. 4. Grat. d. cons. 38. sub num. 17. cum alijs quos refert & sequitur Menoch. præsumpt. 4. nu. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanchez de matrim. lib. 4 disputat. 18. num. 7. & fuit dictum in illa Toletana 17. Martij 1589. sed potius eum magis confirmant, vt dixit Rota in præallegata Neapolitana Professionis coram Orano. Quod verum est quodcumque temporis interuallum intercedat Bald. in l. 2. sub num. 10. C. de his quæ vi metusvè caus. fi. Aretin. in l. interpositas. num. 4. C de transact. Dec. in l. in omnibus causis sub num. 12. vers. sed eadem causa. ff. de reg. iuris & d. cons. 219. sub num. 4. vers. primo ex eo cum alijs per Thom. Sanchez vbi supra.

4 Durauit autẽ proculdubio causa metus quãdiu vixit Marchio metus illator glos. in cap. 1. in glos. final. circa med. vbi Hostien. in verbo, non timore mortis, Abb. num. 12. Imol. nu. 14. de his quæ vi metusvè caus. fi. Prob. ad Menoc. in c. vnic. nu. 8. ad fin. eodem titulo in 6. Calder. cons. 1. quod metus causa Alex. d. consil. 99. num. 8. Dec. cons. 99. numer. 8. & consil. 209. sub num. 5. vers. septimo adduco Ruyn. cons. 120. num. 28. lib. 4. Purpur. consil. 579. num. 15. Narta cons. 451. num. 17. Rebuff. d. cons. 68. sub num. 24. Ioann. Baptist. Ferrer. cons. 79. num. 12. & tenuit Rota in dicta Neapolitana Professionis.

5 Ad effectum enim, vt metus durare præsumatur sufficit quod duret eadem cogendi, & nocendi potestas, Aretin. cons. 14. post num. 18. Soccin. cons. 163. post num. 11. lib. 2. Corn. dicto cons. 41. num. 14. & 15. Boer. decis. 100. num. 13.

6 Accedit quod dicto tempore Marchionissa nũquam fuit in plena libertate constituta, vt requiritur ad purgationem metus c. accedens. de procurat. c. cum locum de spons. Barbat. dicto cons. 54. sub num. 15. Neuiz. cons. 52. nu. 53. circa finem, & dixit Rota in dicta Toletana Matrimonij 3. 12. & 17. Martij 1589. & in Neapolitana Professionis 26. Iunij 1598. coram Orano. Considerabant etiam DD. plures protestationes Marchionissæ præcedentes emissas tempore contracti matrimonij, siue ante, quæ cum remouerent consensum ipsius ab actibus futuris, vt plenè fuit deductum in prima decisione huius causæ impediebant purgationem metus præsertim eius causa adhuc vigente vt resoluit Rota in dicta Toletana Matrimonij 17. Martij 1589. ex quibus & alijs deductis per informantes resolutum fuit pro continuatione metus toto tempore vitæ Marchionis patris.

REVERENDISSIMI D. MARCHOMONTII.

Toletana Cappellaniæ.
Lunæ 19. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

De Testibus super impuritate deponentibus, plura notanda, & præsertim quomodo Testes super publica voce, & fama deponere debeãt vt illam probasse dicantur.

SVMMARIVM.

Testis mulier, & vilis non probat impuritatem, n. 1.
Testis de auditu ad hoc vt probet in antiquis quid requiratur, num. 2.
Fama publica ad hoc vt probet debet esse solida constans vniformis, & absque contradictione, n. 4.
Testibus deponentibus de bona fama etiam paucioribus, magis credendum quàm pluribus deponentibus de mala fama, num. 4.
Testes deponentes de publica fama prosternuntur alio[illegible]
Testes dicentes non audiuisse hanc publicam famam, num. 5. [illegible]

 Fa-

Fama publica non probat, nisi constet, quod habuerit originem ex probabilibus causis qua inducant populum ad sic credendum, aliàs non est fama, sed varia vox populi contemnenda, n. 6.

Testibus deponentibus cum causa, & ratione speciali, magis credendum est, quam deponentibus cum causa, seu ratione generali. n. 8.

DECISIO CCLXIIII.

1 Rota censuit Statutum Ecclesiæ Toletanæ nõ obstare Domino Iosepho Rodriguez de Benauente: Nam quod lineam paternam ipsius non proponitur impuritas nisi Christophori Rodriguez aui paterni, de qua deponũt quatuor Testes de simplici auditu, & sine expressione alicuius causæ seu rationis atque ex illis testibus vigesimussextus est mulier vilis quæ ad effectum, de quo agitur, nullo modo est idonea, Archid. in c. consanguineos 35. quæst. 6. Bald. in c. dudum. col. 2. n. 42. de elect. ideoq; nec probat vigesimustertius testis, qui deponit de auditu à sola prædicta muliere, quam in suo seruitio retinebat, & propterea cum in contrarium sint pro puritate, quamplurimi Testes, vt mox dicetur iste articulus non indiget alia discussione.

2 Quo vero ad lineam maternam dantur quatuordecim testes, & ex illis aliqui, de publica voce & fama, qui dicunt Ioannem Sanchez argentarium auum maternum Iosephi habuisse ortum à Iudæis, verũ ista probatio infringitur ex multis. Omisso enim An simus in re antiqua, cum agatur de impuritate hominis vita functi viginti solummodo annis ante captam informationem, & omisso quòd nec probatæ, nec articulatæ fuerunt qualitates requisitæ ex dispositione, cap. licèt ex quadam. de testib. ad trad. per Alex. conf. 81. lib. 2. & Hippol. Riminald. qui alios cumulat conf. 363. n. 137. & sequen.

3 Est in primis aduertendum, quod prædicti Testes multas in dicta exceptiones patiũtur. Aliqui enim non recordanrur à quibus personis audiuerint id quod deponunt fuisse publicè dictum, alij recurrunt ad rixas, atque etiam ad verba iniuriosa à pueris in scholis dicta nõnulli sibi ipsis contrarij deponunt à nemine audiuisse, quòd tamen ante, & post dicunt fuisse publicum, & in specie secundus, & octauus vterque iuxta quartum alij denique allegant illos à quibus audiuerunt, illi autem interrogati respondent, se nunquam ea de re fuisse loquutos, & idem octauus testis allegat testem decimum nonum, & testem vigesimum septimum, qui primò examinati deponunt de puritate, vt in processu fol. 202. & fol. 231. deinde repetiti negant circa impuritatem illa vnquam dixisse ad quæ fuerunt allegati, vt fol. 408. & 396. ita testis decimus allegat 70. & 72. testes, qui omnia negant fol. 403. & 409. præterea insignis omnino, & notabilis memoriæ est quartus testis, qui cum sit annorum dumtaxat quinquaginta trium deponit audiuisse suam auiam appellantem Ioannem Sanchez malo nomine Chapalonem, & subdit nihilominus dictam auiam decessisse ante annos quinquaginta.

4 Deinde est aduertendum, quod vt fama probet debet esse solida, constans vniformis, & absque contradictione, c. de parentela il 2. 35. quæst. 6. Bald. in l. conuenticulam, n. 8. C. de sacrosanct. Eccles. & alios cumulant Roland. conf. 3. nu. 49. & sequen. lib. 2. Ioann. Gar. de nobilit. gl. 18. n. 13. hic autem adsunt quamplurimi Testes ab ipso Capitulo, & absẽte D. Iosepho examinati, qui deponunt parentes, & ascendentes paternos, & maternos D. Iosephi esse putos, & Christianos antiquos nulla Hebræorum, Saracenorum, Hæreticorum, vel alia qualibet macula infectos, & pro talibus Christianis antiquis fuisse communiter habitos, tentos, & reputatos, & quod si aliter res se haberet ipsi Testes id sciuisset, & minus esse non possent ob nimium tractatum, & communicationem quam cum ipsis habuerunt, & quia fuerunt vicini eorum, & alijs de causis cognouerunt dictos parentes, & in specie illum Io. Sanchez argentarium de cuius impuritate potissimum agitur, itaque vltra quod etiam in casu quo testes deponentes de mala fama essent paulò plures, deberet tamen adhiberi fides, & credi paucioribus deponentibus de bona fama, Gabr. qui plurimos cumular. de testibus conclus. 4. num. 24. & in terminis statuti impuritatis Alphons. Hoied. in tract. de incompatib. benef. par. 5. c. 23. num. 143.

5 Adhuc res ipsa loquitur non posse dici, quod hic adsit publica vox & fama impuritatis, quæ suffragetur cum post exactissimam informationem captam à Capitulo continuis quindecim mensibus in ipsa Vrbe Toletana, in qua propè omnes Ioannem cognouerant, & post nonaginta quatuor testes examinatos, omnis probatio reducitur ad depositiones quatuordecim testium, quorum plerique in dicto patiuntur exceptiones admodum releuantes, & habent contra se plurimos alios testes ab eodẽ Capitulo examinatos, qui ne dum nesciũt istã malam famam per Ciuitatem Toletanam fuisset, vt bene per Aymon. conf. 57. num. 10. per glos. in l. si tutor. C. de peric. tutor. vbi quod nõ præsumitur ignorãtia eorum, quæ publicè per famam sunt nota, quinimmo dicunt scire, & audiuisse, quod parentes, & ascendentes D. Iosephi communiter pro putis, & antiquis Chri-

Christianis habebantur, & tenebantur.

6 Tertio est aduertendum requiri ad probationẽ famæ, quod illa habuerit originem ex probabilibus causis, quæ inducant populum ad sic credendum & dicendum, alias non est fama, sed vana vox populi contemnenda, l. decurionum. ff. de poen. Bart. & alij in l. de minore §. plurimum de quæst. Bald. in l. proprietatis. C. de probat. n. 3. Corn. conf. 130. n. 6. lib. 4. Surd. conf. 255. n. 76. lib. 2. in proposito autem quidam ex testibus dicũt se ignorare causam originis istius famæ impuritatis, quidam vero illam exprimunt, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Los Chapalones, eo quod descenderent à quibusdam Iudæis, qui in Ciuitate Toletana Chapalones vocabantur.

7 Ista autem ratio famæ est omnino reijcienda, quia Ioannes, & eius fratres vocabantur Chapalones, non proprio nomine, sed malo nomine, & in conuitium, & ijdem testes dicunt, & aliqui in specie addunt illam appellationem non fuisse in notam malæ progeniei, sed ex ioco, vel saltem ex malè dicto processisse, ideoq; non bene infertur, quod haberent originem ab illis Iudæis, nec rectè concluditur ab appellatiuo, & iocoso, vel ad omne peius iniurioso nomine, ad nomen gentilitium, seu familiare, & ad originem. Insuper quia dicta ratio apparet falsa, cum quamplures Testes nempè Quartus, Quintus, Sextus, Septimus, Nonus, Decimus, Duodecimus, Decimustertius, Decimusquartus, Decimusnonus, Vigesimusprimus, Vigesimusquartus, Vigesimusquintus, Octuagesimusprimus, Octuagesimusquartus, Octuagesimussextus, Octuagesimusseptimus, & Octuagesimusnonus dicant non extare, nec extitisse in Ciuitate Toletana aliquos, qui Capalones vocarentur vnde si de existentia gentis seu familiæ, & nominis non constat, multo minus de talis familiæ, seu nominis impuritate constare poteſt, Alex. in add. ad Bart. in d. §. plurimum num. 19. in littera D, in fine.

8 Præterea quamplurimi etiam Testes, Quintus, Nonus, Decimusquartus, Decimusquintus, Decimussextus, Decimus septimus, Decimus octauus, Decimusnonus, Vigesimusprimus, Octuagesimustertius, & Octuagesimusquartus deponunt Ioannem Sanchez, eiusq; fratres fuisse dictos Chapalones, delitiarum causa, siue per ioeum, & risum, quia erant balburientes, & ob linguæ defectum litteram H, multum exprimebãt, & ista ratio huius cognominis est magis attendenda, cum magis in specie concludat, quam illa generica, & incerta quod descenderent à Chapalonibus Iudæis, quos non constat vnquam fuisse in rerum natura, ad trad. per Alex. conf. 88. num. 8. lib. 5. Soccin. conf. 54. lib. 4. Paris. conf. 74. lib. 1. Alphons. Hoied. dict. tract. de compatibil. benef. par. 1. cap. 23. num. 143. vers. quarto erit animaduertendum.

9 Nec facit quod duo testes reddant alias rationes istius famæ, vnus quod Ioannes Sanchez nolebat manifestare suos parentes, aliter quod cum idem Ioannes, eiusq; filij essent diuites nũquam Testis audiuit; quod prætenderint adscribi confraternitatibus habentibus statuta puritatis. Primus enim Testis non dicit, quod Ioãnes fuerit eo loco, vel tempore interrogatus de suis parentibus, vt respondere teneretur, sicuti, & Secũdus Testis non dicit quod Ioannes, eiusuè filij tentauerint adnumerari dictis confraternitatibus, & fuerint prohibiti, vltra quod nec ista posset esse ratio famæ, neque, communis reputationis, cum sit solummodo discursus, & ratiocinacio illorum Testium, quorum vterque vnicus deponit de sua dumtaxat opinione.

10 Non obstant illi testes, qui deponunt de quodam Sambenito sub nomine Ioannis Chapatel Sartoris combusti, & propter consonantiam dictionum Chapalon, & Chapatel insinuant notam istius Sambeniti afficere Chapalones, & per consequens D. Iosephum. Ista enim obiectio est nimis imbecilla, & fragilis in materia, adeo graui tantiq; præiudicij, cum non sit idẽ Chapalon, & Capatel, neque probetur, quod istud, vel illud cognomen pertineat ad D. Iosephum, & multo minus probetur illius descẽdentia à dicto Chapatel per gradus distinctos, prout requiri Rota in alijs causis resoluit.

11 Accedit, quod illi testes sunt tantummodo tres ex quibus sexagesimus tertius deponit simpliciter, quod sexagesimus octauus Testis duxerat ipsum ad Ecclesiam Sancti Marci vbi videbatur ille Sambenitus, & sibi dixerat, quod Ioannes Sanchez descendebat à persona descripta in d. habitello, quodq; ita audiuerat à nonnullis, & sic testis per se nihil dicit, sed tantum refert audita à sexagesimooctauo teste, ille autem sexagesimusoctauus testis examinatus, & repetitus deponit, se id quod dixerat audiuisse à sexagesimonono teste, addit tamen, quod ipse etiam ita tenebat, & credebat propter nominum consonantiam. Demum sexagesimusnonus testis examinatus respondit se nescire quod Ioannes traheret originem ab illo Chapatel sartore, sed quod nonnulli murmurantes dicebant quod illa nomina Chapatel, & Chapalon sunt consimilia, & hinc desumebant coniecturam contra prædictum Ioannem, ex quibus apparet dicta istorum trium testium fundari in sola opinione, & imaginatione nonnullorum murmurantium.

12 Non denique obstat decimustertius testis, qui dicit

dicit Ioannem Sanchez fuisse consobrinum cuiusdam N. de Fuensalida, qui habebatur pro confesso, & quod ambo procedebant ex eodem trunco, quodq; illud cognomē est impurorum cuius depositionis occasione examinati fuerūt alij testes, qui deponunt prædictum Ioannem Sanchez argentarium, quandoque fuisse denominatum de Fuensalida, & alij etiam, qui dicunt illud nomen de Fuensalida haberi pro cognomine impurorum: nam in primis ille decimustertius testis est vnicus, nec dat aliquam rationem, ex qua sibi credendum sit de ista parentela, nec quod fuerit in rerum natura ille N. de Fuensalida, qui haberetur pro confesso, & quando Ioannes, & ille N. processissent ex eodem trunco, non sequitur tamen quin impuritas, quatenus esset probata, potuerit oriri ex alio ramo, qui Ioannem non contingeret. Ideoq; ista omnia sunt incerta æquiuoca, & insufficienter probata, sicut & æquiuoca est impuritas cognominis de Fuensalida, quia omissis in hoc articulo contrarietatibus testium sufficiunt pro incertitudine; duo alij testes, è quibus octuagesimus secundus deponit cognouisse quamplures personas huius cognominis tàm naturales Ciuitatis Toletanæ, quàm aliorum locorum e quibus aliæ habebantur pro puris, aliæ pro impuris, nonagesimus secundus verò testis dicit, quod cognomen de Fuensalida Ciuitatis Toletanæ antiquitus fuit valde insignè, & illud habuerat quamplures equites, & nobiles.

13 Postremo si Ioannes Sanchez quādoq; fuit dictus de Fuensalida, id potuit euenire ex quo forsan illius maiores haberent ortum ex Oppido de Fuensalida, de quo deponit prædictus Nonagesimussecundus Testis, ideoq; non concludit ista probatio, & per consequens ad effectum de quo agitur, est irreleuans, Abb. in c. 2. in fin. de censib. & fuit decisum in Toletana Portionis 13. Iunij 1594. coram Illustrissimo D. Cardinali Mantica. Atq; ex his Domini vnanimes dixerunt statutum nō obstare D. Iosepho.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Hispalen Matrimonij de Alcala.
Lunæ 26. Ianuarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per cessantiam metus, nec per actus contrarios, spontaneos, & voluntarios.

SVMMARIVM.

Matrimonium nulliter contractum ex aliquo impedimento, quod ab initio viget cessante impedimento nō reconualidatur, sed iterum legitimè contrahi debet, num. 2.

Matrimonij substantia est consensus, & vbi consensus deficit, ibi etiam deficit matrimonium, num. 3. & 5. Vbi quod eo casu matrimonium est ipso iure nullum.

Metus vbi adest, ibi deficit consensus, num. 4.

Matrimonium requirit de substantia præsentiam Parochi, num. 6. Vbi propterea, quod eo absente factum nullum est.

Forma est de substantia actus, & nisi interueniat tempore actus, actus est nullus, num. 6.

Matrimonium metu contractum non reconualidatur per cessantiam metus, num. 7. & seqq.

Ratificatio actus facit actum valere, prout ex nunc, non prout ex tunc, num. 7 & 8.

Ratificatio non facit actum omnino nullum, validum, num. 8.

Consensus vbi requiritur certo tempore, ratificatio non validat actum, num. 9.

Resignatio beneficij nulliter facta à procuratore, ratificatione principalis non conualidatur, num. 9.

Manifestum dicitur illud quod probari potest, nu. 10.

DECISIO CCLXV.

1 PRætendebatur pro parte D. Philippi purgatio metus ex lōga cohabitatione, & multis actibus, quos dicebat esse spontaneos, & nō solum libero, verum etiam læto animo factos; pro parte verò Marchionissæ respondebatur, non probari purgationem, & probaram non releuare, & quod metu cessante, & animo ad suā libertatem redacto requirebatur matrimonium denuò contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus à Sacro Concilio Tridentino requisitis. Et propterea dubitaui de ordine Rotæ, An constet de purgatione metus quæ suffragatur D. Philippo? Quo dubio proposito, Domini resoluerunt per actus factus viuente Marchione Patre non fuisse metum purgarum, respectu autē temporis post mortem nihil fuit resolutū.

2 Pro faciliori autem, & celeriori causæ expeditione, Rota, instāte Marchionissa, & citato Procuratore D. Philippi statuit, vt videretur An fuerit necessarium quod matrimonium de nouo cum solemnitatibus ab Ecclesia requisitis celebraretur? Si enim requiritur frustra laboratur super purgatione metus, quæ non sufficeret. Quod dubium Domini, informante tantum Marchionissa, affirmatiuè resoluerunt sequēdo declarationem Sacræ Congregationis Illustrissimorum Interpretum Concilij, quam in proprijs terminis prius fuerat amplexa, Rota in Toletana Matrimonij coram Illustrissimo Cardinali Seraphino. Quotiescumque enim Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est, quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia Matrimonij, vt ex mul-

multis, benè comprobat Victoria in suis Relectionibus Theologicis Relect. 7. de matrim. in 2. punct. 1. pat. vers. in contrarium, numer. 9. Io. Gutierez in Canon. quæst. cap. 19. num. 4. & trib. seqq. relati in illa Toletana, & Nauar. cons. 14. de sponsal. & alij per informantes adducti, quorum rationes placuerunt Dominis, quicquid in contrarium dicant, Moder. Cordub. lib. 2. de matrimon. disputat. 37.

4 Et si hoc generaliter est verum in impedimentis, maximè procedere debet in defectu consensus, quia nullum est impedimentum ita dirimens, & nihil à quo ita dependeat Matrimonim, est enim consensus de substantia matrimonij, c. tua nos, in fin. vbi glos. pen. Anton. de Butr. num. 10. & seqq. Abb. num. vlt. de sponsal. & causa efficiens ipsius, c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. cum apud, & c. tua de sponsalib. cap. tuas de sponsa duor. Concil. Florentin. in decret. de matrimon. & probat l. nuptias. ff. de reg. iur.

4 Defectus autem consensus in Marchionissa est clarus, stante metu, quo nihil magis contrariũ consensui, l. nihil consensui. ff. de reg. iur. c. super hoc, & ibi not. Abb. de renun. præsertim. iunctis præcedentibus protestationibus, vt benè per Ruin. cons. 120. num. 24. & seq. lib. 4.

5 Vbi autem in Matrimonio deficit consensus, Matrimonium est ipso iure nullum, Abb. in c. 2. num. 2. Vbi alij communiter de eo, qui dux. in matrim. quam pollu. per adult. Sed etiam dici potest, non fuisse contractum, quia vbi deficiũt substantialia nihil dicitur actum, Io. Andr. in c. 1 num. 3. Vbi etiam Anton. de Butr. sub n. 7. Io. de Anan. num. 1. de Sacr. Vnct. Et propterea omnia sunt iteranda, & non est locus suppletioni, vt dicunt post Hostien. Ioan. Andr. & alij ibi.

6 Accedit etiam, quod præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma, vt dixit Rota in vna Florentina Matrimonij 1. Februarij 1580. coram Vicecomite, & probatur, quia Concilium Tridentinum procedit annullando Matrimonium in eo absente factum, Bald. in l. 1. post numer. 2. vers. in contrarium. ff. de lib. & posthum. Felyn. in c. cum dilecta, in quinto signo formæ, de rescript. Dec. cons 538. num. 11. Sarn. in reg. de idiom. quæst. 8. in principio. Quæ autem sunt de forma debent interuenire in tempore, quo actus producitur in esse, Bal. in l. obseruari, §. final. nu. 3. de offic. proconsl. Anton. de Butr. in capit. cum consuetudinis, de consuet. Felyn. in dicto capit. cum dilecta, num. 8. vers. & ideo.

7 Nec potest agi de ratificatione, ex subsequuto consensu, quia si Matrimonium metu contractum ex consensu subsequenti reconualesceret, vt ex nunc, non vt ex tunc, vt not. Abb. in cap. ad id, in 1. not num. 1. in fin. de sponsal. in ratificatione enim actus, nulli, consideratur tempus ratificationis, Surd. qui alios allegat, decis. 241. num. 7. Cum ratificatio actus inualidi nihil aliud sit, quàm nouus actus, l. asse toto, ff. de hæred. inst. l. obuenire solet. ff. de verb. signif. Soccin. cons. 92. num. 11. lib. 3. Menoch. cons. 80. num. 66. Et propterea omnis forma, & solemnitas, quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interuenire debet, iuxta ratificationem, Soccin. ibi cum multis cumulatis per informantes, & tenuit Rota in vna Romana donationis 13. Iunij 1586. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino, & in vna Cornetana Bonorum coram Illustrissimo Cardinali Platto, & sæpius in alijs.

8 Nec potest deseruire solemnitas per prius seruata, quoniam, vt dictum, illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iuuare potest fictio, aut retroactio, cum non fiat quando actus est omnino nullus, Bart. in l. obseruari, num. 4 ff de offic. proconsl. Alex. cons. 78. num. 24 lib. 7 Dec. in l. semper qui non prohibet, num. 16. ff de reg. iur. quia tunc retrotractatio non inuenit principium conseruabile, Bald. in l. final num. 2. C. ad Velle.

9 Et vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur, ex dispositione Concilij tempore quo Parochus est præsens, nunquam retrotrahitur, Bald. in d. l. final sub num. 2. C. ad Velle. Facit simile de consensu præstito, iuxta formã regulæ à Procuratore, qui non implendo mãdatum nulliter præstitit resignatio enim non conualidatur ratificatione resignantis, sed denuo est præstandus alius consensus formalis, Put. decis. 111. lib. 3. Cotta decis. 399. fuit dictum in Hispalen. & Corduben. Præstimonium 1. Iunij 1592. coram Gyptio.

10 Nullus autem remanet dubitandi locus cum habeamus in terminis declarationem Sacræ Congregationis, qua audita ad relationem Ponentis, sine aliqua discussione, Rota in illa Toletana omisit longam disputationem super metus purgatione, & ordinauit, vt causa expediretur, prout fuit expedita. Cessat enim omnis scrupulus, quia non sumus in impedimento metus occulto, sed manifesto, cuius fuit conscius Ordinarius, Sacerdos, qui interfuit celebrationi Matrimonij, & plures Testes, qui postea de eo deposuerunt; manifestum enim non occultum dicitur, quod probari potest, glos. in capit. vestra, in ver. notorium, circa med. de cohab. cler. & in capit. manifesta, 2. quæst. 1. Cardin. in Clem. nolentes, in ver. Notarij, n. 1. de hæret. Gemin. cons. 54. sub num. 3. vers. restat igitur, Abb. cons. 22. col. 2. vers. item, & secundo,

secundo, lib. 1. & in nostris terminis plures refert, & sequitur Thom. Sanchez de matrim. lib. 2. disputat. 37. num. 11.

REVER.mi D. ORTEMBERGHI.

Ferrarieñ Matrimonij.
Veneris 6. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Matrimonium quando dicatur contractum per verba de præsenti, vel de futuro.

SVMMARIVM.

Matrimonium, quando dicatur contractum per verba de præsenti, num. 1.

Matrimonium non dicitur contractum per verba de præsenti, quando vix dixit, volo accipere in vxorem N. n. 2. declara, vt n. 3. & 4.

Matrimonium dicitur contractum per verba de præsenti quoque modo huiusmodi consensus exprimatur, num. 3.

Matrimonij tractatus vbi processit, tunc subsequentia verba dubia intelligenda sunt de contractu matrimonij, num. 4.

Matrimonium de præsenti probatur etiam per verba dubia, quando subsequitur traditio anuli, & subbaratio, num. 5.

Instrumentum reprobari non potest nisi per testes omni exceptione maiores, n. 7.

DECISIO CCLXVI.

1 PRoposito sæpius dubio An constet de validitate Matrimonij, placuit illud restringere, & discutere; An cōtractus esset initus per verba de præsenti, vel de futuro. Res autem in hunc modum gesta fuit: præuijs Capitulis matrimonialibus, & sponsalibus de futuro eodem die, vt in publico instrumento legitur, cōgregatis personis iam dicendis pro celebrando matrimonio infrascripto Hercules de Blanchis Cappellanus Ecclesiæ Parochialis Bondeni, & Altaris Sanctissimi Rosarij, præsentibus Testibus, ac vtroque parente Dominæ Iuniperæ Rouerellæ, interrogauit Reuerendum Patrem D. Ioannem Baptistam Stellam Procuratorem D. Iulij Cæsaris eius fratris An ipse vellet, & contentus esset accipere Dominam Iuniperam in vxorem, & sponsam legitimam Domini Iulij Cæsaris, & illam desponsare secundum Ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Et Reuerendus Pater D. Io. Baptista, ex certa eius animi scientia, & animo deliberato, ac omni meliori modo dixit, & declarauit se velle illam accipere in vxorem, & legitimam sponsam sui fratris, & procuratorio nomine in eam consentire per verba de præsenti, & offerre se paratum illam desponsare, casu quo eius consensum in præmissis præstare velit. Deinde idem D. Hercules conuersus ad Dominam Iuniperam; illam interrogauit An prædictis consentire velit, & ministerio ipsius Reuerendi Patris D. Ioannis Baptistæ suscipere in eius virum, & legitimum sponsum D. Iulium Cæsarem, & permittere se desponsari? Quibus auditis D. Iunipera sua sponte; & animo deliberato respondendo dixit se consentire, & velle D. Iulium Cæsarem ministerio Reuerendi Patris D. Ioānis Baptistæ eius fratris, & procuratoris accipere in sponsum, & maritum legitimum, ac in ipsum per verba de præsenti consentire, & petijt ac voluit se despōsari à R. P. D. Ioanne Baptista, vti procuratore, in vxorem D. Iulij Cæsaris.

2 Informantes pro D. Iunipera asserebant prædicta verba non facere matrimonium, quia ad cōtrahendum matrimonium requiritur mutuus viri, & mulieris consensus per verba de præsenti, c. penult. de sponsal. sed verba, volo accipere in vxorem, non important matrimonium de præsenti, vt notat. in c. ex litteris primo de spōsal. & in Clement. vnica de consanguinit. & affinitat. idem voluit Berous quæst. 6. num. 1. & 2. Corn. cons. 91. per totum lib. 3. Ferrer. cons. 281. num. 3. & seqq. & plures cumulat decisio in causa Matrimonij 10. Nouembris 1577. coram bon. mem. Oriolen.

3 Quibus non obstantibus contrarium fuit resolutum: nam verba instrumenti clara sunt quod conuenerant pro concludendo matrimonio, vt dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quod præstarent consensū per verba de præsenti, ita vt nullus ambigendi locus videatur tamen cum ista verba, vis, & volo accipere, adaptari possint tàm ad contractū sponsalium, quàm matrimonij ex adiunctis, & circumstātijs interpretatio capienda est, Corn. d. cons. 91. num. 9. nulla enim sunt verba formalia matrimonij, sed sufficit quoquomodo consensus exprimatur, c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. tuæ de sponsal. l. nuptias. ff. de reg. iur. Cardinal. in d. Clement. vnica. nu. 16. in fin. Mandos. in addit. ad allegat. Lap. 56. in verb. verba non sunt necessaria.

4 Quando autem hæc verba, volo accipere in vxorem, proferuntur deliberatè, vt in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, vt in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij, Butr. in d. c. ex litteris Card. in d. Clementin. vnica. n. 16. vers. solutio, idq; efficaciter probatur ex præcedenti tractatu de contrahendo, qui operatur, vt etiam verba dubia intelligenda sint de matrimonio, Cardin. vbi supra vers. vbi concludo, Couarr. in epit. 4. decretal. in 2. par. cap. 4. §. 1. num. 4. Mandos. in præallegata additione

additione in verb. præcedit alius contractus, fuit dictum in Romana Pecuniaria de Bubalinis 7. Nouembris 1572. coram Orioleñ, & in Parmeñ Status 23. Octobris 1592. coram bon. mem. Cardinale Seraphino.

5 Idem probatur ex subsequutis, & primum ex traditione anuli, & subharratione tempore celebrati matrimonij, per quem actum denotantem consensum coniugale probatur matrimonium de præsenti; etiamsi verba dubia præcessissent, qui fieri non solent, nisi vxori glos. in cap. final. de desponsat. impub. in verb. subharrauit. Abb. in c. tenor. n. 5. de sententia & re iudicata, Lap. d. allegat. 56. sub num. 14. vers. vnde anuli subharratio, quem, & sequitur Felyn. in c. illud, in fine de præsumpt. Couarr. d. c. 4. num. 3. in princ. Natt. cons. 250. num. 7. Paris. cons. 55. num. 44. lib. 4. Ferret. cons. 86. num. 16. fuit dictum in Papieñ Matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in Lucana de Insula Sancta 6. Iunij 1575. coram bo. me. Cardinali Lancellotto.

6 Accedunt adminicula ex muneribus à D. Iulio Cæsare D. Iuniperæ transmissis, quæ absq; foedere matrimonij à muliere nobili, & honesta non fuissent accepta, necnon colligitur ex pluribus literis ab ea scriptis D. Iulio Cæsari.

7 Non obstant depositiones testium remissorialium, quia nullus illorum interuenit actui celebrationis; ideoq; non possunt deponere An fuerint pronunciata de præsenti; vltra quod isti Testes sunt personæ viles, vtpote serui, nautæ, & sartores. Instrumentum autem, quod facit probationem probatam, nō potest infringi, nisi per Testes omni exceptione maiores, Felyn. in c. cum Ioannes. n. 4. de fid. instrum. Bart. in l. 1. §. si quis neget. nu. 12. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, Alexand. cons. 53. n. 2. lib. 7.

CAVALERII.

Valentina Pratensis Illegitimitatis.
Lunæ 9. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Lacerans folios alicuius libri, falsi crimen incurrit, falsitas autem non præsumitur, præsertim in homine nobili, & etiam quod ciuiliter agatur, probanda saltim est per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, dataq; possibili veritate in contrariū, omnis præsumptio falsitatis excluditur.

SVMMARIVM.

Edere, & exhibere non tenetur quis scripturam, nisi constet, quod eam habuerit tempore motæ litis, nu. 1. nisi probetur quod illas habuerit de recenti ante motam litem, numero 2.

Dubia probatio attendenda non est, n. 3.

Amissio instrumentorum, seu scripturarum probatur iuramento amittentis, quando ad illas custodiendas non tenebatur ex aliquo contractu, aut obligatione, n. 4. dummodo pro iuramento concurrant aliqua coniectura, n. 5.

Laceratio falsi crimen est, nec propterea præsumitur in persona nobili, num. 6.

Falsitas non præsumitur præsertim in homine nobili etiam quod ciuiliter agatur, probariq; debet saltim per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, num. 6.

Falsitas excluditur data possibili veritate in contrarium, num. 7.

Præsumptiones non sunt multiplicandæ, n. 9.

DECISIO CCLXVII.

1 CVm in hac causa præsupponeretur Dominum Raymundum Boyl de Roccafull. alias habuisse à Notario Cruciatæ duo transsumpta authentica dispensationis ad contrahendum aliàs auctoritate Apostolica concessæ per quōdam Canonicum Rosell. Commissarium eiusdem Cruciatæ, inter Don Raymundum de Roccaful Seniorem, & D. Adultiam Boyl, quæ dispensatio vna cum quibusdam alijs in libria dicti Commissarij hodie deficit, cum in ijs aliqua folia lacerata reperiantur. Dubitaui. An D. Raymundus teneatur copiam authenticam dictæ dispensationis exhibere. Et DD. responderunt non teneri, dum enim primo opponebatur D. Raymundum aliàs habuisse dicta trāsumpta, placebat responsio, quod non constabat ea habuisse penes se tēpore motæ litis, prout requirebatur gl. in l. non ignorabit. in verbo, fuisse. C. ad exhiben. vbi Castr. n. 4.

2 Nec visa fuit obstare præsumptio, quod cum probetur de recenti transumptorum existentia penes D. Raymundum, hodie etiam præsumatur ea habere, Salyc. in d. l non ignorabit, n. 4 Alex. in l. publicati, n. 3. C. de testam.

3 Nam Testes inducti à D. Helena, qui de tali facto deponunt, dicunt etiam, quod D. Raymūdus volebat dicta transumpta ad effectum trāsmittendi illa ad Romanam Curiam, & ad Ciuitatem Vallisoleti, & Ludouicus Lupus Notarius, & Testis examinatus expressè deponit super tertio, quod D. Raymundus voluit duplicatum, vt si vnum deperderetur, perueniret alterum. Vnde hæc non est probatio concludens per necesse, quod hodie Don Raymundus ea habeat, ideo tanquam dubia non est attendenda l. non hoc. C. vnde legitimi, Verall. decis. 247. num. 8. par. 3. & fuit dictum in vna Parmeñ. Status 24. Ianuarij. 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio.

4 Præterea cum D. Raymundus nō teneretur ex aliquo cōtractu, aut obligatione curam, & custodiam habere hujus scripturæ. Domini cēsebant esse admittendum ad iuramentum, quod ipse offert præstare, quod dicta transumpta transmisit Romam, & quod fecit diligentias pro illorum recuperatione, nec ea potuit habere l. vltim. vbi glos. in verb. sacramentum. C. de fid. instrum. & ibi Bald. num. 9. glos. vltim. in clement. 1. §. cæterum. de vsur. Felyn. in c. accepimus, nu. 16. de fid. instrum. cum alijs cumulatis per Bursatt. cons. 285. num. 13. lib. 2. & fuit dictum in vna Romana Mercium 14. Octobris 1588. coram bo. me. Orano.

5 Et licèt ad effectum admittendi tale iuramentum debeant præcedere coniecturæ, Bal. in l. vltim. n. 25. C. de eden. visæ fueūrt sufficientes cōiecturæ allegatæ. Quarū prima est qualitas, & nobilitas D. Raymundi, quæ qualitas honestatis personæ in his terminis consideratur à Bald. dic. n. 25. Guid. Pap. decis. 244. num. 2. secūda etiam visa fuit efficacissima, quod Raymūdus statim, & ab initio declarauit, quod volebat dictas copias transmittere ad Vrbem. Accedebat etiam tertia coniectura, quia ille Frāciscus Marcus ad quem transmissæ fuerunt mortuus est Neapoli.

6 Alterum quod opponebatur contra D. Raymundum, quod scilicet ipse lacerauerit ex libro commissarij Cruciatæ folia illa, in quibus dispensatio erat descripta, licèt haberet aliquā difficultatem, quia probabatur dictum librum extitisse in domo, in qua D. Raymundus habitabat. Tamen cum hæc laceratio inducat crimen falsi, l. 1. §. qui in rationibus, & l. Paulus. §. sed & cæteros. ff. ad leg. cornel. de fals. Domini non censebant hoc delictum esse præsumendum, & tanto minus in persona nobili, & illustri, Decian. cons. 29. num. 14. & seqq. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. n. 14. & seq. & licèt hic non agatur ad pœnam, non tamē potest separari nota à facto, & debet probari etiam quod ciuiliter agatur, saltem per coniecturas vehementes, & tendentes ad eundem finem, Caputaq. decis. 107. par. 1. & decis. 4. par. 2.

7 Quibus accedebat, quòd cum in dicto libro reperiantur laceratæ aliæ dispensationes, in quibus aliæ personæ poterant habere interesse non videbatur Dominis subesse ratio aliqua, cur potius præsumi debeat hanc lacerationem fuisse factam à D. Raymundo, quam ab alijs interessatis, præsertim cum neque probetur fuisse factam dum libri erant in prædicta domo, cum potuerit fieri antea vel post l. neque natales cū ibi notatis, C. de probation. sufficit enim quod aliquid sit possibile, vt probatio non cōcludat, vt fuit dictum in vna Cæsaraugustana de Mazzella 8. Nouembris 1599. coram Illustrissimo D. meo Cardinali Pamphilio.

8 Et licèt libri fuerint delati in domum, quam inhabitabat D. Raymundus ab hærede Commissarij Cruciatæ, qui in eadem domo habitauit cum quibusdam alijs, non propterea probabatur quod D. Raymundus sciuerit libros adesse in dicta domo. Tandem considerabant Domini, quod contra D. Raymundum non adducebantur nisi simplices præsumptiones, dum primo adducebatur præsumptio, quòd ex quo aliàs habuerat hæc transumpta præsumebatur etiam hodie habere: Item quod præsumebatur habuisse notitiam, quod libri essent delati in domum, quam ipse inhabitabat; Tertio quod præsumebatur eos lacerasse, & aliæ ex quibus construebatur fabrica præsumptionum, quæ non visæ fuerunt releuantes.

9 Tum quia non præsumptionibus, sed probationibus iudicandum est, l. sciant cuncti. C. de probation. tum etiam quia præsumptiones nō sunt multiplicandæ, Ruyn. cons. 66. n. 2. lib. 3. Bero. cons. 160. num. 12. lib. 2. Riminald. iun. cons. 205. sub nu. 50. cum alijs cumulatis per Surd. cons. 135. nu. 78. ex quibus conclusum fuit D. Raymundum non teneri exhibere copiā authenticam dispensationis in casu, & ad effectum, de quo agitur.

REVER.mi D. SACRATI.

Anconitana Pecuniaria.

Veneris 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Actorum transportationis omissio vitiat sententiam de iure ciuili etiam circumscripto decreto Sacri Concilij Tridentini quod in prophanis locum non habet, acta quę transportāda sunt non solum coram Iudice appellationis, sed etiam coram quocunque alio iudice cui fuerit commissa causa ab altero iudice auocata.

SVMMARIVM.

Liber mercatoris non probat plenè pro scribente contra tertium, n. 1.

Administrator non tenetur aliquid reddere, nisi prius facta solidatione computorum, n. 1. in fine.

Concessum ad certum tempus censetur prohibitum post illud tempus, num. 2.

Sententia non visis nec transportatis actis de iure ciuili non valet, etiam circumscripta dispositione Sacri Concilij Tridentini c. 20. sess. 24. de reform. n. 3.

Actorum transportatio necessaria est, non solum coram iudice appellationis, sed etiā corā quocunq; alio iudice, cui fuit cōmissa causa ab altero iudice auocata, n. 4.

Clau-

Clausula, quam, & quas &c. non operatur ante transportationem actorum, n. 5.
Mercatorum causa sunt tractanda de bono, & æquo, & sola facti veritate inspecta, n. 6.
Clausula, quam, & quas &c. comprehendit quodlibet competens iuris remedium, n. 6.

DECISIO CCLXVIII.

1 SEntentia D. Gubernatoris Anconæ visa fuit infirmanda, quia non iustificatur neque ex partita scutorum 500. de qua in transactione neque ex partitis expensarum, de quibus in libris D. Nappij. Non ex partita, de qua in transactione, quia illa non debetur solum Domino Nappio, sed etiam Stephano. Vnde vt partita integra adiudicari D. Nappio, debuit in actis constare quod ipse habebat causam à Stephano. Non etiam iustificatur sententia ex partitis expensarum, de quibus in libris Domini Nappij, tum quia liber scribentis nõ probat plenè pro scribente contra tertium, DD. in l. admonendi, ff. de iure iurand. & præcipuè Iason. 161. nu. 13. vers. breuiter puto, tum quia non possunt per Nappium prætendi expensæ ante finalem redditionem rationis dati, & accepti, potest enim dari casus, quod in solidatione computorum remaneat debitor, vel non creditor tantæ summæ, Anchar. cons. 235. n. 1. vers. præterea Alexan. cons. 192. num. 1. lib. 7. Crauett. cons. 275. num. 13. vers. tertio principaliter.

2 Minus videbatur quod Nappius potuerit agere contra Gondulam tanquam depositarius, quia iam expirauerat illius potestas data ad certum tempus postquam eo lapso censetur reuocata, l. si vnus, §. si cum reo, & ibi Bald. ff. de pact. cum alijs per Tiraquell. de retract. conuentional. gloss. 2. §. 1. num. 44 Surd. decis. 75. num. 1.

3 Quantum ad transportationem actorum à Curia Consulum ad Curiam Gubernatoris Domini admittebant, quod dispositio Sacri Concilij Tridentini cap. 20. sess. 24. de reformat. non habeat locum in causis profanis, vt aliàs post declarationẽ Sacræ Congregationis, tenuit Rota coram me in causa Romana Lignorum, sed nihilominus remanebat infirmanda etiam de iure Ciuili, tanquam lata non visis actis probatorijs, Cagnol. in l. 2. C. de edend. Bart. in l. is apud quem, num. 5. ff. de edend. Cassad. decis. 2. num. 10. de appellat.

4 Et quantum ad illud, quod Gubernator non esset Iudex appellationis, & consequenter non esset necessaria transportatio actorum, respondebatur, quod Commissio directa Gubernatori erat auocatoria, vt paret illius tenore, & ideò erat necessaria transportatio actorum coram Iudicibus à quibus causa fuit auocata, quia gesta coram illis ante auocationem valebant Rota in Placentina Castri 1601. 4. Iulii coram R. P. D. Decano. Et in causa Salamantin. Sacristiæ 12. Maij 1606. coram R. P. D. Ortembergo, & tradit Rebuff. ad leges Gallias, tom. 1. tit. de auocat. præfatione, in quæst. 5. num. 34.

5 Nec poterat fieri fundamentum in clausula quam, & quas, cuius vigore potest procedi, vt in prima, quia illa clausula non operatur ante trãsportationem actorum aliàs necessariorum, Rota in Braccaren. Parochialis 8. Martij 1602. coram R. P. D. Iusto in Farfen. Bonorum 28. Iunij 1606. coram R. P. D. Decano, & in alijs.

6 Alia nullitas deducta ex eo quod Nappus ab initio egerit tamquam Depositarius, & sic remedio sibi non competente ex supradictis: Vnde non potuerit obtinere tanquam creditor ex propria persona non placebat Dominis, tum quia agebatur inter Mercatores, inter quos proceditur de bono, & æquo, & sola facti veritate inspecta, Bart. in l. si fideiussor, §. quædam. ff. mandat. Roman. cons. 94. num. 2. Rota Ianuen. decis. 25. num. 4. Put. decis. 11. num. 2. lib. 2. Tum propter clausulam quam, & quas, de qua in Commissione directa Gubernatori quæ comprehendit quodlibet remedium competens quacumq; causa, Acchill. decis. 22. num. 2. de appellat. & fuit dictum in Anconitana Pecuniaria 23. Iunij 1603. coram R. P. D. Decano.

REVER.^mi DOMINI LVDOVISII.

Vsseleñ Spoliorum seu Donationis.
Venetis 13. Februarij 1609.

ARGVMENTVM.

Donatio facta ab Episcopis pro maritandis neptibus, An, & quando dicatur fraudolenta, & simulata in præiudicium Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Prælatus habens administrationem in vita æquiparatur vsufructuario, potestq; per actum inter viuos de fructibus beneficij disponere, potestq; immo etiam tenetur suas consanguineas pauperes dotare, nu. 1.
Prælato licitum est donare ex causa remunerationis, num. 2.
Prælatus seu Episcopus potest ex sua promissione conueniri, num. 2.
Prælatus, seu Episcopus tenetur de fructibus suæ Ecclesiæ disponere, ac de bonis proprijs, numer. 3. & 4. Vbi hoc ampliatur etiam irregulari effecto Episcopo.
Prælatus, seu Episcopus emens stabilia ex fructibus, & redditibus Ecclesiæ, acquirit regulariter suæ Ecclesiæ, num. 5. Declara nisi appareat Episcopum non Ecclesiæ, sed alteri acquirere voluisse, num. 6.
Acquirere cui quis voluerit ex præcedentibus, & sequentibus colligitur, num. 6.

dotandi præcedens, & donatio ex dicta causa, post paucos dies subsequuta,& tota series istius facti ex præcedentibus autem & sequentibus colligitur, cui quis voluerit acquirere, Bald. in l. multum interest. sub num. 3. C. si quis alteri, vel sibi Bero. qui alios allegat, quæst. 46. nu. 5. qui dicit verum etiamsi acquirens nomen proprium exprimat,& licet Innoc. & alij supracitati dicant, quod nec etiam tertio acquirit ex defectu potestatis, id tamen dicunt propter naturam stipulantis secundum quam alteri quis stipulari non potest, l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig. Sed quicquid sit, sufficit, quod non fuerint domus per emptionem acquisitæ ecclesiæ,& quod quando illas donauit, non donauit rem Ecclesiæ.

7 Dicebant etiam aliqui ex Dominis, quod vbi fuisset acquisitum dominium Ecclesiæ, fuisset acquisitum reuocabiliter in casu donationis, & quod sicuti Episcopus potuisset non emere, & non acquirere, potuit etiam acquirere cum ista qualitate reuocabilitatis.

8 Quæ dicuntur de fraude sunt bene sublata per informantes, nec potest dici factum fraudulenter, quod fuit factum lege permittente, l. Gracchus. C. de adul. Paris. cons. 72. in fine, lib. 3. Nec etiã quod potuit fieri citra fraudem, Surd. qui alios allegat, decis. 30. num. 38.

9 Cessant etiam, quæ de simulatione dicuntur, tum quia non adest causa simulandi, Bart. cons. 65. num. 4. Anchar. cons. 227. numer. 7. & fuit sæpius resolutum, tũ etiã quia coniecturæ adductæ pro simulatione visæ fuerunt Dominis leues.

10 Reseruatio enim vsufructus in donatione fuit facta, donec nuberent, & illa quæ in Instrumento dotali ad vitam facta legitur, vel est intelligenda secundum eam, quæ facta fuit in Instrumento donationis propter verba relatiua apposita, vel præiudicare non potuit iure neptibus, hoc tamen solùm non sufficit pro simulatione, vt fuit dictum in Beneuentana donationis 27. Nouembris 1585. coram Gyptio, & id factum fuit iure familiaritatis. Quando autem in eis fabricabat palam, & publicè profitebatur, se id facere in domibus neptum, vt dicunt Testes. Quamuis etiam exegerit pensionem vnius apothecæ, hoc potuit esse, quia in multis ipsis neptibus auxiliabatur, & præsertim in eis alendis, quando in dicta domo morabatur.

11 Non obstat quod dicitur de immoderata donatione, & dote, quia attentis facultatibus donantis, qui amplissimum spolium reliquit, necnon meritis, & qualitate donatariarum, secundum quæ arbitrari debet Iudex, vt in his terminis dixit Ias. cons. 73. in fine vers. non obstat, lib. 3. & ante eũ Hostien. in summa. de donat. §. & quid num. 6. in fine, & facit glos. in l. sed & si susceperit, quam sequuntur ibi omnes. C. de iud. & habita ratione, quod domus inseruire debebant pro dotibus duarum neptum, nequaquam videtur consideraticon posse excessiuitas, & si aliqua esset, oriretur ex augmento dotis postea per Episcopum facto.

12 Breue fœlic. record. Clementis Octaui inualidãs donationes factas in vita reseruato vsufructu Episcopo donanti non obstat, quia inualidat eas, quæ viuentibus donatarijs non sunt effectũ sortitæ. Vnde non comprehendit istam, in qua possessio fuit infra quinque dies tradita, & si illam posset comprehendere, non sufficeret, quia emanauit non solum post obitum Episcopi, sed etiam hac lite pendente, constitutio enim dat formam futuris non præteritis negotijs, l. leges. C. de legibus, & non se extendit ad ea super quibus pendet lis, authen. in med. lit. non fieri fac. for. §. ideoque.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Concheñ Beneficij.
Lunæ 11. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Gratia, An quando dicatur subreptitia, & vitietur ex falsa expressione.

SVMMARIVM.

Beneficium non curatum potest impetrari etiam à non Sacerdote, num. 1.

Gratia non dicitur subreptitia ex falsa expressione, quæ fuit superflua, num. 1.

Beneficium dicitur non curatum etiam si sit Parochialis habita, num. 2.

Beneficia curata possunt impetrari à Clericis non Sacerdotibus, dummodo post impetrationem faciant se ordinare, num. 2.

Gratia ex falsa expressione dicitur subreptitia, etiam quod falsa expressio fuerit superflua, quando concedens facilius motus fuit ad illam concedendam, n. 3.

Declara hoc procedere quando agitur de gratia tertio præiudiciali aliàs secus.

Gratia redditur nulla, quando ex dolo impetrantis fuit narratum falsum, num. 4.

Gratiæ subreptitia non nocet principali, quando fuit impetrata à procuratore, num. 4.

Gratia indistinctè iustificanda, & verificanda est parte opponente, Declara, vt num. 5.

DECISIO CCLXX.

1 FVit tentum non obstare Gregorio, quod in eius supplicatione fuerit narratũ ipsum esse Presbyterum, cũ verè non esset, quia cũ ageretur de beneficio minimè curato, qualitas presbyteratus non erat necessaria tã de iure comm. ad. not.

in c. licet canon. de elect. in 6. quàm de notorio stylo Curiæ, proinde talis narratiua tanquam superflua minimè vitiauit gratiam, etiam si reperiatur falsa; Rot. decis. 70. de rescript. in antiq. & decis. 10. eodem tit. in nou. Ægid. decis. 4. incip. falsi expressio, & decis. 416. incip. si obtinens, Cassad. decis. 10. de præben. & decis. 7. de concess. præben. Put. decis. 193. lib. 1. & 17. lib. 3. Achill. decis. 11. de rescript.

2 Nec videbatur dubitari quin ad istum effectum beneficium posset dici minimè curatum etiam si sit Parochialis habitu, per gloss. in d. c. licet canon. verb. Parochialis, de elect. in 6. Hostien. in cap. quia nonnulli, num. 5. vers. quantum ad mat. de Cler. non resid. Rebuff. in prax. tit. de non prom. intra ann. num. 34. Quinimò, & ipsa Beneficia actu curata passim concedãtur, simplicibus clericis, dummodò post faciant se ordinare, d. c. licet canon. de præben. in 6. capit. sicut. eod. tit.

3 Non obstat quod Conclusio supra in principio firmata maximè procedat quando per talem narratiuam Papa facilius motus fuit ad concedendam gratiam; vt admittunt omnes decisiones supra in principio allegatæ, & fuit præcisè firmatum in causa Cæsaraugustana Pensionis coram Illustrissimo Pamphilio 20. Decembris 1591. & in causa Meten. Monasterij 21. Februarij 1609. coram bon. me. Litta, & per plures positiones in causa Burgen. Canonicatus coram R. P. D. meo Ludouisio de anno proximè elapso: Papa vero in proposito casu videatur facilius motus ad concedendum ex narratiua Presbyteratus, quia facilius prouidetur personis qualificatis, & quia tractu temporis reuertentibus Parochianis, Parochialitas poterat deduci ad actum, quo casu fuisset necessarium Sacerdotium, quia gratia de sui natura minime erat alicui præiudicialis Domini existimarũt, quod ista narratiua nullatenus fuerit habita in consideratione à Papa, & quod ipse nihilominus fuisset concessurus. Et quantum ad exempla, de quibus in decisionibus supra allegatis, in quibus Rota aliàs habuit rationem narratiuæ valde similium, fuit responsum, quod hoc ideo fuit factum, quia gratiæ de sui natura poterant tertio præiudicare, in quibus cum Papa procedat cum maiori circumspectione oritur suspicio, quod nisi fuisset facta illa narratiua Papa nõ cõcessisset, & hũc distinctionis sensum videtur aliàs habuisse, Rot. apud Cassad. decis. 10. num. 3. vers. scilicet quod expressio de præben. & clarius apud Crescen. decis. 10. num. 2. eodem tit. post Gemin. in cap. gratia, numer. 4. in fin. de rescript. in 6.

4 Non obstat, quod gratia reddatur nulla ex solo dolo impetrantis, Ægid. d. decis. 4. & dolus colligatur eo ipso quod narratiua est in facto proprio, in quo non datur error, & proinde talis narratiua indistinctè vitiat gratiam, Accoramboa. decis. 17. lib. 1. Rota in dicta Cæsaraugustana coram Illustrissimo Pamphilio, quia cum Gregorius de tempore impetrationis esset absens cẽ fuerunt Domini hunc errorem esse attribuẽdum eius procuratori, licèt enim Rota non admittat passim istam excusationẽ propter fraudes, quæ aliàs fieri possent impetrando per medium Procuratorum, vt per Crescen. d. decis. 10. de præben. attamen in proposito casu visa fuit cessare omnis suspicio, quia tam Antonius resignans in suo mandato ad resignandum, quàm Gregorius resignatarius in suo mandato ad consentiẽdum pensioni, quæ quidem mandata erant in Camera, siue in Cancellaria producenda, enunciant Gregorium solum Clericum, Vnde cessat omnis verisimilitudo, quod si ex mandatis in Camera, siue in Cancellaria producendis debebat constare, quod ipse esset solus Clericus in supplicatione noluerit nominari tanquam Sacerdos, quia contrarietas fuisset nimis parens addito maximè quod ista narratiua sibi verisimiliter erat parum profutura, & quod cessabat præiudicium tertij per ea, quæ ad propositum, not. Cassad. d. decis. 10. num. 3. in fin. de præben.

5 Minus facit quod parte opponente, quodlibet narratum in gratia sit indistinctè verificandum, Imol. in cap. litteris, num. 19. de rescript. Rota in causa Salamantina Pẽsionis 18. Aprilis 1572. coram Illustrissimo Lancellotto, quia dicebatur Imol. loco allegato non firmare conclusionem, quod parte opponente quodlibet narratum sit indistinctè verificandum; sed præsupposito quod res de cuius probatione agitur sit de necessario iustificanda, disputat ad quem spectet onus probandi, & quod iste sit sensus, Imol. patet ex illis verbis, ibi tamen impetrans non obtinebit beneficium, nisi doceat se habilem, &c. Ex quibus patet. Imol. loquutum fuisse de narratiua circa substantialia impetrationis; ad decis. Salamant. de qua supra fuit responsum, quod erat intelligenda secundum Imol. quem allegabat, & in omnem euentum posse haberi locum in suis terminis, nempè quando de tempore impetrationis adest pars, cui per impetrationem potest præiudicari, secus si superuenit ex post, quia tanquam accidentale non videtur habendum in consideratione, l. fin. cum ibi not. C. de his qui ven. ætat. impetr. & in casu decisionum supra in principio pro Gregorio allegatarum sine dubio aderat oppositio partis, & nihilominus Rota fuit pro validitate gratiæ, & ita fuit conclusum.

REVERENDISS. D. LVDOVISII.

Romana Incendij.
Mercurij 27. Maij 1609.

ARGVMENTVM.

Incendium vnde prouenerit; & in quo loco originem habuerit, quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Incendium probatur inditijs, & coniecturis etiam quādo quaritur de eius origine, n. 1.
Incendium præsumitur ortum in illo loco, in quo prius fuit visus ignis, nu. 1. & 2. vbi ampliatur hæc conclusio etiam quod possibile esset ignem habere originem in alio loco.
Testes de credulitate efficacissimum præstant inditium in materia difficilis probationis, n. 4.
Testes deponentes super origine incendij, quando probent, num. 5.

DECISIO CCLXXI.

1 Post plures propositiones Domini circumscripto effectu resoluerunt constare ignem ortum habuisse, & originem in apotheca Domini Vincentij, cum enim in materia incendij attendantur inditia, & coniecturæ, Bald. cons. 174. num. 2. vers. & vtrum interuenerit lib. 2. Alex. cons. 50. num. 6. lib. 10. Afflict. decis. 57. n. 3. etiā quando de eius origine quæritur, Gabr. cons. 159. num. 8. in fine, & num. seq. lib. 1. inditium magnum præstat, quia vt dicunt testes vtriusq; partis in dicta apotheca fuit visus ignis priusquam in altera parte, Alex. d. cons. 50. n. 3. ad finem, Gabriel. vbi supra num. 15. Rub. qui alios refert cons. 11. n. 163.

2 Nec facit possibile esse, quod habuerit originē in alio loco licèt ibi primo nō fuerit visus, quia à communiter accidentibus primo videtur in loco suæ originis, & præsumptio adaptatur ad id quod frequentius accidit Bald. d. cons. 174. num. 2. ante finem.

3 Accedit quod ex parte superiori, & ex Palatio fuerunt asportata multa bona mobilia, & ex apotheca D. Patriarchæ certa quantitas fæni, præsente & iubente D. Vincentio, & tamen ex ipsius apotheca nihil omnino extrahi, sed nec etiam aliquis illam ingredi potuit, quod est argumentum non leue, illam fuisse lōgiori, & antiquiori tempore ab igne occupatam.

4 Quinimmo id expresè dicunt testes, quibus non obstat, quod deponant de eorum iudicio, & credulitate quia licèt ista deponendo concludenter non probent efficacissimum tamen præstant inditium, præsertim in materia difficilis probationis, Ang. cons. 3. nu. 2. & seq Ias. in rubr. ff. de iur. iur. sub num. 9. vers. septimo limita, Campegg. de testib. reg 209. in 4. fallen. & dixit Rota in vna Terdoneñ Fructuum 26. Octobris 1575. coram Lauretano, & in hoc casu plenè probant, quia inditium est coniunctum cum sensu visus, Caputaq. decis. 270. n. 6. par. 3. & donsr optimas rationes Cyn. Bald. & Salyc. in l. testium. C. de testib. Ias. in d. rubr. num. 25. & seq. quæ concludunt non solum quod ignis inuaserat prius apothecam Domini Vincentij, quam superiorem partem domus & aliam apothecam, sed etiam quia ab illa in vtramque istarum deriuauit.

5 Nam quoad superiorem partem, & Palatium; Primus Testis examinatus pro D. Patriarcha iuxta 108. interrogatorium dicit: hauendo veduto il fuoco prima in quel fondo sotto il numero primo (qui est apotheca D. Vincentij) & hauendo veduto il restante del Palazzo sù ad alto sano. Tertius super 31. articulo, viddi il fuoco nel numero primo, & poi andai sopra del Palazzo, & viddi che non c'era fuoco, mà in mezzo il tetto viddi il fumo, che ascendeua ad alto verso la parte che risponde alla porticella del fondo nel numero primo. Quartus Testis iuxta 85. interrogatorium, tengo che il fuoco, che hà abbruciato il Palazzo è venuto dal numero primo, & paulò inferiùs per hauer visto entrare il fuoco del fondo del numero primo, alle finestre delle stanze superiori, idem etiam quoad apothecam D. Patriarchæ contiguam apothecæ D. Vincentij. Secundus enim Testis iuxta 69. interrogatorium dicit: il fuoco vsciua da vn buco del muro commune, cioè che veniua per vn buco dal fondo numero tertio, qui numerus designat apothecam D. Patriarchæ, Tertius iuxta idem interrogatorium, Il Signor Vincenzo mandò per vn lenzuolo bagnaro, & turò quel buco, il quale quando fù turato non si vedeua fuoco dentro al numero terzo. Sextus pariter iuxta idem interrogatorium, doppo che s'accese il fuoco al numero primo s'accese anco nell'altro al numero terzo, & subdit essendo nel fondo numero terzo, vedeuo gran quantità di fumo, che vsciua dalli buchi della muraglia commune, & veniua in detta rimessa al numero terzo, idē Testis iuxta 80. io viddi gettar dell'acqua dal fondo del numero terzo nelli buchi del muro commune trà il detto numero terzo, & numero primo, cum quo consonat primus Testis D. Iustiniani, qui iuxta 11. dicit: nella seconda bottega si buttaua grand'acqua alla muraglia che diuide la prima bottega, & nell'entrare nella seconda bottega non v'era fuoco, ma sieno con fumo.

REVER.[mi] D. LVDOVISII.

Hispaleñ Matrimonij de Alcala.
Veneris 5. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandos Testes non datur quando articuli continent inuerisimilia quādo sunt irreleuantes, quādo est vehemens calumniæ præsumptio, & quando agitur de reprobatione aliorum testium, & de detegendo crimina.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos Testes non conceditur super eisdem articulis super quibus fuerunt in partibus examinati alij testes, n. 1.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur quando articuli continent inuerisimilia, n. 2.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur, quando adest calumniæ suspicio, n. 3. declara si suspicio fuerit vehemens aliàs secus, n. 5.

Remissoria ad examinandos testes non facile conceditur quando de reprobando alios testes examinatos & de detegendo crimen, n. 5. 6. & 7.

Remissoria ad examinandos testes non conceditur, quando articuli sunt irreleuantes, n. 7.

DECISIO CCLXXII.

1 POst plures positiones Domini resoluerunt, Don Philippo non esse dādam remissoriā: nam quoad articulum continentem liberam, & libentem voluntatem Marchionissæ in contrahendo matrimonium cum ipso, ea fuit pluries in partibus articulata, & plurimi inducti, & examinati Testes, quo casu Rota solet denegare remissoriam, Caputaquen. decis. 5. n. 6. part. 3. & denegauit in vna Veneta Illegitimitatis 23. Iunij 1589. coram Illustrissimo Cardinali Platto in vna Caputaquen. Vnionis 20. Maij 1594. coram R. P. D. meo Decano, & in vna Pampilonen. Decimarum 15. Iunij 1598. coram bo. me. Orano. Credendum est enim quod induxerit, & examinauerit testes, quos habuerit magis idoneos, Ægid. decis. 38. post princ. & fecerit meliorem ac pleniorem probationem quàm potuerit Aym. cons. 134. num. 3. & tanto minus venit iterum admitten. Don Philippus ad probandum liberum, & lætum animum Marchionissæ, quia ipsemet cum iuramento in iudicio declarauit sciuisse antequam duceret Marchionissam, Marchionem patrem illi dixisse, quod non nuberet D. Francisco; sed ipsi Don Philippo, & quòd nisi ita faceret, eius maledictio super eam caderet: quæ maledictio paterna quantum esset perhorrescenda à filia virgine, nemo est qui nesciat.

2 Quoad alium articulum, in quo articulatur testes, qui de metu Marchionissæ in hoc iudicio deposuerunt, prius in alio inter ipsam, & Don Franciscum de Tuniga deposuisse de spontanea, & libera voluntate, visum fuit Dominis ab omni verisimilitudine alienissimum decem & octo testes pro maiori parte graues, inter quos est etiam Sacerdos, & Parochus in re tam graui inter magnates, & potentes tam breui temporis spatio in eodem tribunali contraria deponere fuisse ausos. Qua inuerisimilitudine stante reijciuntur articuli, & denegatur remissoria quia verisimile de præsumpt. Specul. de probat. §. nunc dicen. num. 1. Rot. decis. 23. de test. in antiq. Than. decis. 86. fuit dictum in Toletana Portionis 10. Maij 1595. coram Reuerēdissimo Pacen. aut saltem debet dari fumus non leuis, quia testes non sunt facilè audiendi contra verisimilitudinem Anchar. cons. 330. nu. 8. ante fin. vers. quinimmo contra id Tiraq. in l. si vnquam in præfat. num. 39. in fin. C. de reuoc. donat. & quando est tanta inuerisimilitudo nō admittitur quis ad probandum sine causæ cognitione, cap. super eo. de renunc. Imol. in d. c. quia verisimile sub nu. 1. vers. quandoque est tanta, & Abb. sub n. 2. vers. quandoque verisimilitudo est maxima.

3 Accedit vehemens suspicio calumniæ cum sit quasi impossibile, quod habeantur testes, qui viderint, legerint, & obseruauerint depositiones decem & octo testium, & post tantum tempus recordari possint, quid singuli deposuerint. Augetur magis suspicio calumniæ, quia neque in articulis pro parte Don Philippi exhibitis, neque in interrogatorijs datis in examine testium Marchionissæ aliqua vnquam facta fuit mentio de contraria testium depositione, quæ si fuisset vera proculdubio fuisset opposita, cum Don Philippus cōtra istos testes plures opposuerit exceptiones; tanto etiam magis quia petijt restitutionem in integrum aduersus omissam probationem, & tamē in articulis datis in gradu dictæ restitutionis nihil articulauit super prætenso examine.

4 Nec iuuat allegata ignorantia, quia Don Philippus 12. Iunij 1602 fassus fuit coram Ordinario cum iuramento se habuisse scientiam litis agitatæ inter Marchionissam & Don Franciscū de Tuniga. Nec facit, quod non propterea cōcludatur notitia depositionis dictorum testiū quia Domini nullo pacto adduci poterant, vt crederent, quod fuerit actum de validitate matrimonij cum Don Philippo contracti, ipso nō solum citato, sed etiam inscio præsertim cum articuletur fuisse publicum, & notorium; non enim potuisset ignorare id quod omnes publicè sciebant. Vnde excluditur præcipuum fundamen-

damentum, quod istas exceptiones contra Testes nunquam adduxerit vsquequo de anno 1605. cognouit processum fuisse occultatum, & mirum est eum sciuisse, quod cótineret processus post amissionem, & non ante, quod probet suspicandi occasionem fuisse expectatum hoc tempus, quia si fuisset oppositũ ante occultationem ex visione processus statim conuinci potuisset oppositio.

5 Et licet Rota non facilè soleat denegare remissoriam propter suspicionem calumniæ, id tamẽ non procedit, quando suspicio est multum vehemens, vt fuit dictum in Cautien̄ Iurisdictionis 16. Februarij 1587. coram Orioleń. & in alijs congestis in Cordubeñ Redecimarum 27. Martij 1607. coram R. P. D. meo Coccino. Ad minus videbatur Dominis pro excludenda tāta præsumptione calumniæ necessarius fumus, Cassad. decis. 3. num 2. de dilat. Put. decis. 366. num. 7. lib. 2. præsertim cum articuli tendant ad reprobandum testes, quæ reprobatio sapit quandam naturam criminis, vt dicit Oldr. cõs. 311. sub num. 8. & de redarguendo ipsos de contrarietate, quæ sine periurio contingere nõ potest, Menoch. de arbitr. cas. 108 n. 9. ad quod periurium detegendum non facilè conceditur remissoria Put. decis. 8. de dilat. facit decis. Capuraquen. 62. & 63. par. 3.

6 Nullus autem datur fumus nõ solum quod isti Testes contrarium deposuerint, sed neq; quod fuerint in dicto iudicio examinati, immo nec quod aliqua lis fuerit cum D. Francisco super matrimonio Don Philippi. Præterea occultatio processus ex parte Marchionissæ, quando esset probata nullũ præstaret indicium talis depositionis, nec quod fuisset occultatus, ne ea detegeretur, non enim defuisset alia verisimilior ratio, videlicet ne in publicum prodiret, quod virgo talis conditionis, non solum inscio, sed etiam inuito patre, procurasset nubere, & misisset apocham propria manu scriptam illi, cũ quo cupiebat matrimonio copulari.

7 Non obstat quod dicitur nouercam fateri se aliàs contrariũ deposuisse, quia ipsa dicit, quod metu mariti adducta fuit ad dicendum se non cognoscere An apocha esset scripta manu Marchionissæ, non autem dicit, quod contrarium deposuerit circa metum, & sicut vltro ipsa circa cognitionem scripturæ dixit se alias aliud dixisse, idem etiam dixisset de metu, si cõtrarium de metu prius deposuisset ad l. vni. §. fin autem C. de cad. tol. præterea malè infertur, quod sicut ipsa dixit cõtrarium, ita, & alij Testes præsertim quia dicit se metu Marchionis mariti territam dixisse, qui metus non cadebat in personis aliorum testium. Articulus cõcernens absentiam aliquorum testium à loco, vbi ipsi dixerunt fuisse præsentes, vltra quod non percutit omnes, & ob id est irreleuãs, non est admittendus etiam sine fumo, cum agar de conuincendo testes non solum de periurio, sed etiam de falsitate per prædicta super alijs articulis, Domini non fecerunt aliquam vim, & placuerunt dicta per informantes pro parte Marchionissæ.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI

Romana Bonorum.
Veneris 26. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Furiosus quis dicatur, & quis mentecaptus quomodo inter se differant, & An testibus deponentibus de furore seu dementia magis credatur, quàm deponentibus de sana mete.

SVMMARIVM.

Furioso sicut dandus est curator, ita etiam, & mentecapto dari debet, n. 1.

Furiosus est mentecaptus cum sæua dementia, & quadam veluti rabie mentecaptus vero est cum quieta dementia, num. 1

Furor non præsumitur, & qui furorem allegat probare debet, num. 2.

Testibus deponentibus de sana mente alicuius, magis credendum est, quam deponentibus de furore seu dementia, num. 3. & 4.

Dubium facti decidi debet secundum naturalem æquitatem, num. 4.

DECISIO CCLXXIII.

1 ETsi curator ne dum sit dandus furioso verum etiã mente capto, quod enim ius statuitur in furioso habet locum in demente, seu mentecapto, & e contra, vt notat Fulgos. in cons. 29. ante nu. primum. vers. super eo quod quæritur; furiosus enim est mente captus cum sæua dementia, & quadam veluti rabie; mente captus vero est cum quieta dementia, Bald. in l. humanitatis, num. 15 vers. venio ad quartũ notabile. C. de impub. & alijs substit. sequitur Fulgos. d. loco n. 1. vers. nam eleganter.

2 Tamen in casu isto non est locus curatori, quia de furore nullo pacto constar qui debet probari ab allegante, cum quilibet præsumatur sanæ mẽtis ex allegat per Illustrissimum Manticam de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 5. n. 2.

3 Circa dementiã vero licet probationes videantur contrariæ, tamen magis est standum testibus deponentibus cõtra dementiam, quia cum vt dictum est supra quilibet præsumatur sanæ mentis in concursu magis est standum testibus qui habent præsumptionem iuris pro se, Bald. in authent. omnes peregrini, num. 10. in princ.

C. com-

C. commun. de success. & latè prosequitur Fräc. Curt. de testib. conclus. 3. num. 22.

4 Et si dicatur quod ex depositionibus Testium resultat dubium facti, quod debet decidi secundum naturalem æquitatem, vt per Bald. loco proximè allegato, tamen nec vlla æquitas suadet, quod in concursu probationum magis credatur Testibus deponentibus super dementia, quam deponentibus super sana mente.

REVERENDISS. D. MARCOMONTII.

Toletana Canonicatus.
Veneris 26. Iunij 1609.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione de Testibus probantibus consanguinitatem, seu fraternitatem, præsertim de auditu deponentibus, & de eorum depositionis interpretatione, multa notanda explicantur, de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Confessio vnius tertio non praeiudicat, num. 1.

Confessio Patris filio non nocet, num. 1.

Consanguinitas non probatur per Testes de auditu, qui potuerunt deponere de visu, & non deposuerunt, n. 2.

Testes de auditu probant in antiquis, secus in non antiquis, num. 2. in fine.

Testis vnius depositio non recipit declarationem ab alio in eo, quod est de substantia, & quod principaliter in contrapensiam deducitur, num. 3.

Fratris appellatione venit propriè frater vtrinque coniunctus, non autem frater ex vno tantum parente natus, Declara, vt nu. 4 & seqq.

Testes deponentes quem esse fratrem alicuius, intelliguntur de fratre vtrinque coniuncto, non autem de procreato ex vno tantum parente, Declara, vt num. 4. & seqq.

Testium depositiones dubiæ interpretandæ sunt contra se fundantem in illis etiam impropriando verba, nu. 5. & 13. Vbi quod sunt interpretandæ contra producentem.

Fratris appellatio in iure conuenit, nedum vtrinque coniuncto, sed etiam consanguineo, & vterino, num. 6.

Fratris appellatio comprehendit etiam fratres consobrinos ex sorore, num. 7.

Testes in causa status examinati in vno iudicio, probant etiam in alio iudicio contra alios; Declara, vt n. 8.

Testis probans fraternitatem debet reddere rationem sui dicti, num. 9.

Testes de auditu absque ratione, vel personarum expressione à quibus audierunt nihil probant, num. 10.

Relatio semper fieri debet ad proxima, & immediata, num. 11.

Indeffinita oratio non aequipollet vniuersali in depositionibus Testium, num. 11. in fine.

Relatio facienda non est ad omnia praecedentia, quando per relationem resultaret ampliatio materiæ odiosæ, & restringendæ, num. 12.

Relatio non est facienda ad illud, ad quod adaptari non potest, num. 12.

Testes famam deponentes redduntur suspecti, quando alij Testes desuper examinati de fama non deponunt, cum de ea si vera fuisset notitiam habuissent. nu. 12.

Testium depositiones non iuuantur adminiculis, quando ex dictis Testibus nulla resultat fundamentalis probatio, num. 14.

DECISIO CCLXXIV.

1 IN hac propositione breuioris ac facilioris disputationis causa, & sine veri præiudicio transierunt Domini cum præsuppositis formatis per Dominos Agentes pro Capitulo, videlicet, quod eadem fuerit Mentia Rodriguez, & de portalegre, quod filius eiusdem Mentiæ fuerit Ioannes de Castillo, quodq; sit standum attestationibus Secretarij S. Inquisitionis; omittentur itaque illa omnia, quæ ad dicta præsupposita possunt pertinere, & illud in specie, quod in prima decisione fuerat dictum, confessionem Ioannis de Castillo in omnem euentum nõ præiudicasse Beatrici dela Cadena, neque descendentibus ab ea, quia confessio non præiudicat tertio; Quod procedit ne dum in confessione fratris, sed etiam in confessione fratris, sed etiam in confessione patris, quæ filio non nocet glosa & Bart. in l. certum, §. sed an ipsos, ff. de confess. Ruyn. cons. 142. num. 2. lib. 1. Natt. cons. 543. num. 17. Surd. decis. 218. num. 17. & in nostris terminis dixit Rota antiqua coram Tholomeo in quadam causa Hispaleñ Portionis, Vnde licet negari non possit, quin illa cõsideratio multum releuet, & quin magna cum ratione per informantes pro D. Ludouico fuerit in hac propositione reassumpta, tamen illa prætermissa potest veritati, & bono iuri suo esse locus, visum fuit circa eam pro nunc non insistere.

2 Strictè igitur discusso dubio, An constet de descendentia Beatricis dela Cadena à Mentia Rodriguez de Portallegre, Rota respondit negatiuè dictam descendentiam non probari; Et quidem non datur aliqua directa probatio, quod Beatrix fuerit filia Mentiæ, sed informantes pro Capitulo, nituntur dumtaxat ostendere esse per testes probatum Beatricẽ fuisse sororem vtrimque coniunctam Ioãnis de Castillo, quem præsupponit fuisse filium Mentiæ, Verum ista fraternitas vtrimque coniuncta nõ potest dici probata; De illa siquidem deponit vnus tantum testis Didacus de Frias, qui est in primo examine vndecimus, in 2. 87. & in summario capituli primus, iste testis, quod nõ possit dici omni exceptione maior, fuit dictum in prima decisione, & cuiuis eius depositionem attente consideranti

fiet

fiet plusquam perspicuum; maximè quia nec proprio iuramento affirmauit, quod ad ferendū in hac causa testimonium, odio, timore, amore, vel commodo non processerit, & contra eum, in specie antequam aperiretur informatio, plures exceptiones præposuerat D. Ludouicus posset etiam dici, quod cum deponat se cognouisse Ioannem de Castillo, non est facile admittendus ad probandum istam fraternitatem de auditu, quam ipse per se percipere potuisset, vt videtur innuere tex. in c. licet de testib. ibi cum propter breuem hominum vitam de visu deponere non valerent, vltra quod si dictus Ioannes de Castillo fuit in rerum natura de anno 1522. non agitur de descendentia antiqua, & per consequens non est locus probationi de auditu, l. testium, C. de testib. c. tam litteris, eod. tit. cap. inquisitioni. de accusat. Aym. de antiquit. pat. 1. §. fin. num. 7.

3 Sed deueniendo ad ea, quæ sunt extra omnem controuersiam, iste testis quoad probationem fraternitatis vtrimque coniunctæ est vnicus, & per consequens nihil releuat, nec potest coniungi cum alio teste Nicolao del Gado, qui in primo examine est duodecimus, in secundo 91. in summario capituli secundus, ille enim secundus testis, quantumuis varius, & cōtrarius, vt aliàs deductum fuit, tamen solūmodo deponit Ioannem de Castillo fuisse fratrem Beatricis, sed non exprimit, quod fuerit frater ex vtroque parente. Nec admittendum est, quod iste Nicolaus debeat recipere declaratione à dicto primi testis, talis enim declaratio non procedit in eo, quod est de substantia, quodq; principaliter deducitur in controuersiam Bald. in l. data opera, nu. 42. C. qui accusat. non poss. Cæs. de Grassis decis. 21. num. 6. de probat. Alex. cons. 236. n. 4. lib. 6. dixit Rota in causa Valentina Professionis 26. Martij 1574. corā Illustrissimo Blanchetto.

4 Nō obstat quod dicitur appellatione fratris venire proprie fratrem vtrimque coniunctum, quia reliqui non sunt fratres simpliciter, sed secundum quid, Decian. respon. 16. num. 57. vol. 1. ideo dictum testis simpliciter de fratre, intelligendum esse de fratre vtrimq; coniuncto, Bursat. consil. 98. num. 10. lib. 1. etenim in primis Bursato opponitur Dec. cons. 524. num. 5. vers. debuit etiam secundo probari, vbi per testes simpliciter deponentes de fratre nō probatur, quod frater fuerit vtrimque coniunctus, quia eorum dictum in fratre, ex altero tantum parente verificari potest.

5 Deinde etiā si ista verbi improprietas admitteretur, tamen ex quo frater saltem impropriè intelligi potest de consangineo tantum, illa interpretatio, quantumuis impropria esset capiēda in hoc casu, quia d. testis habens plures intellectus, explicari debet contra eū qui se fundat in eo d. Bart. in l. inter stipulantem. §. si stichum. num. 6. de verb. oblig. Crot. de testib. num. 291. Campegg. cons. 191. in 4. fallen. & hæc ipsa dictio, frater, diuersas recipit interpretationes, prout materia est vel odiosa, vel fauorabilis, Castr. cons. 196. num. 2. lib. 1. Soccin. cons. 304. num. 3. lib. 2. sicq; procedunt prædicta, Decian. & Bursatt. responsa in quibus frater intelligitur vtrinque coniunctus, quia talis interpretatio cōtinebat fauorem agnationis; Ac in causa non potest dari ratio quare fratrem potius accipere debemus pro coniuncto ex vtroque parente, quam pro consanguineo tantum, immo exclusio fraternitatis vtrimque coniunctæ excludit assertā impuritatem, & per consequens iste potius intellectus amplectendus est vti fauorabilior. Nec dicatur etiam statuti obseruantiam esse fauorabilem: responsio enim est in promptu fauorem statuti in eo versari, qui impuri sunt arceantur à beneficijs tam insignis Ecclesiæ, sed non in hoc, vt qui puri sunt, rigidioribus ambiguarum dictionum declarationibus contra iuris regulas impuri efficiantur.

6 Insuper quod frater ex vtroq; parente sit solus propriè frater, non potest admitti quia quamuis negari non possit, quin iure naturæ, & sanguinis sit magis coniunctus, tamen in iure verum est fratris appellationem propriè cōuenire etiam consanguineo, & vterino l. iurisconsultus. §. 2. gradu. ff. de grad. & affin. Rom. cons. 411. n. 6. Soccin. sen. cons. 1. num. 5. & 6. lib. 1. & cons. 304. num. 1. & 2. lib. 2. Alex. cons. 144. n. 2. lib. 6. Soccin. iun. cons. 1. num. 5. & cons. 5. per tot. vol. 1. vbi voluerunt additiones consanguinei, & vterini fieri non ad denotandam improprietatem, sed ad exprimendā differentiam fraternitatis, quæ expressio habet etiam locum in fratre vtrimq; coniuncto, quem quando designare voluerunt, qui propriè sunt loquuti, non dixerunt simpliciter fratrem, sed cum additione fratrem germanum, vt pluribus notauit eruditissimus Brisson. lib. 6. de verb. sign. in verbo, frater.

7 Econuerso autem fratris simplex appellatio attributa est non solum natis ex iisdem parentibus, sed etiam affinibus, puta sororis marito, vt ex Cicerone qui latinè, & propriè loqui sciebat singulariter suo more animaduertit Cuiac. obseruat. 17. lib. 6. igitur si fratris appellatio adeo vatiè vsurpatur sequitur quod ex depositione testis, qui dicit Ioannem fuisse fratrem Beatricis non sequitur Mentiam vtriq; matrem fuisse.

8 Non obstat etiam alius Testis in S. Officio examinatus de anno 1552. nam in alio iudicio inter alios, & ad alium finem examinatus nihil probat contra D. Ludouicum. Nec facit quod

præ-

vel saltem, quod in huius Testis dicto se fundat vt iam dictum est, & tradit Corn. cons. 31. num. 13. lib. 2.

14 His sic stantibus non multum faciunt diligẽter deducta adminicula ex prædicto Tractatu consanguinitatis inter descendentes Ioãnis, & Beatricis, & ex Testibus deponẽtibus, quod cognomen de Castillo tangit D. Ludouicum. Nã adminicula regulariter requirunt subsistentiã alicuius principalis, & fundamẽtalis probationis, quæ hic deficit. Deinde cõsanguinitas prædicta probatur per vnum tantum testem de fama, & potuit oriri aliunde quam ex fraternitate Ioannis, & Beatricis. Demumq; non concludit, quoad fraternitatem vtrinque cõinnctam, nec quoad descendentiam à Mentia, & cognomen de Castillo potest tangere D. Ludouicũ, & quod Agnes Lopez eius auia materna erat neptis Garsiæ Lopez senioris, qnem vnus testis deponit habuisse in vxorem quandam filiam Marescialli de Nouez, & ex illa processisse cognomen de Castillo.

15 Non obstant testes deponentes de Sambenito vxoris Didaci Lopez Falcon, & de fama impuritatis D. Ludouici, quia quãtum ad Simbenitum, si probaretur quod tangat, & inficiat descendentiam D. Ludouici, deseruiret non pro adminiculo tantum, sed etiam pro concludentissima probatione impuritatis. Cæterum quãdiù ista infectio non probatur, tale adminiculũ est inefficax. Ad testes autem deponentes de fama imputitatis iam fuit responsum copiosè in prima decisione, & cum de Menria non faciant mentionem frustra hodie repetuntnr, nisi ad demonstrandam eo magis puritatem originis D. Ludouici. Quia si Mentia dedit causam famæ impuritatis, & hodie probatur Mentiam non pertinere ad D. Ludouicum sequitur famã esse vanam, & falsam, & per consequens non esse habendam in aliqua consideratione. Itaq; ex his fuit conclusum non probari descendentiam.

REVERENDISS. D. MARCOMONTII.

Paceñ Pensionis.
Veneris 20. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

De excommunicato quod ecclesiasticos redditus & pensiones retinere non valeat, nec ad illos agere possit, quandoq. dari possit de subreptione gratiæ in qua adest clausula, ne de subreptione, obreprione, vel intentionis defectu dari possit, & quid operetur aperitio oris aduersus Breue Pontificis.

SVMMARIVM.

Excommunicatus non potest agere ad pensionem sibi reseruatam, nu. 2. Vbi quod est incapax redditnum Ecclesiasticorum, & non facit fructus suos, & nu. 3.

Excommunicatus non debet manuteneri in possessione exigendi pensiones, num. 3.

Excommunicationis exceptio obstat etiam coram mero exequutore, num. 3.

Gratia non indiget iustificatione, quando in ea adest clausula, vt de subreptione, & obreptione dari non possit, num. 4. Declara, vt num. 6.

Aperitio oris tollit rigorem clausula sublata, &c. datque facultatem impugnandi gratiam, sed non elidit alios effectus, num. 5. Vbi ampliatur hac conclusio siue gratia emanauerit motu proprio, siue ad instantiam partis.

Gratia subreptionem opponenti incumbit onus probandi subreptionem, num. 6.

DECISIO CCLXXV.

1 ROta censuit Breue fel. record. Clementis Octaui obstare solutioni pensionis, ratio diuisionis fuit, quia in d. Breui; Primum narratur, quosdam ibi expressos, & in specie Ioannem dellanos, ad cuius fauorem pensio de qua agitur reseruata est, multa ibi specificara commisisse in magnam Dei offensam, & Ecclesiasticæ libertatis præiudicium; Deinde subditur declaratio omnes, & singulos supranominatos, qui exequutionem sententiæ Rotalis impediuerunt, alias prædicta impedimenta, & grauamina præstiterunt, in pœnas, & censuras Ecclesiasticas contra libertatis Ecclesiasticæ violatores inflictas, & in litteris die Cœnæ Domini legi solitas incurrisse, illisq; innodatos fuisse, & esse.

2 Vnde inferebant Domini, quod cum Papa declarauerit Ioannem incidisse in pœnas, & censuras Bullæ Cœnæ Domini, & de absolutione non doceatur, obstat exceptio excommunicationis, quæ agentem ad fructus seu terminos pensionis repellit, ea ratione, quia excommunicatus est incapax reddituum Ecclesiasticorũ, & non facit fructus suos, c. pastoralis, §. verum de appell. Rot. decis. 8. de senten. excommunic. in antiq. Rebuff. in repet. c. pastoralis, num. 81. & seq. de cleric. excommunic. Put. decis. 280. lib. 1. & decis. 1. de sent. excommunic. Bisig. decis. vlt. num. 7. eod. tit. Gig. de pension. quæst. 14. & quæst. 36. num 5.

3 Ideoque non suffragatur Ioanni, quod pensio sit legitima, & valide reseruata, quodque is sit in quasi possessione illam exigendi, obijcitur enim non inualiditas pensionis, sed incapacitas pension:rij, qui cum sit excommunicatus, non potest agere ad pensionem, nec etiam per viam manutentionis, vt fuit dictum in Cæsarau gustana Dismembrationis 31. Maij 1596. co-

rum lib. 3. cap. 31. Quare proposito similiter Dubio pro parte Communitatis Domini firmarunt Communitatem habere quoque intentionem fundatam in immemorabili, & adminiculis reseruatis tamen exceptionibus tam cõtra Testes, quàm aliàs probationes.

2 Nam etsi pœnæ criminales sint de regalibus Principis, c. 1. cum ibi not. quæ sint regalia in vsibus feudorum, & fuit deductum in prædicta decisione in hac causa facta, tamẽ præscribi possunt tanto temporis spatio, cuius initij non extat memoria in contrarium, Rip. in l. quominus, num. 101, ff. de fluminibus, Alex. conf. 6. lib. 1. & conf. 24. nu. 14 lib. 5. Natt. conf. 511. num. 40. Bero. conf. 81. num. 24. lib. 1. & conf. 21. num. 6. lib. 3. Barr. conf. 32. num. 21. vol. 4. Decian. respons. 24. nu. 112. vol. 1. & respons. 108. num. 6. vol. 3. Boss. tit. de regal. num. 21. Marant. de ord. iudic. par. 6. act. 10. numer. 25. Crauett. de antiq. temp. par. 4. section. absolutis, num. 13.

3 Nam immemorabilis habet vim iusti tituli, & priuilegij etiam in reseruatis Principi, c. quibusdam. §. præterea, & ibi glos. in verbis, non extat memoria, & Panor. num. 2. de verbor. signif. l. hoc iure, §. ductus aquæ, de aqua quotid. & æstiu. Paris. conf. 27. num. 77. lib. 1. Gabriel. conclus. 1. nu. 3. de præscript. & traditur in locis proximè allegatis, & fuit decisum in Vlixbonen. Decimarum Piscium 25. Ianuarij 1568. coram Oradino, & in Nonantulana, seu nullius bonorum 21. & 22. Martij 1591. coram R. P. D. Decano.

4 Immemorabilis autem hic probatur ex dictis quatuor Testium, qui habent ætatem legitimã probandi immemorabilem: Nam omisso primo, in quo non fit fundamentum, secundus est annorum septuagintaquinque, tertius annorum sexaginta septem. Quartus est annorum sexaginta, & Quintus annorum quinquagintaseptem, cum tamen secundum communem opinionem, quam Rota sequitur satis sit ad probandam immemorabilem, quod Testes habeant ætatem quinquagintaquatuor annorum dempto procuratore litis, Lap. Abb. in c. 5. num. 8. & ibi Gemin. & Franc. num. 16. Anchar. num. 9. & alij Doctores de præscript. in 6. Millis in verbo, Testes ad probandum, Florian. de Sancto Petro, in l. seruitutes, la 3. num. 36. ff. de seruit. Couar. in regula possessor. in 2. parte. §. tertiò, num. 7. vers. Testes verò, Rebuff. in tractat. de decimis, quæst. 13. num. 99. Gabriel. conclus. 1. num. 91. de præscript. Ant. August. in epit. de præscript. num. 16. Caputaq. decis. 71. num. 2. par. 2. & decis. 254. & 290. par. 3. Et fuit dictũ in Conchen. Limitum anno 1588. coram Illustrissimo Blanchetto in Capuana Rectoriæ 22. Martij 1596. coram Illustrissimo Seraphinò, & in Calaguritana oblationum 21. Octobris 1588. coram Illustrissimo Pamphilio.

5 Et isti Testes deponunt iuxta requisita dicti cap. primi de præscript. in 6. videlicet de visu per quadraginta annos de auditu à maioribus, & quod ipsi maiores nunquam intellexerunt contrarium, & de publica voce & fama per verbum fuit, & non est, Mohed. decis. 3. de iure pat. Caputaq. d. decis. 71. par. 2. & 283. lib. 1. in manuscrpt. & fuit resolutum in causa Nepesina Iurispat. 16. Februarij 1596. coram Illustrissimo Blanchetto.

6 Accedũt quãplura adminicula, quibus dicta Testium coadiuuantur, vt fuit ponderatum in Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. coram D. meo Coccino. Primò ex dispositione Statutorum cap. 14. & 22. lib. 1. Vbi statuitur, quod non relaxaretur pœna alicui condemnato in toto vel in parte, nisi prius soluta Communitati integra condemnatione, & pœna, & quod Camerarius eiusdem Cõmunitatis teneatur pœnas exigere cum effectu. Secundò ex facto Dominorum, qui tam D. Dux, quàm eius Prædecessores in edictis positis de eorum ordine per quadraginta annos & vltra, nempè ab anno 1559. vsq. ad annum 1597. videntur possessionem prædictam Communitatis approbasse, quorum copia datur in summario Communitatis, num. 3. Tertiò ex diuersis rescriptis eorundem Dominorum pro tempore viuentium, de quibus in summario num. 4. ex illis enim apparet pœnas in manibus Camerarij Communitatis esse solutas. Quartò ex diuersis epistolis, de quibus in summario num. 6. Ex quibus patet distinctio pœnarum spectantium ad communitatem, & ad Dominium, vt ex vna eorum constat, quod quando Duces volunt apponere manus in pœnis ad communitatem spectantibus consensum communitatis requisiuerunt, vt in summario numero 7. Quintò, ex capitulis de anno 1596. propria manu D. Ducis firmatis, de quibus in summario, num. 8. inter quæ secundum habet. Ne Vicedux possit concedere absolutiones sine scitu D. Ducis, ne ciuitas per hoc defraudaretur pœnis ad illam spectantibus vigore Statutorũ, & vt caussis occurrentibus certiorẽtur Syndicus, & camerarius communitatis. Sexto, ex oneribus, quæ substinet communitas, nempè solutiones officialium, & ministrorum iustitiæ. Septimò ex duobus Instrumentis de anno 1380. tempore Vrbani Sexti, in quorum vno bona condẽnatorum ex causa proditionis pro medietate cameræ Ecclesiæ Romanæ, & pro alia communi applicantur. In altero pœnæ iniuriarum contentæ in statutis sine sanguine cõmissarum absolutè attribuuntur communitati, & si cum

sanguinis effusione fuerint commissæ duplicantur. Octauò ex sententijs condemnationum per officiales Dominorum ad pœnas communitati soluendas, iuxta formam Statutorum cũ effectuatione subsequuta, & facit iuramentum, quod solet præstare Potestas de seruandis statutis prædictis. Postremò, concurrit præsumptio iusti tituli ab initio, & cessat omnis suspicio vsurpationis in subditis contra Dominos, quæ solet considerari in potentioribus, & exercentibus iurisdictionem, Couarr. in regula possessor. 2. par. relect. §. quarto, num. 5.

CAVALERII.

Vratislauieñ Matrimonij.
Veneris 27. Nouembris 1609.

ARGVMENTVM.

Concubinatus vbi præcedit matrimonio nunquid præsumptiones, & coniecturæ sufficiant ad probationem matrimonij, vbi agitur de legitimitate filiorum, & de eorum successione.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio sufficit præsumptiua, & coniecturalis vbi agitur de matrimonio incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum, num. 1.

Concubinatus vbi præcedit matrimonium tunc ad probationem matrimonij requiruntur plures, & fortiores coniecturæ, quàm si concubinatus non præcederet, num. 1.

Transumptum simplex non probat per se non concurrentibus requisitis, nisi concurrant adminicula, n. 2.

Procuratoris confessiõ potest reuocari à principali etiam non docto de errore, n. 3.

Confessio procuratoris non præiudicialis Domino quando est verisimilis attenditur, n. 3.

Supplicatio Principis data nomine alicuius, An probet contra illum cuius nomine data est, si ab eo non fuit subscripta, num. 4.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum, num. 5.

Scripturæ informes, & non in forma probanti, licèt per se non probent faciant tamen adminiculum, n. 6.

DECISIO CCLXXVII.

1 Dubitaui in hac causa An ex transumpto iunctis adminiculis probaretur matrimonium, & Domini affirmatiuè respõderunt; moti sunt ea ratione, quia vbi agitur de probatione matrimonij incidenter ad effectum legitimitatis sobolis, & successionis filiorum sufficiunt leuiores probationes præsumptæ videlicet, & cõiecturales, Paris. consi. 57. num. 41. vol. 4. Ferret. cons. 49. num. 1. iuxta Gemin. cons. 27. in fine, quod consilium sæpè fuit à Rota canonizatum præcipuè in vna Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram bonæ memoriæ Lauretano, in causa Parmen. Statua 20. Martij 1556. coram Antonio Augustino, & in eadem Parmen. Status 6. Martij 1592. coram bon. me. Illustrissimo Seraphino, vbi loquitur in casu quando constabat de malo initio, videlicet de concubinatu præcedente, prout in hoc casu, licèt tunc requirantur coniecturæ plures, & fortiores. In hoc autem casu Domini censebant adesse coniecturas, & adminicula sufficientia: nam primo datur transumptum cum recognitione Senatorum Ciuitatis Schioidnicensis, in quo continetur die Mercurij 31. Augusti fuisse contractum matrimonium inter Dominum Danielem Seidlitium & Euam per Parochum cum benedictione, & alijs cœremonijs &c. præsentibus testibus, vt in eo legitur.

2 Et licèt hoc sit simplex trãsumptum, quod per se non probat concurrentibus requisitis per tex. vbi Doctor. in c. vlt. de fid. instrument. quia est simplex scriptura informis, tamen quando concurrunt adminicula, & coniecturæ tales quæ sufficiant ad inducendum animum Iudicis ad credẽdum illi, cum probationes sint arbitrariæ, tunc talis scriptura plenè probat, & habetur pro cõcludenti probatione, Caputaquen. decis. 234. parte prima. Pro adminiculo autem præsentis transumpti Rota considerauit hic concurrere plura. Et

3 Primò concurrit confessio Procuratoris Domini Sigismundi Zedlitz in libello porrecto coram Reuerendissimo D. Nuntio Apostolico penes Maiestatem Cæsaream residente, in quo nõ solum narratur matrimonium, sed etiam locus personæ contrahentes, & dies, quæ omnia concordant cum contentis in dicto transumpto, à qua concordantia circumstantiarum oritur verisimilitudo, & sic licèt hæc confessio Procuratoris fuerit reuocata, & reuocari potuerit etiam non docto de errore, Caputaquen. decis. 198. par. 1. tamen confessio, quæ de sui natura non præiudicaret, quando est verisimilis attenditur & sic benè inseruit pro adminiculo, Dec. consil. 96. num. 3. nec obstat Aym. cons. 202. nu. 48. & fuit dictum in vna Regieñ Bonorum 23. Iunij 1578. corã Illustrissimo Cardinali Blanchetto.

4 Secundum adminiculum desumebatur ex confessione D. Sigismũdi in supplicatione porrecta Maiestati Cæsereæ in illis verbis dum narrat (quod Daniel aliàs se obligauit, & obstrixit cõcubinam dimittere, & secundum propositum suum contra Vestræ Cæsareæ Maiestatis edicta, vt & tũc temporis residentis loci Ordinarij Episcopi Martini inhibitionem, ac coniugio sibi iũgere nolit, nec debeat, At statim post liberationem contra omnes pollicitationes aliud attentauit,

tauit, & in effectum produxit,& in minimo anteactis non obsecundauit) quæ supplicatio licèt non sit subscripta à D. Sigismundo, tamen quod eius etiam nomine inter cæteros fuerit data apparet ex illis verbis (At mihi Sigismundo à Zedlitz Præsidi in inuidiam, damnum, & ignominiam &c.

5 Tertiò visum fuit considerabile adminiculū resultans ex depositionibus trium testium instrumentariorum examinatorum ad perpetuā rei memoriam super huiusmodi matrimonio contracto, qui licet sint examinati sine citatione partis, tamen faciunt adminiculum, præsertim stante etiam testimonio Senatus Vratislauiensis super recognitione instrumenti cum sigillo, & subscriptione Secretarij, licet enim pars non fuerit citata, tamen adminiculum resultat ex eo quod transumptum non erat tentum in occulto, Put. decis. 359. n. 3. lib. 2.

6 Accedebant prædictis plura alia, videlicet condonatio delicti, & licentia quam Daniel ab Imperatore obtinuit testandi in fauorem Euæ vxoris, & liberorum, quos per subsequens matrimonium legitimauit, vt ibi dicitur; Item testamentum Danielis qui vocat Euam coniugē de quibus in summario numero secundo, Item sententia Consistorij Vratislauiensis lata super validitate matrimonij inter Danielem, & Euā confirmata ab eodem Imperatore; Item litteræ exequutoriales Imperiales emanatæ, vt in summario prædicto numero quarto, & quinto. Et licèt opponeretur iura prædicta non esse in forma probanti, Respondebatur quod etiam scripturæ informes, quæ per se non probant, inseruiunt pro adminiculo, Bald. cons. 204. num. 7. lib. 3. ex quibus omnibus simul iunctis Rota censuit satis cōcludenter probatum esse matrimonium, de quo in transumpto inter Danielem, & Euam. An autem huiusmodi matrimonium fuerit solemniter factum cum omnibus requisitis poterit particulariter videri.

CAVALERII.

Valentina Illegitimitatis.
Mercurij 9. Decembris 1609.

ARGVMENTVM.

De laceratione foliorum reperta in aliquo libro An faciat præsumptionem cōtra eum, penès quem liber laceratus reperitur, & generaliter quando quis cogi possit ad exhibendum aduersario suo litiganti scripturas penès ipsum existentes.

SVMMARIVM.

Edere, vel exhibere aduersario suo scripturas ad hoc, vt quis cogi possit, duo requiruntur interesse scilicet petentis editionem; & existentia scripturarum penès eum à quo editio petitur, num. 1. & num. 3. vbi amplius quod talis existentia debet probari de tempore quo petitur exhibitio, declara, num. 4. & seqq. vbi etiam An sufficiat probare existentiam tempore motæ litis.

Interesse petentis sibi exhiberi aliquam scripturam probatur solo iuramento, n. 2.

Acta, & scriptura edi debent in qualibet parte iudicij, num. 6.

Amissio scripturarum probatur iuramento amittentis, num. 7. declara nisi agatur de magno praiuditio partis, num. 8.

Laceratio foliorum reperta in aliquo libro suspitionem producit contra eum penes quem liber reperiebatur, num. 9.

DECISIO CCLXXVIII.

1 Quia informantes pro parte Dominæ Helenæ Boyl, non acquiescebant decisioni factæ sub die Lunæ 9. Februarij proximè præteriti, in qua firmatum fuerat D. Raymundum de Rocchafull, non teneri exhibere copiam authenticam dispensationis, quàm ipse habuerat à Commissario Cruciatæ, pluries causam proposui in Rota super eisdem, & cum Domini nō fuissent concordes. Tandem die 9. Decembris pro maiori parte censuerunt esse recedendum à decisis. Cum enim ad hoc, vt aliquis cogi possit ad exhibendum duo probari debeant, nempe interesse petentis, & existētia rei, cuius exhibitio petitur, l. in hac actione, ff. ad exhib. Ias. in §. præterea, num. 42. & pluribus seqq. instit. de action.

2 In hoc casu Domini vtrumque concurrere dicebant: nam interesse Dominæ Helenæ videbatur satis clarum, quia ex dispensatione, cuius exhibitionem ipsa petit, prætendit probare eius nullitatem, & excludere bonam fidem vtriusq; coniugis, & sic prolem ab illis susceptam non fuisse legitimam, vltra quod interesse ad effectū exhibitionis probari potest solo iuramētō l. thesaurus, ff. ad exhiben. l. vlt. C. de fid. instr. Bar. in l. 1. num. 5. ff. quemadmod. text. aper. Ias. in d. §. præterea, n. 46.

3 Difficultas maior videbatur esse in existētia: nam non controuertebatur D. Raymundum aliás habuisse à Notario Cruciatæ duo transūpta authentica huius dispensationis, sed ipse respondebat ea habuisse ad effectum transmittendi ad Curiam Romanam, & ad Ciuitatem Vallisoleti; ad quæ loca ea transmisisse dicebat, & propterea amplius non habere, adeo quod licet probata esset existentia, non tamen probabatur de tempore motæ litis, vti erat necesse, iuxta gloss. in l. non ignorabit in ver. fuisse, C. ad exhib. Abb. in c. cum ad sedem, num. 15. in fine, de

 restit.

reſtit. ſpoliat. vnde non erat conſequentia neceſſaria, habuit antea ergo etiam de dicto tempore l. non hoc, C. vnde legit. cum vulg.

Verum Domini huiuſmodi reſponſionem nō
4 admittebant, quia immo conſtabat ea habuiſſe poſt motā litem: nam ſiue inſpicere velimus tempus, quo iſta lis fuit principaliter intentata ſuper Baronia de Betera coram iudicibus laicis tāquam competentibus de menſe Martij 1603. vt conſtat ex reſpōſione articulorum facta per D. Raymundum coram Ordinario Valentino, in ſummario dato ſub die 27. Martij proximi præteriti numero tertio; ſiue tempus quo fuit introducta ſuper articulo legitimitatis coram iudice eccleſiaſtico de menſe Maij eiuſdem anni 1603. vt in eodem nu. 3. non poteſt D. Raymundus ſe excuſare, quia habuit dicta tranſumpta de mēſe Maij de anno 1604. à Notario Cruciatæ, vt apparet ex decreto iunctis teſtibus in ſummario dato die 17. Iunij præteriti, num. 1. & 2. & ſic de vtroq; tempore poſt litem motā.

Nec viſum fuit releuans, quod pro parte D.
5 Raymundi dicebatur non cōſtare de exiſtentia trāſumptorum de tempore motæ litis ſuper illorum exhibitione quæ prætendirur introducta de anno 1606. ad quod allegabatur text. in l. tigni. §. vltim. vbi Odofred. & Alber. ff. ad exhiben. nam placebat reſponſio præfata eſſe intelligenda, quando principaliter ageretur pro vēdicatione rei exhibendæ, non autem quando pendente cauſa principali; prout in hoc caſu ſuper ſucceſſione, & legitimitate peteretur exhibitio alicuius inſtrumenti pro iure petentis fundando, tunc enim iſta petitio eſt incidens tanquam de re neceſſaria ad cauſam principalem & non facit litem nouam, Barr. in l. vltim. n. 1. verſ. oppono, & videtur. ff. de tabul. exhib. Alex. conſ. 58. ſub n. 7. lib. 1.

In qualibet enim parte iudicij acta edi debēt,
6 Dec. in c. 1. num. 251. de prob. & in l. ſecunda nu. 18. C. de edend. ex quibus reſultabat, quod cum D. Raymundus tranſumpta habuerit poſt moram litem etiam hodie præſumitur habere glos. in d. l. non ignorabit. in ver. fuiſſe, Caſtren. in l. 2. num. 7 verſ. alius. C. de teſtam. quia ſcripturæ amiſſio non præſumitur, Surd. conſ. 109. num. 9.

Verum quia D. Raymundus petierat admitti
7 ad iuramētum ſuper amiſſione, videlicet quod tranſmiſit dicta tranſumpta ad Romanam curiam, & adhibitis diligentijs ea non potuit recuperare per gloſ. in c. ſignificaſti, in ver. ſi ita eſt, de homic. l. vltim. §. ſin autem, C. de fid. inſtrument. Guid. Pap. deciſ. 244. ex mente Specul. tt. de edit. inſtr. §. poſtquam. verſ. illud quoque notandum.

Maximè concurrentibus coniecturis quali-
8 tatis perſonæ ipſius D. Raymundi declaratione facta per ipſum, quod volebat trāſmittere dicta tranſumpta Romam, & obitu illius, ad quem tranſmiſſa fuerunt, Domini non cenſuerunt ipſum eſſe admittendum ad tale iuramentum: nā licèt d. Raymūdus ſit nobilis, & honeſtæ famæ, tamen quia hic non agitur de re exigua, ſed de maxima ſucceſſione, & Baronia, & ſic maximo præiudicio non eſt locus iuramento, gloſ. in d. l. vltim. in verb. ſacramentum, verſ. item creditor, C. de fid. inſtrum. Becc. conſ. 47. num. 30. verſ. quaſi, Aym. conſ. 947. n. 6. Iaſ. in d. §. præterea num. 53.

Tandem probatum fuit librum, in quo erat
9 regiſtrata diſpenſatio, de qua cōtrouertitur, fuiſſe in domo D. Raymundi, & hodie in eo reperiri aliqua folia lacerata, inter quæ deficit hæc diſpenſatio, licèt non probetur lacerationem hanc fuiſſe factam à D. Raymundo ex latè deductis in alia deciſione non tamen poteſt negari quin oriatur aliqua ſuſpicio ratione ſcripturæ deficientis, cuius intereſſe ſpectabat ad ipſum. Hanc autem ſuſpicionem Rota habuit pro ſufficienti ad effectum denegandi ei iuramentum Caſtren. in l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait. ſub num. 5. ff. de eden. Put. deciſ. 65. n. 4. lib. 2.

Ad Bullam Clementis Octaui fel. memoriæ
10 ſuper reualidatione matrimoniorum contractorum, enim diſpenſationibus a Commiſſarijs Cruciatæ conceſſis, reſponſum fuit non applicari, nec reſpectu temporis ad quod eſt reſtricta, nec reſpectu graduum vltra quod dicta diſpenſatio poterat pari alios defectus vltra eos, qui ſanantur per dictam conſtitutionem. Et ex his Domini pro maiori parte receſſerunt à deciſis.

REVER.^mi D. MARCOMONTII.

Romana Filiationis.
Sabati 23. Ianuarij 1610.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione plura deducuntur circa probationem filiationis etiam illegitimæ, & nonnulla etiam de teſtibus vilibus, infamibus, ſingularibus, & inimicis, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Filiatio eſt difficilis probationis, adeo per indicia, & coniecturas probatur etiam quod agatur de probatione filiationis illegitimæ, præſertim quando agitur dumtaxat de alimentis, n. 1.

Filiatio probatur ex confeſſione matris, n. 2.

Filius præſumitur eſſe illius, qui tempore conceptionis aſſiduè cum matre conuerſabatur, nu. 2. vbi ampliatur hæc concluſio etiam quod eo tempore mater cum alijs conuerſata fuiſſet. Fi-

Filiatio praesumitur ex tractatu patris habentis aliquem pro filio, num. 3.
Testes singulares probant actus licet diversos, ex quibus oritur filiationis probatio, n. 4.
Testes viles & infames admittuntur in materia, in qua alij testes haberi non possunt, n. 5.
Testes inimici admittuntur, quando inimicitia non est capitalis, num. 5.

DECISIO CCLXXIX.

1 AD effectum, de quo agitur, qui est, vt à D. Ioanne Antonio tanquam suo patre naturali Hieronymus consequatur alimenta. Rota censuit constare de filiatione, cum enim ex parte patris filiatio sit difficilis probationis, receptum est illam probari per indicia, & coniecturas l. Lucius Titius, de cond. & demonst. Anchar. cons. 225. num. 6. Surd. cons. 1. n. 39. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 89. num. 1. Paris. cons. 10. n. 38. lib. 2. quod procedit etiam in probatione filiationis illegitimae, Innoc. quem alij sequuntur in c. Michael. n. 1. vers. sed secũdum Canones de fil. presb. Bald. in l. vulgo. n. 1. vers. sed spuria filiatio de stat. homin. Paris. cõs. 12. num. 35. lib. 2. Cardinal. Paleott. de not. & spur. cap. 26. num. 2. praecipuè quando agitur dumtaxat de alimentis l. si negat de libe. agnos. Couar. in epitom. lib. 4. 2. par. cap. 8. §. tertio num. 6. . . . quaest. cap. 6. num. 8. Alciat. de praesumpt. reg. 2. praesumpt. 38. n. 8. & seq. & cons. 149. n. 4. tom. 3. lib. 9.

In primis autem adest in hoc casu confessio 2 geminata, & iurata matris, quam considerant Doctores, vt per Thesaur. decis. 3. num. 6. & Alciat. Pereg. lib. 1. cap. 12. deinde ex probationibus per Hieronymum factis, constabat de assidua conuersatione D. Ioannis Antonij cum Antonia Hieronymi matre, quando conceptus & natus est Hieronymus, Testes enim deponũt quod D. Ioannes Antonius eo tempore die, noctuq; accedebat ad domum Antoniae, illiq; victum praestabat, & pecuniam pro soluenda domus pensione, quodq; ipsam conducebat, quandoq; ad domum suam propriam, eamq; ibi per octo dies retinebat ex qua assidua conuersatione oritur magna praesumptio, quod filius sit eius viri, qui cum matre assiduè conuersabatur glos. in d. c. Michael, in verbo constiterit, Paris. d. cons. 10. num. 33. & seqq. Ias. cons. 125. num. 3. lib. 1. Surd. cons. 1. nu. 43. Menoch. d. cas. 89. n. 26. in tantum quod licèt ex testibus pro Ioanne Antonio examinatis videatur probatum Antoniae pudicitiã eodem tempore alijs restitutam fuisse, tamen filius magis praesumitur Ioannis Antonij qui magis liberũ & assiduum accessum habebat ad Antoniam, quiqne alios ne accederent, quantum ipse poterat prohibebat Ias. cons. 125. num. 3. Card. Paleott. c. 22. n. 3. Alciat. de reg. 3. praesumpt. 37. num. 3. & 5. Surd. d. cons. 1. n. 53. Anchar. d. cons. 225. num. 5. in fine.

Deponunt etiam testes, quod dum Antonia 3 vterum gereret D. Ioannes Antonius dicebat sibi perquirendum esse duas nutrices, quia duae foeminae gemellae sibi nasciturae essent, item dicebat si masculus nasceretur eum sibi haeredem esse futurum, illiq; nomen Hieronymi sui fratris praedefuncti imponendum, & quidem licèt D. Ioanni Antonio absente dictum nomen impositum fuit puero, qui etiam in libro Parochi fuit annotatus filius Ioannis Antonij, & Antoniae, sed cum falsa expressione quod praedicti parentes essent coniuges, procurante nimirum Antonia dedecus suum, & culpam vsurpato coniugis nomine protendere oritur alia praesumptio non minus vrgens ex tractatu ipsius D. Ioannis Antonij erga Hieronymum, ad notata per Butr. in c. transmissae, num. 10. qui filij sint legitim. Bart. in l. 1. §. senatus consulto num. 3. de liber. agnosc. Ruyn. cons. 52. nu. 4. lib. 2. dicunt enim testes D. Ioannem Antoniũ accepto Nuncio, quod Hieronymus natus esset dedisse nummum Florentinum deferendum obstetrici, quae illum exceperat; & aliquo temporis interuallo eundem puerum adductum ad domum suam blandè suscepisse, eiq; dulcia, & pecunias pro vestibus emendis dedisse, atq; sollicitè consideratũ, & sibi mediante speculo comparatum sorori suae, quàm sibi magis similem dixisse, & quod magis vrget, quia Dominus Ioannes Antonius, ducta circa id tempus legitima vxore negligebat alimenta praestare puero. Addunt etiam testes Antoniae protestantis, se puerum ad Hospitale S. Spiritus, vel ad Ianuam domus ipsius D. Ioannis Antonij expositurum idq; pertimescentem D. Ioannem Antonium dedisse Antoniae triticum eiq; promisisse annnam pecuniam praestare pro alimẽtis Hieronymi.

Quae omnia licèt singula parum facerent, ta-4 men simul iuncta multum vrgere DD. videbatur, neque obstare quod testes vt plurimum sint singulares quia cum agatur principaliter non de probandis illis actibus, de quibus testes deponunt, sed de probando effectu, qui ex actibus resultat videlicet filiatione non obstat testium singularitas, Castren. cons. 151. n. 1. vars. 2. Aym. cons. 78. n. 3. & cons. 267. n. 3. & 5.

Videbantur etiam non obstare exceptiones 5 contra testes propositae, quatenus enim ex illis plures esse dicuntur viles, & infames, fuit responsum esse tamen admitendos, quia non est facile alios testes in hac materia habere, Gabr. de testibus conclus. 7. n. 7. & dũ aduersus alios

opponitur de inimicitia fuit dictum illam non esse capitalem, sed leuem, itaut non propterea testes sint repellendi, Alberic. in authent. si testis vbi de communi, C. de testibus Clar. in praxi. §. finali quæst. 24. vers. etiam quæro, tamen si D. Ioannes Antonius vel circa istas exceptiones, vel etiam super tota decisione, velit si iterum audiri poterit in hoc satisfieri.

REVER.^MI D. ORTEMBERGHI.

Iaceñ Portionis.
Lunæ 1. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

Carceratus facto, & culpa sua non facit distributiones quotidianas suas vbi de excommunicato, An etiam amittat fructus beneficij, & An incidens in excommunicationem maiorem ob percussionem in Clericum illatam ab Episcopo absolui possit, ita vt faciat saltim fructus suos.

SVMMARIVM.

Carceratus facto, & culpa sua non lucretur fructus qui consistunt in distributionibus quotidianis, n. 1.
Excommunicatus non lucratur fructus beneficij, n. 1.
Iniiciens manus violentas in Clericum licèt incidat in excommunicationem maiorem, tamen ab Episcopo absolui potest, n. 1.
Absolutus dicitur esse in bona fide, & facit fructus suos, num. 1.
Sententia condemnans aliquem ad restitutionem fructuũ intelligenda est de fructibus ab ipso perceptis non autem ab alio, num. 2.
Iudex admittens articulos mandando illos intimari parti ad effectum dandi interrogatoria, & videndum iurare testes si intimatio subsequatur non est necessaria alia citatio, num. 3.

DECISIO CCLXXX.

1 CVm D. Hieronymo tantum informante fuissent liquidati fructus à die 24. Decembris 1602. quo fuit spoliatus vsq; ad 10. Octobris 1607. quo fuit reintegratus: iterum propo sito dubio vtraq; parte informante Domini resoluerunt subducendum esse tempus carcerationis propter excessum commissum in percutiendo Sacristam maiorem, quod durauit vsq; ad 21. Octobris 1603. nam carceratus facto, & culpa sua nõ potuit lucrari huiusmodi fructus, qui dicuntur cõsistere in distributionibus quotidianis, quos cum non lucrentur ij, qui non interfunt diuinis, Couar. var. resol. lib. 3. c. 13 num. 8. vers. Ij idq; etiam alia ratione, quia per idem ferè tempus ob dictam causam fuit excõmunicatus, cap. pastoralis, 48. in fine, vbi glos. videlicet per tot. præsertim verò in fine, vers. distingue vtrum de appellat. Couat. in d. c. 13. n. 8. vers. 22. Put. decis. 280. lib. 1. Than. decis. 26. postquam vero ab ipso Episcopo fuit absolutus, & liberatus ex carceribus distributiones ei debentur, nam etsi iniiciens manus violentas in clericum incidit in excommunicationem maiorem can. si quis suadẽte diabolo 17. quæst. 4. nec absolui potest, nisi conspectui Apostolico se præsentauerit, tamen etiam Episcopus certis casibus potest absoluere ab huiusmodi excommunicatione, vt not. in c. peruenit 1 vbi Abb. num. 2. de sent. excomm. Soccin. in cap. officij num. 58. vbi in vers. sed dicit Hostien. concludit totum committi arbitrio Episcopi quæ sit leuis percussio, Turrecremat. dict. c. si quis suadente num. 11. in fine vers. septimus Chrisostomus, Nauar. in manual. cap. 27. num. 9. & in omnem euentum absolutio causat bonam fidem, qua stante potuit facere fructus suos, vt post Innoc. in c. consultationibus tradit ibidem Abb. num. 5. vers. sed dubitatur de iure pat.

2 Non obstat quod sententia condemnans Capitulum ad restitutionem fructuum intelligenda est de fructibus ab ipso Capitulo, non autem ab alio perceptis, Rota decis. 1. in fine de renunc. in nou. Put. decis. 4. de fructibus & decis. 198. lib. 3. Achill. decis. 21. de restit. spoliat. quia non constat alium percepisse hos fructus, & si fortè Capitulum dedit portionario à se vti ad nutum amouibili in locũ d. Hieronymi substituto cum ille causam habuerit à Capitulo, idem esset, ac si Capitulum percepisse, Acchill. decis. 20. in fine de restit. spoliat.

3 Non obstat defectus citationis ad videndum iurare testes: nam quando iudex admisit articulos mandauit illos intimari Capitulo ad effectum dandi interrogatoria, & videndum iurare testes, quæ intimatio fuit subsequuta, ideoq; nõ fuit necessario repetenda alia citatio, vt fuit tentum in Calaguritana Iuris votandi 19. Ianuarij 1590. coram bon. mem. Orano in Toletana Decimarum de Sabedon 6. Februarij coram R. P. D. Decano, & in Calaguritana Oblationum 26. Martij eodem anno coram Reuerendissimo Perusino, & aliàs sæpiùs.

REVER.^MI D. MARCHOMONTII.

Paceñ Pensionis.
Lunæ 1. Februarij 1610.

ARGVMENTVM.

De citatione An, & quando requiratur in declaratione incursus censurarum facta à Papa, contra eum qui ad impediendum exequutionem literarum Apostolicarum recursum habuit ad Iudices laicos.

SVM-

SVMMARIVM.

Citatio necessaria est etiam in declaratoria Papæ, nu. 1.

Citatio non est necessaria quando Papa procedit de plenitudine potestatis, n. 2.

Citatio non requiritur, vbi constat, Papam velle quod actus, vel sententia valeat in præiudicium non citati, num. 2.

Gratia dicitur facta de plenitudine potestatis; & ex certa scientia Papæ etiam quod expressè dictum non sit, quando in ea expressè dispensatur, quod impugnari non possit, ex eo quod interesse habentes vocati, & auditi non fuerunt, n. 3.

Citatio non est necessaria in declaratione incursus censurarum facta à Papa quando ius & factum est certum, num. 4.

Papa dicitur habere certam scientiam, quando est informatus à Iudice ex publicis instrumentis, n. 5.

Recursum habēs ad iudices laicos ad impediendum exequutionem literarum Apostolicarum incidit in sententiam maioris excommunicationis, n. 6.

Papæ assertioni se fuisse de factò informatum standum est donec contrarium probetur, n. 8.

Citatio non requiritur quando agitur contra detinentes bona Ecclesiæ, n. 8.

Citatio non requiritur quando agitur contra contemptores libertatis, & iurisdictionis ecclesiasticæ, n. 8.

DECISIO CCLXXXI.

1 COntra resolutionem in hac causa factam die 20. Nouembris 1609. opponebatur declaratoriam incursus censurarum, cōtentam in Breue Clementis VIII. fuisse nullam, quia Ioannes non fuit citatus, cum tamen etiam in procedentibus à Papa regulariter citatio necessaria sit ex cumulatis per Gabr. de citat. concl. 1. num. 9. verum hac oppositionē non obstante Rota censuit esse standum in resolutis duabus præcipuè rationibus.

2 Prima est, quia quando Papa procedit de potestatis plenitudine, tunc citatio non est necessaria, Imol. post Innoc. Host. & alios in cap. cum in nostra, col. 4. de procur. Alex. cons. 87. in fine, vol. 2. Marsil. in l. de vnoquoque n. 16. & seqq. ff. de re iud. Grammat. decis. 65. n. 49. Ias. in l. nec quicquam, §. ibi decretum, n. 29. in fine, ff. de offic. procons. & alij latè per eundem Gabr. d. conclus. 1. num. 13. & num. 26. & hinc dicitur, quod vbi constat Papam velle quod actus, vel sententia valeat, etiam in præiudicium non citati frustra opponitur defectus citationis, Rota decis. 2. de confirm. vtil. vel inutil. in nouis, Felyn. in c. cum olim, num. 15. de re iud. & c. 2. numer. 42. de rescript. Gozzada cons. 2. nu. 8. Verall. decis. 218. part. 3. & fuit dictum in Toletana Admissionis 14. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Pamphilio.

3 Quod autem in hoc casu, in quo grauiter læsa fuerat ecclesiastica libertas, & iurisdictio, Clemens VIII. processerit de potestatis plenitudine colligitur ex quo post factum narratum disponit inter alia expressè quod Breue impugnari non possit, ex eo quod interesse habentes, vel prætendentes, vocati, & auditi nō fuerint quippe cum Papa non possit errare in iure dicendum est, istam dispositionem quatenus sit contra regulas iuris, factam esse ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, licèt id expressum non sit, Felyn. in c. cum inter, num. 7. de except. Castren. in l. ex imperfecto, C. de testam. & in cons. 284. Mantuan. cons. 191. col. 6. Marsil. in d. l. de vnoquoque, num. 20. vbi alij plures allegantur.

4 Secūda ratio est, quia etiam si Clemens processisset ordinaria potestate, tamen non erat in hoc casu necessaria citatio ad proferēdam sententiam incursus censurarum, quia factum, & ius certum erat cap. reprehensibilis, vers. nisi fortè talis sit culpa, ibique glosa, & Doctores de appellat. eadem glosa in c. grauem. ibique Abb. num. 5. Felyn. nu. 7. de sent. excommun. Socc. in c. perpendimus, num. 263. eodem tit. Dec. in cap. peruenit, nu. 24. de appellat. Couar. in cap. alma mater par. 1. §. 9. nu. 5. vers. verò de sent. excommunic. in 6. Rebuff. de decim. q. vlt. n. 33.

5 Et quidem quoad factum publicis documētis in Rota productis constabat, quod sententiæ Rotalis exequutio fuerat per Ioannem impedita, quodq; ea occasione ecclesiastica libertas fuerat læsa grauiter, & Papa diligentem de omnibus informationem habuerat à bon. memor. D. Iusto iudice causæ, vnde sequitur, quod de facto Papa habebat certam scientiam, Alexan. cons. 15. numer. 2. & 3. lib. 5. glos. in capit. 1. vet. de quæst. de confirm. vtil. vel inutil. ibique Abb. n. 6. & Dec. n. 47.

6 Quo verò ad ius cum fuisset habitus recursus ad iudices laicos ad impediendum exequutionem literarum Apostolicarum, atq; immunitas etiam Ecclesiæ violata fuisset, nemini dubium esse potest, quin illi per quos id contigerat incidissent in sententiam maioris excommunicationis c. nouerit, cap. grauem, de sent. excommunic. habetur in §. 16. Bullæ in Cœna Domini, & fuit copiosè deductum in Oscen. Canonicatus prima Decembris 1595. coram R. P. D. Decano.

7 Demum considerabant Domini, quod Clemens etiam si in dicto Breui declaret Ioannem, & alios incidisse in censuras, tamen vult declaratoriā illius intimari, illosq; ad absolutionem inuitat, vnde apparet, quod noluit illis adimere citationem illam, quæ est de iure naturali, & quæ

quæ cōpetit ad faciendas defensiones, sed magis illos, paternè, & benignè allicere ad absolutionem impetrandam, vel dictas defensiones proponendas, ideoq; non obstantibus strictissimis clausulis, quæ stante rei vsque nunc apparentis notorietate in dicto Breui appositæ, fuerant statim, atque Ioannes comparuit, licèt pluribus post declaratoriam annis, tamen S. D. N. causam in Rota commisit, atque dicto Ioanni facultatem concessit deducendi quæcūque vellet, & impugnandi illam facti narratiuam, quæ Clementi exposita, & ab eodem in literis Breuis deducta fuit.

Nec hodie illud agitur, nisi vt Ioānes doceat
3 si potest de subreptione Breuis quoad narrata de facto ipsius, sed quamdiu non docet veritatem se habere in contrarium non debet censeri odiosum, quod iuxta clem. 1. de probat. & ibi not. stetur narratiuæ Papæ attestantis se fuisse de facto informatum, nec debet facere difficultatem, quod Ioannes non fuerit citatus, quia si fauore Ecclesiæ receptum est 1 vt contra detinentes eius bona procedi possit absque citatione glos. in l. antequam, ff. ex quib. caus. maior. Io. Andr. in cap. cum olim. circa finem, de re iudic. In nou. Roman. sing. 683. Paris. cons. 101. col. 16. vol. 1. & alios plurimos cumulat Gabr. d. conclus. 1. num. 31. non debet censeri minus fauorabilis causa, vbi vindex suæ libertatis, & iurisdictionis contra contemptores, & contumaces Sacrosancta mater Ecclesia potestatis suæ plenitudinem exercet.

REVER.mi D. LVDOVISII.

Romana Census. Lunæ 8. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

De simulatione probanda in instrumento census ob non numeratam pecuniam, plura notanda ad illius excusationem.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum concedenda est à Iudice constito de bono iure petentis eam, num. 1.

Census præsumitur celebratus cum reali numeratione pecuniæ, Vbi Notarius in instrumento de numeratione fidem facit, & qui contrarium asserit debet apertissimè probare, num. 2.

Testes deponentes contra tenorem Instrumenti debent esse omni exceptione maiores, & concludenter deponere, num. 3.

Instrumentum non potest reprobari per Testes, qui non sint omni exceptione maiores; & non deponentes necessario, & concludenter, num. 3.

Simulatio excluditur ex vera præcedenti causa, num. 4.

Simulationis, & fraudis cessat suspicio, vbi actus potest fieri verè, & sine fraude, num. 5.

Mulieris contractus celebratus sine consensu propinquorum requisito à statuto sublimetur, nisi probetur mulierem eo tempore non solum habuisse propinquos, sed etiam, quod propinqui poterant celebrationi Instrumenti interuenire, num. 6.

DECISIO CCLXXXII.

1 Domini dixerunt constare de causis restitutionis in integrum ex bono iure Bartholomei, & Mariæ coniugum, Caputaquen. decis. 94. par. 3. Et propterea iniustitiam sententiæ contra ipsos latæ, Guidop. decis. 215. sub nu. 8. & 368. Et fuit dictū in vna Auximana Dotis 14. Martij 1575. coram bon. memor. Cardinali Seraphino.

Bonum ius autē est clarum ex publico Instru-
2 mento, quod facit rem certam & manifestam, c. cum dilecti, vbi Abb. numer. 2. de solut. Alex. cons. 139. num. 5. lib. 6. Et in terminis nostris dixit Rota in Beneuentana Census 16. Decembris 1594. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, in Bononien. Census 24. Aprilis 1600. coram Illustrissimo Cardinali Pamphilio, & in Romana Census 10. Ianuarij 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto, in quibus fuit dictum satis cōstare de numeratione pecuniæ postquam Notarius de ea in Instrumento attestatur, & propterea pars, quæ dicit censum creatum sine pecuniæ interuentu, id habet apertissimè probare, vt fuit dictum in illa Beneuentana, & in alijs supradictis decisionibus.

Tales autem non sunt probationes, quæ in
3 contrarium adducuntur: nam Testes ad hoc inducti non sunt contestes, aliqui non sunt formiter examinati, aliqui vt filia Stanlia habent interesse, cum Ipsa esset creditrix; & tamen Testes, qui deponunt contra contenta in Instrumēto debent esse omni exceptione maiores, l. optimam, ad fin. vbi Bald. C. de cont. & com. stipul. Bart. in l. 1. § si quis neget, num. 12. post med. ff. quemadmodum test. apet. Ias. cons. 124. lib. 4. Fuit dictum in terminis istis in vna Forolivien. Census 13. Nouembris 1589. coram bon. me. Litta, & in vna Bononien. Census 19. Octobris 1598. coram R. P. D. meo Decano. Aliqui etiam non deponunt concludenter, vt bene perpendent informantes pro Bartholomeo, & Maria, & licet Testes semper debeant concludere ex regula, l. neq; natales. C. de probat. & c. in præsentia, eod. tit. Attamen præcipuè vbi agitur de probando contra Instrumentum debent necessariò, & concludenter deponere, Alexan. cons. 33. num. 15. lib. 3. Ias. cons. 13. col. 4. vers. secundò pro eadem parte, lib. 3. Menoch. de arbitr. cas. 105. num. 2.

Coniecturæ adductæ pro simulatione non pla-
4 cuerunt Dominis præcedens enim pactio de accipiendo

cipiendo ad censum summam in qua Statilia remansit debitrix, non concludit simulationem, immo potius illam excludit, quia legitima causa capiendi pecunias ad census prout plerumq; consistit, est solutio æris alieni, & debitum erat verum & reale, præexistens autem causa, quæ vera fuit, tollit suspicionem simulationis, quæ etiam non habet locum vbicumq; census potuit realiter & verè constitui, vt fuit dictum coram me in alia Romana census 26. Nouembr. 1604.

5 Neque etiam argui potest simulatio, ex eo quod Muratores creditores Statiliæ emerint cēsum ab illo ad cuius fauorem eum constituerat Statilia, quia vltra quod hoc est factum per plures menses post eius creationem, istud nihil concludit, quia potuit fieri verè & sine fraude, vnde cessat suspicio simulationis & fraudis, l. qui autem, in principio. ff. de his quæ in fraud. credit. & fuit dictum in allegata Romana Census coram me. Decisio in causa Senogallien. Census coram R. P. D. meo Decano non applicatur, quia vt ex eius lectura apparet, multa ibi concurrebant, ex quibus oriebatur maxima præsumptio, quod realiter pecunia non interuenisset, quæ cessant in casu nostro.

6 Non obstat quod obijcitur censum fuisse impositum à Statilia non adhibitis solemnitatibus statuti, quia in contrarium apparet ex decreto Iudicis, & præsentia curatoris ad id specialiter constituti. Nec releuat, quod non interuenerint propinqui, quos constat ex depositionibus Testium extitisse tempore constitutionis census, quia non sufficit quod extarent, sed debet probari, quod potuissent celebrationi Instrumenti interuenire, Paul. de Castr. cons. 124. in 2. dubio lib. 1. Corn. cons. 306. num. 8. lib. 1. & fuit dictum in Romana census 23. Februarij anni præteriti coram me, hoc autem Testes non deponunt. Ex quibus fuit conclusum constare de causis restitutionis in integrum, &c.

PAMPHILII.

Vicen. Prioratus.
19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Exequutor rei iudicatæ, vel mandati de manutenendo, non potest contrauenientes excommunicare, sed tantum debet exequutoriale intimare, qua reproducta in Rota, Rota procedit ad declaratoriam præcedentibus quatuor terminis seruari solitis.

SVMMARIVM.

Exequutores, vel subexequutores mandati de manutenendo à Rota relaxati non possunt contrauentores excommunicare solum debent exequutoriales intimare, & sic intimata debent reproduci in Rota ad hoc, vt seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis Rota ad declaratoriam procedat, si de paritione non doceatur, num. 1. & 2. vbi quod hoc etiam habet locum in exequutorialibus rei iudicatæ.

Exequutio super fructibus fieri non potest vigore mādati de manutenendo nisi præcedente eorundem fructuum liquidatione, n. 3.

DECISIO CCLXXXIII.

1 Fuit dictum non esse dādam declaratoriam, quia subexequutor in partibus, cui mandatum de manutenendo fuerat præsentatum, processit ad plures actus, & decreta, declarando Iacobum, & quosdam alios laicos excommunicatos, ex eo quod dicto mandato parere noluerunt, quod facere non potuit absque vitio attentatorum huiusmodi enim subexequutores non possunt in partibus aliud facere, quā exequutoriales intimare, quæ sic intimatæ debent in Rota reproduci, ad hoc vt seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis ad declaratoriā procedatur quatenus de paritione, vel alia legitima exequutione nō doceatur, aliàs totum dicitur attentatum, vt declarat Felyn. in c. ad probandum, num. 6. de re iud. Cassad. decis. 6. num. 10. de caus. possess. & propriet. Crescen. decis. 1. de sequest. possess. Vestr. in prax. lib. 8. cap. vltimo, num. 16. & seq. & fuit sæpissimè decisum. Vnde antequam possit procedi vlterius in causa, & deueniri ad declaratoriam, in primis & ante omnia debent attentata ista reuocari c. non solum, & ibi Doctores omnes de appellat. in 6. Lancellot. de attent. part. 3. cap. 3. nu. 153. & seqq. non enim tenetur excommunicatus indebite respōdere antequam absoluatur, & ad communionē fidelium restituatur glos. 1. in fine in c. cum inter, & ibi Doctores, præcipuè Imol. nu. 2. Abb. n. 20. Dec. num. 52. de except. Rota decis. 14. de sent. excomm. in antiq.

2 Et quamuis Felyn. Cassad. & alij superius allegati loquātur in exequutorialibus rei iudicatæ visum tamen fuit Dominis Idem dicendum esse in exequutorialibus mandati de manutenendo in quibus militet eadem ratio: nam licèt omnes exequutoriales excommunicent ex tūc, & etiā mandent denunciari excommunicatos, in omnibus tamen intelligitur si sine iusta causa non paruerit de qua non prius constat, quam fuerit lata sententia declaratoria ad quam Rota non procedit, nisi præmissis dictis quatuor terminis ad docendum de paritione, quod fieri non potest per exequutorem in partibus, vt dicit Felyn. in d. c. ad probandum, n. 6. de re iud. quæ ratio cum militet in vtroque casu pari modo stylus Rotæ debet procedere etiam in

exe-

exequutorialibus mandati de manutenendo, vt in specie fuit admissus in causa Tirasoneñ Decimarum 5. Maij 1608. coram R. P. D. meo Marcomontio.

Quæ omnia faciliùs procedunt quoad fru-
3 ctus, quorum respectu non potest procedi ad exequutionem mandati de manutenendo, neque ad aliquam declaratoriam, nisi prius fiat illorum liquidatio, quæ hic non adest, Gallesf. de obligat. Camer. tit. de liquid. nu. 12. & tit. de quæst. post processf. in eodem n. 12. Acchill. decisf. 1. de sent. excommun. & in terminis mãdati de manutenendo fuit dictum in causa Turritana Tertiariæ 28. Iunij 1591. coram Illustrissimo Blanchetto, & 13. Aprilis 1592. coram Illustrissimo Mantica.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Stupri seu Dotationis.
Veneris 19. Martij 1610.

ARGVMENTVM.

Virginitas, An, & quando præsumatur in puella stuprata, quando præsertim agitur ciuiliter, & ad consequutionem dotis.

SVMMARIVM.

Stuprata puella præsumitur virgo tempore carnalis cognitionis, nisi contrarium probetur, nu. 1. & 2. vbi declaratur hoc procedere quando agitur ciuiliter ad effectum consequendi dotem secus si criminaliter ad effectum pœna.

Virgo præsumitur mulier quæ pro virgine tenebatur, & reputabatur, num. 3.

Virgo præsumitur puella, quæ recusat ab alijs cognosci, num. 4.

Credo, verbum importat explicitam confessionem in principali, n. 5.

Testis ratio amplias dictum, n. 5.

Virginitas præsumitur ex emissione sanguinis in cognitione carnali, n. 7.

Testes mulieres viles, & inhonesta admittuntur, & probant cum tormentis, & iunctis adminiculis in probatione stupri, n. 8.

Stuprum non causatur ex attentatione facta à pueris, num. 9. & 10.

Testis depositioni in iudicio facta magis standum est quam extra iudicium, n. 10.

DECISIO CCLXXXIV.

1 IN causa stupri quam Agatha ciuiliter, & ad effectum dotationis intentat contra Sixtum; DD. resoluerunt constare de bono iure dictæ Agathæ, hoc est de virginitate, quando prius Sixtus illam carnaliter cognouit. Primò, quia ista est qualitas quæ inest à natiuitate, & quæ per solum temporis cursum non mutatur; Vnde præsumitur durare, nisi contrarium pro-
* betur, Clar. qui de communi in sua praxi, §. stuprum versf. sed pone alios plures refert Menoch de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 89. per totam.

Quibus non obstant Marsil. consf. 7. Cepoll
2 consf. 57. per totum, quia loquuntur ad effectum pœnæ, & in statuto exorbitanti, secus ad effectum ciuilem, & in agente ex dispositione iuris communis, & quicquid in istis terminis dicere possent, attendenda est vera, & com-
* munis de qua supra. Bursatt. verò consf. 20. n. 10. cum alijs allegatis, qui non loquuntur in qualitate, quæ insit à natura non faciunt ad propositum casum.

Secundò prædicta eo magis videbantur ha-
3 bere locum in hac muliere, quæ in domo ciuilium, & honestorum parentum publicè, & palam tàm in habitu, quàm in cæteris se gerebat pro virgine; vnde talis præsumebatur arguendo à contrario sensu in l. apud labeonem, §. si quis virgines, ff. de iniurijs facit text. in c. si iudex, §. idemq; esse censemus, de sent. excommun. in 6.

Tertiò fuit considerata confessio ipsius-
4 met Sixti in iudicio criminali, in qua dicit se credidisse, & habuisse istam mulierem pro virgine, & addit optimam rationem, nempe quod ipse in domo contigua illam adamauit per tres annos, & ipsa eum, & eam pluries sollicitauit, & illa semper negauit se posse illi cõplacere propter multos oculos, qui super illam vigilabant in domo paterna. Vnde concludit quod si hoc non potuit secum esse credibile, quod neque potuerit cum alijs.

Non obstat quod Sixtus loquens de virgini-
5 tate Agathæ vtatur verbo, Credo, quia in principali illud verbum importat explicitam confessionem, glos. in c. ex literis, verb. occulta veritate de iur. iur. Specul. tit. de posit. §. sexto tractandum, num. 11. Bald. in l. 1. in fin. C. de fals. causf. adiect. leg. Abbas in c. quoties nu. 8. de restibus Iasf. in rubr. de iur. iur. nu. 10. versf. secundò aduerte, Dec. consf. 47. num. 6. maximè attenta ratione per illum expressa, quæ ampliat dictum, ad tradita per Bald. in l. conuenticulam, num. 6. C. de Episc. & Cleric. Abb. in d. c. quoties, num. 6. de testib. Alex. consf. 24. num. 14. lib. 2. Iasf. in l. final. num. 6. ff. de offic. proc. Cæs.

Minus faciunt alia quæ in eodem examine
6 subiungit Sixtus, ex quibus apparet ipsum dubitasse de honestate Agathæ, quia non tollunt confessionem expressam, maximè roboratam ratione, de qua supra, sed concludunt quandam suspicionem, siue Zelotipiam quæ passiones nunquam absunt ab istis impudicis amoribus.

Quartò

Quartò pro Agatha multum facere videbã-
7 tur duæ fœminæ in causa criminali examinatæ quæ explicitè dicunt. Che Sisto fuergino Agatha, & quod ipsæ viderunt signa virginitatis, & quod fuerunt etiam ostensa Sixto, qui non negabat stuprum, & hoc idem fatetur Sixtus in suo examine nempe quãdo primum cognouit Agatham sibi ostensa fuisse dicta signa, licèt dicat potuisse esse procurara aliquo artificio muliebri, qua responsione creditur posse etiã euitari depositio prædictarum mulierum, verum Domini non obstante hac possibilitate habuerunt prædicta signa pro releuantibus ex quo Doctores passim illa admittunt, nempe gloss. in c. fatis 33. quæst. 5. Afflict. decis. 236. num. 3. Abb. Aret. & alij in c. proposuisti, de probat. immo ipsamet sacra pagina in Deuteronom. cap. 22. ibi, & ferent secum signa virginitatis eius ad seniores Vrbis.

Et licèt dicatur dictas fœminas esse viles, &
8 forsan inhonestas, attamen illorum dictum visum fuit Dominis multum considerabile, cum sit adminiculatum ex confessione Sixti ad decis. Cæs. de Grass. num. 4. & 8. de sponsal. & matrim. & vna illarum sustinuerit in tormentis quod diluit maculam, Felyn. cons. 36. num. 9. Clar. in prax. §. fin. quæst. 25. in princ. & quia in istis materijs nõ solent adhiberi personæ honestæ, vnde debeat admitti testes quales haberi possunt, Ias. in l. 1. in secunda lectura nu. 48. in fine, & numer. 50. C. de Summ. Trinitat. & Fid. Cathol. Dec. cons. 342. nu. 2. & 3. Grammat. cons. 50. n. 14. in ciuilibus.

Ad illud quod Agatha constituta in Mona-
9 sterio pro exoneratione suæ conscientiæ confessa fuerit se antequam Sixtus illam cognosceret fuisse aliàs cognitam per quemdam puerũ dum iret ad scholam, fuit responsum talem cognitionem non concludere per necesse amissionem virginitatis, cum potuerit esse simplex attentatum puerorum, quod non causat stuprum, Bald. in l. si quis non dicam, n. 17. C. de Episc. & Cleric. benè Maiol. de irregular. lib. 1. c. 29. num. 34.

Et quod fuerit delictum puerile, fit verisimi-
10 le ex eo quod regulariter non admittuntur ad scholas viri puberes cum puellis viri potentib' & ex fide Baptismi Agathæ, & alijs allegatis. Secundò prædicta attestatio Agathæ visa fuit multum suspecta tanquam exorta clam, & cõtra constitutiones monasterij, & ad instantiam fratris Sixti, vt scilicet idem Sixtus liberaretur à pœnis criminalibus, quæ illi iam constituto in carceribus imminebant, tertiò fuit dictum quod quatenus in confessione Agathæ posset fieri fundamentum, magis esset attendenda alia confessio quam fecit in iudicio, & in qua contrarium dixit, tum quia iudicialis ad notat. in l. vnic. C. de confess. Gloss. in l. 1. verb. apud Iudices, ff. de interrogat act. vt Abb. in cap. ex parte nu. 14. de confess. Tindar. tract. de test. c. 7. num. 31. tum quia prior Grammat. cons. 59. num. 7. in criminal. Cæsar de Grass. decis. 3. num. 3. de spons. & matrim. facit text. cum ibi notat. per Bart. in l. generaliter, num. 16. C. de non numer. pecun. tum quia magis adminiculata Abb. in c. litteras, n. 2. de præsumpt. Roland. cons. 40. nu. 13. lib. 1. Gabr. consil. 173. num. 4. lib. 1.

Ad aliud quod Sixtus non cognouerit Aga-
11 tham in domo patris, sed in domo Lucretiæ mulieris vilis, & parũ honestæ, vnde retorqueatur præsumptio, de qua supra in secundo fundamento fuit responsum ex amore præcedenti iteratis sollicitationibus honestatis Agathæ, de quibus supra ex depositione prædictæ Lucretiæ quæ in tormentis substinuit se ad instantiam Sixti sollicitasse Agatham ad discedendum à domo paterna ex modicitate temporis: nam Sixtus fatetur, che in capo à vno, ò due giorni, che non la vidde per casa del Padre la trouò à casa di Lucretia, & ibi rem habuit cum illa ex eo quod, vt idem fatetur Agathã ex post aluit, & vestiuit, satis colligitur, vel quod Agatha ad instantiam Sixti discesserit à domo paterna, vt ipsamet deponit in suo examine, vel saltem quatenus discesserit spontè, & ex causa indignationis cum suis parentibus, vt profitentur informantes pro Sixto diluitur suspicio quod in illa domo fuerit stuprata antequam Sixtus ad illam accederet.

PIROVANI.

Romana Hæreditatis.
26. Aprilis 1610.

ARGVMENTVM.

Filius præsumitur natus, & procreatus potius ex marito suæ matris; quam ex adulterio, tam quoad possessionem, quàm quoad proprietatem, nisi probetur maritum fuisse mortuum per nouem menses ante illius natiuitatem, falsitasq; præsumitur ex additione diuersa manu, diuersoq; atramento conscripta.

SVMMARIVM.

Filius natus ex muliere habente maritum præsumitur legitimus, tam quoad possessionem, quàm quoad proprietatem etiam quod probetur eo tempore mulierem cum adultero consuetudinem habuisse, num. 1.

Filius non præsumitur natus ex Patre legitimus, quando probatur Patrem habuisse per nouem menses ante ipsius natiuitatem, num. 2.

Falsitas præsumitur ex additione diuersa manu, diuer-

scq; atramento conscripta, num. 2.
Liber baptismatis probat quem esse filium illius, qui in eo nominatus est sunctis tamen adminiculis, num. 2.
Falsitas probatur per verisimiles coniecturas, num. 2.
Probatio sumpta ab impossibili superat omnes alias probationes, num. 3.
Instrumentum dicitur probatio probata, num. 3.

DECISIO CCLXXXV.

1 Visum fuit Dominis sufficienter probatum Vincentiam esse filiam Herculis Brambillæ mortui: Nam partes concordant Herculem fuisse maritum Margaritæ, & Vincentiam ex Margarita natam fuisse, Vnde benè probatur filiatio sola iuris præsumptione, l. filium, de ijs qui sui, vel alien. iur. l. non epistolis. C. de probat. l. si vicinis. C. de nupt. c. per tuas, de probat. & c. trāsmissæ, qui fil. sint legit. quæ præsumptio nedum ad filiationis quasi possessionem, sed ad ipsam proprietatem respicit, Paris. cons. 10. n. 2. & cons. 13. col. 2. lib. 2. Paleott. de nothis spurijsq; filijs, c. 22. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 89. num. 19. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. num. 2. post Gabr. Mascard. & Petr. quos allegat Surd. latè cons. 1. num. 54. affirmantes procedere coniecturam, etiam si probaretur mulierem cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, per l. miles. § defuncto. ff. de adulter.

Nec impugnabant Domini rationem ab im-
2 possibilitate filiationis deductam per Honuphrium Tempestam Aduersarium, quod scilicet Hercules decesserit die 26. Martij 1591. & Vincentia nata sit die 25. Nouembris 1592. atq; ita impossibile erat, quod mater gestaret in vtero filiam per viginti menses, & vltra, & eo casu præsumptionem cedere, veritati ipsam non esse filiam Herculis, vt post Abb. Præpos. Castr. & Alex. in his terminis dicit Paris. dicto cons. 10. num. 36. Gozzad. cons. 13. num. 46. Roland. cons. 22. nu. 32. vol. 3. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 89. num. 32. & 50. Vbi differit de partu vndecim mensium secundum Phisicorum, & Philosophorum opinionem impossibili, Verum dicebant factum non verificari, quia probatio impossibilitatis deducebatur ex libro Plebani, seu Parochi, in quo nomina mortuorum describuntur, qui licet contineret notam, quod Hercules mortuus fuit dicto die 26. Marrij 1591. illa tamen visa fuit Dominis ex libri inspectione, ex proposito addita, tum quia in fine paginæ addita, tum quia diuersa manu, & atramento conscripta, tum, & postremo quia pro parte Vincentiæ contrariæ afferebantur infrascriptæ probationes, quæ arguebant dictam notam de falsitate per verisimile quod sufficere videbatur, Tiraq. in l. si vnquam. in præfat. num. 40. C. de reuocan. donat. Primò apparet fides baptismi, in qua ennunciatur filia Herculis, quæ, & si per se non sufficiat ad probandam filiationem, accedentibus tamen adminiculis probare fuit aliàs resolutum in Papien. Iurispatronatus 18. Aprilis 1593. coram R. P. D. meo Coccino, de qua fide respectu temporis baptismi non est controuersia.

Secundò, datur Instrumentum im summario
3 num. 8. celebratum ab ipsomet Hercule, die 23. Martij 1592. In quo auget dotem dictæ Margaritæ vxoris suæ à scutis 300. ad scuta 500. per quod temporis interuallum vsq; ad diem baptismi Vincentiæ cum octo tantum menses fluxerint, oritur non solum probatio ex verisimili, sed ab impossibili, quæ fortior est, & supererat omnes probationes, Euerard. in sua centur. legali loco ab impossibili: nam Hercules simul & mortuus, & promissor augmenti dotis esse non potuit, & huic probarioni per Instrumentum cedere debet probatio ista per scripturam Parochi quamuis aliàs iuris præsumptione munita: tum quia non caret suspicione falsitatis, tum etiam, quia probatio Instrumentalis nititur maiori veritate; cum contineat in se probationem probatam, c. cum Ioannes, de fid. instrūm. Ofasch. decis. 72. num. 4. & decis. 17. num. 5. Et ita fuit resolutum vna tantum parte informante.

PIROVANI.

Romana Repetitionis Indebiti.
30. Aprilis 1610.

ARGVMENTVM.

Dolus dans causam contractui, & dationi in solutum, illam vitiat, contractusq; à carcerato in carceribus factus ad fauorem carcerantis non valet si carceratio fuit iniusta, secus si iusta.

SVMMARIVM.

Datio in solutum, seu contractus factus ex falsa causa non subsistit, & vitiatur, num. 1.
Datio in solutum non verificato debito vitiatur, & non subsistit, num. 1. in fine.
Datio in solutum æquiparatur venditioni, n. 1. ad finem.
Debitor potest soluere creditori, qui iam de credito suo fecerat alteri cessionem, si cessionis non habebat notitiam, & liberatur à debito, num. 2.
Scientia ad hoc, vt ex ea quis obligetur debet esse plena, & perfecta cum omnibus suis qualitatibus, num. 3.
Confessio debiti facta a carcerato in carceribus præsumitur facta metu, & non subsistit nec valet, num. 4.
Carcerati contractus, seu obligatio facta ad fauorem carcerantis, nulla, & inualida est, quando carceratio erat iniusta, secus si iusta, num. 4.
Metus causa durante idem indicatur, ac si duraret metus, num. 4. in fine.

DE-

DECISIO CCLXXXVI.

1 IOannes Paulus Manfredus anno 1575. emit annuum censum scutorum 16. à Marcello Bertoldo, cum obligatione, & accessione Iacobi, & Bartholomei fratrum de Aicardis. Distracto fundo anno 1580. super quo Census erat constitutus egit Manfredus pro manutentione contra Iacobum alterum ex obligatis, quam ob causam caueri mancipatus Iacobus soluit scuta centum ad computum sortis principalis, & biennio post residuum, & pro complemento reportauit quietantiam à Manfredo per publicum actum, anno 1606. mortuo exinde Iacobo, Tarquinia Alicorna filia, & hæres Artemisiæ, sororis Manfredi vigore Instrumenti cessionis de dicto censu factæ per eundem Manfredum Artemisiæ vsq; de dicto anno 1574. egit contra Bartholomeum Aicardum alterum obligatum vti Domina census ea de causa carceratus Bartholomeus dedit Tarquiniæ bona in solutum pro concurrenti quantitate sui debiti: Reperto autem Instrumento generalis quietantiæ per Manfredum factæ egit Bartholomeus ad repetitionem indebiti, & causa in Rota commissa dubitaui; An datio in solutum subsistat in casu, & ad effectū, de quo agitur. Domini dixerunt dationem in solutum non substineri cum facta reperiatur debito non subsistente, & consequenter ob falsam causam, quæ solet vitiare dationem in solutum l. 1. §. hæc verba vers. proinde ff. ne vis fiat ei, ibi nil debet prodesse, Bart. in l. fulcimus §. cū hæc, n. 6. ff. ex quibus caus. in poss. eat. Alex. in l. si finita §. Iulianus n. 122. vers. hoc tamen intellige ff. de damn. infect. & Vulpian. in dicto vers. proinde, idem existimauit si prætensus creditor poterat exceptione submoueri, & optimè considerat Menoch. de retinen. possess. remed. 1. n. 37. & 38. quod propriè applicatur in casu Bartholomei qui tutus erat solutione facta per fratem, ob quam census extinctus remanserat, & cessabat etiam alia ratione effectus dationis in solutum, quia cum illa similis sit venditioni, l. eleganter in princ. vbi Bart. Bald. & Castren. ff. de pignorat. act. Tiraq. plures citans de retract. consang. §. 1. glos. 14 num. 2. sicut deficiente pretio venditio deficit tanquam carens suo substantiali, §. pretium instit. de empt. & vendit. eodem modo datio in solutum corruit, non verificato debito obligati, quod est pretium dationis in solutum.

2 Nec obstabant, quæ pro parte Artemisiæ dicebantur de subsistentia debiti Bartholomei, cū solutio per Iacobum Correum facta fuerit Manfredo non vero Domino census cuius dominium vsq; de anno 1574. titulo venditionis, & cessionis transtulerat in Arthemisiam eius sororem: Quia respondetur non data notitia debitoribus de translatione dominij per contractum venditionis, vel cessionis, potuit Iacobus soluere Manfredo pretium census pro illius extinctione, & rectè soluit, & liberationem consequtus est soluendo ei, cum quo contraxit, l. filius. C. de pact. vbi Bart. Bald. Alexan. Ias. & Dec. dicentes hæc etiam procedere si recipiēs non esset Dominus, Bart. in l. si vrbana ff. de condit. indeb. Surd. pluribus relatis cons. 43. num. 2. & decis. 60. nu. 8. Quæ liberatio magis confirmatur cum ex parte Arthemisiæ non doceatur de requisitis, vel altero eorum, de quibus in l. 3. C. de nouat. scilicet litis contestatione, vel partis debiti solutione, vel denunciatione.

3 Nec Dominis visum fuit sufficienter probata scientia Bartholomei de contractu Arthemisiæ ex citationibus in foro capitolino, quæ dantur in summario Arthemisiæ num. 2. & 3. quia ex illis non resultabat explicita scientia translationis pleni dominij ad fauorem Arthemisiæ, poterat enim ex causis vsusfructus, vel hypothecæ censum possidere, quæ licet largo modo de dominio dicantur, Bald. in l. proprietatis. C. de probari & in l. fœminæ, num. 5. C. de secund. nupt. non tamen impediebant extinctionem cēsus, cum verò Domino, maximè etiam, quia causæ illæ poterant credi breui resolubiles cum ab eo anno 1575. vsque ad annum 1583. quo census fuit extinctus, nec post appareat, quod Arthemisia egerit pro fructibus huius census, propterea non sufficit, qualibet scientia, quando agitur, vt ex ea quis obligetur, sed debet esse plena & perfecta cum omnibus suis qualitatibus, glos. in c. concertationi, in verb. sciuerit, de appell. in 6. Natt. cons. 172. nu. 32. & 636. n. 192. Ofasch. decis. 176. Becc. cons. 37. num. 23. Surd. cons. 150. in fine lib. 1.

4 Postremò dixerunt Domini non obstare confessionem Bartholomei, de qua in Instrumento dationis in solutum, vbi expresse fatetur se ipsum & Iacobum eius fratrē fructus huius census soluisse Arthemisiæ cessionariæ per totum annuum 1579. eamque recognouerit in Dominam census, quia ex deductis in summario Bartholomei num. 1. apparet erronea, cum de anno 1577. Manfredus agebat, & exigebat fructus cēsus suo proprio nomine: Præterea ista solutio, & datio in solutum fuit facta ad effectum se liberandi è carceribus, vt expresse legitur in Instrumento dationis in solutum, & consequenter nulla, metu diuturni carceris, Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 136. num. 4. Odd. de rest. in integr. q. 7. art. 9. num. 28. Roland. cons. 2. num. 48. vol. 1. & quæ dicebantur ex decisione Illustrissimi Cardinalis Platti, in Romana Pecuniaria de Ruspolis 10. Maij 1589. videntur procedere, quando

aliàs constaret carcerationem fuisse iustam, quia tunc obligatio ad euitandam carcerationem iustam non inualidatur secus in casu isto, à quo prouenit carceratio pro debito iam extincto. & cõsequenter iniusto, & dùm Bartholomæus extra carceres eandem dationem in solutum ratificauit ex ea nõ potuit se iuuare Arthemisia propter reseruationem mandati executiui cõtra eũdem Bartholomeum in casu inobseruantiæ, vnde durante causa metus nouæ carcerationis, idẽ videtur iudicandum, prout de ipso metu l. pædius ff. de inecnd. ruin. & naufr. Mandos. latissimè in procem. Glos. facult. in verbo, timor, vbi plura exempla cumulat, & ita fuit resolutum.

PIROVANI.

Romana Pecuniaria. 5. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Pendente iudicio coram vno Iudice non potest quis coram alio inquietari, etiam si reus habeat plures Iudices paris iurisdictionis. Et An creditor in maiori summa possit cogi ad recipiendum creditum diminutum, etiam ex Iudicis decreto.

SVMMARIVM.

1 *Pendente causa coram vno Iudice, alius Iudex procedere non potest, nisi in vim reassumptionis causa cognita. n. 1. vbi quod hoc procedit etiam quod reus conuentus haberet plures Iudices paris iurisdictionis.*

Principis mandatum continens purum rescriptum iuris, secundum leges interpretari debet. n. 2.

Creditor in certa summa, non potest vigore depositi ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutum. n. 3. Vbi quod sufficit si deficiat nummus.

DECISIO CCLXXXVII.

1 RESolutum fuit decretum A. C. esse infirmã dum tam ex capite nullitatis, quàm iniustitiæ, nullitas visa est clara, quia pendente causa coram secundo Collaterali in Curia Capitolina, cui ipse A. C. remiserat per moderationem suæ inhibitionis, non poterat exinde ex solo memoriali Sanctissimi in causa procedere, nisi in vim reassumptionis causa cognita l. vbi ceptum ff. de indic. §. & quoniam, Auth. de testib. Osasc. decis. 78. n. 18. Gabr. de iud. concl. 1. ea ratione, ne diuersitas Iudicum perplexitatem inducat arg. l. qui de crimine C. de accusat. & optimè considerat Felin. in c. ex tenore n. 19. vers. extra dictos casus de rescript. qui sub n. 18. vers. sexto fallit voluit dispositionem l. vbi cæptum procedere, etiam quod reus conuentus haberet plures Iudices paris iurisdictionis, quod optimè applicatur, quia Senator, & Collateralis, sicut A. C. ordinariam exercent iurisdictionem in Ciues Romanos, Vestr. in sua praxi lib. 2. c. 15. de Senat. Vrb.

Et eo magis videbatur etiam cessare difficul-
2 tas, quia in eo memoriali nõ aderat aliquod speciale decretum, sed A. C. simpliciter directum. & consequenter continebat purum rescriptum iuris secundum legem interpretandum, Calcan. cons. 120. n. 8. & 9. Dec. cons. 590. nu. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 10. n. 7. & 8. Vnde eùm de iure non posset causa auocari per A. C. sine causæ cognitione, & constito de limitatione ad l. vbi ceptum ff. de iud. vt declarat Felyn. & Gabr. supra allegati, nullum super memoriali videtur posse constitui fundamentum.

Iniustitia verò fuit deducta ex eo, quia Rotulus, & Lucatellus cum essent creditores Caroli
3 scutorum 874. ex instrumento cum Camerali obligatione, nõ poterant vigore depositi ex decreto cogi ad recipiendum creditum diminutũ, vel in partes, & cum nouis conditionibus l. gregẽ §. penult. ff. de pignor. l. tutor §. Lucius ff. de vsur. l. qui Romæ, in princ. ff. de verb. oblig. l. obsignatione C. de solut. sufficit enim si deficiat nummus, ne depositum dicatur integrum, Tiraq. de retract. conuent. §. 4. Glos. 6. n. 23. & 24. & ne contineat cõditionem, sed fiat purè & simpliciter, respondit Ias. cons. 9. n. 31. Negus. de pignor. in 5. par. princip. membr. 3. in a. particul. n. 10. & Menoch. latè in vtroque casu comprobans, de arbitr. iud. lib. 2. cas. 232. n. 28. & 47. in nou. Addit: Atque ità vna tantùm parte informante fuit resolutum.

REVER.^MI DOMINI SACRATI.

Conchen. Beneficij. Lunæ 10. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Gratia quando dicatur subreptitia, vel obreptitia præsertim ex falsa narratiua, & expressione facta sine dolo.

SVMMARIVM.

Gratia non dicitur obreptitia, vel subreptitia ex falsa expressione, & narratiua, quæ nec mouit concedentẽ, nec cum dolo facta fuit, num. 1. & 2. & per totam.

Rescriptum non dicitur subreptitium ex falsa expressione, & narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec cum dolo facta fuit, num. 1. & 2. & per totam.

Qualitas quæ non confert ad casum de quo dubitare contingit non est habenda in consideratione, n. 8.

Subreptio magis vitiat priuilegia, quam literas beneficiales, num. 2.

Gratia subreptitia excusatur propter iustam ignorantiam etiam ad effectum, vt impetrans possit retinere vtrumque beneficium sint incompatibilia, n. 3.

Gratia subreptitia, & obreptitia à pari procedunt, licèt in

in obreptione sit maior dolus, quàm in subreptione, num. 3.

Falsa demonstratio non vitiat, quando constat de voluntate disponentis, n. 4.

Gratia semper habet in se tacitam conditionem si ita sit, declara vt n. 6.

Gratia semper iustificanda est parte opponente, declara vt num. 6.

Lex qua simpliciter loquitur An per aliam declaretur, & distinguatur, n. 7. & seqq.

Gratia non dicitur obreptitia ex falsa expressione quando Papa ex ea motus non fuit ad concedendum beneficium, num. 10. vbi ponuntur plures coniectura, quibus Papa ex falsa assertione motus non fuit ad concedendum beneficium.

Dolus prasumitur cessare cessante vtilitate, n. 11.

Gratia dicitur subreptitia, quando sunt tacita ea qua si fuissent expressa vel Papa non concessisset vel saltem difficilius, n. 11.

DECISIO CCLXXXVIII.

1 PRo maiori parte fuit confirmata decisio aliàs in hac causa facta, quod falsa expressio presbyteratus Gregorij non debeat vitiare illius gratiam. Moti fuerunt Domini: ex eo quod falsa narratiua, quæ nec mouit concedentem, nec fit cum dolo nullatenus nocet narranti, textus est in c. super litteris de rescript. qui licèt loquatur in rescriptis ad lites, vt opponit gl. in c. si motuproprio de præben. in 6. attamen ex identitate rationis videtur posse adaptari ad materiã gratiosam, quod videtur sensisse glos. ibi verbo, litteras, dum pro explanatione tex. allegat iura loquẽtia in materia gratiosa, & expressè voluerunt Innocent. in c. postulasti, n. 1. de rescript. Compostell. in cap. si proponente, num. 2. eodem titulo, Lap. allegat. 89. num. 6. Felyn. post illum in c. in nostra, n. 19. 20. Corollar. de rescript. Abb. d. c. super litteris, n. 5. & 6. Rot. siuè compilator decis. 4. num. 7. vers. secus autem de rescript. in antiqu. Ægid. decis. 4. in fine, vbi per errorem ponitur verbum, prophanis, loco verbi, gratiosis, vt patet ex contextu totius decisionis.

Nõ enim videtur subsistere ratio differentiæ
2 quod litteræ ad beneficia dicantur ambitiosæ, nõ sic litteræ ad lites, quia falsitas, quæ nec mouit, nec fuit dolosa non anget huiusmodi ambitionem vnde succedit conclusio, quod qualitas, quæ non confert ad casum, de quo occurrit dubitare, minimè sit habenda in consideratione ad not. per Abbatem in c. ad aures, n. 2. Dec. num. 3. de rescript. Calderin. cons. 10. eodem titulo, Rot. decis. 20. num. 7. de præben. in nou. & quod ambitio ad istum effectum minimè sit considerabilis colligitur ex Felyn. d. c. super litteris, num. 3. in princ. vbi multos refert volentes subreptionem magis vitiare priuilegia quàm litteras beneficiales, cum tamen in priuilegijs non cadat ista ambitio, & tãdem concludit in materia d. c. super litteris de pari procedere literas beneficiales, & priuilegia.

Ad prædicta facit tex. in c. gratia de rescript.
3 in 6. vbi subreptio circa obtenta de qua in cap. si motu proprio de præben. eod. lib. 6. excusatur propter iustam ignorãtiam etiam ad effectum, vt impetratio possit retinere vtrumque beneficium, nisi aliàs essent incompatibilia. Ad idem est text. in c. si eo tempore de rescriptis eodem lib. 6. vbi gratia ad beneficium curatũ vel simplex, si detegatur subreptitia quoad curatum propter defectum ætatis non vitiatur quoad simplex, & licèt isti duo vltimi textus loquantur in subreptione non autem in obreptione, attamen circumscripto dolo, qui maior consideratur in obrependo, quàm in subrepend o non datur differentia inter vtrumque, vt patet in d. c. super litteris, quod vtrumq; parificat, & ibi not. Dec. post alios, n. 4.

Multum etiam vrgere videbantur rationes,
4 quas pro hac parte adducit Rota, siue compilator d. decis. 4. in antiq. Ægid. loco supra allegato quas reassumit Felyn. d. c. super litteris num. 2. vsque ad quintum, nempe quod falsa demonstratio nõ solet vitiare, quãdo cõstat de volũtate l. demonstratio ff. de cõd. & demõstr. quod superflua nõ nocẽt, & aut vtile, per inutile nõ vitiatur cũ similib9, & quia circũscripto dolo & releuãtia nulla põt assignari ratio, quare literæ debeãt vitiari cũ qualitas ambitionis nullius sit considerationis in istum effectũ ex iã dictis.

Et in hanc sententiam quod falsitas, quæ nec
5 mouit saltem faciliũs, nec fuit dolosè facta minimè debeat nocere frequentiori calculo fuit itum per Rotam, quod apparet vltra Ægid. d. decis. 4. & alios allegatos in alia decisione ex decis. 76. de rescript. in antiq. Ægid. decis. 600. incip. in causa mea, Cassad. decis. 12. num. 15. de præben. Put. decis. 17. num. 2. lib. 1. Cæsar de Grass. decis. 8. num. 2. de præben. Peregrin. decis. 129. in causa Hispalen lib. 2. Caputaq. decis. 57. part. 2. in causa Romana Contractus 21. Aprilis 1567. coram bon. mem. Seraphino in Volaterrana Parochialis 8. Iunij 1590. coram Gipsio in Bisuntina Vnionis 10. Maij 1602. coram dicto D. Seraphino in Compostellana Pensionis 7. Nouembris 1580. coram eodem in Vallesotana Iuris nominandi 8. Iunij 1605. coram R. P. D. meo Coccino, & alibi sæpè.

Ad generales conclusiones, quod narratiua
6 sit pars gratiæ, & semper subintelligatur clausula si ita est cum similibus respondebatur, vt per Ægid. d. decis. 4. regulam sic se habere.

Sed limitari in casu proposito iuribus, & ratio

nibus supra deductis. Eodem modo respondebatur ad iura, & decisiones dicentes parte opponente omnia esse instificanda, nempè esse intelligenda de ijs, quæ mouerunt concedentem, & sine dubio tot decisiones, quæ sunt pro hac parte, fuerunt factæ etiam parte opponente.

Ad text. in d. c. si motu proprio de præben.
7 lib. 6. de quo glos. ibi verbo, taceatur, facit magnum festum ex eo quod non distinguat, respondetur non esse nouum quod vna lex, quæ simpliciter loquitur, per aliam declaretur, & distinguatur quod fit manifestum ex eo quod ille text. nec etiam distinguit casum d. c. gratia & tamen omnes admittunt, quod text. in dict. c. gratia non corrigatur per d. cap. si motu proprio, quod in specie animaduertit additio ad eamdem glos. verb. taceatur.

Ad text. in c. susceptum de rescript. in 6. &
8 in c. cui de non sacerdotali de præben. eodem lib. respondet compilator d. decis. 4. num. 7. de rescript. in antiq. verba, ibi, stare taxatiuè, & limitatiuè sequitur Felyn. alios allegans in dicto cap. super litteris, num. 3. vers. limita 4. causa verò ob quam verba, ibi, stent limitatiuè colligitur ex d. c. cui. de non sacerdotali circa finem, nempe, quia aliàs excederentur fines mandati.

Ex quibus videbatur posse tutè recedi à præ-
9 dicta glos. in c. si motu proprio. de præben. in 6. Accoramb. decis. 17. incip. In vna Hispalen. Mohedan. decis. 4. num. 3. tit. qui fil. sint legitim. cum alijs recentioribus, quæ allegantur.

Quod autem narratiua presbyteratus nec e-
10 tiam facilius moueret ad cōcedendum Dominum arbitrati sunt inngendo plura simul, primò, quod huiusmodi beneficia, quæ regulantur ad instar simplicium ex allegatis in alia decisione & benè per Caputaquen. decis. 60. lib. 2. in manuscript. passim, & sine difficultate danturnō presbyteris, quæ consuetudo maximè attenditur ad istum effectum, Afflict. decis. 116. incip. Princeps Bisignani, num. 4. facit decis. Put. 47 n. 4. & 357. n. 3. lib. 1. secundò hoc tanto magis in gratia, quæ non continet aliquam derogationem iuris tertij ad Cassad. decis. 10. n. 3. de præben. cum allegatis in alia decisione, tertiò, quia est de beneficio in partibus Hispaniarum, in quibus largiùs proceditur propter multitudinem beneficiorum, & Carentiam deseruientium Romanæ Curiæ quibus Papa intendit prouidere. Quartò, quia Gregorius obtinuit gratiā perinde valere, quæ licet non retrahatur in præiudiciū D. Gabrielis ex allegatis pro eo. Attamen potest deseruire pro argumēto mētis Papæ quia ex subsequutis declaratur, qualis fuerit mens ab initio l. si seruus plurīū §. fin ff. de legat. 1. Alex. cons. 63. n. 2. vers. præterea posito lib. 7. & denique quia prouisio Gregorij fuit per resignationem ad sui fauorem, quo casu Papa solet esse facilior in concedendo Resignatario, ex quo beneficium minimè vacat ad fauorem alterius, quod Rota in istis terminis ponderauit in causa Arboren. coram Peregrino relat. inter diuers. impress. decis. 160. lib. 3. part. 3. Quo fundamento cessat illud super quo præcipuè insistebant informantes pro D. Gabriele: nempè quod Papa facilius prouidet qualificatis, & sic sacerdotibus, quā simplicibus clericis, quia posset fortè habere locum in beneficijs simpliciter vacantibus de quibus Papa potest disponere ad fauorem cuiuslibet magis benemeriti, secus in istis, quæ non vacant nisi ad fauorem resignatarij. Put. decis. 523. n. 1. lib. 2. Mohed. decis. 8. de iurepatronatus cum concordan.

Quantum ad dolum cessante releuantia nar-
11 ratorum dicebatur facilè præsumi illud abesse, Egid. decis. 4. n. 2. & est trita conclusio etiam in alijs materijs, quod cessante vtilitate præsumitur cessare dolus, & malitia, l. & eleganter. §. fin. vbi Bart. not. ff. de dolo, Dec. in c. si autem, nu. 2. de rescript. Corn. cons. 63. num. 9. vol. 3. comprobatur hoc idem ex natura gratiæ, quæ non est de magnis. Vnde cessat verisimilitudo, quod pro illa habenda Gregorius cogitauerit no uos modos, quod in specie ponderat, Felyn. post Innocen. in c. super litteris, num. 5. in princ. de rescript. Et quatenus replicabatur ista non procedere in narratiua propriæ qualitatis, in qua nulla potest allegari ignorantia. Vltra quod plures ex decisionibus quæ pro hac parte allegantur loquuntur etiam in narratiua facti proprij, fuit responsum prout in alia decisione conclusionē non applicari in hoc casu, ex quo impetratio fuit facta per procuratorem, licet enim Rota moderna non admittat indistinctè decis. 74. & 85. de rescript. in antiqu. propter multas fraudes, quæ alias possent fieri, vt attestatur Cresc. decis. 10. de præben. Attamen conclusio non videtur facere ex duobus. Primò, quia decis. Crescent. loquitur in subreptione eorum, quæ si fuissent expressa, vel Papa non concessisset, vel saltem difficilius, vnde non faciunt ad casum de quo agitur, in quo cessat vtrumq; ex iam dictis. Secundò non applicatur dicta decisio, quia concurrunt coniecturæ de quibus in alia decisione. Ex quibus redditur omnino inuerisimile, quod Gregorius demandauerit fieri huiusmodi narratiua.

Ad illud, quod Gregorius videatur ratificasse
12 falsam narratiuam, ex quo fuit vsus gratia illam continente fuit dictum ex supra deductis habuisse iustam causam credendi huiusmodi narratiuam tanquam omnino superfluam, & quæ nullatenus mouit concedentem minimè sibi potuisse nocere.

PI-

PIROVANI.

Vratislauieñ Spolij siuè Prædiorum.
Veneris 4. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs capias argumentum.

SVMMARIVM.

Probationes certum diem habentes præualent probationibus non habentibus certum diem, num. 1.

Dictio, post, significat tempus, num. 2.

Testes deponentes de possessione intelliguntur deponere de possessione, prout est facti, & non prout est iuris, num. 3.

Possidere nemo præsumitur rem, quam constat esse ab altero possessam, num. 3.

Possidere vnam, & eandem rem eodem tempore duo non possunt, num. 3.

Possessionis desertio alio etiam existente in possessione, non minori spatio decem annorum præsumitur. num. 4.

Præsumptio non tollit aliam, & vehementer tollit minus vehementem, num. 6.

Probatio per Testes non tollitur per præsumptiones, nu. 6.

Notario attestanti in Instrumento de actu à se gesto non creditur, multo minus si attestetur de actu ab alio gesto extra eius officium, num. 6.

DECISIO CCLXXXIX.

1 Domini dixerunt sententiam Rotalem esse confirmandam; quia Dominæ Catherinæ, & sorores ex sua persona instificant primum extremum, quod est possessio bonorum post mortem Patris, & eam probant depositiones secundi, tertij, & quinti Testis optimè ponderatæ in decisione R.P. D. mei Manzanedi in hac causa facta 23. Iunij 1608. Nec obstant, quæ contra huiusmodi probationem pro parte Domini Abbatis obijciebantur, scilicet genericam, & æquiuocam esse dum Testes deponunt sorores fuisse in possessione istorum bonorum per aliquot dies post obitum earum Patris, quæ assertio verificari potest in vtroq; tempore tam ante, quàm post Abbatis possessionem propterea data probatione Abbatis certum diem habente tanquam certior in concursu præualere debet, Ias. in l. 1. n. 4. vers. secundo singulariter limita. ff. sol. matr.

Nam tollitur obiectum, quia non est quæstio,
2 quod verba illa possint ad diuersa tempora accõmodari, sed de termino inchoatiuo in instanti post mortem Patris per quem initium possessionis filiarum certificatur, & de hoc initio benè videntur concludere illa verba, post obitum Patris, quia significant tempus, quod sequitur Bart. in l. 2. §. creditum, num. 7. ff. si cert. pet. dicens cũ mors sequatur in instanti clarum esse intellectũ, quod dictio, post, significat tempus, quod sequitur, & cum Bart. idem firmarunt. Purpur. ibi, num. 41. & 42. Curt. Iun. num. 7.

Ratione etiam hoc ipsum conuincitur, dum
3 in processu est sermo de vtraque possessione sororum, & Abbatis, & eam intelligunt Testes prout est facti non autem prout est iuris, glos. in l. stipulatio ista, §. hæc quoque, in verbo, stipuletur, vbi Ias. num. 4. ff. de verbor. oblig. Dec. cons. 56. num. 3. & 4. & firmatur in decisione R. P. D. mei Manzanedi 23. Iunij 1604. Vnde non poterant secundum sermonis proprietatem sorores dici possedisse per aliquot dies relatiuè ad tẽpus post violentam Abbatis possessionem nõ per nouam apprehensionem, quia Testes de eo non deponunt, non etiam per quandam continuationem non obstante violento spolio; quia illa nõ præsumitur cõstito de possessione alterius, Rota diuer. par. 1. decis. 681. nu. 3. & par. 2. decis. 62. nu. 6. & sufficit alium esse in possessione, vt quis possidere nõ possit, quia impossibile est quod vno & eodem tempore possessio sit apud plures. l. 3. §. ex contrario, ff. de acquir. possess. Mohed de restit. spoliat. decis. 20. alias 238.

Et hoc maximè videtur comprobari, quia
4 Testes non dicunt indefinitè sorores possedisse post obitum patris, sed per aliquot dies, & sic terminatiuè, quo casu videntur loquuti relatiuè ad tempus violẽtæ possessionis, quo illi pauci dies terminabantur, non autem de tempore post Abbatis possessionem, in quo non poterat considerari actus positiuus deseruiens pro termino paucorum dierum, nec verè, nec præsumptiuè, quia possessionis desertio alio etiam existente in possessione non minori spatio decennij præsumitur, Bald. cons. 12. num. 11. lib. 1. Illustrissimus Mantica in Turritana Tertiariæ 13. Aprilis 1592. vt igitur dicta testium secundum proprietatem terminorum concilientur videtur dicẽdum iustificatum esse initium possessionis sororum de tempore immediato post obitum earum patris, quod est anterius possessione Abbatis.

Non obstat postremo, quod in instrumento
5 apprehensionis de tempore captæ possessionis per Abbatem Notarius asserat Arrendatorem dixisse, quod ignorabat mortem Thesaurarij, & idem deponat primus testis ad num. primũ in summario, quæ assertio vehementem præsumptionem inducere videtur, quod sorores ad actum veræ possessionis vsque tunc non venerit, quia similiter Arrendatarius de morte Domini fuisset informatus.

Respondetur, quod vna quidem præsump-
6 tio tollit aliam, quando vna est altera vehemẽtior l. diuus de in integr. restit. Dec. cons. 470. num. 10. Tiraq. in l. si vnquam, in verb. donatione largitus, n. 156. C. de reuoc. donat. sed ex

sola præsumptione, quæ est certa, l. vnica, §. accedit in vers. præsumetur, C. de rei vxor. act. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 8. num. 2. Surd. comprobans latè decis. 231. n. 24. præterea assertio illa Notarij non videtur afficere sorores cum attestetur de pertinentibus officium, referendo dicta Arrendatarij: nã si Notario nõ creditur dum attestatur in instrumento de actu à se gesto, Afflict. decis. 48. n. 2. Ias. cons. 155. num. 12. lib. 4 Becc. cons. 5. num. 5. minus erit illi credendum de alieno facto, nec vti testi hoc esset tribuendum, quia nec receptus, nec iuratus, & singularis; quia non etiam videtur adminiculari ex dicto primi testis, quia ille non deponit, Arrendatorem hoc dixisse, sed ex se affirmat, quod ille nondum habuerat notitiam mortis Thesaurarij, cuius iudicium cum potuerit esse fundatum super Notarij dicto, quia hoc ab eo intellexerit eodem defectu laborare videtur, &c.

PIROVANI.

Comeñ Habitus.
Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Nobilitas ex quibus arguatur, ac probetur Testesq; super nobilitate deponentes, quomodo deponere debeant ad hoc vt probent.

SVMMARIVM.

Nobilitas denigratur ab ijs qui etsi nobiles sint exerceant tamen artes viles, aut mechanicas, n. 2.

Nobilitas arguitur ex probatione tituli, qui nobilibus dari solet ex possessione domorum honorificarum ex affinitate cum viris nobilibus, & alijs signis, de quibus, num. 3.

Nobilis dicitur is quem communis hominum existimatio nobilem facit, n. 4.

Nobilitas arguitur ex eo, quod quis in ciuitate habuit gradus, dignitates, & honores, nobilibus conferri solitos, num. 5. & n. 10.

Nobilitas probatur ex monumentis antiquis insignijs, & armis, n. 6. & n. 8 & 9.

Cronicarum seu historiarum attestatio quam fidem faciat, num. 7.

Veritas ex naturalibus inditijs, seu præsumptionibus maximè comprobatur, n. 10.

Probatio per inditia, & præsumptiones in antiquis sufficit, num. 10.

Testes in puerili ætate deponentes excusantur à contrarietate repugnantia, n. 11.

DECISIO CCXC.

1 CVm latæ fuissent sententiæ Rotales super nobilitate, & ad fauorem D. Ioannis Antonij Lucini prætendentis habere requisita ex statutis, & Ordinibus Hierosolymitanæ Religionis, vt à susceptione habitus in ea, & receptione in fratrem minimè esset excludendus, superuenerunt in tertia instantia, & probationes ex parte scilicet Religionis detegentes qualitatem Notariatus in Auo, & Patre ipsius Ioannis Antonij repugnantem legibus ipsius religionis qua de re Domini proponente R. P. D. meo Marchomontio die 13. Februarij 1609. censuerunt sententias Rotales esse infirmandas. Verum cum denuo instaret Lucinus audiri An stabilimenta de Notarijs obstarent ei in susceptione Habitus, præsupposito quod in cæteris de requisita nobilitate constaret, Domini voluerunt primo loco videre particulariter de præsupposito, scilicet An probetur nobilitas, quod sine difficultate non transibat. Tota .n. probatio circa nobilitatem deducebatur ex Testibus, instrumentis, historijs tum Mediolanensibus, tum Comensibus.

Testes scilicet primus deponit Franciscum
2 Auum paternum nõ fuisse Notarium, aut Procuratorem, & quod aliter esse nõ poterat, quia ipse Testis sciuisset, vel dici audiuisset. Secundus Testis deponit nunquam audiuisse prædictum Franciscum fuisse Procuratorem aut Notarium. Tertius Testis contendit Franciscum Auum, nec Benedictum Patrem exercuisse artem vilem, aut mechanicam, nec fuisse Procuratores, aut Notarios, & quod si res aliter fuisset, sciuisset. Quartus verò expresſè de auo nõ concludit fuisse Notarium, sed in genere firmat antenatos ipsius Ioannis Antonij, neque Notarios, neque Procuratores fuisse, ex quorum depositionibus non leue argumentum videbatur resultare ad prosternandam eorum fidem; nam dum in ratione scientiæ super interrogatorio xxij. asserunt scire, perche hanno domesticamente, & familiarmente conosciuto, & pratticato con loro, & ignorant qualitatem Notariatus, qui solet quotidie exerceri intra domesticos parietes, & ex publicis documentis vsque ad illius mortem exercuisse probatur, vel fuisse mendaces, vel de alijs vero similiter non esse informatos, affirmandum erit, quæ excludere possint artes viles aut mechanicas, quibus nobilitas etiam generica denigrari solet, Bart. in l. 1. in fin. C de dignit. lib. 12. Soccin. sen. cons. 246. n. 3. vol. 2. Tiraquell. tract. de nobilit. c. 25. n. 8.

Instrumenta verò ac particularia loca ex hi
3 storijs Bernardini Coyri, & Thomæ Porcacci, quæ dantur in Summario num. 3. & 4. in quibus Lucini decorantur titulo Domini, & nobilis viri, & aliquos fuisse Episcopos enunciatur, ac ad res maximi momenti delegatos fuisse nõ videbãtur iuuare Lucinum in gradu probatio-

nis,

nis, qui non probat se ab eis personis originem
ducere, nec verè, quia de eius descendentia per
gradus non docet, nec præsumptiuè, quia for-
te habuerit lati fundia, honorificas domos, af-
finates cum viris nobilibus, amplas dotes, quæ
omnia signa sũt antiquæ nobilitatis, Tiraquel.
de nobilit. c. 2. n. 28. Dec. conf. 26. nu. 3. Cra-
uett. conf. 952. n. 2. vol. 5. vt propterea infer-
ri non possit per necesse modernum Lucinum
ab alijs non potuisse originem ducere quam ab
enunciatis in supradictis instrumentis, & histo-
rijs stante pluralitate familiarum de Lucinis,
quæ probantur extare in Ciuitate Comi.

Quibus tamen non obstantibus Domini di-
4 xerunt Ioannis Antonij Lucini nobilitatem
probari, quia Testes dati in summario num. 1.
ac Testes ipsius Religionis remissoriales, nu. 2.
secundum antiqua statuta sub tit. de probatio-
nibus faciendis concludenter probant de nobi-
litate ex omnibus lateribus per bonas, & ad id
probandum sufficientes rationes scilicet, quia
cognouerunt patrem, auum, & auias huius pa-
ternas, & maternas nobiles, & nobiliter viuen-
tes, & pro nobilibus fuisse communiter ab om-
nibus de illa Ciuitate tentas, & reputatas is
enim nobilis dicitur, quem communis hominũ
æstimatio nobilem reputat, Bart. in l. 1. n. 97.
C. de dignit. vbi Ioann. de Platea sequitur Bart.
Guid. Pap. decis. 88. vers. sed quæro An Domi-
ni col. antepenult. Couarr. lib. 1. var. resolut.
c. 16. num. 10. Tiraquell. de nobil. c. 10. nu. 6.
Menoch. de arbitr. cas. 67. nu. 4. & veram esse
praxim probandi nobilitatem probando com-
munem vulgi reputationem voluerunt Bart. in
d. l. 1. num. 98. & cum eo Io. de Platea, C. de
dignit. & testes concludere in probatione si in
ratione eorum dicti de communi reputatione
deponant, apertè senserunt Felyn. in c. super eo,
il secondo, col. 3. de testibus, Tiraquell. de no-
bil. c. 10. num. 6. Soccin. inter conf. Curt. Sen.
conf. 18. bonus à Cur. in tract. nobil. par. 6. n. 9.

Addiderũt præterea ne huiusmodi commu-
5 nis reputatio sola opinione vulgi niteretur, sed
in ratione fundata esset patrem, & auum Ioan-
nis Antonij iuxta interrogatoriũ xviij. habuisse
in ea Ciuitate gradus, dignitates, atque hono-
res qui solis nobilibus conferri solebant nomi-
nãdo dignitatem decurionatus, cooptationem
in Collegium iuris peritorum eiusdem Ciuita-
tis, deputationem in Oratorem apud Præsidem
Prouinciæ Mediolanẽ, quæ omnia ex neces-
sario cõsequenti videntur constituere de nobi-
litate gradum probationis satis perfectum, Bar.
in l. 1. n. 97. C. de dignit. Decian. respons. 66.
n. 50. volum. 3.

Postremo eandem Io. Antonij nobilitatem
6 confirmarũt authoritate chronicarum in sum-
mario n. 5. & ex monumentis antiquis, ac insi-
gnijs, & armis familiæ de Lucinis, quæ cum
decursu longæuo, ac antiquo, prout deponunt
ipsi testes, ab annis 200. citra maximè conferũt
ad probationem nobilitatis.

De authoritate Cronicarum scribunt Bart.
7 in l. 1. num. 22. ff. si cert. pet. Alex. n. 34. alle-
gans glos. in c. inter dilectos, in vers. magis in
glos. parua de fid. instrum. & in c. per venera-
bilem, in vers. transtulit. de elect. Purpur. n. 152.
& 156. ampliãs etiam si author huiusmodi hi-
storiæ de alieno auditu loquatur, & non tantũ
de proprio sensu Curt. sen. conf. 76. col. 5. Fe-
lyn. in cap. ex parte, il primo, de rescript. Alba.
conf. 64. n. 28. vol. 1. & videtur esse textus in
l. in quæstionibus, ff. ad l. Iuliam maiest. vbi Sa-
lustij historiæ refertur.

Ex monumentis antiquis, & inscriptionibus
8 factis in lapidibus, & columnis probant glos. in
c. cum causam, de probat. c. ad audientiam, il
secondo, de præscript. cap. cum olim, de cens.
c. sanè 24. quæst. 2. quibus adductus ita respõ-
dit Bald. in consil. 310. An patronatus vol. 5.
declarando text. in l. monumentorum, C. de
relig. subdens ipsi enim lapides appellantur ti-
tuli, quibus est credendum nisi contrarium ap-
pareat ex quo longinquitate temporis fulciun-
tur, Bart. in l. 1. in fine principij, ff. de bonorũ
possess. secund. tab. Alber. in l. in finalibus, ff. fi-
nium regund. Marsil. de probat. in rubr. n. 211.
Crauett. conf. 158. num. 4. referens Bald. in d.
conf. 310. Rip. in l. 1. n. 73. ff. si cert. pet. & in
c. cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & pro-
priet.

Ex insignis denique, & armis tradunt Anch.
9 conf. 123. num. 4. dicens esse adinuenta vt me-
moria familiarũ cõseruetur, & propter insignia
cognoscãtur signata, Io. de Anan. conf. 86. n. 2.
vbi Bolognin. in add. n. 3. Purpur. in l. 1. n. 156.
ff. si cert pet. qui reprehendit Domin. in c. duæ
sunt 45. distinct. dicentem eum perdere me i-
tum, qui ponit insignia sua super ornamentis,
vel Cappellis Ecclesiarum, quia hoc sine licito
fieri potest, vt probatio conseruetur.

Et quamuis Ioannes Antonius nõ probet se
10 immediatè originem trahere ab illis nobilibus
de Lucinis, qui enũciantur in Chronicis, vel in
lapidibus sculptis reperiuntur attamen dicta
testium maximè videntur authentica, quia ex
naturalibus indicijs, seu præsumptionibus ve-
ritas solet comprobari, Crauett. conf. 158. n. 12.
& magnum præsefert nobilitatis indiciũ, quod
pater, & auus ipsius Ioannis Antonij fuerint il-
lis dignitatibus insigniti, quibus solum veri no-
biles decorantur, quæ nobilitas cum non de ea
quæ ortum habuit in patre, sed de antiqua ex
sanguine intelligenda sit, consequens erit di-
cere

cere, quod ab antiquis illis nobilibus suam traxerit originem,& in istis antiquis quando indicia sunt certa,voluit etiam Bald. in l. cum semper, C. de rei vend. & Roman. cons. 109. sufficere probationem per indicia, & Rota in vna Romana Pecuniaria coram bo. me. Robusterio 22. Octobris 1576. inter impressas 92. num. 3. par. 1. tenuit probationem per verosimile esse sufficienrem, maximè in ijs quæ propter antiquitatem temporis, vel propter aliam rationẽ difficile est rem claram ac liquidam habere, Alba. cons. 64. n. 28. vol. 1.

Nec visum est obstate, quæ principio contra
11 testes considerabam: nam placuit Dominis responsio illa, quod dum non apparet hunc Notariũ fuisse adeo publicum,quin potuerit ignorari ab aliquibus, vel quod testes hoc sciuerint non possunt testes redargui de mendacio, nec pariter ob id dici malè informati, vt in cæteris eis fides non adhibeatur, tum quia erant in puerili ætate, quo casu datur probabilis excusatio eorum ignorantiæ, vt non adimatur fides dicto illorum, Menoch de præsumpt.lib. 5.præsumpt. 23. n. 15. affirmans testes contraria, & repugnantia deponentes licet non probent id tamen non procedere quando attestantur de ijs, quæ propter ætatem sciri non potuerunt præcisè, quia tunc fit interpretatio, quod dolo id non dixerint,tum etiam quia non desunt alij testes, quibus qualitas hæc mendacij impingi non potest prout sunt testes remissoriales, qui de nobilitate Io. Antonij per easdem rationes concludunt.

Quo vero ad nobilitatem eiusdem Io. Anto-
12 nij secundum nouissima Statuta Religionis per quæ Notarij, & à Notarijs descendentes prohibentur in fratres recipi Domini reseruarunt particulariter videre An obstet exceptio Notariatus &c.

PIROVANI.

Mediolaneñ Decimarum.

Mercurij 9. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Testes, An, quando,& quomodo probent possessionem, præsertim in exactione decimarum.

SVMMARIVM.

Possessio probanda est tempore litis mota ad effectum habendi mandatum de manutenendo. n. 1.

Possessio probatur ex instrumento locationis,& exactione pensionis, n. 2. & 3. Vbi etiam dicitur ad probandam hanc possessionem sufficere solam locationem. n. 9.

Testes etiam non reddita ratione eorum dicti plenè probant, quando deponunt super eo, de quo habent particularem cognitionem. n. 4.

Possessio probatur ex instrumentis locationum inter locantem, & conductorem. n. 5.

Testibus deponentibus in specie,magis credendum, quàm deponentibus in genere. n. 6. Vbi declaratur An & quando testes dicantur deponere in genere, vel in specie.

Verba dicuntur specialia, quæ certum quid significant licèt sub se multa contineant. n. 6.

Generi per speciem non derogatur, quando species non est contraria generi. n. 7. & 17. vbi ponitur regula quod generi per speciem derogatur.

Testis ab vna parte productus plenè probat contra producentem. n. 7. & 12.

Prælatus ecclesiæ, contrahendo non potest sua ecclesiæ praiudicare. n. 8.

Confessioni Prælati statur etiam in praiudicium suæ ecclesiæ. n. 8.

Mandatum de manutenendo non requirit discussionem iuris An possessio sit legitima, nec ne, sed tantùm operatur manutentionem in eo statu, in quo existit. n. 12.

Decimæ regulariter debentur Parochis de prædijs existentibus intra limites parochiæ absque alia probatione, quod ad eos spectent. n. 13.

Testibus conformantibus se cum iure communi, magis creditur quam alijs. n. 13. Declara vt n. 14.

Mandatum de manutenendo regulariter datur possessori. n. 15. Vbi præsertim quando pro possessione stat iuris assistentia.

Possessio tunc præsumitur clandestina. n. 16. Declara vt d. n. 16.

Possessio probatur ex perceptione fructuum. n. 18. Vbi ampliatur etiam quod quis perciperet fructus per interpositam personam.

Testes dicentes vidisse aliquem possidere, & sic deponentes per verbum iuris probent possessionem, quia intelligumur deponere de insistentia, & detentatione. n. 19.

Testes singulares probant possessionem decimarum. num. 20.

Testis vnus probat in causa possessoria. n. 20. Vbi præsertim concurrente præsumptione iuris.

Testes deponentes de facto proprio, & in eorum præiudicium plenè probant. n. 21.

DECISIO CCXCI.

1 PRæpositus, & Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Victoris Terræ Varisij prætendentes mandatum de manutenendo in possessione exigendi decimas prædiales generaliter, vniuersaliter,& integraliter ex omnibus Terris existentibus infra limites pro maiori parte Villarum ex vigintiquinq; constituentium Plebanatum: Rectores verò Parochialium earundem Villarum contendentes singulis intra fines suorum

rum Ecclesiarum non esse denegandum mandatum de manutenendo in possessione exigendi integras decimas prædiales ab eorum Parochianis particularibus, causam per viam appellationis introduxerunt in Rota, Et dubio per me proposito, cui Ecclesiæ sit dandum mandatum de manutenendo super decimis Domini dixerunt vtrique parti dandum mandatum respectiuè. Fundamentum decisionis pro Collegiata fuit, quia, & per instrumenta, & per testes quasi possessio illius probatur exigẽdi memoratas decimas vniuersaliter ex omnibus Terris dictarum Villarum, quod est præcipuum in remedio retinendæ, in quo attenditur status de tempore litis motæ, §. retinendæ, §. hodie instit. de interd. l. Attilius, & ibi Castr. de donat. Verall. decis. 198. par. 2.

2 Nam quoad decimas Galliati dãtur nouem testes in summario num. 1. benè concludentes & rationem eorũ dicti circa actus possessorios appositè reddentes scilicet, quia Præpositus, & Canonici decimas Territorij Galliati, modo vni, modo alteri locabant, & Conductores eas integraliter exigebant; quæ duo vbi concurrũt reddunt circa possessionem perfectam probationem, Glos. in l. qui vniuersa, §. quod per colonum, in verbo, colonum, ibi idem fortè si colonus mercedem hæredi soluerit, ff. de acquir. possess. vbi etiam Bart. vers. ex qua solutione, & in l. quamuis, §. si conductor, vers. item oppone. ff. eodem tit. Ang. in l quædam mulier, n. 3. ff. de rei vendic. Bald. in auth. quas actiones, n. 18. C. de sacros. Eccles. Gabr. de locat. conclus 4 num. 5.

3 Et eo concludentior redditur probatio cum non solum de multiplicatis locationibus concludant nominando conductores, quæ adhuc solæ sufficerent ad probandam possessionem secundum Soccin. sen. in cons. 187. n. 16. vol. 2. Menoch. de retinen. possess. remed. 3. quæst. 72. n. 573. vers. declaratur secundo, sed etiam Rectorem asserunt fuisse Arendatorem Canonicorum in exactione Decimarum Galliati, quæ locatio tanquam inter locatorem, & conductorem absque effectuatione probaret Rot. in antiq. decis. 1. de fid. instrum. Tiraq. de iure constit. par. 3. in prima limitatione, nu. 22. Gabr. in cons. 31. num. 9 vol. 1. Pont. de spol. lib. 2. cap. 14. n 88. vers. pro instrumento locationis.

4 Postremo quod illorum dictum magis authenticare videtur illud est, quia aliqui ex dictis testibus deponunt, scilicet quartus, & quintus proprio nomine portionem decimarũ Galliati spectantem ad tres Canonicos conduxisse: primus verò, & septimus testis deponunt quod eorũ genitores aliàs Canonicorum portiones conduxerant, vnde quoad istos non erat necessaria alia ratio dicti, tanquam particularẽ notitiam habentes, Felyn. in c. ad aures, n. 17. vers. vnde in proposito de rescript. Pinell. in l. 2. par. 3. c. final. num. 11. C. de rescind. vendit. & fuit dictum in Calaguritana Beneficij coram R. P. D. meo Sacrato 10. Martij 1600.

5 His omnibus adduntur in summario iurium Collegiatæ num. 1. duo instrumenta locationum cum ℞. Francisco Plantanida Rectore eiusdem loci Galliati de anno 1595. & 1599. pro decimis eiusdem Territorij, quæ absque effectuatione per solutionem probant inter ipsos contrahentes Rota in antiquis decis. 1. de fid. instrum. Soccin. sen. cons. 89. n. 18. vers. tamen contra conductorem, vol. 1. Gabriel. de locat. conclus. 4. nu. 14. & aliud instrumentum locationis de anno 1603. factæ in Iosephum Petrũ, & Augustinum fratres de Dauerio iunctis confessionibus solutionum in die 8. Augusti 1604. quæ de per se sufficiunt ad implendam probationem, c. cum venisset de restit. spoliat. cum alijs per Gabr. allegatis conclus. 4. n. 2.

6 Nec Dominis visum est releuare exceptiones quæ ex parte Rectorum contra Testes, & instrumenta Collegiatæ afferebantur, dum respectu testium dicebatur eos non deponere in specie, prout deponũt Testes Rectorum, qui propterea præferendi erant, maximè quia ad fauorem Rectorum cõcludebant habentium de iure fundatam intentionem, vt aliàs firmauit Rota in vna Comeñ Decimarum coram R. P. D. meo Ortembergo 19. Decembris 1604. nam prædicta distinctio circa testes nõ videtur posse applicari, quia licet in eorum depositionibus loquantur de decimis integralibus, & vniuersalibus loci Galliati illa tamen expressio adhuc dicitur specialis, ex quo certas decimas loci Galliati demonstrat, quamuis plures numero comprehendat, vt declarat Bart. in l. 1. n. 17. & seqq. ff. de vulg. & pupill. substitut. & ibidẽ Ripa, nu. 67. idem docuit Bald. in c. cum dilecta, n. 24. de rescript. cum dicit verba specialia dici, quæ certum significant licèt sub se multa contineant idem respondet Crauett. cons. 176. n. 6. Bald. in l. emptorem, n. 14. C. de locat. & conduct. Alex. cons. 140. n. 11. lib. 5.

7 Nec indiuidua Rectorum probatio circa particulares petias terræ dicti loci Galliati videtur destruere probationem Collegiatæ, tum quia inter se compatibiles sunt istæ probationes, ex quo testes Rectorum distinguũt circa decimas antiquas, & decimas de noualibus antiquis, ac modernis, in quibus noualibus dicunt versari ius decimandi ex parte Rectorum, quo casu generi per speciem non derogatur, quia species non est contraria generi, Bart. in l. 1. §. hoc autem, nu. 7. ff. de oper. nou. nunciat. Franc. in c. ge-

e. generi, n. 1. de reg. iur. in 6. Dec. in l. in toto iure, n. 11. de reg. iur. Cagnol. n. 9. Ang. latissimè cons. 355. num. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 38. n. 14. qui sub nn. 15. dicit sufficere quod genus possit verificari in vna specie, ne per speciem illi derogetur, tum etiam quia circa antiquas decimas pro Rectoribus testes non deponebant, sed potius contrarium firmabat primus testis in sũmario n. 2. cui magis deferendum videtur vti à Rectoribus in testem producto, Roman. cons. 104. n. 6. Crauett. de antiq. temp. part. 1. §. quæritur etiam in hac materia, n. 13. & 14. Ioseph. Ludouic. concl. 70. vers. fallit primo, Rota Lucen. in nou. decis. 34. vers. nam talis doctrina, Cæs. de Graff. decis. 7. n. 2. de præben. tum denique quia ex iuris assistentia non releuabantur probationes decimarum antiquarum, vt infra dicam.

Dum verò contra instrumẽta opponebatur
8 scilicet Rectorem Galliati cõducendo decimas non potuisse suæ Ecclesiæ, nec successoribus præiudicare, Glos. in c. dudum, il secondo, in verbo, de veritate, in fin. de elect. Afflict. decis. 168. n. 4. Menoc. cõs. 39. n. 53. Redoan. de reb. eccles. non alienan. q. 23. nu. 49. respondetur iuris conclusionem veram esse, sed non constare adhuc decimas à Rectore conductas spectare ad Parochialem Galliati, & interim standum est confessioni Rectoris, vt benè probat Bald. in cons. 375. in fine lib. 2. loquens de recognoscente rem propriam in emphiteosim, qui interim sibi præiudicat, dum de contrario non apparet, & de assertione Episcopi dicentis Ecclesiam esse de iurepatronatus, quod attendi debeat, Rot. decis. 11. de iurepatronat. in nou. & fuit resolutum in vna Iaceñ Portionis de Anso 4. Maij 1602. coram Illustrissimo Millino.

Tollitur, & secundus scrupulus, quod non
9 fuerint instrumenta locationum effectuata nisi post litem motã, de quo tempore antiqua possessio Rectorum non potuit interrumpi. Nam Testes vt superius dicebã, optimè effectuationem probant, & huiusmodi locationum instrumenta pro adminiculo earum depositionum deseruiunt, quod suffragatur ad probationem implendam, Bart. in l. ad probationem; C. locat. Felyn. in c. inter dilectos, nu. 8. vers. item secus de fid. instrum. prout eadem ratione remouetur, & aliud obiectum, quod instrumentum locationis loquatur de quota parte decimæ, ex qua Rectoribus nullum infertur præiudicium quoad totam decimam, Menoch. in cõment. de retinen. possess. remed. 5. n. 57. & seq. quia satis est quod testes coadiuuentur per instrumentalem quotæ partis exactionem ad veritatem possessionis Collegiatæ aperiendam.

Quo vero ad decimas loci Bodij, Capitulũ,
10 & Canonicos eas vniuersaliter, & integraliter exegisse, probant quartus, quintus, sextus, & septimus Testes dati in summario num. 1. & firmãt eorum dictum per rationes quibus ad demonstrandam Galliari possessionem vsi sunt & qui pro maiori parte fuerunt Arrendatores Capituli ipsius Collegiatæ, nempe quartus, quintus, sextus, & septimus habuit pariter genitorem Arrendatorem, & alios conductores nominant, qui iuuantur etiam ex instrumento locationis partis decimarum dicti loci Bodij dati in summario numer. 1. ac solutionem ficti decimarum in anno 1604. & idem concludũt de decimis Lomaghi, & Pombiani.

De decimis Acciati nouem pariter testes da
11 ti in summario num. 3. concludunt Capitulũ, & Canonicos exegisse vniuersaliter, & integraliter decimas illius Territorij per rationes supradictas, quia viderunt locatas fuisse, & conductores eas exegisse nominando conductores decimarum per tempora, & pro maiori parte asserendo eosmet exegisse, quia fuerunt Arrendatores Canonicorum, & idem de decimis Bugugiati concludunt primus testis, septimus, & octauus, & pro decimis Brunelli idem asserunt primus testis, & octauus in summario num. 3. & pro Vegono idem concludunt primus, secundus, tertius, quartus, & quintus in processu criminali fol. 4. vsque ad 21. repetiti in processu ciuili fol. 35. vsque ad 34. quorum dicta videntur etiam adminiculari ex instrumentis locationum partis decimæ dictarum Terrarũ iunctis instrumentis solutionum, quamuis post motam litem celebratis, vt in summario iurium num. 2. & 3.

Postremò de possessione Canonicorum, &
12 Præpositi exigendi Decimas ex terris, seu Villis Dauerij, Croffij, Malnati, Calcinati, Mustinati, Oltronæ, Loinati Casciaghi probant testes pro Rectoribus examinati, & dãtur in Summario sub n. 5. 6. 7. 8. & 9. quibus plena fides cõtra eosdem Rectores datur ex Roman. consil. 104. & alijs supra allegatis: Nam testes illi admittunt Præpositum, & Canonicos esse in possessione decimandi territoria prædictarum Villarum, sed nescire quo iure, quæ discussio non lædit in hoc iudicio summarijssimo, in quo Iudex nihil aliud prætendit, quam manutenere detentorem in eo statu in quo existit, Rota coram Robusterio in Romana Vineæ 23. Iunij 1581. inter impress. diuers. 641. n. 8. pat. 1. ex quibus testium depositionibus accedũt instrumẽta locationum, & solutionum factarum ab Arrendatarijs, licet post litem motam, quæ tamen pro adminiculo satis suffragari videntur, vt supra diximus, scilicet pro Territorijs Dauerij, & Crosij de parte Decimarum, vt in Sammario

mario nu. 4. pro Malnate respectu totius Decimæ, vt in Summ. n. 5. pro Calcinate,& Mustinate de integrali Decima, vt in summ. iurium n. 7. & 8.

Nec Rectores videntur posse iuuari aduersus
13 hanc solam Collegiatæ possessionem exigendi decimas ex dictis territorijs quia habeant assistentiam iuris,vt scilicet decimæ de prædijs intra limites parochiæ Parochis debeantur de iure communi absq; alia probatione, & quod ad eos spectent, c. si quis laicus, c. statuimus. 16. quæst. 1. c. à nobis, vbi Cardin. nu. 1. & Anto. de Butr. nu. 4. c. cum in tua, c. eum contingat, de decim. Rebuff. de decim. quæst. 7. num. 4. Menoch. sequutus Rebuff. cons. 36, nu. 20. & propterea eis sit danda manutentio cõtra Collegiatam,prout aliàs fuisse resolutum dicebant informantes pro Rectoribus, & præsertim in Taurinen. Decimarum coram Illustriss. Seraphino vltima Aprilis 1604. qui dicit hanc opinionem,sæpius Rotam fuisse sequutam nempè coram Illustriss. Mantica in vna Bononien. Sancti Petronij 28. Aprilis 1595. coram Illustriss. Pamphilio in vna Veronen. Iurisdictionis 18. Maij 1596. coram R. P. D. meo Penia in vna Montis Regalis 21. Octobris 1596. corã R. P. D. Litta in vna Vlixbonen. Iuris cõferendi 27. Nouembris eiusdem anni 1596.

Nam Rota semper dubitauit de illa Tauri-
14 nen. Decimarum coram Illustriss. Seraphino, & coram R. P. D. Penia Decano 30. Ianuarij 1606. eadem causa sæpius proposita noluit resoluere dandum esse mandatum de manutenẽdo, cum ad effectum manutẽtionis requiratur probatio quasi possessionis §. retinendæ, instit. de interdict. Capic. dec. 189. nu. 7. & hanc opinionem contrariam amplexa est in vna Reatina Decimarum coram R. P. D. bo. mem. Iusto 4. Decembris 1606. & Rota eam sequitur in hac positione, vltra quod regulæ de assistentia iuris non videntur hoc casu posse applicari, cũ de possessione Collegiatæ probetur, Roman. cons. 368. nu. 15. Abb. cons. 71. nu. 3. par. 2. Crauett. cons. 55. in fine, vers. benè fateor.

Fundamentum verò pro Rectoribus dedu-
15 cebatur, quia ex testibus & instrumentis docent in indiuiduo de eorum quasi possessione exigendi decimas ex particularibus prædijs in singulis territorijs, in quibus pro Collegiata probata fuit generalis, & integralis exactio, quæ sufficit rectoribus ad hoc, vt in ijs prædijs competat manutentio, quæ datur regulariter possidentibus §. retinendæ. §. hodie. instit. de interdict. Castrens. cons. 3. n. 2. vol. 1. Neuiz. cons. 80. n. 3. Verall. decis. 198. par. 2. & fuit dictum in Romana Vineæ coram Robusterio 23. Iunij 1581. inter impressas 641. par. 1. quæ possessio eo magis videtur manutenibilis, quia rectores pro titulo allegant assistentiam iuris quam habent in decimis c. eum contingat, c. cũ in sua, de decim. Rebuff. de decim. quæst. 7. nu. 4. Menoch. cons. 36. nu. 20. per quam assistentiã possessio magis iustificatur, & aliquid plus præstare videntur rectores quam Collegiata in hac particulari probatione, vt benè considerat Thesaur. decis. 206. in fin. & latissimè com probat Menoch. de retinend. remed. 3. nu. 733. vers. decimus est casus.

Nec obstat, quod ista possessio rectorum sit
16 iunior, & præsumatur clandestina, stante anteriori possessione Collegiatæ, quinimo non etiã absque scientia, & patientia Præpositi, & Canonicorum potuisse rectores acquirere aliquam possessionem l. 2. & ibi Bald. n. 1. & 17. C. de seruit. & aqu. idem Bald. in c. quærelam. nu. 8. de elect. Cald. cons. 12. in fin. de iure patron. Nam prædicta rectè procederent quatenus de anteriori possessione Collegiatæ cõstaret, quæ tamen ex testibus, & iuribus pro eius parte nõ probatur in indiuiduò respectu particularium petiarum terræ, de quibus loquuntur testes, & instrumenta rectorum.

Nec possessio Collegiatæ percipiendi vniuer-
17 saliter & integraliter omnes decimas, videtur posse suffragari respectu locorum particulariũ, quia in toto iure generi per speciem derogatur, & possessio generalis decimarum totius parochiæ non comprehendit loca particularia ab alijs possessa, vt sæpius fuit resolutum, præsertim in vna Toletana Decimarum 17. Nouembris 1603. coram R. P. D. meo Coccino, & in alia Comen. Decimarum coram R. P. D. Ortembergo 3. Maij, & 29. Nouemb. 1604.

Quod verò ex testibus dictis in Summario, &
18 ex processu, & instrumentis probetur rectores exegisse Decimas in particularibus petijs earũdem Villarum, in quibus animarum curã exercent, hoc satis apertè demonstratur, quia per testes nominantur singulæ petiæ terræ de singulis territorijs cum qualitatibus, vt in cedula in calce decisionis registrata per quas de earũ identitate constare potest, & testes reddunt bonam rationem circa actus possessorios, quia viderint rectores exigere, quia audierint à maioribus suis dicere; quia per quadraginta annos fuerint rectores in pacifica possessione; Actus enim percipiendi fructus ad possessionem pertinet l. Titia ff. de solut. l. 2. vbi Bart. ff. de acqu. poss. Bald. in l. 3. nu. 4. vers. quæro qualiter C. fin. regund. Menoch. in com. retinen. remed. 3. quæst. 72. num. 564. Pontan. in tract. de spol. lib. 2. c. 14. num. 82. Quod procedere etiam quando alter nomine Rectorum decimas percepisset, puta per famulos, vel conductores ad-

mittit. Rip. in l. 1. num. 108. vers. sed tu considera. ff. solut. matrim. post Aret. & alios quos allegat.

Depositio autem Testium per verbum, iu-
19 ris, quod fuerint Rectores in pacifica possessione rectè deseruit eorum intentioni etiam si dixissent, quod viderint eos possidere quia verba illa sunt intelligenda de insistentia, & detentatione, Abb. in c. litteras, de restitut. spoliat. Innoc. in c. cum causam, de testib. & fuit resolutum coram R. P. D. Manzanedo in vna Vladislauien. Prædiorum 23. Iunij 1608.

Nec obstat, quod Testes dati pro Rectoribus
20 pro maiori parte sint singulares, qui regulariter non probant: Nam tollitur obiectum, tum quia in probatione decimarum admittuntur Testes singulares, Specul. in tit. de inquisit. S. primò, vers. & prodest, num. 18. & in tit. de teste, S. iam de interrogator. vers. hinc est, n. 13. Criminal. Iun. cons. 7. numer. 42. & 77. & 79. vol. 1. Tum etiam, quia sumus in causa possessoria, in qua sufficit probatio per vnum Testē, Bart. in l. 1. C. quorum bonor. & in l. 2. S. fin. C. vbi in rem actio. Dec. in c. cum causam, n. 4. de probat. & in cons. 56. numer. 1. Matthesil. sing. 2. num. 8. Gabr. de testib. concl. 1. nu. 23. & maximè vim plenæ probationis obtinere videntur, quia sunt adminiculati ab assistentia iuris, quæ considerabilis est in hoc genere probationum, vt in Comeñ Decimarum coram R. P. D. meo Ortembergo 29. Nouemb. 1604.

Ac pro maiori parte deponunt de facto pro-
21 prio, & sibi ipsis præiudiciali, scilicet quia ipsi, & eorum maiores soluebant de proprijs prædijs, quibus eo casu plena fides adhibetur, Castren. in l. quicunque C. de seru. fugit. & in l. si debitorem, in fine. ff. de nouat. Crauett. cons. 178. num. 7. & latissimè Gabriel. d. conclus. 1. num. 18. Tanto magis, quia Testes Capituli in hac particulari probatione nihil deponunt, vt benè considerat, Abb. in c. proposuisti, num. 1. de probat. in cap. canonum, statuta de constit. quos refert idem Matthesil. not. 2. num. 8. Cæterum de probatione resultante, ex libris Rectorum Acciati circa particulares petias Terræ dicti loci cum dubitetur de eorum identitate poterit particulariter videri si opus erit. Atque ita fuit conclusum, &c.

PIROVANI.

Romana Hæreditatis.
Lunæ 14. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentum non falsum, sed verum præsumitur, & qui illud falsum dicit probare debet, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Liber rationum Mercatoris, seu Aromatarij probant ad fauorem Tertij, num. 1.

Liber Rectorum Ecclesiæ, in quo sit descripta mors sepultorum plenè probat, num. 1.

Actum frustratorium facere nemo præsumitur, nu. 2.

Confessio emanata ab informatis continens factum possibile secundum naturam, & secundum ius nocet confitenti, num. 3.

Verbum circiter de paucis mensibus, non de integro, vel vlteriori anno intelligendum est. num. 3.

Probationes validiores in cōcursu attēdi sēper debēt, n. 4.

Instrumentum inter aliquos factum non præiudicat tertio intellige in concernentibus præiudicium ratione contractus non autem quoad veritatem narratorum in Instrumento, num. 5.

Instrumentum præsumitur verum, validum, & solemne, & dicenti quod sit falsum incumbit onus probandi, num. 5.

Relatum dicitur esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, num. 6.

Falsitatis suspicio oritur ex actu, & modo insolito, n. 7.

Tempus probandum est ab eo, qui fundat se in illo, n. 8.

DECISIO CCXCII.

1 DOmini steterunt in decisis, rationibus in alia decisione adductis, quibus etiam addebant probationem legitimitatis Vincentiæ, maximè coadiuuari ex partitis fundaci Aromatharij, & orphanorum datis in summario nu. 12. Quæ omnes percutiunt tempus habile scilicet 26. Martij 1592. quo decessit Hercules Brambilla, & probant remoto etiam statuto, vel consuetudine arbitrio Iudicis, Salyc. in l. 1. num. 9. vers. quæro, 2. C. de edendo, Menoch. de arbitr. iudic. cas. 91. in primo, Couar. pract. quæst. c. 22. nu. 8. & de libro Aromatarij apertè non dissentit Anchar. cons. 288. num. 10. sed tunc cum de eius commodo agatur de libro Rectorū alicuius Ecclesiæ, in quo sit descripta mors sepultorum tradunt Crauett. de antiq. temp. p. 1. S. vidimus, num. 1. Ioseph. decis. Perus. 12. nu. 17. p. 1. & in sua conclus. 29. vers. ampliat. 24.

Quæ maximè etiam videbantur procedere
2 attenta aditione hæreditatis d. Herculis facta per Margaritam vxorem in die 17. Aprilis eiusdem anni 1592. cum Inuentarij confectione, quod cum intra terminum à statuto Vrbis præfixum perfectum fuerit cōsequitur multum inuerisimile esse, quod Hercules decesserit de anno 1591. quia, nec inuentarium profuisset, & tanquam extra terminum sine fructu remansisset, & tamen nemo præsumitur facere actum frustratorium, l. 1. in fine, ff. ad municip. l. vnica, C. de Thesaur. lib. 10. Ruin. cons. 42. nu. 8. lib. 4.

Vrge-

Vrgebat, & præterea confeſsio ipſarum con-
3 iugũ Honuphrij ſcilicet,& Margaritæ in Inſtrumento matrimoniali,die 13. Nouembris 1594. Aſſerentinm Vincentiam eſſe tunc in infantili ætate & in ſecundo ſuæ ætatis anno vel circiter conſtitutam, quæ confeſsio maximè conuenit probationi mortis de die 26. Martij 1592. & nocet tanquam emanata ab informatis, & continens factum poſsibile ſecundum naturam, & ſecundum ius,gloſ. in l. confeſsionibus,ff. de interrog. act. Roman. conſ. 520. num. 10. Surd. conſ. 403. num. 79. Itaut non ſit præſumendus error vnius anni, cum verbum, circiter, de paucis menſibus, non de integro, vel vlteriori anno ſit intelligendum, l. non tantum. ff. de excuſ. tut. l. hæc adiectio, ff. de verbor. ſignif. gloſ. in c. atteſtationes, de deſponſ. impub.

Nec in libro Parochi, aut in fide ab eodem li-
4 bro extracta, & per eandem Margaritam antequã nuberet Honuphrio exhibita, Domini aliquod fundamentum conſtituerunt, tum quia, vt in alia deciſione fuit dictum, non carebat ſuſpicione alterationis, ex illius inſpectione, tum etiam quia ex libro orphanorum, & mercatorum, & inſtrumento augmenti dotis probabatur Herculem non fuiſſe inter mortuos,relatum de anno 1591. quæ probationes, vti validiores in concurſu magis attendi debent, c. cum contingat. de offic. deleg. c. in noſtra, de teſtib. Anchar. conſ. 388. num. 13.

Reſponſiones autem, quæ afferebantur con-
5 tra dictum Inſtrumentum augmenti dotis, vnde deſumitur probatio ſuperuiuentiæ d. Herculis, non videbantur obſtare: Nam quod contra Honuphrium inſtrumentum fidem non faciat, quamuis præiudicet contrahentibus,ex Alexan. conſ. 50. num. 8. vol. 5. procedere videtur in concernentibus præiudicium ratione cõtractus: quo verò ad veritatẽ narratorum in tali Inſtrumento, quod ſit talis, vel Titius qui contrahat, vel Tutor, vel hæres, hoc paſſim omnibus in probatione deſeruit, cum inſtrumentum præſumitur verum, validum, & ſolemne, Bald. in c. illud.circa finem.de præſumpt. Iaſ. in l. ſi poſt diuiſionem,in princ.C.de iur.& fact.ignor.Grat. conſ. 11. num. 3. vol. 2. & conſ.20. & conſ. 126. num.2. vol. 1. Itaut contradicenti, vel quod ſit falſum,vel per ſuppoſitam perſonam celebratũ, incumbat onus probandi, Rim. Sen. conſ.407. nu. 1. vol. 3. & probationes debent eſſe releuantes, vbi agitur de delicto iuſtificando,l. ſi quando, in verb. patefacta, & ibi Bart. poſt numer. 2. verſ. item oppono, in fine, & Iaſ. in 4. notab. num. 12. C. vnde vi. Abb. in cap 1. in fine, & ibi Dec. verſ. poſtremo, de offic. deleg.

Nec ſufficiunt leuiores, & minus concluden-
6 tes coniecturæ, quæ pro Honuphrio allegantur ſcilicet enunciatio dotis Margaritæ in ſc. 300. quæ tamen ex publico documento apparet fuiſſe ſcutorum 250. quem errorem non commiſiſſet verus Hercules, ſi verus interfuiſſet: Nam enunciatio prædicta ita ſpecialiter concepta, nõ legitur, ſed cum adiectione, & alias prout in actis D. Fabricij Palmerij Notarij publici,ſeu alterius Notarij, ad quem, &c. quæ relatio ſaluat enunciationem ab errore, quia ratione adiuncti certificatur ob id, quod relatum ſemper dicitur in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, l. á ſe toto, ff de hæred. inſtit. & relatio inducit repetitionem omnium cum ſuis qualitatibus, l. à filio, §. teſtator, cum §. ſeq. ff. de alim. & cib. legat. Bart. in l. ſi quis ſeruum, §. vltimo, de leg.2. & in l. 1. ff. de receptator.

Secũda verò coniectura pariter viſa eſt tenuiſ-
7 ſima dum dicebatur Inſtrumentum eo tempore fuiſſe confectum, quo Vincentia præſupponit Herculem moribundum decubuiſſe, & deceſſiſſe intra duos dies,& tamen Notarius nullam fecit infirmitatis mentionem cum ſolita clauſula, ſanus mente,ſed corpore languẽs; Vnde iſte modus inſolitus præbere videtur ſuſpicionem falſitatis; c. quam graui, de crim. falſ. ſed tollitur vis argumenti, quia licet apponi ſoleat in teſtamentis infirmorum huiuſmodi clauſula ad excludendum mentis alienationem propter morbum, in contractibus tamen ſolita non docetur, nec omiſsio vitiat, c. cum dilectus. de ſucceſſ. ab inteſt. l. ſanum mente, C. de tranſact. vbi Bald. notat.

Poſtremo non obſtant deducta contra præ-
8 ſumptionem, l. miles, §. defuncti, ff. de adult. tã ex eo quod Vincentia non poſsit dici procreata ab ipſo Hercule ob impotentiã coeundi, quia cæpit ægrotare ante tempus cõceptionis d. Vincentiæ, quam ex aſſertione ipſius matris, quæ defuncto Hercule adiuit eius hæreditatẽ die 17. Aprilis 1592. afferendo, quod deceſſerat nullis relictis filijs, & tamen non poterat ignorare ſe tunc eſſe grauidam: Nam de tempore continuato infirmitatis non docetur, prout erat articulandum, & probandum tanquam de ſubſtantia, quando vis fit in eis, vt benè probauit loquens de infirmo, Anchar. conſ. 388. num. 10. dicens non ſolum de die in diem, ſed de hora in horam eſſe probandum, & regulare eſt, qui ſe fundat in tempore certo, & præciſo tenetur illud probare, gloſ. in l. actum, vbi Bart. ff. de neg. geſt. Dec. in c. in præſentia, num. 13. de probat. latiſsimè Surd. deciſ. 75. num. 10.

Omiſsio autem notificationis, quod geſtaret
9 in vtero filiam Herculis non offendit Vincentiæ legitimitatem, nec verè, nec præſumptiuè, tum quia in die aditionis 17. Aprilis 1592. adeo fœtus recens erat, vt non facilè ſe grauidam co-

gnoscere posset, Bald. in l. decreto, num. 2. propè finem, C. ex quib. caus. infam. erog. Tum deniq; quia, & proprio iure, hæreditatem poterat adire, quippeque ex nullis existētibus agnatis à lege delata, auth. præterea, C. vnde vir. & vxor. Corn. cons. 324. Vnde quoquomodo hæreditas fuerit adita semper habuit causam illam adeundi ob quam tollitur omnis sinistra interpretatio. Atq. ita vtraque parte informante fuit resolutum.

ILL.mi D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Cæsaraugustana Pensionis.
Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Clericus contrahendo matrimonium amittit pensionem, & quid si fuit dispensatus à Papa, vt pensiones retineat non obstante matrimonio contrahendo cum quacumque muliere, An comprehendat etiam matrimonium contractum cum vidua.

SVMMARIVM.

Clericus contrahendo matrimonium non amittit pensionem ex indulgentia, & dispensatione Papæ, num. 1. declara vt num. 6.

Mulieris appellatione venit etiam vidua, n. 1.

Quæcumque verbum est generale, & vniuersale, & suam retinet significationem includitq; ea quæ aliàs sub simplici dispositione non includerentur etiam in materia stricta dispensationis, n. 2.

Dispensatio ad beneficia continet etiam beneficia curata, & Cathedrales quando fuit dictum ad quacumque beneficia, num. 3.

Verba vniuersalia, & generalia sunt generaliter, & vniuersaliter intelligenda quādo præsertim aliàs nihil operarentur, n. 4.

Clerici coniugati cum virgine incedentes in habitu, & tonsura retinent priuilegium fori, num. 5. declara, vt num. 6.

Clerici contrahentes matrimonium etiam cum virgine amittunt pensionem, n. 5.

Dispensatio Papæ, vt Clericus possit retinere pensionem non obstante matrimonio per ipsum contrahendo cum quacumque muliere, intelligitur etiam de muliere vidua, num. 6. 7. & 8.

DECISIO CCXCIII.

1 PER contractum matrimonij inter Petrum Ximenez de Morillo Clericum Cæsaraugustanum, & Antoniam Ximenez de Aragues, non fuisse extinctam pensionem ad fauorem eiusdem Petri reseruatam, Domini censuerunt, moti ex indulto, & dispensatione eidem per fel. record. Clementem Octauum concessis: vt pensiones ibi expressas retinere liberè, & licitè valeat, etiamsi matrimonium cum quacumq; muliere (nullo sibi iure prohibita) contraxerit, & carnali copula consumauerit. Quæ verba indulti sunt apta comprehendere etiam viduas, tum ponderando verbum, muliere, quod verificatur etiam in vidua, l. mulieris appellatione cum ibi notatis, ff. de verbor. significat. l. exempto, §. si quis virginem, & ibi glos. in verbo, mulier, ff. de actio. empt. cum alijs allegatis.

2 Tum ponderando verbum, quacumque, quod est generale, & vniuersale, c. solitę in fine ibi quodcunque, & ibi Abb. in vlt. notabi. de maiorita. & obedient. cum latissimè adductis per addentes ad Roma. cons. 31. & omnes mulieres etiam corruptas comprehendit, ac suam retinet significationem, etiam in materia strictè dispensationis, Calderin. cons. 1. de consanguin. & affinit. Felyn. in c. postulasti, num. 8. de rescript. Aym. cons. 308. num. 3. & fuit resolutum in causa Fareñ Pensionis 14. Aprilis 1578. coram bon. mem. Clemente Octauo, & per consequens includit ea, quæ aliàs sub simplici dispositione non comprehenderentur (gl. in Clement. 2. de vit. & honestat. Cleric. in Clement. 1. in verbo, vbicumque, de iudi. Roman. d. cons. 31. num. 2. Sarnen. super reg. de trienna. quæst. 2. col. 2. vers. tamen istis non obstantibus.)

3 Sicut in dispensatione ad beneficia, in qua licèt non veniant curata, & cathedrales, si tamen dispensatio sit ad quæcumque beneficia, illa nihilominus comprehenduntur, Rota decis. 2. ante finem, vers. si verò dispensatio de fil. presb. in no. Samen. d. quæst. 2. cum allegatis per addentes ad d. cons. Roman. 31. vers. tertio facit, & pluries fuit decisū in Rota, & quod dispensatus ad retinendam pensionem (etiamsi contrahat matrimonium cum aliqua muliere sibi benè visa) possit contrahere etiam cum vidua, fuit resolutum in causa Osceñ, & Barbastreñ Pensionis 14. Ianuarij 1602. coram me.

4 Quæ comprobantur in hoc casu, tum quia, aliàs verbum illud quodcumque staret sine effectu, & nihil operaretur, quod non est dicendum l. si quando, ff. de leg. 1. c. si Papa. de priuileg. lib. 6. neque in materia dispensationis, Gam. de off. & potest. leg. de lat. lib. 10. n. 273. tum quia per verba subsequentia, nullo sibi iure prohibita apparet Papam voluisse excipere mulieres de iure prohibitas quæ exceptio firmat regulam, quoad alias mulieres non exceptas, iuxta notata in l. 1. ff. de reg iur.

5 Hæc autem restrictio per dicta verba, nullo iure prohibita, non fuit apposita ad excludendum corruptas, sed referuntur ad impedimenta iuris canonici, nempe consanguinitatis, & simi-

similium. Voluit enim Summus Pontifex, respectu facultatis retinendi pensiones vti verbis generalibus cõprehendentibus quamlibet mulierẽ nec curauit quænã esset mulier, cum qua nuberet: non tamen voluit dispensare ad contrahendum in gradu, vel casu prohibito, cum enim in hoc nollet aliquid indulgere, apposuit verba nullo iure prohibita, quod suadetur tum ratione vitandæ contrarietatis, vt scilicet hæc verba nullo iure prohibita, possint compati cũ verbo quacumque supra ponderato, tum quia licèt Clerici coniugati cum virgine, incedentes in habitu, & tonsura, retineant priuilegium fori, & canonis, si quis suadente diabolo, c. vn. de Cleric. coniug. lib. 6. tamen ad effectum, vt pẽsiones extinguantur per contractum matrimonij, ita extinguuntur si clerici contrahunt cum virgine sicuti contrahunt cum vidua, Gig. de pension. quæst. 54.

Non obstat quod per Bigamiam ammittatur priuilegium clericale, & facultas retinendi
6 pensionem, non obstante matrimonio nõ operetur, vt possit retineri sine clericatu, quia per bigamiam non amittitur clericatus cum sit character, qui imprimitur in anima, nec potest deleri, c. 1. de bigam. in 6. vbi nõ dicitur quod bigamus non sit clericus, sed solum quod est nudatus omni priuilegio: licèt autem per contractum matrimonij cum vidua amittatur priuilegium clericatus, tamen Papa non habuit in consideratione huiusmodi amissionem. Quod patet ex eo, quia voluit Petrum retinere pensionem, non obstante quod non incederet in habitu, & tonsura, quo casu non gaudet priuilegio clericatus, vt in c. 6. sess. 23. Concil. Tridentin. Et ideo quicquid sit quando pensio datur ratione clericatus, vt in decis. Put. 459. lib. 2. & quando quis non habet ordinem clericalem, quo casu procedit decis. in causa Terulen. coram D. meo Decano, secus est quando quis est clericus, licet priuilegium clericatus amiserit, & quando in facultate retinendi pensiones, non consideratur, quod gaudeat priuilegio clericali, & sic etiam tollitur, quod dicitur Papam appellasse Petrum Clericum, quia vltra quod demonstratiuè, non restrictiuè, verum est quod Petrus est clericus, licèt priuilegia clericatus non habeat.

Non obstat, quod verba, cum quacumque
7 muliere, possint intelligi de muliere nobili, vel ignobili, sene, vel iuueni, & similibus, quia istæ qualitates non considerantur ad effectum matrimonij, & ideo debent verificari circa qualitates considerabiles, & comprehendere etiam viduas ex supra deductis.

Deducta ex decisione Placentina coram Il-
8 lustrissimo Blanchetto, quod dispensatio ad retinendum pensionem non obstante cõtractu matrimonij, non extendatur ad secundum matrimonium, non applicatur, quia Petrus non reiterauit matrimonium, sed tantum prima vice contraxit, & licet dicatur bigamus interpretatiuè non tamen sequitur quod fecerit duos actus, itaut dispensatio fuerit in primo consũpta, ex reg. l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. oblig. in qua fundatur allegata decisio Palentina.

REVERENDISS. D. ORTEMBERGHI.

Ferrarieñ Matrimonij.
Veneris 18. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Instrumentum, vt de falso redarguatur, & reprobetur per testes debent isti testes reprobatorij esse omni exceptione maiores, & alia plura de testium fide, & probatione de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testis inimicus, & odiosus fidem non facit, n. 1.

Testis famulus, & salariatus à testimonio repellitur, n. 2. declara vt n. 10.

Testis procurator non probat pro suo principali, num. declara, vt n. 10.

Testis qui procurat, & sollicitat in causa examinari alios testes habet contra se maximam suspitionem, & affectionem erga causam, num. 4. declara, vt num. 10. & num. 11.

Instrumentum non potest reprobari per testes qui non sint omni exceptione maiores, n. 4. declara vt n. 5.

Testis vt dicatur omni exceptione maior superare debet omnem exceptionem quantumcumque friuolam, n. 4.

Testis sollicitator in causa, & non salariatus repellitur à testificando, n. 6. & 7.

Testes sollicitator in causa non repellitur à deponendo pro alio quam pro eo à quo fuit deputatus, n. 8.

Testes instrumentary plenè probant non obstantibus exceptionibus contra eorum personas oppositis, nisi superuenerunt post factum instrumentum, n. 9.

Testes inhabiles, An in totum à Testimonio repellantur, An verò illis sit danda aliqua fides cum diminutione arbitrio Iudicis remissum est, num. 10.

Testibus subministranda sunt expensa, quando veniũt ad se examinandum, num. 11.

DECISIO CCXCIV.

1 Postquam in hac causa decisum fuit sexta Februarij 1609. Matrimonium, de quo agitur contractum fuisse per verba de præsenti fuerunt examinati aliquot Testes quorum depositionibus exhibitis, Veneris 12. Februarij proximè præteriti fuit propositum Dubium An recedendum à decisis, quo tempore non potuit capi

resolutio, sed mandatum fuit cōcordare summarium, & causam iterum proponi, & placuit primò discuti exceptiones contra Testes, quorum vnus nomine Petrus Antonius Lima, erat Instrumentarius, alter verò Tiberius Cerolus extra Instrumentum; contra Tiberium fuit oppositū, quod scripserat litteras ad Serenissimum Ducē Vrsini, & ad Comitem Hippolitum Rouerellam dicendo valde malè de isto Matrimonio, Vnde colligitur eius odium, quod omnem illi fidem abrogat, Crauett. cons. 6. nu. 32. Cephal. cons. 204 num. 15. cum duobus sequentibus, lib. 2.

2 Deindè quod per quatuotdecim annos circiter inseruierit, vti Economus negotiorum actor, & Procurator Comiti Ioanni Patri D. Iuniperæ conuenta mercede octo scurorum menstrua. Ideoq; vti familiaris, & salariatus sit repellēdus, glos. in c. litteris, in verbo, de familia, vers. familiares, vbi mercennarius de testib. l. 2. C. eodem tit. Laurent. de Pino cons. 44. num. 18. Gabriel. de testib. conclus. 10 Put. decis. 4. numer. 2. & seqq. lib. 1. Vbi plures prosequitur, quod concurrente familiaritate cum mercede, mercenarius non potest esse Testes quicquid sit in famulo, qui seruit sine salario, & in mercennario sine cohabitatione.

3 Accedit quod alij duo fratres sunt in continuo seruitio Comitis Ioannis, quorum vnus est domesticus, & cohabitaror, alter Procuraror in Hospitali Bondini. Propterea obijciebatur, quod exercuisset officium Procuratoris comparendo in iudicio contra D. Iulium Cæsarem, & sic nihil probat, c. Romana, de testibus, lib. 6. & quamuis diceretur illum non seruisse D. Iuniperæ, sed Comiti Ioanni Patri, tamen ipsemet nominatim fatetur se quoq; seruisse D. Iuniperæ vltra quod Comes Ioannes etiā est principalis in hac causa.

4 Deinde obijciebatur, quod cum Lima altero Teste, & Com. Valerio Rouella, qui prætendit D. Iuniperam in vxorem accessit Fanum, & ibi procurauit, vt alij Testes se examinarent in hac causa contra D. Iulium Cæsarem, quod inducit maximam suspicionem, Crauett. d. cons. 6. num. 34. Hippolit. Marsil. in l. vnius. §. seruo vltro, num. 6. ff. de quæst. probat. affectionem erga causam, & partem, ideoq; non probant, vt fuit dictum in Clusina Pensionis 27. Maij 1575. coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto, quibus addebatur Instrumentum, quod facit probationem probatam non posse infringi per huiusmodi Testium depositiones cū ad hoc quando Testes non sunt adscripti in Instrumento requiratur vt sint omni exceptione maiores. Bart. in l. 1. §. si quis neget, num. 12. ff. quemadmodum test. appet. & ibi Imol. Bald. & Salic. in l. exercendi, C. de fide instrum. Felin. in c. cum Ioanues, num. 44. eodem. Alex. cons. 54. nu. 2. lib. 7. Natt. cons. 95. num. 10. iste autem Testis non potest dici omni exceptione maior, quia ex prædictis apparet illum habuisse affectionem erga vnam partem, & odium erga alteram, quo rum alterutrum sufficit, Alex. cons. 146. nu. 30. lib. 5. ad hoc autem, vt dicatur omni exceptione maior superare debet omnem quantūcumq; friuolam exceptionē adeò quod nulla sibi macula impingi possit, glos. in §. item verborum, in verbo, idoneos, instit. de inutili stipulatione, & in c. 1. in verbo, maiores, de consanguinitate, & affinitate, & not. in l. optimam. C. de contrah. stipul.

5 Non obstat qnod Rota non seruet istnm rigorem, dummodo testes sint idonei, vt asseritur fuisse dictum in Bononien. Census 19. Nouembris 1598. coram R. P. D. Decano quia ad hoc tantum allegatur decisio in causa Parmen. Status Mercutij 5. Iunij 1596. coram bon. me. Cardinali Seraphino, in qua nō reprehenditur, sed declaratur dictum generale, quod testes reprobatorij debent esse omni exceptione maiores, & dicitur procedere ad reprobandum instrumenrum, & ita intelligendum esse, Probum ad Monach. in c. 1. n. 11. de testibus in 6. dum dicit quod probationes reprobatoriæ debent esse manifestissimæ in superlatiuo, loquitur enim de qualitatibus testium requisitis ad reprobandum instrumentum, vt patet ex numero præcedenti non autem generalitet in omnibus Testibus reprobarorijs, sed iste testis neq; idoneus dici potest cum sit familiaris, & salariatus d. c. ex litteris, & alijs supra allegatis.

6 Contra Petrū Antonium Limā Testē instrumentariū ferè eædem exceptiones opponebantur in specie autem quod fuerit sollicitator in hac causa vt ipsemet deponit iuxta quintum, & mi ricordo, che in questa causa, nella quale mi essamino io ho sollecitaro, & portato scritture al Notaro del Vescouo &c. Item habuit copiam totius processus, & scripturarum sibi tanquam Agenti DD. de Rouetellis à Notario causæ consignatam, vt in processu de partibus fol. 51. & in summario num. 8. necnon intimari fecit R. P. D. Stellæ reuocationem mandatorū, quæ Comes Ioannes illi dederat ad capiendam possessionem bonorum in dotem assignatam, & ad hunc effectum adduxit Notarium ad faciendum actum reuocationis in præsentia ipsius Reu. Stellæ, quod licet principaliter nō concernat causam matrimonialem tamen aliquo modo ab ea dependet, sollicitator autem etiam non salariatus repellitur iuxta opinionē, quam asserit communem addens ad consilium Romani 420. vers. sed his non obstantibus ne recedat à communi, & ita nominatim tenet Imol. cons. 153. num. 5. in fine lib. 5. Felyn. in cap.

c. cum à nobis num. 15. de testibus Socc. iun. cons. 98. num. 3. & num. 33. & 34. vbi respondet cons. Roman. Crauett. cons. 281. n. 5. Stephan. Aufrer. in tractat. recusat. n. 14. vers. 17.

Et facit ratio per illos allegata, quia non ha-
7 bens salarium videtur magis affici causa cum sola affectio ipsum moueat, salariatus verò merces, & alij autem pleriq; omnes loquuntur indistinctè, quod autem sollicitator sit idoneus Testis si non percipit salarium, tenuit Roman. d. cons. 420. & Ioann. Bapt. Ferrett. cons. 79. num. 9. & ita videtur tenuisse Rot. decis. 12. de testibus in nou. & coram Cæs. de Graff. decis. 4. num. 3. & 73. de testibus, vbi tamen non omnino figit pedem, subijcit enim, quod & si multi Doctores hoc reprobent tamen quia multa alia concurrebant omnibus iunctis placuit sollicitatorem non repelli, sed reseruari arbitrio. In proposito autem informantes pro D. Iulio Cæsare prætendebant illum fuisse salariatum etiã in hac causa: nam vt deponit iuxta quintum incæpit sollicitare negocia Comitis Ioannis ab anno 1595. & dicit se fecisse quædam negociola de hoc anno, & postea autem non sollicitasse negocia alicuius momenti, immo, & paulo post subijcit se non seruisse dicto Comiti Ioãni, nisi dictis duobus annis, & anno proximè præterito ante examẽ, cũ itaq; immediatè ante examẽ subduxerit rationes, in quibus remansit creditor tàm pro expensis, quàm pro salario in scutis centum, salarium intelligendum videtur ratione seruitij in sollicitando in hac causa attenta maximè distinctione, quàm facit inter residuum dictorum scutorum centum, & aliud residuum scutorum quadraginta, quod erat antiquum, dum dixit se expendisse scuta quadraginta pro Comite Ioanne in causa ipsius ante quatuor annos, & quod pro illis habuerat duo mandata scripta anno 1595. & ex his saltem apparet quod semper solitus fuerit seruire pro salario.

Nec applicatur limitatio, quod vbi sollici-
8 tator fuit deputatus ab alio, & non à principali non repellitur à testimonio, Rota dicta decisione 12. Roman. d. cons. 420. cum alijs quos allegat Gabr. de testibus conclus. 12. n. 3. nam hoc in facto non subsistit.

Nec facit quod contra testem instrumenta-
9 rium non admittuntur exceptiones personales cum fuerit à parte approbatus, §. & licèt in verbo, & supplicijs authent. de testibus l. si quis testib. C. de testib. Bald. in l. 2. n. 4. & in l. parentes, num. 4. C. eodem titulo Natt. cons. 95. num. 10. & cons. 166. num. 6. Crauett. consil. 56. num. 9. & 10. & fuit resolutum in causa Patien. Matrimonij 17. Maij 1596. coram Illustrissimo Cardinale Mantica tunc Rotæ Auditore, limitatur enim ista conclusio quando exceptiones superueniunt post factum instrumentum, tunc enim opponi possunt, quia non censentur remissæ, §. si quis testibus 4. quæst. 3. Bald. in l. 1. num. 6. in fine, C. de testam. Imol. in l. ad testium, §. ad condemnationem, ff. de testibus Alex. cons. 191. nu. 2. vol. 7. Surd. cons. 375. n. 38. vol. 3. Specul. de testib. § sæpe, vers. & nota quinto Menoch. de arbitr. iud. cas. 1. nu. 7. Anchar. Modern. q. famil. 71. n. 5.

Placuit tamen Dominis hos testes non esse
10 repellendos in totum, sed illis esse dandam fidem cum diminutione arbitrio Rotæ, in hoc enim multum versatur arbitrium Iudicis Abb. d. c. cum Ioannes, n. 13. in fine, vers. ego concordabo Felyn. n. 44. vers. & in hoc de fid. instrum. nam quoad primum etsi fuerit familiaris domesticus; Ideoq; non idoneus, tamen in progressu causæ habenda erit ratio qualitatum illius, maximè quia negotium fuit gestum in loco remoto, quod aliter probari non potest, quàm per familiares, Bellam. cons. 43. nu. 12. & in specie censuerunt hunc non esse repellendum in eo quod requisiuerit alios Testes, vt se examinari facerent pro veritate, quod autem attinet ad procurationem non præstitit in causa matrimoniali, sed in opponendo se Iulio Cæsari, ne caperet possessionem bonorum dotalium vigore mandatorum Comitis Ioannis neque ex eo quod Comes illam affecit beneficio dando illi prædium valoris mille scutorum, quia illo beneficio fuit affectus non propter istã causam sed quia litigauit in Ciuitate Venetiarum, & recuperauit bona maximi pretij, itaut potius videatur merces laboris, quam beneficium.

Minus placuit exceptio periurij eo quod di-
11 xerit nunquam se tractasse de maritanda D. Iunipera, quia & si scripserit litteras ad Serenissimum Ducem Vrbini de tractatu affinitatis inter D. Marcellum, Comites Rouerellos illa facile inter se possunt conciliari. Quo verò ad Testem Instrumentarium visum fuit quibusdam Dominis non esse concludenter probatũ, quod fuerit salariatus, & non placuerunt exceptiones sequẽtes. Primò quod habuit pecunias pro viatico: nã & si Testes compelli possit ad comparendum tamen non potest compelli ad comparendum proprijs expensis, c. secundo, §. venturis, 4. quæst. 3. l. quoniam, vbi glos. in verbo, sumptus, C. de testibus a. Quod fuerit Fanum cum Comite Valerio ad inueniendum Testes producendo in hac causa, quia vnde non sequitur quod voluerit illos subornare. Tertiò, quod sit inimicus D. Stellæ, quia & si habuerit suspicionem, quod curasset eiaculari bombardam in illum, vt deposuit in causa criminali, tamen postea comperta rei veritate cessauit huiusmo-

di suspicio. Quod autem dixerit malè, id tamen probatur aliundè quam per litteras Comitis Hippoliti, quæ non possunt ipsi præiudicare. Postremò cum omnia supra deducta tendant ad effectum reprobandi Instrumentum, & pars fateatur Testes nihil deponere contra Instrumentum primum erunt discutienda dicta Testium, & postea considerandæ An exceptiones contra personas dirigantur ad hunc effectum, &c.

PIROVANI.

Romana Repetitionis indebiti.
Veneris 25. Iunij 1610.

ARGVMENTVM.

Contractus factus à carcerato, An, & quando metu factus dicatur, & quando valeat, vel non.

SVMMARIVM.

Debitor soluendo suo Creditori principali liberetur etiam quod Creditor debitum alteri cesserit, si de d. cessione, scientiam non habuit, num. 1.

Carcerati confessio, & contractus factus in Carceribus, metu factus præsumitur, & non probat, num. 2.

Carcerati contractus non censetur ratificatus si fuit approbatus post excarcerationem durante eadem causa metus, num. 3.

Metus non censetur ratificatus per quemcunq; subsequentem actum durante eadem causa metus, num. 3.

Carcerati contractus valet, quando quis fuit carceratus pro debito iusto secus si pro iniusto, num. 4.

Carcerati confessio sustinetur, quando carcer non fuit directus ad hanc confessionem extorquendam, declara, vt num. 5.

Carcerati contractus valet ad fauorem tertij, num. 5.

Protestatio non est modus inducendi probationem metus, nisi aliunde constet de metu, num. 6.

DECISIO CCXCV.

1 Domini resoluerunt recedere à decisis fauore Bartholomei Aycardi, sub die 30. Aprilis eiusdem anni 1610. quia non probarur quod Iacobus, & Bartholomeus Debitores censu Arthemisiæ cessi habuerint scientiam huiusmodi cessionis, & propterea soluendo, Io. Paulo Manfredo Domino census liberationē consequti fuerunt, l. filius, C. de pact. Vbi Bart. Bald. Alexand. & Ias. cum alijs in hac causa allegatis.

Scientia autem non est releuans, siue illa de-
2 ducatur ex primo actu dationis in solutum, siue etiā ex illius ratificatione ex interuallo sequta: nam cum illa aliunde non probetur, quam per Instrumentalem confessionis partis, adhuc in carceribus degentis, vel sub reseruatione contra eum mandati personalis relaxati, non videtur constituere gradum probationis, quia ipsa vincula satis superq; arguunt per metum fuisse gesta omnia, quæ in vinculis gesta fuerunt, & ob id nullius momenti sunt, l. qui in carcerem, ff. de eo quod met. caus. Neuiz. cons. 52. n. 47. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 136. num. 4. Marsil. sing. 306.

Ratificatio autem post excarcerationem se-
3 quta, & illa remanet sine effectu, quia metus vbi ab initio probatur illatus perseuerare præsumitur, & omnia censetur metu confirmata vigore mandati exequutiui, quod fuit causa carcerationis, l. si per impressionem, C. quod met. caus. Cyn. in l. 2. C. eodem tit. quod met. caus. Bald. in l. nouissimè, in fine, ff. de eo quod fals. tur. Ias. cons. 165. nu. 5. vol. 2. Corn. cons. 41. num. 14. vol. 2. Abb. cons. 77. numer. 14. & cons. 78. num. 11.

Nec obstant quæ pro Alicorna deducebātur,
4 scilicet cum fuerit Aycardus pro debito carceratus ex eo metus non infertur, quia iuris executio, nec metum, nec iniuriā inducit, l. iniuriarum. §. 1. de iniur. l. quemadmodum, §. magistratus, ff. ad l. aquil. nec Creditor dicitur metum incurere si debitorem carceri mancipandum curat, Grat. cons. 87. num. 13. Respondetur bene hoc procedere, vt in alia decisione fuit dictum, quando appareret pro debito substinēte, & verò fuisse carceratum, secus prout in casu præsenti, in quo præcessit carceratio pro debito iniusto, & erroneo.

Non etiam vim facere videbatur allegata di-
5 stinctio confessionem esse substinendam cum carcer non esset directus ad hanc confessionem extorquendam, Ruyn. cons. 113. num. 7. ante fin. lib. 5. Nam tollitur obiectum cū actus confessionis non possit considerari tanquam quid separatum à datione in solutum, quia scientia cessionis factæ Arthemisiæ, per Manfredum deseruiebat pro causa obligationis Aycardi, & ea cessante cessabat pariter obligatio, l. 3. C. de nouat. propterea carcer non potuit dirigi ad obtinendam dationem in solutum, quia esset directus ad extorquendam confessionem scientiæ cessionis, in qua cadebat ius Alicornæ, nec ab hac ratione dissentit Ruyn allegatus, dum voluit metum carceris non posse considerari contra eum, qui non fuit causa carceris tanquam persona à creditore separata ad cuius instantiam carcer directus non fuit.

Postremò, quæ de omissa protestatione me-
6 tus in actu dationis in solutum dicta sunt, non videntur obstare, quia protestatio non est modus inducendi probationem metus, sed requiritur ipsa probatio metus, vt patet ex deductis per Dec. in l. omnibus causis, n. 12. de reg. iur.

iur. & in cons. 219. num. 4. col. 3. Alban. cons. 77. num. 15. Io. Andr. in c. vltimo, vbi etiam Dec. de appellat. Bero. quæst. 84 num. 6. propterea cum carceratus non egeat alia probatione ad demonstrandum eum omnia per metum gessisse, quia præsumptione legis, qui carcerem, ff. de eo quod met. caus. subleuatur meritò protestatio tanquam otiosa in illo actu dationis in solutum necessaria non erat.

Ex actitatis autem in Curia Capitolina con-
7 tra Aycardum certa scientia deduci non potest, vt iam fuit consideratum in alia decisione in hac causa facta, & vnus ex Dominis dicebat illud iudicium non carere præsumptione fraudis, & malitiæ ex citationibus datis in summario numero quinto. Dum Tarquinia citauit Aycardum coram Auditore Cameræ, & coram secundo Collaterali ad constituendum Procuratorem, fueritque coram A. C. Procurator constitutus, ipsa verò in Curia Capitolina processit per affixionem ad hoc, vt contra indefensum posset mandatum exequtiuum extorquere. Atqui ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI IVNIORIS.

Parisien. Pecuniaria.
Veneris 26. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

De mercatore, quod non teneatur exhibere suos libros non probata penès ipsum existentia tempore motæ litis plenè & concludenter, non autem præsumptiuè, de teste examinato parte non citata ad videndum iurare testes, quod non probet, & etiam de teste, qui iudicauit in causa, quod nec etiam probet deponendo ad fauorem suæ sententiæ.

SVMMARIVM.

Libros suos mercator edere non tenetur, quando de librorum existentia penès ipsum plenè, & concludenter probatum non est, non autem per præsumptiones, n. 1. & nu. 6. vbi quod hæc existentia penès mercatorem debet probari quod fuerit tempore mota litis, & non antea, num. 1.

Testes examinati sine citatione partis ad videndum iurare, nulliter examinati dicuntur, n. 2.

Citatio pro singulis diebus, & horis ad videndum examinari testes, tanquam nimis vaga nulla est, nu. 3. vbi declaratur.

Testes examinati parte non citata ad videndum iurare testes nihil probant etiam quod in citatione fuerit dictum ad videndum committi Notario examen, & iuramenta testium, num. 4. & 5. vbi quid de stylo contrario.

Stylus respiciens decisoria causæ formiter probandus est & non per fidem, n. 5.

Testis Iudex qui in causa semel iudicauit, non est idoneus deponens ad fauorem suæ sententiæ, n. 8.

DECISIO CCXCVI.

1 FVit resolutum Bartholomæo non teneri ad exhibendum librum copia de littera de quo agitur, cum non probetur existentia huius libri penes ipsos, quæ esset ad hunc effectum plenè, & concludenter probanda, non autem per præsumptiones l. 3. in princ. & ibi glos. in S. sciendum, in vers. summatim, ff. ad exhiben. & fuit resolutum in causa Æxina Bonorum 12. Martij 1583. coram Cardinali Blanchetto, & in causa Romana Redditionis Computorum 22. Martij 1602. coram R. P. D. meo. Coccino, & in causa Marsicana Thesaurariæ 15. Decembris 1604. coram R. P. D. meo Ludouisio, & in causa Romana Gemmæ 27. Nouembris 1609. coram R. P. D. Decano, & in alijs pluribus.

Neque illam probant tres testes: nam omis-
2 sis exceptionibus, quæ contra personas illorum opponuntur quod alter sit Auunculus Siluiæ, alter seruitor, & alius iudicauerit in causa nihil faciunt, cum fuerint nulliter examinati absque citatione ad videndum iurare, quæ est omnino necessaria, l. si quando, C. de testibus cum c. 2. & ibi Abb. & alij eodem titulo.

Neque obstat citatio, quæ allegatur, quia
3 cum fuerit facta pro qualibet die, & hora, vti nimis vaga, & speciem seruitutis inducens fuit nulla, Put. decis. 258. nu. 5. lib. 1. & decis. 152. lib. 2. Mohed decis. 4. nu. 3. de testibus & fuit dictum in causa Asten. Pascui 24. Nouembris 1606. coram me, & in alijs, & quatenus vellemus illam substinere pro prima, secunda, vel ad summum pro tertia die adhuc nihil releuaret, quia citatio fuit facta pro die quarta Nouembris, & testes iurauerunt die duodecima, neque citatio intermedia, & terminus ad dandum interrogatoria aliquid habet commune cum iuramento, quod non impediebatur per pendentiam termini ad dandū interrogatoria.

Et nihilominus quatenus hæc citatio fuisset
4 valida, non fuit citatio ad videndum iurare sed ad videndum committi Notario examē, & iuramenta testium, & magna est differentia inter citationem ad videndum iurare, & ad videndū committi Notario iuramenta testium, vt patet ex se, & trad. Vestr. in praxi lib. 2. cap. 6. n. 11. & 12.

Non obstat stylus allegatus, quia est contra-
5 rius, & respicit decisoria, & non ordinaria, & ideo non probat per simplicem fidem & attestationem, sed esset formiter probanda, vt in indiui-

indiuiduo fuit resolutum in causa Aretina Spolij 9. Iunij 1604. coram R. P. D. meo Coccino vltra quod in fide non dicitur quod fiat citatio ad videndū iurare testes, & licèt dicatur, quod testes examinantur absque alia citatione ad videndum examinare, non tamen inde sequitur, quod nō fiat citatio ad videndum iurare, cum non dicatur absque alia citatione ad videndum iurare, sed ad videndum examinare, vltra quod neque etiam in fide dicitur, quod possint iurare testes per lōgum interuallum post citationem, & quod citatio ita vaga substineat etiam vltra duos vel tres dies.

6 Propterea etiamsi testes fuissent ritè examinati probarent solum existentiā penes Bartholomeos per quindecim menses ante motam litem, non autem de tempore motæ litis, prout requiritur ad hunc effectum l. non ignorabit, & ibi Castr. n. 4. ff. ad exhiben. & fuit dictum in causa Valentina Illegitimitatis 9. Februarij, & Decembris 1609. coram R. P. D. Caualerio; nec valet argumentum à præterito in præsens, vel ad tempus motæ litis, quando ille qui habet libros, vel scripturas nō erat obligatus illos conficere, vel custodire, Castren. in l. 2 n. 7. Corn. nu. 5. C. de testam. & fuit resolutum in causa Romana Computorum 7. Februarij 1590. coram bon. me. Orano, & in causa Romana Redditionis Computorum 22. Martij 1602. coram R. P. D. meo Coccino, & in causa Romana Tutelæ, seu Administrationis 17. Iunij 1609. coram me, & in causa Ferentina Pecuniaria 3. Aprilis coram R. P. D. Attrebaten. & in allegata causa Marsicana Thesaurariæ quibus fuit dictum, quod non attenditur probatio præsumptiua, sed quod requiritur probatio de tempore motæ litis.

Neque obstat quod mercatores solent conficere, & custodire huiusmodi librum copia de lettere, tum quia non probatur hoc solitum, tum quia quatenus probaretur, non tamen sequitur, quod teneantur, & sint obligati illum custodire, quod sufficit ad hunc effectum, & cessat difficultas ex attestatione Primariorum Mercatorum Vrbis, Vincentij Lauaiani, Cæsaris Rodiani, Alexandri Ruspoli, Francisci Ticci, Camilli de Palagio, & aliorum plurium attestantium, quod iste liber deseruit solum per modicum tempus pro memoria, & commoditate iuuenis qui litteris respondet, & quod post annum nihil seruit, nec solet custodiri.

Non obstat quod vnus testis deponat de tēpore post litem motam, tum quia est vnicus, tū quia est etiam suspectus, cum iudicauerit in hac causa exhibitionis, & eius sententia fuerit reuocata. Vnde non est idoneus testis, iuxta notata in l. ne in arbitris, C. de arbitris, & in

c. cum à nobis de testibus, quod procedit etiam post sententiam per ipsum latam, quia præsumptio est, quod velit factum suum exprobare, Felyn. in d. c. cum à nobis. post numerum 5. Aufrer. ad decis. Cappell. Tholos. 92. n. 2.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Casalen̄ Irregularitatis.
Lunæ 29. Nouembris 1610.

ARGVMENTVM.

Ex sola assistentia in homicidio irregularitas non incurritur, nisi probetur assistentis participatio, vel quod directè, aut indirectè in homicidio operatus fuerit.

SVMMARIVM.

Irregularitas non incurritur ex eo quod quis astiterit in homicidio, nisi assistentis probetur participatio, n. 1.

Irregularis est qui dat operam rei illicitæ ex qua etiam casuale prouenit homicidium, declara quando illicita opera fuit causa homicidij alias secus, n. 2.

Irregularitas non incurritur ex sola assistentia in homicidio, nisi assistens directè, aut indirectè in eo operatus fuerit, n. 3.

Assistentia in homicidio præsumitur casualis, & non præmeditata, n. 4.

Testis examinatus à Iudice laico contra clericum nihil probat, num. 4.

Testibus deponentibus in specie magis creditur, quàm deponentibus in genere, n. 4. in fine.

Sententia quæ non iustificatur ex actis, dicitur notoriè iniusta, & non transit in iudicatum, n. 5.

Sententia narratiua non attenditur, sed tantum dispositiua, num. 6.

DECISIO CCXCVII.

1 Censuerunt Domini Conradum Molam nō incurrisse irregularitatem: nam quod ipse patrauerit aliquod homicidium non probatur in processu, sed tātum quod illi interfuit, quæ interessentia, nisi probetur participatio; nullius est considerationis, c. vltimo, in fin. 23. quæst. 8. Innoc. in c. sententiam, n. 1. in fine, verb. intersit, tit. ne cleric. vel monach. Specul. tit. de dispensat. §. 4. n. 9. Abb. in c. Petrus, n. 1. vers. secus videtur de homicid. Felyn. in c. sicut dignum, n. 6. vers. & omnia ista eo. tit. Fed. de sen. cons. 168. in prin. latè Paris. cons. 152. n. 30. 31. & 35. lib. 4.

2 Non obstat quod homicidia sequuta fuerint occasione chorearum, quibus non licebat Conrado, cum esset clericus, interesse, & proinde tanquam dans operam rei illicitæ teneatur de homicidio etiam casuali, & præter eius intentionem sequuto, D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 8. Nauar. in manual. c. 27. nu. 221. Tolet. lib. 1. instruct.

instruct. sacerd. c. 80. Vgol. de irregul. cap. 18. n. 8. & seq. Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 3. n. 3. quia hoc procedit, quando opus illicitum fuit causa homicidij, prout ludus noxius indiscreta correctio, & similia secus si opus illicitum nullo modo fuit causa homicidij, vt latè explicat Couarr. super Clem. si furiosus, §. 4. n. 9. vers. illud sanè, & n. 10. per totum de homicid. benè Nauarr. cons. 21. n. 4. eo. tit.

Vnde cessat aliud quod ad incurrendam irregularitatem
3 regularitatem sufficiat interueniße homicidio, licet quis non percusserit, Tabien. verb. irregularitas, 2. n. 21. Maiol. de irreg. lib. 5. c. 48. §. 4. num. 1. Specul. tit. de dispens. §. iuxta nu. 56. quia debent intelligi de eo assistente, qui directè, vel indirectè delicto cooperatus fuit, puta animando percussores, vel quid simile, secus de casualiter reperto in loco vbi committitur delictum per sup. in prin. alleg.

Quod autem Conradus casualiter, & nō ani-
4 mo coadiuuandi fuerit repertus in loco delicti, ne dum præsumitur eo ipso, quod contrarium non probatur ad not. in l. merito, ff. pro soc. Felyn. in c. sicut, nu. 6. vers. & omnia ista de homicid. cum alijs per Paris. d. cons. 152. n. 32. & seqq. lib. 4. sed etiam suadetur ex serie facti, etenim homicidia fuerūt perpetrata in birruarios occasione improuisi eorum accessus ad locum vbi ducebantur choreæ, & captura quam tentarūt facere, de quibusdam armatis armis prohibitis, vnde ipsi ad euadendas manus birruariorum exploderunt tormenta bellica, vulgò sclopos appellata, & facit quod apparet de alia causa conueniendi in illo loco, hoc est quia ibi ducebantur choreæ, & quod Conradus accessit ad locum sine armis, vt deponunt quatuor Testes in Curia Episcopali formiter examinati, quorum dictum minimè potest labefactari ex eo quod quidam Testis Sondra nuncupatus contrarium dixerit in Curia sæculari, tum quia contra quatuor, tum quia periurus, cum per prius medio iuramento contrarium deposuerit, tum denique quia examinatus sine iurisdictione, hoc est à iudice laico contra clericum c. at si clerici. & ibi Bald. n. 2. de iudic. Oldrad. cons. 157. in fin. Gemin. cons. 142. nu. 2. & ex eisdem cessat fundamentum, quod posset fieri super relatione Baroncelli facta in eadem Curia nempe se reperijsse omnes ibi assistentes armatos. Vltra quod in omnem euentum cum ipse deponat in genere de omnibus magis credretur prædictis quatuor testibus tanquam in specie deponentibus, Bald. cons. 69. nu. 1. vers. & hoc probatur lib. 5. Alex. cons. 148. n. 4. lib. 2. Dec. cons. 448. n. 37.

Non obstat aliud motiuum, quod Conradus
5 super huiusmodi facto reportauerit in Curia Episcopali contra se condemnationem à qua non appellauerit res videatur occasione rei iudicatæ effecta notoria, quia respondebatur, primò sententiam quo ad materiam homicidij nō iustificari ex actis vnde tanquam notoriè iniustam minimè potuisse transire in iudicatum ad l. si expressim, & ibi Bart. ff. de appellat. & relat. Cæs. de Graff. decis. 2. nu. 7. de dilat. & decis. 3. num. 3. de reb. Eccles. non alien. fuit dictum in causa Bononien. de Pipinis 8. Nouembris 1577. coram bo. me. Cardinali Seraphino relat. inter diuers. impress. decis. 31 r. n. 2.

Secundò dicebatur non apparere, quod Cō-
6 radus fuerit condemnatus propter homicidiū, cum de hoc nihil in dispositiua sententiæ, quæ sola dispositiua attenditur, Roman. cons. 157. nu. 2. Fed. de sen. cons. 220. in fine, & fuit dictum in Romana, seu Amerina Domus 8. Iunij 1576. coram Cantuccio relata inter diuers. impress. decis. 34. num. 12. par. 2. & posse esse quod fuerit condemnatus ob solam interessentiam choreis, & scandalo ex eius carceratione & ductu ad iudices laicos sequuto, quod etiam fit verisimile ex pœna breuis exilij, & paruæ pecuniæ inflictæ in dicta sententia, quæ pœna non correspondet magno delicto, quod aliàs commisisset Cōradus si participasset de homicidio. Et ita fuit conclusum Conrado solo informante, cum pars aduersa pluries citata non curasset comparere, fuit tamen habita ratio cuiusdam discursus per incertum auctorem contra Conradum formati, & per eundem Conradum dati in Rota, vt patet ex responsionibus supra datis.

PIROVANI.

Tirasonen. Canonicatus.
Veneris 10. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria non denegatur, quando non petitur calumniosè, & constet de releuantia articulorum, denegatur tamen, quando agitur de probatione eius quod per scripturam probari potest.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandum Testes non denegatur, quando calumniosè petitur, & articuli sunt releuantes, num. 1.

Remissoria ob præsumptionem calumniæ constito de releuantia articulorum non solet de facili denegari. numer. 2.

Remissoria non conceditur ad examinandos Testes super eo, quod potest per scripturas probari, declaratur num. 4.

DE-

DECISIO CCXCVIII.

1 Resolutum fuit dandum esse remissoriam D. Alphonso Frances, quia denegari nõ solet, quando calumniosa non est, l. iudices cũ auth. seq. C. de fid. instrum. Verall. decis. 59. p. 3. Cassad. decis. 3. de dilat. & quando articuli sunt releuantes, Capuraq. decis. 56. & 68. part. 3. Rota in Brachareñ Decimarum coram bo. me. Cardinali Pamphilio 20. Maij 1591. & in Toletana Decimarum coram R. P. D. meo Ortembergo 27. Maij 1608. etiam in prima vel secunda instantia concurrente obligatione de stando vnicæ sententiæ, Caputaq. decis. 57. par. 3. Cassad. de dilat. decis. 3. n. 2. Acchil. decis. 97. aliàs 4. de dilat. Mandos. de commiss. pro remissor. vers. in tertia instantia.

2 Calumnia visa non est considerabilis constito de releuantia; vt sæpiùs fuit decisum, & signanter in illa Toletana Mercedis 4. Iulij 1597. coram R. P. D. Corduba, Vltra quod Rota ob præsumptionem calumniæ, non ita de facili solet denegare remissoriam, Cæs. de Graff. decis. 1. de dilat. Ægid. decis. 624. in fine, & fuit dictum in supra allegata Brachareñ coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Pampiloneñ Decimarum coram eodem 23. Iunij 1600.

3 Releuantia autem sufficiens videtur probata quia, & si de collationibus duorum priorum Canonicatuum anni scilicet 1579. & 1580. satis appareat ex scripturis de quibus in actis de anno 1580. quæ legitur facta per resignationem Gynesij del Gado, ex parte Alphonsi non admittebatur, tanquam effectum sortita, quod ex eo deducebatur, quia Gynesius de anno 1585. vti talis Canonicus, Sede Episcopali vacante interfuit collationi factæ de simili Canonicatu ad fauorem Hieronymi Lopez, vt ex instrumento quod datur in summario n. 1. & de anno 1589. possessioni alterius traditæ scilicet Ioanni Canfran in qua simul etiam interuenit Christophorus Perez ad fauorem cuius legebatur facta resignatio de anno 1580. vt ex eodem summario num. 2. vnde benè deseruiebat articulus ad elidendum quod Gynesius medio tẽpore non retrocesserit, & ad probandum negatiuam, quod prouisio facta de anno 1584. per Episcopum, & Capitulum, simul non fuit dè tertio, sed secundo Canonicatu, vt exinde ostẽderetur inobseruantia concordiæ Sixti Quarti, & Leonis, & consequenter Ius simultaneæ cõferendi inter Episcopum, & Capitulum ex quo necessario inferri poterat Canonicatum, de quo agitur, vti vacatum in mense Octobris reseruationi subiacere.

4 Nec obstare visum fuit, quod cum huiusmodi collationes possint probari per scripturam, remissoria non sit concedenda ad parcendum laboribus, & maximis sumptibus, qui sunt in remissorialibus prosequeñ cõsideratum, Ægid. decis. 9. & fuit dictum in vna Vlixboneñ Iuris Conferendi 7. Februarij 1607. coram R. P. D. meo Lancellotto, & in Toletana Canonicatus 13. Nouembris 1609. coram eodem. Quia pro responsione fuit dictum, quod actus capitulares, & instrumenta collationum probant quidem affirmatiuam, quod talis, vel talis fuerit prouisus de Canonicatu in dicta Ecclesia, 5 magis de vno tempore, quàm de alio, sed non concludunt negatiuam, quod non vacauerit alius canonicatus, quia hoc non continetur in dictis instrumentis, & ab Alphonso, ad hunc effectum erat probandum, vt in alia decisione fuit consideratum, quo casu nihil impedit probari per testes l. fin. C. de fideicommiss. Paris. cons. 13. in princ. lib. 3. Alex. cons. 219. col. 5. lib. 6. Hercul. de probat. neg. n. 174.

Demum accessit obligatio de stando vnicæ sententiæ, quæ omnia fecerunt causam remissoriæ fauorabilem.

REVER.^MI DOMINI SACRATI.

Bononieñ Bonorum.
Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Ad hoc, vt Testator dicatur prohibitus testari quæ requirantur, & quomodo hæc requisita probentur est singularis decisio in hac causa.

SVMMARIVM.

Prohibens aliquem testari tenetur ad damna, & interesse, num. 1.

Pœna prohibens aliquem testari ad hoc, vt locum habeat; tria copulatiuè requiruntur; Primum, quod quis fuisset testaturus. Secundum, quod fuit præstitum impedimentum, per quod is destiterit à testando. Tertium, quod appareat ad cuius fauorem is testari intenderet, num. 2. Quomodo autem, & quando de huiusmodi requisitis constare dicatur, nu. 3. & seqq.

Testes singulares probant in his, quæ habent tractum successiuum, num. 3. Vbi præsertim accedentibus adminiculis.

Testatorem prohibitum fuisse testari probatur per Testes singulares, num. 3.

Testatorem prohibitum fuisse testari, quando agitur criminaliter, requiruntur liquidissimæ probationes, secus quando agitur ciuiliter, num. 4. & 6.

Testatorem prohibitum fuisse testari censetur probatum eo ipso, quod constat Testes vocatos fuisse dimissos, n. 5.

Testatorem prohibitum fuisse testari probatur ex clamoribus prohibentibus ex conquestionibus Testatoris, ex publica voce, & fama, num. 6.

Testatoris voluntas declaratur per scripturam imperfectam defectu solemnitatis, num. 7.

DECISIO CCXCIX.

1 Rota censuit constare de voluntate testandi quondam Virginiæ ad fauorem D. Caroli, & illam ob præstitum impedimentum per D. Andream esse locum damnorum, & interesse d. Carolo implendam, iuxta notata per Scribentes in l. 1. & 2. C. si quis aliquem testatori prohibuerit, Butr. cons. vltimo, Angel. in l. non enim, numer. 3. ff. de inoffic. testam. Ias. in l. dedi, §. quamquam, nu. 7. ff. de condit. caus. dat. Rip. in l. 1. §. fuit quæsitum, num. 32. ff. ad trebell. Clar. in prax. lib. 5. §. final. quæst. 79. in fin. Gabr. cons. 99. num. 43. & seq. lib. 1.

2 Et quia in substantia ad istum effectum tria copulatiuè requiruntur. Primum quod quis fuisset testaturus. Secundum, quod fuerit præstitum impedimentum, & tale per quod is destiterit à testando. Et tertium quod appareat ad cuius fauorem is intenderet testari, Bart. in l. fin. num. 13. iuncto num. 9. ff. si quis aliq. test. prohib. Paris. qui alios cumulat, cons. 67. à nu. 31. vsq; ad 37. lib. 3. Propterea Domini distinctè procedendo.

De primo constare dixerunt ex eo quod Testes deponunt Virginiam exposuisse suam voluntatem Notario, qui illam de eius consensu reduxit in notulam, & iussit accersiri Testes numero sufficientes pro Testamento, qui actus dicuntur proximi, & denotant omnimodam voluntatem ex tunc perficiendi Testamentum, Corn. cons. 232. num. 4. vers. communis autem, lib. 1. Soccin. Iun. cons. 179. num. 36. lib. 2. Crauett. cons. 117. nu. 1. Surd. cons. 414. n. 54. Nec obstare dixerunt, quod Testes sint singulares: nam præter quod attenta tota facti serie, quæ habuit tractatum successiuum videantur posse aliquo modo dici contestes, fuit dictum quod & Testes singulares sufficiebant in hac materia, per cons. Alex. 4. nu. 11. lib. 7. Soccin. Iun. cons. 178. n. 6. cũ seqq. lib. 2. Crauett. cons. 73. num. 33. Surd. cons. 94. num. 47. & 414. num. 57. maximè concurrentibus adminiculis, quia aliunde apparet Testes verè fuisse vocatos, & ob eam causam accessisse ad domum Testatricis, & notula manu notarij conscripta, & per illum recognita adhuc extet.

4 Quantum ad secundum licet quando agitur criminaliter requirantur liquidissimæ probationes, vt post Corn. & alios tradit Soccin. Iun. cons. 148. num. 11. lib. 2. adeo vt si D. Carolus ageret criminaliter Domini facile arbitraturi essent, non esse in probatis, attamen ad effectum ciuilem censuerunt adesse sufficientẽ probationem quia eo casu propter difficultatem probationis admittuntur præsumptiones, & coniecturæ, vt in specie adnotarunt, Anchar. cons. 337. num. 2. & seqq. Alciat. cons. 179. num. 3. lib. 9. Crauett. cons. 20. num. 1. vol. 2. & est generalis conclusio in qualibet materia difficilis probationis, Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. an nec hæredi, num. 3. ff. de eden. Roman. cons. 7. num. 3. Alexand. cons. 156. num. 1. lib. 5. Soccin. Sen. cons. 213. numer. 10. vol. 2. Crauett. cons. 73. num. 10.

5 In casu autem proposito adsunt Testes dicentes D. Andream dimisisse Testes, qui accesserant vocati, vt interessent Testamento, quæ dimissio importat prohibitionem testãdi, vt in specie dicit text. in l. 2. ff. si quis aliquem testarat. prohib. & in l. marcell. §. final. ad trebell. neq; ad istum effectum est necessarium, quod prohibitio sit violenta, l. eos, C. si quis aliquem testari prohibuerit, Azzo in summa eod. tit. num. 1. Anchar. d. cons. 337. num. 2. Angel. in l. non enim, num. 3. ff. de inoffic. testam. Ias. in l. fin. num. 5. C. si quis aliquem testari prohibuerit, & in l. dedi, §. quamquam, num. 8. ff. de condict. caus. data, Calcan. cons. 91. nu. 9. & seq. Afflict. decis. 69. num. 6. & 7.

6 Nec satisfecit Dominis responsio, quòd hoc fecerit D. Andreas ne turbaretur quies ægrotãtis, quia ex multis circumstantijs visum fuit Dominis, quod immò hoc fuerit factum studiosè, & causa vitandi Testamentum, nempè ex præcedentibus clamoribus ipsius Andreæ; Anchar. cons. 337. num. 1. & 3. Calcan. cons. 91. nu. 9. & 10. ex conquestionibus ipsius Testatricis, Bart. in l. final. num. 14. ff. si quis aliquem testari probib. Bald in l. 1. num. 15. C. eodem tit. Vbi etiam Salycet. in fin. Item ex transmissione officialis Illustrissimi Legati ad domum Testatricis, vt vitaretur huiusmodi inconueniens super quibus omnibus dantur Testes in summario Caroli, 3
quibus accedunt alij de publica voce, & fama deponentes de huiusmodi prohibitione, & licet multa inculcarent contra singulas species probationis, & singulos Testes, attamen attenta qualitate materiæ probandæ effectu de quo agitur, & tota serie facti, & iungendo omnia simul inxta regulam, quam in istis terminis trad. Anchar. d. cons. 337. num. 4. vers. ex istis omnibus plene, Alexand. cons. 4. num. 11. lib. 7. conclusum fuit circa hoc caput Carolum esse in probatis.

7 Circa tertium quid namq; intenderet disponere Virginia ad fauorem Caroli, In hoc adest notula à Notario (distante ipsa Testatrice) conscripta, & ab eodem Notario recognita, & Testes in substantia deponunt de voluntate Testatricis, iuxta contenta in prædicta scriptura, & præstat maximum adminiculum relatio officialis missi ab Illustrissimo Legato, Vnde omnibus

Ee pari-

pariter simul iunctis dixerūt Domini attendendam esse prædictam notulam, non tanquam solemne Testamentum, in quo obstarent latè deducta per informantes pro D. Andrea, sed tāquam indicium voluntatis Testatricis, quæ declaratur per scripturam imperfectam ex defectu solemnitatis, Barr. in l. fideicommissa, §. primo, num. 1. ff. de leg. 3. Bald. in l. final. n. 17. C. de fideicomm. Roman. cons. 179. num. 11. Soccin. Iun. cons. 145. num. 11. & seq. vol. 2. Surd. cons. 94. num. 45. & mittitur exequutioni iudicio tamen ordinario loco damnorum, & interesse iuribus supra in principio allegatis. Et ita fuit conclusum, &c.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Pœnarum.
Mercurij 15. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Agitur de pœnis exactis ex delictis Aromatariorum Vrbis, An spectent ad Collegium Medicorum, An verò ad Aromatarios.

SVMMARIVM.

Pœnæ sunt fructus iurisdictionis, num. 1.
Copula natura est copulare ea, quæ sunt eiusdem generis, num. 2.
Supponens nihil disponit in supposito, num. 2. in fine.
Prafationis, seu prohemij verba causam finalem demonstrant, num. 4.
Periti sua artis nullam habent iurisdictionem, nu. 4.
Singula singulis referenda sunt, num. 4.
Observantia subsequta declarat verba Constitutionis dubia, num. 5.

DECISIO CCC.

1 VIsum fuit DD. Sententiam Auditoris Cameræ qua declaratur pœnas exactas ex delictis Aromatariorum Status Ecclesiastici spectare ad Collegium Medicorum sine participatione Aromatariorum Vrbis siue eorum Ecclesiæ esse confirmandam. Iustificatur enim ex Constitutione Clementis Papæ Septimi, dum concedit Prothomedico Vrbis, & alijs ab ipso deputandis iurisdictionem visitandi Aromatharios Status Ecclesiastici, & illos puniendi: nam pœnæ sunt fructus iurisdictionis, Bart in l. fin. nu. 2. Angel. num. 1. ff. solut. matrimon. Alex. in l. si diuortio, §. si vir, nu. 10. ff. eod. Cuman. cons. 153. Natt. cons. 580. nu. 15. Crauett. consil. 125. num. 3. Roland. cons. 73. num. 3. lib. 4. Boss. tit. de pœnis, num. 32. Quod clarius colligitur ex alia parte eiusdem Constitutionis, per quam mādatur Prothomedico, vt singulis quibuscumq; annis pecunias ex pœnis redactas octo Medicis numerarijs consignet, & inter eos æqualiter distribuat, nulla facta mentione de Aromatarijs. Et hoc idem suadetur, quia in eadem Constitutione, & de reddenda ratione Collegio Medicorum per eos, qui ad visitādum in partibus transmittuntur, & de illis præstando cautionem, & quod Collegium Medicorum substineat expensas huiusmodi transmissionis, cauetur, signum euidens huiusmodi negotij ad illum in totum spectare, pro quo etiam facit, quod vt in eadem Constitutione habetur Prothomedicus Vrbis est Prothomedicus Status Ecclesiastici, de Collegio autem Aromatariorum nullibi cauetur quod extra Vrbem habeat authoritatem ex quibus vndequaq; videbatur fundata intentio Collegij Medicorum Vrbis repræsentari per Prothomedicum.

2 Nec obstare visa fuit Concordia inter Collegium Medicorum ex vna, & Aromatharios ex altera, & per Gregorium XIII. confirmata in cap. 22. in illis verbis ibi, in partiendis verò pœnis, & mulctis, quæ ex delictis, & contrauentionibus vrbanorum Aromatariorum, siue alias, & quaecunq; causa etiam extra visitationem à quibuscumq; exigentur, &c. Quarta pars Collegio Medicorum attribuatur, reliquæ Hospitali Sācti Laurentij in Miranda, &c. quasi quod per illa verba, siue alias, ne dum pœnæ Aromathariorum Vrbis: Verum etiam extra Vrbem pro tribus partibus Ecclesiæ Sancti Laurentij; quæ est Aromathariorum, attribuantur, quia fuit responsum illa verba, siue aliàs ampliare modum per quam erant exigendæ pœnæ per dictam Ecclesiam non autem locum, & personas à quibus erant exigendæ, & erit sensus, vt partiantur pœnæ nedum quæ ex delictis, & cōtrauentionibus, sed etiam, quæ per alium modum prouenient ab Aromatharijs Vrbis. Qui intellectus suaderi videbatur, tam ex proprietate verborum, quæ facilius adaptantur ad ampliationem modi, quàm loci, vt habetur in l. 1. §. illud, verbo, neq; aliàs, & ibi glos. ff. de aq. quotid. & æstiu. Tum etiam ex forma sermonis: nā immediatè copulantur verba, quæ nihil habent commune cum loco ibi, & quacumq; causa etiam extra visitationem, &c. & tamen natura copulæ est copulare ea, quæ sunt eiusdem generis, l. final. §. cui dulcia, ff. de tritic. vin. & ol. leg. cum cumulatis per Riminal. Iunior. cons. 18. num. 40. Tum deniq; ex natura rei, quia neq; concordia emanauit super pœnis Aromathariorum extra Vrbem cum super illis minimè appareat per prius fuisse controuersiam neque d. c. 22. aliquas pœnas Aromatharijs de nouo assignat, sed tantum dat modum partiendi illas, quæ per prius essent assignatæ ibi in partiendis pœnis, &c. Vnde intrat inclusio, quod qui supponit, nihil disponit in supposito, de quo

per

per Alex. cons. 17. num. 8. lib. 2. Rota decis. 23. de procur. in antiquis, Crauett. cons. 186. nu. 3. vers. quinimo dico.

Facit etiam, quia Collegium Aromathariorum
3 rum nullam habet iurisdictionem super Aromatharijs extra Vrbem, sicut habet Prothomedicus per supradicta, neq; vllas substinet expensas pro visitatione Status Ecclesiastici, cum tamen sint subministrandæ à Collegio Medicorum, vt habetur in Constitutione Clementis Papæ Septimi de qua supra, & in specie de viatico Aromatharij quando accedit tanquam minister Prothomedici, cauetur in hac noua concordia in cap. 19. Vnde nulla assignari posse videbatur ratio, quare Aromatarij Vrbis debeant nedum participare, sed etiam habere tres ex quatuor partibus pœnarum, quæ extra Vrbem exigerentur.

Neque subsistere videbatur prætensio Aro-
4 matariorum, quod & ipsi in Statu Ecclesiastico exerceant aliquam iurisdictionem, cuius contemplatione debuerit sibi assignari huiusmodi portio, cum in d. c. 19. concordiæ disponatur, quod visitator Status Ecclesiastici debeat sibi assumere Comitem, & Ministrum vnum ex Aromatarijs Vrbis, & quod Prothomedicus vtrique visitandi Prouinciam delegabit, quia dicebatur istam electionem non esse ordinatam ad fauorẽ Aromatariorum, sed visitationis, ne aliàs Visitator aliquem imperitum sibi Comitem adiungat, vt habetur in prohemio dicti capituli, ex quo colligitur causa finalis, l. fin ff. de hæred. instit. Bald. cons. 201. num. 1. lib. 1. Alexand. cons. 7. num. 5. lib. 2. & ex verbis eiusdem capituli ibi Comes, & Minister, & ex subsequenti capitulo dum dicitur, quod Medicus ad visitãdum destinatus visitet, inspiciat, & debitis pœnis puniat, satis apparere iurisdictionem esse in solidum attributam Medico, & Aromatarium debere inseruire pro Ministro, & præstare nudum consilium, iuxta peritiam suæ artis, quod nullam importet iurisdictionem, Felyn. in c. ex parte, in fin, vers. tenementi. de constit. Rot. decis. 79. de rescript. in antiq Bisignet. decis. 10. de præben & quantum ad alia verba ibi, Et Prothomedicus vtriq. eam Prouinciam delegabit, dicebatur delegationem esse intelligendam singula singulis congrue referendo, iuxta reg. l. si negotium, & ibi glos. verb. gestorum, C. de neg. gest. & in l. fin. verb. Vniuersitatis, vbi Angel. num. 4. C. de fideicomm. Dec. cons. 384 nu. 6. vers. non obstant allegata hoc est delegabit iurisdictionem Medico, & ministerium siue relationem, iuxta peritiam Aromatariorum, Vltra quod etiam si esset delegata iurisdictio, non per hoc spectarent pœnæ ad Collegium Aromatariorum, cum non ipsi delegent, sed Prothomedicus nomine Collegij Medicorum, & multo minus ad illos spectarent tres ex quatuor partibus pœnarum cum in hac communione substineant minorem personam, & illis cautum sit circa expensas viatici.

Non etiam obstare videbatur, quod in cap. 21
5 constituatur Depositarius pœnarum exigendarum Aromatarius, non distinguendo An illæ processerint ab Aromatarijs Vrbis, vel extra, vnde infertur cap. 22. immediate sequens, & supra ponderatum esse pariter de omnibus pœnis etiam extra Vrbem intelligendum, quia fuit responsum. Primò, negando cap. 21. loqui de pœnis extra Vrbem cum hoc ibi non legatur, & multa de quibus supra suadent contrarium. Secundò, quod etiamsi loqueretur, adhuc illius loquutionem in subsequens per necesse non influere, quia in cap. 24. cauetur quod singula capitula singulariter, & prout in eis expresis verbis definitum est, intelligantur ibi cognitio, & declaratio An aliquis aduersus supradicta decreta deliquerit, & in pœnam inciderit necne eiusq; pœnæ exigendæ iussio ad eos solos, & in ea forma pertineat, quibus in ipsis singulis capitibus decretorum expresis verbis definitũ est &c. ex quibus apparet singula capitula per se stare, & habere propriam formam, nec vnum habere dependentiam ab altero. Vnde etiam pro conclusione huius materiæ inferebatur pro excludendis Aromatarijs, siue illorum Ecclesiã ab istis pœnis sufficere, quod earundem pœnarum applicatio expresis verbis non legatur in capitulis. Quibus accedat obseruantia subsequta ad fauorem Collegij Medicorum Vrbis, quæ posset deseruire pro interpretatione huius Cõcordiæ quatenus in aliquo fuisset dubia, ex tradit. per Soccin. cons. 25. num. 25. lib. 1. Corn. cons. 188. numer. 10. lib. 4. Crauett. cons. 201. num. 11. Surd. cons. 362. num. 10. vol. 3. &c.

PENIÆ.

Colonień Canonicatus.
Veneris 17. Decembris 1610.

ARGVMENTVM.

Beneficij promissio seu nominatio sub conditione facta conditione non adimpleta non attenditur, præsertim si fuerit admissa à non habente iurisdictionem admittendi, & quando reputetur simoniaca ex promissione indemnitatis, seu aliqua alia promissione facta post beneficij resignationem.

SVMMARIVM.

Nominatio seu promissio beneficij facta in personam alicuius valida est, quando est facta ab eo, qui auctoritatem habet nominandi, & prouidendi, n. 1. & 2.

 Bene-

Beneficij resignatio praecedens facit inualidam subsequentem beneficij vacationem per obitum, si resignatio fuerit valida, secus si inualida, n. 3.

Beneficij resignatio admissa sub conditione, si resignans superuixerit per viginti dies conditione deficiente non valet, num. 3.

Beneficij resignatio admissa à non habente iurisdictionem admittendi non valet, n. 4.

Simonia non inducitur per promissionem indemnitatis factam per aliquot dies post nominationem, nu. 5. & 6. vbi idem de quolibet alio actu simoniaco facto post nominationem, seu resignationem beneficij.

Nominatione seu resignatione beneficij statim acquiritur ius nominato seu resignatario, n. 6.

DECISIO CCCI.

1 PRo intelligẽtia dubij An nominatio, & prouisio facta in personã Adam Adolphi esset valida, præsupponebatur in facto Lugderiũ Canonicũ Collegiatæ Ecclesiæ S. Andreæ Colonieñ hunc Canonicatũ, & præbendã liberè resignasse in manibus Ordinarij collatoris, & vigore prædictæ resignationis Canonicũ Turnarium nomine Capituli eosdẽ Canonicatum, & præbendam cõtulisse Ioanni Deuiz nepoti resignãtis, cui insuper pacificè tradidit possessionem; cum vero paulò post resignans obijsset, Ioannes dubitans ne Capitulum aliquid circa collationem sui canonicatus innouaret, recursum habuit ad officialem Episcopi à quo contra Capitulum, & omnes alios, obtinuit specialem inhibitionem ne sub pœna excommunicationis, & mille florenorum eum infestarent, quæ fuit Decano, & Capitulo intimata deinde de mense Octobris, idem Capituli Turnarius ab eodem tunc congregato petijt, & obtinuit de dicto Canonicatu Adamo, fieri collationem, quatenus tamen Turnarius, & Adamus pro indemnitate Capituli præstarent cautionem si Adamus ad possessionem admitteretur.

Quibus prænotatis, Rota censuit nomina-
2 tionem fuisse validam, quia facta auctoritate Capituli habentis intẽtionem fundatam in vacatione dicti canonicatus in mense Octobris anni 1605. per obitum Lugderij, & mensis vigore concordatorum est ordinariæ collationis, & sic pertinet ad Capitulum ipsius Ecclesiæ collegiatæ, Lap. alleg. 31. n. 1. Bald. in c. cum Ecclesia Volaterana, n. 2. de elect.

Non obstabat præcedens resignatio per quã
3 videbatur impedita vacatio per obitum, quia illa resignatio multipliciter videbatur inualida tum quia admissa sub conditione si Lugderius resignans per 20. dies superuiueret, quæ conditio defecerat, vt constabat ex confessione Ioannis Deuiz in sua prouisione, Rota decis. 4. incip. nota, quod vbi beneficia, n. 1. de rer. permut. in antiq. Abb. in c. cum pridem, n. 11. de pact. Mohed. decis. 2. vers. quia cum resignatio, Verall. decis. 86. incip. resignauerat, Raynaldus nu. 1. part. 3. Guidobon. decis. 59. incip. vnus resignauerat, Gabr. cons. 85. incip. Io. Baptista consensit, n. 2. lib. 1.

Tum quia Turnarius habens ius nominandi
4 cum non habeat iurisdictionem admittendi nõ poterat admittere resignationem, Innoc. in c. quod in dubijs, num. 3. de renunc. Ant. de Butr. n. 7. vers. vnde in manibus capituli, Sarnen. in reg. de infirm. resig. q. 18. n. 3. vers. nec obstat si diceretur, Rota decis. 14. incip. quidã Cardinalis, n. 1. & seq. de renunc. in antiq.

Addebant aliqui ex Dominis non constare
5 simoniam exaduerso obiectam deductam ex promissione indemnitatis capituli, quia cum promissio fuisset facta per aliquot dies post nominationem nõ poterat reddere eam simoniacam, c. Artoldus 8. q. 3. Dec. cons. 118. incip. viso instrumento, Verall. decis. 239. incip. simoniaca elusio, n. 7. par. 3.

Et meritò, quia nominatio ex qua potissimũ
6 fuit Adamo ius quæsitum, Glos. in verb. plus iuris, de offic. leg. Abb. in c. cum Bertoldus, n. 12. de re iud. Rota decis. 4. incip. secundum omnes DD. in princ. de iurepatr. in nouis, fuit pura, & absque aliqua conditione, aut promissione, & sic respectu illius, quicquid postea factum fuerit non potuit dici simoniacum, quia ex post facto, post ius quæsitum, nulla præcedente conuentione, nulla contrahitur simonia dict. cap. Artoldus 8. q. 3. Put. decis. 171. incip. in vna Hispalen. n. 9. lib. 2. & fuit dictum coram bo. me. Bubalo in causa Oriolen. Confidentiæ 1. Februarij 1590. & ex his censuit Rota nominationem de persona Adami fuisse validam, & de reliquis autem facultatibus, quæ vtrinque excitabantur per informantes Domini particulariter videre voluerunt.

PIROVANI.

Leodień Salarij.

Veneris 19. Decembris. 1610.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac decisione An, & quando aduocato salarium non conuentum debeatur.

SVMMARIVM.

Salarium non conuentum aduocato debetur, n. 1.

Salarium aduocato debetur pro modo litis, pro aduocati sufficientia, & fori consuetudine, n. 2. & 3.

Abbas successor non tenetur soluere debita sui antecessoris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate vel necessitate Monasterij, n. 5.

Salarium aduocati potest ascendere ad scuta 100. n. 3.

Testis vnius, & singularis non probat, n. 5.
Testes contra partis confessionem nihil probant, & magis attenditur confessio, quàm testium probatio, n. 5.
Salarium non conuentum, non debetur illi qui inseruiuit pro consiliario, n. 6.
Salarium aduocato non debetur, nisi fuerint specificatæ causæ, & negotia in quibus aduocatus inseruiuit, n. 2. & num. 6.

DECISIO CCCII.

1 DOmini amplectendo partem negatiuam dixerunt salarium non deberi hæredibus de Hasque: nam etsi regula sit pro dictis hæredibus, quod aduocato debeatur salarium etiam non conuentum, l. 1. & ibi Bart. de var. & extraordin. cogn. Feder. de sen. cons. 218. num. 1. & 2. Put. decis. 11. lib. 3. in fin. Natt. cons. 376. per tot. Alex. cons. 109. n. 2. vol. 6. tamen in modo cōstituendi, tria videntur considerari in tex. d. l. 1. de var. & extraord. cognit. scilicet pro modo litis, pro aduocati facundia, & fori cōsuetudine, ac iudicij in quo erat acturus, & merito, quia ex prædictis circumstantijs magis venit honorandus aduocatus vel minus pro modo concursus qualitatum, vt benè probat Sot. de iust. & Iur. q. 8. art. 4. lib. 5. Lancell Polit. in tract. de aduocat. cap. 3. Gulielm. Rouill. de iust. & iniust. Rub. de aduocat. quæst. 51. vers. nouum dictum, quæ maximè videntur obseruanda, cum hodie agatur contra Abbatem successorem non obligatum pro debitis antecessoris, nisi quatenus fuerint contracta pro vtilitate, vel necessitate Monasterij, Abb. in c. ex præsentium, n. 5. de pignor. Glos. in c. 1. de solut. Put. decis. 11. lib. 3. Mohed. decis. 4. de offic. Vicat.

In casu autem de quo agitur, quamuis Te-
2 stes pro parte dictorum hæredum videātur deponere quod dictus Stephanus fuerit famosus, & insignis Aduocatus Curiæ Leodien., & assumptus solus aduocatus in causis huius Monasterij, & quod inseruierit in omnibus causis, & negocijs tàm iudicialibus, quàm extraiudicialibus, tàm de tēpore Henrici Natalis, quàm Iacobi Thomæ Abbatum pro annis scilicet in totum sexdecim non tamen specificant causas & negocia ex quibus dignosci posit, qualitas laboris, & præstiti seruitij, vt pro modo eorum iudex posit salarium liquidare, prout cauetur in d. l. 1. & Rota passim solet considerare, vt in Oscen. Salarij coram R. P. D. Lancellotto 21. Maij 1610.

Et si pro modo seruitij præstiti in patrocinio
3 causæ Nulli fodinæ, quæ probatur, & admittitur pro parte monasterij, sed concordata per transactionem, anno primo Abbatiæ dicti Iacobi scilicet 1576. salarium esset constituendum in rationem vsque ad scuta centum, ad quam summam posse liquidari animaduertit Bart. in alleg. l. 1. §. si cui cautum, ff. de var. & extraor din. cognit. de eo adhuc Stephano satisfactum videtur tum ex quantitate lignorum à monasterio habitorum tum ex quantitate librorum eiusdem monasterij ab eo asportatorum, & receptione talarorum 20. ab Abbate Natali, de quibus omnibus deponunt Testes Monasterij dati in summario num. 6. tum denique quia toto tempore annorū sexdecim, nec petijt, nec cōquæstus est Stephanus de salario sibi nō præstito; ex quibus iuris præsumptione satisfactum illi videtur, vt considerauit Rota in vna Romana Mercedis corā Binarino inter impressas 559. part. 1. diuers. & Granut. referens, & sequens eandem decisionem Theorema. 12. n. 10.

Non obstat, quod aliæ etiam causæ fuerint
4 specificatæ, & probatæ, cum in summario hæredum num. 6. testes deponunt de lite, super quadam domo ad inter signum amoris, & super quodam vectigali Pontis Aurotti, quia fuit dictum, quod vnicus est ille testis, & singularis, & de auditu deponit iuxta 13. interrogatorium, cui regulariter non creditur, cap. licet, c. veniens, c. ius iurandi de testibus Gabr. eod. tit. conclus. 1. n. 1.

Concurrit propria Stephani confessio, & de-
5 claratio vt in summario Abbatis n. 4. & medio dio iuramento, quod scilicet non haberet causas in quibus inseruierit præter illam Nullifodinæ vnde in concursu videtur tollere alias probationes Roman. cons. 391. in fine, nu. 8. Marant de ordin. iudic. in 5. art. 2. part. iud. post. n. 21. & ab ea non esse recedendum, Alex. consil. 99. lib. 5. Crauett. cons. 171. num. 10. vers. quando enim, Verall. decis. 283. n. 6. p. 3.

Demum non obstat, quod Stephanus inser
6 uierit, nedum in munere Aduocati, sed etiam pro consiliario, quo casu duplicandum esset salarium, & iusta esset illius petitio, Roman. cons. 25. Cagnol. in l. diem functo, num. 159. ff. de offic. asses. Quia responsum fuit, quod aut prætendit salarium tanquam Aduocatus, & tunc sine specificatione causarum, in quibus inseruierit, nihil deberi, aut contendit illud sibi deberi, vti consiliarius, & tunc tanquam non conuentum habere non potest, cum sit speciale in Aduocato, vt benè probat Feder. de Sen. d. cons. 218. cum alijs allegatis in principio decisionis.

PIROVANI.

Tirasonen̄ Decimarum.
Lunæ 24. Maij 1610.

ARGVMENTVM.

Remissoria conceditur in profanis etiam non

existente præsumptione calumniæ, dummodo articuli sint releuantes, & quæ in proposito dicantur causæ profanæ.

SVMMARIVM.

Causa decimarum dicitur profana, num. 1.
Causa profanæ dicuntur etiam spirituales dummodo super titulo beneficij commissa non sint, num. 1.
Remissoria non denegatur in profanis etiam sine fumo, dummodo articuli sint releuantes, num. 2.
Consuetudo immemorabilis non soluendi decimas sufficit ad præscribendum, non solutionem decimarum, num. 3.
Præscriptio, seu consuetudo immemorabilis habet vim tituli, & priuilegij etiam contra habentes intentionem fundatam de iure præsertim ad fauorem personarum Ecclesiasticarum, num. 3.
Aequites Hierosolimitani dicuntur religiosi, num. 3.
Remissoria non denegatur propter præsumptam calumniam quando articuli sunt releuantes, num. 4.
Aequalitas seruanda est in iudicijs inter reum, & actorem.

DECISIO CCCIII.

1 Domini dixerunt Commendatario dandã esse remissoriam, quia causæ decimarum ad hunc effectum reputantur prophanæ, Put. decis. 335. part. 2. & Rota reputat omnes causas prophanas etiam spirituales, modo super titulo beneficij commissæ non sint, Caputaq. decis. 99. par. 1.

In prophanis autem etiam sine fumo nõ de-
2 negatur remissoria, dummodo articuli sint releuantes, Caput. decis. 230. in fine p. 1. & decis. 68. par. 3. & fuit dictum in Bracharen. Decimarũ coram Illustriss. Pamphilio 20. Maij 1591. & in Toletana Decimarum coram R. P. D. meo Ortembergo 27. Maij 1608. & in Pampilonen. decimarum coram Illustrissimo Pamphilio 23. Iunij 1600.

Releuantia probatur, quia articulatur imme-
3 morabilis consuetudo non soluendi decimas, quæ suffragatur, & habetur pro releuante ad hunc effectum, Rot. in Cauallicen. Decimarum 24. Decembris 1557. Inter impressas 471. lib. 3. & sufficit pro quocunq; titulo, aut priuilegio, l. hoc iure, §. ductus aquæ, de aqu. quotid. & æsti. Caputaq. decis. 355. p. 3. etiam contra habentes intentionem fundatam de iure, Paul. de Castr. cons. 423. col. 2. lib. 2. Thob. Non. cons. 83. num. 5. Rebuff. de decim. q. 13. num. 63. Vasq. controuers. illustr. lib. 2. c. 85. num. 40. & fuit dictum in causa Ciuitaten. Decimarum 15. Decembris 1594. & 17. Maij 1595. coram Gyptio, quæ omnia maximè procedunt, quando agitur de suffragando personis Ecclesiasticis, gloss. fin. in fin. c. in quibusdam, de decim. prout sunt Æquites Hierosolimitani, Cæs. de Graff. decis. 1. nu. 1. de probat. Vasq. controu. illustr. lib. 3. c. 105. num. 49. 50. & 51. dicens esse verè religiosos, quia emittunt tria illa vota substãtialia castitatis, paupertatis, & obedientiæ, idem firmat Nauar. cons. 1. conuers. coniug.

Nec visum est Dominis hanc remissoriam sa-
4 pere calumniam, quia vltra quod ratione præsumptæ calumniæ, remissoria non solet denegari, excluditur etiam calumnia ex quo ad huc pendet dilatio data capitulo actori ad fundandam intentionem suam, qua pendente, debet etiam reo concedi facultas faciendi suas probationes, vt in iudicijs seruetur æqualitas reg. in iudicijs, & c. non licet, de reg. iur. in 6. maximè cum non cadat suspicio differendi iudicium nõ fundaata intentione actoris. Quare, &c.

CAVALERII.

Bononien. Fideiussionis.
Veneris 14. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Solutio partis An liberet fideiussorem pro reliquatu, & quid operetur subscriptio in fine apocæ apposita.

SVMMARIVM.

Solutio partis crediti non cedit in extinctionem fideiussionis, sed fideiussor tenetur quousq; tota quantitas in obligatione contenta soluta fuerit, num. 1.
Subscriptio operatur approbationem, & confirmationem omnium contentorum in scriptura, num. 2.
Subscriptio qualificata, An verò quod dictum fuit in corpore scripturæ sit attendendum, num. 3. & 4.

DECISIO CCCIV.

1 Non placuit Dominis decisio aliàs in hac causa facta sub die 7. Maij proximè præteriti, ideo ab ea recesserunt. Considerabant enim Pompeum non simpliciter fideiussisse pro summa librarum 400. sed voluisse teneri pro dicta summa, quousq. illis de Ceruia esset integrè satisfactum, vt legitur in apoca in illis verbis. Il Signor Pompeo principalmente, & insolido promette, & fà la sicurtà quanto sia per la somma di lire sei milla di quattrini, per le quali vuol sempre restar obligato fintanto, che li detti Ceruia saranno intieramẽte sadisfatti, & ideo si dd. de Ceruia remanent adhuc creditores pro aliqua summa Põpeus tenetur pro illa, quousq. ad quantitatem in obligatione contentam, censetur enim eius obligatio facta pro reliquatu, & ideo solutio partis non cedit in extinctionem fideiussionis, l. in fraudem, §. principalis, ff. de iur. fisc. fuit dictum in Romana Fideiussionis 21 Maij 1604. coram R. P. D. Lancellotto.

Nec

Nec videbatur obstare, quod apoca non esset scripta, sed tantum subscripta manu Pompei, quia placebat responsio subscriptionem operari approbationem, & confirmationem omnium contentorum in scriptura, itaut virtualiter subscriptio dicatur continere quicquid in corpore scripturæ continetur, Ang. in l. si ita stipulatus. S. Grisogonus, num. 3. ff. de verb. oblig. Barbat. cons. 87. n. 15. lib. 3. Natt. cons. 87. nu. 4. Alex. cons. 147. num. 8. & 10. lib. 2. Ruyn. cons. 193. num. 1. vol. 2. Dec. cons. 11. num. 16. vers. præterea in casu nostro, Decian. cons. 11. n. 48. vol. 1. Aym. cons. 73. num. 40. Paris. cons. 77. nu. 23. lib. 3. Rota Ianuen. decis. 78. in princ. & decis. 77. n. 1. & decis. 210. numer. 2.

3 Minus Domini censuerunt suffragari replicationem Pompei, quod eius subscriptio non erat simpliciter facta, vt videntur loqui Doctores præallegati, sed qualificata quo casu non attenditur quicquid dictum fuerit in corpore scripturæ, sed ipsa subscriptio tanquam illa quæ dat robur, vt ex mente Innoc. dicit Felyn. in c. quoniam contra, nu. 43. vers. habes ergo doctrinam de probat. & Bald. in auth. contra qui proprium, n. 8. vers. item quæro quid si est instrumentum, C. de non numer. pecun. cum alijs in decis. alleg.

4 Nam dicebant esse animaduertendum subscriptionem hanc non continere certam, & absolutam obligationem Pompei, itaut nō sit facienda aliqua relatio ad corpus scripturæ, cum in subscriptione non legatur expressum nomen personæ ad cuius fauorē fit obligatio, nec pro quo negocio, ideo necessario dicta subscriptio debet habere relationem ad corpus scripturæ, & continet omnia, quæ in eo continentur exceptis tamen ijs quæ expresse per Pompeium in subscriptione limitata fuerunt, prout fuit tempus, quod fuit restrictum ad annum, & quantitas, quæ fuit limitata ad summam libr. 4000. quod fieret excussio contra principales debitores, & quod nolebat teneri ad aliquod interesse, vt in ea legitur, vnde cum quo ad reliquatum dicta scriptura non fuerit aliquo modo limitata Domini concludebant obligationē Pompei quoad illum esse intelligendam, prout in corpore scripturæ continetur, ac si eius manu scripta esset ex supra allegatis. Tandem visa etiam fuit sufficiens responsio ad ea verba in fine subscriptionis apposita, mà solamente come hò detto di sopra, quasi sint limitata, & ideo limitatam pariant obligationem, quia sūt posita respectu prædictarum limitationum appositarum in subscriptione, vt colligitur ex totius subscriptionis contextura, sed non propterea excluditur relatio ad scripturam præcedentem in non limitatis ex antedictis. Et ex his Domini recesserunt à decisis.

COCCINI DECANI DIGNISSIMI.

Romana Domus ad Sanctum Augustinum. Mercurij 19. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Nunquid Iudex Ecclesiasticus, An vero secularis sit competens Iudex vbi agitur de bonis emphiteoticis Ecclesiæ inter laicos, & An, & quando statutum laicorum possit disponere super bonis emphiteoticis ipsius Ecclesiæ.

SVMMARIVM.

Aegidiana ex defectu potestatis statuentium non comprehendit personas ecclesiasticas & eorum bona, n. 1.

Bona Ecclesiæ dicuntur Sancta Sanctorum, & Patrimonium CHRISTI, & in illis iurisdictio laicalis nullam habet potestatem, n. 1.

Connexorum idem est iudicium, n. 1.

Cognitio causæ annexa spiritualibus spectat ad Iudices Ecclesiasticos, n. 2.

Connexitatis ratione radicatum in pupillo extenditur ad maiorem, num. 2.

Forum Clerici extenditur ad laicum, quando causa est communis inter laicum & clericum, n. 2.

Episcopo moriente non currit præscriptio nec contra Episcopum, nec contra Capitulum, quando agitur de re communi inter Episcopum & Capitulum, n. 2.

Priuilegium vni socio concessum extenditur ad alium, numer. 2.

Causa inter laicos emphiteotas ecclesiasticos reputatur spiritualis quando agitur de bonis emphiteoticis Ecclesiæ & coram iudice ecclesiastico terminanda est, n. 3. & per totam decisionem.

Partæ sunt sortiri forum, & ligari statutis, n. 4.

Statutum laicorum nullo pacto disponere potest super vtili dominio res emphiteotica ecclesiastica, nu. 4. & 5. declara dummodo non lædatur Ecclesia, nu. 9. vbi de materia huius declarationis, & n. 10.

Vna eademq; res diuerso respectu, & ratione diuersarum personarum diuersimodè iudicari potest, n. 6. vbi declaratur hæc conclusio quando habeat locum.

Beneficialis causa vbi de possessione agitur tractari potest coram iudice seculari, nu. 7. vbi tamen quod in contrarium est communis opinio,

DECISIO CCCV.

1 DOmini post maturam causæ discussionē censuerunt non esse locum Ægidianæ, quia ex defectu potestatis statuentis non comprehendit personas Ecclesiasticas, & earum bona, vt sæpè censuit Rota, vt in decisionibus allegatis per Modernum Eugubinum in cons. 20. n. 8. vol. 2. Bona enim Ecclesiæ dicuntur Sancta Sanctorum, c. nulli liceat, & c quicunq. 12.

q. 2. & dicuntur patrimonium Christi, c. cum ex eo, de elect. in 6. latè Felyn. in c. constitutus, nu. 19. de rescript. & propterea habens iurisdictionem laycalem tantum in illis nullam habet potestatem, c. quæ in Ecclesiarum, & c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. & vtrobiq. notant Doctores omnes, qui defectus potestatis inrrat etiã in casu de quo agitur, quia licet agatur de vtili dominio inter laicos, tamen cum sit connexum, & dependens á dominio directo, quod est magis dignum, & effectus, ac qualitas quædam ipsius quæ non potest esse sine subiecto, vt post Bart. in extrauag. qui sint rebelles, in verbo, rebellando, num. 17. dicit Ias. in cons. 86. nu. 14. lib. 1. & latè probat Bero. in c. quæ in Ecclesiarum, num. 10. de constitutionibus. ideo ratione connexitatis tale iudicari debet, quale est directum, c. translato, de constit. c. præterea, & ibi glos. de offic. deleg. l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. latè Catell. Corta in verb. connexorum.

2 Et in specie quod cognitio causæ annexæ spiritualibus spectet ad Iudices Ecclesiasticos est tex. expressus in c. quanto, & ibi late glos. in verb. connexa, & Doctores omnes de iudic. & propterea videmus, quod ratione connexitatis illud quod est radicatum in pupillo extenditur ad maiorem, l. si communem, ff. quemadm. seruit. amitt. quod eadem ratione, si causa est cõmunis inter laicum, & Clericum, forus Clerici extenditur ad laicum, Bart. in l. præcipimus, in §. eodem, nu. 1. C. de appellat. & si res est communis Episcopo, & capitulo, si Episcopus moritur non currit præscriptio contra Capitulum, Abb. in c. 1. de præscript. nu. 4. & priuilegium illius qui habet vacationem munerum, extenditur ad socium, gloss. in l. fin. C. de muner. & honor. lib. 10. & alia quamplura exempla adducit, Andr. Siculus in cons. 1. numer. 38. & seqq. lib. 2.

3 Et prædicta tanto magis procedunt in casu de quo agitur, quia omnes causæ istius dominij vtilis Spirituales sunt, & propterea ab eis recipit iudicium, Cardin. in clemen. per litteras, num. 12. quæst. 15. de præbend. efficiens enim est Ecclesia materialis, bona ipsa Deo dicata, finalis vero vtilitas Ecclesiæ ita arguunt, & concludunt, Bero. in c. quæ in ecclesiarum, num. 9. & seqq. & præsertim, num. 12. de constit. Siluan. cons. 9. num. 23. & pro ista sententia videtur bonus tex. in c. cæterum, vbi Abb. in princ. de iudic. quem allegat Bero. loco præcitato, vbi lis inter vassallos terminanda est per Dominũ feudi, etiam quod sit Ecclesiasticus, & hanc quoq. sententiam sequuti sunt Fulgos. in cons. 166. num. 3 vers. quinto quia, & col. penult. in princ. vers. rursus, vbi quod Iudex Laicus nullo pacto potest se intromittere etiam quod agatur de vtili dominio inter laicos, card. in cons. 92. num. 8. in fine, vers. insuper, Calder. cons. 15. numer. 1. de indic. Rebuff. de decim. quæst. 10. num. 1. cuman. cons. 41. nu. 2. vers. sed his non obstantibus, Campeg. inter cons. Brun. cons. 2. numer. 35. vers. & hoc quia feudatarius, vol. 1. Ægid. cons. 40. num. 3. in fine, vers. & est ratio, & hæc videtur fuisse opinio Francisci de Tigrino, & Vberti de Bobio, vt colligitur, ex traditis per Io. Andr. in c. quoniam frequenter, nu. 34. per Butr. in § quod si super, num. 19. vers. si autem venit, & per Abbatem in §. in alijs, num. 28. vt lit. non contest. pro qua possunt etiam allegari, quia in effectu hoc sentiunt, Feder. de Senis cons. 245. num. 3. vers. fine præiudicio veritatis, Gemin. in c. fin. num. 14. de for. compet. in 6. Anchar. in c. ea quæ, num. 12. de reg. iur. in 6. Bolognin. in addit. ad cons. Io. de Anan. 84. nu. 7. Alnat. Valasc. de iur. emphit. q. 39. n. 14. vers. & Idem si durante emphiteusi.

4 Et prædicta corroborantur etiam alia optima ratione, quia paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, c. 2. de constit. in 6. quod argumẽtum ponderat Bero. in d. c. qua in Ecclesiarum, num. 12. sed sic est, quod laicus nullo pacto potest statuere super vtili dominio rei emphyteoticæ Ecclesiæ, vt est tex. clarus in d c. quæ in Ecclesiarũ, de constit. & iste est Germanus intellectus illius textus ex allegatis per Riminald. Iunior. ibidem, nu. 2. vers. secundus verò fuit cum pluribus sequentibus vsq. ad num. 13. & quamuis dici potest hoc esse verum, quando agitur de mutatione vassalli, quia tunc agitur de præiudicio Ecclesiæ, tamen considerabant Domini, quod circa validitatem statuti inter alia duo possunt considerari, scilicet defectus potestatis statuentis, & præiudicium Ecclesiæ, vt in d. c. quæ in Ecclesiarum, & habetur etiam in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. & considerat Bero. in d. c. quæ in Ecclesiarum, num. 9. in statuto autem disponente super vtili dominio laici, concurrit præiudicium Ecclesiæ propter mutationem vassalli, Campeg. inter cons. Brun. cons. 2. nu. 36. vers. & ideo non possunt statuere, Rimin. Iun. qui latè hoc probat, & multos allegat. in d. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 12. de constit. & dicit ibidem Bero. d. num. 9.

5 Concurrit etiam defectus potestatis statuentis ratione connexitatis, quam habet dominium vtile cum directo vt dictum fuit, & probat Bero. loco proximè allegato, vers. alia quoq. ratione, & in specie, quod statuta laicorum non comprehendant vtile dominium in bonis emphyteoticis, tenuerunt Card. cons. 2. num. 1. vers. item in hæreditate, Bald. in auth. si quas ruinas. n. 9. C. de sacrosanct. eccles. campeg. inter consil. Bruni con. 2. num. 34. vbi quod ista opinio est verior

verior, Abb. conf. 72. in princ. lib. 1. & in c. quæ in Ecclesiarum, num. 2. in tertio notab. vbi etiã Bero nu. 8. & Dec. numer. 6. de constit. Silua. cons. 9. num. 25. Bald. cons. 300. num. 1. & 4. lib. 1. Ias. cons. 152. num. 9. lib. 4. Cuman. cons. 41. num. 2. vers. sed his non obstantibus, & est de mente Castren. in cons. 146. in princ. & cons. 130. col. 2. in fine, vers. & idem si tenor, lib. 2. dum dicit in successione feudi, & emphyteusis non esse attendendum statutum loci, sed tenorem inuestituræ.

6 Non obstant in contrarium adducta, & primo, quod dominium vtile non est Ecclesiæ, sed laici inuestiti, & ideo Iudex laicus est Iudex cõpetens, quia connexitas, quam habent ista dominia inter se non efficit quin vtile dicatur proprium laici, non autem Ecclesiæ, & licet inseparabile videatur à directo, tamen potest diuerso iure censeri eo modo, quo vna, & eadem res potest diuerso respectu, immo ratione diuersarum personarum, diuersimodè iudicari, vt in puncto dicit Surd. in cons. 338. num. 19. vers. hæc mouet, lib. 2. Nã fuit responsum, quod licet sit verũ, quod aliquãdo, vna & eadem res possit diuerso iure cẽseri, hoc tamen procedit quãdo respectu diuersæ personæ, vel diuerso respectu concurrit diuersitatis ratio, secus autẽ quãdo eadem ratio concurrit, vt declarat Abb. in d. cap. cum in tua. num. 7. vers. solutio ex diuersitatis rationibus de decim. dominium autem vtile non potest diuersimodè considerari respectu Ecclesiæ, & laici cum semper remaneat annexum cum directo: nam per concessionem factam laico actualiter non separatur à directo, sed per quãdam fictionem intellectus, vt dicitur de iurepatronatus Glos. 1. in c. piæ mentis. 16. q. 7. quam sequitur Andreas Siculus in c. quanto, num. 16. vers. & ita dicatur. de iudic. quæ operatur, vt dominij vtilis capax sit laicus, nõ autem, quòd ita efficiatur laicale, vt iudex laicus sit iudex competens, immo cognitio præseruatur Iudici Ecclesiastico, Alex. cons. 58. in fine lib. 1. & in proprijs terminis Bero. in d. c. quæ in Ecclesiarum, num. 9. vers. alia quoque de constit. & sic cessat argumentũ Surdi in d. cons. 338. num. 9. quod bona sunt personarum accessoria, quia hoc est verum, quando res omnino transfertur secus autem quando solum dominium vtile, quod remanet connexum cum directo, & ideo non potest diuerso iure censeri, vt dictum est.

Nec prædicta responsio potest elidi, ex quo 7 aliqui voluerunt causam possessionis beneficij posse tractari coram iudice seculari, & tamen possessio est connexa cum proprietate spirituali, quo argumento vtitur Surdus vbi supra nu. 25. quia nedum tollitur obiectum ex rationibus prædictis, & ex adductis per Bero. in dict. c. quæ in ecclesiarum, n. 12. in fine, sed ex quo communis sententia est in contrarium, vt testatur Aufrer. in addit. ad decis. Capellæ Tholosanæ 471. incip. item fuit quæsitum, & de communi etiam testatur Aluar. Valasc. consult. 93. nu. 3. & etiam eam sequitur Guglielm. de Benedict. in c. Raynutius in ver. & vxorem, decis. 2. n. 38. & infiniti, qui possent allegari, & semper eam approbauit Rota, vt in decis. 4. de lit. contest. in antiq. quam ad punctum allegat Aufrerius vbi supra, & est etiam decisio Putei 361. in fine lib. 1. & fuit sæpissimè resolutum, & signanter in causa Oscen. Canonicatus 1. Decembris 1595. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.

8 Non obstat, quod plures Doctores videantur tenere cõtrarium scilicet quod iudex laicus possit cognoscere super tale dominium vtile inter ipsos laicos, quia istorum Doctorum authoritates facilè tolluntur: nã Albert. Brun. de stat. art. 8. n. 107. vers. & faciunt hæc qui pro ista opinione allegatur nihil firmat, sed solum refert opinionem Vberti de Bobio, & Francisci Tigrino, quos malè intellexit, quia ipsi pro cõtraria sententia possunt allegari, vt ex Butr. Io. Andr. & Abb. supra dictum est, & propterea Surd. in d. cons. 338. n. 17. dum allegat Brunũ decipitur Abb. vero in c. quoniam frequenter, S. in alijs, n. 28. vt lit. non contest. licet videatur dicere, quod clericus veniens ad causam pro defensione emphiteotæ non possit declinare iurisdictionem, tamen est aduertendum, quod impressio est mendosa, quia Specul. de p.º decreto S. restat videre n. 24. & 25. quem ipse allegat, expressè tenet, quod iudex laicus, non est iudex competens clerici venientis ad causã etiam quod renunciet priuilegio fori, & in omnem euentum dictum Abbatis esset contra Glosam in c. clericus nullum 11. q. 1. in verb. secularem, Cuman. autem in consil. 84. & sibi contrarius in d. cons. 41. n. 2. vers. sed his non obstantibus, & in eodem casu Cumani contrarium consuluit Fulgos. in cons. 166. locis præcitatis; Decisio verò in causa Auximana Bonorum 19. Ianuarij 1604. licèt in terminis dicat, quod est locus Ægidianæ, quando agitur de vtili dominio inter laicos, quia personæ sunt seculares, nec agitur de bonis, sed super possessione inter ipsos laicos non firmat, quod causa possit cognosci coram iudice laico, sed firmat potius quod Ægidiana habeat locum coram iudice ecclesiastico, quando agitur inter laicos quod non est verum, quia Ægidiana respicit ordinatoria iudicij, & ideo seruandum est ius fori, Contard. de Ægid. limit. 4. rat. Can. reintegran. n. 10. & 11. in foro autem ecclesiastico, vt dictum est, non habet locum Ægidiana, & pro-

propterea cum prima vice illa decisio fuerit allegata in causa Sabineñ Villettatum 9. Iunij 1606. coram me, in qua agebatur de vtili dominio inter laicos, & dubitabatur, An esset locus Ægidianæ, Rota voluit videre de iustitia mandati de manutenendo, vt in positionibus, & diarijs Dominorum fuit adnotatum, quia cum Rota habeat vtramque iurisdictionem, nempe ecclesiasticam, & laicalem, cum ageretur de vtili dominio substinebamus vices iudicum ecclesiasticorum, & propterea erat seruandum ius fori ecclesiastici.

Neque facit alia ponderatio, nempe quod si
9 paria sunt forum sortiri, & statutis ligari, multi Doctores tenent, quod princeps laicus potest statuere super vtili dominio dummodo nõ lædatur Ecclesia, & absq; illius præiudicio, quos allegant Tiraquell. de retract. lignag. gloss. 13. nu. 8. Surd. d. cons. 338. num. 14. in fine, vers. quarto quod statuta laicorum, & Aluar. Valasc. de iur. emphit. q. 17. n. 12. & hoc etiam reperitur scriptum in quadam annotatione bo. me. Orani in causa Mediolaneñ Bonorum 13. Nouembris 1596. nam dixerunt Domini, quod Anch. in cons. 125. n. 7. & in cons. 433. n. 2. & 3. fuit author istius opinionis, & ideo resolutio pẽdet ab intellectu Anchar. qui verè loquitur in casu, quo emphiteusis fuerat acquisita pro hæredibus, & monetur primò, quia aderat statutum per quod fœminæ excludebantur, vnde subdit quod ex eo, quod fœminæ non poterant esse hæredes, non erant successibiles in emphiteusi acquisita pro hæredibus, & secundo mouetur, quia Pater acquirendo pro filijs, vel liberis nõ censetur acquisiuisse pro fœminis, quia censetur se conformasse cum dispositione statuti, & eodem modo acquirere, & ita intelligit, & declarat Anchar. Soccin. iun. cons. 71. n. 43. vsq; ad finem lib. 1. & Brun. de statut. art. 8. n. 106. in princ. & ita illum etiam intellexit rota in causa Romana Domus Sancti Ludouici 27. Nouembris 1601. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & coram me in causa Romana Emphiteusis 18. Maij eiusdem anni & 28. Nouembris 1608. & alias sæpius, & quamuis Anchar. subdat, quod statutum non disponit super rebus Ecclesiæ, sed super vtili dominio quod est laicorum, tamen est aduertendum quod non loquitur de statuto in ordine ad vtile dominium, sed de statuto in ordine ad intentionem acquirentis, quæ intentio acquirentis, vt masculis extantibus fœminæ non succedãt, non lædit Ecclesiam cum ipsius non intersit vt pater magis acquirat vni, quàm alteri ex filijs, sed non propterea dicit, quod si pater acquirat pro filijs masculis, & fœminis, ita vt omnes insimul succedant stante statuto exclusiuo fœminarum, fœminæ non possint succedere, quia hoc esset contra iuris communis regulas, secundum quas tenor inuestituræ est seruandus, & non statuta loci, vt per Castr. locis superiùs allegatis, & Doctores, qui generaliter ponunt istam conclusionem, quod stante statuto exclusiuo fœminarum, fœminæ in emphiteusi censeantur exclusæ non fundant se in statuto, sed in intentione acquirentis, qui præsumitur in acquirendo se conformare cum statuto, vt per Bart. in l. vt iuris iurandi, §. si liberi, num. 5. ff. de oper. liber. Clar. in §. emphiteusis, q. 32. vers. sed pone, qui alios allegat Decian. consil. 30. nu. 40. & seqq. Curt. iun. qui de communi testatur in cons. 31. nu. 3. & dixit Rota in præcitatis decisionibus Romana Domus S. Ludouici, & Romana Emphiteusis.

Et secundum sententiam Anchar sunt intel-
10 ligendi Doctores, qui allatis prædictis rationibus ipsum simpliciter sequuntur nempe Alex. cons. 9. n. 1. lib. 5. & cons. 27. n. 4. in fine vol. 6. & Felyn. in c. quæ in Ecclesiarum, num. 95. de constit. Dec. in auth. Cassa. nu. 9. C. de sacros. Eccles. & cons. 139. n. 2. vers. non obstat. & in c. quæ in Ecclesiarum, nu. 20. de constit. Paris. cons. 22. num. 86. vol. 2. & adden. ad Dec. in c. quæ in ecclesiarum, nu. 20. in verb. Ecclesiæ, de constit. & meritò quidem: nam vltra quod hoc colligitur ex verbis ipsorum Doctorum intrat quoque alia ratio, quod Doctor est intelligendus secundum ea quæ allegat Roman. cõsil. 211. n. 5. vers. quoad vltimum.

Aliorum vero DD. aliqui, vel torquent An-
11 char. vel etiam secundum ipsum intelligi possunt, alij vero loquuntur in casibus particularibus in quibus sunt reprobati, alij postremo non tangunt istam difficultatem, & in primo genere sunt Barbat. in cons. 14. col. fin. vers. ad hoc respondeo lib. 1. Brun. de statutis loco supra allegato vers. item illam, ampliant Ruyn. consil. 70. n. 11. vol. 5. Marcabrun. cons. 26. nu. 131. Bursatt. cons. 56. num. 12. vol. 1. Menoch. de arbitr. cas. 180. n. 9.

In secundo verò genere sunt Castren. in con-
12 sil. 194. lib. 1. qui tenet quod Statutum Florẽtiæ de prohibita alienatione rei communis irrequisito consorte habeat etiam locum in donatione iurispatronatus, sed nihil probat, cum res ipsa demonstret auctoritatem huius consilij contra quod in specie est cons. Gemin. 67. per tot. in quo concludit contrarium, tàm ex defectu potestatis quàm voluntatis statuentis, Soccin. in cons. 99. n. 2. vol. 2. qui dicit quod circa solutionem canonis est attendendum statutum, & consuetudo loci in quo debet fieri solutio: nihil etiam probat, quia non valet statutũ & consuetudo in præiudicium Ecclesiæ. c. cum causam.

causam. de te iudic. c. 1. de consuetud. c. clericus laicus de immunit. ecclesiast. in 6. & ista consuetudo dicitur proxima sacrilegio, Bald. cons. 9. num. 6. vers. non valeret, lib. 1. Ruyn. cons. 156. num. 8. lib. 4. vbi quod consuetudo non valet ex causa efficienti, quia sicuti laici nō possunt statuere, ita nec consuetudinem inducere onerosam ecclesijs, Purpurat. verò in cons. 332. n. 9. vers. tertio contingit, qui loquitur ad effectum, quod vtile dominium possit collectari, nec etiam facit quia in contrarium est doctr. Bart. in l. priuatæ, n. 2. C. de excusat. munet. lib. 10. vbi etiam post Ang. Io. de Platea circa medium vers. dicit etiam hic, Ang. Cassan. in consuetud. Burgund. §. 4. glos. 6. super verbis textus & supportor le moisie, vers. & intelligo prædicta, numer. 6. Thom. Parpalia in repetit. l. placet, num. 73. & seqq. C. de sacros. Eccles. Ægid. de Thomatis de collectis in §. pauperes an aliquibus n. 29. & seqq. Ias. in l. 1. num. 31. C. de iure emphit. & habetur ponderosissimum consilium Siluani 9. per totum vbi latè, & doctè & etiam in casu Purpur. loquuntur Sutd. & Aluar. Valasc. qui fuerunt quodammodo nouatores istius opinionis, & propterea conantur fundare intentionem suam defendendo prædictas conclusiones.

In tertio vero genere sunt Afflict. in c. impe-
13 rialem, §. præterea inter num. 9. de prohibita feudi alienatione per Federicum, qui dicit consuetudinem esse seruandam, quod Dominus feudi Ecclesiasticus cognoscat de feudo Ecclesiæ, tàm in possessorio, quàm in petitorio, quia ista consuetudo est secundum dispositionem iuris, & propterea Afflict. non facit ad pictum, Socc. iun. in cons. 71. n. 13. vol. 1. qui facit motiuum, sed concludit cum Ancharano, quem etiam declarat, vt supra dictum est, & ideo non debuisset allegari, Castr. in cons. 290. in fine, lib. 2. loquitur in terminis illius quæstionis de his quæ cōpetunt clericis non vti clericis, sed vt cuilibet, de qua per Bart. in l. cunctos populos. q. 5. n. 28. & seqq. C. de Summa Trinit. & Fid. Cathol. de qua quicquid dicendum sit non facit ad propositum, Rim. sen. consil. 447. n. 20. vol. 3. & Abb. cons. 28. n. 6. absolutè non tangunt istam difficultatem.

Nec obstat adnotatio bo. me. Orani in cau-
14 sa Mediolaneñ Bonorum quia illa non est decisio Rotæ, vt patet ex eius initio ibi Domini per viam inclinationis amplexi sunt decisionē factam sub die 20. Maij ad fauorem D. Commendatarij, Rota enim non facit decisiones per viam inclinationis, sed in istis casibus est in arbitrio Ponentis si aliquid adnotare vellet memoriæ suæ causa, & tanto magis quia in priori decisione huiusmodi conclusio non repetitur firmata, præterea vnus ex Dominis qui tunc temporis erat in Rota affirmabat, quod visa huiusmodi annotatione Rota illam non agnouit pro sua &c.

PIROVANI.

Bononieñ Cappellaniæ.
Lunæ 24. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria non denegatur, quando abest calumnia, & articuli sunt releuantes, vbi quomodo dicatur abesse calumnia, & quando articuli dicantur releuantes.

SVMMARIVM.

Remissoria regulariter non denegatur, quando adest calumnia, & articuli sunt releuantes, num. 1. Vbi quod calumnia non probatur ex eo quod constat de releuantia.

Transportatio actorum necessaria non est, nec impedit remissoriam, quando causa in prima instantia fuit introducta in Rota, secus si per auocationem ab alio Iudice, num. 2.

DECISIO CCCVI.

1 Andā esse Remissoriam Leandro fuit resolutum, quia regulariter non solet denegari, quando adest calumnia, & articuli sunt releuantes, Caputaq. decis. 56. & 68. par. 3. Rota in Bracharen Decimarum coram bon. mem. Cardinali Pamphilio 20. Maij 1591. & in vna Tirasoneñ Canonicatus coram me 10. Decembris 1610. Calumnia non probatur consito de releuantia, vt sæpius fuit decisum, & signanter in illa Toletana Mercedis 4. Iulij 1579. Releuantia autem videbatur clara, quia ex hac probatione resultat iustificatio eius gratiæ, nempè quod Beneficium vacauerit per dimissionē Claudij, & quod Claudius dimisit iuxta decretum in litteris suæ prouisionis Canonicatus appositum super valore, & alijs quæ bene releuantia visa sunt Dominis.

Et ideo magis remissoria in casu de quo agi-
2 tur videtur fauorabilis, quia Leander non possidet, & cessat suspicio, quod dilationem quærat, vt diutius in possessione permaneat, quod autē dicitur de necessaria transportatione actorum per dictum Leandrum antequam decernatur Remissoria, ex Sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. de reform. non videtur procedere, quia causa per auocationem ab Auditore Cameræ non venit in Rota, sed in prima instantia fuit introducta, quo casu acta non transportantur, tanquam concerneñ aliam causam. Exceptio autem excommunicationis in facto non subsistit, &c.

PI-

& in Aurien. Parrochialis de Pao 6. Nouembris 1598. coram R. P. D. meo Lancellotto.

Nec vim faciebat notitia Receptoriæ, vt ex
5 ea suppleretur defectus incertitudinis propter obligationem assistendi Receptori, vt in decis. Calaguritana, & Burgen. supra allegatis. Quia dictum fuit, quod pars non tenebatur se colligare cum Receptore, vt sciret, quo se conferret ad examinandum testes, vt considerarunt Domini in Conchen. Limitum 13. Ianuarij & 27. Martij 1591. coram Comitulo. Quæ autem dicebantur circa defectum iurisdictionis, ex eo quod Nuntius Apostolicus non habebat iurisdictionem in prima instantia, iuxta dispositionẽ Sacri Concilij Tridentini sess. 24. cap. 20. & per Cæs. de Graff. decis. 9. num. 1. & 8. de caus. poss. & propr. Non placuerunt Dominis, quia non agebatur de aliquo interesse bursali Episcopi, sed de re spectāte ad dignitatem Episcopalem, quo casu Episcopus dicitur Iudex competens, Roman. in l. qui iurisdictioni, num. 2. ff. de iurisd. omn. iud. & ibi Ias. num. 10. Felyn. in cap. cum venissent, num. 7. & ibidem, Dec. num. 14. de iud. Gemin. cons. 114. num. 3. Oldrad. cons. 156. num. 1. Atque ita conclusum fuit, &c.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Toletana Canonicatus.
Lunæ 31. Ianuarij 1611.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis, quando, & quibus modis contrauenire quis dicatur incurrendo Ecclesiasticas Censuras, præsertim protestando, & non adimplendo simpliciter contenta in dictis litteris.

SVMMARIVM.

Rota litteris non obediens, & contrauenicns, Ecclesiasticas Censuras damnabiliter incurrit, num. 1.

Litteris Apostolicis contrauenire quis dicitur, quando illis non paret simpliciter, & eo modo, quo littera disponunt, sed cum protestatione, & assertione contraria, num. 2. 3. 4. & 7.

Apostolicis litteris contrauenire quis dicitur quando possessionem quam littera simpliciter alicui tradi iubent, tradit non simpliciter, sed cum aliqua qualitate, & protestatione, num. 5. & 6.

Vitiosè implere, aut omnino non implere æquiparantur, num. 6.

Protestari vnusquisque potest, nec tenetur cedere iura sua, num. 7.

DECISIO CCCVIII.

1 DVbitatum fuit An constaret Decanum, & Capitulum Ecclesiæ Toletanæ sufficienter paruisse litteris exequutorialibus, & Domini dixerunt illis non paruisse, quod valdè dolendum est in Capitulo nobili, & Catholico, quod mandatis Rotalibus, immo verius Apostolicis, parere recusarit illa contemnendo eisq; indecenter contraueniendo, & interim Censuras Ecclesiasticas damnabiliter sustinendo: In sententijs namq. Rotalibus declaratur, quod Ludouicus descendens ab Agnete Lopez del Rincon, & à Gabriele Spinosa Coniugibus, & descendentibus nempè Gabriel à Beatrice de la Cadena vxore Alphonsi de Spinosa, & Agnes à Roderico Lopez del Rincon marito Marinæ, Manuel est purus, & nobilis, & à Christianis antiquis, puris, & nobilibus descendit, & quod statutum Ecclesiæ Toletanæ super puritate æditum ei minimè obstat, item molestationes, & oppositiones per Capitulum eidem Ludouico præmissotum occasione præstitæ, illicitè, indebitè, iniustè declarantur: In exequutorialibus autem expresse mādatur Decano, & Capitulo, quatenus Ludouicum in possessionem Canonicatus inducant, & ad eius pristinum honorem, & dignitatem restituant, prout in eis iuxta prædictarum sententiarum formam, & tenorem restituitur, & restitui mandatur.

Quibus omnibus tantum abest, quod Capi-
2 tulum perueniet, quin potius contrauenerit, cum protestatione facta in actu traditæ possessionis descendeñ Ludouici, quos Rota puros nominatim declarauit dixerint esse impuros, & Ludouicum ab impuris descendere, persistendo in erroneis oppositionibus per Capitulũ contra ipsum in Rota factis, & præteritas falsas prætensiones renouando, & quasi impugnando decisiones, & sententias Rotales, ac illas de iniustitia redarguendo, & quod peius est, mandauit huiusmodi protestationẽ, & reseruationem remanere scriptam in libris Ecclesiæ pro negotijs concernentibus illius statutum deputatis, ac illam inseri in testimonijs dictæ possessionis à Notario dandæ, ac tradi possessionem Ludouico cum dicta responsione, quam in actu traditionis Notarius præsentibus Commissarijs Capituli, alijsq. pluribus publicè legit, quasi, quod Capitulum voluerit hunc famosum libellum adeò iniquum, temerarium, & iniustum, vt ex decisionibus, & sententijs Rotalibus deprehenditur in suis libris in perpetuum conseruari, tam in ignominiam Ludouici, & suorum ascendentiũ, quos Rota puros declarauit, quā in contemptu iustitiæ æqua lance administratæ in hoc Sacro Tribunali, quod de iustitia redarguitur, & notatur.

Hinc sequitur contrauentio in ea parte, in
3 qua mandatur quod Ludouicus ad pristinum honorem restituatur, quia quantum in Capitulo fuit illam de nouo denigrare conatum est

illumq. in honore sibi à Rota restituto spoliare eius famam, honorem, & progeniem ledendo, & grauibus iniurijs afficiendo.

Hinc etiam sequitur contrauentio in ea parte
4 in qua oppositiones, & molestationes Capituli iniustæ declaranrur, eiq. super præmissis, perpetuum silentium imponitur, quia ex diametro Capitulum hoc silentium violauit persistendo in eisdem oppositionibus, vexationibus, & molestationibus, quas Rota illieitas, iniquas, indebitas, iniustas, & de facto factas præsumptas iuridice declarauerat.

Hinc quoq. resultat contrauentio in ipsa pos-
5 sessione tradita, quia cum vigore statuti Ecclesiæ Toletanæ de puritate quis debeat admitti ad Canonicatum non simpliciter, sed cum qualitate puritatis à statuto requisitæ, & sic possessio sit tradenda Canonico cum dicta qualitate puritatis, hoc non fecit Capitulum, sed potius nedum tacitè, sed etiam expresè possessionem tradidit cum contraria qualitate, & sic Capitulum non solum contrauenit in nõ parendo, sed etiam in agendo, vt considerat Innoc. in c. olim, il 3. in fine, de restit. spoliat. quem sequuntur Hostien. Io. Andr. & alij, Franch. in c. sollicitudinem, num. 11. de appell.

Vltra quod traditio possessionis facta à Capi-
6 tulo ei non suffragatur, neq. ex illa potest resultare paritio, quia cum stantibus prædicta respõsione, & alijs supra deductis, fuerit vitiose, maliriosè, & modo indebito tradita, perindè est, ac si non fuisset tradita, neq. fuisset facta paritio: nam vitiosè implere, aut omnino non implere æquiparantur, l. quoties, ff. qui satisd. cog. l. 1. ff. si quis in ius voc. non iet. & idem est malitiosè implere, ac non implere, l. vbi exigitur, ff. de eden. & ibi Odofred. Alber. & alij & qui facit, quod facere non debet, non videtur facere id quod facere debet.

Neq. obstat, quod nõ prohibeatur, quis pro-
7 testari, & iura sua sibi præseruare, quia licet quis possit protestari, nec tenetur cedere iura, & prætensiones, tamen tenetur parere executorialibus, nec potest eis contrauenire, Mohed. decis. 9. de caus. possess. & propriet. hic autem Capitulũ non stetit in solis terminis protestationis, & præseruationis iurium, sed fecit declarationem contrariam senrentijs, & executorialibus mandando, quod talis responsio, & declaratio registraretur in libris Capituli, & insereretur in testimonijs possessionis à Notario dandæ, & sic multipliciter contrauenit, vt dictum est, &c.

ILL.^{MI} D. CARD.^{LIS} LANCELLOTTI IVNIORIS.

Paceñ Parochialis de Talaueta.
Veneris 4. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Positionibus criminosis obiectiuis, & negatiuis, quando quis respondere teneatur.

SVMMARIVM.

Positionibus obiectiuis respondere quando quis teneatur, numero 1.

Positionibus etiam criminosis respondere quis tenetur, quando includunt ius ponentis, n. 2.

Positionibus negatiuis respondere quis tenetur, quando habent implicitam affirmatiuam, n. 3.

Procurator constitutus cum facultate iurandi de calumnia potest etiam iurare in omni casu in quo iuramentum præstandum est à principali, n. 4.

DECISIO CCCIX.

1 Censuerunt Domini, quod sit respondendum positionibus, non obstante, quod prætendatur, quod sint obiectiuæ, quia non sunt merè obiectiuæ, sed de iure dantis, cum includant bonum ius Ludouici fundatum in incapacitate Francisci tanto magis, cum Ludouicus sit reus, & possessor, Rota decis. 30. de testib. in antiq. Vestr. in prax. lib. 5. c. vltimo, num. 5. & seq.

Et non obstante, quod prætendantur esse
2 criminosæ, quia nullum continent crimen, cũ nihil sit, quod Francisco possit imputari si non est legitimus, & quia includunt ius dantis, quo casu articuli etiam criminosi essent admittẽdi, Rota decis. 26. de test. in antiq.

Et non obstante, quod prætendantur esse ne-
3 gatiuæ, quia vltra quod habent implicitam affirmatiuam etiam positionibus negatiuis est respondendum quoties iudici æquum videtur, Benintend. decis. 32. n. 12.

Neque obstat, quod procurator Ludouici nõ
4 habeat sufficiens mandatum ad iurandum positiones, quia plures ex Dominis existimabant mandatum esse sufficiens, cum procurator habeat in mandato facultatem iurandi de calumnia, quod sufficit etiam, vbi de forma iuramentum esset præstandum à principali, vt in causa Boianen. Pensionis 17. Iunij 1603. coram Illustrissimo Cardinali Millino, tanto magis quia est ad iurandum in ista causa, & in mandato adest clausula, & alias &c. & clausula, Et si requireretur speciale mandatum, sed quatenus pars non habeat hoc mandatum pro sufficienti dixerunt Domini dãdam esse dilationem procuratori Ludouici cum retardatione ad effectũ vt faciat quod eius principalis transmittat mãdatum speciale, quia hoc non est tale emergẽs quod poterit præuideri à principali cui propterea non est imputandum.

RE-

REVER.MI D. LVDOVISII.

Ianuen Iurisdictionis.
Lunæ 21. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Testes An, & quando possint examinari post publicationem, quandove semel examinati possint iterum examinari super eisdem articulis.

SVMMARIVM.

Testes post didicita testificata examinari nō possunt, n. 1.
Testes post publicationem possunt examinari super articulo partim nouo, & partim antiquo, n. 2. vbi declaratur hæc conclusio.
Testes possunt examinari in Rota etiam post traditum summarium depositionum procuratoris, n. 3.
Testes semel examinati super vno articulo, non possunt amplius examinari super eodem articulo, n. 4.
Testes non obstante publicatione possunt iterum examinari, quando non fuerunt perfectè examinati, num. 5. declara, vt num. 6.

DECISIO CCCX.

1 PRopoſito ſemel atque iterum dubio An ſit locus examini quatuor Teſtium inductorum per Abbatem S. Matthæi DD. negatiuè reſponderunt, quia Abbas examinauit viginti tres Teſtes ſuper primis articulis vigore remiſſoriæ, & habuit penes ſe, & per multos dies retinuit proceſſum originalem depoſitionum eorundem Teſtium vnde poſt didicita eorum dicta, non poteſt denuo ſuper eiſdem examinari, authentic. at qui ſemel, C. de probat. & in corpore vnde ſumitur in S. quia vero.in authēt. de teſtib. c. frater, & c. intimauir eodem titulo.

2 Nec facit, quod non obſtante publicatione poſſint produci Teſtes ſuper articulo partim nouo, & partim antiquo, vt dicunt Butr. & Felyn. in d. c. frater, quia viſum fuit Dominis non applicari: nam licèt articuli, qui de nouo dantur aliqualiter in cortice & ſono verborum differant ab antiquis, attamen in virtute & ſubſtantia ſunt ijdem, aut ſaltem in ipſis comprehenduntur, quod ſufficit, vt non admittatur nouum examen, vt poſt Innoc. & Io. Andr. tradit Abb. in d. c. fratet, nu. 8. verſ. ſed leuiter concludo, Bart. in d. authent. qui ſemel num. 24. Paul. de Caſtro conſ. 193. ſub num 1. verſ. & ſic vide vt lib. 1. Aym. conſ. 134. n. 47. Anton. Gabr. de teſtibus concluſ. 21. n. 17.

3 Et præſertim eſt cauendum in iſto caſu poſt reſolutiones factas, & diſcuſſa dicta teſtium, vt dixit Rota in vna Placentina Bonorum 8. Februarij 1585. coram bo. mem. Cardinali Seraphino, in qua deciſione reſpondetur ad illud quod obijcitur de ſtylo Rotæ, quod procedat quando habitum fuit ſolummodo ſumma riſſ vel quando originale fuit oſtenſum, aut dimiſſum in manibus procuratoris, quod in Curia aliquando admittitur & Rota permittit propter legalitatem, & probitatē procuratoris vnde non debet extendi ad iſtum caſum, in quo per multum tempus originale fuit penes principalem iudicem, & Rota inſcijs.

4 Accedit quod duo ex dictis teſtibus, videlicet Ioannes Antonius, & Marcus fuerunt ſuper illis antiquis articulis examinati. Vnde amplius non debent examinari, etiamſi non fuiſſet eorum examen pulicatum, l. produci. vbi gloſ. & Bart. ff. de teſtibus, Abb. in d. c. conſtitutus, il ſecondo, nu. 2. de teſtibus, Silueſt. Aldobrandin. conſ. 114. nu. 74 & ſeq. Peregrin. deciſ. 87. & 118. lib. 2.

5 Nō obſtat quod dicitur poſſe denuo examinari teſtes non obſtante publicatione quando non fuerunt perfectè examinati, ex cumulatis per Gabr. d. concluſ. 21. num. 20. & ſeq. de teſtibus, & non fuiſſe bene examinatos, & interrogatos quia ſuper fama deponunt tantum per verbū præſentis, & benè interrogati depoſuiſſent per verbum præteriti temporis, quia vltra quod duo tantum ex tot teſtibus deponunt de fama per verbum præſentis temporis tantum.

6 Articulus habet verba præſentis temporis tantum, & per conſequens ſi teſtes loquuti sūt prout eſt conceptus articulus, hoc non venit ex culpa aut negligentia iudicis, ſeu Notarij examinantis, ſed culpa articulantis, licèt autem ſit ſuccurrendum parti contra negligentiam examinantis, non autem contra propriam, aut ſui procuratoris. Præterea fuit reſolutum ex pluribus famam etiam formiter probatam non releuare vnde non debet ſub prætextu eius, quod non releuat concedi facultas examinandi contra regulas iuris, cum etiam in caſu non prohibito nō ſoleat admitti quis ad probandum, vbi materia eſt irreleuans, Caſſad. deciſ. 2. de dilat. Caputaq. deciſ. 66. part. 3. & vbi fama iuuare poſſet Abbatem nō egeret repetitione iſtorum Teſtium, quia habet plures teſtes benè deponentes de ea per verbum fuit, & eſt, &c.

REVER.MI D. SACRATI.

Bononien Adminiſtrationis.
Lunæ 28. Februarij 1611.

ARGVMENTVM.

Teſtator an poſſit liberare tutorem à dolo præſumpto, & quomodo colligatur ex verbis teſtatoris huiuſmodi liberatio.

SVMMARIVM.

Testator potest liberare tutorem, seu administratorem vsque ad dolum præsumptum inclusiuè, nu. 1.

Coniectura quibus colligitur testatorem voluisse liberare tutorem, vel administratorem à dolo præsumpto. n. 2.

Dolus verus non consideratur ex non confectione inuentarij, & non retentione computorum, sed tantum dolus præsumptus, n. 3.

DECISIO CCCXI.

1 CEnsuerunt Domini Bartholomæam non teneri reddere rationē, nisi probetur fuisse in dolo vero: nam quod testator possit liberare tutorem, siue administratorem vsque ad dolum præsumptum inclusiuè trad. Dec. cons. 177. n. 3. & 191. n. 4. Gozzad. cons. 94. nu. 12. Paris. cons. 48. nu. 35. lib. 5. Couarr. lib. 2. var. resol. c. 14. n. 4. vers. quintum, & vers. vltimò omittendum non est, Menoch. cons. 22. num. 3. & 5. & tractat. de præsumpt. 564. num. 9. lib. 4. Rimin. iun. in S. 1. nu. 241. instit. de donat. Cagnol. qui de communi in l. contractus, nu. 101. ff. de reg. iur.

Quod autem voluerit in proposito casu col-
2 ligitur ex verbis testamenti, quæ sunt amplissima siquidem testator fecit illam liberam analogistam, & immunem à confectione inuentarij retentione computorum, & à qualibet redditione rationis, & ab omni, & quocumque onere tutricibus de iure, & in forma statutorū quomodolibet incūbente, addens quod si quomodolibet cogeretur ad aliquam redditionem rationis, & illius occasione iam ratione administrationis, quàm curæ, aut etiam prætensi doli in aliquo commissi teneretur ex nunc, prout ex tunc eidem plenissimam liberationem reliquit, & quatenus ipsa quauis occasione, vel causa condemnaretur, voluit solui, & satisfieri de bonis, & hæreditate ipsius testatoris, & ipsam immunem & exemptam conseruare, & prædictis verbis in se clarissimis accedit, quod Bartholomæa erat persona coniuncta hoc est vxor testatoris quo casu huiusmodi remissiones ex præsumpta mente testatoris pleniorem interpretationem recipere solent, Dec. cons. 177. n. 4. Crauett. cons. 193. n. 9. Gozzad. cons. 94. numer. 14.

Dolus autem verus non videbatur probatus
3 in hoc casu: nam quod Bartholomæa cōfecerit inuentarium, aut non retinuerit computa, & similia concernunt dolum præsumptum, quod propriè consistit in omittendo, Bart. in l. tutor qui repertorium, in princ. n. 7. vers. præterea, ff de admin. tut. Dec. d. cons. 177. num. 3. & 191. num. 5. Menoch. de præsumpt. 164. n. 9.

CAVALERII.

Signina Quartorum.
Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus Vniuersitatis deponentibus pro sua Vniuersitate, quando probent, & quando non.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis pro Vniuersitate admittuntur, sed non sunt omnino integræ fidei, n. 1.

Testes Vniuersitatis nihil prorsus probant pro Vniuersitate, quando agitur de commodo eorum, vt singulorum, num. 2.

Testes Vniuersitatis nihil probant pro Vniuersitate, quando agitur de pascuis, n. 3.

Testes Vniuersitatis non probant pro Vniuersitate, quando deponunt de magna iurisdictione Vniuersitatis, vel in causa ardua, num. 4.

DECISIO CCCXII.

1 DVbium erat An exceptiones contra personas Testium examinatorum pro Communitate contra Capitulum, & Canonicos Cathedralis Ecclesiæ Ciuitatis Signinæ essent releuantes, & informantibus tantum Capitulo, & Canonicis Domini vnanimiter responderunt affirmatiue. Testes enim examinati omnes sunt de Vniuersitate, & sic sint omnino integri propter affectionem iuris, & honoris patriæ, pro qua testificantur Archid. 14. quæst. 2. in princ. Butr. in c. cum nuncius, n. 3. Abb. in c. insuper, n. 2. vbi Dec. n. 7. de testibus, & licet possint esse testes in causa Vniuersitatis d. c. insuper etiam si sit Vniuersitas laicorum, et ibi Felyn. n. 1 vers. sed cōtrarium, & melius Abb. num. 2. vers. ex qua ratione, Afflict. decis. 400. num. 4. & 5.

Nihilominus hoc limitatur, & non procedit
2 quando non agitur de commodo Vniuersitatis sed particularium, vti singulorum, tunc enim repelluntur, ita declarant Doctores prællegati, & vltra ipsos Menoch. de arbitr. casu 106. nu. 13. Lanfranch. de Orian. in tract. de testib. num. 73. vbi de communi Osasch. qui multos refert decis. 99. n. 39. fuit dictum in vna Pampilonen. Sepulturæ 5. Decembris 1584. coram bon. mem. Cantuccio, & in Narnien. Confinium 15. Martij 1604. & 18. Decembris 1606. coram R. P. D. meo Coccino, & in terminis de testibus Vniuersitatis, quando agitur de pascuis, & sic de iure singulorum, Ang. in l om- 3
nibus, n. 2. vers. aut respicit singulos, C. de testibus, Castren. ibidem num. 2. vers. & prædicta Lanfranch. d. n. 73. Afflict. d. decis. 400. n. 5.

Co-

Couar. pract. quæst. c. 18. num. 4. vers. quarto iudices admonendi sunt, vbi testatur de communi Roland. cons. 72. num. 13. & seqq. lib. 2. qui pariter de communi, num. 14. Chissanen. decis. 187. incipien. Testes si sint subditi, & fuit firmatum in vna Ciuitatis Castellanæ Iuris pascendi 25. Februarij proximè præteriti coram me.

Quod autem hi Testes habeant particulare
3 interesse vti singuli, Domini dicebant satis apparere ex ipsorũ depositionibus; Nam Primus iuxta 23. deponit habere 18. equas, 30. capras, & duas vaccas, & prætendit dicta animalia posse immitti ad pascẽdum in Terris Ecclesiæ, dum deponit, & io l'hò pasciute, & pretendo, che possano pascere. Tertius habet quinque vel sex vaccas, viginti capras, & octo vel nouẽ boues. Sextus habet animalia propria. Septimus licet non habeat nisi vnum asinum, tamen propter interesse est repellendus, quia iuxta vigesimumtertium deponit quod si haberet animalia prætenderet posse pascere in Terris Ecclesiæ existentibus in Territorio Signino. Octauus habet multas bestias equinas, bouinas, & capris, & habet eamdem prætensionem. Duodecimus affirmat habere eamdem prætensionem. Et Decimusquartus deponit se habere bestias vaccinas, & vnam trecciam equarũ &c. idem Domini dicebant esse iudicandum de alijs testibus, qui licèt non habeant animalia ad præsens, & tamen possunt habere in futurum, & sic habent idem interesse. Quare concludebant hic nõ agi de interesse Communitatis, sed particularium, & singulorum, quia tunc diceretur agi de interesse Communitatis, quando Communitas pascua venderet; ita distinguit Iacobin. de Sancto Georgio in l. nullus, num. 8. ff. de testibus Felyn. in d. c. insuper, n. 2. circa medium ibi si quæstio est de Nemore, cuius fructus venditur pro ipsa Vniuersitate Couarr. d. c. 18. n. 4 vers. qua ratione vel si Communitas haberet animalia propria, quæ pascerent, vt fuit firmatum in dicta causa Ciuitatis Castellanæ coram me.

Placebat etiam Dominis conclusio alias fir-
4 mata in dicta Pampilonen. coram Cantuccio, quod quando agitur de causa ardua, puta de magna iurisdictione Vniuersitatis, tunc Testes de Vniuersitate non admittuntur, Bald. in dict. c. cum nuncius, sub n. 1. vers. item si esset quæstio de testibus Felyn. d. c. insuper, nu. 5. Paris. cons. 138. n. 34. vol. 4. Vrsill. ad Afflict. d. decis. 400. col. a. vers. nisi tractetur de causa ardua, Menoch. d. casu 106. nu. 11. vbi dicit hoc relinqui iudicis arbitrio. In præsenti autem casu Dominis videbatur agi de causa satis ardua, & graui, cum laici prætendant habere pascua super bonis Ecclesiæ, & super ijs acquirere ius; Ex quibus conclusum fuit exceptiones contra personas horum testium esse releuantes.

PENNIAE.

Alisana Canonicatus.
Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententia contumacialis ob non paritionem monitorij comparente citato, resoluitur, & euanescit, nec sustineri potest, nisi fuerit lata ex plenis, concludentibus, & legitimis probationibus; quãdo ex carcere fugiens habeatur pro confesso, possitq; beneficijs priuari.

SVMMARIVM.

Sententia in contumaciam lata ob non paritionem monitorij per comparitionem infra annum euanescunt, num. 6.

Sententia lata non propter crimen, sed propter contumaciam, non dicitur diffinitiua, sed interloquutoria, & purgata contumacia potest quandocunque reuocari, num. 6.

Citatio generalis, & incerta pro singulis diebus, & horis, contra contumacem non valet tanquam seruitutis speciem inducens, num. 3. & 7.

Testes de auditu non probant in criminalibus, num. 8.

Fama etiam legitimè probata in criminalibus non sufficit ad condemnandum, neque ad torturam, nu. 9.

Testes parte non citata examinati, non confrontati, & non repetiti nihil probant, num. 9.

Fuga non probans delictum, num. 10.

Fuga ex carcere sine effractione non punitur pœna effracti carceris, num. 11.

Fugiens ex carcere sine effractione non habetur pro confesso, num. 12.

Fugiens ex fracto carcere non priuatur beneficij, n. 12.

Pœna priuationis beneficiorum, non habet locum, nisi in casibus, à iure expressis, num. 12.

Componens cum Fisco, vt se à molestijs liberaret non dicitur fateri delictum, num. 13. Vbi præsertim si fuit facta à tertia persona.

Sententia contumacialis contra contumacem homicidam non sustinetur, nisi fuerit lata ex plenis probationibus, & testibus parte citata examinatis, num. 8. & seqq omnibus, vbi propterea quod non sufficiunt Testes de auditu, & de publica voce, & fama iuncta fuga.

DECISIO CCCXIII.

1 Hieronymus de Amicis prouisus à Sede Apostolica de Canonicatu in Ecclesia Collegiata Sanctæ Mariæ Maioris Terræ Pedemontis Alisanæ diœcesis, eius possessionem accepit, & in ea continuauit, de anno 1605. Cum in Ciuitate Alisana in nocturna rixa inter Ioannẽ

Baptistam Coloritam, & Leonardum della Vecchia ex vna, & Æmilium de Stephano ex altera parte, Colorita, & Leonardus ab Æmilio interfecti prætenderentur, parentes interfectorum in querela criminali Hieronymum tanquam valde amicum Æmilij comprehenderunt in processu informatiuo tunc contra prætensos homicidas facto, aliquot Testes de publica voce & fama prædictos quærelatos homicidium cõmisisse deposuerunt. Rursus promotor Fiscalis monitorium cũ solitis clausulis decreuit contra Hieronymum, & Æmilium ad informandũ Curiam, qui cum in termino præfixo non comparuissent Vicarius Alifanus Æmilium, & Hieronymum veros contumaces declarauit, & ad pœnam 200. scutorum in monitorio contentam condemnauit, & vigore sententiæ contra eosdem facta fuit exequtio in scutis 200.

Hieronymus habita notitia dictæ sententiæ
2 ad Curiam Alifanam se contulit, & in carceribus constituit, & quoniam carcer non erat satis tutus, & firmus ideo idem Vicarius sub pœna 100. scutorum mandauit vt Hieronymus daret cautionem de habendo carcere pro tuto. Interim Hieronymus cũ instaret admitti ad suas defensiones illum admisit Vicarius cum termino quinque dierum, quo tempore Ioannes Nicolaus de Colorita frater Ioannis Baptistæ interfecti agnoscens innocentiam Hieronymi spõtè illum exculpauit cæterum Hieronymus, vt promotorum Fiscalem se in processu informatiuo fundantem compesceret ad probandam suam bonam famam, & vitam cum interuentu Fiscalis, & illius interrogatorijs coram Vicario Alifano vigintiduos Testes examinauit, & suam intentionem copiosè probauit, tandem tedio carceris affectus, cum licentia oretenus, vt prætenditur habita ad salubriorem aerem pro recuperanda sanitate se contulit.

Interim procurator Fiscalis omnia acta repe-
3 tiuit, & iterum monitorium expediri curauit ad comparendum personaliter sub pœna delicti confessati, priuationis Canonicatus, & transmissionis ad triremes, quod monitorium Vicarius exequi mandauit, & non præcedente aliqua citatione ad sententiam Hieronymum declarauit bannitum, contumacem, punibilem, & culpabilem cum confiscatione bonorum, & transmissione ad triremes, & successiuè assignauit eidem terminũ trium dierum ad se defendendum aliàs audiendum sententiam elapso dicto termino pro die 23. Octobris 1606. & deinde singulis diebus & horis, & in processu non reperitur alia citatio ad sententiam, nec citatio fuit aliter exequta, neque domi dimissa copia.

Pater Hieronymi audiens hæc, & videns fi-
4 lium grauiter læsum composuit cum Fisco in scutis 200. & mediante compositione omnes molestiæ cessauerunt, interim quidam Marsilius de Agnesijs iam vita functus Canonicatum Hieronymi quasi vacantem per sententiam latam contra eum imperrauit, sed Hieronymus introducta causa in Rota mandatum de manutenendo petebat quod Rota die 28. Iunij 1610. denegauit, & ordinauit quod de eius bono iure videretur.

In hac verò propositione solo Hieronymo in
5 formante Rota de eius bono iure constare censuit, tum super possessione ex mandato quod obtinuit à bonæ memoriæ Cardinali Seraphino tunc Rotæ Auditore, cui non obstabat posterior Marsilij possessio, Bart. in l. si duo, num. 4. ff. vti possid. præsertim cum Hieronymus non se habuerit pro spoliato; Tum etiam super petitorio respectu tituli ex litteris Apostolicis suæ prouisionis ex causa suæ renunciationis, cap. veniens, vbi notant Doctores de renunciat.

Non obstant Hieronymo sententiæ crimina-
6 les ob prætensum homicidium; nam primo lata in contumaciam ob non paritionem monitorij euanuerat per comparitionem Hieronymi Infra annum, quam Iudex admisit, Rip. in l. admonendi, num. 156. ff. de iur. iur. Alex. Soccin. & alij in l. 1. §. hoc iudicium, numer. 3. & 7. ff. si quis ius dicenti non obtemper. Rota in Romana Canonicatus Sancti Angeli vltima Februarij 1567. coram bon. mem. Cotta. Et ratio est quia cum non esset lata propter crimen, sed propter contumaciam non dicitur diffinitiua, sed interloqutoria, & potest quandocunque purgata contumacia reuocari.

Similiter secunda non præiudicabat; Tum
7 quia emanauit ob contumaciam, tum quia fuit pronunciata non præcedente legitima citatione, quæ requiritur specialiter ad sententiam pro certo die, itaut generalis, & incerta citatio tanquam speciem seruitutis inducens non sufficit, glos. in element. sæpè, in verbo, ad, id, de verbor. signif. Gemin. in c. 2. nu. 4. de dol. & contumac. lib. 6. Felyn. in c. consuluit, n. 16. de offic. deleg. Bart. in l. final. in fin. C. de annal. except.

Præterea eadem sententia erat iniusta, quia
8 Testes de homicidio deponentes contra Hieronymum loquebantur de auditu, & notum est in criminalibus requiri probationes luce meridiana clariores, l. sciant cuncti, C. de probat. Iul. clar. in pract. criminal. quæst. 66. nu. 3. Surd. conf. 163. incip. arbittor veram esse conclusionem num. 21.

Nec refert quod deponerent publica voce, &
9 fama, quia fama etiam legitimè probata in criminalibus, non sufficit ad condemnandum, cum neque etiam ad torturam sufficiat Crauet. cons.

conf. 41. incip. venerabilis D. Iacob.n um.6.vbi testatur de communi. Rursus Testes patiebantur multas, & considerabiles exceptiones, nec fuerant confrontati, nec formiter repetiti, Bart. in l. final. in fin. ff. de quæst. Grammat. consil criminal. 15. & alij quos refert & sequitur Höded. conf. 161. incip. prima se offert dubitatio, num. 23. lib. 1.

Vnde non apparebat probatum contra Hie-
10 ronymum, quod homicidium fuisset ab eo perpetratum, quod etiam excludebat spontanea Ioannis Nicolai de Colorita interfecti fratris exculpatio, qui Hieronymum exculpauerat. Ex capite effractionis carceris non poterat substineri sententia, quia effractio nō apparebat probata, neque ex capite fugæ, quia fuga non probat delictum, l. lege cornelia, ff. ad Sillanianum, l. 1. §. fin autem post commissum, C. de rapt. virgin. l. raptores, C. de episc. & cleric.

Rursus fuga sine effractione non punitur pœ
11 na effracti carceris, quia si quis de aperto carcere, vel de licentia euadat, vt prætenditur in hoc casu, tunc cessat pœna effracti carceris, vt testantur Alberic. & Bald in l. succurritur, ff. ex quibus causis maiores, & Ang. per illum text. in l. verum, la seconda, num. 8. ff. de furt. vbi dicit illum qui exijt de carcere eo quia inuenit ostium apertum, non teneri pœna effracti carceris, hoc ipsum profitentur alij, quos refert, & sequitur Petrus Duenas reg. 343. incip. fugiens fractis carceribus lim. 1.

Prærerea fugiens de carcere sine effractione
12 non habetur pro confesso, Boer. decis. 215. incip. & antequam veniam ad decisionem n. 13. & quamnis fuga cum effractione probaretur in casu proposito, Hieronymus de stricta iuris ratione non veniebat priuandus beneficijs, cum pœna priuationis non habeat locum nisi in casibus à iure expressis, gloss. & Doctor. in cap. final. de iur. patr. & fuit dictum in causa Albanen Beneficiorum die 30. Ianuar. 1609. coram R. P. D. Lancellotto.

Denique non præiudicauit Hieronymo com
13 positio facta cum fisco, quia ex eo non oritur confessio delicti, cum fuerit facta, vt se à molestijs liberaret, l. furti pactus, ff. de his qui not. infam Ghirland. tractat. de relaxat. carcerat. tit. de pœnis composit. quæst. 1. num. 3. & q. 4. num. 1. & 3. Pedemont. decis. 138. nu. 16. & eo præsertim necessario, quia fuit facta à patre Hieronymi, cuius factum non debet nocere filio, Natt. conf. 143. incip. ex præmissa facti serie nu. 13. Et ex his fuit dictum constare de bono iure Hieronymi.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Tiburtina Confinium.
Veneris 4. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De probatione confinium quomodo Testes deponere debeant plura habentur de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Testes examinati parte non citata faciunt adminiculum, num. 1.

Confinium probatio dicitur difficilis probationis, & in ea multum attenduntur adminicula, n. 1.

Argumentum à solito, & consueto est validum, & val de potens, n. 2.

Confinium probatio valde admittit congruentiam, & verisimilitudinem, n. 2.

Testis generaliter loquens declaratur, & suppletur per alium testem deponentem in specie, nu. 3.

Testes deponentes per verbum circa, possunt reduci ad concordiam aliquid detrahendo, & aliquid augendo singulis testibus, n. 5.

Testium dicta supplentur ex numero, & adminiculis, num. 7.

DECISIO CCCXIV.

1 FVit tentum constare de existentia duorum terminorum, videlicet primi in Monte nuncupato Il sallo grande, secundi vero in Plano S. Mariæ Inpesuli etiam de eorum euulsione, & quātum ad existentiam illa visa fuit plenissimè probata ex quinque testibus datis in summario Communitatis S. Poli num. 2. quorum Primus est Baptista Mediolanen, Secundus Blasius Gallesins de Monticello, Tertius Stephanus de Tagliacozzo, Quartus Sanctes de Roccagiouine, Quintus Franciscus Agatonius, cum quibus concordant duo instrumenta recognitionis factæ ad instantiam Communitatis S. Poli per Notarium, & Testes de quibus eodem summario num. 1. quæ recognitio, licèt non sit facta parte citata, & cum iudicis decreto, attamē deseruit pro adminiculo, quæ adminicula in hac materia confinium, quæ solet esse difficilis probationis multum attendūtur, c. cum causam in fine, & ibi Bald. in princ. Felyn. nu. 1. de probat. Alex. conf. 90. num. 4. lib. 6. Dec. conf. 42. n. 10. Paris. conf. 27. n. 15. lib. 1. latè Hieron. de Monte tract. de finib. c. 53. & seq. Rota in causa Æsina Bonorum 23. Ianuarij 1585. coram Robusterio relata inter diuers. impress. decis. 210. p. 2. & pro adminiculo etiam deseruiunt reuelationes metu excommunicationis factæ de quibus eodem summario num. 3. & Testes de auditu, de quibus

eodem summario num. 5. & pro adminiculo quoad terminum Falli grand deseruit instrumentum de anno 1520. de quo eodem summario num. 6. & testes super eo, quod locus Falli grand sit confine, de quibus eodem summario num. 7.

Et quoad terminum S. Mariæ in Pesuli, vltra
2 Testes, & adminicula, de quibus supra, suffragantur Testes de quibus eodem summario n. 8. deponentes locum esse confine, vnde fit multum verisimile, quod in confinibus fuerint appositi termini arguendo à consuetis, iuxta not. in l. si quis donaturus, & ibi glos. ff. de vsufruct. in l. item si vnus, §. fin. ff. de recept. arbitr. in l. si prius, §. i. ff. de aqu. pluu arcen. Bart. Ang. & alij in l. certi conditio, §. si nummos, ff. si cert. pet. & existentiæ vtriusque termini præbet maximum adminiculum terminis plani Montis Nucci acceptatus ab vtraque parte ex quo duo resultant, alterum quod sicut fuit inter duo Territoria appositus iste terminus, ita & fuerint appositi alij, cum territoria per longum spatium se ad inuicem coniungant, alterũ, quod termini fuerint potius appositi in loco prætenso per Communitatem Sancti Poli, quã in alio, ex quo ille locus magis aptè correspondet dicto primo termino nõ controuerso, quàm alteri, vt patet ex planta, & in hac materia multum defertur congruentiæ, & verisimilitudini, Menoch. cons. 147. num. 61. Corn. cons. 333. num. 10. in fine, & num. 11. vol. 1. Natt. cons. 672. num. 18. Decian. cons. 17. num. 20. vol. 3. Rota in causa Balneoregiẽ Confinium 19. Decembris 1605. coram me.

3 Circa oppositiones, quæ fiebant contra Testes, de quibus in prædicto summario num. 2. illæ visæ fuerunt benè sublatæ per informantes pro Communitate Sancti Poli: nam ad illud, quod Franciscus Agatonius non exprimat montem, in cuius medio interuenit terminum, fuit responsum, quod illius dictum declaratur per alios d. montem exprimentes, Purpur. cons. 133. n. 23. Rimin. Sen. cons. 285. num. 36. & quod Testis generaliter loquens suppleatur per alium in specie deponentem, est decisio, Cæs. de Graff. 8. num. 10. de caus. possess. & propriet.

Quoad contrarietatem, quod aliqui ex Te-
4 stibus dicant, quando fuit facta visitatio, terminum fuisse fractum, alij verò, quod non fuit tactus, sed relictus, vt stabat, fuit dictum posse concordari, quia, vt aliqui explicant, terminus fuit aliqualiter fractus cum malleo, vt videretur, An esset de trauertino, vnde Testes dicentes de fractura, possunt intelligi de ista, alij verò deponentes non fuisse tactum, possunt intelligi de euulsione, vt denotant subsequentia verba, ibi. mà lasciatelo come staua.

Circa aliam contrarietatem, quod primus Testes dicat terminum fuisse altum à terra da tre palmi in circa, secundus verò dicat, da vn palmo più, ò meno, vltra quod variatio non videbatur, circa substantialia fuit dictum, quod ex quo vterq; deponebat per verbum in circa, più, ò meno, poterant redigi ad concordiam, detrahendo virtute illius dictionis, in circa, ò maiori summa, de qua deponit primus Testis, & vigore eiusdem dictionis, augendo minorem 5 summam, de qua deponit secundus Testis, iuxta illud, quod in terminis huius dictionis tradit Doct. & præcipuè Alciat. in l. hæc adiectio. ff. de verbor. signif. Ang. cons. 94. num. 4. in fine, Paris. cons. 104. num. 35. lib. 1. Mandell. cons. 266. num. 34. Rota in causa Parmen. Status 3. Decembris 1607. coram R. P. D. meo Ludouisio, & clarum est esse faciendam omnem Interpretationem, vt Testes ad concordiam reducantur, glos. & Scribentes in c. cum tu, de testibus.

Alia contrarietas quod vnus Testis dicat vi-
6 sitationem fuisse factam ante prandium, alter vero post prandium, potest saluari quia visitatio fuerit cœpta ante prandium, & finita post prandium, vel quia tempore visitationis, vnus Testis iam sumpsisset prandium, alter vero non. Alia contrarietas, quod primus, & secundus Testis dicant, che il termine era di trauertino, Franciscus verò Agatonius dicat che era di certa pietra biancaccia est æquiuocum, & apud imperitos lapidum, vbi non est visin materia, potest comprehendere etiam il trauertino.

Circa illud, quod Testes expressè deponant
7 de visione facta, vna die, & tamen dentur de eo instrumenta, & quibus apparet visionem fuisse factam duobus diuersis diebus, fuit dictũ ex hoc non sequi aliquam contrarietatem, quia affirmatio, quod visio fuerit facta vna die non excludit, quod alia non fuerit facta, cum possit simul stare ad l. non hoc, C. vnde cogn. c. in præsentiam. de probat. Alex. cons. 134. nu. 2. lib. 2. Dec. cons. 109. n. 3. & in omnem euentum quatenus prædicti testes in aliquo deficerent supplet numerus Gabr. tit. de testib. conclus. 6. num. 1. & seqq. & adminicula Crauett. cons. 178. n. 4.

Circa mensurationem Territorij S. Poli, Te-
8 stes, & instrumenta, ex quibus prætendunt informantes pro Vicouario probari, quod pars Territorij in qua erant positi isti termini, verè spectat ad Vicouarium, fuit responsum, quod quicquid cõcludat, de quo erit suo loco agendum, ex illis nõ resultare negatiuam quod termini saltem de facto, non fuerũt positi in loco detto il sallo grande, & il piano di S. M. de quo

tan-

tantum facto modo quæritur. Quantum ad secundã partem dubij An scilicet probetur euulsio, visum fuit Dominis modicum elaborandum: nam præter quod illa satis probatur ex visione facta de anno 1579. à D. Gemmario, informantes pro Vicouario negant huiusmodi terminos aliquando fuisse in loco, de quo quæritur, & proinde includunt etiam tempus præsens &c.

REVER.^MI D. LVDOVISII.

Hispaleñ Habitus.
Veneris 11. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus probantibus sanguinis puritatem, seu nobilitatem, quando deponere debeant & quando etiam præsumatur sanguinis puritas seu nobilitas.

SVMMARIVM.

Puritas sanguinis in dubio præsumitur, num. 2. & non solum liberat ab onere probandi, & reijcit onus in aduersarium, sed etiam facit, vt censeatur probata puritas eo ipso quod impuritas non est probata, n. 3.

Præsumptio iuris transfert onus probandi contrarium in aduersarium, n. 3.

Publica vox, & fama sufficit, vt sanguinis puritas, & nobilitas probata dicatur, n. 4.

Puritas seu nobilitas patris necessario concludit puritatem, & nobilitatem filij, num. 5.

Patris persona non est diuersa à persona filij, quia pater, & filius est vna, & eadem persona, n. 6.

Testes examinati in vno iudicio non faciunt fidem in alio inter diuersas personas, & quomodo isto casu consideretur personarum diuersitas, n. 6. vbi etiam quid si agatur de statu personæ.

Sententia contra vnum lata probat etiam contra alios, quando fuit lata super statu personæ, n. 6.

Puritas sanguinis requiritur non solum in Equitibus Hierosolymitanis Iustitiæ, sed etiam in Equitibus Cappellanis, n. 7.

Nobilitas seu puritas sanguinis censetur probata eo ipso quod quis admissus fuit ad suscipiendum Habitum Equitum Hierosolymitanorum, n. 8.

Nobilitas seu puritas sanguinis censetur probata ex pluribus insimul iunctis præsumptionibus, n. 9.

Testes de publica voce, & fama non probant restringentes se ad tempus depositionis, n. 10.

Publica vox & fama ad hoc, vt probet debet esse solida, constans, perpetua, & nihil habere in contrarium, quod contradicat, n. 11.

Fama vbi sunt inter se contraria attenditur illa, quæ pluribus testibus probata est, item illa quæ habet pro se præsumptionem, item illa quæ excludit malum, numer. 12.

DECISIO CCCXV.

1 DVbitaui An Don Ioãnes sit admittendus ad Habitum Equitum Hierosolymitanorum, & à quo tempore, quoad primam partem difficultas non fuit respectu nobilitatis, quia illa vndequaque plenè & abundanter est probata, sed solum circa puritatem, & quidem super vno ex quatuor lateribus tãrum, quia quoad alia tria non est, neque fuit controuersia, immo habet in his declarationem Cõcilij fauorabilem. Super latere Donnæ Isabellæ Auiæ paternæ ipsius Don Ioannis, fuit quæstio, quia prætendebatur illam descendere à Magno illo Paulo Burgeñ Archiepiscopo, qui ante Christianam fidem susceptã fuit insignis Legis Mosaicæ Rabbinus.

Verum fuit visum Dominis hoc non proba-
2 re, sed potius contrarium ex præsumptione iuris, quæ militat pro puritate, vt fuit dictum in vna Tolerana Portionis 7. Maij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, & plenissimè deductum in causa Toletana Canonicatus 10. Septembris 1608., coram R.P.D. Marcomontio, & in Paceñ Puritatis 6. Aprilis anni sequentis coram R.P.D. Manzanedo, in quibus plures aliæ decisiones Rotales referuntur.

Quæ præsumptio, vt dicitur in dictis decisio-
3 nibus non solum liberat ab onere probandi puritatem, & reijcit onus probandi in eum qui cõtrarium contendit l. fin. in princ. ff quot met. caus. l. scriptura, in fin. ff. de iur. dot. l. siue possideris, C. de probat. sed etiam efficit vt censeatur probata puritas eo ipso quod impuritas non est probata.

Istam præsumptionem coadiuuãt sex testes
4 qui dantur pro parte Don Ioannis deponentes de eius puritate, & melius comprobant alij viginti, & plures testes examinati pro licentiato Castaneda patre ipsius Don Ioannis, cum peteret admitti prout admissus fuit ad habitum eiusdem Militiæ, quia Testes optimè deponunt de publica voce & fama, de cuius puritate, quæ probatio sufficiat in hac materia, Bald. in l. prouidendum, C. de postulando, Titaquell. de nobilit. c. 5. n. 8. & fuit resolutum in causa Toletana Portionis 27. Ianuarij 1595. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, in Oxomen. Statuti 27. Iunij 1601. coram R.P.D. meo Decano, in Legionen. Canonicatus 3. Iulij 1602. coram R.P.D. meo Coccino, & in Burgen. Admissionis ad Habitum 26. Ianuarij 1604. coram R.P.D. Lancellotto, & sæpissimè in alijs.

Et cum impuritas obiecta Don Ioannis ex
5 persona Isabellæ prætendatur ex latere paterno

no, non est dubium quod puritas patris necessario concludit puritatem filij, cum eadem dicatur vtriusq; origo l. assumptio, §. 1. ff. ad municip. faciunt latè tradita per Tiraq. de nobilit. c. 15. & fuit dictum in dicta Burgeñ Admissionis ad Habitum.

Non obstat quod dicti Testes sint examina-
6 ti in alio iudicio, & inter diuersas personas, quia primo hoc negari potest:nam sicut ex vna parte est religio Hierosolymitana, quæ semper est eadem, ita ex alia parte fuit persona patris, quæ nõ est diuersa à persona filij l. vltima, C. de impub. & alijs substit. l. cum simus, §. vltimo, C. de agric. & censit. lib. 11. pater enim, & filius sunt vna identitas, vt dicit Bald. cons. 294. n. 1. ante med. lib. 1. cum cumularis per Tiraq. in l. si vnquam in præfat. n. 15. & seqq. C. de reuocand. donat. & ad istum effectum sufficit, quod persona non sit omnino alia, vt per Alex. in l. sæpe, nu. 69. ff. de re iudic. vbi etiam essent personæ diuersæ cum agatur de statu personæ sententia quantumcunque inter alios lata, & Testes quantumcunque inter alios recepti, & examinati faciunt ius, & probant quoad omnes l. ingenium, & ibi not. ff de stat. homin. Bald. in l. 2. C. quibus res iudic. non noc. Alex. in l. sæpè, nu. 62. ff. de re iudic. cum multis per Surd. decis. 289. n. 17. & dixit Rota apud Achill. decis. 5. de sent. & re iudic. Mohed. decis. 8. eodem tit. Crescent. decis. 18. de probat. & fuit in istis terminis dictum in decisionibus Toletana, & Paceñ allegatis.

Nec obstare debet quod habitus fratris Cap-
7 pellani, quem suscepit pater Don Ioannis differat ab habitu fratris Equitis de Iustitia, quem prætendit ipse Ioannes: nam differentia potest quidem considerari circa probationem nobilitatis, sed quoad puritatem nulla est disparitas, quia in vtroque habitu requiritur.

Et vbi non essent Testes sufficere deberet ad
8 probandum puritatem, quod ipse fuerit admissus ad suscipiendum habitum, qui non solet cõcedi, nisi illis, qui sunt puri sanguinis, Decian. cons. 66. n. 50. lib. 3. fuit dictum in Toletana Portionis 13. Martij 1595. coram Illustrissimo Cardinali Mantica, & in pluribus alijs relatis in d. Burgen. Admissionis ad Habitum.

Accedit depositio Testium examinatorum
9 de anno 1521. ad instantiam Ferdinandi de Castagneda patris Donnæ Isabellæ deponentium de illius nobilitate, & puritate, necnon Testes deponentes licentiatum Petrum de Castagneda fuisse Consultorem, & Aduocatum Sanctæ Inquisitionis Hispaleñ, ad quod officium non admittuntur impuri, Item Testes examinati de mandato Ordinarij ad instantiam Alphonsi Rauinez descendentis ex dicto Ferdinando patruo D. Isabellæ deponentes de ista puritate, quæ omnia insimul iuncta mirum in modum coadiuuant intentionem D. Ioannis, & comprobant eius puritatem, vt ponderauit Rota in vna Oueten. Canonicatus 24. Ianuarij 1578 coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & pleniùs in dictis decisionibus Toletana, & Pacen. &c.

Quibus stantibus non obstant Testes depo-
10 nentes super impuritate respectu D. Isabellæ de publica voce & fama, quia aliqui fuerunt examinati extra locum originis contra statuta religionis, & omnes restringũt famam ad tempus depositionis, cum vtantur tantum verbo præsentis temporis est, & sic non probant famam, quæ relenet, Corn. cons. 198. sub nu. 12. lib. 2. Caput. decis. 9. par. 2. & fuit sæpiùs resolutum.

Et vbi fama esset legitimè probata attamen
11 non releuat, tum quia confunditur ex supradictis, & non potest dici solida, constans, & perpetua sicut requiritur, vt post Bald. quem allegat, tradit Marsil. in l. de minore, §. plurimum, n. 36. ff. de quæst. Menoch. qui concordantes allegat cons. 191. n. 86. & dixit Rota in illa Pacen. Habitus, & probatio famæ vt releuet, nihil debet habere in contrarium, & nullam contradictionem, Roland. post alios quos citat cons. 3. n. 48. lib. 1. & fuit dictum in illa Oueten. Canonicatus.

Accedit quod cum habeamus contrariam
12 famam puritatis probatam vtriq; hæc est præferenda tum quia multo plures testes de ea deponunt Rimin. sen. cons. 6. nu. 38. tum quia nititur præsumptioni, quæ vt dictũ est stat pro puritate sanguinis, Anchar. cons. 189. num. 7. circa med. Surd. cons. 151. sub n. 79. tum etiã quia in concursu fama boni præualet famæ mali, Anchar. d. cons. 189. post num. 7. Abb in c. contingunt in fine, de accusat. cum alijs per Gabr. de testib conclus. 4 nu. 25. Put. decis. 2. num. 2. lib. 3. fuit dictum in Oxomen. Statuti 27. Iunij 1601. coram R. P. D. Decano in d. Burgen. Admissionis ad Habitum, & in sæpiùs allegatis decisionibus Toletana, & Pacen. præsertim quia apparet ex testibus examinatis pro d. Alphonso Rauinez famam huiusmodi habuisse ortum à Commissarijs, qui fecerunt informationes, de qua agitur.

Non obstat quod non fuerint examinati su-
13 per hoc quarto viginti Testes iuxta decretum Concilij, quia Dominus Ioannes deposuit scuta 300. pro subministrandis expensis Commissarijs, & ad effectum vt illi examinarentur, si autem Commissarij examinarunt nouem tantũ nihil est, quod ipsi imputetur, immo cum per ipsum non steterit, probatio haberi debet pro facta,

facta, vt fuit resolutum in d. Toletana coram R. P. D. meo Marcomontio. Et ita fuit conclusum pro admissione ad habitum, quæ est prima pars dubij, Quoad aliam partem in qua quæritur à quo tempore debeat esse admissio, Domini ordinarunt, quod particulari dubio discutiatur.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Romana Successionis.
Veneris 11. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Iudæi quando inter se litigant coram Iudice Christiano super successione, seruandum est quoad decisoria ius Mosaicum si adsit, quod illum casum decidat, illeq; casus non sit expressè à iure communi in personis Iudæorum decisus.

SVMMARIVM.

Iudæi quando inter se litigant coram Iudice Christiano super successione seruandum est quoad decisoria ius Mosaicum si adsit, quod illum casum decidat, illeq. casus non sit expressè à iure communi in personis Iudæorum decisus, num. 1. & seqq.

Ecclesia tolerat Iudæos, num. 2.

Consuetudo æquiuoca, & non vniformis non est attendenda, num. 4.

DECISIO CCCXVI.

1 AD dubium de ordine Illustriss. D. Cardinalis Vicarij propositum, An in casu de quo agitur esset attendendum ius ciuile, vel Mosaycum, Rota respondit, quod inter Iudæos litigantes coram Iudice Christiano super successione, quando Christianus non est in causa, & casus non est expressè à iure communi in personis Iudæorum decisus, seruandum est quoad decisoria ius Mosaycum, si adsit, quod illum casum decidat; hæc enim est magis communis, & recepta sententia, à qua non videtur recedendum, Calderin. cons. 10. de constit. & 30. de testam. glos. in cap. si solus 8. distinction. ver. ergo iudæi, Alex. in l. 1. col. 10. ff. si cert. petat. & cons. 60 num. 1. lib. 6. Felyn. in c. iudæi, el 2. num. 4. de iudæis, & in cap. 1. num. 37. in 5. limit. de constit. Barbat. cons. 15. num. 12. 13. & 16. lib. 1. Soccin. Sen. cons. 62. in fine, lib. 1. Natta cons. 621. num. 7. lib. 3. Bero. cons. 2. n. 3. lib. 1. & cons. 28. num. 27. 29. 64. & 65. Corn. cons. 180. num. 12. lib. 2. Ruin. cons. 4. num. 2. Rimin. Iun. cons. 119. num. 25. & sequen. Tiraquell. de iur. primogenit. quæst. 66. num. 34. Marquar. de iudæis, par. 2. cap. 4. nu. 8. Ferra. caut. 24. num. 2. Surd. decis. 133. in princip. & tradunt Doctores in c. qui sincera 15. distinct. & admisit Rota in causa Romana Prælationis 20. Nouembris 1609. coram R. P. D. meo Ortembergo.

2 Ex quorum Doctorum dictis colliguntur rationes, quibus hæc opinio tuetur, nempè quia Dominus dixit Moysi quod hæc lex esset Sãcta, & perpetua, & quia Ecclesia tolleràt Iudæos, & quia hæc est specialis Iudæorum lex, quæ propterea derogat generali.

3 Item colliguntur responsiones ad contraria, nempè quod l. iudæi, C. de iud. non procedat inter ipsos iudæos in expressè decisis per legem Mosaicam, & quod præcepta veteris legis non ligent post Aduentum Domini Nostri, non procedit inter ipsos Iudæos, quibus si sunt permissa ceremonialia, iudicialia non sunt interdicta.

4 Quantum ad consuetudinem super illa non potest fieri fundamentum, cũ probationes sint æquiuocæ, immo potius incalescunt pro hac parte. An autem mater in lege Mosaica sit exclusa per patruum erit videndum.

REVERENDISS. D. MARCOMONTII

Venetiarum Census.
Lunæ 14. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

De emptione facta à marito nomine vxoris, An, & quando simulata dicatur, quandouè empta res acquiratur vxori, vel marito.

SVMMARIVM.

Maritus emens nomine vxoris si vxoris nomen simulata appositum prætendat debet hoc probare, prout, & multo magis heredes mariti defuncti tenentur probari allegantes hanc eandem simulationem in præiudicium vxoris, numer. 1. & 2. Vbi ampliatur hæc conclusio, etiam quod emptio fuerit facta de propria pecunia.

Simulatio non præsumitur ideo per allegantem probanda est, numer. 3. Vbi quod non solum est probanda simulatio, sed etiam simulationis causa probabilis, sufficiens, & verisimilis.

Maritus emendo de sua propria pecunia nomine vxoris, acquirit vxori, & non sibi, num. 4. Vbi tamen, quod contra vxorem pro recuperatione pecuniæ habet certi conditionem, vel actionem negotiorum gestorum, num. 10. & seq. Vbi respondetur contrarijs.

Donatio inter virum, & vxorem morte confirmatur, num. 5. 6. 8. & seq.

Confiscatio bonorum non trahitur ad res vxori donatas, num. 6.

Simulatio præsumitur ex celeritate, & breuitate actorum, Declara vt num. 8.

Nullum, quod est ab initio ex post facto conualidari non potest, Declara vt num. 9.

DECISIO CCCXVII.

1 DIxerunt Domini non obstare conclusionibus in decisione firmatis dispositionem, l. cum propria, C. si quis alteri, vel sibi, quia Maritus vxore defuncta asserebat se non verè, sed simulatè apposuisse nomen vxoris in cōtractu; In hoc autem casu q. D. Ansoisius nunquam dixit nomen D. Lauiniæ suæ vxoris fuisse in Instrumento census appositum per simulatiouē; Et omisso pro nunc, quod hæredes eiusdem Ansoisij non possunt hodie in præiudicium d. Lauiniæ declarare ipsum habuisse animum simulandi, ex latè deductis per Surd. cons. 351. n. 55. vol. 3. sufficit dicere quod etiam ipse maritus si foret superstes, & vellet dare de simulatione, deberet illam probare, vt vult tex. in eadem l. cum propria in ver. docenti tibi, & in l. si filij, in ver. proba, C. de donat. inter vir. & vxor. & vtrobiq. not. glos.

2 Nec ad istum effectum satis esset, quod pretium census fuerit solutum de pecunijs ipsius mariti; Nam & in dictis legibus idem contigerat, & nihilominus exigitur à marito probatio, & in terminis dicit Bald cons. 67. sub num. 1. vol. 5. quod si maritus ex sua propria pecunia emat rem nomine vxoris, non præsumitur simulatio, sed statur Instrumento, nisi probetur contrarium.

3 Et quidem regulare est, quod simulatio non præsumitur, l. quamuis, & ibi Bald. in summario, d. tit. C. si quis alter. vel sib. & qui dicit contractum simularum probare debet, nedum simulatio, sed etiā causam simulationis, eamq. probabilem, sufficientem, & verisimilem, Bart. cons. 65. num. 4. lib 1. cum alijs cumulatis per Alb. cons. 9. num. 7. & cons. 97. num. 24. Rota decis. 69. num 2. par. 2. diuers. in proposito autem casu, neq. simulatio probatur, neque causa simulandi: Nam si agimus de simulatione quæ tangit voluntatem Ansoisij ementis nomine Lauiniæ nulla omnino præfertur ratio, ex qua possit inferri Ansoisium voluisse sibi acquirere, & non vxori, & contrarium potius suadetur ex pluribus in decisione consideratis, quæ iterum explicare nihil refert.

4 Non etiam probatur causa simulandi, nulla enim lex prohibet, quin maritus ex sua propria pecunia possit emere rem aliquam nomine vxoris, immo huiusmodi emptio est legitima, & dominium acquiritur vxori, vt fuit iam dictum in alia decisione, & tradunt Bald vbi supra Bart. in l. & si instrumenta in fine, C. de iure fisc. Signorol. cons. 122. n. 1. Paris. consil. 80. num. 9. lib. 1. & in addit. ad Bart. in l. quintus, de donat. inter vir. & vxor. Neuizzan. in Silu. nupt. lib. 4. num. 23. vers. limita nono & fuit allegata decisio in causa Romana Fideicommissi 29. Aprilis 1583. coram Bubalo. Et quidem aut volumus maritum credidisse vxori eam pecuniam, qua census, vel alia res emitur, aut donasse se credidit, dabitur contra vxorem certi conditio, vel actio negociorum gestorum, si negocium illius gerens eam rem maritus emit pro illa vt notauit Cuiac. in explicat. d. tit. C. si quis alteri, vel sibi.

5 Si verò velimus rem esse donatam, non ideo sequitur contractum esse simulatum eo colore, vt occultetur donatio prohibita inter coniuges constante matrimonio: nam in hoc est aduertendum, quod etiam si iure veteri esset Inter cōiuges constante matrimonio omnino prohibita donatio, hodie tamen secus est per orationē Seueri, & Antonini per quam iuris rigor ea in parte relaxatus est, vt si donans vsque ad mortem, in eadem voluntate donandi permanserit donatio morte confirmetur l. donationes, & ibi DD. l. sicut, C. de donat. inter vir. & vxor. l. cū hic status, §. 1. ff. eod. Bisign. decis. vnic. n. 5. eodem tit. Illustrissimus D. Cardin. Mantica de tacit. contr. lib. 21. tit. 7. in princ.

6 Itaque licet ante coniugis donantis obitum donatio non sit, nec dici possit valida, attamen est in statu contingenti, seu protestatiuo validitatis, quia per mortem donantis confirmabitur si interim per contrariam voluntatem infirmata seu reuocata non fuerit, & ad hoc est optimus textus in l. res vxoris d. tit. C. de donat. inter vir. & vxor. vbi deportato marito, & publicatis bonis eius omnibus iuxta l. vltimā, C. de sent. pass. non tamen publicantur res donatæ vxori sed manent in pendenti, itaut si eas maritus in vita sua non reuocauerit, morte cōfirmatur donatio fisco penitus excluso ergo si lex non statim irritat donationes constante matrimonio inter cōiuges factas, sed eas relinquit in pendenti, vt ex mutatione, aut perseuerantia voluntatis in donante, vel reuocatæ censeri debeant, vel confirmatæ.

7 Cessantibus alijs coniecturis non datur ratio propter quam maritus per simulationem occultare velit donationem quam facit vxori, cū nec ius præcisè resistat, nec per huiusmodi actū ipse maritus priuetur facultate de rebus donatis aliter disponendi quandocunq; sibi placuerit, & ex his sequitur non obstare l. 3. §. sciendum, & §. sed si debitorem, ff. de donat. inter vir. & vxor. nam in primis ibi non agitur de simulatione, neque Iurisconsultus dixit in ea specie occultari vnam actionem, vt fraus legi fieret sed celeritate coniungendarū inter se actionum, quod in alijs legibus dicitur breui manu, vt optimè declarat Brissonius lib. 1 t. de verbor. signif. atque ista celeritas, & breuitas manus.

etiam in actu legitimo; & aperto rectè adhiberi potest, deinde loquitur Vulpianus ex iure antiquo, quod patet, tàm ex clausula ipso iure, quàm semel, atque iterum repetit quàm etiam ex quo allegat Celsum qui vixit sub Adriano Imperatore ante tempore Seueri, & Antonini, qui iuris antiqui in hac materia prohibitionem coarctarunt, vt dictum est.

Praeterea etiam si praecisè, & ad literam illos
8 textus velimus accipere tamen, vt concilientur cū legibus supraallegatis, dicendum erit, quod ibi dicitur donationem inter coniuges ipso iure ita esse interdictam, vt nihil valeat, quod actum est, debere intelligi, vt ab initio nihil valeat, sed confirmetur, nihilominus ex post facto, si vsq; ad obitum eadem donandi voluntas in donante durauerit.

Nec obstat regula, quae ab initio non valent
9 ex post facto non conualescunt: nam id obtinet ipso iure, secus autem vbi Principis auctoritate aliter constitutum est; vt in hoc casu, & ita in his terminis respondet Cuiac. in praelectionibus ad d. tit. C. de donat. inter vir. & vxor.

Denique dato etiam, sed nunquam concesso, quod in solutione praetij census, aliqua inter
10 coniuges simulata donatio intercessisset, tamen hoc nihil facit ad emptorem dicti census, quae inter Monachos Camaldulenses, & Ansoisium nomine suae vxoris facta fuit; quia cū d. emptio iure subsistat, & separari possit à donatione, poterit vxor teneri ad praetij restitutionē quatenus donatio non subsistat, sed nō ideo sequitur quod census eius nomine, & ad ipsius proprietatem ritè acquisitus ad ipsam non pertineat.

Et sic non obstat, quod in d. S. sed si debiro-
11 rem, liberetur debitor, nec tamen acquirarur vxori pecunia, quasi eodem modo in hoc casu valeat quidem emptio, sed census acquiratur marito non autem vxori: Nam ibi non poterat contigere liberatio debitori, nisi pecunia marito creditori acquireretur. Et praesupposito quod non subsisteret donatio, non erat alius modus per quem à marito in vxorem pecunia trāsire posset; Ideoq. nil mirum, si dominium illius remanet penes maritum. Hic verò census emptus Lauiniae nomine, fuit illi legitimè acquisitus statim ab initio, & ita acquisitio in eiusdem Lauiniae persona, non minus legitimè durauit, etiam si diceremus, pretium illi fuisse donatum perperam ab Ansoisio marito, quia etiā ex aliena pecunia emptum acquiritur ei; cuius nomine emptum est, vt dictum fuit in decisione, à qua Domini non existimarunt recedendum ex capite istius praetensae simulationis; sed si haeredes Ansoisij vellent audiri super restitutione praetij, dabitur ea de re dubium particulare.

PENIAE.

Colonien Canonicatus.
Veneris 18. Martij 1611.

ARGUMENTUM.

Aedere scripturas. An & quando quis alteri teneatur, praesertim quando exhibitio tendit ad detegendum turpitudinem illius, à quo petitur editio, vel ad effectum intentandi iudicium criminale.

SUMMARIUM.

Aedere, vt quis teneatur scripturas aduersario litiganti duo requiruntur, primum, quod constet de existentia scripturae penes eum à quo petitur exhibitio, aliud quod constet de interesse petentis, nu. 1. 2. & 3.

Gratia seu supplicatio beneficij vacantis cum clausula, vel alio quouis modo, non habet locum, non iustificata vacatione dispositiuè narrata, num. 4.

Aedere quis alteri scripturas non tenetur, quando ex editione facienda detegitur turpitudo illius à quo petitur exhibitio, num. 5. & 6. Vbi quid si scriptura exhibitio petatur ad effectum intentandi iudicium criminale.

DECISIO CCCXVIII.

1 SVper petitione Ioannis Deutz praetendentis cogendum Capitulum Colonien ad exhibendum duas collationes per idem Capitulū factas similes resignationi de qua agebatur, Dubitaui An Capitulum posset cogi ad aedendum contra se praedictas collationes, & Rota vtraq; parte informante, non posse cogi censuit.

Primo, vt cum quis ad exhibendum, seu aeden
2 dum cogatur iuxta stilum Rotae, duo copulatiuè requiruntur, Primum, quod constet de existentia eius rei, quae petitur exhiberi penes eum à quo petitur exhibitio, l. tigni appellatione, S. si quis non possideat, ff. de exhibit. Ruyn. consi. 69. incip. in causa, & lite; num. 13. in fine, vers. secundo fit dubium, & num. 14. lib. 4. & fuit saepè in Rota decisum, & signanter in causa Romana Computorum 30. Ianuarij 1605. coram bo. me. Iusto, & nuper coram me in causa Romana Gemmae 27. Nouembris 1609. Secundum quod constet de interesse petentis inhibitionem, Innoc. in c. 1. num. 4. de probat. Rota in d. causa Romana Gemmae.

In hoc casu vtrumque deerat, quia existen-
3 tia duarum collationum penes Capitulum non probabatur, de interesse verò Ioannis petentis exhibitionem non constabat, cum eius gratia esset restricta ad vacationem, siue reseruationē per resignationem factam contra formam Constitutionis Pij V. Nam Canonicatus, de quo agebatur, non vacauerat per resignationem,

sed per obitum, vt iam fuit resolutum, vnde nihil intererat, quod Capitulum aliàs contulerit, vel non contulerit contra formam Constitutionis Pij V.

Nec suffragabatur, quod in gratia Ioãnis ade
4 tat clausula, vel alio quouis modo, cui non erat
locus non iustificata vacatione dispositiuè narrata saltem de facto, Put. decis. 400. incip. in vna Salamantina lib. 1. & fuit sæpè dictum, & signanter in causa Bononien. Canonicatus 19. februarij 1590. coram bo. me. Cardinali Pamphilio tunc Rotæ Auditore, & in causa Mediolanen. Præpositura 16. februarij 1590. coram D. Cardinali Platto tunc Rotæ Auditore.

Demùm fuit dictum, quod cum ex petitione
5 Ioannis detegeretur turpitudo illius, à quo petebatur exhibitio, videlicet Capituli suspensio, quod contrauenerat Bullis Apostolicis non erat cogen. ad exhibitionem non probatis legitimè duobus requisitis, Verall. decis. 243. incip. edere quis non tenetur par. 1.

Quod prædictæ collationes, seu scripturæ col
6 lationum non peterentur ad effectum, vt iudicium criminale intentaretur, sed pro inuenienda veritate in iudicio ciuili, nec peterentur à Capitulo, sed à notario, seu secretario non operabatur effectum exhibitionis, quia negari non potest, quin ex illis sequeretur turpitudo Capituli, & quin essent de capitulo, quamuis ad Secretarium pertineat illarum custodia, vel ordinatio.

PIROVANI.

Concordien. Concursus. Veneris 18. Martij 1611.

ARGVMENTVM.

Possessio tradi potest à Notario per ocularem inspectionem, quando aderant assistentes armate ad effectum offendendi eos, qui ad accipiendam possessionem se conferebant, & alia nonnulla, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Possessio instrumentalis dicitur vera possessio alio non existente in possessione, num. 1.

Possessionis traditio per ocularem inspectionem non intrando in possessione rei non transfert possessionem, num. 2. fallit quando aderat impedimentum accipiende possessionem alio modo, num. 3.

Notario non creditur in his, de quibus non fuit rogatus, num. 4.

Instrumentum omne id quod continet præsumitur continere de voluntate, & commissione eius, qui rogauit, num. 4.

Officiali credendum est ne dum in concernentibus ad officium suum, sed etiam in connexis, num. 4.

Laici sunt incapaces possessionis Ecclesiæ, & eius bonorum, num. 4.

DECISIO CCCXIX.

1 FVit resolutum dandum esse Ioanni mandatum de manutenendo in possessione Ecclesiæ Parochialis Sancti Martini, quia de possessione constat per instrumentum, quod datur in summario numero primo, quod sufficit ad manutentionem alio non existente in possessione, Caputaq. decis. 173. par. 3. & decis. 333. par. 2. Mohed. decis. 12. alias 149. de restit. spoliat. & sæpissimè fuit resolutum, & signanter corã me in vna Aquilana Vnionis 17. Maij 1610. & in Sorana Beneficiorum 14. Iunij 1610.

Et quamuis legatur in Instrumento tradita
2 possessio in conspectu Ecclesiæ per ocularem
inspectionem per Ministros Episcopi vigore suæ prouisionis, qui modus tradendi videtur à iure improbatus, Bart. in l. j. in princ. vers. sed quid si exequutor ff. de acquir. poss. Specul. de primo, & secundo decreto, vers. iam de effectu post princ. Tiraq. de iure constit. poss. limit. 17. nu. 1. & 2.

Tamen stante impedimento per homines il
3 lius Plebis præstito, dum armati assistebant ex
plorantes offendere eos, qui ad accipiendã possessionem se conferebant, de quo attestatur Notarius in eodem Instrumento benè potuit Notarius per aspectum, aut alium modum fictum eam possessionem tradere per tex. in l. cũ vnus, §. vltimo, cum l. seq. ff. de bon. auth. Iud. possid. Bart. in l. 1. vbi etiam Aret. Alex. & Ias. ff. de acquir. possess. Tiraquell. eodem tract. & limit. num. 7. Abb. in cap. cum aliquibus, nu. 5. vers. & signa illam limitationem, de sent. & re iudic.

Non obstat, quod impedimentum hoc non
4 probetur nisi per attestationem eiusdem Nota
rij, cui non videtur credendum eum de aliquo impedimento non fuerit rogatus, Innoc. in in c. quoniam contra de probat. Dec. cons. 112. num. 4. in fine, Crauett. cons. 88. nu. 20. quia fuit responsum credendum esse, cum sit de respicientibus ad officium suum, vt scilicet actualem, & non verbalem possessionem, tradat adeo vt quicquid scriptum est in instrumento de impedimento præstito præsumatur scriptum de voluntate & cõmissione eius, qui rogauit. Bald. in l. errore, col. 1. C. de testam. Aleiat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 13. in princ. & in præsumpt. 14. voluit officiali credendum nedum in corcernentibus ad officium suum, sed etiam in connexis, quod & eo magis credendum placuit Dominis, cum metus resistentiæ proueniret à laycis incapacibus possessionis Ecclesiæ Parochialis, & eius bonorum, c. ecclesia Sanctæ Mariæ, vbi Doct. de constit. Plot. cons. 26. nu. 14. qua cessante non fuisset difficile Ioanni

ad

ad Ecclesiam, quæ ocularíter inſpiciebatur accedere. Atque ita ſolo Ioanne informante fuit reſolutum, &c.

ILL.^MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Ianueñ Pecuniaria.
Veneris 15. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius quando falſum dixiſſe dicatur aſſerens in actu celebrationis inſtrumenti numeratam pecuniam, quæ verè numerata non fuit.

SVMMARIVM.

Notarius dicens in instrumento contrahentem in actu celebrationis instrumenti habuisse & recepisse in eius præsentia & testium scuta quindecim millia auri in auro boni & iusti ponderis, & ex quinque stampis non redarguitur de falso, etiam quod nulla interuenerit pecunia numeratio, sed cedula assignatio, n. 1. & seqq. vbi secus si dixisset numeratam, vel manualiter solutam pecuniam vel quod pars eam ad se traxerit.

Numeratio pecunia ad hoc vt in instrumento facta dicatur, & per Testes probata sit, necesse est vt verba instrumenti de necessitate numerationem importent, numer. 3.

Notarius dicens in instrumento numeratam pecuniam, qua verè numerata non est, vt à falso excusetur omnis interpretatio facienda est, n. 3.

Notarius dicens in instrumento contrahentem confiteri recepisse pecuniam, prout verè recepit in eius, & Testium præsentia non dicitur falsum dixisse, etiam quod pecunia numerata non fuerit, n. 4.

DECISIO CCCXX.

1 Domini ſteterunt in deciſis ex ratione in alia deciſione deductis, quibus non obſtat, quòd ſcuta quindecim millia non fuerint conſignata Odoardo, & Ioanni Iacobo mediante cedula, ſed fuerint ſoluta in pecunia numerata coram Notario, & Teſtibus, in actu celebrationis inſtrumenti, in quo conſiſtit fundamentum Ioannis Iacobi, quod probari prætenditur ex verbis Notarij in inſtrumento dicentis, quod Odoardus & Ioannes Iacobus confitentur, & recognouerunt, & recognoſcunt à Caſtellino habuiſſe & recepiſſe, prout verè & cum effectu habuerunt & receperunt ad præſentiã mei Notarij, & Teſtium infraſcriptorum, ſcuta quindecim millia auri in auro Italiæ boni auri, & iuſti ponderis, & ex quinq; ſtampis, quæ prædicti Odoardus, & Ioannes Iacobus prædicto Caſtellino reſtituere promiſerunt.

2 Nam fuit reſponſum, quod huiuſmodi aſſertio Notarij benè poteſt verificari in ſolutione per cedulam, cum nullum verbum contineat, quod pecuniæ fuerint numeratæ vel manualiter ſolutæ, aut quod illas Odoardus, & Ioannes Iacobus ad ſe traxerint, & ſic non importat per neceſſe, quod pecuniæ fuerint in illo actu ſolutæ, prout reuera non fuiſſe ſolutas tempore celebrationis inſtrumenti, ſed mediãte cedula mercatorũ, concludenter probatur ex Teſtibus vtriuſq; partis & ex articulis partis aduerſæ ex quibus cõſtat, ſolutionem fuiſſe factã in feria per Nigronem, & Pinellum, vigore ordinis eidẽ dati per Caſtellinum, quod probant Teſtes de certa ſcientia, & in ſpecie ex Teſtibus primæ inſtantiæ, Tertius qui habebat curam negotiorum Nigroni, & Pinelli, & Quintus, qui virtute cedulæ ſiue ordinis Caſtellini ſoluit iſtas pecunias in feria Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili, & Septimus qui non ſolum dicit, ita ſolutas fuiſſe iſtas pecunias, ſed etiam quod vidit ordinem datum per Caſtellinum Nigrono, & Pinello, vt ſoluerent Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili, & alij idem quoq; probant Teſtes ſecundæ inſtantiæ, necnon Teſtes pro parte Ioannis Iacobi examinati, & hæc veritas cõprobatur ex articulis eiuſdem Ioannis Iacobi, dum articulauit dicta ſcuta quindecim millia non fuiſſe ſoluta in actu celebrationis inſtrumenti, ſed in feria ad quod probandum exhiberi fecit libros Caſtellini, & Odoardi, & deſuper peritos induxit, qui deponunt de eadem ſolutione facta in feria Odoardo, & pro eo Doriæ, & Gentili per Nigronem, & Pinellum de ordine Caſtellini; & licet articulans non fateatur, tamen negari non poteſt, quin id magnum faciat adminiculum, cum non ſoleant articuli dari abſque conſideratione, itaut ex illis comprobentur depoſitiones Teſtium quæ ſolæ de per ſe ſufficerent.

3 Vnde ceſſat fundamentum factum in verbis inſtrumenti ex quibus probatur vera numeratio, iuxta notata per Bart. Bald. & alios in l. ſi ex cautione, C. de non num. pecun. & iuxta deciſiones in cauſa Bononieñ Cenſus coram R. P. D. meo Decano, & in alijs: nam licèt verba inſtrumenti poſſent recipere interpretationem, vt importent realem numerationem, ſi ageretur de validitate actus, vel ad euitandam falſitatem, vt loquuntur iura, & deciſiones allegatæ, nihilominus non important numerationem, ita per neceſſe vt pro concordia cum teſtibus deponentibus de ſolutione per cedulã, non poſſint verificari, etiam in cedula mercatoris, quæ dicitur continere veram ſolutionem & conſignationem, iuxta deciſ. Put. 163. lib. 1. itaut Notarius atteſtans de ſolutione, vt ſupra intellexerit de conſignatione cedulæ bancariæ; quia talis conſignatio habet vim veræ ſolutionis, Bart. in l. ſolutionem, n. 1. ff. de ſolut.

Put. d. decis. 163. & fuit resolutum in causa Beneuentana Census 29. Martij 1593. coram bo. me. Cardinali Pamphilio, & in causa Romana Fructuum Census 9. Aprilis 1611. corã bo. me. Iusto, & in alijs ponderando præsertim, quòd Notarius non dixit quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel manualiter solutæ, vel quòd aliquis illas ad se traxerit prout dixisset, si realiter tunc interueniisset numeratio pecuniarum: Ad effectum enim, vt per verba instrumenti probati possit numeratio illa debent id importare de necessitate aliàs non probaretur, vt dicit Bart. in d. l. si ex cautione, n. 1. vers. tu aduerte, C. de non num. pecun.

4 Quinimmo cum Notarius incipiat à confessione receptionis ibi confitentur, & recognouerunt, & cognoscunt recepisse, &c. alia verba subsequentia, prout cum effectu receperunt, & possunt referri ad ipsam confessionem, Bald. in d. l. ex cautione quæst. 4. n. 8. ad quam confessionem possunt etiam referri alia verba ad præsentiam mei Notarij, & Testium, &c. vt sensus sit, quod in præsentia Notarij probetur facta confessio non autem numeratio pecuniarum, de qua numeratione nullam mentionem Notarius fecit.

5 Ad quod etiam facit magna verisimilitudo, tum quia vtile erat Odoardo, quòd pecuniæ soluerentur in feria, vbi patiebatur interesse cãbiorum, vt in eodem instrumento dicitur; tum quia non est verisimile, quòd fuerit numerata tanta quantitas scutorum quindecim millium, & quod fuerit facta inspectio, quòd essent boni auri, & iusti ponderis in illo actu celebrationis instrumenti, in quo numeratio non erat de substantia actus.

6 Non obstat, quòd quando solutio fit per cedulam Notarij soleant dicere mediante cedula &c. quia non inde sequitur, quod non possint, & soleant dicere simpliciter immo è contra, quando interuenit vera numeratio, solent facere mentionem de numeratione, vel dicere, quòd quis ad se traxit, &c.

7 Neque obstat, quod Nundinæ Placentiæ fuerint celebratæ per mensem post celebratum instrumentum, quia nihil refert, quòd pecuniæ fuerint solutæ per mensem postea, cum verba possit verificari in traditione cedulæ cõtinentis ordinem de soluendo in feria.

8 Non obstant decisiones in contrarium allegatæ, tum quia in casum illarum non probabatur per Testes, aut alias probationes, quod solutio fuisset facta mediante cedula, tum quia in illis casibus, prout in casibus Doctorum, aderant verba, quæ per necesse concludebant veram numeratione: & in casu decisionis Assisien coram D. meo Coccino aderant verba in contanti, & ad se traxerunt, & in casu decisionis Bononien coram R. P. D. Decano, in qua fit magnum fundamentum, aderant verba, & manualiter soluit; Item aderat clausula cæterata, quæ iuxta formularium Bononiæ fuit extensa, & inter alia continebat verba ad se trahens &c. itaut de necessitate importarent verã numerationem in illo actu, quorum nullum adest in casu nostro: vt propterea ex istis omnibus Domini permanserint in decisis, &c.

PIROVANI.

Romana Nullitatis Obligationis.
Lunæ 18. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Promissio de soluendo certum quid creditori ob retardatam debiti solutionem An, & quando sit vsuraria.

SVMMARIVM.

Fraudis omnis suspicio cessat in contractu mulieris facto cum decreto iudicis, & consensu proximiorum, n. 1.

Promissio certæ pecuniæ à debitore creditor, ob dilatam solutionem vsuram sapit, n. 2. declara, vt n. 3.

Hæres soluens legatario certam pecuniam, donec soluerit legatum An, & quando vsuram sapere videatur, numer. 3.

Vsura An sit quando vxor mortuo viro ab illius hæredibus recipit aliquam pecuniam donec sibi dos restituatur, num. 4.

DECISIO CCCXXI.

1 Domina Isabella Celsa vigore Decreti Venerandæ Fabricæ Sancti Petri se obligauit soluere Catherinæ Hortensiæ scuta quingenta, quando Monialis efficeretur, & professionem fecisset, & donec soluerit, seu deposuerit dicta scuta quingenta promisit eidem præstare alimenta, quæ hucusq; præstita fuerunt: Verum cum peniteret eam in huiusmodi obligatione incidisse causa per appellationem introducta, dubitaui An obligatio sit inualida. Et quoad alimenta censuerunt Domini esse validam, quia illa fuit fuit facta cum omnibus solemnitatibus iuxta formam Statuti Vrbis cum interuentu proximiorum, & decreto iudicis, adeo quod omnis suspicio fraudis, & circumuentionis cessare videtur, quæ fuit potissima ratio statuentium, vt considerat Rebuff. in l. licèt inter gesta, §. patronos. vers. decimo octauo, ff. de verb. signif. & de Statuto Vrbis, Granut. Theorema 25. n. 1.

2 Non obstat quod obligatio de soluendis alimẽtis Catherinæ donec D. Isabella soluerit vel deposuerit dicta scuta quingenta dicatur illicita, & non teneat de iure, cum videantur promissa

missa ob dilatam solutionem secūdum opinionem Anchar. in cons. 150. nu. 4 in fine, Alex. cons. 27. num. 9. lib. 4. & aliorum, quos refert Surd. in tract. de aliment. tit. 1. quæst. 45. n. 15. nam placuerūt Dominis responsiones datæ per informantes pro Catherina. &

Primo vsuram non posse considerari, quia ex
3 pacto Dominæ Isabellæ nō fuit in facultate Catherinæ alterutrum exigere capitale scilicet, vel alimenta promissa vnde cum cesset voluntaria dilatio iudicatiua mutui facti, dum legatarius non potest magis eligere pensionem exigere quàm capitale, cessat consequenter vsura, quæ à volūtate dependet, Cagnol. in l curabit, n. 14. vers. secundus casus, C. de act. empt. Soccin in l. 2. n. 7. ff. de ijs quæ poen. nom. Dida. var. resol. lib. 3. c. 1. ad fin. Lup. in l. curabit. concl. 1. §. quatto. n. 73. Menoch. cons. 441. num. 25. Surd. tract. de alim. tit. 8. priuileg. 29. num. 6. & seq & cons. 23. num. 8. omnes reprobantes cons. Atet. 154. incipit viso themate ea ratione quia non potest imputari legatario, quare quātitatem legatam nō petijt & exegit, quod propriè contigit Catherinæ, quæ ex forma legati R. P. Laurentij Celsi nihil petere poterat ante nuptias, neque ex obligatione Dominæ Isabellæ quæ erat conditionalis ad nuptias spirituales competebat aliqua actio.

Secundò vsuram non esse considerabilem,
4 quia promissio alimentorum non fuit correspectiua ad legatum, cuius vigore nihil debebatur ante nuptias, sed fuit merè voluntaria ex quo se obligauit soluere huiusmodi alimenta etiam à die obitus fratris longè ante insttumentum promissionis, quo casu tenet obligatio Bald in l. 1. quæst. 10. C. pro soc. & latissimè Surd. cōprobauit d. priuilegio 29. in fine, & consil. 23. n. 11. vol. 1. ex quibus benè patet responsio ad consilium Anchar. 180. & aliorum, qui in diuersis terminis loquuntur, nempè quando soluto matrimonio dos ab hæredibus viri est soluenda vxori, vt eo casu conuentio de solnenda pensione, donec dos restituatur censeatur in fraudem vsurarum, quia dos potest peti, & pensio habet relationem ad dilationem, & sic non deficit voluntas in pacto. Atque ita Domini dixerunt, reseruando, vt de reliquis videretur &c.

PIROVANI.

Romana Hæreditatis.
Lunæ 18. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Ex cohabitatione mulieris cum viro, nunquid præsumatur fornicatio, vel matrimonium, quomodo, & ex quibus matrimonium probetur.

SVMMARIVM.

Matrimonium probatur coniecturis, & præsumptionibus, quando agitur de probando illud non principaliter, sed incidenter ad effectum, & legitimitatis, num. 1.

Matrimonium probatur per fidem Parochi, & multo magis ex libro Parochi præsertim concurrentibus adminiculis, num. 2.

Notarium multum propenderat in materia probationum, num. 3.

Matrimonium præsumitur ex cohabitatione multorum annorum, ex filiorum procreatione, & simultaneo tractatu viri, & vxoris, numer. 4. Declara, v num. 5. & 6.

DECISIO CCCXXII.

1 Dominus Honuphtius non acquiescens resolutionibus super filiatione Vincentiæ in Rota factis ad aliud Dubium cōuolauit, An scilicet constaret Margaritā fuisse vxorem Herculis, quorum se filiam Vincentiæ prætendit, & in hoc postremo non valde Domini elaborarunt existimantes porius ad differendum principale negocium fuisse petitum quam, vt probabiliter super eo matrimonio dubitari posset; propterea vnanimes dixerunt cōstare de matrimonio: Nam cum non agatur de eo probando principaliter sed incidenter ad effectum successionis, & legitimitatis sufficit probatio coniecturalis, & præsumpta, c. causamq. il primo, qui fil. sint legit. Gemin. ex illo tex. cons. 27. num. 8. qnem sæpius sequuta est Rota, vt in Parmen. Status 2. Decembris 1573. coram bon. mem. Orioleñ & in eadem 6. Martij 1592. & 23. Octobtis eiusdem anni coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in Romana siuè Amerina Domus coram Cantuccio, quæ est 34. num. 19. par. 2. diuers. Paris. latè comprobans cons. 57. num. 41. lib. 4. & cons. 13. num. 22. lib. 2.

In casu autem proposito nedum leuiores,
2 sed vehementes, & concludentes concurrunt præsumptiones: Nam datur fides Parochi in summario numero primo attestantis se celebrasse matrimonium per verba de præsenti, & præsentibus Testibus inter dictam Margaritam & Herculem Brambillam, cui, & si maior fides adhiberetur, si ad præsens in eius libro adnotata reperiretur secundum Sacri Concilij Tridentini dispositionem sess. 24. cap. primo, de refor. matrim. Adeò tamen benè adminiculata legitur, vt non careat virtute probandi, Bald. in l. instrumenta, nu. 1. C. de probat. Iaf. cons. 129. num. 14. vers. quia ad hoc lib. 1. Crauet. de antiq. temp. par. 1 §. viso, de verbis, nu 6. & fuit dictum in vna Romana Extinctionis Census, inter impressas, vltim. par. diuers. n. 2. & sequen.

 Primò

Primò emanauit vsq; de anno 1585. ante
3 motam litem, & ad effectum consequendi dotes à Congregatione Sanctissimæ Annunciatæ, ac Sancti Iacobi Hispanorum, & consequenter tempore non suspecto, & ea fide attenta fuerūt per dictas Congregationes Dotes exbursatæ, prout ex instrumentis Congregationum, quæ dantur in summario Vincentiæ, num. quinto, & sexto, & cum sit notorium, ista pia loca adhibere maximam diligentiam antequam Dotes consignent, multum præponderat in materia probationum, l. eum, qui probabilem, C. de episc. & cleric. cap. 1. de cleric. non resid. Bald. in c. fin. de caus. possess. & propriet. Euerard. plenè in loco à communiter accidentibus, nu. 1. & seq. Menoch. cons. 207. num. 7. vol. 3. Accessit etiam moderna Parochi attestatio, & iurata, qui de casu à se gesto examinatus deposuit verè matrimonium inter Margaritam, & Herculem contraxisse, & verum dixisse præsumitur, cum nihil vtilitatis, aut commodi pecuniarij ex ea assequutus esset.

Concurrit etiam cohabitatio multorum an-
4 norum, & filiorum procreatio, & simultaneus inter eos tractatus viri, & vxoris, ex quibus oriri præsumptionem veri matrimonij probarunt, Abb. Anton. de Butr. Felyn. in c. illud, de præsumpt. Bald. inter cons. matrimon. Zilet. cons. 3. num. 21. Angel. inter eadem cons. 45. num. 10. Bursat. cons. 98. num. 7. & sequen.

Et quamuis Alciat. de præsumpt. reg. 2. præ-
5 sumpt. 5. voluerit per cohabitationem matrimonium non præsumi, sed fornicationem per c. aliter 30. quæst. 5. & in hanc opinionem descendisse videantur, Hostien. & Io. And. in d. c. illud. de præsumpt. vel saltem de cohabitatione decem annorum esse intelligendum, vt responditur Alex. cons. 150. num. 11. vers. constat autē, lib. 5. Tiraquell. in tract. de præscript. §. primo, glos. 4. vers. sexto eiusdem.

Tamen hoc procedere videntur, quando agi-
6 tur de retractando alio matrimonio, vel in præiudicium alterius matrimonij, vt omnes scribentes sensere in dicto cap. illud, quos adducit Paris. cons. 59. num. 7. 8. & 9. lib. 4. & Alex. in dicto cons. 150. num. 11. & cons. 151. num. 7 vol. 5. & etiam vbi aliæ coniecturæ non concurrerent secundum Dec. cons. 163. num. 2. vers. accedit etiam, quæ tamē multæ in casu, de quo agitur, concurrunt vltra narratas, videlicet depositio vnius testis, confessio partis in articulis, diuersæ enunciatiuæ, & demum assecuratio dotis per instrumentum.

Non obstat, quod fidei parochi aduersetur fi-
7 des monasterij Sanctæ Catherinæ, dum dicit Margaritam exiuisse de monasterio die 14. Februarij maritatam cum Hercule, & tamen parochus asserit fuisse maritatam die 15. & sic in die immediatè sequenti. Nam bene conuenire possunt, vt prior intelligatur de sponsalibus, & fide mutuo data. Secunda vero cum effectu subsequuto.

Non obstat decisio Bubali, quæ verè non repugnat alijs decisionibus, cum nihil aliud præsupponat quam in materia filiationis, vt probationes concludant, vel saltem quasi filiationis possessionem ex contractu, & hoc casu agitur de matrimonio ad effectum successionis, ideo nihil ex ea potest inferri &c.

PIROVANI.

Bergomen. Capellaniæ. Veneris 22. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Fides licèt non faciat fidem regulariter hoc tamen fallit in casu, in quo sufficiunt leuiores probationes, & concurrunt adminicula.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo, regulariter dandum est possessori. num. 1.

Fides licèt non faciat fidem regulariter hoc tamen fallit in casu, in quo sufficiunt leuiores probationes, & concurrunt adminicula. num. 2.

DECISIO CCCXIII.

1 PRo Ambrosio fuit resolutum dandum esse mandatum de manutenendo, quia de eius possessione Cappellaniæ, de qua agitur, sufficiēter constat, §. hodie, §. retinendæ, instit. de interdict.

Probatur enim possessio ex fide Rectoris Ec-
2 clesiæ, in qua sita est Cappellania, quæ datur in summario, num. 2. quæ regulariter, etsi fidem non faciat cum sit scriptura informis, & attestatio de præterito, l. instrumenta, l. rationes, l. exemplo, C. de probat. l. nuda. ff. de donat. l. inter cartulas, C. de conuen. Fisci debitor. lib. 10. Tamen in casu de quo agitur cum sufficiant leuiores probationes, videlicet vnus Testis etiam minus idoneus, & præsumptiones, Dec. cons. 65. num. ... Et fuit dictum in Mediolanen. Reseruationis 28. Iunij 1591. coram bon. mem. Giptio, ac etiam plura concurrant adminicula sufficienter probare voluit, Bald. in l. instrumenta, C. de probat. Ias. cons. 129. col. vlt. vers. quia primo, lib. 1. Crauett. de antiq. temp. par. 1. §. viso, de verbis, num. 6. fuit dictum in vna Romana Extinctionis Census inter impress. vlt. prima par. diuers.

Primum deducitur, quod ipsemet Ambrosius Missas celebrauit, nec fructus pro mercede celebrationis factæ ad altare S. Michaelis denegati

gati fuerunt per fictuarios bonorum Cappellæ vt in summario num. 6. exinde autem sequuta fuit protestatio Pisoni, de qua in summario n. 3. per quam declarauit, quod non intendebat pro futuro respondere aliquos fructus, hæc enim per se sufficiunt, cum animus circa priuationem non accomodetur nisi præsupponatur habitus possessionis, l. decem, ff. de solut. & fuit consideratum in vna Seguntina Fructuum 19. Septembris 1607. coram R. P. D. meo Pamphilio Accedebat mandatum præcedens Vicarij Bergomen. de tradend. possessione cum responsione fructuum præsentatio per illos de Pisonis ad hanc Cappellaniam instituti per Vicarium facta, ex quibus bene coloratur, & augetur præ-
6 sumptio vera possessionis, Thesaur. decis. 206. in fine, cum allegatis ab eo.

REVER.MI D. ATTREBATEN.

Ferrarieñ Matrimonij.
Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Notarius quando ex intentione contrahentium possit addere clausulas non appositas in Instrumento An instrumentum de falso suspectum reddatur per additionem inter lineam, & lineam, & An illud reprobetur per Testes dicentes non audiuisse quæ à Notario scripta sunt.

SVMMARIVM.

Matrimonium An dicatur contractum de præsenti per ista verba, accipiam pro viro vel volo accipere pro viro talem, num. 1. & 2.

Matrimonium probatur per attestationem parochi concurrente verisimilitudine, n. 2.

Consuetudo maximè attendenda est in celebratione matrimony, num. 2.

Notarij verba censentur verba contrahentium, n. 3.

Falsitatis præsumptio non oritur per additionem verborum inter lineam & lineam, quando ex præcedentibus potest elici veritas, n. 4.

Notarius potest ex voluntate partium addere in instrumento clausulas quas omisit, n. 4.

Matrimonium non potest probari per instrumentum. Declara, vt num. 5.

Instrumentum non reprobatur ex eo quod Testes negent se audiuisse verba de quibus in instrumento, quia satis est, quod potuerint audire licèt non audiuerint, num. 6.

Matrimonium per verba de futuro contractum per emissionem anuli, & alias circumstantias probatum dicitur, num. 7.

DECISIO CCCXXIIII.

1 Domini confirmarunt decisionem in hac causa factam die 6. Februarii 1609. in qua resolutum fuit contractum matrimonij celebratum esse per verba de præsenti, vel talia, quæ erant apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij non obstatibus in contrarium deductis, quæ in tribus positionibus examinata fuerunt, illa enim reducuntur ad Testes deponetes quod Domina Iunipera in actu celebrationis matrimonij vsa fuerit his verbis, Signorsì mi che lo pigliarò. Verum ex dictis Testium non conuincitur necessario non fuisse expressa etiam alia verba denotantia cõsensum de præsenti, quia secundus iuxta decimum quintum, decimum sextum, & decimum septimum fatetur expresse fieri posse, quod Domina Iunipera vltra dicta verba protulerit, alia quæ non fuerint ab ipso Teste intellecta, & tamen si dicta Testium integrè accipiantur, ipsi comprobant instrumentum matrimonij, cum referant totam facti seriem, & tàm in verbis quàm in facti narratione, & circumstatijs cum instrumento concordant.

Ex quibus apparet celebratum fuisse matri-
2 monium de præsenti, quod non fundatur ex illis verbis Volo accipere, quæ deseruiunt pro exploranda voluntate D. Iuniperæ, sed in tota facti serie: nam prolatis illis verbis, Presbyter recepto mutuo ambarũ partium consensu, Innocato Nomine Diuino, Matrimoniũ inter prædictas personas celebrauit, & actum celebrationis descripsit à tergo licentiæ, quam illi dederat Episcopus Ferrariensis ad huiusmodi matrimonium celebrandum absque denunciationibus, in qua descriptione exprimit clausulam per verba de præsenti, cui attestationi stãdum est concurrente cum ea verisimilitudine, vt aliàs tenuit Rota in vna Vlixboneñ Matrimonij 5. Iulij 1577. coram bonæ memoriæ Lauretano quæ est decisio 91. par. 2. diuers. Eodem contextu in signum veri matrimonij R. P. D. Ioannes Baptista Stella immisit anulum ac Dominam Iuniperam desponsauit, quæ desponsatio de more Italico fieri solet cum matrimonium contrahitur, quæ consuetudo attendenda est glos. 1. in fine in c. vltimo, & ibi notatur de disponsat. puber. Card. cons. 24. antè numerum secundum.

Successiuè Notarius post consignatam sibi
3 descriptionem à Presbytero interposuit stipulationem, siue rogitum de approbatione actus celebrati per Sacerdotem facta à coniugibus præmissa declaratione vulgati sermone, quæ facit, vt verba Notarij censeantur verba partiũ Bald. in l. errore, C. de testam. & in l. mater.

num. 6. C. de rei vendic. Soccin. sen. conf. 159. nu. 14. vol. 2. Dec. conf. 450. num. 2. & 3. & conf. 639. n. 9. præterquam quod contrahentes interrogati. An consentirent matrimonio celebrato per verba de præsenti per Sacerdotem affirmatiuè responderunt.

Nō obstat quod in matrice clausula illa per
4 verba de præsenti fuerit addita super lineam, quia sufficit quòd ex præcedentibus posit elici veritas glos. in c. cum venerabilis. in verbo, præter prædicta, de Religiosis domibus, Ruyn. consil. 68. n. 5. in fine, vers. nam sicut, vol 4. & tamen etiam si huiusmodi clausula nō adesset in matrice, nihilominus posset Notarius in extensione facere hanc expressionem iuxta voluntatem partium, Roman. conf. 179. nu. 6. Dec. d. conf. 450. n. 2. Ruyn. conf. 15. n. 24. lib. 2. Alciat. de præsumpt. reg. 3. de præsumpt. 13. n. 2.

Non obstat, quod per instrumentum non
5 posset probari matrimonium attenta dispositione Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reformat. matrim. Quicquid enim dicendum esset si Notarius simpliciter diceret celebratum fuisse matrimonium per verba de præsenti, cessat difficultas, quando Notarius rogatur de toto actu, & quando ex ipso instrumento constat aliter, quam per enunciatiuam Notarij, vt in hoc casu, in quo concurrit immissio anuli, & alia in decisione ponderata, ex quibus probatur matrimonium per verba de præsenti.

Nec redarguitur instrumentum ex eo quod
6 Testes negant se audiuisse alia verba, quàm illa relata, Signorsi mi che lo pigliarò, quamuis fortasse D. Iunipera potuerit alia proferre, quia satis est, quod Notarius roget Testes, & quod ipsi potuerint audire licet non audiuerint, vt per Ruyn. & alios quos Surd. consil. 414. n. 49. & nu. 73. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 105. num. 31.

Denique cessat omnis difficultas, quia ver-
7 ba de futuro cum immissione anuli, & alijs circūstantijs præcedentibus, & subsequentibus plene probant matrimonium, vt in alia decisione. Quod ea quæ dicuntur de voluntate Dominæ Iuniperæ conquerendi informationes de qualitatibus D. Iulij Cæsaris, & quod R. P. D. Stella amplificauerit qualitates, & redditus sui fratris, & suæ domus, & quod dicebat expectandum esse aduentum Illustrissimi Cardinalis Aldobrandini, illa non probantur, nec tangunt substantiam matrimonij.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Lucana Locationis.

Veneris 18. Martij & 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

Gratia concessa à Papa Episcopo de locando bona Ecclesiæ per nouennium, etiam recipiendo pecunias à maiori parte ad interesse quomodo intelligatur, & An istud interesse possit à conductore in contractu locationis taxari, & An taxatum sit vsurarium, & vitiet totum contractum, & alia ad materiam non seruantis formam in huiusmodi gratia expressam.

SVMMARIVM.

Pactum de soluendo anticipatè fructus ad rationem scutorum sex pro centenario, & anno ratione lucri cessantis, & damni emergentis est illicitum & vsurarium, num. 1.

Taxatio interesse pro tempore futura est illicita, & fantastica etiam in mercatore solito negociare, nu 2 quod procedit etiam, quod partes asseruerint quod interesse soluitur pro lucro cessante, & damno emergente, num 3.

Concessio Papæ de recipiendo fructus anticipatè intelligitur de interesse lic to in genere, & incerta, non autem de certa, & ab initio taxata, num. 4.

Concessio Papæ recipit interpretat onem à iure communi, quatenus interesse licitè accocatur, num. 4.

Interesse damni emergentis, ad hoc, vt debeatur requiritur vt in indiuiduo probetur, quod ex quo nō habuit pecunias alij mutuatas, damnum sequutum fuit, n. 5.

Opinio Ruyn. conf. 144 num. 6. lib. 1 volentis sufficere, quod constet de damno ex quo præsumitur, quòd si fuisset solutum id quod debebatur illud non fuisset passum, à Rota Romana reprobatur, nu. 5. in fine.

Confessione nulla potest dari maior probatio, num. 6.

Interesse lucri cessantis ad hoc vt debeatur debent concurrere requisita, Paul. de Castr. in l 3. ff. de eo quod certo loco, & quod occasiones sint prompta, & parata, indistinctè & pra manibus dandi pecunias ad lucrum, num. 7.

Gratia in quam quis commisit iuuari non potest, nu. 8.

Dictio, tamen, est taxatiua, & aduersatiua, numer. 8. in fin.

Gratia & priuilegij forma non seruata præsertim in substantialibus amittitur illius commodum, num. 9.

Vsura non cadit nisi in mutuo vero, vel palliato, n. 10.

Pactum dicitur contra substantiam contractus, quando illum facit transire de vna specie in aliam, num. 10.

Vtile per inutile vitiatur quando materia est indiuidua, num. 11. Vbi de eo, qui non fuisset contracturus fine certo pacto.

Indiuiduitas non consideratur solum, quando adest ex natura iuris, sed etiam ex partium intentione, & voluntate, quando scilicet quis non fuisset contracturus, num. 12.

Voluntas, & intentio contrahentium, quod aliter non fuissent contracturi colligitur ex coniecturis, & verisimilitudine, n. 13.

Con-

Coniectura aliqua, quod quis non esset alias contracturus ad effectum præsumendi contractum vsurarium, num. 14.

Ecclesia non cogitur stare contractui nullo, num. 15.

Gratia dicitur nulla defectu intentionis ob non expressionem eius quod si Papa sciuisset, vel non concessisset, vel difficilius motus fuisset ad concedendum, num. 16.

Dictio, circiter, importat quid modicum, num. 17.

Gratia suffragari debet, vbi non est impleta qualitas in ea apposita, num. 18.

DECISIO CCCXXV.

Dubium erat An Breue facultatis locandi, & pecunias anticipatas recipiendi concessum per felicis recordationis Clementem Octauum bonæ memoriæ Episcopo Vercellen̄ suffragetur cōductoribus Abbatiæ, cuius Commenda per obitum dicti Episcopi cessauerat in casu, & ad effectum de quo agitur, quod dicta die 18. Martij fuit resolutum non suffragari, & cum die 29. Aprilis etiam vtraque parte informante propositum esset; Domini perstiterunt in decisis.

Et in primis firmarunt quod pactum initum
1 inter Pinum cōductorem, & Episcopum, quod pro scutis 1500. anticipatè solutis soluerentur fructus ad rationem scutorum sex pro quolibet centenario & anno ratione lucri cessantis, & damni emergentis, fuit illicitum & vsurariū, quia taxatio interesse pro tempore futuro est illicita, & fœneratitia, Io. Andr. in c. salubriter quem alij sequuntur de vsuris Io. de Ana. in c. vlt. n. 62 eodem tit. Bald. in l. rogasti, §. si tibi, ff. si cert. petat. Aym. cons. 189. nu. 2. vers. aut sumus, Alex. cons. 62. in fin. lib. 2. & cons. 80. lib. 3 Socc. cons. 179. n. 2. Dec. cons. 111. n. 3. & cons. 119. n. 3. Roman. cons. 520. n. 8. Natta cons. 417. n. 3.

Etiam in mercatore solito negociari, iuxta
2 opinionem Rotæ, Mohed. decis. 2. & 3. de vsur. & fuit resolutum in causa Mediolanen. Cambiorum coram fel. record. Clemente Octauo, quæ est 315. p. 2. & in alia Mediolanen. Simulationis Contractus 1. Iulij 1592. coram Illustrissimo Cardinali Millino.

Quod procedit etiam quod partes asserue-
3 rint, quod ista scuta sex pro centenario soluebantur pro lucro cessante, & damno emergente, & quod Pinus conductor requisitus à multis, destinauerat dictas pecunias conuertere in censibus, & si illa conuertisset habuisset sex pro centenario, Bald. in d. l. rogasti, §. si tibi, n. 7. vers. quid ergo, Cagnol. in l. curabit, num. 58. C. de act. empt. Natt. cons. 490. num. 3. & 4. & fuit dictum in causa Romana Cambiorum de Grandis 19. Iunij 1592. coram Illustrissimo Cardinali Millino, & in causa Ianuen̄ Pecuniaria 7. Iunij 1610. coram me.

Non obstat quod in Breui detur facultas an-
4 ticipatè recipiendi dicta scuta 1500. & obligādi fructus Abbatiæ pro solutione fructuum, quia intelligitur de interesse licito nempe si fuisset conuentum de interesse in genere, & incerto, non autem de certo & ab initio taxatam, ne dicamus Papam dedisse facultatem committendi vsuras tam ex regula, l. merito, ff. pro socio, tum quia talis concessio recipit interpretationem à iure communi, quatenus scilicet interesse licitè deberetur, Bald. in l. si traditio col. 3. num. 5. vers. aduerte, C. de act. empt. & fuit dictum in causa Recanaten̄ Pecuniaria 27. Martij 1602. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino, & cessat omnis difficultas, quia talis facultas soluendi interesse declaratur ex alijs verbis eiusdem Breuis, nempe cum pactis licitis tamen & honestis ex quibus patet Papam sensisse de interesse, quod licitè percipi, & in pactum deduci potest.

Non obstant iura exhibita ad probandum
5 quod Pinus patiebatur damna ex quo eodem tempore soluebat fructus, & interesse diuersorum debitorum, ac inde infertur, quod ei licitè debeatur interesse dāni emergentis, quia si istas pecunias habuisset debita extinxisset, nec damna passus fuisset: nam fuit responsum, quod omisso An probaretur veritas huiusmodi debitorum, nihilominus etiam illis admissis non releuant cum non sufficiat, quem pati interesse, nisi in specie probetur, quod ex defectu istarum pecuniarum, debita non extinxit, quod si istas pecunias habuisset, illa extinxisset, & ideo iuxta opinionem Rotæ requiritur ad hunc effectum quod in indiuiduo probetur, quod ex ista causa videlicet, quod non habuit pecunias illas, damnum sequutum fuerit, Mohed. decis. 2. de vsur. & fuit resolutum in causa Romana Pecuniaria de Zambeccarijs 7. Aprilis 1581. coram bonæ memoriæ Lauretano, & in causa Romana Vineæ de Brunis 2. Decembris 1591. coram bonæ memoriæ Orano, & in causa Romana Cambiorum 15. Maij & 19. Iunij 1592. coram Illustrissimo Millino, & in causa Bononien. Dotis 24. Maij 1600. coram me, & vltimo loco in causa Lugdunen. Computorum 11. Decembris 1609. coram R. P. D. meo Coccino, in qua fuit in specie dictum quod Rota non sequitur cons. Ruyn. 104. nu. 6. lib. 1. qui volebat sufficere, quod constaret de damno ex quo præsumitur, quod si fuisset solutum id quod debebatur, illud non fuisset passum, & merito quia potest esse, quod mutuans non soluisset illa debita, & quia aliàs daretur magna occasio fraudibus, & posset quis prætextu vnius debiti scuto-

ſcutorum 100. dare diuerſis perſonis ſub vſuris multo maiorem ſummam.

Hic autem tantum abeſt, quod probetur vel
6 poſſit probari in indiuiduo, quod ex defectu iſtarum pecuniarum Pinus nõ extinxit ſua debita, ac inde paſſus damnum, vel de illis extinguendis cogitauerit, quin potius apertè conſtat de contrario ex cõfeſſione eiuſdem Pini facta in inſtrumento locationis dum dixit, quod huiuſmodi pecunias deſtinauerat conuertere in cenſibus; ſi igitur deſtinauerat conuertere in cenſibus, vtique nolebat ex illis ſua debita extinguere, & ſic ceſſat illud requiſitum ex ipſamet confeſſione Pini, qua nulla poteſt dari maior probatio, l. cum ſe, C. de tranſact. cum vulgar.

De intereſſe lucri ceſſantis, neque etiam po-
7 teſt haberi aliqua ratio, tum quia neque concurrunt requiſita ad hũc effectum per Caſtren. in l. 3. §. nunc de eo, ff. de eo quod certo loco, & in ſpecie, quod occaſiones eſſent promptæ, & paratæ, & indiuiduæ, & occaſio nunc præ manibus exiſtens dandi pecunias ad lucrum, Aym. conſ. 320. n. 6. Roland. conſ. 35. nu. 13. lib. 1. Natt. conſ. 450. n. 6. Mohed. deciſ. 3. de vſur. Put. deciſ. 3. eodem tit. & 237. lib. 1. Caput. deciſ. 2. lib. 3. in manuſcript. & ſæpiſſimè fuit deciſum in Rota, vt in cauſa Romana Fundaci 9. Decembris 1585. coram bonæ memoriæ Seraphino, & in cauſa Romana Societatum 26. Aprilis 1591. & 28. Ianuarij 1592 coram Illuſtriſſimo Cardinali Blanchetto, & paſſim in alijs.

Quibus ita conſtitutis, primum fundamen-
8 tum deciſionis fuit, quia cum in Breui fuerit conceſſum Epiſcopo, quod Epiſcopus poſſit arrendare ad nouennium fructus Abbatiæ, & anticipatè recipere ſcuta 1500 etiam ſub intereſſe, & quæcumque inſtrumenta deſuper conficere, cum pactis beneuiſis licitis tamen & honeſtis, & cum huic conceſſioni partes contrauenerint, ex quo inierunt pactum illicitum, & vſurarium, commodum iſtius Breuis perdiderunt, itaut non poſſint iuuari huiuſmodi gratiâ in quam commiſerunt ad l. auxilio, ff. de minor. c. quia fruſtra. de vſur. & faciunt tradita per Anchar. poſt Lap. & alios in c. 1. nu. 3. verſ. quæro ſi ille. de fil. presbyt. lib. 6. Felyn. conſ. 4. num. 8. Ruyn. conſ. 28. num. 5. lib. 1. Mandoſ. conſ. 21. num. 2. & fuit reſolutum in cauſa Legionen. Prioratus 8. Iunij 1587. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & in cauſa Carthaginen., & Abulen. Beneficiorum 20. Iunij 1608 coram R. P. D. meo Sacrato, & in cauſa Beneuentana Reſeruationis Fructuum 12. Ianuarij 1609. coram R. P. D. meo Decano, maximè ponderata dictione illa tamen, ibi licitis tamen, & honeſtis per quam cenſetur reſtricta gratia ad pacta licita, & prohibita contraria tanquam per dictionem aduerſatiuam, & taxariuam, iuxta notata in l. 1. vbi Iaſ. n. 10. ff. ſi quis ius dicen. non obtemper. Bertach. in repert. in verbo, tamen.

Non obſtat, quod pactum de ſoluendo hu-
9 iuſmodi intereſſe non ſit contra ſubſtantiam contractus, & quod reijciatur pactum non autem annullet actum, & vtile per inutile non vitietur ex deciſionibus, & alijs auctoritatibus allegatis: nam ea procedunt in contractibus ordinarijs vigore iuris communis factis; qui non recipiunt vires à gratia Apoſtolica non autem in contractu qui recipit ex Breui validitatem reſpectu ſucceſſoris, qui contractus vigore Breuis factus vitiatur ex quo non fuit ſeruata illius forma, & quia cum fuiſſet Breui in ſubſtantialibus contrauentum, partes illius commodum amiſerunt, vt dictum fuit, & eſt tex. in c. priuilegium 11. quæſt. 3. itaut vigore iſtius Breuis non teneatur ſucceſſor, neque ad mutuum, neque ad locationem, quicquid dicendum ſit cõtra hæredes Epiſcopi, qui pecunias recepit, quod ſolum ſufficit pro deciſione iſtius dubij.

Vltra quod tale pactum eſt contra ſubſtan-
10 tiam contractus, nam cum pactum ſit vſurarium vt dictum eſt, & vſura non cadat niſi in mutuo vero vel palliato. iuxta notata per Calder. & alios in c. nauiganti. de vſur. vtique pactum dicitur contra ſubſtantiam contractus, quia facit tranſire contractum de vna ſpecie in aliam, Abb. conſ. 72 n. 2 lib. 1. Cror. in reper. l. non ſolum, §. morte. n. 127. ff. de nou. oper. nunc. nempe in mutuum, quod appellatur palliatum Calder. in d. c. nauiganti, n. 11. de vſur. & conſ. 11. eodem tit. quo fit vt vtile per inutile vitietur Bald. conſ. 475. n. 7. lib. 1. Crot. in repet. d. l. non ſolum, §. morte, n. 174.

Præterea quando materia eſt indiuidua, vti-
11 le per inutile vitiatur, l. pecuniæ, ff. de vſur. Bar. in l. græcè, §. illud, n. 4. de fideiuſſ. Soccin. in l. 1. §. ſed etſi mihi, n. 9. de verb. oblig. Dec. in auth. qui rem. in fin. C. de ſacr. ſanct. Eccl. Aym. conſ. 107. n. 6. & in reſpon. progen. n. 30 Dec. conſ. 421. n. 5. Tiraq. de retract. lignag. §. 23. gloſ. 1. n. 23. Couarr. lib. 2. var. reſolut. c. 18. n. 5. & de eo qui non fuiſſet contracturus abſq; certo pacto, Alex. conſ 17. nu. 10. lib. 4. Surd. deciſ. 248. in fine, verſ. vnum addo, & in ſimilibus terminis fuit reſolutum in cauſa Mediolanen. Reſciſſionis Permutationis 28. Maij 1599. & 21. Februarij 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

Et indiuiduitas non cõſideratur ſolum quã-
12 do adeſt ex natura iuris, ſed etiam conſideratur ex partium intentione, & voluntate, quando

do non fuisset aliàs contractura, l. 1. §. sed si mihi, & ibi Alciat. in 3. indiui. nu. 20. ff. de verb. oblig. cons. 109. n. 27. vol. 4. Natt. cons. 479. n. 30. Aym. cons. 170. n. 6. Tiraquel. d. §. 23. glos. 1. Caputaq. decis. 206. n. 6. par. 1. Rota decis. 709. n. 8. p. 1. & 318. n. 3. p. 2.

Voluntas autem, & intentio contrahentium
13 quod aliter non fuissent contracturi colligitur ex coniecturis & verisimilitudine, Dec. in dict. auth. qui rem. in fin. Ruyn. cons. 109. num. 27. vers. fuit etiam lib. 4.

Quæ coniecturæ in hoc casu adsunt vrgentes
14 tam ex parte Episcopi, qui ad hunc effectum, & vt suis necessitatibus subuenire posset, obtinuit Breue, quàm ex parte Pini cōductoris, qui nō soluisset huiusmodi anticipatos affictus absque interesse stante qualitate personæ, & quod summa scutorum 1500. auri in auro non sit exigua, & quod Episcopus non erat eius consanguineus, & stante quod in instrumento idem Pinus asseruit, quod habebat occasiones dictas pecunias inuestiendi, & quod ideo fecit anticipatam solutionem, quia Sanctissimus concesserat, quod fieret sub interesse, quæ vltima coniectura est vrgentissima, Dec. d. cons. 42. n. 3. vers. & ita cum in casu nostro, vltra quod cum Pinus fecerit hāc solutionem anticipatam cum dicto interesse præsumitur quod non fuisset aliàs contracturus, Ruyn. cons. 109. n. 27. vers. nam vt in dictis locis lib. 4. immo cum omnia in prædicto instrumento continuantur, dicuntur se correspectiua, Mohed. decis. 2. in fin. de simon. & 10. de re iud. Caput. decis. 206. p. 1.

Neque obstat quod huiusmodi indiuiduitas
15 respiciat fauorem Pini conductoris, qui illam nō allegat, & qui posset modo declarare, quod etiam absq; dicto interesse fuisset contracturus, tum quia ex dictis coniecturis apparet, quod non erat aliàs contracturus, tum quia ista nullitas respicit etiam fauorem Ecclesiæ, quæ non cogitur stare contractui nullo, qui posset propterea substineri absque nouo consensu locatoris siue Ecclesiæ, vt fuit in terminis resolutum in allegata causa Mediolanen. Rescissionis permutationis 28. Maij 1599. & 21. Februarij 1600. coram Illustrissimo Pamphilio.

Secūdum fundamentum decisionis fuit nul-
16 litas Breuis ex defectu intentionis Papæ in Breui enim fuit expressum, quod locatio præcedens infra biennium circiter expirabat, vnde Papa concedendo nouem annos à fine primæ locationis intellexit concedere vndecim annos siue vndecim recollectas fructuum, & tamen veritas est, quod locatio præcedens non expirabat infra bienniū, sed durabat adhuc per tres annos, & duos mēses, itaut fuerint cōcessi duodecim anni, siue duodecim recollectæ, quod sufficit pro defectu intentionis Papæ, qui non voluit concedere duodecim recollectas, sed vndecim tantum, quod si Papa sciuisset locationem durare per tres annos, vel non concessisset gratiam, vel difficilius motus fuisset ad concedendam, quia hoc modo seruitus in beneficio, & præiudicium successoris per annum vltra prorogabatur quare gratia est nulla in totum, vt in decis. 626. n. 5. par. 1. inter impress. etiam si sit concessa Motuproprio: nam Motusproprius non tollit defectum intentionis concedentis, qui fuit motus ex falsa causa, sed tota gratia corruit ex defectu intentionis, iuxta not. in c. si motuproprio de præb. lib. 6. Card. cons. 69. Felyn. in c. ad aures, n. 9. de rescript. Ruyn. consil. 215. num. 19. lib. 1. Alex. cons. 215. in princ. lib. 7. Paris. cons. 4. nu. 27. lib. 2. cum alijs per Gabr. de claus. conclus. 2. num. 20. & 34. & est decisio inter impress. 451. p. 1. & fuit dictum in causa Tullen. Monasterij 19. Ianuarij 1609. coram R. P. D. meo Sacrato.

Neque obstat dictio, circiter, de qua in Bre-
17 ui, quia importat quid modicum, & in spatio duorum annorum non potest comprehendere tres collectas & 14. menses, Host. in c. fin. n. 3. de spons. impub. Io. Andr. in c. continebatur, n. 11. & ibi Butr. n. 7. eodem tit.

Tertium fundamentum decisionis secūdum
18 aliquos ex Dominis fuit, quia dicitur in Breui, quod locatio debeat fieri meliorem conditionē offerentibus, & infra cum pactis, capitulis, & conuentionibus monasterio vtilibus, per quæ verba apparet Papam noluisse, quod locatio fieret ad libitum Commendatarij, & quod ille posset cuilibet gratificari in præiudicium successoris, sed voluisse quod locatio esset vtilis Ecclesiæ, quod etiam de iure inerat, vt in simili locatione ad nouennium pro iusto pretio facienda, ponderauit Rota in causa Viglieuanen. Locationis 22. Nouembris 1600. coram Reuerendissimo Pacen. hic autem cum non constet fuisse factam aliquam diligentiam de inuestiendo maiori pretio, vel qui meliorem conditionem offerret non potest dici seruata forma, nec impleta qualitas Breuis, quod propterea suffragari non potest conductoribus, Felyn. in c. dilata, n. 6. de rescript. & fuit resolutum in allegata causa Beneuentana coram R. P. D. meo Decano, & ita conclusum.

PIROVANI.

Romana Census.

Veneris 29. Aprilis 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus nonnulla notanda, de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Propinquorum præsentiam in contractu mulieris, quæ dicit non interueniſſe, & ob id contractum eſſe nullum debet probare propinquos tempore contractus extitiſſe, num. 1. & 3. in fine vbi quod amplius debet probare, quod propinquus commodè poterat interuenire in contractu.

Teſti vno de facto proprio deponenti credendum eſt, num. 2.

Teſtis coniunctus non eſt integer Teſtis in cauſa ſui coniuncti, num. 3.

Teſtis redditur ſuſpectus, dum de vno recordatur, & de alijs memoriam non habet, num. 3.

DECISIO CCCXXVI.

1 FVit reſolutum ſtandum eſſe in deciſis rationibus, & fundamentis, de quibus in ea: nam cum onus probandi exiſtentiam propinquorum de die contractus ad effectum anoullationis eiuſdem incumbat regulariter venieoti aduerſus contractum, vt fuit firmatum in deciſione, & ſæpius Rota reſoluit, hoc non videtur præſtitiſſe D. Moroldus: Nam quoad perſonam Antooij Griſolini mariti Hortenſiæ, ſororis Statiliæ, quamuis videatur probata præſentia de die contractus ex eo quod comparuerit eodem die in foro Capitolino, tum quia eiuſdem Hortenſiæ ſuper exiſtentia adeſſe affinitatis neceſſaria non fuit probata, Domini nullum conſtituerunt fundamentum, ex Bald. Tiraquell. & alijs in deciſ. allegatis.

Præſentia autem Iuliani Palmetij mariti nep-
2 tis ex ſorore Statiliæ, neq; ex depoſitione eiuſdem Iuliani, nec ex Teſtibus examinatis videtur probata. Non ex eius depoſitione, quod de dicto tempore eſſet io Vrbe, quamuis aliàs fides eſſet adhibenda ei vti de facto proprio deponenti, vt plenè probauit Soccin. in tra. Fallen. in reg. Teſti vni verſ. ſecundo limitatur, Verall. deciſ. 267. par. 3. Dec. conſ. 56. num. 4.

Nam eſt coniunctus Statiliæ, qui in cauſa
3 coniuncti non eſt integer Teſtis cap. conſanguinei, c. accuſatores, il 3. 3. quæſt. 5. Bart. in l. admonendi, col. 5. verſ. ſi verò teſtis eſſet talis conditionis, oum. 37. de iur. iuran. Specul. in tit. de teſt. §. primo, num. 8. verſ. ſed nunquid frater, in fine, Alex. conſ. 80. num. 7. lib. 4. Præterea interrogatus non recordatur, quæ dies eſſet illa 20. Februarij, nec quid ſibi contigerit d. die, aut quæ negocia tractauerit in illis diebus 19. 20. 21. Februarij 1581. ſubdens rationem imperitiæ, non hò memoria di dette giornate, ex quibus duo inferuntur ad imperfectam probationem; vnum quia non caret labe ſuſpicionis, dum de vno recordatur, & de alijs memoriam non habet; Secundum quia ad effectum huius probationis erat oeceſſario concludenda habilitas, ſcilicet quod commodè poterat ioteruenire, Bart. in l. ſi tertius, oum. 6. ff. de aqu. pluu. arcen. Lambert. de contract. eorum, gloſ. 12. quæſt. 2. & 4. quæ non concludit ſi ooo recordatur de geſtis à ſe eodem die.

Poſtremo Dominis noo placuit declaratio
4 eiuſdem Iuliani poſt ſex dies facta ad corrigendum mendacium, ſuper eo quod non fuerit in eadem cauſa examinatus, tanquam nimis craſſa, & ſuſpecta: Nec illius depoſitio videtur poſſe adiuuari ex libro Depoſitarij militum Sancti Petri, quia eſto quod adminiculum poſſet ſuffragari, non tamen concludit reſpectu temporis, nempè diei 20. Februarij, ne dum verè, quia in eo menſis quidem ſolutionum, ſed non dies apponitur, ſed nec etiam præſumptiuè, quia numerus equitum, qui ſe ſubſcripſerunt eodem menſe videlicet 36. vel 39. vel 40. inter quos Iulianus reperitur, poteſt quidem arguere eius præſentiam io Vrbe magis in priocipio menſis, quàm io fine arguendo ab ordine ſcripturæ, ſed quod magis vna die, quam altera acceſſerit ad recipiendos fructus ſui Caualeratus, hoc non infertur, & potius arguendo à diuiſione oumeri equitum 200. magis de die 7. vel 8. menſis eſſet arguendum cum numerus 39. aut 40. reſpiceret hanc quartam partem equitum in libro Depoſitarij deſcriptorum.

Teſtes autem dati in ſummario D. Maroldi
5 non etiam probāt præſentiam dicti Iuliani, nec Franciſci Valdrini. Nam Minerua nil concludens dicit quoad Valdrinum reſpectu illius præſentiæ de die 20. Februarij. De Iuliaoo autem, quamuis dicat ſe poſſe affirmare io veritate, quod in dictis diebus 19. 20. 21. Februarij erat præſens in Vrbe, & non impeditus adeo quod commodè poterat interuenire celebrationi contractus, vt io ſummario D. Maroldi oumero ſecundo; Tamen dum reddit cauſam ſcientiæ dicit, quia audiuit à viciniis, quod oon ſufficit ſed præterea eius dictum admodum infirmatur, quia ipſamet iuxta decimum interrogatorium aſſerit ſe modicam habere memoriā, nec recordari ne dum de tempore decem, aut viginti annorum, ſed nec etiam, quid in externa die comederit. Quare Domini ex hac irreleuanti probatione noluerunt à deciſione recedere, &c.

PENIÆ.

Vlixboneoſis Tabernariorum.
Mercurij 5. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Argumentum ſumas ex ſummario poſito in primo numero.

SVM-

SVMMARIVM.

Tabernarij prohibiti sub pœna vendere diebus Festiuis panem, vinum, & alia huiusmodi, contrauenientes non incurrunt pœnas si vendant ob moralem necessitatem, & quæ illo casu dicatur moralis necessitas, num. 1. & omnibus seqq.

Pœna excommunicationis non potest infligi, nisi in subsidium, num. 5.

DECISIO CCCXXVII.

1 IN Archiepiscopatu Vlixbonensi extat Constitutio Synodalis, quæ cauetur ne Dominicis, & Festiuis diebus quis audeat vendere panem, vinum, & alia huiusmodi, exceptis Aromatarijs pro seruitio infirmorum, donec finita sit sacra concio in ea Ciuitate, sub pœna quinquaginta regalium Merino applicandorum; hæc constitutio in honorem Diuini cultus semper fuit inuiolabiliter obseruata, cui cum Tabernarij contrauenire prætenderent, ideo Vicarius Vlixbonensis die 31. Ianuarij 1595. per monitorium constituit ne in futurum aliquid vendere auderent sub pœna excõmunicationis ipso facto incurrendæ, sed cum Tabernarij non paruissent tandem contra eos in Curia Archiepiscopali fuit lata sententia, quæ declarauit Tabernarios lapsos in prædictam excommunicationem, in gradu appellationis prædicta sentẽtia fuit confirmata, à qua rursus Tabernarij appellantes causam committi obtinuerunt Auditori legati qui prædictas duas sententias ad fauorem Merini latas reuocauit. Ab hac sententia Merinus appellans in gradu suæ appellationis Auditoris sententiam reuocari, & duas latas ad suum fauorem confirmari obtinuit.

2 Sed cum ab hac sententia Tabernarij ad Sedem Apostolicam appellassent causa introducta in Rota dubitaui An constaret de tribus conformibus, itaut esset locus exequutioni, & Rota vtraque parte informante quamuis fuissent conformes non tamen esse exequutioni demandandas censuit. Primò, quia opponebantur aliquot nullitates, quæ non satis firmiter, & sufficienter remouebantur. Rursus quoniam iustitia sententiarum non satis videbatur explorata, habita præsertim consideratione ad vastam, & populosam Ciuitatem Vlixbonæ propter magnum concursum aduenarum, militum, & laboratorum frequenter accedentiũ, & recedentium quibus ne Tabernarij vendant vinum, & alia obsonia si quæ habent vix possunt excusari.

3 Cum autem huiusmodi moralis necessitas postulat ne vel scandala oriantur, vel aduenæ, aut Ciues mala aliqua patiantur non obstante constitutione, quæ aliàs laudabiliter est retinẽda, possent Tabernarij, & Macellarij ante tempus præscriptum vendere absque incursu in pœnam constitutionis necessaria ad vitæ sustentationem, c. discipulos de consecrat. distinct. 5. vbi glos. in verbo, famæ, Siluest. in summa, in verbo, Dominica, circa finem, num. 9. quæst. 7. Martinus Nauarrus in Manuali Confessariorũ c. 13. num. 15. & 16.

4 Nec refragatur constitutio, quæ cum genericè loquatur, debet accipi prout de iure, vt intelligatur, ne liceat prædicta vendere diebus festiuis, exceptis casibus necessitatis, vel pietatis, vel alijs de iure concessis, vt in terminis dixit Siluestrina præcitato loco.

5 Demum respectu sententiæ excommunicationis, quæ Vicarius fulminauit nõ placuit Dominis eius processus, quia quamuis excommunicatio sit neruus ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valde salutaris sobriè tamen magnaq; circumspectione ferenda est, cum experientia doceat, si temerè aut leuibus ex rebus incutiatur magis contemni quam formidari, vt sapienter monuit Conciliũ Tridentinum sess. 25. de reform. c. 3. Vnde cum ad coercendum prædictorũ Tabernariorum excessum esset imposita pœna pecuniaria, licet potuerit Vicarius pœnam pecuniariam augere non debuit tamen ad excommunicationem fulminandum, quæ in subsidium dari debet properare, c. alma mater, §. caueant de sent. excõmun. lib. 6 & fuit dictum in causa Tarraconen. Portionis Breuis, die 29. Nouembris 1603. coram bon. mem. Iusto: Tametsi verò ob prædictas rationes & causas, ita in hoc casu Rota pronunciauerit, nõ fuit tamen suæ intentionis, vel præiudicare constitutioni laudabili, vel receptæ consuetudini cultui Diuino fauenti, nec præbere occasionem Tabernarijs aut alijs similibus cerdonibus, & ministris, vt insolescant, & iuxta Superiorum præcepta cõtemnat, quod si facerent, & in pœnas constitutionis incurrerent, & valde eorum conscientiæ læderentur.

PIROVANI.

Bononieñ Pecuniaria.
Veneris 13. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Sententiæ dicuntur conformes, quando concordant in aliquo licet in alijs sint discordes, & in eo, in quo concordant exequendæ sunt, & ad istum effectum in summa maiori inest minor.

SVMMARIVM.

Sententia dicuntur conformes, quando concordant in summa, num. 1.

Sententia dicuntur conformes, quando concordant in

in summa minori, numer. 1.

Sententiæ, vt dicantur conformes est facienda sententiarum numeratio, num. 2.

Sententiæ conformes, licet non sint in omnibus exequendæ, tamen sunt in his, in quibus sunt conformes, num. 3.

DECISIO CCCXXVIII.

1 Resoluerunt Domini constare de duabus conformibus, & esse locum Statuto Bononien. itaut ad illarũ executionem procedendum sit: Nam Hercules conuentus coram Auditore Generali Bononieñ passus est fieri contra se sententiam, quæ postmodum fuit in Rota confirmata quoad sortem principalem; vnde cum vna condemnet D. Herculem ad solutionẽ librarum 3994. Secunda vero illam confirmet, satis dicuntur inter se conformes, quia in summa, quod est principale conueniunt, Franc. in c. dilecta, col. 2. vers. tertia conclusio, num. 5. de appellat. Ang. in l. vnica, C. ne lic. tert. prouoc. Vestr. in prax. lib. 8. cap. 1. numer. 6. Dec. cons. 385. in princ. Thesaur. decis. 122. num. 7. Et in tantum videtur procedere hæc conclusio, vt etiam dicantur conformes, si in vna maior summa contineatur quam in altera, quia semper in minori conuenire & conformare dicuntur, l. inter pares, ff. de re iudic. l. 3. §. si quis plusquam. ff. de admini. leg. Did. pract. quæst. cap. 25. nu. 6. Afflict. decis. 162. per tot. Surd. cons. 102. num. 7. vol. 1. Thesaur. eodem decis. 122. num. 10.

2 Statutum autem Bononien. data conformitate sententiarum, bene intrat pro executione earum, tum quia sententiæ extra Sacrum Palatium latæ numerantur ad effectũ ne liceat appellare, Rota decis. 20 de sent. & re iudic. in antiq. Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. num. 19. Tum quia causa est inter Bononienses, vt pluries fuit resolutum, & signanter in causa Bononien. de Pannolinis coram R. P. D. Marcomontio 10. Decembris 1610.

3 Non obstat, quod sententia Rotalis non cõtineat condemnationem pœnæ conuentionalis, & interesse, prout continet sententia de partibus, quæ omissio arguit difformitatem sententiarum, & consequenter eas reddit inexequibiles, cum non sufficiat eas conuenire in aliquibus, Rota de sent. & re iudic. decis. 2. quia pro responsione fuit dictum, quod etsi sententiæ in omnibus conformes non sint, in capitulis tamen in quibus conueniunt, sunt exequendæ, quia eadem est ratio statuti partis, quoad partem, quæ est totius, quoad totum, l. quæ de tota, ff. de rei vend. Dec. qui eo modo in terminis nostris arguit cons. 385. col. 2. & stante simili statuto idem concludit Castr. cons. 163. Proponitur in facto quod duo fratres, num. 2. vol. 2. Afflict. decis. 362. Surd. post alios, quos allegat d. cons. 102. num. 15. vol. 1. & nu. 13. dicens ea ratione appellationem denegari, quia in eo, in quo sententia adimit, non grauat; sed releuat appellantem, & cessante grauamine, cessat appellatio. Quare cum Hercules fuerit releuatus per sententiam Rotalem à solutione pœnæ conuentionalis, vti non grauatus dare non potest de appellatione, & consequenter nec etiam exequtionem ex forma statuti Bononien. impedire.

REVER.[mi] D. SACRATI.

Romana Societatis.
Veneris 20. Maij 1611.

ARGVMENTVM.

Pactum in societate officij de non molestando officialem factum per apocam priuatam An & quando reducat societatem in purum mutuum in aliorum præiudicium, & alia nonnulla de quibus in summario.

ARGVMENTVM.

Subscribens non censetur fateri omnia contenta in folio quando apparet aliquid fuisse scriptum post subscriptionem, n. 1.

Notarius potest quandocumque dare instrumentum de rogatis ab ipso, & iam datum corrigere etiam si non reperiatur prothocollum, n 2.

Notarius substitutus in officio, qui se rogauit de instrumentis nomine sui Domini postquam desiit esse substitutus non potest amplius extendere instrumenta per ipsum rogata, n. 2.

Extensio non fit de casu vero ad mixtum in exorbitantibus, & periculosis, n. 3.

Pactum in societate officij de non molestando officialem repugnat natura societatis, & illam traducit in merum mutuum, n. 4. declara, vt n. 5. & 6.

Hæres non potest improbare factum defuncti in qua improbatione defuncti delictum sapiatur, n. 5.

DECISIO CCCXXIX.

1 Domini resoluerunt per mortem quondam Hieronymi Ameti pecunias per eum datas ad societatem officij fuisse quæsitas socijs; siquidem societates stabant super periculo eius vitæ, vt constat ex instrumento confecto super duabus societatibus, de quibus agitur. Non obstat quod Hieronymus reseruauerit sibi facultatem transferendi periculum vitæ in alium & huiusmodi translationem fecerit antequam moreretur quia Dominis non visa fuit probara talis translatio: nam dum in primis illa deducitur ex eo quod in folio memoriæ societatis inter scripturas Hieronymi reperto adsit in ordine

dine scripturæ. Primò memoria translationis, postea ordo officialis de soluendis pecunijs, & deinde quietantia illorum, qui habeuerunt pecunias cũ eorum subscriptione ex quo infertur, quod ipsi subscripserant folium in quo erat scripta translatio, videntur illam ratificasse vel saltem habuisse notitiam trãslationis periculi, vt in Romana Societatis Orlieij 3. Nouembris 1598. coram bon. mem. Orano. Ad hoc fuit responsum conclusionem potuisse habere locũ nisi ex ex eadem scriptura appareret, quod annotatio translationis fuit facta post subscriptionem: nam nominatio cantat sub die 24. Februarij, subscriptio vero sub die decima eiusdem mensis, & sic apparet, quod quando fuit subscriptum folium, nondum prætensa translatio erat facta per quaruordecim dies post.

Secundò prætendebatur probata translatio
2 ex quadam notula facta quadraginta menses post per illum qui se rogauit de societatibus, & pro hoc cumulabantur regulæ, quod Notarius rogatus possit quandocunque clare instrumentum de gestis à se ipso, immò iam datum corrigere, etiamsi non reperiatur protocollum cum similibus, ad hoc fuit responsum quicquid sit de illis conclusionibus, quæ habent suas declarationes illas nõ applicari, quia ille qui dedit notulam nõ se rogauit nomine proprio, sed nomine sui Magistri, vt practicatur in Notarijs Auditoris Cameræ. Vnde aut ista notula prætenditur habere vim à persona propria istius, & non potest, quia nec ipse rogauit nomine proprio, nec etiam constat, quod sit Notarius vnde non applicantur conclusiones, quæ loquuntur de Notarijs rogatis, aut prætenditur substentatio ex persona Magistri, & cum desierit esse substitutus illius officij nõ potest se immiscere in ijs quæ ad prædictum officium spectãt ad Put. decis. 5. de sent. & re iud. lib. 1. in manuscript. Achill. in epit. tit. de appell. in fine faciunt tradit. per Castr. cons. 104. nu. 1. & 2. & cons. 158. circa med. vol. 1. Glos. in c. mandato verb. reuocato. de procur. Cassad. decis. 2. n. 5. de appellat.

Aut denique prætenditur casus mixtus, &
3 in istis exorbitantibus & periculosis non visa fuit posse fieri extensio ex traditis per scribentes in l. vim passam, §. præscriptione, ff de adulter. Bart. in l. 2. in princ. n. 2. circa finem, ff. de verb. oblig. Roman. cons. 259. in fine, & 294. n. 4. Alex. cons. 96. n. 6. lib 2. Dec. cons. 333. num. 1. Tertiò dicebatur Hieronymum Ametum semper consueuisse nominare periculum vitæ super alijs personis, prout ex nota plurimarum societatum, cuius copia fuit data, sed præterquam, quod res reddebatur dubia ex nõ tis societatum datarum pro parte Pauli dicebatur hoc non concludere quod Hieronymus hac vice non potuerit, aut voluerit retinere periculum super propria vita.

Secundò principaliter dicebatur non fuisse
4 deperditas pecunias per mortem Hieronymi quia ipse sub eadem die qua contraxit societates, de quibus agitur, fecit apocam in qua promisit non molestare occasione istarum societatum Dominicum Orengum officialem super cuius officio fuerunt contractæ societates, atq; inde inferebatur hoc pactum tanquam repugnans naturæ societatis, quæ tota in officiali consistit l. vetum, §. final. ff. pro soc. illam vitiare & traducere contractum in merum mutuum, vt fuit dictum in causa Romana Saluiani Interdicti 17. Maij 1589. coram bon. mem. Orano, & consequenter non fuisse locum lucro pecuniarum, cum istud lucrum non fiat in mutuo, sed in societatibus.

Ad hæc fuit responsum. Primò non probari
5 quod ista apoca fuerit confecta de consensu officialis, & proinde non potuisse Hieronymum confringendo sibi apocam ipsi mutare formã contractus, qui cantat in societatem quinimmo ad euitandam præsumptionem delicti, quod scilicet Hieronymus voluerit ex mutuo percipere fructus, quos percepit dicebatur esse præsumendum illam apocam non habuisse effectũ & Ioannem Baptistam modo actorem, & illius hæredem non posse allegare contrarium, quia includeret delictum defuncti quod non potest facere cũ sit illius hæres, l. si creditoribus, C. de seruo pign. dat. manumiss. l. venditrici, C. de rebus alien. non alien. Ruyn. cons. 132. num. 7. in fin. lib. 4.

Secundò etiam si vterque nempe Hierony-
6 mus, & officialis voluisset adhuc dicebatur per huiusmodi pacta clandestina non potuissent præiudicare illis, qui receperant pecunias, & soluerent fructus anticipatos societatũ, & nullam habuerunt notitiam huiusmodi pacti ex traditis per Dec. cons. 218. num 3. vers. venio igitur ad quartum dubium Achil. decis. 1. in fin. de offic. Vicar. facit quia iste actus clandestinus in vtilitate quæ vtrique proueniret in damnum tertij videretur dolosè factus ex cumulat. per Crauett. cons. 42. num. 20. Rota in causa Romana Societatis coram Illustrissimo Cardinali Blanchetto relat. inter diuer. impres. decis. 192. n. 1. par. 2. dolus autem deceptiuus annullat contractum, vt in prædicta decisione 1592. n. 4. Ex quibus cessat decisio Romana Saluiani Interdicti coram Orano supra allegata quia ibi pactum de non molestando officialem fuerat factum nedum cum scientia illius, qui bonam fidem societatis recognouerat, sed immo ad illius instantiam, & fuerat oppositum

 in

in substantialibus ipsius societatis nempe in ratificatione, vt patet ex lectura illius decisionis.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Vlixboneñ Parochialis.
Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria ad examinandos Testes etsi regulariter danda sit, quando tamen est suspicio quod calumniosè petatur, conceditur non retardata expeditione causæ.

SVMMARIVM.

Remissoria ad examinandos Testes regulariter danda est, quia probationes non sunt angustanda, n. 1.

Remissoria petitio quandoque præsumitur calumniosa ex pluribus de quibus, n. 2.

Remissoria quando est suspitio, quod calumniosè petatur cõceditur, sed sine retardatione expeditionis causa, n. 2.

DECISIO CCCXXX:

1 INformántes pro Ignatio, visa decisione in causa facta sub die 14 Martij proximi articularunt factum contrarium decisioni, & super illo probando petierunt remissoriam, vnde quia ex facti mutatione totũ ius mutatur l. si is qui. ff. de excusat. tut Federic de sen. cons. 152. n 1. Bald. cons. 251. circa finem, vers. non est dubiũ lib. 5. Ang. cons. 391. in princ. & quia probationes non sunt coangustandæ, l. quoniam in fine, C. de hæretic. c. quoniam frequenter, vt lit non contest. Bald. cons. 317. num. 2. lib. 4. Federic. de sen. cons. 114 nu. 3. Rota decis. 2. n. 1. de sequestrar. possess. & fructuum in nou. visum fuit Dominis concedere remissoriam.

Cæterum quia non carebat suspicione calũ-
2 niæ, quia ista causa fuit per plures instantias agitata in partibus, vnde fit verisimile, quod ibi fuerint factæ probationes, quæ fieri poterãt ad decis. Caputaq. 63. par. 3. Peregrin. 128 lib. 3. & quia petitur remissoria, quando causa est in expeditione ad l. non ignorat, vbi Bald. in primo not. vers. si differt petere, C. de fruct. & lit. expens. Innoc. in c. si post electionem, num. 3. vers. si autem, de concess. præben. fuit dictum in causa Tulleñ Metteñ Matrimonij 9. Maij 1550. relata inter diuersas impress. decis. 322. lib. 3. par. 3. item quia articulatur iuspatronatus esse annexum cuidam Turri, quæ neque habet iurisdictionem, vt habetur in eisdem articulis, quæ materia visa fuit satis noua, nec etiam quia nihil fuit articulatum circa præsentationem Agnatis de qua in vltimo capite decisionis ob hæc fuit ordinatum, vt daretur remissoria taliter, vt per illam retardaretur vel non retardatur expenditio arbitrio Rotæ.

ILL.MI D. CARD.LIS LANCELLOTTI IVNIORIS.

Ianueñ Pecuniaria.
Lunæ 6. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Vsurarius An, & quando sit contractus mutui cambij, seu alius in quo interesse damni emergentis vel lucri cessantis, fuit à principio deductum in pactum, explicantur in hac decisione plures notabiles declarationes in hac vsurarum materia.

SVMMARIVM.

Taxatio certi interesse ab initio est illicita, & vsuraria, num. 1.

Taxatio certi interesse ab initio super pecunijs retentis super cambijs est vsuraria, n. 2.

Taxatio certi interesse ab initio super pecunijs retentis super cambijs tunc demum est licita, & non vsuraria, quando ex circumstantijs contractus interesse iustificatur per veras probationes, & abest dolus & praua intentio, n. 3.

Confessio partis non attenditur in taxatione interesse à principio tamquam simulata, & in fraudem vsurarum d. n. 3. vbi quod hoc non procedit quando apparet fraudem non extitisse, & taxatio est verisimilis, & proportionata.

Creditor de certa quantitate soluenda ratione interesse pacisci non potest n. 4. vbi quod hoc fallit quando ex circumstantijs, & conditione personarum taxari potest aliqua pars proportionabilis honesti lucri, & creditor verè probet, quod tantum erat suum interesse.

Taxatio certi lucri non reddit contractum illicitum, sed exactio, n. 4.

Taxatio certi lucri à principio quando commensuratur ad fructus seu interesse valet, n. 5.

Taxatio certi lucri permittitur, quando res est de sui natura fructifera secus in pecunijs & cambijs, n. 6 vbi quod hoc non procedit quando non datur pro fructibus pecunia, sed ratione interesse passi & probati ob datam pecuniam, qua stabat actu super lucro.

Taxatio interesse tunc demum non est licita in materia pecuniarum quando constaret solum per confessionem partium, secus quando iustificatur, & probata fuerunt circumstantia, n. 7.

Constitutio Pij Quinti prohibens taxari à principio certum interesse habet locum in cambijs non autem in alijs contractibus, n. 8.

Interesse lucri cessantis non datur sine mora, num. 9. vbi quod hoc non habet locum quando adest pactum.

Interesse quando verisimiliter, & iustè taxatum est, & in conuentione deductum non attenditur mora, & sic tàm ante, quàm post illam debetur, n. 9.

Dilatione pendente non adest mora, & sic interesse non debetur, n. 10. vbi declarat.

Ta-

Taxatio uniformis in cambijs non admittitur cum aliquando percipiatur minus aliquando plus, n. 11. vbi quod nō procedit, quando à principio cōcurrit verisimilitudo, & proportio habita consideratione variationis.

Instrumentum continens certum & taxatum interesse dicitur vsurarium, nisi concurrant circumstantiæ facti ex quibus illud per veras probationes probetur, & illius taxatio sit verisimilis & proportionata, quo casu erit licitum, num. 12. vbi in fine afferuntur nonnullæ circumstantiæ, quæ faciunt posse ab initio pacisci de futuro interesse.

Statutum Iannen. loquens de taxatione interesse, intelligitur de taxatione, quæ fit in casu illicito, & recipit interpretationem à iure communi, n. 13.

Interesse lucri cessantis nō potest ab initio in pactum deduci in mutuo secundum opinionem Innocentij, n. 14. vbi quod illa non procedit in eo, qui verè, & actualiter implicauerat pecunias ad lucrum, sed bene si erat paratus implicare, vbi etiam quod opinio contraria est verior, dummodo cesset fraus, & praua intentio, & taxatio per veras probationes iustificatur.

Interesse in pactum deduci, & taxari potest etiam in mutuo, quando est proportionatum, & verisimile, & abest dolus, & fraus palliandi vsuras, n. 15. & seq. vbi afferuntur rationes.

DECISIO CCCXXXI.

SEntentiam Episcopi Sanonen. reuocandam esse tanquam iniustam, Domini censuerunt post maturam causæ discussionem moti ex depositionibus Testium hincinde examinatorum, & alijs probationibus in hoc iudicio factis in prima & alijs instantijs, & ex circumstantijs, quæ in hoc casu concurrunt, præcipuè verò ex ijs, quæ in alijs decisionibus firmata fuerunt ex quibus omnibus constat.

Primò, quod Castellinus soluit Odoardo eius sororio scuta 15. mill. non se sponte offerendo, sed ab eodem Odoardo requisitus, & vt ei rem gratam faceret, eumq. à maiori interesse liberaret.

Secundò, quod iste contractus fuit celebratus de consilio Theologorum, & præsertim Patris Viperæ e Societate Iesu Theologi famosi, qui consultus in specie de tali contractu, antequàm celebraretur, respondit, quod licitè fieri poterat, cum Castellinus easdem pecunias in cambijs inuestitas, & implicatas retineret.

Tertiò, quod Odoardus substinebat interesse cambiorum, nedum pro summa scutorum 15. mill. sed etiam multo maiori, à quo per huiusmodi contractum fuit liberatus.

Quarto, quod ipse Castellinus erat solitus suas pecunias negociati, easque super cambijs retinere.

Quintò, quod in Ciuitate Ianuæ, tam de tempore contractus, quam ante, & post, occasiones erant, & fuerant promptæ & paratæ retinendi super cambijs nedum scuta 15. mill. sed multo maiores summas.

Sextò, quod interesse cambiorum ad rationem sex, & octo, in Ciuitate Ianuæ de eo tempore reputabatur pro interesse probabili, & verisimili, & quasi certo.

Septimò, quod in dicta Ciuitate Ianuæ solitum erat accipere pecunias ad interesse ad rationem sex pro centenario, & anno, ad effectum illas dandi ad cambium.

Octauò, quod Castellinus erat vir bonæ conditionis & famæ, non solitus fœnerari.

Nonò, quod Castellinus de tempore contractus non solum ista scuta 15. mill. sed etiam maiorem summam retinebat actu super cambijs cū Nigronis, & Pinellis, vnde leuauit sc. 15. mill eaq. Odoardo consignauit.

Decimò, quod cambia cum Nigrone, & Pinello inita erant contractus ita securi sicuti contractus cum Odoardo, & Socijs.

Vndecimò, quod in Ciuitate Ianuæ anno 1590. vsque ad annum 1593. inclusiuè, & sic de tempore contractus cambia excesserint scuta sex pro centenario, & quod lucrum cambiorum, quæ fuerunt vera & realia, passim fuit calcularum ad scuta octo pro centenario, licet enim cambia non fuerint vniformia, tamen excesserunt scuta sex, quamuis excessus non fuerit conformis.

Ex quibus probationibus, & circumstantijs
1 factū, resultat iniustitia sententiæ Sauonen: nam licèt verissimum sit, quod communiter iste contractus de per se nullo iure sustineri possit, sed veniat semper damnandus, cum taxatio certi interesse ab initio sit illicita, & vsuraria, Io. Andr. quem alij sequuntur in cap. salubriter, in princ. de vsur. Io. de Anan in cap. vltim. num. 62. eodem tit. Bald. in l. rogasti, §. si tibi, ff. si cert. petat. etiam in Mercatore solito negociari, iuxta opinionem Rotæ, Mohedan. decis. 2. & 3. de vsuris, & fuit resolutum in causa Mediolanen. Cambiorum coram felicis recordationis Clemente Octauo, quæ est 315. par. 2. & vltimo loco in causa Lucana Locarionis 19. Martij & 29. Aprilis huius anni coram me, maximè in mutuo, quod debet esse gratuitum, nihil ab ipso expectando, c. plerique 14. quæst. 3 cap. consuluit de vsuris, & vtrobique notant Doctores.

Et præsertim quia pecuniæ retinebantur su-
2 per cambijs, quæ quandoq; plus, quandoq; minus, & aliquando nihil lucri, & aliquando damnum afferunt, prout sæpissimè fuit decisum in Rota, vt in dicta causa Mediolaneñ Simulationis Contractus, prima Iulij 1592. co-

ram Illustrissimo Millino, & in causa Romana, seu Lugdunen. Pecuniaria, secūda Aprilis 1604. coram bonæ memoriæ Litta, & in alijs similibus, & tradunt passim Doctores pro Io. Iacobo allegati.

Nihilominus verum etiam est, quod quando
3 concurrentibus tot circumstantijs contractus iustificatur, & abest dolus, ac praua intentio, & interesse est verè probatum atq; per veras probationes iustificatum, vt in casu; de quo agitur, non autem per confessionem partis valet taxatio, quia quamuis confessio partis non attendatur vti simulata, nec lex illam admittat timore fraudis, quæ vsuris fomentum præstat, tamen si appareat fraudem non extitisse erit locus interesse verè probato etiam ab initio taxato, quando taxatio est verisimilis, & proportionata, ita in specie concludit Bald. qui in contrarium allegatur in dicta l. rogasti 11. §. si tibi, col. 1. in fin. vers. in contrarium non valet, ff. si cert. petat. quod etiam tenuit Rota in causa Romana damnorum, & interesse tertia Iunij 1575. coram Corra quæ est inter impress. 67. par. 1. num. 2. ibi nisi aliunde probetur de interesse prædicto, & in alia Romana Societatis 28. Aprilis 1570. coram bonæ memoriæ Cardinali Lancellotto, quæ est 192. ead. par. 1. ibi nisi aliud aliunde probetur, & post Bald. in d. l. rogasti, tradit ibi Purpur. col. 7. & 8. in fine, num. 39. & 51. Alex. cons. 27. viso themate, col. vltim. in fine, in principio, vers. primo, limita, num. 45. C. de sent. quæ pro eo quod inter Dec. cons. 39. num. 5. vers. & ad hoc est notabilis decisio, & cons. 381. visis consilijs, col. penult. in fin. vers. benefacit, quod not. nu. 4. & cons. 111. in fin. num. 14. & cons. 116. n. 6. post med. vers. ad hoc benefacit, Menoch. cons. 1027. num. 1. lib. 11. Cagnol. in l. curabit, n. 54. vsque ad num. 58. C. de act. empt. Rimin. Iun. cons. 218. num. 90. lib. 2. Rota Ianuen. decis. 91. in fin. & decis. 193. numer. 10. qui omnes in specie mutui sequuntur, Bald. in d. l. rogasti, §. si tibi, ff. si cert. petat. cum illa distinctione An fuerit probatum interesse verè, vel per confessionem, & de mutuo tradit Sot. de iust. & iur. lib. 6. quæst. 1. art. 3. conclus. 5.

Amplius licet non possit creditor pacisci de
4 certa quantitate soluenda ratione istius interesse, tamen attenta qualitate, & conditione personarum, & alijs circumstantijs poterit taxari aliqua pars proportionabilis honesti lucri, dummodo postea per creditorem probetur, quod iure tantum erat suum interesse, quamuis enim esset illicita taxatio, à principio tamen sustineretur per probationem postea subsequutam, ita declarat, Lup. de vsuris, §. 6. in fine, vers. & quod dictum est supra, num. 26. post Dec. cons. 111. pro tenui, ad fin. vers. secundo non obstat, n. 14. Anchar. quæst. 33. num. 4. lib. 2. Rubeus, Alex. cons. 88. in fin. Nauar. in manual. c. 17. nu. 211. & de vsur. notab. 15. numer. 42. cum alijs per Bursat. cons. 320. num. 54. & 86. lib. 3. Plot. in l. si quando, num. 453. ad med. C. vnd. vi. late Surd. cons. 327. num. 54. & 55. lib. 3. & cons. 485. num. 6. lib. 4. Rota Ianuen. decis. 9. in fin. num. 32. Cagnol. in l. 1. num. 51. C. de sententijs, quæ pro eo, quod inter quasi taxatio certi lucri non reddat contractum illicitum, sed exactio, Aym. cons. 189. col. penult. ad med. vers. non negarem tamen, num. 8. & quia taxatio est concessio interesse, quæ pendet à iustificatione facienda, & operatur fauore recipientis, quod etiam si cambia reddiderint maiorem summā, prout reddiderunt in hoc casu nihilominus recipiens non teneatur ad maiorem summam si verò reddiderint minus non teneatur nisi in eo, quod re vera cambia reddiderunt, vt in hoc solum adsit interesse illius, qui pecunias accomodauit, suumque interesse, & damnum iustificauit cum tot circumstantijs.

Ideo etiam in terminis, l. curabit, C. de act.
5 empt. valet taxatio certa à principio quando commensuratur ad fructus, seu interesse, Dec. in cap. cum venerabilis, col. 7. ante med. vers. putarem tamen, num. 65. de except. Paris. cons. 60. num. 33. & 34. lib. 1. Surd. decis. 159. nu. 16. & sæpè decisum fuit in Rota, vt in decis. Cæs. de Grass. 1. num. 4. de vsur. & alijs pluribus.

Neque obstat, quod huiusmodi taxatio ab
6 initio permittatur, quando res est de sui natura fructifera, secus in pecunijs, & cambijs, Roland. cons. 55. num. 31. & 32. lib. 2.

Quia non sustinetur, neque debetur tanquam pro fructibus pecuniæ, sed ratione interesse, passi, & probati ob datam pecuniam, quæ addita industria quando stat actu super lucro, prout hic stabat reddit vtilitatem, Molin. de contractibus disput. 315. num. 7. Nauar. de vsur. numer. 46. Alphons. Villag. eod. tit. quæst. 18. concl. 1. col. 3. in fin. vers. quapropter cōcludendum erit, Conrad. de contract. tract. 2. quæst. 30. conclus. 3. col. 4. in princ. vers. tertio non valet.

7 Maximè quia tunc taxatio non est licita in materia pecuniarum, quando constaret solum per confessionem partium, quia tunc videretur facta in fraudem vsurarum, cum in materia interesse nō stetur assertioni partium, sed de eo debet verè constare Bald. in l. cum alleges, col. 3. C. de vsur. Dec. cons. 267. num. 1. Natt. cons. 490. num. 4. secus in casu nostro in quo iustificatur interesse per tot tempus contractus, & fuerunt probatæ tot circumstātiæ, & in quo nulla alia ratione fuit celebratus contractus, nisi ad subueniendum vrgentibus necessitatibus

tendi-

indigentis de consilio Theologi cum damno illius, qui pecunias accomodauit, vt docuit effectus subsequutus, itaut tunc saluetur ab vsuris iuxta doct. Bald. in l. rogasti, §. si tibi, col. 2. in fin. & ibi Purpur. n. 51. ff. si cert. petar. Menoch. cons. 1027. n. 50. lib. 11. cum alijs supra allegatis.

Minus obstat Constitutio Pij Quinti prohi-
8 bens taxari à principio certum interesse, quia legitur in cambijs neque extenditur ad alios contractus Nauarr. in manual. c. 17. num. 211. vers. & quod inter omnes conuenit, & de vsur. notab. 15. n. 42. vers. 3. inter omnes & cons. 1. n. 1. vers. & non est certum de offic. iud. maximè stāte probatione veri interesse, quod excludit omnem fraudem vsurarum, ob quam taxatio certa prohibetur Alex. cons. 27. n. 11. lib. 4.

Nec facit quod hic non adsit aliqua mora,
9 sine qua non datur interesse lucri cessantis Innoc. in c. fin. n. 2. de vsur. Peguer. decis. 33. n. 6. post princ. vers. & ratio esse potest col. 4. in fin. cum alijs allegatis, quia non procedit quando adest pactum & ratio differentiæ est, quia ille qui recepit, forsan non recepisset, si sciuisset se esse obligatum ad vsuras, immo potuit credere contrarium, cū regula sit, quod ex mutuo nulla debeatur compensatio, & proinde, vt teneatur vltra alia requisita, requiritur eius volūtas vel vera prout quando interuenit pactum, vel præsumpta, prout quando interpellatur, & propterea quando interesse iustum, & verisimile est taxatum, & in conuentione deductum, non attenditur mora, cum tàm ante, quàm post illam debeatur, Alphons. Villag. de vsur. q. 18. in 1. & 2. concl. Grat. cons. 49. n. 9. et 10. lib. 2. Barb. in l. 2. in princ. p. 1. n. 42. ff. solut. matrim. post Nauar. in manual. c. 17. n. 211.

Nec aduersatur dilatio qua pendente non
10 adest mora neque debetur interesse, Roland. cons. 55. nu. 20. lib. 2. quia cum possit debitor quandocumque soluere debitum principale, non consideratur dilatio prout debetur considerari si ante eā non daretur solutio inuito creditore, & sic promissio, & taxatio erit facta pro interesse, & damnis passis, & probatis ac iustificatis non pro dilatione solutionis, ita in specie concludit Alex. cons. 221. in fin. lib. 2.

Nec obstat taxatio vniformis, quæ non ad-
11 mittitur cum aliquando plus, aliquando minus percipiatur in cambijs, Rot. diuers. decis. 315. n. 6. par. 2. quia sufficit quod à principio concurrant verisimilitudo, & proportio non habita cōsideratione variationis, Cæs. de Graff. decis. 1. & 2. de vsur. Couar. lib. 3. variar. resol. c. 4. n. 5. Dec. in c. cum venerabilis, col. 7. ante med. vers. putarem tamen, n. 14. de except. alias huiusmodi taxatio neque posset admitti in terminis, l. curabit cum ad hunc effectum nō potest considerari ratio diuersitatis.

Ex quibus non obstant auctores, & decisio-
12 nes in contrarium adductæ dum concludunt instrumentum continens certum, & taxatum interesse dici vsurarium, quia non loquuntur quando concurrunt tot circumstantiæ facti, neque de conuentione iustificata cum tot. requisitis per veras probationes, prout in casu nostro neque de verisimili, & proportionato interesse, quod facit taxationem licitam ex supra allegatis concurrente probitate mutuantis, neque soliti fænerari, & cū suo notabili damno abdicantis à se maius lucrū, quod percipiebat actu ex suis pecunijs in negociatione positis non intentione lucrandi, sed solum, vt rem vtilem faceret eius affini indigenti ob periculum, quod illi imminebat propter graue æs alienum, quo detinebatur, & propter maius interesse, quod patiebatur, & cessante dolo, & praua intentione, vt constat ex actis, quæ omnia faciunt posse etiam ab initio pacisci de futuro interesse, vt in specie declarat Felyn. in c. cum venerabilis, n. 9. col. 4. post med. vers. nisi mutuans esset homo de except.

Non obstat Statutum Ianueñ nam vltra re-
13 sponsiones datas pro parte Simonis tale Statutum intelligi debet de taxatione quæ fit in casu illicito, tum quia recipit passiuam interpretationem à iure communi, tum quia id probatur ex verbis prohemij, ex quo colligitur causa finalis, & sic non comprehendit hunc contractum, & taxationem satis iustificatam ex probationibus consideratis.

Denique nō obstat, quod interesse lucri ces-
14 santis non possit ab initio in pactum deduci in mutuo iuxta opinionem Innoc. in c. nauiganti. de vsur. quem sequuntur ibi Io. Andr. col. 2. vers. quod si habens, Io. de Anan. nu. 16. Aret. cons. 151. n. 16. vers. præterea, & alij quorum rationes refert Sot. de iustit. & iur. lib. 6. q. 1. art. 3. in 4. concl. nam omisso, quod Innocent. non loquitur in eo, qui verè, & actualiter implicauerat pecunias ad lucrum, sed de eo, qui erat paratus implicare, & magna videtur differentia inter eum qui iam deuenerat ad actum, & eum qui paratus erat deuenire. Item omisso quod Innocentius dicit, quod suæ opinioni alii contradicebant, & quod Io. de Anan. qui eum sequitur d. n. 16. referendo Lauren. de Rodulphis dicit, quod dictum Hostien. qui contrarium tenuit est verus de iure dummodo cesset fraus, & ibi Abb. num. 14. licet dicat, quod opinio Innocent. est tutior, tamen ipse inclinare videtur in contrariam partem, quando non adest praua intentio, & omisso quod Innoc. & alij qui eum sequuntur solum loquantur in ter-

terminis, quando est facta promissio interesse, non autem quando vltra actum lucrandi, in quo reperiebantur peceuniæ interesse, & taxatio fuerunt postmodum per veras probationes iustificata, & concurrunt tot circumstantiæ, & qualitates vt hic quo casu per subsequutas probationes, & iustificationes, ac circumstantias facti, cessante dolo, & praua intentione substinetur taxatio etiam in mutuo ex supra allegatis.

Nihilominus contraria opinio Host. quod
15 possit à principio interesse in pactum deduci, & taxari, quamuis simus in mutuo quando est proportionatum & verisimile, & abest omnis dolus, & fraus palliandi vsuras est magis communis & recepta, vt per eumdem Host. in c. salubriter, col. 2. in fin. vers. ideo puto ex mente & in c. nauiganti, col. 5. post med. vers. quid ergo si quis paratus de vsuris, quem sequitur Nauar. qui de communi testatur in manual. c. 17. n. 211. vers. & quod inter omnes conuenit, & cons. 6. per tot. & cons. 10. n. 2. de vsur. & cons. 1. n. 1. vers. & non est certum de offic. iudic. & in tract. de vsur. notab. 15. vers. tertio inter omnes conuenit Couarr. lib. 3. var. resol. c. 4. num. 5. ante med. vers. item & illud quod maxima, qui etiam de communi, Grat. cons. 49. nu. 9. lib. 2. Felyn. in c. cum venerabilis, col. 4. post med. vers. nisi mutuans esset homo nu. 9. de except. Alciat. cons. 8. n. 10. tom. 1. lib. 1. Honded. cons. 41. n. 40 lib. 2. de magis vera, & communi opinione testatur Guttier. de contract. iurat. p. 1. c. 2. num. 5. post med. vers. imo, & à principio Barb. in l. 2. p. 1. in principio n. 48. ad fin. ff. solut. matrim. Vrsill. ad Afflict. decis. 20. num. 3. Claud. ad Bertaz. cons. crim. 264. in fin. vers. vltimo fallit, Ruyn. cons. 104. col. penul. in fin. vers. & ideo multo magis est dicendum, n. 10. lib. 4. Natt. cons. 477. n. 3. ad fin. Surd. decis. 259. n. 16. & 17. & de alim. tit. 1. q. 45. num. 75. Siluest. in summa in verbo vsura, il primo, quæst. 23. Angelic. n. 15. & 16. Armil. num. 3. Cosm. Philiar. de offic. Sacerd. lib. 5. cap. 7. in fin. tom. 2. Tolet. de instruct. sacerd. lib. 5. c. 3. Ludouic. Lopez de contract. & negociat. lib. 1. c. 23. nu. 3. Conrad. de contract. tract. 2. quæst. 30. col. 5. ad fin. vers. tertio auctoritas, Molin. eod. tit. disput. 315. n. 5. vbi quod ista est verior opinio, prout etiam testatur latè Alphons. Villag. eod. tit. de vsur. quæst. 18. concl. 1. & 2. Petr. à Nauar. de oblat. restit. tom. 2. lib. 3. c. 2. n. 287. Adrianus Sextus Pontifex Maximus in 4. lib. sentent. tit. de restit. quæst. quia fact. est de interesse, vers. sed quia nihil pius vbi quod commmuniter Theologi, & Canonistæ ita tenent, & hanc esse verã & receptam opinionem, patet ex traditis per Michael Salon. in suis comment. de instit. ad D. Thomam 2. 2. q. 78. art. 2. contr. 9. tom. 2. qui rationes, & auctoritates hincinde & latissimè articulum prosequitur, & ponit septem conditiones, quæ in hac etiam facti specie concurrunt à pagina 255. vsq; ad 277. secundum vltimam impressionem Venetam, idem tenet Baldus in d. l. rogasti cum alijs pluribus supra allegatis qui etiam sequuntur in mutuo & sic patet quod quando concurrunt requisita prout in hoc casu, & in specie quod absit dolus & fraus, & taxatio sit verisimilis & proportionata communis opinio est contra Innoc. aliàs esset valde iniquum, quod ille, qui requisitus vẽdit sua stabilia, aut loca montium ad effectum pecuniam accomodandi indigenti, & ei rem gratam faciat, eumq; à maiori damno & interesse liberet, non possit percipere ratione interesse id quod ex suis prædijs, aut locis montiũ percepisset, cum tamen nemo debeat alteri beneficium præstare suo damno & commodo, secundum iura & principia naturæ, vt per Michael Salon. vbi supra.

Ratio prædictorum est, quia id quod interest
16 etiam ex mutuo non habetur pro vsura quamuis simus in interesse lucri cessantis, Alex. cons. 221. col. 2. num. 1. lib. 2. post Cyn. in auth. ad hæc quæst. penult. & Bald. col. 2. C. de vsuris, Ias. cons. 151. in fin. lib. 4. Aret. cons. 9. col. vlt. cum alijs latè per Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 18. n. 71. maximè in istis negociationibus in quibus lucrum cessans est magis vicinum damno emergenti, quam lucro cessanti, Ofasch. decis. 143. in fin. post Couarr. lib. 3. var. resolut. c. 4. n. 1. & 2. & quia taxatio certi lucri non reddit contractum illicitum, sed exactio, vnde si creditor non vult exigere nisi quod sua intersit contractus erit validus, & taxatio habetur pro non facta, Aym. cons. 189. col. penult. ad med. vers. non negarem tamen num. 8. post Dec. cons. 11. & in c. cum venerabilis, de except. & sic faciendo differentiam inter validitatem contractus & illius inualiditatem, & exactionem & taxationem, intelligitur idem Dec. cons. 116. & cons. 119.

Et ita decisum &c.

PIROVANI,

Romana Filiationis.
Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

De Filio quando præsumitur potius natus ex Cõcubina, & conceptus à concubinario, quàm ex proprio marito, & de confessione in iudicio criminali facta quando probet in ciuili.

SVM-

SVMMARIVM.

Filiatio respectu Patris est difficilis, & ferè impossibilis probationis, num. 1.

Filiatio probatur præsumptionibus, & coniecturis, n. 2.

Filius præsumitur natus ex concubina domi retenta, numer. 3.

Filiatio probatur ex eo quod quis procurauit compatrem in Sacramento Baptismi, num. 4.

Filiatio præsumitur ex lactatione, & educatione, nu. 5.

Filiatio probatur ex nominatione patris facta præsertim in articulo mortis, num. 6.

Filius natus ex meretrice non potest dici vnius potius quam alterius filius, num. 7.

Confessio in iudicio criminali facta inter diuersas personas, & ad alium effectum, non probat in iudicio ciuili, num. 7.

Filius præsumitur conceptus ex marito potius quam ex adulterio, num. 8.

Testes deponentes per verbum, videtur, non concludunt. numer. 9.

Testes singulares filiationem non probant, num. 10.

Filiatio probatur leuioribus, & minus concludentibus probationibus, quando agitur solum de consequutione alimentorum, num. 10.

Testes singulares probant iunctis adminiculis, num. 11.

Testes inhabiles etiam admittuntur in materia difficilis probationis, num. 12.

DECISIO CCCXXXII.

1 FVit resolutum constare Septimiam esse filiam D. Fabij Carosij: Nam quamuis Scribentes vbiq; voluerint filiationem respectu Patris esse difficilis, & penè impossibilis probationis ex quo procreatio filiorum non cadit in certum sensum hominis, cum nemo testificari possit aliquem ab alio genitum, aut conceptum, vt omnes tradidere, & signanter Barr. in l. 1. num. 1. & 2. C. quorum bon. Bald. in l. filium, ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. Dec. in rubr. de probat. num. 162. & in c. in præsentia, nu. 5. eod. tit. de probat. cum alijs allegatis per Natt. cons. 473. num. 39. & 44.

2 Tamen eam non esse improbabilem omnes conueniunt si accedant sufficientes præsumptiones, & coniecturæ, per quas videtur procedendum vbi agitur de materia difficilis probationis, l. lucius, ff. de condit. & demonstrat. l. neq; naturales, C. de probat. glos. in l. 1. ff. de probat. glos. Innocent. & alij in c. Michael, de fil. presbyt. Menoch. de arbitr. cas. 89. numer. 2 Surd. latissimè cons. 1. num. 39. & 40. vol. 1.

3 In casu autem de quo agitur Dominis visum est sufficientes enunciari, & probari coniecturas, & quamplures pro Septimia. Primò, quia ex Testibus, qui dantur num. primo, secundo, tertio, & sexto. Probatur Vrsolinam matrem Septimiæ fuisse Concubinam D. Fabij Carosij in cuius domo retinebatur antequam pareret Septimiam, ibiq; eam peperisse, & post multum simul cum D. Fabio cohabitasse, ex quibus cum venter non appareat incustoditus eadem iuris præsumptio, quæ deseruit proli legitimæ, quãuis Mater interim cum alijs se immiscuerit, l. miles, §. defuncto, ff. ad l. iul. de adult. eadem procedit in Concubina retenta in domo, quia præsumitur filius eius, qui eam concubinam retinet, non alterius secundum glos. in c. Michael, de fil. presbyt. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. num. 3. Paris. cons. 10. n. 33. vol. 1. Surd. cons. 1. num. 44. vol. 1.

4 Secunda subsequitur coniectura consequens præcedenti videlicet cũ primum nata fuit Septimia D. Fabius proprijs expensis ex sacro fonte lauare curauit, Guidonem pro Compatre requisiuit, & fuit illi Compater, hæc deponunt Testes dari in Summario nu. 3. & 4. inter quos est ipse Compater, & alij tres de auditu ab alijs, & hæc videtur vrgens præsumptio pro filiatione, cum versetur circa actum differentem, qui propriè ad parentem spectat, cum filius est infans sustinetur enim professio illa in fide parentum, maximè quando compatres filios baptizandos offerunt de voluntate & consensu parentum, prout factũ fuit in præsenti casu, Natt. cons. 434. num. 11. Surd. cons. 1. num. 44. qui in puncto examinant.

5 Tertia concomitatur præsumptio procedens ex lactatione, & educatione Septimiæ, de quibus attestatur primus Testis examinatus in partibus, & primus examinatus in Vrbe in summario num. 3. 6. & 7. Quod semper eam viderũt in domo D. Fabij, quando eis contingebat accedere ad eam domũ, & esse vehementem volunt, Bald. in l. non ignorat, numer. 3. C. qui accus. non poss. dum inquit quod præsumptiue filiatio probatur, probando quod lactauit, & nutriuit, sequitur Ias. cons. 102. col. penult. in fin. vol. 4. Alex. cons. 88. num. 7. vol. 2. Surd. in allegat. cons. 1. nu. 46.

6 Demum accedit fides Parochi cum depositione vnius Testis, qui dicunt Fabiũ in articulo mortis commendasse D. Marco fratri Septimiã filiam suam designãdo illi pro dote scuta quingenta acquisita ex officio Caporionatus, quæ exinde mortuo Fabio fuit reposita ab eodẽ Domino Marco ad educandum in Monasterio Sanctissimæ Annunciatæ Neophitarum, quasi in exequtionem præcedentis tractatus cum fratre, iuxta glos. in l. quædam mulier, ff. de rei vendic. & in l. 2. C. de acquir. possess. Becc. cons. 6. numer. 8. Et quamuis alia causa fuerit per eundem D. Marcum expressa, quod scilicet soluebat per charità, ea tamen Dominis visa non fuit

fuit verisimilis stantibus prædictis.

Non obstant, quæ pro parte D. Marci informãtes adducunt ad euitandum prædictas præ-
7 sumptiones, & signanter quod Vrsolina erat meretrix pluribus se prostituens, itaut ex commixtione seminum secerni non possit, An magis ex vno quàm ex alio Septimia fuerit concepta, l. vulgo quæ sit, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. cum alijs allegatis.

Quia fuit dictum, quod Testes de fama vitæ inhonestæ nõ percutiunt tempus conceptionis Septimiæ, nec excludunt habitationem de eo tempore in domo Fabij, quinimò Testis de propria inhonestate deponens videtur affirmare, quod Vrsolina habitaret in domo Fabij, dum asserit se eam carnaliter cognouisse in domo Fabij, nec confessio eiusdem Vrsolinæ in iudicio criminali emanata, quod scilicet cognosceret Fabium à tribus annis citra, & ab eo pensio domus solueretur, ac in cæteris alimentaretur tanquam in alio iudicio inter diuersas personas, ac ad aliũ effectum videtur tollere probationem cohabitationis secundum distinctionem, Aretin. in cap. qualiter & quando, num 58. de accus. Bossi. in tit. de pluribus viol. num. 117. vers. quarto prædicta conclusio, Dec. in l. is apud quem, nu. 62. C. de eden. latissimè Surd. cons. 424. num. 23. & 26. vol. 3. ad eũ finem agebat in iudicio criminali, vt se defenderet à pœna delicti comminati, & ad alium in præsenti contendit pro interesse propriæ filiæ, vt certum Patrem habere possit.

Non obstat secundo, quod de tempore nati-
8 uitatis, & conceptionis Septimiæ Vrsolina maritum haberet, cuius mariti, non autem adulteri eam esse filiam, lege definitum videtur, l. filiũ diffinimus, ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iur. l. miles. §. defuncto, ff. de adult. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. cum alijs allegatis per Menoch. de arbitr. casu 89. n. 19. & de præsumpt. lib. 6. præsump. 53. num. 2.

Nam pro responsione fuit dictum quod Te-
9 stes dati pro D. Marco in summario nu. 4. & 5. asseuerantes non deponunt Rosarum Maritum Vrsolinæ tempore natiuitatis Septimiæ vixisse, sed dubitatiuè, & obscure per verba, Mi paro, tengo, penso, quæ nedum probationem necessariam non reddunt, prout deberent, c. in præsentia, de probar. Felyn. in prohem. decret. in princ. sed nec etiam excludunt contrarium pro parte Septimiæ in summario numer. 12. & 13. quod Rosatus ante natiuitatẽ Septimiæ per 24. annos vita functus esset, & quamuis testimonium eorum videatur cadere in tempore quo testes agebant octauum vel duodecimum annũ, ramen videtur nihil referre, quia actus mortis potest etiam cadere in habente minorem ætatem, Felyn. in c. cum nobis, num. 9. de præscript. Rota in vna Romana Fideicommissi coram Bubalo inter impressas 220. num. 8. par. 2. diuers.

10 Demum non obstat quod prædictæ coniecturæ probentur Testibus singularibus nempè ab eo qui facit se Comparẽ, & à Nutrice eiusdem Septimiæ, qui de iure non probant pertinentiã filiationis, Ruyn. cons. 52. col. 3. vol. 5. Gabr. conclus. 2. num. 14. de testibus, Riminald. cons. 289. num. 8. vol. 2. Anguisc. cons. 79. numer. 3. cum alijs allegatis, & quæ plenè & concludenter debet probari ad eum effectum quicquid sit pro consequendis alimentis; vbi lex leuioribus probationibus contentatur secundum Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt 38. nu 6. Couarr. de spons. par. 2. c. 8. §. 3. num. 6. Atqui ita etiam Rota sæpè resoluit, & nouissimè in Romana Filiationis 4. Februarij 1611. coram D. meo Marcomontio.

Nam considerarunt Domini Testes prædi-
11 ctos esse singulares alijs tamen adminiculis coadiuuari, nempe quia de facto proprio deponunt, quod vnus susceperit ex sacro fonte Septimiam, alter quod lac eidem præstiterit, quod Fabius in articulo mortis vti filiam Fratri suo commendauerit, & Frater eam educari fecerit, quæ omnia mouerunt Dominos ad præstãdum fidem dictis Testibus, iuxta Doctrinã Castren. in l. quicumq; in fine, C. de seru. fugit. quam latissimè comprobat Rota Bononien teste Cæsare Barzio decis. 50. nu. 3. & 4.

Et quamuis prædicti duo Testes patiantur
12 exceptionem, tamen quia agitur de materia difficilis probationis, in qua non est facilè alios Testes reperire personæ etiam alias inhabiles vi denrur admittendæ, Gabr. de testib. conclus. 7. vbi latissimè agit. Atq. ita fuit resolutum constare de filiatione Septimiæ, &c.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Bononien. Census.
Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Census impositio, An, & quando dicatur illicita & vsuraria ex non designatione bonorum super quibus fuit impositus census ex pacto de soluendo fructus anticiparè, & ex non integra numeratione pecuniarum facta tempore instrumenti.

SVMMARIVM.

Possessio probatur per clausulam constituti etiam contra habentem causam ab ipso constituente, num. 1.

Possessio probatur per substentationem litis cum adminiculis, num. 1. in fine.

Exceptio

Exceptio requirens altiorem indaginem non est admittenda in saluiano interdicto, num. 2.
Census impositus super stabilibus non designatis, & certificatis nullus impositus dicitur, num. 3.
Census impositus cum pacto de soluendo fructus anticipatè non bene impositus dicitur hoc tamen pactum vitiatur, sed non vitiat totum contractum census, nu. 4.
Census non vitiatur ex pactis contrarijs Bullæ Pij Quinti stante protestatione quod pacta non apponenda habeantur pro non appositis, num. 4.
Notario asserenti pecuniam fuisse manualiter, & in contanti numeratam creditur, & qui contrarium dicit, debet hoc probare per concludentissimas probationes, num. 6.

DECISIO CCCXXVI.

1 SEntentiam in Saluiano latam confirmandã esse Domini censuerunt cum concurrant omnia ad hunc effectum requisita, cõstat enim de credito cum hipotheca ex publico instrumẽto censu, quod facit probationem probatam, & de vtroque extremo cum primum probetur ex instrumento venditionis facta per Linũ Torphannio de anno 1594. cum clausula constito Ang. in l. quædam mulier. ff. de rei vend. Ruyn. conſ. 169. lib. 1. Grat. conſ. 42. num. 12. lib. 2. Natt. conſ. 439. numer. 3. lib. 2. Tiraquell. de int. conſt. par. 3. limit. 1. num. 10. quæ probat etiam possessionem contra habentem causam ab ipso constituente, Natt. d. conſ. 439. num. 3. Tiraquell. vbi supra, Rota diuerſ. deciſ. 766. numer. 11. par. 1. secundum verò probatur per litis substentationem cum adminiculis, Caputaq. deciſ. 369. par. 2. Cæsar. de Graff. deciſ. 4. de restit. spoliat.

2 Non obstat allegata nullitas census, & quod super eius validitate pendeat lis, & ideo donec fuerit terminata, non sit locus saluiano: nam vltra quod talis exceptio tanquam requirens altiorem indaginem non est admittenda in hoc summarijssimo iudicio, Menoch. post alios de adipiscen. remed. 3. numer. 180. Rot. deciſ. 34. num. 23. par. 2. diuerſ.

3 Nihilominus nullitates oppositæ facilè tolluntur: nam quod census non fuerit impositus super re certis finibus designata, iuxta constitutionem fel. rec. Pij V. cessat quia potius de contrario apparet, cum fuerit impositus super tornaturis 70. satis designatis, quia dantur pro confine domus condo versus hæredes Theodosij de Cruce, & versus bona Alexandri Sciatici, ab alia terræ illorum de Bombellis, ex quibus demonstrationibus satis dicitur probata, & certa identitas, Bald. in l. demonstratio falsa, in 7. quæst. ff. de condit. & demonstrat. Alex. conſ. 35. num. 5. lib. 3. Roland. conſ. 67. num. 17. lib. 2. Soccin. conſ. 89. num. 1. lib. 1. Et fuit dictum coram me in causa Bononien. fideicommissi de Rubeis 15. Decembris 1597.

4 Alia nullitas de anticipata solutione, neque etiam adest, quia constitutio prohibet pactum de soluendo anticipatè, quod pactum in instrumento non legitur, & quando vitiaretur, & nõ vitiaretur censum, vt fuit dictum in causa Bononien. Census de anno 1600. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio maximè stante protestatione, quod partes intendebant se conformare cum d. constitutione, & non aliter, quæ protestatio operatur quod si aliquid adesset contra formam constitutionis, illud habeatur pro non apposito, & fuit resolutum in causa Beneuentana Census 29. Martij 1593. coram eodem bon. mem. Cardinali Pamphilio.

5 Nec refragatur, quod in partitis extractis ex libris mercatoris reperiatur adnotatum quod libræ 2000. fuerunt dimissæ in bancho ad effectum recuperandi infra duos menses ab Antonio venditore census, & sic appareat non esse solutum integrum pretium in ipso actu impositionis census; quia conuentio inita quod libræ 2000. remanerent in banco ad tempus superuenit post perfectum instrumentum census, & ideò non potuit illum inualidare.

6 Et ex hoc tollitur quod dicitur de excomputatione librarum 55. facta à Magino in illis verbis, Che li faccio buoni per non hauer hora al presente le libre 2000. delle quali è fatto creditore sù il banco del Turino à tempo; Quia cum dicta excomputatio fuerit facta in vim prædictæ conuentionis, & linus non gauderet dd pecunijs cũ esset factus creditor ad tempus Manginus ex æquitate remisit illas libras 55. ex quibus non arguitur, quin pretium fuerit integrè solutum in actu impositionis census cum ista omnia facta sint post celebratum & perfectum instrumentum, quæ non possunt propterea retrotrahi ad inualidandum censum in cuius celebrationis actu interuenisse pecuniam numeratam, concludenter probatur ex attestatione Notarij in instrumento census asserentis pretiũ fuisse manualiter & incõtanti solutum coram ipso, & testibus, ex qua probatur vera numeratio, vt fuit in istis terminis resolutum in pluribus causis, & præsertim in causa Bononien. Census 8. Martij 1610. coram R. P. D. meo Ludouisio in quibus fuit in specie dictum, quod qui vult venire contra huiusmodi instrumentũ, & contrarium probare debet afferre concludẽtissimas probationes, quæ tamen non adsunt in hoc casu, quod verò obijciebatur de diminutione, siue corrosione Terrarum, nullibi probatur & cum in omnem euentum omnia deducta requirant altiorem indaginem, non possunt impedire immissionem in Saluiano.

RE-

REVER.^mi D. SACRATI.

Bononień Administrationis.
Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Administrator qui semel reddidit rationem administrationis non potest amplius cogi ad illam reddendam de nouo, nisi probetur administratoris verus dolus.

SVMMARIVM.

Administrator reddita semel ratione non potest amplius cogi illam iterum reddendam, nisi constet de ipsius vero dolo, n. 1.

Administrator vbi reddita ratione fuit liberatus, præsumitur restituisse omnia reliqua, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, n. 1.

Statuti verba vbi non conueniunt, nec etiam tunc habet locum statuti dispositio, n. 2.

Statuta exorbitantia extensionem non merentur, nu. 3. & 4. vbi præsertim est maior ratio in vno casu quàm in alio.

DECISIO CCCXXXIV.

1 Domini perstiterunt in decisis in hac causa sub die 28. Februarij proximi quod scilicet Bartholomæa non teneatur reddere rationem, nisi ex parte DD. de Barzellinis probetur dolus verus ex deductis in prædicta decisione. Et ad illud quod saltem teneatur restituere reliquatum quicquid sit de hoc quando est legatum illud in quo quis remanet debitor, prout in hoc casu dictum fuit cessare difficultatem, quia non probatur, quod adsit aliquid vltra illud, quod restituit Bartholomea, quod onus probandi incumbit Dominis de Barzellinis tanquam fundamentum eorum intentionis, l. ei qui de probat. cum concord. & in simil. de illo qui dicitur ex fructibus perceptis factus locupletior est, conf. Angel. 160. in fin. Gabriel. qui de magis communi conf. 108. num. 10. cum plurib. seqq. lib. 1. Menoch. qui pariter de communi tract. de recuper. remed. 15. n. 586. Rota in causa Vrbeuetana Legati 27. Octobris 1589. coram Illustrissimo Platto aliàs si diceretur onus probandi incumbere illi, qui est liberatus in amplissima forma à redditione rationis Bartholomea prout est liberata destrueretur communis conclusio firmata in alia decisione, quod scilicet liberatio fieri possit: nam istud docere, quod non adsit reliquatus nihil aliud est quam reddere ipsam rationem, vt de se patet.

2 Quouerò ad Statutum Bononiense lib. 4. tit. de tut. §. præterea quod mandat tutores reddere rationem non obstante aliqua absolutione, vel dispositione Testatoris, fuit responsum illud statutum non loqui de ratione ordinaria, quæ à turore post finitam tutelam, prout est casus de quo agitur, sed de quadam ratione extraordinaria, quam statutum mãdat reddi singulis annis durante tutela duobus agnatis, siue cognatis, aut vicinis, & proinde cum casui de quo agitur minimè conueniant verba statuti, minus conuenit illius dispositio l. dies cautioni, §. totus, ff. de damn. infect. Roman. conf. 197. in princ. vers. circa præmissa, Signorell. consil. 191. num. 5. Alex. conf. 8. num. 22. lib. 3. Dec. conf. 684. n. 1. maximè cum hoc exorbitet à iure communi secundum quod tutor nõ tenetur reddere rationem durante tutela, l. nisi finita, ff. de tut.

3 Et proinde non est trahendum extra sui casum c. quæ à iure cõmuni exorbitãt de reg. iur. in 6. Gemin. conf. 62. n. 9. vers. exorbitantia, Abb. conf. 44. in fine lib. 1. Oldrad. conf. 150. n. 3. Dec. conf. 37. num. 5. Becc. conf. 3. n. 43. Surd. decif. 49. n. 10. & placuit simile de quo in Bononień Laudi 6. Aprilis 1609. coram bon. me. Iusto vbi fuit dictum, quod ille qui promiserat tradere bilancium singulis annis non poterat cogi ad seruandam conuentionem finita societate, & elapsis pluribus annis aliud simile fuit coram me dictum in causa Lucana Bonorum 6. Nouembris 1602. nempè quod si quis habet locationem per biennium, & à locatore spolietur re locata, & permittat labi biennium non poterit postea petere restitutionem ad rem cõductam, quia status rei est immutatus, & aliud pro alio restitueret. & ibi etiam fuit allegata aliàs similis decisio in Romana Vineæ 7. Octobris 1587. coram bo. mem. Cardinali Seraphino, & facit text. in l. si vsusfructus mihi in biennium, vers. quia alius futurus sit, ff. de vsufruct. leg. . .

4 Placuit etiam multis ex Dominis alia respõsio, quod statutum tanquam exorbitans non habeat locum quando legatur illud in quo administrator remanet debitor cum tali casu termini sint magis fortes ex allegatis in alia decisione per statutũ exorbitans nõ trahatur de casu ad casum ex supra deductis, maximè quãdo in vno est maioritas rationis quàm in alio, vt in terminis Regularum Cancellariæ fuit coram me dictum in causa Messaneń Canonicatus 7. Februarij proximi, & licèt Monterentius super dicto statuto in verbo, absolutè, teneat cõtrariũ, attamen cum nullam deducat rationem nec Plot. per eum allegat, aliquid dicat, & in contrarium sint supra adducta visum fuit Dominis posse tutè recedi ab illius opinione.

5 Quantum ad illud quod Bartholomea iam obtulerit reddere rationem, & propterea sit cogenda ad præstandum illud quod obtulit, fuit respon-

responsum quod oblatio non fuit simplex, sed cum multis protestationibus, & præseruationibus sui iuris, & animo non admittendi aliquid de intentione aduersarij, & cum alijs de quibus in dictis protestationibus &c.

REVER.^mi D. LVDOVISII.

Romana Domorum.
Veneris 10. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Actorum omissa transportatio non reddit sententiam nullam in tribus casibus, de quibus in hac decisione.

SVMMARIVM.

Nullitates leues, & turbidæ post rem iudicatam præsertim quando nõ sunt ex tribus reijciendæ sunt, n. 1.
Transportatio scripturarum seu instrumentorum, quæ non fuerunt producta in actis si facta non fuit, non reddit sententiam nullam etiam quod instrumenta non transportata fuerint rogata in actis Notarij causæ, num. 2.
Correspectiuitas actorum facit reputare esse vnicum actũ per fictionem, sed non secundum veritatem, n. 3.
Pacta correspectiua dicuntur quando fuerunt stipulata eodem loco, & coram ijsdem notario, & testibus, n. 4.
Iniustitia notoria dicitur illa, quæ ex actis deprehenditur, num. 5.
Actorum omissa transportatio non reddit sententiam nullam, quando acta non pertinebant ad iustitiam causæ, nec tollebant quo minus iudici de iustitia liqueret, num. 6.
Actorum omissa transportatio vigore Concilij Tridentini non reddit sententiam nullam, quando causa non est ecclesiastica, n. 6. & 7.
Statutum Vrbis de transportatione actorum, recipit interpretationem à iure communi, n. 7.

DECISIO CCCXXXV.

1 CAusa iterum super eisdem proposita DD. nullo discrepante perstiterunt in decisis obstare Flaminiæ, & litis consortibus rem iudicatam. Nam quoad nullitates super quibus informantes pro ipsis insistunt, illæ aliàs visæ fuerunt Dominis leues, & turbidæ, & propterea non attendendæ, præsertim post rem iudicatam Clement. vt calumnijs de re iud. Cresc. decis. 22. eod. tit. præsertim cum non sint de tribus, & sic reiecta per Constitutiones Pij IIII. & Clementis VIII. Et illæ quæ respiciunt primam sententiam, quæ fuit per secundam confirmata cessant ex dispositione Statuti Vrbis c. 190. lib. 1.

Quoad nullitatem autem deductam ex non
2 integra transportatione actorum, quia super alijs Domini vim non faciebant, & placebant responsiones datæ pro Virginia quatenus defectus deducitur ex eo quod nõ adsit instrumentum pacti de retrouendendo obiectio tollitur, quia nunquam fuit per partem aduersam productum, seu repetitum, aut saltem non probat productionem, & repetitionem propter quam fuerit effectum de actis quod probari debet, cum aliàs intret præsumptio integritatis actorum, vt fuit dictum in vna Senogallien Siluæ 24. Maij 1607. coram Litta, & sæpissimè in alijs. Neque sufficit instrumentum esse rogatum in officio Notarij causæ, quia requiritur repetitio cum partis citatione ad effectum vt sit de actis, Feder. de sen. cons. 160. Sarn. in regula de annal. quæst. 4. sub num. 5. vers. quinimmo etiam.

Et quæ dicũtur de correspectiuitate pacti de
3 retrouendendo cum venditione ad effectum transportationis, nihil faciunt, quia quando adesset correspectiuitas, & propterea possit dici vnicum instrumentum, & vnus actus, Caputaq. decis. 307. num. 2. par. 2. attamen hoc est per fictionem, quia secundum veritatem sunt actus distincti, Menoch. præsumpt. 12. num. 25. lib. 6. & nullus dixerit, quod producto instrumento venditionis censeatur productum instrumentum pacti.

Vltra quod, vt fuit dictum in decisione, cor-
4 respectiuitas non adest, & decisio Turritana Palatij non facit, quia ibi pactum de retrouendendo fuerat nõ solum eadem die stipulatum, sed etiam eodem loco coram ijsdem Notario, & Testibus, vnde non est mirum si aderat correspectiuitas, Bald. in l. petens, n. 14. C. de pact. Corn. cons. 36. n. 14. lib. 1. Dec. cons. 245. n. 5. & quia ex multis coniecturis quæ ibi concurrebant pro simulatione apparebat, quod pactum fuerat seorsum appositũ callidè, & in fraudem.

Et hinc etiam tollitur prætẽsa notoria iniu-
5 stitia, quia si non constabat in actis de pacto retrouendendi, quod est fundamentum partia aduersæ contra sententias non potest erui notoria iniustitia, cum notoria iniustitia dicatur illa quæ ex ipsis actis deprehenditur, ad cumul. per Gontard. in l. vnic. limit. 9. nu. 19. C. si de moment. possess.

Defectus quarundam intimationum non
6 transportatarum nõ fuit habitus in consideratione, cum non pertineret ad iustitiam causæ, nec tolleret quominus de ea plenè liquere potuisset Iudici ad quem, sumus enim in profanis & præterea quicquid sit ex dispositione Sacri Concilij Tridentini illa non habet locum quãdo causa non est Ecclesiastica, & fuit resolutum in Romana Lignorum coram R. P. D. Sacrato 23. Iunij 1603. & in Roman. Dotis de Trinctia 5. Martij 1607. corã R. P. D. meo Ortembergo

Et Statutum Vrbis dum loquitur de trãsportatione actorum debet recipere declarationem à iure communi l. vt gradatim, §. & si lege, ff. de mun. & honor. l. 2. C. de noxal. Bart. & alij in l. prima, §. sublata, ff. ad trebell. Crot. conf. 74. n. 28. Soccin. iun. conf. 29. n. 8. lib. 1. & sicuti interpretamur ius commune, eodem modo debemus interpretari, & intelligere statutum, Paris. conf. 84. n. 11. lib. 2.

7

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Testamenti, seu Hæreditatis.
Veneris 17. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

Testamentum An dicatur imperfectum ex eo quod non fuit à Notario Testibus præsentibus lectum, & stipulatum credente propter vim morbi propter quem Testator non poterat suam voluntatem integrè explicare nõ posse illud legere, & stipulari.

SVMMARIVM.

Sententia notoriè iniusta dicitur illa quæ ex actis non iustificatur, n. 1.
Iudex non potest moueri ad pronunciandum nisi ex his, quæ sunt in actis, n. 1.
Negatiua iuris probatur ex reuolutione actorum, nn. 1. in fine.
Testati causa facit cessare causam intestati, n. 2.
Testamentum perficitur per institutionem hæredis, n. 2.
Testamentum valet etiam sine scriptis etiam quod intervenerat Notarius, qui in testamento sine scriptis censetur adhibitus potius pro faciliori probatione, quam pro substantia, n. 3.
Notarij iudicium in habendo testamentum pro imperfecto, quod verè perfectum fuit partibus non nocet, n. 3. in fine.
Testamentum potest etiam probari per testes, num. 4.
Testamentum etiam non lectum à Notario, nec publicatum sustinetur, n. 4.
Testes instrumentarios fuisse rogatos à Notario probatur per Testes, & sufficiunt duo, n. 5.
Testes instrumentarios sufficit fuisse rogatos à Notario etiam quod non fuerint rogati à partibus, n. 5.
Testamentum non dicitur perfectum quando testator plus voluit disponere, quàm disposuit, declara, vt num. 6. & 7. vbi etiam declaratur, quando testator dicatur non disposuisse omne id quod disponere voluit & n. 8.
Tractantur multa quæ postea non fiunt, n. 7.
Testator etiam in actu condendi testamentum potuit mutare suam voluntatem, n. 8.
Voluntas Testatoris in dubio præsumitur completa, & absoluta, num. 9.
Testis vnicus non probat, n. 10.
Velle facere aliquid An idem sit quod facere, n. 11.

DECISIO CCCXXXVI.

1 TEnuerunt Domini nõ esse locũ Ægidiæ stante notoria iniustitia ad latè cumulata per Contard. super d. constit. limit. 9. per tot. & de notoria iniustitia constare eo ipso, quod sententia non iustificatur ex actis: nam Rota sequitur opinionem, quod Iudex aliunde non possit moueri ad pronũciandum, vt apud Cæs. de Grass. decis. 2. n. 6. & 10. de solut. & decis. 16. num. 15. de probat. fuit dictum in Toletana Portionis 24. Martij 1610. coram R. P. D. meo Coccino, & in Foroliuien. Census 16. Nouembris 1605. coram R. P. D. meo Lancellotto, & alibi sæpè, & merito, quia aliàs tollerentur legitimæ defensiones: Nam pars non potest diuinare ea quæ sunt extra acta, & inde facere suas diligentias: Vnde vulgò dici solet ea quæ sunt extra acta sunt extra mundum, Castr. in l. ait prætor, §. si iudex, vers. & probo, ff. de re iudic. & quod non ius probatur ex reuolutione actorum, Bald. in l. si contra, n. 3. C. de appell. Dec. conf. 483. n. 4. Roland. conf. 1. num. 71. in fine, & seq. lib. 1. Becc. conf. 40. n. 2. fuit dictum in Fesulana Præceptoriæ 27. Ianuarij 1563. coram R. P. D. Robusterio, & in Barchinonen. Parochialis 7. Iunij 1610. coram R. P. D. Ortembergo.

Quod autem sententia non iustificetur ex actis patet, quia concedit immissionem perindè ac si q. Balthassar decessisset intestatus, & nihilominus ex actis constat, quod decessit testatus quod facit cessare causam intestati ad l. quamdiu ff. de acquir. hæred. cum concord. adsunt enim octo Testes inter quos est Notarius, qui dicunt prædictum Balthassarem coram se congregatis ad effectum audiendi illius testamentũ instituisse hæredem D. Angelam vxorem, nẽpe primus iuxta 16. interrogatorium, & super 6 articulo, secundus iuxta 7. 9. & 14. interrogatorium, & super 5. & 6. articulis, tertius iuxta 7. 14. & 18. interrogatorium, & super 6. articulo, quartus iuxta 7. interrogatorium, quintus iuxta 7. 9. & 13. interrogatorium, sextus iuxta septimum interrogatoriũ & super 8. articulo, qui fuit Notarius vocatus ad scribendum testamentum iuxta 8. interrogatoriũ, Octauus Testis iuxta 13. & 16. per quam hæredis institutionem perficitur testamentum, §. ante hæredis institutionem instit. de legat. §. in primis instit. de fideicomm. hæred. l. proximè, ff. de ijs quæ in testam. deleutur, l. fin. ff. de iure codicill.

2

Non obstat, quod Notarius timens, quod Testamentum esset imperfectum ex eo, quod Balthassar propter vim morbi non posset integrè explicare suam voluntatem, noluerit conficere

3

scrip-

scriptutam Testamenti, vel illam coram testibus legere & publicare, quia, & sine scriptis valet Testamentum l. hac consultissima §. per nūcupationem C. de testam. §. fin. instit. eod. tit. l. fin. C. de codicill. l. j. vers. institutum ff de hæred. instit. etiam si interueniat notarius, quia non censetur adhibitus pro substantia, sed pro faciliori probatione, Illustriss. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 12. n. 1. benè Hond. post alios cons. 77. n. 20. lib. 1. & Testator præsumitur voluisse testari omni meliori modo quo potuit, vt latè per Ruin. in his terminis con sil. 1. n. 21. vol. 2. & n. 22. circa med. Subdit quod iudicium Notarij in habendo testamento pro imperfecto non nocet, quod etiam sensit Rota in causa Romana hæreditatis relata inter diuers. impress. decis. 173. n. 5. ad finē par. 2.

4 Sicut etiam non obstat, quod non fuerit lectum & publicatum testamentum coram testibus, iuxta not. per Castr. in l. si is qui n. 3. ff. de testam. quia Castren. loquitur de scriptura, quæ ad Testamentum faciendum parabatur, vt patet ex l. ex ea scriptura ff. eodem, & l. fideicōm. in princ. ff. de legat. 2. quas ipse allegat, & ita respondit Ruin. d. cons. 1. n. 22. ad finem. lib. 2 cum alijs per Honded. cons. 77. nu. 19. & 20. lib. 1. Hic autem fuit deuentum ad ipsum actū testandi; Præterea illa conclusio non procedit, quādo agitur de probando Testamento per testes, vt in hoc casu latè Ruin. d. cons. 1. n. 21. & seq. lib. 2. cum concord. per Honded. cons. 77. n. 17. & seq. lib. 1. Rota. quæ etiam de communi testatur in d. causa Romana hæreditatis relata inter diuers. impress. decis. 173. n. 5. par. 2.

5 Minus facit, quod testes non fuerint rogati, quia contrarium visum fuit constare ex dictis eorundem, summario D. Angelæ num. 5. quorum duo deponūt de rogitu testium facto à Notario qui duo testes sufficerent, Bald. & alij in l. comparationes in 3. notab. C. de fid. instrum. Alex. cōs. 47. n. 3. lib. 1. cum alijs per Illustriss. Mant. d. lib. 11. tit. 16. n. 16. Surd. cons. 414. nu. 24. Crass. §. testamentum q. 58. n. 6. & licèt nōnulli alij testes ponderati per informantes pro Rusconibus dicant, Io non sono mai stato pregato da Baldassare Testatore, non per hoc excludunt rogitum notarij, qui rogitus sufficit, Alex. d. cons. 47. n. 5. lib. 1. Ias. in l. sciendum nu. 43. ff. de verb. oblig. Bero. cons. 92. n. 10. lib. 3. Surd. cons. 414. n. 25. Crass. d. quæst. 58. n. 5. Vlterius illa verba, Io non sono stato pregato, possunt intelligi de proprio, & explicito rogitu, nō autem excludunt rogationem largo modo, quæ quibuscūque verbis fieri potest, vt benè ad propositum, Corn. cons. 7. n. 2. lib 4. Surd. vbi supra num. 31.

Non etiam constare visum fuit de imperfe-

6 cta voluntate, iuxta notatā in l. si quis cum testamentum ff. de testam. ex eo quod testator volebat facere duo legata, vnum sorori monialis & alterum Archiconfraternitati Suffragij, prout dicunt testes, quæ posteà nō fecit, quia ad effectum, vt testamentum corruat, ex hoc capite requiritur, quod in ipso actu testandi appareat, quod testator voluerit aliquid plus proferre, & morbo, vel morte præuentus non potuerit, vt not. Bart. & alij in d. l. si quis, latè Ruin. cons. 15. n. 19. lib. 2.

7 Nec sufficiunt tractatus præcedētes ipsi actui testandi, quia multoties testantes non retinent voluntatem, quam explicarunt in tractatu, vt benè ad propositum Cephal. cons. 294. n. 39. Menoch. cons. 97. n. 96. lib. 1. & est trita regula, quod multa tractantur quod postea nō fiunt, l. si voluntare C. de rescind. vend. Bald. in l. multūm n. 2. C. si quis alteri, vel sibi, Alex. cons. 13. n. 22. lib. 1. Dec. cons. 488. n. 9. & 10.

8 Quinimò nec sufficit probare, quod in principio condendi testamentum testator dixerit se velle aliquid facere, quod postea non legatur in testamento, quia potuit dum conderet testamētum mutare voluntatem l. si testamētum C. de instit. & substit. Crauett. cons. 147. n. 6. Curt. Iun. cons. 12. n. 2. vers. tertio, lib. 1. Menoch. cons. 224. n. 20.

9 In proposito autem casu neque probatur voluntas legandi in ipso actu testandi, quia testes deponunt de tempore, antequàm testator deuenisset ad actum testandi, imò quando adhuc nō conuenerant omnes testes, nec minùs probatur impedimentum in ipso actu, imò contrarium quandoquidem testes deponunt, quod post hæredis institutionem interrogatus An vellet facere legata non respondit, & quod postea nominauit executorem; signum euidens quod testator non destitit respondere, ex eo quod esset sibi impedita loquela, cum ex post protulerit alia verba, & pro hoc intellectu faciunt communes conclusiones, quod voluntas præsumitur completa, & absoluta, Alex. cons. 105. in fine, lib. 7. Rota d. decis. 173. nu. 3. & 6. p. 2. & quod Testator noluerit aliud addere, Honded. post alios cons. 77. num. 11. lib. 1. & quod dicenti contrarium incumbit onus plenè probandi, & per media, quæ concludant per necesse, Ruyn. dicto cons. 15. num. 19. lib. 2.

10 Et licet notarius dicat, quod Testator cæpit dicere, Bartholomeo mio nepote, & quod sibi visum fuit Testatorem habuisse animum aliud dicendi, attamen in hoc est vnicus, cum alij dicant, se tale quid non audiuisse, vnde nihil probat, c. veniens ad nos, & cap. licet vniuersis. de testamentis, l. iuris iurandi, C. eod. tit. Præterea non sufficit probare quod Testator volebat

aliud dicere, sed probari debet, quod aliud volebat addere Testamento, cum posset velle dicere aliud diuersum à materia testamenti, maximè cum iam dinersisset ad nominationem exequtoris, quod indicat perfectionem testamenti,& sic probatio non concludit per necesse ad Ruyn. vbi supra.

11 Minus facit, quod quantum ad institutionem hæredis, aliqui ex Testibus deponant Testatorem dixisse, volo facere hæredem vxorem meam, quæ verba, volo facere, regulariter denotant voluntatem imperfectam ex allegatis, quia conclusio non procedit, quando ex circũstantijs apparet Testatorem ex tunc habuisse animum disponendi, l. pamphilo, §. propositum, vbi Scribentes,ff. de legat. 3. Bart. in l. fin. num. 1. ff. de testam. Ruyn. conf. 1. numer. 23. lib. 2. Couar. qui de communi in cap. cum tibi, num. 4. de testam. & in simili quod verba, volo accipere in virum, iunctis circumstantijs importent matrimonium fuit dictum in causa Ferrarien. Matrimonij coram R. P. D. meo Ortembergo die 6. Februarij 1609. Circumstantiæ autẽ in proposito casu hoc euidentissimè suadent, nempè conuocatio Notarij,& septem Testium ad effectum testandi, dictum aliorum Testium deponentium, quod Balthassar ex nunc intendebat testari, & qnod Notarius cæpit se rogare de testamento, & alia, de quibus supra.

PIROVANI.

Romana Matrimonij.
Mercurij 22. Iunij 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus probantibus matrimonium,quomodo, & qualiter deponere debeant, præsertim deponendo de publica voce, & fama.

SVMMARIVM.

Matrimonij probatio debet esse concludens,quando agitur de fœdere matrimonij, num.1.

Matrimonium probatur per librum Parochi, num. 1.

Libri Mercatorum, & æstimi plenè probant,quando illi sunt approbati à lege generali, vel municipali, nu.1. in fine.

Testes examinati parte non citata præsumptionem faciunt, num. 2.

Testi deponenti de facto proprio in his, quæ ad eius officium spectant plenè credendum est, vel saltem producit vehemens adminiculum, num. 3.

Publica vox, & fama facit semiplenam probationem, numer. 4.

Testes super publica voce, & fama deponentes probant etiam, quod non nominent à quibus illam audiuerint, num. 4. & 7.

Testis vocans alium in contestem qui dicat contrarium nihil probat, & propter repugnantiam neutri creditur, num. 5.

Testes duo regulariter sufficiunt in quolibet actu, nu. 5. Vbi præsertim in probatione matrimonij.

Testis famulus pro Domino non caret suspicione, n. 6.

Testis iudicialiter deponens contrarium eius, quod prius extraiudicialiter deposuerat non caret suspicione falsitatis, num. 6.

Testes non probant publicam vocem, & famam, nisi deponant de ea successiua, & continuata statim post factum, non autem si aliquibus diebus post factum, num. 7. vbi declaratur.

Testes probantes publicam vocem, & famam debent reddere rationem eorum dicti, declara vt num. 7.

Testes probantes publicam vocẽ, & famam, illam probare dicuntur, si dixerint se sic publicè audiuisse, num. 7.

Matrimonij probatio non requiritur tam concludens, & tam exacta,quando agitur de probatione matrimonij noctis tempore celebrati, & præsertim quando non agitur de derimendo matrimonio, num. 7.

DECISIO CCCXXXVII.

1 FVit resolutum constare de matrimonio cõtracto inter Petrum Paulum Iannortum,& Prudentiam Liliam, quia & si agatur de fœdere Matrimonij principaliter, in quo concludens probatio desideratur, cap. 1. cum glos. de consang. & affinit. glos. in l. mulieri, de iure iuran. Dec. cons. 133. n. 2. Gemin. cons. 27. in princ. Alex. cons. 143. num. 4. & 5. lib. 2. Paris. cons. 57. num. 41. lib. 4. cum alijs adductis per Menoch. in cons. 199. num. 1. vol. 2. et tamen visa est Dominis concludens in casu proposito: Nã datur fides Parochi in summario num. 1. Testibus munita, & ex libro extracta, in quo solent matrimonia contracta describi vbi legitur matrimoninm inter supradictos per verba de præsenti celebratum, cui libro, vti scripturæ legali postquam à Sacro Concilio Tridentino sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. necessitatur fieri, & à Parocho diligenter custodiri, plena fides in iudicio videtur adhibenda, c. cum dilectus de fid. instrum. & illum plenè probare affirmarũt, Menoch. cons. 199. num. 3. Caualcan. decis. 12. nnm. 23. p. 2. ea ratione quia fides adhibetur libris tum mercatorum, tum æstimi, quando à lege generali, vel municipali approbãtur, quod obseruari inquit idem Caualcan. c. in huiusmodi libris, qui approbantur à Concilio, & quando ordinatè conscripti reperiuntur, Rota in Colonien. Status coram Robusterio inter impr. decis. 340. num. 2. p. 2.

2 His accedunt depositiones duorum testium, qui matrimonio præsentes fuerunt, & si nõ formiter citata parte examinati aliquam tamen præsumptionem faciunt pro matrimonio, Dec. in

in c. in nomine, nn. 27. de testib. Caputaq. decis. 208. num. 7. p. 1.

Concurrit etiam depositio eiusdem Parochi,
3 cui,& si singulari, ex quo testatur de facto à se ipso, & ratione officij videtur adhibenda plena fides, secundum Alex. in cons. 197. num. 5. lib. 7. Dec. cons. 56. num. 4. Soccin. cons. 31. nu. 33. lib. 2. vel saltem instare videtur pro vehementi adminiculo, qui alias pro adminiculis pro plena probatione deseruiret, Castr. in l. quicunque, in fine, C. de seru. fugit. Gabr. de testib. conclus. 1. num. 18. Rota Bononien. decis. 50. nu. 4.

Additur præterea publica vox & fama, quæ
4 de per se semiplenam facit probationem, etiam quod testes non nominent à quibus illam audiuerit, Paris. cons. 52. in fine, lib. 3. Cassad. decis. 3. de probat. Verall. decis. 208. numer. 7. par. 2. de ea enim deponunt Testes dati in summario numer. 2. & 4. nominando etiam personas à quibus audierint, scilicet Ciorciullum famulum Petri Pauli, & Ioanninam, quæ assistebat Prudentiæ dum infirmabatur, & interfuerunt matrimonio, itaut tanquam procedens ab informatis, & ex opinione quàm sequitur Bart. in l. de minorib. §. plurimum, num. 23. ff. de quæst. & ex verisimili præsumptione, secundum Alex. cons. 143. numer. 7. lib. 2. videtur attendendam; Ex quibus omnibus bene adminiculata remanet fides Parochi, quatenus de illius sufficienti probatione aliqualiter posset hæsitari.

Non obstat, qnod fides Parochi infirmetur
5 ex eo qnod Ciorciullus in fide nominatus pro teste, & ab ipso Parocho in eius depositione neget matrimonium fuisse contractum, quo casu propter repugnantiam neutri videtur credendum, Bald. in c. cum causam, num. 1. de testib. Grammat. cons. crimin. 26. numer. 21. Dec. cons. 133. num. 3. & 5. cum alijs allegatis, & vacillante fide propter defectum vnius Testis tota probatio tanquam accessoria ad fidem corruere videatur: Nam fuit responsum negationem, seu verius contradictionem illius famuli non infirmare fidem ex libro extractam, ex quo remanent alij duo Testes ad illius probationem, nempè Presbyter Augustinus, & Ioanna de Mediolano, qui regulariter sufficiunt in quocunq; actu probando, l. vbi numerus, ff. de testib. c. in omni. extra eodem tit. c. placuit, 2. quæst. 4. & Sacrum Concilium numero prædicto assentire videtur in allegata sess. 24. c. 1. de reform. matrim. ibi quam præsente Parocho, & duobus vel tribus Testibus, & sufficere tenuerunt Domini in causa Tullen. Matrimonij 14. Iunij 1585. coram Oradino, & in Papien. Matrimonij 1. Iunij 1594. coram Illustrissimo Cardinali Millino, ex fide autem sufficienter comprobata ex perfecto numero super existenti cessat timor vacillationis, glos. in l. 1. §. si quis neget, ff. quemad. testam. aperia. vbi Bartol. quem sequuti sunt Dec. Paris. Soccin. & alij, de quibus per Menoch. de arbitr. cas. 105. numer. 11.

Et hæc ipsa Ciorciulli contradictio videba-
6 tur eo minus fidem Parochi offendere, quia nō carebat suspicione, vt Domino suo cōplaceret, tum quia eiusdem Petri Pauli famulus erat, Abb. in c. inquisitionis, §. 3. num. 9. de accus. Tum etiam quia idem famulus prima die post contractum matrimonium illud inter vicinos propalauir, deponunt duo Testes in summario Prudentiæ, num. 2. quorum dictum & si extraiudiciale, & singulare diminuit tamen fidem d. posteriori iudiciali, & suspicione falsitatis carere non dicatur, Abb. cons. 52. num. 1. lib. 1. Corn. cons. 170. num. 15. vers. 2. detrahitur etiam eorum fidei, Cappell. Tholos. decis. 376. num. 1.

Demum non obstat famam sufficienter pro-
7 batam non esse, quia Testes in prima instantia examinati dumtaxat dicunt exijsse publicam vocem postridie diei matrimonij non autem successiuè esse continuatam, primus autem Testis in secunda instantia nihil probat, quia personas non nominat, secundum Bart. in l. de minore, §. plurimum, num. 21. ff. de quæst. Roland. à Valle cons. 3. n. 51. lib. 1. nec reddit rationem, Clar. in §. fin. quæst. 6. vers. postremo, rursus vnicus tãtum Testis famam probat, qui est de vltimis, & tamen duo saltim videntur adhibendi, aliàs vnus tantum de fama non coniungitur, Gabr. de probat. conclus. 1. n. 31. Rimin. Iun. cons. 660. numer. 22. & 23. vol. 6. Nam hæc omnia visa sunt Dominis posse iuridica respōsione tolli, quia non vnus, sed plures Testes, nempè secundus & quartus primo loco examinati, & primus de vltimis famam probat, qui duo primi testes etsi non exponant à quibus andiuerint, nec causas reddant aut famam continuasse colludant etiam non interrogati, sufficere tamē quod dixerint publicè audiuisse, dum non excludunt continuationem famæ, secundum opinionem quam seruat Rota, testatur Cassad. decis. 3. num. 7. de probat. Paris. cons. 52. in fine, lib. 3. Ferret. cons. 168. post numer. 19. & de magis recepta sententia, Bursatt. cons. 87. num. 47. vol. 1. quæ maximè etiam videbantur procedere cum ageretur de matrimonio noctis tempore celebrato, & probatio non tendebat ad dirimendum aliud matrimoninm, in qnibus casibus tam exacta iustificatio non desideratur, Laut. de Pin. cons. 71 n. 15. Ferret. cons. 364 num. 14. & cons. 389. n. 22. lib. 2. Dec. cons. 163. num. 4. & hoc ipsum apIi iij proba-

probarunt Domini in vna Tullen. Matrimonij coram piæ mem. Clemente viii. inter impressas 209. in princ. par. 1. diuers. Et ita resolutũ.

ILL.MI D. CARD. LANCELLOTTI IVNIORIS.

Parisieñ Pecuniaria.
Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Remissoria in profanis passim conceditur etiam absq; fumo, quando articuli sunt releuantes & etiam quod adsit præsumptio calumniæ semelque concessa, quando iterum concedi debeat.

SVMMARIVM.

Remissoria in profanis passim conceditur etiam absque fumo, quando articuli sunt releuantes, num. 1.

Mercatores teneantur exhibere libros, etiam pro eorum memoria confectos de æquitate Canonica, & de stilo Rotæ probata existentia, & interesse partis, numer. 2.

Stilus exorbitans à iure communi formiter probandus est, num. 2.

Remissoria non facilè denegatur propter præsumptam calumniam data releuantia articulorum, num. 4.

Testium inhabilium examen non impeditur per oppositas exceptiones, saltem quando fuit mandatum examinari testes saluis exceptionibus, num. 4.

Remissoria semel concessa, quando iterum concedi debeat, num. 5.

DECISIO CCCXXXVIII.

1 Domini dixerũt dandam esse remissoriam, quæ in prophanis passim conceditur etiã absque fumo quando articuli sunt releuantes, Cassad. decis. 2. de dilat. Cæs. de Graff. decis. 1. eodem tit. num. 10. Put. decis. 334. in fin. lib. 2. Caputaq. decis. 68. par. 3. & sæpè decisum fuit. Et tamen in hoc casu vltra releuantiam datur etiam magnus fumus ex Testibus qui metum excommunicationis deposuerunt dicentibus, quod epistola de qua agitur fuit scripta à Bartholomeis anno 1589. & quod in illa liberatur Oricellarius ab omni eo, quod Bartholomei prætendere poterunt super cedula scutorum 20000. quæ illis antea à Naso fuerat consignata, renunciando omni & cuicumq; hypothecæ, & quod talis epistola reperitur registrata in quodam libro appellato, copia di lettere ex quibus resultat etiam relenantia: nam si pro parte Siluiæ probetur Bartholomeos de anno 1589. scripsisse prædictam epistolam, & quod illam registrarunt in libro dicto copia di lettere registrate in detto libro, habuerunt suum effectum Oricellarij essent liberati à molestijs Bartholomeorum, quibus sublatis Siluia poterit facilius exigere suum creditum.

2 Neque obstat, quod Mercatores non teneantur exhibere libros pro eorum memoria confectos, quia contrarium verius est de æquitate Canonica, & iuxta stilum Rotæ quæ vbi cõstat de interesse partis probata existentia cogit ad exhibendum, Rot. decis. 5. de probat. in nou. & fuit resolutũ in causa Arimineñ Castrorum 21. Aprilis 1597. coram bon. mem. Cardinale Seraphino, & in causa Sublaceñ Bonorum 18. Nouembris 1603. coram bon. mem. Litta, quod maximè procedere debet in casu isto, vbi non requiritur totalis perquisitio librorum, sed designatur locus, & pagina. Prout non obstat quod libri continentes copias litterarum non probent post biennium, vt ex fide, quæ datur, quia fides non facit fidem, maximè cum sit valde exhorbitans, & propterea stilus debet formiter probari, vt fuit resolutum in causa Aretiñ Spolij 1604. coram R. P. D. Coccino.

3 Neque etiam obstat, quod non constet de præsentatione epistolæ, quia prætenditur probari consuetudo, quod in huiusmodi libris maximè solent registrari litteræ, quæ alias non sint transmissæ, & præsentatæ, immo etiam prætenditur probari præsentatio, & obseruantia, & alijs circumstantijs, sed nihilominus etiamsi nõ probaretur præsentatio litterarum, tamen negari non potest, quin illæ etiam non præsentatæ faciant magnum adminiculum, quod sufficit pro releuantia probationis.

4 Non obstat suspicio calumniæ, & timor subornationis, quia vltra quod nullibi adest calumnia nihilominus propter præsumptam calumniam, non facilè denegatur remissoria, Ægid. decis. 624. & fuit dictũ in causa Virdunen. Fructuum 16. Nouembris 1605. coram me & maximè quando datur fumus. Quæ dicuntur de exceptionibus contra Testes non releuãt, quia sub huiusmodi prætextu non retardatur examẽ saltem cum clausula, saluis exceptionibus.

5 Neque obstat, quod remissoria fuerit semel concessa, tum quia illæ fuerunt litteræ compulsoriales ad extrahendum iura, non autem remissoriales pro examinandis testibus; tum quia ex causa solet etiam concedi secunda, præcipuè autem quando vigore primæ testes fuerunt examinati, Peregr. decis. 47. lib 3. par. 3. Rota decis. 11. de probat. in antiq. & fuit resolutum in causa Bergomen. Legati 7. Iunij 1602. coram Reuerendissimo Attrebaten.

MANZANEDI.

Assisieñ Pecuniaria.
Veneris 1. Iulij 1611.

AR-

ARGVMENTVM.

Notarius tenetur exhibere omnes, & quascunque scripturas ipsi consignatas etiam nullas & inualidas, & iuranti se illas amisisse non creditur.

SVMMARIVM.

Notarius tenetur ratione sui officij custodire instrumenta, & acta illaq; partibus habentibus interesse exhibere, num. 1.

Scriptura dicitur de actis eo ipso, quod fuerit iudici consignata, declara vt n. 2.

Notarius tenetur exhibere omnem, & quamcumque scripturam ipsi consignatam, etiam quod non sit originale, & etiam quod sit nulla, n. 3.

Producens instrumentum si declarauit eo nolle vti ad vnum effectum, potest declarare ad alium effectum, numer. 4.

Producens instrumentum etiamsi declarauit eo se vti nolle, Index tamen potest in illo facere fundamentum si vult, num. 4.

Amissio iuramenti non probatur iuramento Notarij, numer. 5.

DECISIO CCCXXXIX.

1 Domini censuerunt Notarium teneri ad exhibitionem folij, de quo agitur; Constat enim ex ipsius confessione dictum folium fuisse illi consignatum à Iudice vnde intrat cõclusio, quod Notarius tenetur ratione sui officij custodire instrumenta, & acta atque partibus exhibere docto de interesse l. 2. & ibi Doct. C. de edend. Dec. in c. 1. num. 46. & 53. de probat. de interesse vero Pomponij satis cõstare videtur cum ipse per decisionem Rotæ fuerit exclusus à sua intentione eo quod dictum folium non exhibuit.

Nec obstat quod folium non sit de actis: nã
2 cum fuerit Notario consignatum à Iudice ad quem fuerat de partibus transmissum, satis debet censeri extitisse de actis, Cagnol. in l. 1. n. 53. C. de eden. Bald. in l. interrogatam, n. 1. C. de liberal. caus. Pacian. de probat. c. 64. n. 4. vltra quod fuit à substituto fiscali repetitum, & reproductum eadem die qua fuit Notario consignatum à Iudice, & fuit etiam enunciatum in extractu actorum.

Minus obstat quod dicatur non esse origina-
3 le. Nam quamuis hoc esset verum, nihilominus qualiscunque scriptura consignata Notario debet ab ipso edi, & repræsentari documento de interesse partis petentis, Dec. in d. c. 1. nu. 46. post princ. nec illi agenti ad sui exonerationem, & pro euitanda exhibitione credendum est, agit enim de suo interesse, Bero. cons. 89. n. 8. lib. 1. Decian. cons. 91. num. 23. lib. 3. Menoch. cons. 159. n. 8. lib. 3. latè Pacian. vbi supra, n. 9. vbi alios allegans dicit quod scriptura etiam nulla, vel præscripta debet edi à Notario. Vltra quod in hoc casu potius apparet dictum folium fuisse originale tam ex dicto vnius testis, qui illud vidit, quam ex rei serie & facto, quia dictum folium fuit trãsmissum de partibus ad iudicem causæ criminalis in Curia, vt appareret de corpore delicti, & alteratione partitæ, quæ alteratio descerni, & iudicari non poterat nisi inspecto originali.

Minus obstat Pomponium in illo iudicio cri
4 minali declarasse nolle vti dicto folio, quia non ideo minus Notarius illud sibi traditum à iudice custodire tenebatur, & cum illa declaratio fuerit facta ad vnum effectum, quia videlicet Pomponius non intẽdebat se purgare ex inspectione folij: nam siue alteratum esset, siue non sufficiebat sibi alterationem non fuisse per ipsum factam, neque ipso mandante, hodie vero vult vti folio ad alium effectum, & ideo talis declaratio sibi non obstat, Aym. cons. 9. nu. 16. Gabr. de reg. iur. conclus. n. 36. Surd. cons. 28. n. 49. lib. 1. & Iudex potest ex officio se fundare in dicto folio etiam si fuisset à Pomponio impugnatum Butr. in c. licet causam, n. 44. vers. quæro cum glosa de probat. Bart. in l. post legatum, num. 8. ff. de his qui vt indign. Alex. cons. 183. num. 4. & 5. vol. 5. Gabriel. vbi supra num. 58.

Non obstat allegare amissionem etiam cum
5 iuramento, & quod facta diligenti perquisitione inter scripturas officij non inuenitur, iuxta text. in l. final. §. fin autem, C. de fid. instrum. Aretin. cons. 120. nu. 2. Notarius enim qui ratione officij tenet acta custodire, & partibus exhibere non excusatur, nisi plenè, & concludenter probet amissionem, & casum illius, aliter quàm per iuramentum Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. An verò hæredes, n. 2. & 4. ff. de eden. Grat. cons. 23. n. 19. lib. 1. & fuit pluribus adductis dictum in vna Romana Depositi 9. Iunij 1595. coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio.

REVER.[mi] D. LVDOVISII.

Cæsaraugustana Pensionis.
Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Dispensatus à Papa, vt possit pensionem retinere non obstante matrimonio contrahendo cum quacunque muliere An extendatur ad matrimonium contractum cum muliere vidua, & hinc plura deducuntur de interpretatione verborum generalium, & vniuersalium.

SVMMARIVM.

Verba sunt propriè intelligenda, & quatenus verborum proprietas patitur lata facienda est interpretatio, etiã in materia odiosa, n. 1.
Verba semper interpretanda sunt, vt aliquid operentur, & non sient otiosa, n. 2.
Verba vniuersalia restringuntur à verbis immediatè sequentibus, declara vt n. 3.
Verborum restrictio fieri non debet, nisi salua ratione recti sermonis, n. 3.
Verba vniuersalia, & generalia non debent stare sine effectu, & esse superflua, n. 4.
Sibi, dictio, personalitatem denotat, n. 4.
Qualitas clericatus adiecta in dispositione censetur posita demonstratiuè non autem limitatiuè, n. 5.
Bigamia licèt tollatur priuilegium clericale, non tamen tollitur character, & bigamus verè remanet clericus, num. 5.
Verba generalia, & vniuersalia comprehendunt omnia etiam quod in vno sit maior ratio, quam in alio, n. 6.

DECISIO CCCXL.

1 FVit resolutum sententias Rotales esse confirmandas, quia contra earum validitatem nihil est quod obijci possit, & iustitia comprobatur ex decisionibus in causa factis, quia cum fel. rec. Clemens Octauus dispensauerit cum Petro, vt posset pensiones retinere etiam si matrimonium cum quacunque muliere contraheret. Clarum est quod mulieris appellatione non solum venit corrupta, sed etiam propriè, immo magis propriè, quam virgo, vt dicitur in decisionibus ex quo sequitur, quod non solum propter vniuersalitatem verborum dispẽsatio intelligi debeat etiam si Petrus nupserit vi duæ, sed etiam propter proprietatem verbi, cũ in materia quantumuis odiosa, non recedatur à proprietate verborum, sed lata fiat interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur l. cũ lege vbi Atet. ff. de testam. Calderin. cons. 1. in princ. de consanguin. & affinit. Dec. cons. 13. num. 6. vers. & ad hoc facit, Aym. consil. 118. n. 12. Natta cons. 63. nu. 18. & in terminis dispensationis trad. Calderin. cons. 24. in primo dubio de præben.

2 Præsertim quia verbum illud (quacunque) aliàs esset superfluum, & otiosum, vt benè deducitur in decisionibus, quod non admittitur etiam in dispensatione, Cald. consil. 6. qui fil. sint legit. Aym. in responso pro genero sub. nu. 46. neque in quacunq; materia stricta, & odiosa, vt latè per Aym. d. n. 46. Rimin. iun. consil. 588. num. 11. & seq. Surd. cons. 127. num. 9. ad fin.

3 Non obstat quod generalitas verbi (quacũque) refrenetur, & restringatur per illa immediatè sequentia (nullo sibi iure prohibita,) & per consequens non capiat viduam quæ de iure est prohibita clerico propter bigamiam, & irregularitatem, quia debet quidem ab eis restrictionem recipere non tamen in totum tolli, ac reddi superfluum, & vanum, vt per Affict. decis. 354. n. 11. in fine, & seq. debet enim restrictio intelligi quatenus possit fieri salua ratione recti sermonis l. si pluribus, ff. de solut. Imol. in c. 1. de transact. Paul. de Castr. in l. Aquilana, ff. eod. tit. Alex. cons. 46. sub num. 1. vers. præsertim. lib. 1. Affict. de communi. decis. 285. n. 7. & vbi supra latè Surd. decis. 217. n. 13. in fine, & n. seq.

4 Vt autem verborum generalitas non sit superflua, quod esse nõ debet, Dec. cons. 69. n. 4. & restrictio non sit sine effectu intelligi debet, prout Rota interpretata est, quod Papa indulserit Petro vt possit retinere possessionem, non obstante matrimonio cum quacunque muliere contracto, modo non sit consanguinea, vel talis, cum qua non possit matrimonium contrahi, noluit enim dispensari cum eo super substantia matrimonij, sed tantum voluit habilitare quoad pẽsionem respectu effectus matrimonij, & facere quod illud non obstaret retentioni, cum quacumque muliere esset contractum & respectu istius effectus nullam habuit distinctionem mulierum, propterea dixit nullo sibi iure prohibita, verbum enim illud, sibi, quod personalitatem denotat l. 2. vbi Gloss. in verbo sibi, C. de præscript. trig. vel quadrag. ann. innuit quod Papa considerauit particularem eius personam, non autem clericatum alias dixisset nullo iure clericis prohibita, vel simpliciter nullo iure prohibita.

5 Non obstat quod Papa cõcesserit indultum Petro vti Clerico, quia hoc factum fuit demonstratiuè non limitatiuè, vt in dubio præsumi debet, l. fin. §. titia, ff. de liberat. legat. Barr. in l. centurio, ff. de vulgar. Aym. cons. 301. num. 5. & licet considerauerit vti clericum, hoc fuit, quia noluit quod frueretur pensione, nisi esset clericus, licet autem Bigamia tollat priuilegiũ clericale, non tamen tollit characterem, & bigamus verè remanet clericus, Rot. decis. 1. n. 6. de bigam. in nou. Borgas. de irregular. par. 5. sub tit. de bigam. num. 54. licet enim obsistente bigamia, clericus priuetur exercitio & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu.

6 Non obstat, quod difficilius dispensetur cum bigamo, quam cum alio, quia hoc non tollit, quod non veniant sub verbis generalibus dispẽsationis, quæ omnia comprehendunt etiam quod maior ratio sit in vno casu, quàm in alio, l. 1. §. quod autem, ff. de aleator. l. in fraudem, in

in fine, & ibi Bald. ff. de testib. milit. Aym. consf. 92. num. 4. & hic non agitur de dispensatione quoad suscipiendos Sacros Ordines, aut eos exercendos, sed tantum quoad retentionem pensionis. Hinc etiam tollitur, quod dicitur bigamum nõ gaudere priuilegio clericali, quia quicquid sit de hoc sufficit Petro modo gaudere priuilegio fruendi pensione ex indulto Papæ: Nam quod Papa non habuerit præ oculis priuilegium clericale, probatur ex eo quod dispensauit cum eo, vt retinere posset pensionem, & non incedat in habitu clericali. Et alia plene sublata sunt in decisionibus.

PAMPHILII.

Hispaleñ Habitus.
Veneris 1. Iulij 1611.

ARGVMENTVM.

Ex summarijs accipias argumentum.

SVMMARIVM.

Actorum transportandorum omissio non vitiat sententiam quod tempore transportationis talia acta non reperiebantur, num. 1.

Probatio habetur pro facta, quando non stetur per eum, qui probare debebat, num. 2.

Appellare non licet à sententia interloquutoria, nu. 3.

DECISIO CCCXLI.

1 Domini censuerunt sententiam Rotalem esse confirmandam, quia vt patet ex processu illa reperitur lata seruatis terminis substãtialibus, & alijs de iure seruandis, & de illius iustitia clarè constat ex decisionibus factis coram R. P. D. meo Ludouisio, quæ Dominis placuerunt. Neq; obstare defectum transportationis examinis nouem Testium vltimo loco examinatorum, quia cum de tempore confecti processus in actis Cancellariæ Melitensis non adessent huiusmodi testes, vt colligitur ex responsione Secretarij ad monitorium sibi pro illorum transportatione factum, non possunt dici acta fuisse minus integrè transportata, quia illud, quod non est, seu non reperitur transportari nõ potest, vt fuit dictum in causa Albanen. Beneficiorum 4. Nouembris 1609. coram R.P.D. meo Lancellotto.

2 Minus etiam obstare, quod non fuerint de nouo factæ probationes per viginti Testes, prout fuerat ordinatum per sententias, quæ transitum fecerant in iudicatum, quia vt fuit dictum in hac causa coram R. P. D. meo Ludouisio 11. Martij præteriti Dominus Ioannes deposuit scuta 300. pro subministrandis expensis Commissarijs ad effectum, vt prædicti viginti testes examinarentur. Vnde si Commissarij nouem dumtaxat testes examinarunt, nihil est, quod ipsi D. Io. imputari possit, quinimo cum per eum non steterit quo minus probatio prædicta facta non fuerit, illa pro facta haberi debet, vt fuit in similibus terminis resolutum in causa Toletana Canonicatus 10. Decembris 1608. coram R. P. D. meo Marcomontio, quod tanto magis visum fuit admittendum attento rescripto Sanctissimi mandantis hanc causam terminari cum probationibus factis.

3 Et ex hoc cessat, quod dicebatur fuisse necessariam reuocationem dictarum sententiarum quia ex præmissis patet in omnibus fuisse pro parte Domini Ioannis illis satisfactum vltra quod dictæ sententiæ fuerunt merè interloquutoriæ super incidenti facti, non autem diffinitiuæ totius negotij, in quibus propterea cessat dispositio, l. primæ, C. quando prouoc. non est necess. vt tradit Felyn. in c. inter monasterium, num. 28. in 13. limitatione de re iud. Soccin. in tract. de reg. iur. reg. 353. in 10. fall. Aliæ oppositiones Dominis visæ fuerunt satis friuolæ, & bene tollebantur per informantes pro D. Io. cum quibus Domini transierunt, & ita decisum, sententiam Rotalem esse confirmandam fuit tamen dictum, quod si Prioratus vult producere illos nouem Testes vltimo loco examinatos super illis audiatur, &c.

PIROVANI.

Romana Societatis.
Lunæ 14. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

De Administratore seu Socio, quando, & de quibus rationem reddere teneatur.

SVMMARIVM.

Administrator tenetur reddere rationem de administratis, num. 1.

Administrator qui asserit se non administrasse sed alium, tenetur probare, num. 1.

Administrator tenetur reddere rationem tantum per ipsum, non de administratis per alium, num. 2.

Socius tenetur reddere rationem socio de administratis per eum, num. 3. & 5.

Administrator tenetur reddere rationem de tota eius administratione, & non de parte, num. 4.

DECISIO CCCXLII.

1 Contracta Societate inter Dominos Portegianum, & Panizzam super rebus fundacalibus prius emptis per eundem Portegianum à Christophoro del Pace, exinde in dissolutione illius orta controuersia inter eos super onere reddendæ administrationis, præposui dubium, An Portegianus teneatur reddere rationem D. Pa-

D. Panizzæ de rebus fundacalibus, & Domini venerunt in eam sententiam teneri reddere rationem tantum de administratis per ipsum, con stabat enim ex capitulatione societatis onus administrandi principaliter adscriptum fuisse Panizzæ, tam ex mandato generali cum facultate deputandi exactores, & procuratores ad eũ effectum, vt de exigendis, depositarius esset, quàm etiam ex conuentione, vt penes eum esse deberent omnes libri, & scripturæ, quæ in negotiõ reperiebantur, & demum ex libertate faciendi expensas necessarias circa exactiones, & lites futuras, quæ omnia respiciebant summam administrationem, & obligarunt eum ad huiusmodi onus subeundum, & rationem reddendam, ex quo ipse solus, qui tenebatur præsumitur administrasse alio non apparente, l. cum seruus, ff. de verb. oblig. Crauett. cons. 304. n. 4. in fine, Surd. cons. 19. num. 29. & fuit dictum in causa Bononien. Laudi 28. Aprilis 1608. coram bo. mem. Iusto, & iterum in eadem causa 14. Decembris 1609. coram Reuerendissimo Atrebaten.

Cæterum quia Portegianum pariter admini-
2 strasse dignoscitur ex ijs, quæ dantur in summario Panizzæ, tum ex venditione rerum fundacalium, tum ex solidatione computorum, & alijs propterea fuit dictum eundem teneri tantum de administratis per ipsum, quia hoc est regulare in quocunq; administratore, tam necessario, quàm voluntario. l. 1. & tot. tit. de tutel. & rat. dist. l. aduersus, l. rationes, C. de administr. tut. Specul. in tit. de iudic. §. 2. num. 29. vers. sequitur nunc videre de actione tutelæ, Natt. cons. 134. num. 7. Petr. de Vbald. de duob. fratrib. p. 12. princ. num. 2.

Et de socio administrante, quod teneatur de
3 administratis per eum consocio rationem reddere, tradit Bald. in cons. 152. lib. 3. per tex. in l. quædam sunt personæ, ff. de eden. Soccin. Sen. cons. 73. per tot. & cons. 24. numer. 33. vol. 1. Petr. de Vbald. d. tract. & part. n. 1.

Non obstat, quod Portegianus teneatur ne-
4 dum de administratis per ipsum, sed integram totius negotij fundacalis rationem reddere, ex quo reddere rationem pro parte, non est reddere rationem, Bald. in l. si plures, num. 17. C. de condit. insert. Menoch. de arbitr. cas. 209. num. 30. Quia fuit dictum, quod onus principale administrandi nõ Portegiano, sed Panizzæ fuit in capitulatione adscriptum, ideo satis est de peruentis ad eius manus rationem integram reddere.

Nec dicatur, quod illæ conuentiones fuerint
5 facultatiuæ, non autem necessitatiuæ, & præcisæ, vt ad stringerent Panizzam ad onus prædictum subeundum, & consequenter non præstiterint impedimentum Portigiano circa vniuersalem administrationem, quia non ideo infertur totum administrasse Portegianum, & ad integram rationem teneri, & sufficit, quod socius socio de administratis per eum reddat rationẽ, secundum regulas bonæ societatis, l. quædam sunt personæ, ff. de eden. Petr. de Vbald. d. p. 12. num. 3. Rota Ianuen. decis. 29. num. 3. & decis. 173. num. 17.

Et secundum hunc sensum, quem Rota ap-
6 probauit non videntur primum, & secundum laudum in ea parte aliquam continere contrarietatem, ex quo in primo liberatur indefinitè Portegianus à redditione rationis administrationis factæ de rebus fundacalibus, in secundo verò condemnatur ad rationem rationis omniũ pecuniarum ad societatem spectantium, tam ex causa venditionis bonorum fundacalium, quàm ex nominibus debitorum, quæ condemnatio respiciebat particularem Portegiani administrationem, ante conclusam capitulationem, quæ tamen vigore illius erant Panizzæ communicanda, & ita fuit resolutum.

REVER.mi D. LVDOVISII.

Cauallicen. Feudi.
Sabati 26. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Testes in vno iudicio examinati An, & quando fidẽ faciant in alio, & inter diuersas personas.

SVMMARIVM.

Testes examinati contra vnum probant etiam cõtra eius successorem vniuersalem, & singularem, n. 1.
Instrumenta producta contra vnum probant etiam cõtra eius successorem vniuersalem, & singularem, n. 1.
Testes examinati super statu alicuius probant etiam inter diuersas personas, n. 1.
Res inter alios acta facilius prodest, quam noceat, n. 1.
Testes quod fuerint examinati parte citata præsumitur ex cursu quadraginta annorum, n. 2.
Sententia etiam sine processu probat propter temporis antiquitatem, n. 2.
Sententia, & probationes à pari procedunt, n. 3.
Testium publicatio omissa non tollit fidem testibus in Rota seu alio supremo tribunali, & idem est quando testes sunt mortui, n. 4.
Testes examinati in possessorio, quando probent in petitorio, num. 5.
Testes examinati super exceptione, An & quando probent, vbi agitur per viam exceptionis, n. 6.
Replicatio sapit naturam actionis non autem exceptionis, num. 6.
Additionis natura est, vt reguletur secundum naturã sui praexistentis cui accedit, n. 7.
Probationes dicuntur tendere ad eundem finem, quando agitur

agitur ad eamdem rem consequendam, n. 8.

Pars rei est eiusdem naturæ, & qualitatis, cuius est tota res, num. 8.

Agendi finis qualis fuerit dignoscitur ex parte actoris, numer. 9.

DECISIO CCCXLIII.

1 ANtonius Semianus agens vti masculus primogenitus ad successionem Feudi Castri Noui contra Ioachinum Semianum possessorem ad probandum successionem Castri deberi iure primogenituræ produxit plures Testes ad id examinatos in vim remissoriæ Rotalis de Anno 1572. lite super d. Castro siue eius pertinentijs vertête inter Ioachinum Seniorem & Ludouicum Semianum; propterea contingit in primis dubitari An dictum examen suffragaretur D. Antonio, & afficeret D. Ioachinum Iuniorem. Vnde dato dubio An prædicti Testes fidem facerent in hoc iudicio atque per duas positiones examinatas fuit in Rota Martiniana capta resolutio ad fauorem D. Antonij affirmatiua, quia D. Ioachinus est non solum hæres Ioachini Iunioris, sed etiam donatarius Castri de quo agitur, & dicta Testium probant contra successorem non solum vniuersalem, sed etiam singularem, Bart. in l. si mater, §. fil. ff. de except. rei ind. Aretin. conf. 36. sub nu. 5. vers. secundo dico, Soccin. conf. 82. n. 10. lib. 3. Ruyn. conf. 128. n. 16. lib. 2. Cæs. de Graff. decis. 2. de iud. prout etiam dicitur de instrumentis, & scripturis, Bald. conf. 466. num. 3. lib. 5. præsertim, quia istæ sunt probationes, quatenus fuit Ioachinus author ipsius Ioachini Iunioris: vnde non conuenit quod alij contra eius successorem eis vtantur, vt benè per Cephal. conf. 215. in fine, & tanto magis quia agitur de statu, & qualitate d. Castri ex primogenitura, quo casu probarent etiam inter personas diuersas iuxta l. ingenium, ff. de stat. hom. vt resoluit Rota in vna Burgeñ Maioratus 31. Ianuarij 1590. coram Reuerendissimo Perusino. Et sicut nocent D. Ioachino, ita etiam iuuare debet & magis D. Antonium successorem Ludouici, quia res inter alios acta facilius prodest, quam noceat, Aym. conf. 206. num. 1. licet non posset dici persona diuersa à Ludouico, cuius est hæres, §. primo in authent. de iur. iur. à mor. præst. l. hæredem, ff. de reg. iur.

2 Non obstat, quod non doceatur de citatione in examine, quia illa ex cursu tanti temporis præsumi debet, iuxta tradita per Gabr. de præsumpt. concl. 1. n. 36. nec refert quod non fuerint cum toto processu remissoriali producti, quia fuerunt producti ad effectum iurium, & sunt ferè quadraginta anni, quod fuerunt examinati, & idcirco probant absque exhibitione processus propter antiquitatem temporis, vt de sententia dicitur Cassad decis. 3. de procur. Put. decis. 338. lib. 2. Anr. August. decis. 145. lib. 3.
3 cum ad effectum de quo agitur partibus passibus ambulent probationes, & sententia, Barr. & alij in l. 1. vbi Cagnol. n. 129. C. de eden. & propterea si aduersarius volet impugnare examen sub prætextu nullitatis ipse debebit exhibere processum, Put. d. decis. fuit dictum in vna Bononieñ Bonorum 29. Ianuarij 1600. coram R. P. D. meo Decano.

Ita etiam potest responderi ad illud, quod
4 obijcitur de non publicatione Testium vltra quod Rota illam non curat, prout nec alia suprema tribunalia, Guidopap. quæst. 186. & non procedit quando testes sunt mortui, Alex. conf. 82. sub nu. 23. lib. 3. Felyn. in c. causam, qui, il primo, n. 15. de testibus isti autem Testes fuerunt examinati de anno 1572. & erant valde senes, & ob id præsumuntur mortui, vt per informantes.

Non obstat quod Testes fuerint examinati
5 in possessorio, & propterea in petitorio non probent, quia non procedit quando fuerunt, vt in hoc casu, plenariè examinati, qui ad modum procedendi, quia tunc licet examinentur in iudicio summario probant in plenario, Anton. de Butr. in c. cum electus, §. verum, n. 35. propè finem, vers. plus dicit de ord. cognit. Felyn. in d. c. causam. n. 6. Dec. conf. 96. num. 2. & dixit Rota in vna Pampil. Beneficij 29. Octobris 1576. coram Lauretano, quia plenaria cognitio non attenditur penes ordinem iudicij, sed penes qualitatem probationis, Bald. in l. si iudex. num. 5. in fine, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris Dec. d. conf. 96. n. 2. circa medium, sed verius est, quod articuli prout respiciunt petitorium videlicet ius primogenituræ, ita etiã fuerunt dati in petitorio: quia Ioachino agenti ad restitutionem bonorum excipiebat Ludouicus ea ad ipsum iure hæreditario spectare. Vnde fuit necessè replicando probare, quod bona ista non veniebant sub hæreditate paterna, sed erant subiecta primogenituræ ex facto, & prouidentia maiorum suorum.

Ex quo patet etiam responsio ad illud quod
6 obijcitur Testes examinatos super exceptione non probare, vbi per viam actionis proceditur, quia non est verum, quod sint examinati per Ioachinum excipiendo reconuentioni Ludouici, sed potius replicando in sua conuentione vt dictum est, replicatio autem sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur, Alex. in l. final. post num. 25. vers. sed . . & alij & ibi Curr. iun. sub num. seq. C. de eden. Paris. conf. 95. nu. 36. lib. 1. & dixit Rota coram Lauretano in vna Romana Census 27. Iunij 1580. dicitur

tur enim coadiuuatio actionis, Bald. in l. 1. §. additionis. n. 17. ff. de eden.

Et in processu articuli inter Ioachinum agen
7 tem, & Ludouicum appellantur additionales articuli vnde sicut primi fuerunt dati à Ioachino Seniore, vti actore, ita etiam dicendum est de istis, quia natura additionis ea est vt reguletur secundum naturam sui præexistentis cui accedit, l. etiam, vbi Bart. & Bald. & alij C. de iur. dot. l. inter socerum, §. cum inter, ff. de pact. dotal. l. si ex toto, ff. de leg. 1.

Probationes etiam tendunt ad eumdem, qui
8 tunc prætendebatur finem, cum agatur ad eandem rem consequendam, Bellamer. in c. 1. n. 10. vers. alij distinguunt de ordin. cogn. Paris. cons. 87. n. 57. lib. 3. agitur enim ad consequendum Castrum ex iure primogenituræ, prout agebat Ioachinus senior, quando examinauit Testes. Licèt enim tunc ageretur ad bona, quæ dicebātur de iure Castri, & hodie agatur ad Castrum ipsum, attamen pars est eiusdem naturæ & qualitatis cuius est totum l. lucius vbi glos. ff. de fund. instr. l. grege, & l. seq. cum ibi not. ff. de leg. primo, & eadem cognitio circa primogenituram est adhibenda ex quo arguitur etiam identitas finis, & intentionis actoris, Bellamer. vbi supra n. 15. vers. sed contra &c.

Nec refert quod in illo iudicio ageretur de
9 excludendo secundo genito, hic autem agatur de exclusione fœminæ, quoniam finis agendi, qui consideratur ex parte actoris l. si quis intētione ambigua, ff. de iudic. Angel. in l. 1. in fine, ff. de tritic. non alteratur, nec diuersificatur ex persona rei conuenti, l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. Contard. post Bald. & Soccin. quos alleg. in l. vnica limit. 2. §. 4. num. 2. C. de moment. poss. ex quibus, & alijs latius per informantes deductis fuit conclusum Testes facere in hoc iudicio fidem. An autem concludant primogenituram secundum intentionem Antonij non est præsentis inspectionis, sed erit suo loco videndum.

CAVALERII.

Ciuitatis Castellanæ iuris pascendi. in Rota. Martiniana Sabati 26. Nouembris 1611.

ARGVMENTVM.

Testes probantes immemorabilem possessionem super iure pascendi, & ligandi ad fauorem Vninersitatis, quando, quid, & quantum probent.

SVMMARIVM.

Testes probare volentes immemorabilem possessionem super iure pascendi, & lignandi debent concludere de visu per quadraginta annos, num. 1. & 2.

Immemorabilis possessio super iure lignandi, & pascendi, vt concludenter dicatur probata quomodo testes debeant deponere, num. 2. & 3.

Possessio iuris pascendi ad fauorem Vniuersitatis non censetur probata per pasturam animalium incolarum particularium, num. 3.

Testes non dicuntur probare immemorabilem possessionem ex eo, quod dicant, da 60. anni in quà, quia hae dicta possunt verificari in eo, quod fuit heri, numer. 4.

Testes de Vniuersitate non probant possessionem ad fauorem Vniuersitatis super iure pascendi, & lignandi.

DECISIO CCCXLIV.

1 CVm ad instantiam Communitatis Gallesij iterum proposuissem dubium aliàs in hac causa vltimo loco decisum, sub die 25. Februarij proxime præteriti, Domini noluerunt recedere à decisione facta, & placuerunt rationes in ea adductæ nullo enim modo censebant probari immemorabilem à Communitate articulatam super iure pascendi, & lignandi: Nam Testes non concludunt de visu per quadraginta annos, quod est inter alia præcipuum requisitum, per glos. in c. 1. in verbo, memoria, de præscript. in 6.

Et quamuis deponant, quod semper vide-
2 runt spatio quinquaginta annorum, & vltra, tamen interrogati si cōmunitas habet propria animalia, responderunt nescire, & quamuis deponunt, quod Communitas vendidit pascua, tamen non deponunt de visu per quadraginta annos, sed tantum, quod aliquando Communitas, quando sibi videbatur, vendidit forensibus, nec ipsi vnquam fuerunt præsentes venditionibus, sed audierunt ab illis, qui pascebant animalia quinimo dicunt, quod homines particulares Gallesani pascunt cum proprijs animalibus absq; eo quod aliquid vnquam soluerint, ex quibus satis videbatur exclusa prætensa possessio Communitatis vendeñ per spatium quadraginta annorum.

Et easdem exceptiones dicebāt Domini obes
3 se iisdem Testibus dum deponunt super iure lignandi, vltra quod valde confusè deponunt de communitate, & hominibus, dum dicunt ius lignandi spectare ad communitatem, & homines pro eorum commoditate transferre ligna ad proprias domos absq; eo quod aliquid soluant, vnde potius videntur excludere possessionem communitatis, quæ nec recipit ligna pro se, nec vendit alijs, nec habet animalia propria, & sic per pasturam animalium incolarum particularium nulla fuit quæsita possessio communitatis, Cepol. de seruit. rusticor. prædior. c. 9. nu. 26. Aym. cons. 317. num. 4.

Præterea illi Testes qui deponunt da 64. anni

4 ni in quâ & da 53. anni in quâ non videbatur Dominis, quod probarent vllo modo quadragenariã, quia hæc dicta possunt verificari in eo quod fuit heri, Bart. in l. celsus, n. 23. ff. de vsucap. Alex. cons. 88. in fine, lib. 5. vers. item dum dicit.

Quare visa fuerunt subsistere fundamenta
5 decisionis, quod scilicet hi Testes tanquam interessati non sunt integri, nec faciunt concludentem probationem, Archid. 14. quæst. 2. in princ. Butr. in c. cum nuncius, nu. 3. in fine. de testib. cum alijs adductis in Pampilonen. Sepulturæ 5. Decembris 1584. coram bon. me. Lancetano: nam secundum ipsorum depositiones, vtilitas nõ ad Communitatem, sed ad ipsos singulares spectaret, quo casu Testes de vniuersitate non admittuntur, Canonistæ in d. c. cum nuncius. Bart. in l. in tantum, S. vniuersitatis, ff. de rer. diuis. Couar. pract. quæst. c. 18. n. 4.

Tria instrumenta affictus herbarum, quia
6 sunt recentia ab anno 1581. & sic citra, non percutiũt quadragenariam ante motam litem: similiter placebat responsio ad pœnas, & damna soluta Communitati, quia hæc quoq; sunt de recenti, nec dicuntur esse in forma probanti. Et quod adesset hæc scientia nõ obstant, vt fuit dictum in hac causa 14. Martij 1601. corã Illustrissimo D. meo Cardinale Millino, & in omnem euentum non probatur scientia, & patientia Monialium, quæ tenutam hanc dederant in emphiteusim illis de Paparotijs. Et ex his Domini concludebant quadragenariam non probari, & ideo steterunt in decisis.

CAVALERII.

Leodien. Fideicommissi.
Veneris 9. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Hæres alienans bona hæreditaria contra Testatoris prohibitionem factam sub pœna priuationis hæreditatis priuatur hæreditate, nec ignorantia eum excusat.

SVMMARIVM.

Excusatio, & restitutio à pari procedunt vtroque verbo lex indifferenter tanquam sinonimo vtitur, num. 1. in fine.

Ignorantia iusta non excusat quo minus quis ipso iure incidat in commissum licet de æquitate soleat præbere iustam causam restitutionis in integrum, n. 2.

Restitutio in integrum est remedium extraordinarium, & subsidiarium, & non datur, quando alia via succurri potest, n. 3. in fine.

Ignorantia excusat à caducitate, & quando, n. 3. & 4.

Ignorantia crassa, & affectata pro scientia reputatur, & non excusat à caducitate, nec à pœna, n. 4.

Scientia eorum, quæ in testamento continentur excluditur ex pluribus, de quibus, num. 5.

Ignorantia allegari non potest ab eo, qui conscius non desistit, num. 6.

Ignorantia non excusat à delicto eum qui post superuenientem scientiam in delicto perseuerat, n. 6.

Ignorantia non præsumitur, sed probanda est per allegantem aduersus eum, qui habet intentionem fundatam, num. 7.

DECISIO CCCXLV.

1 IN hac causa sub die 2. Maij proximè præteriti resolutum fuit Paulum, & illos ab Nalmal qui cõsenserunt alienationi bonorum, de quibus agitur contra prohibitionem Pauli, & Mariæ Testatorum non esse restituendos in integrũ aduersus caducitatem, quam D. Cornelia, & eius filij illos incurrisse prætendebant, ad effectum, vt bona ad ipsorum fauorem iuxta Testatorum voluntatem deuoluta essent: cũ autem prætenderent idem posse saluari ex capite excusationis, rursus dubitaui, An essent excusandi à dicta caducitate, & deuolutione, & causa iterum de ordine Sanctissimi per omnes DD. visa, Rota negatiuè respondit, & ex eisdem rationibus propter quas in dicta decisione fuit denegata restitutio, censuit non esse locum excusationi, cum excusatio, & restitutio æquo iure procedere videantur, & lex vtroque verbo indifferenter tanquam sinonimo vtatur l. auxilium, ff. de minor.

Vnde cum in dicta decisione plurima deducta
2 fuerint ad elidendam ignorantiam allegatam ad effectum restitutionis, tanquam supinam, crassam, & affectatam eadem DD. censebant obstare Paulo, & alijs, ad hoc vt non possent excusari, cum neque ignorantia iusta excuset, quo minus quis ipso iure incidat in commissum licèt de æquitate soleat præbere iustã causam restitutionis in integrum, Salycet. post glos. vlt. in l. 2. n. 25. C. de iure emphiteotico, Imol. in c. potuit, n. 56. de locat. Dec. cõs. 58. in fine, Corn. cõs. 165. n. 38. lib. 4. Clar. in S. emphiteusis quæst. 8. in vers. prosequendo materiam, fuit dictum in Romana Vinearum de Maximis 12. Nouembris 1571. coram bo. me. Oradino.

Nec videbatur obstare, quod stante ignorã-
3 tia non incurritur caducitas ex æquitate, quia id intelligitur habito respectu ad effectum restitutionis competentis, Corbul. de iure emphit. in tit. de caus. priuat. ob non solut. canon. limit. 20. num. 6. & quod dicitur de æquitate, pariter intelligitur per viam restitutionis in integrum, vt loquuntur omnes Doctores præallegati, & subest optima ratio, quia si non incurreretur caducitas frustra daretur restitutio in integrũ

quod est remedium extraordinarium, & subsidiarium, & non datur, quando alia via succurri potest l. in causa, la seconda, ff. de minor. Butr. cons. 27. in fine, Aym. cons. 151. n. 6.

Quare concludebant Domini, quod si iusta
4 ignorantia non excusat à caducitate, sed tantummodo facit competere remedium restitutionis extraordinarium, multo minus excusabit talis ignorantia crassa, & affectata, quæ pro scientia reputatur, c. 2. de tempor. ordin. in 6. vbi glosa in verbo, affectata, & ibi Anchar. n. 2. glosa in Clem. 1. in verbo scienter. de consang. & affinit. & etiam in pœnalibus non suffragatur talis ignorantia crassa, Tiraq. de retract. lignag. §. 35. glos. 4. num. 34. & seq. Gail. pract. obseruat. lib. 2. obseruat. 48. n. 15. & seq.

Immo Domini habuerunt scientiam pro satis
5 tis probata ex promissione geminata euictionis, quæ superuenire potuisset ex causa testamenti de quo agitur, argum. l. Balista, ff. ad trebellian. ex depositionibus testium ex solutione legati in dicto testamento contenti ex qua inducitur scientia, Bart. in l. qui Romæ, §. duo fratres, n. 14. vers. potest ex alio, ff. de verbor. oblig. Alex. cons. 4. n. 20. vers. idem si apparet. lib. 2. ex licentia alienandi impetrata per alienantes ex quo probatur scientia prohibitionis, Bald. in l. 2. nu. 1. C. de iure aur. annull. Curt. sen. cons. 73. nu. 14. cum alijs ponderatis in dicta decisione quæ non repeto.

Quibus accedat pertinacia Pauli, & illorum
6 ab Habinal, qui per tantum tempus litem substentauerunt pro defensione emptorum contra volūtatem expressam testatorum quo tempore cum non possent excusari aliqua ignorantia, videntur incurrisse in nouam cōtrauentionem, & nouum contemptum, argumento l. si quis sit fugitiuus, §. idem ait si seruus, ff. de ædilit. ædict. non enim potest allegare ignorantiam is qui cum sciuit non destitit, Surd. cons. 374. nu. 24. & ille qui ab initio ignorabat si non destitit, quando sciuit non excusatur à delicto, quia perseuerantia inducit indicium præcedentis animi, Cephal. cons. 76. nu. 10. vbi allegat Bald. Odofred. & Alberic. & fuit hæc eadem ratio ponderata in hac eadem causa die 22. Martij 1610.

Quare nō solum excludebatur allegata igno
7 rantia, sed satis videbatur prolata scientia, & cum Cornelia & litis consortes haberent intentionem fundatam in alienatione contra voluntatem Testatorum, & sic in contrauentione altera pars quæ proponit excusationem sub prætextu ignorantiæ, debet eam plenè probare non solum autem non visa fuit probata, sed potius visum fuit constare de scientia ex dictis.

Et tanto magis hæc videbantur procedere,
8 quia D. Cornelia, & filij non mouerant principaliter iudicium contra Paulum, & illos de Habinal super caducitate, sed tantummodo egerunt contra Io. Thomam emptorem, & Tertium possessorem bonorum alienatorum, & cum Rota resoluisset bona esse ab ipsis auocāda venerit ad causam Paulus, & alij alienantes prætendentes restitutionem in integrum ad effectum eadem bona auocandi, quæ ipsis fuit denegata. Et hodie ex ijsdem resolutum fuit non esse locum excusationi.

VBALDI.

Bononień Professionis.
Veneris 9. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Professio Monachi, nunquid vitietur propter morbum comitialem, & quomodo talis morbus probetur per Testes.

SVMMARIVM.

Monachus quando dicatur in sua Religione fecisse legitimam professionem, num. 1.
Professio non vitiatur ex quolibet grauissimo morbo de iure communi, & An vitietur propter morbum caducum iuxta formam Constitutionum Religionis, num. 2.
Professionis actus est vltra, citroq; obligatorius, nu. 2.
Professionis impedimentum probari debet ab allegante, num. 3.
Morbus caducus, quomodo per testes probari debeat, num. 4.
Testes habentes affectionem ad causam, repelluntur, vel saltim in concursu aliorum multum minuitur de eorum fide, num. 5.
Medici periti deponentes super infirmitate alicuius, quem non viderunt, nec curarunt, An, & quando probent, num. 5.
Medicis periti in eorum arte standum est, num. 6.
Confessio extraiudicialis probata per tres testes satis probat, num. 7.
Morbus comitialis, An sit medicabilis, num. 8.

DECISIO CCCXLVI.

1 DOmini dixerunt professionem à Iosepho Maria emissam in Venerabili Religione Fratrum Minorum fuisse validam, cum esset ab eo facta in ætate legitima, & post annum probationis cum solemnitatibus requisitis, cap. 1. de regular. lib. 6. c. ad apostolicam eodem titulo, c. cum Gonsaldus 17. quæst. 2. Speculat. in tit. de regular. num. 1. & seqq. Rota decis. 216. num. 3. par. 2. diuers. & habetur per Sacrum Concilium Tridentin. sess. 25. de Regular. cap. 15. & seqq.

Neque de iure communi obstare videbatur alle-

2 allegatus morbus caducus in Iosepho, cum quilibet morbus etiam grauissimus non vitiet professionem, vt dicit glos. in c. sicut tenor, in verbo, extra mentem, de Regular. & probatur in c. sient nobis, vbi Butr. Abb. & alij communiter, c. porrectum, eodem titulo, Vnde difficultas oriebatur ex Constitutionibus dictæ Religionis quatenus essent cōfirmatæ à Papa, per quas expresè cauetur, vt Nouitij professio laborātis tali morbo sit prorsus irrita, iuxta cons. Nauarr. 25. de Regular. num. 2. lib. 3. & eiusdem decis. 30. & ex eo quod protestatio dicebatur emissa à Fratribus in ipso actu professionis, iuxta formam dictarum Constitutionum, ex qua videbatur deficere consensus Fratrum, & Religionis, casu quo iste professus laboraret morbo caduco, qui tamen consensus necessario debet interuenire, cum actus professionis sit vltro citroq; obligatorius, Abb. in c. porrectum, sub num. 10. de Regular. Nauar. cons. 26. n. 16. eodem tit. & cons. 27. num. 2. de voto, Ruyn. cons. 128. num. 3. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 83. num. 21. & seq. cum alijs per Honded. cons. 78. num. 5. lib. 2.

Sed hæc non videbantur DD. obstare, quia 3 non fuit probatum Iosephū laborasse tali morbo tempore professionis, prout erat necessariū, glos. in d. c. sicut tenor, in verbo, extra mentē, & ibi Doctores supra allegati, Bero. cons. 29. num. 12. lib. 1. Rota decis. 107. nu. 24. par. 2. diuers. Honded. d. cons. 78. num. 72. lib. 2.

Neque obstant Testes examinati pro parte 4 Iosephi ad probandum, quod ipse etiam ante professionem, & de tempore pueritiæ laborabat dicto morbo, & quod viderunt eum in terram cadere, & alia signa recensent eiusdem morbi, quia fuit responsum eos non necessario concludere de morbo comitiali, vel caduco, eū adsint alij morbi similes, & causantes eadem ferè accidentia, vt est vertigio, quam appellāt tenebricosam, quæ facit patientem in terram cadere, Vnde ex hoc non infertur morbus caducus, vt fuit resolutum in causa Leodien. Fructuū 31. Maij 1604. coram bon. mem. Litta, cuius copia data fuit, sed solum similitudo dicti morbi, vel ad eum propensio, vt fuit dictum in Pampilonen. Abbatiæ 20. Iunij 1603. coram R. P. D. meo Ludouisio.

Accedit, quod dicti Testes partim sunt Fra-5 tres eiusdem Monasterij, & ideo aliquo modo interessati, Natt. cons. 672. nu. 58. lib. 4. Præsertim cum dicant se habere affectionem ad causam in summario Antonij num. 3. quo casu testes repelluntur, Paris. cons. 15. num. 30. lib. 2. Rota decis. 336. num. 4. par. 1. diuers. vel saltē in concursu aliorum multum minuitur de eorū fide, Afflict. decis. 400. num. 8. præterquam quod cum non sint periti non videntur posse deponere de tali infirmitate, Anchar. cons. 330. num. 6. Aretin. cons. 142. numer. 14. vers. sed tamen his non obstantibus, rota in eadem Leodien. Fructuum 14. Aprilis 1606. coram Littas partim verò licet sint Medici, & periti, tamen non deponunt nisi per modum responsi super facto eis proposito, non autem per sensum corporis, quia viderint patientem, & eius infirmitatis qualitatem diiudicare potuerint, quæ ex accidentibus potissimum dignoscitur, iuxta tradita in c. communiter 33. distinct. & ibi Archidiacon. & alij & in dicta Leodien. Fructuum 30. Maij 1604. nec verificatur quod accidentia expressa in illo casu concurrant in hoc Fratres, & tamē ad effectum inualidandi professionem, requiritur plena probatio, Mohedan. decis. 3. de Regular.

Tolli autem videbatur omnino fides dd. Te-6 stium ex alijs pro contraria parte inductis qui sunt numero plures, contestes, & Periti in arte, nec constat eos habere aliquam affectionem ad causam: nam in primis plures Testes dicunt hunc fratrem solitum præsentire morbū suum, eiq; occurrere, vel alicui rei inhærendo, vel comedendo, vel sedendo, vel aliud simile faciendo, & solitum recordari accidentium, quæ sibi occasione dicti morbi euenerant. Et tamen Medici deponunt in summario Antonij numero 8. quod patiens talem morbum nō recordatur de eius initio, sicut etiam Medici, qui dictum Fratrem visitarunt, deponunt illius accidentia non fuisse morbi caduci, sed vertiginis, vt supra, quorum iudicio tanquam in arte peritorum standum videtur, l. septimo mense, vbi Bald. ff. de statu hominis, Bart. in l. 1. nu. 4. ff. de ventr. inspect. Rot. decis. 107. num. 6. par. 2. diuers. & fuit in nostris terminis dictum in dicta Pampilonen. Abbatiæ coram D. meo Ludouisio.

Accedit confessio ipsius Iosephi Mariæ ante 7 litem motam, quod ipse tali morbo non laborabat, sed finxit se laborare, vt de religione exiret, vt in summario Antonij numero 2. quæ cōfessio probata per tres Testes, satis videtur probare secundum magis communem opinionem, de qua Hieronymus Gabriel. cons. 40. num. 57. lib. 2. præsertim cum duo ex dictis Testibus sint Religiosi, & ex ijs vnus ex eadem Religione Minimorum, quibus magis creditur, Castren. cons. 143. viso processu, col. vlt. vers. dictum ergo, lib. 2. Aym. cons. 169. num. 3. & ista confessio etiam redditur verisimilis ex eo quia iste Frater alias aufugit ex septis Religionis, & fuit eo nomine condemnatus, vt in dicto summario num. 13.

Vltimo considerabant DD. Testes qui di-8 cunt dictum Fratrem per triennium, & vltra

ante professionem aliquid non fuisse passum, ex quo sequitur, vel quod ille non esset morbus caducus, quo patientes impossibile est non cadere frequentissimè & exactò vigesimo secundo ætatis anno anguntur vehementius, vt deponunt Testes periti dicto summario num. 11. & talis morbus vix vlla arte est medicabilis, vt ex mente Hippocratis, & Galeni fuit dictum in causa Salamantina dimidiæ portionis 23. Ianuarij 1609. coram D. meo Marcomontio. & propter eius vim, & magnitudinem, morbus Herculeus à veteribus appellabatur Teste Galeno in librū 6. Ipocrat. de morbo vulg. comm. 6. quem refert pluribus alijs ad propositum cōgestis, Brison. lib. 3. de verbor. signif. in verb. comitialem morbum, vel quod tali morbo, quicumque illi esset, fuisset liberatus, vt fuit dictū in dicta Pampilonen. Abbatiæ 20. Iunij 1603. coram D. meo Ludouisio.

9 Non obstat prædicta protestatio, quia videbatur non sufficienter probari eum de ea deponant tantum Fratres ipsi interessati, & affectantes victoriam causæ, vt supra dictum est cum tamen in illo actu professionis adfuerint plures laici quorū nullus hoc deponit, vt in dicto summario, num. 12. Vltra quod non probato morbo caduco, vt supra dictum est protestatio illa nihil operatur. Ex quibus, & alijs allegatis per informantes DD. concluserunt pro validitate professionis quæ etiam videbatur tutior opinio pro exoneratione conscientiæ d. Fratris, & Animæ salute.

PIROVANI.

Carthaginen̄ Canonicatus.

Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Testis examinati in vim remissoriæ coram Iudice, & Notario suspecto recusato, dicuntur nulliter examinati, & de materia.

SVMMARIVM.

Testes examinati coram Notario, & Iudice recusato dicuntur nulliter examinati & non probant, num. 1.

Iudice suspecto allegato, & procedente ad vlteriora, si fuit à tali processu appellatum nulliter procedi dicitur, num. 1.

Executor vbi recusatur suspectus, sufficit recusationem proponere coram ipso executore, num. 2.

Legitimus Contradictor, An, & quando quis factus dicatur, num. 3. 4. & 5.

DECISIO CCCXLVII.

1 Domini resoluerunt pro nullitate examinis, non ex eo, quod Notarius remissoriæ fuerit recusatus, per D. Petrum Valdeuie-tum resignantē eū notarius ille ex particulari rescripto Rotæ, visus fuerit, vt ea recusatione non obstante, omnia prosequi, & terminari curaret, sed ex recusatione notarij, & Iudicis remissoriæ apposita per D. Ioannem Velez resignatarium, de qua in actis constat cum expressione iustæ causæ, & ab eis per recusantem fuit appellatum, itaut prætendi non potest validè ad vlteriora fuisse processum, Innoc. & alij in c. cum speciali, de appell. Lap. alleg. 1. Acchill. decis. 3. de except. Lancellott. de attent. post recusat. num. 2. & est regulare, quod vbicumque aliquis potest priuari partem in examinando Testes, vel extrahendo iura in illis potest recusari, vt suspectus, Abb. in cap. super quæstion. num. 5. de offic. deleg. decis. 390. p. 2.

2 Non obstat, quod Ioannes non possit iuuari exceptione recusationis ad inualidandum processum, cum recusatio debuisset proponi in Rota, non autē coram executore, secundum Butr. in d. cap. super quæstion. num. 32. de offic. deleg. Quia fuit dictum ad effectum impediendi processum ad vlteriora de quo agitur, posse proponi coram quocumque Iudice recusato, sicut & libellus appellationis coram Iudice qui grauauit, licet secus sit respectu cognitionis causarum suspicionis, Anchar. in c. suspicionis, in primo notab. & ibidem Butr. num. 3. & 12. de offic. deleg. Innoc. & Card. qui hoc benè distinguerunt in d. c. super quæstion. §. quem verò, eodem tit. de offic. deleg.

3 Non obstat, quod eū Ioannes nondum fuisset admissus ad causā tempore oppositæ recusationis non habuit facultatem allegādi huiusmodi exceptionem: Nam ex deductis per Procuratorē Ioannis tam in Rota, quàm in partibus, & ex oppositis per D. Caxam, visus est legitimus contradictor, Primo namq; die 3. Octobris 1607. producitur in Rota mandatum in personam Didaci Spinosæ prius constituti Procuratoris Valdeuieii resignantis qui Iudicialiter illud acceptauit, & protestatus est nomine Ioannis nihil fieri, nisi eo citato die 28. eiusdem mensis, & anni, vti procurator eiusdem se opposuit petitioni prorogationis remissoriæ petitæ per Caxā in partibus, sub die 21. Nouembris 1607. producuntur litteræ subrogationis eiusdem Ioannis ad docendum de interesse.

4 Iterum in Rota die 16. Ianuarii Didacus se opposuit vti Procurator Ioannis petitioni Caxæ pro termino remissoriæ prorogando, & eadem die cadit citatio facta Didaco ad instantiam Caxæ ad videndum pariter protogari terminum remissoriæ, & exindè pluries Didacus fuit citatus, & vti procurator Ioānis comparuit nempè sub diebus 19. Martij, & 18. & 28. Aprilis anni 1608. ex quibus quamuis hæsitari potuis-

potuisset, ne Ioannes per productionem gratiæ in partibus, & per Didaci comparitionem in Rota cum protestatione nihil fieri, nisi eo citato diceretur admissus ad iudicium, & factus legitimus contradictor, tamen per citationes subsequentes visum est Dominis cessare hæsitationem, & taliter approbatus, vt postea arctari non possit ad nouam personæ legitimationem, Dec. cons. 665. n. 2. Neuizzan. cons. 17. num. 8. Felyn. in c. cum inter, n. 11. de except. Menoch. de adipiscen. remed. 4. num. 555. 567. 611. Surd. decis. 104. nu. 10. decis. 108. nu. 13.

4 Cæterum quia aduertebatur in citationibus originalibus instante Caxa emanatis Ioannem specificè non enunciari, sed fuisse dictum in eis, citetur Didacus Spinosa exaduerso Procurator, qui dum substineret mandatū vtriusq; resignātis, & resignatarij, prætenditur citationem referendam ad personam resignantis qui in lite erat, non autem ad personam Resignatarij, qui tunc nō erat admissus ad causam, & consequenter non probari approbatam illius personam in iudicio absq. alia ratificatione petiuit Caxa iterum audiri super eisdem supposita veritate citationum originalium.

VBALDI.

Hispaleñ Legitimitatis.
Lunæ 12. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

Quando quis recurrit ad Curiam secularem pro impediendis extractionibus, exhibitionibus instrumentorum, citationibus, & alijs huiusmodi, tunc aduersus sic recurrentes, & impedientes admittūtur probationes minus legitimæ, & minus authenticæ cum alijs de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Instrumentum transumptatum seu publicatum ab eodem notario, qui illud rogauit probat etiam, quod publicatio sit facta sine citatione partis, & decreto iudicis, num. 2.

Impediens se citari habetur pro legitimè citato, n. 3.

Recurrens ad iudices seculares ad impediendam executionem literarum Apostolicarum punitur etiam in eo, quod de huiusmodi impedimentis adhibetur fides scripturis, & probationibus minus legitimis, vel authenticis, num. 3.

Impedimentum non excusat illum qui alia via sibi succurrere potest impedimentum remouere, n. 4.

Procurator dicitur etiam pars, n. 4. in fine.

Actorum omnium transportatio facienda est in secunda instantia non autem in prima, in qua potest quisq; quam velit partem actorum, & processus producere, num. 6.

Instrumentorum extractio seu transumptio fieri non potest, nisi parte citata ad auscultandum, & collationandum, declara vt n. 7.

Testes examinati coram iudice laico, non faciunt fidem coram Iudice Ecclesiastico in causa legitimitatis, numer. 8.

DECISIO CCCXLVIII.

1 PRæsupponitur, quod Regium Consilium Madriti concesserit D. Agneti sine Domino Francisco Duarte eius filio immissionem in possessionem cuiusdam Maioricatus purificati per obitum D. Martini Fernandez, & quod fuerit reiecta D. Anna Ceron filia dicti Martini sub prætextu, quod inter D. Martinum, & D. Annam Emanuelem eiusdem Annæ Ceron genitores non fuerit contractum matrimonium, & consequenter d. Anna Ceron non sit legitima nec capax successionis in d. Maioricatu, licet ad probandum d. matrimonium, & legitimitatem plures Testes examinati, & aliæ probationes dicantur factæ pro parte Annæ in Ciuitate Hispalis vigore remissoriæ à Consilio cōcessæ. Successiue cum D. Anna, & D. Ioannes eius vir obtinuissent causam super legitimitate committi in Rota, & fuisset decreta citatio cū inhibitione, & compulsoriales, necnon citatio in partibus exequuta Dominus Franciscus aduersarius illas ad Regium Cōsilium deferri curauit à quo fuit recuperata citatio cum inhibitione, compulsoriales autem cum processu in causa immissionis prædictæ fuerūt ad Cancellariam Granateñ à Consilio transmissæ, ideo cū D. Anna, & Ioannes dictam citationem, eiusq; exequutionem cum alijs scripturis ad Rotam trāsportassent, fuit dubitatum de illarum fide, & Rota vtraque parte informante, censuit extractionem scripturarum suffragari & cum in actis producta fuerint septem genera scripturarum, de prima, secunda, & septima non videbatur posse dubitari.

2 Prima enim continet citationem cum inhibitione Rotali, originali, à cuius tergo reperitur scriptum Instrumentum exequutiuum dictæ citationis, rogatum per Ioannem de Armillon publicum Notarium coram tribus testibus, cum subscriptione, & signo eiusdem Notarij rogati, & cum legalitate. Secunda verò continet diligentias factas ab eodem Notario de citādis personis expressis in summario D. Annæ numer 2. & cum præsentia testium, & legalitate, quæ fidem faciunt, etiam sine citatione partis, & auctoritate Iudicis, cum sit publicata ab eodem Notario rogato, Bald. in l. publicari, numer. 9. & ibi Ias. numer. 4. C. de testam. Bart. in leg. sempronius, ff. de leg. 2. Doctor. in authent. si quis in aliquo, vbi Alex. num. 5. Ias. num. 3.

Dec. num. 15. & 16. Cagnol. nu. 65. C. de eden. Didac. pract. quæst. cap. 19. sub numer. 3. vers. nam ea, Caputaq. decis. 170. num. 1. par. 1. & decis. 244. par. 2. Rota decis. 1. de fide instrum. in nou. Septima vero scriptura continet Breue originale dispensationis concessæ per fœlic. rec. Gregorium XIII. super Matrimonio de quo agitur.

Quod pertinet ad tertiam, quartam, quintã,
3 & sextam, quæ continent transumptum iuriũ, actorum, & probationum in causa possessorij, quod transumptum partim fuit extractum ex ipso originali, & publicarum per Ioannem Baptistam de Arteaga Notarium, & Secretarium D. Nuntij Hispaniarum cũ legalitate eiusdem D. Nuntij, partim per eundem Arteagam collationatum, vt latius, & seriatim, de qualibet scriptura eiusq; legalitate habetur in dicto summario numero 3. & seqq. dixerunt Domini extractionem suffragari, licet sit facta sine compulsorialibus, & citatione partis, quia cũ propter impedimentum præstitum ab Aduersario, qui curauit litteras compulsoriales perferri ad Curiam Regiam non potuerit pars citari, & Iudicis Compulsoris decretum interponi, scripturæ debent haberi pro legitimè extractis, sicut in simili, qui impedit se citari habetur pro legitimè citato, c. quomodo frequenter, §. porro, vbi Abb. num. 3. vt lit. non contestat. Crescent. decis. 18. num. 2. de sent. & re iud. Et fuit dictum in causa Segobien. Habitus 4. Februarij 1611. coram R. P. D. meo Sacrato, & alias propter impedimentum recurentium ad Iudices Laicos pro impediendis extractionibus, exhibitionibus, & alijs similibus, fidem adhiberi scripturis, vel alijs probationibus minus legitimis, vel authenticis, censuit Rota in vna Valentina Admissionis relata inter impress. decis. 160. par. 3. lib. 2. & in vna Carthaginen. Portionis 18. Nouembris 1598. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & latè habetur in causa Terulen. Quartæ 30. Maij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Decano, vbi, & aliæ plures decisiones allegantur.

Non obstat, quod idem Arteaga Notarius
4 D. Nuntij attestatur transumptasse dictũ processum ex originali sibi ostenso pro parte Annæ, vnde si Anna habet processum originalem in manibus debet illum transportare ad Curiã, nec potest allegari impedimentum ad effectũ, vt detur fides scripturæ informi, cum impedimentum non prosit ei, qui alia sibi via succurrere potest, Sarmen. in reg. de annal. quæst. 71. Afflict. decis. 50. numer. 4. Put. decis. 327. sub num. 4. lib. 2. Ludouicus decis. Perusin. 36. n. 8. cum alijs allegatis per informantes pro D. Fráncisco. Quia fuit responsum, tales processus originales in illis partibus solere accõmodari procuratoribus, cum obligatione reportandi intra triduum, & etiam attestantur plures Curiales, quorum fides data fuit, & Notarius dicit sibi fuisse processum ostensum ab Anna, vel Ioanne eius viro, sed pro parte Annæ, & illum parti restituisse, quæ verba possunt benè intelligi de Procuratore, qui etiam dicitur pars, c. suborta, de sent. & re iud. Cassad. decis. 3. numer. 2. de rescript. Caputaquen. decis. 36. num. 5. par. 1.

. Non obstat, quod processus remissorialis vi-
5 deatur sumptum de sumpto, quia præterquam quod viget semper ratio prædicta impedimenti; Respondebatur, & id tolli ex facto, quia examen testium fuit receptum per Gabrielem de Ouiedo deputatum à Consilio, de quo examine facto per d. Gabrielem publico Instrumento illud exhibuit, & cõsignauit Francisco de Arieta Actuario causæ possessorij in eodem consilio, qui illud retinuit in actis, ex quo postea fuit datum transumptum D. Ioanni ex decreto Consilij, & cum citatione partis, vt in eius summario numero sexto, & illud postea ad abundantiorem cautelam fuit etiam collationatũ per eundem Arteagam Notarium D. Nuntij.

Ad illud quod fuerit extractus totus proces-
6 sus fuit respõsum nos nõ versari in causa appellationis, in qua fuisset transportandus integer processus primæ instantiæ, sed sumus in prima instantia, in qua iste processus fuit extractus, & productus ad effectum iurium, quo casu potest quisque quam velit partem producere, vt fuit dictum in causa Astoricen. Prioratus 18. Octobris 1589. coram bonæ memoriæ Cardinali Seraphino, & in Tolerana Parochialis 3. Octobris 1592. coram Illustrissimo D. Cardinali Arigonio.

Non obstat, quod pars non fuerit citata in
7 hac extractione, saltẽ ad auscultandum, & collationandum, vt fuit dictum in Burgen. Præheminentiarum 5. Maij 1599. coram bon. mem. Pacen. & in Montis Regalis Iurisdictionis 24. Nouembris 1597. coram Reuerendissimo D. meo Decano, cum alijs allegatis. Quia respondebatur, quod citatio non poterat fieri coram alio Iudice, pendente causa in Rota, & quod pars citata præstitisset alia impedimenta, recurrendo ad Curiam Regiam. Ad illud, quod non constet fuisse adhibitam aliquam diligentiam ab Anna, vel D. Ioanne pro remouendis impedimentis. Respondebatur, quod immo impedimenta erant remouenda ab ipso Francisco, qui illa præstiterat.

Denique non obstat, quod Testes examina-
8 ti coram Iudice Laico non faciant fidem in causa legitimitatis corã Iudice Ecclesiastico. Quia dicebant Domini, hoc non esse præsentis inspectionis,

ctionis, in qua solum tractatur de legalitate scripturarum, vel earum extractionis, qua fuit, vt supra conclusum.

CAVALERII.

Mediolaneñ Decimarum S. MARIAE Passionis.
Lunæ 19. Decembris 1611.

ARGVMENTVM.

De Testibus probantibus possessionem in summarijssimo possessorio retinendæ aliqua notanda de quibus in summario.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutenendo dandum est possessori tempore mota litis, num. 1.
Possessio probatur per conductores deponentes soluisse decimas, num. 1.
Testes conductores pro locatore admittuntur, quando nō habent interesse in causa, n. 2.
Testes etiam inhabiles admittuntur in possessorio retinendæ summarijssimo, n. 2.

DECISIO CCCXLIX.

1 DOmini censuerunt dandum esse mandatum de manutenendo Abbati, & Canonicis Sanctæ MARIAE Passionis super decima vineæ, de qua agebatur, tanquam possidentibus non solum ante, sed etiam de tempore motæ litis, S. retinendæ instit. de interd. Bart. in l. ait prætor, §. quod ait, num. 2. & 14. ff. vti possid. Capuatquen. decis. 198. p. 2. quasi possessio autem probabatur per duos testes deponentes de facto proprio, qui vti conductores iuris decimandi competentis Abbati, & Canonicis palam, & publicè sine aliqua contradictione exegerunt decimam super vinea, de qua agitur.

2 Neque hi Testes ex eo quod erant cōductores poterant dici interessati: nam vti deponit primus super 2. non habebant se pro interessatis, & expresè dicit, quod non agebatur de suo interesse, quia si non poterant decimare vineam prætendebant sibi debere fieri defaleum, præterea in hoc interdicto summarijssimo retinendæ non admittuntur exceptiones contra Testes, Capic. decis. 55. n. 2. & 5. roland. cons. 8. sub nu. 31. lib. 4. Couarr. pract. quæst. c. 17. sub nu. 4. vers. septimò fuit dictum in vna Nucerina Beneficij 6. Februarij 1609. coram me.

3 Nec etiam visum fuit releuans, quod dicebatur nō constare de identitate vineæ ex eo quod Testes deponunt de vinea nuncupata de Vertua, & Domini Fagnani non emerunt vineam aliquam sub d. denominatione de Vertua: nam Testes super primo deponunt, quod hæc vinea antea vocabatur de Vertua, à quodam Vertua Canonico Sancti Laurentij Maioris Mediolani, qui tunc illam possidebant, sed postea fuit empta à Fagnanis &c.

PAMPHILII.

Ianueñ Iurispatronatus.
Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus An, & quando transeat ad illegitimos, & naturales.

SVMMARIVM.

Iuspatronatus transit etiam ad illegitimos quando fundator eos expressè non exclusit, n. 1. & 2. vbi præsertim quando filij, & descendentes sunt vocati non per verba ciuilia legitimitatem importantia, sed per verba naturalia, quibus veniunt etiam naturales.
Filij illegitimi, & naturales veniunt appellatione filiorum, & descendentium, quando illi sunt vocati non per verba ciuilia legitimitatem importantia, sed per verba naturalia, n. 2. declara vt n. 6.
Iuspatronatus transit etiam ad filios illegitimos, & naturales, quando fundator in vno casu illos expressè exclusit, & in alijs nihil dixit, num. 3.
Iuspatronatus transit etiam ad illegitimos & naturales, quando fundator eos in aliquo casu admisit, num. 4.
Alternatiua dictio vel, non potest stare copulatiuè, quādo in vtraque sui parte verificari potest, num. 4.
Testatoris voluntas in testamento declarata ostēdit qualis fuerit illius voluntas in præcedenti dispositione, numer. 5.
Testatorem incontinenti velle se corrigere non est præsumendum, n. 6.
Iuspatronatus gentilitium, & agnatitium non transit ad illegitimos, & naturales, n. 7.
Masculorum mentio vbi in testamento facta est operatur vt testator censeatur habuisse respectum ad qualitatem masculinitatis, non autem ad qualitatem agnationis, num. 7.
Clericus potest etiam esse illegitimus, & naturalis ex dispensatione Ordinarij, n. 8.

DECISIO CCCL.

1 CVm in hac causa fuissent factæ plures decisiones coram bon. mem. D. Litta, in quibus fuerat dictum illegitimos ad hoc iuspatronatus non esse vocatos, & informantes pro Ioanne Stephano, & Innocentio fratribus illis non acquiescerent sub die 12. Februarij 1607. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto in locum Littæ subrogato fuit super hoc particulariter dubitatum, & Domini attento tenore fundationis, censuerunt illegitimos in hoc iure patronatus non fuisse semper exclusos, sed solum in concursu legitimorū, & in hoc casu debere procedere prædictas decisiones D. Littæ,

sed causa ad me deuoluta, vt satisfacerem Comiti Francisco supradicta die dubitaui An Ioannes Stephanus descendens ex linea Nicolai illegitima sit vocatus in fundatione, de qua agitur itaut sit recedendum vel ne à dicta decisione Illustrissimi Cardinalis Lancellotti, & Domini re maturè discussa censuerunt Ioannem Stephanum esse vocatum, & propterea à dicta decisione nō esse recedendum nisi illi obstet spurietas, de qua volunt, quod particulariter videatur, siquidē vt optimè in prædicta decisione consideratur, cum fundator illegitimos expressè non excluserit censetur illos voluisse relinquere sub dispositione iuris communis ad l. commodissimè, ff. de lib. & posthum. secundū quam sunt capaces iurispatronatus, vt per Bal. in l. eam quam. in fine, C. de fideicom. Rocch. de iurepatronatus, verb. competens, n. 9. cum alijs tàm in eadem decisione, quàm per informantes pro Ioanne Stephano allegatis.

2 Quam conclusionem eo facilius Domini in hoc casu admiserunt, quia verba fundationis ex sui natura sunt apta comprehendere etiam illegitimos, cum ad istum patronatum sint vocati filij, & descendentes Nicolai non per verba ciuilia, & legitimitatem importantia, sed per verba merè naturalia sub quibus veniunt naturales, Bart. in l. tutelas sub n. 3. & seq. ff. de capit. diminut. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, & ibi Angel. Imol. Alex. ff. ad trebel. Felyn. in c. in præsentia, n. 22. de probat. cum alijs per Illustrissimum Manticam de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 9. nu. 2. & fuit dictum in Tirasoneñ Eleemosynariæ 26. Aprilis 1602. coram eodem Illustrissimo Cardinali Lancellotto.

3 Præsertim quod quando fundator præ oculis habuit qualitatem legitimitatis, & ad legitimos voluit dispositionem suam restringere id expressit, vt fecit in linea Alberti, & Vgonis, in qua ad hunc patronatum vocauit solum illorum filios, & descendentes legitimos, quod cum non fecerit in filijs, & descendentibus Nicolai, & Federici, vtique datur intelligi, quod noluit quoad ipsos restringere successionem ad solos legitimos ad text. in l. vnica, §. fin autem ad deficiendum, C. de caducit. roll. Anan. cons. 22. n. 3. vers. est etiam multum ponderādum cum simil. & fuit dictum in Bononieñ de Maluetijs 23. Martij 1609. coram R.P.D. meo Sacraro.

4 Et præmissa suadebantur ex eo quod fundator in vers. si verò acciderit dum vocauit descēdentes Opizonis posuit in conditione descendentes Nicolai, & Federici tàm legitimos, quā naturales cum illa disiunctiua vel quæ non potest violari, nec resolui in coniunctiuam dum potest in vtraque sui parte verificari, Bart. in l. si is qui ducenta, §. vtrum, nu. 3. vers. aut inter alia, & §. item si pater, in princ. & ibi Socin. n. 5. ff. de reb. dub. Ruyn. cons. 6. num. 1. lib. 3. ex hoc enim nō solum apparet quod naturales non abhorruit, sed etiam resultat, quod in vocatione facta de filijs, & descēdentibus eorumdem Nicolai, & Federici senserit quoque de naturalibus, Bart. in l. ex facto, §. si quis rogatus, il primo, n. 2. ff. ad trebell. cum alijs deductis in hac causa sub die 30. Ianuarij 1609. coram bo. me. D. Iusto.

5 Quod etiam clarius, & expressius colligitur ex testamento per quinquenniū post hanc fundationem ab eodem fundatore facto in quo cōstituit primogenituram in bonis patrimonialibus ad fauorem eorumdem quos prius ad istū patronatum inuitauerat, vocando illos eodem ordine, & cum eadem qualitate clericatus prout vocauit in fundatione patronatus, & in illo in defectum legitimorum expressè vocat naturales descendentes à prædictis Nicolao, & Federico ex prædicto autem testamento declaratur qualis fuerit eius voluntas in præcedenti fundatione, vt latè per Illustrissimum Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 2. cum multis seqq.

6 Nō obstat, quod fundator videatur vsus verbis ciuilibus, & excludentibus naturales, dum voluit proximiores proximioribus succedere, & successionem deuolui ad propinquiores nec non ad fratres, & illis non existentibus ad nepotes, ex latè adductis pro Comite Francisco, quia præter id quod fundator expressè mentionem fecit de naturalibus, fuit responsum quod cum fundator vsus fuerit dictis verbis ciuilibus postquam iam vocauerat filios, & descendentes, & sic post factam vocationem per verba naturalia expressio proximiorum, & propinquiorum dicitur facta ad ostendendū ordinem succedendi, non autem ad restringendam successionem iam antea per verba naturalia expressam, aliàs resultaret, quod fundator in continenti se correxisset, quod non est dicendum, l. non ad ea, iuncta glos. verb. prorsus. ad fin. ff. de condit. & demonstr. & fuit dictum in Ciuitatis Castelli Fideicommissi 10. Nouembris 1578. coram Bubalo.

7 Non obstat etiam, quod dicebatur illegitimos de iure non esse capaces iurispatronatus gentilitij, & agnatitij, vt per Rocch. de iurepat. verb competens, num. 10. vers. hanc tamen cum alijs allegatis, quia cum ad hunc patronatum fuerint vocati filij, & descendentes nulla facta mentione generis, & agnationis, non potest dici, quod versemur in patronatu gentilitio, & agnatio; Mentio enim masculorū dumtaxat

taxat operatus, vt censeatur cōtemplata qualitas masculinitatis, non autem agnationis, vt per Surd. conf. 448. nu. 24. lib. 3. vbi de magis communi testatur, & tenuit Rota in Tudertina Fideicommissi de Corradis 13. Aprilis 1587. coram Giptio, & vlterius cessat difficultas, quia vt sæpe dictū est, fundator in isto patronatu naturales non abhorruit, sed eos inuitauit.

Pariter non obstant ea quæ dicuntur de no-
8 bilitate, & eminenti qualitate fundatoris, necnon de inuerisimili vocatione illegitimorum, qui de iure clerici esse nō possunt, quia fuit responsum omnia cessare ex eo quod tam in fundatione quàm in dicto testamento de naturalibus mentio facta reperitur cum eadem qualitate clericatus, quo fit vt nullatenus dici possit de eis fundatorem non cogitasse, Bart. in d. l. ex facto, §. si quis rogatus il primo, n. 2. vers. vel si in alia parte testament. Angel num. 2. in fine, Alex. n. 6. in 2. fallentia, & Ripa, nu. 17. ff. ad trebell. Illustriss. Mantic. de coniectur. vlt. vol. lib. 11. tit. 9. nu. 12. vltra quod cum non requiratur nisi simplex clericatus super quo Ordinarius dispensare potest c. 1. & ibi glo. & Doctor. de filijs presbyt. in 6. & de facili etiam dispensetur verisimile est fundatorem de naturali etiā cogitasse, Rolan. conf. 11. n. 15. lib. 2.

Postremo non obstant absurda per informā-
9 tes pro Comite Francisco considerata, nempe quod illegitimi excluderent legitimos, quia quantum attinet ad legitimos descendentes ex Nicolao, & Federico nullum potest considerari absurdum cum Domini intelligant illegitimos esse solū vocatos cessantibus legitimis per rationes deductas in decisionibus Litt. & Cardinalis Lancellotti, respectu vero descendentiū ex Alberto Vgone, & Opizone, absurdum cessat ex voluntate testatoris, qui lineam Nicolai, & Federici ante alias vocauit, & sic prædilexit, l. hæredes mei, §. fin. ff. ad trebell. Aym. conf. 62. num. 7. & conf. 161. nu. 5. vers. ex alio; ex qua prædilectione cessat quoq; fundamentum inæqualitatis quæ ea stante considerari non potest. Et ita decisum.

PIROVANI.

Mediolanen. Decimarum S. Donati.
Lunæ 23. Ianuarij 1612.

ARGVMENTVM.

Mortui Notarij Instrumenta quando ab altero Notario publicari possint, & quæ requirantur vt publicata dicantur in forma probanti, & fidem faciant.

SVMMARIVM.

Notarius ad hoc, vt possit publicare Instrumenta alterius notarij mortui, quæ requirantur, num. 1.
Instrumenta Notarij mortui publicari possunt ab alio Notario habente hanc publicandi licentiam, num. 2.
Notario asserenti de sua commissione credendum est, numer. 3.
Assertioni officialium, in his, quæ respiciunt eorum officium plenè creditur, num. 4.
Instrumenta publicari possunt à Notario, qui de illis fuit rogatus, num. 5.
Instrumenta rogata ab vno Notario, publicari possunt à successore in illo Notariatus officio, & in dubio successor Notarius præsumitur publicare Instrumenta tanquam successor, num. 6.
Instrumenta lite pendente, quando publicari possint sine partis citatione, num. 7.

DECISIO CCCLI.

1 Dubitatum fuit An Instrumenta, de quibus in dubio essent in forma probanti, quæ sicuti inter se diuersam formam adesse eorum probationis continent, ita ex particularibus rationibus, & fundamentis fuit dictum in vnaquaq; eorum specie esse in forma probāti; Alia enim instrumenta prout 1. 2. 3. 4. 5. 10. 11. sunt exemplata per Notarios habentes auctoritatem explendi documenta Notariorum defunctorum, alia verò ædita per Notarios originarios vt sextū, & nonū alia extracta per Cancellarios ex Abbreuiaturis Cancellariæ Archiepiscopalis Mediolani, prout sunt septimum, & octauum. In prima specie habent omnia requisita ad publica Instrumenta, secundum glos. in l. generali, C. de tabul. lib. 10. Specul. de instrum. ædit. §. 1. num. 1. Abb. in cap. 1. num. 3. & ibidem Imol. num. 2. Felyn. num. 2. de fid. instr. Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. si initium, in repet. num. 6. ff. de eden. Imol. in rubr. num. 2. ff. de nou. oper. nunc.

Non obstat, quod fuerint exemplat ab alio,
2 quam à Notario rogato, quia Notarij illi id egerunt, non ex eo, quod Instrumenta ad eorum manus simpliciter peruenerint, sed ex auctoritate, & licētia sibi ipsis attributa respectiuè tum ab ordinario, tum per Abbates Collegij notariorum, quia hoc potuerunt vigore Statutorū Mediolanen. cap. 377. vol. 1. priuatiuè etiam quoad alios Iudices ibi de cætero non concedatur alicui Notario auctoritas explendi aliquas abbreuiaturas per aliquem iusdicentem, sed solum per ipsos Abbates, quod sufficit, vt plena fides datur Instrumentis exemplatis, c. cum P. tabellio, de fide instrum. vbi Abb. nu. 2. Felyn. num. 1. & Card. num. 1. idem Abb. conf. 53. p. 2. Alex. in auth. si quis in aliquo, num. 5. in fine, vers. faceret etiam fidem, C. de eden. & ibidem Ias. num. 5. vers. tertio principaliter, Verall. decis. 351. p. 2. Guidop. decis. 120. nu. 1. in
3

Mynsing. obseruat. 73. num. 5. & 18. centur. 6. quod fuit etiam dictum in vna Mediolanen. Matrimonij 29. Nouembris 1602. coram R.P.D. Decano Penia.

De licentia autem satis apparet ex assertione eorundem met Notariorum, dum in subscriptionibus attestatur de auctoritate sibi ipsis concessa, quibus creditur de stilo Rotæ, Verall. decis. 245. & 266. p. 2. & sæpius Rota resoluit signanter in causa Dertusen. Iurisconferendi 24. Maij 1596. coram bo. mem. Cardinali Seraphino, & in Gerunden. Vini 13. Maij 1598. coram R. P. D. Penia Decano, & in Ferrarien. Bonorum 23. Martij 1601. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tūc Rotæ Auditore, & quod de stilo Curiarum credatur notario asserenti de sua commissione, apertè etiam firmauit Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt 79. num. 20. sequendo decisionem Caputaq. 266. suprà allegatam.
3

4 Præterea aduertetunt Domini adesse litteras testimoniales Abbatum, notariorum, & Vicarij Curiæ Archiepiscopalis Mediolani, in quibus asseritur notarios prædictos habere respectiuè licentiam exemplandi Instrumenta, quibus fides indubitata solet adhiberi, tum ex iuris dispositione, cum agatur de pertinentibus ad eorum factum, & iurisdictionem, l. si quis decurio, C. de fals. l. apparitores, de exact. trib. lib. 12. Lap. alleg. 77. num. 4. Tum ex stilo, cum sit modus certificādi absentes de veritate scripturæ exemplatæ.

5 De secunda specie cessat difficultas cum agatur de Instrumento extracto à Notarijs, qui originale scripserit, Bart. in auth. si quis in aliquo, in 2. oppositione. C. de edem. per l. si quis ex argentarijs, §. prohibet, eodem tit. Ias. in d. auth. num. 3. Dec. num. 15. Roman. cons. 105. nu. 9. Rota in nouis decis. 15. de fid. instrum. Caputaq. decis. 351. in princ. p. 2.

6 Postremo autem in tertia specie posita, cum sint extracta à successoribus in officio, nempè à Ludouico Barbauaria, & Alexandro Maiolino Canonicis ordinarijs, & Cancellarijs Archiepiscopi Mediolani, satis dicuntur in forma probanti, Caputaq. decis. 244. p. 2. de quorum successione in officio, quamuis in eorum subscriptionibus mentio non habeatur, tamen iuris præsumptione eo ipso quod se subscribunt Cancellarij dicuntur successores in officio, vt pluries considerauit Rota; & signanter in Gerunden. Beneficij 14. Ianuarij 1604. coram bon. mem. Litta, & in Tarraconen. Præpositurae 14. Iunij 1602. coram R. P. D. Coccino in quibus fuit dictum iura extracta à Regente Cancellariam Curiæ Episcopalis dici in forma probanti, tanquam extracta à Successore in officio, quod magis confirmatur ex qualitate officij Cancellariæ soliti conferre tantum Canonicis Ordinariis ex Concilio Prouinciali Mediolani Sancti Caroli, prout fuerunt Magiolinus, & Barbauaria. Quibus omnibus accedunt litteræ testimoniales Vicariorum, per tempora eiusdem Curiæ Archiepiscopalis prædictos Magiolinum, & Barbauariam Canonicos fuisse, & esse Cancellarios illius curiæ fideles, legales, & authenticos, quæ verba conueniunt solū Successoribus in officio, quibus à lege, vel Iudice tributa est facultas Instrumenta exemplandi, vt supra fuit dictum.

7 Non obstat, quod Instrumenta, tam in primò, quàm in postremò casu specificata sint extracta lite pendente, & sine partis citatione, quæ regulariter non probant, c. fin. vbi Doct. de fid. instrum. Quia fuit dictum conclusionem non procedere, quando Successor in officio extrahit Instrumenta Notarij demortui, vel scripturas suorum prædecessorum repertas in scribania, Bart. in l. si quis ex argentarijs, §. cogentur, num. 3. de eden. Dec. post alios in auth. si quis in aliquo, nu. 26. eodem tit. Couar. pract. quæstion. c. 19. nu. 3. Caputaq. decis. 351. nu. 3. p. 2. & fuit firmatum in pluribus causis, in allegata Ferrarien. Bonorum, in Firmana Beneficij 27. Ianuarij 1610. coram R. P. D. Marcomontio; & in vna Tirasonen. canonicatus coram me vltima Februarii 1611; videtur enim necessaria, dumtaxat citatio illa, quando vnum publicū Instrumentum, quod consumitur exemplatur, secus quando matrix, seu prima scriptura remanet intacta, quia tunc non requiritur citatio, sicuti si ipse Notarius viuens exemplaret, Bald. in l. fin. ad finem, C. de eden. Felyn. in d. c. cum P. Tabellio subdens rationem diuersitatis, quia in primo casu statur exemplato, sicut originali; nec potest amplius derogi falsitas in secundo, potest semper recurri ad originalem scripturarum; Ex quibus omnibus firmarunt Domini iura de quibus in dubio esse in forma probanti; &c.

V B A L D.

Romana redditionis Computorum.
Lunæ 7. Februarij 1612.

ARGVMENTVM.

Confessio iudicialis An, & quando reuocari possit docto vel non docto de errore.

SVMMARIVM.

Confessio confitenti præiudicat, n. 1. vbi quod nulla est maior probatio, quam oris proprij confessio, præsertim facta in iudicio, & in responsione petitionum.

Confessio facta in iudicio ex internallo præsertim reuocari non potest nisi docto de errore, nu. 2. vbi præsertim

tus quando confessio fuit geminata.
Positionibus facta confessio in earum responsione nec etiam praetextu erroris reuocari potest, n. 2.
Confessionis reuocatio de stylo palatij admittitur vsque ad sententiam etiam non docto de errore declara, vt numer. 3.
Confessio non acceptata à parte potest quandocunque reuocari, n. 5. vbi tamen, quod satis dicatur confessio acceptata à parte si pars illi non contradixit.

DECISIO CCCLII.

1 Domini recesserunt à decisis in hac causa sub die 23. Martij 1609. coram bon. me. Iusto quoad particulam primae partitae continentem summam scutorum 423. b. 16. quia in inuentario olim facto inter haeredes Laurentij Baroncini, & Sanctem Angelinum occasione societatis inter eos contractae, & finitae ponuntur credentiae, seu nomina debitorum pro summa scutorum 752. ex quibus Sanctes habuit partem sibi debitam quae fuit scutorum 335. vt in summario Barõcinorum n. 2. cum igitur Andreas Dulcinus qui Angelino in administratione d. societatis successit confessus fuerit in respõsionibus ad positiones se exegisse nomina debitorũ descripta in dicto inuentario, vt in eodem summario nu. 1. necessario sequitur eum fuisse consecutum ex dictis nominibus debitorum summam residuam nempe scutorum 417. & consequenter particulam primam partitae relationis periti, in qua Dulcinus constituitur debitor in summa scutorum 423. 16. non esse delendam, vt dicebatur in d. decisione, sed potius reducendam ad dictam summam scutorũ 417. vulgatum enim est confessionem praeiudicare confitenti, & nullam contra eum esse meliorem probationem, l. cum te, C. de transact. Bald. cons. 190. Sempronius, n. 3. lib. 2. Paris. cons. 121. nu. 30. & seq. lib. j. Rota diuers. decis. 98. n. j. & n. 2. par. 2 praesertim quando est confessio iudicialis, Marant. in suo spec. part. 6. tit. de confess. n. 21. & de confessione resultante ex responsione ad positiones partis probat text. in c. j. de confess. lib. 6. Crauet. cons. 217. numer. 9.

2 Non obstat reuocatio, quia cum confessio fuerit facta in iudicio non potuit saltem ex interuallo reuocari, nisi docto de errore cap. per tuas, de probat. l. si post diuisionem, l. error. C. de iur. & fact. ignor. Specul. in tit. de posit. §. fin. n. 8. vers. item si ponens, Bart. in l. non fatetur ff. de confess. Marant. in suo Spec. tit. de posit. artic. product. num. 6. Verall. decis. 191. par. j. et fuit resolutum in causa Conchen. Pecuniaria 15. Maij 1587. coram bon. memor. Cardinali Pamphilio quod eo magis dicendũ est hoc casu, cum confessio fuerit geminata, Roman. cõs. 346. numer. 10. Verall. d. decis. 191. in fine, & missa post datum terminum ad deliberandum, & monitorium ad respondendum positionibus quo casu non videtur posse reuocari, neque etiã praetextu erroris glos. in c. ex litteris. de diuort. Roman. d. cons. 346. num. 10. Surd. decis. 130. numer. 10.

3 Non obstat, quod ex stylo palatij admittitur reuocatio confessionis vsque ad sententiam etiam non docto de errore, Aegid. decis. 693. in fine, quia respondetur id procedere quando error versatur in facto alieno, in quo error, & ignorantia praesumitur l. vltima, ff. pro suo, secus in facto proprio, in quo non praesumitur error, & ideo oportet probare circumstãtias, ex quibus error praesumitur Aegid. decis. 694. n. 1. & talis error debet probari testibus, vel instrumentis, vel alijs modis ex quibus appareat veritatem aliter se habere Rota decis. 1166. num. 3. par. 3. diuers.

4 Non obstat, quod docetur de errore ex fide Angelini, qui confessus est se habuisse ex nominibus debitorum scuta 335. vt supra in principio dictum est, & sic apparet de errore confessionis Dulcini, qui ad positiones simpliciter respondit se exegisse dicta nomina debitorum, cum tamen certum sit non omnia nomina potuisse illum exigere, si eorum pars erat ab Angelino exacta, quia respondetur pro qua parte docetur de errore pro ea confessionem reuocari tanquam erroneam, vnde cum constet de errore solum quoad scuta 335. ab Angelino exacta non debet inferri, quod Dulcinus non exegerit nomina debitorum, quae superarent nempe scuta 417. circa quae de errore non docetur.

5 Non obstat, quod ista confessio non fuit acceptata à parte, & ideo potuerit reuocari ad notata per Marsil. in rubr. C. de probat. n. 113. & sing. 329. num. 8. quia sufficit quod pars expressè non contradixerit Bald. in l. cum precum sub nu. 1. vers. aut non contradicit, C. de liber. caus. Franch. in c. cum positionibus, nu. 6. de iur. iuran. in 6. ex quibus Domini recesserunt à decisis.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Carpeñ Bonorum.
Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

De Testibus Communitatis, seu Vniuersitatis admittendis, pro ipsa Vniuersitate, vel Communitate, & praecipuè de Ministris, & Officialibus Montis Pietatis, quando pro ipso Monte recipiantur in Testes, & quantam faciant fidem.

SVMMARIVM.

Testes Vniuersitatis seu Communitatis non repelluntur à Testimonio ferendo, nisi habeant interesse particulare, num. 1.
Testes Officiales Montis Pietatis non repelluntur à testificando pro ipso Monte, nisi habeant interesse particulare, num. 1.
Prelatus potest esse Testis pro sua Ecclesia, num. 1.
Testes Vniuersitatis licet admittantur pro Vniuersitate non sunt tamen integri testes, numerus tamen supplet. n. 2.
Testium inhabilium depositiones supplentur ab alijs, qui non patiuntur similes exceptiones. n. 2. & 5.
Testis famulus finito famulatu non prohibetur esse testis pro suo domino. n. 3.
Testis procurator non prohibetur esse testis pro suo principali finita procura. n. 3.
Testis non dicitur habere interesse in causa, quando nihil consequitur aut perdit ex illius victoria. n. 4.
Testis vnicus nihil probat. n. 6.
Indefinita oratio non aequipollet vniuersali in testibus. num. 6.
Periti possunt etiam examinari vt testes. n. 7.
Pretium, & valor rei deprehenditur ex quantitate fructuum, & ex communi reputatione. n. 8.
Testium dicta sunt coadunanda, & non cauillanda. num. 12.
Inuentarium probat contra eum qui illud fecit. n. 13.

DECISIO CCCLIII.

1 CEnsuerunt Domini probari valorem trium prædiorum, iuxta decisionem in hac causa factam die 14. Iunii 1610. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, à qua non putarunt recedendum ex deductis in hac propositione. Ad primum etenim, quod aliqui ex Testibus sint officiales Mōtis Pietatis, qui est actor in hac causa, fuit responsum, quod non propterea erant in totum repellendi, quia aliud est interesse ipsorum, aliud interesse Montis, vnde si Testes, ex quibus conflatur Communitas, nō repelluntur à testimonio ferendo pro Communitate, nisi habeant interesse particulare, Bart. in l. in tantum, §. Vniuersitatis, num. 1. ff. de rer. diuis. Bal. in c. insuper, nu. 3. Anchar. nu. 5. Felyn. nu. 6. vers. secus si effectus, de test. Alex. cons. 99. num. 9. vers. præterea, lib. 5. Crauett. de antiqu. temp. §. primo, vers. quid in libro officialis, num. 17. Rota in causa Narnien. Confinium 10. Decembris 1603. & 15. Martii 1604. coram R. P. D. Coccino, quanto minus debent repelli Ministri, & Officiales, qui sunt personæ omnino separatæ ab ipso Monte, & facit simile de Priore, & Prælato Ecclesiæ, qui potest esse Testis pro sua Ecclesia, c. insuper, vbi Bald. n. 1. & 2. Abb. & Imol. in princ. Felyn. in 1. notab. de testib. gloss. in c. super prudentia, verb. Stephani, vers. similiter, 14. quæst. 2. Specul. tit. de testib. §. primo, num. 23. Tiraquell. tract. res inter alios acta, limit. 1. vers. item prælatus, sicut etiam potest esse canonicus pro suo collegio, Henric. Boic. in d. c. insuper, num. 11. de test. Bald. in c. tertio loco, num. 3. vers. ibi regularis, de prob. Aufrer. de reprob. test. num. 91. in 3. fall. vers. ad idem facit.

2 Et licet sicut Testes de communitate non sint omnino integri, iuxta not. per Abb. in d. c. insuper, num. 2. de testib. Butr. in c. cum nuncius, num. 3. in fin. Imol. nu. 2. eodem tit. Roland. cons. 72. nu. 5. lib. 2. Couar. pract. quæst. c. 18. vers. quarto in fine, Afflict. decis. 400. n. 4. attamen numerus supplet, Alex. cons. 99. n. 9. vers. sed vbi plures, lib. 5. Soccin. cons. 194. n. 2. vers. secundo propter, lib. 2. Roland. d. cons. 72. n. 5. circa finem, lib. 2. Crauett. de antiq. temp. prat. 1. vers. quid in lib. num. 17. latè Gabriel. de testib. conclus. 6. in prin. & depositio aliorum, qui non patiuntur similes exceptiones, Ias. in l. si quis ex argentariis, §. cogentur, nu. 10. & seq. ff. de eden. Roman cons. 290. numer. 7. Soccin. cons. 194 num. 2. lib. 2. Roland. cons. 19. nu. 9. lib. 3. Pedemont. decis. 99. nu. 41. cum aliis per Gabriell. de testib. conclus. 5. num. 1.

3 Dicitur etiam quod de tempore examinis iam deposuerant officium, quod tolleret omne obstaculum, prout in simili de famulo finito famulatu, procurator finita procura, & similibus, quod sint idonei Testes, tradunt Specul. tit. de testib. §. 1. num. 13. Bald. in l. dictantibus, nu. 5. C. de testam. Tiraquell. tract. de caus. cess. par. 1. num. 104. latè Gabriel. tit. de testib. conclus. 10. num. 9. & 10.

4 Ad secundum, quod aliqui Testes fecerunt partem in hoc iudicio, ex quo alij soluerunt certum quid pro Introducenda hac lite, alij autem se obligarunt illa durante soluere certam summam singulis annis, fuit responsum, non propterea posse dici ipsos facere partem formalem, cum ex Victoria Montis nullum sint commodum consequuturi, neque ex eo quod expedita lite ad fauorem Montis sit cessatura annua præstatio, quam aliqui ex prædictis faciunt, possunt dici pars formalis, quia idem est etiam euenturum, si succumbat Mons, vnde cum idem sint consequuturi ex succumbentia Montis, quod ex victoria Montis potest dici de illorum interesse, quod vincat Mons, ad not. in l. 1. §. in propria causa, ff. quando appellan. sit in c. biduum, vers. palam, 2. q. 6. Butr. in c. cū nuncius, numer. 3. vers. quia non est propria, de test. Bald. in cap. tertio loco, num. 4. de prob. Afflict. decis. 400. num. 6. Pedemont. decis. 99. num. 9. vers. secus si deponerent.

Et quatenus ex prædicta subministratione
5 expensarum posset colligi aliqua affectio erga Montem, non propterea debent tanquam pars formalis in totum repelli, maximè, quia summa fuit valde modica, etenim non soluerunt, vel se obligarunt soluere plusquam scutum vnum singulis annis per decennium, cuius pars de tempore examinis erat iã lapsa. Accedat quod cum Mons Pietatis sit causa pia, ex hac modica subministratione expensarum, quæ resultat in meram eleemosinã nõ potest argui affectus inordinatus in istis Testibus, & nolentia quod D. Erminius suum tribuatur. Et cessat difficultas ex alijs Testibus non patientibus similem exceptionem, quorum numerus supplet, & sufficit cum sint plus quam duo, ad tex. in c. in omni negotio, de testib. in c. licet vniuersis, eodem tit. & in c. fin. 35. quæst. 6.

Ad aliud quod Testes sint multum affecti
6 ad fauorem Montis, ex quo vnus ex illis dicit, quod homines volunt ponere proprium sangui nem pro substinenda hac lite, fuit responsum, quod ille Testis in hoc est vnicus, vnde nihil probat, c. veniens, il 1. cap. licet ex quadam, de testib. l. iusiurand. C. eodem tit. c. admonere 33. quæst. 2. cap. final. 35. quæst. 6. & experientia docuit contrarium, ex quo pauci, & in modica summa voluerunt contribuere, vltra quod in Testibus indefinite nõ æquipollet vniuersali, vt per Scrib. in c. auditis, de præscript. & proinde non includit, quod omnes homines Carpi habeant affectionem, & sic non includit per necesse examinatos in hac causa.

Ad aliud quod 5. 6. & 8. Testes examina-
7 uerint se tanquam Testes, & deponunt tanquã periti, iuxta formam æstimationis, quam dicũt ante tempus examinis fecisse, placuit responsio alias data in decisione nullo iure caueri, quod periti non possint induci in Testes, & quod pro ratione eorum dicti non possunt deducere iura, & comprehensa de tempore æstimationis, & ista exceptio etiam non percutit omnes Testes.

Ad quintum obiectum, quod Testes nullam
8 habent scientiam de fructibus solitis colligi in istis prædijs; fuit dictum primò istam exceptionem non percutere primum, tertium, quartum, & octauum Testes, & ideo illos remanere integros, & sufficere. Præterea nec etiam respectu aliorum refragari, quia licet ex quantitate fructuum soleat argui valor, non propterea excluditur communis reputatio, & alij modi, de quibus in l. si secundum, ff. ad l. aquil. in l. pretia rerum, vbi glos. Bart. & alij, ff. ad l. falcid. & per Salycet. in l. 2. num. 23. Cagnol. num. 233. C. de rescind. vendit. Abb. in c. cum causa, n. 3. in fin. de testib. Franc. Mar. decis. 485. n. 11. & 38. par. 1. Verall. decis. 264. num 4. par. 3.

Ad sextum quod in istis prædijs sunt Terræ
9 appellatæ dulces, aliæ vero fortes, quæ multum differunt inter se quoad fertilitatem, & consequenter quoad valorem, & testes exceptis secundo, quinto, & decimo, interrogati dicunt ignorare quantitatem Terrarum dulcium, & fortium, fuit dictum præter quod exceptio non percutit prædictos tres qui sufficerent, & Testes deponere de prædijs, quorum habent notitiam, omnia simul cumulando, & sic implicitè habere rationem Terrarum fertilium cum minus fertilibus, maximè dum exprimunt, quænam petiæ sunt ehiusuræ, & quænam campagnæ, quod idem importat in substantia.

Ad septimum, quod aliqui Testes deponant
10 de valore prædiorum cum domibus, & ignorent qualitatem domorum, fuit dictum, quod ista exceptio non percutiebat, nisi aliquos Testes, vnde remanebant alij qui non patiuntur huiusmodi exceptionẽ, vltra quod primus non dicit, se non esse informatum de domibus; vnde illius dictum dũ deponit de valore prædiorum, potest intelligi cum domibus destinatis pro habitatione colonorum illius prædij; alij testes affirmãt se scire qualitatem ædificiorum & quod sunt parte di pietra, & parte di terriccio, & licèt non omnino sciant quanta sit pars di pietra, & quanta di terriccio, non propterea vitiatur in totum eorum dictum, quia ista qualitas habito respectu ad totum prædium, & quod ista ædificia rusticorum in æstimatione prædiorum non solent haberi in magna consideratione nõ videtur multum alterare valorem prædij.

Ad octauum, quod Testes nõ sciant valorem
11 terrarum, & alia nisi per relationem ad mensurationem cuiusdam Hilarij fuit dictum obiectum cessare respectu maioris partis Testium, qui non faciunt mentionem de libro mensurationis Hilarij. Vltra quod nec alij videntur restringere causam scientiæ ad illum librum, vt patet ex lectura.

Ad nonum, quod Testes ignorent confinia
12 non fuit visum pariter subsistere: nam quantũ ad primum testem licèt dicat se accepisse informationem de confinibus à secundo teste, quod etiam affirmat idem secundus testis, attamen hoc fuit ex abundanti, vt sunt verba eiusdem primi testis ibi, ero informato per il passato della più parte, ma per meglio saperlo io sono tornato ad informarmi, & li ho tolto in nota. Quoad quartum testem non obstat quod sextus dicat se concertasse confinia cum quarto, dicendo, parte ne haueuo io e parte, ne haueua lui; quia hoc potest intelligi respectu denominationis, & scrupulosæ designationis, non autem quod in substantia testes non haberent no-

tum quousque extenderentur confines singulorum prædiorum. Quoad nonum testem licèt ipse petierit à Martinello notulam confinium, non per hoc concluditur, quod non fuerit per prius informatus, sed potuit desiderare prædictam notulam ex abūdanti, vt videretur An correspondaret suæ informationi. Similiter quæ dicebantur de ignorantia confinium respectu vndecimi testis, visa fuerunt cessare ex lectura totius dicti illius, & signanter, dum dicit, quod confinia, quæ ignorabat à rusticis discebat visitãdo dictas Terras, & faciunt vulgares conclusiones, quod Testium dicta sunt adiuuanda non cauillanda, Alex. cons. 5. n. 12. lib. 1. Corn. cons. 172. n. 17. lib. 2. Dec. cons. 100. num. 2. Roland. cons. 33. nu. 4. lib. 2. & adsunt quamplures alij, qui non patiuntur similem exceptionem qui per se sufficiunt, & supplent alios, vt supra dictum est.

Ad decimum, quod testes ignorent quanti-
13 tatem terrarum fuit dictum, immo cõtrarium esse verius cum deponant de quantitate bubulcarum, & valore vnius cuiusq; bubulcæ & patet ex dictis testium ponderatis in alia decisione in hac causa facta vltra quod sufficeret quod sciant qualitatem terrarum, & confinia cum valore cuiusque bubulcæ, quia facta mensuratione per peritum facilis erit calculus, sed in proposito adest etiam mensuratio descripta in inuentario, quæ probat contra describentem, & habentem causam ab eo, l. final. C. arbiter. tutel. Roman. cons. 102. n. 3. vers. cum itaque, Bald. cons. 407. num. 6. lib. 1. Castr. cons. 393. nu. 2. vers. ad tertium lib. 2. Soccin. cons. 159. nu. 1 lib. 2. Affict. decis. 313. in princ. adsunt etiam libri Hilarij concordantes in mensura ab eo facta, qui saltem possunt deseruire pro adminiculo, stantibus circumstantijs de quibus informantes pro Monte.

PAMPHILII.

Valentina Prætensæ Illegitimitatis.
Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Incestæ nuptiæ non impediunt susceptorum filiorũ legitimitatem, quando impedimentum à coniugibus erat ignoratum, quando hæc ignorantia bona fide præsumatur; Et quando etiam præsumatur dispensatio.

SVMMARIVM.

Restitutio in integrum non datur, vbi non constat de læsione, n. 1. vbi etiam, quod de læsione debet constare plenè & concludenter.

Legitimitas probatur leuioribus probationibus vbi agitur de successione alicuius Baronia, n. 2.

Legitimi dicuntur filij etiam nati ex coniugibus coniunctis in secundo, & tertio gradu, nisi constet coniuges habuisse scientiam dicti impedimenti, n. 3. vbi amplius quod sufficit bona fides vnius coniugis.

Bona fides, & ignorantia impedimenti matrimonij in dubio præsumitur, n. 4.

Matrimonium vbi fuit publice contractum inter consanguineos præsumitur coniuges fuisse ignorantes cõsanguinitatis, & impedimenti, n. 4.

Ignorantia præsumitur ex absentia, n. 5.

Præsumptio vna tollit aliam, n. 5.

Matrimonium vbi est clandestinum ignorantia impedimenti in coniugibus non præsumitur, n. 6.

Matrimonium sine denunciationibus contractum dicitur clandestinum, num. 6. vbi tamen, quod in dubio præsumuntur denunciationes factæ nisi contrarium probetur.

Matrimonium contractum inter consanguineos præsumitur contractum ex dispensatione Papæ ex longa cohabitatione in figura matrimonij, communiq; reputatione, & tractatu matrimoniali, num. 7. & 8. vbi quantum tempus requiratur ad præsumendum hanc dispensationem.

Dispensatio matrimonij contracti inter consanguineos præsumitur ex spatio decem annorum, n. 8.

Edere ad alterius instantiam, qui non habet aliquod interesse in editione nemo tenetur, n. 11

Probatio non admittitur, neque expectatur, cuius euentus nihil operatur, n. 11.

Tituli inualidi productio excludit præsumptionem tituli validi, declara vt n. 12.

DECISIO CCCLIV.

1 POst plures propositiones causa maturè discussa Domini dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum. Quia vbi sententia est iusta cessat omnis læsio sine qua non datur restitutio, c. 1. & ibi Abb. n. 2. de restitut. in integr. Salyc. in l. 1. n. 8 & seq. C. si aduers. rem iudic. vbi quod læsio debet plenè, & concludenter probari, quod etiam tradit Innoc. in c. cum ex litteris, nu. 7. vers. ego non credo, & ibi Abb. nu. 16. de restitut. in integr. Benintend. decis. 85. n. 9. & fuit dictum coram me in causa Oscẽ Archidiaconatus 4. Maij 1607. & aliàs sæpissimè.

Iustitia verò sententiæ Rotalis clara colligi-
2 tur ex decisione in hac causa facta coram R. P. D. meo Caualerio, in qua fuit firmatum inter Raymundum Seniorem, & Andulsiam auos paternos fuisse cõtractum matrimonium, ex quo cum natus fuerit pater D. Raymundi Iunioris satis dicitur constare de eius legitimitate itaut possit succedere in Baronia ad quem effectum sufficiunt leuiores probationes legitimitatis, iuxta consil. Gemin. 27. sæpissimè in hac materia à Rota approbatum, Cæs. de Graff. decis.

decis. 18. num. 9. de probationibus, & fuit dictũ in causa Parmen. Status 20. Martij 1556. corã Anton. August. & 6. Martij 1592. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in quampluribus alijs causis.

3 Non obstat, quod dd. Raymundus, & Andulsia essent inter se coniuncti in secundo, & tertio consanguinitatis gradu. Quia vbi non probatur ambos coniuges habuisse scientiam dicti impedimenti eorum ignorantia, & bona fides ex ea resultans prodest filijs, itaut dicãtur legitimi etiam ad effectum successionis, cap. 2. & ibi Ancharan. in 7. not. Abb. in primo not. & Praepos. in 1. not. qui fil. sint legitimi. Quinimò sufficit bona fides vnius ex coniugibus glos. in c. referente, verb. ignorantiam, & in c. ex tenore, verb. legitimum, qui fil. sint legit. Gemin. d. cons. 27. post num. 10. & cons. 66. in 3. dub. Gabriel. de legitim. conclus. 1. num. 6. & conclus. 4. num. 2. Couarr. de sponsal. par. 2. c. 8. §. 1. num. 1. in fine, & seq. Caputaq. decis. 150. num. 7. & 203. num. 3. par. 2. & fuit dictum in causa Veneta Legitimitatis 16. Ianuarij 1589. coram Orano.

4 Quod autem in casu isto excludatur scientia impedimẽti, saltim respectu Andulsiae quae potius fuit in bona fide visum fuit Dominis satis probari, non solum ex praesumptione iuris, de qua in dubio bona fides praesumitur, Couar. vbi supra §. 1. num. 4. & fuit dictum in causa Panormitana Illegitimitatis coram Bubalo 20. Iunij 1579. relat. inter impress. diuers. decis. 477. in fine pat. 1. sed etiam ex vrgentissimis coniecturis, & praesumptionibus, quae adducebantur tum ex eo quod matrimonium fuit publicè cõtractum, Ruyn. cons. 51. nu. 16. vers. & quamuis lib. 5. Put. decis. 95. nu. 2. & seq. lib. 2. tum ex tenera aetate ipsius Andulsiae, item ex distãtia loci vltra centum milliaria; Ac denique ex depositione Annae eius sororis germanae, quae pro parte Helenae examinata deposuit se nescire inter Raymundum, & Andulsiam fuisse aliquod vinculum consanguinitatis, ex qua redditur admodum verisimilis ignorantia impedimenti etiã respectu ipsius Andulsiae, sicut enim ipsa Anna ignorauit impedimentum praedictũ, ita verisimile est Andulsiam eius sororem illud ignorasse.

5 Neque vis fieri potest in capitulis matrimonialibus, in quibus fit mentio de dicto impedimento, quia non constat fuisse cum ea, nec in eius praesentia celebrata, ideoq; ex eis inferri non potest ad aliquam scientiam ipsius circa dictum impedimentum, Caputaquen. decis. 203. n. 2. par. 2. & ita etiam cessant aliae coniecturae ad probandam scientiam, & malam fidẽ Andulsiae, quae visae fuerunt satis leues, & in omnem euentum eliduntur ex contrarijs, & vrgentioribus praesumptionibus supra ponderatis ad text. in l. diuus, ff. de restit. in integr.

6 Non obstat, quod ignorantia impedimenti non suffragetur vbi matrimonium est clandestinũ, c. cum inhibitio, §. si quis vero ad fin. de clandest. despens. & matrimoniũ dicatur clãdestinũ quando contrahitur sine denunciationibus, vt per glos. ibi in princ. & §. si quis verò, in verb. clandestina, cum alijs per informantes pro Domina Helena allegatis, Quia omissa hac quaestione quae est multum controuersa, vt patet ex latè adduct. per Sanchez de matrim. lib. 3 disput. prima. fuit responsum obiectum in casu isto cessare, quia non probatur denunciationes fuisse omissas, prout probari debet, Henric. Boich. in c. peruenit in fine, qui fil. sint legit. & sentit Rota in causa Barchinonen. Matrimonij 19. Martij 1604. coram R. P. D. meo Decano, maximè quod stante spacio tanti temporis interueniesse praesumuntur, iuxta not. in l. si filius fam. C. de petit. haeredit. cum simil.

7 Sed difficultas videbatur Dominis cessare ex longa decem, & octo annorum cohabitatione Raymundi, & Andulsiae in figura matrimonij ex ea enim iũcta praesertim communi reputatione, & tractatu matrimoniali praesumuntur dispensati ad validè contrahendum non obstãte dicto impedimento, iuxta decis. Verall. 269. part. 1. Achill. primam de praesumpt. & Barchinonen. Matrimonij superiùs allegatam non enim est verisimile, quod Episcopus, & consãguinei, tam lõgam cohabitationem tolerassent, eosq; veros coniuges reputassent si dispensatio non interuenisset praecipuè si illorum consanguinitas erat notoria prout d. Helena praetendit, concurrunt etiam quod inter partes fuerat conuentum, quod dispensatio à Sede Apostolica communibus sumptibus impetraretur, & plura alia ponderata per informantes pro D. Raymũdo ex quibus de facili arguitur dispensationem interuenisse ex latè adductis in d. decisione facta in hac causa coram R. P. D. meo Caualerio.

8 Nec placuit, quod dicebatur ad praesumendam dispensationem requiri spacium quadraginta annorũ, itaut minus non sufficiat, ex Put. decis. 139. & 257. lib. 3. quia fuit responsum sufficere tempus decem annorum iuxta praedictas decisiones, & Put. in contrarium citatus loquitur secundum contingentiam illius facti in quo aderat cursus quadraginta annorum, ex quo quidem dicit praesumi dispensationem, nõ autem, quod tantum tempus requiratur, neq minus sufficiat, & facit quod spatio decem annorum praesumitur validum matrimonium ad effectum legitimitatis prolis, Gabriel. de praesump-

sumption. conclus. 1. numero 40.

Vltra quod quando etiam esset necessarium tempus triginta, vel quadraginta annorum in casu isto adest longè maius, si cum spacio decem & octo annorum quo Raymundus, & Andulsia in figura matrimonij simul cohabitarunt cõiungatur tempus quo ipsa mortuo eius viro fuit habita pro vidua, & eius filij pro natis ex legitimo matrimonio, & vti tales admissi ad quamplures actus per informantes relatos, ad quos solum vxor, & filij legitimi admitti solent, quod coniungendum videtur, cum tendat ad eundem effectum legitimitatis prolis, quę durat etiam post mortem coniugum.

Nec contrarium probatur ex diligentijs, quæ
10 in hac propositione ad effectum disputationis sine veri præiudicio fuerunt præsuppositæ, quia ex fide Officialis Pœnitentiariæ apparet, quod in ea de illo tempore huiusmodi dispensationes cõcedebantur etiam in foro fori, quo fit, vt aliæ diligentiæ non suffragentur, quia deficit registrum illius temporis, sine quo diligentiæ non concludunt negatiuam non concessæ dispensationis ex latè adductis in causa Burgeñ Canonicatus 19. Ianuarij 1607. coram R.P.D. meo Ludouisio. Vltra quod dispensatio potuit obtineri à Commissarijs Cruciatæ, qui de facto tales concedebant dispensationes, vt patet ex Breue Clementis Septimi, qui illas sic de facto concessas reualidauit.

Non obstat postremò, quod pro causis resti-
11 tutionis informantes pro D. Helena adducebant, nempè quod D. Raymundus tenebatur edere transumpta dispensationis obtentæ à Cõmissarijs Cruciatæ per ipsum habita, vt fuerat in hac causa in Rota decisum, sub die 9. Decembris 1609. Siquidem fuit responsum Helenam non fuisse ex hoc in aliquo læsam, ideoq; cessare causam restitutionis: Nam dato etiam quod dicta transumpta fuissent illi per D. Raymundum exhibita, & illa dispensatio fuisset inualida, non tamen cessaret præsumptio alterius dispensationis validæ, Put. decis. 356. num. 2. lib. 1. Vnde fuit opus vlterius insistere super huiusmodi exhibitione cum tali casu cesset interesse dictæ Helenæ, sine quo non potest pars cogi ad exhibendum, l. in hac actione. ff. ad exhibendum, Ias. in §. præterea, numer. 44. & seqq. instit. de action. & facit regula quod nõ admittitur, nec expectatur probatio eius, quod probatum non releuat, c. cum contingat, §. vetum, de offic. deleg. l. ad probationem, la 1. C. de probat. Federic. de Sen. cons. 148. num. 2. vers. item facit alia, Roman. cons. 226. num. 3. vers. quarto idem ostẽditur. Præsertim cum pro parte D. Raymundi fuerit pluries oblatum, quod fabricaretur similis dispensatio arbitrio boni viri ad effectum, vt satisfaceret parti, quæ pluries requisita nunquam id acceptare voluit, quod clare ostendebat talem exhibitionem ad alium effectum non fuisse petitam quam ad diferendam litem.

Nec visum fuit posse applicari id quod dice-
12 batur de productione tituli inualidi ad excludendam præsumptionem alterius tituli validi, iuxta trad. per Ægid cons. 10. col. 10. in princ. vers. item & aliter respondeo, Aym. cons. 134. num. 44. Quia fuit dictum hoc procedere in productione voluntaria facta corã Iudice à parte, quæ præsumitur meliorem titulum producere, vt dicunt dd. Doctor. & fuit dictum in causa Cremonen. Pensionis 3. Decembris 1582. relat. inter impress. diuers. decis. 731. num. 19. par. 1. Non autem in editione coacta, quæ fit parti ad effectũ parendi Iudici, ex qua propterea non debet cessare præsumptio alterius tituli, tum quia editio ista valde differt à productione, vt patet ex tradit. per Doctor. in l. 1. §. editiones, ff. de eden. Tum etiam quia productio facta ad vnũ finem nõ præiudicat quoad alium & diuersum, Grat. cons. 14. num. 17. lib. 1. & bene facit quod dicit Surd. decis. 267. sub num. 4. vers. alterum fundamentum. Vbi quod productio non infert approbationem, quando ex necessitate ad illam non trahitur, & in similibus terminis, quod productio tituli inualidi facta ad alium effectum quam in eo se fundandi non excludat producentem, quominus possit allegare aliũ titulum tenuit Rota in causa Pampiloneñ Decimarum 14. Maij 1610. coram R. P. D. meo Ludouisio. Pro quo etiam facit, quod productio per Compulsum non operatur approbationem, Caputaq. decis. 193. num. 5. par. 1. Et fuit pluries decisum.

V B A L D I.

Ianueñ Pecuniaria.
Veneris 16. Martij 1612.

ARGVMENTVM.

Testes examinati à Notario sine Iudicis mandato, quando probent, quid de Testibus examinatis ex sola citatione ad videndum illos iurare singulis diebus, & horis, quid etiam de Testibus examinatis sine iuramento, de quo Notarius solum enunciatiuè fidem facit dicens, puta, iuratus, &c. Et quid etiam de Testibus examinatis parte non citata, præsente tamen, & monita, quando Iudex fecit decretum de examinandis Testibus, & quæ propterea dedit interrogatoria.

SVMMARIVM.

Testes examinantur à Notario etiam sine commissione Iu-

Iudicis stante stilo loci sic examinandi, nu. 1. & 2.
Citatio licet fieri non possit à Nuncio sine mandato Iudicis, tamen ex consuetudine tale mandatum praesumitur, & citatio valet, num. 1.
Stilus probatur ex inspectione plurium processuum, n. 1.
Testes etiam nulliter examinati probant quando pars nō opposuit & dedit interrogatoria, num. 1. & 11.
Stilus contra ius non valet, nec seruandus est, num. 2.
Citatio ad videndum iurare Testes singulis diebus, & horis, valet, & in practica seruatur, num. 3. & 4. Vbi quod talis citatio sustinetur pro integro termino probatorio, immo etiam post terminum, dum tamen Testes intra terminum iurauerint.
Testes examinari possunt post terminum si iurarunt in termino, num. 3. & 4.
Citatio nullam habens temporis limitationem, nulla, & inualida est, num. 4.
Testes sine iuramento examinati dicuntur, quando Notarius solum enūciat quod iurarunt, &c. vel si dicat iuratus, &c. vel si dicat iuratus tactis scripturis, &c. Declara vt n. 5. & seqq.
Clausula seu dictio, & cetera, comprehendit omnia, qua sunt de natura, & substantia actus, num. 7.
Monitio Iudicis supplet defectum citationis, n. 10. & 11.
Citationis defectus suppletur per praesentiā partis, n. 11.

DECISIO CCCLV.

1 TEstes primae, & secundae instantiae fuisse valide examinatos, Rota censuit vtraque parte informante non obstantibus pluribus nullitatibus contra vtrumq; examen adductis: Nā quoad primam nullitatem circa examen primae instantiae, quod Testes fuerint examinati coram Notario absq; decreto, & commissione Iudicis, ad cons. Gemin. 38. num. 7. cum alijs allegatis, fuit responsum quod talis commissio, & decretum facilè praesumitur stante stilo illarum partium recipiendi iuramenta, & examen per Notarium absque interuentu Iudicis, de quo stilo constat ex attestationibus plurium Notariorum, & Causidicorum Ciuitatis Ianuae, de quibus in summario D. Simonis, num. 5. & 6. & ex fide Ordinarij Ianuensis, quae data fuit sicut in simili, licet citatio fieri non possit à Nūcio sine Iudicis mandato, tamen ex consuetudine tale mandatum praesumitur, & citatio valet, vt per Vant. de nullit. ex defectu citat. n. 41. Et quod vbi adest huiusmodi stilus, valeat receptio iuramenti, & Testium in manibus Notarij, est decisio Verall. 265. par. 3. qui etiam stilus comprobatur ex inspectione aliorū processuum illius Ciuitatis, vt fuit dictum in causa Florentina Iurispatronatus 3. Decembris 1607. coram Illustrissimo D. Cardinali Lancellotto, qui processus ne omnes irritentur vtilitatis causa iste stilus videtur sustinendus, vt fuit dictum in causa Ciuitaten. Constitutionis Cappellaniae 20. Februarij 1589. coram bon. mem. Seraphino, vltra quod pars aduersa dedit interrogatoria, nihil opponens de huiusmodi nullitate, vt fuit consideratum in causa Veneta foederis Matrimonij 8. Iunij 1598. coram Reuerendissimo D. meo Decano, examinauit eodem modo.

2 Non obstat decisio in Aretina Spolij 1610. coram R. P. D. meo Coccino, quia intelligitur de stilo contra ius Cōmune, vt ibi patet, sed haec consuetudo recipiendi examen per Notarium non est contra ius, Clement. prima, de offic. deleg. Vestr. in prax. lib. 6. c. 2. sub num. 12. vers. quae consuetudo.

3 Secunda etiam nullitas, quod citatio ad videndum iurare Testes pro singulis diebus, & horis iuridicis, sit nimis vaga, & non arctet citatum, cessat ex eo quod immo talis citatio valet secundum practicam Aduocatorum, de qua testatur Bald. in l. 1. 3. quaest. sub num. 8. vers. practica Aduocatorū dictat. ff. si quis caut. Caputaqnen. decis. 108. num. 2. par. 1. & ratio est quia talis citatio non inducit perpetuam seruitutem, sed sustinetur pro integro termino probatorio, Bald. in l. si quando, num. 11. C. de test. Vestr. in prax. lib. 6. c. 2. sub num. 21. vers. quae verba, immo etiam post terminum, dum tamen Testes intra terminum iurauerint, Vestr. ibidem, & ibi Adden. num. 59. Rota decis. 3. de testib. in nou. Caputaq. decis. 285. nu. 3. par. 3.

4 Non obstat, Caputaq. decis. 274. par. 3. & aliae decisiones allegatae, quia loquuntur quando citatio nullam habet temporis limitationē, iuxta cons. Bald. 268. Factum tale lib. 1. in proposito autem Testes in prima instantia bene iurarunt intra terminum, cum duraret vsque ad diem 30. Aprilis, vt ostendunt informantes in facto pro D. Simone, & Testes iurarunt die 13. & 15. eiusdem mensis, vt in eodem summario num. 2. & eodem modo saluatur iuramentum Decij, & Seluagij, quorum vnus iurauit die 26. Aprilis, alter 28. eiusdem mensis, & sic intra terminum, qui durabat vt supra.

5 Tertia nullitas ponebatur, quod Testes non iurarunt corporaliter tactis scripturis, sed Notarius solum enūciat quod Testis iurauit, quod non videtur sufficere, ad decis. Caputaqu. 123. & 246. par. 2. & d. decisio 285. & 295. par. 3. Sed fuit responsum illas decisiones procedere quando verba Notarii sunt simpliciter enunciatiua, vt quando dicit Testis iuratis, &c. quo casu Notario non creditur, quia attestatur de actu praeterito, de quo fortè non est rogatus, vt in d. decis. 285. & 295. p. 3. etiam si dicat, iuratus tactis scripturis d. decis. 246. par. 2. Et certum est quod verbis Notarii enunciatiuis non creditur, Butr. cons. 32. in princ. Cardin. cons. 10. nu. 7. vers. hic dico, Alex. consil. 147. num. 5. lib. 6.

 Secus

Secus videtur quando dispositiuè attestatur de
iuramento, vt hic per verbum denotans actum,
de quo ipse rogatus fuit, cum designatione diei
& horæ, & quem describit in libro actorum, Ca
putaq. d. decis. 285. nu. 4. & fuit dictum in Pa-
pien. Matrimonij 28. Nouembris 1595. coram
Illustrissimo Mantica, & licet nō dicatur tactis
scripturis, tamen quando Notarius, vt supra
attestatur de iuramento præsumitur illud in-
teruenisse eo modo, quo debuit, vt bene decla-
rat Imol. cons. 86. num. 1. 2. & 3. & fuit in simi-
li dictum in dicta Ciuitaten Constructionis Cap
pellæ 20. Februarij 1589. coram bon. mem.
Cardinali Seraphino, & in Calaguritana obla.
tionum 26. Martij 1590. coram Reuerendissi-
mo Perusino, & apud Cæs. de Grass. decis. 13.
num. 6. & 15. de testibus.

Quæ eo magis procedunt stantibus pluribus
6 circumstantijs, quæ hic concurrunt. Primo,
quod Notarius testatur de iuramento in actu se
parato ab actu examinis sub certa die, & hora,
vt dictum est, & patet in dicto summario nu. 2.
quo casu Notarius fidem meretur, iuxta practi-
cam de qua Bart. in l. theopompus, num. 3. ff. de
dot. præleg. quam Rota sequitur, vt fuit dictū
in causa Clusina Pensionis 30. Martij 1576. co-
ram bon. mem. Card. Blanchetto. Secundò,
quia iuramentum fuit præstitum sub termino
citationis, vt supra est ostensum, & fuit resolu-
tum in d. Clusina Pensionis, & in dicta Ciuita-
ten. Constructionis Cappellæ, corā Seraphino.

Tertiò accedit, quod Notarius apposuit illā
7 dictionem, & cætera, Testis iurauit, & cætera,
sub qua comprehendūtur, omnia quæ sunt de
natura & substantia actus, Bartol. Socein. &
alij in l. gallus, §. idem credendum, ff. de liber.
& posthum. Bald. cons. 289. n. 1. lib. 3. latè Ce-
phal. cons. 88. numer. 1. & seqq. lib. 1. & in his
terminis Imol. d. cons. 86. nu. 4. Alciat. in rubr.
extr. de iur. iur. nu. 38. vers. secundus casus.

Quartò, quia Notarius in extensione exami-
8 nis dicit, Testis iurauit, & denuo ad cautelam
iurat, & suo iuramento testificando dixit, quan-
do autem Notarius, vlterius procedit aliquid
addendo ex quo deprehendi possit iuramentū
verè interuenisse, vt debuit, tunc ei creditur, vt
fuit dictum in dicta Ciuitaten. Constructionis
Cappellæ, & in proprijs nostris terminis in Vi-
ceñ Feudi 27. Ianuarij 1573. coram fel. recor.
Clemente Octauo tunc Rotæ Auditore, in qua
dicitur id fuisse solemniter resolutum in vna Be-
neuentana, coram bon. mem. Gropperio.

Quintò, corroborātur prædicta ex stilo com-
9 muni illarum partium, probato vt supra, secun-
dum quem sufficit attestatio Notarij, quod Te
stes iurauerint, quia stante stilo præsumūtur iu-
rasse tactis scripturis, vt concludit Alciat. loc.
cit. vers. tertius casus, Couar. in cap. quamuis,
1. par. §. primo, sub nu. 2. in fine, de pact. in 6.
Menoch. cons. 114. num. 18. lib. 2. & fuit dictum
in dicta Clusina Pensionis coram Blanchetto,
in dicta Ciuitaten. coram Seraphino, in dicta
Calaguritana coram Perusino, & in dicta Flo-
rentina coram Illustriss. Cardinali Lancellotto.

Quo verò ad secundum examen, siuè secun-
10 dæ instantiæ factum coram Subdelegato ab
Episcopo Saonen. opponitur, quod subdelega-
tio fuit facta die 12. Octobris 1600. in perso-
nam Præpositi Sancti Donati, cum facultatē re-
cipiendi iuramenta, & examen Testium, serua-
tis seruandis, & tamē dicitur subdelegatus pro-
cessisse ad examen de mense Augusti sequentis
sine vlla citatione ad videndum iurare coram
dicto subdelegato, sed ista nullitas cessat ex de-
creto Iudicis facto dicta die 12. Octobris parti-
bus præsentibus, cum monitione ad videndum
iurare Testes tam in ciuitate Saonæ coram Iu-
dice causæ, quam Ianuæ coram subdelegato
pro singulis diebus & horis, durantibus dila-
tionibus probatorijs, vt in summario D. Simo-
nis num. 8. quæ dilationes fuerunt prorogatæ
die 31. Iulij 1601. ad 20. dies, & die 18. Augu-
sti ad alios decem dies, vt fuit ostensum ex pro-
cessu, Testes autem iurarunt à die 13. Augusti
vsque ad 28. eiusdem mensis, vt in dicto sum-
mario num. 9. & sic durante termino.

Nec obstat defectus citationis, quia sufficit
11 fuisse partes præsentes coram Iudice delegan-
te, qui eas monuit ad videndum iurare, vt su-
pra dictum est, partium enim præsentia supplet
defectum citationis, vt fuit dictum in causa Ve-
neta Fœderis Matrimonij 8. Iunij 1598. coram
D. meo Decano; neque coram Receptore, vel
Delegato, erat necessaria ad hoc alia citatio, vt
fuit resolutum in Calaguritana Oblationū 26.
Martii 1590. coram Reuerendissimo Perusino.
Et prædicta corroborātur tum ex eo quod pars
aduersa seruauit per omnia eundem modum:
Tum ex eo quod dedit interrogatoria, ex quo
videtur neglexisse nullitates hodie propositas,
Put. decis. 301. lib. 3. & supra dictum est, & li-
cet ex hoc solum non sanarentur aliæ nullitates
examinis, præsertim sine commissione sanato-
ria arbitrio Rotæ, vt in decisionibus ex aduerso
allegatis, tamen ex prædictis saltem simul iun-
ctis, & consideratis, vt supra, Domini resol-
uerūt pro validitate primi, & secundi examinis.

Circa tertium verò factum vigore remisso-
12 riæ Rotalis, nihil concluserunt, cum DD. Simō
& Carolus non videntur velle eo vti, & sine ve-
ri præiudicio supponeretur nullum, vt etiam
videtur supposuisse Rota in hac causa 7. Iunii
1610. coram Illustrissimo Domino Cardinali
Lancellotto.

PIROVANI.

Albaneñ Beneficiorum.
Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

De non integra transportatione actorum, quando reddat sententiam nullam.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur nulla ob non integram actorum transportationem, n. 1.
Iudicis assertioni in sententia dicentis, visis actis &c. non creditur, quando apparet acta non fuisse transportata, numer. 1.
Actorum integra transportatio, si non fuerit facta sententia redditur nulla, n. 1.
Actorum transportatio coram tertio iudice sufficit quod fiat omnium actorum transportatorum coram secundo iudice, n. 2. declara vt n. 3. & seqq.
Negatiua ex visione actorum non probatur, nisi constet fuisse factam diligentiam in omnibus actis, n. 3.
Sententia nulla semper remanet quando fuit lata non visis actis cum quibus priores iudices pronunciarunt, num. 4.
Sententia vnica verborum structura prolata reputatur indiuidua, nec propterea potest pro parte valere, & pro parte non, n. 5. & 6.

DECISIO CCCLVI.

1 CVm in hac causa 27. Maij anni præteriti fuerit resolutum processus transportatos coram bon. mem. Cardinali Maffeo non esse integros, nec legales, visum est Dominis esse respondendum sententiam eiusdem Cardinalis fauore D. Abbatis Tagliaferri latam esse nullam. Vera namq; est conclusio vtroque iure tàm communi, quàm speciali ex dispositione Sacri Concilij Trident. sess. 24. cap. 20. de reform. §. præterea sententiam non transportatis actis esse nullam quia nõ visis actis iudex nõ potest absoluere, vel condemnare l. properandum, §. & siquidem. vbi Bart. n. 6. C. de iudic. Felyn. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, n. 16. vers. ad id quod notat Bald. de const. Cæs. de Grass. decis. 9. nu. 5. & 6. de caus. possess. & propriet. & sæpissimè fuit dictum secundo eam Sacri Concil. dispositionem signanter in causa Britinorien Bonorum 15. Nouembris, & 4. Iunij 1598. coram Reuerendissimo D. Penia Decano, & in Imolen. Saluiani 30. Octobris 1600. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tunc Rotæ Auditore. Et in tantum procedit conclusio, vt hæc qualitas transportationis verificari nequeat in assertione iudicis in sententia, sed ex actis omnino sit iustificandum Soccin. cons. 47. nu. 15. lib. 4. quod ipsum firmauit Rota in Lauden. Deuolutionis 23. Maij coram bo. me. Corduba.

2 Non obstat, quod sententia Cardinalis sustineatur ex quo iudicauit cum iisdem actis cum quibus pronunciauit Pinzochus vltimus iudex cuius sententiam petebatur infirmari, & coram quo alia non erant transportanda etiamsi fecissent ad causam, prout fuit dictum in Auximana Tutelæ 17. Februarij 1572. coram Rubeo, & iterum in Bononien. Bonorum 16. Ianuarij 1601. coram R. P. D. Litta.

3 Fuerunt enim datæ plures responsiones, primò non constare in facto, quæ acta fuerint trãsportata coram Pinzocho, vt exinde inferri possit Cardinalem cum iisdem iudicasse neque super eo quod talis transportatio non reperiatur in actis adnotata probatio perficitur quia hic non est modus probandi negatiuam nisi diligentiæ concludant in omnibus locis in quibus potuerit fieri adnotatio trãsportationis, vt fuit dictum in causa Burgen. Canonicatus 19. Ianuarij 1607. coram Reuerendissimo Ludouisio, & in Valentina Illegitimitatis 16. Martij coram R. P. D. Pamphilio. Potuit enim talis adnotatio fieri super iisdem extractibus non transportatis, vt ex fide Notariorum quæ data fuit, cui vel erit credendum, vel erit probãdum quod aliunde, quam apud acta adnotatio prædicta fieri non soleat.

4 Secundò fuit responsum, quod sententia Cardinalis nedum reuocauit sententiam Pinzochi, sed etiam Auditoris Cameræ, & Moschati quæ fuerunt latæ cum omnibus actis integris, & legalibus ac præterea vnionem nullam declarauit, quibus non transportatis facere non potuit, cum semper sententia remaneat nulla, non visis actis cum quibus priores iudices pronunciarunt, Vant. de nullit. tit. à quo, & quib. numer. 21. vers. nec sufficeret post Bart. in l. 2. num. 5. C. de ed.

5 Nec visum est saltem pro reuocatione sententiæ Pinzochi sententiam Cardinalis posse sustineri cum reuocatio plures sententias comprehendat, & ex nullitate in parte reuocante priores inferri non possit ad nullitatem sententiæ Pinzochi quæ dicitur caput separatũ Surd. decis. 176. num. 8. Contar. de moment. limit. 1. num. 38. cui reuocationi non conuenit exceptio non transportationis actorum prout respectu priorum posset obstare, ex quo Pinzochus cum iisdem actis iudicauit.

6 Nam fuit dictum ex iisdem responsionibus cessare obiectum, quia si non apparet cum quibus actis pronunciauerit Pinzochus, & super vnione declarauerit Cardinalis non visis actis, quæ debuerant transportari, consequitur vitio nullitatis laborare vt supra dictum fuit. Præ-

terea animaduerterunt Domini omnes sententias vnica verborum structura in reuocatione fuisse comprehensas, & sic vniuersaliter quo ca su tãquam indiuidua non potuit pro parte valere, sed in totum remansit nulla, Afflict. decis. 218. n. 4. Put. decis. 323. lib. 1. & quod dicebatur sententiam Pinzochi fuisse pariter nullam eodem defectu, existimarunt Domini pertinere ad aliam inspectionem, quia Capitulum non se fundat in ea, sed super nullitate sententiæ D. Cardinalis, quæ fuit opposita.

Et ita fuit resolutum &c.

REVER.mi D. LVDOVISII.

Romana Domorum.

Lunæ 9. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

De Testibus deponentibus super rei valore, & pretio, quomodo deponere debeant ad hoc vt ex eorum depositione læsio probata dicatur.

SVMMARIVM.

Læsio non præsumitur nisi probetur, quia res semper præsumitur vendita iusto pretio, n. 1.

Læsio probanda est tempore cõtractus nec de præsenti valore præsumitur in præteritum, nisi quando modicum intercessisset interuallum, n. 2.

Pretium rerum stabilium non cognoscitur ex quantitate pensionum rei locatæ, n. 3. vbi quod quatenus à quãtitate pensionis esset arguendum ad quantitatem pretij, tunc facienda esset calculatio ad rationem quinq; pro centenario.

Pretium seu valor rei non probatur per testes deponentes de iudicio suo, n. 4.

Testis recusans respondere interrogatorijs nõ probat, n. 5.

Testes super valore, & pretio rei deponentes debent considerare omnes qualitates rei, de cuius valore agitur, n. 6 & 7. vbi ponuntur exempla dictarum qualitatũ.

Valor seu pretium rei diminuitur per qualitates in contractu venditionis deductas, n. 8.

DECISIO CCCLVII.

1 PRopofui dubium de ordine Rotæ An constet de læsione quæ suffragetur D. Flaminiæ, & litis consortibus, quod informante tantum Virgilio fuit negatiuè resolutum, quia læsio non præsumitur l. nam & postea, §. minor, & ibi not. ff. de iniur. Gozzadin. cons. 44. n. 8. Grat. cons. 157. nu. 10. lib. 2. Natta cons. 650. n. 8. Cephal. cons. 3. in fine, res enim præsumitur iusto precio vendita, Bald. in l. si fundus in fine, ff. de reb. eor. Pinel in l. 2. par. 3. c. 4. n. 43. C. de rescind. vendit. Menoch. cons. 358. n. 23. & fuit dictum in illa Montis Falisci 25. Maij præteriti coram me.

Testes vero examinati cã non probant, quia
2 deponunt habito respectu ad tempus præsens, & tamen valor rei, ac læsio sunt consideranda secundum tempus contractus, l. si voluntate, C. de rescind. vendit. c. ad aures, de reb. Eccles. non alien. glos. Bart. & alij in l. 2. C. de rescind. vendit. Angel. cons. 311. col. 3. vers. ad illud autem, Guidop. q. 157. Aym. cons. 114. n. 16. pretia enim rerum variantur ex tempore l. pretia rerum, §. nonnulla, ff. ad l. Falcid. & licèt aliqui velint ex valore præsentis temporis inferri in præteritum, attamen procedere potest qñ modicum interuallũ temporis intercessit, Bald. in d. l. 2. col. fin. n. 28. Castren. nu. 4. in fine, Crem. num. 227. & 229. C. de rescind. vendit. Natta cons. 353. n. 2.

Quamuis autem primus testis videatur per-
3 cutere annũ 1595. attamen nihil probat, quia pro ratione adducit quandam somniatam locationem, quæ vbi esset vera, non probaret valorem fructuum domus, Sarnen. in reg. de valore q. 11. dixit Rota in vna Neapolitana Census 4. Decembris 1589. coram Lauretano, & in vna Clodien. Beneficij 19. Decembris 1603. coram me, & vbi probaret quantitatem, & valorem reddituum, attamen in domibus, & ædificijs ex solis redditibus nõ cognoscitur preciũ, vt per Natt. cons. 332. nu. 4. quando autem à quantitate pensionis esset arguendum ad quãtitatem pretij in casu isto excluderetur omnis læsio calculando, vt faciunt informantes ad rationem quinque vel circa pro centenario, iuxta glos. in auth. perpetua, C. de sacros. Eccles. quã sequuntur communiter Doctores ias. in l. fundum per fideicommissum, nu. 5. vers. item adde, ff. de leg. 1. Tiraq. de retract. lign. §. 1. glos. 6. n. 19. Couar. lib. 3. variar. resolut. c. 9. n. 5. & fuit in his terminis resolutum in Romana de Magdalenis 2. Maij anni præteriti corã R. P. D. meo Coccino.

Minus etiam probat dum dicit domum tũc
4 temporis tãtum valuisse suo iudicio, vt fuit dictum in vna Romana rescissionis Contractus 30. Octobris 1602. coram bo. mem. Cardinali Pamphilio, & in Romana Casalis Iuliani 1595. coram R. P. D. Litta.

Super secundo Teste nõ est facienda vis, quia
5 vltra quod super pluribus interrogatorijs, respondere recusauit, & propterea nihil probat, Nell. in tract. de testib. n. 99. retractauitq; suã depositionem conscientia, vt ipse dicit ductus, ipse ignorat confinia domus, & apothecæ, vt fatetur iuxta 16. interrogatorium, & testis qui hoc ignorat non potest concludere verum valorem rei, vt idem met testis fatetur iuxta 16. interrogatorium, & comprobatur ex traditis per Alex. cons. 54. n. 4. & 5. lib. 6.

Ac-

Accedit etiam quod prædicti testes non cõ-
6 siderarunt plures qualitates iustum precium minuentes, & ob id imperfectè deponunt Menoch. conſ. 358. n. 28. verſ. reſpondetur.

Qualitates autem plures recenſentur ab in-
7 formantibus videlicet, quod fuit non tota domus, ſed eius pars vendita, propter quod res dicitur vilioris precij, Menoch. poſt alios quos allegat d. conſ. 358. n. 29. & quod fuit empta à carcerato plurimo ære alieno grauato ſine cautione euictionis, vt fuit dictum in Romana Palatij 5. Maij præteriti coram Reuerendiſſimo Attrebaten. & in Romana Reſtitutionis Domuncularum 22. Iunij 1609. coram eodem.

Concurrunt etiam aliæ qualitates late dedu-
8 ctæ per informantes, quæ cum minuant pretiũ excludunt etiam læſionem Pinell. in d. l. 2. p. 3. c. vlt. nu. 11. & ſeq. Tiraq. de retract. conuent. n. 25. dixit Rota in ſupradicta Romana Reſciſſionis Contractus, & in d. Romana Palatij.

REVER.^MI D. SACRATI.

Romana Societatis.
Veneris 16. Aprilis 1612.

ARGVMENTVM.

Socius, An lucretur pecuniam acceptam ad ſocietatem officij quando is, qui dedit pecuniam pro delicto fuit condemnatus ad mortem, & morti traditus.

SVMMARIVM.

Socius in ſocietate officij lucretur ſocietatem per mortẽ ſocij furca ſuſpenſi, num. 1. & ſeqq.
Mors naturalis dicitur etiam illa quam facit furca ſuſpenſus, num. 1. & ſeqq.
Verba intelligenda ſecundum naturam actus, qui geritur, & ſecundum id quod verſimiliter fuit cogitatum à contrahentibus, num. 4.
Contrahentes non præſumuntur cogitaſſe de inſolitis, num. 5.
Societas officij An ſit finita quando conſocius fuit condemnatus ad mortem, & effectus ſeruus pœnæ, nu. 6.

DECISIO CCCLVIII.

1 QVidam Ioannes Baptiſta Canaparius dedit plures pecuniarum ſummas ad ſocietatem officiorum cum ſolito pacto, quod moriente ipſo Ioanne Baptiſta morte naturali non violenta illata ab homine ferro, veneno, aqua, igne, vel alias quomodolibet violenter pecuniæ lucri fierent à ſocio, euenit quod idem Ioannes Baptiſta ob ſua delicta per manus iuſtitiæ laqueo ſuſpenſus interijt, fuit coram me dubitatum, An per iſtam mortem eſſet locus facto de ſuperlucrandis pecunijs, & pro affirmatiua concluſum, quia vera iſta eſt mors naturalis ad differentiam ciuilis, vt per Bald. conſ. 8. num. 3. lib. 4. & non poteſt dici illata ab homine, quia mors, quæ infligitur de ordine iuſtitiæ nõ attribuitur homini, ſed legi, vt eſt tex. in c. homicidas, & in c. ſi homicidium, in fin. 23. quæſt. 5. & latè per Modern Fanen. tract. de ſocietat. c. 29. per tot. cuius rationes placuerunt Dominis & quatenus poſſet dici illata ab homine, non tamen erit illata violenter, prout requirit pactũ cum ſit illata ſecundum legem, & rationes, c. quos Deus, verbo, violenter, quæſt. 1. vbi gloſ.

Non obſtat, quod immo erit illata violenter
2 ab homine, quia verè non eſt ipſa lex, quæ occidit, ſed carnifex. Vnde ſi carnifex nunquam percuteret, nunquam moreretur condemnatus eſt etiam violenter, quia ſemper dicitur mors violenta, quando cauſatur à nocumento extrinſeco, vt videtur de mente Bald. d. conſ. 8. & latè tradit Diuus Thom. in ſumm. par. 3. q. 14. art. 2. in quodlib. 1. art. 3. vbi propterea concludit, quod licet D. N. paſſus fuerit voluntariè, iuxta illud Eſaiæ oblatus eſt, quia ipſe voluit, eius tamen mors fuit violenta quia cauſata à nocumento extrinſeco.

Quia reſpondetur, mortem quidem Ioannis
3 Baptiſtæ fuiſſe violentam ad differentiam mortis naturalis quæ cauſatur à nocumento intrinſeco, ſed non propterea poſſe dici illatam ab homine, vt vult pactum, quia homo in hoc caſu ſeruit tanquam merum inſtrumentum, & res inanimata, vt in d. c. homicidas, & c. ſi homicidium, vel ſaltem quatenus poſſet dici illata ab homine non erit illata violenter, vt habetur in aduerbio violenter poſito in fine pacti, quod illud totum qualificat, c. olim, de teſcript. l. 1. C. de liber. præt. l. doli, vbi Bart. In ſummar. ff. de ſeru. corrupt. Alex. conſ. 101. n. 10. lib. 3. Decian. conſ. 70. num. 19. & ſeq. lib. 3. nec facit quinimo dicitur illata violẽter cum perueniat ex nocumento extrinſeco, per Doct. ſupra allegat. quia dum partes mortis inferendæ per hominẽ addiderunt verbum violenter aliquid' pluſquã nocumẽtum extrinſecum, etenim eo ipſo quod erat illata ab homine erat illata per nocumentum extrinſecum, Vnde aduerbium violenter ſtaret otioſè, & ſine miniſterio contra regulam, dc qna in c. ſi Papa, dc priuil. in 6. in l. ſi quando, in princ. vbi gloſ. verb. fruſtra, ff. de legat. 1. Bald. in rubr. C. de contr. empt. nu. 9. Roman. conſ. 180. num. 5. Alex. conſ. 11. num. 11. lib. 2. Roland. conſ. 61. num. 14. & ſeq. lib. 3. & conſequenter illud aduerbium violenter, debet intelligi, quod ſit illata ab homine contra ordinem iuſtitiæ, quia non reperitur alia violentia, quæ poſſit adeſſe, & abeſſe à morte illata per hominem, quam iſta, quæ opponitur iuſtitiæ.

Et iſte intellectus ſuadetur ex eo quia exceptio

4 tio mortis illatæ ab homine non videtur adinuenta propter aliud, quam ne alias per illum, qui est lucratus pecunias parentur insidiæ vitæ illius, qui dedit pecunias, & enim antiquis temporibus, in quibus societas per mortem officialis vacabat ad lucrum Cameræ Apostolicæ, nō fiebat ista exceptio, sed quomodocumq. moreretur officialis erant amissæ pecuniæ societatis, cum igitur istud periculum cessat in morte, quæ infertur de ordine iustitiæ debet cessare, & cautela adnotata in l. 1. vbi Bald. in princ. Salycet. & Castren. num. 1. de nauic. fenor. glos. in l. 3. verbo, propinquæ mortis, ff. de donat. caus. mort. Roman. cons. 404. num. 9. & quatenus verba omnino repugnent, debent intelligi secūdum naturam actus, qui geritur, Bald. cons. 343. in princ. lib. 1. Corn. cons. 6. numer. 17. vers. ex quibus lib. 2. & illud quod verisimiliter fuit cogitatum, Bald. cons. 159. num. 5. vers. Nam verb. lib. 3. Angel. cons. 249. num. 2. Crauett. cons. 3. num. 11. & periculum vitæ modernarum societatum subrogatum in locum vacationis officij, de quo in antiquis societatibus, quæ sunt nunc, ita, & tunc cōtingebant, & quocunq. genere mortis quatenus verba omnino non repugnent, censendum est subrogatum cū iisdem qualitatibus ad regulam subrogatum, de qua, per Gabr. tit. de reg. iur. conclus. 2. per totam. vbi ponit multa similia.

Non obstat, quod in morte illata de ordine
5 iustitiæ possint cadere insidie, puta in subrogandis Testibus, vel corrumpendo Iudicem, quia istæ sunt res nimis insolitæ, & à longe petite, de quibus non præsumitur contrahentes cogitasse, Angel. cons. 176. nu. 2. Dec. cons. 74. num. 2. Gozadin. cons. 94. nu. 42. & seq. Natt. cons. 181. num. 2. Silu. cons. 56. nu. 24. Rolan. cons. 45. num. 3. 20. & 22. lib. 2.

Quæ dicebantur, quod Io. Baptista post sen-
6 tentiam capitalem effectus fuerit seruus pœnæ, & inde finita societas, vnde de tempore eius mortis non adfuerit, quod vacauerit, & similiter quod societas fuerint contractæ de pecunijs furtiuis ad quorum restitutionem detecto furto fuerunt in vtroq; foro obligati illi, qui eas recuperant. Vnde non potuerint lucrifieri per mortem Ioannis Baptistæ, fuerunt per DD. seruata ad aliam inspectionem.

MANCANEDI.

Romana Lapidum & Statuarum.
Lunæ 14. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Thesaurus inuentus in fundo emphyteotico ab emphyteota spectat ad emphyteotam inuenientem non autem ad Dominum directum, & idem de Statuis, seu Lapidibus in eodem emphyteotico fundo repertis.

SVMMARIVM.

Thesauri inuentio aequiparatur inuentioni Statuarum, vel Lapidum, & cui de iure Thesaurus inuentus acquiritur, illi eidem acquiruntur Statuæ, & Lapides, num. 2.

Thesaurus est quaedam vetus depositio pecuniæ, cuius non extat memoria, vt iam Dominus non habeat, fitque eius, qui illum inuenerit, num. 2.

Thesaurus inuentus in agro emphyteotico ab emphiteota, spectat ad ipsum emphyteotam, num. 3. 4. & 6.

Emphyteota dicitur Dominus fundi emphyteotici, n. 4.

Emphyteota habet vtilem actionem pro petendo fundo emphyteotico, num. 5.

Thesaurus inuentus casu fortuito spectat ad inuenientem non quando est inuentus data opera, declara vt n. 7.

DECISIO CCCLIX.

1 VErtente lite in Rota coram me, inter Venerabile Monasterium Sanctorum Io. & Pauli ex vna, & filios & hæredes Campritij Carneualij ex altera super Statuis, & alijs Lapidibus in fundo possesso per dictos hæredes repertis, cuius fundi Monasterium prætēdit se esse Dominum directum, & sic ad ipsum saltim pro dimidia dictas Statuas, & Lapides spectare. Præfati autem hæredes contendunt ad ipsos etiam tanquam emphyteutas omnino pertinere Vnde dubitaui An dictæ Statuæ, & alia bona excauata in dicto fundo spectent ad Monasterium, & pluries causa proposita, quia Domini diuersimodè sentiebant non potuit resolutio capi vsque in hodiernum diem, in quo vtraque parte informante Domini ad dubium negatiuè responden. censuere.

Et quamuis pro parte dictorum hæredum
2 Dominium directum Monasterij validè controuertebatur, illudque negabant, & adducta per Monasterium nun in totum satisfacere videbantur pro fundando illius Dominio. Nihilominus ista controuersia reiecta, & admisso citra veri præiudicium, quod Dominium directum resideat penes Monasterium, Domini dixerunt ad illud dictas Statuas, & Lapides non pertinere moti vnico, & præcipuo fundamento, nempè, quia adæquabant inuentionem istarum Statuarum, & Lapidum inuentioni Thesauri absconditi in agro, itaut dispositum circa Thesaurum, videatur dispositum circa istas Statuas, & Lapides, Paulus enim Cōsultus in l. nunquā, vers. thesaurus, ff. de acquir. rer. domin. Thesaurum diffinit, quod est quædam vetus depositio pecuniæ, cuius non extat memoria, vt iam Dominum non habeat, sic enim fit eius, qui inuenerit, vt sunt verba, tex. prout etiam expo-

exponit, l. vnica, C. de thesaur. lib. 10. ibi thesaur ideſt condita ab ignotis Dominis tempore vetuſtiori mobilia, ita & iſtæ ſtatuæ, & lapides, quæ ſunt mobilia, & condita fuerunt in iſto agro ab ignotis Dominis, cuius non extat memoria, videntur Theſauro adequari cum ipſis conueniat diffinitio theſauri in prædictis iuribus aſſignata, vnde nimirum ſi diſpoſita circa theſaurum veniant applicanda iſtis ſtatuis, & bonis ex iſto fundo excauatas.

Sed ſic eſt quod de iure theſaurus inuentus
3 in agro emphyteutico, & per emphyteutam repertus ſpectat ad ipſum emphyteutã Dominum vtilem agri, cum enim iam dominum non habeat ſit eius qui illum inuenerit in ſuo fundo, vt probat tex. in d. l. nunquam, verſ. theſaurus, & in d. l. vnica ibi: nam in ſuis quidem locis vnicuique theſaurum quærere, & inuento vti liberam tribuimus facultatẽ ne vlterius Dei beneficium inuidioſa calumnia perſequatur, idem probatur in §. theſaurus, inſtit. de rer. diuiſ. ibi theſauros, quos quis in loco ſuo inuenerit, Diuus Adrianus naturalem æquitatem ſequtus ei conceſſit, qui eos inuenerit, vbi gloſ. in verb. ſuo, declarat locum dici ſuum ad iſtum effectum ſiue iure directo, ſiue vtili, ad quem ſpectet, prout ad emphyteutam Iuris vilis Dominium ſpectat quod & confirmat, gloſ. in d. l. vnica, verb. nam in ſuis.

Ex quibus elicitur, quod emphyteuta dicitur
4 Dominus fundi, & habere vtile dominium in prædio, & ſic non ſolum directus Dominus dicitur inuenire theſaurum in ſuo prædio, ſed etiã emphyteuta dicitur illum inuenire in ſuo, tum quia theſaurus propriè, nec fructus quidem eſt fundi ciuilis, aut naturalis, l. diuortio, §. ſi fundum, ff. ſolut. matrim. nec verè dicitur fundi portio, l. 3. §. neratius, ff. de acq. poſſeſſ. Sed dicitur res penitus à fundo ſeparata nihil habens cum fundo commune, & proinde beneficium Dei in viſceribus terræ reconditum, l. quæ theſaurus, & l. ſi is qui, §. quod ſi ſeruus, ff. de acquir. rer. domin. Vnde nimirũ ſi inuentori poſſeſſori, & domino quamuis vtili cedere debeat potius quam alteri.

Vlterius, quia emphyteuta habet vtilem a-
5 ctionem pro fundo petendo, & in rem, tex. in l. 1. ff. ſi age. vectig. vel emphyteut. petit. ſed ſic eſt, quod ſuum cuiuſque videtur, quod vendicari poteſt, l. Quintus Mutius, §. argento legato, & §. cui legatum eſt, ff. de aur. & arg. leg. & meum eſt, cuius vendicandi ius habeo, l. ſolum, §. meum eſt, de rei vendic. & in rem actio competit eis, qui iure gentium, aut ciuili Dominium acquirunt, l. in rem actio, ff. de rei vendic. vnde & Imperator Theodoſius in l. poſſeſſores, in fin. C. de fund. patrim. lib. 11. etiam emphyteuticarios poſſeſſores fundorum Dominos vocauit.

Ex quo emphiteuta in ſuo inueniſſe dicitur,
6 ſi inueniat theſaurum in re emphiteutica, & ſibi totũ acquiritex ſupradictis iuribus, & gloſſa, & notat Faber. in d. §. theſaurus, num. 2. & ibi, Aretin. num. 2. verſ. in gloſ. in ſuo, & Soaſi. n. 3. & ſeq. & Port. num. 2. & Oynot. num. 6 qui eam dicunt communem Myſingerius num. 8. Thom. Gram. num. 7. & Nicaſ. num. 30. Spec. ul. tit. de emphiteuſi, §. nunc aliqua quæſt. 132. n. 158. & ibi Io. Andr. in addit. Guglielm. Bened. in c. Raynutius in verb. & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 4. num. 5. de teſtam. vbi teſtatur de communi Bart. in d. l. vnica, nu. 5. & ibi Bald. num. 2. Iaſ. in l. 1. num. 80. C. de iur. emphiteut. Caſſan. in conſuetud. Burgun. in tit. des iudices, §. 1. in verb. eſpaueſ. nu. 12. Belniſ. in pract. in tit. de furt. & latron. cap. 10. n. 61. verſ. & intelligitur Dominus prædij lib. 1. pract. Papien. in form. libelli action. real. in gloſ. iure dominij, nu. 12. verſ. & hoc Aluarot. poſt Iſern. in c. vnic. tit. quæ ſit regal. num. 88 verſ. quæro quid, & Præpoſit. ibi n. 8. Burſatt. conſ. 209. n. 5. lib. 2. per text. in c. 1. vbi feudiſtæ quæ ſint regal. Capic. in inueſt. feudal. verſ. cum inuentionibus ac theſauris. ſub verſ. feudorum clauſulæ Tholoſan. de ſintagm. iur. vniuerſ. in tit. de theſaur. c. 11. numer. 30. lib. 3. Henric. Roſſental. in tit. de regalib. concluſ. 93. c. 5. Molin. de primog. lib. 1. c. 23. n. 7. vbi de communi de qua, & de magis communi teſtatur Valaſch. de iure emphiteut. p. 1. quæſt. 15. quamuis ipſe contrariam ibi ſequatur, quam etiam ſequitur Nauarr. in ſuo Manual. cap. 17. n. 163. & Borgnin. deciſ. 15. num. 1. part. 3. ſed quicquid dixerint iſtam partem ſequentes cõtraria eſt magis communis, & eam ſequuti ſũt Domini ex ſupradictis.

Quibus non obſtat prædictam communem
7 habere locum, quando aliquo caſu fortuito, nõ autem quãdo data opera theſaurus inuenitur, Peregrin. de iure fiſc. lib. 4. tit. 2. num. 5. cum alijs &c. quia loquuntur quãdo theſaurus fuit inuentus in alieno prædio; communis autem ſententia de qua ſupra procedit in theſauro inuento in proprio fundo, prout in noſtro caſu inuentæ fuerunt ſtatuæ in fundo emphiteotico ab ipſomet emphiteuta qui ad hunc effectum dicitur Dominus fundi, vt ſupra probatum remaneat.

Minus obſtare videbatur deciſ. 822. p. 3. di-
8 uerſ. cum loquatur in ſtatuis affixis rei, vel expoſitis ad perpetuum rei vſum, vel ornatum, quæ non poſſunt amoueri ſine damno, & deturpatione ipſius rei, & ita etiam procedit deciſio Tiburtina Statuatũ 28. Nouembris 1584.

coram

coram bon: me. Cardinali Pamphilio in nostro autem casu statuæ erant in visceribus Terræ recónditæ, & in nullius dominio, vt thesaurus, vt supradictum est, & sic nec fundo affixæ nec appositæ ad perpetuum illius vsum, & ornatum. Tandem visum fuit non obstare, quod emphiteuta effodiendo fundum conuertit illū ad vsum non destinatum cum illius status deterioratione, quod facere non potuit. Respondebatur enim per informantes nullum cõsiderabile damnum ex prædictis fundo inferri cum foueæ factæ possint de facili impleri, & in pristinum reduci. Vltra quod si aliquod damnū fundo euenerit poterit Monasterium agere cõtra emphiteutam ad damni emendationem. Ex quibus sic fuit resolutum.

PENIÆ.

Vlixbonen. Tabernariorum.
Lunæ 28. Maij 1612.

ARGVMENTVM.

Ex Summario capias argumentum.

SVMMARIVM.

Tabernarij, & Macellarij prohibiti ab Ordinario vendere ante tempus ab eo præscriptum, nunquid in casu necessitatis contrauenitendo incurrat pœnas? num. 1. & num. 2.

DECISIO CCCLX.

1 Proposita causa super eisdem vtraque parte informante Rota in decisis mansit sub die 4. Maij 1611. ex eisdem rationibus, quibus tunc munita fuit decisio in qua licèt ex Siluestro, & Nauarro fuerit dictum, quod in casibus necessitatis moralis, ne ciues dispendia patiantur non obstante constitutione possent Tabernarij, & Macellarij ante tempus præscriptum vendere absque incursu in pœnam constitutionis necessaria ad viræ substẽtationem, hoc prudenter intellexerunt Domini, dummodo ne id Tabernarij publicè, nec abutãtur facultate vendendi in dictis casibus necessitatis: nam si ea facultate abuterentur nõ essent immunes à pœna constitutionis, & prouidere de remedio spectabit ad Ordinarium ad quem etiam spectabit prudens deliberatio & declaratio casuum in quibus id liceat Tabernarijs facere.

2 Videbatur etiam Dominis propter magnū concursum aduenarum, militum, & laboratorum, & nauigantium accedentium, & recedẽtium, prout temporis oportuna postulat occasio constitutionem prædictam posse à Reuerendissimo D. Ordinario Vlixbonensi declarari, vt non haberet locum, quoad forenses, sed hoc dominationi suæ iudicarunt, nõ præscribserunt, vt pro sua prudentia ita prouideat cultui, & celebrationi Diuinorum, ne ciues, & aduenæ in vtroque homine detrimenta patiantur &c.

REVER.MI D. SACRATI.

Conchen. Beneficij de Valdejudios.
Mercurij 13. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Constitutio quando dicatur pœnalis ex eo quod actum annullet, lucrum auferat, vel ius quæsitum tollat, quando per non vsum dicatur sublata Principe sciente, & non contradicente, seu ipsius officialibus.

SVMMARIVM.

Scriptura ordo demonstrat quid antea, & quid postea factum fuerit, n. 1.
Probatio vna coadiuuat aliam, n. 2.
Camera circa expeditionem litterarum debet regulari à stylo Cancellaria, n. 3. declara vt n. 4.
Cancellaria vsus vbique attendendus est, n. 3.
Constitutio, vt tollatur per non vsum est necessaria scientia Papa cum longissimo temporis cursu, & multiplicitate actuum in loco vbi Papa est præsens, n. 5. & 6. vbi etiam An ex scientia officialium Papa inferatur ad scientiam ipsius Papa, & n. 7. vbi An requiratur consensus expressus Papa An verò sufficiat tollerantia cum scientia.
Scientia Officialium Papa An arguat scientiam Papa ad effectum tollendi constitutionem per non vsum, num. 5. & 6.
Dubietas iuris æquiparatur dubietati facti, & excusat à pœna contrauenientem, n. 8. & 9.
Dispositio dicitur pœnalis, quando agit de tollendo ius quæsitum, n. 9. & 10. vbi declaratur.
Actus annullatio non est propriè pœna, n. 11.
Pœna incurritur ex sola negligentia, n. 12.

DECISIO CCCLXI.

1 Domini perstiterunt in decisis coram me in hac causa sub die 14. Nouembris proximi fundamentis de quibus in decisione tunc extensa. Ad illud quod non probetur consensus extractos pro parte Gregorij fuisse annotatos post quindecim dies, ex quo non adest Missa à qua cognoscitur, An sint annotati intra quindecim dies, vel post, fuit responsum, immo hoc posse cognosci sine missa, nempe ex ordine scripturæ iuxta modū datum ab ipsamet constitutione, vt considerauit Rota in causa Veronen. Sancti ZENONIS coram Aldobrandino relata inter diuers. impress. decis. 247. in princ. par. 1. quod etiam est regulare in alijs materijs, vt in S. quibus, vbi Bald. num. 5. Bart. num. 18. Castren. n. 12. in 1. const. Cod. glos. in c. cum

c. cum dilecta, verb. transportantes, de rescript. Bald. in l. de rebus, num. 5. C. de donat. ante nupt. Io. Andr. in c. 1. n. 2. vers. primo casu, de iur. iur. in 6. Marsil. singul. 72. n. 2. Alex. cons. 112. n. 4. lib. 5.

Et prædicta probatio coadiuuatur ex fide
2 Notariorum, Testibus, & alijs probationibus pro non vsu ponderatis in alia decisione, est enim clari iuris, quod probationes se ad inuicē coadiuuant, vt per Scriben. in c. cum causam iuncta gloss. verb. adminicula. de probat. Butr. in c. veniens, il primo, de testibus, Anchar. cōs. 376. n. 4. Alex. cons. 53. n. 4. lib. 1. Paris. cons. 3. nu. 94. & seq. lib. 4. latè Gabriel. conclus. 1. de probat.

Ad multos consensus adnotatos infra quindecim dies nuper extractos pro parte D. Ga-
3 brielis ad probandum vsum constitutionis satisfacere visa fuit responsio data in alia decisione ex cons. Dec. 11. n. 10. cum alijs tunc allegatis. Ad illud quod decisio Oradini allegata in decisione in hac causa facta loquatur de Cancellaria, non autem de Camera, fuit responsum quod immo magis dat robur non vsui probato in Camera, quia Camera circa expeditionem litterarum debet regulari à stylo Cancellariæ, Cæs. de Grass. decis. 1. n. 10. de probar. est enim Cancellaria Iudex expeditionum, & proinde illius vsus vbique attendendus, Cassan. catalog. glor. mund. par. 4. consid. 13. vers. & inter officiarios.

Vnde non obstat decis. Arigon. 1. in manu-
4 script. incip. est difficultas allegata pro parte D. Gabrielis, dum firmat ex receptione in Camera non inferri ad receptionem in Cancellaria, quia hi termini sunt cōtrarij, etenim ex stylo Cancellariæ corroboratur stylus Cameræ, nō autem è contra, vt in casu decis. Arigon. vnde illa decisio potius facit pro hac parte, dum magis tribuit Cancellariæ, quam Cameræ, Accedat quod in omnem euentum illa decisio est multum periculosa, cum nimis tribuat nō vsui aduersus Constitutiones Apostolicas, contra ea quæ dicta fuerunt in causa Romana Concordiæ Sancti Petri coram R. P. D. Caualerio allegata in decisione in hac causa facta.

Ad illud, quod ex scientia Notariorum, tan-
5 quam officialium nimis inferiorum minime inferatur ad scientiam Papæ in primis necessariam pro validando non vsu, vt fuit admissum, & firmatum in alia decisione, fuit responsum quod ista scientia non potest negari, stante lōgissimo temporis cursu, & multiplicitate actuū in loco, vbi est præsens Papa, quicquid dicendum esset in locis remotis, ex traditis per Innoc. in c. bonæ, num. 1. vers. has autem præsumptiones de postulat. Prælat. Abb. in c. 1. cum Ecclesia Sutrina, num. 25. vers. & An præsumatur sciētia de causa possess. & propter. Crauett. de antiquit. temp. par. 4. §. materia, num. 62. Put. decis. 217. num. 2. vers. dicebatur, & decis. 264. num. 2. vers. concurrebat etiam, lib. 1. Rota in causa Reatina Beneficij 20. Iunij 1576. coram bon. mem. Cardinali Seraphino relata inter diuers. impress. decis. 116. num. 4. par. 1.

Maximè quia officiales plerumque ex mino-
6 ribus gradibus ascendunt ad maiores, signanter Clemens Papa Octauus coram quo dum esset Rotæ Auditor, fuit facta prædicta decisio Veronen. Sancti Zenonis, & interuenit in alijs decisionibus factis in hac materia, & enumeratis in alijs decisionibus, sub die 14. Nouembris in hac causa facta, sciuit istum non visum, & nihilominus illum permisit in Pontificatu Sixti Papæ V. dum esset Datarius, & successiuè in eius Pontificatu vsque ad annum 1604. quo tempore iussit constitutiones obseruari. Vltra quod est multum verisimile, quod officiales superiores sint multum solliciti de his quæ faciunt Officiales inferiores, cum ad officium prædictorū superiorum spectet continere istos inferiores in eorum officio, vnde tot ordinationes & reformationes quotidie emanant ab officialibus superioribus super ijs quæ geruntur ab inferioribus. Quantum ad regulam Pauli III. & edictū Paulini Datarii post hanc causam factum fuit edictum, quod ex illis potius probatur non vsus, quia si constitutiones fuissent in vsu, non fuisset necessaria, nec prædicta regula, neque illud edictum.

Circa illud, quod vt non vsus, seu contra-
7 rius vsus suffragetur in hac materia requiratur consensus expressus Papæ, fuit responsum, conclusionem procedere vbi adesset aliqua difficultas in contradicendo, etenim vt tolerātia Superioris suffragetur, requiritur ista facilitas cōtradicendi, vt latè per Felyn. in c. 1. n. 6. vers. lex noua, de tregu. & pace, at in proposito casu præsupposita scientia, quæ prædictis non potest negari, dicebatur per necessè inferri ad consensum, quia alias sine vlla prorsus difficultate potuissent Summi Pontifices prouidere, prout prouiderunt Paulus III. per regulā, & Clemens Octauus per suum edictum, quando voluerunt constitutiones obseruari.

Sed quod videbatur tollere omnem difficul-
8 tatem fuit, quia ex prædictis Domini non intendebant præcisè firmare validitatem non vsus, seu contrarij vsus prædictarum cōstitutionum, sed tantum quod in isto non vsu, siuè contrario vsu Gregorius fuerit excusandus ab amissione sui iuris per ea quæ dicta sunt in secunda parte alterius decisionis, etenim negari non potest, quin ex prædictis, ius constitutionum non sit

valde dubium, quæ dubietas iuris excusat, cum æquiparetur dubio facti, Felyn. in c. de quarta, num. 27. de præscript. Ruyn. cons. 128. nu. 11. lib. 2. Soccin. cons. 47. numer. 10. lib. 1. Natt. cons. 338. num. 10. Alex. cons. 92. in fine, n. 13. lib. 1. Corn. cons. 197. num. 3. lib. 4. Curt. Iun. cons. 28. num. 8. Cephal. cons. 407. numer. 32. Quod magis de plano procedit quando, vt in hoc casu adest mixtura facti, l. si vir, vbi glos. vers. procedere, Bart. numer. 1. ff. pro donato, Dyn. in reg. possessor, num. 40. de reg. iur. in 6. Cyn. in l. venditioni, num. 5. vbi Bald. num. 4. C. de vsucap. pro emptore, Bellam. in c. vigilanti, num. 47. de præscript. Rot. decis. 3. de præscription. in nou. Ægid. decis. 304. Felyn. in d. c. de quarta, num. 36. eodem tit.

Non obstat, quod hic propriè non agatur
9 de pœna, sed de impediendo lucro, vt in causa Sabinen. Pensionis, die 12. Decembris 1594. coram Illustrissimo Mantica, quia fuit responsum, immo agi de pœna, ex quo ius ab initio simpliciter quæsitũ resignatario tollitur in casu quo annotatio infra quindecim dies nõ fiat, etenim quando ius ab initio simpliciter quæritur, si postea obiectum, quid auferatur, dispositio dicitur pœnalis, vt latè fuit coram me deductum in causa Bononieñ fideicõmissi de Pannolinis, die 4. Februarij 1602. & tenuit in specie Crescent. decis. 209. incip. regula de extenden. consensib. lib. 1. manuscript. hic autem ius ab initio simpliciter fuit quæsitum Resignatario per solam supplicationem, per ea quæ dicta sunt in alia decisione, & magis in specie prosequitur Mohed. decis. 5. nu. 1. de renunciat. post Cassad. decis. 1. eodem tit.

Quibus non obstat decis. Braui relata inter
10 diuers. impress. decis. 471. num. 1. quia illa decisio loquitur tantum ad effectum pœnitentiæ resignantis secus est quoad alios effectus, vt patet ex prædictis, vnde negari non potest quin constitutiones illud auferentes non sint pœnales, ideoque non obstat prædicta decisio Sabineñ. coram Illustrissimo Mantica, quia in casu illius decisionis fuit ab initio, & in eadem supplicatione datum lucrum cum certa forma, & conditione: Vnde nil mirum si illis non seruatis intrauit decretum, quia per illud non fuit oblatum ius, sed impeditum lucrum, quod est quid diuersum, vt cõsideratur in eadem decisione, & eo modo respondetur, ad decis. Burgen. Abbatiæ 7. Februarij 1587. coram Cantuccio. Vltra quod illæ decisiones non firmant, quod etiã si agatur de lucro quis non possit excusari, si alias seruauit formam requisitam de iure communi, & excusatio nitatur causæ rationabili, prout in hoc casu, immo dicta decisio Sabineñ Pēsionis hoc videtur præsupponere, dum quærit An sit locus excusationi.

Quo vero ad decisionem Hypporegieñ Ca-
11 nonicatus 21. Octobris 1584. coram Orano, fuit responsum, quod ibi non agebatur de auferendo iure, sed tantum de annullando actu Collatoris, quæ annullatio non est propriè pœna, cum Collator nihil de suo amittat, vt considerat ibi Rota post Bald. in l. nemo martir. nu. 6. C. de sacrosanct. eccles.

Non obstat quod ex sola negligentia incur-
12 ratur pæna, l. meminerit, C. vnde vi, vt per Bart. cons. 91. nu. 4. Anchar. cons. 133. in fin. quia conclusio potest habere locum, quoties cumque lex est clara, & indubitata, tam quoad sui intellectum, quam quoad vsum, quales non sunt istæ constitutiones ex supra allegatis. Et in hanc sententiam æquiorem, Domini facilius deuenerunt, ne annullarentur quãplures resignationes contra formam dictarum constitutionũ per antea factæ, & ponatur in incerto status plurimorũ Beneficiatorum, vt in simili considerauit Rota apud Mohed. decis. 5. de testamen: Achill. decis. 4. in fin. de constit. & in causa Oscen. Canonicatus coram Prospero relata inter diuers. impress. decis. 45. in fine, lib. 2. par. 3. Cætera minoris considerationis visa fuerunt bene sublata per informantes pro Gregorio.

REVERENDISS. D. SACRATI.

Romana Societatum. 1612.

ARGVMENTVM.

Interesse ab initio conuentum vsurariam sapit prauitatem, nec interesse lucri cessantis debetur propter propinquam lucrandi commoditatem nisi in specie probetur lucrandi occasio.

SVMMARIVM.

Interesse lucri cessantis seu damni emergentis non debetur sine mora debitoris, n. 1.

Interesse lucri cessantis non debetur ex sola propinqua potentia lucrandi, nisi etiam in specie probetur certa occasio lucri, n. 2.

Interesse conuentum ab initio contractus vsurariã sapit prauitatem, tàm de iure Diuino, quàm humano, n. 3.

DECISIO CCCLXII.

1 Domini dixerunt, fructus occasione societatum exactos per Petrum Marcum non posse cedere loco damnorum & interesse, ex causa lucri cessantis, seu dãni emergentis, quia deficit principale requisitum, videlicet mora debitoris l. lecta, versic. nec ante sortem, & vers. sed si quantitatem, ff. si cert. petat. l. in hac in fructu, ff. de cond. instit. Canon. in c. salubriter de vsur.

Non

Non probatur etiam lucri cessantis interesse
2 ex potentia propinqua lucrandi, prout requirit Paul. de Castr. in l. nunc. ff. de eo quod cert. loc. quia ex qualitate loci in quo passim inueniuntur occasiones pecunias ad lucrum collocandi, Rota non censuit probatam istam potentiam lucri propinquam, vt aliàs coram D. meo Gra. in vna Anconitana Pecuniaria tenuit cũ requiratur in specie probatio quod tempore interpellationis creditor haberet certam occasionem pecunias inuestiendi, vt per Alex. in l. dissentio. in pr. n. 1. ff. t3. in c. cum venerabilis. col. 5. de except. Franc. Marc. decis. 167. lib. 2. Lap. in l. vnic. nu. 41. C. de sent. qui pro dote, quod communiter fuit ita resolutum in pluribus causis.

Nec etiam potest peti vti interesse ab initio
3 conuentum, qui saperet vsurariam prauitatem & conuentionis huiusmodi nulla est habenda ratio, tàm de iure Diuino, quàm humano, vt per Reuerendum Patrem D. D. in causa Romana Expensarum, coram R. P. D. meo Decano 16. Decembris 1596. ex quibus; & alijs allegatis DD. censuerunt pro rata per quam societates sustineri non potuerunt, fructus exactos cohærere extinctioni sortis principalis.

VBALDI.

Ianueñ Pecuniaria.
Lunæ 18. Iunij 1612.

ARGVMENTVM.

Testes quando possint examinari à Notario sine commissione Iudicis, Quando commissio præsumatur, & quid stylo seu consuetudine contraria existente.

SVMMARIVM.

Testes examinati à Notario sine commissione Iudicis sustinentur ex stylo dicti loci vbi examinati fuint, num. 1. & secundo vbi quod ex hoc stylo iudicis commissio præsumitur.

Citatio facta sine iudicis commissione sustinetur, & valida est ex stylo seu consuetudine contraria, n. 2.

Testes videntur examinati de mandato iudicis eo ipso, quod iudex admittit articulos, & mandat citari partem ad videndum iurare, recipi, & examinare Testes, num. 2.

Stylus examinandi testes sine commissione iudicis non dicitur contra ius commune, n. 3.

Stylus seruandus est, quando aliàs non seruatus irritarentur multi processus, n. 3.

Statutum laicorum non seruatur in foro ecclesiastico, n. 5.

Dilationes data vni parti censentur etiam communes cum alia, num. 7.

DECISIO CCCLXIII.

1 FVit firmatum in decisione in hac causa facta 16. Martij præteriti Testes primæ, & secundæ instantiæ fuisse validè examinatos, nõ obstantibus quibusdam nullitatibus ex aduerso deductis, quibus fuit in decisione responsum & in hodierna propositione Domini steterunt in decisis, neque obstare dixerunt replicationes allatas contra responsiones decisionis: Nam quoad primã nullitatem ex eo deductam, quod testes essent examinati à Notario absque decreto, & commissione iudicis, fuit responsum sustineri ex stylo illarum partium.

Nec obstat quod stylus non dicat sine com-
2 missione posse Testes examinari, sed solum quod sine interuentu iudicis; quia respondetur quod nec decisio id dicit, neq; canonizat eiusmodi stylum, vt sine mãdato iudicis possint Testes examinari, sed quod ex stylo mandatum præsumitur, sicut in simili dicitur de citatione quæ sine mandato iudicis fieri non potest, & tamen ex consuetudine præsumitur facta de mandato, Vant. de nullit. ex defect. citat. nu. 41. Angel. in l. hæc autem, §. primo, n. 3 ff. ex quib. caus. in poss. eat. Ias. in §. quadrupli, n. 18. instit. de act. quod eo magis iustificatur ex fide styli quæ hodie fuit data in qua explicitè dicitur, quod eo ipso, quod iudex admittit articulos, & mandat citari partem ad videndum iurare, recipi, & examinari testes intelligitur delegare Notario eorum examen.

Non obstat quod de hoc stylo tanquam iuri
3 communi contrario debeat constare per legitimas probationes: quia negatur esse iuri communi contrarium, vt testes recipiantur p̃ Notarium stante commissione iudicis, Vestr. in prax. lib. 6. c. 2. sub num. 12. Caputaq. decis. 265 part. 3. & fuit firmatum in supradicta decisione. Et ita respondetur ad decisionem in causa Aretina Spolij, & aliàs in contrarium allegatas, quia loquuntur in stylo, vel consuetudine contra ius, qui etiam stilus in casu proposito coadiuuatur tum ex multis processibus illarum partium simili modo factis, vnde ne omnes irritentur publicæ vtilitatis causa videtur stylus sustinendus, vt fuit dictum in causa Ciuitaten. Cõstructionis Cappellæ 20. Februarij 1589. coram bo. mem. Cardinali Seraphino, & in simili apud Mohed. decis. 5. in fine de testam. tum ex eo quod pars aduersa in hac causa suos Testes eodem modo examinauit, vnde non videtur posse opponere talem nullitatem, vt fuit dictum in causa Toletana Decimarum de Sazedon 16. Februarij 1590. coram R. P. D. meo Decano, tum, & postremo, quod multum mouebat Dominos, ex eo quod eadem pars aduer-

 faci-

sa citata ad videndum iurare, recipi, & examinari, fuit protestata contra Notariũ sub prætextu impertinentiæ articulorum, ne Testes reciperet, neque illis iuramentum deferret alias faceret litem suam: nam sine dubio non fuisset ita protestata, nisi sciuisset alioquin posse Notariũ virtute commissionis saltim præsumptæ examinare Testes.

4 Non obstat, quod stilus dicatur conquassari ex inspectione aliorum processuum Ciuitatis Ianuæ in quibus Iudices expresse committunt Notario, vt deferat iuramentum testibus quia id procedit secũdum distinctionem casuum qui considerantur in prædicta fide stili de nouo dati, videlicet quando pars opponit de impertinentia articulorum, & iudex est dubius. An debeat eos admittere, tunc enim, ne terminus probatorius labatur solet particularem commissionem facere Notario, vt interim testibus deferat iuramentum, vt patet in dicta fide in vers. E però vero &c. sed hic non est casus noster, quia Iudex admisit articulos tãquam pertinentes, & mandauit citari partem ad videndum iurare &c. quo casu intelligitur commisisse Notario examen, vt in dicta fide in principio, & supra dictum est.

5 Non obstat allegatum statutum, quod examinatio testium non possit committi alicui, nisi notario, quando actuarius est legitimè impeditus, quia præterquam quod est statutum laicorum, quod nõ viget in foro ecclesiastico, iuxta not. in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit. hic etiam dicitur fuisse commissum examen ipsi actuario, saltẽ præsumptiuè ex supradictis.

6 Circa aliam nullitatem ex defectu iuramenti duorum testium in termino probatorio, fuit satisfactum in decisione, ex eo quod dilatio, vel eius prorogatio durabat per totum mensem Aprilis, & illi duo testes iurarunt die 26. & 28. eiusdem mensis.

7 Non obstat quod prorogatio, quæ fuit facta die 22. dicti mensis per octo alios dies, fuerit facta absq; citatione, vel intimatione partis, quia fuit ostensum ex processu, fuisse datam prorogationem infra terminum tertiæ dilationis ad instãtiam eiusdem partis videlicet Philippi fratris, & Procuratoris D. Io. Iacobi, vt constat ex summario ipsius Io. Iacobi nunc dato n. 3. vnde pars quæ impetrauit prorogationem, sine dubio non erat citanda, & certum est, partem aduersam, quæ non obtinuit dilationem posse ea durante facere suas probationes, cum dilationes sint communes, l. perendæ vbi Doctor. & in specie Paul. de Castr. n. 8. C. de temp. in integr. rest.

8 Obijciebatur etiam defectus mandati eorum qui dilationes obtinuerunt in secunda instantia sed fuit sublatus ex inspectione actorum in quibus apparet de mandato Ambrosij, & Ioannis Pellerij Procuratorum respectiuè vtriusque partis. Et ex his fuit conclusum standum esse in decisis.

PAMPHILII.

Lunen. Sarzanen. Iurispatronatus.
Veneris 16. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Interrogatus An velit vti testibus pro bonis, & legalibus An simpliciter & sine conditione respondere teneatur, & sufficiat responsio se velle vti donec de cõtrario fuerit certificat.

SVMMARIVM.

Interrogatus An velit vti testibus pro bonis An, & quando teneatur simpliciter, & absque vlla conditione respondere, num. 1. Praesertim dato illi competenti termino ad deliberandum, num. 2. & An sufficiat responsio se velle vti donec & quousque fuerit de contrario certificatus, n. 3. & 4.

DECISIO CCCLXIV.

1 Concluserunt Domini quod Lazarus interrogatus An velit vti pro bonis testibus de quibus agitur, pro eius parte productis tenearur simpliciter, & absque vlla conditione respondere ex Bart. in l. diuus, la seconda n. 2. ff. ad leg. Cornel. de fals. Lap. alleg. 119. n. 1. vers. respondeo, & n. 4 vers. primam partem Cepoll. cautel. 53. n. 2. vers. sed tu dic, & num. seq. Fulgos. cons. 177. n. 1. vers. in oppositum, Ferret. consil. 88. lib. 1. Gabr. de malef. lib. 7. conclus. 7. n. 1. & 2.

2 Quod maximè procedit dato Lazaro competenti termino ad deliberandum, prout Domini dandum esse dixerunt, iuxta not. per Bar. in l. diuus, n. 2. vers. respondeo, ff. ad leg. Cornel. de fals. Paul. de Castr. in l. 2. n. 4. C. de fid. instr. Felyn. in c. præsentium, n. 12. de testibus Rip. in c. cum M. Ferrarien. n. 100. vers. primũ est, de const. Fulgos. d. cons. 177. n. 2. Bart. in tit. de fals. n. 155. vers. sic igitur videns vbi dicit, quod secundum magis communem opinionem statuto termino debet simpliciter, & absque conditione respondere, & ita seruari in practica, testatur Clar. lib. 5. sentent. §. falsum, n. 18. vers. vtens dicto & ibi in fine dicit, quod longior dilatio dari debet vbi respõsio versatur circa factum alterius, prout in casu isto.

3 Nec visa fuit sufficiens responsio Lazari dum dicit se velle vti, donec & quousque fuerit de contrario certificatus legitimè secundum opinionem Speculat. tit. de edit. instrum. §. videndum test. num. 3. vers. ego talis, & Alberic. in

l. 2.

l.2.C.de fid. instr. quam etiam sequuta fuit Rota coram Capizuceo in causa Portuen. Castri Riani 15. Maij 1555. quia illa non procedit, vbi prout in casu isto ex testibus, & alijs ponderatis per informantes pro Ioanne datur odor falsitatis, tunc enim producens potest cogi ad simpliciter respondendum, vt post Anton. Rub. Alex. in l. non solum. §. morte. n. 314. vers. pro resolutione tenuit Rota in dicta Portuen. Castri Riani 15. Maij 1555. & in causa Senogallien. Frumenti 8. Octobris, & 3. Decembris 1571. ram Robusterio.

4 Minus etiam placuit consideratio, quod hoc modo detur ansa procedendi crimiualiter, vt per Cepoll. d. cautel. 53. in princ. & Clar. d. §. falsum. n. 18. quod Rota solet abhorrere, quia quicquid sit de hoc placuit responsio, quod si Lazarus vult esse tutus, vt contra ipsum non procedatur criminaliter potest simpliciter declarare se nolle vti, iuxta not. per Glos. in l. si fal sos. verb. adstrinxerit, in fin. & ibi Bart. n. 2. C. ad l. Cornel. de fals. aliàs debebat se abstinere à productione, nec Rota debet dare occasionem partibus, vt se inuicem decipiant. Et ita decisum &c.

CAVALERII.

Romana Societatis.
Veneris 16. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

Mulier prægnans si abortum fecerit, & ante abortum correpta fuerit febre, & morbillis, & post abortum factum obierit dicitur mortua propter abortum, & prægnantiam, non autem propter superuenientem febrem, & morbillos, & sic non est locus lucro pecuniarum datarum in societatem officij super periculo vitæ mulieris excepta partus, & prægnantiæ causa.

SVMMARIVM.

Mulier prægnans si abortum fecerit, & ante abortum correpta fuerit febre & morbillis, & post abortum factum obierit dicitur mortua propter abortum, & prægnantiam, non autem propter superuenientem febrem & morbillos, nu. 1. & omnibus seqq.

Lethaliter vulneratus, si ex ruina, & naufragio superueniente obierit dicitur mortuus ex ruina, & naufragio non autem ex vulnere, numer. 1.

Causa causæ est causa causati, num. 2.

Vulneratus dicitur obysse ex vulnere, si post vulnus superuenit spasmus, & post spasmum obierit, num. 2.

Muliere decedente in prægnantia, & abortu, qui dicit eam non ex prægnantia, seu abortu mortuam esse, sed ex alia causa, probare debet, n. 3.

Medicis Peritis stãdum est de causa obitus alicuius, n. 5.

Medicis peritis discordantibus magis standum est illis, qui curæ infirmi præfuerunt, num. 5.

Societatem officij quod quis lucratus non fuerit in dubio iudicandum est, potius quam lucratus fuerit, num. 6.

DECISIO CCCLXV.

1 FVit alias facta Societas officij scutorum 600. in fauorem D. Francisci Contarelli super officio militis Lilij Sfortiæ Lucatelli, in qua recognouerunt bonam fidem Boccardus, & Bonetallus super periculo vitæ Dominæ Ioannæ Contarellæ, excepta partus, & prægnantiæ causa quæ Ioanna post aliquot annos nupsit, & facta est prægnãs, & in quinto mense prægnantiæ passa est renum dolores, deinde correpta fuit febri, & morbilis, & in die 14. infirmitatis fecit abortũ cum magna sanguinis fluxione, & post septem horas mortua est, cum autem D. Contarellus disdicta societate cæpisset agere pro restitutione sortis, & solutione fructuum coram Auditore Cameræ contra debitores societatis, & instaret pro mandato exequtiuo, & ipsi excepissent de lucro tanquam Domina Ioanna non ex causa abortus, sed febris, & morbillorum decessisset D. Auditor Cameræ voluit consulere Rotam, & proposito per me Dubio, An sit locus petito mandato, vel lucro pecuniarum in casu, & ad effectum de quo agitur. Domini sub die 20. Iunij præteriti non fuerunt concordes: causa autem iterum per me proposita die 16. Nouembris pro maiori parte censuerunt esse locum mandato, non autem lucro pecuniarum, cum enim tota difficultas reduceretur ad illud, An dicta mulier censeatur decessisse ex causa abortus, An verò ex febri, & morbillis Domini valde mouebantur ex decisione alias facta in causa Romana Societatis 27. Iunij 1569. coram bon. mem. Oradino cuius decisionis casus videbatur valde similis casui proposito: nam ibi illa mulier passa erat multa incommoda occasione prægnantiæ, & postea febris superuenerat, & demum abortus, & mors; & nihilominus Rota tunc resoluit mortem fuisse tribuenda aborti, & prægnantiæ, non autem febri, per textum in l. huic scripturæ, §. si seruus, ff. ad l. aquiliam, qui textus videbatur valde in terminis: nam ibi constabat seruum fuisse lætaliter vulneratum, & tamen post vulnus superuenerat ruina, & naufragium, ex quo obierat, & deciditur ibi, non posse agi contra vulnerantem de occiso, quia præsumitur mortuus ex secunda causa vrgentiori, & vehementiori. Videlicet ruinæ, vel naufragij, & tamen ibi constabat seruum fuisse lætaliter vulneratum, vn-

de applicando ad casum nostrum licet præcessissent febris,& morbilli,tamē superuenit postea abortus cum maxima sanguinis effussione, qui sine dubio lætalis fuit, vt docuit euētus,& ideo hæc causa tanquam proximior, & vehementior attendenda est,vt in dicto S. si seruus præsertim cum appareat partes enixe voluisse excipere huiusmodi causam partus, & prægnantiæ quam geminare expresserunt, vt apparet ex verbis instrumenti, argum. l. balista, ff. ad trebell. cum simil.

Nec videbatur obstare, quod febris potuerit
2 causare abortum, & ideo mortem post abortū sequutam attribuendam esse febri tanquam primæ causæ ex regula vulgari, quod quicquid est causa causæ,est causa causati,l. manumissiones, ff. de iust. & iur. Bald. cons. 237. vers. nā quando, lib. 2. vt in simili si post vulnus illatum superueniat spasmus, & mors, tunc mors attribuitur vulneranti, Bald. cons. 328. vers. item an propter vulnus, eodem lib. 2.

Nam placebat responsio causam febris, &
3 morbillorum in præsenti casu æquiuocatam, & potuisse, & non potuisse gignere hunc effectum abortus, vt experientia docet, & cum ex depositionibus Testium vltimo loco examinatorum appareat D. Ioannam antequam superueniret ei febris passam fuisse dolorem renum cum periculo abortus, non poterat dici abortū fuisse sequutum ex febri, neque faciebat obstaculum simile allegatum de spasmo,quia ibi certum erat spasmum non potuisse contingere,nisi ex vulnere illato, & ideo mors attributa fuit vulneri, ad tradita per Menoch. de arbitr. cas. 275. num. 7.

Accedebat præmissis in præsenti casu adesse
4 duos morbos febrim videlicet cum morbillis,& abortum cum accidentibus supra narratis, vnde,qui dicit mulierem hanc esse mortuam ex febri id probare debet,vt in similibus terminis fuit decisum in Romana causæ partus 6. Iunij 1580. coram fel. record. Clemente VIII. quæ est 701. par. 1. diuers. illa enim magna sanguinis effluxio non potest attribui febri, sed abortui, cuius est immediatus effectus, & ideo exitus acta probat, vt in dicta decisione.

Præterea fiebat vis in iudicio Medicorum,
5 qui mulierem hanc curarunt, & formiter examinati deponunt eam obijsse ex abortu, quorū dictis tanquā in arte peritis standum est, l. septimo mense, ff de stat. homin. l. 1. ff. de ventr. inspic. Boer. decis. 323. nu. 21. Bald. d. cons. 237. & cons. 238. lib. 2. & licet pro altera parte inducantur etiam alij Medici, tamen videtur potius standum esse iuditio illorum, qui informati, & curæ interfuerunt, vt fuit consideratum in dicta decisione Romana causæ partus in fine, & fuit dictum in Bonouien. Possessionis 9. Decembris præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo.

Tandem Domini valde mouebantur ex eo,
6 quia negari non potest quin res sit dubia propter concursum Medicorum, & Testium variè deponentium, & propter difficultatem huius probationis, ex quo morbo mulier decesserit, quo casu Rota benigniorem interpretationem solet amplecti, videlicet fauore illius, qui agit de damno euitando contra illum, qui agit de lucro captando, & fuit in his terminis dictum in dicta Romana Societatis coram Oradino. Et ita decisum fuit pro maiori parte.

MANCANEDI.

Perusina pecuniaria.
Mercurij 28. Nouembris 1612.

ARGVMENTVM.

De suspicione falsitatis, quod pro falsitate habeatur, quando ciuiliter agitur ad tollendum fidem alicui scripturæ, & de pluribus falsitatis præsumptionibus.

SVMMARIVM.

Copia scriptura nihil probat parte præsertim protestante, num. 1.

Notario non creditur de ijs, de quibus non fuit rogatus, num 1.

Apoca non exhibita in archiuio publico iuxta formam Constitutionis Sixti V. nihil probat, num. 2.

Iudicium vbi fuit ceptum via ordinaria non potest amplius procedi via executiua. n. 3.

Falsitatis sola suspitio habetur pro veritate, quando ciuiliter agitur. n. 4.

Falsitatis præsumptiones probant falsitatem,quando ciuiliter agitur. n. 4.

Falsitatis præsumptio oritur ex multiplicitate apocarū, & ex illarum confirmatione non necessaria. n. 5.

Interrogatus An velit vti scriptura producta pro bona & legali, si recusat declarare, facit præsumere scripturam falsam. n. 5.

Actus per interpositam personam gestus arguit suspicionem falsitatis. n. 6.

Falsitatis præsumptio oritur ex interpositione personæ. num. 6.

Negatiua probatur ex inspectione librorum. n. 7.

Pacta insolita arguunt falsitatem. n. 8.

Falsitatis præsumptio oritur ex eo,quod testes in instrumento descripti reperiantur mortui. n. 9.

Amissio scripturæ non præsumitur, ideò qui dicit illam casu amissam fuisse probare debet. n. 10.

Sententia nulla non transit in iudicatum. numero 11.

Confessio procuratoris qualificata debet acceptari cum sua qualitate. n. 12.

DECISIO CCCLXVI.

1 Domini dixerunt mandatum A.C. non esse exequendum moti tam ratione nullitatis illius, quàm iniustitiæ nullitatis quidem, quia de obligatione Camerali cuius vigore fuit actum non constabat, nisi ex quadam copia apochæ, quæ nullam merebatur exequtionem non producto, nec recognito originali stante præsertim protestatione partis quod recognosceretur, Oldrad. cons. 1. n. 30. Paris. cons. 115. n. 5. lib. 4. Rota decis. 1156. n. 1. in fine. lib. 3. part. 3. diuers. quæ recognitio non probatur ex enunciatiua notarij facta in fide productionis, quia in hoc ei non creditur, cum de dicta recognitione non fuerit rogatus, Gozzad. cons. 11. n. 5. Surd. decis. 231. n. 2. & seq.

2 Præterea cum apocha non fuerit præsentata in Archiuio Villæ Mansionis infra quindecim dies remanebat nulla & inualida, iuxta Constitutionem fel. rec. Sixti Quinti, & licèt post dictos quindecim dies fuerit præsentata, & concordatum cum Archiuista, tamen non propterea dicta nullitas fuit sanata, quia vt eadem Constitutio declarat huiusmodi concordia suffragatur in instrumentis publicis non autem in scripturis priuatis, vltra quod Archiuista expressè præseruauit præiudicium partis, vnde decretum dans exequutionem tali scripturæ annullatæ ob dictum defectum videtur etiam nullum.

3 Vlterius ex quo fuerat ceptum agi via ordinaria per obseruatos terminos substantiales nō poterat amplius procedi exequutiuè, Rota dec. 551. n. 5. lib. 3. par. 3. Borgnin. decis. 1. n. 16. par. 1. Marant. in Specul. 6. par. artic. 8. n. 14.

4 Quo vero ad iniustitiam considerabant Domini contra dictam apocā vigere vehementem suspicionem falsitatis, quæ sola suspicio sufficit in ciuilibus ad effectum vt scriptura nō mereatur fidem, & consequenter non debeat mandari executioni, Aym. cons. 829. nu. 5. Alba cons. 99. n. 8. Menoch. cons. 199. nu. 5. namq; in ciuilibus sola suspicio falsitatis habetur pro falsitate, Curt. iun. cons. 64. n. 5. & cons. 132. n. 10. Dec. cons. 189. post princ. vers. nam in contrarium, Surd. testans de communi cons. 6. num. 4. & ad illam probandam admittuntur coniecturæ, Caputaq. decis. 207. in fine par. 1. & decis. 4. par. 2. Aym. cons. 156. num. 7. in fine cons. 143. num. 12.

5 Quæ coniecturæ plures, & vrgentes in casu nostro adesse videbātur, quarum prima oritur ex multiplicitate apocarum, & ex illarum confirmatione non necessaria si aliæ priores fuissent veræ, Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 22. n. 24. Cephal. cons. 198. n. 21. maximè quia Ludouicus requisitus ad declarandū an illis vellet vti pro bonis semper hoc recusauit, Lap. alleg. 119. n. 1. Menoch. ibidem num. 22.

6 Accedat inuerisimilitudo, quod Florentius voluerit scuta 850. donare Ludouico tunc infanti, & illa committere fidei sorores pauperis & egenæ proprios filios habentis vt ea conseruaret pro nepote, sine alicuius scripturæ confectione, cum potius ea dedisset Persiano patri Ludouici tunc viuenti, quia actus sic per interpositam personam gestus arguit suspicionem, l. pupillus, §. item ipsa, ff. de auctorit. tutor. l. 1. & ibi Bart. n. 1. C. de natural. liber. Aym. d. cons. 156. n. 11.

6 Præterea in libris Persiani patris Ludouici in quibus designātur omnes summæ etiam minimæ ad Ludouicum spectantes, quæ erant positæ in communi cum Fabritio non reperitur adnotata ista summa, adeo notabilis scutorum 850. quæ tum in apochis dicebatur quod in communi posita erant cum d. Fabritio, vnde oritur suspicio quod talis summa nō deberetur nec esset vera, Bart. in l. fin. C. de reb. cred. Bal. in l. instrum. est n. 2. C. de edendo Herculan. de negatiua, n. 171.

8 Vlterius pacta insolita apposita in tertia apoca augebant d. suspicionem Bald. cons. 175. n. 2. lib. 2. Paris. cons. 54. num. 39. lib. 1. Curt. iun. cons. 178. n. 12. item modus insolitus isq; reiteratus, quod Ludouicus confessus fuit huiusmodi apocas habuisse, nempè duabus vicibus humi iacentes in aperiendo hostium domus.

9 Facit etiam ad huiusmodi suspicionem eliciendam quod Testes, qui in vltima apoca dicuntur adhibiti nesciebāt scribere, & sunt mortui ante illius exhibitionem, hæc enim facta præsumuntur ne falsitas commissa detegeretur, Aym. cons. 28. n. 7. Paris. cons. 27. n. 24. lib. 2. Cephal. cons. 409. nn. 33. decis. Pedem. 117 n. 10. Menoch. d. cons. 119. n. 13.

10 Tandem vrgens oriebatur suspicio ex iterata, & affectata allegatione admissionis tàm priorum apocarum, quàm tertiæ confirmatoriæ priorum præsertim cum dictæ apochæ per illarum productionem factā in partibus essent effectæ communes, Ludouicus qui recuperauit originalia teneretur probare illa casu, & fine sua culpa fuisse amissa, Alex. cons. 54. n. 5. lib. 1. Castren. cons. 301. n. 5. lib. 1. Honded. cons. 19. n. 17. & 18. lib. 1. quod tum in casu nostro nullatenus factum fuit.

11 Non obstat res iudicata, quia cum mandatū ex prædictis fuerit nulliter, & iniustè relaxatū, non potuit in iudicatum transire, Caputaq. decis. 114. n. 2. p. 3. Afflict. decis. 28. n. 6.

Minus obstat confessio Procuratoris Fabritij

facta in iudicio criminali de existentia apochæ quia illa acceptari deberet cum sua qualitate falsitatis, Boet. decis. 243. nu. 5. Menoch. cons. 703. n. 3. Verall. decis. 191. n. 2. par. 1. & fuit ad effectum deregendi falsitatem, & ideo non operatur ad alium effectum, Surd. consil. 371. n. 6. lib. 3. ex quibus ita fuit resolutum &c.

MANZANEDI.

Maceraten. Hæreditatis.
Lunæ 10. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Falsitatis præsumptio, An & quando oriatur ex cassatione seu cancellatione reperta in testamento in hac decisione magistraliter explicatur.

SVMMARIVM.

Falsitas non præsumitur ex cassatione reperta in testamento, quia præsumitur facta de voluntate, & ordine testatoris, n. 1. & n. 3.

Falsitatis præsumptio nō oritur ex cancellatione, seu cassatura, quæ ex alia scriptura comprobatur, num. 2. & num. 3. & 6.

Præsumptio falsitatis non oritur ex cancellatione, quam cōstat fuisse factam ante traditam copiam parti, n. 3.

Falsitas præsumitur ex repugnantia rationi recti sermonis, num. 4.

Falsitas præsumitur ex cassatione seu cancellatione non approbata à Notario, declara, vt n. 5.

DECISIO CCCLXVII.

1 Proposui dubium 11. Maij præteriti An in substitutione transuersalium sit legendum, & deficiente linea fœminina, vel potius deficiente linea masculina fœminina, & tunc non fuit capta resolutio, sed dictum dilata. Vnde 26. Nouembris iterum eodem modo dubio reproposito propter diuersas Dominorum sententias fuit dictum non liquet, & tandem hodie iterum idem dubium proposui, & Domini dixerunt legendum esse deficiente linea fœminina: nam cum duo testamenta originalia reperiantur, quorum alterum manu Notarij alterum vero manu filij testatoris scriptum reperitur, & hoc vltimum in hac causa Rota approbauit, & in eo apparent verba illa, deficiente linea masculina fœminina, attamen cum cassatione illius dictionis masculina, quæ sic cassata videtur non attendenda, cum præsumatur cassatio facta de voluntate & ordine testatoris, Bart. in l. si vnus, num. 2. & ibi Ias. n 7. C. de testam. Imol. in l. proximè in fine, ff. de his quæ in testam. delent. Alex. cons. 14. num. 16. lib. 6. Rub. Alexan. cons. 95. num. 4. Paris. cons. 28. num. 45. lib. 2. Illustrissimus Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 1. n. 30. quæ doctrina magis procedit stantibus adminiculis illam in casu nostro roborantibus.

2 Primò namq; adest prædictum aliud instrumentum testamenti originale, in quo simpliciter legitur deficiente linea fœminina absq; dicta dictione, masculina, & tunc cassatura etiam suspecta non attenditur, quando ex alia scriptura veritas comprobatur, Surd. cons. 16. n. 11. Caputaq. decis. 3. n. 8. pat. 2. Rot. diuers. 610. in princ. par. 1.

3 Secundò fuerunt ponderata alia duo trāsumpta eiusdem testamenti extracta de tempore nō suspecto; Alterū nempe post mortem testatoris de anno 1528. in quo legitur tantūmodo deficiente linea fœminina. Vnde colligitur cassaturam prædictam fuisse factam incontinenti ante traditam copiam parti, Felyn. in c. ex litteris, n. 8. de fide instrum. Corn. cons. 118. num. 1. lib. 4. Paris. d. cons. 28. num. 42. lib. 2. Alterum verò trāsumptum fuit de Anno 1544 productum coram Auditore Cameræ cum dicta dictione, masculina, cassata, tamen sicuti in originali approbato per Rotam apparet, quibus stantibus non videtur attendenda prædicta cassatura, sed præsumendum fuisse factam de tempore testamenti, Bald. in l. 1. §. sed consulto. ff. de his quæ in testam. delent. Rub. Alex. vbi supra Bero. cons. 91. n. 11. lib. 3.

4 Tertiò accedit, quod iste terminus deficiente linea masculina fœminina videbatur valde nouus, & ineptus, & omnino repugnans rationi recti sermonis, & quod illo nunquam aliàs testator vsus fuerit in hoc testamento, quod nō parum conducere visum fuit, Castren. cons. 131. nu. 1. vers. item facit dubium ineptitudo lib. 2. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tt. 4. n. 14.

5 Quibus obstare nō videbatur, quod ista cassatura nō fuerit per Notarium approbata, præcipuè cum plures ab ipso approbatæ leguntur. Respondebatur enim, quod licèt iste Notarius plures cassaturas approbauerit, non tamen omnes cum quamplures reliquerit sine approbatione, vt patet in eodem testamento vel quia illarum non meminit, & obiectum eo minus, procedit cum talis approbatio non sit de necessitate, sed ad cautelam, Bart. in l. si vnus, num. 2. & seq. C. de testam. Paris. vbi supra nu. 48.

6 Minus obstat præsumptio, quod d. cassatura facta fuerit inconsulto testatore, cum istud testamentum fuerit repertum non penes ipsum sed penes illum, qui prætendit vtilitatem consequi ex tali cassatura. Ista enim præsumptio cliditur, & omnis suspicio falsitatis, ex quo in alio originali, & in transumpto illico post mortem Testatoris facto, leguntur tantū prædicta ver-

verba deficiente linea fœminina, Surd. d. conf. 16. num. 22.

Ex quibus fuit resolutum.

MANZANEDI.

Romana Dotis de Sfortia.

Veneris 14. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Instrumentum originale, si non reperiatur præsumitur occultatum ab eo de cuius interesse agitur, repertaq; illius copia inter rogitus notarij plenam facit fidem concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

SVMMARIVM.

Amissi instrumenti seu scripturæ tenor semiplenè dicitur probatus per unum testem, n. 1.

Testis instrumentarius semiplenè probat, n. 2.

Instrumentum repertum inter alia instrumenta rogata à Notario præsumitur, & illud ab eodem notario rogatum, etiam sine ipsius notarij subscriptione, aut signo, num. 4.

Signum Notarij, & illius subscriptio non est necessaria quando instrumentum habet diem, annum, & numerum testium, & notarius est mortuus, n. 5.

Copiæ seu exemplo instrumenti adhibetur fides concurrentibus adminiculis, & coniecturis sufficientibus ad inducendum animum iudicis ad illi credendum, num. 6.

Occultatio instrumenti præsumitur facta ab eo de cuius interesse agitur, ut illud occultetur, n. 6. in fine.

DECISIO CCCLXVIII.

1 Resolutione facta 4. Iulij præteriti in hac causa coram bo. me. Penia, quod constabat de existentia declarationis, factæ per q. D. Io. Baptistam de Comitibus circa suum testamentum, & reseruato dubio discutiendo nempe An copiæ declarationis prædictæ esset adhibenda fides ad illud hodie propositum Domini responderunt affirmatiuè ex eo, quia constat originale prædictæ declarationis fuisse repertum in Archiuio Vallismontoni, Castri subiecti Excellentissimo D. Duci, & inter prothocolla Mariani Casarchiæ Notarij, qui de dicta declaratione fuerat rogatus, & constat, quod amplius non reperitur in d. Archiuio, vt patet ex diligentijs pro illo reperiēdo factis, vt testantur Archiuista, & Notarius causæ quin & cōstat de tenore prædictæ scripturæ, & quod concordet cum copia, de cuius fide quæritur, quæ fuit in actis exhibita per Adamum Procuratorem D. Ducis qui primo reuelauit metu excommunicationis, & deinde formiter examinatus deposuit habuisse, vt talem Procuratorem copiam ab Archiuista tenoris vt in ipsa, & constando de tenore, & de amissione scripturæ resultat semiplena probatio, vt notat Bart. in l. sicut iniquum in prima lect. n. 1. vers. quandoq; probatur de fid. instrum.

2 Quibus accedit depositio Iacobi Gauiliæ testis testamentarij deponentis quod Marianus Casarchia Notarius, fuerat rogatus de dicta declaratione, & quod tunc ipse testis illi se subscripsit, prout subscriptus reperitur in copia, de qua agitur, qui testis testamentarius de visu semiplenè probat ad tex. in c. ex insinuatione de procur. & ibi glos. & scribentes in l. in bonæ fidei, C. de reb. credit. & glos. in l. admonendi, & ibi Bart. n. 36. & Ias. n. 178. & seq. ff. de iur. iur. & dicit communem Paris. loquens ferè in nostris terminis cons. 57. nu. 22. lib. 1. Surd. cons. 12. num. 55.

3 Accedat, quod Testes deponunt d. declarationem fuisse repertam in sacculo rogituum d. Mariani Notarij, ex quo sequitur probatio, quod ille fuerit de illa rogatus, Curt. Iun. cons. 162. num. 1. vers. confirmantur præmissa, lib. 2. Ruin. cons. 159. num. 12. in fine lib. 4. Rota diuers. decis. 250. num. 3. p. 1. iuncto adminiculo Archiuij, iuxta auth. ad hæc, C. de fid. instrum. Aym. cons. 158. num. 5. Gabr. de probat. conclus. 5. num. 1.

4 Et ex hoc tollitur obiectum de defectu subscriptionis, & signi Notarij cum nullum istorum sit necessarium, quando scriptura reperitur inter alios rogitus eiusdem Notarij, iuxta prædictam decis. 250. num. 3. par. 1.

5 Vltra quod cum habeat annum, diem, & numerum Testium, non requiritur præcisè signū, & subscriptio, præsertim cum illa esset matrix, & Notarius obierit, ideo ista non requiruntur; Roland. cons. 44. num. 40. in fine, & seq. lib. 1. Curt. Iun. d. cons. 162. num. 1. vers. tamen nemo negat.

6 Vnde non obstat regula desumpta, ex auth. si quis in aliquo, C. de eden. & ibi Doct. copiæ Instrumenti non esse adhibendam fidem, cum hoc limitetur concurrentibus adminiculis, & coniecturis sufficientibus ad inducendum animum iudicis, ad illi credendum, vt dixit Rota apud Verall. decis. 234. p. 1. Et Domini ex prædictis iudicarunt satis adhibendam esse fidem isti copiæ, maximè cum D. Duci intersit, ne originale reperiatur, & tunc intrat præsumptio, de qua per Bart. in l. fin. num. 5. ff. de quæstion. quæ quamuis contra D. Ducem non possit admitti, posset tamen intrare in hoc sensu, quod aliquis cogitans D. Duci rem gratam facere d. scripturam occultauerit. Ex quibus omnibus simul iunctis ita fuit conclusum.

PI-

PIROVANI.

Caualiceñ Feudi.

Lunæ 17. Decembris 1612.

ARGVMENTVM.

Testes deponentes super immemorabili præscriptione primogenituræ, vt illam probent quo modo deponere debeant.

SVMMARIVM.

Præscriptio immemorabilis, vt bene dicatur probata per Testes quæ requirantur, num. 1.

Testes probantes præscriptionem immemorabilem cuius ætatis esse debeant, num. 2.

Dictio, semper, significat temporis continuationem, numer. 3.

Testes probare volentes immemorabilem præscriptionem super primogenitura, & illius possessione quomodo deponere debeant, num. 4. 5. 6. & 8.

Solus, dictio ponitur ad distinctionem, & separationem aliorum, qui tunc poterant concurrere, num. 6.

Præscriptio completa interrumpi non potest, num. 7.

Testes etiam non interrogati debent reddere rationem sui dicti, quando deponunt super eo, quod non cadit sub sensu corporis, num. 9. Vbi declaratur hac conclusio.

DECISIO CCCLXIX.

1 FVit resolutum standum esse in decisis coram Cotta 14. Decembris 1573. in qua decisione fuit firmatum circumscriptis exceptionibus contra Testes ex illis Testibus probari primogenituram ab immemorabili tempore in Baronia Castri noui: visum est enim Dominis, quod tertius, duodecimus, decimus septimus, & decimus octauus Testes super quorum dictis Rota mandauit, vt strictè informetur circumscriptis probationibus D. Ioacchini, de quibus postea esset videndum bene concluderent immemorabilem super statu primogenituræ secundum requisita, glos. in verb. memoria, c. 1. de præscript. lib. 6.

Omnes namque deponunt de auditu à ma-
2 ioribus, qui ab antenatis audiuerant, & de fama; & quod nunquam viderunt, aut audiuerunt contrarium, sed ab immemorabili fuisse obseruatum, filium primogenitum semper successisse, ac succedere debere, etiam quod eodem tempore extarent fratres; Habent legitimam ætatem dempto etiam tempore litis motæ secundum opinionem, quam seruat Rota de qua per Caputaq. decis. 71. num. 2. par. 2. cum tertius sit annorum 95. duodecimus annorum 86. decimus septimus annorum 85. & decimus octauus annorum 74. & à tempore litis motæ de anno 1554. vsque ad annum 1572. quo fuerunt examinati intercesserint dumtaxat anni 18.

Concludunt præterea de visu, & de certa
3 scientia per 40. annos ante motam litem, dum referunt statum, & tempus Stephani Melchioris filij Iensani nepotis, & Ioacchini pronepotis, ac dum post narrationem, quod ab immemorabili tempore fuit obseruatum, quod primogenitus filiorum Baronis Castri noui succedat in dominio, & Baronia, tertius Testis, dicit, quod à dictis 80. annis, quibus memor est semper vidit Dominum dicti Castri pro tempore existentem possedisse solum, & insolidum, & duodecimus testis dicit, quod toto tempore vitæ suæ, vidit ita semper obseruatum fuisse, & clarius dicimus octauus Testis in illis verbis, prout, & toto tempore ipsius deponentis vidit obseruari, quæ verba includunt nedum probationem de visu propter verba, toto tempore, sed & propter dictionem, semper, quæ pariter præsupponit continuationem totius temporis 40. annorum, & vltra, Soccin. Sen. cons. 54. num. 10. lib. 4. Rota decis. 128. numer. 3. p. 2. diuers. & Gabr. de præscript. conclus. 1. nu. 74. Sed etiam videntur firmare statum primogenituræ in prædictis quatuor personis, cum non semper ita obseruatum fuisset si Stephanus, Melchior, & alij alio iure, quàm primogenituræ possedissent Castrum prædictum.

Non obstat, quod huiusmodi probatio nihil
4 concludat ad effectum iuris primogenituræ, ex quo Testes non dicunt, quod omnes isti quos eo tempore 40. annorum viderunt possidere habuerit fratres minores natu, qui à successione remanserint exclusi, nec quoad personam Melchioris potuissent dicere, cum fratres non habuerit, sed vnigenitus possederit per 30. annos, quod tempus non videtur computandum ad effectum istius probationis, prout videntur tenere Isern. in c. imperialem, §. præterea ducatus, num. 38. de prohibit. feud. alienat. per Feder. & afflict. ibidem, numer. 44. & vers. sed iuxta hoc, & in c. satis, num. 7. de prohibit. feud. alienat. per Loth. & in decis. 248. nu. 3. Balzar. in d. §. præterea ducatus, num. 17. cum alijs allegatis per Tiraquel. de iure primogenit. q. 30. num. 8. & per Molin. de primogenit. lib. 2. cap. 6. n. 22. fuit enim primo loco responsum Testes in eorum dicto concludere qualitatem primogenituræ etiam in personam Melchioris, dum dixerunt, vidisse toto tempore vitæ eorum ita obseruatum fuisse, & cum non teneantur specificare casus, & personas, sed nudum factũ, quod primogenitus successerit, Guidop. cons. 131. num. 1. qui hoc bene dicit Afflict. in cap. imperialem, §. præterea ducatus, num. 40. de prohib. feud. alienat. per Feder. Molin. de primogenit.

mogenit. Hispan. lib. 2. cap. 6. nu. 39. Decian. conf. 51. numer. 35. vol. 2. ideo non fuit eis impossibile videre actus positiuos inferentes magis ad successionem iure primogenituræ, quam ad successionem iure hæreditario, quorum declaratio sicuti pendebat ab animo Melchioris, l. 3. cum ibi notatis, ff. de acquir. possess. vtiq; ex facto, & verbis illius potuerunt hanc distinctionem percipere, l. paulus, ff. rem rat. hab. ex facto inquam quia fortè excluserit patruos, vel alios descendentes ab eis, ex verbis, quia id ipsum intellexerunt ab eodem Melchiore, prout audiuisse ab eo affirmat tertius Testis.

Secundò, animaduerterunt Domini, quod
5 Isernia, Afflictus, & alij supra allegati loquuntur, quando simpliciter agitur de vnigenitis filijs, nec probatur, quod præcesserint alij in possessione primogenituræ habentes fratres, qui exclusi remanserint, hic autem præcesserunt alij, nedum ante Stephanum, vt dicunt Testes de fama, & auditu à maioribus referentibus audiuisse à maioribus suis, qui excluserunt fratres, quæ fama in antiquis plenè probatur, Cassad. decis. 2. num. 4. de probat. sed Stephanus ipse pater Melchioris, qui successit in primogenitura Castri exclusis Bartholomeo fratre, & Guilielmeta sorore, quo casu non remanet probatio æquiuoca, prout in primo de primogenitu alio non probato, Schrad. in puncto limitans prædictorum opinionem, cons. 13. num. 347. vers. namque respondeo, concurrit exinde probatio alterius extremi in persona Ienzani filij Melchioris, quem Testes prædicti deponunt successisse iure primogenituræ excluden. Ludouicum fratrem, quæ cum habeant inter se necessariam, & verisimilem consequentiam inducendi hanc consuetudinem primogenituræ, medio conforme desumitur, scilicet quod Melchior habuerit animum taliter possidendi, Bar. in l. celsus, num. 21. ff. de vsucap. Tiraquell. de præscript. §. 1. glos. 5. Couar. in reg. possessor. 2. p. §. 1. numer. 1. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 22. & Menoch. eod. tit. lib. 6. præsumpt. 36.

Nec dicatur, quod initium prædictum in
6 persona Stephani non remaneat probatum, dũ testes non dicunt eum, à quo desumitur continuatio habuisse fratres, aut sorores, quia vltra quod non deest probatio de auditu à maiorib⁹, quod alij præcesserint possessores primogenituræ, de Stephano etiam duodecimus, & decimusseptimus Testes idem affirmare videntur, dum dicunt cognouisse Stephanum, qui cum viueret erat solus Baro, & Dominus dicti loci, dictio namq; solus, posita est ad distinctionem, et separationem aliorum qui tũc poterant concurrere l. liberi seu prima, C. de bonor. poss. contra tabulas, & in l. aduersus, C. si aduers. rem iudic. & consequenter ad separandum Bartholomæum eius fratrem à successione, quod prætereа manifestè conuincitur, quia prædicti Testes subdunt, quod mortuo Stephano successit Melchior, quem minimè enunciant cognouisse Baronẽ, & Dominũ solum sed Baronẽ & Dominũ simpliciter ad distinctionem qualitatis vnigeniti in Melchiore quæ non erat in Stephano.

Nec obiectum, quod Ienzanus non possede-
7 rit tanquam primogenitus propter litem motam per Ludouicum eius fratrem videbatur in facto subsistere, quia Ludouicus dumtaxat de anno 1554. mouit litem, quo tempore si quadragenaria iam completa erat non potuit per litis contestationem interrumpendo præscriptionem tollere ius quæsitum ex quadragenaria Abb. in c. auditis, n. 10. in vlt. notab. per illum tex. de præscript. Felyn. in c. illud. n. 13. eod. tt.

Postremo dixerunt Domini opinionem Iser-
8 niæ, & aliorum procedere ad effectum præscribendi præsupponunt enim quod ius succedendi vigore primogenituræ præscribatur spatio 30. annorum concurrente alio fratre, & sciente, & non contradicente, & mouentur ea ratione, quia qui non habet fratrem non habet contra quem possit inchoari præscriptio. in casu autem de quo agitur non versamur in præscriptione, sed in consuetudine quod ita obseruatũ fuit ab immemorabili tempore, pro qua inducenda non requiritur scientia, aut patiẽtia alterius fratris sed sufficit vsus maioris partis, vt præiudicet minori, siue contradicenti, siue non contradicenti ad vtrunque effectum actiuè, & passiuè, vt dicunt Guidop. cons. 131. num. 6. Schrad. cons. 13. n. 348.

Non obstat quod secundò principaliter obij-
9 ciebatur Testes non reddere rationem, quare maiores illi possederint iure primogenituræ, prout necessarium erat etiam non interrogatos ex eo quod qualitas primogenituræ non cadit sub sensum corporis, Angel. in l. 1. nu. 2. C. de reuoc. donat. Felyn. in cap. cum causam, il primo sub n. 3. vers. fallit secundo de testib. cum alijs allegatis; Quia pro responsione fuit dictũ ex verbis ipsorum testium colligi sufficientem rationem, cum duo ex eis dicant, quod semper primogenitus successit exclusis secũdo genitis, quæ ratio primogenituram concludit, vt admittunt Isern. & Afflict. in d. c. 1. §. præterea Ducatus ille sub n. 37. iste sub n. 38. & clariùs videtur etiam hãc qualitatem exprimere dum dicunt, quod secundo geniti non succedebant, sed tantum alimenta, & vestitus eis præstabãtur, præterea fuit etiam cõsideratum quod hæc materia non est absolutè abstracta à sensu, sed potest videri, & audiri per actos positiuos, vt supra

supra dictum est, propterea tanquam mixta si Testis interrogatus rationem sui dicti non reddit nihilominus probat, Felyn. in d. c. cum causam sub nu. 3. col. 5. vers. secundo tempera, & vers. modo hanc fallentiam de testib. Guidop. consil. 131.

Ad id quod dicebatur Testes non deponere
10 de continuata possessione toto tempore quadragenariæ propter omissionem copulæ, & citra, secundum doctr. Bart. in l. celsus, n. 23. & seqq. de vsucap. fuit dictum non releuare, cum deponant per verba æquipollentia continuationem temporis denotantia, videlicet de visu de toto tempore eorum vitæ, quæ verba excludunt omne tempus intermedium, ex eodem Bart. in d. l. celsus. n. 25. & Felyn. in cap. licèt causam sub num. 3. de probat. Quod etiam fuit dictum in Toletana Decimarum 20. Martij 1600. coram bo. me. Cardinali Seraphino, & ita resolutum.

MANZANEDI.

Assignen Pecuniaria.
Veneris 11. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Notarius non exhibendo scripturam, seu instrumentum coram ipso productum tenetur ad damna, & interesse, etiam quod scriptura sit nulla, seu de falso suspecta.

SVMMARIVM.

Notarius coram quo fuit producta aliqua scriptura si illam non exhibet tenetur ad damna, & interesse, n. 1. & 2. vbi quomodo isto casu interesse consideretur.

Notarius tenetur exhibere scripturam sibi consignatam etiam nullam, & de falso suspectam, n. 3.

DECISIO CCCLXX.

1 FActa resolutione in hac causa prima Iulij 1611. Notarium teneri ad exhibitionem folij, de quo agitur, & illo adhuc non exhibito, hodie dubitaui An teneretur ad interesse, & ad quantum, & Domini ad primam partem dubij affirmatiuè responderunt, cum certum sit, quod Notarius, qui habuit scripturam si non restituat tenetur ad damna, & interesse partis l. si quis ex argentarijs, §. hoc edicto, l. argentarius, §. cum autem, ff. de eden. Mandell. cons. 650. num. 3. & cons. 309. n. 13. Cephal. cons. 170. n. 9. lib. 2. Natt. cons. 609. n. 45.

Quo vero ad secundam partem dubij respi-
2 cientem quantitatem interesse, Domini resoluerunt teneri pro quantitate partitæ controuersæ; cum enim propter impedimentum huiusmodi exhibitionis folij, Pomponius non potuerit se defendere, & per Rotam fuerit exclusus à sua intentione, videtur interesse referendū ad partitam controuersam quæ in dicto folio continetur, dicto §. cum autem vbi Alexan. in princ. & l. qui tabulas, & l. fallo, la prima, in fin. ff. de furt. Bart. in l. 3. §. condemnatio, n. 3. ff. de tabul. exhib.

Non obstat falsitas contra dictum folium
3 posita, quia de illa non constat nec adest res iudicata, immo sententia super falsitate lata fuit reuocata, & adsunt sententiæ contrariæ per quas Blasius condemnatur ad faciendum bonam partitam de qua in dicto folio cū omnibus damnis, & interesse. Præterea ad exclusionem huiusmodi falsitatis adsunt plura adminicula per informantes pro Ancellottis ponderata quæ placuerunt Dominis; quibus accedat quod non facta exhibitione folij, non potest videri An ea quæ obijciuntur sint talia, quæ illum reddant suspectum, vltra quod notarius tenetur exhibere scripturam etiam suspectam, & nullam d. l. qui tabulas, & d. l. fallo in fine in illis verbis, nec refert cancellatæ nec ne sint, Bart. in l. 2. §. hoc interdicto, ff. de tabul. exhib. Pacian. de probat. c. 65. n. 9.

Ad ea vero quæ obijciuntur, quod folium
4 non sit de actis, quod non sit originale, quòd non constet de interesse Pomponij vel eius hæredum, & quod Pomponius in iudicio criminali declarauerit nolle vti d. folio, respondetur in decisione in hac causa facta d. die prima Iulij 1611. Et ita resolutum.

REVER.mi D. SACRATI.

Romana Separationis Thori.
Lunæ 28. Ianuarij 1613.

ARGVMENTVM.

Thori separatio quando petitur ab vxore propter viri sæuitiam, qualis debeat esse ista sæuitia, & quomodo probanda, in hac decisione singulariter resoluitur.

SVMMARIVM.

Thori separationis causa dicitur grauis, & ardua, ideo in ea requiritur plena, & concludens probatio, numer. 1. & seqq.

Thori separatio vbi prætenditur sæuitiam viri, sæuitia probanda est per Testes omni exceptione maiores, & concludenter deponentes, num. 2. & 11.

Sæuitia viri non probatur per verba iniuriosa, nec per minas, nisi minans sit natura terribilis & solitus minas exequi, num. 3.

Marito licitum est verberare vxorem moderatè, immo debet hoc facere, num. 4. & 5. Vbi amplius quod non valet promissio de non corripiendo vxorem.

Vxorem semel tantum verberare Maritus non prohibetur, num. 5.

Ma-

Mariti sæuitia in vxorem non censetur probata ex eo, quod dicatur illum esse aleatorem & blasphematorem, numer. 6.

Maritus qui male tractauit primam vxorem, non præsumitur male tractare secundam, num. 7.

Testes de auditu non probant sæuitiam viri in vxorem, numer. 8.

Maritus quod verberauerit vxorem non probatur per Testes dicentes audiuisse vxorem vociferantem, nu. 9.

Metus iustus censetur illatus ex eo, quod quis ponit gladium ad collum alicuius, num. 11.

Testes, & eorum dicta debent acceptari cum qualitate, cum qua deponunt, num. 10.

Odium, & Inimicitia capitalis oritur ex querela criminali, nisi querela fuerit reuocata, num. 12.

Vxor timens offendi à viro, non est viro restituenda cautione non præstita de non offendendo, num. 13.

DECISIO CCCLXXI.

1 FVit resolutum sententiam extra Rotam latam, quæ separat Thorum inter Petrum, & Claricem eius vxorem esse reuocandam, etenim sæuitia Petri, cuius prætextu fuit lata prædicta sententia, non visa fuit probari, licet enim appareant aliqua inditia sæuitiæ Petri, attamen in hac materia, quæ existimatur grauis, & ardua. Specul. & alij per Paris. cons. 54. num. 14. lib. 4. Natt. cons. 616. num. 1. Domini desiderauerunt plenam, & concludentem probationem, iuxta notata per Paris. d. cons. 54. nu. 15. Roland. cons. 27. num. 10. lib. 3. Natt. d. cons. 616. num. 1. vers. & in ea requiritur, Bertazol. cons. 228. num. 5.

2 Tam circa existentiam facti, vnde Testes patientes exceptiones, minimè admittuntur in hac materia, Abb. in c. 1. num. 5. de consang. & affin. Paris. d. cons. 54. num. 16. Natt. dicto cons. 616. num. 1. vers. & testes, Bertazol. cons. 238. num. 5. quam circa illud, quod factum per necesse concludant sæuitiam, iuxta trad. per Angel. cons. 403. in fine, & per Dec. cons. 483. num. 25. cum pro hoc requirantur causæ non leues, Thom. Sanch. de matrim. par. 2. lib. 10. disput. 18. num. 10. & 16. per totam.

3 Vnde non sufficiunt verba iniuriosa, nec minæ, nisi alias probetur, quod minans sit naturæ terribilis, & solitus illas exequi, Roland. cons. 27. num. 20. vers. aut vim, & numer. 21. lib. 3. Paris. cons. 54 num. 32. lib. 4. Natt. cons. 616. num. 4. Bertazol. cons. 228. nu. 15. Sanch. d. disput. 18. num. 13.

4 Quinimò nec sufficiunt verbera, nisi alias sint immoderata, cum nedum liceat marito verberare vxorem, Bald. cons. 176. num. 3. lib. 1. Roland. cons. 27. num. 13. & 17. lib. 3. latè Tiraquell. de legib. connub. glos. 1. par. 1. nu. 22. Sed immo debet hoc facere, glos. fin. in capit. quemadmodum, in fine de iure iuran. Bald. d. cons. 176. num. 3. vers. immo certè, lib. 1. Bertaz. cons. 228. num. 14.

5 Adeò vt, nec teneret promissio de non corrigendo tanquam contra bonos mores, & præbens causam delinquendi, Bald. cons. 176. n. 1. lib. 1. Paris. cons. 54. numer. 33. lib. 4. Roland. cons. 27. num. 14. & 15. lib. 3. Bertaz. d. cons. 228. num. 14. & tanto minus sufficiant prædicta, quando non sunt reiterata, Bald. cons. 176. num. 3. vers. & si mulier, lib. 1. Roland. cons. 27. num. 12. lib. 3. Rimin. Iun. cons. 174. nu. 31 lib. 2.

6 Probationes autem factæ pro parte Claricis, minimè visæ fuerunt sufficere; nam dum deponunt Testes, Petrum esse aleatorem, & blasphemum, quidquid sit de eo, An probent talem qualitatem, hoc nihil refert ad sæuitiam cum vxore.

7 Sicut etiam non concludunt mali tractatus, cum prædefuncta vxore: nam omisso, An bene probentur, potuerunt procedere ex particulari odio, quod cum illa vxore ex particularibus causis Petrus habuisset, de quo datur fumus ex assertione malæ vitæ illius mulieris facta per Claricem, de qua infra.

8 Alij Testes deponentes de verberibus datis per Petrum Clarici, sunt de auditu, vnde nihil probant, cap. tam litteris, de testib. l. testium, vbi glos. C. eodem titulo, Paris. cons. 54. nu. 17. lib. 4. tam circa factum verberationis, quam circa immoderationem verborum, ex qua sola immoderatione oritur sæuitia per supra allegata.

9 Et quatenus vnus ex Testibus dicit se audiuisse Claricem vociferantem vltra quod est vnicus, ad tex. in c. licèt vniuersis, de testib. & in l. ius iurandi, C. eodem tit. vociferatio non concludit verbera, Paris. cons. 54. num. 23. lib. 4. Roland. cons. 27. num. 10. lib. 3 Bertazol. cons. 228. numer. 13. & multo minus immoderationem verborum.

10 Difficultas reducebatur ad duos Testes deponentes de confessione Petri, quod ipse apposuerit gladium ad collum Claricis, quod videtur inducere iustum metum, ad l. metum, ff. quod met. caus. glos. in c. dilectus, de his quæ vi, vel met. caus. & cum fuit consideratum, quod dictum Testium est accipiendum cum qualitate, quam deponunt, nempè quod Petrus hoc fecerit non animo feriendi vxorem, sed vt ab illa erueret, quoniam intellexisset quædam quæ ipsa Clarix protulerat contra honorem primæ vxoris dicti Petri, & sic ista non fuit propriè sæuitia, cum non esset ordinata ad feriendum Claricem, sed quædam ars, seu calliditas ad explorandum auctorem verborum

nimis impudenter prolatorum à Clarice, vnde in manu Claricis est magis prudenter loquendo, in futurum vitare istam talem, qualem sæuitiam.

Prædictis accedant exceptiones contra Te-
11 stes, de quibus per informantes pro Petro maximè considerabiles in hac materia separationis Thori, ex Parisi. cons. 54. nu. 16. lib. 4. cum alijs supra allegatis.

Circa odium capitale, quod prætendebatur
12 ortum ex duabus querelis porrectis per Petrum contra Claricem, vna scilicet, quod ipsa Clarix sponte procurauerit abortum communis fœtus, altera scilicet, quod ipsa Clarix fuerit autrix quarundam percussionum cum lapidibus ab incerta persona tempore noctis ipsi Petro factarum, fuit responsum, quod cum Petrus huiusmodi querelas minimè fuerit prosequutus, sed immo statim ab illis recesserit visum fuit, quod ex illis non possit dici natum tale odium, quod sufficiat in materia tam graui, maximè cum ex circumstantijs appareat, quod Petrus maximo amore prosequebatur hanc suā vxorem.

Quia tamen omnibus simul iunctis non defi-
13 ciunt indicia terribilitatis Petri, voluerunt Domini, quod ipsi Petrus antè restitutionem vxoris, præstet idoneam cautionem de illa non offendenda, & benè tractanda, iuxta trad. per Abb. in c. ex transmissa, num. 2. & 3. de restit. spoliat. & in cap. t. numer. 7. vt lit. non contest. Parisi. d. cons. 54. num. 35. lib. 4. Natta consil. 616. num. 2. & 6. Roland. cons. 27. numer. 16. lib. 3.

R. P. D. VBALDI.

Ianuen. Pecuniaria.
Veneris prima Martij 1613.

ARGVMENTVM.

In hac decisione cumulatè explicatur, An & quando lucrum cessans possit in pactum deduci, & à principio taxari ad certam quantitatem, præsertim quando est verisimile, & de eo constat aliunde.

SVMMARIVM.

Lucrum cessans potest in pactum deduci à mercatore qui pecunias amico egenti mutuat quas in promptu habeat eas in mercibus implicare, num. 2. declara, vt nu. 3. & seqq.

Lucrum cessans de iure debitum, & interesse de iure debitum potest in pactum deduci, num. 3. declara vt num. 4. & seqq.

Lucrum cessans à mercatore potest in pactum deduci quando pecunias quas habebat in cambijs, vt amico rem gratam faciat eidem amico mutuat easq; ex cābijs eximit, n. 4. & seqq. & n. 11. & 12.

Interesse lucri cessantis etiam sine mora debetur, quando adest pactum vt pendente dilatione aliquid soluatur pro dicto interesse, n. 6.

Certi lucri seu interesse taxatio præsertim in mutuo regulariter prohibita est, n. 7. declara vt n. 8.

Cambia cum non sint vniformia non possunt à principio taxari, num. 7. declara, vt num. 8. & num. 10. vbi contra.

Lucri cessantis & interesse taxatio non est prohibita, quando est verisimilis, & proportionata ad honestum lucrum attenta qualitate personarum, & dummodo per creditorem postea probetur tanti sua interesse quanti fuit summa ab initio taxata, n 8. & 9.

Interesse verisimile taxatum debetur, si aliunde iustificetur, & si taxatio fuerit excessiua, & superflua, excessus, & superfluitas resecatur, n. 9.

DECISIO CCCLXXII.

1 DOmini censuerunt sententiam Rotalem esse confirmandam potissimum moti rationibus, & auctoritatibus copiosè adductis in decisione in hac causa facta die 6. Iunij 1611. coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto tūc Rotæ Auditore, & quia totæ difficultas videbatur reduci ad duo capita. Primum An potuerit in casu proposito in pactum deduci lucrum cessans quod Castellinus percepisset ex cambijs in quibus retinebat pecunias quas postea mutuauit Odoardo Secundum An illud lucrum potuerit taxari ab initio s Domini re maturè discussa, & cum præsuppositis in facto iustificatis, vt in processu, & in decisionibus in causa factis coram eodem Illustrissimo Lancellotto ad vtrumque caput affirmatiuè responderunt.

Nam quoad primum licèt non careat con-
2 tradictoribus opinio Hostien. in cap. salubriter. n. 4. vers. ideo puto, & in c. nauiganti. sub n. 5. vers. quid ergo de vsuris, volens quod mercator cessante suspicione fraudis, qui erat paratus ire ad nundinas, vt pecunias ibi in mercibus implicaret, possit sine labe vsuræ easdem pecunias amico egenti, & petenti mutuare paciscendo de illo lucro, quod in nundinis fecisset, quam opinionem sequuti sunt Couar. lib. 3. var. resol. c. 4. sub nu. 5. vers. item, & illud vbi de communi. Nauarr. in manual. confess. c. 17. n. 211. vero & quod inter omnes & in tract. de vsur. notab. 15. num. 43. vers. pro contraria vbi adducit pro hac parte tresdecim fundamenta, & consil. 6. per tot. de vsur. cum alijs copiosè congestis in dicta decisione 6. Iunij vers. nihilominus contraria pro qua etiam opinione faciunt Doctores qui dicunt lucrum cessans concurrentibus debitis circumstantijs omni iure deberi iunctis alijs qui dicunt omne illud quod de

de iure debetur posse in pactum deduci, prout primam conclusionem ponūt latè Doctores in l. vnica vbi Cagnol. n. 37. Curt. iun. n. 39. vbi de communi Rebuff. latè num. 579. & seq. Bologn. sub n. 120. C. de sent. quæ pro eo quod interest, Abb. in d. c. salubriter sub n. 3. Innoc. & alij in c. sacro de sent. excommunic. Dec. cons. 111. n. 9. & in c. cum venerabilis, n. 58. de except. Rota Ianuen. decis. 1. num. 43. decis. 34. n. 3. & decis. 78. n. 12. & decis. 84. nu. 5. latè Pedem. decis. 143. n. 3. Gaspar. Rodet. in tract. de ann. redd. lib. 3. quæst. 5. n. 37.

3 Secundam verò conclusionem illud quod de iure debetur possit in pactum deduci probat text. in l. muto, §. sub conditione, ff. de tutel. Soccin. cons. 176. col. 3. vers. septimo confirtur lib. 2. Aym. cons. 189. sub n. 7. vers. secundus casus, Surd. de aliment. tit. 1. q. 45. nu. 76. & in terminis huius lucri faciunt ea quæ dicentur infra super taxatione in secundo capite.

4 Attamen quicquid sit de illa opinione Hostien. videbatur Dominis in proposito casu rem transire de plano, & in istis terminis non habere contradictorem, quia Hostiensis, & sequaces loquuntur in casu quo mercator actu non exposuerat pecunias in negociationibus, sed erat paratus exponere, & pactus est de lucro, quod in negociatione forte fecisset, sed in casu nostro Castellinus actu habebat pecunias in cambijs implicatus, ex quibus lucrum maius percipiebat, quam fuerit summa deducta in pactum, vt fuit iustificatū in decisionibus huius causæ, ideo termini sunt longè diuersi, & minus fortes in hoc casu, tum quia differentia est inter præparationem & deuentionem ad actum l. si defunctus, ff. de procur. Ripa in rub. extra de iudic. nu. 11. cum pluribus seqq. latè Dec. Cagnol. & alij in rubr. C. de eden. tum quia in illo casu poterat subesse suspicio fraudandi vsuras, cum facilè potuisset mercator fingere se iterum ad nundinas offerendo se promptum cum calcaribus, & equo si posset hoc prætextu stipulari aliquid vltra sortem sub colore sperati lucri, & ideo vt fraudibus claudatur via, emanauit sequacium Innocētij opinio qui contra Hostiensem tenuerunt in dicto c. nauiganti, vbi Io. Andr. col. 2. & Anan. nu. 16. expressè id firmat de vsur. Anchar. in reg. peccati venia in 6. quæst. de reg. iur. in 6. Grat. cons. 49. n. 10. lib. 2.

5 In casu autem nostro cessat omnis fraudis suspicio propter circumstantias iam firmatas, & ex probationibus factis cessat etiam illa incertitudo An esset lucraturus nec ne, quæ erat in casu Innocentij & alijs, in hac materia magna est differentia An lucrum sit in potentia proxima, vel potius in actu vt hic An vero in potentia tātum remota vt post Sanctum Thomam latè tradit Molin. de contract. tract. 2. disput. 315. num. 13.

6 Non obstat, quod hic non adsit mora, durante triennio concesso ad restitutionem pecuniarum, & sine mora non videatur deberi interesse lucri cessantis ex allegatis, quia intelligitur nisi adsit pactum, vt pendente dilatione aliquid soluatur pro interesse, quod postea fuit probatum, vt hic Castren. in l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de act. empt. Dec. in d. c. cum venerabilis sub n. 63. de except. & cons. 111. n. 13. Abb. in c. salubriter. sub n. 3. in fine, de vsuris, Alex. cons. 221. num. 8. lib. 2. & de communi Couarr. lib. 3. var. resol. c. 4. sub num. 5. vers. item, & illud Nauarr. cons. 6. in fine. de vsur. latè Barbos. post plures ab eo relatos in l. de diuisione. n. 73. ff. solut. matrim. vt fuit dictum in dicta decisione 6. Iunij coram Illustrissimo Lancellotro vbi etiam fuit consideratum, quod cum Odoardus posset quandocunque soluere sortem durante dilatione summa deducta in pactum non censetur promissa pro dilatione data, sed pro interesse, vt per Abb. & Alex. in locis proximè allegatis, & aliàs, quod idem operetur in istis terminis partium consensus quod operatur mora, postquam non est dubium interesse deberi, tenuit Rota in causa Romana Fructuum Dotis 12. Iunij 1606. coram bo. me. Penia, & in Bononieñ Pecuniaria 9. Iunij 1608. coram Reuerendissimo Damasceno.

7 Circa secundum vero caput licèt taxatio certi lucri, præsertim in mutuo regulariter sit prohibita Io. Andr. in cap. salubriter. in princ. de vsur. Dec. cons. 111. nu. 5. & cons. 119. & fuit dictum in causa Simulationis Contractus prima Iulij 1592. coram Illustrissimo Millino, & aliàs sæpè, quæ taxatio multò minùs hoc casu videtur potuisse fieri respectu cambiorum cum illa non sint vniformia immo modo plus, modò minus, & nunquam nihil lucri, & aliquando damnum afferant, vt dixit Rota decis. 315. nu. 6. par. 2. diuers. & aliàs in huiusmodi taxatione certa, vt vniformis videatur haberi respectus ad pecuniam, & quantitatem debitā non autem ad interesse, & sic contractus videatur reddi illicitus, Roman. cons. 520. nu. 8. Natta cons. 417. nu. 3. cum alijs congestis per Cæsar. de Grass. decis. 1. n. 2. de vsur.

8 Tamen quando taxatio est verisimilis, & proportionata ad honestum lucrum præsertim attenta qualitate personarum contrahentium, & dummodo per creditorem postea probatur tanti sua interesse, quanti fuit summa ab initio taxata, quæ omnia in hoc casu concurrunt huiusmodi taxatio substinetur Bald. in l. rogasti,

Nn ij §. si

§. tibi. sub n. 7. vers. nisi probaretur, ff. si cert. petat. & ibi Purpurat. sub num. 39. Dec. in d. cap. cum venerabilis. sub n. 65. vers. putarem tamen. de except. & d. cons. 11 t. circa fin. verbo, secundo non obstat, Couar. var. resol. lib. 3. c. 1. sub n. 3. vers. quarto hinc, & c. 4. sub n. 5. in septima illatione, Lup. tract. de vsur. §. 6. nu. 26. Cæs. de Graff. decis. 1. n. 3. & 4. de vsur. relat. inter impress. decis. 340. part. 1. Bursatt. cons. 320. nu. 76. lib. 3. & alij plures cumulati in dicta decisione sexta Iunij coram Illustrissimo Lancellotto; Quibus addi potest Natta consil. 417. sub n. 3. vers. vbi tamen. lib. 2. Barbos. in l. de diuisione, num. 72. vbi de magis communi testatur, ff. solut. matrimon. Gaspar Roder. de ann. reddit. quæst. 5. numer. 39. & seqq. vbi num. 43. dicit, quod in hanc sententiam itum est à Theologis, Canonistis, & Legistis, & ratio est, quia eiusmodi taxatio videtur non simpliciter prohibita, sed ad certum effectum, nisi fiat in fraudem vsurarum, & proinde vbi cessat fraudis suspicio passim admittitur, vt in materia l. curabit vbi Doctores omnes, C. de act. empt. Cæsar de Graff. decis. 1. num. 4. de vsur. & in terminis magis propinquis, nempe lucrorum mercantiæ dixit Rota in causa Ferrarien. Societatis 28. Iunij 1599. coram Illustriss. Cardinali Millino, Vnde eatenus videtur prohibita quatenus ex ea partes vellent probare quod intersit, vel tanti intersit quia in hoc non statur assertioni, vel confessioni partium, vt per Bald. in d. l. rogasti, §. si tibi & in l. cum alleges. col. 3. C. de vsur. Natta cons. 49. n. 3. lib. 3. Cagnol. in l. curabit, n. 54. vers. & generaliter, C. de actio. empt. & fuit firmatum in decisione in hac causa 7. Iunij 1610. & 6. Iunij 1611. coram Illustrissimo Lancellotto etiam si assertio, vel confessio fuerit iurata, Roman. cons. 520. n. 11. Tiraquell. de retract. conuention. ad fin. tit. nu. 152. Purpur. in d. §. si tibi, num. 4. & alij congesti per Gaspar Roder. dict. quæst. 5. num. 40. sed debet aliunde probari verum interesse per veras & concludentes probationes, vnde taxatio prædicta per se non videtur vitiare contractum, sed potius ipse vitiatur & redditur inefficax, vel superflua cum totum pendeat à probationibus postea faciendis, Ideoq; videtur habere implicitam conditionem, si probetur ad tantam summam ascendere interesse taxatum sicut in simili videmus, quod confessio illorum quibus de iure non creditur, minimè vitiat contractum, sed tantum est per se inefficax nisi aliunde iustificetur, Corn. consil. 230. num. 4. lib. 2. & in terminis nostris Alex. cons. 27. n. 11. lib. 4. Dec. cons. 321. num. 4. vbi referunt & sequuntur Bald. in d. l. rogasti, §. si tibi supra alleg.

Quare cum in hoc casu taxatio iustificetur
9 aliunde non potest tanquam suspecta vitiare contractum, sed ad summum redderetur superflua, vel inefficax, quæ superfluitas regulariter non vitiat l. testamentum, C. de testam. l. sancimus, C. de donat. l. non solent. ff. de reg. iur. & ideo eleganter dixit Aym. cons. 189. sub num. 8. verbo, non negarem, quod non est prohibita taxatio, sed exactio, & taxatio pro non facta habetur ex quo creditor illa non vtitur, sed potius probationibus postea factis ad effectum exigendi interesse probatum, immo si rectè inspiciatur talis taxatio, neque dici potest superflua, cum operetur, vt si probatio interesse transcendat summam taxatam, prout in hoc casu probatum fuit cābia reddidisse plusquam sex pro centenario, non tamen debitor teneatur ad maiorem summam, sed tantum ad conuentam, licèt è contrario si probatio interesse fiat in minori summa non teneatur, nisi ad dictam minorem summam probatam, cum illud possit verè dici interesse creditoris, vt fuit consideratum in dicta decisione 6. Iunij verbo, amplius, ex quo eo magis iustificatur iste contractus non obstante dicta taxatione, cum illa tendat ad fauorem potius debitoris, quam mutuantis.

Neque videbatur obstare, quod taxatio vi-
10 deatur prohibita in cambijs ratione incertitudinis lucri, quod afferunt ex supra adductis, quia respondebatur, quod si esset vera ista ratio, neque in materia, l. curabit, neque societatis officiorum, neque mercantiæ posset fieri taxatio ab initio, cum tamen contrarium constet ex supra allegatis, præsertim ex dicta Ferrarien. Societatis coram Illustrissimo Millino, & fuit dictum in causa Romana Societatis 8. Iunij 1612. coram R. P. D. meo nunc Decano, immo nec iactus retis emi posset, nec vita hominis, qua nihil est incertius æstimari posset, cum tamen contrarium habeamus, in l. si iactum retis, ff. de act. empt. & in l. hæreditatum, ff. ad l. falcid. non enim in materia taxationis attenditur, quod aliquando fit, sed quod communiter, & verisimiliter fieri potest, Cæs. de Graff. decis. 1. & 2. de vsur. Sot. de iust. & iure libr. 6. quæst. 5. artic. 3. conclus. 5. Nauar. in manual. cap. 17. numer. 211. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 4. num. 5. Surd. consil. 32. num. 54. lib. 3.

Vnde cum in hoc casu concurrant tot cir-
11 cumstantiæ saltim principales quæ bene probantur ex actis, & Testibus, quorum summarium fuit per Dominos alias visum, & consideratum, & ex ijs tollitur pænitus qualibet suspicio fraudis, quæ fuit vnica ratio prohibitæ taxationis, & cum ex probationibus constet interesse ta-

ſe taxatum, non modò fuiſſe veriſimile, & proportionatum ad lucrum, quod Dominus Caſtellinus feciſſet, ſi pecunias non mutuaſſet, ſed minus, & inferius dicto lucro ſequitur vt dicta taxatio non debeat in hoc caſu vitiare contractum, & hunc ſenſum videtur aliàs habuiſſe Rota apud Cæſ. de Graſſ. deciſ. 1. n. 1. de vſur. & in deciſ. 67. n. 2. & 192. par. 1. diuerſ. & Rota Ianuen. deciſ. 91. in fine, Dec. conſ. 321. viſis. n. 5. Pariſ. conſ. 60. n. 38. lib. 1. Couar. var. reſolut. lib. 3. c. 4. n. 1. ad finem, Cagnol. in l. vnica. nu. 51. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt Surd. d. conſ. 327. nu. 55. lib. 3. & conſ. 485. numer. 6. lib. 4. cum alijs ſupra allegatis dum ponderarunt iuſtificationem intereſſe poſtea facien.

Tandem nec videbatur facere, quod maxi-
12 mè extollebatur per informantes pro D. Ioan. Iacobo, nempè quòd ſi approbaretur iſte contractus fierent mille fraudes, & vſuræ, quia retentis terminis in quibus verſamur, & extra quos, Domini non intendebant aliquid firmare nulla poterit fieri fraus: nam ſuppoſito eum qui mutuat pecunias iam eas habere ſimplicitas in honeſto lucro, & quicquid fuerit taxatum pro intereſſe non poſſe ipſum mutuantem conſequi, niſi illud quod probabit fuiſſe lucraturum, ſi pecunias ibi retinuiſſet, vbi erant, immo quantumuis probet ſe fuiſſe lucraturum pluſquam importet taxa nihilominus non poſſe obtinere ſupra taxam certè vix erit, vt homines lucri cauſa proſiliant ad iſtum contractum, cum plus lucrari non poſſint, ſic contrahendo immo minus ex prædictis, quàm ſi pecunias reliquiſſent vbi erant, Vnde bene videtur applicari concluſio, quod non datur præſumptio fraudis vbi non adeſt lucrum, Aym. conſ. 75. num. 16. & ſeq. Corn. conſ. 63. num. 9. lib. 3. Decian. conſ. 57. num. 36. lib. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 2. numer. 18. Et ita fuit deciſum.

L A V S D E O.

Series Chartarum.

✠ a b c d e f g h i.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn.

Omnes ſunt Terniones, præter ✠, & a, Quaterniones, & Nn, Duernio,

R O M AE;

Ex Typographia Cameræ Apoſtolicæ. 1615.

Superiorum permiſſu.

RESOLVTIONES CRIMINALES LXII.

HIERONYMI DE FEDERICIS.

Qui dum vixit Illustriss. D. Auditoris Cameræ in criminalibus Locumtenens, deinceps semel atque iterum Vrbis fuit Gubernator, & primo Sagonensi, secundo Marturanensi, & demum Lauden. Episcopatu decoratus obijt.

ROMAE,

Ex Typographia Alfonsi Ciaconi.

Apud Io. Paulum Profilium. Expensis Andreæ Brugiotti. M.DC.XV.

SVPERIORVM PERMISSV.

2.

EX iussu Reuerendiss. P. D. Fr. Hyacinthi Petronij Rom. Sacri Apost. Pal. Magistri, ego infrascriptus recensui Resolutiones Criminales Reuerendiss olim D. Hieronymi de Federicis Episcopi Marturanis, & Gubernatoris Urbis, in quibus nil deprehendi, quo minus imprimi possint, ideo & subscripsi. In Urbe xvij. Kal. Nouembr. M.DC.XIV.

M. Antonius Petilius I. V. D.

Imprimatur Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatij Apostolici.

Cæsar Fidelis Vicesg.

Imprimatur Fr. Gregorius Donatus Rom. Lector. & Reuerendiss. P. Sac. Apostolici Palatij Magistri Socius.

PROSPERO FARINACIO
IVRISCONSVLTO.

Hieronymus de Federicis. P. F.

SINGVLAREM tuam humanitatem, vir Iuriſconſultorum omnium quotquot noſtra ætas habet maximè, & eruditiſſimè, qua complecteris omnes, iam ab eo tempore mihi non obſcurè declaraſti, cum tuo nomine Horatius Cicero ad me pertulit, tua inter chirographa aliquot reperiri ſententias capitales à patruo meo Hieronymo de Federicis ea tempeſtate Marturani Epiſcopo, dum hanc Vrbem regeret, ſacræque Inquiſitionis officij conſultor eſſet, dictas, teque eas eruditiſſimi ſæculi luce dignas æſtimare, tùm propter rerum, ſententiarumque dignitatem, tùm etiam ne tanti viri memoria de tam liberalibus diſciplinis, benemeriti apud poſteros intermoreretur, addidit etiam, ſi id mihi fuiſſet in optatis, te libentiſſimè effecturum, vt ad calcem conſiliorum tuorum, quæ nunc ſub prælo ſunt, typis euulgarentur quo ipſe fœlici nuncio excitatus non modo tibi confeſtim coram quantas potui maximas gratias egi, ſed meos quoque, datis ad eos de communi beneficio litteris, conſanguineos, atque adeo quotquot è meo deinceps genere exiſtent perpetuo nexu tibi obſtrictos volui. Neque me fugiebat nomen patrui mei propemodum extinctum numquam ab interitu vindicatum iri, niſi tu vir ea doctrina, eaque apud mortales omnes auctoritate extitiſſes, qui id cumulatius, quam quiſquam alius præſtares, Hieronymi ſcriptis inter tuas grauiſſimas, atque doctiſſimas conſultationes, quæ ſummam ſibi gloriam, & nullo tempore interituram ab extremis vſque terræ partibus collegerunt, locum aliquem concedendo, illiſque quaſi comites addendo, vt ad diſſitas etiam orbis plagas, quæ tua prudentiſſima iuris oracula admirantur, peruagarentur; quod cum nunc pro tua humanitate effeceris, eam ob cauſam conſanguinei mei, qui te multo ante, tuique vim ingenij, ac nominis dignitatem in tuis doctiſſimis libris venerantur, quod ipſi coram comis, atque ſuauis animi tui ſignificationem hanc quanti faciant declarare minime poſſunt, id mihi oneris dederunt, vt ipſorum tibi nomine integerrimè ſignificarem, quantam tibi gratiam ſinguli, quantam pro tuis innumerabilibus in ſe meritis habeant vniuerſi, quoniam enim referre ſe eam tibi omnino poſſe diffidunt, ſanctiſſimè pollicentur, in ſeque recipiunt in te colendo, honorificeque obſeruando parem habituros eſſe neminem, nedum ſuperiorem, quæcunque autem à Deo optimo maximo bona, quæcunque à fortuna ſibi fuerint tradita, vitam denique ipſam, ac ſpiritum pro tuis ornamentis liberaliſſimè profuſuros. Tu vero officium hoc ſuauiſſimi ſtudij, plenum iuſtum præterea ac debitum ea benignitate complectere, quanta me nuperrimè alacritate es complexus, vel, vt verius loquar, quantum meis fauere commodis, atque vtilitati ſtudes. Et vt de me ipſo pauca dicam, ego ſicut patrui mei nomen tamquam hæreditarium ſum conſequutus, ita omnium maxime tibi me debere profiteor, atque in hoc fæliciorem puto conditionem meam, quod tametſi mihi beneficium commune eſt cum cæteris, hoc meum videtur eſſe proprium, ac ſingulare præſens, vt tibi operam meam, curam, diligentiam nauare poſſim, mandata vero exequi curare, conficere; in quo ſi mecum plurimi contendant, omnes tamen facili negotio vel te iudice ſuperabo. Quod ſi gratia deuinctis nihil poteſt accidere optatius, quam vt lingua, facultate, ac vocis ſono ſe maximè

ximè gratos poſsint, memoreſque præſtare, efficiam profectò vt in hoc genere animum omnino meum, ac voluntatem ardentiſsimam, totum me denique ipſum noſcas, quod præſtantibus doctrina viris tui ſimilibus pluris haberi ſolet, quàm quælibet quantumuis manifeſta, ac ſpecioſa ſignificatio. Reliquum eſt, vt quam cumulatiſſimas Horatio Ciceroni gratias agam, cuius amantiſsimis conſilijs noſtræ familiæ maximus gloriæ cumulus, ac ſolidæ laudis acceſsit, noui hominis ſuauiſsimos mores, hoc eſt fructum iucundiſsimæ conſuetudinis tuæ, noui ſpecimen ingenij ſingulare, vt tuæ propemodum humaniſsimæ naturæ tribuendum videatur, ijs, quos in familiaritatem quotidiani congreſſus admiſeris, non ſolum documenta des pulcherrimarum rerum; ſed domeſtico quoque vſu, vitaque communi auram quodammodo tuæ facilitatis impertias. Eſt & hoc tuæ comitatis argumentum, quod me ſocietate, atque gratiſsima neceſsitudine neutiquam excludis, vnde tot in me officia tam liberaliter promanarunt, vt neque ea capere animus meus enumerando, neque vllam eorum illuſtrando partem pro dignitate aſſequi poſſit. Vale Excellentiſsime Farinaci. Romæ quarto nonas Martias. Anno ſalutis. M.DC.XV.

HIERONYMI DE FEDERICIS. RESOLVTIONES CRIMINALES.

ARGVMENTVM.

Contrarietas scripturarum cera recens, productio illarum præter stilum, inducit præsumptione falsitatis, & subscribens vt talis, cum non sit, ac sigillans sigillo defuncti incidit in falsum.

SVMMARIVM.

1 *Contrarietas, & diuersitas scripturarum arguit suspitionem falsitatis.*
2 *Cera recens illud idem operatur.*
4 *Dolus præsumitur, vbi vtilitas adest.*
3 *Præsumitur contra eum, de cuius interesse agitur.*
5 *Præsumitur contra eum, qui aliquid facit præter solitum.*
6 *Suspitio falsitatis habetur pro falsitate, quo ad inquirendum.*
7 *Subscribens, tamquam Cancellarius Episcopi, cum non sit, incidit in falsum.*
8 *Nemo potest rogari de actu, nisi sit Notarius.*
9 *Notarius, ab officio depositus, potest explere instrumenta antea per eum recepta.*
10 *Sigillans sigillo Episcopi defuncti tenetur de falso.*
11 *Sigillum tribuit robur literis ordinarij.*
12 *Instrumenta Notarij defuncti non dicuntur authentica, nisi extracta, parte citata.*
13 *Falsitas dicitur committi etiam respectu temporis.*
14 *Falsitas satis est, quod aliquo casu nocere possit.*

RESOLVTIO I.

TENVI in quadam Trauisina falsitatis ritè processũ fuisse contra Petrum Crazeti, & eum crimine falsi condemnari debere.

1 Quia ex contrarietate & diuersitate literarũ promotionis hincinde productarum, quæ in data, & subscriptione apparebat, orta fuerat maxima præsumptio, & suspitio falsitatis ad Bald. in l. scripturæ C. de fid. instru. & in l. cum proponeretur de leg. 1. & in l. Imperator ff. de stat. hom Bart. in l. si librarius de reg. iur. per Gram. in cons. 24. per totum. Sicut dicebatur de teste contraria deponente in l. qui falsa ff. de fal.

2 Et magis contra literas pro parte ipsius Petri productas ex cera recentiori, stante obitu Episcopi Trauisini iam quadriennio elapso, quæ in alijs satis vetusta erat iux. tex. in cap. inter dilectos de fid. instr.

3 Et ex data ipsarum, quæ ipsi Petro potius proficua erat, & eius sic esse intererat. Vnde contra eum præsumendum erat. vt per Bald. in l. 1. C. loca per Bar. in l. fin. vers. item quod illa res ff. de quęst.

4 Vbi enim aderat vtilitas, ibi dolus præsumebatur, Gram. in cons. 22. nu. 6.

5 Et ex eo quod in Rota idem Petrus originales ipsas, quæ modo false dicebantur, non produxerat, sed in partibus per compulsum extrahi fecerat præter solitum ad tex. in c. quam graui de crim. fals.

6 Et sola suspitio falsitatis, quoad inquirendum, habebatur pro falsitate l. iubemus C. de prob. Arch. in cap. in memoriam distin. quem sic declarabat, Dec. in consil. 175. in causa falsitatis, in cons. 189.

7 Et cum per inquisitionem desuper factam compertum fuerit literas huiusmodi fuisse subscriptas à Iulio, qui nun quam fuerit Cancellarius Episcopi tamquam eiusdem Episcopi Cancellario, & post eiusdem Episcopi mortem de ipsius Petri mandato non poterat ex hoc evitare idem Petrus crimen falsi curitate ex not. per Bart. in l. reddatur C. de profess. & Medi libr. decimo secundo & in l. si pupilli §. item si fundum ff. de negog. gest. & in l. eos ff. de falso.

8 Nec, etiam si fuisset Cancellarius, videbatur ipsum potuisse illas subscribere, cum nullo modo posset dici de actu promotionis huiusmodi rogatus eo non existente notario l. stipulatio ista §. alteri materia ff. de verb. oblig.

9 Et sic non poterat dici actus respectu sui inceptus ita quod ad eo post mortem Episcopi expleri potuerit, prout dicebatur dei Notario ab officio deposito, qui instrumenta, ante depositionem per eum recepta, explere poterat, vt per Bart. in l. ad testamentum §. 1. ff. de testam. per Alex. post alios in l. si quis ex argentarijs §. 1. ff. de eden. per scrib. in l. barbarius ff. de offic. præf.

10 Et ex eo, quia huiusmodi literas sigilari fecerat sigillo eiusdem Episcopi iam defuncti ad not. per Abb. in c. 11. col. pen. de fide instrum. & per Bald.

11 in rub. C. eod. col. 5. Per quod robur tribuerat ipsis literis in x. not. in c. post cessionem de prob.

12 Dicebantur esse in authentica forma, cum alias nullam fidem fecissent, nisi parte citata extractæ fuissent c. cum P. Tabelio de fid. instr. authen. si quis in aliquo cum ibi notatis C. de eden.

13 Et quia sub alia data, quam actus gestus fuerat, confectæ reperiebantur l. si creditor C. de fals.

Et quamuis inquisitus non fateretur sub dicta data fieri curasse, nec etiam eius interesset, quod magis sub huiusmodi quam sub vera data expedite fuissent, videbatur tamen quod ex prædictis, & alijs de quibus in processu, idem Petrus posset dici etiam circa hoc conuictus.

14 Et satis esse fatsitatem huiusmodi potuisse aliquo casu eius aduersario nocere, iux. notat. per Salycet. in l. damus, vbi etiam Alexandr in apostill. ad Bartol. & in l. qui veluti C. de fals. & per Felyn. in capitulo ex tenore numero 20. de rescript.

ARGVMENTVM.

Tex. in l. quærelam C. de fals. procedit etiam in crimine simoniç.

SVMMARIVM.

1 Crimen simoniæ, quo ad accusationem, & inquisitionem formandam, equiparatur crimini læsæ maiestatis, & hæresis.

2 Memoria defuncti in crimine læsæ maiestatis, & hæresis damnatur post obitum per quinquennium.

3 Equiparatio, de qua supra videtur procedere etiam in simonia, quæ committitur circa beneficia.

4 Et hinc omnis simoniaci memoriam videtur damnari posse.

5 Quod non reperitur limitatum, remanet sub regula.

6 Crimen, de quo non constat euidentia facti, vel per confessionem, vltra 20. annos non potest puniri.

7 Et tanto magis vbi est lapsum tempu 30. annorum.

8 Differentia inter simoniam, quæ committitur circa beneficia habentia potestatem clauium, & simplicia.

9 Ratio huius differentiæ.

10 Commendatarius non habet potestatem clauium, sed administrationem bonorum.

11 Matrimonium aliquod spirituale non contrahitur inter Commendatarium, & Ecclesiasticam.

RESOLVTIO II.

N alia Legionen. prætensæ simoniæ pro Bernardo de Ordas contra fiscum dubitaui. An tex. in l. quærelam C. de fals. procederet etiam in crimine simoniæ, & dubium faciebat.
1 Quia tale crimen, quo ad accusationem, & inquisitionem formandam, equiparabatur crimini læsę maiestatis capitulo sane & ibi glos. decima quinta quæstione tertia & etiam crimini hæresis capitulo per tuas de simonia capit. Presbyter 1. quæstion. 1. cap. cum liqueat ead cap. & q.

2 In quibus procedebatur perpetuò, etiam quo ad pœnam, & damnabatur memoria post obitum per quinquennium l. finali C. ad l. Iuliam maiesta-
3 tis l. quarta C. de hæret. Quod videbatur etiam procedere in ea simonia, quæ committebatur circa beneficia, per tex. in capitulo ex multis 1. quæstione tertia & tradita per Cardinal. Iacob. in
4 tractat. de pot. con. fol. 122. verficulo inde infero vbi dicebat omnis simoniaci memoriam post mortem damnari posse.

Sed tenui contrarium per regulam dictæ l. quærelam, & l. in omnibus ff. de diuer. & tempora.
5 præscript. Quæ non reperiebatur limitata, vt non procederet in dicto crimine, & sic sub ea remanebat

bat capitulo secundo de restitut. spoliat. libro sexto & ita consuluerat Dec. in consilio 114. per
6 totum. Præsertim, cum de dicto crimine non constaret per euidentiam facti, vel per confessionem inquisiti, secundum ea, quæ refert Carerius in S. circa quartum numero 368. in sua practica fol.
7 154. Et esset lapsum tempus, nedum viginti, sed etiam triginta annorum, & vltra, vt per eundem Dec. in d. conf. 114.
8 Et allegata in contrarium poterant procedere in simonia commissa circa beneficia habentia potestatem clauium, prout erat de mente, Bald. in l. si quemquam, & ibi apostill. C. de Episco-
9 pis & cler. Quia tunc præsumebatur data pecunia pro consequenda illa potestate spirituali, non autem pro habenda administratione bonorum temporaliū vt not. Abb. in capitulo cum pridem column. final. de pactis & in cap. extirpanda §. qui vero de præben.
10 Quæ præsumptio tanto minus in casu nostro considerari poterat, etiam quod huiusmodi priotarus haberet curam animarum cum fuisset eidem Bernardo commendatus, & Comendatarius non haberet illam potestamem, sed tantummodo administrationem bonorum glos. in capitulo nemo deinceps de elect. libro sexto & in capitulo dudum eodem titulo. Non enim contrahebatur aliquod matrimonium spirituale inter Comendatatium, & Ecclesiasticum vt per Gemin. in consilio octauo, & in consilio decimo septimo per totum.

ARGVMENTVM.

Substitutus lite contestatam etiam in criminalibus potest substituere.

SVMMARIVM.

1 *Actus censetur factus ex eo capite, quo potest fieri etiam quod non exprimatur, vbi ex alio fieri non potest.*
2 *Actus incontinenti factus censetur correspectiuus actui immediate praecedenti.*
3 *Gesta post datos reuerentiales dicuntur attentata; & ob id reuocanda.*

RESOLVTIO III.

In vna Turritañ attentatorum pro Didaco Martines contra fiscum tenui quod Gerardus Villana substitutus à procuratore ipsius Didaci lite contestata, dato quod essemus in criminalibus potuerit alium substituere per Doctrin. Angeli in l. prima ff. de procur. quam sequeqatur Alexand. in l. quod quis vbi etiam Ias. in finalibus verbis, & Iac. de S. Georg. C. eod. quicquid dixerit, Bald. in l. eos col. 10. C. de accus.
1 Non obstante quod non expressisset se substituere tamquam dominum litis effectum, cum ex alio capite substituere posset argumento l. tertia de milit. test. ex tex. in capitulo cum super Abbatia de offic. de leg. bene facit glos. in l. quamuis C. de fideicom. & quæ not. Innoc. & mod. in capitulo cum ex officio in 6. conclus. de præscrip. & Rota decis. 356. in antiq.
2 Præsertim cum statim lite contestata substituisset, quo casu illa substitutio videbatur correspectiua ad actum immediate præcedeñ prout colligebatur ex deductis per Dec. in l. petens numero
3 decimo primo capit. de pact. Et propterea quod omnia facta contra eum per dictum Alexandrum Palanterium antecessorem meum post appellationem à dicto procuratore substituto interpositam, & datos reuerentiales venirent ex capite attentatorum reuocanda ad text. in capitulo cum Appellationibus de appellat libro 6.

ARGVMENTVM.

Exemptus captus de mandato ordinarij pro crimine homicidij non est fideiussoribus relaxandus.

SVMMARIVM.

1 *Commissiones signate arbitrio Iudicis nihil tribuunt, nisi prout de iure.*
2 *Captura dat preuentionem iudici illam committenti.*
3 *Iudex praeueniens debet negotium terminare.*
4 *Iurisdictio in casu speciali perfertur generali.*
5 *Rescripta auocatoria iurisdictionis sunt ipso iure nulla.*
6 *Pœna homicidij est capitalis.*
7 *Carceratus non est relaxandus fideiussoribus vbi pœna est capitalis.*
8 *Clericus capi potest à iudice laico ad effectum transmittendi ad Iudicem Ecclesiasticum.*

RESOLVTIO IIII.

IN quadam alia Gerundensi prætensarum censurarum pro Episcopo Gerundensi cōtra Michaelem Triez acolitum, & fiscum dixi quod nullo modo mandatum de relaxando ipsum Michaelem decernere poterant prout pœnes ne in-
1 stabatur. Quicquid dicerent commissiones pro eius parte præsentatæ, quæ in effectu nihil tribuebant nisi id quod mihi de iure concedebatur quamuis dicerent arbitrio ad not. in l. cum filius iuncta l. prima numero sexto de sacrosant. Eccles.
2 Tum quia Episcopus qui ex indulto speciali contra exemptos in casibus assassinii, & homicidij, procedere poterat, de quo nulla pœnitus mentio in prædictis commissionibus facta fuerat, præuenerat capiendo eundem Michaelem, vt per Bart. in l. 1. ff. de poen. & per Bald. in l. officiales
3 circa medium C. de iud. Quo casu ipse, & non alius, negocium terminare debebat l. vbi ceptum & l. & si posteaquam ff. de iud. Gram. in cons. 28. num. 12.
4 Præsertim cum iurisdictio esset restricta ad causas speciales assassinij, & homididij nostra vero competeret ex generali iurisdictione officio Auditoris Cameræ concessa argumento c. 1. de offic.
5 leg. Et rescripta surreptitia aduocatoria iurisdictionis erant ipso iure nulla Innoc. in cap. ex literis eo titul. Felyn. in cap. ad audientiam nu. 10. Fallen. de rescript. Cassad. de cap. 1. & 2. eo titul.
6 Tum quia in omnem euentum pœna delicti, pro quo detinebatur, videlicet homicidij, erat capitalis l. 3. §. legis Cornelia ad l. cor. de sicar l. qui vltimo cum ibi not. ff. de pœn. §. item
7 lex. Cornelia instiut. de publ. iud. Vnde nullus fideiussoribus relaxari poterat Bartol. in l. prima & in l. diuus ff. de iust. reo decision. Neapol. 30.
8 in nouis. Cum etiam à iudice laico ad effectum transmittendi ad Ecclesiasticum Clericus capi possit Bartol. in l. prima C. de exhib. reis. Et nihilominu Dominus meus fisco consentiente sub eo prętextu quod in processu per Episcopum transmisso nihil releuans contra dictum Michaelem esset sub cautione de se in Vrbe coram eo repræsentando mandauit ipsum relaxari.

ARGVMENTVM.

Ignorantia Bullę in cena Domini, & prætensa consuetudo contra eam nō excusat transgersorem ipsius ab illiu pœna.

SVMMARIVM.

1 *Bulla in cœna Domini est satis nota, & de ea fit mentio corpore iuris.*
2 *Et propterea ab illius contemptu nullus excusatur.*
3 *Ex illius etiam tenore id expresse disponitur.*
4 *Consuetudo expresse à lege improbata non excusat transgressorem à pœna.*
5 *Consuetudo mala excusat à pœna.*
6 *Causa bestialis non excusat à dolo in delictis iudicialibus & remissiue quæ requirantur ad hoc vt excuset, 7. & 8.*

RESOLVTIO V.

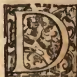

DECLARAVI quendem Franciscum Peruanæ in pœnas Bullę in cœna Domini ob impetratas inhibitiones Regias incidisse, & incurrisse. Non obstante allegata ignorantia, ac prætensa consuetudine Britanniæ recurrendi ad iudices seculares super beneficio pacifice possesso per annum, vel
1 non excedente summam 24. Cum dicta bulla esset satis nota, & de ea etiam in corpore iuris mentio fieret, vt in Clem. prima de iud. vnde merito
2 ab illius contemptu minime quis prætextu ignorantiæ excusaretur secundum Bald. in l. leges sacratissime num. 4. C. de leg. & prout etiam
3 ex illius tenore expresse disponebatur nullum videlicet prætextu ignorantiæ excusari posse, immo omnes arctare; ac si eis personaliter intimare forent secundum not. in d. Clem. 1.
4 Ac dicta prætensa consuetudo esset expresse per dictam bullam impr obata quo casu nunquam excusare poterat transgressorem legis à pœna, vt singulariter dixerat, Bal. in authen. nauigia per ii lum tex. C. de fur. Iacob. Alu. & Modern. in corpore vnde summitur de statu, & consuetud decima colla. Abb. in capitulo cum venerabilis de
5 consuetu. Licet alias consuetudo quantūcunque mala excusaret à pœna glos. in capitulo demque 4. distinct. Abb. in dicto capitulo cum venerabil. & in capitulo cum in ecclesiastica in primo notab. de simonia Roman. in sing. decimo nono an consuetudo & Dec. consilio 175. in penult. colum.
6 Nec eidem Francisco proderat illa vulgata regula de qua in Ligitur ff. de liber eam & in l. Plagij
7 ad l. Fla. de plag. cū essemus in delictis iuditialibus in quibus causa bastialis non excusabat, à dolo per dictum

dictu in l. 3. C. de Calum. quod sequebatur, Alex. in apostil. ad eundem in d. l. plagij Soc. in cons. 113 num. 7. vol. 1. Et quia in omnem casum, vt dictum erat asserta consuetudo erat improbata, nec concurrebant notat Angel. in dicta l. plagij.

ARGVMENTVM.

Inditia plura in materia mandati ad homicidiũ ex quibus potest procedi ad quæstionem.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia capitalis oritur ex lite omnium, vel maiores partis bonorum.*
2 *Et contracta cum vno censetur contracta cum eius affine, & consanguineo.*
3 *Amicus inimici mei quando dicatur meus inimicus.*
4 *Verba ex quibus videtur argui fere tacitum mandatum.*
5 *Filius censetur delinquere ex mandato patris.*
6 *Testes per verba credulitatis credentes quando plene probent.*
7 *Dicta in domo dicuntur secreto dicta.*
8 *Inimicitia capitalis iuncta cum alijs facit inditium ad torturam, sola autem non.*
9 *Fuga ante inquisitionem formatam facit inditium ad torturam.*
10 *Fallit vbi sub esset suspitio de futura inquisitione.*
11 *Mala fama dicitur probata quando quis in eodem genere delinquit.*
12 *Percutiens cum baculo censetur habere animum occidendi.*
13 *Contumacia facit inditium ad torturam.*
14 *Contrarietas, & variatio facit inditium ad torturam.*

RESOLVTIO VI.

IN alia sententia homicidij pro fisco contra Andream Valletam inquisitũ de prætenso mandato ad homicidium conclusi ipsum subijciendum fore torturæ ex pluribus. Et primo, quia inter eum, & quendam Hieronimum Valletam erat lis
1 omnium, vel maioris partis bonorum, ex qua præsumebatur orta inimicitia capitalis, ad norat. per Angel. in S. item propter litem institut. de excu. tuto per Bald. in l. Athletæ verbo dat remissionem ff. eo per glos. in S. si vero in auth. de testibus.

2 Ne dum cum eo, sed etiam cum interfecto qui erat frater consobrinus ipsius Hieronymi, Abb. & alij in capit. cum P. Manticonella, numero tertio & Felyn. in capitulo cum oporteat colum. 5. de accusatio.

3 Præsertim quia etiam remota consanguinitate interfectus contraxerat amicitiam cum dicto Hieronymo ad pernitiem rerum, & bonorum dicti inquisiti, quo casu amicus inimici mei dicebatur inimicus meus, Bart. in l. sciendum S. si accusat. ff. de legatio, & glos. in capitulo si inimicus 14. dist. Dec. in l. Consilij S. sotis mei ff. de reg. iur.

4 Secundo quia dictus inquisitus per diem ante commissum homicidiũ in præsentia Petri eius filii homicide dixerat hæc vel similia verba videlicet *Orsu l'Abbate Antonio ce vuole ruinare, è leuare la robba nostra, pur sia con Dio vorria esser giouene dell'età di Pietro, so bene quello ch'io faria*, & altero die præcedente, *se il Podestà non ce vuole remediare ce remediaremo noi*. Ex quibus verbis argui videbatur tacitum mandatum per Doctrin. Bart. in l. si quis mihi bona S. si mandauerit ff. de acquirend. hæred. de qua late per Ias. in l. 1. C. de seru. fug. per Paulum de Castr. & mod. in l. 1. C. de his qui bus vt indign. & prout in terminis consuluerat Hippollit. in consilio tertio numero septimo, & nono.

5 Maxime in filio, qui præsumebatur de mandato patris deliquisse ad Bart. in l. prima S. finale ff. quod vi aut clansula, & in l. de pupillo S. si
6 quis ipsi prætori ff. de ope. no. nuntia. Et qui non erat alias verisimiliter ex se facturus nisi ab aliquo instigatus, & persuasus, prout testes examinati deponebant qui licet per verba credulitatis deponerent, tamen ex quo teddebant bonam rationem, per quam ita credere cogebantur plene probant Alex. conf. 109. numero 13. & seqq. vol. 1. Hipp. in cons. 30. num. 34. Gram. in cons. 25. num. 8.

7 Et quamuis prædicta verba non fuissent ad aurem dicta iuxta limitationem Ias. in d. l. 1. de ser. fug. nihilominus cum in domo dicta fuissent dicebantur secrete, & occulte dicta per tex. in l. consensu circa medium C. de repud. & not. per Alexand. consilio nonagesimonono volumine primo.

8 Et inimicitia capitalis iuncta cum supradictis verbis, vel è contra faciebat inditium sufficiens ad toturam Hippol. in consilio septuagesimosecundo in principio & in dicto in consilio tertio Grammatic. in consilio tertio in fine vbi alias forsan sola, & per se minime fecisset, vt per imo. in l. fi. de hær. instit.

9 Tertio quia dictus inquisitus statim audito aduentu Domini Diomedis Commissarij Illustrissimi, & Reuerendissimi Cardinalis Carpeñ aufugerat à terra setiæ, & se contulerat ad ciuitatem Sermonetæ, vnde ex fuga ante inqui-

 sitionem

fitionem formatam resultabat Inditium sufficiens ad torturam, Bart. in l. fin. col. 11. ff. de quaest. & in l. 1. ff. de bon. eorum qui ante sen. mor. cons. in de iure iurando & in l. in bonę fidei C. eo & in l. lege cornelia ad Sillania. per Aret. in tact. male vers. fama publica & per Hipp. in cons. 49. num.
10 37. Cum praecipue non subesset aliqua suspitio de futura inquisitione seu accusatione, vt not. Dec. in cons. 234. col. 2. vers. non obstat.
11 Et esset probata mala fama inquisiti in eodem genere de quo quaerebatur prout. nor. Bar. in l. cassius ff. de senato, & Bald. in d. l. final. de haere instituet. quia alias percusserat quaendam cum claue in capite in quo loco percutiendo tenebatur de vulnere letali secundum not. per Bart. in l. 1. §. diuus ff. ad l. cornel. de fica & per Felyn. in cap. significasti de homicidio. Vnde non poterat succedere dictum Archid. in c. decernimus 3. 4. 8. relatum per Hm. in suo tractat de iudic. & tortur.
13 Et non posset dici sponranea comparitio cum permisisset se habita notitia processus in contumaciam condemnari, & deinde videns alienationem bonorum animo illam impediendi comparuisset. & talis contumacia ita perseuerata sufficiebat ad torturã vt notabiliter dixi Bal. in l. 1. co. 21. vers. aliqualis tamen C. de haere instit. relatus per Hip. in l. penul. in final. ver. ff. de quaest. & per Gram. in cons. 12. nu. 21.
14 Quarto quia erat varius in primo enim constituto dixerat se pluries conquestum fuisse coram ipsius filio de fauoribus praestitis eius aduersarijs per dictum interfectum, & in secundo illud negauerat, ex qua variatione sumebatur inditium sufficiens ad torturam ad not. per Bart. in l. fin. ff. de de quaestion. per luc. de pen. in l. quotiens de digni lib. 10. per Fely. in cap. literas de praesumptio, & per Alex. coons. l. 27. vol. 1. Rom. cõs. 8. & Gram. in cons. 5. & cons. 17. nu. 18.

RGVMENTVM.

Protestãs se nolle esse instigatorem, & nihilominus post modum comparens coram iudice & illũ informans debet condẽnari in expẽsis.

RESOLVTIO VII.

ONDEMNAVI Thomam Vgonis in expẽsis Iacomo Salmõ in quadã S. Andreae ptensae falsitatis licet protestatus fuisset pluries in prosecutione causae se non velle instigare huiusmodi causae criminali aliquo modo assistere, cum nihilominus post protestationes istas sepius me informasset, & etiã fisco probationes sub ministrasset sequtus doct. Car. in Clem. sępe §. fi. col. pen. vers. 4. quaero de verbo sign.

ARGVMENTVM.

Notarius ascribens sibi legata in testamento nun cupatiuo non incidit in falsum.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio senatus consulti non procedit in testamento nun cupatiuo.*
2 *Poena senatus praedicti. cessat vbi probatur per testes testatorem reliquisse.*

RESOLVTIO VIII.

RONVNCIAVI Laurentium Bonincontrum Notarium ob legata sibi in duobus testamentis, de quibus rogatus fuerat ascripta poenam falsi nõ incurrisse quia testa-
1 menta nõ erant in scriptis, sed nuncupatiuã, in quibus non videbatur procedere prohibitio senatus cons. ad Bald. in l. 2. C. de his qui sibi ascrib. in test. & in l. dictantibus in fi. C. de testam.
2 Et quia in omnem euentũ quod prohibitio etiã in nuncupatiuo procederet secundã opin. Dini quẽ sequebatur Alber. & Bar. in l. 1. §. ex illa ad l. cornel. de fals. aderant quinque testes probantes testatorẽ legata praedicta sibi reliquisse quo casu pęna locũ habere non poterat Saly. in l. 1. numer. 5. vers. ego idẽ nisi Notarius C. eo tit. de his qui sibi ascrib. in test.

ARGVMENTVM.

Reus vbi nulla sibi competit defensio potest torqueri denegata copia.

SVMMARIVM.

1 *Testis semel approbatus amplius reprobari non potest.*
2 *Socij criminis cuius personę à reo approbatur fides maxime augetur.*
3 *Testis deponens directo super maleficio facit inditium.*
4 *Copia inditiorum non est decernenda, vbi nulla defensio competere potest.*
5 *Inditia resultantia ex ore inquisiti multum faciunt contra ipsum inquisitum.*
6 *Reus non potest renunciare defensionibus suis.*

RESO-

RESOLVTIO IX.

Victorius Baricellus Vrbis fuit suppositus quæstioni, mandante Reuerendissimo D. meo Auditore, & consulente D. Sebastiano Pighino eius in ciuilibus Locum tenente ex depositione Angeli hebrei super quodam crimine, de quo idem Angelus, siue, vt socius eiusdem criminis, siue vt testis deposuerat etiam denegata copia inditiorum pro eius parte petita.
1 Sub eo prætextu, quod approbasset personam eiusdem Angeli, ita quod contra eum amplius excipere non posset l. si quis, C. de testib. Quo ca-
2 su multum augebatur fides ipsius testis etiã quod esset socius criminis, Aym. cons. 178. sub numero tertio.
3 Et dicta per eundem Angelum essent de directo super ipso crimine ad glos. in l. maritus ff. de q. & Bar. in l. 1. §. idem Cornel. & in l. fin. nu. 11. ff. co.
4 Et sequutæ inter eum, & inquisitum secrete, & seorsum ab alijs, ita, & taliter quod nullam ipsi inquisiti, nec quispiam pro eo probabilem defensionem etiam, quod copia decreta fuisset proponere potuisset, arg. not. in c. cum olim de Iud. & per Bar. in l. 11. §. quod de frumentaria. ff. de adim. reorum ad ciuit. pert. per Socc. cons. 4. nu. 25. & seq. vol. 3. cum pluribus alijs relatis per Hip. in l. de vnoquoque, nu. 67. de re iud.
5 Et nonnulla alia etiam concurrant ex ipsiusmet ore resultantia, quæ multum contra ipsum faciebant Bal. in l. vnica, col. 4. de confess. Lanfrac. in cap. quoniam contra in ver. confession. de prob. Gram. cons. v. in fine.

Et nihilominus mihi semper visa fuit huiusmodi resolutio satis periculosa, cum & si ex narratione inquisiti videretur nullam sibi competere posse
6 defensionem. Tamen defensores sui potuissent etiam ipso inuito deducere, & probare contraria his, quæ inquisitus dixerat, & talia per quæ supersedendum fuisset in tortura, & ab illa abstinendum, cum ipse reus non possit renuntiare defensionibus suis luxt. not. in l. custodias. ff. de pub. Iud. & in l. non tantum. ff. de appell. & per Felyn. in c. cum dilecte, nu. 7. de accus.

ARGVMENTVM.

Respondens valle vti instrumento de cuius falsitate agitur detecta falsitate non potest puniri de vsu, nisi post responsionem aliquid in causa fecerit.

SVMMARIVM.

1 *Aliud est dicere volo, vti, & aliud est effectualiter vti.*
2 *Quis non potest puniri de delicto, quod adhuc non commisit.*
3 *Respondens velle vti instrumento si quid post responsionem fecit in causa non excusatur à pœna vsus ratione ignorantiæ.*

RESOLVTIO X.

IN quadam Portugalen, prætensæ falsitatis pro Didaco Raimon contra Fiscum. Tenui eundem Didacum, licet interrogatus respondisset se velle vti instrumento, de cuius falsitate agebatur, pro bono, secundum doctr. Bar. in l. diuus la 2. ff. de fal. de tecta. postmodum falsitate, & statim renuntiatione per eum facta vsui dicti instrumenti, non posse de falso puniri, ex quo post responsionem prædictam, nihil penitus fecerat in causa ciuili, vel criminali, per quod dici posset eum vsum fuisse dicto instru-
1 mento. Nam aliud erat dicere volo vti, & aliud effectualiter vti, ad not. in l. serui electione de lega. 1. & l. in ementis C. de contra emptio cum alijs.
2 Et cum non constaret eundem Didacum de prete rito, scienter vsum fuisse, non poterat de delicto, quod adhuc non fecerat, puniri toto tit. ff. & C. de
3 pæn. Paris. cons. 171. nu. 21. vol. 4. Et ideo necesse erat Fiscum expectare post responsionem, quod aliquid fecisset in causa dictus Didacus, quia tunc non potuisset excusari prætextu ignorantiæ, prout colligebatur ex not. per Felyn. in c. præsentium, col. 3. de testib. per Paul. de Castr. in l. 2. nu. 3. C. de fid. instr. & per Anchar. in consil. 73. in princ.

ARGVMENTVM.

Suspitiones falsitatis ne dum sufficiunt ad inquisitionem, sed etiam alijs concurrentibus ad quæstionem.

SVMMARIVM.

1 *Suspitiones falsitatis sufficiunt ad inquirendum.*
2 *Et alijs concurrentibus etiam ad torquendum.*
3 *Contrarietates, & mendacia in reo sufficiunt ad quæstionem.*
4 *Etiam quod non sint super delicto, sed super illius circumuantijs.*
5 *Dictum de auditu facit aliqualem præsumptionem.*
6 *Falsi crimen in occulto committitur.*
7 *In criminibus occultis facilius proceditur ad quæstionem.*
8 *In crimine falsi facienda est accerrima indagatio.*

RE-

RESOLVTIO XI.

Vit resolutum etiam ex voto D. Sebastiani Pighini in ciuilibus Locumtenentis in causa Burgen. falsitatis Ioannem de Arona posse
1 subijci quæstioni. Tum ex varijs suspitionibus, & præsumptionibus falsitatis resultantibus contra eum, quæ sufficiebant, ne dum ad inquirendum, seu capiendum, iuxta dictum Archid. in c. in memoriam 19. dist. & not. per Dec. in consil. 175. in causa falsitatis, nu.
2 4. & cons. 189. Lætatus sum post princ. Sed etiam concurrentibus aliis ad torquendum, vt per Parif. in cons. 162. in fine, vol. 4.
3 Tum ex diuersis contrarietatibus, & mendacijs ipsius ad Bar. in l. final. post princ. ff. de quæst. per Felyn. in c. literas, col. 1. de præsumpt. Rom. in cons. 8. Alexand. in cons. 72. vol. 1. Gram. in cons. 17. nu. 9. Quicquid dixerit And. de Iser. in constit. regni damna, & ibi Afflict. & Gram. in cons. 21. penult. col. Prout nouissime dicebat Blanc. in l. fin.
4 num. 265. ff. de quæstio. Etiam quod non essent super delicto, sed super illius circunstantijs, vt ibidem per eum, nu. 263. Bar. in l. eos, col. 2. ff. de fal. Aym. cons. 173. nu. 4.
5 Tum etiam ex dicto Ferdinandi de Angulo in tormentis asserentis audiuisse à Francisco M. qualiter ipse Franciscus M. & dictus Io. falsificauerant mandatum, de quo agebatur radendo dictionem, sei, & loco illius ponendo dictionem sette ad effectum, vt mandatum non comprehenderetur sub aliqua reuocatione quantumuis esset de auditu, quia negari non poterat quin faceret aliqualem præsumptionem, vt per Archid. in c. hoc videtur, 22. q. 5. Roman. in l. si vero, §. de viro vlt. col. ff. so-
6 lut. mat. Alex. consil. 72. nu. 5. vol. 1. Et maxime
7 cum crimen falsi in occulto committeretur. Et propterea facilius procedi deberet ad quęstionem ob difficultatem probationum, secundum Angel. in l. fin. C. de probat. & Bald. in l. quicunque C. de
8 ser. fug. & in l. 3. C. de Episcopali aud. Et in eo alias facienda esset acerrima indagatio l. vbi C. de falsis.

ARGVMENTVM.

Quando quis de se, & alio interrogatus fatetur de se, & de alio negat, statur huiusmodi dicto, etiam quod contrarium dicat postmodum in tormentis.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter statur dicto in tormentis potius, quam dicto extra tormenta.*
2 *Tortus præsumitur in tortura dixisse veritatem.*
3 *Tortura non est alicui sine causa irroganda.*

RESOLVTIO XII.

N vna Bononien. assassinij inter Fiscum, & Bartholomæum de Desiderijs corã Vrbis Gubernatore pendente consultus à Locumtenente in criminalibus eiusdem D. Gubernatoris, & D. Marco Antonio Burghesio inquisiti aduocato an dictus Bartholomæus in caput Camilli prætensi complicis posset vlterioribus quæstionibus supponi, dixi quod non. Quia dictus Bartholomæus a principio de se, & de Camillo negauerat circa qualitatem assassinii, quem nunc intendebatur ab
1 eo exquiri. Quo casu licet alias regulariter standum esset dicto in tormentis potiusquam dicto extra tormenta, Bar. in l. si postulauerit. §. sed si ne-
2 gauerit. ff. de adult. Cum tortus præsumeretur in tortura veritatem dixisse, glos. & ibi Alber. in l. edictum, ff. de quæst. standum erat omnino dicto extra tormenta quoad Camillum dato, quod etiã aliud idem Bartholomæus dixisset in tormentis, vt post Aret. concludebat Dec. in cons. 172. in causa falsitatis, nu. 7. & in cons. 189. lætatus sum, num. 6. & 19. Th. Gram. in cons. 59. nu. 7. per Doctrinam Bar. in l. 1. §. quæst. ff. de quæstio per illum text.
3 Vnde cum huiusmodi tortura esset frustratoria non erat huic Bartolomæo, præsertim toties torto, sine aliqua causa inferenda ad Bar. in l. 1. §. si dicatur, ff. eo. tit.

ARGVMENTVM.

Testis inquisitus de falso, licet sit varius ab ijs quę dixit in primo examine, in quo prętenditur falsus, & sibi ipsi contrarius debet habere copiam ante torturam.

SVMMARIVM.

1 *Testi non datur copia inditiorum.*
2 *Reo inquisito de crimine necessario copia danda.*
3 *Reus potest contrarietates resoluere, & illas saluare.*
4 *Dictum Bar. in l. vnius, §. Iudex ff. de quæstio intelligitur, quando testis non examinatur, vt delinquens.*

RE-

RESOLVTIO XIII.

IN alia Fulginateñ prætensæ falsitatis pro Paulo de Brigida contra Fiscum tenui eidem Paulo dandam esse co-
1 piam inditiorum petitam, antequam torqueretur, quamuis esset sibi ipsi contrarius, & varius in eius depositionibus, quia non torquebatur, nunc tamquam testis celans veritatem, ad effectum illam erueudi ab eo quo casu non esset sibi danda copia inditionum secundum not. per Bar. in l. vnius, §. Iudæa ff. de
2 quæst. Sed tamquam quod falsum in prima depositione deposuerit, & sic cum prætenderetur esse delinquens necessario erat sibi danda copia l. custodias. ff. de pub. Iud. d. l. vnius §. cognitura. Alex. cons. 65. nu. & 2. vol. 1.
3 Vt posset resoluere varietates, & dicere, quod reducerentur ad concordiam, & multa alia ad se saluandum, de quibus late Hip. in l. eos C. de fals. & isto casu non dicebatur dari ipsi tamquam testi copia inditiorum quæ contra eum erant, sed suum examen, in quo prætenditur falsus, & principalis
4 criminosus. Et dictum Bar. in dicto §. Iudex ita intelligebat Aret. in tract. malefic. in ver. fama publica, ver. quæro, quo casu testes.

ARGVMENTVM.

Reus pro præcisa responsione ab eo eruenda potest quæstionibus supponi.

SVMMARIVM.

1 *Responsio præcisa eruenda per quæstionem debet inferre ad delictum necessario, vel præsumptiue.*
2 *Iudici inquirenti imprimis debet constare de corpore delicti.*
3 *Cui non licet quod est minus non debet licere quod est plus.*

RESOLVTIO XIV.

Olim in vna Recanatenensi prætensi homicidij fuisse minus iuridice processum per surrogatum loco mei contra Petrum Paulum Pulcinellam inquisitum super præcisa responsione ad rigorosum examen.
1 Quia huiusmodi responsio, nec necessario, nec præsumptiue inferebat ad delictum, prout ad effectum torturæ inferendæ requirebatur iuxt. doct. Bald. in l. accusationem, col. 3. ver. super hoc C. qui accus. non poss. relata per Brun. in tract. de iud. & tortur. q. 5. in princ. decis. Neap. 195. in nouis.
2 Et quia eidem surrogato tempore illatæ torturæ huiusmodi non constabat adhuc de corpore delicti, de quo primitus antequam inquireretur constare debebat vulg. l. 1. §. item illud & ibi Bart. ff. ad sill. cum plene cumulatis per Marsil. in
3 sua pract. & in princ. Et cum non posset inquirere, quod erat minus non poterat etiam torquere super ipsa inquisitione, quod erat plus, c. cum illorum, de sent. excomm. & not. per glos. in Reg. cui licet de reg. iur. in 6. cum alijs.

ARGVMENTVM:

Socius criminis hodie in quocunque crimine iunctis alijs facit inditium ad torturam, præsertim vbi per inquisitionem proceditur.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis ne dum non sufficit ad quæstionem, sed nec ad inquisitionem. Quod tamen intelligitur prout, nu. 6.*
2 *Consuetudo Italiæ interrogandi de consocijs in quocumque crimine.*
3 *Ad Præsidem spectat purgare prouinciam malis hominibus.*
4 *Fuga socij facit inditium contra socium carceratum.*
5 *Conuersatio nominati in socium cum nominante dicitur sufficiens adminiculum.*

1 LIcet Betto asserenti se corruptum, & subornatum tãquam socio criminis non videretur credendum etiã, quoad inquisitionem formandam, nedum, quoad torturam secundum communem conclusionem, de qua per glos. in l. si filium, C. de lib. causa, per Anchar. in cons. 24. visa inquisitione per Fulgos. in cons. 136. col. pen. & fin. & in cons. 109. col. 3. in causa inquisitionis in princ. per Angel. in tract. malef. in ver. fama publica, ver. quæro, an particeps cum alijs, de quibus per Dec. in cons. 189. col. 6. & in cons. 234. col. 2. & per Hip. in cons. 2. num. 38. & seq. & in cons. 12. col. pen. & in cons. 15. col. 2. & in sua pract. §. diligenter, nu. 67.
2 Tamen attenta generali consuetudine iudicum interrogandi indistincte in quolibet crimine de consocijs, & inquirendi, quæ inuoluerat in Italia, vt per Iac. de Beluis. in suo pract. crimin. in tit. de quæst. col. 11. vers. iuxt. hoc quæritur, nu. 51. & per Gand. in tract. suo malorum sub rub. quomodo de
3 male cognosc. per inquis. col. 4. vers. sed hodie. Et maxime vbi procedebatur per viam inquisitionis, in qua Iudex indifferenter videbitur posse iuridice de omnibus interrogare cum ad eius officium specta-

spectaret purgare Prouinciam malis hominibus, l. congruit de Off. Præsid. & prout seruabat.

4 Concurrente Fuga Bentiuoli eius Filij alterius socij criminis, quæ quidem inditium faciebat contra carceratum secundum not. per Alex. in cons. 69. prope finem, vol. 1. per Gram. in cons. 14. nu. 4. Quicquid dixerit Io. Andr. in add. ad specul. in tit. de præsumptionum 152. in addit. magna relatus per Ias. in rep. l. admonendi, nu. 176. de iur. iur.

5 Et conuersationem carcerati nominante cum dicto Betto nominante, quæ etiam dicebatur sufficiens adminiculum, per Gram. in voto 6. nu. 1. per Hip. in cons. 15. nu. 4.

6 Non videbatur mihi dubitandum quin contra D. Horatium Ricardum Fanensem esset procedendum ex dicto præfati Betti ad rigorosum, prout processi, siue prædictis, vel alijs adminiculis ex illius sola depositione etiam obstante allegata consuetudine, & processu per viam inquisitionis non potuisset procedi Guid. de Suzz. in suo tract. de tormentis, col. 10. vers. sed quid de quæstio, Salyc. in l. fin. in fin. C. de accus. Roman. in l. & si certus. ff. ad sillan glos. & Archid. in cap. nemini 15. q. 3. Aug. de Arim. in addi. ad Angel. in d. ver. fama publica, & ver quæro, an particeps Alex. in cons. 128. quam abunde in fin. l. 4 & in cons. 89. viso Themate, col. 2. vers. cum alijs de quibus per Hip. in cons. 130. nu. 42. in sua pract. §. diligenter nob & in sing. 209. & per Gram. in cons. 21. & in cons. 38.

ARGVMENTVM.

Testis tentatus de crimine, qui recusauit facit inditium ad torturam, super ipso attentato crimine.

SVMMARIVM.

1 *Doctori licet magno non creditur sine auctoritate, vel ratione.*
2 *In ore duorum, vel trium stat omne verbum.*
3 *Testis deponens directe super malefico facit inditium ad torturam.*
4 *Delictum attentatum ob qualitatem ipsius, vel rei potest exquiri per tormenta.*
5 *Inditium à remotis debet probari per duos testes.*
6 *Testis inimicus probata inimicitia repellitur.*

RESOLVTIO XVI.

Nico testi afferenti se tentatum de delicto, & non assensisse in quadam Vrbeuentana attentate subornationis dicebam nõ esse plene credendum ad condemnationem quicquid diceret Aret. in cons 13. col. 8. ver. præterea est magnum dubium relat. per Gram. in cons. 1. in fin. & in cons. 3. in princ. Nam vt dicebat idem Gramm. in voto 11. col. 3. Aret. in d. cons. nihil allegabat ad id proban-

1 dum. Et doctori licet magno non erat credendum, nisi allegaret legem, vel eius rationem, vt per Bald. in l. republica C. ex quib. cau. maior. & per

2 Ias. in l. illam, nu. 6. C. decollatio. Et alias huiusmodi dictum erat contra illam vulgatam reg. quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, de qua in c. veniens, & c. licet vniuersis de testib. & in l. vbi numerus ff. eo. cum concor.

Sed bene facere inditium ad torturam super dicto attentato crimine, vt eleganter per Bald. in cons. 429. an mandatarius vol. 3. quia cum non acceptasset mandatum valde commendandus erat, & dicebatur testis integer, & sine aliqua exceptione.

3 Qui cum deponeret directo super ipso malifico sufficiebat secundum glos. in l. si quis C. ad l. Iul. maies, & in l. maritus, vbi etiam Bart. in l. 1. §. idem Cornelio, & in l. diuus cum alijs, ff. de quæstio.

Et licet Hip. in sua pract. in §. diligenter, nu. 37. videretur velle impugnare dictum Bald. tamen si bene considerabatur, non loquebatur in terminis nostris, quando videlicet sumebatur inditium ex

4 dicto talis testis super dicto crimine attentato, quia in hoc, nec ipse inficiatus fuisset si alias huiusmodi crimen attentatum ob ipsius criminis, vel inquisiti qualitates potuisset exquiri per tormenta, vt in casu nostro iuxt. not. in l. edictum ff. de quæst. quin sufficisset per not. in d. l. Diuus, & in

5 alijs locis supra allegatis. Sed loquebatur quando ex tali dicto sumere vellemus inditium ad delictum commissum, quia tunc cum esset à remotis & non super ipso malefico duo ad minus testes requirebantur ad not. per Glos. & per Bar. in l. fin. C. famil. hercis. & in l. fin. ff. de quæstio, per Ang. in suo tract. mal. in ver. fam. pub. car. 85. ver. Quæro qualiter probetur inditium, late Paris. in cons. 151. in princ. vol 4 & Bal. in eo cons. 60. in fin. respond. ad Glos. in l. fin. fam. her. & Innoc. in c. sicut de Sym. dum inquit non procedere, vbi testis deponit directe super maleficio declarat se loqui, vbi in hoc fortasse procedere possent dicta per eum.

Nec refragabatur secunda ratio per eum adducta quod videlicet si Decis. Baldi esset vera qui-

6 libet posset dicere se tentatum, & non assensisse, vel alicui suo inimico noceret, quia si probaretur inimicitia talis testis repellendus foret ad l. 1. §. præterea de quæst. & si hoc attenderimus etiam testis directo super ipso maleficio deponens solus nunquam sufficeret.

ARGVMENTVM.

Semel absolutus à crimine non potest etiam ad instantiam partis, quæ de processu notitiam habuit amplius molestari, & habens iustam causam litigandi etiam in criminalibus excusatur ab expensis.

SVM-

SUMMARIUM.

1 *Semel absolutus non potest amplius molestari.*
2 *Etiam ad instantiam partis quæ de processu notitiã habuit.*
3 *Temere litigans condemnatur in expensis.*
4 *Succedens in locum alterius dicitur habere iustam causam litigandi.*
5 *Habens iustam causam litigandi in criminalibus excusatur ab expensis.*

RESOLUTIO XVII.

IN vna Viterbiensi prætense expilate hæreditatis pro Scipione Bõgallo Episcopo Ortano contra filium, & Iulium instigatorem tenui ipsum non potuisse amplius super dicto prætenso crimine molestari.

1 Cum semel ab eo fuisset per diffinitiuam sententiã quæ nulla prouocatione suspensa in rem transiuerat iudicatam absolutus iux. textum, & ibi not. in l. si cui S. iisdem criminibus ff. de accusatio, & in cap. de his eo tit. per Aret. in cons. 58. colum. 3. vers. circa 2. & per Dec. in cons. 237. in princ.

2 Nec dictus Iulius tamquam prosequens proprium interesse esset admittendus stante notitia q. d. Pacifice eius autriels habita de formatione processus contra dictum D. Scipionem, & de sententia in illius fauorem subsequuta iux. not. in

3 sup. iuribus. Et nihilominus eundem Iulium non debere in expensis huiusmodi litis prout petebatur condemnari, tamquam quod temere litigasset ad l. qui crimen. C. qui accus. non poss. & Bar. in l. 1

4 S. 1. vers. nemo ad vers. ff. de turpillia. Ex quo successerat in locum d. Pacifice, & ob id habuerat iustam causam litigan. l. qui in alterius, & ibi Dec. ff. de reg. iur.

5 Sicque ab expensis absoluendus ad trad. per Bart. in l. Properan S. fin. autem C. de Iud. per Hip. in l. patre vel marito nu. 22. ff. de adul.

ARGUMENTUM.

Tex. in l. si seruum § Prætor ait ff. de acquir hered. dum vult filium declarantem se nolle adire, & aliquid amouentem teneri creditoribus hæreditarijs non excludit quin criminaliter etiam de dolo puniatur.

SUMMARIUM.

1 *Creditores hæreditarij solo beneficio abstinendi impediuntur conuenitte suum hæredem.*
2 *Filius in primo casu dicti S. vere dolum committit.*
3 *Immo non procedit dispositio dicti S. nisi eo dolo committente.*
4 *Dolus criminaliter punitur.*
5 *Iurisconsulto satis est terminare quæst. secundum congruitatem tituli sub qua lex situatur.*
6 *Furtum non committitur in re propria.*

RESOLUTIO XVIII.

IN alia Florentina expilate hæreditatis pro fisco, & Lupatelliis contra Philippũ Bon del monte ego semper tenui quod tex. in l. si seruũ S. prætor ait ff. de acqui. hæred. quem Dominus Sebastianus Locumtenens in ciuilibus mihi adiunctus ad defensionem dicti Philippi adducebat, & de quo magnum capitale faciebat fundaret de directo intentionem fisci, & creditorum.

Et primo quoad ipsos creditores dicebam probari ex illo textu quod filius, qui dum declarat se nolle adire aliquid hæreditatium amouebat quia perdebat beneficium abstinendi efficaciter dice-

1 batur hæres. & propterea poterat conueniri à creditoribus hæreditarijs qui solo beneficio obstinen. impediebantur conuenire suum hæredem ante immixtionem Aret. & Socy. in l. si filius qui patri ff. de vul. & pupill. Alexand. in l. necessarijs ff. de acquir. hæred.

2 Et quoad fiscum quia filius in casu illius tex. vere dolum committere dicebatur amouendo, vt

3 dicũt Alb. Ang. & Imol. ibi & Bal. in. S. Immo non poterat sibi vindicare locum dispositio ex. filio dolose procedente, nisi in verb. Pro quo dolo clarum erat puniri posse criminaliter in iudit. io criminali l. 3. & ibi glos. de crim. stellio. Corn. cons. 19. col. 3. lib. 3.

Et licet tex. diceret quod tantum perdebat benefacium abstinendi in eo casu, & non subiungeret eum teneri furti tanquam diuersum à primo tamen, & in primo non excludebat quin

4 criminaliter de doli puniri posset satis enim fuit iurisconsulto terminare quæstionem secundum congruitatem tituli sub quo lex erat situata iux tex. vulg. in l. Imperatores ff. de indice & satis erat declarare an ex tali amotione diceretur ad ita hæreditas & an ex ea perderet filius beneficiũ abstinẽ, & sic declarare pœnam quoad ciuile interesse propter dolum commissum nec propterea dicebatur excludere quin conueniri posset criminaliter. Nec erat diuersitas inter primum, & secundum ratione criminalitatis sed tantum ratione furti, quia in primo non poterat conueniri furti à creditoribus hæreditarijs in 2. sic & ratio erat quia censebatur in primo rem suam amouisse in qua nõ videbitur fieri posse furtum l. 1. in princ. & ibi glos. ff. de furt institut. de oblig. qui ex delicto nas. in princ.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Motus proprius Clementis VII. de facien̄ depositum medietatis pene, & pro residuo de cauendo habet etiam locum respectu delictorum commissorum extra terras ecclesiæ, de quibus tamen cognitum,& iudicatum fuit in curia.

SVMMARIVM.

1 *Intentio finalis disponentis colligitur ex prohemio.*
2 *Reus non debet in audientia appellationis grauari deposito vel sequestratione.*
3 *In respicentibus ordinem procedendi attenditur statutum loci,in quo iuditium agitatur.*
4 *Lex debet esse vniuersalis,& ligare,vbique locorum, vbi extendit se iurisditio disponen̄.*
5 *Et maxime quando emanat ad precluden̄ viam fraudibus.*
6 *Regule Cancellariæ ligant vniuersaliter.*
7 *Appellatio debet esse præsidium innocentiæ,& non defensio iniquitatis.*
8 *Extensio licita est etiam in materia exorbitanti, & correctoria ab identitate rationis.*
9 *Via caluminiosis appellationibus, & subterfugijs præcludenda est.*
10 *Delicta puniri, & delinquentes ab illis retrahi fauorabile est.*
11 *Occasio,quæ faciliorem viam præbet delictis est amputanda.*

RESOLVTIO XIX.

ICET Motus proprius Clementis VII. per quem rei appellantes coguntur ad facien̄ depositum medietatis pœne, & pro alia medietate ad cauen̄dum in euentum succumbentiæ secundum eius præfa-
1 tionem,ex qua colligitur intentio finalis ipsius disponen̄ ad Bar. in l. fin.ff.de hæred. instit. videatur voluisse prouidere tantum respectu delictorum,
2 quæ in terris Ecclesiæ committuntur Maxime stante eius exorbitantia à iure communi dicente reum cuiuscunque criminis debere presenuari in eo statu in audientia appellationis in quo erat ante sententiam latam nec debere grauari aliquo deposito vel sequestratione prout notatur in l.nō tamen ff.de appell.in l.imperatores in fin.eo titul. in l.ab executione C. quorum appell.non recipi, & in c.fin.de sequest. poss.& frut. Nichilominus in illa Turritana excessuum in qua super attentatis cōtra fiscum pronunciauetam tentum fuit dispositionem dicti motus proprij vindicare sibi locu etiam quoad delicta alibi quam in terris Ecclesiæ commissa de quibus tantum cognitum fuerat in curia quia clarum erat motum proprium non respicere dicisionem causæ appellationis sed tantum dare
3 ordinem procedendi in illa facto depositio, & data cautione, & in respicientibus ordinem procedeñ attendebatur statutum loci in quo iudicium agitabatur iux.not.in l.1.C.de sum.Trinit.& fid.cath.in l.cum clericis & ibi glos. C. de Episcopis & Cler.in l.1.C.de emancipatione liberorum & in l.omnes populi ff.de iust.& iur.
4 Et quia lex debebat esse vniuersalis, & ligare vbique locorum vbi extendebat se iurisdictio disponentis l.1.C.& ff.de legib.l.leges & l.fin.C.eo-
5 dem. Et maxime quando emanabat ad præcludē-
6 da viam fraudibus Petr. Rebuff. in tract. Et propterea regule cancellariæ ligabant vniuersaliter Sarnen.in prohemio dictarum regularum q.2.Cas. decis.31.super eisdem regulis.
7 Et quia in dicto motu proprio fuerat expressa ratio ne scilicet appellātes ad calumniosas appellationes recurrerent cum alioquin appellatio ipsa deberet esse præsidium Innocentiæ & nō defensio iniquitatis c. cum speciali §. poreo de appellat. c. cum inter,& c. significauerunt de excep.que militabat pariformiter extra terras Ecclesiæ quo tamē ad personas subditas sicut in terris eidem Eccle-
8 siæ subiectis. Quo casu licita erat extensio etiam in materia alias exorbitanti,& correctoria per tex. in l.hijs solis ibi satis etiam cautum tacite putamus C.de renocan. donat. prout voluerat Bald. in authen.quasactiones num.4.& ibi Ias.num. 17.C. sacros. eccl. Paul.de Castr.in l. quamuis in fine C. fideicom.Socyn.in l.2.§.ex his in princ.ff.de verb. oblig.
9 Et maxime cum dictus motus proprius diceretur potius fauorabilis quam odiosus cum per eius dispositionem præcluderetur via calumniosis ap-
10 pellationibus,& subterfugijs. Et citius delicta puniréntur, sicque delinquentes ab illis retraheban-
11 tur l.ita vulneratus ff.ad l.acquil.& occasio que faciliorem viam præbebat delictis an putanda erat l.conuenire ff.de pact. dotal.Corn. cons.2.col. fin.vol.3.

ARGVMENTVM.

Iudex in criminalibus reperto crimine in eadē sententia potest punire reum criminaliter,& consulere indemnitati partis etiam ipsa parte non petente.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest furem condemnare ad pœnam corporalem, & ad restitutionem rei subtractæ in consequentiam.*
2 *Et hoc seruatur de consuetudine.*
3 *Maxime vbi proceditur per viam inquisitionis.*
4 *Et de delicto constat per confessionem ipsius rei,*
5 *Damnum partis offense probatur ex processu criminali etiam qod pars illi non interficerit.*
6 *Iudex tenetur ex officio condemnare reum ad restitutionem rei parte non petente,*

RE-

RESOLVTIO XX.

1 N vna alia Neapolitana fui ti pro Domina Iulia de Peregno contra Gabrielē sances tenui me posse ex processu contra dictum Gabrielem facto condemnare eundem ad triremes ob furtū per eū cōmissum, & ad testitutionem pecuniariam ablatarum in consequentiam iux. doct. Bar. in l. interdum §. qui furem ff. de fur. & ibi Alexandr. in apostill. & Angel. in l. 1. ff. de priuar. delict. & in l. defuncto vbi etiam Imol. prope finem ff. de publ. iud. per Aret. in tract. malefic. in verbo etiam vestem celestem, num. 4. car. 196, & ibi Aug. Arim. in
2 additio num. 2. qui dicebat huiusmodi opinionem seruari de consuetudine latæ Paril. de Put. in trac, sindicat car. 72. vers. sequitur modo alia quæstio quicquid dixerit Bald. in l. de possessione C. vnde vi & in l. si quis ad se fundum col. vlt. vers. sexto quæro C. ad l. Iul. de vi pub.
3 Maxime cum processerim per viam inquisitionis iux. Doct Innoc. in c. cum opporteat num. 5. & ibi late Felyn. col. vlt. de accusat, & per eundem Bald. in l. ea quidem num. 60. C. de accusation. Et
4 constaret de huiusmodi delicto per confessionem ipsius Gabrielis ad not. per Bald. in l. qui crimen columm. vlt. numer. 28. qui acusat. non poss. & per Felyn. in capitu. causam quæ il primo numero 23. de testib.
5 Dato quod dicta Domina Iulia non interfuerit huiusmodi processui criminali, quia ex eo probatur damnū ipsius vt per Bal. in l. 2. col. vlt. prope finē & ibi Alex. C. de ede. & aliquid nō petijsset neq; pe-
6 teret. Cum etiā ex officio tenerem reum condemnare ad restitutionem rei parte non petente prout notabil. dicebat. glos. in constir. Regni de defensis impositis in Notarios per tex in l. 1. ff. de concussio & in §. quod si delinquentes in aut. de mandat. princip. & sequebatur ibi And. de Iset. nu. 23. & Afflic. car. 62. num. 43.

ARGVMENTVM.

Testis varius, & contrarius potest torqueri ad effectum sciendi in quo dicto falsum deposuerit etiam denegata copia.

SVMMARIVM.

1 Testis varius & contrarius condemnari potest de falso.
2 Testis varius semper præsumitur dolose deposuisse.
3 Testis varius potest torqueri ad effectum sciendi, in quo dicto falsum deposuerit.
4 Copia inditiorum ante torturam semper est danda dum crimen exquiritur,
5 Testi periuro & vario non creditur sine tormentis.
6 Tortura non est frustatorie irroganda.
7 Semper standum est primo dicto quando testis loquutus fuit cum parte.

RESOLVTIO XXI.

N quadam Triuentina falsitatis contra quendam Iulium Massarotum, ego tenui dictum Iulium qui diuersa dicta in ipso principali negotio, & adinuicem omnino contraria contra Episcopum Triuentinum deposuerat non esse aliter ad finem eruendi crimen falsi ab eo quæstionibus
1 supponendum. Quia de dicto crimine per eius dicta varia, & contraria conuictus fuerat, & condemnari poterat ad l. eos ff. de fals. & l qui varia ff. de testib. Abb. in c. cum in tua col. fin. eo tit. Cum tali-
2 ter varius semper præsumeretur dolose deposuisse Alciat. in tractat præsumpt. in 2. reg. præsum. 31.
3 Sed bene ad effectum sciendi in quo dicto falsū deposuisset secundum not. per Bar. in l. sed si postulauerit §. si negauerit ff. de adulr. & in d. l. eos, & latè per Cepol. in con. 60. col. fin. & quo ad hoc posse torqueri etiam denegata copia examinum pro eius parte petita, & eo alter non posito ad largam
4 Cum non torqueretur ad effectum eruendi crimen pro quo expurgādo ante torturam erat necessario danda copia inditiorum ad not. per Bart. in l. fin. in fin. ff. de quæst. & in l. custodias de pub. iud. per moder. in §. constante in prin. & in cons. 10. nu. 24. cum infinitis alijs.
5 Imò certum esset ipsum in altera ex prædictis eius depositionibus fallum deposuisse, prout & ipse fatebatur quod tamen absque tormētis nullatenus credendum erat ratione varietatis & periurij c. licet, & c. testimonium de testio. Bald. in l. si ex falsis C. de transact. Alex. in cons. 2. nu 4. vol. 4. Modern. in repe l. fin. nu 26. ff. de quæstio.
Et si poneretur ad largam ex quo certificaretur omnino se torquendum, & condemnandum, siue in alio dicto perseueraret de facili posset instrui, & subornari ab aliqua ex partibus, vt in vno potius quam in alio persisteret ad eo quod tunc raro esse-
6 mus certi de veritate. Et quodammodo huiusmodi tortura redderetur frustatoria contra tex. in l. 1. §. si dicatur ff. de quæst. Cum standum esset eo casu postquam loquutus fuisset cum parte primo, & non 2. deriam quod secundum diceretur in tormentis, vt per Ang. in l. fin. C. eo.

ARGVMENTVM.

Exequutor datus in literis cum clausula, si ita est non cogitur assumere partes Iudicis, sed tantum se de contentis in dictis literis extraiudicialiter informare.

SVMMARIVM.

1 *Exequutor satis est quod extraiudicialiter se informet, & processum fulminet.*
2 *Iudex potest aliunde quam ex actis se de meritis causa informare.*
3 *Exequutori satis est quod constet de narratiua literarum per publicam vocem, & famam.*
4 *Quæ non redderent Principem difficiliorem si tacerentur in gratia non viliant gratiam.*

RESOLVTIO XXII.

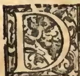

OMINI Visitatores decreverunt quendam N. Magistrū Scholæ detentum pro homicidio, qui literas à sacra Penitentiaria obtinuerat cū clausula ordinaria, si ita esset non fore vlterius molestandum prætextu dicti homicidij non obstante quod exequutor datus in literis prædictis in processu desuper fulminato diceret sibi constitisse de narratiua literarum per relationem etiam medio iuramento factam dicti impetrantis.

1 Tum quia vt ego dicebam dictus exequutor in vim dictæ clausulę si ita est non cogebatur assumere partes iudicis, sed duntaxat se de contentis in literis extraiudicialiter informare desuper saltem processum fulminare prout fecerat ad ea quæ trad. Paris. in consilio 57. circa finem vol. 4. & quia exequutor non debet citare in eius processu, nec adhibere causæ cognitionem; Franch. in cap. si capitulo numero secundo vltimo not. de concess. præb. lib. 6.

2 Et quam vis diceret quod sibi constiterat per relationem partis, non tamen excludebatur quin etiam aliunde potuerit sibi de prædictis constare.

3 Tum quia pro parte eiusdem carcerati fuerant examinati testes, per quos probatur saltem de publica voce & fama narratiua dictarum literarum que ad effectum exequutionis earundem sufficere videbatur.

Et quia non erat inconueniens quod huic supplicanti, qui non erat inquisitus tempore impetrationis literarum, & qui à principio fatendo totum id quod voluisset etiam si dixisset commisisse homicidium voluntarium obtinuisset gratiam crederetur quod veritatem dixisset, vbi de contrario non docebatur, & propterea Principem non redditum fuisse difficiliorem ad huiusmodi gratiam concedendam secundum not. capitulo ad audientiam, & capitulo postulati de rescrip.

RGVMENTVM.

Capitulum ad falsariorum de crimen. fals. an procedat in falsificante supplicationes, & an illarum datas, & an extensio de qua in Bulla in Cęna Domini comprehendat casum de quo agatur.

SVMMARIVM.

1 *Supplicatio dicitur gratia informis, & nihi probat.*
2 *Cap. licet de crim. fals. nihil dicit de supplicationibus sed tantum de literis plumbatis.*
3 *Papa melius quam quilibet alius iura interpretatur.*
4 *Extensio legis facta de vno casu ad alium casum videtur innuere quod per prius casus ille non esset in lege comprehensus.*
5 *Offendens plures personas ex vno actu videtur magis delinquere.*
6 *Breuia dicuntur literæ Apostolicæ.*
7 *Capitulum ad falsariorum non procedit in literis delegatorum.*
8 *Nec in literis Sacræ Pœnitentiariæ.*
9 *Scribens literas sub nomine Regis, & contrafaciens manus officialium non punitur pœna mortis.*
10 *Cap. ad falsariorum de consuetudine comprehendit supplicationes.*
11 *Extensio quandoque fit ad abundantem cautelam.*
12 *Consuetudo attendi debet in penalibus.*
13 *Supplicationes videntur magis literæ Apostolicæ quam literæ plumbatæ propter manus Papæ appositionem in illis.*
14 *Pœna de qua in c. falsariorum videtur imposita ob reuerentiam Pontificis.*
15 *Tempore capituli ad falsariorum non erant supplicationes.*
16 *Lex adaptatur etiam ad causas superuenientes licet tempore legis non essent in rerum natura.*
17 *Extensio de qua in Bulla Cœnæ Domini fuit facta propter supplicationes signatas manu inferiorum à Pontifice.*
18 *Textus in capitulo ad falsariorum procedit tantum in supplicatione signata manu Papæ.*
19 *Gratia per solam supplicationem dicitur perfecta & sufficit*

& sufficit ad possessionem ad absolutoriam, & ad dandum de iure tertij.

20 *Lex adaptatur ad eos casus, qui magis frequenter accidunt.*

21 *Falsitas commissa in suplicatione est magis nociua, tanque commissa in originali quam illa, que committitur in bullis.*

22 *Differentia inter supplicationes etiam non signatas manu Papæ & literas penitentiarie, & aliorum.*

23 *Quidam Hispanus combustus ob falsitates commissas in literis Sacræ Penitentiariæ.*

24 *Cap. ad falsariorum quatenus procedat in falsificante supplicationes an debeat intelligi in falsificante manum Papæ, vel etiam corpus supplicationis, & datam.*

25 *Papa consueuit signare dupliciter supplicationes per fiat & per placet.*

26 *Data falsificata intelligitur falsificata signatura Papæ.*

27 *Papa subscribendo videtur omnia approbare.*

28 *Instrumentum falsificatum in die censetur falsificatum in totum.*

29 *Idem si falsificetur in loco quando locus est de substantia.*

30 *In pœnalibus, & odiosis non est licitum argumentum de casu vero ad casum fictum.*

31 *Data supplicationis est pars substantialis, & fundamentum totius gratiæ.*

32 *Papa in cap. ad falsariorum habuit considerationem, non tantum ad eius reuerentiam, & honorem, quam quod quis literas apostolicas in talli esse deduceret, vt aliquid consequi posset.*

33 *Faciens ex integro literas Apostolicas falsas est comprehensus in cap. ad falsariorum.*

34 *Clausula in medio posita comprehendit præcedentia, & subsequentia.*

35 *Datarius semper dat datam illius diei, in quo signatur supplicatio.*

36 *Quãdo lex requirit duas qualitates requiritur quod vtraque concurrat.*

37 *In pœnalibus, & conrrectorijs non valet argumentũ a maioritate rationis.*

38 *Reiteratio delictorum etiam non capitalium facit vt possit esse locus pęne vltimi supplicij.*

39 *Pœna falsi, est corporalis.*

40 *Falsificans supplicationes signatas, & datatas destruit gratiam perfectam secus si nondum expeditas.*

41 *In c. ad falsariorum comprehenduntur omnes casus de quibus in c. licet.*

42 *Interpretatio passiua, etiam in pœnalibus, & corectorijs nunquam censetur exclusa.*

43 *Datarius non consueuit in supplicatione expedita aliquid addere immo potius dat supplicationem sub alia eata.*

44 *Dictio, & copulat repetendo qualitates.*

45 *Submittens supplicationem falsam pro expeditam tenetur de falso.*

46 *Propter vtilitatem rei publice potest quis perseruari, à pœna mortis.*

47 *Cap. ad falsariorum an habeat pœeam mortis, & an procedat in incorrigibilis & quando per accusationem.*

RESOLVTIO XXIII.

IN vna Legionensi falsitatis supplicationũ pro fisco contra Petrum Millot dubitatum fuit de pluribus, & pro eorum resolutione vna mecũ cotam se accersiri fecit. Videlicet Dominum Sebastianum Pighinum in ciuilibus eius Locumtenentem, & futurum Rotæ Auditorem Ioannem Aloysium Aragonia pauperum, & Antonium de Gabnelibus fisci Aduocatos Concistoriales Ioannem Baptistam Guidobonum, & Ioannem Baptistam Osium viros eminentes scientie, & doctrinæ. Et primo an capitulũ ad falsariorum decrimin. fals. procederet etiam in falsificante supplicationes.

1 Et pro negatina dicebat dictus Sebastianus, qui fuit primus in votando omissis autoritatibus Doctotum quod Papa in illo capitulo habuerat respectum ad gratiam perfectam in forma probanti quæ præiudicare posset, & ista fuerat eius intentio finalis prout erant litere Apostolice plumbate non autem ad gratiam informem, & quæ nihil probaret necerat perfecta prout etant supplicationes secundum Archidiacon. Domi. & alios in prohem. sexti, & Abb. in capitulo in nostra de rescriptis.

2 Secundo quod tex. in capitul. licet eo titulo vbi ponebantur nouem modi falsificandi literas Apostolicas & propter quos quis incidebat in pœnam dicti c. ad falsariorum, vt in glos. nihi penitus dicebat de supplicationibus, sed tantum de literis Apostolicis plumbatis ergo etiam tex. in dicto capit. ad falsariorum qui superuenerat de eisdem loquebatur, & non de alijs, & recipiebat interpretationem à d. c. licet.

3 Tertio dicebat quod huiusmodi quæstio erat ex presse decisa per summum Pontificem qui melius quam alius iura interpretabatur c. per vniuer. §. rationibus qui fil. sint legit ca. 1. de sum. trinit. & fid.

4 cat. c. & si Christus de iur. iur. Et propterea frustra disputabatur si enim per literas in die cœnę Domini extenderat c. ad falsariorum etiam ad supplicationes ergo declarabat, & interpretabatur quod per prius in supplicationibus nõ procedebat.

5 Et pro ista eadem opinione subiunxit Dominus Ioannes Aloysius quod illam de stricto rigore iuris putabat verissimam, & ab ea nullatenus recedendũ, tũ per rationes nuper allegatas tũ & q a hoc forsã de literis Apost. statutũ fuerat ob id q trãsirent

per manus tot officialium & videretur propriè ma-
gis delictum illas falsificare cum plures persone
offenderentur. Quæ ratio in supplicatione non
ita procedebat neque militabat. Tum quia litera
tex. nostri stabat pro ista opinione, quam etiam te-
nuerat glossator super reg. cancel. in reg. 25. 29. 69

Et dicebat, quod si alias fuerat dubitatum an
comprebenderet Breuia quæ negari non poterant
dicit literas apostolicas & in c. 2. & c. super bis, &
per totum ex. de rescrip. multo fortius dubitatio
augebatur in supplicationibus, quæ nullibi litere
apostolicę nuncupari reperiebantur Et quod Fede
ricus de sen. in cons. 119. loquebatur circa literas
tantum, nec examinabat quæstion. supplicationū.

Nec tex. in cap. in memoriam 18. distin. alleg.
per Gomesium in tract. de breuibus aliquid ad rē
faciebat quia illa verba exempla vel aliud, etiam
quod baberent crimen falsi non tamen imponebā-
tur pene de quibus in c. ad falsariorum, & de falsi-
tate in casu nostro non dubitabatur sed an esset
qualificata iuxta terminos illius c. Et ad illud
quod referebat de exequutione facta in perso-
nam Sebastiani de Federicis respondebat nescire
an tunc temporis procederent extensiones factæ in
literis in cœna Domini.

7 Et in omnem euentum quod dictum c. ad fal-
sariorum etiam in supplicationibus procederet,
quod tamen nullo pacto affirmandum esse arbitra-
batur dicebat considerandum quod deberet pro-
cedere in supplicationibus manu Papæ tantum
signatis non autem per manus inferiorum, & alio
rum eius officialium prout erat in casu nostro, in
quo apparebant signate per d. d. Cesenaten vt de
literis delegatorum, & Vicegerentium not. per
8 Abb. in c. olim. ex literis in 2. notabil. de rescript. &
de literis sacræ penitentiariæ, & cancellariæ per
Doct. in c. ex literis de fid. instr. cum alijs de qui-
bus in additio ad eundem, Abb. in d. c. olim in d.
notab.

9 Et in terminis fere dicebat hoc alias fuisse deci-
sum ex multis Neapoli, vt per Affl. in decis. 21.
de eo qui scripserat literas sub nomine regis con-
trafaciendo signaturam, & manus officialium
stante consuetudine regni imponente pœnam
mortis mutando literas regias, & fuerat conclu-
sum per omnes dominos dicti consilij contra duos
Auditores quod non poterat pœna mortis puniri,
& regia maiestas visis contrarietatibus opinionum
liberauerat delinquentem à carceribus.

Pro affirmatiua vero dictus Antonius dixit il-
lam sine dubio in puncto iuris fore veriorem,
& quod mouebatur auctoritate, consuetudine,
& ratione, auctoritate quia illam tenuerat colle-
ctaneus in dicto capitulo ad falsariorum, & gomes.
in tractatu Bre. in 2. car. contrarium autem solus
glossator. reg. & quod litera tex. non cantabat
magis de literis plumbatis, quam de alijs, sed
loquebatur tantū de literis Domini Nostri Papæ.
10 Et istam partem asserebat fuisse receptam à cō-
suetudine vt attestabatur Gomes. in dict. tract. in
personam dicti Sebastiani de Federicis, quo tem-
pore non erat aliter extensio in literis in die
Cœnæ Domini, quia de illis dictus Gomes. fecis-
set aliquam mentionem, & non fecisset motus ex
sola iuris dispositione prout apparebat motum
fuisse, immo quod tunc temporis ad tollendum
in futurum disputationes prout audierat Papa per
11 viam declarationis & ad abundantiorem cautelā
extenderat dict. c. ad supplicationes vt quandoque
solitum erat fieri Argu. l. 2. C. de indic. vidu. tollen.
12 Et quod in pœnis erat attendenda consuetudo
not. per Felyn. in cap. inter ceteras num. 19. de
rescript. & in c. inquisition. col. 5. de acusatio & per
Par. de Puteo in tract. sindicat. fol. 200. nu. 20.
13 Ratione quia eius iudicio hodie magis vide-
bantur ibi litere Domini Nostri Pape supplicatio-
nes in quibus Papa manum apponebat quam lite-
re plumbate, quæ per manus officialium duntaxat
14 expediebantur Et dicebat quod pœna dicti c.
non fuerat imposita babita consideratione ad of-
ficiales, vt dicebatur, sed ob reuerentiam, & bo-
norem qui erat adhibendus summo Pontifici quæ
ratio magis militabat in supplicationibus quam in
literis plumbatis cum in eis vt dixerat sit manus
Papæ in illis vero non.
15 Et in c. ad falsariorum non fuisse factam ali-
qnam mentionem de supplicationibus quia eo
tempore non erant supplicationes sed solum litere
plumbate in quibus Papa tūc manum apponebat.

Nec obstaret dicebat illud quod statim præmis-
sis auditis subiunxit D. Io. Aloysius videlicet
quod argumentum contra eum retorquebatur
quia si non erant supplicationes vt ipse dicebat
quod tamē pro absoluto nō admittebat dispositio
dicti c. non poterat ad illas adaptari immo tunc
constabat clare quod in illis non procedebat.
16 Quia ideo dicebat fuisse expressum in dicto
capitulo de literis tanquam grauia frequentio-
ris vsus vnde si postea contingeret vsum mutari,
vel variari prout in nostro casu de nouo continge-
rat non sequebatur propterea quin dispositio legis
ad casus de nouo contingentes adaptari, & in
illis etiam effectum sortiri non deberet secundum
quod not. in l. vnica C. de repud. Et vlterius consi-
17 derabat quod extensio facta per summum Pont.
in literis in die cœnæ Domini nō fuerat facta prin-
cipaliter propter suplicationes manu Papę signa-
tas, sed propter alias, quæ non essent signate eius
manu sed de eius mandato perbabētē signaturā,
& ita extēsio non poterat dici frustratoria quia c.
illos non complectebatur iux. not. in d. c. olim. Et
istam opinionem etiam dominus Io. Baptista Gui-
dobonus dixit eius inditio magis veram quia vltra
quod teneat illam collectan ibi iudicabatur nisi
q ex not. in d. c. in memoriā inferri posset ad deci-
sionem quæst. nostre qa tex. dicebat si vero falsam
Apost. Sede attulisse exēplū, vel aliud, & sic nō ma
gis loquebatur de literis plūbatis q̄ de alijs, & tamē
glos.

glos. Arch. & Præpos. ibi dixerunt committendum falsum iuxta terminos illius capitali esse puniendos prout in c. ad falsariorum, & ita qualificatiue, & non simpliciter prout præsupponebatur, & idcirco disputabant etiam ibi omnes an d.c. procederet in corrigibili, vel incorrigibili dicebar bene hoc
18 intelligere in supplicatione manu Papæ signara vt expresse dicebat collect. in d.c. ad falsariorum, & quod proprie forsan fuerat facta extensio, de qua in literis, vt dictum fuerat.

Et quod eius iudicio Fed. de Senis in cons. 21. decidebat huiusmodi casum dum nullam faciebat differentiam siue in carta, siue in Bulla, vel quomodocunque falsificarentur litere D. N. Papæ ad hoc, vt quamuis incideret in pœnas dicti capir. ad falsariorum.

Et pro ista opinione D. Io. Baptista Osius subiunxir quod licet ipse super hoc non studuisset sed tantum super intelligentia literarum in die Cœne Domini, in quibus tota difficultas videbatur consistere pro veritate casus de quo quærebatur at-
19 tamen considerabat vltra allegara negari nō posse gratiam per solam supplicationem esse perfectā, & etiam informa probanti quia sufficiebat ad possessionem capiendam, & in causa possessorij ad absolutoriam obtinendam, & ad dandum de iure tertij vt erat vulgatum. & trad. decis. Cass. 8. de rest. spoliar. & ob id crederet licet non præcise affirmaret dispositionem dicti c. etiam procedere in supplicationibus maxime considerata mente summi Pontificis quæ fuerat in effectu punire grauiter committentes falsum circa literas ab ipso emanatas quomodocunque emanarent, & ad ipsorum falsariorum malitiam confundendum vt in princ. tex. dicebatur.

20 Sed replicabat dominus Sebastianus quod non fuerat habita consideratio ad casus speciales sed ad eos, qui magis frequenter accidebant iux l. nam ad ea ff. de legib.

Et quamuis fuisset satisdictum & allegatum etiam per Magnificum D. Procuratorem fisci. qui eandem opinionem tenebat. Ego ad quem onus iudicandi spectabat, ne viderer ira opinionibus aliorum moueri, & sicco pede pro ista opinione, quam puto verissimam pertransite, Præsupposito, quod eo tempore non essent in vsu supplicationes quia si fuissent crederem, vt dixi quod de eis in corpore iuris aliqua mentio facta reperiretur, prout etiam huic opinioni Dominus meus annuebat, considerabam quod repertis supplicationibus dispositio cap. quæ simpliciter loquebatur de literis Roman. Pont. magis in eis procedere debere quam in bullis.

21 Quia omissa ratione maioris reuerentie propter manus Papæ appositionem falsitas commissa in supplicatione procul dubio erat magis nociua, & etiā enormis quam illa, quæ committebatur in bullis, cum bullæ ex supplicatione conficerentur, & secundum illas corrigerentur, & emendarentur vnde illis falsificatis non] falsificata supplicatione facile succurrebatur per recursum ad supplicationē illi in cuius præiuditium falsificate fuerant supplicatio vero esset ipsa matrix, & originalis scriptura qua falsificata detecta veritas apparere minime poterat cum ad aliam scripturam recurri non posset immo semper supplicationi tāquam originali stari deberet ad not. in l. si librarius ff. de reg. iur. & l. impera. la prima ff. de statu. hom cum aliis similibus. Et si considerabamus quod falsificans literas plumbatas plures personas offendebat ista ratio etiam militabat in supplicationibus quæ forsan per non minores manus transibant vt experientia decebat.

22 Et vlterius quod non admiterem pro ita absoluto vt in supplicationibus manu Papæ tantum signatis procederet, quia allegata de literis penitētiarie, & cancellarie, & gerentium vices Romanorum Pont. iudicio meo non videbantur militare in casu nostro, in quo habens signaturam rescribebat sub nomine Papæ & lirere, & supplicationes data quod haberent sigaturam inferioris tamen sub nomine Ro. Pon. conficiebantur quod non erat ita in literis summi Ponr. & Vicecancellarij quæ sub eorum nominibus expediebantur.

23 Et nihilominus quod ego videram quendam Hispanum ob falsitates commissas in literis penitētiarie per tunc alme Vrbis Gubernatorem affici vltimo supplicio tanquam comprehensum, vt arbitrabar, in c. ad falsariorum.

Secundo præsupposita prō vera opinione affirmatiua an haberet locum in falsificante corpus supplicationum tantum, vel etiam illarum datam.

24 Pro negatiua dicebat D. Io. Aloysius quod quatenus opinio prædicta esset vera eius iuditio procederet tantum in falsificante seu confringente signum supplicationis Papalis, & non illius corpus neque datam pront voluerat collonus ibi dum dicebat quid enim si quis falsificanerit re & quod illa verba subsequentia vel aliud ex quo Papa, com
25 sueuerat signare per fiat, vel per Placet verificabantur in Papa & non poterant extendi ad alias manus inferiorum prout Datarij.

Præsertim cum falsificata data non intelligeretur in rei veritate falsificata ipsa concessio ponebat enim quod si vnus obtinuisset gratiam, & alius falsificasset datam eiusdem gratię concesse, non propterea illi dicta sua gratia priuatus fuisset cum illam probare posset per testes, & sic non erat adeo de substantia gratie ipse data, licet supplicatio sine illa non starer prout ipsa signatura in qua tota vis gratie consistebat.

26 Quibus subiunxit D. Antōnius quod licet ipse pro absoluto teneret dispositionem c. procedere etiam in falsificante corpus supplicationum quia in effectu falsificare videtur signaturam Papæ.

27 Cum Papa subscribendo videatur omnia approbasse, & confirmasse iux. not. in l. si ita stipulatus fuero si titius S. Chrysogonus ff. de ver. ob. & pet,

Bart.in l.emptor §.lutius ff.de pac.& videretur du
bitandum in data ex quo veniebat post signatutã
Papæ,& sic falsitas non videbatur facta circa ea,
quæ Papa fecerat,sed tantum Datarius Nihilomi-
nus dicebat se considerare quod cum in commis-
sione Papæ adijciatur data vt appareat qua die
facta fuerat cõcessio per falsificationem date pro-
babatur quod concessio facta vna die fuerat facta
alio die,& sic falsitas datæ faciebat vt Papa vide-
retur alio die scripsisse,& alio die concessisse quam
ea qua scripserat , & signauerat & per consequens
per falsificationẽ date effectualiter falsificabatur
28 ipsa concessio. Prout etiam apparebat in instru-
mento falsificato in die, quod quidem instrumen-
tum dicebatur esse totum falsum,quia dies erat de
substantia vt per Rom.in cap.si ad scripturas dist.
nona per Io.de Anania in c.fraternitatis col.1. de
29 hæret. Et idem in qualibet alia falsitate commis-
sa in substantialibus vt puta in loco vt not.per In-
noc.in cap. cum in iure peritus de offic. deleg. per
Alex.in l.si ex falsis col.fin.de transac. & per Fely.
in d.c.fraternitatis col.3.Sed predictis d.Io. Aloy-
sius replicabat esse animaduertendum quod licet
consideratio esset subtilis attamen non infereba-
tur ex illa ad manum Papæ & nihilominus dici
poterat quod allegata procederent per viam fi-
ctionis , & præsumptiuè,non autem quod in verita
30 te ipsa concessio diceretur falsificata, & cum esse-
mus in pœnalibus , & odiosis non erat vsque adeo
tuta huiusmodi consideratio.

31 Et pro affirmatiua d. Sebastianus dixit quod
ipse nullatenus dubitaret q si tex.in c.ad falsariorũ
procederet in supplicatione vtique etiam habebat
locum in falsificante datam quia data supplicatio-
nis erat pars supplicationis & fundamentum illius
32 gratiæ ad not.in c.duobus de rescrip.li.6.& quod
Papa in d.c.non considerauerat prout dicebatur
eius reuerentiam,& honorem, nec quam partem
literarum quis falsificaret,sed tantum quod literas
appellatas in talem formam per viam falsitatis de
duceret vt aliquid consequi posset,& non erat du-
bium quod falsificans datam literarum tenebatur
33 pœna d. c. Nam si vera fuisset illa consideratio,
qui ex toto fabricaret literas Papæ non compre-
henderetur sub dispositione d. cap. & tamen talis
falsitas erat comprehensa in illo cap. vt not.in cap.
licet.

Et istamet opiniõ placebat etiam d. Io.Baptistę
Guidobono præsertim propter dictum collectanei
dicentis vel aliud & non restringentis se potius ad
manum Papæ quam ad aliquid aliud contentum
in supplicatione in qua residebat etiam Io. Bapti-
sta Osius.

34 Et ego pro ista opinione considerabam quod
data supplicationis non videbatur minus com-
prehensa in supplicatione quam omnia in cor-
pore, & in clausulis contenta cum secunda
signatura non esset in fine clasularum, sed in me-
dio , & propriè comprehendebat omnia præcedē-
tia,& subsequentia ad not.in l.talis scriptura de
35 legatis 1. Quod constabat expresse ex alio quia
semper datarius dabat datam illius diei,qua signa
batur supplicatio per Cardinalem , vel per haben-
tem Signaturam ergo virtualiter data comprehen-
debatur sub signatura & illam falsificans falsifica-
bat totam concessionem , & non solum manum
Datarij.

Vltimo dubitaui an extensio facta in literis in
die Cœnæ Domini comprehenderet casum no-
36 strum . Et præsupposita prima lectura dicebat
dictus Ioannes Aloysius quod ipse multum
dubitaret an comprehenderet casum nostrum quia
videbatur Papam voluisse quod concurrerent illæ
duæ qualitates videlicet quod supplicatio fuisset si
gnata,& datata ad hoc vt haberet locum extensio
ad not.per Io.And.in c.1.de homi.lib.6. per Bald.
in l.si quis non dicam rapere in 2.C.de Epis.& cle.
& per Ias.in l.non solum §.sciendum ff.de op. noui
37 nuntia quæ in casu nostro non concurrebant. Et
quia in pœnalibus,& correctorijs non procedebat
extensio vt erant decisiones claræ doctorum,& de
ducebat Afflict. in dicta decisione vigesimo-
primo.

Et nihilominus quod propter reiteratas falsita-
tes in casu nostro ipse erat in voto quod dictus Pe-
38 trus veniret puniendus vltimo supplicio. Si enim
Iudex in casu in quo clare esset pro delicto quem
debere puniri .pœna pecuniaria poterat ob reite-
rata crimina imponere pœnam mortis,& secure
vt per Bart.& Ang.in l.1.C.de super exact. lib.10.
in l.licitatio §.quod illicite de publica, & Rom. in
39 l.si vero §.de viro in 30.fall.sol.mat. Quanto ma-
gis in casu in quo à principio veniebat imponen-
da pœna corporali ad tex.in l.1.§.fin.ff.de fals. cũ
alijs immo erat dubium an puniri posset vltimo
supplicio. Et si vnquam iudex deberet arbitrari
pœnam mortis erat in huiusmodi casu faciendum
propter qualitatem criminis.

Et sequendo eandem opinionem subiunxit Do-
minus Antonius quod propter illa duo copulatiue
40 requisita ipse etiam multum dubitaret præsertim
si assignari posset aliqua probabilis ratio propter
quam Papa voluisset dictas qualitates concurrere
& ipse talem considerauerat,videlicet quod forsan
Papa habuerit respectum quod falsificans supplica-
tiones signatas,& datatas falsificabat, & destrue-
bat eius gratiam iam perfectam & expeditam sed
non quando solam tantum signaturam falsificabat
quæ ratio quatenus esset concludens dicebat relin
quere cogitandum.

Et non inficiabatur quod propter reiteratas fal
sitates poterat inquisitus pœna mortis puniri ex
late deductis per Cassan.in consuetud. Burgu. Et
prosequendo dicebat quod hoc relinquebat arbi-
trio iudicis , & in istam opinionem concurrebat e-
tiam D. Io. Baptista Guidobonus per easdem met
rationes & fundamenta.

Sed Dominus Sebastianus dicebat quod immo
circum-

circumscripta reiteratione delictorum casus noster erat comprehensus in litteris dato, quod dicerent signatas, & datatas, & inquisitus veniebat propriè vltimo supplicio afficiendus, & præsupponebat, quod text. in c. ad falsariorum loquens de litteris apostolicis intelligebatur de perfectis, & expedi-
41 tis in tali forma, vt præiudicare possent, & tamen sub eodem sermone comprehendebantur omnes casus notati in c. licet eod. tit. prout ibi dicebat glos. inter quos isti duo æquiparabantur, vel quod quis ex integro, & toto litteras Apostolicas confingeret, & falso fabricaret, vel iam factas, & expediras corrumperet. Vnde cum postmodum superuenerit lex noua extendens c. ad falsariorum etiam ad supplicationes debebat intelligi, & inter
42 ptetari secundum dispositionem legis antiquæ, quia huiusmodi interpretatio passiua, etiam in pœnalibus, nunquam censebatur exclusa ad not. in l. si quis seruo, C. de furt. per Dominum Ioannem Andr. in cap. auaritiæ, & in cap. is qui, & in cap. licet canon. in secunda columna, de electio, libro 6. & per Io. And. & Domi. in c. t. S. 1. de restit. spol. sed in l. antiqua illi duo casus erant æquiparati, ergo, & in l. noua, vt sicut quis falsificando datam in supplicatione, iã expedita ex dispositione l. nouæ incidebat in pœnam dicti c. ita pariformiter totam datam falsam conficiendo incidere debebat prout in l. antiqua disponebatur.

Et dicebat huiusmodi casum iudicio suo si bene consideraretur nullam habere dubitationem, & quod decisio Neapolis allegata ideo non puniuerat delinquentem, quia falsitas non fuerat perfectã, nec in esse deducta, prout in casu nostro, in quo per falsas datas supplicationes ad earum esse perfectum deduxerat, & huic rationi, & fundamento nulle in effectu fuerunt datæ responsiones concludentes.

Et quod extensio comprehenderet casum subiunxit D. Io. Baptista Osius se pro certo mirarum fuisse quod in hoc facrir facta aliqua difficultas, quia verba litterarum eius iudicio videbantur sibi admodum clara, & quod erant ita legenda, videlicet extendentes, c. ad falsariorum cum omnibus pœnis in eo contentis ad falsificantes, seu mutantes supplicationes per nos, seu de mandato nostro signaras, & hic faciendus punctus. Deinde prosequendum, & daratas sine nostra, aut Datarij nostri licentia, vt esset sensus quod datans supplicationes sine licentia Papæ, vel Datarij incideret in pœnas dicti c. ad falsariorum, & aliter intelligendo dicebat resultare vnum inconueniens, & absurdum, quod daretur casus, in quo supplicationes possent sine licentia Papæ, vel Datarij datari.

Sed statim fuit per omnes replicatum, quod huiusmodi intelligentia non erat vera, tum quia illa verba falsificantes, & mutantes intelligendo hoc modo non poterant congrue referri ad illum verbum datatas, tum quia intentio Papæ fuerat excludere illos, qui de licentia sua, & Datarij databant, vel corrigebant supplicationes, & in illis addebant subdebat tamen ipse post multa, quod circa reiterationem delictorum materia erat clara, tamen ipse potius credebat super hoc consulere Principem per ea, quæ dicebat Ias. in l. 1. num. 2. C. de præcib. Imp. offer. cui d. Fiscalis statim replicauit quod Princeps super hoc nimiũ cõsultus fuerat.

Postremo ego pro istamet opinione, quod casus noster comprehenderetur sub bulla, dicebam, quod feceram maximam diligentiam de reperiendo, quomodo in rei veritate cantarent verba Bullæ, & repereram quod Bullę factę tempore, clem. omnes fere habebant signatas, & datatas, tempore verò Pauli vna excepta reliquæ, & præsertim huius anni secundum quam erat iudicandum habebant huiusmodi verba, signaras, & datatas, & considerabã, quod huiusmodi vltima lectura iudicio meo videbatur mihi verior, & quod intentio Papæ non fuerat alia, nisi punire falsificantes supplicationes, & illarum datas.

Et quod esset verum dicebam primo apparere ex illis verbis falsificantes, seu mutantes supplicationes, quæ referebantur ad supplicationes, & ad daras respectiuè, scilicet illud falsificantes ad supplicationes mutantes vero ad datas, quia datæ vt plurimum falsificari non poterant. quin in totam murarentur supplicatio vero falsificabitur etiã non mutata tota supplicatione. Et apparebat ex alio, quia illa verba sine nostra, aut Datarij nostri licentia non fuerant apposita, nisi respectu data-
43 rum, alioquin sequeretur vnum inconueniens, quod Papa cogitasset supplicatione iam expedita, & registrara potuisse, & esse consuctum, vt in eis aliquid adderetur, vel minueretur, & tamen, vt docebat experientia nunquam hoc faciebat: imò potius dabat supplicationes sub eadem data, quã in iam expeditis aliquid adderet, vel minueret, & hoc modo intelligendo casus noster nullam penitus haberet difficultatem per reg. vulg. l. iam hoc
44 de iure vulg. & pupill. & l. quamuis C. eodem. Et quia dictio, & copulabat repetendas qualitates, Bar. in l. scio S. Caio per illum tex. de fund. instruc.
45 Præterea dicebam, quod etiam circumscripta Bulla in cœna Domini nos eramus in terminis, c. ad falsatiorum, ex alio quia iste inquisitus non solum datauerat supplicationes, verum etiam super vna ex illis per eum datatis litteras expediuerat, & sic expeditoribus literarum supplicationem falsam subministrauerat, & inficiari minime poterat, quin literæ, sic expedite falsæ in effectu dicerentur seu saltem ipse tanquam falsarius literarum Apostolicarum puniri deberet ex not. in d. c. licet, vbi videbatur casus in terminis in verbo eos, & per Abb. in c. quanto extra de his, qui fiunt à prælat. sine consensu capituli per Bar. in l. si quis obrepserit. ff. de fal. & per Alex. in cons. 77. in causa accusation. in princ. vol. 1.
46 Vlterius circa illud de reiteratione delictorum, in quo omnes concurrebant dicebam quod omnino

ninocogebar in hoc casu dato, quod esset arbitrarium imponere pœnam mortis non solum ob reiteratas quatuor falsitates successiuis temporibus verum etiam ob propositum in futurum, quod habebat inquisitus alia similia committendi pręsertim, quia per huiusmodi delicta offendebatur maiestas Principis, & iste erat vilis conditionis, & alias fuerat seruarum in personam, cuiusdam nobilis, & literati, qui tanquam vtilis reipublice seruandus fuisset, ad text. in l. ad bestias. ff. de poen.

47 Et licet fuerit etiam dubitatum, an pœna c. ad falsariorum esset vltimum supplicium per ea, quæ not. Ant. de But. ibi. & Archid. in c. in memoriam, & decis. Neapol. 30. in nouis, & glos. in c. per litteras in constitutione Regni, & procederet tantum in incorrigibili, & quando per viam accusationis procedebatur. Atramen ex communi voto fuit resolutum, quod sic ex not. per glos. in d. c. ad falsariorum, & per Abb. & Hostien. ibi, & per Petrum de Ancar. in 3. notab. & per Prep. in d. c. in memoriam col. pen. prope finem per glos. & Salyc. in l. maiorem, C. de fal. & per decis. Neapol. vlt. nu. 21. in antiquis, & per glos. in c. cum non ab homine; & ibi Abb. extra de Iud. & in c. ad abolendam de hereticis, & per Gram. late in d. c. in memoriam, quæ opinio semper hic Romæ seruata fuerat.

Et sic tandem inter omnes conclusum fuit dictum inquisitum vltimo supplicio damnandum esse, & quod in sententia vtrumque caput comprehenderem. Et ita ipsum alme Vrbis Gubernatori remissi, qui die sequenti visa mea sententia ignibus tradi iussit, prout factum fuit.

ARGVMENTVM.

Iudex Ecclesiasticus potest punire laicum coram ipso falsum deponentem.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet Iudex, vt competens potest punire testem coram ipso falsum deponentem.*
2 *Fallit finita causa ciuili.*
3 *Pœna de qua in l. nullum, C. de testibus imponitur officio iudicis mercenario.*
4 *Officium Iudicis mercenarium cessat lata sententia.*
5 *Iudex in criminalibus non potest consulere indemnitati partis, nisi incidenter.*

RESOLVTIO XXIIII.

Llustrissime, & Reuerendissime Domine, dicebam, & dico d. v. Illustrissime, quod Reuerendiss. D. Vicarius suus in Archiepiscopatu Neapolitano, sine vlla difficultate poterat Laicum coeo in causa tam ciuili, quam criminali vri testem
1 deponentem falsum extraordinarie punire. Cum idem quilibet alius Iudex facere posset iuxta not. in l. nullum C. de testibus per Ang. in tract. malef. in ver. falsario, ver quæro testis, & ver. quæro, an quilibet Iudex, & per And. de Iser. in const. in dam na clandestina, nu. 13. Dec. latè in c. præterea da off. de leg.

2 Ita tamen si in ipso examine, vel saltem durante causa, & ea adhuc non finita, super qua deponit, vel deposuit inuenerit eum falsum perhibere, vel prohibuisse testimonium secus si ea finita, quia tunc coram Iudice suo conuenire debebat, vt voluerat Car. & Io. de Ana. in c. 1. de calumn. Bal. &
3 Ang. in l. 1. C. eo tit. & Salyc. in d. l. nullum. Ea ratione, quia Iudicis officio mercenario impone-
4 batur illa pœna, de qua in d. l. nullum. Quod quidem cessabat per sententiam ad l. 4. C. depositi.
5 Sicut in simili videbamus in Iudice causarum criminalium, qui non poterat consulere indemnitati partis, nisi incidenter pronuntiando super crimine in l. interdum, §. qui furem, ff. de fur. in l. solemus. §. latrunculator, cum alijs de Iud. in l. interdum de pub. Iud. & per Aret. in d. tract. mal. in ver. aestem celestium, nu. 4.

ARGVMENTVM,

Confessio facta coram Iudice non sedente pro tribunali, si reuocatur, facit inditium ad torturam.

SVMMARIVM.

1 *Confessio Clerici coram Laico facit inditium ad torturam.*
2 *Reus varians potest torqueri.*
3 *Confessio extraiudicialis facit inditium ad torturam.*
4 *Confessio pluries reiterata, & iurata non potest reuocari.*

RESOLVTIO XXV.

N quadam Romana furti, & computorum pro D. Procuratore Fiscali curiæ Capitolinæ, & Illustriss. D. Malherba Vrsino, contra Petrum Donatum, in qua ego alme Vrbis Senatori, per Reuerendos P. D. Visitatores carcerum fui datus adiunctus fuit inter me, & auditorem dicti Senatoris resolutum. Quod inquisitus ob reuocatam confessionem factam coram dicto Senatore non sedente pro tribunali aliter non docto de errore torqueri posset. Quicquid dixerit Bal. in l. vnica col. pen. C. de confess. & post eum Felyn. in c. at si Clerici, nu. 18. de Iud. & in c. olim col. 3. in prin. de rescrip. Iaf. in l. l& magistratibus, nu. 6. ff. de Iud.

Et hoc per notabilem limitationem Dec. in d. l. & Ma-

& magistratibus col. penult. in fine vbi dicebat doctrinam, Bald. in d. l. vnica procedere quoad iuris dispositionem tantum, non autem, quod non remaneret factum, in quo fundaret inditium ipsum
1 pro tortura. Prout in confessione facta per clericum coram Iudice Laico, nam quantumcumque esset nulla tamen sufficiebat ad torturam, quia clarum erat factum remanere: vt per Innoc. in c. per inquisitionem ver. sed quomodo de elect. & late per mod. in d. c. at si clerici.
2 Et quod huiusmodi intelligentia esset vera, ego inter alia adducebam, quod reus, qui primo confessus erat deinde reuocabat, negari non poterat, quin esset varius, ergo torquendus iux. not. per Bald. in l. bonæ fidei col. 3. ver. item quæro, C. de iureiur. & in l. 2. C. de fid. tut.
3 Secundo, quod si reuocatio confessionis faceret, vt quis torqueri non posset ex confessione extraiudiciali nullus vnquam, vel raro torqueretur contra gloss. communiter approbatam in h. capite quinto. ff. de adult. & sic redderetur frustratoria dicta iuris dispositio, vt per Dec. in d. c. at si clerici.
4 Tertio dicebam, quod talis reuocatio non erat admittenda, nisi docto de errore, quo minus torqueri posset, cum esset iterata, & iurata, quo casu si fuisset facta coram Iudice pro tribunali sedente nullo modo forsan reuocari potuisset ad not. plene per Hip. in cons. 113. col. 1.

ARGVMENTVM.

Confessus interfecisse hominem, sed ad sui defensionem, vbi aliter non constat de delicto non potest condemnari ad mortem, sed torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Pœna vltimi supplicij nunquam est imponenda etiam ex violentissimis præsumptionibus.*
2 *Innocens, vel etiam culpabilis vltra modum non est condemnandus.*
3 *Tortus pro eruenda qualitate si sustinet tormenta est absoluendus.*

RESOLVTIO XXVI.

IN alia Romana homicidij pro Martino Corso cōtra Fiscum in qua fui datus adiunctus R. P. D. Almę Vrbis Gubernatori, qui erat omnino in voto suspendendum dictum Martinum tenui, quod stante confessione sua qualificata, cum aliter non constaret, nisi ex quibusdam præsumptionibus ipsum homicidio voluntarie astitisse, nullatenus ad pœnam vltimi supplicij posset condemnari, & in hoc votum, licet cum maxima difficultate eundem D. Gub. reduxi. Per illud singul. dictum Abb. in c. auditis, col. pen. de præscrip. quod ibi sequebatur Felyn. nu. 50. & in c. significasti il 2. nu. 13. de homic. & in c. cum ven. vbi etiam Dec. nu. 20. de except. Alex. in l. non solum §. sciendum. ff. de op. no. nuntia Socyn. in l. 1. nu. 12. ff. de vulg. & pupill. nouissime Gram. in voto 2. in prin. & Alcia. plene in l. 1. §. si quis simpliciter, nu. 77. ff. de ver. oblig.

Et dicebam quod ille præsumptiones, propter quas exaduerso inferebatur non militare dictum Abb. bene sufficiebant, vel ad eruendum per tormenta, & quæstiones explicitam confessionem de delicto, vt per Gram. & Alciat. in locis præallegatis, vel ad imponendam aliam pœnam citra vlti-
1 mum supplicium cum illa etiam ex violentissimis præsumptionibus, nunquam esset imponenda ad not. in c. 2. de præsumptio. & in c. 3. loco de prob. per Gand. in tract. suo malefitio sub rub. de præsumptio, & indit. col. final.
2 Nam infitiari non poterat, quin etiam stantibus præsumptionibus prędictis res potuerit esse, & processisse eo modo, quo illam narrabat dictus Martinus, & sic de facili posset innocens, vel etiam culpabilis vltra modum, & nimis rigorose condemnari, contra l. absentem, ff. de pæn. & auth. omnes peregrini, C. eo.
3 Et quia præsumptiones aliquæ erant, vt dixi contra ipsum, quod animo deliberato astiterat ego consulebam potius ad triremes condemnandum, quam quæstionem de eo super explicita confessione sumendam, quia potuisset de facili, prout credendum erat, cum esset Corsus, Iuuenis, & robustus tormenta sustinere, & ita impunitus euadere iuxt. not. per Gram. in dicto voto 2. num. 9. & per Alci. in d. §. si quis simpliciter.

Et nihilominus de communi voto tortus contra opinionem meam statim eleuatus falsus fuit astitisse voluntarie dicto homicidio.

ARGVMENTVM:

Qualitas inditionum præcedentium ad effectū reponendi reum reuocantem confessionem in tormentis factam est multū ponderanda.

SVMMARIVM.

1 *Confessio facta in tormentis si reuocetur facit inditium ad torturam.*
2 *Modum quæstionis lex arbitrio Iudicis relinquit.*
3 *Iudex torturam adhibere debet secundum qualitatem delicti inditiorum, & personæ.*
4 *Arbitrium Iudicis regulari debet secundum dispositionem iuris communis.*

RE-

RESOLVTIO XXVI.

1 Vm Iulianus Cherubini post reuocationem confessionis factę iterum tortus fuerit, prout Iuridice poterat ex not. per Bal. in l. vnius, §. t. ff. de quæstio per Bal. in l. bonæ fidei, C. de iureiur. per Parid. de Puteo in tract. Sind. car. 27. in verbo de repetitione; & post huiusmodi torturam nil aliud superuenerit non videbatur mihi pro vlterioris quæstionis repetitione, seu illius continuatione rectè à Fisci procuratore instari.

Quia prima inditia, ex quibus processum fuerat ad quæstionem non erant multum vrgentia adeo, quod forsan etiam sequuta reuocatione vlterius torqueri non poterat, ad Salyc. in l. 2. col. vlt. ver. quæro tunc C. de cust. reorum Bar. in d. l. vnius, & in l. qui sicut ff. de quæstio Bald. in l. obseruare. C. quorum appellationes Aret. in tract. malef. in verbo comparent dicti inquisiti, & negant totum col. 2. cum cumulatis per Cepol. cons. 32. col. 8.

2 Et licet modum quæstionis ex arbitrio relinqueret in l. quæstionis modum, & in l. de minore §.
3 tormenta ff. de quæstio. Tamen debet Iudex torturam adhibere secundum qualitatem delicti inditiorum, & personæ inquisiti, vt dicebat text. in d. §. tormenta, & in l. 1. in princ. & in l. edict. eodem
4 tit. Et sic arbitrium suum secundum ius commune regulare ad Bar. in extrauaganti ad reprimen. in verbo videbitur, & in l. si in lege. ff. locati Paris. in cons. 151. nu. . . vol. 4.

ARGVMENTVM.

Testis siue sit varius, siue contra eum sint inditia, quod sciat veritatem pro illa eruenda potest torqueri denegata copia.

SVMMARIVM.

1 *Testis contra quem est præsumptio, quod sciat veritatem potest torqueri pro illa eruenda.*
2 *Idem quando vacillat.*
3 *Testi non datur copia inditiorum.*
4 *Bar. in §. Iudex simpliciter loquitur non tantum in casu vacillationis.*
5 *Quod probatur etiam auctoritate Aretini in loco hic allegato.*
6 *Testis potest multa adducere aduersus suas contrarietates.*

RESOLVTIO XXVIII.

N alia Toletana prætensæ falsitatis pro Fisco contra Ariam Gundisalui Comitem de pugno rostro conclusimus Locumtenens Gubernatoris mihi adiunctus, & ego Didacum de Euia pro inditijs ab eo
1 eruendis posse quæstionibus supponi. Tum quia contra eum erunt inditia, & præsumptiones quod sciret aliquid circa huiusmodi falsitatem ad not. per Bar. in l. 1. in princ. & in §. quæst. ff. de quæst. per Bald. in l. milites circa medium. C. eo in l. 3. ad l. Iul. de adulterate per Brun. in tract. de indit. & tortura, car. 32. nu. 15. Gram. in cons. 40. nu. 21. & in voto 3 1. nu. 26.
2 Tum quia vacillabat in eius dictis, & modo vnũ, modo aliud asserebat ad Bal. in l. ex libero. ff. de quæst. Alex. in cons. 58. vol. 1. Soccyn. in cons. 253. col. 2. ver. præterea ille testis vol. Bal. in cons. 101 vol. 1. Cepol. late in cons. 61. Ang. in sua practica in verbo comparent dicti Inquisiti, & totum negant, nu. 18. ver. quæro an testes.
3 Et nullam in vtroque ex casibus prædictis esse dandam copiam inditiorum, antequam torquerentur ex not. per Bar. in l. vnius, §. Iudex. ff. de quæstione & ibi Pomat. in postillis, & Hip. in
4 fin. verb. Qui Bart. simpliciter loquebatur, cum tractabamus de torquendo testem, & non solum, quando vacillabat, prout ex aduerso considerabatur propter illa verba, videlicet quædam sunt inditia, quæ comprehenduntur ex dictis, quæ causam principalem tangunt, quasi quod in casu vacillationis, ideo esset deneganda copia, quia clarũ erat nullam sibi competere defensionem.
5 Nam quod etiam ita deberet fieri, vbi testis torquebatur ex inditijs, quæ contra eum erant ab extra, & non solum quando vacillabat voluerat Aret. in d. tract. in ver. fama publica, car. 92. ver. quæro, quo casu testes, & Brun. in loco supradicto allegando Bar. in d. §. Iudex.
6 Sicut enim poterat testis aduersus inditia pro eius defensione aliquid adducere, propter quod inferebatur eo casu dandam esse copiam cum caderet disputatio, ita poterat aduersus suas varietates, allegare multa ad se saluandum, de quibus per Hip. in l. eos. ff. de fals.

Nec erat verum quod Bar. loqueretur tantum in casu vacillationis, quia non specificabat magis de inditijs resultantibus ex dictis ipsius testis, quam ex aliorum depositionibus, sed simpliciter de dictis, quæ causam principalem tangebant, vt colligebatur ex primo membro distinctionis ipsius & ex dictis per Hip. ibi circa finem, & clare demonstrabatur ex tex. super quo idem Bar. scribebat in quo nihil penitus de vacillatione, sed imo de inditijs ab extra quando videlicet asserebatur testẽ interfuisse facto de quo quærebatur.

AR-

ARGVMENTVM.

Testis super inquisitione generali potest torqueri denegata copia.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet, vt vnus de populo admittitur vbi solum agitur de defensione alicuius imputati de aliquo crimine.*

2 *Copia inditiorum est concedenda cuicunque inquisito de crimine.*

3 *Testis varius, vel conuictus de mendatio de falso tenetur.*

4 *Iudex in ciuilibus potest torquere principaliter ad veritatem priuatam in consequentiam ad vindictam publicam.*

5 *Attenditur quod principaliter agitur, & non quod in consequentiam.*

6 *In generali inquisitione testis inhabilis etiam admittitur.*

7 *Testis torquendus anter torturam auditur in propositione exceptionum contra personas deponentes contra eum.*

8 *Cautela in criminalibus recipiendi testes informatiuos inualuit propter timorem subornationis.*

RESOLVTIO XXIX.

IN eadem Toletana subornationis contra eundem Comitem fuit resolutum quod Martinus de Guadalagiar alter testis, côtra quem similiter erant inditia quod sciret veritatem circa huiusmodi falsitatem, quam tamen recusabat propalare, & alias In dict. suis variabat posset subiici tor mentis non obstantibus protestationibus petitionis copie inditiorum tam per eum, & eius nomine per quendam tamquam vnum de populo, quam pro parte dicti Comitis factis. Quia cum examinatetur tamquam testis sibi non erat danda aliquo modo copia ex deductis in præcedenti decisione, & si sibi denegabatur multo fortius alteri pro eo compatenti erat deneganda.

1 Et maxime quia pro ipso carcerato non poterat comparere aliquis tamquam vnus de populo cum id solum esset permissum vbi contra aliquem carceratum procederetur super crimine ad effectum eundem puniendi secundum aot. in l. penult. S. ad crimen. de publ. iudit. in l. non tantum de appellat.

2 Nec obstare dicebam illud quod ex aduerso replicabatur quod videlicet d. Martino nôn poterat denegari huiusmodi copia, quia omni casu ipse videbatur teneri tamquam delinquens cui semper erat concedenda l. custodias de publ. indit. & not. in lege vnius S. cognituram de quæst. cum alijs.

3 Nam siue esset varius per textum in l qui varia, vel falsa ff. de testib. & not. in l. eos de fals. & prout notab. Bald. in cons. 101. num. 6. vol. 1. siue conuinceretur quod veritatem sciret, & illam subticeret de falso tenebatur ad not. per Bal. in l. Presbyteri C. de Episc. & Cler.

4 Quia non agebamus modo principaliter contra istum ad effectum eundem puniendi de crimine quod non poterat adhuc dici perfectum, nec consumatum, sed duntaxat ad habendum veritatem super inquisitione, licet forsan in consequentiam veritate reperta extraordinariæ punire posset ratione veritatis & periurij, ac attentati criminis in veritate subticenda, prout dicebamus in iudice ciuili qui principaliter poterat torquere ad veritatem habendam ad priuatam vtilitatem, & in consequentiam puniti ad vindictam publicam iux. no.

5 in l. nullum C. de testib. Et attendebatur id quod principaliter agebatur, non autem quod in consequentiam vulg l. non omnes ff. si cert. petat.

6 Minusque protestatio dicti Comitis erat in hoc casu admittenda, cum non examinaretur dictus Martinus nunc contra ipsum Comitem ita vt militare possent not. in l. 1. S. c dicatur ff. de quæst. sed tantum super ipsa generali inquisitione in qua nul libl prohibitum reperiebatur quod iudex non posset recipere quoscunque testes etiam inhabiles im mo reperiebatur permisum secundum no. per Anr. de But. in c. qualiter, & quando col. 5. num. 17. & ibi Anchar. col. 3. in fine & Io. Andr. col. 6. similiter in fine de accusat. gloss. in c. cum l. & A. de re iud. Gtam. in cons. 45. num. 12. & in cons. 58. num. 5. & in cons. 59. nu. 14.

7 Et quamuis ipse Martinus in propositione exceptionum respicientium personas eorum qui fuerât contra eum examinati esset audiêdus iuxta doctr. Bart. in dicto S. iudex non erat tamen ponendus ad largam propter timorem subornationis, propter

8 quem inualuerat etiam practica in criminalibus recipiendi testes parte non citata secundum Bald. in l. si quando num. 5. C. de testib. & per Ioann. Mileum in eius pract. criminali fol. 11. in verbo seorsum.

Et quia standum fuisset semper primo dicto, & non secundo etiam quod secundum esset in tormentis, vt per Angel. in l. final. column. 1. C. de quæst.

ARGVMENTVM.

Procurator in causa nullitatis simoniæ criminalis admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Vbi crimen discutitur Procurator reijcitur, ne simonia reddatur elusoria.*

2 *Procurator admittitur vbi crimen opponitur per mo-*

modum exceptionis.

3 *Idem vbi opponuntur exceptiones dilatoriæ*.

RESOLVTIO XXX.

QVOD in causa nullitatis sententiæ criminalis possit procurator interuenire voluit Bened.de Plumb. referens Baldum quē appellat doctorem suum in l.pen.§.ad crimen nu. 99.de publicis iudic. firman.in suo repertorio in verbo Procurator in criminalibus ibi procurator potest interuenire, allegando tex pro singulari in c.hæc quippe in verbo lane,& ibi glos. in verb.expulsis 3. q.6. Hip. in sua pract,in verbo sequitur,nu.6.& nu.30.in cons.29. nu.14. & cons. 39.num.61.

1 Et ratio videtur esse,quia in huiusmodi causa nullitatis non discutitur crimen.in cuius discussione procurator repellitur,ne sententia reddatur elusoria iux.not.in l.pen.§.ad crimen. ff. de publ. iud. & in l.seruum quoque §.publice interest.ff. de procur.Rot.decis.482.nu.2.in nouis.

2 Et hinc videmus quod vbi opponitur crimen per modum exceptionis, ibi procurator interuenit cap.super ijs & ibi Abb.in vlt. notabili de accusat.

3 Et etiam ad opponendum exceptiones dilatorias vt inepti libelli, & incompetentiæ iudicis ex not. in d.§.ad crimen,& per Salyc.in l.reos nu.16.C.de accusat.& ita tenui in vna Senogalien prætensorum excessuum pro Bar.Baldass.

ARGVMENTVM.

Clementina contra impedientes exequtionem literarum Apostolicarum procedit in omni impedimento exequtionis earundam præstito etiam aliter quam in vim priuilegiorum de quibus in ea.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio penalis est ita intelligenda ne elusoria reddatur*.

2 *Fatua credulitas excusat à dolo*.

3 *Cui conceditur id quod est pluris conceditur id quod est minus*.

4 *Casus expressus tamquam communiter accidens non facit quin constitutio locum habeat in alio casu non expresso*.

5 *Constitutio referens se ad aliam constitutionum secundum illam intelligi debet*.

RESOLVTIO XXXI.

VOLVERVNT Reuerend. Domini Auditor. & Vrbis Gubernator in quadam Oscen excessuum contra Episcopum Oscen dispositionem Clementiæ contra impedientes exequutionem literarum Apostolicarum procedere in omni casu præstiti cuiuscunque impedimenti etiam præterquam in vim priuilegiorum,& constitutionum synodalium, de qui-

1 bus in dicta Clementina Quia licet huiusmodi cōstitutio esset pœnalis,erat tamen ita intelligenda, ne elusoria redderetur c.si ciuitas de sent.exom.c. quamquam de vsu l.6.Felyn.in c.Rodulphus col.1 & seqq. de rescrip. quod de facili in casu nostro eueniret, si de illo solo impedimento intelligeretur.

2 Maxime quia si Auditori concedebatur facultas monendi vbi quis virtute priuilegij exequutionem literarum Apostolicarum impediebat,qui aliquam excusationem prætendere poterat propter fatuam credulitatem à priuilegio inductam,quæ à dolo excusabat ad glos.& Angel.in l.plagij C.ad l.Flauiam de plagia in l.1.§.fin.ff.de eo per quem factum erit las. in l.si quis id quod colu.8.de iuris. om.iud.& in l.si quis maior col.1. C. de transac.&

3 in cons.84.col.4.vol.1.quod erat plus. Multo fortius præsumendum erat concessisse id quod erat minus,vt in reg. cui licet de reg. iur. in 6. & in l. non debet eo tit

4 Et quod expresserit dictum casum impedimenti in vim priuilegiorum,tamquam quod magis communiter eueniret, non autē quia non deberet idē esse, quando quis propria temeritate impediret, arg.no.per glos.in l.1.§ sin autem in verbo sponte C.de rap.virg.per Felyn. in c. ad audientiam il r. col.penul.de rescrip.per Alex. cons.119.col.final. vol.6.

5 Quod expressè demonstrauerat confirmando constitutionem Leonis, in qua cauebatur indistinctē contra impedientes quocunque modo exequutionem dictarum literarum,& dum etiam in facultate quam Aud. dabat subiunxerat vel impedientibus præmisso siue alio quouis modo, & etiam per relationem ad Bullam in Cœna Domini, in qua indifferenter excomunicabantur omnes quouis modo impedientes, licet magis specialirer in omnibus expressum fuisset de impedimentis in vim constitutionis synodalis tamquam frequentius occurrentibus.

ARGVMENTVM.

Clementina prædicta procedit etiam cōtra impedientes exequutionem literarum delegatorum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Littera delegatorum propriè non dicuntur littera Apostolica.*
2 *Impediens exequutionem litterarum Apostolicarum puniuntur.*
3 *Appellatione mandatorum Apostolicarum veniunt mandata delegatorum.*
4 *Delegatus in causa delegata dicitur gerere vices delegantis.*
5 *Delegatus in causa delegata est maior quocunque ordinario.*
6 *Ordinarius ad mandatum delegati tenetur exequi eius sententiam, siue iusta, siue iniusta.*
7 *Practica ponendi in litteris delegatorum clausulam nostris huiusmodi imo verius Apostolicis firmiter obedire mandatis.*

RESOLVTIO XXXII.

CONcluserunt in eadem Domini prædicti dispositionē dictæ Clementinæ, verificari etiam contra eos, qui litteras delegatorum
1 impediebant. Quamuis enim tales litteræ non dicerentur propriè litteræ Apostolicæ, adeo quod faciens aliquid circa eas non incidebat in pœnas, in quas committens circa litteras Apostolicas, de quibus in cap. ad falsariorum de crim. fals. prout notabatur per Abb. in cap. olim ex litteris in secundo notab. de rescrip. per Hostien. & alios in cap.
2 ex litteris de fid. instrum. Tamen dicebatur exequutores litterarum Apostolicarum cum tenderent ad exequutionem causæ commissæ per litteras Apostolicas, & bulla non loquebatur simpliciter contra impedientes ipsas litteras Apostolicas, sed contra impedientes illarum exequutionem, & exequutores, & per consequens impediens litteras delegatorum Sedis Apostolicæ dicebatur impedire exequutionem litterarum Apostolicarum.

3 Et præsertim, quia in dicta Clementina non dicebatur de impedientibus exequutionem litterarum prædictarum tantum, sed etiam mandatorum Apostolicorū, quorum appellatione veniebant mādata delegatorum, cap. 194. distin. ibi nostra per eum repræsentetur auctoritas, cap. cum in iure peritus ibi authoritate qua fungitur de officio deleg.
5 Et erat maior quocunque ordinario, cap. Pastoralis, §. fin. de off. ord.
6 Imo ad eius mādatū tenebatur ordinarius exequi illius sententiam, siue iustam, siue iniustam, cap. Pastoralis, §. qui vero sæpe eo. tit. de off. deleg.
7 Et hinc inoleuerat practica, quod in mandatis delegatorum ponebatur clausula nostris huiusmodi, immo verius Apostolicus semper obedire mandatis.

ARGVMENTVM.

Clementina prædicta ad effectum, vt decerni possit monitorium non requirit, quod Auditor per se ipsum testes examinet.

SVMMARIVM.

1 *Vbi eligitur industria persona non potest per alium explicari.*
1 *Verba illa, de quibus in Clementina, videlicet receptis per eum quomodo intelligantur.*
3 *Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.*
4 *Facultas procedendi extraiudicialiter operatur, vt Iudex moueri possit ex probationibus etiam in actis non reductis.*
5 *Ex testibus per remissoriam examinatis deueniri potest ad diffinitiuam.*

RESOLVTIO XXXIII.

VOLVERVNT etiam non esse necessarium ad effectum, vt Auditor posset decernere monitorium in vim dictæ Clementinæ testes esse examinatos super impedimētis in curia ipsius
1 Auditoris, & sic adessent illa verba receptis prius per eum desuper aliquibus probationibus quasi quod videretur electa industria personæ ad huiusmodi te-
2 stium receptionem ex not. Sed sufficere, vbicumque, & per quemcumque essent examinati dummodo pro inditijs coram eo producti, & per ipsum Auditorem recepti essent, per quam productionē, & receptionem satis dicebantur verificata illa verba receptis prius per eum.

3 Et maxime, quia sic intelligendo de testibus tantum excluderetur omnis alia species probationis, quæ tamen ab ipsa Clementina non excluditur cum dicat in genere, receptis probationibus, & sic non magis de testibus quam de scripturis, & alijs probationibus.

4 Eo magis, quia in prædicta Clementina datur sibi facultas monendi ex probationibus extraiudicialibus, adeo quod procedere posset etiā absq; eo quod in actis aliquid reduceret. Nā aliàs sequeretur, quod receptis probationibus de mandato dicti Auditoris per aliū Iudicē si per ipsummet deberent

c reci-

2 recipi non posset decerni monitorium. Cum nihilominus ex illis posset deueniri ad diffinitiuam sententiam iuxt. uot, in auth. apud. eloquentissimum C. de fid. instr. in c. constitutus de fid. & in c. cum causam de test.

ARGVMENTVM.

Impedimenta voluntaria, & non necessaria non excusant à personali comparitione.

SVMMARIVM.

1 *Electio officij tamquam voluntarium impedimentum, & non necessarium non excusat.*
2 *Vocatus ab Episcopo, & Rege tenetur comparere coram Rege.*
3 *Vocatus tamen à Papa, non excusatur quod à Rege vocatus fuerit.*
4 *Petro vocante omnia dimittenda sunt.*
5 *Inimicitie, an quando excusent à personali comparitione.*
6 *Impedimentum inimicitiæ non potest opponi nisi ab habente speciale mandatum.*
7 *Morbus ad hoc vt excuset debet esse grauis.*

RESOLVTIO XXXIIII.

In illam et decreuerunt Episcopum omnino arctari ad personaliter comparendum reiectis allegatis impedimentis. Quia
1 electo officij erat voluntarium impedimentum, & non necessarium, & propterea non excusabat, Bar. in l. 1. ff. de diuer. & temp. præscriptio, Alex. & Ias. in l. 2. S. si quis in iud. ff. si quis cautio.
2 Et licet vocatus ab Episcopo & Rege teneretur comparere coram Rege ad tex. in cap. si Episcopus
3 18. dist. Tamen vocatus à Papa non excusabatur quod à Rege vocatus fuisset l. contra pupillum S. is qui ad maius ff. de re iud. prout declarabat Guid. Popa quæst. 443. scrib. in c. cum parati per illum
4 tex. de appell. Petro enim vocante omnia erant dimittenda, prout Petrus vocatus omnia dimiserat.
5 Et quia inimicitiæ quando citatus, vel per ipsū poterat reddere locum tutum transeundo per loca inimicorum stipatus magna caterua, vel implorādo superioris auxilium, vt faceret ipsum associari, vel compellere inimicos ad cautiones de non offendendo non excusabant à personali comparitione, Bald. & Imol. in l. quibus diebus in princ. ff. d cond. & demo fel. in capitulo accedens il 2. colum. 3. vt lit. non contestata. Marianus in tract. citation column. 63. alias articulo 19. quæstione quinta in fine.
6 Præter id quod huiusmodi impedimentum inimicitiæ non poterat opponi nisi ab habente mandatum speciale, vt not. Bar. in l. pen. S. ad crimen col. 1. ff. de pub. iud.
7 Et morbus ad hoc, vt excusaret debebat esse adeo grauis, & talia propter quem citatus rebus suis consulere non posset vul l. qnæsitum de re i ud. qui tamen non erat in casu nostro cum laboraret Episcopus tantum podagra.

ARGVMENTVM.

Clementina contra impedientes exequutionem literarum Apostolicarum non procedit contra non obtemperantes ipsi literis Apostolicis.

SVMMARIVM.

1 *Pœna pecuniaria, & ciuilis non repellit procuratorem.*
2 *In vim Clementine non possunt moneri nisi qui exetioni literarum Apostolicarum impedimento sunt.*
3 *Ex prohemio colligitur intentio finalis dispo nentis.*
4 *Intentio Clementine fuit prouidere libere exequutioni literarum Appostolicarum.*

RESOLVTIO XXXXV.

In quadam Barchinonensi cōtrauentionis literarum Appostolicarum pro Antonio Pintor contra fiscum, tenui eundem esse omnino admittendum ad se defendum per procuratorem, & non debuisse aliquo modo moneri ad personaliter cō-
1 parendum. Cum Pœna adiecta in literis exemptionis concessisse beneficiatis de Mari, quibus dicebatur eū contrauenisse esset pecnniaria, & excōmunicationis tantum, quæ quidem ciuilis erat, nec procuratorem repellebat ad not. per Bart. & alios in vulgat. l. penult. S. ad crimen. ff. de pulic. iud in l. seruum quoque S. publice interest ff. de procuto per, Bald. & alios in l. reos C. de accusat. & late per Marian. Socyn. in repetitio capitulo veniens columna decima versiculo secundo quæro & column. 21. & 27. vers. tertio quæro de accusa.
2 Et in vim Clementine non possent moneri nisi qui exequutioni literarum ipsarum impedimento forent.
3 Quia vt apparebat ex illius prohemio, ex quo colligebatur intentio finalis dispositionis ad l. final. cum simil. de hæred. institut. & ex toto illius tenore colligebatur quod Clementis intenderat tantum prouidere quod libera esset exequutio, & nullum impedimentum exequutoribus, vel alijs in ipsam exequutione

tione præstaretur, non autem contra non obtemperantes literis Apostolicis inducere nouã pœnam, vel aliam, quam esset expressa in casu contrauentionis in ipsis literis Apostolicis.

ARGVMENTVM.

Petens debitum solutum non incidit in crimen stellionatus, nisi effectualiter exegerit.

SVMMARIVM.

1 *Non dicitur petijsse, qui effectualiter non exigit.*
2 *Vbi lex requirit effectum non sufficit conatus.*

RESOLVTIO XXXVI.

Ixi Dominum Romilium de Glusiano, qui debitum scienter alias sibi solutum à fratribus S. Mariæ de Pace petierat ex sola petitione non incidisse in pœnam criminis stellionatus, quæ ita demum incurrebatur si sequuta fuerat effectualis exactio l. si fideiussor S. in omnibus ff. de mandati, & ibi Bat. Bald. in l. 1. 2.
1 colum. in 2. quæst. C. de conditio indeb. Cum non diceretur petijsse si sibi nondum satisfactum fuerat, & sic crimen adhuc minime contractum erat l. amplius non petitum, & ibi Bar. Alex. & alij ff. rem ratam haberi, vt in termin. statuti de pœna peten. debitum iam solutum voluerat Alex. in
2 cons. 83. nu. 4. vol. 6. Et maxime quia text. in d. S. in omnibus requirebat effectum, vnde conatus nullo modo puniri poterat l. 1. in fin. ff. quod quisque vir. l. penult. & vtrobiq; per glos. & scrib. ff. ne quis eum qui in ius vocat. est exim.

ARGVMENTVM.

Incendarij ita demum pœna mortis puniantur si incendium sit factum in ciuitate, & combustum edificium, vel si sint incensores messium.

SVMMARIVM.

1 *Incendiarijs pœna vltimi supplicij imponitur.*
2 *Voluntas, & propositum distingunt maleficia.*
3 *Dolus in criminibus capitalibus etiam vltra propositum non est puniendus.*
4 *Incensores messium puniuntur pœna vltimi supplicij.*
5 *Maxime quando messes sunt prope aliquod edificium.*
6 *Vel ibi homo combustus fuerit.*
7 *Ex qualitate loci deprehenditur animus non committendi incendium.*
8 *Etas minor sufficit ad euadendam pœnam vltimi supplicij.*

RESOLVTIO XXXVII.

1 Icet alias incendiarijs pœna vltimi supplicij de iure imponi videatur l. capitalium, S. nonnunquam. ff. de pæn. l. aut facta. S. fin. eo tit. notatur in l. data opera C. qui accus. non poss. & in l. 1. in princ. C. ad l. Corn. de sica. & in l. qui ædes. & l. fin. S. qui data ff de incen. ruin. & nauf. Tamen in quadam Ro. incendij contra nonnullos iuuenes, qui ignem in stabulum Illustriss. D. Oratoris Franciæ, non causa in'uriandi ipsum D. Oratorem, nec voluntate comburendi edificium immiserant, sed animo duntaxat comburendi modicam quantitatem feni ibi existentem ad finem, vt ipse Dominus Orator credens illud factum culpa magnistabuli è domo sua expelleret, eū tenui talem pœnā
2 non esse eis irrogandam. Cum propositum, & voluntas distinguerent maleficia, c. cum voluntate de
3 sen. excom. l. qui iniuriæ ff. de fur. Dolusque in criminibus capitalibus, etiam vltra propositum non est puniendus, vt per Hip. post alios in l. 1. S. D. Adrianus, ff. ad l. Corn. Sicca.

Et superius allegata loquerentur in incendio facto in ædibus, per quod deformabatur ciuitas, &
4 inferebatur periculum habitantibus. Vel si incensoribus messium in dispendium publice vtilita-
5 tis maxime quando messes erant prope aliquod edificium, quod combuti poterat, iuxt. not. per Bald. in d. l. data opera in 1. & 2. col. per Ang. in ver. incendiario in princ. per Alber. in d. l. data opera, & in alijs locis, de quibus supra, & ita erat intelligenda distinctio Iacobi de Atena, quam referebat Bar. in l. apud. ff. de off. Prefec. vigilum Bal. & Salyc. post Alber. vbi supra.
6 Nec etiam forsan sufficeret, nisi etiam ibi homo combustus fuisset secundum Afflict.
7 Et ex qualitate loci, & modica feni quantitate ibidem existente animus ipsorum deprehenderetur non fuisse incendium committendi, prout nec commissum fuerat c. significasti il 2. de homic. Bar. in l. Diuus ad l. Cornel. de Sica. & in l. 15, qui cum telo. C. eo tit. & in l. 1. vbi Bar. & alij. C. de emendation. seruorum.
8 Et ætas ipsorum adeo miserabilis esset, vt sola sufficeret ad euadendam pœnam vltimi supplicij, & ad eam diminuendam arbitrio Iudicis multo magis pluribus concurrentibus, videlicet desinentia animi actus, & potentiæ comburendi edificium l. auxilium S. in delictis ff. de min. Cuman. in cons. 95. Christophorus vadens fulg. in c. nu. 157. supposito

c 2

posito statuto col.num.1. vers. si autem Dec. in cons. 535. col.2. vers.

ARGVMENTVM.

Concessio pœnarum ex maleficijs facta communitati comprehendit etiam pœnas prouenientes ex crimine falsi,& fraudationis salis.

SVMMARIVM.

1 *In generali remissione non venit crimen falsi.*
2 *Remissio criminum est ita intelligenda.*
3 *Beneficium Principis est latissime interpretandum contra ipsum Principem.*
4 *Potestas legitimandi est latissime interpretanda, sed ipsa legitimatio strictè.*
5 *Vnicuique licitum est habere salinas, & sal fabricare.*
6 *Princeps vsurpauit sibi ius vendendi sal subditis suis.*
7 *Et propterea interest Principis, vt communitates recipiant sal ab eo vendendum, sed postquam recepit nihil ipsius interest quomodo vendatur.*

RESOLVTIO XXVIII.

N alia Interanen. falsorum ponderum pro Mazzatillis contra fiscum tenui pœnam ad quam agebatur in vim breuis Apostolici communitati cõcessi spectare ad ipsã communitatem, non autem ad fiscum, & Camerã Apostolicam, non obstante q in ipso breui non fuerit facta specialis mentio de pœnis prouenientibus ex crimine falsi, & occasio-
1 ne fraudationis salis. Quia in casu nostro non eramus in remissione generali delictorum facta vt ita possit dici crimen falsi non venire secundum not. per Bart. in l. lutius in fin. ff. ad tu pill. per H p. in
2 rub. ff. de fal. col. 3. & 4. & in cons. 105. nu. 7. Quæ quidem remissio erat strictè intelligenda ad Bar. Ang. & alios in l. 2. in princ. de verb. oblig.
3 Secus in beneficio Principis quod quidem contra ipsum Principem erat latissime interpretandũ
4 ad not. in l. final. C. de const. Princ. Prout in simili de potestate legitimandi, & ipsam legitimationem consuluerat Alexan. in cons. 69. perspectis ijs volum. 6.
5 Maximè quia de iure communi materia salis non dicebatur Principi reseruata, nec magis priuilegiata cum vnicuique licitum esset habere salinas, & sal fabricare l. 1. §. quamquam ff. de cesib. glos. in l. diuortio §. si iur. ff. sol. matrim.
6 Et quamuis ex quadam consuetudine Princeps hoc vsurpauerit adeo quod nullus sal subditis vẽdere posset nisi ipse solus, vt per Aluar. in c. vnico
7 in verbo sal vendi potest quæ sint regalia Princ. in vsib. feudorum tamen in hoc intererat ipsius Principis, vt communitas ab eo sal reciperet sed eo capto à Principe nihil intererat quomodo illa communitas venderet, vel distribueret, ideo vendentes illud cum falsis mensuris non magis erant puniẽdi quam vendentes piper, & similia.

ARGVMENTVM.

Exceptio partis non interrogatæ an vellit accusare non annullat processum factum, nec impedit faciendum.

SVMMARIVM.

1 *Pars offensa interroganda est prius an velit agere.*
2 *Verum est de consilio non autem de præcepto.*
3 *Ab opinione quæ recepta est consuetudine nullo modo est recedendum.*
4 *Accusator superueniens post ceptam inquisitionem non impedit iudicem inquirentem.*
5 *Pars offensa satis, est quod interpelletur etiam quod nihil respondeat.*

RESOLVTIO XXXIX.

ENVIMVS in quadam Vicana excessuum contra Sebastianum de Ancona Episcopum Vicanum, Locuntenens Vicarij mihi adiũctus
1 & ego, allegatam exceptionem de parte non interrogata an vellet accusare cum præfixione termini iux. not. per glos. in c. presbyter si à plebe 2. q. 2. quam sequebatur Bal. in l. senatur C. qui ac cus. non poss. Alex. in apost. l. ad Bar. in l. 2. §. si publico in apostil. Incipiens modum inquisitionis ff. de adul. Hip. in §. constante num. 39. Gram. in cons. 42. nu. 20. non annullare processum factum.
2 Cum illud esset tantum præceptum consultiuũ, & non necessitatiuum immò tutius, & cautius esset iudici inquirere volenti nullum præfigere terminũ, sed ad inquisitionẽ procedere presertim vbi haberet promptas probationes, vt in casu nostro satis enim erat q nullus se offerebat accusator, vt per Spe. in ti. de inquis. §. nũc tractemus ver. porro si proceditur in inquisitione, & ibi Io. And. in Apostill. p glo. in c. qualitr, & quãdo il 2. & ibi Abb. col. 5. de accus. vbi dicebat limitari no, in d. c. Presbiter si à plebe idẽ Abb. in c. inter col. 2. de purg. cano.
3 Quæ quidẽ opinio quicquid diceret modernus Hispanus in sua prac. cri. can. fo. 8. qui videbatur intelligere premissa quando non constabat de certa persona offensa semper seruata fuerat, & seruabatur in Vrbe, prout erat notorium, immo

immo ne dum non petente & apparente manifesto instigatore non cogebatur se declarare, à qua consuetudine non erat aliquo modo recedendum, vulg. l. minime ff. de leg.

4 Et minus supersedendum quominus ad vlteriora procederetur, cum & si Galletus de cuius interesse principaliter agebatur veniret expresse ad causam huiusmodi ipso sciente à principio motam in terminis, in quibus modo reperiebatur non posset dictus inquisitus allegando superuenisse accusatorē impedire inquisitionem, & quia posset dicto Galleto imputari negligentia, & quia Curia iam fecerat processum, & iam fere eramus in calculo expeditionis, & etiam ex alijs notatis per Salyc. in l. ea quidem colum. 12. C. de accus. per Felyn. in dicto capitulo qualiter, & quando in fine per Aret. in tract. Malefic. in verbo. Hæc est quædam inquisitio.

5 Nec erat aliter curandum de dicti Galletti responsione cum satis esset quod interpellatus non veniret.

ARGVMENTVM.

Lacerans literas delegati Sedis Apostolice & carcerans illas præsentantem cogi potest ad personaliter comparendum,

SVMMARIVM.

1 *Deprehensus in habitu non suo potest impune à iudice non suo carcerari.*
2 *Copiæ priuilegiorum quis credere non tenetur.*
3 *Lacerans originale priuilegij alicui concessi extra ordinem venit puniendus.*
4 *Vbi est locus pœnæ extraordinariæ quis non debet cogi personaliter comparere.*
5 *Impediens exequutionem literarum Apostolicarum seu mandatorum Apostolicorum ex forma Clementine possunt moneri ad comparendum personaliter:*
6 *Verba si tibi videbitur non recedunt à dispositione iuris communis.*
7 *Fallit si dirigantur iudici alias habenti auctoritatē.*
8 *Pro atroci iniuria index potest imponere pœnam mortis.*
9 *Vbi pœna est arbitraria potest quis cogi ad personaliter comparendum.*

RESOLVTIO XL.

DEFENDENTES Dominum Gasparem de Chiroga Vicarium Archiepiscopi Toletani à personali comparitione dicebant quod cum ipse deprehendisset scholarem Colegij de Alcala in habitu non scholastico potuerat ipsum impune

1 carcerare l. si ignoranter ff. locati l. item apud labeonem §. si quis virgines ff. de iniur c. si iudex laicus de sen. excom. li. 6. Et postquam constit sibi eū

2 esse scholarem cum nō teneretur priuilegijs nisi originalibus credere c. cum persone de priuil. lib. 6 not. per glos. in c. poro, & ibi per Abb. in 1. not. eo tit. per Felyn. post alios in c. cum in iur. col. 2. vers. dum in isto textu, & vet. amplia istam decretalem de off. deleg. Non poterat dici eum contempsisse priuilegia Apostolica dicto Collegio concessa, & minus aliquam pœnam incurrisse ex illorum laceratione.

3 Quinimo, & si originalia ipsa priuilegia lacerasset non erat tamen nisi extra ordinem puniendus, vt per Host, in c. accepimus, & ibi Felyn. col. penul. vers. vltimo omissis bis, & ver. & de comburente iunctis nor. per eum in c. peruenit il. 1. col. fin. vers. dicunt etiam prædicti de testibus cog.

4 Et propterea cum non esset locus alicui pœne, & in omnem casum extraordinarie non posset nec deberet cogi ad personaliter comparendum ex no. per Bart. & alios in l. penult. §. ad crimen. ff. de pub. iud. in l. seruum quoq. ff. de procur. plene per Mar. Soc. in repet. c. veniens col 10. ver. 2. Quæro vtrum in causa criminali & col. 21. vers. 10. quæro quid si venit de accus.

Sed fuit resolutum ipsum omnino cogi debere ad personaliter comparendum, quia monitus fuerat sub eo prætextu quod carcerato dicto scholari in quocunque habitu eum deprehendisset dum delegatus Sedis Apostolice cum insertione suæ facultatis eundem Gasparem requisiuisset pro relaxatione, vel remissione eiusdem scholaris ad eum vti iudicem competentem in ipsa præsentatione literarum huius delegati ne dum ipsas literas lacerasset, sed & notarium intimantem carcerari fecisset.

5 Quo casu dicebatur impediuisse exequutionem literarum, seu mandatorum Apostolicorum & ita impedientes ex forma Clementine moneri poterant ad comparendum personaliter, vt ex illius tenore satis constabat.

6 Et quamuis in dicta Clementina diceretur si Auditori uisum fuisset quæ verba à iuris tramite non videbantur recedere, & post Bar. in extrauagantel ad reprimendum in verbo videbitur Felyn. in c. 1. col. ante penult. verbo & si dicatur secundū

7 quod tibi videbitur de const. Nihilominus præter id quod tanquam relata ad iudicem habentem alias auctoritatem aliquid plus vltra iuris cōmunis dispositionem importabat secundum, Imol. in l. si filius familias ff. de donat. Recte poterat etiā Auditor monitorium decernere cum esset iudex ordinarius similium delictorum.

8 Et essemus in casu atrocis iniuriæ factæ summo Pontifici, & Sedi Apostolice quandoquidem huiusmodi delicta in vilipendium auctoritatis Pontificæ tenderent, vnde merito Auditor pro huiusmodi crimine imponere potuisset etiam pœnam mortis secundam gloss. in §. summa instit. de iniu. & nor. per Alex. consl. 111. num. 5. vol. 1. pe Gram. in cons. 36.

36.colum.2.per Auguſ. de Arim.in add.ad Angel. in verbo.

9 Et vbi pœna erat arbitraria poterat quis cogi ad perſonaliter comparendum, Anchar.conſ.262

ARGVMENTVM.

Falſitas commiſſa in priuata ſcriptura an poſſit exquiri per torturam.

SVMMARIVM.

1 *Priuata ſcriptura nullam fidem facit.*
2 *Falſitas nemini praeiudicans non eſt punibilis pœna l.communis ſed extraordinaria tantum.*
3 *In crimine ſtellionatus non eſt locus torturae.*
4 *Iudex ex leui ſuſpitione poteſt moueri, vel ad capturam, vel ad inquiſitionem formandam.*
5 *Iudex videtur poſſe procedere ad capturam etiam ſine inditijs, & non conſtito de corpore delicti.*
6 *Captura in honeſta perſona dicitur inferre praeiudicium irreparabile.*
7 *Falſitas aliquo modo praeiudicans punitur pœna l. Corn.de fal.*
8 *Teſtis de viſu non omnino integer non ſufficit ad torturam.*
9 *Quae non proſunt ſingula multa iuuant.*
10 *Conſuetudo delinquendi facit eſſe locum pœnae corporali vbi etiam ex delicto veniret imponenda pecuniaria tantum.*

RESOLVTIO XLI.

1 DICEBATVR in illa Vicaſi exceſſum pro Sebaſtiano de Ancona Epiſcopo Vicano quod cum cedula de cuius falſitate agebatur eſſet penitus priuata, & nullam fidem faceret l. exemplo & l.rationes C. de probat.
2 Falſitas circa eam commiſſa vti nemini praeiudicans non erat punibilis pœna l.Corneliae, ſed tantũ extraordinaria ex crimine ſtellionatus ad gloſ.in l.damus C. de fal. Bal. & Saly.in l.1.C.de ſepul.viol.Bal. in l.ſi qui diuino C.de fal.Soc.cõſ.62.col.2.vol... Aug. de Arim. in addit.ad Ang.in tract.Malefic. in verbo falſario
3 verſ.adde tamen num.7.Et propterea contra eundem Epiſcopum ſuper dicto crimine non poſſe procedi ad tormenta ad tex.in l. hoc edictum & ibi not.in l.Diuus ff.de quaeſt. per Blanc.in tit.de q.& tor.nu.2.deciſ.Neapol.126.in princ.

Sed fuit reſolutum quod ex quo huiuſmodi cedula poterat mouere iudicem, vel ad capturam, vel ad inueſtigandum veritatem, & ſic ad recipiẽ-
4 dum nomen Galletti inter reos cum ad praemiſſa Iudex ex qualibet etiam leui ſuſpitione moueri poſſet Bald.in l.quod curandi ff.de condic.ob tur. cau.Sal.in l.2.verſ.not.5.C.de exhib. reis Io.And. in c.ſi clericus de ſen.excom.Bran. in tract.de ind. & tor.carta 74.Hip.in l.1.in princ.ff.de quaeſt.& in §.conſtante nu.4.Gram.in conſ.55.col.1. Blan.in reper.l.ſi.nu.8. ff. de quaeſt.

5 Immo videretur ad illam poſſe procedi ſine inditijs etiam non conſtito de corpore delicti, Bald. in l.conſentaneum col.3. C. quo & quando iudex in l.2.C.de ijs, qui latro occulta per Ang.in Auth. de defenſ.ciuir. §, audient.

6 Quae quidem captura maxime in honeſta perſona inferebat praeiudicium irreparabile, vt per Paul. de Caſt.in l.4.§.condemnatum circa finem ff. de re iud. Bald. in l. 1. C. in integr. reſtit. poſtul.& ibi Alex.in Apoſtil.Fely.in c.cum ſuper col. pen.de re iud.Bertran.conſ.43.vol.1.

7 Falſitas in dicta cedula commiſſa quantumuis priuata veniebat ex capite legis Corneliae punienda, Bar.in l.1.§.qui in rationibus, & in l.ſi quis legarum col.3.ff.ad l. Corn; de fal. Bal. & Ang. in l. veluti C.eo Bald.in d.l.ſi quis, & in aub. C. de fid. inſtr.col.9.verſ.ſed quaero Paul.de Caſtr.conſ.130 vol.1.Io.de Anan.in c.falſi dicis col.5.de crim fal. Corn.conſ.149.col.1.in fin.& ſeq.vol.3. Soccyn. conſ.186.col.2.vol.2.& conſ.104.vol.1.& in conſ. 60,nu.4.vol,4.Caſſan.in conſuet. Burgund. col.2. Cur.ſen.conſ.56.col.10.num.43.

8 Et quod ſuſpicio praedicta reſultans ex huiuſmodi cedula nedum poterat mouere Iudicem ad capturam, ſed etiam adminiculari ad torturam, ſi forte adfuiſſet vnus teſtis de viſu nõ omnino integer quia alias ſolus non ſufficiſſet ad not. in l. 2.§.
9 idem Cornelio & in l.Maritus de quaeſt. per reg. quae non proſunt ſingula, multa iuuant de qua in l.ſpadonem §.qui iura ff.de excuſat. tuto.

10 Et quod in omnem euentum agebamus contra ipſum inquiſitum tamquam conſuetum delinquere in eodem, & in diuerſo genere, ob quam conſuetudinem delinquendi iteratam pęna delicti intẽtati eſſet pecuniaria, efficiebatur corporalis, per tex.in l.vnica, & quod ibi Bar. & Ang.C.de ſupraexatori l.10.in l.licitatio §.quod illicite de publica per Lud.Rom.in l.ſi verò §. de viro in 30. Fallen. ff. ſolumn.matr.& per Cepol. conſ. 77. iuſſa inquiſitione, & late per Caſſan. in dictis conſuetud: Burgund.

ARGVMENTVM,

Famulus in re graui, & importanti Domino ſuo, & ad illius vtilitatem delinquens praeſumitur de mandato eius deliquiſſe.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mandatum regulariter ad committendum falsum non præsumitur nisi probetur.*
2 *Fallit in familiari committente falsum ad commodum Domini vt hic.*
3 *Præsumitur magis pro re verisimili quam inuerisimili.*
4 *Falsitas præsumitur facta per habentem interesse in causa.*
5 *Vtens instrumentis, vel testibus falsis præsumitur falsificasse, vel subornasse aut mandasse.*
6 *Dictum de auditu inducit aliqualem præsumptionem.*
7 *In claris non est opus coniecturis.*
8 *Testis non debet iudicare sed deponere.*
9 *Fallit vbi deponit super re, quæ non subiacet sensui immediate, sed mediante discursu intellectus.*
10 *Præsumitur mandatum in delicto serui ex scientia, & non contradictione Domini.*
11 *Notitia falsitatis superueniens ex post facto non facit quem teneri de falso nisi præcesserit interrogatio an velit vti.*
12 *Præsumitur contra ponentem articulum falsum si desuper testes induxerit.*
13 *Vtens falsis attestationibus de falso tenetur.*

RESOLVTIO XLII.

IN quadam Parmensi subornationis testium pro fisco contra Illustriss. Ioannem Manfredum Palauicinum tenui ex dictis per Conradum eius seruitorem ad effectum vt concurrentibus alijs inditijs, de quibus in processu quæstioni subijci posset argui mandatum eidem Conrado ad subornandum testes datum vel saltem ad vtendum falsis attestationibus
1 Quia licet regulariter mandatum non præsumeretur ad falsum committendum l. Diuus §. item Senatus ff. de fal. Io. de Anan. in cons. 15. Dec. Neap.
2 67. num. 3. & seq. In nouiss. Tamen ex quo eramus in familiari qui testes in causa Domini & in re falsa quam verisimiliter nisi à Domino scire debuerat citra aliquam ipsius vtilitatem, sed ad Domini tantum commodum subornauerat credendum erat quod de mandato, & voluntate Domini fecisset nisi contrarium probaretur ex not. per Imol. in l. hæres meus de cond. & demonstration per tex. in c. constitutus il 1. de testibus per Bart. in l. de pupillo §. si qui ipsi Prætori 10. quæst. de op. not. num. cum quo transibat Ant. de But. in c. final. de præsumpt. & notabat Fel. in c. Petrus col. 2. vers. fallit 3. de homic. Hipp. in cons. 3. nu. 8.
3 Non enim erat verisimile quod dictus Coradus seruitor tot testes in tam graui causa, & super articulo principali ad falsum deponendum non nisi præcedente scientia comissione & mandato Domini subornasset, & ob id potius de mandato tanquam magis verisimile suspiciendum erat l. non est verisimile ff. quod met. causa c. quia verisimile de præsumpt. cum ibi not. Bald. in l. 1. col. 4. de ser. fugit. & in l. fin. in fine C. de eden. Alex. in cons. 27. Cepol. cons. 32. Grammat. in voto 14. col. 2. cum alijs.
4 Et præsertim in crimine falsitatis, quæ semper præsumebatur commissa per habentem interesse in causa ad not. per Bar. in l. fin. col. 2. ff. de quæst. per Dec. cons. 175. col. 3. in fine per Bald. in l. 1. C. loc. per Gram. cons. 22. nu. 6. glos. not. in l. penul. ad l. Cornel. de fals.
5 Et quia vbi quis vtebatur testibus, vel instrumentis falsis ipse præsumebatur illa falsificasse, & testes illos subornasse, vel mandasse nisi de contrario doceret l. 3. cum ibi no. C. de fid. instr. Bald. & Salyc. in l. maiorem C. de fal.

Præterea idem Coradus dicebat audiuisse à Bartholomeo Dardano altero familiari eiusdem Ioannis Manfredi quod quidam frater Agrestus vnus ex testibus subornatis petierat duos Iulios pro faciendo se absolui, quos receperat a dicto Ioan
6 ne Manfredo. Ex quo dicto quantumuis de auditu insurgebat aliqualis præsumptio, vt per Lud. Rom. in l. si vero §. de iuro vol. vlt. solut. matr. per Alex. in cons. 178. num. 5. vol. 1. & in cons. 72. in princ. vol. 3. quodque dum ipse Alexander veniret Romam monitus ad personaliter comparendum sibi dixerat idem Ioannes Manfredus huiusmodi verba videlicet stà in ceruello, & forte, volens infer
7 re, ne vellet fateri de subornatione testium Et sic in claris non erat opus coniecturis vulg. l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig.
8 Et quamuis ex prædictis videretur dictus Coradus potius velle iudicare, quam deponere, quod tamen ad testem non pertinebat, ad not. per Bar. in l. qui testem §. fin. ff. de testa. in l. quod tamen §. si arbiter. ff. de arbitr.
9 Nihilominus cum deponeret super re, quæ non subiacebat sensui immediate, sed mediate per discursum intellectus eius dictum probabat, Alex. in cons. 77. circa fin. vol. 1. Gramm. in cons. 22. nu. 36. & etiam quia post modum idem Alexander Coradus subiunxerat, quod dictus Ioannes Manfredus intellexerat ab eo de huiusmodi testium subornatione ante transmissionem remissorie ad Vrbem, quia dictus Alexander post datam illi huiusmodi notitiam ipso volente transmiserat, & in causa produci fecerat.
10 Et sic præsumebamus saltem mãdatum propter scientiam & non contradictionem ad Bar. in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi ff. de oper. no. nunt. & Fely. in d. c. Petrus.

Nec obstabat quod exaduerso considerabatur quod per productionem testium coram Iudice remissorie dicebatur, hunc Ioannem Manfredum vti, & per transmissionem remissorie ad vrbem potius

11 potius vſum eſſe quam de nouo vti. Ex quo noti-
tia ſuperuenerat ex poſt facto ad effectum vt de
vſu teneretur erat interrogandus an vellet vti vel
ne ſecundum doct.Bal. in l.fin. col.fin. C.ſi ex fal.
inſtrum.

12 Quia omiſſo quod ibi Bald.loquebatur quando
producebatur teſtis ſuper articulo vero cum aliter
præſumeretur contra ponentem articulum falſum
ſi deſuper teſtes induceret ad not.per Fely. in cap.
præſentium colu.3. de teſtib. per tranſmiſſionem
huiuſmodi dicebatur etiam vti & non vſum eſſe,
cum ipſe non intenderet vti dictis teſtibus coram
iudice remiſſorialium coram Dominis de Rota vbi
cauſa pendebat,& faciendo inſtantiam quod trã-
ſmitteretur in Rota procul dubio vtebatur atteſta-
13 tionibus prædictis, quas falſas eſſe ſcribit. Et per
conſequens citra aliquam interrogationem ratio-
ne vſus de falſo tenebatur.

ARGVMENTVM:

Statutum imponens pœnam habenti, & vtenti ac tenenti falſa pondera non comprehendit fabricantem illa.

SVMMARIVM.

1 *Statutum de vtente non procedit in fabricante.*
2 *Acrius punitur fabricans quam vtens quia contra fabricantem eſt directa pulſatio l.Corneliæ.*
3 *Contra vero vtentem non eſt directa pulſatio ſed alia quæ habet minorem effectum.*
4 *Pœna eſt delicto commenſuranda.*
5 *Præſumendum eſt ſtatuentes non intellexiſſe de ea pœna de qua ſi cogitaſſent maiorem impoſuiſſent.*
6 *Statutum de tenente, vel quid deferente non habet locum niſi quis tenere, vel deferre deprehendatur.*
7 *Argumentum ab abſurdo euitando habet locum in ſtatutis vbi præſertim diſpoſitio aliter poteſt ſortiri effectum.*
9 *Argumentum prædictum etiam in alijs locum habet.*

RESOLVTIO XLIII.

ENVI in lla: Interaneñ fal-
ſorum ponderum ſub ſtatu-
to dicte ciuitatis non com-
prehendi caſum fabrica-
tionis, nec in prima nec in
1 ſecũda eius parte. Et primo
ex illis verbis videlicet che
niſuno habbia miſure falſe
& ogni volta, che ti ſarà trouato vendere, o haue-
re vſato miſure falſe, & clarum erat non compre-
hendit cum tantum modo vendenti,& vtenti pœ-
nam imponerent non autem fabricanti quo caſu
ſtatutum de vno non habebat locum in alio ad no.
per ſcriben.in l.2.C.de fid. inſtr.in c. ad falſarior ſi
de crim.fal.per Alber.in 2. par.ſtatut. quæſt. 26.&
per Gandin.in tract.male.ſub rub.de pœn.reorum
2 verſ.quæſtio frequens.Quia acrius puniebatur fa-
bricans quam vtens cum fabricans teneretur di-
recta pœna l.Corn.de fal.irremediabiliter etiam
abſque eo quod falſificationem deduceret ad vsũ
l. ſi falſos, & quod ibi not. Bald. Angel. & Salic.
C. de fal.

3 Contra illum vero, qui vtebatur non erat dire-
cta pulſatio legis Corneliæ,ſed alia quedam; quæ
non habebat tantum effectum ad not. per Cin. in
d.l.2.& per Io.de Anan.in d.cap.ad falſariorum
relat per Hip.conſ.24.num.10.in conſ.30. nu.17.
& in conſ.39.num.52.

Et minus ex alijs ſubſequentibus videlicet item
(che niſuno poſſa tenere in la ſua Bottega bilan-
cie non giuſte,& che non ſiano giuſtate.) Quia ſta-
tutum in hac parte loquitur de ſimplici retentione
& non de fabricatione, volens prouidere ex eo
quod etiam citra dolum poſſet quis habere penes
ſe pondera falſa & iniuſta,ne illa quoquomodo re-
tinerentur ſed ſingulis menſibus ixta formam
alterius ſtatuti adiuſtarentur, & ita potius volue-
rat punire negligentiam quam dolum,quod etiam
colligebatur ex modica pœna quam tenenti im-
4 ponebat cum alias eſſet delicto commenſuranda
l.1.S.ſed & ſi qui ff. de abigeis l. reſpiciendum ff.
de pœn.

5 Et non erat veriſimile quod ſtatuentes voluiſ-
ſent imponere pro pœna fabricantis pœnam mini-
mam, immo ſi id intellexiſſent maiorem proculdu-
bio impoſuiſſent,& ob id præſumendum erat de
illa non intellexiſſe ad gloſ.in l.tale pactum ff.de
pact.& not.in l.hæredes mei S. cum ita ff. ad Tre-
bellia.

6 Et quia ad effectum, vt committeretur pœna
ex forma dicti ſtatuti requirebatur quod falſa
pondera reperirentur pœnes tenentem ex not. in
l.ſi Barſatoram C.de fideiuſſo per Iaſ.in l.1.nu.89.
de acquir.poſſeſſ.

7 Quod ſi de fabricante intellexiſſent ſequeretur
maximum inconueniens quod pro fabricatione
quis non puniretur niſi pœnis eum reperirentur
falſa pondera, & in materia ſtatutaria validum e-
rat argumentum ab abſurdo euitando, præſertim
cum diſpoſitio ſtatuti poterat alias ſortiri effectũ
Bart.in l.omnes populi in 6.quæſt.prin.ff.de iuſt.&
iur.Rom.conſ.485.nu.3.late Hip.in conſ.16.nu.42
8 Prout etiam regulariter in alijs l.non abſurdum ff.
de bon.lib.l.ſcire oportet ff.de excuſat. tuto l.Pom
ponius ff.de neg.geſt.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Socius criminis laicus in crimine falsi concurrentibus alijs adminiculis ac qualitate criminis ac inquisiti facit inditium ad torturam, etiam contra clericum.

SVMMARIVM.

1 *Mala hominis reputatio, & vita in materia inditiorum multum operatur.*
2 *Crimen falsi committitur etiam in rationibus.*
3 *Suppressio, & occultatio scripturarum inducit crimen falsi.*
4 *Semel malus semper præsumitur malus.*
5 *Delinquens in opprobrium officij, quod quis gerit grauius puniri debet.*
6 *Offitialis recipiens pecuniam pro locanda re publica minori pretio falsi, & repetundarum tenetur.*
7 *Inducens testes falsos contra aliquem super aliquo crimine pœna eiusdem criminis puniendus est.*
8 *Crimen corruptionis Iudicis est nefandum, & detestabile.*
9 *Delinquens grauius punitur si nomen Principis in ipso delicto admisceat.*
10 *Inimicitia cum persona offensa, & amicitia intrinseca cum socio criminis non leuem suspitionem inducit.*
11 *Socius ob qualitates, & circunstantias potest interrogari de consocijs, etiam quod crimen non sit exceptum.*
12 *Interrogatus de consocijs concurrentibus alijs adminiculis facit inditium ad torturam.*
13 *Dictum de auditu inducit aliqualem præsumptionem.*
14 *Nominans authorem falsæ scripturæ, & de illo docens euitat suspitionem.*
15 *Reus deficiens redditur suspectus.*
16 *Inditia ex ore rei resultantia dicuntur plusquam inditia.*
17 *Contrarietates tolluntur per quæstionem, & statur dicto in tormentis.*
18 *Maxime quando est verisimile.*
19 *Contrarietates in socio criminis non sunt ita in consideratione prout in teste mero.*
20 *Reus potest pro defensione vitæ, & honoris sui impune deierare.*
21 *Crimen falsi committitur in occulto.*
22 *Laicus admittitur contra clericum ad inditium faciendum.*
23 *Frequentia delicti facit, vt iudex possit transgredi iura etiam in procedendo.*

RESOLVTIO XLIV.

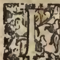

IN illa Vicana excessuum contra Episcopum Vicanum communicata etiam materia cum Reuerendiss. Dominis nostris, tenuimus contra præfatum Episcopum esse locum quæstionibus, & tormentis ex pluribus. Et primo, quia inquirebamus contra personam ne dum ita cõmuni reputatione malæ vitæ æstimaationis, & famæ, & solitam diuersimode delinquere, vt nec quidem probare potuerit, quod nulli vnquam inquisito forsan eueneral eius bonam famam in genere, quamuis super hoc
1 plures testes induxisset, quæ quidem mala communis reputatio, & vita non modicum operebatur l. de minore ver. plurimum quoque, ff. de quæstion. l. non omnis, §. à Barbaris de re mil. per Gand. in tract. malef. tit. à quo. vel à quibus in fine. Sed etiam contra diffamatam in eodem genere delicti, & alias vt ex depositione testium apparebit pro simili crimine carceratam immo expresse in processu coram nobis agitato conuictam de quampluribus fraudibus, & falsitatibus per eum commissis in libris, & rationibus per eum tentis in administratio-
2 ne thesaurarie Prouinciæ Romandiolæ, in quibus clarum erat committi crimen, falsi per tex. in l. 1. §.
3 qui in rationibus, ff. ad l. Cornel. de fal. Et etiam in suppræssione, & occultatione scripturarum Sebastiani Martij, per quam etiam hoc ipsum crimen incurrebatur, l. Paulus cum ibi not. eod. tit. & not. per Fel. in cap. cum olim magister in fin. de offic. deleg.
4 Quo casu non leue inditium contra eum oriebatur per reg. semel malus de reg. iur. lib. 6. & not. per Bart. in l. Cassius de senat. & per gloss. & ibi Bal. & Sal. in l. in ciuile, C. de fur. per Hipp. in sua pract. malef. §. diligenter, num. 99. & in cons. 44. num. 19. & per Gram. in cons. 40. num. 31. cum alijs similibus. Et præsertim, quia etiam in alia causa, in qua ipse inquisitus pro Commissario contra Fratres S. Mariæ de Portu Rauennateñ, prout in ista contra Gall. interuenerat, alia falsitas fuerat commissa, quæ dederat similiter principium inquisitionis cõtra vnum intimum ipsius inquisiti familiarem, non sine suspitione, & rumore, quod ipse etiam conscius fuisset.
5 Secundo, quia crimen intentatum pluribus de causis erat magis considerabile, quam simplex crimen falsi, tamen, tum respectu personæ ipsius inquisiti, qui dum esset deputatus Iudex ad inquirendum contra Gall. vt haberet materiam inquirendi, & grauandi dictum Gall. etiam penes S.D.N. mandauerat falso fabricari cedulam, de qua agebatur, vnde non erat dubitandum, quod grauiori pœna puniri debebat, ex quo in opprobrium eius officij delinquerat ad not. per Alber. & alios in l. Presbyt. C. de Epis. & cler. per Fel. in cap. Pastoralis in princ.

de off. deleg.cap. cum quidam de iureiur. Bal.in §. si quis vero tit.de pace fir.in vsib.feud.

6 Tum etiam respectu personæ ipsius Galletti contra quem dictum crimen commissum fuerat, qui erat similiter officialis publicus à sanctitate sua deputatus, qui ex dicto crimine sibi falso imposito, & falsi, & reputandarum pœnis puniendi venisset l. 4.§. & qui pridem, ff. de fal.l.final. C. ad l.Iul.repetundarum.

7 Ex quo non minori pœna inquisitus ex fabricatione dictæ cedulæ puniendus veniebat, l. 1. §.præterea, & ibi latè Hipp.in princ.ff.ad l.Cornel. de Siccar.

8 Et non minus respectu ipsius delicti corruptionis, quod per eandem cedulam falso eidem Galletto impingebatur, quod crimen nefandum, & detestabile erat,& inter magna,& capitalia crimina numerabatur,Bal.in l.proficisci in 10. quæst. ff. de off. Procur.& leg.& latè per Gram in conf.35.in princ.

9 Et præsertim, quia in huiusmodi crimine quicquid ex aduerso dicebatur fuerat admixtum nomen Principis. Nam vt deponebat vnus socius criminis Episcopus sibi dixerat, quod fiebat res grata Pontifici, qui omnimodo habebat intentionem castigandi Gallettum, & Iacobus alter socius etiam subiungebat, quod ipsi nullatenus id fecissent nisi credidissent complacere S. D.N.& sic ipse Episcopus ad inducendum prædictos ad huiusmodi delictum vsus fuerat quodāmodo Lenocinio Principis.

10 Tertio,quia erat notorium, vt etiam probabatur per aliquos testes, quod inter inquisitum, & Gallettum erant odia persecutiones hincinde, rancores,& inimicitiæ,& quod alias ipse inquisitus dixerat se velle eundem Gallettum vltimæ ruinæ tradere. Et vlterius inquisitus erat amicus intrinsecus dicti Vincentij, & cum eo semper omnia merita causæ contra Gallettum communicauerat, & secū eundem Vincentium in Prouinciam Romandiolæ pro huiusmodi causa simul, & semel habitando cōduxerat, quæ omnia simul iuncta non leuem suspicionem inducebant ad not.in l.1.§. Præterea, ff.de quæstion.& per Ang.in l.final. Bar.in l.si quis mihi bona,§. sed si mandauerit, ff. de acquir. hered. Fel. in cap. cum oporteat de accusatio, latè per Hipp. consl.72.in princ.

11 Ex quibus præter alia, de quibus in processu antea facto circumscripto etiam quod alias crimen huiusmodi esset de exceptis, ac circumscripta consuetudine interrogandi certissima præsertim in Vrbe, & opinione Blanci, de qua in dicta lege final.num. 374. ac alijs pro Fisco allegatis secundū ea,quæ deducebantur per Aduocatum inquisiti inferebamus dictum Vincentium socium, & participem criminis potuisse interrogari de consocijs iuxta not.per Sal.in l.fin.col. ante penul. C.de accus. per Bru.in tract.de inditijs,& tortura.

12 Et interrogatum in omnem casum facere inditium ad torturam præmissis,& alijs adminiculis cōcurrentibus,quæ in casu nostro concurrebant,Alex. in consl.79. viso Themate,& in consl.168. quomam abunde lib.4. per Gram.in consl.38. in princ. Hipp. in consl. 25.num. 4. nouissime, & latè in terminis falsi Parisius consl. li. 1.& 11.col. vol.4.

Eo maxime quod dictus Vincentius nullam aliā exceptionem patiebatur quicquid ex aduerso diceretur. Imo per testes inquisiti de illius bona vita, & fama constabat, & eius depositio per depositionem Iacobi Sale, quam ipse inquisitus acceptauerat adminiabitur, dum dictus Sala deponebat audiuisse à Vincentio tempore commissi huiusmodi delicti Episcopi, quo tempore idem Vincentius erat eius amicissimus, & continuus familiaris, ex quo dicto etiam de auditu insurgebant aliqualis præsumptio ex ijs, quæ not. Iud. Rom.in l. si vero, §.de viro in vltima col.sol.matrim.per Alex. in consl.77. nu.4.vol.1.&in consl.62.col.1.vol.3.

Quarto,quia nondum detecta falsitate dictæ cedulæ,& existente in secretis prædicto Vincentio, & adhuc non confesso immo in negatiua perseuerante ipse inquisitus semper intrepide, & audacter quantumuis exprausisset authorem, à quo cedulam habuisset, sed asseruisset fuisse sibi inter alias quamplures scripturas datam palam, & publicè etiam in conspectu sanctitatis suæ confisus, quod nihil adhuc reuelasset affirmauerat pluries cedulam esse verissimam, immò à nobis petierat, vt transmitteretur Bononiam, vbi erat Iacobus alter socius criminis, quia intendebat illam recognosci facere, ex quo necessario inferebatur ipsum esse conscium huiusmodi falsitatis, & vt cessaret omnis suspitio contra eum intendebat à se ipso excludere delictum, & cogitabat fortasse verificari facere talem cedulam à dicto Iacobo Bononiæ existente. Quia si fuisset sine aliquo dolo proculdubio cum nesciret secundum eius assertionem, à quo dictam cedulam habuisset, & per consequens nescire posset an vera, vel falsa esset non ita audacter asseruisset eam esse veram etiam subijciendo se periculo conuicti criminis in euentum non verificationis,sed postquam vidit dubitari de veritate dictæ cedulæ dixisset se nescire an vera, vel falsa esset, & statim

14 authorem eius nominasset, vt ita omnem suspitionem contra se ortam euacuaret iux.not. in l. maiorem,C.de fal.

Quæ quidem suspicio magis augebatur, quia antea idem inquisitus fecerat omnem diligentiam pro intelligēdi de depositis, & dictis per eundem Vincentium, ex quo sequebatur, quod dubitabat ne Vincentius huiusmodi falsitatem propalaret. Et confirmabatur ex postea subsequutis, videlicet ex eo quod detecta, & ostensa ipsi inquisito falsitate eiusdem cedulæ, videns se non posse amplius excusari statim interrogatus, a quo illam habuisset ne videretur ita subito recordatus fuisse de illius authore, quem in pluribus esaminibus nominauerat dixit se habuisse ab altero expreditiis Vincentio, vel Iacobo & postmodum re in totum patefacta se firmauerat in Vincentio. A quo Vincentio iam paulo ante ab

eo

eo defenso, & approbato pro viro probo inculpatus fuerat de mandato sibi dato ad huiusmodi cedulam conficiendam, & vt ab eo remoueret suspitionem per nominationem authoris eum nominauerat.

15 Et tanto magis, quia adducto ad faciem ipsius Episcopi dicto Vincentio, & eidem dicente, & narrante mandatum, & commissionem sibi datam ipse Episcopus remanserit, quasi extra se, præsertim, dum dictus Vincentius torquebatur, prout nobis notum erat, & idemmet Vincentius animaduerterat, & hæc omnia non leuem suspitionē, & inditium faciebant ad not. per Bar. in d. l. final. in princ. ff. de quæst.

16 Nec obstare dicebamus, quod dictus Vincentius esset periurus, & varius super eo, quod prius negauerat, & ita ex hoc pateretur plures exceptiones, & quod esset laicus, & sic repelleretur. Quia præter illa ex ore ipsius inquisiti plura resultabant contra eum, quæ forsan de per se sufficiebant, & potius dictum Vincentij eis adminiculabatur, quam è contra, & erant plusquam indicia, quo casu Iudex ad torturam facilius procedere debeqat, vt per Bal in l. vnica in 4 col. C. de confess.

17 Quia, vt ego dicebam dictæ variationes sublate fuerant per confessionem in tormentis, cui standum erat, non obstantibus contrarietatibus, Bar. in l. sed & si postulauerit, §. si quis negauerit

18 de adulr. in l. 1. §. qui quæstionem ff. de quæst. & præsertim quando dictum vltimum erat magis verisimile, vt in casu nostro, & per Cepol. late in cons. 40. super 1. col. fin.

19 Et dictæ variationes, & periuria ante confessionem non debebant in casu nostro ita considerari,

20 prout in teste mero de cuius interesse nullo modo tractabatur. Secus in socio criminis, qui pro defensione vitæ, & sui honoris poterat impune deierare, vt not. Bal. in l. & si legibus C. de precib. inpe. offer. per Alex. in apostill. ad Bar. in l. 1. C. de ijs, qui sibi mort. consc.

21 Et præterea eramus in crimine falsi, quod in secreto, & occulto committebatur, Bald. in l. 3. C. de episc. audien. & forsan propter qualitates supra narratas in excepto.

22 Et in omnem euentum non tractabamus de probatione ad condemnationem, sed tantum ad inditium, in quibus laicus etiam admittebatur, vt late Fel. in c. de cetero de testibus.

Accedebat quod hodie, vt in pluribus videbamus indistinctè admittebantur laici contra omnes dummodo alia non concurrerent, quibus illi repellerentur.

23 Et tanto magis videbatur procedendum esse contra inquisitum, attenta frequentia huiusmod criminis quod ita passim hic in Vrbe committebatur, ob quam frequentiam licitum erat, etiam in procedendo transgredi iura, vt in terminis dicebat Gram. cons. 17. col. 2. & sic ex communi voto, tam Dominorum nostrorum, quam etiam aliquorum summæ authoritatis virorum, quos Vicarius, tamquam nimirum scrupulosus assumere voluit conclusum fuit inditia esse plusquam sufficientia.

ARGVMENTVM.

De corpore delicti ante inquisitionem in quocumque crimine satis est quod constet vere, vel præsumptiue,

SVMMARIVM.

1 *Regulariter Iudici debet constare de corpore delicti antequam inquirat.*
2 *Fallit in crimine falsi furti, & adulterij.*
3 *Regula prædicta quomodo intelligatur.*
4 *Tex. in §. item illud vnde sumitur regula prædicta loquitur in seruis.*
5 *In quocumque crimine si de corpore constare potest bonum est quod constet.*

RESOLVTIO XLV.

1 Regulariter in primis & ante omnia Iudici inquirenti, seu inquirere volenti debet constare de corpore delicti, l. 1. §. item illud, & ibi Bar. ff. ad Sillania. Et licet Bal. in l. 3. in

2 lectura antiqua ff. de testib. dixerit hoc non procedere in crimine falsi furti, & adulterij, & ipsum sequatur Brun. in tract. de ind. & tor. q. 5. princ. nu. 10. de cuius tamen opinione dubitauit Aug. de Arim. in add. ad Ang. in ver. fama publica vet. 12. tu Iudex. Et Blanchus in l. finali, nu. 15. ff. de quæstion. distinxerit, an corpus subijci possit oculis corporeis, vel ne.

3 Nihilominus regula prædicta indistinctè procedebat absque vlla limitatione, & in quolibet crimine, sed erat intelligenda, quod debeat constare de corpore delicti verè, vel præsumptiuè, ita Raph. Cum in l. & si certus. §. 1. per illum text. vbi etiam Bar. Bal. Angel. & alij ff. ad Sillan. Et per illum text. iunctis etiam ibidem not. per supradictos cōfundebatur limitatio, & distinctio, de quibus supra, dum per illum tex. satis erat constare hominem non reperiri.

Nec dicatur dictum §. primum loqui in quæ-

4 stione seruorum. Quia etiam text. in d. l. 1. §. item illud ex quo sumitur regula prædicta loquitur in seruis, & tamen vult debere constare de corpore, antequam procedatur ad quęstionem, prout etiam in l. 1. ff. de quæstio. Et sic declarabat dictus Raph. Cuma. in d. §. item illud. & in dicto §. 1.

5 Bene verum erat quod vbi poterat liquido constare de ipso corpore iudex omnem diligentiam debebat adhibere, vt in actis de illo appareret per ocu-

ocularem inspectionem, sed si non poterat satis erat, quod præsumptiuè de illo constaret, vt per Blancum in dicta l. finali, & ita semper seruatum fuerat.

ARGVMENTVM.

Quando non potest esse locus quæstioni potest sequi condemnatio pecuniaria etiam ex non plena probatione.

SVMMARIVM.

1 *Vnico testi quantumcumque spectatæ fidei, & summæ authoritatis non est credendum.*

2 *In criminalibus vbi agitur citra pœnam corporalem non requiruntur, tam exactæ probationes, prout in alijs.*

RESOLVTIO XLVI.

IN vna Caualicesi. attentatæ subornationis pro Fisco contra Iacobum Corniglia tenui esse locum condemnationi contra eundem Iacobum, licet enim solus testis tentatus ad falsum deponendum non sufficeret ad condemnationem
1 cum vnico testi etiam spectatæ fidei, & summe authoritatis, nunquam esset credendum l. iusiurandi, C. de test. Tamen cum concurreret depositio alterius testis asserentis audiuisse Iacobum, dum rogaret dictum testem ad deponendum, postquam dixit sibi sæpius, quod veritatem deposuisset, subiungentem, vt vellet sibi omnimodo complacere, & esse necesse, quod complaceret habebamus aliquid plus vltra semiplenam probationem.

Quo casu cum non posset attenta qualitate inquisiti, & delicti, super quo agebatur procedi ad torturam poterat sequi condemnatio pecuniaria, iuxt. singul. doctr. Bal. in l. finali, col. vlt. C. de probat. quam sequebatur decis. Neap. 126. in nouiss.
2 Nam in criminalibus etiam vbi agebamus citra pœnam corporalem non requirebantur, ita exactæ probationes, & concludentes, prout in alijs Paul. de Castro. in d. l. finali, Cepol. cons. 32. col. 7. Gram. cons. 3. in fine Aym. Crau. in cons. 178. col. 1.

ARGVMENTVM.

Processus factus à Iudice laico contra Clericum eundem Clericum nullo modo afficere debet.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui Iudicis laici contra clericum.*

2 *Etiam quod esset consuetudo, quod procedere posset Iudex laicus.*

3 *Confessio Clerici coram Iudice laico sufficit ad torturam.*

4 *Confessio est maioris efficaciæ, quam sit alia probatio.*

5 *Processus factus à laico contra Clericum in curia indistinctè reuocatur ab officio contradictarum, & pœnitentiariæ sine aliqua causæ cognitione.*

6 *Iudex procedens spreta inhibitione delegati censetur in contemptum processisse.*

RESOLVTIO XLVII.

IN alia Mutinensi prætensorũ excessuum pro Guidotto de Guidonibus contra Fiscum, tenui eundem non debuisse aliquo modo, nec debere prætextu processus contra eum per Iudicem secularem formari molestari. Quia Iu-
1 dex Ecclesiasticus non tenebatur stare tali processui contra Clericum Abb. Felyn. & alij in c. & si clerici de iud. Afflict. in constit. Regni, in ver. si damna clandestina ver. nono. Gram. in cons. 42.
2 in princ. Quantumuis esset consuetudo quod secularis procedere posset, quæ nihil valebat ad not. in c. clerici eo tit. per Rot. decis. 840. in antiquis.
3 Et licet confessio clerici facta coram sæculari sufficere videretur ad torturam, secundum magis communem opinionem, de qua in d. c. at si clerici,
4 vt ibi per Felyn. nu. 5. & per Dec. nu. 6. & 17. Tamen secus esse videbatur in alijs actis probatorijs contra clericum factis, quia negari non poterat quin confessio esset maioris efficaciæ, quàm altera probatio l. generaliter C. de non. im. pec. c. per tuas de prob. Craueta, cons. 80. nu. 1.

Imo in casu nostro, & si concurreret confessio, quæ tamen non concurrebat, essem in voto, quod omnino totus processus vna cum confessione annullaretur, nec ex ea aliquod inditium sumeretur.
5 Tum quia eramus in curia, in qua receptum fuerat ex stilo, & consuetudine similibus processibus non adhiberi fidem, & indistinctè reuocabantur etiam sine aliqua causæ cognitione per officium contradictarum, & pœnitentiariæ.
6 Tum quia dictus Iudex sæcularis adeo temerarie processerat, non obstante prohibitione Legati, de latere sedis Apostolicæ, vt potius in contemptum iurisdictionis Ecclesiæ quam zelo iustitiæ processisse videretur, & ne alijs secularibus huiusmodi similia faciendi in futurum audacia tribueretur.

AR-

ARGVMENTVM.

Notarius lacerans notam originalem etiam, absque dolo punitur extra ordinem ob temeritatem.

SVMMARIVM.

1 *Lex Cornelia de falsis requirit dolum.*
2 *Recurritur semper ad matricem, vti ad fontem, vbi fides instrumenti in dubium reuocatur.*
3 *Error potius præsumitur, quam dolus non falsificata matrice in instrumentis publicatis.*
4 *Regulariter in notario error potius præsumitur, quam dolus.*
5 *Sponte confitens præsumitur veritatem dixisse.*
6 *Scriptura originalis dicitur illa, quæ tempore actus gesti conficitur.*
7 *Scriptura originalis non potest impune lacerari.*
8 *Scriptura ad quam quis se refert omnino conseruanda est.*
9 *Decretum Iudicis requirit scripturam.*
10 *Causa bestialis non excusat à pœna temeritatis.*

RESOLVTIO XLVIII.

Ominicus de Summo vir alioquin probus, qui quandam notam translationis pensionis q. Garsiæ de Gibraleon. per eum vti notarium receptam laceraverat sub eo prętextu, quod confuse cum multis apostillis confecta fuerat, & aliam confecerat, ac in instrumentis per eum publicatis inseruerat literas reseruationis pensioñ, quas tamen distinctè non viderat, licet coram eo in quodam sacco allatæ fuissent à Domino Sebastiano Pighino, & me absolutus fuit à crimine falsi, & pœna
1 legis Corneliæ. Quia ex pluribus constabat ipsum non fuisse circa præmissa dolosè versatum, & lex Cornelia requirebat dolum, l.nec exemplum, C.de fals.& l. quid sit falsum, & vtrobique Bar. ff. eo tit.
2 Et licet mutasset veritatem in dictis instrumentis per eum publicatis id inconsiderate fecerat, nec matricem ex qua dicta instrumenta publica sumpserat aliter corruperat, quod si dolosè fecisset, vtique & illam corrupisset, ne per recursum ad eam falsitatis ipsa detegeretur, cum ad illam semper vti ad fontem recurratur, vbi instrumentorum fides in dubium reuocatur, vt Bald. in cap. 1. nu. 22. de probat. per scriben. in Auth. si quis in aliquo C. de eden. Anchar. cons. 431.
3 Et sic non falsificata matrice error potius præsumebatur imo per illius exhibitionem deprehen-
4 debatur, ita Bar. in l. si librarius, num. 9. de reg. iur. prout etiam regulariter in notario error potius, quam dolus præsumebatur, vt Bar. in l. quoties. §. 1. ff. de hæred. instit.
5 Et maxime, quia à se ipso omnia sponte, & ingenue confessus fuerat ex qua confessione oriebatur præsumptio dictorum per eum, ad not. in l. 1. C. ne tut. vel cur. vect. cond. & in c. fin. de furt. Abb. Fel. Dec. & alij in c. at si Clerici in 6. not. de iud. Tiraq. de pœn. causa. 30.
6 Verum quia scriptura prædicta per eum tempore actus gesti confecta erat originalis, §. illud. Auth. de tabell. Bal. in l. 2. nu. 9. c. de testam. Ias. in
7 d. Auth. si quis in aliquo in prin. Fuit dictum quod non potuerat illam impune lacerare, vt per Bal. in Rub. C. de fide instrum. 28. Ioan. de amicis, cons. 106. nu. 8.
8 Maxime, quia transferens in ipsa translatione ad illam se retulerat, dicendo, quod transferebat, prout in ipsa scriptura continebatur, quo casu erat omnino conseruanda ad not. in l. Paulus, ff. ad l.
9 Cornel. de fals. & in l. eum qui C. eo. tit. Et eo magis cum ipsa translatio ob decretum Iudicis requireret scripturam Bal in d. rub. C. de fide instrum. nu. 20. & 28. Ang. in l. acta, num. 5. & ibi Imol. ff. de rei iud.
10 Ideo licet excusaretur à dolo ob causas, de quibus in actis non tamen excusabatur à pœna temeritatis, per quam crimen stellionatus incurrebat, vt per Ang. in l. Plagij ver. similiter attende, C. ad l. Flau. de plag. & in Lex consultu, §. eum, qui ff. de appell. Ias. in l. iuste in fin. ff. de acquiren. possess. Dec. in l. hoc edicto, col. penult. propè fin. ff. quod quisq; iur.

ARGVMENTVM.

Remissoria in criminalibus, etiam vbi testes sunt extra prouinciam Fisco non est concedenda.

SVMMARIVM.

1 *Distinctio de testibus in Prouincia, & extra Prouinciam in remissorijs reprobatur ab Abbate.*
2 *Rationes eadem concurrunt in vtroque casu.*
3 *Remissoria in fauorem rei, vel ipso consentiente concedi potest.*
4 *Opinio quod Fisco non detur recepta fuit in curia.*
5 *Resolutio huiusmodi fuit causa condendi motum proprium, quod Fisco detur remissoria.*

RESOLVTIO XLIX.

Ostquam Episcopus Oscen de mandato Summi Pontificis ad preces Cesaris admissus fuit per procuratorem, dum instaretur pro parte Fisci decerni remissoriam pro repetendis testibus, Domini decreuerũt non esse aliter decernendam, etiam quod testes essent extra Prouinciam, & iurisdictionem nostram,
1 nec cogi possent comparere secundum opinionem, glos. Abb. Anchar. Card. & aliorum in c. constitutus de fideiussor, & sententiam eiusdem Abbaris reprobantis distinctionem de testibus existentibus in Prouincia, seu extra Prouinciam in c. cum causam col. pen. ver. vlt. extra glos. de test.
2 Cum concurrerent vtroq; casu eædem rationes grauitas scilicet causæ, & quia euenire posset, vt testes torqueri deberent, sicut considerabat Abbas in d. c. cum causam, de quo etiam per Glos. & Doct. in c. testes 3. q. 9. Cin. & Sal. in Auth. apud eloquentiss. C. de fid. instr.
3 Et quod opinio contraria, quando testes erant extra Prouinciam poterat procedere, vbi peteretur ad fauorem rei, sicut distinguebat Sal. in dicta Auth. prope finem, vel inquisito consentiente, pro vt eius consensum requiri, & non debere aliter testium repetitionem in criminalibus committi voluerat Gram. in cons. 67.
4 Et dicebant opinionem prædictam fuisse receptam hic in curia, in quam pluribus causis, & in specie, in quadam Polignanen excessuum, in qua Reuerendiss. D. Cardinalis Parisius in minoribus Auditor Cameræ decreuerat, & reclamante Epi-
5 scopo remissoria effectum non habuerat. Quæ resolutio præbuit occasionem condendi motum proprium, quem ego formaui, quod vbi testes essent extra Prouinciam daretur remissoria Fisco, & haberet locum, etiam in pendentibus, quamuis respectu causæ huiusmodi res fuerit reducta ad terminos iuris, & remissoria per præfatos Dominos denegata.

ARGVMENTVM.

Motus proprius de faciendo depositum pœnæ pecuniariæ procedit etiam, vbi quis condemnantur ratione delictorum extra terras Ecclesiæ commissorum.

SVMMARIVM.

1 *Ex prohemio colligitur intentio finalis disponentis.*
2 *Fallit vbi est dispositio generalior ipsa causa.*
3 *Motus proprius respicit iudicia, non autem delicta.*
4 *Et respicit ordinationem.*
5 *In ordinatorijs forenses ligantur statutis loci, vbi agitatur iudicium.*
6 *Papa habet iurisdictionem in quoscunq; clericos etiã extra eius districtum temporalem.*

RESOLVTIO L.

Ondemnauimus D. Sebastianus Pighinus Locumtenens in ciuilibus, & ego Episcopum Egittamen diffinitiue in pœnas contentas in monitorio contra eum decreto inter quas erat pecuniaria viginti millium ducatorum, & fuit dubitatum ab eodem Domino Sebastiano an appellatio dicti Episcopi esset reijcienda ob non factum depositum iuxta formam motus proprij, quia in illius probemio fiebat mentio de improbitate illorum, qui in terris Romandiolæ ad calumniosas appellationes confugiebant, & sic eius dispositio videbatur restringenda ad delicta in dictis terris, vel saltem in locis subiectis ipsi Pa-
1 pæ disponenti, & ex prohemio colligebatur finalis causa dispositionis iuxta not. in l. fin. de hæred. instit. per Bar. in l. ambitiosa, column. penult. ff. de decret. ab ord. Facien. per Dec. in l. 2. §. mutui dario in 2. lect. ff. si cert. pet. Anchar. in cons. 36. & Alex. in cons. 55. lib. 5. Rom. cons. 16. Sed tenuit contrarium, prout alias ego quoque tenueram, quia illa non fuerat causa finalis ipsius dispositionis, sed impulsiua, sicut de Calphurnia dicebatur in l. 1. §. sextum. ff. de postul.
2 Quod ex eo deducebatur, quia dispositio erat generalior ipsa causa, quo casu causa dicebatur impulsiua, & non finalis Io. And. in c. quoniam in 1. quæst. de immunit. Eccl. lib. 6. quem referebat & sequebatur Felyn. in c. cum nuntius colum. 1. de test. Ias. in cons. 1. col. 10. vol. 1. Apparebat autem generalior, ex quo non solum calumniosè appellantes, sed etiam eos, qui iuste appellarent arctabat ad depositum faciendum.

Nec videbatur Papam voluisse restringere dispositionem ad terras Ecclesiæ, ob id quod fecerat mentionẽ de terris, & locis sanctitati suæ subiectis vt prætendebatur secundum not. per Soc. in cons.
3 54. col. 2. ver. tertia restrictio vol. 4. Nam motus proprius non respiciebat ipsa delicta, sed iudicia, & loca in quibus de delictis agebatur, vt scilicet Iudices in iudicijs coram ipsis petentibus super quibuscunq; delictis vbilibet commissis appellantes non audirent nisi facto deposito. Nec Soc. in dicto cons. 54. dicebat ex prohemio restringi dispositionẽ sed solum, quod lex generalis restringebatur ex alia parte dispositionis, in qua loquebatur specialiter & vt minus corrigeret ius commune, quã fieri posset.
4 Quod tanto magis in proposito dicendum erat, quia huiusmodi motus proprius respiciebat ordinatoria Alex. in l. 1. in no. ff. de l. 1. & in cons. 167.

circa

5 circa finem,vol.2.Cor.conf.187.col.fi.vol.4. Quo
casu etiam forenses ligabantur ad not. in c. quod
clericis de for. comp. & in c. Ecclesia S. Mariæ de
6 Constitut.Gem.cons.73. Tum etiam quia eramus
in Episcopo, & per consequens iurisdictione di-
sponentis subiecto quandoqnidem Papa iurisdi-
ctionem habet in omnes clericos cuiuscunque
dioc. etiam extra districtum temporalis dominij
Sedis Apostolicæ,Io.Mon.& ibi Prob. in cap. si eo
tempore de elect.l.6.Bal.in c.1. quis dic. Dux, vel
Marchio.in vsib.feud.

ARGVMENTVM,

Idem motus proprius procedit etiam respectu aliarum pœnarum, vt non possit appellari, nisi facto deposito pœnæ pecuniariæ contentæ in eadem sententia.

SVMMARIVM.

1 *Motus proprius est correctorius, & odiosus, & propterea restringendus.*
2 *Natura verbi vniuersalis negatiui est excludere omnem dispensationem, & potentiam etiam in casibus specialibus.*
3 *Dispositio legis in quo potest semper seruanda est.*
4 *Quando concurrunt duæ causæ prohibitoriæ, & permissiua inseparabilibus prohibitiua non nocet permissiue.*
5 *Imo nec in indiuiduis vbi reducimur ad ius commune.*
6 *Pœna adiecta ad aggrauandum non debet operari effectum contrarium.*

RESOLVTIO LI.

SVcceffiue in eadem R.P.D.
Iacobus Puteus, & ego te-
nuimus appellationem e-
tiam respectu excommuni-
cationis,& aliarum pœna-
rum, in quibus non cade-
bat depositum nō facto de
posito de pœna pecuniaria
1 denegandam esse. Non obstante, quod motus
proprius huiusmodi esset correctorius,& odiosus,
vt pote tollens,& restringens defensiones, & per
consequens restringendus solum ad pœnas,in qui-
bus caderet depositum ad Bar.& alios in l.si vero.
S.de viro ff.sol.mat.in l.omnes populi col.fin. ver.
4.quæro de iust.& iur.in Auth. quas actiones, C.
de Sac.Eccl.in c.cum dilectus de consuet. c.odia.
de reg.Iur.cum similibus.
2 Quia cum motus proprius loqueretur per ver-
bum vniuersale negatiuum, videlicet nullas ap-
pellationes reijciebat omnem prorsus appella-
tionem etiam in mixta condemnatione, siue in-
terponeretur respectu pœnę pecuniariæ,siue nō,ex
natura verbi vniuersalis negatiui, quæ erat exclu-
dere omnem dispensationem, & tollere omnem
potentiam,etiam in casibus specialibus ad glos. in
Clem. vt si in ver. nullo modo de ætate, & qual.
Ang.& Imol.in l.si quæramus,ff.de test. Ias. in l.1.
S.sublata,nu.13.& seq.ff.ad Trebell.Paris.cons.82.
3 nu. 9. vol. 1. Et legis dispositio semper in quo po-
terat seruanda erat,l.2.C.vt infra cert.temp.l.qui-
cunq;C.de ser.fug.Ang.in auth.sed nouo iure in fi-
ne,ver.quid si manum nō habet C.eo tit.vnde cum
in altera ex dictis pœnis seruari possit, vtique ser-
uari debebat.
4 Nec obstare dicebamus, quod vbi duæ causæ
concurrebant,vna permissiua, altera prohibitiua
tunc prohibitiua inseparabilibus non nocebat per
missiue secundum Bar.in l.3. S. fi. ad Sillan. & Ias.
5 in l.mater C.de inoff.testam. Imo nec etiam in in-
diuiduis quando per causam permissiuam redu-
cebamur ad ius commune Ias. in l. si arrogator,
nu.48.de adopt. Et quod propterea, siue materia
in proposito esset diuidua, siue indiuidua appella-
tio prohibita à pœna,in qua depositum consistere
poterat non videbatur prohibita ab illa, in qua
depositum non cadebat.
Quia erat aduertendum, quod appellatio inter-
ponebatur à sententia,non autem à pœna,& ideo
cum sententia contineret etiam pœnam, in qua
ddpositum cadebat, ita quod lex, seu motus pro-
prius in illa parte verificari poterat,& prohibebat
appellationem cum illa vniuersali negatiua,nulla
re,vtique non poterat etiam ab alio capite appel-
6 lari nisi deposito facto. Alioquin illa pœna ex-
communicationis adiecta ad magis grauandum
operaretur contrarium effectum, scilicet releua-
men ab onere depositi contra notissimas regulas
iuris l.legata inutiliter.ff.de fund.inst. l. Aurelius.
S.testamento ita ff.de lib.l.cum sim.

ARGVMENTVM.

Saluus conductus etiam subreptitius prodest ad minuendam pœnam vltimi supplicij, quę alias posset imponi pro crimine.

SVMMARIVM.

1 *Saluus conductus subreptitius non prodest inquisito illum habenti.*
2 *Idiota persona non debet decipi sub fide publica etiam subreptitia sine dolo impetrata.*
3 *Fides publica talis qualis est debet inducere iudicem ad minuendam pœnam.*
4 *Meretrici volenti ducere in virum condemnatum*

Pœna ultimi supplicij debet talis condemnatus condonari.

5 *Qualitas derobationis in homicidio facit transire crimen homicidij in latrocinium.*

6 *Qualitas huiusmodi ommissa in saluo conductu reddit illum subrepetitium.*

7 *Captanda est occasio puniendi crimen enorme, ut ceteris sit exemplo.*

8 *Imputandum est idiote qui non facit sibi legi saluum conductum pro eo impetratum si saluus conductus sit subrepetitius.*

9 *Nullus est tam fatuus, quin sciat qualitatem derobationis alterare crimen homicidij.*

10 *Latrones ubique locorum saltem recepta consuetudine puniuntur.*

11 *In re notoria non potest dici fuisse quem sub fide publica deceptum.*

12 *Delinquens enormiter Meretrici etiam volenti eã ducere in uirum, non est concedendus.*

13 *Et in omnem euentum in urbe non seruatur de consuetudine.*

14 *Sanctissimus D.N. inclinauit pro minoratione pœnæ in casu de quo in præsenti decisione ellegata etiam per eum ratione.*

RESOLVTIO LII.

1 VIDAM Senensis interfecto eius Domino in Ciuitate Senarum, & derobato scripserat literas Domino Vanno Signorino, ut pro eo impetraret Saluum conductum, & eo à Gubernatore Urbis obtento, cum peruenisset ad Urbem, ac captus confessus fuisset homicidium eum qualitate derobationis de qua
2 in saluo conductu nulla facta fuerat mentio. Aliqui ex Dominis Visitatoribus dicebant quod literarum saluus conductus esset subreptius, & propterea inquisito suffragari non deberet. Tamen quia ipse erat idiota qui scripserat ueritatem dicto Domino Vanno, & ab eo receperat saluum cõductum credens esse ualidum non uidebatur iustũ quod decipi deberet sub hac fide publica absque sui culpa, & dolo taliter impetrata prout notat, Alb. in l. 1. C. de his qui uon. ętat. impet. eum credidisset bona fide licentiam tenere, ut per eund. Alb. in l. præsenti §. cum autem col. 3. in princ. C. de ijs qui ad ecc. confu. & subreptio in supplicatione impetrata per alium absente principali non debet nocere ipsi principali Rot. decis. 73. in antiquis Dominus Urbanus alias 74. de rescript.
3 Et in omnem casum qualis esset huiusmodi fides publica debebat saltim inducere iudices admi
4 norandum pœnam, Et maxime cum petitus fuisset in uirum à Meretrice, & eam iam desponsasset.
5 Alij uero replicabant quod ex quo illa qualitas derobationis faciebat transire homicidium in aliã speciem criminis scilicet latrocinij, ut in l. capitalium §. famosos ff. de pœn. in Auth. sed nouo iure C. de ser. fug. Sicque redderet saluum conductum
6 subrepetitium. Ne dum pœna ultimi supplicij re-
7 mitenda non erat, sed captanda occasio huiusmodi ut hic facinorosus, & proditor, ac tam scelestus & impius homo, qui Domiuum suum ad effectum
8 deroborandi necauerat ceteris exemplo esset. Et quod sicut scripserat eidẽ Domino Vanno de ablatione rerum ita sibi prospicere potuerat legendo saluũ conductũ, uel illud sibi legi faciendo Quod cũ non fecisse potius diuine iustitiæ, quę noluerat tã enorme facinus inultum remanere adscribend um erat quam eius simplicitati.
9 Nullus enim tam fatuus reperiebatur quin sciret qualitatem derobationis huiusmodi maxime alterare delictum homicidij etiã ex iure quodam
10 iusto naturæ. Et q̃ ubiq. locorũ tales appellabantur uulgo assassini & q̃ latrones saltẽ ex recepta cõ
11 suetudine ubique etiam puniebantur. Unde in re tam notoria nullo modo poterat dici illum fuisse fide publica deceptum.
12 Nec meritrici similis delinquens nullo pacto cõ
13 donandus erat. Præter id quod opinio prædicta nunquam in Urbe recepta fuerat in quę si recipere tur omnes ferre delinquentes impuniti euaderent ob numerum Meretricum in ea existentium.

& hanc sententiam maior, & sanior pars Dominorum aplectabatur, & dicebat exequutioni mittẽ
14 dam. Verum cũ Illustris. D. Margarita de Austria credens rẽ piã facere ratione disponsationis prædictæ pro eo intercederet fuit dictum quod fieret uerbum cũ sanctitate sua quæ auditis uotis Dominorum inclinauit pro minoratione pœnæ, dicens, quod & si saluus conductus est subreptitius nõ omnes tamen han subreptionem sciuissent sed bene omnibus innotuisset hominem sub saluo conductu neci traditum fuisse, & sic fuit transmissus ad triremes perpetuo.

ARGVMENTVM.

Decretum Iudicis generale super quæstione inferẽda Reo ob ambiguas, & inuerisimiles responsiones debet intelligi de quæstione inferenda super crimine, non autem pro eruendis præcisis, uel magis uerisimilibus responsionibus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in criminalibus potest interrogare reum ubicunque equitas eum mouet.*

2 *Verba l. ubicunque de interrog. actionib. quomodo intelligantur.*

3 *Iudex non tenetur admittere inuerisimiles responsiones Rei.*

4 *Reus ambigue respondens potest torqueri pro erũda præcisa responsione quando uere, uel præsumptiue*

ptiue infert ad crimen.
5 *Etiam nulla sibi data dilatione ad cogitandum.*
6 *De facili quis potest obliuisci de gestis per eum.*
7 *Reus non potest torqueri pro eruendis inditijs, sed pro eruendo crimine.*
8 *Ad quaestionem non debet deueniri, nisi praecedentibus inditijs, & talibus, quod sola confessio rei deesse videatur.*
9 *Sententia debet semper intelligi secundum ius commune.*
Reus, qui fuit tortus, & purgauit non potest condemnari.

RESOLVTIO LIII.

DVm in quadam Bononien. Parricidij pro Fisco, & equite Piatesio contra Andream etiam Piatesium carceratum praetenderetur posse procedi ad condemnationem, tamquam ex inditijs fere indubitatis conuictum coram D. Gubernatore, cui ego post torturam eidem Andreae illatam in adiunctum datus fui cum multa, & magis vrgentia ad conuincendum eum militarent ex ipsius ambiguis, & inuerisimilibus responsionibus super quibus per Dominum Locuntenentem dicti D. Gubernatoris facto quodam decreto multum generali processum fuerat ad torturam dictus Locuntenens, nec videretur admisisse reum ad purgationem inditiorum, dicebat quod quantum ad ambiguas responsiones ipse supposuerat ipsum reum quaestionibus pro eruendis praecisis responsionibus, & non super ipso crimine.

1 Quia cum Iudex in criminalibus posset interrogare reum, vbicunq; equitas eum moueret secundum Bal. in l. 2. ver. ex officio, tamen C. de exhibeñ reis quem sequatur Georg. Nata. in Clem. saepe col. 7. de verb. signif. prout cantabant verba text. in l. vbicunque ff. de interrog. actio.

2 Quae exponebantur idest in quacunq; parte iuditij, & ex quacunq; causa Iudex, ita expedire ad faciliore.n iuditij expeditionem cognosceret, vt declarabat Rom. in cons. 375. in principio etiam quod huiusmodi praecisè responsiones non inferrent alias ad delictum potuerat torquere, si ipse reus respondere recusabat, prout in casu nostro recusauerat.

3 quantum vero ad inuerisimiles quia Iudex non tenebatur tales respõsiones admittere, vt per Hip. cons. 71. nu. 17. & 101. nu. 76. & 109. nu. 24. Gram. voto 14. col. 2. torquere sibi licuerat pro magis verisimilibus eruendis, & sic vtroq; casu non poterant dici inditia huiusmodi purgata respectu criminis principalis.

Sed ego replicabam, & D. Gubernator approbabat quod licet Iudex posset interrogare in quacunque parte iuditij, & ex quacunq; causa, vt dicebatur, non tamen poterat in quacunq; parte, nec ex quacunq; causa torquere, sed tunc demum respectu processus faciente.

4 Cum ipse reus super ipsa inquisitione, vel eam concernentibus in facto proprio respondere recusaret, ita quod responsio eruenda necessario, vere, vel saltem praesumptiuè inferret ad delictum, & nõ alias per doctrinam Bal. in l. accusationem col. 2. C. qui accus. non poss. quam sequeb. Brun. in tract. de indit. & tort. q. 5. decis. Neap. 146. in nouis.

5 Reus enim ambigue respondens super ipso delicto, ideo torqueri poterat, quia certus esse debebat se fecisse, vel non fecisse, & ob id, & nulla sibi dilatio ad respondendum danda erat, sed praesens statim cogebatur respondere iuxt. glos. sing. in c. t. 1. q. 4. relat. per Roman. in sing. 694. quaero nunquid per Ioannem de Arnono in sing. 23. quotidie hic casus, Bald. in l. cum falsum ff. de acq. haered.

6 Quod quidẽ non sic procedebat vbi responsio non inferebat ad delictum, quia de facili quis poterat etiam de rebus per eum gestis obliuisci ad not. in l. 2. C. de vet. iur. enucl. in l. peregre ff. de acquir. poss. Hipp. in cons. 77. nu. 15. Gram. in cons. 47. nu. 14. & in voto 36. nu. 1. & seq.

7 Quo vero ad inuerisimiles responsiones, quod nullibi legeram reum posse torqueri pro eruendis inditijs ab eo, sed bene quod nullo modo, & non nisi pro reperiendo crimine intentato, vt per Bal. in cons. 259. verba inquisitionis, vol. 1. relat. per Hippol. in cons. 70. nu. 45. Et quod ad eam non

8 poterat deueniri, nisi ipsis inditijs praecedentibus, & talibus quod quodammodo sola confessio rei deesse ad probationem ipsius criminis videretur. l. 1. & per totum ff. & C. de quaestio.

9 Et propterea cum decretum per eum factum posset intelligi de tortura respectu criminis reperiendi illata, sic potius erat intelligendum cum esset secundum Iuris communis dispositionem, secundum quam semper sententia in dubio interpretabatur glos. in l. Herennius S. fin. in fine de e-

10 uict. Bar. in l. 2. S. edicto col. 3. ff. vi bon. rapro. Et sic cum in tortura perseuerasset inditia contra eum laborantia ex dictis inuerisimilibus responsionibus fuisse purgata, ita quod ad condemnationem saltem directam in eis nullo modo fieri poterat fundamentum.

ARGVMENTVM.

Periurium circa partitum litis decisiuum an criminaliter puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Ex periurio facto in partito decisiuo litis nulla actio parti oritur.*

2 *Vbi aliquo facto actio ciuilis non oritur parti minus oritur Fisco criminalis.*
3 *Periurus dolum committit, & fere impossibile est id committi posse sine dolo.*
4 *Dolus punitur criminaliter.*
5 *Lex nunquam aperit viam periurijs.*

RESOLVTIO LIV.

IN vna Astoricen. periurij inter Fiscum, & Didacum de Vega illi adhęrentem, & Alphonsum Diaz reum inquisitum fuit dubitatum. An periurium circa partitum litis decisiuum puniri posset criminaliter. Et pro negatiua allegabatur tex. in l. 2. cum ibi not. per Sal. C. de reb. cred.

1 Secundo dicebatur, quod ex quo nulla actio
parti ex tali periurio ciuilis oriebatur per text. in l.
1. C. de reb. cre. & in l. nam, & posteaquam ff. de
2 iur. iur. Nec reipublici oriri poterat, vt per Salyc.
in l. eos, & in l. si abducta in vlt. col. C. de furtis, &
per Hipp. cons. 35. nu. 14. & in cons. 53. n. 12. Præsertim quando ex actu, super quo iurabatur resultabat delictum priuatum, & non publicum prout in casu nostro iuxt. ea, quæ trad. Cassaneus in consuet. Burgun. & quod tale periurium non puniretur tenuerat Guido Papa cons. 88. circa merita 2. col. in fin.

Pro affirmatiua vero, quam secuti fuimus D. Puteus, & ego adducebantur not. per Iacob. Butrigar in l. 1. C. de sum. trin. & fide Cathol. & in d. l. 2. vbi & Bal. & Io. Faber concludebant periurium puniri & respondebant ad d. l. 2. etiam vltra glos. Bal. in l. si fideiussor. §. in omnibus ver. nota hic. ff. man. sequebatur Ias. in l. si duo. §. fi. ff. de iureiur. & quod pro ista opinione erat tex. in l. fin. ff. de cri. stellio. & in c. quicunq. vti etiam glos. & ibi Car. Alex. 6. q. 1. & Ripa in c. 2. nu. 10. de rescrip.

3 Nam negari non poterat quin periurus dolum
committeret, imo impossibile videbatur illud sine
dolo committi posse ad not. per Ias. in l. si quis ma-
ior, C. de transact. & & in l. qui iurasse ff. de iureiur.
4 Et dolus criminaliter puniebatur l. 3. de crim. stel-
5 lio, glos. in l. 1. ff. de fid. tuto. Et sic dicebamus tale
periurium non puniri saltem pœna extraordinaria
sequebatur, quod lex aperiebat viam periurijs cō-
tra l. 1. C. si aduer. vend. & l. 2. C. de ind. vidue toll.

Nec obstat ratio superius adducta, quia ad illā colligebatur responsio ex ijs, quæ not. Matth. de Afflic. in tit. de consu. rect. feud. §. Item si inter Dominum, nu. 17. vsque ad finem, vbi late hoc disputabat, & concludebat tale periurium puniri pœna extraordinaria optimis rationibus, de quibus ibi per eum, & in const. reg. fol. 189. col. 2. & sequen.

ARGVMENTVM.

Quando causa bestialis excuset à dolo, & à pœna periurij.

SVMMARIVM.

1 *Qualibet causa etiam iniusta, & bestialis excusat à dolo.*
2 *Ita etiam excusat à pœna periurij.*
3 *Dictum Bal. in l. 3. C. de calum. non intelligitur prout intelligit Alex. & Soc.*
4 *Causa bestialis nunquam excusat à dolo præsumpto, sed tantum à vero.*
5 *Vbi de modica summa agitur non præsumitur dolus.*
6 *Non præsumitur errasse quando quis iurauit super scriptura, quam prius videt, & legit.*
7 *Periuria quæ fiunt à reo super inquisitione non puniuntur.*
8 *Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali.*
9 *Ex negatione veritatis, & mendacio arguitur dolus.*
10 *Debitor contra quem est commissa exaduerso exequutio soluens exequutori curiæ liberatur.*
11 *Doctor errans in iure non excusatur.*
12 *Probatio non concludens nihil releuat.*
13 *Causa bestialis excusat dummodo constet quem motum fuisse ex illa, & quod credatur tempore actus gesti causam fuisse rationabilem.*
14 *Nullus præsumitur moueri ex causa bestiali.*

RESOLVTIO LV.

IN eadem fuit vlterius dubitatum, an allegata causa prætensi erroris excusaret inquisitum à dolo, & à pœna periurij. Et pro affirmatiua Dominus Iacobus Puteus dicebat ipsemet inquisitus, quod ex quo ipse crediderat esse aliud depositum, quod videlicet prætendebat Didacus soluisse exequutori non poterat dici periurasse, & quod habuisset illam credulitatem subiungebat constare in suamet responsione, quam fecerat ad partitum, dum in ea dixerat non fuisse satisfactam de deposito, neque de expensis circa illius exactionem factis, quæ ascendebant ad summam 2. Iul. & vltra. Apparebat autem ex confessione ipsius Didaci, quod in deposito, super quo prætendebatur ipsum periurasse, neque in alio fuerant factæ tot expensæ, sed bene in illo executoris, sic ergo de illo intellexerat, & ad illud relationem habuerat.

Et licet illa prætensio, quod esset creditor depositi ad quid se retulisse asserebat esset iniusta per

ea quæ deducebantur infra tamen cùm periurium sine dolo minime committeretur iuxta dictum Bal. in l.obseruare §.profisci col.penul.ff.de offic.pro & leg.quod communiter tenebatur, vt per Canonistas in c.breui de iuriur.

1 Tamen dicebat succedere regulā vulgat. quod prout quælibet causa ne dum iusta,sed etiam iniusta,& bestialis excusabat à dolo glos. & Ang. in l. Plagij.c.ad l.fal.de plag. & in l. 1. cum alis ff. de oblig.ita etiam excusabat à pœna periurii,& illius reatu,vt in terminis voluerat Ias.in d.l. qui iurasse & in l.videamus ff. de in litem iur. Gram.uoto.10. num.24.

3 Et dicebat dictus Dominus de Puteo quod dictum Bald.in l.3.in 3.notabil. c. de calu. quod ego inter alia allegabam non intelligebatur eo modo, nec prout intelligebat Alex.in Apostill.ad eundem in d.l.Plagij & Soc.consi.178.colu.5.vol.1. Quia Bald.non faciebat, ibi differentiam quantum ad exclusionem doli quod essemus in delictis iuditialibus,sed bene dicebat prout causa bestialis excusabat à dolo extraiuditialibus non ita excusabat à

4 præsumpta calumnia in iuditialibus, & verum dicebat eum nunquam excuset dolo præsumpto, sed tantum a dolo vero,vt per Ang.in l.ex consensu §. cum qui ff.de appel.Decis.Neapol.31.nu.3.in an.

5 tiq.Qui dolus præsumptus in casu nostro considerari non poterat, nec præsumebatur cum de summa 11.Iul.& contra personam qualificatam ageretur iuxt.not.in c.accedens de crim.fal.& per Bald. in l.2.C.eo.

Non obstare dicebat text. in capitulo si non concut. C. de iniur. & in l. 1. C. de sicea cum alijs simul per ea, quæ magistraliter tradeb. Bart. in l. dolum C. de dolo,& Fel..n c.1.in 4.colu.de præsumpt.

Pro negatiua vero ego considerabam si dici posset quod immo dictus inquisitus huiusmodi periurium dolose,& nō per errorem commiserat,quo casu cessante omnia supradicta ad tex.in l.igitur ff. de liberali causa,& per Ang.& alios in d.l.Plagij & per Canonistas in d. c. accedens, quod apparebat ex infrascriptis.

6 Et primo,quia partium specifice se referebat ad cedulam certam in actis productam tam in tempore quam in summa diuersam à credito,de quo ipse falso prætendebat per errorem,& edidisse,& penes alium notarium confectam,vnde non poterat videri errore factam,sed consulto,quia iurauerat super cedula,de quā in partito quod viderat,& legerat prout ipsemet fatebatur,& l.præsumebat l. non est ferendus ff.de transac.Bal.consi.7.num.10.volu.1.

7 Præsertim cū ex primo deposito esset creditor tantum pro certo: residuo maioris summa, cuius partem iam habuerat,prout ipsemet asseruit,virtute autem secundi deposit,super quo iurauerat totum petebat & non residuum.

8 Secundo quia in vno constituto inquisitus ostēsa sibi quietantia à tergo cedulæ,super quo iuratum fuerat intrepide illam negauerat asserens non esse eius manum & nunquam reperiri posse, quod illam scripserit, & postea in alio dixerat fuisse scriptā,& subscriptam eius manu, & quod de illa huiusque non dubitauerat, neque illam negauerat quia non videretur sua equaliter,& sic conuincebatur manifeste de periurio & doloso, quia in omnem euentum si sua videbatur aliquo modo non dicebat illam ita præcise negare prout negasse apparebat.

9 Et licet tale periurium non esset punibile ad no. per Alex.in apostill.ad Bart.in l.1.ff.de bon.eo.per Afflict. super const. Regni fol.89. per Sil. nuptia f.100. tamen inferebatur illum esse solitum sæpius periurare & semel malus semper præsumebatur malus in eodem generi mali, per reg. semel malus de regn. iur. l.6. & ex tali negatione,& mendacio arguebatur dolus ad not. per Felyn. in capitulo literas in princ.de præsump. per Bart. in l.de ætat. §. si eum esset de interog.actio Alexandr.consi.77. volumin. 1.

10 Nec obstare videbatur superius adducta,quia pro eorum resolutione considerabam esse impossibile,quod inquisitur cogitasset,& credidisset de alio deposito nam cum esset ll.peritus,& Doctor. ac procurator ficebat Didacum per solutionem factam executori, qui ita in iudicio iureiurando attestatur fuerat fuisse liberatum, iux.not.per Bal. in l.nouissime ff. quod falso tut. auct. & per Angel. in l.liber homo si princ.de hæred.institu per Alex. in apostil.ad Bart. in l.creditor ff. de solutio, nec sub hoc prætextu ignorātiæ excusari poterat propter professionis ipsius desiderij repugnantiam prout nat.Bart.in l.sed reprobari ff. de excus.tuto. & Bal.in l.t.C.qui & aduersus quos.

Nec erat verisimile,quod voluerit apponere de dicto depositio,sciens se statim repelli posse, prout etiam ab alio Iudice repulsus fuerat immo oriebatur præsumptio vehemens quod sciens & prudens de alio opposuisset à quo non poterat ita facile repelli nisi probata, eius manu, quæ erat admodum difficilis recognitionis propter caracteres penitus diuersos, & dissimiles ab alia ipsius manu consueta.

Nec ex illis verbis neque de expensis re iuncta depositione Didaci inferebatur necessario illud quod dicebat Dominus meus, quia Didaeus non negabat, quod in depositio super quo iurabat inquisitus non fuissent factę tot expensæ,vel vltra, sed bene dicebat, quod ipse Alphonsus nunquam petierat, nec obtinuerat aliquod mandatum super alio deposito, quam super illo, quod exequutioni solutum fuerat,& stabant ista simul, quod expendiset duos iulios circa depositum prædictum, vel aliud in tot citationibus pluries factis,vel alio modo, & tamen non obtinuisset mandatum contra dictum Didacum prout apparebat ex alio deposi-

13 tio confessato vnde probatio non erat concludens ad glos.vulg.in l.neque natales,C.de probat.& in l.non

§.non hoc, C. vnde cognat. Quo casu succedebat, quod cum non constaret ipsum motum fuisse ex illa causa licet tempore actus subesset non poterat illius prætextu se à dolo excusare ita in term. Alex. cons. 103. col. pen. vol. 1. Corn. cons. 33. col. penult. vol. 4. Claud. in l. iuste possidet circa finem, ff. de
14 acquir. poss. Nec aliquis præsumebatur moueri ex causa iniusta, & bestiali, vt per Aret. cons. 80. col. prima.

Prætetea dicebam, quod forsan illa verba, de quibus in vltima responsione intelligi poterant respectu omnium expensarum, tam primi, quam secundi depositi. Et nihilominus, quod iudicio meo non sufficiebat probare, quem motum fuisse ex aliqua causa iniusta, & bestiali, nisi etiam probaretur, quod tempore actus gesti credidisset actum faciens causam fore probabilem, & alias sufficientem ad !!hum facieñ pura probando, quod super eo consuluisset peritiores, præsertim in casu, in quo quis haberet præsumptionem iuris contra se, quod sciret causam irrationabilem, prout in nostro contigebat, & quod ita erat de mente Angeli si recte videretur in d. l. Plagij, C. ad l. Flauiam de Plag.

ARGVMENTVM.

Tex. in l. si diutino, ff. de pœn. procedit etiam in eo, qui reiterauit delicta.

SVMMARIVM.

1 *Causa minorandi pœnam in l. si diutino fuit, quia aliter debet puniri delictum recens, aliter antiquum.*
2 *Et ex negligentia Iudicum non inquirentium de crimine.*
3 *Quæ duæ rationes ita militant in vno, sicut in pluribus delictis.*
4 *Tex. in d. l. si diutino loquitur in singulari numero.*
5 *Reatus idem est quod crimen.*
6 *Consuetudo delinquendi aggrauat delinquentem, vt grauius puniatur.*

RESOLVTIO LVI.

N quadam Tudertina excessuum Domini visitatores dixerunt recedendum esse à pœna ordinaria legis Corneliæ de Sicarijs in eo, qui duo homicidia iam quindecim annis elapsis perpetrauerat
1 per tex. in l. si diutino, ff. de pœn. Considerantes, quod causa subleuandi pœnam, de qua in illo tex. erat diuturnitas temporis, cum aliter puniretur delictum antiquum, & aliter delictum recens, vt ibi
2 per gloss. Et etiam negligentia Iudicis, qui super crimine non inquisierat, prout colligebatur ex not. ibi per Bar. dum volebat dictam legem non procedere, vbicunq; Iudex etiam in contumaciam
3 condemnasset. Quæ rationes ita videbantur militare in pluribus delictis sicut in vno, imo multo magis in pluribus, quam in vno cum maior daretur negligentia respectu plurium, quam vnius.
4 Et licet fuerit dictum, quod tex. loquebatur in singulari; si quis in reatu. hoc est in crimine diuti-
5 no tempore fuerit. Reatus enim idem erat, quod crimen, seu delictum, l. 1. C. vbi senat. vel clariss.
6 Fel. in cap. illa, num. 2. de accus. Vnde non debebat intelligi de eo, qui in reatibus fuisset, in quo erat ratio consuetudinis delinquendi, ex qua grauius veniebat puniendus iux. not. in l. 3. C. de Epis. aud. in l. 5. C. de superexact. lib. 10. Et quod ita etiam videbatur esse de mente, Alber. in d. l. si diutino, dum dixerat illud non procedere in delicto reiterabili, quia tunc imputabatur consuetudini allegãtis dicta l. 3. Nihilominus obtentum fuit à maiori parte pœnam esse mitigandam pro ea authoritate, & æquitate, quibus semper ipsi vti consueuerint.

ARGVMENTVM.

Testes inquisiti, quod corrupti falsum deposuerint an possint torqueri non habita eorum depositione.

SVMMARIVM.

1 *De corpore delicti debet constare eo modo, quo potest.*
2 *Accusatio falsi non potest institui, nisi post didicita testificata.*
3 *Testis corruptus punitur de falso etiam quod veritatem dixerit.*
4 *Et etiam de periurio.*

RESOLVTIO LVII.

1
LVRIES dubitatum fuit coram me an contra testes, qui de corruptione, & subornatione inquirebantur falsum deposuisse in causis Ciuilibus pendentibus in Rota; à qua non poteramus habere illorũ depositiones stantibus alijs inditijs posset procedi ad quæstionem. Et semper resolutum fuit, quod aut intendebamus torquere super eo, quod falsum in aliquo particulari deposuissent, & tunc debere constare de depositionibus per eos factis, in quibus prætendebatur eos falsum deposuisse, vt videretur, an id quod falsum esse asserebatur vere deposuissent, & sic eo modo, quo poterat constare de corpore delicti secundum not. in l. 1. §. item illud, & in l. & si certus §. 1. ff. ad Sillen. & in l. fin. ff. de quæst.
2 per Hipp. in sua pract. in princ. num. 5. Prout etiam videbamus, quod non poterat institui à parte falsa accusatio, nisi post didicita testificata, vt per Sal. in l. produci, num. 3. ff. de testibus.

3 Aut

3 Aut intendebamus torquere super corruptione & tunc satis erat constare in actis, quod fuerant producti, & examinati in causa Ciuili absque eo, quod constaret de ijs, quæ deposuerunt, & si veritatem deposuissent dummodo corrupti de falso tenerentur, gloss. & Bart. in l. 1. §. & qui iudicem, ff. ad l. Corn. de fal. idem Bar. in l. Diuus, col. 2. num. 7. ff. de re iudic. specul. in tit. de testib. §. 1. vers. sed quid si testi, & ibi Io. Andr. in additionib. Fel. in c. licet causam num. 19. de probation. quicquid dixerit Dec. in cap. 1. de iuditijs. Et non solum de falso,
4 sed etiam de periurio, Sal. in l. si quis testibus, col. fin. in 5. quæst. C. de testib.

ARGVMENTVM.

Inducens testem ad deponendum verum, quod tamen testis ignorabat cum promissione pecuniarum de falso venit puniendus.

SVMMARIVM.

1 *Testis accipiens pecuniam pro deponenda veritate punitur pœna falsi.*
2 *Mandans cum promissione pecuniarum eadem pœna punitur.*
3 *Lex Cornelia ita punit mandantem sicut committentem.*
4 *Mandans punitur eadem pœna, qua Mandatarius.*
5 *Ratio inducens pœnam falsi in teste deponente veritatem per corruptionem quæ nam sit.*
6 *Crimen furti non committit, qui credit Dominum permissurum licet falso, & similiter denegaturum cum permissurus sit.*
7 *Voluntas, & propositum distingunt maleficia.*
8 *Mandans tenetur ne dum ad solita sed etiam ad ea, quæ euenire posse cogitare debuit.*
9 *Testis dicens veritatem quam nescit videtur esse in aperta falsitate.*

RESOLVTIO LVIII.

LPHONSVS de Morales in vna Conchensi Capellanie induxerat testem etiam cũ promissiõe pecuniarium ad deponendum verum quod tamen ipse testis ignorabat tenui ipsum de falso puniẽdum esse. Quia sicut punie-
1 batur testis pœna falsi accipiens pecuniam etiam pro veritate deponenda quam sciebat ex no. per glo. & Bar. in l. 1. in princ. per illum tex. ff. ad l. Cornel. de fals. & in l. diuus vbi communiter alij ff. de re iud. per Paul. de Castro & Ias. in l. 1. ff. de cond. ob turp. causam per Abb. in c. 1. in fine & ibi Ioann. de Anan. colu. fin. de crim. fal. quicquid dixerit Decius in cap. 1. in princ. de testib.
2 Ita etiam mandans puniri debebat, vt per Ang. suo tract. in verb. falsa num. 19. vers. quæro aliquis
3 accepit pecuniam. Cum lex Cornelia puniat mãdantem sicut committentem falsum d. l. 1. in prin.
4 & l. 2. ff. de fals. Et quia regulariter mandans eadẽ pœna puniebatur qua mandatarius ad not. in l. nõ ideo minus, C. de accus. in l. non solum §. si mandato ff. de iniur. per Abb. & alios in c. mulieres nu. 10. cum seq. de sent. excom. Alex. cons. 65. vol. 4. cũ similibus adductis per Ias. in l. si quis id quod ff. de iur. om. iud.
5 Et licet pro eius parte diceretur rationem inducentem pœnam falsi in teste per corruptelam deponente veritatem esse quia mentiebatur iurando nec prece, nec pretio moueri ad testificandum, vt per Imol. in c. licet causam vbi Fel. num. 3. de prob. Quæ videbatur cessare in mandante, qui non probatur mandasse testi, vt in hoc mentiretur, sed solũ quod deponeret id quod in effectu erat, verum in quo etiam testis ipse non poterat censeri periurius dicendo veritatem, quam iurauerat se dicturum.
6 Sicut non delictum furti committebat qui D. permissurum licet falso credebat, nec is qui credebat dominum denegaturum cum permissurus esset vulg. §. placuit inst. de oblig. qua de delic. nascun. l. inter omnes §. recte ff. de furt.
7 Cum propositum, & voluntas distinguerent maleficia l. qui iniurie ff. de furt. & in materia falsi Mars. in l. 1. §. præterea, num. 10. vers. vlterius Dico & in §. Diuus Adria. in princ. col. 2. ff. ad l. Cornel. de Sicc.

Nihilominus præter id quod allegata ratio non erat illa quæ pœnam falsi in ipso teste induceret, sed alia, quia videlicet turpiter sabiebat accipiendo pecuniam pro depositione, quam accipere minime debebat, vt per Bar. in d. l. 1. & ibi Hipp. col. 1 ff. de fals. per Felyn. in c. causam col. 5. de prob. & per Dec. in d. c. 1. de testib, quæ etiam in dante pro cedebat, vt per Ang. in dicto verbo falsario.
8 Replicabam considerationem tolli, ex eo quod iuramentum habebat formam communem, & quis corrupendo testem & ei mandando vt attestaretur ac eũ producendo, vt iuraret in forma censebatur mandasse omnia necessaria ad testimonium pro quo dederat pecunias, & propterea cum mandando fuerit in culpa tenebatur ne dum ad solita, sed etiam ad ea, quæ cogitare debebat euenire posse
9 c. fi. de homicid. in 6. Et tanto magis quia in casu nostro d. Alphonsus sciebat ipsum testem nescire veritatem, vnde forsan attentari posset ipsum testem quatenus dixerit se scire in hoc quod asseruerat se scire id quod nesciebat esse, in aperta falsitate, & mandantem similiter.

AR-

ARGVMENTVM.

Inducens testem ad deponendum falsum prout in prçcedenti decisione non venit priuandus beneficijs.

SVMMARIVM.

1 *Pœna priuationis nunquam imponitur nisi lege expresse caueatur.*

2 *Tex.in c.si Episcopus l.distinct imponit pœnam priuationis falsificanti scripturam, & dicenti testimonium falsum.*

3 *Mandans non punitur pœna imposita facienti quando per aliam legem ipsi mandanti pœna reperitur imposita.*

4 *Et maxime vbi potest assignari ratio diuersitatis.*

5 *Falsum non potest dici quando habet primordium veritatis,& pœna eo casu temperatur.*

6 *Testis deponens veritatem quam nescit punitur pœna temeritatis.*

7 *Tex.in d.c.si Episcopus tanquam pœnalis,& odiosus non est extendendus.*

8 *Inducens testes ad deponendum falsum non perdit causam.*

RESOLVTIO LIX.

N eadem tenui præfatum Alphonsum nihilominus priuandum non esse aliquo
1 modò beneficijs. Quia pœna priuationis nunquam imponebatur nisi lege aliqua expresse caueretur, vt p glos.in S.in sũma 15.q.8. in fin. per Fel. post Abb. & Imol.in c.quærelam num.5. de iureiur. & per not. in c.fi.de temp.ordi.per Ias.in l.illam C.de colla. faciebat tex.in S.optimum ibi nec quæ licet est lex aliquid tale dicens auth.de non elig secun.nub. in l.si seruum S.Prætor ait ibi non dixit Prætor. ff.de acquir.hæred.

2 Et licet tex. in S. Episcopus l. distin. imponeret pœnam priuationis in falsifican.scripturam vel dicente testimonium falsum & videretur idem esse in mandante per ea,quæ deducta fuerunt in præ
3 cedenti decisione. Nihilominus dicebam secus esse in casu nostro, tũ quia tex.expresse loquebatur in faciente,& de iure mandanti in crimine falsi reperiebatur iam statuta pœna, quo casu per legem imponentem aliam pœnam facienti non comprehendebatur mandas ad not.per Salic.post Bald.in l.non ideo minus num.19.ver.Ego dico latius ff.de accus per Ang.inverbo Sempronium mandatorum quæst.13.& 14.num.30.& ibi Augus.additionibus & constitutio pœnalis loquens in faciente non procedit in mandante,Gram.in voto 9.numer.29. Felyn.in c.mulieres num.5.de sent.ex c.licet dicatur, quod qui mandat vere committere dicitur d. c.mulieres S.illi vero de sen.excom.

4 Maxime in casu isto, in quo assignari posset ratio diuersitatis inter facientem, & mandantem vt hic cum ipse mandauerat Mandatarius vero illam ignoraret, vt per eundem sal.in dicta l. non ideo minus num.23.Ias.in l.si id quod ff.de iurisd.omn. ind.

5 Tumm quia non poterat dici mandasse falsum testimonium cum haberet primordium veritatis pro se,& sic pœna erat temperanda l.cum filius S.hæres in fine ff.de leg.2.Felyn.in cap. super literis numer.30.de rescrip.Hipp. in sing. 35. ille qui
9 nunquam.Prout etiam in ipso teste deponente veritatem quam certo nesciebat, qui pœna temeritatis tantum puniebatur vt per Anch. in cons. 24. Felyn. in c. fraternitatis in fine de hæret. Ias. in l. de pupilli S.si quis ipsi prætori numer. 11. de noui oper.nun.

7 Et tex.in d.c.si Episcopus loquebatur in dicente falsum testimonium vnde non erat extendendus ad inducentem & corrupentem testes pro veritate deponendum tanquam pœnalis, & odiosus c. in pœnis & c.odia de reg.iur. in 6.cum similibus.

8 Et prçsertim cum alias inducens testes nedum ad deponendum verum sed etiam quando propter falsitatem commissam in causa pars ipsa falsitatẽ committens amittat causam vide Iul.Clar.in S.falsum versicul. item propter falsitatem, non perderet causam l.Diuus,& ibi Bar.& alij ff.de re iud. in l.1.circa fin.C.si ex falsis instrum.Fel.in c. cum venerab.ver.vtrum sicut falsus de except.

ARGVMENTVM.

Pactum de soluendo expensas reseruationis fructuum & regressus non censetur expressum per illa verba reseruatis valde infrascriptis & non alias aliter, nec alio modo de quibus in supplicatione.

SVMMARIVM.

1 *Gratia est perfecta per solam supplicationem.*

2 *Supplicatio ad absolutoriam sufficit,& in possessorio.*

4 *Solutio compositionis nihil facit ad perfectionem gratiæ.*

4 *Nullus præsumitur assumere in se onus alienum. Præsertim vbi cadit delictum.*

5 *Papa non censetur remittere crimen quod non intelligit.*

RESOLVTIO LX.

N vna Romana Symoniæ pro fisco contra Ludouicũ Diaz Vrbis Vicarius, & ego tenuimus pactum de soluẽdo expensas expeditionis literarũ reseruationis fructuum, & regressus inter resignantem, & & resignatarium in die præstiti consensus factum non censeri expressum in supplicatione per ista verba videlicet, Nisi reseruatis valide infrascriptis, & non alias aliter, nec a-
1 lio modo. Quia per solam supplicationem gratia erat perfecta, & valida licet ad ipsius probationem & canonizationem in iudicio obtinendam requiretur literarum expeditio Rot. decis. 87. & alia 882. de resc. in antiq. Mil. in suo repertorio in vers. gratia Apostolica Felyn. in rubr. de const. col. 3. Cassad. de rest. spol. Dec. 8. & de caus. pos. & prop. decis. 4. de re iud. decis. 2. & super reg. cancel. Dec. 1. & 2. per Sarnen. in reg. de non iuxta form. supp. q. 3. per Stafil. de literis gratiæ, & iust. fol. 109. Pet. Rebuf. super concord. fol. 126. Quicquid dixerint Bellem. decis. 644. & Old. cons. 325. & Bald. in capitulo primo in princ. col. fin. per quos fiat inuestitura:

2 Et propterea cum in supplicatione diceretur valide reseruatis re, & ad validitatem reseruationis sufficeret sola supplicatio, quæ ad absolutoriam obtinendum, & in possess. sufficiebat Cass. in d. decis. 4. de cau. pos. & prop. & in d. decis. 2. de re iud. Sequebatur quod verba prædicta non poterant intelligi de expeditione literarum, quæ post gratiam perfectam expediebantur.

3 Et licet compositio pro reseruatione veniret soluenda, hoc tamen non faciebat gratiam non esse onus, quod sequebatur post gratiam perfectam.

4 Et quia in omnem euentum si per verba prædicta censeretur expressum quod litere expedirentur, & compositio solueretur tamen non propterea inferebatur Papam intellexisse actum fuisse inter resignantem, & resignatarium ex conuentione Symoniaca, vt onus expeditionis quod sui natura spectabat ad resignantem contra ius, & consuetunem transiret, & transferretur in resignatarium cũ quilibet teneretur soluere id quod ad se spectabat & nemo præsumeretur in se assumere onus alienũ l. cum de indebito ff. de prob. præsertim delictum committendo l. merito ff. pro soc.

5 Vnde non poterat censeri Papam remisisse simoniam quam ignorabat ad no. in l. quidam consulebant ff. de re iud. per Rom. cons. 206. per Ias. in l. Barbarius col. 3. ff. de offi. præt.

ARGVMENTVM.

Pactum de quo in precedenti decisione facit ipsam resignationem simoniacam.

SVMMARIVM.

1 *Pactum post resignationem incontinenti factum censetur inesse ipsi resignationi.*

2 *Resignans præsumitur resignare beneficium sub spe promissionis incontinenti sequutæ.*

3 *Doctrina Bar. in l. penul. §. si vir. solu. matrim. quomodo intelligatur.*

RESOLVTIO LXI.

1 N eadem tenuimus pactum prædictum omnino censeri simoniacum. Quia cũ post præstitum consensum incõtinenti coram eisdem notario, & testibus subsecutum fuerit, censebatur correspectiuum ad ipsam resignationem præcedentem, & eidem inesse, per illam vulg. regulam de qua in l. lecta vers. dicebam ff. si certum pet. & in c. officij de
2 elect. Et quia resignans præsumebatur resignasse sub spe illius promissionis subsequute per Doctr. Bar. & aliorum communiter in in l. penult. §. si iur. ff. sol. matr. quam sequebantur, Archid. in cons. 53. Abb. in cons. 73. 2. par. Cur. sen. in cons. 75. & Fely. in c. pastoralis col. penul. vers. scias num. 7. de rescr. & licet diceretur prædicta procedere dummodo dictæ dno copulatiue concurrent videlicet quod primus & secundus contractus esset inter easdem personas celebratus.

Et ex primo nullum ius esset quæsitum secundo contrahenti, quæ in proposito non videbantur cõcurrere ex quo primus contractus resignationis videbatur celebratus cum Papa, secundus vero cũ resignatario, cui etiam ex primo contractu videlicet ex resignatione iam erat ius quæsitum Vnde non videbatur correspectiuus, ex not. per Alex. in d. § si iur.

Tamen præter id quod resignatio censebatur celebrari etiam cum resignatario cum fieret expresse in eius fauorem, replicabamus distinctionẽ prædictam non esse veram, & quantum ad primum confundi per tex. in d. c. offitij in quo licet non ageretur inter easdem personas tamen electio præsumebatur correspectiua ad assumptionem habitus monachalis.

Et quo ad secundum ex not. per Soc. in cons. 66 circa fin. vol. 1. per Rip. in l. si vnquam. C. de reuoc. don. 9. 44. vbi voluerant quod si donatarius post dona-

donatio huiusmodi censeretur correspectiua, & facta ex causa illius promissionis subsequte, non obstante quod ex illa donatione iam esset quæsitum ius ipsi donatario.

3 Et quod etiam in terminis Dec.Bat.& aliorum in d. c. si vir ex illa confessione de dote recepta erat quæsitum ius patri dotanti, & tamen ea confessio censebatur facta sub spe ipsius promissionis statim subsequente.

Nec Alex.dicebat illud, ad quod allegabatur, sed solum quod vbi confessio precedebat promissionem censebatur facta ex causa futuræ promissionis, quando vero è contra promissio precedebat confessionem probabat veram solutionem, nec poterat videri facta virtute promissionis futuræ per text.in l.in contractibus, §. illis securitatibus, C.de non nu.pec.sed non negabat propterea Alex. quin contractus, qui incontinenti subsequebatur non posset censeri correspectiuus ad præcedentem etiam quod ex eo esset quæsitum ius secundo contrahenti.

ARGVMENTVM.

Socius criminis in crimine hæresis admittitur contra socium, sed cum tormentis.

SVMMARIVM.

1 *Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
2 *Fauores ampliandi sunt, & non restringendi.*
3 *Testi in causa hæresis nulla exceptio obstat nisi inimicitia, & quæ descendit ex iure naturali.*
4 *Socij criminum admittuntur in alijs criminibus exceptis.*
5 *In crimine læse maiestatis, & simoniæ admittuntur participes criminis, & alias infames.*
6 *Dummodo in tormentis deponant.*
7 *Testes infames nunquam admittuntur sine tormentis.*
8 *Vna lex declaratur per aliam.*
9 *Tex.in c. in fidei fauorem non inducit specialitatem respectu criminum exceptorum.*
10 *Duo specialia non possunt concurrere circa vnum, & idem factum.*
11 *Tex in d.c.in fidei fauorem, quid in effectu inducere voluerit.*
12 *Testes socij criminum quando admittantur in criminibus exceptis.*
13 *Socius criminis regulariter non admittitur contra socium.*
14 *Lex noua superueniens debet intelligi secundum dispositionem legis antiquæ, & secundum illam interpretari.*

RESOLVTIO LXII.

1
IN congregatione Illustrissimorum DD. Inquisitorum fuit pluries in dubium reuocatum, an socius criminis in causa fidei admittendus esset in testem sine tormentis, & Illustriss. D. Verallus dicebat, quod sic per text.in c.in fidei fauorem de hæret.lib.6.qui indistinctè loquebatur, nec distinguebat an in tormentis, vel extra tormenta deponerent, vnde nec nos distinguere debebamus, vulg.l.de pretio ff.de Public.in rem actio. l. si seruum.§.non dixit Pretor ff.de acquit. hær.

2 Et maxime, quia illud fuerat inductum in fauorem fidei, qui fauor erat ampliandus, & non restringendus, c.odia de reg.iur.l.6.l. in suis ff. de lib.& post.

3 Et quia doctores per text.in d. c. in fidei fauorem concludebant nullam exceptionem obstare testi, quin admitteretur, nisi inimicitiæ, & eam, quæ erat iuris naturalis, nihil prorsus dicentes, quod talis testis etiam, quod pateretur exceptiones, de quibus in illo textu deberet torqueri.

4 Et quia nulla videretur specialitas in hoc crimine, cum alijs criminibus similiter admitterentur iuxt.not.in l.fin.C.de accusat.

Sed ego replicabam, quod licet text.in d. c. in fidei fauorem simpliciter disponeret socium criminis in causa fidei admittendum, tamen intelligi debebat, vt admitteretur secundum alias qualitates de iure, & socio criminis, & alias infami requisitas, & sic cum tormentis, ita in terminis voluerat Gundisal.in tractatu de hæresi.quæst.13.nu. 11. & 15. Venafrus in consi.27.nu. 2. Hipp. in cons. 109. nu.13.& seq.Patis.in cons.2.nu. 83. vol. 4. sentiebat glos.in c.cum P. Manconella in verbo Laicus, & ibi Innoc.de accus.Boer. decis. 319. nu. 2. & 3. ibi, & idem Thom.Gram.in 2.parte.

5 Prout in simili videbamus in crimine læsæ maiestatis, & simoniæ, in quibus iura dicebant tales socios, & participes, vel alias infames in testes admittendos esse l.famosi ff.ad l.Iul.maiest. & not.in l.quoniã liberi C.de testibus c.1. de confess. c.per tuas, & c. licet Heli. de simon. Et tamen intelligebatur, si id in tormentis deponerent, sicut etiam

6 in alijs criminibus exceptis, vt per glos.in d.c. cum P.& ibi Innoc.& in d.c.per tuas in verbo, adminicula, & per scribentes in d.cap.1.Alex. in cons.11. nu.5.& seq.vol.1. Afflict. in constitutione Regni, in tit. de Patarenis recep. nu. 23. ver. quintus est casus scribentes in d.l.fin.Fulg.in cons.173.cum

7 alijs cumulatis per Patis.in d. cons. 2. Testes enim infames nunquam admittebantur sine tormentis, l.ob carmen in principio.ff.de test.§. si vero ignoti auth.eodem gloss.in summa is, quæst. 6. Archid. & Ge-

& Gemin.in cap.illi qui 5.q.5

8 Et sic dicebam tolli primam rationem in contrarium adductam cum nos non distingueremus, sed lex ipsa distingueret, & se ipsa declararet ad Vulg. l. non est nouum, & l sed & posteriores, ff. de leg.

Nec obstare id quod de fauore ampliando dicebatur cum latis ampliaretur fauor in hoc, vt causa fidei connumeraretur inter exceptas quod antea in specie minime expressum fuerat. Et quod Doctores dicentes nullam exceptionem obstare, non propterea excludebant, quin testes socij, & participes, vel alias infames essent torquendi prout etiam in alijs exceptis requirebatur.

9 Nec esse verum quod tex. in d. cap. in fidei fauorem voluerit inducere specialitatem respectu casuum exceptorum, & ab illis crimen hæresis excipere, quæ specialitas in alio non fuisset nisi vt in causa fidei sine tormentis admitteretur id enim expresse dixisset cum alias clarum esset tales testes etiam in exceptis non aliter quam cum tormentis admitti, vt in iuribus supra allegatis, & cir-

10 ca vnum, & idem factum duo specialia minime concurrere debere, Vulg. l. 1. C. de dot. promiss. cap.

11 2. de transl. ep. Quæ quidem si tex. sic intelligeretur proculdubio concurrerent primum quod admitterentur socij criminum contra reg. de qua in d. l. fin. & not. in l. quoniam liberi, & in d. cap. 1. de confess. secundum quod sine tormentis contra tex. in d. l. ob carmen.

12 Imo quod tex. ex omnibus illius verbis aperte demonstrabat nil aliud inducere voluisse, nisi vt etiam in crimine hæresis testes, qui alias non admittebantur in alijs prout, & in cæteris exceptis æquiparare prout ibi in quodam notabili additio ante gloss. dicebatur cum tex. expressisset vlterius omnes eas qualitates quas, & in aliis exceptis iuxta expresserant, videlicet quod admittantur præsertim in defectum aliarum probationum si ex verisimilibus coniecturis ex numero testium, &c. sic enim, vt in aliis exceptis tales testes cum istis qualitatibus, &c. & non alias admitti debebant ad not. in d. l. fin. & in d. cap. cum P, vbi Arct. & in omnibus aliis locis superius alleg. per Gram. in cons. 38. in fine.

13 Nam cum haberemus duas regulas, vnam videlicet quod socii criminum non admitterentur contra socium, vt in d. l. fin. C. de accus. canonizat. in d. cap. 1. de confess.

14 Et aliam quod testibus infamibus non crederetur sine tormentis d. l. ob carmen. Tex. in d. c. in fidei fauorem superueniens, & excipiens casum hæresis à reg. d. l. fin. de accus. debebat intelligi, & interpretari secundum dispositionem legis antiquę & sic, vt admitterentur prout, & in l. antiqua admittebantur cum aliis suis qualitatibus ex interpraratione passiua ad not. in l. 1. §. lex Falcidia ad l. Falc. in l. si quis seruo, cap. de fur. in l. quod vero, ff. de leg.

Et quamuis idem Illustriss. D. Verallus qui solus tunc aderat inter Illustriss. Dominos professionis legalis à sua opinione recedere propter præmissa noluerit, nihilominus Illustriss. D. Cardinalis Crescentius, qui post modum in congregationem venit incidenter huiusmodi dubio eiusdem meæ sententiæ, & opinionis fuit, & dictus D. Verallus tandem illi etiam acquieuit.

FINIS.

Index Principalium Quæstionum, & Argumentorum, quæ in Criminalibus Resolutionibus Hieronymi de Federicis continentur.

INDEX

INDEX RERVM, VERBORVM; ET SENTENTIARVM,

Quæ in Criminalibus Resolutionibus Hieronymi de Federicis continentur.

D

E

F

F.des

I N D E X.

Manda-

I N D E X.

Statu

I N D E X.

T

V

F I N I S.

REGESTVM.

a b c d e f g A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo.

a b c d e.

Omnes ſunt terniones, præter a duernionem, & O o quaternionem, & e duernionem.

ROMAE, Ex Typographia Alfonſi Ciacconi.

Apud Io. Paulum Profilium. M. DC. XV. Expenſis Andreæ Brugiotti.

SVPERIORVM PERMISSV.